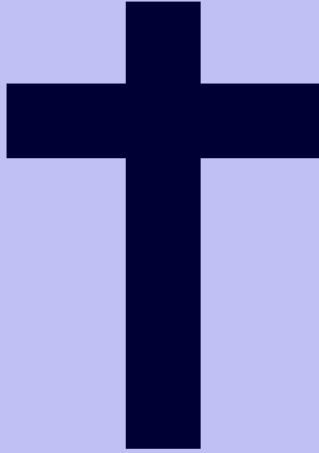

Nəkukuə Ikinan

The New Testament in the Nafe (Kwamera) language of
Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language of Southeast
Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416

Contents

Nəgkiariien sə rakupwən	1
Matiu	3
Mak	51
Luk	79
Jon	128
Wok Me	164
Rom	209
Fas Korin	231
Seken Korin	252
Kalesia	266
Efesas	274
Filipae	282
Kolosi	288
Fas Tesalonaeka	293
Seken Tesalonaeka	298
Fas Timoti	301
Seken Timoti	307
Taetas	312
Filimon	315
Hipru	317
Jemes	333
Fas Pita	339
Seken Pita	346
Fas Jon	350
Seken Jon	356
Nampa Tri Jon	357
Jut	358
Revelesen	360
Diksonari	384

Preface

This publication is the New Testament in the Nafe language. The 3000 speakers of Nafe live in Southeast Tanna, which is located in TAFEA province in southern Vanuatu.

The New Testament in the Nafe language was translated during the years 2003 to 2013 by the South Tanna Translation and Literacy Project.

Nægkiariien sə rakupwən

In i nægkiariien səvəi translesen rinostat mo wok irə meste ro sampam

Fwe kupwən aposol me səvəi Iesu Kristo mine nærmama me nepwin ipaka ti nirəha hāmərāi nəkukuə me səvəi Niutestamen. Irəha hāmərāi nəkukuə me nəha ia nægkiariien i Krik. Ro iamihni irə ti nəri nə mə nægkiariien səvəi nəkur Kris rəmwhen ia kampani nægkiariien ia kwopun nəha Metel Ist fwe kupwən. Fwe kupwən nærmama me ia Metel Ist nægkiariien me səvənraha hənətui pehe irə səpəmsəpə, mətə ko krai nəkukuə riti ia nægkiariien i Krik irəha pam həvsini mhəukurən nipwran ti nəri nə mə in nə kampani nægkiariien səvənraha. Ipwet mine ko ikəvsini nægkiariien i Krik ikətə mə ro iamihni irə mine: 'Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. (Jon 1:1)

Kuvərāi raka Niutestamen fwe kupwən ia nægkiariien Krik, kurirə irə nægkiariien amasan səvəi Iesu Kristo ruviris mevən mwī meste nari fwe kwopun me nepwin nærmama həreirei nægkiariien Krik ikin. Ro iamihni irə nærmama me ia kwopun me nəha hənəməmwur mənəmħəuvsini nægkiariien Krik ia Niutestamen ruvehe ia nægkiariien me səvənraha səpəmsəpə.

Ia nuk 2001 nəkur ia Tənə səməme kamhəni nægkiariien i Nəfe hāmter ia kusen riti səvənraha səvəi nuvsiniien nægkiariien ruvehe ia Nəfe. Kani næghi kusen nəha mə Saot Tana Translesen mo Litresi Projek. Kurirə irə nærmama ia kusen nəha hārhi pen nəresien riti revən ti Vanuatu Baebol Translesen (VBT) fwe ia Vila. Nərmama ia kusen səvəi nuvsiniien nægkiariien ruvehe ia Nəfe rəres VBT mə trətui ro iərmama riti truvehe masitu ia nirəha ti noien wok. Iərmama sə trasitu iamihna irə kani wok səvənhi mə in rəmwhen ia advaesa. Ia 2003 VBT rərhi pen advaesa riti revən marə tegin nærmama fwe ia rukwənu nəha Ienmarei. Nəpin advaesa nəha ruvəuvehe raka, nənə rukwənu me mine nimwəfwaki me fwe Irupou meste nari fwe Krinpoen hārhi pen nærmama me səvənraha həuvən kəru kəru mhousəsimwin irəha me ia Kwamera. Ia nəkureien nəha səvənraha, irəha hərpwi rəginraha ia nirəha me nepwin mə tuhamowok ipaka ti advaesa, mamhəuvsini nægkiariien ia Niutestamen ruvehe ia nægkiariien i Nəfe. Ia nuk 2004 kusen səvəi nuvsiniien nægkiariien ruvehe ia Nəfe roeite mwī nærmama me haməuku pen ia rukwənu me mine nimwəfwaki me pam. Nərmama me nəha həuvehe mhəsəni noien tukrai nægkiariien Nəfe irə. Ro iamihni irə kusen səvəi nuvsiniien nægkiariien ruvehe ia Nəfe rinamo vi wok səvənhi ia nuk 2004, mərki meste mo sampam ia Niutestamen ia nuk 2013. Ia nuk 2013 kusen səvəi nuvsiniien nægkiariien ruvehe ia Nəfe roeite mwī nærmama ia rukwənu me mine nimwəfwaki me pam həuvehe kəvsini irapw Niutestamen irəha pam həregi fwe Matiu meste Revelesen. Nəpin həuvəregi pam həsəni mə ramanə pam.

Suatuk sə transleta me hənesi pen ti nuvsiniien nægkiariien ia Niutestamen ruvehe ia nægkiariien i Nəfe

Nægkiariien i Krik kimərāi Niutestamen irə fwe kupwən ropə ia nægkiariien i Nəfe nærmama ia Saot Tana kamhəni ipwet mine. Ko transleta me həuvsini nægkiariien Krik ruvehe ia nægkiariien i Nəfe resi pen noien səvəi nægkiariien nəkur Kris kamhəni fwe kupwən, mətə saon səvənhi tripkatukwatukw mhə. Ro iamihni irə, nəpin transleta me ho pəri wok irəha advaesa, irəha həmwur mə (1) translesen səvənraha trini irapw nipwrai nægkiariien səvəi nægkiariien Krik, nənə (2) translesen səvənraha tresi pen atukwatukw nægkiariien i Nəfe mine suatuk sə nærmama kamhəni nægkiariien i Nəfe ipwet mine. Nəpin transleta me ho pəri wok irəha advaesa, irəha həti pen pik ia Niutestamen kimərāi ia nægkiariien Krik kupwən. Mətə həti pen mwī ia translesen me nepwin. Translesen me nəha həti pen pik ia nirəha irəha i Revised Standard Version (RSV), Good News Bible (GNB), mine Bislama (BSL).

Nægkiariien mi nəha kani irau mə futnot mine refrens

Tikəvsini Niutestamen i ia nægkiariien i Nəfe, mətəni ia kwopun me nepwin leta riti kimərāi raməmāk utə ia nusvenhi nægkiariien riti. Tikətəni mə ro iamihni irə (A). Leta nəha ramahatən pen mə nægkiariien riti raməmāk inhəripw anan ia nimwai nəkukuə nəha ikaməvsini. Tikəvsini nægkiariien nəha inhəripw anan ramahatən nipwrai nægkiariien riti

a :: Hemia nao wan futnot.

uə suatuk riti mwi ti nuvsiniien nəgkiariien nəha ruvehe ia Nəfe. Kani nəgkiariien sə ro iamihə irə mə futnot.

Kwopun kimərai pen futnot me ikin ia nīmwai nəkukuə tikətoni mwi inhəripw irə nəgkiariien me nepwɪn kamhəni vas me nepwɪn mwi ia Nəkukuə Ikinan. Kani vas me nəha mə refrens. Tikəvsini refrens me nəha trahətən vas me nepwɪn mwi ia Nəkukuə Ikinan kamhəgkiari ia nari riti rəmwhen ia vas nəha kɪno mak irə raməgkiari mwi irə.

Nənimwi nari me

Tikəvsini pam Niutestamen i ia nəgkiariien i Nəfe, marə mətoni mwi nɪpəri nəkukuə riti mwi nəha ikin nənimwi nari me həpik irə. Nənimwi nari me nəha trasitu ia niram mə tikukurən amasan mwi narimnari me nepwɪn Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə mətə nepwɪn riwən ia Vanuatu. Tikəti pen ia nənimwi nari me nəha mətoni narimnari me rəmwhen ia nei me, uə nərimiru me, uə narimnari me nepwɪn səvəi narəien i nəkur Isrel mine nəkur Rom hənərə irə fwe kupwən mətə riwən ia Vanuatu.

Map me

Tikəvsini Niutestamen i ia nəgkiariien i Nəfe, mətoni map me nepwɪn. Ia map me nəha tikətoni kwopun me nepwɪn Iesu ramavən ikin fwe kupwən. Map me nepwɪn mwi kamhəhətən navənien me səvəi Pol nəpɪn in ramavən irə mamevən ia kwopun me maməvisau irəp w nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo.

Nəkukuə sə rani irəp w nɪp w rai nəgkiariien me (Diksonari)

Trini minuə ikətoni nəgkiariien riti ia Niutestamen sə ikreirei nɪp w rai ramasan mə tikəm w ur mətoni mə kimərai pen nəgkiariien nəha ia diksonari uə rekəm. Diksonari nəha in nɪpəri nəkukuə sampam, mamini irəp w nɪp w rai nəgkiariien me nepwɪn.

Nɪp w rai ninien me

Trini minuə ikokeikei mə tikahətən nərmama ia nari riti sə Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, ramasan mə tikətoni nɪpəri nəkukuə sə rani nɪp w rai ninien me.

Matiu

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Matiu rımərai raməgkiari ia nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən mamini mə iəmə i kani mə Mesaea sə profet kupwən me həməni mə truvehe ruvəuvehe raka. Mesaea nəha in nəha Iesu sə ruvehe mə truvehimiru nəkur Isrel mine səmama rıpkə mħə irəha nəkur Isrel. Matiu in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu in rımərai nəkukuə i. Matiu rımərai raka nəkukuə i kurirə nəkur Röm housi testesi nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem ia nuk 70. Mak mine Luk irau mwı kımərai nəkukuə sə raməgkiari ia nimiruien səvəi Iesu. Mətə nəkukuə səvəi Matiu raməgkiari ia narimnari me nepwin səməmə hopə ia nəkukuə səvənrau. Matiu raməgkiari pik ia Iesu mə in Mesaea sə nəkukuə səvəi Oltestamen rinaməgkiari irə. Nægkiariien sə Matiu raməgkiari pik irə in i: “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə” uə “Nitətə ia neiai.” Ikəvsini nəgkiariien nəha fwe ia Oltestamen. Ro iamınhi irə mine nərmama həpik rerınraha rırhi mə Matiu rımərai nəkukuə i ramevən ti nəkur Isrel. Matiu rımərai ia nəkukuə səvənhi mə Iesu Kristo in iahtən asori. Iesu rahatən kitaha ia loa səvəi Kumwesən mine nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.

Kaha kupwən me səvəi Iesu Kristo

¹ Kwopi nəgkiariien i rani nəghi kaha kupwən me səvəi Iesu Kristo. In kwənəkwas səvəi Kig Tevit mine kwənəkwas səvəi Epraham.

² Epraham in tata səvəi Aesak,
Aesak in tata səvəi Jekop,

Jekop in tata səvəi Juta mine piəvni me,^a

³ Juta in tata səvəi Peres mine Sara. Mama səvənrau nə Tamar.
Peres in tata səvəi Hesron,

Hesron in tata səvəi Ram,

⁴ Ram^b in tata səvəi Aminatap,

Aminatap in tata səvəi Nason,

Nason in tata səvəi Salmon,

⁵ Salmon in tata səvəi Poas. Mama səvəi Poas nə Rehap.

Poas in tata səvəi Opet. Mama səvəi Opet nə Rut.^c

Opet in tata səvəi Jese,

⁶ Jese in tata səvəi Kig Tevit.

Kig Tevit in tata səvəi Solomon. Mama səvəi Solomon nə Patsepa pran səvəi Uria kupwən.

⁷ Solomon in tata səvəi Rehpoam,

Rehpoam in tata səvəi Apia,

Apia in tata səvəi Asa.^d

⁸ Asa in tata səvəi Jehosafat,

Jehosafat in tata səvəi Joram,

Joram i tata səvəi Usia,

⁹ Usia in tata səvəi Jotam,

Jotam in tata səvəi Ahas,

Ahas in tata səvəi Hesekia,

¹⁰ Hesekia in tata səvəi Manase,

Manase in tata səvəi Amon,

Amon in tata səvəi Josaea,

¹¹ Josaea in tata səvəi Jekonaea mine piəvni me. Ia nəpın nəha kınərhi irapwə nəkur Isrel həier mħəuvən ia tənə Papilon.

¹² Ia nəpın nəha nəkur Isrel həməier irə mħəuvən ia tənə Papilon, Jekonaea in tata səvəi Sealtiel,

Sealtiel in tata səvəi Serupapel,

¹³ Serupapel in tata səvəi Apiut,

Apiut in tata səvəi Eliakim,

Eliakim in tata səvəi Asop,

¹⁴ Asop in tata səvəi Jatok,

1:1: Jen 22:18, 1Kron 17:11, Luk 3:23-38 ^a **1:2:** Juta mine piəvni me irəha pam twelef. Irəha nəha kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel. **1:3:** Jen 38:29-30, Rut 4:18-22 ^b **1:4:** Nəghin riti mwı Aram (1Kron 2:9) **1:5:** Rut 4:13-17
C 1:5: Əvsini nəkukuə nəha Rut ia Oltestamen **1:6:** 2Saml 12:24 ^d **1:7:** Nəghin riti mwı mə Asaf **1:11:** 2Kron 24:14-15, 2Kron 36:10, Jer 27:20 **1:12:** Esra 3:2

Jatok in tata sǝvǝi Akim,
 Akim in tata sǝvǝi Eliut,
¹⁵ Eliut in tata sǝvǝi Eleasar,
 Eleasar in tata sǝvǝi Matan,
 Matan in tata sǝvǝi Jekop,
¹⁶ Jekop in tata sǝvǝi Josef.

Josef nǝ in ǝrman sǝvǝi Meri. Meri nǝ in pran nǝ mama sǝvǝi Iesu. Iesu nǝ kani nǝghin nǝ Kristo.

¹⁷ Ro iaminihǝ irǝ fwe Epraham meste pehe Kig Tevit tata me irǝha pam fotin. Fwe Kig Tevit meste pehe kinǝrhi irapw nǝkur Isrel hǝier mhǝuvǝn ia tǝnǝ Papilon tata me irǝha pam fotin. Fwe ia nǝpin nǝha nǝkur Isrel hǝmǝier irǝ mhǝuvǝn ia tǝnǝ Papilon meste pehe Kristo rǝtui tata me irǝha pam fotin.

Iesu Kristo rǝtui

¹⁸ In i nǝgkiariien sǝ rani Iesu Kristo mǝ rinǝfo mǝtui. Mama sǝvǝnhi nǝghin nǝ Meri. Fwe kupwǝn kǝsisǝg in mǝ tresi pen ǝrman riti nǝghin nǝ Josef. Nǝpin irau krouǝpwǝh narǝ pǝriien ihi, Meri rǝtoni mǝ rino tipwin ia nǝgse Nǝnimwin Ikinan. ¹⁹ Josef in ǝrman riti sǝ noien sǝvǝnhi ratukwatukw, rǝpwǝh nokeikeiien mǝ Meri trauris ia nǝmri nǝrmama. Ro pen nǝtǝrigien sǝvǝnhi mǝ trǝpwǝh afafa a in.

²⁰ Mǝtǝ nǝpin Josef ramǝtǝrig mǝ tro iaminihǝ, agelo riti sǝvǝi ǝrimǝnu rier pen tukwe ia nǝmakrǝhaien, mini mǝ, “Josef, kwǝnǝkwus sǝvǝi Kig Tevit. Tikuvehi Meri mǝ pran sǝim, mǝpwǝh nehekiriien. ǝkunouihǝ nǝha ia tipwin ruvehe ia nǝgse Nǝnimwin Ikinan. ²¹ Meri trǝrǝhi tini ǝrman, tikamǝkeikei misǝgi pen nǝghin nǝ mǝ Iesu,^e ti nǝri nǝ mǝ in truvehimiru nǝrmama me sǝvǝnhi, muvehi raka nǝrǝhaien me sǝvǝnraha.”

²² Narimnari me pam i hǝier pehe iaminihǝ mǝ nǝgkiariien i truvehe mukua sǝ ǝrimǝnu rimǝni irapw ia tǝrhui profet riti sǝvǝnhi fwe kupwǝn. ²³ In rimǝni mǝ, “Hǝregi ro. Prǝn i rǝireiri ihi ǝrman tro tipwin, mǝrǝhi tini ǝrman. Nǝnǝ irǝha tuhǝsǝgi pen nǝghin nǝ mǝ Emanuel.” (Nǝpwrai nǝhag nǝha in i mǝ Kumwesǝn ramarǝ tukutaha.)

²⁴ Nǝpin Josef rǝtui ia napriien sǝvǝnhi, ro nǝfe agelo nǝha sǝvǝi ǝrimǝnu rimǝni pen tukwe in, muvehi Meri mǝ pran sǝvǝnhi, ²⁵ mǝtǝ rǝpkapri pǝri mhǝ irau min meste rǝrǝhi tini ǝrman. Nǝnǝ Josef risegi pen nǝghin nǝ mǝ Iesu.

2

Nǝmǝ hǝukurǝn amasan noien sǝvǝi kamǝhau me

¹ Nǝpin Iesu rinǝtui raka ia rukwǝnu Petlehem ia tǝnǝ Jutia, ia nǝpin nǝha Kig Herot ramǝrimǝnu, nǝrmama me nǝpwin sǝmǝme hǝukurǝn amasan noien sǝvǝi kamǝhau me hǝuku pen fwe meri rautǝ ikin, mhǝuvehe ia Jerusalem, ² mamhǝres mǝ, “ǝkunouihǝ nǝha rǝpkatui a i, in kig sǝvǝi nǝkur Isrel, in pǝku? Kimaha iahǝnǝtoni kamǝhau sǝvǝnhi fwe ia kwopun meri rautǝ ikin, nǝnǝ iahamǝuvehe mǝ taheiwaiu ia nǝnimen, mhǝuvei pen nisǝiien sǝkimaha min.”

³ Nǝpin Kig Herot rǝregi nǝgkiariien nǝha, in mine nǝkur Jerusalem me pam hǝrkǝrinari mhǝhekir. ⁴ Nǝnǝ Kig Herot rǝkwe in pris asori me mine nahatǝn me sǝmǝme kamhahatǝn nǝkur Isrel ia Loa sǝvǝi Moses, nǝnǝ mǝres pen irǝha i mǝ, “ǝmǝ nǝ kani mǝ Kristo trǝtui pǝku?”

⁵ Mǝregi irǝha hǝni pen tukwe in mǝ, “Ia rukwǝnu Petlehem ia tǝnǝ Jutia. Kimaha iahǝukurǝn mǝ tro iaminihǝ irǝ ti nǝri nǝ mǝ profet riti fwe kupwǝn rimǝrai nǝgkiariien i mǝ:

⁶ Mǝtǝ ik Petlehem ia tǝnǝ Jutia

rǝpko mhǝ ik rukwǝnu auǝr a ia rukwǝnu asori me ia tǝnǝ Jutia.

ǝrman riti truku pen ia niram, mǝrimǝnu ia nǝrmama.

In trǝtui amasan ti sǝsip me sǝiou nǝkur Isrel.’ ”

⁷ Ia nǝpin nǝha Kig Herot rǝkwe in afafa nǝmǝ me nǝha hǝukurǝn amasan noien sǝvǝi kamǝhau me hǝuvehe. Rǝres pen irǝha i nǝfe nǝpin atukwatukw hǝnǝtoni kamǝhau nǝha rutǝ vi a irǝ. ⁸ Nǝpin hǝni pam, in rǝrhi pen irǝha, mini mǝ, “Kimiaha tihǝuvǝn fwe Petlehem, mhǝtui amasan ro ǝkunouihǝ nǝha mǝ in pǝku. Nǝpin hiǝtoni, tihǝuvehe mhǝni sas pehe tukw iou i, pwǝh iou mwi iakevǝn meiwaiu ia nǝnimen, muvei pen nisǝiien sǝiou min.”

⁹ Nǝmǝ me nǝha hǝtǝrig pam nǝgkiariien sǝvǝi Kig Herot, nǝnǝ mhǝier. Ia suatuk hǝtoni kamǝhau nǝha hǝnǝtoni nǝpin rautǝ vi a fwe ia kwopun meri rautǝ ikin rakupwan ia nirǝha, mamevǝn meste rǝrer atukwatukw mhǝipwin kwopun nǝha ǝkunouihǝ ramarǝ

^{1:18:} Luk 1:27,35 ^{1:21:} Luk 1:31, 2:21 ^e ^{1:21:} Nǝpwrai nǝhag nǝha mǝ “ǝrimǝnu rauvehimiru nǝrmama.”

^{1:23:} Aes 7:14 ^{1:25:} Luk 2:7, 21 ^{2:6:} Maeka 5:2, Jon 7:42

ikin. ¹⁰ Nəpin irəha hətoni kəməhau nəha, rerinraha ragien, hagian pik. ¹¹ Nənə həuvnimwə ia nakwai nimwə nəha, mhətoni iakunouih i nəha irau mama səvənhi Meri, mhənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min. Ia nəpin nəha həsevər ia tənəripw me səvənraha, mhəuvei pen nari amasan me min. Həuvei pen kol mine nise nei mi nə kani mə fragkinsens mine mir. ¹² Nənə ia nəpin irə, Kumwesən rinise irəha ia nəməkrəhaien mə tuhəpwəh niraigien mhəuvan ti Kig Herot. Ro pen irəha həier, mamhesi pen suatuk əpə, mamhəuvən fwe imwənraha.

Josef mine Meri krouvehi Iesu, rouap, rouevən fwe Ijip

¹³ Nənə nəpin nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həuvəier raka, agelo riti səvəi İərimənu rier pen ti Josef ia nəməkrəhaien, mini mə, “Əskəmter, mərəhi iakunouih i irau mama səvənhi, mharap, mhərevən fwe ia tənə Ijip, mamhararə fwe ikin meste iou takini mə tiharrərig. Ripko mhə tui Kig Herot trətui iakunouih i mə trousi əpune.” ¹⁴ Ro iaminhi irə Josef riskəmter ia nəpin, mərəhi iakunouih i irau mama səvəi iakunouih, mhərevən fwe ia Ijip. ¹⁵ Nənə irəhar hararə fwe ikin meste Kig Herot remhə. Nəri nəha rier pehe iaminhi mə nəgkariien i truvehe mukuə sə İərimənu riməni irapw ia tərhuu profet riti səvənhi fwe kupwən. In riməni mə, “İakəkwein nərək rier ia tənə Ijip muvehe.”

Naruagən me səvəi Kig Herot housi əpune nəkwərəkəwərha me

¹⁶ Nəpin Kig Herot rətoni mə nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həneikuə irə, niemaha rəpi pik in. In rərhi pen naruagən me səvənhi həuvən mhousi əpune nıpwənəti nərman me pam fwe ia Petlehem mine ia kwopun me ipaka səməme nuk səvənraha karu meiwaiu. In ramesi pen a nəpin atukwatukw kəməhau nəha ruta vi a irə rəmwhen nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həməni pen tukwe in. ¹⁷ Narimnari me nəha ro nəgkariien i Profet Jereməeə riməni ruvəuvehe muvəukuə: ¹⁸ “Kamregi pran riti fwe ia Rama ramasək maməkwein əpwəmwis. Rejel nə ramasək ti nıpwənətin me, nənə nıpkokeikei mhə mə iərmama riti trəgkari vivi min, ti nəri nə mə nıpwənətin me həuvəiwən.”

Josef mine Meri mine Iesu hərevən fwe ia Nasaret

¹⁹ Nəpin Kig Herot remhə, Josef in fwe Ijip, nənə agelo riti səvəi İərimənu rier pen tukwe in ia nəməkrəhaien, ²⁰ mini mə, “Əskəmter, mərəhi iakunouih i mine mama səvənhi mhərevən fwe ia tənə İsrəl. Nərmama me nəha kənəmhətui iakunouih i mə tuhousi əpune həuvəimhə.” ²¹ Ro iaminhi irə Josef riskəmter irau mama səvəi iakunouih, mhərevən fwe ia tənə İsrəl. ²² Mətə nəpin Josef rieregi mə Akeleas ruvehi təmwki tata səvənhi Herot, mamərimənu ia tənə İutia, in rehekir nevənien fwe ikin. Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rinise mwı in ia nəməkrəhaien mə trəpwəh nevənien fwe ikin, in rier mevən fwe ia tənə Kalili. ²³ Ia kwopun nəha revən mamarə ia taon riti kani mə Nasaret. Nəri nəha rier pehe iaminhi mo nəgkariien i profet me həməni fwe kupwən ruvəuvehe muvəukuə. İrəha həgkari ia Kristo, mhəni mə, “Tukəkwein in mə iəmə Nasaret.”

3

Jon Paptəes raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikin

¹ Nuk me nepwin ruvehe mukurau, nənə Jon Paptəes ruvehe ia kwopun akwesakwes ikin fwe ia tənə İutia, maməvisau m nərmama mə, ² “Kimiəha tihəməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səkimiaha ti nəri nə mə nitətə ia neiaia^a ruvəuvehe ipaka.” ³ Jon nəha in iəmə Profet Aeseə rəgkari irə fwe kupwən nəpin rini mə, “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin, maməni mə, ‘Kimiəha tihəməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi İərimənu səkitəha, mhəmri atukwatukw suatuk ouih me səvənhi.’ ” ⁴ Jon ramarkəhu ia tınari kino ia nımwheri kamel, mamətoti ia teki nərımıru, maməni kinhə mine kwənıpwət ia sukapak. ⁵ Nərmama me həpik həier ia Jerusalem mine kwopun me ia tənə İutia mine kwopun me ipaka ti nui aris İotan, mamhəuvən ti Jon, ⁶ mamhəni irapw noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptəes ia nırəha ia nui aris İotan. ⁷ Mətə nəpin Jon rətoni Farisi me mine Satusi me həpik kamhəuvehe mə in tro paptəes ia nırəha, in rini pen ti nırəha i mə, “Kimiəha hiəmwhen ia snek me kamhəhi əpune nərmama. Kumwesən nieməha rəpi. Ripko mhə tui in trərpwin noien ərəha me səkimiaha.

2:11: Sam 72:10-15, Aes 60:6 2:15: Hos 11:1 2:18: Jer 31:15, Jen 35:19 2:20: Eks 4:19 2:23: Luk 2:39, Aes 11:1, 53:2, Jon 1:46 3:2: Mat 4:17, Mak 1:15 ^a 3:2: Nəpin rıpiq Matiu rani nəgkariien i mə “Nitətə ia neiaia.” Nıpwrai nəgkariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” 3:3: Aes 40:3 3:4: 2King 1:8 3:7: Mat 12:34, 23:33

Sin rini pehe tukumiaha i mā tihap raka irā? ⁸ Kīmiaha tihamākeikei mho noien amasan me trahatan pen mā hianəpwəh pərhien noien əraha me səkimiaha. ⁹ Rəraha tihəni pen tukumiaha me i mā Epraham in kaha səkimiaha. Iakani pehe tukumiaha i mā Kumwesən rukuran nuvehien kəruətəri me i, mo nīpwənəti Epraham me ia nīrəha. ¹⁰ In rīnərpwi pen raka paha səvənhi ia nuai nei me na trərai. Nei me pam səməme həpkukua mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.

¹¹ Iou iakamo paptas ia kīmiaha ia nui ti nəri nə mā hianəpwəh noien əraha me səkimiaha. Mətə iarmama nəha rauvehe kurirə ia nīrak nīskaiien səvənhi rasori məpi raka iou. Iou iapkəmwhen mhə mā takuvehi raka put səvənhi. In tro paptas ia kīmiaha ia Nənīmwin Ikinan mine ia napw. ¹² Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə, rīnəmak raka ia rəgin. Na trīrukwi utə nuni nari me səvənhi irə ti nuaiien nunin mine tekin. Nuni nari me sə ramasan in trīpeki pen irəha ia nīmwə səvənhi sə ramoeite nəveginien ikin, mətə tekin sə rəraha in trīhiiai pen napw irə, napw sə trīpkifwə mhə.”

Jon ro paptas ia Iesu

¹³ Ia nəpin nəha Iesu ruku pen ia tənə Kalili, muvehe ia nui aris Jotan mā Jon tro paptas irə. ¹⁴ Mətə Jon raməmwur mamini in, mamini minua, “Kwa ik i tiko paptas ia nīrak. Rəfo ikuvehe tukw iou mā tako paptas ia nīram?”

¹⁵ Mətə Iesu rini pen tukwe in mā, “Rəkəm. Tikamākeikei mo paptas ia nīrak təkwtəkwi. Ratukwatukw ti nəri nə mā ia noien nəha krau traou narimnari me pam sə Kumwesən rokeikei həuvehe mhəukua.” Ro pen Jon rəsəni, mo paptas irə.

¹⁶ Nəpin Jon rino raka paptas ia Iesu, Iesu rutə pehe ia nui, təkwtəkwi a kəpuapən rakwag tukwe, in rətoni Nənīmwin səvəi Kumwesən rameiwaiu pehe rosi mak inhəripw, muvehe məkure irə. ¹⁷ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai, mini mā, “In i nərīk keikei. Rerik rajien tukwe.”

4

Setan raməmwur mā tro Iesu rīmwei ia nərahaian

¹ Nənə Nənīmwin Ikinan riri pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikin. Ia kwopun nəha Setan raməmwur mā tro Iesu rīmwei ia nərahaian. ² Iesu rīpkəni mhə nari meste pen nəpin foti ia nəpin mine ia ran. Kurirə ikin nukumhə rīnəhi pik in. ³ Nənə Setan sə raməmwur mā tro nərmama həmwei ia nərahaian, ruvehe, mini pen ti Iesu i mā, “Trīni minua ik Trīni Kumwesən pərhien, ni pen ti kəruətəri me i mā tuhəuvehe mho nəveginien^a ia nīrəha.”

⁴ Mətə Iesu rini mā, “Kīmərāi pen ia Nəkukua Ikinan mā, ‘Iərmama trīpkimīru mhə ia nəveginien əpa, mətə trīmīru ia nəgīariien pam sə raku pen ia tərhu Kumwesən.’”

⁵ Nənə Setan ruvehi Iesu, mevən fwe ia taon ikinan nəha Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nīmwə səvəi Kumwesən, ⁶ nənə mini pen tukwe in mā, “Trīni minua ik Trīni Kumwesən pərhien, ivə irapw. Kīmərāi pen ia Nəkukua Ikinan mā, ‘Kumwesən trīni pen ti nagelo me səvənhi mā irəha tuhamākeikei mhətui amasan tukw ik, mhəuvehi utə ik ia rəginraha, kamo ikouini nisum ia kəruətəri riti.’”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Mətə kīmərāi pen mwi ia Nəkukua Ikinan mā, ‘Tīkəpwəh neipweipwīen Iərimənu Kumwesən səim.’”

⁸ Nənə Setan ruvehi mwi in muvehi mevən fwe ia təkūər riti sə rəpwəmwis anan, mahatən irapw nitətə me pam kīg me ia tīprənə i kamhərimənu ia nīrəha, mahatən irapw mwi nautə amasan me pam ia nitətə me nəha, ⁹ mini pen ti Iesu i mā, “Narimnari me pam nəha takuvei pehe mik trīni minua ikisai iou, mīnīmwi nukurhum mi ia nənimek.”

¹⁰ Mətə Iesu rini pen tukwe in mā, “Evən isipwīn, Setan! Kīmərāi pen ia Nəkukua Ikinan mā, ‘Tīkīnīmwi nukurhum mi ia nəmri Iərimənu Kumwesən səim, misiai in. In əpa nə tiko nəkwan.’”

¹¹ Ia nəpin nəha Setan rəpwəh Iesu mamevən. Nənə Iesu rətoni nagelo me həuvehe, mamho tukwini nari min.

Iesu rīnəməvisau ia tənə Kalili

¹² Ia nəpin nəha kəkwtəmhiru Jon Paptas kuvehi puvnīmwə in ia kalapus. Nəpin Iesu rīregi, in rəpwəh kwopun nəha, mīrərig mevən ia tənə Kalili, ¹³ nənə mier ia taon nəha Nasaret, mevən mamarə ia Kapaneam. Kapaneam in taon riti ipaka ti nui asori Kalili fwe

3:9: Jon 8:33,39, Rom 2:28-29, 4:12 **3:10:** Mat 7:19, Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33, Wok Me 1:5 **3:12:** Mat 13:30 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 12:18, 17:5, Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18, 4:15 **4:2:** Eks 34:28, Jen 3:1-7 ^a **4:3:** Uə bred **4:4:** Dut 8:3 **4:7:** Dut 6:16 **4:10:** Dut 6:13 **4:11:** Hip 1:6,14 **4:12:** Mak 6:17, Luk 3:19-20 **4:13:** Jon 2:12

ia tiþrənə səvəi Sepulun mine Naftali. ¹⁴ Nəri nəha rier pehe iaminhi mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukua. In riməni mə,

¹⁵ “Tənə səvəi Sepulun mine tənə səvəi Naftali,
ipaka ti nui asori Kalili fwe ia nikare nui aris Jotan pen,
in i tənə Kalili kwopun nərmama riþko mhə irəha nəkur Isrel kamharə ikin.

¹⁶ Nərmama səməme kamharə ia nəpitəvien
tuhətoni nukuraanien asori riti.

Nərmama səməme kamharə ia təmwkəmwi nemhəien
nukuraanien riti trutə məhiəpwin irəha.”

¹⁷ Ia nəpin nəha Iesu rinaməvisau, minamini mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhəreig ia noien ərəha me səkimiaha ti nəri nə mə nitətə ia neiai ruvəuvehe ipaka.”^b

Iesu rəkwein nərmama nepwin mə tuhəkurirə in

¹⁸ Nəpin Iesu ramavən ia nikare nui asori Kalili, in rətoni iərmama kəru, Saemon (iəmə kani mwi nəghin mə Pita) mine piəvni nəghin nə Antru. Krauerukw net ia nui ti nəri nə mə irau iərmama mi kravi nəmu. ¹⁹ Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe roukurirə iou. Pwəh iou tako kimirau iərmama mi sə kravi nərmama.” ²⁰ Təkwtəkwni a krouəpwəh net me səvənrau roukurirə in.

²¹ Kurirə ikin Iesu ravən ouih i mwi, mətoni iərmama kəru mwi, Jemes mine piəvni nəghin nə Jon. Irau tini Sepeti mi. Krauəkure ia nəkwai nitətə ouih i riti irəhar tata səvənrau kamharitiri net me səvənrahar. Iesu rəkwein irau, ²² nənə təkwtəkwni a krouəpwəh nitətə ouih i mine tata səvənrau, rouvən roukurirə in.

Iesu ro nərmama me həpik həuvehe mhəsanin

²³ Iesu revən ia kwopun me pam ia tənə Kalili, mamahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau irapw nəgkiariien amasan ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməme kamhəmhə ia nemhəien me səpəmsəpə mine səməme nemhəien rouraha niþəri niþwranraha. ²⁴ Ro pen nərmama kamhəni pik nəghi Iesu. Nəgkiariien səvənraha rauviris mamevən ia kwopun me pam ia tənə Siria. Nənə irəha həuvehi nərmama me pam səməme kamhəmhə, mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Irəha kamhəmhə ia nemhəien me səpəmsəpə. Nepwin niþwranraha raməmisə. Nepwin nəremhə me kamharə ia nirəha. Nepwin nemhəien nəha nikəvan ramo irəha. Nepwin niþəri niþwranraha remhə. Nənə Iesu ro irəha həuvehe mhəsanin. ²⁵ Nənə nərmama həpik kamhəkurirə ia Iesu. Nepwin həuku pen ia tənə Kalili, nepwin həuku pen fwe Tekapolis, kwopun taon ten ikin, nepwin həuku pen ia Jerusalem mine tənə Jutia. Nənə nepwin həuku pen ia nikare nui aris Jotan pen mwi.

5

Iesu ramahatən nərmama me ia təkur

¹ Nəpin Iesu rətoni nərmama me həuəpik, rutə ia təkur riti məkure. Nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, ² nənə in rinamahatan irəha, minamini mə,

³ “Nərmama səməme hətə sas ia rerinraha mə irəha həmwəhen ia nərmama nautə səvənraha riwən, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə nitətə ia neiai^a səvənraha.

⁴ Nərmama səməme kamhəregi rərəha mamhasək, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə Kumwesən truvehi utə nətərigien səvənraha.

⁵ Nərmama səməme həpkəfəutə mhə ia nirəha, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə Kumwesən truvei pen tiþrənə i minraha.

⁶ Nərmama səməme hokeikei pik mə tuhətoni noien atukwatukw,
mamhəregi noikeikeien nəha rəmwhen ia iərmama nukumhə ramahi, maməkwakwa,
rerinraha tragien,
ti nəri nə mə Kumwesən tro irəha həregi həkuvəutə.

⁷ Nərmama səməme kamhəpi ti nərmama, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə Kumwesən trapi mwi ti nirəha.

⁸ Nərmama səməme nətərigien səvənraha rəmher, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə irəha tuhətə Kumwesən.

4:17: Mat 3:2 **b** **4:17:** Nəpin riþik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Niþwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” **4:19:** Luk 5:1-11, Mat 13:47 **4:20:** Mat 19:27 **4:23:** Mak 1:39, Mat 9:3, Wok Me 10:38 **4:24:** Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15 **a** **5:3:** Nəpin riþik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Niþwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” **5:4:** Aes 61:2-3, Rev 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:7:** Jem 2:13 **5:8:** Sam 24:3-4, 51:10, 73:1

⁹ Nərmama səməmə kamhəmri nəmərinuien, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə tukini irəha mə nipwnəti Kumwesən me.

¹⁰ Nərmama səməmə kamometə irəha ti nəri nə mə kamho noien atukwatukw, rerinraha tragien,

ti nəri nə mə nitətə ia neiai səvənraha.

¹¹ Kimiaha i rerimiaha tragien nəpin nərmama tuharis əkenhin ia kimiaha, mhometə kimiaha, mhəni nəgkiariien ərəha me səpəmsəpə mine neikuəien me, mhousi kimiaha irə ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. ¹² Kimiaha tihaməkeikei mhəregi ramanan, mhagien pik, ti nəri nə mə nərkəuien səkimiaha rasori fwe ia neiai. Kimiaha hiəukurən mə nərmama me hənometə profet kupwən me ia noien a mwi nəha.”

Iesu rəgkiari ia sol mine nukuraanien

¹³ “Kimiaha nə hiəmwhen ia sol ia tiprənə i. Mətə trini minuə sol nəsiəien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? Sol nə ripkəmwhen mhə mə tuko nari amasan riti mwi irə. Ramanan mə tukərarki a i, nənə nərmama tuhavən irə.

¹⁴ Kimiaha nə hiəmwhen ia nukuraanien ia tiprənə i. Taon riti fwe ia təkure təkuaər ko ripkərkwafə mhə. ¹⁵ Nərmama me həkkihiai pen mhə napw ia laet mhəuiui ia nari riti, mətə irəha tuhaməkeikei mhəkurei utə i ia nəri kakurei utə laet irə mə nərmama ia nakwai nimwə tuhətoni raməhiapw. ¹⁶ Rəmwhen a mwi ia kimiaha tihaməkeikei mho laet səkimiaha ruək asori ia nəmri nərmama pwəh hətəni noien amasan me səkimiaha nənə mhəgnəgini Tata səkimiaha fwe ia neiai.”

Iesu rəgkiari ia Loa səvəi Moses

¹⁷ “Rerimiaha trəpwəh nırhiien mə iakuvehe mə takərarki Loa səvəi Moses mine nəgkiariien səvəi profet kupwən me. Iapkuvehe mhə mə takərarki nəgkiariien me səvənraha, mətə iakuvehe mə tako nəgkiariien me səvənraha həuəve mhəkuə. ¹⁸ Iakani nipərhiəien tukumiaha i mə loa nəha tripkwən mhə meste tiprənə mine neiai trouiwən. Nəgkiariien kwakwa uə nipəri nəgkiariien kwakwa kimərai pen ia loa nəha tripkwən mhə meste narimnari me pam tuhəier irapw. ¹⁹ Ro pen iərmama sə trəruə loa riti rouihi ia loa me i, mamahətən nərmama me mə tuho mwi iamihni, tukəkwein in mə iəmə auar a ia nitətə ia neiai. Mətə iərmama sə tresi pen loa me i, mamahətən nərmama me irə, tukəkwein in mə iəmə asori ia nitətə ia neiai. ²⁰ Iou iakani pehe tukumiaha i mə noien səkimiaha traməkeikei matukwatukw məpi raka noien səvəi nahətən me səvəi Loa mine noien səvəi Farisi me. Mə rekəm, kimiaha tihəpwəh nuvniəmwhəien ia nitətə ia neiai ia nəpin riti.”

Iesu rəgkiari ia noien səvəi niemaha

²¹ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni pen ti kaha kupwən me səkitaha mə, ‘Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama. Trini minuə iərmama riti rousi əpune iərmama riti ratukwatukw mə tuko nərpwinien min.’ ²² Mətə iou iakani pehe tukumiaha i iərmama sə ramo niemaha m piəvni, ratukwatukw mə tuko nərpwinien min. Iərmama sə trini pen ti piəvni mə, ‘Ikaməməri,’ ratukwatukw mə tukuvi irapw in ia nəmri nəmə asori me. Iərmama sə trəsikiari ərəha anan ia piəvni, ratukwatukw mə trevən ia kwopun napw asori rauək ikin.

²³ Ro pen trini minuə ikamərer pen ia nifatə səvəi Kumwesən mə tikuvei pen nari riti min, nənə ia kwopun nəha rerim rirhi mə piam niemaha raməpi in ti nari riti ikino min, ²⁴ tikəpwəh nəri nəha ikuə tikuvei pen m Kumwesən pwəh raməmak ia nikare nifatə, nənə mevən. Tikaməkeikei mukupwən mevən ti piam rouamasan kimirau min, nənə kurirə ikrərig, muvei pen narimnari me səim ia təkure nifatə ramevən ti Kumwesən.

²⁵ Trini minuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouəer ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramanan mə tikevən akwauakw, rouəmri atukwatukw nəri nəha nəpin kimirau irəuesi pen ihi suatuk rauevən ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin. Rərəha mə iərmama nəha ikino noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien, nənə iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ²⁶ Iakani nipərhiəien tukw ik i mə tikəpwəh nierien ia kalapus meste ikərəku pen pam faen me səim.”

Iesu rini mə iərman rerin trəpwəh nakresien pran

²⁷ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə.’ ²⁸ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i trini minuə iərman riti rətəni pran riti, nənə rerin rakres i, iəmə nəha rinəruui raka nəgkiariien nəha ia rerin. ²⁹ Trini minuə nənimem mwatuk ramə

5:9: 1Jon 3:2-3 5:10: Hip 12:4, 1Pit 3:14 5:11: 1Tes 4:14, Jem 1:2 5:12: 2Kron 36:16, Wok Me 7:52, Hip 11:32-38, Jem 5:10 5:14: Jon 8:12, 9:5 5:15: Mak 4:21, Luk 8:16, 11:33 5:16: Efes 5:8-9, 1Tes 2:12 5:17: Mat 3:15, Rom 3:31, 10:4 5:18: Luk 16:17, 21:33 5:19: Jem 2:10 5:21: Eks 20:13, 21:12, Lev 24:17, Dut 5:17
5:22: 1Jon 3:15 5:23: Mak 11:25 5:25: Mat 6:14-15, Mat 18:34-35 5:27: Eks 20:14, Dut 5:18 5:28: 2Tes 2:14 5:29: Mat 18:9, Mak 9:47, Kol 3:5

ik ikamwei ia nərəhainen, tikukumwiri raka, mərəarki. Nənimem nıpəri nıpwram a. Trini minuə ikouraha nıpəri nıpwram ramasan pik məpi raka mə tukərarki pen nıpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin. ³⁰ Nənə trini minuə rəgim mwatuk ramo ik ikamwei ia nərəhainen, tikərari raka, mərəarki. Rəgim nıpəri nıpwram a. Trini minuə ikouraha nıpəri nıpwram ramasan pik məpi raka mə tukərarki pen nıpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin.”

Iesu rini mə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi

³¹ “Nəgkiariien riti mwi kiməni fwe kupwən in i mə, ‘Iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi pwəh ruvei pen nimwai nəkukuə riti m pran səvənhi rani mə in rinəpwəh in.’ ³² Mətə iou iakani pehe tukumiaha i trini minuə iərman riti rəpwəh pran səvənhi, pran sə ripko əpnəpen mhə nari irau iərməpə, ramouraha səvənhi pran, mamə in revən mamətui iərməpə riti mə triri in. Trini minuə prən nəha resi pen iərməpə riti iamınhi, in ramo noien ərəha. Iərman nəha in ramesi pen ripko mhə iərman atukwatukw səvənhi. Nənə iərman sə ramiri pran sə iərman səvənhi rinəpwəh in ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri səvəi iərməpə.”

Iesu rini mə tikəpwəh nahatən penien nari, muvehi kwəsuahe

³³ “Nəgkiariien riti mwi kimiaha hiəuvəregi raka kiməni pen ti kaha kupwən me in i mə, ‘Tikəpwəh nuvehiien kwəsuahe ia nəmri iərimənu meikuə irə, mətə tikaməkeikei mo nəfe ikiməuvehi kwəsuahe mini mə tiko.’ ³⁴⁻³⁵ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nuvehiien kwəsuahe iamınhi. Tikəpwəh nahatən penien neiai uə tiprənə uə Jerusalem muvehi kwəsuahe ia nirəhar, ti nəri nə mə neiai in nə kwopun Kumwesən raməkure ikin mamərimənu, tiprənə in nə nəri Kumwesən ramərpwi utə tipage nisun mi irə, nənə Jerusalem in nə taon səvənhi, in iərimənu Asori. ³⁶ Tikəpwəh nahatən penien kəmkapwə, muvehi kwəsuahe irə, ti nəri nə mə kə ipko mhə nimwai nukwanem riti ruvehe məpsan uə ruvehe nıpitəv. ³⁷ Mətə nəgkiariien səim pwəh ro iamınhi. Tikini a ‘Ouəh’ uə ‘Rekəm.’ Nəgkiariien sə rəpi raka nəgkiariien mi nəha ruku pen ti Setan.”

Iesu rini mə tikəpwəh nərpwinien noien ərəha səvəi nərmama

³⁸ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Trini minuə iərmama rouraha nənimək riti tukaməkeikei kouraha mwi nənimen riti. Trini minuə iərmama rouraha revik riti tukaməkeikei kouraha mwi revin riti.’ ³⁹ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nəvisəien kimiaha iərmama rərəha, mhəpwəh nərpwinien tai noien ərəha səvənhi iamınhi. Trini minuə iərmama riti rəpwi nikare nikapwim mwatuk, ikuvei pen mwi nikaren mour min. ⁴⁰ Trini minuə iərmama riti ruvi irəpw ik ia nəgkiariien asori mə truvei raka səim karkahu, ikuvei pen mwi səim kot min. ⁴¹ Trini minuə iərmama riti raməkeikei mik mə tikəvrani narimnari me səvənhi mavən kilometa kuatia, ikavən kilometa kəru kimirau min. ⁴² Trini minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei pen min. Tikəpwəh nıniseien iərmama sə rokeikei mə truvehi ouhi a səim narimnari me.”

Iesu rini mə tikəkeikei nərmama səməme haməmwəki ik

⁴³ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikaməkeikei mokeikei piam nənə məmwəki iərmama sə raməmwəki ik.’ ⁴⁴ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihaməkeikei mhəkeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, nənə mhəfwaki ti nərmama səməme kamhometə kimiaha. ⁴⁵ Noien nəha trahatən pen mə Tata səkimiaha fwe ia neiai nıpwənətin me nə kimiaha, ti nəri nə mə in ramo meri səvənhi rautə nukwəsikər raməhiəpwin nərmama ərəha me mine nərmama amasan me. In ramərhi irəpw mwi nesən raməfwi nərmama atukwatukw mine nərmama həpkatukwatukw mhə. ⁴⁶ Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə kimiaha hiəkeikei a nərmama səməme həkeikei kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nərmama kamərəku pen takis minraha irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁷ Nənə trini minuə kimiaha hiaməgkiari pen m piəvwiaha me a, nəfe noien amasan hiamə mhəpi raka nərmama me nepwin? Nərmama me səməme hərəirei Kumwesən irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁸ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhatukwatukw rəmwhen ia Tata səkimiaha fwe ia neiai in ratukwatukw.”

6

Iesu rəgkiari ia nəriari penien nari m nərmama nautə səvənraha riwən

5:30: Mat 18:8, Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4, Mak 10:4, 1Kor 7:10-11 **5:33:** Eks 20:7, Lev 19:12, Nam 30:2, Dut 23:21 **5:34-35:** Aes 66:1, Jem 5:12, Mat 23:22, Wok Me 7:49, Sam 48:2, Aes 66:1 **5:37:** Jem 5:12 **5:38:** Eks 21:24, Lev 24:20, Dut 19:21 **5:39:** Lev 19:18, Jon 18:22-23 **5:40:** 1Kor 6:7 **5:43:** Lev 19:18 **5:44:** Eks 23:4-5, Luk 23:34, Wok Me 7:60, Rom 12:14,20 **5:45:** Efes 5:1 **5:48:** Lev 19:2, Dut 18:13

¹ “Kimiaha tihaməsiari nəpɪn hiamo noien atukwatukw me səkimiaha, mhəpwəh noien ia nəmri nərmama me mə irəha tuhətoni. Trini minuə hiamo iamɪnhi irə, nərəkuien səkimiaha sə truku pen ti Tata səkimiaha fwe ia neiai triwən.

² Nəpɪn ikuə tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nukupwəniən məse kisipw rəmwhen kəuətkəsua me kamho ia nəkwai nimwəfwaki me səvai nəkur Isrel mine ia suatuk me mə nərmama tuhətoni mhəgnəgini irəha. Iakani nɪpərhienien tukumiaha i nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha.

³ Mətə nəpɪn tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nəsenien rəgim mour rukurən nəfe rəgim mwatuk ramo. ⁴ Ro iamɪnhi irə tiko afafa nəriariien səim, nənə səim Tata sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia nəfwakiien

⁵ “Nənə nəpɪn kimiaha tihəfwaki, hiəpwəh noien rəmwhen ia kəuətkəsua me kamho. Irəha kamhərer ia nəkwai nimwəfwaki me səvai nəkur Isrel mine ia kwopun me suatuk me həuvehe mamhəvsiek ikin, mamhəfwaki mə nərmama tuhətoni irəha. Irəha hokeikei pik noien nəha, mətə iakani nɪpərhienien tukumiaha i mə nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. ⁶ Mətə nəpɪn tikəfwaki, ikevən ia nəkwai rum səim mərəpinhə, məfwaki m Tata səim sə nərmama həkətoni mhə. Nənə Tata səim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik. ⁷ Nənə nəpɪn kimiaha tihəfwaki, hiəpwəh niiniən nəgkiariien me rɪpik rəmwhen ia nərmama səməmə hərəirei Kumwesən kamho. Irəha rərinraha rirhi mə kumwesən me səvənraha tuhəregi irəha ti nəri nə mə kamhəni nəgkiariien me rɪpik. ⁸ Kimiaha tihəpwəh noien rəmwhen ia nɪrəha ti nəri nə mə nəpɪn kimiaha hiəpkəres mhə ihi Tata səkimiaha, in ruvəukurən raka narimnari me sə həiwən tani kimiaha. ⁹ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki iamɪnhi irə:

“Tata səkimaha ia neiai,
Pwəh nərmama həsiai nəghim ro ikinan i.
¹⁰ Pwəh nitətə sə ikamərimənu irə ruvehe.
Pwəh ko nəkwam ia tiprənə rəmwhen kamo nəkwam ia neiai.
¹¹ Tikuvei pehe nəveginien sənəmaha rəmwhen səvai nəpɪn ipwet.
¹² Tikenouenou noien ərəha me səkimaha
rəmwhen kimaha iahamenouenou noien ərəha me səməmə nərmama hamo ia kimaha.
¹³ Tikəpwəh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nərəhaien ikin,
mətə tikinise Setan mə trəpwəh nourahien kimaha.”

¹⁴ Trini minuə kimiaha hienouenou noien ərəha me səvai nərmama, Tata səkimiaha fwe ia neiai in mwi trenouenou noien ərəha me səkimiaha. ¹⁵ Mətə trini minuə kimiaha hiəpwəh nenouenouien noien ərəha me səvai nərmama, Tata səkimiaha trəpwəh mwi nenouenouien noien ərəha me səkimiaha.”

Iesu rəgkiari ia nəpwəhien nəveginien ti nəfwakiien

¹⁶ “Nənə nəpɪn tihəpwəh naniien nari mə tihəfwaki, hiəpwəh noien nənimemiaha rəpou rəmwhen ia kəuətkəsua me kamho. Irəha kamho nənimenraha ruvehe mɔpəiti mə nərmama me tuhətoni mhəukurən mə kamhəpwəh naniien nari. Iakani nɪpərhienien tukumiaha i nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. ¹⁷ Mətə nəpɪn ikuə tikəpwəh naniien nari mə tikəfwaki, ikaikuas ia nənimem, mahakwi oel ia nukwənem.

¹⁸ Nənə nərmama tuhəpwəh nətoniien mə ikəpwəh naniien nari, mətə Tata səim sə nərmama həkətoni mhə trətoni. Nənə Tata nəha səim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia nəpwəhien nəveginien ti nəfwakiien

¹⁹ “Kimiaha tihəpwəh noieiteien nautə səkimiaha ia tiprənə i. Ia kwopun i uvne me mine nopweien kraouraha nari. Ia kwopun i rakres me kamheitehi nimwə, mamhəuvnimwə, mamhakres. ²⁰ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəeite nautə səkimiaha ia neiai. Ia kwopun nəha uvne me mine nopweien kroupkouraha mhə nari. Rakres me həkəitehi mhə nimwə mə tuhəuvnimwə mhakres. ²¹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səim raməmāk ikin, nətərigien səim traməmāk mwi ikin.”

Iesu rəgkiari ia nəpwəhien nəveginien ti nəfwakiien

¹⁹ “Kimiaha tihəpwəh noieiteien nautə səkimiaha ia tiprənə i. Ia kwopun i uvne me mine nopweien kraouraha nari. Ia kwopun i rakres me kamheitehi nimwə, mamhəuvnimwə, mamhakres. ²⁰ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəeite nautə səkimiaha ia neiai. Ia kwopun nəha uvne me mine nopweien kroupkouraha mhə nari. Rakres me həkəitehi mhə nimwə mə tuhəuvnimwə mhakres. ²¹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səim raməmāk ikin, nətərigien səim traməmāk mwi ikin.”

Iesu rəgkiari ia nəmri iərmama

6:1: Mat 23:5 **6:3:** Mat 25:37-40 **6:5:** Mat 23:5, Luk 18:10-14 **6:6:** 2King 4:33 **6:7:** Aes 1:15, 1King 18:26-29 **6:8:** Mat 6:32 **6:9:** Jon 17:6 **6:10:** Mat 7:21, 26:39, Luk 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15, Mat 18:21-35
6:13: Luk 22:40, Jem 1:13, Jon 17:15, 2Tes 3:3, 2Tim 4:18, 1Kron 29:11-13 **6:14:** Mak 11:25-26 **6:16:** Aes 58:5-9
6:19: Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21, Luk 18:22, Kol 3:1-2

²² “Nəmri iərmama in nə rauvei pen nukuraanien m nipwran. Ro iamnhi irə trini minuə nənime ramasan, nipwram pam trukuar ia nukuraanien. ²³ Mətə mə nənime rəraha, nipwram pam trukuar ia nəpitəvien. Trini minuə nukuraanien ia rerim ro nəpitəvien irə, ikamarə ia nəpitəvien pərhiēn.”

Iesu rəgkiari ia iəmə asori kəru

²⁴ “Iərmama riti riwən ramo tukwini nari ko ro nəkwai iəmə asori kəru. Trini minuə ro iamnhi irə, trokeikei riti, məmwəki riti, uə trisiai riti mipkisiai mha riti. Kimiaha ko hiəpkuvehi pəri mhə Kumwesən mine mane mho iəmə asori mi irə səkimiaha mə tiho pəri nəkwranau.”

Iesu rəgkiari ia nətərig pikien ia narimnari me səvai tiprənə i

²⁵ “Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nətərig pikien ti nimiruien səkimiaha, mamhəres nəfe tihani uə nəfe tihənimwi. Tihəpwəh nətərig pikien ia nipwramiaha, mamhəres nəfe tiharkahu i. Nimiruien ripko mhə səvai nəveginien əpa. Nipwrai iərmama ripko mhə səvai tinari əpa. ²⁶ Hətə ro menu me i ia niməgouagou. Irəha həpwəh nəpweiiēn nari, mhəpwəh nesiiēn nukwan, mhəpwəh noeiteien nəveginien ia nimwə sə kamoeite nəveginien ikin. Mətə Tata səkimiaha ia neiai raməkwəmni irəha. Nənə ia nənime kimiaha hiamasan pik mhəpi raka irəha. ²⁷ Sin ia kimiaha ko ro nimiruien səvənhi rəpwəmwis mwi səvai nəpin ouih i trini minuə ramətərig pik tukwe? Kimiaha riti ko ripko mhə nəri nəha.

²⁸ Ro iamnhi irə rəfo hiamətərig pik ti tinari? Hətəni ro tihinari me ia kwopun me mə kamhəfətə irə. Irəha həpwəh noien wok, mhəpwəh nitirriēn tinari. ²⁹ Mətə iakani pehe tukumiaha i Kig Solomon fwe kupwən nautə səvənhi rasori pik, mamarkahu tinari amasan me, mətə tinari səvənhi ripkamasan mhə rəmwhen ia tihinari me i. ³⁰ Kimiaha nahatəsiēn səkimiaha ripkiskai mhə. Kumwesən rauvei pen tinari amasan me m tihinari me, nəri auər a tihinari me kamhəmiru ipwet mətə trakwakwi haukei, mhəsas, kuvani ia napw. Mə Kumwesən ramo iamnha irə, in truvei pehe mwi tinari m kimiaha məpi raka. ³¹ Ro pen tihəpwəh nətərig pikien, mamhəres mə, ‘Tsani nəfe?’ uə ‘Tsənimwi nəfe?’ uə ‘Tsarkahu ia nəfe?’ ³² Nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamhətui əmisə nəveginien mine tinari. Nənə Tata səkimiaha ia neiai ruvəukurən raka narimnari me i mə tihaməkeikei mhəuvehi. ³³ Mətə kimiaha tihəkupwən mhətui əmisə nitətə sē in ramərimənu irə mine noien atukwatukw me səvənhi, nənə in truvei pehe mwi narimnari me pam i m kimiaha. ³⁴ Ro pen kimiaha tihəpwəh nətərig pikien ti nəfe trakwakwi. Narimnari me səvai trakwakwi səvai trakwakwi. Nəsəsaiuen me səvai nəpin kuatia nəmwhen raka.”

7

Iesu rəgkiari ia nəkiriiēn nərmama ti noien əraha me səvənraha

¹ “Kimiaha tihəpwəh nəkiriiēn nərmama ti noien əraha me səvənraha kamo Kumwesən rəkiri mwi kimiaha ti noien əraha me səkimiaha. ² Nəkiriiēn səkimiaha sə hiaməkiri nərmama irə, tukəkiri mwi kimiaha irə. Nərpwiniēn səkimiaha sə hiamo m nərmama tukərpwin pehe mwi m kimiaha.

³ Rəfo ikamətə nimwəkwəmwi nei sə raməmak ia nəmri piām, mətə ipkətə mhə nipəri nei asori sə raməmak ia nənime? ⁴ Trini minuə nipəri nei asori raməmak ia nənime, rəfo iakamini pen ti piām mə, ‘Əseni iou, pwəh iakiskəri raka nimwəkwəmwi nei sə raməmak ia nənime?’ ⁵ Ik iərmama sə ikamo kəuətəsuə tikaməkeikei mukupwən muvehi raka nipəri nei asori sə raməmak ia nənime, kurirə irə ikətə amasan nari mə tikiskəri raka nimwəkwəmwi nei sə raməmak ia nəmri piām.

⁶ Kimiaha tihəpwəh nuvei penien nari sə ro ikinan m kuri me. Rəraha mə kuri me nəha hərəri mhahi testesi nipwramiaha. Tihəpwəh nərarki penien nəri amasan nənime rutə pik rəvən ti pikə me. Rəraha mə pikə me nəha havən irə ia nisunraha.”

Iesu rini mə tikəres nari, mətui nari, mikunkun ia təpinhə

⁷ “Trini minuə hiokēikei nari riti, ramasan mə tihəres, nənə tukuvei pehe m kimiaha. Tihətui əmisə i, nənə tihətəni. Tihəkunkun ia təpinhə, nənə tukəsevər tukumiaha. ⁸ Iərmama sə raməres nari, truvei nari. Iərmama sə ramətui əmisə nari, trətəni. Iərmama sə rakunkun ia təpinhə, tukəsevər tukwe.

⁹ Sin ia kimiaha nəpin iakunouih səvənhi rəres bred, truvei pen kərusterei min, ¹⁰ uə rəres nəmu truvei pen snek? Rekəm! ¹¹ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen narimnari amasan me m nəkwərhəkwəra me səkimiaha. Mə kimiaha i nəkur əraha hiəukurən noien

6:25: Fil 4:6, 1Tim 6:6-8, Hip 13:5, 1Tes 5:7 **6:26:** Mat 10:29-31, Luk 12:6-7 **6:29:** 1King 10, 2Kron 9 **6:32:** Mat 6:8 **6:33:** 1King 3:13-14, Sam 37:4,25, Rom 14:17 **6:34:** Eks 16:4,19, Mat 6:11 **7:1:** Rom 2:1, 1Kor 4:5, Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24 **7:6:** Mat 10:11 **7:7:** Mak 11:24, Jon 14:13, 15:7, Jon 16:23-24 **7:8:** Jem 1:5, 1Jon 3:22, 1Jon 5:14-15 **7:11:** Jem 1:17

iaminhi, hiamafetariq ia Tata sakimiaha ia neiai? In truvei pen narimnari amasan me rasori mwi m narmama samame kamhæres in tukwe. ¹² Ro pen nafe noien kimiaha hiokeikei ma narmama tuho ia kimiaha, kimiaha mwi tiho ia niraha, ti nari na ma in i nipwrai nagkiariien me ia Loa savai Moses mine nakukuæ me savai profet kupwæn me.”

Iesu ragkiari ia suatuk karu

¹³ “Kimiaha tihamakeikei mhækurau ia ket ouihi. Iakani iaminhi iræ ti nari na ma ket asori mine suatuk sæ rimæru ramevæn ti nemhæien. Narmama hæpik kamhækurau ia ket naha. ¹⁴ Mætæ ket ouihi mine suatuk æknekin ramevæn ti nimiruuien. Narmama houhi a kamhætæ suatuk naha.”

Iesu ragkiari ia noien savai profet eikuæ me

¹⁵ “Kimiaha tihamasiari ti profet eikuæ me. Iræha tuhæuvehe tukumiaha mhævi sipsip me ia niraha, mætæ rerinraha ræmwhen ia kuri æprmin me. ¹⁶ Kimiaha tihætæ iræha, mhækuræn ma iræha profet eikuæ me, ti nari na ma noien sævænraha trahatæn pen. Ræfo, ko kesi nukwai krep ia ræhi, uæ nukwai niemis ia nækwus sæ ro rirevin me? Rekæm! ¹⁷ Nei amasan raukuæ kwænkwai nei amasan, mætæ nei æræha raukuæ kwænkwai nei æræha. ¹⁸ Nei amasan ko ræpwæh nukuæien kwænkwai nei æræha. Nei æræha ko ræpwæh nukuæien kwænkwai nei amasan. ¹⁹ Nei me pam sæmæme hæpkukuæ mhæ kwænkwanraha sæ ramasan kamærai æmwesi iræha, kamærarki pen ia napw. ²⁰ Ro pen kimiaha tihætæ iræha mhækuræn ma iræha profet eikuæ me ti nari na ma noien sævænraha trahatæn pen.

²¹ Narmama hæpik kamhækwein iou ma, ‘Iærimænu, Iærimænu,’ mætæ ripko mhæ iræha pam tuhæuvnimwæ mhæ ia nitætæ ia neiai.^a Iærmama sæ ramo nækwai Tata sæiou sæ ramaræ ia neiai in truvnimwæ. ²² Ia næpin naha narmama hæpik tuhæni pehe tukw iou i ma, ‘Iærimænu, Iærimænu, ia næghim kimaha iahænævisau m narmama. Ia næghim kimaha iahænækou i rapw næremhæ me ia narmama. Ia næghim kimaha iahæno nimtætien asori me ripik. Ræfo ia kimaha?’ ²³ Mætæ iou takini pen atukwatukw ti niræha i ma, ‘Iou iapkukursæn raka mhæ kimiaha ia næpin riti. Kimiaha narmama me hiamo noien æræha, hæuvæn isipwîn tukw iou.’”

Iesu ragkiari ia iærmama mi sæ krauvrhækin nimwæ

²⁴ “Iærmama sæ riregi nægkiariien me i sæiou, mamæ nafe iakimæni, in træmwhen ia iærmama riti rukuræn nari muvrhækin nimwæ sævænhi ia tækure kærutere. ²⁵ Næpin nesæn rauæ, iapiwæn raiu, nimætagi ræsuæ ia nimwæ naha, mætæ nimwæ naha ræpwæh nimweiiæn ti nari na ma kimæuvrhækin pen ramærer æknekin ia tækure kærutere. ²⁶ Mætæ iærmama sæ riregi nægkiariien me i sæiou, mæpwæh noien nafe iakimæni, in træmwhen ia iærmama riti rireirei nari muvrhækin nimwæ sævænhi ia nipækir. ²⁷ Næpin nesæn rauæ, iapiwæn raiu, nimætagi ruvehe mæsuæ ia nimwæ naha, nænæ nimwæ naha rimwei. Næpin rimwei iræ ruvehe mææha pam.”

²⁸ Næpin Iesu rini pam nægkiariien me i, narmama me hærkæri asori nari ia nahatænien sævænhi, ²⁹ ti nari na ma in rahatæn iræha ræmwhen iærmama sæ rauvehi nasorrien ruku pen ti Kumwesæn. In ropæ ia nahatæn me sævænraha sæmæme kamhahatæn Loa.

8

Iesu ro iærmama riti nemhæien skai ro tekîn ruvehe mæsanin

¹ Næpin Iesu reiwaiu ia tækuær naha, narmama hæpik kamhækuriræ i. ² Nænæ iærmama riti nemhæien skai riti ro tekîn ruvehe tukwe in, minimwi nukurhun mi ia nænimen, mini ma, “Iærimænu. Mæ rerim ragien, ko iko iou iakæmher?”

³ Nænæ Iesu rosæ pen rægin, mirapi in, mini ma, “Rerik ragien. Tikuvehe mæmher.” Tækwækwuni a nemhæien sævai iærmama naha raraka iræ. Nipwran ruvehe mæmher mwi. ⁴ Nænæ Iesu rini pen tukwe in ma, “Tikætui amasan tukwe, mæpwæh ninien nafe iakino mik ti iærmama riti. Mætæ tikevæn atukwatukw ti pris^a pwæh rættoni nipwram ma ræmher. Tikuvei pen nafe m Kumwesæn sæ Moses rimæni. Narmama me tuhættoni hækuræn ma nemhæien i ruvæiwæn ia nipwram.”

Iaruagan riti savai nækur Rom ramahatætæ ia Iesu

7:12: Mat 22:39-40, Luk 6:31, Rom 13:8-10 **7:13:** Jon 10:7,9 **7:14:** Wok Me 14:22 **7:15:** Mat 24:4,24, Wok Me 20:29, 2Tes 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22, Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10, Luk 3:9, Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46, Mat 21:31, Rom 2:13, Jem 1:22,25 ^a **7:21:** Næpin ripik Matiu rani nægkiariien i ma “Nitætæ ia neiai.” Nipwrai nægkiariien i in i “Nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ.” **7:23:** Sam 6:8, Mat 10:33, 25:41, Mat 13:41-42, 2Tim 2:19 **7:29:** Mak 1:22, Luk 4:32, Jon 7:46 **8:4:** Lev 14:1-32, Mat 9:30, Mak 7:36, Luk 17:14 ^a **8:4:** Pris me naha Iesu ramægiari ia niræha, iræha nimwipwi Eron me. Fwe kupwæn iræha kamho wok ia nimwæ savai Kumwesæn fwe Jerusalem.

⁵ Iesu revən mapirapw ia taon nəha Kapaneam. Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha ikin in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Ruvehe ti Iesu, məres mə, ⁶ “Iərimənu. Ko ikasitu ia nirak? Iərmama sə ramo tukwini nari miou raməmak fwe ia nəkwai nimwə səiou, mamregi rərəha anan, ko ripkavən mhə.”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou takuvehe mo in ruvehe məsanin.”

⁸ Mətə iəmə asori səvəi naruagən me rini mə, “Iərimənu. Ripko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkwəwhən mhə mə tikuvehe muvniwə ia nimwə səiou. Mətə tikini a nəkwam, nənə pwəh iərmama sə ramo tukwini nari miou ruvehe məsanin. ⁹ Iou mwi iərmama riti sə iakamarə tegin nəmə asori me. Naruagən me nepwin mwi kamharə tegin iou. Nəpin iakini pen ti riti mə ‘Evan,’ in trevən. Nəpin iakini pen ti riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəpin iakini pen ti iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

¹⁰ Nəpin Iesu riregi nəgkiariien nəha, rərkərinari, mini pen ti nərmama səməme kamhəkurirə in mə, “Iakani nīpərhienien tukumiəha i mə iou iapkatə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvəni riskai rəmwhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i. ¹¹ Iakani pehe tukumiəha i mə nərmama həpik ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuku pen ia nīkaren parei mine nīkaren peraha mhəuvehe mhani pəri nari irəha Epraham mine Aesak mine Jekop ia Nitətə ia Neiai.^b ¹² Mətə nəkur Isrel, irəha nīpwnəti nitətə nəha, tukərarki irapw irəha həpik fwe iruə ia kwopun rīpitəv ikin. Ia kwopun nəha tuhasək, mhəhi tərini revinraha.”

¹³ Nənə Iesu rini pen ti iəmə asori səvəi naruagən me mə, “Evan. Iərmama sə ramo tukwini nari mik trəsanin rəmwhen ikin nīpərhienien mə tako mik.” Təkwətəkwuni a irə iərmama sə ramo tukwini nari m iəmə asori səvəi naruagən me ruvehe məsanin.

Iesu ro mama səvəi Pita ruvehe məsanin

¹⁴ Kurirə ikin Iesu revən muvniwə ia nimwə səvəi Pita, mətoni kaka pran səvəi Pita raməmak maməkwiie fifa. ¹⁵ Iesu rirapi rəgin, nənə nemhəien raraka irə. Prən nəha riskəmter, minaməpnəpənə nəveginien sənəni.

¹⁶ Ia nəpin nəha ia nəruarəv meri ruvəivə irəha həuvehi nərmama həpik nəremhə me kamharə ia nīrəha həuvehi irəha mhəuvehe ti Iesu. In rini a nəgkiariien səvəni, məkoui irapw nənīmwin erəha me irə, mo mwi səməme kamhəmhə irəha pam həuvehe mhəsanin. ¹⁷ Narimnari me i həier pehe iamini mə nəgkiariien səvəi Profet Aesə truvehe mukuə. In riməni mə, “In ruvehi nemhəien me səkitaha mine nəmīsəien me səkitaha.”

Iərmama kəru krouokeikei mə troukurirə Iesu

¹⁸ Nəpin Iesu rətoni mə nərmama me həpik hərer kurau kurau irə, rini pen ti nərmama me səvəni mə, “Pwəh səuvən mhəpi simwin pen fwe ia nīkare nui asori.” ¹⁹ Ia nəpin nəha iahətən riti səvəi Loa ruvehe mini pen tukwe in mə, “Iahətən, takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikin.”

²⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əprmin me səvənraha nīpəg rarə. Menu me ia nīmagouagou təpwagenraha rarə. Mətə iou, iəməti Iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikin.”

²¹ Nənə iərmama riti mwi sə ramərəv ia kwopun nəha irəha nərmama me səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən minimwi raka səiou tata.” ²² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Tikukurirə iou, məpwəh irəha. Pwəh irəha hənimwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə.”

Iesu rinise nīmətəgi asori

²³ Ia nəpin nəha Iesu rəputə ia nitətə ouihī riti. Nərmama me səvəni həkurirə in. ²⁴ Irəha həier mənəmhuəvən. Ripko mhə tui nīmətəgi asori riti riskəmter ia təkure nui mo peiau peiau me rasori minakuəv ia nitətə ouihī səvənraha. Mətə Iesu ramapri. ²⁵ Ro pen irəha həuvən, mhəsəwpwiri in, mamhəni mə, “Iərimənu! Tikuvehimiru kitaha! Na tsəmwhənimw!”

²⁶ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamhekir? Kwa nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə.” Nənə in riskəmter minise nīmətəgi mine nui asori mini minuə troueiwaiu. Təkwətəkwuni a mwi narimnari me pam həuvehe mhəmarinu.

²⁷ Nərmama me səvəni nənimenraha rier. Irəha həni mə, “Nəfe i iərmama nīmətəgi mine nui kraou nəkwən?”

Iesu rəkoui irapw nəremhə me nepwin ia iərmama Katara kəru

8:5: Jon 4:47 **8:10:** Mat 15:28 **8:11:** Sam 107:3, Luk 13:29 **b 8:11:** Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sa Kumwesən ramərimanu irə.” **8:12:** Mat 22:13, 25:30, Luk 13:28
8:14: 1Kor 9:5 **8:20:** 2Kor 8:9 **8:21:** 1King 19:20, Jon 5:25 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31, 16:8, Sam 89:9

²⁸ Nəpɪn Iesu rier pen ia nikare nui asori ia tənə səvəi nəmə Katara, iərmama kəru krouier ia kwopun kanimwi nərmama ikin, rouvehe tukwe in ia suatuk. Nəremhə me kamharə ia nirau, mamho irau krauousi nərmama. Iərmama riti riwən ko rukurau ia suatuk ia kwopun nəha. ²⁹ Nəpɪn irau krouatə Iesu, krouakwein əpwəmwis, rouni mə, “Tini Kumwesən, ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Rosi tiko nəmisiən m kimaha, mətə ripko mhə ihi nəpin atukwatukw səvənhi uə?”

³⁰ Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha isipwɪn kwopti ti nirəha. ³¹ Nəremhə me nəha hase Iesu, mhəni mə, “Trini minuə ikəkoui irapw kimaha, pwəh ikərhi pen kimaha iahəvən ia reri pikə me nəha.”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvən!” Ro pen irəha həier ia iərmama mi nəha, mhəuvən ia reri pikə me. Təkwtəkwuni a mwi pikə me pam haiu, mheiwaiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw. ³³ Nərmama səməmə kamhətui ti pikə me hap, mhəuvən ia taon səvənraha, mhəni irapw narimnari me pam nəha irəha hənətoni. Irəha həgkiari pik ia nəfe Iesu rino ia iamə mi nəha nəremhə me hənərə ia nirau. ³⁴ Nərmama me pam ia taon nəha həier mə tuhətə Iesu ia suatuk. Nəpin hətoni, hase in mə trəpwəh tənə səvənraha mamevən.

9

Iesu ro iərmama riti nisun mi krouemhə ruvehe məsanin

¹ Nənə Iesu rəputə ia nitətə oulhi, məpi simwɪn mwi ia nui asori, muvehe ia taon səvənhi.^a ² Ia kwopun nəha nərmama nepwɪn həuvehi iərmama riti mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Iərmama nəha ramapri ia nimahan səvənhi nisun mi krouemhə. Nəpin Iesu rətoni nahatətsiən səvənraha, rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Nərik. Tikəpwəh nehəkiriən. Iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

³ Nəpin Iesu rini nəgkiariien nəha nahatən me nepwɪn səvəi Loa həgkiari minraha me, mhəni mə, “Iəmə i rani ərəha Kumwesən.”

⁴ Mətə Iesu ruvəkurən raka nətərigiən səvənraha, minə mə, “Rəfo rerimiahə ramrhi ərəha iou iamɪnhi irə? ⁵ Nəgkiariien mi sə pəku nəha riməru tukw iou ti ninjiən: nəgkiariien i mə, ‘Iakinenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkiariien i mə, ‘Ərer mavən?’ ⁶ Mətə iakokeikei mə kimiahə tihəkurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakauvehi nasoriien ia tɪprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Ərer, muvehi nimahan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ⁷ Iəmə nəha rərər, mavən, mevən fwe imwəni. ⁸ Nəpin nərmama hətoni nəri nəha, həhekir, nənə həuvehi utə nəghi Kumwesən ti nəri nə mə in ruvei pen nasoriien m nərmama mə tuho iamɪnhi irə.

Iesu rəkwein Matiu mə trukurirə in

⁹ Nəpin Iesu rəpwəh kwopun nəha mamevən, rətoni iərmama riti nəghin nə Matiu raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” Nənə Matiu riskəmter mukurirə in.

¹⁰ Kurirə irə Iesu revən maməni nari ia nəkwai nimwə səvəi Matiu. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwɪn mwi həpik həuvehe mamhani pəri nari irəha min mine nərmama me səvənhi. ¹¹ Nəpin Farisi me hətoni, həni pen ti nərmama me səvənhi mə, “Rəfo iahatən səkimiahə raməni pəri nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwɪn mwi?”

¹² Mətə nəpin Iesu riregi, rini mə, “Nərmama həsanin tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhəmhə kamhətui tokta. ¹³ Ramasan mə kimiahə tihəvən kahatən kimiahə ia nipwrai nəgkiariien i Kumwesən riməni ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Iakəpwəh nokeikeien mə nərmama tuhoisi əpune nərimirə me mhəuvehi pehe miou, mətə iakokeikei mə irəha tuhari ti nirəha me.’” Nənə Iesu rərə minə mwi mə, “Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama ərəha me.”

Noien vi ko ripkuvehe mhə mo kuatia irau noien ivis

¹⁴ Ia nəpin nəha nərmama me səvəi Jon Paptas həuvehe ti Iesu, mamhəni mə, “Rəfo kimaha mine Farisi me iahaməpwəh naniiən nari ti nəfwakiiən, mətə nərmama me səim həpwəh noien iamɪnhi irə?”

¹⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia nəveginien i kamo ti narə viien səvəi iərman mine pran tuhaməkeikei mhəni nari, mamhəgien, ti nəri nə mə iərman sə ripkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha minraha. Ripkatukwatukw mhə mə rerinraha trəpou ia nəpin nəha. Mətə tripkuvehe ia nəpin sə tukuvehi raka iərman sə ripkarə vi a irau

8:29: Mak 1:24, Luk 4:34,41 **9:1:** Mat 4:13 **a 9:1:** Taon nəha Iesu revən ikin nəghin nə Kapaneam. **9:4:** Mat 12:25, Luk 9:47, Jon 2:25 **9:6:** Jon 17:2, 5:8 **9:11:** Luk 15:2, 19:7 **9:13:** Mat 12:7, Hos 6:6 **9:14:** Luk 18:12
9:15: Jon 3:29

səvənhi pran tripkarə mhə mwi irəha minraha. Ia nəpən nəha irəha tuhəpəwəh naniien nari ti nəfwakiien.

¹⁶ Iərmama riti riwən ko ruvehi nīpəri tīnari vi mītiri tukuahag ia ruei tīnari ivis. Trīni minua ro iamīnhi irə, tīnari vi truvi tərini nənə meitehi asori mwi. ¹⁷ Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tiki waen tui me sə kino ia teki nənī. Trīni minua ro iamīnhi irə, tiki waen tui me tuhāsisi mhəpəruə ti nəri nə mə hauvəskai raka. Waen trarīs pam, nənə tiki waen me tuhərəha. Mətə waen vi tukətəgi pen ia tiki waen vi me sə hamərməru ihi mə waen vi mine tiki waen vi me irau pəri trouəmak amasan.”^b

Iesu romasan pran riti marə momasan mwi prən ouihī riti

¹⁸ Nəpən Iesu rani narimnari me nəha ti nīrəha i, təkwtəkwi a mwi iamə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel ruvehe tukwe in, minimwi nukurhūn mi ia nənimen, mīni mə, “Prənouihi səiou rīpkemhə a i, mətə tiko muvehe, məmrutə rəgim irə, nənə in trimīru mwi.” ¹⁹ Ro pen Iesu riskəmter irəha nərmama me səvənhi, mhəkuriə iamə nəha.

²⁰ Pran riti fwe ikin ramemhə ia nemhəien səvəi nīpran. Nemhəien nəha rīnarə rerin irə muvehi nuk twelef. Təkwtəkwi nəha rukuriə Iesu, muvehe, mīrapī nusvenhi tīnari səvənhi. ²¹ In ro iamīnhi irə mine ti nəri nə mə rerin ramrhi mə, “Rosi ko iakrapī tīnari səvənhi, ko iakuvehe məsanin.”

²² Nəpən rīrapī tīnari səvəi Iesu, Iesu ruvsini, mətōni prən nəha, mīni mə, “Prən i. Tikəpəwəh nehekīrien. Nahatətəien saim rino raka ik ikuvehe məsanin.” Təkwtəkwi a prən nəha ruvehe məsanin.

²³ Kurirə irə Iesu revən mapirapw ia nimwə səvəi Jaeras, mətōni nərmama səməme kamhāni nīpu səvəi nemhəien mīne nərmama həpīk kamho nurīgrīgien asori. ²⁴ In rini mə, “Həier. Prənouihi nəha rīpkemhə mhə, mətə ramapri a.” Irəha hərəgi haris ia Iesu. ²⁵ Mətə nəpən həmāier irapw irə, in ruvniwə, muvehi rəgi pran ouihī nəha, nənə in rimiru mərə. ²⁶ Nənə nəvisaiuen səvəi nəri i revən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama kəru nənimenrau rīfwə

²⁷ Nəpən Iesu rəpəwəh kwopun nəha mamevən, iərmama kəru nənimenrau rīfwə kroukurirə in, rouəkwein əpəmwis, rouni mə, “Kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukumrau!”

²⁸ Nəpən Iesu ruvniwə ia nəkwai nimwə, iərmama mi nəha nəmriinrau rīfwə krouvehe tukwe in. Nənə Iesu rini pen ti nīrau i mə, “Kimirau irouni nīpərhienien mə iakukurən noien nəri i uə rekəm?”

Miregi irau krouni mə, “Ouəh, Iərimənu.”

²⁹ Ro pen in rīrapī nəmriinrau, mīni mə, “Itə. Pwəh iakomasan nənimemirau rukuriə pen a nahatətəien səkimirau.” ³⁰ Nənə nənimenrau rətui, irau krouətə nari. Nənə Iesu rinise pen əknekin ti nīrau i mə, “Kimirau tirouətui amasan tukwe, rouəpəwəh nīnien nəfe iakino m kimirau ti iərmama riti.” ³¹ Mətə irau krouəpəwəh in, rouevən rouəvisau nəfe Iesu rino minrau nəgkiariien səvənrau ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama riti sə iəremhə rarə irə

³² Nəpən iərmama mi nəha krouarari rauevən, təkwtəkwi nəha nərmama nepwin həiri iərmama riti, mhəiri mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha ko rīpkəgkiari mhə ti nəri nə mə iəremhə rarə irə. ³³ Nəpən Iesu rəkoui irapw raka iəremhə nəha, iərmama nəha rinaməgkiari. Nənə nərmama me hətōni həkərinari irə, mamhəni mə, “Kitaha səpkətə raka mhə nari riti iamīnhi ia tənə Isrel.”

³⁴ Mətə Farisi me həni mə, “In ruvehi niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me, maməkoui irapw nəremhə me irə.”

Iesu rerin rərkwəpīr ti nərmama

³⁵ Ia nəpən nəha Iesu revən ia taon me mine rukwənu me pam, mamahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau nəgkiariien amasan ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməme kamhəmhə ia nemhəien me səpəmsəpə mine səməme nemhəien rouraha nīpəri nīpwrnraha. ³⁶ Nəpən in rətōni nərmama həpīk anan, rerin rərkwəpīr ti nīrəha, ti nəri nə mə haməmwur pīk, mhənəpou. Irəha həmwhen ia sipsip me nepwin iərmama riwən tratə amasan irəha. ³⁷ Ro iamīnhi irə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəveginien sə ruvəmrūə raka fwe ia

9:16: Jon 1:17 **b** **9:17:** Iesu rusipekin ia nīpəri tīnari vi mine tīnari ivis, marə mīni mwi tiki waen tui me mine tiki waen vi me. Nusipekinien mi nəha nīpwrnrau mə nahatənien vi səvəi Iesu tripkəsi pen mhə nahatənien tui sə nəkur Isrel kamhərə irə. **9:21:** Mat 14:36 **9:24:** Jon 11:11 **9:27:** Mat 20:29-34 **9:29:** Mat 8:13 **9:30:** Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23, Mak 1:39 **9:36:** Mat 14:14, Nam 27:17, 1King 22:17, Esik 34:5 **9:37:** Sek 10:2, Mak 6:34, Luk 10:2

nəmhnien rasori pik, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houih i a. ³⁸ Ro iamɪnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərɪmanu ia nəmhnien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepwin mwi həuvən fwe ia nəmhnien səvənhi mhəpeki nəveginien sə ruvəmruə, mhəpeki mhəuvehe.”^C

10

Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef həuvən mhəvisau

¹ Iesu rəkweipen pen nərmama səvənhi twelef həuvehe tukwe. Nənə in ruvei pen nasorien mɪnraha. Ia nasorien nəha irəha həukurən nəkoui irapwien nənimwin əraha me ia nərmama, mhəukurən mwi nomasanien nərmama me pam səməme kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə.

² Aposol me nəha irəha pam twelef nəghinraha me i: Sə rukupwən Saemon (iəmə sə kani mə Pita), mine Antru piəvi Saemon, mine Jemes tini Sepeti, mine Jon piəvi Jemes, ³ mine Filip, mine Patolomiu, mine Tomas, mine Matiu (iəmə sə kupwən kaməraku pen takis min), mine Jemes tini Alfaas, mine Tateas, ⁴ mine Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia nəmə me nəha kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), mine Jutas Iskariot (iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in).

⁵ Nəmə me nəha twelef Iesu rərhi pen irəha, maməvəhəg mɪnraha, mani mə, “Kimiaha tihəpwəh nəvənien ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, mhəpwəh mwi nuvnimwəien ia taon riti səvəi nəkur Sameria. ⁶ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəuvən əpə ti nəkur Isrel. Irəha hamwəhen ia sipsip me hənəruēi. ⁷ Nəpin kimiaha hiamesi pen suatuk səkimiaha mamhəuvən, tihəni irapw iamɪnhi irə mə, ‘Nītətə ia neiai ruvəuvehe ipaka.’^a ⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhə nərmama səməme kamhemhə həuvehe mhasanien. Səməme həuvamhə, kimiaha tiho irəha hətui mwi. Səməme nemhəien skai ro tekɪnraha, kimiaha tiho irəha həuvehe mhəmher. Səməme nəremhə me kamharə ia nɪrəha, kimiaha tihəkoui irapw nəremhə me nəha ia nɪrəha. Nasorien i iakauvei pehe m kimiaha hiəpkuvehi mhə nənimen. Ro pen kimiaha tihasitu ia nərmama me irə, mhəpwəh nəresien nərakuien tukwe. ⁹ Kimiaha tihəpwəh nuvehien kol uə silva uə kapa uə mane riti mwi mhəvai pen ia pəkət me səkimiaha. ¹⁰ Kimiaha tiharkahu karkahu kuatia a, mhəuvei pen put, mhəuvehi tənəripw mine kaskin səvəi nəvənien səkimiaha, mətə tihəpwəh nuvehien sə rəkwa. Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiəmwhen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə nəkur me nəha tuhəkwəni kimiaha, mhəuvei pehe nəfe riwən təni kimiaha.

¹¹ Nəpin kimiaha tihəuvən ia taon riti uə rukwənu riti, tihətui iərmama riti sə in rerin ragien mə truvehi puvinmwə kimiaha ia nimwə səvənhi, nənə tihəmarə ikin meste nəpin tihəier irə. ¹² Nəpin tihəuvnimwə ia nimwə nəha tihəkweipen amasan ia nɪrəha mhəni mə, ‘Nəmərɪnuien ramarə tukumiaha.’ ¹³ Nənə trini mɪnuə nərmama ia nəkwai nimwə nəha rerinraha ragien mə tuhəuvehi puvinmwə pehe kimiaha, nəmərɪnuien nəha səkimiaha tramə rə ti nɪrəha, mətə mə rerinraha ripkagien mhə tukumiaha, nəmərɪnuien nəha səkimiaha trɪrərig mwi tukumiaha. ¹⁴ Nənə trini mɪnuə nərmama nepwin həpwəh nəsevərien ia rerinraha tukumiaha uə həpwəh nətərigien ia nəgkiariien me səkimiaha, nəpin kimiaha tihəier ia nimwə səvənraha uə taon səvənraha, tihaməkeikei mhounouini raka niməkwrur ia nisumiaha, mhahatən pen mə irəha hənə noien əraha. ¹⁵ Iakani nɪpərhienien tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien əraha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha triskai məpi raka nərpwinien səvəi tənə Sotom mine Komora fwe kupwən.”

Iesu rini mə tukometə nərmama me səvənhi

¹⁶ “Həregi ro. Iakamarhi pen kimiaha mə tihəuvən mhəmwhen ia kwəti sipsip me sə kamhərəer ia kurkwai kuri əprɪm me. Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhə rəmwhen ia nərimiru sə rukurən nari mine nərimiru sə noien səvənhi rəmher. ¹⁷ Kimiaha tihəasiari nərmama me. Irəha tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha. Irəha tuhərisi mwi kimiaha ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. ¹⁸ Ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou, irəha tuhəuvehi kimiaha, mhərpwi irapw kimiaha ia nəmri kig me mine ia nəmri nərmama səməme kamhərɪmanu. Mətə mə irəha ho iamɪnha irə kimiaha tihəuvehi nəpin riti səkimiaha tihəni irapw nəgkiariien səiou irə

^C **9:38:** Iesu rusipekin ia nəveginien sə ruvəmruə ia nəmhnien. Nusipekinien nəha nɪpwrən mə nərmama həpik hənəraka rere mə tuhəuvehe ti Iesu, mətə nərmama səməme tuhasitu ia nɪrəha, mhəiri irəha mhəuvehe houih i a. **10:1:** Mak 6:7, Luk 9:1 **10:5:** Wok Me 13:46 **10:6:** Jer 50:6, Mat 15:24 **10:7:** Mat 3:2, 4:17, Luk 10:9,11 ^a **10:7:** Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nɪpwrəi nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərɪmanu irə.” **10:8:** Wok Me 20:33 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Nam 18:31, Luk 10:7, 1Kor 9:14, 1Tim 5:18 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12, Wok Me 13:51, 18:6 **10:15:** Mat 11:24, Jut 7 **10:16:** Luk 10:3, Jon 10:12, Wok Me 20:29, Rom 16:19 **10:17:** Mak 13:9-11, Luk 12:11-12, Luk 21:12-15 **10:18:** Wok Me 25:23, 27:24

ia nāmriŋraha mine ia nāmri nārmama riṗko mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁹ Nəṗin nārmama tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nāmə asori me mā irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha, tihəpwəh nətərig piḱkien mā kimiaha tihəfni irə uə nəfe nəgkiariien tihəni. Kimiaha tihəpwəh nətərig piḱkien iamīnhi ti nəri nə mā ia nəṗin atukwatukw nəha tihəgkiari irə tukuvei pehe m kimiaha nəfe nəgkiariien tihəni. ²⁰ Riṗko mhə nəgkiariien atukw səkimiaha tihəni, mətə Nənimwīn səvəi Tata səkimiaha trəgkiari ia tərhumiaha.

²¹ Iərmama truvei pen piavni anan ia rəgi nərməpə mā tukousi əpune. Tata me tuho mwi iamīnhi ia tinīnraha me. Nəkwərhakwərha me tuhəskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata me mine mama me, mhəuvei pen irəha mā tukousi əpune irəha. ²² Nərmama me pam tuhəmwəki kimiaha ti nəri nə mā kimiaha nārmama me səiou. Mətə iərmama sə trərer əknekīn ia nahatətəien səvənhi meste nərəhaien me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimiru in. ²³ Nəṗin irəha tuhometə kimiaha ia taon riti, kimiaha tihaməkeikei mhap mhəuvən ia taon əpə riti. Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i kimiaha tihəpkəuvən pam mhə ia taon me ia tənə Isrel kurirə iou, Iəmətī Iərmama, iakuvehe.

²⁴ Iərmama sə kamahaten in riṗkasori mhə ia iahtən səvənhi. Iərmama sə ramo tukwini nari riṗkasori mhə ia iəmə asori səvənhi. ²⁵ Trini minuə iərmama sə kamahaten in ruvehe minəmwhen ia iahtən səvənhi, uə iərmama sə ramo tukwini nari ruvehe minəmwhen ia iəmə asori səvənhi, reriŋrau tragien. Iou iəmə asori səkimiaha, mətə irəha hāməni ərəha iou mā iou iəremhə asori Pielsepul. Ro iamīnhi irə hiəukurən mā irəha tuhəni ərəha anan mwi kimiaha nārmama me səiou.

²⁶ Ro pen kimiaha tihəpwəh nehekiriēn irəha. Narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ²⁷ Nəfe nəgkiariien iakani pehe tukumiaha ia nəpitəvien, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia nukuraanien. Nəfe nəgkiariien hiamregi kaməsivən irə, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia təkure nimwə me. ²⁸ Kimiaha tihəpwəh nehekiriēn nārmama səməme həukurən nousi əpuneien nīpwrāmiaha, mətə ko həpwəh nousi əpuneien nənimwimīaha. Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəhekir Kumwesən ti nəri nə mā in rukurən nouraha pəriēn nīpwrāmiaha mine nənimwimīaha ia kwopun napw asori rauək ikin. ²⁹ Rerimīaha riṗhi ro kwətī menu me. Nənimenraha reiwaui. Kauvehi kəru ia silin sə rouihi anan kuatia. Mətə mə Tata səkimiaha riṗkaseni mhə menu me nəha ko riti rəpwəh nimweien ia tiṗrənə memhə. ³⁰ Hətə ro nimwai nukwənemiaha, mətə Kumwesən riŋəvsini pam raka irəha. ³¹ Ro iamīnhi irə kimiaha tihəpwəh nehekiriēn. Ia nənimen kimiaha hiamasan mwi mhəpi raka kwətī menu me nəha həpiḱ.

³² Iərmama sə trini irapw ia nāmri nārmama mā in iərmama riti səiou, iou mwi takini irapw ia nāmri Tata səiou ia neiai mā in iərmama riti səiou. ³³ Mətə iərmama sə trini irapw ia nāmri nārmama mā in ririēri iou, iou mwi takini irapw ia nāmri Tata səiou ia neiai mā iakreirei in.”

Iesu rəgkiari ia nāmriŋraha mine nəvisəien

³⁴ “Rərəha mā rerimīaha ramrhi iou mā iakuvehe mā tako nārmama ia tiṗrənə i harə ia nāmriŋraha. Iapkuvehe mhə mā tako nārmama harə ia nāmriŋraha, mətə iakuvehe mā tako nārmama həuai irəha me, mhəvisə. ³⁵ Iakuvehe mā tako

‘iərmama rəvisə irau tata səvənhi,
 pran rəvisə irau mama səvənhi,
 prisini pran rəvisə irau kaka pran səvənhi.

³⁶ Iərmama riti trətōni
 mā nārmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi tuhaməmwəki in.’

³⁷ Iərmama sə rokeikei piḱ tata səvənhi uə mama səvənhi məpi raka in rokeikei iou, rəpwəh nəmwhenien mā truvehe mo in iərmama riti səiou. Nənə iərmama sə rokeikei piḱ tini iərman uə tini pran məpi raka in rokeikei iou rəpwəh nəmwhenien mā truvehe mo in iərmama riti səiou. ³⁸ Iərmama sə riṗkuvehi utə mhə nei kamarkuauv səvənhi, məvrani mukurirə iou, rəpwəh nəmwhenien mā truvehe mo in iərmama riti səiou. ³⁹ Iərmama sə rokeikei mā trəkwtəmhiri nimiruiēn səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nimiruiēn səvənhi tukw iou truvehi nimiruiēn rerin.”

Iesu rəgkiari ia nərəkuiēn səvəi nəkur atukwatukw me

10:20: Jon 14:26, 1Kor 2:4 **10:21:** Maeka 7:6, Mat 10:35, Mak 13:12, Luk 21:16 **10:22:** Mat 24:9,13, Mak 13:13, Luk 21:17, Jon 5:18-21 **10:23:** Mat 16:28 **10:24:** Luk 6:40, Jon 13:16, 15:20 **10:25:** Mat 9:34, 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15 **10:26:** Mak 4:22, Luk 8:17 **10:28:** Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26, 12:12 **10:33:** Mak 8:38, Luk 9:26, 2Tim 2:12 **10:37:** Dut 33:9 **10:38:** Mat 16:24-25, Mak 8:34-35, Luk 9:23-24, Luk 17:33, Jon 12:25

⁴⁰ “Iærmama sə raməsevər ia rerin tukumiaha rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Nənə iærmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. ⁴¹ Iærmama sə raməsevər ia rerin ti iærmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iærmama naha in profet, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi profet. Nənə iærmama sə raməsevər ia rerin ti iærmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iærmama naha in iærmama atukwatukw, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi iærmama atukwatukw. ⁴² Nənə iærmama sə truvei pen nui əkwiei a m iærmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iærmama naha in iærmama riti səiou, nəri auər a mə in reiwaiu ia nərmmama nepwīn səiou, mətə iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə iærmama naha traməkeikei muvehi nərəkuien səvənhi.”

11

Nærmama me səvəi Jon Paptas hævən mhətə Iesu

¹ Nəpīn Iesu rəvəhag pam m nærmama səvənhi tuelēf, in rier ia kwopun naha, mevən ia taon me səvəi nəkur Kalili mə trahatən irəha məvisau mīnraha.

² Ia nəpīn naha Jon Paptas raməmak ia kalapus. Nəpīn riregi narimnari me Iesu Kristo ramo, in rərhi pen nærmama nepwīn səvənhi ³ hævən mə tuhəres pen Iesu i mə, “Ik i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə rīpko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?”

⁴ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kimiaha tihævən mhəni pen ti Jon nəfē hiəregi mhətəni. ⁵ Nærmama me nəmīnraha rīfwə hətui mhətə nari, nənə səməme nisunraha rəfē havi atukw i mhavən. Nærmama səməme nēmhəien skai ro tekīnraha hævəhe mhəmher, nənə səməme nəkwəregīnraha ruvisīm w rək w ag həregi nari. Nærmama me nepwīn səməme kupwən hævəmhə, təkwtək w uni naha hævəmīru mwi, nənə nærmama me nautə səvənraha rīwən kaməvisau nəgkiariēn amasan mīnraha. ⁶ Iærmama sə ramətə iou, trīni mīnuə in rīpkīmwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo, rerin tragien.”

Iesu rəgkiari ia Jon Paptas

⁷ Nəpīn nærmama me səvəi Jon hənərari mənəmhævən, Iesu rīnaməgkiari ia Jon, mīnamīni pen ti nærmama me i mə, “Fwe kupwən, kimiaha hiəier ia taon me mīne rukwənu me mhævən ia kwopun akwesakwes ikīn mə tihətə nəfē? Iærmama riti sə rəmwhen ia kwək w ai nig rīpkərər atukwatukw mhə nəpīn mətəgi rauini? Rekəm. ⁸ Kimiaha hiəier mhævən mə tihətə nəfē? Iærmama riti sə rauvei pen tinari amasan me? Rekəm. Nærmama səməme kamhəuvei pen tinari amasan me kamharə ia nīm w ə me səvəi kīg me. ⁹ Kimiaha hiəier mhævən mə tihətə nəfē? Profet riti? Ouəh, nīpərhiēnien. Kimiaha hiəier mhævən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i mə iəmə i in rasori məpi raka profet. ¹⁰ In iærmama sə Nəkukūə Ikinan raməgkiari irə, nəpīn rini mə, ‘Ətə ro, takərhi pen iærmama sə trəgkiari tukwini səiou, in trupk w ən ia nīram mevən, məpərhi səim suatuk.’

¹¹ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə nærmama me səməme nīpan me hərəhi irəha ia tīp rənə i riti rīwən rasori məpi raka Jon Paptas. Mətə nærmama me pam ia nītətə ia neiai^a sə in reiwaiu anan ia nīrəha in rasori məpi raka Jon. ¹² Ia nəpīn naha Jon Paptas rīnaməvisau irə ruvehe meste pehe ipwet mīne, nītətə ia neiai rauviris mamevən ia niskaiēn, nənə nærmama skai me kamhək w t m hiri.^b ¹³ Fwe kupwən meste pehe nəpīn səvəi Jon, profet me pam mīne Loa səvəi Moses kamhəni irap w narimnari me sə tuhəvehe. ¹⁴ Nənə trīni mīnuə rerīmīaha ragien ti nīregiēn nəgkiariēn i səiou, iakani pehe tukumiaha i mə Jon in nə Elaeja sə profet me haməni mə truvehe mwi. ¹⁵ Iærmama sə nəkwəregīn rarə ti nīregiēn nari traməkeikei mətərig amasan.

¹⁶ Takini nəfē nəgkiariēn musipekin ia noien səvəi nærmama ipwet mīne? Irəha həmwhen ia nəkwər hək wərha me kamhəkure ia kwopun kamapīr ikīn, mamhəkwein pen ia irəha me nepwīn mə,

¹⁷ ‘Kimaha iahani nīpu səvəi nagienien tukumiaha,
mətə kimiaha hiəpko mhə tanis.
Iahani nīpu səvəi nēmhəien,
mətə kimiaha hiəpkasək mhə.’

10:40: Mak 9:37, Luk 10:16, Jon 13:20 **10:42:** Mat 25:40 **11:2:** Mat 14:3 **11:3:** Mal 3:1 **11:5:** Aes 35:5-6, Aes 61:1 **11:6:** Mat 13:57, 26:31 **11:7:** Mat 3:5 **11:9:** Luk 1:76 **11:10:** Mak 1:2, Jon 3:28 ^a **11:11:** Nəpīn rīpik Matiu rani nəgkiariēn i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariēn i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərīmenu irə.”

11:12: Luk 16:16 ^b **11:12:** Suatuk riti mwi ti nīniēn vas 12 in i mə: “Ia nəpīn naha Jon Paptas rīnamostat maməvisau muvehe meste ipwet mīne nəmə skai me kamhousari mə tuhouraha nītətə ia neiai. Nənə nærmama səməme kamhousari əknekīn hævūnīm w ən pen irə.” **11:14:** Mal 4:5, Mat 17:10-13, Mak 9:11-13

18 Iakani iamînhi irê ti nêri nê mê Jon rîmêuvehe, mîpkêni mhê nari, mêpwêh nênimwiiën waen, nêna irêha hêni mê, 'Iêremhê rarê irê.' 19 Iou Iêmêti Iêrmama iakimêuvehe, mamêni nari, mamênimwi rêmwhên a ia nirêha, nêna irêha hêni mê, 'Hêtê ro iêmê nêha, in ramêni pik nari, mamênimwi mamakonê i, mamavên pèri irêha nêrmama sêmame kamêrêku pen takis mînraha mîne nêrmama êrêha me nepwîn mwi!' Mêtê noien amasan me sêvêi nêrmama sêmame kamhêsi pen nukurêniën sêvêi Kumwesên kamhahatên pen mê nukurêniën nêha ro nîpêrhienien."

Iesu ramêgkiari skai m nêrmama nepwîn

20 Ia nêpin nêha Iesu rînamêgkiari skai m nêrmama me ia taon me sê in rîno nîmtêtien asori me sêvêni rîpik ikin, ti nêri nê mê irêha hêpkêpwêh mhê noien êrêha me sêvênraha. 21 In rîni mê, "Trêrêha anan tukumiaha nêkur Korasin! Trêrêha anan tukumiaha nêkur Petsaeta! Iakino raka nîmtêtien asori me ia taon mi sêkimiaha, mêtê kimiaha hiêpkêpwêh mhê noien êrêha me sêkimiaha. Rîpini minuê iakino nîmtêtien me nêha ia taon mi nêha Taea mîne Saeton, tui raka ko nêrmama me ikin hênarkahu raka tînari ivis, mhêkure ia nîmwrakw, mhêpwêh noien êrêha me sêvênraha. 22 Mêtê iou iakani pehe tukumiaha i ia nêpin nêha Kumwesên trêrpwîn noien êrêha me irê nêrpwînien sêkimiaha triskai mêpi raka nêrpwînien sêvêi nêkur Taea mîne Saeton. 23 Nêna kimiaha nêkur Kapaneam. Tukêfo ia kimiaha? Ko kuvehi utê kimiaha hiêuvên ia neiai? Rekêmi! Tukuvehi irapw kimiaha hiêuvan inhêripw ia Imwei nêkur Hêuvamhê. Iakino raka nîmtêtien asori me ia taon sêkimiaha, mêtê kimiaha hiêpkêpwêh mhê noien êrêha me sêkimiaha. Rîpini minuê iakino nîmtêtien me nêha ia taon nêha Sotom fwe kupwên ko ramarê ihi meste ipwet mîne. 24 Mêtê iou iakani pehe tukumiaha i ia nêpin nêha Kumwesên trêrpwîn noien êrêha me irê, nêrpwînien sêkimiaha triskai mêpi raka nêrpwînien sêvêi têna Sotom fwe kupwên."

Iesu rêgnêgini Tata sêvênihi

25 Ia nêpin nêha Iesu rîni irapw mê, "Tata sêiou Iêrimênu ia neiai mîne tîprêna, iakani tanak tukw ik, ti nêri nê mê ikinêrkwêfa narimnari me i. Nêrmama sêmame hêukurêni nari mîne sêmame kinahatên amasan irêha hêpkêtoni mhê. Mêtê iko pui pen m nêrmama sêmame hêmwhên ia nîpwnêti nêkwêrhakwêrha me hêtoni. 26 Ouêh, Tata, nêri nêha ikinô ramesi pen a nêtêrigien amasan sêim."

Iesu rêkweîn nêrmama mê tuhêuvehe tukwe

27 Iesu rarê mîni pen mwi ti nêrmama me i mê, "Tata sêiou rînmêri pehe raka narimnari me pam ia rêgik, iou Tîni. Nêna êrmama riti rîwên rukurêni iou, mêtê Tata sêiou êpa. Nêna êrmama riti rîwên rukurêni sêiou Tata, Iou êpa mîne nêrmama me nêha sêmame rerik rægien mê tako pui pen in mînraha.

28 Hêuvehe tukw iou kimiaha i sêmame hîamo pik wok mamhêvrani nari pêmpêam me nêna pwêh iakuvehi pehe napwisien m kimiaha. 29 Kimiaha tîhêuvehi nêgkiariien me sêiou sêmame iakamahatên kimiaha irê, mhâtîpê pen ia nuramiaha rêmwhên ia nêri katîpê pen ia nurai kau mê trêrar. Pwêh iakahatên kimiaha ia noien me sêiou, iou iamê afafa. Rerik reiwaiu. Nêna kimiaha tîhêtoni napwisien ia nîmiruien sêkimiaha. 30 Kimiaha tîho iamînhi irê ti nêri nê mê nêgkiariien sê iakamahatên kimiaha irê rîmêru, nêna narimnari me sê takuvei pehe m kimiaha mê tîhêuvehi hêpwêh nîpamien."

12

Iesu in ramêrimênu ia Sapat

1 Ia nêpin nêha, ia Sapat riti, Iesu ramavên mamêpi simwîn ia nîmei wit me nepwîn. Nêrmama me sêvêni nukumhê rînamêhi irêha, nêna hênamesi kwênkwai wit mênamhâni. 2 Mêtê nêpin Farisi me hêtoni, hêni pen tukwe in mê, "Êtê ro. Nêrmama me sêim kamho noien riti rîpkatukwatukw mhê ia Loa sêkitaha mê tuko ia Sapat."

3 Mîrêgi Iesu rîni pen ti nirêha i mê, "Rosi kimiaha hiêpkêvsini raka mhê ia Nêkukuê Ikinan nafê Kig Têvit rîno fwe kupwên uê? Ia nêpin nêha in mîne nêrmama me sêvêni nukumhê ramahi irêha, 4 Kig Têvit ruvnimwê ia nîmwê sêvêi Kumwesên, mêni bred ikinan sê ramêmak ia nîfatê. Rîpkatukwatukw mhê ia Loa sêkitaha mê in mîne nêrmama me sêvêni tuhâni bred nêha, mêtê pris me êpa hêukurêni naniien. 5 Uê rosi kimiaha hiêpkêvsini raka mhê ia Loa sêkitaha mê ia Sapat me pris me fwe ia nîmwê sêvêi Kumwesên kamhêru i loa sêvêi Sapat mêtê Kumwesên ratê mê irêha hêpwêh noien nari riti rêrêha? 6 Iakani pehe

11:18: Mat 3:4 **11:19:** Mat 9:14 **11:21:** Jon 3:6 **11:22:** Aes 23, Esik 26-28, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Sek 9:2-4
11:23: Aes 14:13-15, Jen 19:24-28 **11:24:** Mat 10:15, Luk 10:12 **11:25:** 1Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18, Jon 3:35, 17:2, Fil 2:9, Jon 1:18, 10:15 **11:28:** Jer 31:25 **11:29:** Jer 6:16 **11:30:** 1Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25
12:2: Eks 20:10 **12:3:** 1Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42, Luk 11:31-32

tukumiaha i nari riti rasori mæpi raka nimwæ sævai Kumwesæn in i ia kwopun i. ⁷ Kumwesæn rimæni mæ, 'Iakæpwæh nokeikeien mæ narmama tuhousi æpune nærimiru me mhæuvehi pehe miou, mætæ iakokeikei mæ iræha tuhapi ti niræha me.' Ripinua kimiaha hiæukuræn nipwrai nægkiariien i ko hiæpwæh nini æræhæien narmama me sæiou. Iræha hæpwæh noien nari riti raræha. ⁸ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ iou, Iæmæti Iærmama, iakamærimænu ia Sapat."

Iesu romasan rægi iærmama riti

⁹ Iesu ræpwæh kwopun næha, mevæn, muvnimwæ ia nimwæfwaki sævai nækur Isrel. ¹⁰ Iærmama riti ia nækwai nimwæfwaki næha rægin rærfæ. Ko ripkuvi atukw mhæ i. Farisi me hæres pen Iesu i mæ, "Ratukwatukw ia Loa sækitaha mæ ia Sapat tukomasan iærmama sæ ramemhæ uæ rekæm?" Kamhætærig ia Iesu mæ træfni iræ. Trini minuæ ræseni, tuhæni æræha in tukwe.

¹¹ Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Sin ia kimiaha, trini minuæ sipsip riti sævænhi rivæ pen ia ruei tæne ia Sapat træpwæh ramæmak? In tramækeikei mækwæmhiri, muvehi utæ. ¹² Mætæ iærmama in ramanan mæpi raka sipsip! Ro iamînhi iræ ratukwatukw ia Loa sækitaha mæ tuko noien amasan ia Sapat."

¹³ Nænæ Iesu rægkiari m iærmama sæ rægin rærfæ, mini mæ, "Tiko muvi atukw rægin." Iærmama næha ruvi atukw rægin. Rægin ruvehe mamasan mwî mæsanin ræmwhen ia nikare rægin. ¹⁴ Mætæ Farisi me hæier irapw, mhousæsimwîn iræha me, mænæmhæni æræha Iesu, mænæmhætui suatuk mæ tuhousi æpune in.

Iesu in iæmæ sæ Kumwesæn ruværfi raka in

¹⁵ Iesu ruvæukuræn raka nætærigien sævænraha, ro pen rier ia kwopun næha. Nærmama hæpik hækuriræ in. Sæmæme kamhæmhæ in ro iræha pam hæuvehe mhæsanin, ¹⁶ nænæ minise pen ti niræha i mæ tuhæpwæh niniiien næghin kamo narmama hæregi hæukuræn in. ¹⁷ Narimnari me i hæier pehe iamînhi mæ nægkiariien sævai Profet Aesea truvehe mukua. In rimæni mæ,

¹⁸ "Hætæ ro iærmama sæ ramo tukwini nari miou. Iakimærfi raka in.

Iakokeikei pik in, rerik rægien tukwe.

Takæmri pen Nænimwîn sæiou ramaræ iræ,

nænæ in trini irapw noien atukwatukw ti narmama ripko mhæ iræha nækur Isrel.

¹⁹ In tripkævise mhæ uæ træpwæh nætæpaharien.

Nærmama tuhæpwæh niæregien rerin ia suatuk me.

²⁰ In truvehi mæru nærmama sæmæme hæpkiskai mhæ

ræmwhen kauvehi mæru kwænkwai nig sæ rærkwæpir,

nænæ sæmæme nægsenraha rinamiwæn in truvehi mæru iræha

ræmwhen kauvehi mæru nukumhæv ia napw sæ na trifwæ.

Tro iamînhi iræ mamevæn meste in tro narimnari me pam hæuvehe mhætukwatukw.

²¹ Nænæ narmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel tuhæmri pen æknekin nætærigien sævænraha iræ."

Nærmama kamhæni æræha Iesu mæ iæremhæ raræ iræ

²² Næpin riti narmama næpwin hæiri iærmama riti mhæiri mhæuvehe ti Iesu. Iærmama næha nænimen rifwæ ko ripkægkiari mhæ ti næri næ mæ iæremhæ raræ iræ. Nænæ Iesu ro in ruvehe mæsanin. Iærmama næha rægkiari, mætæ mwî nari. ²³ Nænæ narmama me pam nænimenraha rier. Hæni mæ, "Nærmama. Rosi iæmæ i in i kwænækwus sævai Kig Tevit kitaha sameitenhi uæ?"

²⁴ Mætæ næpin Farisi me hæregi, hæni mæ, "Rekæm! Iæmæ næha rauvehi niskaiien sævai iæremhæ asori næha Pielsepul, mamækouï irapw næremhæ me iræ."

²⁵ Mætæ Iesu rukuræn nætærigien sævænraha, mini pen ti niræha i mæ, "Trini minuæ ieni riti ruai naræien sævænhi ro kæru iræ, narmama me sævænhi kamhousi iræha me, nitætæ sæ ieni næha ramærimænu iræ truvehe mærhæ. Trini minuæ narmama ia rukwænu riti uæ ia nækwai nimwæ riti hæuai iræha me ia kusen kæru, kamhousi iræha me, iræha ko hæpkaræ amasan mhæ. ²⁶ Nænæ mæ nipærhienien i Setan ramækouï irapw næremhæ me sævænhi ia nærmama, noien næha ramahatæn pen mæ naræien sævænhi ro kæru. In ramousi atukw a in. Mæ ro iamînhi iræ nitætæ sæ in ramærimænu iræ træfærer æpwæmwis? ²⁷ Kimiaha hiamæni iou mæ iakamækouï irapw næremhæ me ia niskaiien sævai Pielsepul. Trini minuæ nægkiariien næha sækimiaha ro nipærhienien, ræfo ia narmama me sækimiaha? Iræha kamhækouï irapw næremhæ me ia niskaiien sævai sin? Sævai Setan? Rekæm! Ro pen ramanan mæ iræha tuhækiri nægkiariien i sækimiaha. ²⁸ Mætæ iou iakamækouï irapw næremhæ me ia niskaiien sævai Nænimwîn sævai

Kumwesən. Noien nəha ramahatən pen mə nitətə sə Kumwesən ramərımənu irə ruvəuvehe raka tukumiaha.

²⁹ Uə iərmama riti trəfo muvniwə, makres narimnari me ia nəkwai nimwə səvai iəmə skai riti? In traməkeikei mukupwən məkwətəmhiri iəmə skai nəha, mərihi rəgin mi mine nisun mi. Kurirə irə in rukurən nevanien makres narimnari me fwe ia nəkwai nimwə səvənhi.

³⁰ Iərmama sə ripkukurirə mhə iou in raman əpə ia nirak. Nənə iərmama sə ripkasitu mhə ia nirak, mamiri pehe nərmama həuvehe tukw iou, in raməkoui kirkiri irəha. ³¹ Ro pen iakani pehe tukumiaha i. Kumwesən rukurən nenouenouiien nərhəhaien me pam səməme nərmama tuho uə tuhəni irə, məpwəh nərpwinien. Mətə iərmama sə trini ərəha Nənimwin Ikinan, Kumwesən triphenouenou mhə nərhəhaien səvənhi ia nəpin riti. ³² Iərmama sə trini nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou Iəməti Iərmama irə, Kumwesən rukurən nenouenouiien nərhəhaien səvənhi, məpwəh nərpwinien. Mətə iərmama sə trini nəgkiariien ərəha riti muəsi Nənimwin Ikinan i, Kumwesən triphenouenou mhə nərhəhaien səvənhi ia nəpin riti. Nərpwinien səvənhi trarə ia nitətə ipwet mine mine ia nitətə sə tripkuvehe.”

Iesu rəgkiari ia kwənkwai nei me

³³ “Nei amasan rukuə nukwai nei amasan, mətə nei ərəha rukuə nukwai nei ərəha. Nei amasan uə nei ərəha tihətə sas a ia kwənkwanrau. ³⁴ Kimiaha hiəmwhen ia kuse snek me səməme kamhahi əpune iərmə! Kimiaha nəkur ərəha tihəfo mhəni nəgkiariien amasan? Ko hiəpko mhə, ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfə nətərigien rerin rukuər irə. ³⁵ Iərmama amasan rani irapw nəgkiariien amasan ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien amasan. Iərmama ərəha rani irapw nəgkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. ³⁶ Iakani pehe tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, in trəres nəgkiariien ərəha me pam sə nərmama me həməni əpnəpen, nənə irəha tuhaməkeikei mhəni pen tukwe in mə hənəfo irə mhəni. ³⁷ Nəgkiariien me səim sə ikamini, Kumwesən trəkiri nəgkiariien me nəha mətə sas ia niram mə ik iərmama atukwatukw uə ik iərmama ərəha.”

Farisi me mine nahatən me səvai Loa kamhəres nimtətien riti

³⁸ Nənə nahatən me nəpwın səvai Loa mine Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Kimaha iahokeikei mə tiko nimtətien riti pwəh iahətəni ro.”

³⁹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama ipwet mine hiəmətui a nimtətien ti nəri nə mə noien səkimiaha rikou. Kimiaha hiənəpwəh Kumwesən rəmwhen pran sə rəpwəh iərman səvənhi mamesi pen iərməpə. Kumwesən trəpwəh nuvei peheien nimtətien riti mwi m kimiaha, mətə nimtətien əpə səvai Profet Jona. ⁴⁰ Fwe kupwən Profet Jona raməmak ia tipwi nəmu asori nəpin ia ran kahar mine nəpin ia nəpin kahar. Rəmwhen a mwi iou, Iəməti Iərmama, takarə ia reri tiprənə nəpin ia ran kahar mine nəpin ia nəpin kahar. ⁴¹ Ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, nəmə Nineve tuhərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mhəni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nəpin nəmə Nineve həregi Profet Jona raməvisau, irəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i. ⁴² Ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, prən asori sə rinamərımənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mini mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə prən nəha ruku pen ia nikare tənə fwe isipwın anan muvehe mə triregi nukurənien səvai Solomon. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Solomon in i ia kwopun i.

⁴³ Nəpin kinəkoui irapw nənimwin ərəha riti ia iərmama, nənimwin ərəha nəha trəfo irə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwis ikin. Mətə mə ripkətəni mhə, ⁴⁴ trəgkiari iamınhi irə mə, ‘Təkrərig mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier irə.’ Nənə nəpin rirərig muvehe, trətəni mə nimwə nəha ro tekın, kinaies amasan irə, narimnari me pam kamhəmrimər a ia təmwəhəkinraha. ⁴⁵ Nənə in trevən miri mwi nənimwin ərəha me sefen səməme hərəha mhəpi raka in, miri irəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi, nənə mharə ia reri iərmama nəha. Nənə nimiruien səvai iərmama nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən. Nəri nəha iakani truvehe meste nərmama ərəha me i ipwet mine.”

Mama me səvai Iesu mine piəvni me mini kitiriməni me

12:29: Aes 49:24, 1Jon 4:4 **12:30:** Mak 9:40, Luk 9:50 **12:31:** 1Tim 1:13, Hip 6:4-6, 10:26 **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7, 15:18, Mat 23:33, Luk 3:7 **12:38:** Mat 16:1, Luk 11:16, Jon 6:30, 1Kor 1:22 **12:39:** Mat 16:4 **12:40:** Jon 1:17 **12:41:** Jon 3:5 **12:42:** Mat 12:6, 1King 10:1-10

⁴⁶ Nəpin Iesu raməgkiari m nərmama, nərmama nepwin hətoni piəvni me mine mama səvənhi kamhərer fwe irua mamhəres in mə tuhəgkiari ro min. ⁴⁷ Nənə iərmama riti rini pen ti Iesu i mə, “Ətə ro! Saim mama mine piam me kamhərer fwe irua, mamhətui ik. Irəha hokeikei mə tuhəgkiari mik.”

⁴⁸ Mətə Iesu rini mə, “Sin nəha səiou mama? Nisimə nəha piak me?” ⁴⁹ In ruini rəgin ia nərmama me səvənhi, mini mə, “Kimiaha i mama me səiou. Kimiaha i piak me. ⁵⁰ Iərmama sə ramo nəkwai Tata səiou fwe ia neiai, in nə piak mine kitirimak mine mama səiou.”

13

Iesu rusipekin ia iərmama sə rauini nuni nari

¹ Ia nəpin nəha Iesu rier ia nimwə mevən məkure ia nikare nui asori. ² Nərmama me həpik həuvehe mhousəsimwin pen irəha me tukwe. Ro pen Iesu rəputə ia nitətə ouihhi riti fwe peraha məkure irə. Nərmama me pam kamhərer parei ia nipəkir. ³ Nənə in rani narimnari me rəpik ti nirəha i, mausipekin, mamini mə, “Həregi ro. Nəpin riti, iərmama riti rəvən mə truini nuni nari me ia nəmhiən səvənhi. ⁴ Nəpin rauini nuni nari me, nuni nari me nepwin həsas pen ia suatuk, nənə menu me həuvehe mhani pam. ⁵ Nepwin həsas pen ia təkure kəpwier tivrənə rouihhi ikin. Həuverə akwauakw a ti nəri nə mə nuənraha rəpkeiwai amasan mhə ia tivrənə. ⁶ Mətə nəpin meri rəkwiri, mənhi, haukei pam ti nəri nə mə nuənraha rouihhi. ⁷ Nuni nari me nepwin həsas pen ia tivrənə sə nəkwus ərəha rəuviris ikin. Nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhousəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwin həsas pen ia tivrənə amasan, nənə mhəkuə. Nepwin kwənkwan hantret, nepwin kwənkwan sikisti, nepwin kwənkwan toti. ⁹ Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregüen nari traməkeikei mətərig amasan.”

¹⁰ Kurirə irə nərmama me səvəi Iesu həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməgkiari m nərmama ia nusipekinien me?”

¹¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə ia neiai^a hənəmərkwafə fwe kupwən. Mətə nərməpə me, kəpəsevər mhə ia suatuk ti nirəha mə tuhəukurən narimnari me nəha iamihhi. ¹² Ro iamihhi irə ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri aər a irə, tukuvehi raka pam tukwe. ¹³ Iou iakaməgkiari minraha ia nusipekinien me ti nəri nə mə kamhətui, mətə həpkətə mhə nari. Kamhəregi, mətə həpkregi mhə nari mhəukurən. ¹⁴ Noien səvənraha ro nəgkiariien i səvəi Profet Aesəa ruvəuvehe muvəukə. Rini mə,

‘Kimiaha tihəregi, mhəregi, mhəregi, mətə ti nəpin riti tihəpkregi mhə mhəukurən.

Tihətoni, mhətoni, mhətoni, mətə ti nəpin riti tihəpkətoni mhə mhəukurən.

¹⁵ Tro iamihha irə, ti nəri nə mə reri nərmama me i ruvəskai raka.

Hənəsisəg raka ia nəkwəreginraha mine nənimenraha.

Mətə trini minuə həpwəh noien iamihha irə,

nəfe nəghin tuhəukurən nətoniien ia nənimenraha

nənə mhəregi ia nəkwəreginraha,

uə tuhəukurən ia rerinraha,

nənə mhəhari mhəuvehe tukw iou, nənə tako irəha həuvehe mhəsanin.’

¹⁶ Mətə kimiaha nəmrimiaha ramətə nari, nəkwəregimiahə ramregi nari. Ro iamihhi irə rerimiahə traməkeikei magien. ¹⁷ Iakamini nipərhiənien tukumiaha i mə fwe kupwən profet me həpik mine nəkur atukwatuk me həpik hokeikei mə tuhətə narimnari me i hiəmətə, mətə həpkətə mhə. Hokeikei mə tuhəregi nəgkiariien me i hiəmregi, mətə həpkregi mhə.

¹⁸ Hətərig iou pwəh iakini irəpw nipwrai nusipekinien səvəi iərmama sə rauini nuni nari me. ¹⁹ Nuni nari sə rəsas pen ia suatuk rəmwhen ia iərmama sə ramregi nəvisəuian ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mətə in rirərei nipwran. Ro pen Setan ruvehe akwauakw, muvehi raka nəgkiariien nəha ia nətərigien səvənhi. ²⁰ Nuni nari sə rəsas pen ia təkure kəpwier rəmwhen ia iərmama sə ramregi nəgkiariien amasan, nənə təkwətəkwuni a ruvehi, magien tukwe. ²¹ Mətə nəgkiariien nəha rəpkeiwai amasan mhə ia rerin rəmwhen ia nuai nei me. In truvehi nəgkiariien nəha səvəi nəpin ouihhi a. Nəpin nərmama tuho nəmissəien min, uə tuhometə in ti nəgkiariien amasan, traraka akwauakw a irə. ²² Nuni nari sə rəsas pen ia tivrənə nəkwus ərəha rəuviris ikin rəmwhen ia iərmama sə riregi nəgkiariien

12:46: Mat 13:55 **12:50:** Jon 15:14, Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3 ^a **13:11:** Nəpin rəpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nipwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” **13:12:** Mat 25:29, Mak 4:25, Luk 8:18, 19:26 **13:13:** Dut 29:4 **13:14:** Jon 12:40, Wok Me 28:26-27 **13:16:** Luk 10:23-24 **13:22:** Mat 6:19-34, Luk 12:16-21, 1Tim 6:9-10,17

amasan, mətə ramətərig pik ia narimnari me səvai tiprənə i. Mane rameikuə irə, mavi raka nətərigien səvənhi. Nətərigien me nəha housaman nəgkiariien amasan. Rəpwəh nukuaen. ²³ Mətə nuni nari sə rəsas pen ia tiprənə amasan rəmwhen ia iərmama sə riregi nəgkiariien amasan, mukurən nīpwran, mukua. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Iesu rusipekin ia nurhi ərəha

²⁴ Nənə Iesu rini nusipekinien riti mwi ti nirəha i mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia iərmama sə ruini nuni nari amasan me ia nəmhiən səvənhi, ²⁵ mətə nəpin nərmama me səvənhi kamhapri, iərmama sə raməmwəki in ruvehe, muini pen mwi nuni nurhi ərəha ia nəkwai nəmhiən nəha, nənə mier mamevən. ²⁶ Nəpin nuni nari amasan me həutə pehe, mətə nurhi ərəha mwi rutə ia rerinraha.

²⁷ Iəmə asori nəha səvənhi nərmama nepwin kamho tukwini nari min. Irəha həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, ‘Iəmə asori. Ikinəpwei nuni nari amasan me ia nəmhiən səim. Mətə rəfo nurhi ərəha mwi fwe ikin?’

²⁸ Miregi in rini pen ti nirəha i mə, ‘Kwa iərmama sə raməmwəki iou rino.’

Miregi nərmama səməme kamho tukwini nari min həni pen tukwe in mə, ‘Ro iamnhi irə ikokeikei mə kimaha təhəvən mheivi raka nurhi ərəha?’

²⁹ Mətə in rini mə, ‘Rekəm. Rərəha mə kimiaha hiameivi utə nurhi ərəha, nənə mheivi utə pekin sə ramasan me. ³⁰ Pwəh irəha həutə pəri meste nəpin nəha tuhəmruə irə. Ia nəpin nəha takini pen ti nərmama me səiou səməme tuhesi kwənkwai nari amasan me nəha mə, Kimiaha tihəkupwən mhousəsimwin nurhi ərəha, mhərihi tərini ia kusen me mə tukərarki pen ia napw. Mətə kwənkwai nari amasan me kimiaha tihəpeki, mhəuvehe, mhəmri ia nimwə səiou sə iakamoelite nəveginien ikin.’”

Iesu rusipekin ia nuni nei sə rouihi anan

³¹ Iesu rini irapw nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mīni mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Iərmama riti ruvehi, məpwei ia nəmhiən səvənhi. ³² Nuni mastat in rouihi anan ia nuni nei me, mətə nəpin rutə, rasori məpi raka nəpigien me pam, muvehe mo nei irə, menu me ia nimagouagou həuvehe mho pen kwətəpag me səvənraha ia rəgin me.”

Iesu rusipekin ia yis

³³ Nənə Iesu rini pen nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mīni mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, mərəpi irau floa rīpik, nənə məpwəh meste yis rəse floa me pam rəsisi.”

³⁴ Iesu rəgkiari m nərmama me ia nusipekinien me a. Nəgkiariien riti mwi riwən rini mahatən irəha irə. ³⁵ Iesu ro iamnhi irə mə nəgkiariien i profet riti səvai Kumwesən riməni fwe kupwən truvehe mukua. Rini mə, “Takəgkiari ia nusipekinien me, mīni irapw narimnari me sə iakinərkwafə i nəpin nəha iakino tiprənə i meste pehe ipwet mine.”

Nīpwrai nusipekinien səvai nurhi ərəha

³⁶ Iesu rəgkiari pam, məpwəh nərmama me, muvnmwə ia nəkwai nimwə. Nənə nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, mhəni mə, “Tikəusiəre pui pehe ro nīpwrai nusipekinien nəha ikiməni ia nurhi ərəha sə rutə ia nəmhiən.”

³⁷ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama sə rauini nuni nari amasan me in nə iou, Iəməti Iərmama. ³⁸ Nəmhiən in nə tiprənə i. Nuni nari amasan me irəha nə nīpwnəti nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nurhi ərəha me irəha nə nīpwnəti Setan, iəremhə ərəha. ³⁹ Iərmama sə rəmwəki iəmə asori səvai nəmhiən, muini pen nurhi ərəha in nə Setan. Nəpin nuni nari amasan me həmruə irə in nə nəpin sampam. Nənə nərmama me nəha həvən mhəsi kwənkwan irəha nə nagelo me.

⁴⁰ Rəmwhen mə nərmama housəsimwin nurhi ərəha, nənə mhəuvani ia napw, ia nəpin sampam to mwi iamnhi irə. ⁴¹ Iou, Iəməti Iərmama, takərhi pen nagelo me səiou, həvən ia kwopun me səiou sə iakamərimənu ikin. Nənə irəha tuhəpeki raka narimnari me pam səməme kamho nərmama kamhəmwei ia nərəhaien mine nəkur ərəha me pam, ⁴² nənə mhərarki pen irəha ia napw asori. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhəhi tərini revinraha. ⁴³ Nənə nəkur atukwatukw təhəvnmwə ia nītətə sə Tata səvənraha ramərimənu irə, nənə mhəiapw rosi meri. Iərmama sə nəkwəregin rərə traməkeikei mətərig amasan.”

Iesu rusipekin ia mane asori sà kinimwi ia tiprànə

⁴⁴ "Nìtətə ia neiai rəmwhen ia mane asori kinimwi ia tiprànə riti. Iərmama riti raman mətəni mane nəha, rarə mīnimwi mwi. Ti nəri nə mə rerin ragien pik, in rəmri pen nəmri nari ia narimnari me pam sāvənhi, muvehi mane irə, nənə mevən muvehi nəmri tiprànə nəha."

Iesu rusipekin ia kəruətərei amasan riti kani mə pel

⁴⁵ "Nənə riti mwi. Nìtətə ia neiai rəmwhen ia iərmama riti sə ramətui kəruətərei amasan me nəha kani mə pel mə trəmri pen nəmri nari ia nìrəha, nənə muvehi mane. ⁴⁶ Nəpin rətəni pel riti nənimen rutə pik, revən məmri pen nəmri nari ia narimnari me pam sāvənhi, muvehi mane irə, nənə mevən muvehi nəmri pel nəha."

Iesu rusipekin ia net

⁴⁷ "Nənə riti mwi. Nìtətə ia neiai rəmwhen ia net sə kərarki pen ia nəkwaì təsi, ruvehi nəmu me səpəmsəpə. ⁴⁸ Nəpin net ruvəukuə, nərmama həvi parei, mhəkure, mənəmhuəi nəmu me. Sə ramasan me kamhəvai pen ia tənəripw me, mətə sə rərəha me kamhərarki. ⁴⁹ Tro mwi iamīnhi irə ia nəpin sampam. Nagelo me tuhəvən, mhəpeki raka nəkur ərəha ia reri nəkur amasan, ⁵⁰ nənə mhərarki pen irəha ia kwopun napw asori rauək ikin. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revinraha."

⁵¹ Iesu rəgkiari pam, nənə mərəs pen nərmama me i sāvənhi mə, "Narimnari me i iakīni pehe tukumiaha i hìaregi mhəkurən nìpwrənraha uə rekəm?"

Mìregi irəha həni mə "Ouəh. Kimaha iahəkurən."

⁵² Mìregi Iesu rini pen ti nìrəha i mə, "Ro iamīnhi irə iərmama sə kupwən in iahatən səvai Loa, mətə kurirə irə kahatən amasan in ia nìtətə ia neiai, in rəmwhen ia iəmə asori riti nautə me ripik fwe ia nəkwaì nimwə sāvənhi. In rukurən nuvnimwəien mipeki raka nautə me sə vi irau nautə me sə tui."b

Nəkur imwei Iesu həpwəh nisaiien in

⁵³ Nəpin Iesu rini irapw pam nusipekinien me i, in rəpwəh kwopun nəha, ⁵⁴ mevən ia Nasaret, imwəni atukwatukw, mīnamahatən nərmama ia nəkwaì nimwəfwaki səvai nəkur Isrel. Irəha nənimenraha rier. Həni mə, "Iəmə i ruvehi nukurənien nəha pəku? Raməfo mamə nìmtətien me i? ⁵⁵ Kwa tīni Josef i iəmə sə rīməuvrhəkīn nimwə! Sāvənhi mama nə nəghin nə Meri. Piəvni me nə Jemes, Josef, Jutas, mine Saemon. ⁵⁶ Kìtiriməni me pam hamarə ia rukwənu i kitaha mīnraha. Ro iamīnhi irə iəmə i ruvehi narimnari me nəha pəku?" ⁵⁷ Nənə rerinraha ripkagien mhə ti Iesu. Həpwəh nisaiien in.

Mətə Iesu rini pen ti nìrəha i mə, "Nərmama ia kwopun me kamhəsaii profet riti, mətə nəkur imwəni me mīne nərmama səməme kamharə ia nəkwaì nimwə sāvənhi ko həpwəh nisaiien in."

⁵⁸ Nənə Iesu ripko mhə nìmtətien me ripik ia kwopun nəha, ti nəri nə mə nəkur imwəni me həpwəh nīnīien nìpərhiēnien irə.

14*Jon Paptəes remhə*

¹ Ia nəpin nəha nərmama kamhəni pik nəghi Iesu. Nəpin Kìg Herot rìregi nəgkiariien sāvənraha, ² rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari mīn mə, "In nəha Jon Paptəes. Rìnətui mwi ia nēmhəien sāvənhi ro pen rauvehi nìskaiien mamə nìmtətien me."

³ Kìg Herot rini iamīnhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən in rəkwtəmhirī Jon, mərihi in, muvehi puvnimwə ia kalapus ti Herotias, pran səvai piəvni nəghin nə Filip. ⁴ Nìemaha raməpi pran nəha ti nəri nə mə Jon rini pen ti Kìg Herot i mə, "Ikakres pran səvai piəm noien nəha ripkatukwatukw mhə ia Loa." ⁵ Kìg Herot rokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rehəkir nərmama ti nəri nə mə irəha həni mə Jon in profet riti.

⁶ Mətə nəpin ko nəvegīnien asori riti sə rahatən pen nəpin Kìg Herot rìnətui irə, pran ouihī səvai Herotias ruvehe motanis ia nənimenraha, mo Kìg Herot rerin ragien. ⁷ Ro pen Kìg Herot rini nəkwan muvehi kwəsuahtukwe mə truvei pen nəfe nəghin pran ouihī i trəs i. ⁸ Ia nəpin nəha mama səvai pran ouihī rəgkiari mīn, mīni pen nətərīgīen sāvənhi tukwe. Nənə pran ouihī nəha revən mīni pen ti Kìg Herot i mə, "Tikevən muvehi kənkəpwə Jon Paptəes ia tikiplət muvehi muvehe ia kwopun i muvei pehe miou." ⁹ Nəpin Kìg Herot rìregi nərəsien nəha, rerin rəpou. Mətə ti nəri nə mə rīməuvehi kwəsuahtukwe ia nəmri nəmə asori

13:44: Mat 19:29, Luk 14:33, Fil 3:7 **13:48:** Mat 22:9-10 **13:50:** Mat 13:42, Luk 13:28 **b 13:52:** Iesu rusipekin ia nautə me sə vi mīne nautə me sə tui. Nautə me sə vi rəmwhen ia nəgkiariien sə rəmāk ia Nìutestamen. Nautə me sə tui rəmwhen ia nəgkiariien sə rəmāk ia Oltestamen. **13:53:** Mat 7:28 **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 4:44 **14:3:** Mat 11:2 **14:4:** Lev 18:16, Lev 20:21 **14:5:** Mat 21:26

me sɔmɔme kamhani pəri nari irəha min in rini nəkwən mə tukuvei pen. ¹⁰ In rərhi pen iaruağən riti səvənhi revən ia kalapus, mərai raka kənkəpwə Jon, ¹¹ məmri pen ia tikiplet, muvehi muvehe, muvei pen m prən ouihi. Prənouihi nəha ruvehi mevən, muvei pen m mama səvənhi. ¹² Nənə nərmmama me səvəi Jon həuvehe, mhəuvehi nīpwran, mhəuvən, mhənīmwi. Kurirə irə həuvən mhəni pen ti Iesu.

Iesu rəkwmani nərmmama me irəha pam faef-taosen

¹³ Nənə nəpin Iesu riregi nəgkiariien i, rəputə ia nitətə ouihi, məpwəh kwopun nəha, mevən in əpa ia kwopun riti nərmmama həiwən ikin. Mətə nərmmama me həregi, həier ia taon me, mhəvən a, mhəkurirə in. ¹⁴ Nəpin in ruvarei, rətoni nərmmama həpik, nənə rerin rərkwəpīr ti nīrəha. Nənə in ro nərmmama me səvənraha sɔmɔme kamhəmhə həuvehe mhəsənin.

¹⁵ Nəpin rinaməruarəv meri na trivə, nərmmama me səvəi Iesu həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Rinaməpitəv. Kwopun i nəveginien riwən ikin. Ramasan mə tikərhi pen nərmmama me i həuvən ia rukwənu me pwəh həuvehi nəmri nəveginien sənənrəha.”

¹⁶ Mətə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Irəha tuhəuvən ti nəfə? Kimiaha nə tihəuvei pen nəveginien mīnrəha.”

¹⁷ Miregi irəha hənī pen tukwe in mə, “Nəveginien sənətəha rəpwəh nəmwhenien. Bred krirum mine nəmu kəru a i.”

¹⁸ Miregi Iesu rini mə, “Həuvehi irəha mhəuvehe tukw iou.” ¹⁹ In rini nəkwən mə nərmmama tuhəkure ia nurhi. Ruvehi bred krirum mine nəmu kəru, məkwətə ia nīmagouagou, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen bred me, muvei pen m nərmmama me səvənhi, nənə irəha həpeki pen m nərmmama. ²⁰ Nərmmama pam hani nari tipwinraha rəsisi. Nənə nərmmama me səvəi Iesu həvai pen nīpərpəri nəveginien me nəha sə hənani mhəpwəh rukurə ia tənəripw me irəha pam twelef. ²¹ Nərmmama me nəha həpik hani nari nərman nīpran mine nəkwərəkəwərha. Kəvsini nərman me əpa ipaka faef-taosen.

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

²² Kurirə irə Iesu rini pen ti nərmmama me səvənhi mə tuhəputə ia nitətə ouihi, mhəkupwən mhəpi simwin ia nui asori. In tramo mərhi pen nərmmama həuvən fwe imwənraha me. ²³ Iesu rəsəkīr raka mīnrəha, mutə ia təkūər riti mə trəfwaki in əpa. Nəpin rinəpitəv in əpa ia kwopun nəha, ²⁴ mətə nitətə ouihi nərmmama me səvənhi kamhəsūə i ruvan raka isipwin ti tənə nəha. Peiau peiau me kamhəpwi ti nəri nə mə irəha kamhaiu mamhəuvən ia nəmri mətəgi mwatuk.

²⁵ Ia nəpin nəha rinamran Iesu ruvehe ti nīrəha, maməvən ia təkure nui. ²⁶ Mətə nəpin nərmmama me səvənhi həti pen mhətoni mə in ravən ia təkure nui, həhekīr, mhəni mə, “Kwa iəremhə nəha.” Nənə irəha həkweīn əpwəmwis ti nəri nə mə həhekīr asori.

²⁷ Mətə təkwtəkwni a Iesu rəgkiari mīnrəha mīni mə, “Kimiaha tihəpwəh nīregien rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehekīrien.”

²⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Trini mīnuə ik nə tikini nəkwam tukw iou i mə takəvən ia təkure nui muvehe tukw ik.”

²⁹ Miregi Iesu rini mə, “Uvehe.” Ro pen Pita reivə irəpw ia nəkwai nitətə ouihi, məvən ia təkure nui mevən ti Iesu. ³⁰ Mətə nəpin rətoni nīmətəgi, rehekīr, mīnaməmwhənīm, mīnaməkweīn əpwəmwis mə, “Iərimənu! Uvehimīru iou!”

³¹ Təkwtəkwni a Iesu rosə pen rəgin muvehi Pita, mīni pen tukwe in mə, “Ik iərmama nahatəiəin səim rīpkiskai mhə. Rəfo nətərigien səim ro kəru iamīnhi irə?”

³² Nəpin irəu krouəputə ia nitətə ouihi, nīmətəgi reiwai mīwən. ³³ Nənə nərmmama me səvəi Iesu ia nəkwai nitətə ouihi hənīmwi nukurhūnrəha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha mīn, mhəni mə, “Nīpərhiēnien ik Tini Kumwesən.”

Iesu ro nəkur Kenesaret sɔmɔme kamhəmhə həuvehe mhəsənin

³⁴ Irəha həpi simwin ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ³⁵ Nəpin nərmmama ia kwopun nəha hətōni mhəkurən mə Iesu nəha, hərhi pen nəgkiariien revən ia rukwənu me pam ia kwopun nəha. Nənə irəha həuvehi nərmmama me pam sɔmɔme kamhəmhə mhəuvehi mhəuvehe ti Iesu, ³⁶ mamhəres in mə ko irəha hərəpi a nusvenhi tinari səvənhi. Nənə irəha pam sɔmɔme hərəpi həuvehe mhəsənin.

15

Nərmmama me i kamhəsaii Kumwesən ia tərhunraha əpa

¹ Ia nēpin naha Farisi me mine nahatən me sāvəi Loa haier ia Jerusalem, mhəuvehe ti Iesu, mhəni mā, ² “Rəfo nərmmama me saim kamhərui nitətə sāvəi kaha kupwən me? Nəpin hani nari, həkukupwən mhə mhərkwərig.”

³ Miregi Iesu rini pen ti niraha i mā, “Rəfo kimiaha hiamətəfi nəgkiariien sāvəi Kumwesən mə tihesi pen narəien səkimiaha? ⁴ Kumwesən rīməni nəkwan mā, ‘Tikisiai tata mine mama saim.’ In rīməni mwi mā, ‘Trini minua iərmama riti rani ərəha tata mine mama sāvənhi, tukaməkeikei kousi əpune in.’ ⁵ Mətə kimiaha hiaməni mā, ‘Trini minua iərmama riti rini pen ti sāvənhi tata mine mama mā, Səiou narimnari me sə trasitu ia kimirau ro ikinan i sāvəi Kumwesən, ⁶ ramasan mā in trəpwəh nuvei penien nari riti m sāvənhi tata misia in irə.’ Ia noien naha kimiaha hiamousi raka nəgkiariien sāvəi Kumwesən ia narəien səkimiaha. ⁷ Kimiaha kəuətksuə me. Fwe kupwən, Profet Aesea rīməni atukwatukw kimiaha, mīni mā,

⁸ Nərmama me i kamhəsiai iou ia tərhunraha,
mətə rerinraha rəmak isipwīn tukw iou.

⁹ Kamhəfwaki auər a miou.

Nəpin kamhahatən nərmmama,

həni mā kamhahatən nəgkiariien səiou, mətə rekəm.

Kamhahatən nəgkiariien sə ruku pen a ti nərmmama.’ ”

Nəfe nari tro iərmama ruvehe məmkekik ia nəmri Kumwesən

¹⁰ Nənə Iesu rəkwēin nərmmama me həuvehe tukwe. Rini pen ti niraha i mā, “Kimiaha tihətərig amasan ia nirak, mhəukurən nəfe takini. ¹¹ Ripko mhə nəri sə ruvniwə ia nəkwai iərmama ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə nəri sə ruku pen ia nəkwan mamier in nə ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən.”

¹² Nənə nərmmama me sāvənhi həuvehe, mhəni pen tukwe in mā, “Ikukurən mā nēpin Farisi me hərəgi nəgkiariien naha niemaha rəpi irəha.”

¹³ Miregi Iesu rini mā, “Nei me pəm səməme Tata səiou fwe ia neiai ripkəpwei mhə ti nēpin riti keivi utə irəha. ¹⁴ Kimiaha tihəpwəh irəha. Irəha nərmmama kamhəri pen nərmmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nərmmama rəfəwə. Trini minua iərmama riti nənimen rīfwə mamiri pen iərmama riti mwi nənimen rīfwə ia suatuk sə trouesi, irau pəri trouivə irapw ia ruei tənə.”

¹⁵ Mətə Pita rini pen tukwe in mā, “Ni pehe ro tukumaha i nipwrai nusipekinien naha ikiməni.”

¹⁶ Miregi Iesu rini mā, “Kimiaha mwi hiamreirei ihi? ¹⁷ Hiəpkukurən mhə mā nəfe nari revən ia nəkwai iərmama, rəvənən ia tīpwīn, mamier. ¹⁸ Mətə nəri sə ramier ia nəkwai iərmama raku pen ia rerin fwe imwə nənə in nə ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən. ¹⁹ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nətərigien ərəha ruku pen ia reri iərmama fwe imwə, mamier: nousi əpuneien iərmama, nakresien pran sāvəi iərməpə, noien sə nərman mine nipran kamhəri əpnəpen irəha me, nakresien, neikuəien, nini ərhəien iərmama. ²⁰ Nolen me i ramo iərmama rəmkemik ia nəmri Kumwesən. Mətə trini minua iərmama ripkərkwerig mhə, maməni nari, noien naha ko ripko mhə in ruvehe məmkekik ia nəmri Kumwesən.”

Pran Kenan riti rini nipərhiēnien ia Iesu

²¹ Nənə Iesu rier, məpwəh kwopun naha, mevən ipaka ti taon mi naha Taea mine Saeton. ²² Nənə təkwtəkwuni a pran Kenan riti sə ramarə ia kwopun naha ruvehe, mamasək, mamini mā, “Iərimənu, kwənəkwus sāvəi Kig Təvit, tikapi tukw iou! Iəremhə ramarə ia prən ouihī səiou, mamō in raməmīsə pik!”

²³ Mətə Iesu rəpwəh nīnien nəgkiariien riti ti prən naha. Nənə nərmmama me sāvənhi həuvehe mamhəgkiari min, mhəni mhənua, “Ərhi pen prən i rəvənən, ti nəri nə mā rakurirə kitaha, mamasək.”

²⁴ Miregi Iesu rini mā, “Kumwesən rərhi pehe iou mā takuvehe əpa ti nəkur Isrel. Irəha həmwhen ia sipsip me hənəruēi.”

²⁵ Mətə prən naha ruvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, mīni mā, “Iərimənu. Tikasitu ia nirak.”

²⁶ Miregi Iesu rini mā, “Rəpwəh namasanien mē takuvehi nəveginien sənəi nəkwərhakwərha mərarki pen i m kuri me.”

²⁷ Miregi prən i rini mā, “Nipərhiēnien, Iərimənu. Mətə kuri me mwi kamhāni nīmwəkmwəki nəveginien sə ramāsas irapw ia ruei tepol sāvəi iəmə asori sāvənraha.”

²⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Prən i ikamahatətə pərhiēn. Pwəh iako mik rəmwhen sə ikokeikei.” Təkwtəkwuni a mwi prən ouihī sāvənhi ruvehe məsanin.

Iesu ro narmama hapik hauvehe mhasanin

²⁹ Iesu rier ia kwopun naha, mavan ia nikarkare nui asori Kalili, mevān mutā ia takuār riti makure fwe ikin. ³⁰ Nānā narmama hapik hauvehe tukwe, mamhauvehi narmama me samame kamhemha. Nepwin nisunraha rāfe. Nepwin nanimenraha rifwā. Nepwin nemhsien rouraha nipari nipwanraha. Nepwin ho iapou ko hapwāh nāgkariien. Hauvehi mwi narmama hapik mwi, mhāmri pen iraha ia nisui Iesu, nānā in ro iraha hauvehe mhāsanin. ³¹ Ia nāpin naha nāpou me hamāgkiari. Narmama nemhsien rouraha nipari nipwanraha hauvehe mhāsanin. Narmama samame nisunraha rāfe, havi atukw a nisunraha mamhavān. Nānā narmama nanimenraha rifwā hētui mamhētā nari. Nāpin narmama me hātōni, nanimenraha rier. Nānā hāgnāgini Kumwesān sāvai nākur Isrel.

Iesu rākwmani narmama iraha pam fo-taosan

³² Ia nāpin naha Iesu rākwēin narmama me sāvānhi hauvehe. Rini pen ti niraha i mā, “Rerik rākwāpir ti narmama me i. Hānarā raka nāpin kahar kitaha minraha, nānā sēnānraha nāveginien ruvāiwān. Iakāpwāh no keikeien mā takārhi pen iraha fwe imwānraha nāpin nukumhā ramahi iraha. Rārāha mā kamhāvān nāmminraha rīpitāv hāmwei ia suatuk.”

³³ Miregi narmama me sāvānhi hāni pen tukwe in mā, “Tsāuvehi bred paku ramwheñ tsākwmānu narmama me i? Kwa hapik anan. Kitaha samarā ia kwopun nāveginien riwān ikin.”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti niraha i mā, “Sānāmīaha bred kevā?”

Miregi hāni mā, “Sefen mine kwopnāti nāmu me nepwin mwi fwe ikin.”

³⁵ Iesu rini nākwan mā narmama me naha sēnānraha nāveginien riwān tuhākure ia tiprānā. ³⁶ Nānā ruvehi bred naha sefen mine kwopnāti nāmu me, māfwaki mīni vivi Kumwesān tukwe. Nāpin rāfwaki pam, mamākwsen bred me, mauvei pen m narmama me sāvānhi, hāpeki pen m narmama me. ³⁷ Narmama me pam hāni nari tipwinraha rāsisi. Nāpin hānani raka nari, hāvai pen nipārpari bred mine nāmu me hānani mhāpwāh rukuar ia tēnāripw sefen. ³⁸ Narmama me naha hāni nari hapik anan nāman nīpan mine nākwārhakwārha. Kāvsini nārman me āpa iraha pam fo-taosan. ³⁹ Nānā Iesu rārhi pen iraha kamhāvān imwānraha me. Kurirā irā rāputā ia nitātā ouihī riti, mamevān fwe kwopun riti nāghin nā Makatan.

16*Farisi me kamhāres nīmātāien riti*

¹ Ia nāpin naha Farisi me mine Satusi me hauvehe, mhāres pen Iesu i mā, “Ko iko ro nīmātāien riti sē ruku pen ia neiai pwāh iahātōni mhāukurān mā ik pārhiēn Kumwesān rārhi pehe ik?”

² Miregi Iesu rini mā, “Nāpin meri na trivā, kīmīaha hiāni mā, ‘Rosi trakwakwi rukwāsikār ti nāri nā mā nīmagouagou rāruerāv.’ ³ Nānā ia nāpnāpin kīmīaha hiāni mā, ‘Rosi nesān trauār ipwet ti nāri nā mā nīmagouagou rāruerāv, māpuā.’ Kīmīaha hiāukurān nātāien nīmagouagou, nānā mhāukurān nāfe nari nīmagouagou ramahātān pen. Mātā rāfo hiāreirei nīpwrai nīmātāien me i kamo ipwet mine? ⁴ Kīmīaha narmama ipwet mine hiamātui a nīmātāien ti nāri nā mā nōien sākīmīaha rikou. Kīmīaha hiānāpwāh Kumwesān ramwheñ pran sē rāpwāh iārman sāvānhi mamesi pen iārmāpā. Kumwesān trāpwāh nuvei pēheien nīmātāien riti mwi m kīmīaha, mātā nīmātāien āpa sāvai Profet Jona.” Iesu rini nāgkariien naha, māpwāh iraha, mamevān.

Nahātānien sāvai Farisi me mine Satusi me

⁵ Ia nāpin naha Iesu revān iraha narmama me sāvānhi, mhāvān mhāpi simwin ia nui asori. Narmama me sāvānhi hānenouenou mā tuhāuvehi bred. Nāpin iraha hāvareie ia nikaren pen, ⁶ Iesu rini pen ti niraha i mā, “Kīmīaha tihātui amasan, mhāsiari ti yis sāvai Farisi me mine Satusi me.”

⁷ Miregi iraha hānamāgkiari minraha me i mā, “Rosi ramāgkiari iamānhi irā ti nāri nā mā kitaha sānenouenou bred uā?”

⁸ Nānā nāpin Iesu riregi, rini mā, “Kīmīaha nahātātsāien sākīmīaha rīpkiskai mhā. Rāfo hiamāgkiari m kīmīaha me mā sēnāmīaha bred riwān? ⁹ Kīmīaha hiāreirei ihī? Rerīmīaha rīpkrhi mhā bred krirum sē iakinākwmāni narmama faef-taosan irā mine tēnāripw kevā hiamāuvehi kurirā? ¹⁰ Rerīmīaha rīpkrhi mhā bred sefen sē iakinākwmāni narmama fo-taosan irā mine tēnāripw kevā hiamāuvehi kurirā? ¹¹ Rāfo hāreirei nīpwrai nāgkariien sēiou? Iapkgkiari mhā ia bred, mātā iakamini mā kīmīaha tihāsiari ti yis sāvai Farisi

me mine Satusi me.”¹² Ia nāpin naha narmama me sāvai Iesu hāuvehe mhāukurān mā Iesu ripkini mhā mā tuhasiari ti yis sāvai bred, mātə tuhasiari ti nahatānien sāvai Farisi me mine Satusi me.

Pita rini irapw mā Iesu in Kristo

¹³ Nāpin Iesu ruvehe ipaka ti taon naha Sisaria Filipae, rāres pen narmama me sāvānhi mā, “Narmama kamhāni iou, Iāmāti Iarmama, mā iou sin?”

¹⁴ Miregi hāni mā, “Narmama nepwin kamhāni ik mā Jon Paptaes. Nepwin kamhāni ik mā Profet Elaeja. Nepwin mwi kamhāni ik mā Jeremaea ua profet riti mwi fwe kupwān.”

¹⁵ Miregi Iesu rini pen ti niraha i mā, “Mātə kimiāha hiamāni mā iou sin?”

¹⁶ Miregi Saemon Pita rini mā, “Ik Kristo. Kumwesān sə ramiru, tini nə ik.”

¹⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Saemon, tini Jon, rerim tragien! Ripko mhā iarmama riti rahatan ik irə mā tikukurān nari i, mātə Tata sāvai fwe ia neiai rahatan ik irə ikukurān.¹⁸ Nənə iakani pehe tukw ik i mā ik nə Pita. Nipwrai nāhag naha mā kəpwier. Ia təkure kəpwier i takuvrhākin nakalasia me sāvai rəmwhen sə kauvrhākin pen nimwə irə, niskaiien sāvai nemhāien ko ripkouraha mhā iraha.¹⁹ Takuvei pehe ki me sāvai nitətə ia neiai^a mik. Nāfe nari ikārihi tərini ia tīprənə i, tukārihi tərini fwe ia neiai. Nāfe nari ikifi raka ia tīprənə i, tukifi raka fwe ia neiai.”²⁰ Nənə Iesu rinise pen āknekin ti narmama me sāvānhi mā, “Kimiāha tihāpwāh niniien ti iarmama riti mā iou Kristo.”

Iesu rukupwān mini irapw mā in tremhə nənə mātui mwi

²¹ Ia nāpin naha mamevān, Iesu rinamahatān narmama me sāvānhi mā, “Takaməkeikei mevān fwe Jerusalem. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatān me sāvai Loa tuho nāmisiēn me ripik ia nirak, mhousi əpune iou. Mātə ia nāpin səro kahar irə takətui mwi.”

²² Ia nāpin naha Pita riri raka Iesu ia nikarenraha, minanise pen tukwe in mā, “Iərimānu, pwāh Kumwesān trapi tukw ik, məpwāh nāsēniēn narmama tuho noien naha ia niram ia nāpin riti.”

²³ Mātə Iesu ruvsini, mini pen ti Pita i mā, “Setan, evən ia təkutak! Ikaməmwur mā tiko iakapəti mīmwei iamānhi irə ti nəri nə mā nətərigien səim ripkesi pen mhā nətərigien sāvai Kumwesān, mātə ikamesi pen a nətərigien sāvai narmama.”

Iarmama traməkeikei māvranī nei kamarkuauī

²⁴ Nənə Iesu rini pen ti narmama me sāvānhi mā, “Iarmama sə rokeikei mā truvehe mo iarmama riti sāvai traməkeikei məpwāh nətərigien sāvānhi, muvehi utə nei kamarkuauī sāvānhi, māvranī mukurirə iou.²⁵ Iarmama sə rokeikei mā trəkwətəmhirī nimiruiēn sāvānhi trarfai irə, mātə iarmama sə traraka ia nimiruiēn sāvānhi tukw iou truvehi nimiruiēn rerin.²⁶ Trini minuə iarmama riti rīpeki pam narimnari me ia tīprənə i mo sāvānhi i, nənə kurirə ikin remhə, mātə ripkuvehi mhā nimiruiēn rerin, noien naha trəfasitu irə? Uə iarmama truvei pen nāfe mərpwān tai nimiruiēn sāvānhi?²⁷ Iou Iāmāti Iarmama takuvehe ia niskaiien sāvai Tata sāvai kimaha nagelo me sāvai. Ia nāpin naha takərpwān noien sāvai narmama me kuatia kuatia. Nərpwinien sə takuvei pen minraha tresi pen a nāfe nari iraha hāno.²⁸ Iakani nipərhiēnien tukumiāha i narmama nepwin kamhāer ia kwopun i tuhəpkemhə mhā meste tuhətōni iou, Iāmāti Iarmama, iakauvehe rəmwhen ia kig mā takərimānu ia nitətə sāvai.”

17

Nipwrai Iesu ruvehe mopə

¹ Nāpin sikis rukurau, nənə Iesu riri əpa Pita mine Jemes mine piāvni Jon, hātə parei ia təkuar əpwəmwis riti.² Ia kwopun naha irəhar harətōni ia nənimenrahar nipwrai Iesu ruvehe mopə. Nənimen rəhiarp rəmwhen ia meri. Tinari sāvānhi ruvehe məpsan rəmwhen ia nukuraanien.³ Təkwətkwuni a irəhar harətōni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouəgkiari irəhar Iesu.

⁴ Nənə Pita rini pen ti Iesu i mā, “Iərimānu. Ramasan mā kimrahar iaharuvehe i. Mə ikokeikei tako tənīmwə kahar, riti səim, riti sāvai Moses, riti sāvai Profet Elaeja.”

⁵ Pita raməgkiari ihi, təkwtəkwuni a mwi nəpuə əpsan riti ruvehe muvegi iraha. Reri Kumwesān ruku pen ikin, mini mā, “In naha nərīk keikei. Rerik ragien tukwe. Tihətərig in.”

16:14: Mat 14:1-2, Mak 6:14-15, Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Mat 17:5, Kal 1:15-16 **16:18:** Jon 1:42, Efes 2:20 **16:19:** Mat 18:18, Jon 20:23 **a 16:19:** Nāpin ripik Matiu rani nəgkiariēn i mā “Nitətə ia neiai.” Nipwrai nəgkiariēn i in i “Nitətə sa Kumwesān ramərimānu irə.” **16:20:** Mat 17:9, Mak 9:9 **16:24:** Mat 10:38, Luk 14:27 **16:25:** Mat 10:39, Luk 17:33, Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Mat 25:31, Sam 62:12, Prov 24:12, Rom 2:6, Rev 22:12 **17:2:** 2Pit 1:16-18 **17:5:** Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 3:17, Mak 1:11, Luk 3:22, Dut 18:15

⁶ Nəpin Pita mine Jon mine Jemes harregi nəgkiariien nəha, harhekir, mharımwei, mharımwi irapw nənimenrahar ia tıprəna. ⁷ Mətə Iesu ruvehe mirapi irəhar, mini mə, “Harərer, mharəpwəh nehekiriien.” ⁸ Nənə irəhar harəkəwətə, harəpwəh nətoniien Moses mine Profet Elaeja, mətə Iesu əpa irəha min.

⁹ Nəpin irəha kamheiwaiu pehe ia təkue, Iesu rini pen ti nirəhar i mə, “Kimirəhar tiharəpwəh niniien ti iərmama riti nimtətien nəha hiarnətoni, meste iou, ləməti Iərmama, iakətui mwi ia nemhəien səiou.”

¹⁰ Nənə Pita mine Jemes mine Jon harəres pen in i mə, “Rəfo nahatən me səvəi Loa kamhəni mə Profet Elaeja traməkeikei mukupwən muvehe?”^a

¹¹ Miregi Iesu rini mə, “Nıpərhienien. Profet Elaeja truvehe məmri amasan pam narimnari me rəmwhen ia sə fwe kupwən. ¹² Mətə iou iakani pehe tukumirəhar i mə Profet Elaeja ruvəuvehe raka nənə nərmama me həkətə sas mhə in, mətə hesi pen nətərigien səvənraha, mhə rərəha irə. Iou mwi, ləməti Iərmama, takaməkeikei mevən ia rəginraha, nənə irəha tuho nəmisəien miou.” ¹³ Ia nəpin nəha Pita mine Jemes mine Jon haruvehe, mharukurən mə Iesu raməgkiari ia Jon Paptas.

Iesu rəkoui irapw iəremhə ia iəkunouihı

¹⁴ Nəpin irəha hərərig pehe mwi ti nərmama me, iərmama riti ruvehe ti Iesu, minimwi nukurhun mi ia nənimen, ¹⁵ mini mə, “Iərimənu. Tikapi tukw iou, masitu ia nərik. Nemhəien i nıkəvan ro in. In raməmisə pik. Nəpin ripik ramwei pen ia napw, mamwei pen ia nui. ¹⁶ Iakuvehi in muvehe ti nərmama me səim, mətə irəha ko həkpo mhə in ruvehe məsanin.”

¹⁷ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha nəkur ipwet mine nahatətəien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəpin? Tinesən mine iakapwis kimiaha? Kimiaha tihəvən mhəuvehi iəkunouihı nəha mhəuvehi mhəuvehe.” ¹⁸ Nəpin həuvehi mhəuvehe, Iesu rinise pen ti iəremhə i mə, “Tikier ia iəkunouihı i.” Nənə təkwtəkwni a rier, iəkunouihı nəha ruvehe məsanin.

¹⁹ Kurirə irə nərmama me səvəi Iesu həuvehe ti Iesu, mhəres pen in əpa mə, “Rəfo kimaha iahəreirei nəkoui irapwien nənimwin ərəha nəha?”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ti nəri nə mə nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə. Iakani nıpərhienien tukumiaha i trini minuə kimiaha hiahatətə pərhien ia Kumwesən, nəri aür a mə nahatətəien nəha səkimiaha rouihı anan rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat, mətə həkukurən niniien ti təkue i mə, “Təkue i tikaraka ia kwopən i mevən məkure pen fwe, nənə trier mevən. Narimnari me pam trıməru tukumiaha.” ²¹ b

²² Nəpin nərmama me səvəi Iesu housəsimwin irəha me ia tənə Kalili, in rini pen ti nirəha i mə, “Tripkə mhə tui kuvei pen iou, ləməti Iərmama, ia rəgi nərmama. ²³ Irəha tuhousi əpune iou, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nemhəien səiou ia nəpin səro kahar irə.” Nənə nərmama me səvənhi hərəgi rərəha anan.

Iesu ruvehi silin ia nəkwai nəmu mərəku pen nəmri takis irə

²⁴ Nəpin Iesu mine nərmama səvənhi me həuvehe ia Kapaneam, nərmama səməme kamhəuvehi takis səvəi nimwə səvəi Kumwesən həuvehe ti Pita, mhəni mə, “Rosi iahatən səkimiaha ripkərəku mhə takis səvəi nimwə səvəi Kumwesən uə?”

²⁵ Miregi Pita rini mə, “Ouəh. In ramərəku.”

Nəpin Pita revən muvnimwə, Iesu rukupwən məgkiari min, mini mə, “Saemon, ikaməfətərig irə? Kig me ia tıprəna i kamhəkeikei m nəfe nərmama me mə tuhərəku pen nəmri takis minraha, tininraha me uə nərməpə?”

²⁶ Miregi Pita rini mə, “Nərməpə.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikani nıpərhienien. Nıpwnəti kig me həkərəku mhə nəmri takis, ²⁷ mətə pwəh sərəku pen rərəha kitaha tso niemaha rəpi nərmama me i səməme kamhəuvehi takis. Tikevən fwe ia nui asori, mosəperaha. Nəmu sə rukupwən məgher ia kwəvinari, tikivi utə, məti pen ia nəkwən, nənə tikətoni silin riti. Tikuvehi muvei pen mərəku pen takis səkrau minraha.”

18

Iərmama əfo nə in rasori ia nərmama nepwin

17:9: Mat 16:20 **17:10:** Mal 4:5 ^a **17:10:** Mal 4.5 Profet Malakae rimani mə Profet Elaeja trukupwən muvehe kurira irə Kristo ruvehe. **17:12:** Mat 11:14, 14:10 **17:13:** Luk 1:17 **17:17:** Dut 32:5,20, Jon 14:9 **17:19:** Mat 10:1 **17:20:** Mat 21:21, Mak 11:23, Luk 17:6, 1Kor 13:2 ^b **17:21:** Nəkukue me ripik kimarai pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvai nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 21 riwən. **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13, Eks 38:26

¹ Ia nāpin nāha nārmama me sāvai Iesu hāuvehe tukwe in, mhāni mā, “Ia nitātā ia neiāi^a sin rasori māpi raka nārmama me nepwin?”

² Nānā Iesu rākwein iākunouihī riti ruvehe, rārpwi irapw in ia kurkwanraha, ³ nānā mīni mā, “Iakani nīpārhiēnien tukumiaha i mā kīmiaha tihāmākeikei mhārari mhāuvehe mhāmwhēn ia nākwarhakwārha me. Mā hiāpawāh tihāpkuvnīmawā mhā ia nitātā ia neiāi ia nāpin riti. ⁴ Iārmama sā trēiwaiu rāmwhēn ia iākunouihī, mīpkāfiūtā mhā in, in rasori māpi raka nārmama me nepwin ia nitātā ia neiāi.

⁵ Iārmama sā trāsevār ia rerin ti iākunouihī riti sā ro iamīnhī ia nāghīk rāmwhēn mā ramāsevār mwi ia rerin tukwe iou.”

Iesu rāgkiari ia narimnari me sāmame tuhāuvehe mho nārmama hāmwei

⁶ “Nākwarhakwārha me i sāmame kamhahātātā ia nīrak, trini mīnuā iārmama riti ro riti rimwei ia nārāhāien, Kumwesān trārpwin noien ārāha sāvānhī. Iārmama nāha trīregi rārāha anan māpi raka kārihī pen kāruātērei asori ia nīpātākīnuan kosā irapw i ia tāmwei tāsi. ⁷ Trārāha anan ti nārmama ia tīprānā i ti nārī nā mā narimnari me kamhāuvehe tuho irāhā hāmwei ia nārāhāien. Narimnari me i tuhāmākeikei mhāuvehe, matā trārāha anan ti iārmama sā truvehi narimnari me i muvehe. ⁸ Mā rāgim uā nīsum ramo ikamwei ia nārāhāien, tikārāi raka, mārarīki. Mā rāgim rīpip uā nīsim rīpip matā ikuvehī nīmīruīen, rāmasan pīk tukw ik. Rārāha mā rāgim kāru uā nīsum kāru matā tukārārki pen ik ia kwopun napw asori rauāk rerin ikīn. ⁹ Mā nānimem ramo ikamwei ia nārāhāien, tikukumwiri raka, mārarīki. Mā nānimem kuatīa matā ikuvehī nīmīruīen, rāmasan pīk tukw ik. Rārāha mā nānimem kāru matā tukārārki pen ik ia kwopun napw asori rauāk ikīn.”

Iesu rusipekin ia sipsip sārāruēi

¹⁰ Nānā Iesu rīni mā, “Kīmiaha tihātui amasan tukumiaha me mhāpawāh noien nārī auār a ia nākwarhakwārha me i riti. Iakani pehe tukumiaha i mā fwe ia neiāi nagelo me sāvānraha kamhātā rerin nāmri Tata sāiou sārāmarā fwe ia neiāi. ¹¹ Iou, Iāmēti Iārmama, iakuvehe mā takuvehīmīru nārmama sāmame kamhāruei.^b

¹² Kīmiaha hīāmāfētārig irā? Trini mīnuā iārmama riti sipsip me sāvānhī irāha pam hantret, nānā riti ia nīrāha rāruei, trāfo pen irā? In trāpawāh naenti-naen kamhāni nurhī ia tākuār, mevān mamātui sārāha rīnāruei. ¹³ Nānā trini mīnuā rātōni, iakamīni nīpārhiēnien tukumiaha i mā rerin rāgien pīk ti sipsip nāha māpi raka naenti-naen sāmame hāpkāruei mhā. ¹⁴ Ia noien nāha rāmwhēn a mwi Tata sākīmiaha ia neiāi rāpawāh nokeikeiēn mā nākwarhakwārha me i riti trāruei.”

Iesu rāgkiari mā tiko nāfe ia pīam nāpin ro rārāha ia nīram

¹⁵ “Trini mīnuā pīam ro rārāha ia nīram, evān mātōni kīmirāu āpa. Nānā ikīni pen nāfe rīno rārāha. Trini mīnuā rātārig ik, nāgkiariēn sām tro pīam rīrārig pehe sākīmīrau mīn trāmasan. ¹⁶ Matā trini mīnuā rāpawāh nātārigiēn ik, iri iārmama kuatīa uā kāru mhārevān mwi pwhā irāu krouregi rouātōni nāgkiariēn me pam nāha ikīni pen ti pīam ro nīpārhiēnien. ¹⁷ Trini mīnuā rerin rāpawāh nātārigiēn irāha, nī irapw ti nakalasia me sāvāi nāfwakīiēn. Nānā trini mīnuā rāpawāh mwi nātārigiēn irāha, tiko irā rāmwhēn iārmama sārīrērei Kumwesān uā iārmama sārāmarāku pen takis mīn.

¹⁸ Iakani nīpārhiēnien tukumiaha i nāfe nārī tihārīhī tārīni ia tīprānā i tukārīhī tārīni fwe ia neiāi, nānā nāfe nārī tihārī raka ia tīprānā i tukīfi raka fwe ia neiāi.

¹⁹ Iakani pehe mwi nīpārhiēnien tukumiaha i trini mīnuā kāru ia kīmiaha ia tīprānā i krouni simwin nārī riti, rouāres i, Tata sāiou ia neiāi in tro nākwanrau, ²⁰ ti nārī nā mā paku ikīn iārmama kāru uā kahar harousāsimwin ia nāghīk, iakamarā ti nīrāha ia kwopun nāha.”

Iesu rīni mā tikāmākeikei menouenou nārāhāien sāvāi pīam

²¹ Nānā Pīta ruta pehe mīni pen ti Iesu i mā, “Iārīmānu. Trini mīnuā piak ramo noien ārāha miou, nāpin kevā takenouenou i? Rosi sefen uā?”

²² Mīregi Iesu rīni mā, “Iou iapkiāni pehe mhā tukw ik i mā tīkenouenou nārāhāien me sāvāi pīam m sefen, matā tīkenouenou nārāhāien me sāvānhī nāpin me pam.

²³ Iakamīni iamīnhī irā ti nārī nā mā nitātā ia neiāi rāmwhēn ia iāmā asori riti sārōkeikei mā nārmama me i kamho tukwini nārī mīn tuhārāku pam kaon me sāvānraha sārīn rīmāuvei pen mīnraha. ²⁴ Nāpin rākwein irāha mā tuhāuvehe, hāuvehī riti ia nīrāha mhāuvehe. Kaon

18:1: Luk 22:24 ^a **18:1:** Nāpin rīpīk Matiu rāni nāgkiariēn i mā “Nītātā ia neiāi.” Nīpwrai nāgkiariēn i in i “Nītātā sārā Kumwesān ramārīmānu irā.” **18:5:** Mat 10:40, Luk 10:16, Jon 13:20 **18:6:** Luk 17:1-2 **18:8:** Mat 5:29-30

18:10: Hip 1:14 **18:11:** Luk 19:10 ^b **18:11:** Nākukuā me rīpīk kīmarāi pen Nīutestamen irā ia nāgkiariēn sāvāi nākur Kris kupwen kwopi nāgkiariēn ia vas 11 rīwan. **18:15:** Lev 19:17, Luk 17:3, Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15, Jon 8:17 **18:17:** 1Kor 5:13 **18:18:** Mat 16:19, Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24, Jon 15:7 **18:20:** Mat 28:20, Jon 14:23 **18:22:** Luk 17:4

səvənhi rasori pik anan. ²⁵ Ko ripkərəku mhə. Ro pen iəmə asori səvənhi rini mə tukəmri pen nəmri nari m iəmə i mine pran səvənhi mine nīpwnətīn me mine narimnari me pam səvənhi. In truvehi mane ia nīrəha, mərəku kaon səvəi iəmə nəha.

²⁶ Ia nəpin nəha iəmə nəha sə ramo tukwini nari m iəmə asori rīnīmwi nukurhun mi, mamasək, mini pen ti iəmə asori səvənhi mə, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nəpin miou, nənə takərəku pehe pam mik.’ ²⁷ Nənə iəmə asori rerin rərkwəpīr ti iəmə i ramo tukwini nari min. Ro pen in renouenou kaon səvənhi, mini mə trəpwəh nərəkuien, məseni in rier mamevən.

²⁸ Mətə nəpin iəmə nəha rier irapw, rətōni iərmama riti sə ramo tukwini nari irau min. Kaon riti səvənhi ramarə tukwe in. Rouihi pik anan. Nənə in ruvehi iərmama nəha, məkwəmhiri nīpətəkinuan, mini mə, ‘Ərəku pehe pam səim kaon.’

²⁹ Nənə iərmama nəha ramo tukwini nari irau min rīmwei irapw, mamasək, mini pen tukwe in mə, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nəpin miou, nənə takərəku pehe pam mik.’

³⁰ Mətə iəmə nəha iəmə asori rīnenouenou kaon səvənhi rəpwəh nokeikeien. In revən muvehi iərmama nəha muvehi puvnimwə ia kalapus mə trarə meste trərəku pam kaon səvənhi. ³¹ Nəpin nərmama nepwin səməme kamho tukwini nari m iəmə asori hətoni noien nəha, həregi rərəha anan. Həuvən mhəni pen ti iəmə asori səvənraha narimnari me pam iəmə nəha rino.

³² Ro iamīnhi irə iəmə asori rəkweīn iərmama nəha ramo tukwini nari min ruvehe. Rini pen tukwe in mə, ‘Ik iəmə ərəha. Iakamo tukwini ərəha nari miou. Iakinenouenou kaon me pam səim, ti nəri nə mə ikinasək tegin iou.’ ³³ Mətə rəfo ikəpwəh nāpien ti iərmama nəha sə ramo tukwini nari miou kimirau min rəmwhen iou iakinapi tukw ik?’ ³⁴ Ro pen iəmə asori niemaha rəpi. In ruvehi puvnimwə iəmə nəha ia kalapus mə tuko nəmisəien min meste trərəku pam kaon səvənhi.

³⁵ Ia noien nəha rəmwhen a mwi Tata səiou ia neiai tro ia kimiaha kuatia kuatia trīni minuə hiəpwəh nenouenouien nərəhaien səvəi piəvmiaha me ia rerimiaha.”

19

Iesu rini mə iərman mine pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

¹ Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, nənə məpwəh tənə Kalili, mier mevən ia tənə Jutia fwe ia nikare nui aris Jotan pen. ² Nərmama həpik həkurirə i. Nənə in ro səməme kamhemhə həuvehe mhəsənin ia kwopun nəha.

³ Nənə Farisi me həuvehe tukwe in mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfni irə. Irəha həni mə, “Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ko iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?”

⁴ Miregi Iesu rini mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rini mə fwe ia nukune narəien ‘Kumwesən rino iərmama kəru riti iərman riti pran,’ ⁵ rarə mīni mwi mə, ‘Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mine mama səvənhi, mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.’ ⁶ Nəgkiariien nəha rini mə iərman mine pran səvənhi krouəpwəh ihi noien iərmama kəru i, mətə krouəuvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia. Ti nəri nə mə Kumwesən riripin iərman mine pran səvənhi iamīnhi irə, ro pen ripkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien səvənrau.”

⁷ Miregi Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Mə ro iamīnhi irə rəfo Moses rīməni mə iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi trīrai nīmwai nəkukuə m pran səvənhi rani mə in rīnəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən?”

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Moses rīnəsəni kimiaha mə tihəpwəh nīpran me səkimiaha ti nəri nə mə kəmkəpwəmiaha riskai, mətə fwe ia nukune narəien rīpko mhə iamīnhi irə. ⁹ Iou iakani pehe tukumiaha i iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri pran ərə riti mwi ramo noien ərəha. Pran nəha in ramiri rīpko mhə pran atukwatukw səvənhi. Mətə mə pran ramo əpnəpen nari irau iərməpə, iərman səvəi prən nəha rukurən nəpwəhien in.”

¹⁰ Nənə nərmama me səvəi Iesu həni pen tukwe in mə, “Trīni minuə ro iamīnhi irə nəpin iərman rəpwəh pran səvənhi, ramasan mə iərman rəpwəh a nīriien pran.”

¹¹ Mətə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Rīpko mhə nərmama me pam həukurən nuvehien nəgkiariien i səiou mharə irə, mətə səməme əpa Kumwesən rəsevər ia suatuk tukunraha irəha nəha tuhəuvehi mharə irə. ¹² Nərman nepwin tuhəpwəh nīriien pran ti nəri nə mə hənətui pehe mwatukw səvənraha rəpou. Ro pen rerīnraha riwən ia pran. Nərman nepwin tuhəpwəh nīriien pran ti nəri nə mə kərai irəha rəmwhen kamo ia kau kərman. Ro pen rerīnraha riwən ia pran. Nənə nərman me nepwin mwi tuhəpwəh nīriien pran ti nəri nə

mə irəha hokeikei nətəriгийн сөвөнраha трəмак əpa ia nitətə ia neiai.^a Iərmama sə rukurəən nuvehien nəgkiariien i səiou traməkeikei muvehi marə irə.”

Pwəh nəkwərhakwərha me həuvehe ti Iesu

¹³ Nəpin riti nərmama nepwin kamhəuvehi nəkwərhakwərha me сөвөнраha mamhəuvehe ti Iesu mə trəmri utə rəgin mi ia nirəha məfwaki. Nərmama me сөвөнhi hənise irəha.

¹⁴ Mətə Iesu rini mə, “Pwəh nipwnəti nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh niniseien irəha ti nəri nə mə nitətə ia neiai səvai nərmama səməme həmwəhen ia nəkwərhakwərha me i.” ¹⁵ Nənə Iesu rəmri utə rəgin mi ia nirəha, məfwaki ti nirəha, nənə məpwəh irəha mamevən.

Iərmama riti nautə сөвөнhi rasori

¹⁶ Ia nəpin nəha iərmama riti ruvehe ti Iesu, mini mə, “Iahatən, nəfe noien amasan takaməkeikei mo mə takuvehi nimiruien rerin?”

¹⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməres iou nari riti ia nikaren səvai noien amasan? Kumwesən əpa ramasan. Trini minuə ikuə tikuvehi nimiruien, ikesi pen loa me сөвөнhi.”

¹⁸ Miregi iərmama nəha rini pen tukwe in mə, “Nəfe loa me takesi pen?”

Miregi Iesu rini mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama, məpwəh nakresien pran səvai iərməpə, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien. ¹⁹ Tikaməkeikei misiai səim tata mine mama, nənə mokeikei piam rəmwəhen ikokeikei atukw a ik.”

²⁰ Miregi iərmama nəha rini pen ti Iesu i mə, “Loa me pam i iakamesi pen. Nəfe mwi nəha ikin takaməkeikei mo?”

²¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trini minuə ikuə tikuvehe matukwatukw pam, evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpin kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmama nautə сөвөнраha riwən. Nənə səim nautə tripik fwe ia neiai. Nəpin ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²² Nəpin iərmama nəha riregi nəgkiariien nəha, in rəpwəh Iesu, mamevən. Rer in rəpou ti nəri nə mə nautə сөвөнhi rasori.

²³ Ro iamınhi irə Iesu rini pen ti сөвөнhi nərmama me i mə, “Iakamini nipərhiēnien tukumiaha i riskai ti iərmama nautə сөвөнhi rasori mə truvnimwə ia nitətə ia neiai. ²⁴ Takini mwi tukumiaha i. Iərmama nautə сөвөнhi rasori rəknekin tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəknekin məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁵ Nəpin nərmama me сөвөнhi həregi nəgkiariien nəha nənimenraha rier. Həni mə, “Mə rəknekin iamınhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁶ Mətə Iesu rətə irəha mini mə, “Nəri nəha rəknekin iərmama ko ripko mhə, mətə Kumwesən rukurəən noien. Narimnari me pam riməru ti Kumwesən.”

²⁷ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Ətə ro. Kimaha iahənpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik. Ro iamınhi irə kimaha tahəuvehi nəfe?”

²⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakamini nipərhiēnien tukumiaha i ia nitətə vi sə truvehe narimnari me pam tuhəuvehe mhərməvi. Ia nəpin nəha iou, Iəməti Iərmama, takəkure ia jea asori səiou mərimənu. Kimiaha i səməme hiaməkurirə iou ipwet mine tihəkure mwi ia jea me twelef mhərimənu ia kwənəkwus me twelef səvai nəkur Isrel.

²⁹ Nənə nərmama me pam səməme hənəpwəh narimnari me сөвөнраha ti nəri nə mə irəha nərmama me səiou tuhəuvehi tain. Trini minuə iərmama riti rəpwəh nimwə me, uə piəvni me, uə kiti riməni me, uə tata mine mama сөвөнhi, uə nəkwərhakwərha me сөвөнhi, uə tiprənə сөвөнhi, in truvehi tain rasori mwi rəmwəhen hantret, nənə muvehi mwi nimiruien rerin. ³⁰ Mətə nərmama həpik kamhəkupwən tuhəuvehe mhəkurirə. Nənə səməme kamhəkurirə tuhəuvehe mhəkupwən.”

20

Iesu rusipekin ia nərmama səməme kamhowok ia nəmhien

¹ “Iakamini iamınhi irə ti nəri nə mə suatuk sə Kumwesən ia neiai ramərimənu ia nitətə сөвөнhi rəmwəhen iəmə asori riti nəmhien сөвөнhi rasori. Nəpin riti rier ia nəpənəpin anan mə tripēki nərmama nepwin tuhəmhəu сөвөнhi. ² Rini mə irəha kuatia kuatia tuhəmhəu nəpin

^a **19:12:** Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nipwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” **19:14:** Mat 18:2-3 **19:17:** Lev 18:5, Luk 10:28 **19:18:** Eks 20:12-16, Dut 5:16-20 **19:19:** Lev 19:18 **19:21:** Mat 6:20, Luk 12:33, Wok Me 2:45, Wok Me 4:34-37 **19:26:** Jen 18:14, Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31, Luk 22:30, Rev 3:21 **19:29:** Hip 10:34 **19:30:** Mat 20:16, Luk 13:30 **20:1:** Mat 21:33

pekin nənə mhəuvehi silin kuation kīno ia silva.^a Nənə nəpin irəha həseni raka, in rərhi pen irəha hāuvən fwe səvənhi nəmhiən.

³ Nənə ia nāen klok ia nəpnəpin, iamə asori rier mwi, mətoni nərmama nepwin kamhərer ia kwopun kamo maket ikin, mhəpko mhə nari riti. ⁴ In rini pen ti nirəha ia mə, 'Kimiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe nəmhiən səiou, nənə nafe nəəkuien atukwatukw səkimiaha takuvei pehe m kimiaha.' ⁵ Ro pen irəha hāuvən. Ia twelef klok, nənə ia tri klok ia nəruarəv, iamə asori nəha rirərig mo mwi nəghi nari riti a. ⁶ Nənə ia faef klok ia nəruarəv in rier mwi, mətoni nərmama nepwin kamhərer ihi ia kwopun nəha. Nənə rini pen ti nirəha ia mə, 'Rəfo kimiaha hiamərer ia kwopun i nəpin pekin hiəpko mhə nari riti?'

⁷ Miregi həni pen tukwe in mə, 'Iərmama riwən rəkwein kimaha ipwet mə tahowok səvənhi.'

Miregi iamə asori rini pen ti nirəha ia mə, 'Kimiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe ia nəmhiən səiou.'

⁸ Nənə ia nəruarəv iamə asori səvai nəmhiən rini pen ti iərmama səvənhi sə trəraku nərmama mə, 'Əkwein nərmama me nəha kamhəmhu səiou həuvehe nənə ikuvei pen nəəkuien səvənraha. Tikukupwən ia səməme haməkuriə mhəuvehe men mo sampam ia səməme haməkupwən mhəuvehe.'

⁹ Nənə nəpin nərmama səməme iamə asori rərhi pen irəha ia faef klok ia nəruarəv həuvehe, irəha kuation kuation həuvehi silin riti kīno ia silva. ¹⁰ Nəpin nərmama səməme iamə asori rərhi pen irəha ia nəpnəpin anan həuvehe, rerinraha rirhi mə tuhəuvehi rasori mwi, mətə irəha kuation kuation həuvehi mwi silin riti kīno ia silva. ¹¹ Irəha həuvehi, rerinraha ripkagien mhə. Həni pen ti iamə asori i¹² mə, 'Səməme i həuvehe kurirə həmhu aoa kuation a, mətə kimaha iahəmhu nəpin pekin ia nukwəsikər asori. Rəfo ikərəku kimaha rənməmwhen a?'

¹³ Mətə iamə asori rini pen ti nirəha riti mə, 'Iapko mhə nari riti rərəha ia niram. Ikinəsəni raka mə tikəmhu nəpin pekin nənə muvehi silin kuation kīno ia silva. ¹⁴ Tikuvehi nəəkuien səim muvehi mamevən. Iərmama i ruvehe kurirə rerik ragien ti nuvei penien nəəkuien səvənhi rəmwhen a mwi iakuvei pehe mik. ¹⁵ Ikukurən mə ko iako nafe iakokeikei mə tako ia mane səiou? Rəfo rerim ramrhi ərəha iou ti namanənen nəha iako minraha?'

¹⁶ Nənə Iesu rini mə, "Ro iaminh i rə nərmama səməme həuvehe kupwən tuhəuvehe mhəkuriə, nənə səməme həuvehe kurirə tuhəuvehe mhəkupwən."

Iesu rini irapw mwi mə tremhə

¹⁷ Nəpin Iesu rautə mamevən fwe ia Jerusalem, riri raka əpa nərmama səvənhi twelef. Ia suatuk rini pen ti nirəha ia mə, ¹⁸ "Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha takuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mine nahatən me səvai Loa. Irəha tuhəni mə takaməkeikei memhə. ¹⁹ Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə irəha tuharis əkenhin ia niraq, mhərisi iou, mhərui tərini pen iou ia nei kamarkuau. Takemhə, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nəpin səro kahar irə."

Jemes mine Jon krouəres pen nari riti m Iesu

²⁰ Ia nəpin nəha pran səvai Sepeti riri tini mi kəru, muvehe ti Iesu, minimwi nukurhun mi ia nənimen, maməres pen nari riti min.

²¹ Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, "Ikokeikei nafe?'

Miregi rini pen tukwe in mə, "Ni mə iəkunouih i mi kəru səiou trouəkure riti ia nəkare mwtatuk riti ia nəkare mour nəpin tikərīmənu ia nitətə səim."

²² Miregi Iesu rini mə, "Kimirau irouereie nafe nari irouəres i. Ko kimirau irouənimwi kap i iou takənimwi?'

Miregi irau krouni mə, "Kimrau iarouəmwhen."

²³ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, "Nipərhiənen kimirau tirouənimwi kap i səiou, mətə iou ko iakəpwəh nəsənien kimirau irouəkure riti ia nəkarek mwtatuk riti ia nəkarek mour. Mətə kwopun nəha səvai iərmama mi nəha səiou Tata rimərfi raka irau mə trəkure fwe ikin."

²⁴ Nəpin ten mwi nərmama me səvai Iesu həregi nəsənen nəha səvai Jemes mine Jon, niemaha rəpi irəha. ²⁵ Mətə Iesu rəkwein irəha həuvehe tukwe. Rini mə, "Kimiaha hiəuvəkurən raka noien səvai nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kamhərimənu ia nirəha, kamhəfiəutə ia irəha, mamho nərmama kamho nəkwənraha. ²⁶ Mətə kimiaha tihpəwəh noien iaminh i rə ia kimiaha me. Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama

^a **20:2**: Nəghi silin nəha tenarius. Fwe ti tenarius kuation nəəkuien atukwatukw sə kuvei pen m iərmama sə rowok nəpin pekin ia nəpnəpin meste ia nəruarəv. **20:8**: Lev 19:13, Dut 24:15 **20:16**: Mat 19:30, Mak 10:31, Luk 13:30

20:18: Mat 16:21, Mat 17:22-23 **20:21**: Mat 19:28, Luk 22:30 **20:22**: Mat 26:39, Jon 18:11 **20:25**: Luk 22:25-26 **20:26**: Mat 23:11, Mak 9:35, Luk 9:48

sə ramo tukwini nari m kímiaha. ²⁷ Trini minuə kímiaha riti rokeikei mə trasori makupwən ia kímiaha, in tramakeikei muvehe mo iərmama sə ramo auər a wok səkímiaha pam. ²⁸ Kímiaha tiho rəmwhen a ia nirak. Iou, Iəməti Iərmama, iəpkuvehe mhə mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iakuvehe mə tako tukwini nari minraha, muvei pen nimiruien səiou trərəku suatuk ti nifi rakaien nari ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nəmri iərmama kəru

²⁹ Nəpin Iesu mine nərmama me səvənhi həier ia Jeriko, mamhəuvən, nərmama həpik kəmhəkuriə ia Iesu. ³⁰ Ia kwopun nəha iərmama kəru krouəkure ia nikare suatuk. Nənimenrau rifwə. Nəpin krouregi mə Iesu rauvehe mə trukurau, krouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Iərimənu, kwənəkwas səvəi Kig Təvit! Api tukumrau!”

³¹ Miregi nərmama həgkiari skai minrau mə, “Rouafafa.” Mətə irau krouripin rouəkwein əpwəmwis mwi, rouni mə, “Iərimənu, kwənəkwas səvəi Kig Təvit! Api tukumrau!”

³² Nənə Iesu rərəer, məkwein irau krouvehe, rini mə, “Irouokeikei mə tako nəfe m kimirau?”

³³ Miregi krouni pen tukwe in mə, “Iərimənu. Iarouokeikei mə nəmrimrau trouəstui pwəh iarouəta nari.” ³⁴ Iesu rərin rərkwapir ti nirau. Rirapi nənimenrau. Nənə təkwəkweeni nəha nənimenrau ramasan. Krouəta nari. Nənə Iesu ramesi suatuk mamevən, irau krouəkuriə i.

21

Nəkur Jerusalem kəmhəgnəgini Iesu

¹ Irəha həuvən ipaka ti Jerusalem, mhəier pen ia Təkuər Olif ia kwopun nəha ipaka ti rukwənu Pətfas, nənə Iesu rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ² mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpin tirouəpirapw fwe ikin, tirouəta togki riti kinəkwi tərini irau tini. Tiroufi raka nari ia nirau, rouəsigi irau, rouvehe tukw iou. ³ Trini minuə iərmama riti rəres kimirau mə iroufi raka nari irə ti nəfe, tirouni mə ‘Iərimənu səkitaha ramərəs togki mi i, mətə tripkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi irau.’ ”

⁴ Nəri nəha rier pehe iamənhi irə mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In riməni mə,

⁵ “Kímiaha tihəni pen ti nəkur Saeon mə,

‘Hətə ro kig səkímiaha rauvehe tukumiaha,
mipkəfiəutə mhə in, raməkure ia togki,
togki i in kwəti togki a.’ ”

⁶ Iərmama mi nəha səvəi Iesu krouevən, rauo nəfe in riməni pen ti nirau i. ⁷ Krouəsigi togki nəha irau tini, rouəsigi rouvehe, rouəpənə pen karkahu əpwəmwis mi səvənrau ia təkutai togki mi nəha, nənə Iesu rəkure irə. ⁸ Nərmama həpik həpənə pen karkahu əpwəmwis me səvənraha ia suatuk. Nərmama nepwən mwi hərai nimwai nei me, mhəpənə pen ia suatuk. ⁹ Nərmama səməme kəmhəkupwən mine səməme kəmhəkuriə ia Iesu kəmhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə,

“Səgnəgini iəmə i ruku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Təvit!

Səkwein amasan irə rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha!

Kəgnəgini Kumwesən fwe irənhə anan!”

¹⁰ Nəpin Iesu ruvnimwə ia Jerusalem, nərmama pam ia taon nəha kəmhəni nəgkiariien me ripik, mamhəres mə, “Nəfe nəha iərmama?”

¹¹ Miregi nərmama səməme kəmhəkuriə in həni mə, “In i profet nəha nəghin nə Iesu. Ruku pen fwe Nasaret ia tənə Kalili.”

Iesu rəkoui irapw nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən

¹² Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, minaməkoui irapw nərmama səməme kəmhəmri pen nəmri nari ia narimnari me mine səməme kəmhəuvehi nəmri narimnari me. Rəvsini tēpol me səvəi nərmama kəmhəvriwei mane me. Rəvsini jea me səvəi nərmama səməme kauvehi nəmri menu me ti nirəha. ¹³ In rini pen ti nirəha i mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tukani nimwə səiou mə nimwəfwaki,’ mətə kímiaha hiano ruvəuvehe kwopun sə rakres me kəmhəkəwfə ikin.”

¹⁴ Ia nəpin nəha nərmama səməme nənimenraha rifwə mine səməme nisunraha rəffe həuvehe ti Iesu ia nimwə səvəi Kumwesən, nənə in ro irəha həuvehe mhəsanin. ¹⁵ Mətə pris asori me mine nahatan me səvəi Loa rərinraha ripkagien mhə ia narimnari amasan me sə in ramo. Irəha həregi mwi mə nəkwərəkəwərha me ia nimwə səvəi Kumwesən kəmhəkwein

əpɔwəmwis mə, “Səgnəgini iəmə i ruku pen ia kwənəkɔwəs səvəi Kig Təvit!” Irəha hətoni niemaha rəpi irəha.

¹⁶ Nənə həni pen ti Iesu i mə, “Ikregi nəgkiariien nəha kamhəni?”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ouəh, iakamregi. Rosi hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukua İkinan rini mə, ‘İkinəpnəpenə raka ia tərhu i nəkwərəkəwərha me mine tərhu i nəkwərəkəwərha əmtəmətə me mə tuhəgnəgini ik?’ ”¹⁷ Nənə Iesu rəpɔwəh irəha, mier ia Jerusalem, mevən fwe Petani, mapri ikin.

Iesu rəkwe in ərəha ia niemis riti

¹⁸ Kini rakwəkwi irə, ia nəpnəpin Iesu rirərig mamevən mwi fwe Jerusalem miregi nukumhə rinahi. ¹⁹ Nənə in rəti pen mətoni niemis riti ramərəer ia nikare suatuk. Revən ipaka tukwe mətə nimwan me a. Nukwan riwən. Ro pen in rəgkiari ia nei nə mini mə, “Tikəpɔwəh mwi nukuəien ia nəpin riti.” Nənə təkwəkəwuni a niemis nə ruvehe maukei.

²⁰ Nəpin nərmama me səvənhi hətoni, həkərinari, mhəni mə, “Niemis nəha rəfimhia akwaəkw iamnhi irə?”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “İakani nipərhiendien tukumiaha i trini minuə kimiaha hiahətətə pərhiendien ia Kumwesən, mhəpɔwəh nəmkiamkiiien, hiəukurən noien rəmwhen iakino ia niemis i. Mətə ripko mhə in əpa i. Trini minuə kimiaha hiəni pen ti təkuər i mə, ‘Təkuər i, tiko mier mivə pen fwe ia təsi,’ nənə təkuər nəha tro nəkwamiaha. ²² Trini minuə kimiaha hiahətətə pərhiendien ia Kumwesən, nəfe nəghin tihəfwaki mhəres i, tihəuvehi.”

Iesu ramo narimnari me nəha ia nəkwai sin

²³ Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahətən nərmama me. Nənə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur İsel həuvehe tukwe, mhəni mə, “İkamo narimnari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimnari me i?”

²⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “İou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Trini minuə hiəni atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin. ²⁵ Fwe kupwən, sin rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

Nənə irəha həkkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmama, Iesu trini pehe tukutaha i mə, ‘Ro iamnhi irə rəfo hiəpɔwəh ninien nipərhiendien ia nəgkiariien səvəi Jon?’ ²⁶ Mətə ko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon uə?” Mətə irəha həkəkir ninien iamnhi, ti nəri nə mə nərmama me həni nipərhiendien ia Jon mə in profet pərhiendien riti.

²⁷ Ro pen həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “İou mwi ko iakəpɔwəh ninien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin.”

Iesu rusipekin ia iərmama riti tini kəru

²⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiaməfətərig irə? İərmama riti tini kəru. Nəpin riti revən mini pen ti nəmritəik səvənhi mə, ‘Nərik. İpwet tikevən məmhu ia nəmhien səkrau.’

²⁹ Miregi rini mə, ‘İakəpɔwəh.’ Mətə kurirə irə rərari ia nətərigien səvənhi, mevən.

³⁰ Nənə tata səvənhi revən ti piəvni mini pen nəgkiariien kuatia.

Miregi rini mə, ‘Ramasan tata, pɔwəh iakevən.’ Mətə in rəpɔwəh nevənien.

³¹ Sə pəku ia nirau ro nəkwai tata səvənhi?”

Miregi irəha həni mə, “Nəmritəik.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “İakamini nipərhiendien tukumiaha i nərmama səməme kaməəkəu pen takis minraha mine nipran me səvəi suatuk kamhəkupwən ia kimiaha, mamhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ³² İakini iamnhi irə ti nəri nə mə Jon Paptəes riməuvehe tukumiaha mahətən suatuk atukwatukw sə tihesi pen, nənə kimiaha hiəpɔwəh ninien nipərhiendien irə. Mətə nərmama səməme kaməəkəu pen takis minraha mine nipran me səvəi suatuk həməni nipərhiendien irə. Kurirə irə hiətoni, mətə hiəpɔwəh nirərigien ia noien ərəha səkimiaha, mamhəni ihi neikuəien irə.”

Iesu rusipekin ia nime i krep səvəi iəmə asori

³³ “Kimiaha tihətərig iou pɔwəh iakini irəpɔwəh nusipekinien riti mwi. İəmə asori riti rəpɔwəh nəkwəs nəha krep ia nəmhien səvənhi, mukurei pen nəpai rukurau kurau irə, muəsi kəpɔwəh mo nəkwən sə tukeivə testəsi tipwei krep ikin ti nuvehien nisen, mo mwi nəpai rəpɔwəmwis mutə tukətui ti krep ikin. Nəpin ro sampam irə, rəsəni nərmama nəpwin həuvehe mhətui ti nime i krep səvənhi. Irəha tuhəməhu ikin, mhəsi kwənkəwai krep, mhəuai,

21:19: Luk 13:6 **21:21:** Mat 17:20, Luk 17:6, 1Kor 13:2, Jon 14:12 **21:22:** Mat 7:7-11, Mat 18:19, Jon 14:13-14
21:23: Jon 2:18 **21:26:** Mat 14:5, 21:46 **21:28:** Luk 15:11 **21:32:** Luk 3:12, Luk 7:29-30 **21:33:** Aes 5:1-2, Mat 25:14

mhæuvei pen nīpærin m iæmæ asori. Iæmæ asori ræmri pen nīmei krep sævænhī ia rægīnraha, mier, mevæn ia tæna æpa iti. ³⁴ Næpin kwænkwai krep rimruæ, iæmæ asori rærhi pen nærmama me nepwin sæmæme kamho tukwini nari min hæuvæn mhætæ næmæ hamætui ti nīmei krep sævænhī. In rokeikei mæ tuhæuvei pen kwænkwai krep me nepwin minraha.

³⁵ Mætæ næmæ kamhætui ti krep hækwætmhīri iotukwininari me sævænhī, mhæuæsi riti, mhousi æpune riti, nænæ mhækwi riti ia kæruaterei. ³⁶ Iæmæ asori rærari, mærhī pen mwi nærmama nepwin mwi kamho tukwini nari min hæuvæn. Nænæ næmæ kamhætui ti krep ho mwi nari kuatia ia niræha. ³⁷ Sampam iæmæ asori rærhi pen tini, mīni mæ, 'Iræha tuhæsiæi nærik.'

³⁸ Mætæ næpin næmæ kamhætui ti krep hætoni tini iæmæ asori, hæni pen ti niræha me i mæ, 'Kwa tini iæmæ asori næha. Næpin tata sævænhī tremhæ, nīmei krep i ruvehe mo sævænhī. Hæuvehe, pwæh sousi æpune nænæ nīmei krep sævænhī truvehe mo sækitaha i.' ³⁹ Nænæ iræha hækwætmhīri, mhousi æpune, mhærarki irapw ia taniræ. ⁴⁰ Ro iamīnhī iræ næpin iæmæ asori sævai nīmei krep truvehe, tro næfe ia næmæ hamætui ti nīmei krep sævænhī?"

⁴¹ Mīregi næmæ asori me hæni pen ti Iesu i mæ, "In trousi æpune næmæ æræha me næha ia noien riti ræræha anan, mæseni nærmæpæ me hæuvehe mhætui ti nīmei krep sævænhī. Iræha tuhæsi kwænkwai krep ia næpin atukwatukw sævænhī, mhæuai, mhæuvei pen nīpærin min."

⁴² Mīregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Rosi kimiaha hiæpkævsini raka mhæ nægkiariien i ia Nækukuæ lkinan rini mæ,

'Kæruaterei næha næmæ kamhæuvræhækin nimwæ hænuæ ræræha, mhæpwæh,
tækwækwuni næha ruvæuvehe mīno kæruaterei sæ ræpi raka pam kæruaterei me,
mækwætmhīri æknekin pam nimwæ.

Iærimænu sækitaha rino næri i,
sætoni næmrītaha rier tukwe?"

⁴³ Ro pen iakani pehe tukumiaha i mæ nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ ramæmak ia rægimīaha, tukamevæn kuvehi raka tukumiaha kuvei pen m nærmama nepwin sæmæme tuhæukuæ kwænkwan me. ⁴⁴ Iærmama sæ trimwei pen ia kæruaterei næha, nīkækrin me trækwæpīrækwæpīr. Trini minuæ kæruaterei næha rimwei pen ia iærmama riti, iærmama næha tripwariæspwariæ."

⁴⁵ Næpin pris asori me mīne Farisi me hæregi nusipekinien me næha Iesu rani, hæukuræn mæ ramægkiari ia niræha. ⁴⁶ Hokeikei mæ tuhækwætmhīri in, mætæ hænhekīr nærmama me ti næri næ mæ iræha kamhæni mæ in profet pærhien riti.

22

Iesu rusipekin ia næveginien asori

¹ Nænæ Iesu rægkiari mwi minraha, musipekin mīni mæ, ² "Suatuk sæ Kumwesæn ia neiai ramærimænu ia nitætæ sævænhī ræmwhen ia kīg riti sæ ro næveginien asori sævai tini ti næri næ mæ tini ripkiri a pran sævænhī.^a ³ Rærhi pen nærmama sæmæme kamho tukwini nari min hæuvæn mhækweīn nærmama sæmæme in ruvæni pen raka ti niræha i mæ tuhæuvehe, mætæ iræha hæpwæh nokeikeien mæ tuhæuvehe.

⁴ Ro pen kīg rærari mærhī pen nærmama nepwin mwi sæmæme kamho tukwini nari min, rini pen ti niræha i mæ, 'Kīmiaha tihæuvæn mhæni pen ti nærmama sæmæme iakuvæni raka ti niræha i mæ tuhæuvehe mæ hæta ro iakinæpnæpenæ raka sæiou næveginien. Iakinousi æpune raka kau me sæiou mīne kwæti kau me sæiou hæsis amasan. Nærimnari me pam i iakameitenhi a kimiaha. Tihæuvehe ti næveginien asori sæiou sæ iakamo sævai nærik ti næri næ mæ ripkiri a pran sævænhī.'

⁵ Mætæ iræha ho næri auser a ia nægkiariien sævai kīg, mamhæuvæn. Riti revæn ti sævænhī næmhien. Riti revæn ti sævænhī stoa. ⁶ Nærmama me næha nepwin hækwætmhīri nærmama sæmæme kamho tukwini nari m kīg, mho naurislen minraha, mhousi æpune iræha. ⁷ Ia næpin næha kīg niemaha ræpi. Ro pen rærhi pen naruaagæn me sævænhī, hæuvæn mhousi æpune nærmama me næha sæmæme hænousi æpune sævænhī me nærmama, nænæ mhæuvani taon sævænraha.

⁸ Kurira iræ kīg rini pen ti nærmama sæmæme kamho tukwini nari min mæ, 'Næveginien asori sæiou sæ iakamo ti nærik sæ ripkiri a pran i iakinæpnæpenæ pam tukwe, mætæ sæmæme iakuvæni raka ti niræha i mæ tuhæuvehe hæpwæh næmwhenien. ⁹ Ro iamīnhī iræ, kimiaha tihæuvæn fwe suatuk me, mhæni pen ti nærmama me pam sæmæme hiætoni iræha mæ tuhæuvehe ia næveginien sæiou.' ¹⁰ Nænæ nærmama me næha kamho tukwini nari m kīg hæler,

21:35: Mat 22:6 **21:38:** Mat 27:18 **21:39:** Hip 13:12 **21:42:** Wok Me 4:11, Rom 9:33, 1Tes 2:6-8 **21:44:** Dan 2:44-45 **21:46:** Mat 21:26 ^a **22:2:** Suatuk riti mwi ti nīnien nægkiariien i ro iamīnhī iræ: "Nitætæ ia neiai ræmwhen ia kīg riti sæ ro næveginien asori sævai tini ti næri næ mæ tini ripkiri a pran sævænhī. **22:4:** Mat 21:36 **22:6:** Mat 21:35

mhəuvən ia suatuk me, mhəkwein nərmama me pam səməme hətoni irəha, nəkur ərəha mine nəkur amasan, həuvehi irəha mhəuvən ti nəveginien asori səvəi kig. Nənə nimwə sə kaməni nari ikin rukuər ia nərmama.

¹¹ Mətə nəpin kig ruvniwə pehe mə trətəni nərmama me nəha səməme həuvehe, rətə iərmama riti raməni nari niṣkarkahu mhə tinari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien sə ro iaminihi. ¹² Nənə kig rini pen tukwe in mə, 'Iou riti! Ikəfuvniwə pehe irə məpwəh narkahuien tinari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien iaminihi?' Nənə iərmama nəha rirəirei mə trini nəfe.

¹³ Nənə kig rini pen ti nərmama me nəha kamho tukwini nari min mə, 'Hərihi rəgin mi mine nisun mi, mhərarki irapw iruə ia nəpitəvien. Kwopun nəha nərmama tuhasək ikin, mhahi tərini revinraha.'

¹⁴ Nənə Iesu rarə mini mwi mə, "Kaməkwein nərmama həpik mə tuhəuvehe, mətə houih i Kumwesən ruvərfi raka irəha mə səvənhi me."

Ratukwatukw mə tukərəku pen takis m Kig Sisa uə rekəm?

¹⁵ Ia nəpin nəha Farisi me həuvən, mhəgkiari pəri, mamhəres mə tuhəfo mho Iesu rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. ¹⁶ Nəpin həgkiari pam, hərhi pen nərmama nəpwın səvənraha ti Iesu həuvən irəha nərmama nəpwın səvəi Kig Herot, nənə mhəni mə, "Iahatən. Kimaha iaħəukurən mə ik iəmə sə ikani niṣərhiienien. Ikamahatən atukwatukw suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərmama tuhesi pen. Ikəpwəh nehəkiriien nərmama, mətə nəmə asori uə nəmə auər a ikahatən rəmnəmwhen a ti nirəha. ¹⁷ Ro iaminihi irə tiko mini pehe ro tukumaha i nətəriɡien səim. Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə tsərəku pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?"

¹⁸ Mətə Iesu ruvəkurən raka nətəriɡien ərəha səvənraha, rini mə, "Kimiaha kəuətəkəsə me. Rəfo hiameipweipwi iou iaminihi irə? ¹⁹ Həuvehi silin riti mhəuvehi mhəuvehe, pwəh iakətə ro." Nənə irəha həuvei pen silin riti min. ²⁰ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Nənimwi iərmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?"

²¹ Miregi həni mə, "Nənimwi Kig Sisa mine nəghi Kig Sisa."

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Ro iaminihi irə narimnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me səvəi Kumwesən hiəuvei pen m Kumwesən."

²² Nəpin irəha həregi nəgkiariien səvənhi, nənimenraha rier. Nənə həpwəh Iesu mamhəuvən.

Iərimənu in Kumwesən səvəi nərmama səməme kamhəmiru

²³ Ia nəpin nəha mwi Satusi me nəpwın həuvehe ti Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərmama sə ruvamhə ko riṣkətui mhə mwi.) Irəha həuvehe mhəres Iesu nəresien riti, ²⁴ mhəni mə, "Iahatən, Moses rimeṣi mə, "Trini minuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tininrau riwan, piəvi iərman nəha traməkəikei miri pran nəha rouərəhi nəkwərəkəwərha me, rouəsihəgin piəvi iəmə nəha." ²⁵ Mətə nərman me nəpwın səkitaha, irəha pam sefen. Irəha piəvnrəha me. Sə rasori riri pran riti, rouəpwəh nərhəhien iəkunouih i riti, remhə, məpwəh səvənhi pran. Nənə piəvi iərman nəha riri. ²⁶ Piəvni sə resi pen in mwi ro iaminihi irə. Nənə piəvni sə ro kahar in mwi ro iaminihi irə mənevən meste sampam. ²⁷ Nərman me nəha sefen hemhə pam. Nənə prən nəha remhə mwi. ²⁸ Ni pehe ro tukumaha i. Ia nəpin nəha Kumwesən tro nərmama hətui mwi ia nemhəien, prən nəha səvəi sin ia nərman me nəha sefen, ti nəri nə mə irəha pam həməiri in?"

²⁹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Kimiaha hiəreirei niṣwrai nəgkiariien me ia Nəkukə İkinan, mhəreirei mwi niškaiien səvəi Kumwesən. Ro iaminihi irə mine nahatəniien səkimiaha riṣkatukwatukw mhə. ³⁰ Nəpin nərmama tuhətui mwi ia nemhəien, nərman tuhəpwəh niriien niṣran, niṣran tuhəpwəh nesi penien nərman. Mətə irəha tuhəmwhen ia nəgəlo me ia neiai. ³¹ Nənə nəgkiariien səvəi nəgkiariien i hiaməni mə iərmana ko riṣkətui mhə mwi ia nemhəien. Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i Kumwesən rimeṣi pehe tukumiaha i uə? Rimeṣi mə, ³² 'Iou Kumwesən səvəi Epraham mine Kumwesən səvəi Aesak mine Kumwesən səvəi Jekop.' In riṣko mhə Kumwesən səvəi nərmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme kamhəmiru."

³³ Nəpin nərmama me həregi nəgkiariien nəha Iesu ramahatən nərmama me irə, nənimenraha rier.

Nəfe loa in rasori ia loa me nəpwın?

³⁴ Mətə nəpin Farisi me həregi mə Iesu rəsisəg tərhui Satusi me ia nəgkiariien səvənhi, irəha housəsimwin irəha me. ³⁵ Irəha riti in iahatən səvəi Loa rəres pen nari riti min mə triregi ro Iesu mə trəfni irə. In rini mə, ³⁶ "Iahatən. Nəfe loa ia Loa səvəi Moses in rasori?"

³⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “ Tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim.’ ³⁸ Loa nəha in rasori makupwən ia loa me. ³⁹ Nənə loa səro kəru irə rakurirə pen loa nəha rəmwhen irə. Rini mā, ‘Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.’ ⁴⁰ Nəgkiariien me pam kimərai pen ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me hagher pen ia loa mi nəha.”

Kristo in tini sin?

⁴¹ Farisi me housəsəimwin irəha me, nənə Iesu rəres pen irəha i ⁴² mā, “Kimiaha hiaməfətərig irə mā Kristo in tini sin?”

Miregi irəha həni pen tukwe in mā, “In tini Kig Tevit ti nəri nə mā truku pen ia kwənəkwus səvənhi.”

⁴³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mā, “Mətə rəfo nəha Kig Tevit rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi? Ia nəpin nəha Nənəimwin lkinan rinarə irə Kig Tevit riməni mə,

⁴⁴ ‘Kumwesən rini pen ti Iərimənu səiou mā,

Əkure ia nikarek mwatuk

mesite tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe,

tikərpwi utə tpage nisum mi ia nirəha.’

⁴⁵ Mə Kig Tevit rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi rəfo kimiaha hiaməni mā in tini Kig Tevit?”^b ⁴⁶ Nəpin Iesu rəres nəresien nəha, iərmama riti riwən ko riripwen pen min. Ia nəpin nəha mamevən, nərmama pam həhekir nəresien nəresien me min.

23

Iesu rəgkiari skai m Farisi me mine nahatən me səvəi Loa

¹ Iesu rəgkiari m nərmama me mine nərmama me səvənhi, mini mā, ² “Nahatən me səvəi Loa mine Farisi me kamhəkure ia təmwki Moses. ³ Ro iamənhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəsiai irəha, mho nəfe nəghin irəha həni pehe tukumiaha i. Mətə tihəpwəh noien rəmwhen ia nirəha. Irəha kamhəvisau, mətə həkpo mhə nəfe kamhəni. ⁴ Kamhəkeikei m nərmama me mā tuhesi pen loa skai me səməme həmwhen ia katipə sə rīpam, mətə irəha həkpuvei pen mhə nəkwai rəginraha riti mhasitu ia nirəha ti natipəien.

⁵ Kamho noien amasan me pam səvənraha mā nərmama tuhətəni həgnəgini irəha. Kwəti tənəripw me i kiməvai pen nəgkiariien səvəi Kumwesən irə, nərmama kamhərihi tərini pen ia nipwənanraha mine rəginraha, nahatən me səvəi Loa kamhəkusi səvənraha sə pwinari, mho mwī nusvenhi karkahu me səvənraha həpwəmwis. ⁶ Ia nəveginien asori me irəha hokeikei mā tuhəkure ia kwopun kamsiai nərmama me ikin. Ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mā tuhəkure ia kwopun amasan me. ⁷ Ia kwopun kamo maket me ikin hokeikei mā nərmama tuhəkwein irəha ia nisaiien, mhokeikei nəpin nərmama həkwein irəha mā, ‘Iahatən.’

⁸ Mətə kimiaha tihəpwəh nəseniien nərmama həkwein kimiaha mə ‘Iahatən,’ ti nəri nə mə iahatən səkimiaha kuatia a, nənə kimiaha piəvmiaha me. ⁹ Nənə tihəpwəh nəkweinien iərmama riti ia tīprənə i mā ‘Tata,’ ti nəri nə mā Tata səkimiaha kuatia a. In ramarə fwe ia neiai. ¹⁰ Nənə tihəpwəh nəseniien nərmama həkwein kimiaha mə ‘Iərimənu,’ ti nəri nə mā səkimiaha Iərimənu kuatia a. In i iou, Kristo. ¹¹ Iərmama sə rokeikei mā trasori ia kimiaha in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ¹² Mətə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in. Iərmama sə rauvehi irapw in Kumwesən truvehi utə in.

22:37: Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18 **22:40:** Mat 7:12, Rom 13:10, Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42 **22:43:** Mat 26:64 **b** **22:45:** Nəkur Isrel me fwe kupwən həuvəukurən raka mā profet me səvəi Kumwesən hāməni mā iərmama riti truku pen ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit mərīmənu ia nirəha. Iəmə nəha kani nəghin mā ‘Kristo’ utə ‘Mesaea’ utə ‘Tini Tevit.’ Ia kwəti nəgkiariien i, Iesu rokeikei mā nəmə asori me tuhətə sas Kristo mā in rīpko mhə tini Kig Tevit əpa, mətə in Tini Kumwesən. Sətəni mhəukurən mā in Tini Kumwesən ti nəri nə mā Kig Tevit rəkwein in mə Iərimənu səvənhi. **23:3:** Mal 2:7-8 **23:5:** Mat 6:1, Eks 13:9, Dut 6:8, Nam 15:38-39 **23:6:** Mat 6:5, Luk 14:7 **23:11:** Mat 20:26, Mak 9:35, Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29, Prov 29:23, Esik 21:26, Luk 14:11, 18:14

¹³ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiaməsisəg ia təpinhə ia nitətə ia neiaia^a ia nəmri nərmama. Kimiaha hiəpwəh nuvniwəien ia nitətə nəha, nənə hiaməsisəg mwi nərmama səməme hokeikei mə tuhəuvnimwə irə. ^{14b}

¹⁵ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiəsua ia nitətə me mhəpi simwīn ia təsi mine tənə mhəuvən isipwīn mə tihəvi iərmama kuatia ruvehe mukurirə ia kimiaha. Nənə nəpin in ruvehe mukurirə ia kimiaha, hio ruvehe mərəha anan məpi raka kimiaha. Nipwnəti kwopun napw asori rauək ikin irəha nə kimiaha.

¹⁶ Trərəha anan tukumiaha. Kimiaha nərmama hiaməiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rifwə. Hiaməni mə 'Trini minua iərmama riti rahatən nimwə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsuaahi irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trini minua rahatən kol ia nakwai nimwə nəha, muvehi kwəsuaahi irə, in traməkeikei mo nəfe in ramini.'

¹⁷ Kimiaha hiəreirei nari. Nənimemiaha rifwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, kol nəha uə nimwəfwaki sə ro kol ruvehe mo ikinan i? ¹⁸ Nənə kimiaha hiaməni mə, 'Trini minua iərmama riti rahatən nifətə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsuaahi irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trini minua rahatən nari riti sə kinəmri utə ia təkure nifətə nəha, in traməkeikei mo nəfe in ramini.'

¹⁹ Kimiaha nənimemiaha rifwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, nəri sə raməmək utə ia təkure nifətə uə nifətə səvəi Kumwesən sə ro nəri nəha ruvehe mo ikinan i? ²⁰ Ro iamīnhi irə iərmama sə ramahatən nifətə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi irə, in ramahatən nifətə nəha mine narimnari me pam səməme kamhəmək ia təkuren kauvei pen m Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi ia nirəha. ²¹ Nənə iərmama sə ramahatən nimwə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi irə, in ramahatən nimwə nəha mine Kumwesən sə ramarə fwe ia nəkwān, mauvehi kwəsuaahi ia nirau. ²² Nənə iərmama sə ramahatən neiai, mauvehi kwəsuaahi irə, ramahatən Kumwesən mine jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu, mauvehi kwəsuaahi ia nirau.

²³ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiaməuai narimnari me səkimiaha ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iamīnhi irə ia nəri ouihī rəmwhən ia nimwai nei me səməme kavi rəragi pen ia nəveginien. Mətə hiənənouənou nəgkiariien me həpam mwi. Kimərari pen ia Loa səvəi Kumwesən mə iərmama traməkeikei mo noien atukwatukw, maməpi ti iərmama, nənə mamahatətə ia Kumwesən. Ramasan mə kimiaha hiamo nəgkiariien asori me nəha, mhəpwəh nənouənouen mwi nəgkiariien ouihī me. ²⁴ Kimiaha nərmama hiaməiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rifwə. Nəpin hiənimwi nui, hiəpeki raka manman irə, mətə hiəpkətə mhə nərimiru nəha kamel raməmək irə, nənə hiətəgai.

²⁵ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Noien səkimiaha rəmwhən ia kap mine tikinari kaikuas irə iruə rəmher mətə nəkwān rəmkekək. Fwe imwə reriməiaha rukuər ia nərəhaien mine nakresien. Hiamətərig əpa tukumiaha me. ²⁶ Ik Farisi, nənimem rifwə pərhiən. Kupwən maikuas ia nəkwai kap mine plet kurirə ikəpərhi tekin iruə rəmher.

²⁷ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Kimiaha hiamwhən ia nipəgi kəruətərei sə kərkwafə pen iərmama sə rəmthə ikin kəfəri iruə rəpsan. Nəpin nərmama hətəni iruə, rerinraha rirhi mə ramasan, mətə fwe imwə rukuər ia nikəkri iərmama mine nipwran sə rimərər məmkemək. ²⁸ Ia noien nəha rəmwhən a mwi nəpin nərmama hətə nipwramiaha iruə, rerinraha rirhi mə kimiaha hiatukwatukw, mətə fwe imwə reriməiaha rukuər ia neikuəien mine noien ərəha me.

²⁹ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiauvrəhəkin kref me səvəi profet me mine nəmə atukwatukw me, mamhərukwi utə tihinari me ia nirəha. ³⁰ Kimiaha hiaməni mə, 'Ripkini minua samarə ia nəpin kupwən səvəi kaha me, ko səpwəh noien rəmwhən irəha hənə, mhousi əpune profet me.' ³¹ Ia nəgkiariien nəha kimiaha hiaməni pui atukw a kimiaha mə nipərhiəien i nimwipwi nərmama me nəha səməme hanousi əpune profet kupwən me irəha nə kimiaha. ³² Ramasan mə kimiaha

^a **23:13:** Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə "Nitətə ia neiaia." Nipwrai nəgkiariien i in i "Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə." ^b **23:14:** Ia Niutestamen me nepwīn sə kimərari kurirə nəgkiariien ia vas 14 raməkək ia nirəha. Kamhəni mə,

"Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiameikuas ia nipran me səməme nərman me səvənraha həuvməhə, mamhakres narimnari me səvənraha, nənə mamhə mwi nəfwakiiən əpwəmwis me mə nərmama tuhətəni həsai kimiaha tukwə. Kumwesən trərpwīn noien ərəha me səkimiaha məpi raka nərmama nepwīn."

23:16: Mat 15:14 **23:22:** Aes 66:1, Mat 5:34 **23:23:** Lev 27:30, Maeka 6:8 **23:25:** Mak 7:4 **23:27:** Wok Me 23:3 **23:28:** Luk 16:15 **23:31:** Wok Me 7:52

tihæripin noien æræha me næha kaha kupwæn me sækimiaha hæno stat mho, mho sampam iræ.

³³ Kimiaha snek me, hiæmwhen ia nipwnæti snek me kamhahi æpune iærmama! Tihæfo mhæp mæ Kumwesæn træpwæh nærpwinien noien æræha me sækimiaha ia kwopun napw asori rauk ikin? ³⁴ Ti næri næ mæ kimiaha hiamo noien me næha, iou takærhi pehe profet me, mine nærmama sæmæme hæukuran næri, mine nahatæn me hæuwehe tukumiaha. Kimiaha tihousi æpune nepwin, mhæru i tærini pen nepwin ia nei kamarkuau, mhousi nepwin ia nækwai nimwæfwaki me sækimiaha, mhæripwi iræha ia taon me. ³⁵ Takærhi pehe iræha tukumiaha iamihni iræ mæ kimiaha nærmama ipwet mine tihæuwehi nærpwinien ti nite nækur atukwatukw me pam sæ rinaiu ia tivrænæ i rostat ia nite Epel, iæmæ sæ ripko mhæ næræhaien riti, muvehe meste nite Sekaræaæ tini Perekia sæ kimiaha hianousi æpune ia nimwæ sævai Kumwesæn ia nimwrhenhi nifata mine kwopun sæ ro ikinan. ³⁶ Iakani nipærhienien tukumiaha i narimnari me pam i treste kimiaha nærmama ipwet mine.”

Iesu rasæk ti nækur Jerusalem

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem! Ik taon i ikamousi æpune profet me, mamækwi æpune nærmama sæmæme Kumwesæn ramærhi pehe iræha tukw ik. Næpin ripik iakokeikei mæ takousasimwin nipwnætîm me ræmwhen ia rinhi menu ramo ia tini me mauui iræha ia tærægîn mi. Mætæ kimiaha hiæpwæh nokeikeien. ³⁸ Hætæ ro. Tækwækwuni næha Kumwesæn træpwæh nimwæ sækimiaha^C ro tekîn a. ³⁹ Iakamini pehe tukumiaha i mæ kimiaha tihæpwæh mwi nætonien iou meste tihæni mæ, ‘Sægnægini iærmama i rauvehe ia næghi Iærimænu sækitaha.’ ”

24

Iesu rini irapw mæ tukousi testesi pam nimwæ sævai Kumwesæn

¹ Iesu rier ia nimwæ sævai Kumwesæn mamevæn. Ia næpin næha nærmama me sævænhi hæuwehe mhahatæn pen nimwæ næha mine nimwæ me næha kimæuvrækîn pen mwi iræ mæ in trætoni. ² Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha hiamætæ nimwæ me i? Iakani nipærhienien tukumiaha i mæ tukamevæn tukousi testesi pam, kærusterei riti ko ræpwæh nærer æknekiniæn ia riti.”

Nuveheien sævai Iærimænu mine næpin sampam

³ Kuriræ iræ Iesu ramækure ia Tækuær Olif, næha nærmama me sævænhi hæuwehe tukwe. Næpin iræha min æpa hæres pen in i mæ, “Tiko minni ro tukumaha i mæ narimnari me i tuhæuwehe tinesæn? Næfe nimtætien truvehe mahatæn pen mæ nuveheien sæim mine næpin sampam krouvæuwehe ipaka?”

⁴ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha tihamæsari kamo iærmama riti reikuæ ia kimiaha. ⁵ Nærmama hæpik tuhæuwehe ia næghik, mhæni mæ iræha Kristo. Tuheikuæ ia nærmama hæpik. ⁶ Kimiaha tihæregi nærmama tuhævisau ia naruaegien me mæ ‘naruaegien riti fwe’ uæ ‘naruaegien trutæ.’ Tihætui amasan rægha hiæhekær, ti næri næ mæ næri næha tramækeikei muvehe, mætæ ripko mhæ ihi næpin sampam. ⁷ Iakamini iamihni iræ ti næri næ mæ nærmama ia kwænækwus riti tuhæskæmter mharuaegæn iræha nærmama ia kwænækwus æpæ. Nærmama sævai kig riti tuhæskæmter mharuaegæn iræha nærmama sævai kig æpæ. Nukumhæ trahi nærmama. Kwopun me nepwin nimwnimwien trikui. ⁸ Mætæ narimnari me pam i ræmwhen a ia pran sæ rinamregi tækutan rinamæmisæ ti næræhiæn iækunouih.

⁹ Ia næpin næha tukuvei pen kimiaha ia rægi nærmama mæ iræha tuho næmisæien m kimiaha, mhousi æpune kimiaha. Nærmama ia tænæmtænæ me pam tuhæmwæki kimiaha ti næri næ mæ kimiaha nærmama me sæiou. ¹⁰ Nærmama hæpik nahatætæien sævænraha trimwe. Iræha tuhæseni pen iræha me ia rægi næmæ æræha me, mhæmwæki iræha me. ¹¹ Profet eikuæ me hæpik tuhæskæmter, mheikuæ ia nærmama me hæpik. ¹² Nænæ ti næri næ mæ noien æræha truvehe masori, nærmama hæpik nokeikeien sævænraha truvehe mækwie. ¹³ Mætæ iærmama sæ trærær æknekîn ia nahatætæien sævænhi meste næræhaien me i hæuwehe mhæukurau pam, Kumwesæn truvehimiru in. ¹⁴ Tukini irapw nægkiariæn amasan i ramægkiari ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. Nærmama ia tænæmtænæ me pam tuhamækeikei mhæregi kuriræ iræ næpin sampam truvehe.”

Iesu ramægkiari ia næræhaien sæ treste nækur Jerusalem

23:33: Mat 3:7, 12:34, Luk 3:7 **23:34:** 1Tes 2:15, Mat 10:23 **23:35:** Jen 4:8, Hip 11:4, 2Kron 24:20-21 **23:37:** Wok Me 7:59, 1Tes 2:15 **23:38:** 1King 9:7-8, Jer 12:7, 22:5 **C 23:38:** Rosi nægkiariæn i mæ ‘Nimwæ sækimiaha’ ramægkiari ia nimwæ sævai Kumwesæn. Fwe tui anan nimwæfwaki næha ramærer fwe Jerusalem. **23:39:** Sam 11:8,26, Mat 21:9 **24:2:** Luk 19:44 **24:5:** Mat 24:23-24, Wok Me 5:36-37, 1Jon 2:18 **24:7:** 2Kron 15:6, Aes 19:2 **24:9:** Mat 10:22, Jon 15:18 **24:11:** Mat 24:5,24, 1Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 10:18, 28:19

¹⁵ “Kimiaha tihətōni nəri naha Profet Taniel rīmāni kani mā ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərer ia kwopun ikinan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Nəpīn kimiaha tihətōni, iərmama sə raməvsini nəkukua i traməkeikei mukurān nīpwrān. ¹⁶ Nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhap mhərkwafə ia təkuaer me. ¹⁷ Trīni minuə iərmama riti ramapwis ia təkure nimwə səvənhi, traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvnimwəien mā truvehi nəri riti sə rəmāk ia nəkwai nimwə səvənhi. ¹⁸ Nənə trīni minuə iərmama riti raməmhu ia nəmhien səvənhi, traməkeikei map akwauakw, məpwəh nīrəigien mevən imwəni mā truvehi səvənhi tinari. ¹⁹ Trərəha anan ti nīpran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei pen kənunu m nəkwərəkəwərha əmtəmetə me ia nəpīn naha. ²⁰ Tihəfwaki mā nəpīn naha tihap irə trəpwəh nuveheien ia nəpīn səvəi nəkwieien uə ia Sapat riti, ²¹ ti nəri nə mā nəpīn naha nəpīn səvəi nərəhaien. Nərəhaien naha trasori məpi raka nərəhaien me pam səməme həuvəuvehe raka fwe nukune narəien mesite pehe ipwet mine. Nənə nərəhaien riti mwi riwən truvehe məpi raka. ²² Ko nərəhaien naha ravən əpwəmwis, nərmama me hemhə pam. Mətə Iərimənu tro nəpīn sə nərəhaien naha travən irə rukwakwa. In tro iamīnhi irə mā truvehimiru nərmama me səvənhi səməme in ruvərfi raka irəha. ²³ Ia nəpīn naha, trīni minuə iərmama riti nīi pehe tukumiāha i mā, ‘Hətə ro, Kristo i’ uə ‘Hətə ro, Kristo naha,’ kimiāha tihəpwəh nīnīien nīpərhiēnien irə. ²⁴ Nərmama tuhəskəmter. Nepwīn tuhəni mā irəha Kristo, mətə neikuāien. Nepwīn tuhəni mā irəha profet, mətə neikuāien. Tuho nīmətāien asori me mine narimnari me nərmama tuhətōni mhərkəri asori nari irə. Irəha tuhəmwur mā tuheikuə ia nərmama səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha, trīni minuə irəha həkurən noien. ²⁵ Hətə ro. Narimnari me pam iakukupwən māvəni raka tukumiāha i.

²⁶ Ro iamīnhi irə trīni minuə nərmama me nepwīn həni pehe tukumiāha i mā, ‘Hətə ro, Kristo in fwe ia kwopun akwesakwes ikin,’ tihəpwəh nevanien fwe ikin. Trīni minuə həni mā, ‘Hətə ro. In i ia nəkwai nimwə,’ tihəpwəh nīnīien nīpərhiēnien irə. ²⁷ Nəpīn rouapir irə nərmama hətōni nahīapwien səvənhi fwe pesu meste nari fwe prehī. Iou, Iəmətī Iərmama, nuveheien səiou tro mwi iamīnhi irə. ²⁸ Ia kwopun pəku nīpwrai nəri remhə ikin menu me naha kamhāni nīpwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsimwīn irəha me, mhāni.”

Iəmətī Iərmama truvehe mwi

²⁹ “Nəpīn nərəhaien naha trukurau pam, təkwtəkwni a mwi meri truvehe mīpitəv, məkwa trəpwəh nahīapwien, kəməhau me ia nīmagouagou tuhasasəsas, narimnari me ia nīmagouagou həkai pik, Kumwesən trikūkiu ia nīrəha. ³⁰ Ia nəpīn naha nīmətāien səiou Iəmətī Iərmama trier irapw ia nīmagouagou. Nənə nərmama ia kwənəkwas me pam ia təkure tīprənə i tuhəregi rərəha mhasək tukwe. Irəha tuhətōni iou, Iəmətī Iərmama, ia nəpuə fwe ia nīmagouagou iakəuvehe ia nīskāien mine nukuraanien asori. ³¹ Ia nəpīn naha kisipw riti trasək asori, nənə takərhi raka nagelo me səiou, həuvərehi, mhəuvesu, mhəuveraha, mhəuvərei, mhəuvən ia kwopun me pam ia tīprənə i, mhəpeki nərmama me səməme iakimərfi irəha mā səiou, mhəpeki irəha mhəuvehe.”

Iesu rusipekin ia nei niemis

³² “Həregi ro nusipekinien səvəi nei naha niemis. Nəpīn rīnarkwi pen tukun sə rīmərməru mīnaməpīrīpī, kimiāha hīəkurən mā nəpīn səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ³³ Rəmwhen a mwi, nəpīn kimiāha tihətōni narimnari me i, tihəkurən mā iou, Iəmətī Iərmama, iakuvəuvehe ipaka, rəmwhen a iakamərer ia kwəruə ia nimwə mā takuvnimwə pehe. ³⁴ Iakani nīpərhiēnien tukumiāha i mā nərmama səməme kamhəmīru təkwtəkwni mine tuhəpwəh nēmhə pamien meste narimnari me pam i hāier pehe. ³⁵ Neiai mine tīprənə trouwən, mətə nagkīariēn me səiou tuhəpkiwən mhə.”

Iərmama riti riwən rukurən nəfe nəpīn Iərimənu truvehe irə

³⁶ “Mətə nəpīn səvəi nəri naha uə aə səvənhi iərmama riti riwən rukurən. Nagelo me ia neiai mine iou mwi, Tini Kumwesən, iahəreirei. Mətə Tata səiou əpa rukurən. ³⁷ Nəpīn naha iou, Iəmətī Iərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpīn səvəi Noa. ³⁸ Nəpīn nesən asori rəpwəh ihī nauərien, nərmama me kamhəvegin, mamhənimwi. Nərmān me kamhəiri nīpran. Nīpran me kamhesi pen nərmān. Irəha kamho noien me naha mamhəuvən meste Noa ruvnimwə ia nitətə asori səvənhi. ³⁹ Irəha həreirei mā tuhemhə meste nesən asori rauar, nənə iapīwən raiu mīpeki raka irəha həmwhenimw. Iou, Iəmətī Iərmama, nuveheien səiou

24:15: Dan 9:27, 11:31, Dan 12:11 24:17: Luk 17:31 24:21: Dan 12:1, Joel 2:2, Rev 7:14 24:23: Mat 24:5,11
 24:24: Dut 13:1-3, 2Tes 2:8-9, Rev 13:13-14 24:26: Luk 17:23-24 24:27: Mat 24:37-39 24:28: Luk 17:37
 24:29: Esik 32:7, Joel 2:10,31, 2Tes 3:10 24:30: Rev 6:12-13, Sek 12:10, Rev 1:7, Dan 7:13 24:31: Aes 27:13, 1Kor 15:52, 1Tes 4:16 24:34: Mat 16:28 24:35: Mat 5:18 24:36: Wok Me 1:7, 1Tes 5:1-2 24:37: Jen 6:5-8
 24:39: Jen 7:21-23, 2Tes 3:6

tro mwi iamínha irə. ⁴⁰ Ia nəpín nəha iərman kəru trouəmhu ia nəmhien, tukuvehi raka riti, kəpəwəh riti. ⁴¹ Pran kəru trouvənari ia kwopun kuatia, tukuvehi raka riti, kəpəwəh riti.

⁴² Ro iamínhi irə kímiaha tihamətui a mhəpəwəh napriien ti nəri nə mə hiəreirei nəfe nəpín Iərimənu səkimiaha truvehe irə. ⁴³ Mətə kímiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri. Trini minuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpín iərmama riti truvehe muvniwə ia nəkwai nimwə səvənhi makres, in tramətui a nəpəwəh napriien. Ko in nəpəwəh nəsenien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi muvniwə makres. ⁴⁴ Rəmwhən a mwi kímiaha mwi tihaməkeikei mhəpnəpənə ti nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, takuvehe ia nəpín riti tihakiraka iou.

⁴⁵ Iotukwininari sə rukurən nari, mamə nəkwai iəmə asori səvənhi ia nəpín me pam, iəmə asori səvənhi truvehi utə in ruvehe masori ia nimwə səvənhi mə trəkwəwəh nərmama me səvənhi ia nəpín atukwatukw kamhəni nari irə. ⁴⁶ Trini minuə iəmə asori səvei iotukwininari nəha ruvehe mətoni mə ramo wok me iamínha irə, iotukwininari nəha rerin tragien. ⁴⁷ Iakani nípərhienien tukumiaha i iəmə asori nəha truvehi utə iotukwininari nəha ruvehe masori ia narimnari me pam səvənhi. ⁴⁸ Mətə mə iotukwininari nəha rerin rinamrhi mə iəmə asori səvənhi ramo tanpen, nəpəwəh nuvehe akwauakwien, ⁴⁹ nənə rinamouisi nərman mine nípəran səməmə kamho tukwini pəri nari irəha min, maməvegin, mamənimwi, mamakonə irəha nərmama kamhənimwi pik, ⁵⁰ iəmə asori səvənhi truvehe ia nəpín riti in trakiraka in, uə ia aoa riti sə in rirəreirei. ⁵¹ Nənə iəmə asori səvənhi trəpəwin noien ərəha me səvənhi, məmri pen in ramarə irəha kəuatkəsua me. Ia kwopun nəha irəha tuhasək, mhahi tərini revinraha.”

25

Iesu rusipekin ia nípəran ouihi me irəha pam ten

¹ “Nəpín nəha nitətə ia neiaia^a truvehe irə trəmwhən ia nípəran ouihi me irəha pam ten. Həuvehi laet me səvənraha mhəuvən mə tuhətəni iərman sə triri vi a pran səvənhi. Iərman nəha triri prən nəha krouevən fwe imwəni rouarə pəri. ² Prən ouihi me nəha krirum hərəirei nari. Krirum həkurən nari. ³ Nəpín səməmə hərəirei nari həkurən laet me səvənraha, həpəwəh nuvehiien oel laet rauək irə irəha minraha. ⁴ Mətə səməmə həkurən nari həuvehi laet me səvənraha, mhəuvehi mwi tikinari me nəpəwin həkuar ia oel laet rauək irə. ⁵ Nənə ti nəri nə mə iərman sə rípkiri a pran səvənhi ramo tıpəwə irəha hərəgi napriien ruvehi irəha həpri.

⁶ Mətə ia kurkwai nəpín iərmama riti rəkweín, mīni mə, ‘Iərman sə rípkiri a pran səvənhi rauvehe! Həuvehe mhətəni!’

⁷ Ia nəpín nəha nípəran ouihi me nəha ten hətui, mhəpərhi laet me səvənraha. ⁸ Nənə səməmə hərəirei nari hani pen ti səməmə həkurən nari mə, ‘Həuvei pehe səkimiaha riti oel laet rauək irə. Laet me səkimaha hənəməfwə.’

⁹ Mətə səməmə həkurən nari hani mə, ‘Rəkəm. Oel i laet rauək irə trípəkəmwhən mhə tukutaha pam. Həuvən fwe ia stoa me mhəuvehi nəmri səkimiaha me nəpəwin.’

¹⁰ Nəpín irəha kamhəvən mə tuhəuvehi nəmri oel laet rauək irə, iərman sə rípkiri a pran səvənhi rapirapw. Nípəran ouihi me nəha krirum səməmə hənəpnəpənə, həuvniwə irəha min ia nəkwai nimwə sə tukəni nəveginien asori ikin. Nənə nərmama həsísəg ia təpinha.

¹¹ Kurirə irə nípəran ouihi me nəha səməmə həkəpnəpənə mhə hərərig mwi, mhəuvehe, mamhəkweín mə, ‘Iərimənu, Iərimənu, əsevər ia təpinha tukumaha.’

¹² Mətə iərman sə rípkiri a pran səvənhi rini mə, ‘Iakamini nípərhienien tukumiaha i iakreirei kímiaha.’”

¹³ Nənə Iesu rini mə, “Ro iamínhi irə kímiaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpəwəh napriien, ti nəri nə mə hiəreirei nəfe nəpín uə aoa Iərimənu səkimiaha truvehe irə.”

Iesu rusipekin ia nərmama kamhətui ti mane səvəi iəmə asori

¹⁴ “Nuveheien səvənhi trəmwhən iərmama riti sə ruvehi navənien əpəwəmwis səvənhi. Kurirə rier imwəni rəkweín nərmama səməmə kamho tukwini nari min həuvehe. Nənə rəmri pen mane səvənhi ia rəginraha mə tuhətui amasan tukwe. ¹⁵ Ia riti ruvei pen tənəripw me krirum mane rukuər irə, nənə tənəripw kəru m riti, nənə tənəripw kuatia m riti. Ruvei pen kuatia kuatia minraha rəmwhən in rukurən mə trətui amasan tukwe. Kurirə irə in rier mamevən. ¹⁶ Iərmama sə ruvehi tənəripw krirum revən atukwatukw mowok irə, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw krirum mwi. ¹⁷ Nənə iərmama sə ruvehi tənəripw kəru ro mwi iamínhi, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw kəru mwi. ¹⁸ Mətə

24:42: Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40, Rev 16:15 **24:47:** Mat 25:21, 23 **24:51:** Mat 8:12 **25:1:** Rev 19:7, Luk 12:35 **a** **25:1:** Nəpín rípkiri Matiu rani nəgkariien i mə “Nitətə ia neiaia.” Nípəwrai nəgkariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” **25:11:** Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 **25:14:** Mak 13:34
25:15: Rom 12:6

iarmama sə ruvehi tənəripw kuatia revən meri tiprənə, minimwi mane səvəi iəmə asori səvənhi.

¹⁹ Nəpin əpwəmwis rukurau, iəmə asori səvəi nərmama me nəha rirərig muvehe, nənə mokeikei mə traskun mane me nəha riməuvei pen minraha. ²⁰ Nənə iarmama sə riməuvehi tənəripw krirum ruvehe mərer ia nəmri iəmə asori səvənhi, mini mə, 'Iəmə asori, fwe kupwən ikiməuvei pehe tənəripw krirum miou mane rukuər ia nirəha. Ətə ro, iakinowok irə rəkwəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw krirum mwi.'

²¹ Nənə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpin me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rəpik. Uvni mwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²² Nənə iarmama sə riməuvehi tənəripw kəru in mwi ruvehe mərer ia nəmri iəmə asori səvənhi, mini mə, 'Iəmə asori, fwe kupwən ikiməuvei pehe tənəripw kəru miou mane rukuər ia nirau. Ətə ro, iakinowok irə rəkwəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw kəru mwi.'

²³ Nənə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpin me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rəpik. Uvni mwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²⁴ Nənə iarmama sə ruvehi tənəripw kuatia in mwi ruvehe mərer ia nəmri iəmə asori səvənhi, mini mə, 'Iəmə asori. Iakukurən mə ik iarmama riti noien səim riskai. Ik ikapeki nəveginien ia nəmhien sə ipkəmhu mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun ipkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁵ Ro iamınhi irə, iakihekir, mevən, minimwi tənəripw səim sə mane rukuər irə ia tiprənə. Ətə ro in i mane səim.'

²⁶ Mətə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə ərəha. Ikamo tukwini ərəha nari miou, mamarpaha. Ikuvəkuren raka mə iakapeki nəveginien ia nəmhien sə iapkəmhu mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun iapkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁷ Mətə rəfo ikəpwəh nəmri penien mane səiou fwe ia pag? Kamo ipkəmri pen ko iapkuvehe mipkuvehi ihi mane səiou mine sə rəkwaku pag rəkwəhi.'

²⁸ Nənə iəmə asori rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, 'Həuvei raka tənəripw tukwe, mhəuvei pen m iarmama sə riməuvehi tənəripw ten. ²⁹ Iarmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen mwi rasori mwi min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iarmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe. ³⁰ Mətə iarmama i sə ramo tukwini ərəha nari miou hərəarki irapw i iruə ia nəpitəvien. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revinraha. "

Iesu rəgkiari ia sipsip me mine nəni me

³¹ "Nəpin nəha iou, Iəməti Iarmama, takuvehe irə ia nukuraanien asori kimaha nagelo me, takəkure ia jea səiou mərimənu. ³² Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehe mhousəsimwın pehe irəha me ia nənimək, nənə iou takuai irəha rəmwhen iarmama sə ramətui ti sipsip me muai sipsip me mine nəni me. ³³ Takuai pen sipsip me ia nikarek mwatuk, mətə nəni me ia nikarek mour.

³⁴ Nənə iou kig səvənraha takini pen ti nərmama me nəha ia nikarek mwatuk mə, 'Həuvehe kimiaha i səməme Tata səiou raməkwein amasan ia kimiaha. Nəpin tiprənə namiwən ihi, in rinəpnəpənə raka kwopun səkimiaha ia nitətə sə in ramərimənu irə. Həuvehe mhərə irə. ³⁵ Nəpin nukumhə rahi iou hiəuvei pehe nəveginien miou. Nənə nəpin iakakwakwa hiəuvei pehe nui miou. Nəpin iakamavən rəmwhen ia iarmama pwispwis, hiəuvehi puvinimwə iou ia nəkwai nimwə me səkimiaha me. ³⁶ Nəpin tinari səiou riwən, hiarkahu pehe miou. Nəpin iakamemhə, hiəuvehe mhəti pehe iou. Nəpin iakamarə ia kalapus, hiəuvehe tukw iou.'

³⁷ Miregi nəkur atukwatukw me nəha tuhəni pehe tukw iou i mə, 'Iərimənu. Mətə nəfe nəpin nəha kimaha iahətoni nukumhə rahi ik, nənə iahəuvei pehe nəveginien mik, uə ikakwakwa nənə iahəuvei pehe nui mik? ³⁸ Nəfe nəpin kimaha iahətoni ikamavən rəmwhen ia iarmama pwispwis riti, nənə iahəuvehi puvinimwə ik ia nimwə me səkimaha me, uə səim tinari riwən, nənə iaharkahu pehe mik? ³⁹ Nəfe nəpin kimaha iahətoni ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə iahəuvehe mhəti pehe ik?'

⁴⁰ Miregi iou kig səvənraha takini pen ti nirəha i mə, 'Iakamini nipərhiendien tukumiaha i nəpin kimiaha həno noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər a ia piak me, hiəno noien nəha ia nirak.'

⁴¹ Kurirə irə iou takini pen ti nərmama me nəha ia nikarek mour mə, 'Kimiaha i Kumwesən raməkwein ərəha ia kimiaha haraka ia nənimek mhəuvən ia napw sə rauək rerin. Kinəse napw nəha ti Setan mine nagelo me səvənhi. ⁴² Nəpin nukumhə rahi iou kimiaha hiəpwəh nuvei peheien nəveginien miou. Nəpin iakakwakwa hiəpwəh nuvei peheien nui miou. ⁴³ Nəpin ikamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis riti, hiəpwəh nuvehi puvnimwəien iou ia nəkwai nimwə me sakimiaha me. Nəpin tinari səiou riwən, hiəpwəh narkahu peheien miou. Nəpin ikamemhə uə ikamarə ia kalapus, hiəpwəh nəti peheien iou.'

⁴⁴ Miregi irəha mwi tuhəni pehe tukw iou i mə, 'Iərimənu, mətə nəfe nəpin nəha kimaha iahənətoni nukumhə rahi ik, uə ikakwakwa uə ikamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis, uə tinari səim riwən, uə ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə kimaha iahəpwəh nasituien ia niram?'

⁴⁵ Miregi iou takini pen ti nirəha i mə, 'Iakani nipərhiəniəniəni tukumiaha i nəpin kimiaha hiəpwəh noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər ia piak me, hiənpəwəh noien nəha ia niraak.'

⁴⁶ Nənə nərmama me nəha tuhəuvən ia kwopun Kumwesən trərpwin rerin noien ərəha me səvənraha ikin. Mətə nərmama atukwatukw tuhəuvən mhəuvehi nimiriuen rerin."

26

Nəmə asori me hərai sun mə tuhəuvən afafa mhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, in rəgkiari m nərmama me səvənhi, mini mə, ² "Kimiaha hiəukurən mə nəpin kəru mwi tuko Pasova. Ia nəpin nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama me mə irəha tuhəri tərini pen iou ia nei kamarkuauu."

³ Ia nəpin nəha pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel housəsəmwən irəha me ia nəkwai nimwə səvəi pris asori anan. Nəghin nə Kaeafas. ⁴ Nənə hərai sun mə tuhəuvən afafa, mhəkwtəmhiri Iesu, mhəousi əpune. ⁵ Mətə həni mə, "Pwəh kitaha səpwəh nəkwətmhəriien Iesu ia nəpin səvəi nəveginien asori. Rərəha mə nərmama niemaha trəpi irəha kamho nurigrigien asori tukwe."

Pran riti rətəgi pen senta ia nukwəne Iesu

⁶ Nəpin Iesu ramarə ia rukwənu nəha Petani, ruvnimwə pen ia nəkwai nimwə səvəi Saemon (Saemon nəha kupwən nemhəien skai ro tekən.) ⁷ Nənə pran riti ruvehe ti Iesu mauvehi potel riti kino ia kəruətəri riti kani mə alapasta.^a Fwe ia nəkwai potel nəha senta riti nənimen rutə pik. Prən nəha rətəgi pen senta nəha ia nukwəne Iesu nəpin raməkure ia kwopun kaməni nari ikin.

⁸ Nənə nəpin nərmama me səvəi Iesu hətoni, niemaha rəpi irəha. Həni mə, "Rəfo ramouraha senta iaminihi? ⁹ Ripkəmri pen a nəmri nari irə, ko ruvehi mane asori irə, muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən."

¹⁰ Mətə nəpin Iesu riregi nəgkiariien nəha, rini pen ti nirəha i mə, "Rəfo kimiaha hiamo iaminihi irə ia prən i? In ramo noien amasan riti miou. ¹¹ Nərmama nautə səvənraha riwən tuhamarə kimiaha minraha ia nəpin me, mətə iou tapkarə mhə kitaha m kimiaha nəpin me. ¹² Rəfo prən i rətəgi pehe senta i ia nipwrak? In ro mə trəpnəpənə ia nipwrak mə tukinimwi. ¹³ Iakamini nipərhiəniəniəni tukumiaha i kwopun pəku ia tənəmtəhə me tukini irapw nəgkiariien amasan səiou ikin tukini irapw nəfe prən i rino miou mə nərmama rerinraha tramrhi."

Jutas tro noien ərəha

¹⁴ Nərmama me səvəi Iesu irəha pam twelef, riti ia nirəha nəghin nə Jutas Iskariot. Revən ti pris asori me, ¹⁵ mini mə, "Trini minuə iakuvei pehe Iesu ia rəgimiaha, kimiaha tihəuvei pehe nəfe miou?" Irəha hərəku in silin me kino ia silva irəha pam toti. ¹⁶ Ia nəpin atukwatukw nəha Jutas rinamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iesu mine nərmama me səvənhi hani pəri nəveginien səvəi Pasova

¹⁷ Neste atukwatukw nəpin nəha tuhəni bred sə yis riwən irə. Nərmama me səvəi Iesu həuvehe tukwe in, mhəni mə, "Kwopun pəku nəha ikokeikei mə kimaha tahəpnəpənə nəveginien səvəi Pasova ikin, nənə ik tikani?"

¹⁸ Miregi Iesu rini mə, "Həuvən fwe Jerusalem, mhətoni iərmama riti fwe ikin, mhəni pen tukwe in mə, 'Iahatan səkitaha rini mə nəpin səiou ruvəuvehe ipaka. Tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha nərmama me səiou ia nəkwai nimwə səim.'" ¹⁹ Nərmama me səvəi Iesu həuvən mho nəfe riməni pen ti nirəha i, mhəpnəpənə ti nəveginien səvəi Pasova.

25:41: Mat 7:23, Rev 20:10 **25:46:** Dan 12:2, Jon 5:29 **26:2:** Eks 12:1-27, Mat 20:18 **26:7:** Luk 7:37-38

^a **26:7:** Alapasta kəruətəri riti nənimen rutə pik. Fwe kupwən nərmama həuvehi mhəvi pen senta ira. **26:11:** Dut 15:11 **26:14:** Jon 11:57 **26:15:** Sek 11:12 **26:17:** Eks 12:14-20 **26:18:** Mat 21:3

²⁰ Ia n̄ruarəv Iesu m̄ine t̄welef n̄armama me s̄əv̄nhi k̄amh̄əkure ²¹ mamhani p̄əri nari. N̄ənə Iesu r̄ini pen ti n̄ir̄aha i m̄ə, “Iakam̄ini n̄ip̄arhienien tukum̄iaha i m̄ə k̄im̄iaha riti truvei pen iou ia r̄əgi n̄armama s̄əm̄əme k̄amh̄əm̄w̄əki iou.”

²² N̄əp̄in ir̄aha h̄əregi n̄əgk̄iar̄iien n̄əha, rer̄inraha r̄əpou. H̄əuvehe kuatia kuatia mamh̄əres Iesu i m̄ə, “Īər̄im̄ənu, sin n̄əha ikani? Iou?”

²³ M̄iregi Iesu r̄ini m̄ə, “Iakani īarmama s̄ə rameit̄si bred ia t̄ikiplet kuatia k̄im̄rau min. In truvei pen iou ia r̄əgi n̄armama s̄əm̄əme k̄amh̄əm̄w̄əki iou. ²⁴ Iou, Īəm̄əti Īərmama, takam̄əkeikei memh̄ə r̄əm̄when k̄im̄arai pen ia N̄əkukua Ikinan, m̄ət̄ə tr̄əḡaha anan ti īarmama s̄ə truvei pen iou ia r̄əgi n̄armama s̄əm̄əme k̄amh̄əm̄w̄əki iou. Ramasan pik m̄ə ripk̄əpw̄əh a n̄ətuiien.”

²⁵ N̄ənə Jutas, īarmama s̄ə truvei pen Iesu ia r̄əgi n̄armama k̄amh̄əm̄w̄əki in, r̄ini m̄ə, “Iahat̄ən, sin n̄əha ikani? Iou?”

M̄iregi Iesu r̄ini pen tukwe in m̄ə, “Ik n̄ə ikani.”

²⁶ N̄əp̄in n̄əha k̄amh̄ani nari ir̄ə, Iesu ruvehi bred, m̄əfw̄əki m̄ini vivi Kumwes̄ən tukwe, n̄ənə m̄əkw̄sen, muvei pen m̄ n̄armama me s̄əv̄nhi, m̄ini m̄ə, “Tih̄əuvehi, mh̄ani. In i n̄ip̄wrak.”

²⁷ Kurir̄ə ir̄ə in ruvehi kap waen, m̄əfw̄əki m̄ini vivi Kumwes̄ən tukwe. M̄əfw̄əki pam, n̄ənə muvei pen minraha, m̄ini m̄ə, “K̄im̄iaha pam t̄ih̄ən̄im̄wi. ²⁸ In i nit̄ek s̄ə tr̄ər̄ihi t̄ər̄ini ənk̄ekin n̄əgk̄iar̄iien vi s̄əv̄ai Kumwes̄ən. Traiu ti n̄əkmama h̄əpik m̄ə Kumwes̄ən tr̄əpw̄əh n̄ərp̄w̄inien noien ər̄əha me s̄əv̄nraha. ²⁹ Iakani pehe tukum̄iaha i tapk̄ən̄im̄wi mh̄ə m̄wi waen i meste n̄əp̄in n̄əha tak̄ən̄im̄wi waen vi k̄itaha m̄ k̄im̄iaha ia nit̄ət̄ə s̄ə Tata s̄əiou ram̄ər̄im̄ənu ir̄ə.”

³⁰ N̄ənə ir̄əha hani n̄ipu riti, m̄ho sampam ir̄ə, mh̄əier mh̄əuv̄ən ia T̄əkuər Olif.

Pita tr̄ini m̄ kahar m̄ə in r̄ireirei Iesu

³¹ Ia kwopun n̄əha Iesu r̄ini pen ti s̄əv̄nhi n̄armama me i m̄ə, “Ipwet ia n̄əp̄in k̄im̄iaha pam t̄ihap raka ia n̄irak. Iakani iam̄inhi ir̄ə ti n̄əri n̄ə m̄ə k̄im̄ər̄ai pen ia N̄əkukua Ikinan m̄ə Kumwes̄ən r̄ini m̄ə,

‘Iou takousi īarmama s̄ə ram̄ətui ti sipsip,
n̄ənə sipsip me s̄əv̄nhi tuhaiu k̄irk̄iri.’

³² M̄ət̄ə in tro iak̄ətui m̄wi ia nemh̄aien s̄əiou. Tak̄ətui raka, mev̄ən fwe ia t̄ənə Kalili. Iou takukupw̄ən k̄im̄iaha t̄ih̄əkurir̄ə.” ³³ M̄ət̄ə Pita r̄ini pen ti Iesu i m̄ə, “Ir̄əha pam tuhap raka ia n̄iram, m̄ət̄ə r̄ipko mh̄ə iou.”

³⁴ M̄iregi Iesu r̄ini pen tukwe in m̄ə, “Iakani n̄ip̄arhienien tukw̄ ik i ipwet ia n̄əp̄in, kurir̄ə r̄əīə rakaka, ik t̄ikini m̄ kahar m̄ə ikreirei iou.”

³⁵ M̄ət̄ə Pita r̄ini pen tukwe in m̄ə, “Tr̄ini m̄inūə h̄əni m̄ə takam̄əkeikei memh̄ə krau mik, m̄ət̄ə ko iak̄əpw̄əh n̄in̄iien m̄ə iakreirei ik.” N̄ənə n̄armama me pam s̄əv̄nhi h̄əni n̄əgk̄iar̄iien kuatia.

Iesu ram̄əfw̄əki ia Ketsem̄ane

³⁶ Iesu m̄ine n̄armama me s̄əv̄nhi h̄əuv̄ən ia kwopun riti n̄əgh̄in n̄ə Ketsem̄ane. N̄ənə Iesu r̄ini pen ti n̄ir̄aha i m̄ə, “K̄im̄iaha t̄ih̄am̄əkure ia kwopun i. Pw̄əh iou iak̄ev̄ən kw̄ər̄ha m̄əfw̄əki.” ³⁷ N̄ənə in r̄iri Pita m̄ine t̄ini Sepeti k̄əru ir̄əhar h̄ərev̄ən ir̄əha min. Ia n̄əp̄in n̄əha in r̄inam̄regi r̄ər̄əha, rer̄in r̄əpou pik. ³⁸ N̄ənə r̄ini pen ti n̄ir̄əhar i m̄ə, “Rer̄ik r̄əpou pik ipaka iakemh̄ə tukwe. T̄iamharo i, pw̄əh k̄itaha m̄ k̄im̄ir̄əhar ts̄əpw̄əh napriien.”

³⁹ N̄ənə Iesu rev̄ən ouih̄i a m̄wi m̄im̄wei ia t̄ip̄r̄ənə m̄əfw̄əki, m̄ini m̄ə, “Tata s̄əiou. Tikuvehi raka kap i pw̄əh iak̄əpw̄əh n̄ən̄im̄wiien. M̄ət̄ə tik̄əpw̄əh noien r̄əm̄when s̄ə iakokeikei, m̄ət̄ə t̄iko r̄əm̄when s̄ə ikokeikei.”

⁴⁰ N̄ənə Iesu r̄əfw̄əki pam, m̄ir̄ərig pehe m̄ətoni Pita m̄ine Jemes m̄ine Jon k̄amharapri. N̄ənə in r̄ini pen ti Pita i m̄ə, “Rəfo, ko h̄iəpk̄ətui mh̄ə n̄əp̄in ouih̄i a uə? ⁴¹ K̄im̄ir̄əhar t̄ihar̄ətui m̄harəfw̄əki m̄ə t̄ihar̄əpw̄əh n̄im̄weien ia n̄ər̄əhaien. N̄ip̄arhienien rer̄im̄iaha ragien m̄ə t̄ih̄əfw̄əki, m̄ət̄ə n̄ip̄wr̄am̄iaha r̄əpou.”^b

⁴² N̄ənə Iesu rev̄ən s̄əro k̄əru ir̄ə, m̄əfw̄əki, m̄ini m̄ə, “Tata s̄əiou. Tr̄ini m̄inūə kap i ko ripkiw̄ən mh̄ə meste iak̄ən̄im̄wi, tako r̄əm̄when s̄ə ikokeikei.”

⁴³ N̄ənə Iesu r̄ir̄ərig pehe m̄wi m̄ət̄ə ir̄əhar h̄arnapri m̄wi, ti n̄əri n̄ə m̄ə napriien ruv̄əuvehi ir̄əhar. ⁴⁴ Ro iam̄inhi ir̄ə in r̄əpw̄əh m̄wi ir̄əhar, mev̄ən s̄əro kahar ir̄ə, m̄əfw̄əki, m̄ini a m̄wi n̄əgk̄iar̄iien kuatia.

26:23: Sam 41:9 **26:26:** Mat 14:19 **26:28:** Eks 24:8, Jer 31:31-34, Sek 9:11, 1Kor 10:16 **26:30:** Luk 22:39, Jon 18:1 **26:31:** Sek 13:7 **26:32:** Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:35:** Mat 26:56 **26:38:** Jon 12:27
26:39: Hip 5:7-8, Mat 6:10 **26:41:** Mat 6:13, Hip 2:14, 4:15 ^b **26:41:** Suatuk riti m̄wi ti n̄in̄iien n̄əgk̄iar̄iien i in i m̄ə, “N̄ip̄arhienien N̄ən̄im̄win rer̄in ragien m̄ə t̄ih̄əfw̄əki, m̄ət̄ə n̄ip̄wr̄am̄iaha r̄əpou.” **26:44:** 2Kor 12:8

⁴⁵ Kurirə irə ruvehe mwi ti nərmama me səvənhi, mini pen ti nirəhar i mə, “Rəfo, hiamarapri, mamharuvehi ihi napwisien səkimiahar? Həregi ro. Nəpin nəha ruvəuvehe. Iərmama riti truvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nəmə ərəha me.” ⁴⁶ Tiharo mharərer. Pwəh saməuvən. Hətə ro, iərmama nəha trini pui iou ruvəuvehe ipaka.”

Nərmama səməme kamhəmwəki Iesu həuvehe mhəkwtəmhiri in

⁴⁷ Nəpin Iesu raməgkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, ruvehe irəha nərmama həpik. Nepwin kamhəuvehi nau. Nepwin kamhəuvehi nipiəri nei. Pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənərhi pen irəha. ⁴⁸ Jutas rinəgkiari raka minraha mə, “Iərmama sə takakei min, iəmə nə in nə. Kimiaha tihəkwtəmhiri.” ⁴⁹ Nənə Jutas ruvehe, mevən atukwatukw ti Iesu, mini mə, “Ramasan tukw ik, iahatən.” Nənə rakei min.

⁵⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou riti. Tiko mo nəfe ikiməuvehe tukwe.” Nənə nərmama me həuvehe mhəmri pen rəginraha ia Iesu, mhəkwtəmhiri. ⁵¹ Mətə iərmama riti sə ramərer ipaka ti Iesu reivi raka nau səvənhi, mərəi iərmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, mərəi raka nikare nifregin.

⁵² Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Uvehi nau səim mivai pen ia təmwhekin, ti nəri nə mə nərmama me səməme kamhəuvehi nau mə tuharuagən irə tukərai əpune irəha ia nau. ⁵³ Kimiaha hiaməfətarig irə mə ko iapkəkwein mhə Tata səiou nənə təkwəkəwuni a irə in trərhi pehe nagelo me taosen m taosen həuvehe mhəsitu ia nirak? ⁵⁴ Mətə trini minuə iako iaminih irə nəgkiariien i sə Nəkukua İkinan rani mə kimiaha tihəkwtəmhiri iou iaminih irə trəfuvehe mukuə irə?”

⁵⁵ Ia nəpin nəha Iesu rini pen ti nərmama me i mə, “Rəfo hiaməuvehi nau me mine nipiərpəri nei me mamhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iaminih irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə? Ia nərineiv m neis mine iakamarə fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmama. Rəfo hiəpwəh nəkwətəmhirien iou ia nəpin nəha? ⁵⁶ Mətə narimnari me i hiamo haməier pehe iaminih irə mə nəgkiariien me nəha profet kupwan me hamərai pen ia Nəkukua İkinan tuhəuvehe mhəukuə.” Nəpin nərmama me i həkwtəmhiri Iesu, nərmama me səvənhi həpwəh in mhəp.

Iesu rərer ia nəmri pris asori anan mine nəmə asori me

⁵⁷ Nərmama me nəha səməme həkwtəmhiri Iesu həri in mhəuvən ti Kaeafas. Kaeafas in pris asori anan. Nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənousasimwin raka irəha me ia nimwə səvənhi. ⁵⁸ Pita rakurirə ia Iesu, mamavən isipwin tukwe meste nari fwe nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə muvnimwə, makure irəha iotukwininari me, mə trətoni mə tukəfo irə ia Iesu. ⁵⁹ Nənə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui nərmama nepwin mə tuheikuə, mhəni irəpw nəri ərəha riti sə Iesu rino uə riməni. Nəmə asori me hokeikei mə tuhəregi pwəh housi əpune in tukwe. ⁶⁰ Nəri auar a mə nərmama həpik həkəmter mamheikuə ia nəfe hənətoni Iesu rino uə həməregi in riməni, mətə nəmə asori me həkətə mhə nari riti. Mətə irəha kamhəmwur mamhəuvən meste iərmama kəru krouvehe, ⁶¹ rouni mə, “Iəmə i riməni iaminih irə mə, ‘Iou iakukurən nourahaien nimwə səvəi Kumwesən, marə muvrhəkin mwi ia nəpin kahar.’ ”

⁶² Nənə pris asori anan rərer, mini pen ti Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini? Rəfo ia nəgkiariien nəha irau krouni rauuəsi ik irə?” ⁶³ Mətə Iesu rəpnəpen. Nənə pris asori anan rini pen tukwe in mə, “Iakares pehe ik i ia nəghi Kumwesən sə ramiru. Ni pehe ro tukumaha i. İk Kristo, Tini Kumwesən, uə rekəm?”

⁶⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik ikini, mətə iakani pehe tukumiaha i mə nəha təkwəkəwuni mine mamevən tihətoni iou, Iəməti Iərmama, takaməkure ia nikare Kumwesən mwatuk sə in niskaiien səvənhi rasori. Tihətoni mwi iou takauvehe ia nəpuə me ia niməgouagou.”

⁶⁵ Nənə nəpin pris asori anan riregi, reitehi tinari səvənhi, mini mə, “Kitaha tsətui iərmama riti mwi tro pui iəmə i ti nəfe? Kimiaha hiəuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. ⁶⁶ Nətərigien səkimiaha mə tsəfo irə?” Miregi irəha həni mə, “In traməkəikei memhə.”

⁶⁷ Nənə hərgəvəsi pen nənimen, mamhəuəsi in. Nepwin həpwi in, ⁶⁸ mamhəni mə, “Mə ik Kristo pərhien, ni pehe ro tukumaha i nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin mə sin ruəsi ik!”

Pita rini mə in rireirei Iesu

⁶⁹ Ia nəpin nəha Pita fwe inhəripw ia nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə pran riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe ipaka tukwe, mini mə, “Ik mwi ikinamavən pəri kimirau Iesu iəmə Kalili.”

⁷⁰ Mætə ia nəmrinraha pam Pita rini mə, “Rekəm. Iou iakreirei nəfe i ikamini.”

⁷¹ Pita rapwəh nikare nimwə nəha mier mevən ipaka ti təpinhə asori riti sə nərmama kamhəuvnimwə pehe irə. Nənə pran riti mwi sə ramo tukwini nari rətə in, mini pen ti nərmama səməme kamhərer ia kwopun nəha mə, “Iəmə i rinamavən pəri irau Iesu iəmə Nasaret.”

⁷² Miregi Pita rini mwi mə, “Rekəm. Iakani pehe tukw ik i kwəsuaahi anan mə iou iakreirei iəmə nəha ikani.”

⁷³ Nəpin ouih i rukurau, nənə nərmama səməme kamhərer ia kwopun nəha həuvehe, mhəni pen ti Pita i mə, “Nipərhiendien. Ik riti ia nirəha ti nəri nə mə ik iəmə Kalili.”

⁷⁴ Miregi Pita rini mə, “Mə iakameikuə pwəh Kumwesən rapwın noien ərəha səiou. Iakani pehe tukumiaha i kwəsuaahi anan mə iou iakreirei iəmə nəha kimiaha hiaməni.”

Pita rini iamınhi irə, nənə təkwətəkwuni a rəiə rakaka. ⁷⁵ Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien səvəi Iesu. Riməni mə, “Kurirə rəiə rakaka, ik tikini m kahar mə ikreirei iou.” Pita rerin rirhi. Nənə rier mevən mirəpi nasəkien.

27

Jutas remhə

¹ Ia nəpnəpin pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel irəha pam hərai sun mə tuhousi əpune Iesu. ² Irəha həri in, mhəuvən, mhəmri pen in ia rəgi Paelat. Paelat nəha in iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun nəha.

³ Nəpin Jutas iəmə i sə riməuvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəm wəki, in rətoni mə irəha həni mə Iesu traməkeikei memhə, in rərari ia nətərigien səvənhi, muvehi silin me nəha kino ia silva irəha pam toti, muvehi muvehe, muvei pen m pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel, ⁴ mini mə, “Iakino noien ərəha i, muvei pehe iərmama sə in ratukwatukw a ia rəgimiahə mə tihousi əpune in.”

Miregi irəha həni mə, “Rəfo ikuvehe masək tegin kimaha? Səim atukw a nə noien.”

⁵ Nənə Jutas rərarki irəpw silin me kino ia silva fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən, nənə mier mevən, mirukwi utə atukw a in ia kwənəkwas.

⁶ Mətə pris asori me həuvehi silin me nəha kino ia silva, mhəni mə, “Ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə kitaha tsousəsımwın mane i irəha mane səvəi nimwəfwaki ti nəri nə mə mane i kuvei pen mə tukuvehi nəmri iərmama i mə tukousi əpune.” ⁷ Ro iamınhi irə irəha hərai sun mhəuvehi mane nəha, mhəuvehi nəmri tiprənə riti. Fwe kupwən kani tiprənə nəha mə Tiprənə sə kamo tekinari me irə. Irəha həuvehi nəmri tiprənə nəha mə tukinimwi nərmama pwispwis me ikin. ⁸ Ro pen ipwet mine kamsegi pen ihi nəghi tiprənə nəha mə Tiprənə sə netə rinaiu ikin. ⁹ Ia nəpin nəha nəgkiariien səvəi Profet Jeremaea ruvəuvehe muvəukua. In riməni mə, “Irəha həuvehi silin me kino ia silva irəha pam toti.

In nə mane sə nəkur Isrel me nepwın həni mə tuhəuvei pen ti nuvehien nəmri iərmama nəha.

¹⁰ Irəha həuvei pen mane nəha mhəuvehi nəmri tiprənə sə kamo tekinari me irə rəmwhen ia lərimənu rini pehe tukw iou i mə tako.”

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹¹ Nəpin Iesu ramərer ia nəmri Paelat, Paelat rəres pen in mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani.”

¹² Ia nəpin nəha pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həskəmter, mamhəni ərəha Iesu, mətə Iesu rapwəh niniien nəgkiariien riti ti nirəha i. ¹³ Ro pen Paelat rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməpnəpen? Ipkregi mhə nəgkiariien me ripik nəha kamhəni ərəha ik irə?” ¹⁴ Mətə Iesu ripikini mhə nəgkiariien riti tukwe in, miipkərpwın mhə nəgkiariien riti sə irəha kamhəni. Nənə Paelat rətoni məkəri asori nari irə.

Paelat rəsəni pen Iesu ia rəgi naruağən me mə tuhousi əpune

¹⁵ Ia nuk me pam nəpin kamo nəveginien asori nəha Pasova irə, iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun nəha rukurən nuvehi rakaien iərmama riti ia kalapus sə nəkur Isrel həməres i, nənə məseni in rier mamevən. ¹⁶ Ia nəpin nəha iərmama riti fwe ia nəkwai kalapus nərmama pam həukurən in nəghin nə Parapas. ¹⁷ Ro iamınhi irə nəpin nərmama housəsımwın irəha me, Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə takəsəni sin rier ia kalapus mamevən, Parapas uə Iesu sə kani mə Kristo?” ¹⁸ Paelat rəres pen irəha iamınhi irə ti nəri nə mə in rukurən mə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həməuvei pen Iesu ia rəgin ti nəmwəkiien səvənraha.

¹⁹ Nari riti mwi, nəpɪn in raməkure ia kwopun sə raməkiri nəgkiariien ikin, pran səvənhɪ rərhi pen nəgkiariien riti revən tukwe mini mə, “Tikəpwəh noien nari riti ia iəmə atukwatukw nəha. Ia nəpɪn riran pehe ipwet iakəməkərəha irə. Nənə təkwəkwni iakregi rərəha tukwe.”

²⁰ Mətə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəkeikei m nərmama mə tuhərəs Paelat i mə trəsəni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə trəusi əpune Iesu.

²¹ Nənə Paelat rərəs pen mwi irəha i mə, “Iəmənmi i sə pəku kimiaha hiəkeikei mə takəsəni rier ia kalapus mamevən?”

Miregi irəha həni mə, “Parapas.”

²² Miregi Paelat rini pen ti nərəha i mə, “Ro iamɪnhi irə takəfo ia Iesu sə kani mə Kristo?”

Miregi irəha pam həni mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuauɪ.”

²³ Miregi Paelat rini mə, “Ti nəfe? Nəfe nəha nərəhəien in rino?”

Mətə irəha həni asori mwi mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuauɪ.”

²⁴ Nəpɪn Paelat rətəni mə ko rɪpkə mħə rerinraha rəpwuən, mətə hənamo nurigrigien asori, in ruvehi nui, maikuas ia rəgin mi ia nəmrinraha pam, mini mə, “Iou iakiwən ia nemhəien səvəi iəmə i. Niten riwən ia nirak. Ramarə a ia kimiaha.”

²⁵ Miregi nərmama me pam həni mə, “Pwəh niten rəmək pehe a ia kimiaha mine nəkwərhakwərha mə səkimaha.”

²⁶ Nənə Paelat ro nəkwanraha, məsəni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə rini nəkwan mə tukərəsi Iesu. Nəpɪn naruağən me səvənhɪ hərəsi pam in, Paelat ruvei pen in ia rəginraha mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuauɪ.

Naruagən me haris əkenhin ia Iesu

²⁷ Naruağən me səvəi Paelat həiri Iesu mhəuvnɪmwə ia nɪmwə asori səvəi Paelat nəghin nə Praetorium. Irəha həkweɪn irəha me nepwɪn ia kusen səvənraha həuvehe mhousasɪmwɪn irəha me ipaka ti Iesu, ²⁸ mhəuvehi raka karkahu səvənhɪ, mharkahu pen karkahu əruerəv min rəmwhən ia karkahu səvəi kig. ²⁹ Həuvehi rəhi, mhəuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, mhəfəfau pen ia kənkəpwə, mhəuvei pen mwi rigi nei riti ia rəgin mwatuk rəmwhən ia nəri sə kig rauvehi rahətən pen nasoriien səvəi kig. Hənɪmwɪ nukurhunraha ia nənimen, mamharis əkenhin irə, mamhəni mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsiai ik!” ³⁰ Irəha hərəgəvəsi in, mhəuvehi raka rigi nei nəha ia rəgin, mhousi kənkəpwə irə. ³¹ Nəpɪn hənaris əkenhin raka irə, həuvehi raka karkahu əruerəv nə mharkahu pen tɪnari ihi səvənhɪ, mhəiri in mhəuvən mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuauɪ.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuauɪ

³² Nəpɪn naruağən me nəha hənaməier, hətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Irəha həkəikei min mə trəvrani nei kamarkuauɪ səvəi Iesu. ³³ Irəha həuvən ia kwopun riti nəghin nə Kolkota (nɪpwrai nahag nəha kwopun səvəi kerhə ia iərmama). Ia kwopun nəha irəha ³⁴ həuvei pen waen m Iesu mə trənɪmwɪ. Kəvti pen nɪmwai nari riti rəfə trəsitu muəsi nəmɪsəien. Mətə nəpɪn Iesu rəpwasi əghan, rəpwəh nokeikeiien mə trənɪmwɪ. ³⁵ Nəpɪn irəha hərui tərini pen raka in ia nei kamarkuauɪ, həuai kirkiri tɪnari me səvənhɪ, mhəuini nari riti sə trahətən pen mə sin truvehi nəfe tɪnari səvənhɪ. ³⁶ Nənə həkure ia kwopun nəha, mamhətui tukwe. ³⁷ Ia kənkəpwə irənə irə irəha hərui pen nəkukuə riti kimərəi mə Iesu tremhə ti nəfe. Rini mə: *Iesu I Kig Səvəi Nəkur Isrel*

³⁸ Ia nəpɪn nəha həuvehi rakres mi kəru, mhərui tərini pen mwi irau ia nei kamarkuauɪ, riti ia nɪkare Iesu mwatuk, riti ia nɪkaren mour. ³⁹ Nənə nərmama səməme kamhəukurau ia suatuk kamhounouini kənkəpwənraha me, mamhəni ərəha Iesu, ⁴⁰ mamhəni mə, “Ik nə iəmə ikiməni mə tikouraha nɪmwə səvəi Kumwesən marə muvrhəkɪn mwi ia nəpɪn kahar. Itə, uvehimɪru ik! Trini mɪnuə ik Tini Kumwesən pərhiən, araka ia nei kamarkuauɪ meiwaiu pehe.”

⁴¹ Ia noien a mwi nəha pris asori me mine nahətən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel haris əkenhin irə, mamhəni mə, ⁴² “In rɪməuvehimɪru raka nərmama həpɪk, mətə ko rɪpkuvehimɪru atukw mhə in. Mə in kig səvəi nəkur Isrel pərhiən, ramasan mə raraka ia nei kamarkuauɪ meiwaiu pehe, pwəh kitaha sətəni mhəni nɪpərhiənien irə. ⁴³ Iəmə i rahətətə ia Kumwesən mini mə in Tini Kumwesən. Pwəh sətəni ro mə Kumwesən rerin rəgien tukwe truvehimɪru in təkwəkwni.” ⁴⁴ Iərmama mi nəha sə krauakres kɪnərui tərini pen irau ia nei kamarkuauɪ irəhar Iesu, irau mwi krauni ərəha in rəmwhən nepwɪn həməni.

Iesu remhə

27:24: Dut 21:6-9, Mat 27:4 **27:25:** Mat 23:35, Wok Me 5:28 **27:28:** Luk 23:11 **27:30:** Aes 50:6 **27:34:** Sam 69:21 **27:35:** Sam 22:18 **27:38:** Aes 53:12 **27:39:** Sam 22:7, Sam 109:25 **27:40:** Mat 26:61, Jon 2:19
27:42: Jon 11:50 **27:43:** Sam 22:8

⁴⁵ Ia kurkwai nāpin ia ran nāpitāvien ruvehe mousēman kwopun me pam ia tōnā nāha meste aoa kahar rukurau. ⁴⁶ Nānā raripwi tri klok ia nāruarav Iesu rākwein āpwāmwis, mīni minuā, “Eloi, Eloi, lama sapaktani?” Nipwrai nāgkiariien nāha in i mā “Kumwesən sēiou, Kumwesən sēiou, rāfo ikap raka ia nirak iamīnhi?”

⁴⁷ Nārmama me nepwīn sēmāme kāmhārer māmhāspau ia Iesu hāregi nāgkiariien nāha, mhāni mā, “Iāmā i ramākwein Profet Elaeja.”

⁴⁸ Nānā tākwtākwuni a riti ia nirāha raiu muvehi nīpāri koton, meitesi ia waen sē rāfia, mīpiri pen ia nusvenhi rāgi nei riti, muvehi pen mā Iesu trānimwi. ⁴⁹ Mātā in me nepwīn hāni mā, “Pāpim ro pwāh sētōni mā Profet Elaeja truvehe muvehimīru iāmā i uā rekām.”

⁵⁰ Nānā Iesu rākwein āpwāmwis mwi, māseni pen nīmīruuim sāvānhi, memhā.

⁵¹ Tākwtākwuni a mwi tinari sē rāgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nākwaī nimwā sāvai Kumwesən reitehi nīpārin kāru fwe irānhā meste nari fwe inhāripw. Nānā tiprānā rikiu, meitehi kāruātereī me. ⁵² Nīpāgi kāruātereī me nepwīn sē kinārkwafā nīpwrai nārmama ikin hāuvehe mhākwa, nānā Kumwesən ro nārmama me sāvānhi hāpik hātui mwi ia nemhāien sāvānraha. ⁵³ Kurirā irā nāpin Iesu rātui mwi ia nemhāien sāvānhi irāha hāier irāpw ia nīpāgi kāruātereī me sāvānraha, mhāuven ia taon ikinan nā Jerusalem, nārmama hāpik hātōni irāha.

⁵⁴ Iaruagān riti nāha in rasori ia naruagān me irāha pam hantret. In mīne naruagān me nepwīn sāvānhi kāmhātui tī Iesu. Nāpin irāha hātōni nīmwnīmwiēn nāha mīne narīmnnari me nāha sē hāmāier pehe, hāhekīr asori, mhāni mā, “Nīpārhiēniēn iāmā i in Tini Kumwesən.”

⁵⁵ Nānā nīpran me hāpik ia kwopun nāha kāmhārer isipwīn kwopti tī Iesu māmhāspau irā. Nīpran me nāha hāmāier ia tōnā Kalili, māmhākurirā ia Iesu, māmhasitu irā. ⁵⁶ Meri Maktala, mīne Meri mama sāvai Jemes mīne Josef, mīne mama sāvai tīni Sepeti mī kāmharārer irāha mīnraha.

Josef rārkwafā nīpwrai Iesu

⁵⁷ Iāmā Aramatia riti nāha ikin nāghīn nā Josef. Nautā sāvānhi rasori. In mwi iārmama riti sāvai Iesu. Ia nāruarav ⁵⁸ revēn tī Paelat, māres pen mā ko Paelat rāsēni in ruvehi nīpwrai Iesu. Ro pen Paelat rini nākwan mā tukuvehi pen mīn. ⁵⁹ Josef revān muvehi nīpwrai Iesu, muvegi ia tinari āmher riti kīno ia līnēn, ⁶⁰ nānā māmri pen ia nīpāgi kāruātereī riti sāvānhi sē in rīnārāi rōri raka. Nāpin rīnāmri raka, rāsākwaēsākwa kāruātereī asori riti mārapīnhā pen kwaruā irā, nānā mamevān. ⁶¹ Meri Maktala, mīne Meri mama sāvai Jemes mīne Josef krauākure fwe ikin, rouāti pen nīpāgi kāruātereī nāha kinārkwafā nīpwrai Iesu ikin.

Naruagān me nepwīn hāsīsāg āknekīn nīpāgi kāruātereī

⁶² Kīni rakwakwī irā, nāpin kāmāpnāpenā irā tī Sapat, pris asori me mīne Farisi me hāuven mhōūsāsimwīn irāha me ia nāmri Paelat, ⁶³ hāni pen tukwe in mā, “Iāmā asori. Rerīmaha ramrhi nāgkiariien riti sāvai iāmā nāha rameikuā. Nāpin ramīru ihī, rīmāni mā nāpin kahar trukurau nānā in trātui mwi ia nemhāien sāvānhi. ⁶⁴ Ro iamīnhi irā tikārhi pen nārmama me nepwīn sām pwāh hāuven mhāsīsāg āknekīn ia nīpāg sē kinārkwafā nīpwran ikin meste nāpin kahar haruvehe mharukurau. Rārāha nārmama me sāvānhi hāuven, mhākres nīpwran, mhāni pen tī nārmama mā in rīnātui mwi ia nemhāien sāvānhi. Tuko ro iamīnhi irā neikusien nāha sāvānraha trārāha māpi raka sē fwe kupwān.”

⁶⁵ Mīregi Paelat rini pen tī nirāha i mā, “Iakāsēni naruagān me nepwīn sēiou. Tīho mhāiri irāha mhāuven mhāsīsāg āknekīn ia nīpāgi kāruātereī nāha.” ⁶⁶ Ro pen irāha hāuven mhāmri pen nari riti ia kāruātereī sē ramārer tukuahag ia nīpāg nāha mā iārmama riti rikiu irā irāha tuhātōni mhāukurān. Nānā naruagān me nepwīn kāmhārer tukuahag tukwe.

28

Iesu rātui mwi ia nāmhiēn sāvānhi

¹ Nāpin Sapat ruvākukurau, ipaka rīnamran ia Sante, Meri Maktala mīne Meri mama sāvai Jemes krouevān mā trouātē nīpāgi kāruātereī kināmri pen nīpwrai Iesu irā.

² Nānā tākwtākwuni a irā, nīmwnīmwiēn asori rikiu, tī nari nā mā agelo riti sāvai Ierīmānu rier ia neiai meiwaiu pehe, māēsākwa raka kāruātereī nāha kināsīsāg pen ia nīpāg, nānā mākure utā irā. ³ Nīpwran ramser rāmwhēn ia nouapīriēn. Tinari sāvānhi rāpsan anan. ⁴ Nāpin naruagān me nāha sēmāme kāmhārer tukuahag tī nīpāg hātōni agelo nāha, hāhekīr mhātāmīmwiēn, hāuvehe mhāmwhēn ia nārmama hāuvmāhā.

⁵ Mātā agelo nāha rini pen tī prān mī nāha mā, “Rouāpwāh nehekīriēn. Iakukurān mā rouātui Iesu sē kinātui tārini pen ia nei kamarkuāui. ⁶ In rīwān i. In rīnātui mwi ia

nemhäsien sävənhi rəmwhen mə in rıməni. Rouvehe, rouətə kwopun nıpwran rınamapri ikın, ⁷ nənə rouevən akwauakw rouni pen ti nərmmama me sävənhi mə in rınətui mwi ia nemhäsien sävənhi, nənə təkwtəkwwuni in rakupwən ia kimiaha mamevən ia tənə Kalili. Kimiaha tihətöni in fwe ikın. Irouregi iakuvəni raka narımmari me i tukumirau i.”

⁸ Nənə irau krouəpwəh akwauakw nıpəg, rouhekır, mətə rerınrau ragien pik mwi. Krouaiu, rouevən mə trouni nəri nəha ti nərmmama me sävəi Iesu. ⁹ Nənə təkwtəkwwuni a Iesu rier irapw ti nırau, mını mə, “Ramasan tukumirau!” Nənə irau krouvehe tukwe, rounımwi nukurhunrau ia nənımen, rouakwtəmhiri nisun mi, rousiai in. ¹⁰ Nənə Iesu rini pen ti nırau i mə, “Rouəpwəh nehekırıen, rouevən, rouni pen ti piak me mə irəha tuhəvən fwe tənə Kalili. Ia kwopun nəha irəha tuhətə iou.”

Nəgkiariien sävəi naruağən me

¹¹ Nəpin irau krourərig, təkwtəkwwuni a mwi, naruağən me nepwın səməme hənəmərər tukuahag nıpəg həuvən fwe taon, nənə mhəni pen narımmari me nəha ti pris asori me. ¹² Nənə pris asori me hoeite nəmə asori me sävəi nəkur Isrel mamhərai sun irəha mınraha. Nənə nəpin həuvərai sun raka, həuvei pen mane asori m naruağən me nəha, ¹³ mhəni mə, “Kimiaha tihəni irapw ti nərmmama me mə nəpin kimiaha hıamapri ia nəpin nərmmama me sävəi Iesu həuvehe mhakres nıpwran. ¹⁴ Nənə trıni mınuə Paelat rıregi nəgkiariien nəha, kimaha tahəgkiari min mə in trəpwəh nourahaien kimiaha.” ¹⁵ Ro iamınhi irə naruağən me həuvehi mane, mhəvən, mho nəfe pris asori me həməni pen ti nırəha i. Nənə nəgkiariien nəha ruviris ia tənə Isrel. Kamını ihi ipwet mine.

Nəgkiariien sampam Iesu ruvei pen m nərmmama me sävənhi

¹⁶ Ia nəpin nəha nərmmama me sävəi Iesu irəha pam eleven həuvən fwe tənə Kalili ia təkuar riti sə Iesu rıməni pen ti nırəha i kupwən. ¹⁷ Nəpin irəha hətöni in, hənımwi nukurhunraha ia nənımen, mhəsiai in. Mətə nepwın hərəirei amasan ia rerınraha mə Iesu pərhien i. ¹⁸ Nənə Iesu ruvehe, mını pen ti nırəha i mə, “Kumwesən ruvei pehe nasorıen miou iakamərımənı ia narımmari me pam ia neiai mine tıprənə. ¹⁹ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəvən mhəvi nərmmama ia tənəmtənə me pam pwəh irəha həuvehe mho nərmmama me səiou ia nırəha. Kimiaha tihaməkeikei mho paptəes ia nırəha ia nəghi Tata mine Tini mine Nənımwın Ikinan, ²⁰ mamhahətən irəha mə irəha tuhaməkeikei mho nəgkiariien me pam sə iakinahətən kimiaha irə. Nənə həregi ro nəri i. Iou takamarə rerın tukumiaha meste nəpin sampam.”

Mak Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Mak in riməkupwən mirai narimnari me ia nimiruien səvai Iesu. Nətərigien səvai nərmama mə Mak in iərmama riti sə rinakurirə ia Pol mine Panapas nəpin krouəvisau irapw nəgkiariien amasan ia kwopun me. Mak in raməgkiari pik ia narəien səvai Iesu Kristo. Matiu, Mak, Luk, Jon, irəha pam haməgkiari ia narəien səvai Iesu Kristo, mətə nəkukuə səvai Mak rukwakwa mamrai kwərhakwəha nəgkiariien iərmama rəvsini mukurən. Mak raməgkiari ia wok səvai Iesu Kristo maməgkiari mwi ia nimtətien me səməme in rino. Mak ramahatən mə Iesu rəmwən ia iərmama sə ramo wok mauvehi nasoriien. Ikəvsini nəkukuə səvai Mak nīpərin kahar, nīpərin kuation raməgkiari ia nəfe kino ia Kristo ia nəfwakiien sampam ia nimiruien səvənhi ia təkure tīprənə i, maməgkiari irə mamə sampam ia nemhəien səvənhi mine nəpin rinətui mwi ia nemhəien.

Nukune nəgkiariien amasan

¹ Nukune nəgkiariien amasan sə raməvisau Iesu Kristo, Tini Kumwesən.

² Kimərəi pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvai Profet Aesea fwe kupwən. Nəgkiariien nəha rani iamnhi irə mə,

“Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,
in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.”

³ “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin mamini mə,
‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvai Iərimənu səkitaha,
mhəmri atukwatukw suatuk ouih i me səvənhi.’”

⁴ Ro iamnhi irə Jon rier irapw ia kwopun akwesakwes ikin, maməvisau irapw ti nərmama mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhətərig ia noien ərəha me səkimiaha, mho paptaes, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha.” ⁵ Nərmama pam ia tənə Jutia mine Jerusalem həuvən ti Jon, mamhəni irapw noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptaes ia nirəha ia nui aris Jotan. ⁶ Jon ramarkahu ia tinari kino ia nīmwheri kamel, mamətoti ia teki nərimiru, maməni kinhə mine kwənīpwət ia sukapak. ⁷ Ramini irapw mə, “Kurirə ia nīrak, iərmama riti fwe rauvehe. Niskaiien səvənhi rasori məpi raka iou. Iəpkəmwhən mhə mə takərpəsuk mifi raka nəkwus ia səvənhi put. ⁸ Iou iakamo paptaes ia kimiaha ia nui, mətə in truvehe mo paptaes ia kimiaha ia Nənīmwin Ikinan.”

Jon ro paptaes ia Iesu

⁹ Ia nəpin nəha Iesu ruku pen fwe ia taon nəha Nasaret ia tənə Kalili, muvehe, nənə Jon ro paptaes irə ia nui aris Jotan. ¹⁰ Nəpin atukwatukw Iesu rutə pehe ia nui, rətoni kəpuapen rəkəwag, Nənīmwin Ikinan rosi mak inhəripw reiwiu pehe məkure irə. ¹¹ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai mīni mə, “Ik nərik keikei. Rerik ragien tukw ik.”

Setan raməmwur mə tro Iesu rimwei ia nərəhaien

¹² Jon rino raka paptaes ia Iesu. Nənə Nənīmwin Ikinan rərhi pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikin. ¹³ Rarə ikin meste nəpin foti. Ia nəpin nəha Setan raməmwur mə tro Iesu rimwei ia nərəhaien. Iesu ramarə irəha nəri əprmin me. Nagelo me hamo tukwini nari min.

Iesu rinaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kumwesən

¹⁴ Kəkwtəmhirī Jon, kuvehi puvnimwə ia kalapus. Kurirə ikin Iesu ruvehe ia tənə Kalili, maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kumwesən, mamini mə, ¹⁵ “Təkwtəkwwuni rino nəpin atukwatukw. Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka. Tihətərig ia noien ərəha me səkimiaha, mhəni nīpərhiien ia nəgkiariien amasan səiou.”

¹⁶ Nəpin Iesu ramavən ia nikare nui asori Kalili, rətoni Saemon irau piəvni nəghin nə Antru krauerukw net ia nui. Irau krauerukw net ia nui ti nəri nə mə irau iərmama mi kravi nəmu. ¹⁷ Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe roukurirə iou, pwəh tako kimirau tirouvehe iərmama mi sə kravi nərmama.” ¹⁸ Nənə təkwtəkwwuni a krouəpwəh net səvənrau roukurirə in.

¹⁹ Kurirə ikin Iesu ravən ouih i a mwi, mətəni tini Sepeti Jemes mine piəvni nəghin nə Jon. Krauəkure ia nəkwai nitətə ouih i riti rautiri net me. ²⁰ Iesu rətoni irau, məkwein irau. Nənə krouəpwəh səvənrau tata Sepeti raməkure ia nəkwai nitətə ouih i irəha nərmama səməme ramərəku irəha ti noien wok səvənhi, rouevən roukurirə Iesu.

Iesu rəkoui irapw nənīmwin ərəha ia iərmama riti

²¹ Iesu mine nərmmama me səvənhi həuvən ia taon riti nəghin nə Kapaneam. Ia Sapat Iesu ruvnmwə ia nəkwai nīmwfəwaki səvai nəkur Isrel mamahatən nərmmama me. ²² Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nari nə mə in ramahatən irəha rəmwhen iərmama sə rauvehi nasorien ruku pen ti Kumwesən. In ropə ia nahatən me səvai Loa. ²³ Nənə təkwəkwuni a iərmama riti sə nənīmwin ərəha ramarə irə ruvnmwə pehe ia nəkwai nīmwfəwaki səvənraha, ²⁴ məkwəin əpwəmwis, mini mə, “Iesu, ik iəmə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Ikuvehe mə tikouraha kimaha uə? Iakukurən ik. Ik iəmə ikinan səvai Kumwesən.”

²⁵ Mətə Iesu rinise nənīmwin ərəha, mini mə, “Əpwəh nəgkiariien, mier ia iərmama i.” ²⁶ Nənə nənīmwin ərəha rəkwein əpwəmwis, mikiukuia ia nipwran, mier.

²⁷ Kurirə irə nərmmama me nənimenraha rier. Haməres irəha me i mə, “Nəfe nəha? Nahatənien vi riti uə? Iəmə i rauvehi nasorien, mamini nəkwən ti nənīmwin ərəha me, nənə irəha ho.” ²⁸ Təkwəkwuni a mwi nəgkiariien kamini ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə Kalili.

Iesu ro nərmmama həpik nemhəien rarə ia nīrəha həuvehe mhəsənin

²⁹ Iesu rier irapw ia nīmwfəwaki səvai nəkur Isrel irəha Jemes mine Jon mine Saemon mine Antru. Irəha həuvən atukwatukw mhəuvnmwə ia nəkwai nīmwə səvai Saemon mine Antru. ³⁰ Nəpən hapirapw fwe ikin, nərmmama həvisau pen m Iesu mə kaka pran səvai Saemon ramapri, maməkwiei fifa. ³¹ Ro iamnhi irə Iesu revən mətoni, muvehi rəgi prən nəha, mivi utə. Təkwəkwuni a mwi nemhəien rarə ia prən nəha. Rəsənin mevən misui raka nəveginien muvei pen mīnraha.

³² Raməruarəv meri ruvəivə. Nənə nərmmama me həuvehi pam nərmmama səməme nemhəien rarə ia nīrəha mine səməme nəremhə me kamharə ia nīrəha həuvehi irəha mhəuvehe ti Iesu. ³³ Nərmmama pam ia rukwənu səvai Saemon housəsimwin pen irəha ia kwəruə ia nīmwə səvənhi. ³⁴ Nənə Iesu ro nərmmama həpik nemhəien səpəmsəpə rarə ia nīrəha həuvehe mhəsənin. In rəkoui irapw nəremhə me həpik ia nərmmama, mətə rinise nəremhə me nəha mə tuhəpwəh nəgkiariien ti nəri nə mə irəha həukurən mə in sin.

³⁵ Ia nəpnəpin anan, rapitəv ihi, Iesu rətui mevən fwe ia kwopun riti sə nərmmama həiwən ikin, maməfwaki fwe ikin. ³⁶ Nənə Saemon mine in me nepwin kamhətui in. ³⁷ Nəpən hətoni Iesu, həni pen tukwe in mə, “Iesu, nərmmama pam fwe kamhətui ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Pwəh səuvən mwi ia rukwənu me nəha ipaka tukutaha. Takəvisau mwi mīnraha, ti nəri nə mə səiου atukwatukw nəha wok iakiməuvehe tukwe.” ³⁹ Nənə Iesu revən mukurau ia tənə Kalili, maməvisau ia nəkwai nīmwfəwaki me səvai nəkur Isrel, maməkoui irapw nəremhə me ia nərmmama.

Iesu romasan iərmama riti sə nemhəien skai raməmak ia tekīn

⁴⁰ Iərmama riti nemhəien skai riti raməmak ia tekīn. In ruvehe ti Iesu, mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, mini pen tukwe in mə, “Mə rerim rəgin ko iko iakəmher?”

⁴¹ Nənə Iesu rerin rəkəwəpir tukwe. In rosə pen rəgin, mīrapī in, mini mə, “Rerik rəgin. Tikuvehe məmher.”

⁴² Nənə təkwəkwuni a nemhəien rarə ia irə. Iesu ro nipwran ruvehe məmher mwi, ⁴³⁻⁴⁴ mərhi pen i, mīnise pen tukwe in mə, “Tikətui amasan tukwe, məpwəh nīnien nəfe iakino mik ti iərmama riti, mətə tikevən atukwatukw ti pris pwəh rətoni nipwram mə rinəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rīməni. Nərmmama tuhətoni həukurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nipwram.” ⁴⁵ Mətə nəpən iərmama nəha rəpwəh Iesu mier, rinani irapw nəfe Iesu rino min ti nərmmama me. Nəgkiariien səvənhi ruviris ro pen riskai ti Iesu mə travən mevən mwi ia rukwənu riti mwi. Mətə ramavən a ia kwopun me nərmmama həiwən ikin. Nərmmama pam ia kwopun me kamhəuvehe tukwe.

2

Iesu romasan iərmama riti nisun mi krouemhə

¹ Nəpən me nepwin rukurau, nənə Iesu rirərig pehe mwi ia Kapaneam. Nərmmama me hərəgi kaməvisau mə in fwe ia nəkwai nīmwə. ² Ro iamnhi irə irəha həuvən mhousəsimwin pen irəha me tukwe. Nəkwai nīmwə rukuər ia nərmmama. Kwopun səvai nəkureien riwən fwe imwə mine ia kwəruə. Iesu raməvisau irapw nəgkiariien amasan mīnraha. ³ Ia nəpən nəha nərmmama kefə həuvehi iərmama riti mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha nisun mi krouemhə. Ko ripkavən mhə. ⁴ Həuvehi pehe, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka ti Iesu ti nəri nə mə nərmmama həpik anan. Ro iamnhi irə irəha həputə ia təkure nīmwə, mhə ruei nīmwə riti

ratukwatukw ia kwopun naha Iesu ramakure ikin. Ho pam rua, hauvehi irapw nimahan sa iarmama nisun mi krouemha ramapri ira reiwaiu. ⁵ Nəpin Iesu ratoni nahatətien səvənraha, rini pen ti iarmama sa nisun mi krouemha mə, “Nərik, iakinenouenou raka noien əraha me səim.”

⁶ Nahatən me nepwin səvai Loa kamhəkure fwe ikin, rerinraha ramrhi mə, ⁷ “Rəfo iəmə naha raməgkiari iamihna ira mine? Nəgkiariien naha rərəha. Kumwesən əpa rukurən nenouenouien noien əraha me. Sin mwi rukurən noien?”

⁸ Təkwtəkwni a Iesu rukurən nətərigien səvənraha, mīni pen ti niraha i mə, “Rəfo rerimīaha ramrhi iamihni? ⁹ Nəgkiariien mi sə pəku naha riməru tukw iou ti niniien ti iarmama i nisun mi krouemha: nəgkiariien i mə, ‘Iakinenouenou raka noien əraha me səim,’ uə nəgkiariien i mə, ‘Ərer, muvehi nimahan səim, mavən mamevən?’ ¹⁰ Mətə iakokeikei mə kimīaha tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakauvehi nasorīien ia tīprənə i. Iakukurən nenouenouien noien əraha me.” ¹¹ Nənə Iesu rini pen ti iarmama sa nisun mi krouemha mə, “Iakani pehe tukw ik i mə ərer, muvehi nimahan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ¹² Təkwtəkwni a rərer, muvehi nimahan səvənhi ia nəmri nərmama, mavən mamevən. Nənə iraha nənimənraha rier. Həgnəgini Kumwesən mə, “Səpkətə raka mhə nari riti iamihni ira ia nəpin riti!”

Iesu rəkwein Livae mə trukurirə in

¹³ Iesu revən mwi mamavən ia nikare nui asori Kalili. Nərmama həpik hauvehe tukwe, nənə in ramahatən iraha. ¹⁴ Ia nəpin naha ramavən mətōni Livae tīni Alfeas raməkure ia nimwə kaməraku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” Nənə Levi riskəmter mukurirə in.

¹⁵ Kurirə ira Iesu riregi nəgkiariien səvənraha, rini pen ti niraha i mə, “Nərmama kaməraku pen takis mīnraha mine nərmama əraha me nepwin mwi həpik kamhani pəri nari iraha mīn mine nərmama me səvənhi. (Ro iamihni ira mine ti nəri nə mə nərmama kaməraku pen takis mīnraha mine nərmama əraha me nepwin mwi həpik kamhəkurirə ia Iesu.) ¹⁶ Nənə nahatən me səvai Loa, iraha mwi Farisi me, hauvehe mhətōni Iesu ramani nari iraha nərmama kaməraku pen takis mīnraha mine nərmama əraha me nepwin mwi. Iraha həres nərmama me səvənhi mə, “Rəfo in ramani nari iraha nərmama kaməraku pen takis mīnraha mine nərmama əraha me nepwin mwi?”

¹⁷ Nəpin Iesu riregi nəgkiariien səvənraha, rini pen ti niraha i mə, “Nərmama həsanin tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhəmhə kamhətui tokta. Iou iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama əraha me.”

Noien vi ko ripkuvehe mhə mo kuatia irau noien ivis

¹⁸ Nəpin riti nərmama me səvai Jon Paptas iraha Farisi me kamhəpwəh naniien nari ti nəfwakiien. Nərmama nepwin hauvehe mhəres Iesu i mə, “Rəfo nərmama me səvai Jon mine Farisi me kamhəpwəh naniien nari ti nəfwakiien, mətə səim nərmama me həpko mhə?”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen ti niraha i mə, “Nərmama ia nəveginien i kamo ti narə viien səvai iarmam mine pran tuhaməkəikei mhani nari, mamhagien, ti nəri nə mə iarmam sə ripkarə vi a irau pran səvənhi ramarə iraha mīnraha. Ripkatukwatukw mhə mə iraha tuhəpwəh naniien nari ti nəfwakiien ia nəpin naha. ²⁰ Mətə tīpkuvehe ia nəpin sa tīpkuvehi raka iarmam sə ripkarə vi a irau pran səvənhi tīpkarə mhə mwi iraha mīnraha. Ia nəpin naha iraha tuhəpwəh naniien nari ti nəfwakiien.

²¹ Iərmama riti riwən ko ruvehi nīpəri tīnari vi mītiri tukuahag ia ruei tīnari ivis. Tīni mīnuə ro iamihni ira, nīpəri tīnari vi truvehe mīkimkim, meitehi tīnari ivis mo ruen rasori. ²² Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tiki waen tui sə kino ia teki nənī. Tīni mīnuə ro iamihni ira, waen vi trəse tiki waen tui rəsisi məpəruə. Nənə tiki waen tui mine waen vi irau pəri krouəraha. Mətə waen vi tukətəgi pen ia tiki waen vi me.”

Iesu in Iərimənu səvai Sapat

²³ Nəpin riti ia Sapat Iesu ramavən maməpi simwin ia nimeī wit me nepwin. Nərmama me səvənhi kamhəkure in, mamhesi kwənkwai wit, mamhani. ²⁴ Ro iamihni ira Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Ətə ro. Nərmama me səim kamho noien riti ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə tuko ia sapat. Rəfo kamho iamihna ira?”

²⁵⁻²⁶ Miregi Iesu rini pen ti niraha i mə, “Rosi kimīaha hīəpkəvsini raka mhə ia Nəkukua Ikinan nəfe Kig Tevit rino fwe kupwən uə? Ia nəpin naha Apiatar rauvehi wok ira səvai pris asori anan, Kig Tevit mine nərmama me səvənhi nəveginien riwən ti niraha, nukumhə rinahi iraha. Nənə Kig Tevit ruvnimwə ia nimwə səvai Kumwesən, muvehi bred ikinan sə

ramamak ia nifatə. Ripkatukwatukw mhə ia Loa səkıtaha mə in trəni bred nəha, pris me əpa həukurən naniiən. Matə Kig Tevit rəni, muvei pen mwi m nərmama me səvənhi hani.”

²⁷ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kino Sapat ti iərmama. Kipko mhə iərmama ti Sapat.
²⁸ Ro pen iou, Iəməti Iərmama, iakamərimənu ia Sapat.”

3

Iesu romasan rəgi iərmama riti

¹ Iesu revən muvniwə mwi ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha rəgin rərfə ko ripkuvı atukw mhə i. ² Nəmə asori me kamhətə Iesu mə trəfo irə mine. Trini minuə romasan iərmama nəha ia Sapat, tuhəni ərəha in tukwe. ³ Iesu rini pen ti iərmama sə rəgin rərfə mə, “Ərer ia kurkwai nərmama.”

⁴ Nənə Iesu rəres pen irəha i mə, “Ratukwatukw ia Loa səkıtaha mə ia Sapat tuko noien amasan uə tuko noien ərəha? Ratukwatukw mwi mə tukuvehimiru iərmama uə tukousi əpune?” Iesu rəres pen irəha i, mətə həpwəh nəgkiariien.

⁵ In rati ərari mamətə irəha. Niemaha rəpi. Rerın rəpou ti nəri nə mə kənkəpwənraha riskai. Nənə in rini pen ti iərmama sə rəgin rərfə mə, “Tiko muvi atukw rəgin.” Iərmama nəha ruvi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi. ⁶ Nənə Farisi me həier irapw, mhəuvən akwauakw ti nərmama me səvəi Kig Herot. Irəha housəsımwin irəha me mhəni ərəha Iesu, mamhətui suatuk mə tuhousi əpune in.

Nərmama həpik kamhəkuriə ia Iesu

⁷ Iesu rier irəha nərmama me səvənhi, mevən fwe ia nui asori Kalili. Nəkur Kalili həpik həkurirə i. ⁸ Nərmama həpik mwi nəha ikin nəpin həregi narimnari me nəha Iesu ramo həuvehe mhətəni in. Nəpwin həuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem, nəpwin həuku pen ia tənə Itumia, nəpwin həuku pen ia nui aris Joten pen, nəpwin mwi həuku pen ia kwopun me nəha ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ⁹ Ti nəri nə mə nərmama me nəha həpik anan, Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi minuə tuhəpnəpenə ia nitətə ouihı riti pwəh in rəkure irə kamo nərmama həsigəsigi in. ¹⁰ In rini iamınhi irə mine ti nəri nə mə in rinomasan raka nərmama həpik mo pen səməme kamhəmhə kamhəuvehe ipaka tukwe mə tuhərapi in. ¹¹ Nənə ia nəpin me, nəpin nənimwin ərəha me səməme kamharə ia nərmama kamhətəni in, kamhənımwı nukurhunraha ia nənimen, mamhəkwein asori, mamhəni mə, “Ik Tini Kumwesən.” ¹² Matə Iesu ranise pen əknekın ti nirəha i mə tuhəpwəh nəkwein əpwəmwisien nəghin iamınhi kamo nərmama həregi həukurən in.

Aposol me səvəi Iesu Kristo

¹³ Iesu rutə ia təkue riti, məkwein nərmama me səvənhi səməme in rokeikei mə irəha tuhəuvehe tukwe, nənə irəha həuvehe. ¹⁴ In rərpwi rəgin ia nirəha pam twelef, misegi pen nəghınraha mə aposol me.^a Irəha tuhamarə pəri irəha Iesu. In trərhi pen irəha həuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan. ¹⁵ In truvei pen nasoriien mınraha. Ia nasoriien nəha irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nərmama. ¹⁶ Nəghı aposol me nəha ro iamınhi irə: Saemon (iamə Iesu risegi pen nəghin sə vi mə Pita). ¹⁷ Nənə Jemes mine piavni nəghin nə Jon (irau tını Sepeti mi. Iesu risegi pen nəghınrau sə vi mə Poanejes. Nipwrai nəgkiariien nəha in nə mə tını karuarə mi). ¹⁸ Nənə Antru, mine Filip, mine Patolomiu, mine Matiu, mine Tomas, mine Jemes tını Alfeas, mine Tateas, mine Saemon (iamə sə kupwən rakurirə nəmə me nəha kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom).^b ¹⁹ Nənə Jutas Iskariot (iamə sə ruvehi pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in).

Nahatən me səvəi Loa hani ərəha Iesu

²⁰ Kurirə irə Iesu revən muvniwə ia nimwə riti. Nərmama me həuvehe mwi tukwe. Irəha həpik. Ro pen Iesu mine nərmama me səvənhi nəpin səvənraha riwən ti naniiən nari. ²¹ Nəpin nəkur imwəni me həregi nəfe Iesu ramo, həuvən mə tuhəuvehi raka in, mhəni mə, “In ramarməri.”

²² Ia nəpin nəha nahatən me nəpwin səvəi Loa həuku pen fwe ia Jerusalem, mhəni ərəha Iesu, mhəni mə, “Pielsepul ramarə ia iamə nəha. Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.”

²³ Irəha hani ərəha Iesu iamınhi irə ro pen Iesu rəkwein pen irəha həuvehe. Rəgkiari mınraha, mını nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Rəfo irə? Ko Setan rəkoui irapw nəremhə

2:27: Dut 5:14 **3:4:** Luk 14:3 **3:5:** Jon 11:33 **3:6:** Mat 22:15-16 **3:8:** Mat 4:25 **3:9:** Mak 4:1, Luk 5:1-3 **3:10:** Mat 14:36 **3:11:** Luk 4:41 **3:12:** Mak 1:34 **a 3:14:** “Aposol” Nipwrai nəgkiariien nəha in i mə, “Iərmama sə kamerhi.” **3:16:** Jon 1:42 **3:17:** Luk 9:54 **b 3:18:** Nəmə me nəha səməme kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom rerınraha ripkagien mhə mə nəkur Rom kamhərimənu ia nəkur Isrel. Ro pen kamharuagən, mamhousi nəkur Rom tukwe. **3:21:** Jon 10:20 **3:22:** Mat 9:34, 10:25

me sǎvǎnhi ia nǎrmama uǎ rekǎm?^C 24 Trini minua ieni riti ruai narǎien sǎvǎnhi ro kǎru irǎ, nǎrmama me sǎvǎnhi kamhousi irǎha me, nitǎtǎ sǎ ieni nǎha ramǎrimǎnu irǎ ko ripkǎrer ǎpwǎmwis mhǎ. 25 Trini minua nǎrmama sǎmǎme kamharǎ ia nǎkwai nimwǎ riti hǎuui narǎien sǎvǎnraha ro kǎru irǎ, kamhousi irǎha me, irǎha ko hǎpkarǎ amasan mhǎ. 26 Nǎnǎ trini minua Setan ruai narǎien sǎvǎnhi ro kǎru irǎ, ramǎkoui irapw nǎremmhǎ me sǎvǎnhi ia nǎrmama, noien sǎvai Setan ko ripkǎrer ǎpwǎmwis mhǎ. Trǎsas miwǎn. 27 Iǎrmama riti riwǎn ko revǎn ia nǎkwai nimwǎ sǎvai iǎmǎ skai riti, makres narimnari me sǎvǎnhi. In tramǎkeikei mukupwǎn makwtǎmhiri iǎmǎ skai nǎha, mǎrihi rǎgin mi mine nisun mi. Kurirǎ irǎ in rukurǎn nevǎnien makres narimnari me fwe ia nǎkwai nimwǎ sǎvǎnhi.

28 Iakani nǎpǎrhienien tukumiaha i. Kumwesǎn rukurǎn nenouenouien nǎrǎhien me pam sǎmǎme nǎpwǎnǎti nǎrmama me tuho uǎ tuhǎni irǎ, mǎpwǎh nǎrpwinien. 29 Mǎtǎ iǎrmama sǎ trini ǎrǎha Nǎnimwin Ikinan, Kumwesǎn tripenouenou mhǎ nǎrǎhien sǎvǎnhi ia nǎpin riti. Nǎrpwinien sǎvǎnhi trarǎ rerin.”

30 Iesu rini nǎgkiariien nǎha ti nǎri nǎ mǎ nahatǎn me sǎvai Loa hamǎni mǎ, “Nǎnimwin ǎrǎha ramarǎ irǎ.”

31 Ia nǎpin nǎha piǎvi Iesu me mine mama sǎvǎnhi hǎuvehe mamhǎrer fwe iruǎ, mhǎrhi pen nǎgkiariien ti Iesu mǎ truvehe. 32 Nǎrmama hǎpik kamhǎkure kurkurau ia Iesu. Irǎha hǎni pen tukwe in mǎ, “ǎtǎ ro! Sǎim fwe mama mine piǎm me kamhǎrer fwe iruǎ mamhǎres ik.”

33 Mǎiregi Iesu rini mǎ, “Sin nǎha sǎiou mama? Nisimǎ nǎha piǎk me?” 34 In rǎti ǎrari mamǎtǎ sǎmǎme kamhǎkure kurkurau i, mini pen ti nirǎha i mǎ, “Kimiaha i sǎiou mama me. Kimiaha i piǎk me. 35 Nǎrmama sǎmǎme kamho nǎkwai Kumwesǎn, irǎha hǎmwhen ia mǎme me mine piǎk me sǎiou.”

4

Iesu nusipekin ia iǎrmama sǎ rauini nuni nari ia nǎmhien

1 Iesu rinamahatǎn mwi nǎrmama ia nikare nui asori. Nǎrmama me hǎpik hǎuvehe mhousimwin pen irǎha me tukwe. Ro pen Iesu rǎputǎ ia nitǎtǎ ouih i riti fwe peraha, mǎkure irǎ. Nǎrmama me pam kamhǎrer parei ia nikare nui asori. 2 Iesu ramahatǎn irǎha narimnari me ripik ia nusipekinien me. Nǎpin ramahatǎn irǎha, rani mǎ, 3 “Tihǎregi ro! Iǎrmama riti revǎn mǎ truini nuni nari ia nǎmhien sǎvǎnhi. 4 Nǎpin rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwin hǎsas pen ia suatuk. Menu me hǎuvehe mhani pam. 5 Nuni nari me nepwin hǎsas pen ia tǎkure kǎpwier sǎ tiprǎnǎ rouih i kin. Hǎutǎ akwauakw ti nǎri nǎ mǎ nuǎnraha ripkeiwaiu amasan mhǎ ia tiprǎnǎ. 6 Nuǎnraha rouih i. Ro pen nǎpin meri rǎkwiri, mǎnhi, haukei pam. 7 Nuni nari me nepwin hǎsas pen ia tiprǎnǎ sǎ nǎkwus ǎrǎha rautǎ irǎ. Nǎkwus ǎrǎha me naha hǎuviris mhǎuvehe mhousǎm pam. Ro pen nuni nari me hǎpkukuǎ mhǎ. 8 Nuni nari me nepwin hǎsas pen ia tiprǎnǎ amasan, mhǎutǎ amasan, mhǎukuǎ. Nepwin kwǎnkwan toti, nepwin kwǎnkwan sikisti, nepwin kwǎnkwan hantret.”

9 Iesu rini mǎ, “Iǎrmama sǎ nǎkwǎregin rarǎ ti nǎregiiien nari tramǎkeikei mǎtǎrig amasan.”

Nǎrmama me sǎvai Iesu hǎres nǎpwrai nusipekinien me

10 Nǎpin Iesu ǎpa, nǎrmama sǎvǎnhi twelef hǎuvehe irǎha nǎrmama me nepwin mwi sǎmǎme kamharǎ ipaka ti Iesu, mhǎres pen mǎ rǎfo in ramahatǎn nǎrmama ia nusipekinien me. 11 Iesu rini pen ti nirǎha i mǎ, “Kimiaha nǎrmama me sǎiou kinǎsevǎr ia suatuk tukumiaha hiǎukurǎn nitǎtǎ sǎ Kumwesǎn ramǎrimǎnu irǎ mǎ in rǎfo irǎ. Mǎtǎ nǎrmama iruǎ me, iakamahatǎn irǎha ia nusipekinien me a, 12 mǎ irǎha tuhǎtǎ, mǎtǎ tuhǎpwǎh nǎtǎien mhǎukurǎn. Irǎha tuhǎregi, mǎtǎ tuhǎpwǎh nǎregiiien mhǎukurǎn. Ro iaminih i irǎ ko irǎha hǎpwǎh nirǎregien mhǎuvehe ti Kumwesǎn minua in trenouenou noien ǎrǎha me sǎvǎnraha.”

Iesu rini irapw nǎpwrai nusipekinien

13 Iesu rǎres pen nǎrmama me sǎvǎnhi mǎ, “Rǎfo? Kimiaha hiǎereirei nǎpwrai nusipekinien sǎvai iǎrmama sǎ rauini nuni nari? Ro iaminih i irǎ tihǎfo mhǎukurǎn mwi nusipekinien me nepwin mwi? 14 Iǎrmama sǎ rauini nuni nari rǎmwhen ia iǎrmama sǎ ramǎvisau irapw nǎgkiariien amasan. 15 Nǎrmama nepwin hǎmwhen ia nuni nari sǎ hǎsas pen ia suatuk. Nǎpin hamǎtǎrig iǎrmama ramǎvisau irapw nǎgkiariien amasan, tǎkwakwuni a mwi Setan ruvehe muvehi raka nǎgkiariien nǎha hamregi. 16 Nǎrmama nepwin hǎmwhen ia nuni nari sǎ hǎsas pen ia tǎkure kǎpwier. Nǎpin hamregi nǎgkiariien

^C **3:23:** Nǎgkiariien sǎvai nǎkur Kris kupwǎn rini mǎ, “Rǎfo, ko Setan rǎkoui irapw Setan?” **3:31:** Mak 6:3, Jon 2:12, Wok Me 1:14 **4:1:** Mak 3:7-9, Luk 5:1-3 **4:2:** Mat 13:34, Mak 4:33-34 **4:12:** Jon 12:40, Wok Me 28:26-27

amasan, hæuvehi, mhaġien tukwe. ¹⁷ Mætə nəġkiariien nəha ripkeiwaiu amasan mhə ia rerinraha rəmwhen ia nuai nei me. Irəha tuhəuvehi nəġkiariien nəha səvai nəpin ouihi a. Nəpin nərmmama tuho nəmisəien minraha, uə tuhomətə irəha ti nəġkiariien amasan, tuharaka akwauakw a irə. ¹⁸ Nərmmama nepwin həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia tiyrənə nəkwus ərəha rautə irə. Həregi nəġkiariien amasan, ¹⁹ mætə hamətərig pik ia narimnari me səvai tiyrənə i. Mane rameikua ia nirəha, mavi raka nətərigien səvənraha. Hokeikei mə tuhəuvehi nautə me nepwin mwi. Nətərigien me nəha həuvnimwə ia rerinraha mhousəman nəġkiariien amasan rəpwəh nukusəien. ²⁰ Mætə nərmmama nepwin mwi həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia tiyrənə amasan. Irəha həregi nəġkiariien amasan, mhəuvehi, mhəukuə. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Laet sə kousəman

²¹ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə iərmama riti ruvehi laet, muvnimwə pehe, ko rəuiui ia nari riti uə rukurei pen ia kwopun afafa ikin? Reke! Traməkeikei mukurei pen ia nəri kakurei pen laet irə. ²² Narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tuhaməkeikei mhəuvehe ia nukuraanien. ²³ Kimiaha nərmmama nəkwəregimiaha rarə ti nireġlien nari, tihətərig amasan.”

²⁴ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Tihətərig amasan ia nəfe hiamregi. Nəfe nari hiəuvehi pen tukuvehi pehe rəmwhen rirərig mwi tukumiaha nənə kuvehi pehe sə rəkwaku. ²⁵ Ro iamihni irə ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mætə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə ruta

²⁶ Iesu rini mə, “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia iərmama riti sə ruini nuni nari rəsas pen ia tiyrənə. ²⁷ Ruini pam nuni nari, mevən mapri. Mapri ia nəpin meste riran. Revən maməvən. Nənə nuni nari riruəruə mutə. Mætə iərmama nəha rirəirei mə rafo mo iamihni irə. ²⁸ Tiyrənə a ro nuni nari ruta, merip tukun, mifi tihin, mo kwənkwan. ²⁹ Mætə nəpin kwənkwan rimruə, iərmama nəha revən mesi, ti nəri nə mə nəpin atukwatukw nəha səvənhi.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə rouihi

³⁰ Iesu rini mə, “Tsəfni ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə? Rafo irə? Nəfe nəha nəġkiariien tsəni mhəusipekin irə? ³¹ Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Nəpin kinimwi pen ia tiyrənə, nuni mastat rouihi anan ia nuni nei me. ³² Mætə nəpin kinimwi pen pam, rutə masori məpi raka nəpigien me pam. Rəgrəgin rasori. Menu me ia niməgouəgou ho pen kwətəpag me səvənraha irə, mhəkure afafa irə.”

³³ Iesu rini irapw nusipekinien me ripik mwi həmwhen ia səməme i, mamahatən nərmmama me ia nəġkiariien amasan, mini pen atukwatukw rəmwhen mə irəha tuhəregi mhəkuren. ³⁴ Iesu rəpwəh ninien nəġkiariien əpə iti mwi ti nirəha, nusipekinien me a. Mætə kurirə ikin, nəpin Iesu mine nərmmama me səvənhi irəha əpa, rini irapw pam nipwrai nəġkiariien.

Iesu rinise nimətəgi asori ia nui asori Kalili

³⁵ Ia nəpin nəha rinaməruərv, Iesu rini pen ti nərmmama me səvənhi mə, “Pwəh səpi simwin pen fwe ia nikare nui.” ³⁶ Nənə irəha həpwəh nərmmama me, mhəputə ia nəkwai nitətə ouihi sə Iesu raməkure irə, mamhəuvən. Nitətə ouihi me nepwin mwi kamhəkurirə irəha. ³⁷ Ia nəpin nəha nimətəgi asori riti riskəmter. Peiau peiau raməpwi nitətə ouihi mamati pen minakuə. ³⁸ Iesu raməsauə mamapri fwe ia kurirə ia nitətə ouihi. Nərmmama me səvənhi həsuəpwiri in mhəni pen tukwe in mə, “Iahatən, ətə ro! Na tsəmwhenimw! Iko nəri auər a ia kitaha mik uə?”

³⁹ Iesu rərer minise nimətəgi, məġkiari m nui mə, “Tikeiwaiu, məmərinu.” Nimətəgi reiwaiu. Nui rəmərinu. Narimnari me pam həuvehe mhəmərinu. ⁴⁰ Nənə Iesu rini pen ti nərmmama me səvənhi mə, “Rafo hiamhekir iamihni irə? Kimiaha hiəpkahatətə mhə ihi ia nirak uə?”

⁴¹ Mætə irəha həkəkir pik, mhəres pen irəha me i mə, “Nəfe nəha iərmama? Nimətəgi mine nui krauo nəkwani!”

5

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iəmə Karasa riti

¹ Irēha hāier pen ia nīkare nui asori ia tēnā sāvai nēmā Karasa. ² Nēpin nitētā ouihī ruvehe māer; Iesu ruvarei, nōnā iārmama riti ruku pen ia kwopun kanīmwi nārmama ikin mier pehe tukwe. Nēnimwin ērēha ramarā irā. ³ Iārmama nēha ramarā ia kwopun kanīmwi nārmama ikin. Iārmama riti mwi riwān niskaiien sāvānhi rāmwhen mā trākwātāmhiri iārmama nēha mārihi mwi in. Jen rāpwāh nāmwhenien. ⁴ Nēpin ripik hānērīhi raka rāgin mi mīne nisun mi ia jen, mētā rāvi amwāmwesi jen sā rākwātāmhiri rāgin, mousi testesi jen sā rākwātāmhiri nisun. ⁵ Ia nēpin mīne ia ran ramavān ia kwopun kanīmwi nārmama ikin mīne ia tākure tākuar me, mamākweīn āpwāmwis, mamākwi testesi atukw a in ia kēruātērei.

⁶ Nēpin iārmama nēha rēti pen mētōni Iesu isipwin kwopti ramavān mauvehe, rāiu muvehe mīnimwi nukurhun mi ia nēnimen, ⁷ mamāgkiari asori, mamīni mā, “Iesu. Kumwesān sē rasori anan tini nē ik. Ikuvehe mā tikāfo iou irā? Ia nēghi Kumwesān iakase ik tikāpwāh noien nāmīsāien miou.” ⁸ In ramāgkiari iamīnhi irā tī nēri nē mā Iesu ruvāni pen raka tukwe in mā, “Ik, nēnimwin ērēha, tikier ia iārmama i.” ⁹ Iesu rāres pen in i mā, “Nēghim sin?”

Miregi rini mā, “Iou nēghik Nēkuar tī nēri nē mā kimaha iahāpik.” ¹⁰ In ramase Iesu, mamāgkiari asori mā trāpwāh nārhiien irēha hāuvān isipwin.

¹¹ Mētā toue pikā me hāpik anan kāmharku ia kwopun nēha. ¹² Nēnimwin ērēha me nēha hamase Iesu i mā, “Tikārhi pen kimaha iahāuvān ia pikā me. Pwāh iahāuvnimwā ia rērinraha.” ¹³ Iesu rāsēni irēha. Ro pen nēnimwin ērēha me hāier ia iārmama nēha mhāuvnimwā ia reri pikā me. Pikā me, ipaka irēha pam 2000, hāiu, mheiwāiu ia nēpatu, mhāsas pen ia tāmwei nui asori, māmwhenimw.

¹⁴ Nārmama sēmāme kāmhātui tī pikā me hap, mhāuvān ia taon sāvānraha mīne ia rukwānu me, mhāni irāpw nāfe hātōni. Nēpin nārmama me hāregi, hāuvān mā tuhāspau i mā rāfo irā. ¹⁵ Irēha hāuvehe tī Iesu, mhāti pen mhātōni iārmama sā nēnimwin ērēha me hāpik hānarā irā. Rarkahu, mamākure, nētārigien sāvānhi rīnāmā amasan. Irēha hātōni hāhekīr. ¹⁶ Nōnā sēmāme hātōni hāni irāpw tī nīrēha i nāfe kīno ia iārmama nēha mīne pikā me. ¹⁷ Nōnā irēha hānamase Iesu mā trāpwāh tēnā sāvānraha māmēvān.

¹⁸ Nēpin Iesu rīnamāputā ia nitētā ouihī, iārmama sē nāremhā me hānarā irā ramāres in mā trāsēni in pwāh revān irāu min. ¹⁹ Mētā Iesu rini pen tukwe in mā, “Rekām. Tikevān fwe imwām, mētōni ik me nēpwīn, māvisāu mīnraha nārīmāri me Iārimānu rīno mīk, mīni mā rērin rārkwāpīr tukw ik.” ²⁰ Nōnā iārmama nēha revān fwe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, māmāvisāu nārīmāri me nēha Iesu rīno min. Nārmama pam hāregi, hāmārkārīnari irā.

Prānouihī riti sā remhā mīne prān riti sā nemhāien rīnāmā tui irā

²¹ Iesu rēputā ia nitētā ouihī, māpi simwin mwi ia nui asori Kalili, muvarei ia nīkaren pen. Nēpin rauvarei ihī, nārmama hāpik hāuvehe mhousāsimwin pen irēha me tukwe. ²² Nōnā iamā asori riti sāvai nīmwfāwki sāvai nēkur Isrel ruvehe. Nēghin nē Jaeras. Nēpin rētā Iesu, ruvehe mīnimwi nukurhun mi ia nēnimen, ²³ māmase in mā, “Prānouihī sāiou na tremhā. Tikuvehe māmruētā rō rāgin ia nīpwrān pwāh ruvehe māsanīn, mīmīru.” ²⁴ Nōnā Iesu rukurirā in rouevān.

Nārmama hāpik hāukurāukurāu irā, māmhākurirā i. ²⁵ Prān riti fwe ikin ramēmhā ia nemhāien sāvai nīprān. Nemhāien nēha rīnarā rērin irā muvehi nuk tōwēlef. ²⁶ Ruvavān raka tī tokta me hāpik, miregi nāmīsāien me sāvāmsāpā ia rāginraha, mōuraha pam māne sāvānhi ia nemhāien, mētā nemhāien sāvānhi rāpwāh neiwāiuien. Ruvehe māmāasori. ²⁷ In ruvāregi raka nārmama kāmhāvisāu Iesu. Ro pen ruvehe ia reri nēkuar sēmāme kāmhākurirā ia Iesu, mīrāpi tīnari sāvānhi. ²⁸ Rērin ramrhi mā, “Rosi ko iakrāpi tīnari sāvānhi, nemhāien sāiou triwān.” ²⁹ Nēpin rīrāpi tīnari sāvai Iesu, tākwātākwūni a mwi nīmwapw rama. Prān nēha rīregi mā nīpwrān rīnāsānīn.

³⁰ Ia nēpin nēha Iesu rīregi mā nāgsen rier irā mēvān mō nari riti. Rēti kurirā ia reri nārmama, māmāres mā, “Sin rīrāpi tīnari sāiou?”

³¹ Miregi nārmama me sāvānhi hāni pen tukwe in mā, “Ikētā nārmama me i hāpik kāmhouāsimwin pehe ipaka tukw ik. Rāfo ikāmāres mā sin rīrāpi ik?”

³² Mētā Iesu rēti ērāri māmātui mā sin rīrāpi in. ³³ Prān sē rīrāpi Iesu rukurān nāfe Iesu rīno min. Ro iamīnhi irā ruvehe mīnimwi nukurhun mi ia nāmri Iesu, mēhekīr mētāmīnimwin, mīni irāpw pam nīpārhiēnien sāvānhi. ³⁴ Iesu rīregi, mīni pen tī prān i mā, “Nārīk, nahātātāien sām rīno raka ik ikuvehe māsanīn. Nāmārīnuien ramarā tukw ik. Evān! Nemhāien sām ruvāiwān.”

³⁵ Nəpɪn Iesu raməgkiari ihi, nərɪmama nepwɪn həuku pen ia nɪmwə səvəi iamə asori nəha Jaeras, mhəuvehe, mhəni mə, “Səim prən ouihi ruvamhə raka. Ramasan mə ikini pen ti iahatən i mə in trəpwəh pehe.”

³⁶ Mətə Iesu ro nəri auər a ia nəfe irəha haməni, mini pen ti Jaeras i mə, “Tikəpwəh nehəkiriən, mini a nɪpərhiənien ia nɪrak.”

³⁷ Ia nəpɪn nəha Iesu rɪnise pen ti nərɪmama mə tuhəpwəh nukurirəien in. Mətə rəsəni a Pita, Jemes, mine Jon piəvi Jemes. ³⁸ Nəpɪn irəha həuvən mhəpirapw ia nɪmwə səvəi Jaeras, Iesu rəti pen mətə kamho nurigrigien asori. Nərɪmama kamhəpi mamhasək əpwəmwis. ³⁹ Mətə Iesu ruvnɪmwə ia nəkwai nɪmwə mərəs pen irəha i mə, “Rəfo hiaməurigrig mamhasək? Prənouihi nəha rɪpkemhə mhə, mətə ramapri a.”

⁴⁰ Irəha həregi, haris ia Iesu. Mətə in rərhi irapw irəha həuvən fwe iruə, miri tata mine mama səvəi prən ouihi irəhar nərɪmama kahar səvənhi həuvən fwe ia kwopun prən ouihi raməmək ikin. ⁴¹ Nənə in ruvehi rəgi prən ouihi nəha, mini pen tukwe in mə, “Talita kum.” Nɪpwrai nəgkiariien nəha rini iaməni irə mə, “Prənouihi, iakini pehe tukw ik i mə ərer.” ⁴² Təkwtəkwni a prən ouihi rɪskəmter mavən. (Prənouihi nəha nuk səvənhi twelef.) Nəpɪn nərɪmama hətoni nəfe Iesu rino, nənimenraha rier pik. ⁴³ Mətə Iesu rɪnise pen ti nɪrəha i mə, “Tihəpwəh nəvisaiuən noien i m nərɪmama. Həuvei pen nəveginien riti min pwəh rəni.”

6

Nəmə Nasaret həpwəh nisaiien Iesu

¹ Iesu rəpwəh kwopun nəha mevən fwe imwəni. Nərɪmama me səvənhi irəha mwɪ həkurirə in mhəuvən fwe ikin. ² Nəpɪn Sapat ruvehe, Iesu rɪnamahatən nərɪmama ia nəkwai nɪmwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Nərɪmama həpik səməme kamhətərig Iesu hərkərinari irə, mamhəres mə,

“Iəmə i ruvehi narimnari me nəha pəku? Muvehi nukurənien nəha pəku? Raməfo irə mamə nɪmtətien asori me? ³ Kwa kapenta i tini Meri! Piəvni me nə Jemes, Josef, Jutas mine Saemon. Kɪtiriməni me hamarə ia rukwənu i kitaha mɪnraha.” Irəha rerinraha rɪpkagien mhə ti Iesu. Həpwəh nisaiien in.

⁴ Ro iaməni irə Iesu rini pen ti nɪrəha i mə, “Nərɪmama ia kwopun me kamhəsiai profet riti, mətə ia imwəni atukwatukw, nəkur imwəni me mine nərɪmama səməme kamharə ia nəkwai nɪmwə səvənhi ko həpwəh nisaiien in.” ⁵ Nənə Iesu rɪpko mhə nɪmtətien rɪpik fwe imwəni. Ro kəru uə kahar a, məmruətə rəgin mi ia nərɪmama səməme nemhəien rarə ia nɪrəha, mo irəha həuvehe mhəsənɪn. ⁶ In ramərkərinari ia nəkur imwəni me ti nəri nə mə irəha həpkini mhə nɪpərhiənien irə.

Iesu rərhi pen nərɪmama səvənhi twelef həuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan

Iesu ramevən ia rukwənu me mamahatən nərɪmama me. ⁷ Ia nəpɪn nəha in rəkweɪn nərɪmama səvənhi twelef həuvehe. Nənə in rɪnamərhi pen irəha kəru kəru ia kwopun me, muvei pen nasoriən mɪnraha. Ia nasoriən nəha irəha tuhəkoui irapw nənɪmwɪn ərəha me ia nərɪmama.

⁸⁻⁹ Iesu rini pen ti nɪrəha i mə, “Tihəpwəh nuvehien narimnari me səvəi suatuk, nəveginien uə tənəripw uə mane. Tiharkahu ia karkahu kuatia a, mhəuvehi pen put, mhəuvehi kaskin a, mhəuvehi mamhəuvən. ¹⁰ Nəpɪn hiəuvən ia kwopun riti, mhəuvnɪmwə ia nəkwai nɪmwə, tiharə ia nɪmwə nəha meste tihəier. ¹¹ Trini minuə fwe ia kwopun riti nərɪmama həpkəsəni mhə kimiaha, həpkokeikei mhə mə tuhəregi nəgkiariien səkimiaha, nəpɪn kimiaha hiəpwəh imwənraha, tihounouini raka nɪməkwrur ia nisumiaha. Noien nəha hio ro nɪmtətien mɪnraha, mamahatən pen mə həno noien ərəha.”

¹² Iesu rini pen pam nənə irəha həuvən mamhəvisau irapw mə nərɪmama tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha. ¹³ Irəha kamhəkoui irapw nərəmhə me həpik ia nərɪmama, mamhətəgi pen oel ia kənkapwə nərɪmama səməme nemhəien rarə ia nɪrəha, mho irəha həuvehe mhəsənɪn.

Kɪnəfo Jon Paptəes remhə

¹⁴ Kig Herot riregi narimnari me səməme Iesu ramo ti nəri nə mə nərɪmama kamhəni pik nəghi Iesu. Nepwɪn kamhəni mə, “In Jon Paptəes. Rɪnətui mwɪ ia nemhəien səvənhi ro pen rauvehi nɪskaiien mamə nɪmtətien me.”

¹⁵ Nepwɪn kamhəni mə, “In Profet Elaeja.” Nepwɪn mwɪ kamhəni mə, “In profet riti rəmwhən ia profet kupwən me.”

¹⁶ Mætə nəpin Kig Herot riregi, rini mə, “Jon sə iakinərai raka kənkəpwə rinətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

¹⁷⁻¹⁸ Kig Herot rini nəgkiariien nəha ti nəri nə mə fwe kupwən in rakres Herotias pran səvəi piəvni nəghin nə Filip. Mətə Jon rini pen tukwe in mə, “Ikakres pran səvəi piəm noien nəha rīpatukwatukw mhəə ia Loa.” Nənə ti prən nəha Kig Herot rini nəkwən kərihi tərini Jon kuvehi puvnimwə ia kalapus. ¹⁹ Nəpin Jon raməmak fwe ia kalapus, Herotias raməmwəki afafa a in, mamokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rəknekin tukwe ti noien. ²⁰ Kig Herot rehekir Jon, mukuran mə in iəmə ikinan riti sə noien səvənhi ratukwatukw. In ramətui amasan ti Jon mə iərmama riti trəpwəh nourahaien. Nipərhiəniən nəpin Kig Herot riregi Jon raməgkiari, nətəriğien səvənhi rəvsəusini pik, mətə rerin rəgien mə triregi.

²¹ Herotias rokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rəknekin. Mətə in rətoni suatuk tukwe ia nəpin Kig Herot rinətui irə. Ia nəpin nəha Kig Herot ro nəveginien asori riti səvəi nəmə asori me səməmə kamharə ipaka tukwe in mine nəmə asori me səvəi naruağən me mine nəmə asori me ia tənə Kalili. ²² Nəpin irəha kamhani pəri nari, prən ouihə səvəi Herotias ruvehe mamotanis ia nəmrinraha. Kig Herot mine nəmə asori me səməmə kamhani pəri nari irəha min hətəni rerinraha rəgien tukwe. Ro iamənhi irə Kig Herot rini pen ti prən ouihə nəha mə, “Ikokeikei nəfe ikərəs i. Iou takuvei pehe mik.” ²³ Kig Herot rini nəkwən muvehi kwəsuahe tukwe, mini mə, “Nəfe ikərəs, takuvei pehe. Nitətə səiou iakamərimənu irə ikuə takərpifi ia nipərən kəru, muvei pehe riti mik, takaməkeikei mo.”

²⁴ Kurirə irə pran ouihə nəha revən mini pen ti səvənhi mama mə, “Mama, takərəs nəfe?”

Miregi rini mə, “Evən mərəs kənkəpwə Jon Paptas.”

²⁵ Ro iamənhi irə pran ouihə nəha raiu akwauakw mevən ti Kig Herot, mini pen tukwe in mə, “Ikokeikei mə takwtəkwuni tikuvei pehe kənkəpwə Jon Paptas ia tikiplet.”

²⁶ Kig Herot rerin rəpou pik tukwe. Mətə ti nəri nə mə riməuvehi kwəsuahe ia nəmri nəmə asori me səməmə kamhani pəri nari irəha min, rəpwəh noikeikiən mə trətəfi nəgkiariien səvənhi sə rimən pen ti prən ouihə i. ²⁷ Təkwətəkwuni a in rərhi pen iaruağən riti mini pen tukwe mə trevən muvehi kənkəpwə Jon muvehi muvehe. Iaruagən nəha revən fwe ia kalapus, mərai raka kənkəpwə Jon, ²⁸ məmri pen ia tikiplet, muvehi muvehe, muvei pen m prən ouihə. Prənouihə nəha ruvehi mevən, muvei pen m səvənhi mama. ²⁹ Nəpin nərmama me səvəi Jon hərəgi, həuvehe mhəuvehi nipwrai Jon, mhəuvən mhəmri pen ia nipəğ sə kanimwi iərmama ikin.

Iesu rəkwməni nərmama me həpik ikəvsini nərmən me əpa irəha pam faef-taosen

³⁰ Aposol me hərəğiğ pehe mwi ti Iesu, mhəni pen tukwe in narimnari me həno mine nəgkiariien me səməmə hənəhatən nərmama me irə. ³¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvehe kimiaha əpa. Pwəh səuvən ia kwopun riti nərmama həiwən ikin, mhəpwis ouihə a.” In rini iamənhi irə ti nəri nə mə nərmama həpik kamhəuvehe tukwe mamhəuvən. Ro pen nəpin səvənraha riwən ti nəniən nari.

³² Irəha həputə ia nitətə ouihə riti, irəha əpa, mamhəuvən fwe ia kwopun riti nərmama həiwən ikin. ³³ Nərmama həpik hənətə Iesu mine nərmama me səvənhi həputə ia nitətə ouihə, mamhəuvən. Həuvəukurən raka kwopun kamhəuvən ikin. Ro pen irəha haraka ia rukwənu me səvənraha, mhəiu akwauakw mhəkuraui pəri mhəkupwən mhəuvən fwe ikin. ³⁴ Nəpin Iesu ruvare, mətoni nərmama həpik, nənə rerin rəkwəpir ti nirəha, ti nəri nə mə irəha həmwhen ia sipsip me nepwin iərmama riwən trətə amasan irəha. Nənə Iesu rinamahatən irəha ia narimnari me rəpik.

³⁵ Nəpin meri rakakini, nərmama me səvənhi həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Kwopun i nəveginien riwən ikin. Rinaməruarəv. ³⁶ Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia nəmhin me mine rukwənu me kwərha ipaka pwəh həuvehi nəmri nəveginien sənənraha.”

³⁷ Mətə Iesu rini mə, “Kimiāha nə tihəuvei pen nəveginien minraha.”

Miregi hani pen tukwe in mə, “Rəfo? Ikokeikei mə təhəuvən mhəuvehi nəmri bred ia silin kino ia silfa irəha pam tu-hantret, mhəkwməni irəha i?”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmiāha bred kəvə? Həuvən mhətəni ro.”

Nənə irəha həuvən mhətəni mhəni mə, “Sənəməha bred krirum mine nəmu kəru.”

³⁹⁻⁴⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəuvən mhəni pen ti nərmama me i mə təhəuai irəha me, nepwin fifti, nepwin hantret, pwəh həkure ia nurhi əmrəmerə.” Nənə nərmama həuai irəha me mhəkure. ⁴¹ Nənə Iesu ruvehi bred krirum mine kwətə nəmu kəru, məkwətə ia niməgouəgou, məfwaki mini vivi Kumwəsən tukwe, məkwəsən bred me, muvei pen m nərmama me səvənhi mə təhəpeki pen m nərmama me, mərə məkwəsən mwi kwətə nəmu mi nəha kəru həpeki pen m nərmama me pam. ⁴² Nərmama pam hani nari tipwinraha rəsisi. ⁴³ Nənə nərmama me səvəi Iesu həvai pen nipərpəri bred mine nəmu me hənəpwəh

ramrimar rukuar ia tənariṗw twelef. ⁴⁴ Nərmama me nəha hənani nari həpik, ikəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosen.

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

⁴⁵ Təkwəkəwuni a mwi Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəputə ia nitətə ouih, mhəkupwən, mhəpi simwin ia nui asori Kalili, mhəuvarei mhəuvən fwe ia rukwənu nəha Petsaeta. In tramo mərhi pen nərmama me həuvən fwe imwənraha me. ⁴⁶ Nəṗin Iesu rəsəkir raka minraha, mutə ia təkəur riti mə trəfwaki.

⁴⁷ Raməfwaki meste rinapitəv. Nəṗin nəha rinapitəv irə, nərmama me fwe ia nəkwai nitətə ouih kamhəiu ihi ia kurkwai nui asori. Iesu in əpa fwe parei. ⁴⁸ In rəti peraha, mətoni irəha kamharkut ti nəsuəien ti nəri nə mə kamhəiu mamhəuvən ia nəmri mətagi mwatuk. Ia nəṗin nəha rinamran, Iesu ruvehe ti nirəha, mamavən ia təkure nui, mokeikei mə trevən mukurau ia nikarenraha. ⁴⁹ Nəṗin nərmama me səvənhi həti pen mhətoni Iesu ravən ia təkure nui asori, rerinraha ramrhi mə in iəremhə riti. Hamasək əpwəmwis. ⁵⁰ Irəha pam hətoni, həhekir asori.

Mətə təkwəkəwuni a Iesu rəgkiari minraha, mini mə, “Kimiaha tihəpwəh niregiien rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehekiriien.” ⁵¹ Iesu revən ti nirəha, məputə ia nitətə ouih. Ia nəṗin nəha nimətagi reiwai miwən. Nənə nərmama me səvənhi nənimenraha rier pik, ⁵² ti nəri nə mə həreirei nṗwrai nimtətien Iesu sə rino ia bred krirum, mətə nətərigien səvənraha riskai pik.

Iesu ro nəkur Kenesaret həuvehe mhəsanin

⁵³ Irəha həpi simwin ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ⁵⁴ Nəṗin hənəkwi tərini raka nitətə ouih səvənraha mhəier, nərmama hətoni, mhəkurən amtia mə Iesu nəha. ⁵⁵ Ro pen irəha haiu mhəuvən ia kwopun me pam, mhəuvehi nərmama me səməme nemhəien rarə ia nirəha, mhəuvehi ia niməhan me səvənraha, mhəuvehi mhəuvehe ti kwopun pəku həregi mə Iesu ramarə ikin. ⁵⁶ Ia kwopun pam Iesu revən ikin, ia taon me, uə ia rukwənu asori me, uə ia rukwənu ouih me, nərmama me həmri nərmama me səməme nemhəien rarə ia nirəha ia kwopun asori me səvənraha me, mamhəres Iesu mə ko irəha hərapı a nusvenhi tinari səvənhi. Nənə irəha pam səməme hərapı nusvenhi tinari səvənhi həuvehe mhəsanin.

7

Nahatən me səvəi Loa mine Farisi me kamhəni ərəha Iesu

¹ Farisi me nepwin mine nahatən me nepwin səvəi Loa səməme həuku pen fwe ia Jerusalem housəsimwin pen irəha me ti Iesu, ² mhətoni səvənhi nərmama me nepwin kamharui nitətə səvəi kaha kupwən me səvənraha, mamhəni nəveginien ia rəginraha, mətə həpkukupwən mhə mhərkwerig. ³ (Farisi me mine nəkur Isrel me pam kamhesi pen nitətə səvəi kaha kupwən me səvənraha. Trini minuə həpwəh nərkwerigien ia rəginraha, ko həpwəh naniiien nari. ⁴ Nəṗin irəha həuku pen fwe maket, mhəuvehe ia rukwənu, tuhaməkeikei mhəkupwən mhərkwerig. Mə həpwəh, ko həpwəh naniiien nari. Natuakəmien me nepwin mwi həpik kamhesi pen. Kamhəuvehi tikikap me mine tikinari ouih me mine tikinari asori me səməme kino ia pras, mhəkiətinimw irəha ia nui mə tuho həmher ia nəmri Kumwesən.)

⁵ Farisi me mine nahatən me səvəi Loa həres pen Iesu i mə, “Rəfo səim nərmama me həpwəh nesi penien nitətə səvəi kaha kupwən me? Hamani nari, mətə həpkukupwən mhə mhərkwerig.”

⁶ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Fwe kupwən, Profet Aesea riməni atukwatukw kimiaha kəuətkəsə me. Rəmwhen kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Nərmama me i kamhəgnəgini iou ia tərhunraha,

mətə nətərigien səvənraha ramak isipwin tukw iou.

⁷ Irəha kamhəfwaki auər a miou.

Nəṗin kamhəhatən nərmama, həni mə kamhəhatən nəgkiariien səiou, mətə rekəm.

Kamhəhatən a nəgkiariien sə ruku pen ti nərmama.’

⁸ Kimiaha hiənəpwəh raka nəgkiariien me səvəi Kumwesən, nənə təkwəkəwuni mine hiamesi pen a natuakəmien me səvəi nərmama.”

⁹ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəkurən amasan noien səvəi nərarkiiien Loa səvəi Kumwesən mə tihəsi pen narəien səkimiaha. ¹⁰ Tihətəriɡ ro ti Moses. Riməni mə, ‘Tikisiai səim tata mine səim mama.’ Rini mwi mə, ‘Trini minuə iərmama riti rani ərəha səvənhi tata mine mama, tukaməkeikei kousi əpune in.’ ¹¹ Mətə kimiaha hiəməni mə,

‘Trini minnæ iærmama riti rini pen ti sævænhi tata mine mama mæ, Sæiou narimnari me sæ trasitu ia kimirau ro korpan’ (ua sævæi Kumwesæn),¹² ko ripkasitu mhæ mwi ia sævænhi tata mine mama, muvei pen nari riti minrau. Hiamæsisæg iærmama næha. ¹³Nænæ ia noien næha hiamousi raka nægkiariien sævæi Kumwesæn ia naræien sækimiahæ kinahatæn kimiahæ iræ. Narimnari me ripik hiamo iamînhi.”

Næfe nari tro iærmama ruvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn

¹⁴ Iesu rækwein mwi nærmama me hæuvehe. Rini pen ti niræha i mæ, “Kimiha pam tihætærig amasan ia nirak, mhæukuræn næfe takini. ¹⁵ Nari riti riwæt iærmama ræni ko ro in ruvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn. Mætæ narimnari me sæmæme hæuku pen ia rerin fwe imwæ mamhæier iræha næ kamho in ræmkemik ia næmri Kumwesæn. ¹⁶ Kimiahæ nærmama nækwæregimiahæ raræ ti niregiiæn nari, tihætærig amasan.”

¹⁷ Næpin næha Iesu rækæmter mæpwæh nærmama me næha, muvnmwæ fwe ia nækwai nimwæ. Nænæ nærmama me sævænhi kamhæres pen in mæ trini nipwrai nusipekinien sæ rimæni. ¹⁸ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kimiha mwi hiamreirei ihi? Hiæpkukuræn mhæ mæ næfe næghin ruku pen fwe iruæ muvnmwæ ia iærmama ko ripko mhæ in ræmkemik ia næmri Kumwesæn ¹⁹ ti næri næ mæ ripkuvnmwæ mhæ ia rerin, mætæ ramevæn ia tipwin mamier.” (Ia nægkiariien næha, Iesu rini irapw mæ næveginien me pam ramasan ti næniien.)

²⁰ Iesu raræ mini mwi mæ, “Nari sæ ruku pen ia reri iærmama fwe imwæ mamier in næ ramo in ræmkemik ia næmri Kumwesæn. ²¹ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ nêtærigiæn æræha ruku pen fwe imwæ ia reri iærmama, mamier. Nærman mine nipran kamhæiri ænpæpen iræha me, nakresien, nousi æpuneien iærmama, nakresien pran sævæi iærmæpæ, ²² iærmama ramæpwitig ti nautæ sævænhi, næmtihæien nari, neikuæien, noien sæ ro naurisien, næmwækiien, nini ærhæien iærmama, næfiæutæien, nærmæriien. ²³ Noien æræha me i kamhæuku pen fwe imwæ ia reri iærmama, mamhæier, mamho iærmama ræmkemik ia næmri Kumwesæn.”

Iesu rækoui irapw nænimwin æræha ia præn ouihi sævæi pran Fonisia

²⁴ Iesu rier mæpwæh kwopun næha, mevæn ipaka ti taon næha Tæa. Revæn mamaræ ia nimwæ riti, mæpwæh nokeikeiien mæ nærmama tuhæukuræn in mæ ramaræ ia kwopun næha. Mætæ ko ripkærkwafæ mhæ ti niræha. ²⁵⁻²⁶ Nænæ pran riti fwe ikin, sævænhi præn ouihi nænimwin æræha ramaræ iræ. Præn næha ripko mhæ præn Isrel,^a mætæ rinætui fwe ia Fonisia ia tææ Siria. Næpin rirægi mæ Iesu in ia kwopun næha, ruvehe tukwe, minimwi nukurhuan mi ia nænimen, mamasæk tegin in mæ, “Tikasitu ia nirak, mækoui irapw iæremhæ ia sæiou præn ouihi.”

²⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Pwæh nækwærhakwærhæ hækupwæn mhani nari tipwinraha ræsis. Ræpwæh namasanien mæ takuvehi næveginien sænæi nækwærhakwærhæ, mæraraki pen i m kuri me.”

²⁸ Miregi præn næha rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu, nipærhienien, mætæ kuri me fwe ia ruei tepol, iræha mwi kamhani næmwækmwæki næveginien sænæi nækwærhakwærhæ.”

²⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ti næri næ mæ ikini iamînhi iræ, ik tikrærig mamevæn. Iæremhæ ruvæier raka ia præn ouihi sæim.”

³⁰ Nænæ præn næha rirærig pen fwe imwæni mætæ sævænhi præn ouihi ramapri amasan ia nimæhan sævænhi. Iæremhæ naraka iræ.

Iesu romasan iæpou riti

³¹ Iesu ræpwæh kwopun sævæi Tæa mevæn ia taon riti næghin næ Saeton, mæpwæh muvehe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, næpi simwin pehe ia nui asori Kalili. ³² Ia kwopun næha nærmama nepwin hæuvehi iæpou riti sæ ripkægkiari mhæ nækwæregin ruvisimw, mhæuvehi mhæuvehe ti Iesu, mhæres pen mæ træmrutæ rægin iræ.

³³ Nænæ Iesu riri raka æpa iæpou næha, rouevæn isipwin ti nærmama, muvei pen nukwai rægin ia ruei nækwæregi iæpou, mærgavis pen ia rægin, mirapi nærami iæpou iræ. ³⁴ Nænæ nækwætæ ia neiaï, meiahag æfi, mini pen ti iæpou i mæ, “Efata!” Nipwrai nægkiariien næha “Efata,” in i mæ “Ækwag!” ³⁵ Iesu rini iamînhi iræ mine nækwæregi iæpou næha rækwag. Rerin ruvehe ramægkiari amasan.

³⁶ Nænæ Iesu rinise pen æknekin ti niræha i mæ tuhæpwæh nævisauien næfe in rino ia iæpou næha. Mætæ næpin rinise æknekin iræha, hæmæha mhæni mwi. ³⁷ Nænimenraha rier pik ti Iesu. Hæni mæ, “Eh! Narimnari me i iæmæ i ramo rirai raka pam! Nærmama sæmæme nækwæreginraha ruvisimw, mine nærmama sæmæme hæpkægkiari mhæ, in ramomasan iræha.”

7:15: Wok Me 10:14-15 ^a 7:25-26: Pran næha rægkiari ia nægkiariien sævæi nækur Kris, mamesi pen kastom sævænraha.

7:31: Mat 15:29-31 7:33: Mak 5:23, Luk 4:40, 13:13 7:34: Mak 6:41, Jon 11:41 7:36: Mak 1:43-45 7:37: Aes 35:5

8

Iesu rækwməni nərmama irəha pam fo-taosən

¹ Ia nəpən nəha nərmama həpik həuvehe mwi ti Iesu. Sənərraha nəveginien ruvəiwən. Iesu rəkwein nərmama me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, ² “Rerik rərkwəpīr ti nərmama me i. Hənarə raka nəpən kahar kitaha mīnraha nənə sənərraha nəveginien ruvəiwən. ³ Irəha nepwīn həuku pen fwe isipwīn. Trini mīnuə həpkani mhə nari, iakərhi pen irəha fwe imwənraha, nəmīnraha trīpitəv həmwēi ia suatuk.”

⁴ Miregi nərmama me səvənhi həres pen mə, “Kitaha tsəfo irə mhəuvehi sənərraha bred? Samarə ia kwopun nəveginien riwən ikin.”

⁵ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Sənəmiaha bred kevə?”

Miregi həni mə, “Sefen.”

⁶ Iesu rini nəkwən mə nərmama me nəha sənərraha nəveginien riwən tihəkure ia tiprənə. Irəha həkure, nənə in ruvehi bred me nəha sefen, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe. Nəpīn rəfwaki pam, māməkwsen bred me, mauvei pen m nərmama me səvənhi mə tuhəpeki pen m nərmama me. Nənə həpeki pen mīnraha. ⁷ Nərmama me səvənhi sənərraha kwopnəti nəmu me nepwīn mwi fwe ikin. Iesu rəfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, mīni pen ti nirəha i mə, “Nəmu me i mwi tihəpeki pen mīnraha.” ⁸ Nənə nərmama me pam həni nari tipwīnraha rəsisi. Həvai pen nīpərpəri bred mīne nəmu me hənəpwəh ramrīmər rukuər ia tənəripw sefen. ⁹⁻¹⁰ Nərmama me nəha Iesu rækwməni irəha ipaka fo-taosən. Nəpīn Iesu rəkwməni pam irəha, rərhi pen irəha kāmhəuvən imwənraha me. Kurirə irə rəputə ia nitətə ouihī irəha nərmama me səvənhi māmhəuvən fwe ia kwopun riti nəghīn nə Talmanuta.

Farisi me hokeikei mə tuhətōni nīmətēien riti

¹¹ Farisi me həuvehe māmhəres Iesu mə, “Ko iko ro nīmətēien riti sə ruku pen ia neiāi pwəh iahətōni mhəkūrən mə ik pərhiēn Kumwesən rərhi pehe ik?”

¹² Iesu riregi, miregi rərəha fwe imwə ia rerin, mīni mə, “Nīmətēien əfo nəha nərmama ipwet mīne kāmhatūi? Iakani nīpərhiēnien tukumiāha i mə nərmama ipwet mīne ro iamīnhi Kumwesən trəpwəh nuvei penien nīmətēien riti mīnraha.” ¹³ Ia nəpīn nəha Iesu rəpwəh irəha, məputə ia nitətə ouihī irəha nərmama me səvənhi, mhəier, māmhəuvən ia nikare nui.

¹⁴ Nərmama me səvai Iesu hənenouenou mə tuhəuvehi bred. Sənərraha bred kuatia a ia nəkwai nitətə ouihī. ¹⁵ Nənə Iesu rəvəhag mīnraha, mīni mə, “Tihətui amasan, māmhəsiari ti yis səvai Farisi me mīne yis səvai Kig Herot.”

¹⁶ Miregi nərmama me səvənhi hənaməgkiari mīnraha me i mə, “Sənətaha bred riwən.”

¹⁷ Nəpīn Iesu riregi, rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo hiaməgkiari m kīmiāha me mə sənəmiaha bred riwən? Rosi hiəpkətə raka mhə ihi mhəirei? Rosi kəmkapwəmiāha riskai? ¹⁸ Nənīmēmīāha nə, mətə rəfo hiəpkətə mhə nari? Nəkwəregimīāha nə, mətə rəfo hiəpkregi mhə nari? Rosi rerimīāha rīpkrhi mhə ¹⁹ nəpīn iakinəkwsen bred krirum məkwməni nərman faef-taosən irə? Ia nəpīn nəha kīmiāha hiəuvehi tənəripw kevə rukuər ia nīpərpəri nəveginien hənəpwəh ramrīmər?”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Twelef.”

²⁰ Nənə Iesu rəres pen mə, “Nəpīn iakinəkwməni nərmama fo-taosən ia bred sefen, kīmiāha hiəuvehi tənəripw kevə rukuər ia nīpərpəri nəveginien hənəpwəh ramrīmər?”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Sefen.”

²¹ Nənə Iesu rəres pen irəha i mə, “Hiamreirei ihi?”

Iesu romasan iərmama riti nənimen rifwə

²² Irəha həuvehe ia taon nəha Petsaeta. Nərmama nepwīn fwe ikin həiri iərman riti nənimen rifwə mhəuvehe ti Iesu, mhəres Iesu mə Iesu trəmruətə rəgin irə. ²³ Nənə Iesu ruvehi rəgin, mīri in rouaraka ia rukwənu. Nənə Iesu rərgəvəsi nənimen māmruətə rəgin irə, mərəs in i mə, “Ikamətə nari?”

²⁴ Miregi iərmama nəha nənimen rifwə rəti ərari mīni mə, “Iakamətə nərmama me, mətə iapktə amasan mhə irəha. Iakamətə irəha həmwəhen a ia nei me kāmhavən.”

²⁵ Ro iamīnhi irə Iesu rarə məmri pen mwi rəgin ia nənimen. Iərmama nəha rəməha mətui. Nənə nənimen ruvehe mamasan mətə amasan narimnari. ²⁶ Nənə Iesu rərhi pen in, mīni mə, “Tikevən atukwatukw fwe imwam, məpwəh nəvənien fwe ia rukwənu nəha krīməuku pen ikin.”

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

²⁷ Iesu mine sāvənhi nǝrmama me hǝuvən ia rukwǝnu me ia tǝnǝ riti nǝghin nǝ Sisaria Filipae.^a Nǝpin kamhǝuvən ia suatuk, Iesu rǝres pen sāvənhi nǝrmama me i mǝ, “Nǝrmama kamhǝni iou mǝ iou sin?”

²⁸ Miregi hǝni pen tukwe in mǝ, “Nǝrmama nepwin kamhǝni ik mǝ Jon Paptaes. Nepwin kamhǝni ik mǝ Profet Elaeja. Nepwin mwi kamhǝni ik mǝ profet kupwǝn riti sǝvǝi Kumwesǝn.”

²⁹ Nǝnǝ Iesu rǝres pen irǝha mǝ, “Mǝtǝ kimiaha hiamǝni mǝ iou sin?”

Miregi Pita rini mǝ, “Ik Kristo.”

³⁰ Nǝnǝ Iesu rinise pen ti nirǝha i mǝ tuhǝpwǝh ninien ti iǝrmama riti mǝ in Kristo.

³¹ Ia nǝpin nǝha rinamahatǝn irǝha mǝ, “Iou, Iǝmǝti Iǝrmama, takamǝkeikei miregi rǝrǝha ia narimnari me ripik. Nǝmǝ asori me mine pris asori me mine nahatǝn me sǝvǝi Loa, irǝha tuhǝpwǝh iou, mhousi ǝpune iou. Takemhǝ, nǝnǝ, nǝpin sǝro kahar irǝ iakǝtui mwi.”

³² Iesu rini irapw nǝgkiariien nǝha, ro nukurǝnien i. Mǝtǝ Pita riri raka Iesu ia nikarenraha, minanise pen tukwe in mǝ, “Tikǝpwǝh ninien nǝgkiariien nǝha ikani.”

³³ Mǝtǝ Iesu ruvsini, mǝtoni nǝrmama me sāvənhi kamhǝrer. Nǝnǝ rinise pen ti Pita i, mini mǝ, “Setan, evǝn ia tǝkutak! Nǝtǝrigien sǝim ripkesi pen mhǝ nǝtǝrigien sǝvǝi Kumwesǝn, mǝtǝ ikamesi pen a nǝtǝrigien sǝvǝi nǝrmama.”

Iǝrmama sǝ rakurirǝ Iesu tramǝkeikei mǝvrani nei kamarkuau

³⁴ Iesu rǝkwe in nǝrmama me pam hǝuvehe irǝha nǝrmama me sāvənhi. In rini pen ti nirǝha i mǝ, “Iǝrmama sǝ rokeikei mǝ truvehe mo iǝrmama riti sǝiou, tramǝkeikei mǝpwǝh nǝtǝrigien sāvənhi, muvehi utǝ nei kamarkuau sāvənhi, mǝvrani mukurirǝ iou.

³⁵ Iǝrmama sǝ rokeikei mǝ trǝkwǝtmhiiri nimiruien sāvənhi trarfa i rǝ. Mǝtǝ iǝrmama sǝ traraka ia nimiruien sāvənhi tukw iou mine nǝgkiariien amasan sǝiou truvehi nimiruien rerin. ³⁶ Trini minuǝ iǝrmama riti ripeki pam narimnari me ia tiprǝnǝ i, mo sāvənhi i, nǝnǝ kurirǝ ikin remhǝ marfa ia nimiruien rerin, noien nǝha trǝfasitu irǝ? ³⁷ Iǝrmama truvei pen nǝfe mǝrpwin tai nimiruien sāvənhi? ³⁸ Nǝrmama ipwet mine noien sāvənraha rǝrǝha. Irǝha hǝnǝpwǝh Kumwesǝn rǝmwhen ia pran riti sǝ rinǝpwǝh iǝrman sāvənhi, mamesi pen iǝrman ǝpǝ mwi. Trini minuǝ iǝrmama riti rauris ia nǝmrinraha ti ninien mǝ in iǝrmama riti sǝiou, rauris mwi ti nǝvisaiuen nǝgkiariien sǝiou minraha, iou mwi Iǝmǝti Iǝrmama, ia nǝpin nǝha takuvehe ia niskaiien sǝvǝi tata sǝiou kimaha nagelo ikinan me, takauris ti ninien mǝ iǝrmama nǝha in iǝrmama riti sǝiou.”

9

Nipwrai Iesu ruvehe mopǝ

¹ Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Iakani nipǝrhienien tukumiaha i mǝ nǝrmama nepwin kamhǝrer ia kwopun i tuhǝpkemhǝ mhǝ meste tuhǝtoni niskaiien sǝvǝi Kumwesǝn rier pehe irau nitǝtǝ sǝ in ramǝrimǝnu irǝ.”

² Nǝpin sikis rukurau, nǝnǝ Iesu riri ǝpa Pita mine Jemes mine Jon, hǝutǝ parei ia tǝkuǝr ǝpwǝmwis riti. ³ Ia kwopun nǝha irǝhar harǝtoni ia nǝnimenrahar nipwrai Iesu ruvehe mopǝ. ⁴ Sāvənhi tinari ruvehe mǝpsan mamser pik. Iǝrmama sǝ ramaikuas tinari ia tiprǝnǝ i ko ripkaikuas mhǝ rǝpsan rǝmwhen ia tinari sāvənhi. ⁵ Nǝnǝ irǝhar harǝtoni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouǝgkiari irǝhar Iesu.

⁶ Nǝnǝ Pita rini pen ti Iesu i mǝ, “Iahatǝn, ramasan mǝ kimrahar iaharuvehe i. Pwǝh kimrahar iaharo tǝnimwǝ kahar, riti sǝim, riti sǝvǝi Moses, riti sǝvǝi Profet Elaeja.” ⁷ (Pita rini iamihni irǝ ti nǝri nǝ mǝ irǝhar harhekir pik. Rireirei mǝ trafni irǝ.)

⁸ Nǝnǝ nǝpuǝ riti ruvehe muvegi irǝha. Nǝnǝ reri Kumwesǝn ruku pen ia nǝpuǝ mini mǝ, “In nǝha nǝrik keikei. Tihǝtǝrig in.”

⁹ Tǝkwǝtkwuni a mwi, Pita, Jemes, mine Jon harǝti ǝrari mharǝpwǝh nǝtoniien Moses mine Profet Elaeja, mǝtǝ Iesu ǝpa irǝha min.

¹⁰ Nǝpin kamhǝiwaiu pehe ia tǝkuǝr, Iesu rinise pen ti nirǝhar i mǝ, “Nǝfe hiarinǝtoni kimirǝhar tihǝrǝpwǝh ninien ti iǝrmama riti meste iou, Iǝmǝti Iǝrmama, iakǝtui mwi ia nemhǝien sǝiou.” ¹¹ Ro iamihni irǝ mine harǝpwǝh nini irapwien nǝfe harinǝtoni, mǝtǝ kamharǝres irǝhar me i mǝ, “Nǝfe nipwrai nǝgkiariien nǝha Iesu rimǝni pehe tukutahar i mǝ in trǝtui mwi ia nemhǝien sāvənhi?”

¹² Nǝnǝ irǝhar harǝres Iesu mǝ, “Rǝfo nahatǝn me sǝvǝi Loa kamhǝni mǝ Profet Elaeja tramǝkeikei mukupwǝn muvehe?”

^a 8:27: Kani kwopun nǝha mǝ “Sisaria Filipae,” ti nǝri nǝ mǝ Sisaria in taon asori riti ia tǝnǝ Kig Filip ramǝrimǝnu ikin.

8:28: Mak 6:15 8:29: Jon 6:68-69, Mak 9:9 8:34: Mat 10:38-39 8:38: Mat 10:33 9:1: Mak 13:30
9:7: Mat 3:17, 2Pit 1:17-18, Dut 18:15, Wok Me 3:22 9:9: Mat 12:16, Mak 8:30

¹² Miregi Iesu rini pen ti nirəhar i mə, “Nipərhiendien, Profet Elaeja trukupwən muvehe məmri amasan pam narimnari me rəmwhen ia sə fwe kupwən. Mətə rəfo kimarai pen ia Nəkukua İkinan iamınhi irə mə iou, İəməti İərmama, takaməkeikei miregi rərəha ia narimnari me rıpik? Tuho ia nirak rəmwhen ia iou iəmə rərəha riti. ¹³ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə Profet Elaeja ruvəuvehe raka.^a Nənə nərmama me hesi pen nətərigien səvənraha mho rərəha irə rəmwhen ia Nəkukua İkinan rani.”

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iəkunouihi riti

¹⁴ Iesu irəha Pita, Jemes, mine Jon hərərig pehe mwi ti nərmama me səvəi Iesu, mhətəni nərmama həpik kamhərer kurkurau ia nərmama me səvəi Iesu. Nahatən me səvəi Loa mine nərmama me kamhəvisə mınraha me. ¹⁵ Nəpin nərmama me hətə Iesu, hərəkərinari, mhaiu mhəuvən mhəgkiari pen min.

¹⁶ Nənə Iesu rəres pen irəha i mə, “Kimiaha nahatən me səvəi Loa hiaməgkiari ia nəfe?”

¹⁷ Mətə riti ia nərmama me nəha rini pen tukwe in mə, “İahatən, iou iakuvehi səiou iəkunouihi muvehe tukw ik. Nənimwin ərəha riti ramarə irə, mamə rerin riwən ko rıpkəgkiari mhə. ¹⁸ Kwopun pəku səiou iəkunouihi revən ikin, nəpin nənimwin ərəha ruvehi in, ruvehi mouni ia tıprənə. Nisəkwən ramaiu ia tərhun. Ramahi revin. Nıpwran rakinkin. İakinəres raka nərmama me səim mə tuhəkoui irapw nənimwin ərəha nəha, mətə həni mə ko həpko mhə.”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nəkur ipwet mine səkimiaha nahatətəien riwən. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəpin? Tinesən mine iakapwis kimiaha? Kimiaha tihəuvən mhəuvehi iəkunouihi nəha mhəuvehi mhəuvehe.”

²⁰ Nənə irəha həuvən mhəuvehi in mhəuvehe ti Iesu. Nəpin nənimwin ərəha rətə Iesu, təkwtəkwuni a ro iəkunouihi rımwei ia tıprənə, mərkərekir, məsəkwasəkwu. Nisəkwən ramaiu ia tərhun.

²¹ Nənə Iesu rəres pen səvənhi tata i mə, “İəkunouihi i ruvehi nemhəien i nuk kevə?”

Miregi səvənhi tata rini mə, “Nemhəien i rıməuvehi ia nouihien səvənhi. ²² Nəpin rıpk nənimwin ərəha i ro iəkunouihi rımwei pen ia napw uə ia nui mə tremhə. Mətə mə ikukurən noien nari riti, tikopi tukumrau, masitu ia kimrau.”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikini nəgkiariien nəha mətə mə ikukurən noien? Trini minuə iərmama riti rahatətə pərhiien ia nirak, iakukurən noien narimnari me pam min.”

²⁴ Nənə təkwtəkwuni a mwi tata səvəi iəkunouihi nəha rasək əpwəmwis, mini mə, “İakahatətə ia niram, mətə nahatətəien səiou rıpkiskai mhə. Tikasitu ia nirak!”

²⁵ İa nəpin nəha nərmama həpik kamhaiu mamhəuvehe. Nəpin Iesu rətəni irəha, rinise pen ti nənimwin ərəha, mini mə, “İk nənimwin ərəha sə ikamo iərmama tərhun ruvisimw mine nəkwəregin ruvisimw, iou iakani pehe tukw ik i mə tikier ia iəkunouihi i məpwəh nuvniwə peheien mwi irə.”

²⁶ Nənə nənimwin ərəha rikiukiu pik ia iəkunouihi, məkwein əpwəmwis, mier. Mətə nıpwrai iəkunouihi nəha ruvehe məpouəpou pam. Ro pen nərmama həpik həni mə, “Eh, ruvamhə!” ²⁷ Mətə Iesu ruvehi rəgin, mivi utə, rərer.

²⁸ Kurirə irə Iesu revən muvniwə ia nəkwai niwə. Nəpin nərmama me səvənhi me irəha min əpa, həres pen in mə, “Rəfo kimaha iahəreirei nəkoui irapwien nənimwin ərəha nəha?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nənimwin ərəha sə ro me iamınha irə, nari riti riwən ko rəkoui irapw irəha, mətə nəfwakiien əpa.”

Iesu rini irapw mwi mə in tremhə

³⁰ İrəha həpwəh kwopun nəha mhəuvən mhəpi simwin ia tənə Kalili. Iesu rıpkəkeikei mhə mə nərmama tuhəkuran kwopun me nəha ramarə ikin, ³¹ ti nari nə mə ramahatən nərmama me səvənhi, mamını pen ti nirəha i mə, “Trıpkə mhə tui kuvei pen iou, İəməti İərmama, ia rəgi nərmama. İrəha tuhəusi əpune iou. Takemha, nənə, nəpin səro kahar irə iakətui mwi ia nemhəien səiou.” ³² Mətə nərmama me səvənhi həreirei nıpwrai nəgkiariien i in rani. Həhekir ti nəresien in.

İərmama rasori məpi raka

³³ İrəha həuvehe ia Kapaneam. Nəpin həuvniwə ia nəkwai niwə riti, Iesu rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Saməuvehe kimiaha hiaməgkiari ia nəfe?” ³⁴ Mətə irəha həpwəh nəgkiariien, ti nari nə mə kamhəuvehe mamhəgkiari mə sin ia nirəha in rasori.

9:12: Mal 4:5, Sam 22:1-18, Aes 53:3 9:13: Mat 11:14 ^a 9:13: Iesu rani Jon Paptəes. 9:23: Mat 21:21, Mak 11:23 9:24: Luk 17:5 9:26: Mak 1:26 9:30: Jon 7:1 9:31: Mak 8:31, Mak 10:32-34 9:32: Luk 9:45, 18:34

³⁵ Nənə Iesu rəkure, məkwein nərmama səvənhi twelef həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Iərmama sə rokeikei mək trakupwən ia nərmama me pam, traməkeikei muvehe mukurirə, mamō in iərmama sə ramo tukwini nari m nərmama me pam.”

³⁶ Nənə Iesu ruvehi iəkunouihi riti mərpwi ia kurkwən ia nirəha, mərəhi utə, mərə mīni pen mwi ti nirəha i mə, ³⁷ “Iərmama sə trəsevər ia rerin ti iəkunouihi riti sə ro iamīnhi ia nəghik rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukwe iou. Iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe.”

³⁸ Jon rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən, kimaha iahətoni iərmama riti raməkoui irapw nərəmhə me ia nəghim. Iahaməmwur mə tahənise in ti nəri nə mə rīpko mhə in kimaha riti.”

³⁹ Mətə Iesu rini mə, “Kimiaha tihəpwəh nīniseien in. Iərmama sə ramo nīmətəien ia nəghik, kō rəpwəh nīni ərəha akwauakwien iou. ⁴⁰ Iərmama sə rəpwəh nīni ərəhəien kitaha in kitaha riti. ⁴¹ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Kimiaha nə nərmama me səiou, iou Kristo. Trini minuə iərmama riti ruvei pehe nui m kimiaha ia nəghik mə tihənimwi, in traməkeikei muvehi nərəkuēn səvənhi.”

Tikətui amasan ti nahatətəien səim

⁴² “Nəkwərəkəwərha me i səməme kamhahətətə ia nirak, trini minuə iərmama riti ro riti rīmwei ia nərəhəien, Kumwesən trərpwīn noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha trīregi rərəha məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nīpətəkīnuan kosə irapw i ia təmwei tasi. ⁴³ Mə rəgim ramo ikamwei ia nərəhəien, tikərāi raka. Mə rəgim rīpīp mətə ikuvehi nīmīruēn, ramasan pik tukw ik. Rərəha mə rəgim kəru mətə tikevən fwe ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁴⁻⁴⁵ Mə nīsum ramo ikamwei ia nərəhəien, tikərāi raka. Mə nīsum rīpīp mətə ikuvehi nīmīruēn, ramasan pik tukw ik. Rərəha mə nīsum mi kəru mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁶⁻⁴⁷ Mə nənīmēm ramo ikamwei ia nərəhəien, tikukumwiri raka. Mə nənīmēm kuatia a mətə ikuvnīmwə pen ia nītətə sə Kumwesən ramərīmənū irə, ramasan pik tukw ik. Rərəha mə nənīmēm kəru, mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək ikin. ⁴⁸ Ia kwopun nəha ‘irər səməme hamani irəha həpwəh nēmhəien.

Napw rəpwəh nīfwəien.’

⁴⁹ Napw trətəgətəg pen ia nərmama me pam rəmwhen ia sol sə kamətəgi pen ia nəvegīnien.

⁵⁰ Sol in nari amasan. Mətə trini minuə sol nəsiēnien səvənhi ruvəiwən, tihəfo mhō rəsien mwi? Pwəh sol raməmək pen ia rerimīaha. Nənə hiamarə ia nəmərīnuēn.”

10

Iesu rahatən mə iərman mīne pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

¹ Iesu rəpwəh kwopun nəha mevən ia tənə Jutia fwe ia nīkare nui aris Jotan pen. Nərmama həpik həuvehe mwi mhousəsīmwin pen irəha me tukwe. In rahatən irəha rosi sə ramo ia nəpīn me.

² Nənə Farisi me nəpwīn həuvehe mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfnī irə. Irəha hənī mə, “Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə kō iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?”

³ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Nəfe nəgkiariēn Moses rīmənī pehe tukumiaha i fwe kupwən?”

⁴ Miregi hənī mə “Moses rīnəsēni mə iərman riti rukurən nīraien nīmwai nəkukuə m pran səvənhi rani mə in rīnəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən.”

⁵ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Moses rīmərāi nəgkiariēn nəha m kimiaha ti nəri nə mə kəmkapwəmīaha riskai. ⁶ Mətə Nəkukuə Ikinan rini mə fwe ia nukune narəien, ‘Kumwesən rino iərmama kəru riti iərman riti pran.’ ⁷ ‘Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mīne mama səvənhi mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə ⁸ irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.’ Nəgkiariēn nəha rini mə iərman mīne pran səvənhi krouəpwəh ihī noien iərmama kəru i, mətə krouəuvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia. ⁹ Ti nəri nə mə Kumwesən rīpīp iərman mīne pran səvənhi iamīnhi irə, ro pen rīpkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien səvənrau.” ¹⁰ Nəpīn Iesu mīne nərmama me səvənhi həuvnīmwə mwi ia nəkwai nīmwə, irəha hərəs mwi nəgkiariēn i min. ¹¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri prən əpə riti mwi ramo noien ərəha ia səvənhi pran. Prən nəha in ramiri rīpko mhə pran atukwatukw səvənhi. ¹² Rəmwhen a mwi pran sə rəpwəh səvənhi iərman mesi pen iərman əpə riti mwi ramo

noien əvəha ia səvənhi iərman. Iərman nəha in ramesi pen ripko mhə iərman atukwatukw səvənhi.”

Iesu rəkwein amasan ia nəkwərhakwərha

¹³ Nəpin riti nərmana me kamhəuvehi nəkwərhakwərha me səvənraha, mamhəuvehe ti Iesu mə trapi irəha. Nənə nərmana me səvəi Iesu hənise irəha. ¹⁴ Mətə nəpin Iesu rətoni, niemaha rəpi. In rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh niniseien irəha. Nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə səvəi nərmana səməme həmwəhen ia nəkwərhakwərha me i. ¹⁵ Iakani nīpərhiəniən tukumiəha i mə iərmana traməkəikei mo rəmwəhen ia iəkunouih, muvehi nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə. Mə ripko mhə tripkuvnimwə mhə ia nitətə nəha ia nəpin riti.” ¹⁶ Nənə Iesu rərəhi pehe nəkwərhakwərha me, məmrutə rəgin mi ia nirəha, məkwein amasan ia nirəha.

Iərmama riti səvənhi nautə rasori rokeikei mə truvehi nimiruien rerin

¹⁷ Iesu rinamesi pen mwī suatuk səvənhi mamevən. Nənə iərmama riti raiu muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, məres pen in i mə, “Iahatən, ik iəmə amasan. Nəfe noien takaməkəikei mo mə takuvehi nimiruien rerin?”

¹⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikini mə iou iəmə amasan? Iərmama amasan riti riwən. Kumwesən əpa in ramasan. ¹⁹ Ik ikuvəkurən raka loa me səvəi Kumwesən. In rini mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama, məpwəh nakresien pran, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien, məpwəh neikuəien mə tikakres. Tikaməkəikei misiai səim tata mine mama.”

²⁰ Miregi iərmama nəha rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən, loa me pam i iakesi pen fwe ia nouihien səiou meste pehe ipwet mine.”

²¹ Iesu rətə iərmama nəha, rerin rokeikei in. Ro iamihni irə rini pen tukwe in mə, “Nari kuatia rarə ikəpwəh ihi noien. Evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpin kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmana nautə səvənraha riwən. Nənə səim nautə tripiik fwe ia neiai. Nəpin ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²² Nəpin iərmama nəha riregi nəgkiariien nəha, nənimen risiu. Rəpwəh Iesu mamevən. Rerin rəpou ti nari nə mə nautə səvənhi rasori.

²³ Ia nəpin nəha Iesu rəti ərari mətoni nərmana me səvənhi, mini pen ti nirəha i mə, “Rəknekin ti nərmana nautə səvənraha rasori mə tuhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə.”

²⁴ Nərmana me səvəi Iesu həkəri asori nari ia nəgkiariien səvənhi. Mətə Iesu rini pen mwī ti nirəha i mə, “Nəkwərhakwərha səiou me, rəknekin ti nuvnimwəien ia nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə. ²⁵ Iərmama nautə səvənhi rasori rəknekin tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə. Rəknekin məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁶ Nəpin nərmana me səvəi Iesu həregi nəgkiariien səvənhi, nənimenraha rier. Kamhəres irəha me i mə, “Mə rəknekin iamihni, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁷ Iesu rətə irəha mini mə, “Nəri nəha rəknekin iərmama ko ripko mhə, mətə Kumwesən rukurən noien. Narimnari me pam rimeru ti Kumwesən.”

²⁸ Ia nəpin nəha Pita riskəmter mini pen ti Iesu i mə, “Ətə ro. Kimaha iahənpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik.”

²⁹ Miregi Iesu rini mə, “Iakani nīpərhiəniən tukumiəha i mə nərmana me səməme hənpwəh narimnari me səvənraha tukwe iou mə tuhəuvən mhəvisau irəpw nəgkiariien amasan səiou, irəha pam tuhəuvehi tain. Trini minuə iərmama riti rəpwəh nimwə me, uə piəvni me, uə kitiriməni me, uə mama mine tata səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi, uə tiprənə səvənhi, ³⁰ ia nitətə ipwet mine truvehi mwī tain hantret, nimwə me, mine piəvni me, mine kitiriməni me, mine mama me, mine nəkwərhakwərha me, mine tiprənə. Tukəmwəki mwī in, ko nəmisəien min ti nəgkiariien amasan səiou. Nənə ia nitətə fwe truvehe in truvehi nimiruien rerin. ³¹ Mətə nərmana həpiik səməme kamhəkupwən tuhəkurirə. Nənə səməme kamhəkurirə tuhəkupwən.”

Iesu rini irəpw mwī mə tremhə

³² Irəha kamhesi pen suatuk mamhəutə pen fwe ia Jerusalem. Iesu rakupwən irəha kamhəkurirə. Səvənhi nərmana me həkərinari. Nərmana səməme kamhəkurirə ia nirəha kamhəhekir. Iesu riri raka əpa nərmana səvənhi twelef minani pen ti nirəha i nefe tuho irə, ³³ mini mə, “Hətə ro, kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mine nahatən me səvəi Loa. Irəha tuhəni mə takaməkəikei memhə. Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərmapə ripko mhə irəha nəkur

Isrel. ³⁴ Irəha tuharis əkenhin ia narak, mhərgəvəsi iou, mhərissi iou, mhousi əpune iou. Ia nəpin sə ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

Jemes mine Jon krouəres pen nari riti m Iesu

³⁵ Jemes mine Jon, tini Sepeti mi, irau krouvehe ti Iesu rouni pen tukwe in mə, “Iahatən, kimrau tarouəres ik ia nari riti. Iarouokeikei mə tikəsəni kimrau.”

³⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nəfe irouokeikei mə tako m kimirau?”

³⁷ Miregi krouni mə, “Əseni kimrau pwəh riti rəkure ia nikarem mwatuk riti ia nikarem mour nəpin tikuvehi nasorijen səim, mamərimənu ia nərmama.”

³⁸ Mətə Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kimirau irouereirei nəfe nari irouəres i. Ko kimirau irouənimwi kap i iou takənimwi? Uə ko kakiətənimw mwi kimirau ia paptəes i sə tukakiətənimw iou irə?”

³⁹ Miregi krouni mə, “Kimrau iarouəmwhen.”

Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kap i iou takənimwi, kimirau mwi tirouənimwi. Tukakiətənimw kimirau mwi ia paptəes i tukakiətənimw iou irə. ⁴⁰ Mətə iou ko iakəpwəh nəsenijen kimirau irouəkure riti ia nikarek mwatuk riti ia nikarek mour. Mətə kwopun nəha səvəi iərmama mi nəha kimərifi raka irau mə trouəkure fwe ikin.”

⁴¹ Nəpin ten mwi nərmama mə səvəi Iesu həregi nəresien nəha səvəi Jemes mine Jon, niemaha rəpi irəha. ⁴² Ro iaminh i irə Iesu rəkwein irəha həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəuvəkuren raka noien səvəi nərmama rəpko mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kamhərimənu ia nirəha, kamhəfiətə irəha, mamho nərmama kamho nəkwanraha. ⁴³ Mətə kimiaha tihəpwəh noien iaminh i irə ia kimiaha me. Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ⁴⁴ Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə trasori makupwən ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo auə i wok səkimiaha pam. ⁴⁵ Kimiaha tiho rəmwhen a ia narak. Iou, Iəməti Iərmama, iapkuvehe mhə mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iakuvehe mə tako tukwini nari minraha, muvei pen nimiruien səiou trərəkəu suatuk ti nifi rakaien nari ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nəmri iərmama riti nəghin nə Partimeas

⁴⁶ Iesu mine nərmama mə səvənhi həuvehe mhapirapw ia taon nəha Jeriko. Nəpin həier, nərmama həpik kamhəkuriə in. Partimeas, tini Timeas, raməkure ia nikare suatuk mamase mane m nərmama. Partimeas nənimen rifwə. ⁴⁷ Nəpin riregi mə Iesu iəmə Nasaret rinəuvehe, rinaməkwein əpwəmwis, minamini mə, “Iesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁸ Nərmama həpik hənise pen tukwe in, mhəni mə, “Afafa, məpwəh nəgkiariien!”

Mətə Partimeas raripin maməkwein əpwəmwis mwi, mamini mə, “Iesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁹ Ia nəpin nəha Iesu rərəer, mini pen ti nirəha i mə, “Həkwein iərmama nəha ruvehe.”

Irəha həkwein iərmama sə nənimen rifwə, mhəni pen tukwe in mə, “Agiən, miskəmter! Iesu raməkwein ik mə tikevən tukwe.” ⁵⁰ Nənə iərmama nəha nənimen rifwə ruvehi raka səvənhi karkahu əpwəmwis məpwəh, miskəmter akwauakw, mevən ti Iesu.

⁵¹ Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikokeikei mə tako nəfe mik?”

Miregi iərmama nəha nənimen rifwə rini pen tukwe in mə, “Iahatən, iakokeikei mə nənimək trətui pwəh iakətə nari.”

⁵² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ramasan. Ikukurən nevənien. Nahatətəien səim rinomasan raka nənimem.” Nənə təkwtəkwwuni nəha nənimen rinamasan minətə nari. Nənə Iesu ramesi suatuk mamevən, iərmama nəha rukurirə i.

11

Iesu rapirapw fwe Jerusalem nərmama haməgnəgini in

¹ Irəha həuvən ipaka ti Jerusalem, mhəier pen ia Təkuar Olif^a ia kwopun nəha ipaka ti rukwənu mi nəha Petfas mine Petani. Ia nəpin nəha Iesu rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ² mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpin tirouapirapw fwe ikin, tirouətə kwəti togki riti kinəkwi tərini, iərmama rəpkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe. ³ Trini minuə iərmama riti rəres kimirau i mə, ‘Rəfo iroufi raka nari ia kwəti togki?’ tirouni pen mə, ‘Iərimənu səkitaha raməres kwəti togki i, mətə tripkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi i.’” ⁴ Ia nəpin nəha krauevən roustəni kwəti togki nəha kinəkwi tərini pen ipaka ti kwəruə ia nimwə riti ramərəer ia suatuk. Nəpin

kroufi raka nari irā, ⁵ nǝrmama nǝpwin sǝmǝme kamhǝrer ipaka ti nirau ia kwopun nǝha hǝni mǝ. “Rǝfo iroufi raka nari ia kwǝti togki?” ⁶ Mǝtǝ krouni pen nǝfe Iesu rimǝni pen ti nirau i. Nǝpin nǝrmama me nǝha hǝregi, hǝseni irau krouevǝn. ⁷ Irau krouǝsigi kwǝti togki nǝha rouvehe ti Iesu, rouǝpǝnǝ pen karkahu ǝpwǝmwis mi sǝvǝnrǝu ia tǝkuren. Nǝnǝ Iesu rǝkure irǝ. ⁸ Nǝrmama hǝpik hǝpǝnǝ karkahu ǝpwǝmwis me sǝvǝnrǝha ia suatuk. Nǝrmama nǝpwin mwi hǝpǝnǝ pen nimwai nei me sǝ hǝnǝrai ia nime i nari. ⁹ Nǝrmama sǝmǝme kamhǝkupwǝn mine sǝmǝme kamhǝkurirǝ ia Iesu, kamhǝkwe in ǝpwǝmwis, mamhǝni mǝ, “Sǝgnǝgini Kumwesǝn!

Sǝkwe in amasan ia iǝrmama i rauvehe ia nǝghi Iǝrimǝnu sǝkitaha!

¹⁰ Sǝkwe in amasan ia kig i rauvehe mǝ truvehi tǝmwheki kaha sǝkitaha Kig Tevit mǝrimǝnu ia kitaha!

Kǝgnǝgini Kumwesǝn ia nei ai irǝnhǝ anan!”

¹¹ Nǝnǝ Iesu ruvnimwǝ ia Jerusalem, mevǝn ia nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn, mamǝspau narimnari me fwe ikin. Mǝtǝ ramǝruarǝv ro pen Iesu rǝpwǝh mirǝrig mevǝn fwe ia Petani irǝha twelef nǝrmama me sǝvǝnhi.

Iesu rini pen ti nei riti mǝ tripkukuǝ mhǝ mwi

¹² Rakwakwi irǝ irǝha hǝier ia Petani. Iesu riregi nukumhǝ rinahi. ¹³ Rǝti pen mǝtoni niemis^b riti ramǝrer. Nimwan ripik. Iesu revǝn mǝ trǝtǝ mǝ nukwan fwe ikin uǝ riwǝn. Revǝn ipaka tukwe, mǝtǝ nimwan me a. Nukwan riwǝn ti nǝri nǝ mǝ ripko mhǝ nǝpin atukwatukw sǝ nei nǝha trukua irǝ. ¹⁴ Ro iamih i irǝ Iesu rini pen ti nei nǝha mǝ, “Iǝrmama riti trǝpwǝh mwi nǝnii en nukwam ia nǝpin riti.” Nǝpin Iesu rini nǝgkiari en nǝha, nǝrmama me sǝvǝnhi hǝregi.

Iesu rǝkoui irapw nǝrmama me ia nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn

¹⁵ Iesu mine nǝrmama me sǝvǝnhi hǝier pehe ia Jerusalem. Nǝnǝ Iesu revǝn ia nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn, minamǝkoui irapw nǝrmama me sǝmǝme kamhǝmri pen nǝmri nari ia narimnari me mine sǝmǝme kamhǝuvehi nǝmri narimnari me.^c Rǝvsini tepol me sǝvǝi nǝrmama me kamhǝvriwei mane me. Rǝvsini jea me sǝvǝi nǝrmama sǝmǝme kauvehi nǝmri menu me ti nirǝha, ¹⁶ minise pen ti nǝrmama mǝ tuhǝpwǝh nuvehien narimnari me mhǝpi simwin ia kwopun nǝha nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn ramǝrer ikin. ¹⁷ Nǝnǝ Iesu rinamahatan irǝha mǝ, “Kimǝrai pen ia Nǝkukuǝ Ikinan mǝ, “Tukani nimwǝ sǝiou

mǝ nimwǝfwaki sǝvǝi nǝrmama me ia tǝnǝmtǝnǝ me.”

Mǝtǝ kimiaha hiǝno ruvǝuvehe kwopun sǝ rakres me kamhǝrkwafǝ ikin.”

¹⁸ Nǝpin pris asori me mine nahatǝn me sǝvǝi Loa hǝregi nǝgkiari en sǝvǝi Iesu, kǝnamhǝtui suatuk mǝ tuhousi ǝpune. Irǝha kamhǝhekir Iesu ti nǝri nǝ mǝ nǝrmama me pam nǝnimenraha rier ti nahatǝnien sǝvǝnhi.

¹⁹ Nǝnǝ nǝruarǝv irǝ Iesu mine nǝrmama me sǝvǝnhi haraka ia Jerusalem, mamhǝuvǝn.

²⁰ Rakwakwi irǝ ia nǝpnǝpin irǝha hǝukurau ia kwopun niemis ramǝrer ikin, mhǝtǝ mǝ nei nǝha ruvǝmhǝ fwe irǝnhǝ meste nuan me inhǝripw. ²¹ Nǝnǝ Pita rerin rirhi nǝgkiari en sǝvǝi Iesu. Rini pen tukwe in mǝ, “Iahatan, ǝtǝ ro nei nǝha ikinǝkwe in ǝrǝha irǝ, ruvehe muvimi hǝ pam.”

²² Miregi Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Tihahatǝtǝ ia Kumwesǝn. ²³ Iakani nipǝrhienien tukumiaha i trini minua iǝrmama riti rini pen ti tǝkuǝr i mǝ, “Tǝkuǝr i, tiko mier mivǝ pen fwe ia tǝsi,” mǝ nǝtǝrigen sǝvǝi iǝrmama nǝha rǝpwǝh nǝmkiamki en, mǝtǝ rahatǝtǝ ǝknekun ia nǝfe rimǝni mǝ tro, Kumwesǝn tro nǝkwan. ²⁴ Ro iamih i irǝ iakani nipǝrhienien tukumiaha i mǝ nǝpin tihǝfwaki, nǝfe nǝghin tihǝres i, tihahatǝtǝ mǝ hiǝuvǝvehi raka, nǝnǝ Kumwesǝn truvei pehe m kimiaha. ²⁵⁻²⁶ Nǝnǝ nǝpin tihǝrer mhǝfwaki, trini minua iǝrmama riti rino noien ǝrǝha ia kimiaha, tihenouenou i. Tiho iamih i irǝ mǝ Tata sǝkimiaha ia nei ai in mwi trenouenou noien ǝrǝha me sǝkimiaha.”

Nǝmǝ asori me sǝvǝi nǝkur Isrel kamhǝres mǝ sin rǝseni wok sǝ Iesu ramo

²⁷ Irǝha hǝuvehe mwi ia Jerusalem. Nǝpin Iesu ramavǝn ia kwopun nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn ramǝrer ikin, pris asori me mine nahatǝn me sǝvǝi Loa mine nǝmǝ asori me sǝvǝi nǝkur Isrel hǝuvehe tukwe, ²⁸ mhǝres pen in mǝ, “Ikamo narimnari me i ia nǝkwai sin, uǝ sin rǝseni ik mǝ tiko narimnari me i?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Iou mwi takǝres kimiaha nǝresien riti. Trini minua hiǝni atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i mǝ iakamo narimnari me i ia nǝkwai

11:13: Luk 13:6 **b** **11:13:** Fiktri **11:14:** Mak 11:20 **c** **11:15:** Nǝrmama ia maket nǝha kamhǝmri pen nǝmri nari ia narimnari me sǝvǝi nǝfwaki en. **11:18:** Mak 14:1 **11:20:** Mak 11:14 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:** Mat 7:7 **11:25-26:** Mat 5:23, Mat 6:14-15

sin. ³⁰ Tiho mhæni ro tukw iou i mæ fwe kupwæn, sin rærhi pehe Jon mæ tro paptæes ia nærmama, Kumwesæn uæ iærmama riti?"

³¹ Nænæ iræha hægkiari pæri, mamhæni mæ, "Tsæfni iræ i? Tuko sæni mæ Kumwesæn rærhi pehe Jon mæ tro paptæes ia nærmama, Iesu trini pehe mæ, 'Ro iaminihæ iræ ræfo hiæpwæh niniien nipærhienien ia nægkiariien sævæi Jon?' ³² Mætæ ko sæni mæ iærmama riti rærhi pehe Jon uæ?" Mætæ iræha hæhekir ti niniien iaminihæ iræ ti næri næ mæ nærmama me hahatætæ ia Jon mæ in profet pærhien riti.

³³ Ro pen hæni pen ti Iesu i mæ, "Kimaha iahæreirei."

Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Iou mwæ ko iakæpwæh niniien tukumiaha i mæ iakamo narimnari me i ia nækwai sin."

12

Iesu rusipekin ia nænæ æræha me nepwin sæmæme kamhætui ti nimeï krep riti

¹ Ia næpin næha Iesu rinamægkiari minraha minani nusipekinien me, minani mæ, "Iæmæ asori riti ræpwei nækwus næha krep ia næmhien sævæni, mukurei pen næpai rukurau kurau iræ, muæsi kæpwier mo nækwæn sæ tukeivæ testesi tipwei krep ikin ti nuvehüien nisen, mo mwæ næpai ræpwæmwis mutæ tukætui ti krep ikin. Næpin ro sampam iræ, ræseni nærmama nepwin hæuvehe mhætui ti nimeï krep sævæni. Iræha tuhæmhu ikin, mhæsi kwænkwai krep, mhæuai, mhæuvei pen nipærin m iæmæ asori. Iæmæ asori ræmri pen nimeï krep sævæni ia rægindraha, mier mevæn ia tæne æpæ iti. ² Næpin kwænkwai krep rimruæ, iæmæ asori rærhi pen iærmama riti sæ ramo tukwini nari min revæn mætæ nænæ kamhætui ti nimeï krep sævæni. In rokeikei mæ tuhæuvei pen kwænkwai krep nepwin sæpwæni min. ³ Mætæ iræha hækwætæmhiri iæmæ næha, mhousi, mhærhi pen i ramevæn, mhæpwæh nuvei penien nari riti min. ⁴ Iæmæ asori rærari, mærhi pen iærmama riti mwæ sæ ramo tukwini nari min revæn. Nænæ iræha housi kænkapwæ, mhø naurisien min. ⁵ Iæmæ asori rærari mærhi pen riti mwæ revæn. Nænæ iræha housi æpune. Iræha ho noien næha ia nepwin mwæ hæpik. Hæuæsi nepwin, mhousi æpune nepwin.

⁶ Nænæ nærmama me næha kamho tukwini nari m iæmæ asori hæuæivæn pam, mætæ tini anan kuatia sæ rokeikei pik. Iæmæ asori rærhi pen i ti nænæ kamhætui ti krep, mini mæ, 'Iræha tuhæsiæi nærik.'

⁷ Mætæ næpin nænæ kamhætui ti krep hætoni tini iæmæ asori, hæni pen ti niræha me i mæ, 'Kwa tini iæmæ asori næha. Næpin tata sævæni tremhæ, nimeï krep i ruvehe mo sævæni. Pwæh sousi æpune nænæ nimeï krep sævæni truvehe mo sækitaha i.' ⁸ Nænæ iræha hækwætæmhiri, mhousi æpune, mhærarki irapw ia tanirua.

⁹ Iæmæ asori sævæi nimeï krep, træfo næha? Truvehe mousi æpune nænæ me næha mæseni pen nimeï krep sævæni ia rægi nærmæpæ. ¹⁰ Rosi kimiæha hiæpkævsini raka mhæ nægkiariien i ia Nækukua Ikinan uæ?

'Kæruætereï næha nænæ kamhæuvrhækin nimwæ hænua ræræha, mhæpwæh, tækwætækwuni næha ruvæuvehe mino kæruætereï sæ ræpi raka pam kæruætereï me, mækwætæmhiri æknekin pam nimwæ.

¹¹ Iærimænua sækitaha rino næri i, sætoni næmrætaha rier tukwe.' "

¹² Nænæ nænæ asori me hænua tuhækwætæmhiri Iesu, ti næri næ mæ hæregi mæ in rini nusipekinien næha muæsi iræha i, mætæ hænhekir nærmama, mhæpwæh Iesu, mamhæuvæn.

Ratukwatukw mæ iærmama træræku takis revæn ti Kig Sisa uæ rekæm?

¹³ Nænæ asori me sævæi nækur Isrel hokeikei mæ tuhækwætæmhiri Iesu. Ro pen hærhæ pen Farisi me nepwin mine nærmama nepwin sævæi Kig Herot mæ tuhæuvæn mhæres Iesu narimnari me nepwin, mhø in ræfwækour ia nægkiariien sævæni. ¹⁴⁻¹⁵ Nænæ iræha hæuvehe mhæni pen ti Iesu i mæ, "Tahatæn, iahæukuræn mæ ik iæmæ sæ ikani nipærhienien. Ikæpwæh nehækieren nærmama. Nænæ asori uæ nænæ auær a ikahatæn ræmmænwhen a ti niræha, mahatæn atukwatukw suatuk sæ Kumwesæn rokeikei mæ nærmama tuhæsi pen. Tiko mini ro tukumaha i mæ ratukwatukw ia Loa sækitaha mæ tahæuvehi pen næmri takis m Kig Sisa uæ rekæm?"

Mætæ Iesu ruvæukuræn raka rerindraha mæ hokeikei mæ in træfwækour ia nægkiariien sævæni. Nænæ rini pen ti niræha i mæ, "Ræfo hiæmeipweipwi iou iaminihæ iræ? Hæuvehi silin riti mhæuvehi mhæuvehe pwæh iakætæ ro." ¹⁶ Nænæ iræha hæuvei pen silin riti min. Nænæ Iesu ræres pen mæ, "Nænimwi iærmama sin i ia silin? Nænæ næghi sin i?"

Miregi hæni mæ, "Nænimwi Kig Sisa mine næghi Kig Sisa."

¹⁷ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Narimnari me sævæi Kig Sisa hiæuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me sævæi Kumwesæn hiæuvei pen m Kumwesæn."

Iræha hæregi nægkiariien sævæni, nænimenraha rier.

Satusi me h̄ares Iesu n̄aresien riti

¹⁸ Satusi me nepwin h̄auvehe ti Iesu. (Satusi me ir̄aha kamh̄ani m̄a īarmama s̄a ruvamh̄a ko ripk̄atui mh̄a mwi.) Ir̄aha h̄auvehe mh̄ares Iesu n̄aresien riti, mh̄ani m̄a, ¹⁹ "Iahat̄an, Moses rim̄arai pen ia Loa s̄akitaha m̄a tr̄ini min̄u īarman riti remh̄a, m̄apw̄ah s̄av̄nhi pran, m̄at̄a tin̄nrau riw̄an, pīavi īarman n̄aha tram̄akeikei miri pran n̄aha roūar̄ahi n̄akw̄ahakw̄ar̄ha me, roūasihagen pīavi iam̄a n̄aha. ²⁰ M̄at̄a n̄arman sefen, ir̄aha pīavn̄raha me. S̄a rasori riri pran riti, kroūapw̄ah n̄ar̄ahien īakunoūihi riti, n̄an̄a īarman n̄aha remh̄a, m̄apw̄ah s̄av̄nhi pran. ²¹ N̄an̄a pīavni s̄aro k̄aru ir̄a riri pr̄an n̄aha, memh̄a mwi, m̄apw̄ah pr̄an n̄aha, m̄at̄a tin̄nrau riw̄an. N̄an̄a pīavni s̄aro kahar ir̄a ro mwi iam̄nhi ir̄a ²² meste ir̄aha pam sefen h̄airi pr̄an n̄aha, mh̄emh̄a pam, n̄an̄a pr̄an n̄aha n̄apw̄ah n̄ar̄ahien īakunoūihi riti, memh̄a mwi. ²³ Ni pehe ro tukumaha i. Ia n̄ap̄in n̄aha Kumwes̄an tro n̄armama h̄atui mwi ia nemh̄aien, pran n̄aha s̄av̄i sin, ti n̄ari n̄a m̄a n̄arman me n̄aha sefen ir̄aha pam h̄am̄airi in?"

²⁴ M̄iregi Iesu rini pen ti nir̄aha i m̄a, "Kimiaha h̄areirei n̄ipw̄rai n̄agkiariien me ia N̄akukūa Ikinan, mh̄areirei mwi n̄iskaiien s̄av̄i Kumwes̄an. Ro iam̄nhi ir̄a min̄e nahat̄anien s̄akimiaha ripkatukwatukw mh̄a. ²⁵ N̄ap̄in n̄armama tuhatui mwi ia nemh̄aien, n̄arman tuh̄apw̄ah nir̄iiien n̄ipran, n̄ipran tuh̄apw̄ah nesi penien n̄arman. M̄at̄a ir̄aha tuh̄amwh̄en nagelo me ia neīai. ²⁶ N̄an̄a n̄agkiariien s̄av̄i n̄agkiariien i h̄iam̄ani m̄a īarmama ko ripk̄atui mh̄a mwi ia nemh̄aien. Rosi kimiaha h̄iapk̄avsini raka mh̄a n̄agkiariien n̄aha ia N̄akukūa Ikinan Moses rim̄arai rani nei n̄aha n̄apw̄ raūak ir̄a m̄at̄a ripkahi amwesi m̄ha? Ia kwopwi n̄agkiariien n̄aha, Kumwes̄an rim̄ani pen ti Moses i m̄a, 'Iou Kumwes̄an s̄av̄i Epraham min̄e Kumwes̄an s̄av̄i Aesak min̄e Kumwes̄an s̄av̄i Jekop.' ²⁷ In ripko mh̄a Kumwes̄an s̄av̄i n̄armama me s̄am̄ame h̄auvamh̄a, m̄at̄a in Kumwes̄an s̄av̄i n̄armama me s̄am̄ame kamh̄am̄iru. Kimiaha nahat̄anien s̄akimiaha ripkatukwatukw anan m̄ha."

N̄afe n̄aha loa rasori ia loa me?

²⁸ Iahat̄an riti s̄av̄i Loa ruvehe m̄iregi ir̄aha kamh̄ares ir̄aha me i. N̄ap̄in r̄iregi m̄a Iesu rini pen atukwatukw ti nir̄aha i, in r̄ares pen Iesu i m̄a, "N̄afe n̄aha loa rasori ia loa me?"

²⁹ M̄iregi Iesu rini m̄a, "Loa s̄a rasori in n̄aha Moses rim̄ani m̄a, 'Kimiaha n̄akur Isrel! Tih̄at̄arig amasan! Īarim̄anu Kumwes̄an s̄akitaha in əpa kuatia. ³⁰ N̄an̄a tikam̄akeikei mokeikei Īarim̄anu Kumwes̄an s̄aim ia rerim me pam, mokeikei in ia nim̄iruien me pam s̄aim, mokeikei in ia n̄at̄arigien me pam s̄aim, mokeikei in ia n̄iskaiien me pam s̄aim.' ³¹ N̄an̄a loa s̄aro k̄aru ir̄a in i m̄a, 'Tikam̄akeikei mokeikei piam r̄amwh̄en ikokeikei atukw a ik.' Loa riti mwi riw̄an rasori mwi m̄api raka loa mi n̄aha."

³² M̄iregi iahat̄an s̄av̄i Loa rini pen ti Iesu i m̄a, "Iahat̄an. N̄agkiariien s̄aim ratukwatukw. Ikani n̄ip̄r̄ahienien m̄a Īarim̄anu in kuatia. Kumwes̄an riti mwi riw̄an, m̄at̄a in əpa. ³³ Īarmama tram̄akeikei mokeikei in ia rerin me pam, mokeikei in ia n̄at̄arigien me pam s̄av̄nhi, mokeikei in ia n̄iskaiien me pam s̄av̄nhi. In tram̄akeikei mokeikei pīavni r̄amwh̄en rokeikei atukw a in. Noien n̄aha ramasan m̄api raka īarmama rousi əpune n̄arim̄iru me, muvani n̄ipw̄ranraha ia n̄ifata, muvei pen m Kumwes̄an."

³⁴ N̄ap̄in Iesu r̄at̄a m̄a iahat̄an s̄av̄i Loa ramini pen n̄agkiariien s̄a ratukwatukw min, rini pen tukwe in m̄a, "Ik ipaka ti nit̄at̄a s̄a Kumwes̄an ram̄arim̄anu ir̄a." Kurir̄a ir̄a n̄armama pam h̄ah̄ekir Iesu. Riti mwi riw̄an r̄ares pen n̄aresien min.

Kristo in tini sin?

³⁵ N̄ap̄in Iesu ramahat̄an n̄armama ia nimw̄a s̄av̄i Kumwes̄an, r̄ares pen ir̄aha i m̄a, "R̄afo nahat̄an me s̄av̄i Loa ham̄ani m̄a Kristo in tini Kig Tevit? ³⁶ Kig Tevit atukwatukw, n̄ap̄in N̄an̄im̄win Ikinan rin̄ar̄a ir̄a, rim̄ani irapw m̄a, 'Kumwes̄an^a rini pen ti Īarim̄anu s̄aiou m̄a,

Əkurei ia nikarek mwatuk

mesite tako n̄armama s̄am̄ame ham̄amw̄aki ik h̄auvehe, tik̄arpwi ut̄a tipage nisum mi ia nir̄aha.'

³⁷ Ia n̄agkiariien n̄aha Kig Tevit atukwatukw rin̄akwein Kristo m̄a Īarim̄anu s̄av̄nhi. M̄a ro iam̄nhi ir̄a r̄afo ir̄aha kamh̄ani m̄a in tini Kig Tevit?"

N̄akuar n̄aha rerinraha ragien m̄a tuh̄at̄arig ia Iesu.

³⁸ N̄ap̄in Iesu ramahat̄an ir̄aha i, mani m̄a, "Kimiaha tih̄am̄akeikei mh̄asiari ti nahat̄an me s̄av̄i Loa. Ir̄aha hokeikei m̄a tuharkahu ia karkahu əpw̄amwis me mamhan. Ia kwopun kamo maket me ik̄in hokeikei m̄a n̄armama tuh̄akwein ir̄aha ia nisaiien. ³⁹ Ia n̄akwai nimw̄afwaki me s̄av̄i n̄akur Isrel hokeikei m̄a tuh̄akure ia kwopun amasan me. Ia

12:18: Wok Me 23:8 **12:19:** Dut 25:5 **12:26:** Eks 3:2,6 **12:28:** Luk 10:25-28 **12:29:** Dut 6:4-5 **12:31:** Lev 19:18 **12:33:** Dut 4:35, Aes 45:21, 1Saml 15:22, Hos 6:6 ^a **12:36:** N̄agkiariien s̄av̄i n̄akur Kris rim̄ani iam̄nhi ir̄a m̄a, "Īarim̄anu rini pen ti Īarim̄anu s̄aiou."

nəveginien asori me hokeikei mə tuhəkure ia kwopun kamsiai nəmə asori me ikin. ⁴⁰ Irəha kamhəpeki raka nautə səvai nīpran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha. Kamhəfwaki ia nəfwakien əpwəmwis me mə nərmana tuhəsiai irəha. Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənraha rasori mwi.”

Pran riti sə ruvei pen mane səvənhi sampam m Kumwesən

⁴¹ Iesu raməkure ipaka ti kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikin, maməspau nərmana me kamherukw pen mane me səvənraha. Nərmana me səməme nautə səvənraha rasori həpik herukw pen mane asori. ⁴² Mətə pran riti fwe ikin. Səvənhi iərman remhə məpwəh in. Nautə səvənhi riwən. Ruvehe merukw pen silin oulhi mi kəru.

⁴³ Nəpin Iesu rətoni, rəkwein nərmana me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nīrəha i mə, “Iakani nīpərhiendien tukumiaha i mə prən nəha iərman səvənhi remhə məpwəh in, nautə səvənhi riwən, in rerukw pen mane rasori məpi raka nərmana me pam nəha səməme kamherukw pen mane m Kumwesən. ⁴⁴ Iakani iaminih i rə ti nəri nə mə nərmana me nəha nautə səvənraha rasori. Həuvehi raka nīpərin a mhəuvei pen m Kumwesən. Mətə prən nəha nautə səvənhi riwən ruvei pen mane me pam səvənhi sə truvehi nəveginien irə.”

13

Iesu rini irapw mə tukamevən tukousi testesi pam nimwə səvai Kumwesən

¹ Nəpin Iesu rīnamier ia kwopun nimwə səvai Kumwesən ramərer ikin, iərmana riti səvənhi rini pen tukwe in mə, “Iahatən. Ətə ro nimwə səvai Kumwesən. Kino ia kəruətəri asori me. Nimwə me i hamasan pik.”

² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikətə nimwə asori me i? Tukamevən tukousi testesi pam, kəruətəri riti ko rəpwəh nərər əknekinien ia riti.”

³ Nəpin Iesu raməkure ia Təkəur Olif, maməti əpwəmwis pen ia nimwə səvai Kumwesən, Pita mine Jemes mine Jon mine Antru həres afafa in mə, ⁴ “Tiko mini ro tukumaha i mə narimnari me nəha truvehe tinesən? Nəfe nīmtətien truvehe mahatən pen mə nəpin səvai narimnari me nəha ruvəuvehe ipaka?”

⁵ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kimiha tihaməsiari kamo iərmana riti reikuə ia kimiha. ⁶ Nərmana həpik tuhəuvehe ia nəghik, mhəni mə irəha Kristo. Tuheikuə ia nərmana həpik. ⁷ Nəpin tihəregi nərmana tuhəvisau ia naruagəniən mə ‘naruagəniən riti fwe’ uə ‘naruagəniən trutə,’ tihəpwəh nehekiriən. Nəri nəha traməkeikei muvehe, mətə ripko mhə ihi nəpin sampam. ⁸ Nərmana ia kwənəkws riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmana ia kwənəkws əpə. Nərmana səvai kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmana səvai kig əpə. Kwopun me nepwin nīmwnimwien trikiu. Nukumhə trahi nərmana. Mətə narimnari me i rəmwhen a ia pran sə rīnamregi təkutan rīnaməmisə ti nərhien iəkunoulihi.

⁹ Kimiha tihamətə amasan ia kimiha me. Nərmana tuhəuvei pen kimiha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha. Fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvai nəkur Isrel tuhərisi kimiha. Tihərer ia nəmri kig me mine ia nəmri nərmana səməme kamhərimənu ti nəri nə mə kimiha nərmana me səiou. Tihərer ia nəmri nərmana mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou mīnraha. ¹⁰ Nəgkiariien amasan səiou traməkeikei mukupwən mevən ti nərmana pam ia tənəmtənə me kurirə irə nəpin sampam truvehe. ¹¹ Nəpin nərmana tuhəuvei pen kimiha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha, kurirə hiəgkiari, tihəpwəh nətərig pikien ia nəfe tihəni. Mətə ia nəpin səkimiaha tihəgkiari irə, tihəskəmter, mhəgkiari, ti nəri nə mə ripko mhə kimiha atukwatukw tihəgkiari, mətə Nənimwin Ikinan truvei pehe nəgkiariien m kimiha hiəgkiari.

¹² Ia nəpin nəha iərmana truvei pen piəvni anan ia rəgi nərnapə mə tukousi əpune. Tata me tuho mwi iaminih ia tininraha me. Nəkwərhəkəwəha me tuhəskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata mine mama, mhəuvei pen irəha mə tukousi əpune irəha. ¹³ Nərmana me pam tuhəmwəki kimiha ti nəri nə mə kimiha nərmana me səiou. Mətə iərmana sə trərer əknekin ia nahatətəien səvənhi meste nərhəhien me i həuvehe mhəkurau pam, Kumwesən truhimiru in.”

Nərhəhien asori ia Jerusalem

¹⁴ “Kimiha tihətəni nəri Profet Taniel rīməni kani mə ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərer ia kwopun sə ripkatukwatukw mhə mə trərer ikin.^a Ia nəpin nəha tihətəni, (iərmana sə raməvsini nəkukuə i traməkeikei mukurən nīpwrən), nərmana ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhap mhərkwəfə ia təkəur me. ¹⁵ Trini minuə

12:41: 2King 12:9 **12:43:** 2Kor 8:12 **13:2:** Luk 19:44 **13:8:** Aes 19:2, 2Kron 15:6 **13:9:** Mat 10:17-20

13:11: Luk 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22, Jon 15:21 **13:14:** Dan 9:27, 11:31, Dan 12:11

^a **13:14:** Trərer ia kwopun ikinan anan ia nimwə səvai Kumwesən. **13:15:** Luk 17:31

iærmama riti ramapwis ia tækure nimwæ sævænhî, tramækeikei meiwaiu map akwauakw, mæpwæh nuvnmwæien mæ truvehi nari riti. ¹⁶ Trîni minuæ iærmama riti ramæmhu ia næmhien sævænhî, tramækeikei map akwauakw, mæpwæh nirærigien mevæn imwæni mæ truvehi sævænhî tinari. ¹⁷ Træræha anan ti nîpran me sëmæme tuhæpæmpæm mine sëmæme tuhamæuvei kænunu m nækwærhækwærha æmtæmetæ me ia næpin næha ¹⁸ Tihæfwaki mæ næpin næha træpwæh nuvehien ia næpin sævæi nækwieien, ¹⁹ ti nari næ mæ næpin næha næpin sævæi næræhæien. Næræhæien næha trasori mæpi raka næræhæien me pam sëmæme hæuvæuvehe raka fwe nukune naræien^b mesite pehe ipwet mine. Nænæ næræhæien riti mwi riwæn truvehe mæpi raka. ²⁰ Ko næræhæien næha ravæn æpwæmwis, nærmama me hemhæ pam. Mætæ Iærimænu tro næpin sæ næræhæien næha travæn iræ rukwakwa. In tro iamînhi iræ mæ truvehimîru nærmama me sævænhî sëmæme ruværfi raka iræha. ²¹ Ia næpin næha, trîni minuæ iærmama riti rini pehe tukumiaha i mæ, 'Hætæ ro Kristo i' uæ 'Hætæ ro Kristo næha,' kimiaha tihæpwæh nînîien nîpærhienien iræ. ²² Nærmama tuhæskæmter. Nepwin tuhæni mæ iræha Kristo, mætæ neikuæien. Nepwin tuhæni mæ iræha profet, mætæ neikuæien. Tuho nîmtætien me mine narimnari me nærmama tuhætoni mhærkærinari iræ. Iræha tuhamwru mæ tuhekuæ ia nærmama sëmæme Kumwesæn ruværfi raka iræha, trîni minuæ iræha hæukuræn noien. ²³ Mætæ kimiaha tihæmæsiari. Narimnari me pam iakukupwæn muvæni raka tukumiaha i."

Kristo truvehe mwi

²⁴ Iesu rirîpin minî mæ, "Mætæ næpin næræhæien næha truvehe mukurau pam, 'meri truvehe mîpîtæv,

mækwæ træpwæh næhiapwien,

²⁵ kæmæhau me ia nîmagouagou tuhæsasæsas,

narimnari me ia nîmagouagou hæskai pik, Kumwesæn trikiukiu ia niræha.'

²⁶ Kuriræ iræ nærmama tuhætoni iou, Iæmæti Iærmama, ia næpuæ iakæuvehe ia niskæien asori mine nukuraænien asori. ²⁷ Ia næpin næha takærhi raka nagelo me sæiou hæuvrehi, mhæuvesu, mhæuveraha, mhæuvareî, mhæuvæn ia kwopun me pam ia tîprænæ i, mhæpeki nærmama me sëmæme iakimærfi iræha mæ sæiou, mhæpeki iræha mhæuvehe.

²⁸ Hæregi ro nusipekinien sævæi nei næha niemis. Næpin rînarækwi pen tukun sæ rimæræru minamæpirîpî; kimiaha hiæukuræn mæ næpin sævæi næpnæpanien ruvæuvehe ipaka. ²⁹ Ræmwhen a mwi, næpin kimiaha tihætoni narimnari me i hænæmæier pehe, tihæukuræn mæ iou, Iæmæti Iærmama, iakuvæuvehe ipaka, ræmwhen a iakamærer ia kwæruæ ia nimwæ mæ takuvnimwæ pehe. ³⁰ Iakani nîpærhienien tukumiaha i mæ nærmama sëmæme kæmhæmîru tækwækwæni mine tuhæpwæh nemhæ pamien meste narimnari me pam i hæier pehe. ³¹ Neiai mine tîprænæ trouiwæn, mætæ nægkiariien me sæiou tuhæpkiwæn mhæ.

³² Mætæ næpin sævæi næri næha, uæ aoa sævænhî, iærmama riti riwæn rukuræn. Nagelo me ia neiai mine iou mwi, Tîni Kumwesæn, iahæreirei. Mætæ Tata sæiou, in æra rukuræn. ³³ Kimiaha tihæmæsiari, ti næri næ mæ hiæreirei mæ næpin næha truvehe tinesæn. ³⁴ Ræmwhen a ia iærmama riti ravæn æpwæmwis, mæseni pen narimnari me sævænhî ia rægi nærmama me sëmæme kæmho tukwîni nari min. Iræha pam sævænraha wok raræ. Nænæ næpin iærmama næha ramier iræ rini pen ti iærmama sæ ramækure ia kwæruæ ia nimwæ sævænhî mæ, 'Tikamætui amasan ti sæiou narimnari me, mæpwæh napriien.'

³⁵ Ro iamînhi iræ kimiaha tihæmækeikei mhætui amasan, mhæpwæh napriien, ti næri næ mæ hiæreirei mæ iæmæ asori sævæi nimwæ truvehe tinesæn. Truvehe ia næruæræv uæ ia næpin uæ ia næpin ræiæ rakaka iræ uæ ia næpnæpin. ³⁶ Ræræha mæ ruvehe akwauakw mætoni hiamapri. ³⁷ Næfe iakamîni pehe tukumiaha i, iakamîni pen ti nærmama me pam mæ, 'Hætui amasan, mhæpwæh napriien!' "

14

Næmæ asori me sævæi nækur Isrel kæmhætui suatuk ti nousi æpuneien Iesu

¹ Næpin kæru mwi nækur Isrel ho Pasova irau næveginien asori sæ hani bred sæ yis riwæn iræ.^a Prîs asori me mine nahatan me sævæi Loa kæmhætui suatuk riti mæ tuhæuvæn afafa, mækwætmhîri Iesu, mhousi æpune. ² Iræha kæmhæni mæ, "Pwæh kitaha sæpwæh nækwætmhîriien Iesu ia næpin sævæi næveginien asori. Ræræha mæ nærmama niemaha træpi iræha kæmho nurîgrîgien asori tukwe."

13:17: Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1, Joel 2:2, Rev 7:14 ^b **13:19:** Uæ fwe kupwæn ia næpin næha Kumwesæn rino neiai mine tîprænæ mine narimnari me pam. **13:22:** Dut 13:1-3, Rev 13:13 **13:24:** Rev 8:12 **13:27:** Mat 13:41
13:34: Mat 25:14 **13:35:** Luk 12:38 **14:1:** Mak 11:18 ^a **14:1:** Iærimænu rimæni pen ti nækur Isrel ma iræha tuhamækeikei mhæ Pasova irau næveginien asori sæ hani bred sæ yis riwæn iræ. Tuho ia nuk nuk me mæ rerînraha trîrhi næpin Iærimænu rimæivæ ueni nimwæ sævænraha ia tæhæ Ijip, mæpwæh nousi æpuneien næmrîtæk sævænraha: Eks 12:1-19

Pran riti ratagi pen senta ia nukwəne Iesu

³ Nəpin Iesu ramarə ia rukwənu nəha Petani, ruvnimwə pen ia nəkwai nimwə səvai Saemon. (Saemon nəha kupwən nemhəien skai ro tekın.) Iesu raməkure maməni nari. Pran riti ruvehe mauvehi potel riti kino ia kəruətərei riti nəghin nə alapasta. Fwe ia nəkwai potel nəha senta sə kino ia nat atukwatukw.^b Nənimen rutə pik. Prən nəha rətəfi tərhuı potel nəha, mətəgi pen ia nukwəne Iesu.

⁴ Mətə nərmana nəpwin niemaha rəpi irəha, kamhəni pen ti nirəha me i mə, “Rəfo ramouraha senta ianhi? ⁵ Ramasan mə ripkəmri pen a nəmri nari ia senta nəha pwəh iərmama riti ruvehi. Rukurən nuvehiiən mane asori muvei pen m nərmana nautə səvənraha riwən.” Nənə kamhəski prən nəha.

⁶ Mətə Iesu rini mə, “Tihəpwəh nəskiiən prən i! Rəfo hiamo iamınhi irə? In ramo noien amasan riti miou. ⁷ Nərmana me səməme nautə səvənraha riwən tuhamarə kimiaha mınraha ia nəpin me. Nəpin hiənuə tihasitu ia nirəha, hiəukurən nasitiuən. Mətə iou tapkarə mhə kitaha m kimiaha nəpin me. ⁸ Prən i rino nari riti rəmwhen irə mə tro. Rukupwən mətəgi pehe senta maməpnəpənə ia nipwrak mə tukinimwi. ⁹ Iakani nipərhiəniən tukumiaha i mə nərmana tuhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou ia kwopun me ia tıprənə i, mhəvisau irapw nəfe prən i rino miou mə nərmana rerınraha tramrhi.”

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmana səməme kamhəmwəki in

¹⁰ Jutas Iskariot, in riti ia twelef nərmana me səvai Iesu, revən ti pris asori me mə trəgkiari mınraha. Revən mini mə, “Takuvei pehe Iesu m kimiaha.” ¹¹ Nəpin pris asori me hərəgi nəgkiariien səvənhi, rerınraha ragien tukwe. Həni mə tuhəuvei pen mane min. Nənə Jutas rinamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iərmama kəru səvai Iesu krouəpnəpənə ti nəveginien kaməni bred sə yis riwən irə

¹² Neste atukwatukw nəpin nəha tuhani bred sə yis riwən irə. (Ia nəpin asori nəha, nərmana kamhousi əpune sipsip me səvai Pasova.) Nərmana me səvai Iesu hərəs pen Iesu i mə, “Kwopun pəku nəha ikokeikei mə kimaha tahəvən mhəpnəpənə ti nəveginien səvai Pasova ikin, nənə, ik tikəni?”

¹³ Nənə Iesu rərhi pen iərmama mi kəru səvənhi mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia Jerusalem. Iərmən riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tıkinari riti nui rukuər irə. Iroukurirə pen in. ¹⁴ Nəpin revən muvnimwə ia nəkwai nimwə, iroukurirə i, rauevən, rouni pen ti iəmə asori səvai nimwə nəha mə, ‘Iahatən səkitaha rani mə, nimwə əfo nəha tahani pəri nəveginien səvai Pasova kimaha səiou me nərmana me ikin?’ ¹⁵ Nənə in triri kimirau mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum asori riti. Narimnari me pam hənəmək raka fwe ikin. Ia rum nəha kimirau tirouəpnəpənə tukutaha.”

¹⁶ Nənə iərmama mi nəha səvai Iesu krouier, rouevən fwe ia Jerusalem, rouətə narimnari me pam rosi a Iesu riməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpənə ti nəveginien səvai Pasova.

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmana səməme kamhəmwəki in

¹⁷ Ia nəruarəv Iesu ruvehe irəha twelef nərmana me səvənhi. ¹⁸ Nəpin kamhəni pəri nari irə, Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhiəniən tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmana me səməme kamhəmwəki iou. Kimiaha riti raməni pəri nari kimrau min.”

¹⁹ Nəpin irəha hərəgi nəgkiariien nəha, rerınraha rəpou. Həuvehe kuatia kuatia mamhərəs Iesu i mə, “Sin nəha ikani? Iou?”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani kimiaha riti ia twelef nərmana me i səiou. Iərmama sə rameitesı bred ia tikiplet kuatia kimrau min. ²¹ Iou, Iəmətı Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərāi pen ia Nəkukuə İkinan, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmana me səməme kamhəmwəki iou. Ramasan pik mə ripkəpwəh a nətuiien.”

Nəpin sampam Iesu rəni nari irəha nərmana me səvənhi

²² Nəpin nəha kamhəni nari irə, Iesu ruvehi bred məfwəki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwəki pam, nənə məkwəsən muvei pen m səvənhi me nərmana me, mini pen ti nirəha i mə, “Tihəuvehi. In i nipwrak.”

²³ Kurirə irə in ruvehi kap waen, məfwəki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwəki pam, nənə muvei pen mınraha irəha pam hənımwi waen ia tıkıkap nəha.

14:3: Luk 7:37-38 **b** **14:3:** Nat in nei riti. Nipekin rapein amasan. Rutə ia tənə səvai nəmə Intia isipwin ti tənə səvai nəkur Isrel. Ro pen nənimen rutə pik. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6, 14:20 **14:18:** Sam 41:9

²⁴ Nəp̄in Iesu rauvei pen m̄nraha, in rini m̄, “In i n̄itek s̄ tr̄er̄ihi t̄er̄ini əkn̄ek̄in nəḡkiariien vi s̄əv̄əi Kumwes̄ən. Traiu ti n̄ərmama h̄əp̄ik. ²⁵ Iakani n̄ip̄ər̄hienien tukumi-aha i m̄ə tapk̄ən̄imwi mh̄ə mwi waen meste tak̄ən̄imwi waen vi ia nit̄ət̄ə s̄ə Kumwes̄ən ram̄ər̄im̄ənu ir̄ə.”

²⁶ N̄ən̄ə ir̄əha hani n̄ipu riti, m̄ho sampam ir̄ə, mh̄əier mh̄əuv̄ən ia T̄əkuər Olif.

Iesu rini m̄ə tukamev̄ən n̄ərmama me s̄əv̄ənhi tuhap k̄ir̄k̄iri mh̄əpw̄əh in

²⁷ Iesu rini pen ti s̄əv̄ənhi n̄ərmama me i m̄ə, “Tukamev̄ən k̄im̄iaha pam tihap raka ia nirak. Iakani iam̄inhi ir̄ə ti n̄əri n̄ə m̄ə kim̄arai pen ia N̄əkukuā Ikinan m̄ə Kumwes̄ən rini m̄ə,

‘Iou takousi iərmama s̄ə ram̄ətui ti sipsip,

sipsip me tuhau k̄ir̄k̄iri.’

²⁸ M̄ət̄ə in tro iak̄ətui mwi ia nemh̄əien s̄əiou. Tak̄ətui raka, mev̄ən fwe ia t̄ən̄ə Kalili. Iou takukupw̄ən k̄im̄iaha tih̄əkurir̄ə.”

²⁹ M̄ət̄ə Pita rini pen ti Iesu i m̄ə, “Ir̄əha pam tuhap raka ia niram, m̄ət̄ə r̄ipko mh̄ə iou.”

³⁰ M̄iregi Iesu rini pen tukwe in m̄ə, “Iakani n̄ip̄ər̄hienien tukw ik i ipwet ia nəp̄in, kurir̄ə r̄əia rakaka s̄əro k̄əru ir̄ə, ik tikini m̄ kahar m̄ə ikreirei iou.”

³¹ M̄ət̄ə Pita r̄əḡkiari asori m̄ə, “Trini m̄inuā hani m̄ə takam̄əkeikei memh̄ə krau mik, m̄ət̄ə ko iak̄əpw̄əh nin̄iien m̄ə iakreirei ik.” N̄ən̄ə ir̄əha pam h̄əni nəḡkiariien kuatia.

Iesu rev̄ən fwe ia Ketsem̄ane, mam̄əfwaki fwe ik̄in

³² Ir̄əha h̄əuv̄ən ia kwopun riti nəgh̄in n̄ə Ketsem̄ane. Iesu rini pen ti s̄əv̄ənhi me n̄ərmama me i m̄ə, “K̄im̄iaha tih̄am̄əkure ia kwopun i. Pw̄əh iou iakev̄ən m̄əfwaki.” ³³ N̄ən̄ə in riri Pita, Jemes, mine Jon harev̄ən ir̄əha min. Ia nəp̄in nəha in rinam̄regi r̄ər̄əha, rer̄in r̄əpou p̄ik. ³⁴ N̄ən̄ə rini pen ti nir̄əhar i m̄ə, “Rer̄ik r̄əpou p̄ik ipaka iakemh̄ə tukwe. Tiamharo i m̄harəpw̄əh napriien.”

³⁵ N̄ən̄ə Iesu rev̄ən ouih̄i a mwi, m̄imwei ia t̄ip̄r̄ən̄ə, m̄əfwaki, mam̄əres suatuk riti mwi m̄ə nəp̄in nəha trukurau ir̄ə. ³⁶ In rini m̄ə, “Tata keikei, narimnari me pam r̄im̄əru tukw ik. Tikuvehi raka kap i pw̄əh iak̄əpw̄əh n̄ənimwiien. M̄ət̄ə tik̄əpw̄əh noien r̄əmwhen s̄ə iakokeikei, m̄ət̄ə tiko r̄əmwhen s̄ə ikokeikei.”

³⁷ N̄ən̄ə Iesu r̄əfwaki pam, m̄ir̄ərig pehe m̄ət̄oni Pita mine Jemes mine Jon kamharapri. N̄ən̄ə in rini pen ti Pita i m̄ə, “Eh, Saemon, r̄əfo ikamapri, ko ipk̄ətui mh̄ə nəp̄in ouih̄i a uə? ³⁸ Tihar̄ətui m̄harəfwaki m̄ə tiharəpw̄əh n̄imweien ia n̄ər̄əh̄aiien. N̄ip̄ər̄hienien, rer̄im̄iaha ragien m̄ə tih̄əfwaki, m̄ət̄ə n̄ipwramiaha r̄əpou.”

³⁹ N̄ən̄ə Iesu r̄ir̄ərig mev̄ən m̄əfwaki mwi, m̄ini a nəḡkiariien s̄ə r̄im̄əni kupw̄ən. ⁴⁰ N̄ən̄ə m̄ir̄ərig pehe mwi m̄ət̄ə ir̄əhar kamharapri mwi, ti n̄əri n̄ə m̄ə napriien ruv̄əuvehi ir̄əhar. N̄ən̄ə harfi n̄əmr̄inrah̄ar, m̄ət̄ə harreirei m̄ə tuharni pen n̄əfe tukwe in.

⁴¹ N̄ən̄ə Iesu rev̄ən s̄əro kahar ihi muvehe m̄ini pen ti nir̄əhar i m̄ə, “Hiamarapri, mamharuvehi ihi napwisien s̄əkim̄iahar? N̄əmwhen. N̄əp̄in nəha ruv̄əuvehe. Iərmama riti truvei pen iou, Iam̄ati Iərmama, ia r̄əgi n̄əm̄ə ər̄əha me. ⁴² Tihar̄o m̄harər̄er. Pw̄əh sam̄əuv̄ən. H̄ət̄ə ro, iərmama nəha trini pui iou ruv̄əuvehe ipaka.”

N̄ərmama s̄əməme kamh̄əmw̄əki Iesu h̄əuvehe mh̄əkw̄t̄əm̄hiri in

⁴³ N̄əp̄in Iesu ram̄əḡkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef n̄ərmama me s̄əv̄əi Iesu, ruvehe ir̄əha n̄ərmama me h̄əp̄ik. Pris asori me mine nahat̄ən me s̄əv̄əi Loa mine n̄əm̄ə asori me s̄əv̄əi nəkur Isrel h̄ən̄ər̄hi pen ir̄əha. Nepw̄in kamh̄əuvehi nau. Nepw̄in kamh̄əuvehi n̄ip̄əri nei.

⁴⁴ Jutas rin̄əḡkiari raka m̄inraha m̄ə, “Iərmama s̄ə takakei min, iəmə n̄ə in n̄ə. K̄im̄iaha tih̄əkw̄t̄əm̄hiri, mh̄əiri raka mh̄əuv̄ən, mh̄ət̄ui amasan m̄ə tr̄əpw̄əh napien.” ⁴⁵ N̄ən̄ə nəp̄in Jutas ruvehe ia kwopun nəha, rev̄ən atukwatukw ti Iesu, m̄ini m̄ə, “Iahat̄ən!” N̄ən̄ə makei min. ⁴⁶ Jutas rakei min, n̄ən̄ə n̄ərmama me h̄əuvehe mh̄əkw̄t̄əm̄hiri. ⁴⁷ M̄ət̄ə iərmama riti s̄ə ram̄ər̄er ipaka ti Iesu reivi raka nau s̄əv̄ənhi, m̄ər̄ai iərmama riti s̄ə ramo tukwini nari m̄ pris asori anan, m̄ər̄ai raka nikare n̄ifreḡin.

⁴⁸ N̄ən̄ə Iesu rini pen ti nir̄əha i m̄ə, “R̄əfo hiəuvehi nau me mine n̄ip̄ər̄p̄əri nei me mh̄əuvehe m̄ə tih̄əkw̄t̄əm̄hiri iou iam̄inhi ir̄ə? N̄ət̄ərigien s̄əkim̄iaha rinuā iou rakres riti uə? ⁴⁹ Ia n̄ər̄ineiv m̄ neis mine iakamar̄ə k̄itaha m̄ k̄im̄iaha fwe ia nimw̄ə s̄əv̄əi Kumwes̄ən, mamahat̄ən n̄ərmama. R̄əfo hiəpw̄əh nəkw̄t̄əm̄hiriien iou ia nəp̄in nəha? M̄ət̄ə h̄iamo iam̄inhi ir̄ə m̄ə nəḡkiariien s̄ə N̄əkukuā Ikinan r̄im̄əni truvehe mukuā.” ⁵⁰ Ir̄əha h̄əkw̄t̄əm̄hiri Iesu. N̄ən̄ə n̄ərmama me pam s̄əv̄ənhi h̄əpw̄əh in mh̄ap.

⁵¹ T̄əmaruā riti rakurir̄ə Iesu. Rauvegi a n̄ipwran ia ravaravar. N̄ərmama me h̄əuvehe mh̄əkw̄t̄əm̄hiri. ⁵² M̄ət̄ə resi raka ravaravar ia n̄ipwran maiu auər a map.

Iesu rærer ia nāmri nāmā asori me sāvai nækur Isrel

⁵³ Nærmama me hāiri Iesu mhāvæn ti pris asori anan. Pris asori me mine nāmā asori me sāvai nækur Isrel, mine nahatæn me sāvai Loa, hānousəsımwin pen pam raka irāha me tukwe. ⁵⁴ Nāpin hāiri pen Iesu mamhāvæn, Pita rakurirā ia Iesu mamāvæn isipwin tukwe meste nari fwe ia nīkare nimwā sāvai pris asori anan. Nānā muvniwā mamækure irāha iotukwininari me, mamārhiapw ia napw.

⁵⁵ Nānā pris asori me mine nāmā asori me sāvai nækur Isrel kamhətui nærmama nepwin mā tuhāni irapw nāri ərāha riti sē Iesu rino uā rimāni. Nāmā asori me hokeikei mā tuhāregi pwāh housi əpune Iesu tukwe. Mētā irāha hāpkētā mhā nari riti. ⁵⁶ Rāknekin ti nīrāha ti nāri nā mā nærmama hāpik hāskämter mamheikuā ia nāfe hānətōni Iesu rino uā hāmāregi in rimāni, mētā nægkiariien sāvənraha rīpkuvehe mhā mo kuatia.

⁵⁷ Nānā nærmama nepwin hāskämter mamheikuā ia Iesu mamhāni mā, ⁵⁸ “Kimaha iahāregi iāmā i rimāni mā, ‘Iou takouraha nimwā i sāvai Kumwesən sē nærmama hāno ia rāginraha. Nāpin kahar kururau takuvrhākin riti mwi nærmama tuhāpwāh noien ia rāginraha.’” ⁵⁹ Hāni iamīnhi irā, mētā nægkiariien mwi sāvənraha rīpko mhā kuatia.

⁶⁰ Nānā pris asori anan rærer ia kurkwān ia nīrāha mares pen Iesu i mā, “Nægkiariien riti riwān tikini? Rāfo ia nægkiariien nāha irāha kamhāni mamhousi ik irā?” ⁶¹ Mētā Iesu rāpnāpen, māpwāh nægkiariien.

Nānā pris asori anan ræres pen mwi mā, “Rāfo? Ik Kristo? Kumwesən sē kamīni vivi in tini nā ik?”

⁶² Miregi Iesu rini mā, “Iou i. Tukamevān kimiaha tihətōni iou, iāmāti iārmama, takamækure ia nīkare Kumwesən mwatuk sē in niskaiien sāvənhi rasori. Tihətōni mwi iou takauvehe ia nāpuā me ia nīmagouagou.”

⁶³ Nānā nāpin pris asori anan rīregi, reitehi karkahu sāvənhi, mīni mā, “Kitaha tsətui iārmama riti mwi tro pui iāmā i ti nāfe?” ⁶⁴ Hīāvūregi raka mā in rini ərāha Kumwesən. Nētārīgien sākimiāha mā tsāfo irā?”

Nānā irāha pam hāni mā Iesu tramākeikei memhā. ⁶⁵ Nepwin hāskämter mhārgāvəsi pen in. Nepwin housəmān nānimen, mamhāuəsi in, mamhāni mā, “Ni ro nægkiariien sē ruku pen ti Nānimwān mā sin ruəsi ik!” Nānā naruagān me sāvai pris asori anan irāha mwi hāuvehi mhāpwi.

Pita rini mā in rīreirei Iesu

⁶⁶ Pita in fwe inhāripw ia nīkare nimwā sāvai pris asori anan. Nānā pran riti sē ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe. ⁶⁷ Nāpin rətōni Pita ramārhiapw ia napw, rāti ətēr irā, mīni mā, “Ik mwi ikinamāvān pāri kimirau Iesu iāmā Nasaret.”

⁶⁸ Miregi Pita rini mā, “Rekām. Iou iakreirei iāmā nāha, mīreirei nāfe i ikamīni.” Nānā Pita rāpwāh nīkare nimwā sāvai pris asori anan mevān ipaka ti kwārūā asori riti sē nærmama kamhāvūnimwā pehe irā. Nānā rāiā riti rakaka.

⁶⁹ Nānā pran sē ramo tukwini nari ruvehe mīnamīni mwi ti nærmama sāmāme kamhārer ipaka ti Pita i mā, “Iāmā i in riti ia nīrāha.”

⁷⁰ Mētā Pita rini mwi mā, “Rekām. Rīpko mhā iou riti ia nīrāha.”

Nānā hārer ouihī a mwi. Nærmama sāmāme kamhārer ipaka tukwe in hāni pen mwi mā, “Nīpārhiēnien, ik riti ia nīrāha ti nāri nā mā ik iāmā Kalili.”

⁷¹ Miregi Pita rini mā “Mā iakameikuā pwāh Kumwesən rārpwin noien ərāha sāiou. Iakani pehe tukumiāha i kwāsuahi anan mā iou iakreirei iāmā nāha kimiaha hīāmāni.”

⁷² Pita rini iamīnhi irā nānā tākwtākwwūni a rāiā rakaka sāro kārū irā. Nānā Pita rerin rīrhi nægkiariien sē Iesu rimāni pen tukwe in mā, “Kurirā rāiā rakaka sāro kārū irā, tikini m kahar mā ikreirei iou.” Pita rerin rīrhi. Nānā rerin rārkwāpīr, rasāk.

15*Iesu rærer ia nāmri Paelat*

¹ Ia nāpnāpin pris asori me mine nāmā asori me sāvai nækur Isrel mine nahatæn me sāvai Loa mine nærmama pam ia nākureien sāvənraha hārāi sun nægkiariien sāvənraha, mhārīhi Iesu, mhāiri mhāvūvān, mhāmri pen in ia rāgi Paelat.

² Nānā Paelat ræres pen Iesu i mā, “Ik kīg sāvai nækur Isrel?”

Miregi Iesu rini mā, “Ik ikani.”

³ Ia nāpin nāha pris asori me kamhāni ərāha Iesu ia narimnari me rīpik. ⁴ Ro pen Paelat ræres pen mwi ti Iesu i mā, “Nægkiariien riti riwān tikini pen ti nīrāha i? Regi ro narimnari me rīpik kamhāni ərāha ik irā.”

⁵ Mētā Iesu rāpwāh nægkiariien. Nānā Paelat rārkārīnari irā.

⁶ Noien riti naha ikin Paelat ramo ia nuk me pam ia nēpin sēvai nēveginien asori naha Pasova. Ramāsēni iarmama riti sē nēkur Isrel hāmāni rier ia kalapus mamevān. ⁷ Ia nēpin naha iarmama riti ramamak fwe ia kalapus nēghin nē Parapas. Kimēuvehi puvnimwā in ia kalapus iraha narmama me nepwin ti nēri nē mā hānoui sēpune iarmama ia nēpin sēvai naruagēnien riti. ⁸ Ro iamīnhi irē narmama hēpik hēuvehe ti Paelat mōnāmthēres pen mē trāsēn iarmama riti rier ia kalapus rēmwhēn sē ramo mīnraha ia nuk me.

⁹ Miregi Paelat rini pen ti nīrēha i mē, “Kimiāha hiōkeikei mē takāsēni kig sēvai nēkur Isrel rier ia kalapus?” ¹⁰ Paelat rēsēn pen irēha iamīnhi irē ti nēri nē mā in rukurān mē pris asori me hāmēuvei pen Iesu ia rēgin ti nēmwēkiēn sēvānraha. ¹¹ Nōnē Paelat rēsēn pen irēha, mētē pris asori me hērer kukurau māmhārhiārhi narmama, māmhāni pen ti nīrēha i mē tuhāres pen Paelat i mē trāpwhēn narakaiēn ia Iesu mētē traraka ia Parapas.

¹² Ro iamīnhi irē Paelat rēgkiari mwi mīnraha mīni mē, “Trīni mīnuē iakāsēni Parapas rier ia kalapus, rēfo ia iarmama sē hāmāni mē in kig sēvai nēkur Isrel?”

¹³ Miregi irēha hākweīn āpwēmwis mwi mē, “Āruī tārini pen in ia nei kamarkuauī!”

¹⁴ Miregi Paelat rini pen ti nīrēha i mē, “Ti nēfe? Nēfe naha nērēhaiēn in rino?”

Mētē hāni asori mwi mē, “Āruī tārini pen in ia nei kamarkuauī!”

¹⁵ Narmama me hēpik nōnē Paelat rokeikei mē tro rērinraha rēpwiuēn. Ro pen rāsēni Parapas rier ia kalapus mamevān. Nōnē Paelat rini pen ti naruagēn me mē tuhārisi Iesu. Hārisi pam nōnē Paelat rāsēni pen Iesu ia rēginraha mē tuhāruī tārini pen ia nei kamarkuauī.

Naruagēn me hāris ākenhin ia Iesu

¹⁶ Naruagēn me hārii Iesu mhāier mhāuvēn ia nēkwai nīm wā asori sēvai Paelat. (Nīm wā naha nēghin nē Prāetoriām.) Nēpin hāpirapw fwe ikin, hākweīn irēha me nepwin ia kusen sēvānraha hēuvehe, ¹⁷ mharkahu pen karkahu āruerāv riti in Iesu rēmwhēn ia karkahu sēvai kig. Hēuvehi rāhi mhāuvnhi kēfāfau irē sēvai kig, mhāfāfau pen ia kēnkāpwē. ¹⁸ Hēnamākweīn pen irē mē, “Ik kig sēvai nēkur Isrel kīmaha iahāsiai ik!” ¹⁹ Irēha hēuēsī kēnkāpwē ia rīgi nēi, mhāgēvāsī in, māmhānimwi nukurhūnraha ia nānimen māmhāuvnhi nisīaiēn irē. ²⁰ Nēpin hēnaris ākenhin raka irē, hēuvehi raka karkahu āruerāv irē, mharkahu pen tīnari ihī sēvānhi, mhāiri in mhāier mē tuhāruī tārini pen ia nei kamarkuauī.

Naruagēn me hāruī tārini pen Iesu ia nei kamarkuauī

²¹ Irēha hārii Iesu, māmhāuvēn. Ia suatuk naruagēn me hētōni iāmē Saerin riti. Nēghin nē Saemon. In tata sēvai Aleksanta mīne Rufas. Ruku pen fwe ia rukwānu mauvehe i ia taon. Naruagēn me hēkeikei mīn mē trāvranī nei kamarkuauī sēvai Iesu. ²² Hārii Iesu mhāuvēn ia kwōpun riti nēghin nē Kolkota (Nīpwrai nēhag naha kwōpun sēvai kerhē ia iarmama) ²³ Irēha hēuvei pen waen mīn kēvti pen nīm wai nari riti rēfia trasitu muēsī nāmīsīēn. Mētē Iesu rāpwhēn nānīm waiēn.

²⁴ Irēha hāruī tārini pen Iesu ia nei kamarkuauī, mhārē mhāuai kīrkīri tīnari me sēvānhi, mhāuīni nari riti sē trahātēn pen mē sin truvehi nēfe tīnari sēvānhi.

²⁵ Hāruī tārini pen Iesu ia nei kamarkuauī ia naen klok ia nēpnēpin. ²⁶ Nēkukuē kīmērāi mē Iesu tremhē ti nēfe rini mē:

IN I KIG SĒVĀI NĒKUR ISREL

²⁷ Nēpin hāruī tārini pen Iesu ia nei kamarkuauī, hāruī tārini pen mwi rakres mī kēru ia nei kamarkuauī, riti ia nīkare Iesu mwatuk riti ia nīkaren mour. ²⁸ a ²⁹ Nōnē narmama sēmēme hēukurau pehe ia suatuk, kām hāni ārēha Iesu, māmharis ākenhin irē, māmhounouīni kēnkāpwēnraha me, mām hāni mē, “Ik nē iāmē ikīmāni mē tikouraha nīm wā sēvai Kumwesēn marē muvrhēkin mwi ia nēpin kahar. ³⁰ Ita, uvehimīru ik, maraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe!”

³¹ Pris asori me mīne nahātēn me sēvai Loa, irēha mwi kām hāni ārēha Iesu, māmharis ākenhin irē, mām hāni pen ti nīrēha me i mē, “In ruvēuvehimīru raka narmama hēpik, mētē ko rīpkuvehimīru atukw mhē in.” ³² Hāni mē, “In Kristo. In kig sēvai nēkur Isrel. Ramasan mē raraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe pwēh kitaha sētōni mhāni nīpārhiēnien irē.” Iārman mī naha kēru kīnārui tārini pen irau ia nei kamarkuauī irēhar Iesu, irau mwi krauni ārēha in.

Iesu remhā

³³ Ia kurkwai nēpin ia ran nēpītāvien ruvehe mousēman kwōpun me pam ia tēnē naha meste aōa kahar rukurau. ³⁴ Nōnē ia tri klok ia nērvarāv Iesu rasāk āpwēmwis mīni

15:11: Wok Me 3:13-14 **15:21:** Rom 16:13 **15:24:** Sam 22:18 **15:28:** Niutestamen me nepwin kīmērāi ia nēgkiariēn sēvai nēkur Kris kupwān hāni nēgkiariēn riti mwi ia kwōpun i rini mē, “Ia noien naha nēgkiariēn sēvai Nēkukuē Ikinan ruvehe mukū sē rani mē, ‘Irēha hēvāsini in mē in riti mwi ramērui Loa.’” **15:29:** Sam 22:7, Sam 109:25, Mak 14:58 **15:33:** Amos 8:9 **15:34:** Sam 22:1

mə, “Eloi, Eloi, lama sapaktani?” Nipwrai nəgkiariien nəha, in i mə, “Kumwesən səiou, Kumwesən səiou, rəfo ikap raka ia niraq iaminihi?”

³⁵ Nərmama nepwin səməme kamhərer mamhəspau ia Iesu həregi nəgkiariien nəha, mhəni mə, “Həregi ro, iəmə i raməkwein Profet Elaeja.” ³⁶ Nənə riti ia niraq raiu muvehi nipəri koton, meites i waen sə rəfiə, mipiri pen ia nusvenhi rəgi nei riti, muvehi pen mə Iesu trənimwi, mini mə, “Pəpim ro pwəh sətoni mə Profet Elaeja truvehe muvehi raka iəmə i ia nei kamarkuau i rekəm.”

³⁷ Mətə Iesu rasək əpwəmwis, muvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə.

³⁸ Ia nəpin nəha tinari sə rəgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən reitehi nipərin kəru fwe irənhə meste nari fwe inhəripw. ³⁹ Iəmə asori riti səvəi naruaqən me ramərer maməti pen mətoni Iesu. Nəpin rətoni Iesu ruvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə iaminihi irə, rini mə, “Nipərhiendien iəmə i in Tini Kumwesən.”

⁴⁰ Nipran me nepwin kamhərer isipwin kwopti ti Iesu mamhəspau irə. Meri Maktala, mine Salome, mine Meri mama səvəi Jemes mine Joses, irəha minraha. ⁴¹ Nəpin Iesu rinaməvən fwe ia tənə Kalili nipran mirəhar nəha kamhəkuriə i, mamhasitu irə. Nipran me nepwin mwi həpik, nəpin Iesu ruvehe ia Jerusalem, irəha mwi həkuriə in mhəuvehe.

Josefrinimwi Iesu

⁴² Fraete, nəpin kaməpnəpənə irə ti Sapat, ti nəri nə mə nəruarəv meri rinamivə, ⁴³ Josef iəmə Aramatia revən mə trəres Paelat mə ko Paelat rəsəni in ruvehi nipwrai Iesu. (Josef in mwi raməkure irəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel nəpin housəsəmwai irəha me. Nərmama kamhəsai in. Josef rameitenhi mə trətoni nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə truvehe.) Josef rətəgəse ia Paelat, mevən mərəs nipwrai Iesu. ⁴⁴ Nəpin Josef rərəs pen Paelat ti nipwrai Iesu, Paelat rərkərinari, mireirei mə Iesu ruvamhə pərhiendien uə rekəm. Ro iaminihi irə rəkwein pen iəmə asori səvəi naruaqən me mərəs pen tukwe in mə, “Nipərhiendien Iesu ruvamhə raka?”

⁴⁵ Miregi iəmə asori səvəi naruaqən me rini mə, “Nipərhiendien Iesu ruvamhə raka.”

Nəpin Paelat riregi, rəsəni Josef mə, “Ikukurən nevanien muvehi raka nipwran.”

⁴⁶ Josef revən muvehi nəmri tinari kani mə linen, muvehi raka nipwrai Iesu ia nei kamarkuau, muvegi irə. Muvegi pam, muvehi mevən, məmri pen ia nipəgi kəruətəri riti kinərai ərori raka, nənə məsəkwasəkwi kəruətəri asori riti mərpinhə pen kwəruə irə. ⁴⁷ Ia nəpin nəha Meri Maktala mine Meri mama səvəi Joses krouətə kwopun nəha kamri pen Iesu ikin.

16

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Rinaməruarəv, nəpin Sapat rino sampam, Meri Maktala, mine Salome, mine Meri mama səvəi Jemes, haruvehi nəmri nimwai nari me nepwin sə nipekinraha rapein amasan, mə tuhərevən mharəvəri pen ia nipwrai Iesu. ² Ia Sante, ia nəpnəpin anan, irəhar hənəmarevən fwe ia nipəg. ³ Ia suatuk kamharərəs irəhar me i mə, “Sin nəha trasitu ia kitahar, məpəkir raka kəruətəri nəha ramo tukuahag kwəruə ia nipəg?”

⁴ Mətə nəpin harəpərpw fwe ikin, harəti pen mharətoni kəruətəri asori nəha kinəpəkir raka raka i. ⁵ Nənə harevən ia nəkwai nipəg, mharətoni iərmama riti raməkure ia nikərenrahar mwatuk, mamarkahu ia karkahu sə rəpwəmwis məpsan. Irəhar harətoni, nənimənrahar rier.

⁶ Mətə iərmama nəha rini pen ti nirəhar i mə, “Nəmmirirəhar trəpwəh nierien. Hiamərtui Iesu, iəmə Nasaret sə kinəru tərini pen ia nei kamarkuau. In riwən i. Rinətui raka ia nemhəien səvənhi. Harətoni ro kwopun kinəmmri pen nipwran raməmak ikin. ⁷ Mətə tihərevən mhəri pen ti nərmama me səvənhi mine Pita mə Iesu trukupwən ia kimiaha mamevən fwe ia tənə Kalili. Kimiaha tihətoni in fwe ikin rəmwhen rimiəni tukumiaha i.”

⁸ Nənə niprən mirəhar nəha harhekir pik, mharətəmmiwhən, mhəri, mharap ia nipəg. Mətə harəpwəh nəvisəuien nəfe kiməni pen ti nirəhar i, ti nəri nə mə harhekir.

Meri Maktala rətoni Iesu

⁹ Sante ia nəpnəpin Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mukupwən mier irəpw ti Meri Maktala, pran sə fwe kupwən Iesu rinəkoui irəpw nəremhə me irə irəha pam səfen. ¹⁰ Meri revən mətə nərmama me səməme kamharə pəri irəha Iesu kupwən. Kamhəkure ti Iesu, mamhasək tukwe. Meri ruvehe mini pen ti nirəha i mə “Iakinətə Iesu.” ¹¹ Nəpin həregi mə Iesu rinətui mwi ia nemhəien səvənhi, mhəregi mwi mə Meri rətoni, nənə həpikni mhə nipərhiendien irə.

¹² Kurirə irə kəru ia nirəha krouier ia taon rouavən ia suatuk. Nənə Iesu rier irapw ti nirau. Krouətə nīpwran ropə iti. ¹³ Iərman mi nəha krouərərig rouevən ti nərmana me səvəi Iesu, rouəvisau minraha, mətə irəha həpwəh niniien nīpərhiēnien ia nəkkiariien səvənrau.

¹⁴ Kurirə irə nərmana me nəha səvəi Iesu irəha eleven kamhəkure mamhani pəri nari. Ia nəpīn nəha Iesu rier irapw ti nirəha, maməski irəha ti nəri nə mə kəkəpəwənraha riskai. Nahatətəien səvənraha riwən. Hənəpwəh niniien nīpərhiēnien ia nəkkiariien səvəi Meri, mhəpwəh mwi niniien nīpərhiēnien ia iərmana səməmi nəha krīnouətōni Iesu mə rīnətui pərhiēn mwi ia nemhəien səvənhi.

¹⁵ Iesu rini pen ti nirəha me i mə, “Həuvən ia kwopun me pam ia tīprənə i, mhəvisau irapw nəkkiariien amasan səiou m nərmana me pam. ¹⁶ Iərmana sə trini nīpərhiēnien ia nəkkiariien amasan səiou, ko paptəes irə, Kumwesən truvehimiru in. Mətə iərmana sə trəpwəh niniien nīpərhiēnien ia nəkkiariien amasan səiou, Kumwesən trərpwīn noien ərəha me səvənhi. ¹⁷ Nərmana səməme kamhəhatətə ia nirak tuho nīmətēien me i. Irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nərmana ia nəghik. Irəha tuhəgkiari ia nəkkiariien səvəi nəkur əpə. ¹⁸ Irəha tuhəuvehi snek me səməme kamhəhi əpune nərmana. Trini minuə irəha hənīmwi nari riti kəvti pen nīmwai nari sə ramousi əpune iərmana, ko rīpkuəsi mhə irəha. Irəha tuhərapi nərmana səməme nemhəien rarə ia nirəha mho irəha həuvehe mhəsanin.”

¹⁹ Nəpīn Iesu Iərīmanu rīnəkkiari pen pam minraha, kuvehi utə in revən fwe ia neiai, məkure ia nīkare Kumwesən mwatuk. ²⁰ Nənə nərmana me səvənhi həuvən mhəvisau ia kwopun me pam. Nəpīn kamhəvisau irə, Iərīmanu ramarə ti nirəha, mamō nīmətēien me mə nərmana tuhətōni, mhəni nīpərhiēnien ia nəkkiariien amasan səvənhi.

Luk Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Matiu, Mak, Luk, Jon irəha pam haməgkiari ia nimiruien səvai Iesu Kristo, mətə Luk nəkukuə səvənhi rapwəmwis. In mwi rimərai nəkukuə nəha kani mə Wok Me. Luk in toktə riti kinahatən amasan in rukurən pik nari. In rimərai nəkukuə i rerin ramrhi nəkur Kris mine nətaien səvənraha. Luk rokeikei mə nərmama tuhəukurən amasan nəgkiariien amasan səvai Iesu Kristo ro niperhienien. Fwe nukune nəkukuə səvənhi Luk raməgkiari ia nətuiien səvai Iesu Kristo. In rini raka sə nəha marə mīni mwi nimiruien səvai Iesu meste nemhəien səvənhi. Luk rokeikei mə kitaha tsəukurən mə Iesu Kristo rokeikei nərmama me pam. Luk raməgkiari pik ia niperan me səməme hənətoni Iesu. In mwi raməgkiari ia nəkwərhəkwərhə me səməme hənətoni Iesu. Ia nusipekinien me səvənhi in rirai məgkiari pik ia nərmama nautə səvənraha riwən kamometə irəha. Luk 19:10 ramini mə, Iesu Kristo in iərmama pərhiien riti sə riməuvehe fwe kupwən mə trətui nərmama me səməme hənəruēi muvei pen nimiruien vi mīnraha. Luk raməgkiari pik ia nagienien. Tikətoni nagienien nəha ia nipu səvai Meri, mətətoni mwi ia nagelo me səməme hənəmagien ia nəpin Iesu rinamatui irə. Tikətoni mwi nagienien nəha ia nərmama me səvai Kristo səməme hənəmrərig pen fwe Jerusalem mamhəgien asori ti nəri nə mə Kristo rinətui ia nemhəien səvənhi. Ro nukurənien i mə Luk rokeikei mə trini irapw nəgkiariien amasan səvai Kristo mahatən mə Kristo ruvehe ia təkure tīprənə i nəkur ərəha kamharə irə. In ruvehe mo irəha hāgien, mamheitenhi nəri amasan riti truvehe nəpin kurirə, in truvehimiru irəha.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Nərmama həpik hənəusari raka ti nīrai penien ia nəkukuə narimnari me nəha Iesu rino fwe kupwən nəpin ramavən kimaha mīn. ² Irəha həmərəi pen nəgkiariien me nəha nərmama həkurən amasan irə həmənhi pehe tukumaha i. Fwe ia nukune wok səvənhi, nərmama me nəha həkurən amasan irə hənətoni Iesu ia nənimenraha, nənə mamhəvisau irapw nəgkiariien səvənhi. ³ Iou mwi iakinəskun pam raka narimnari me i mukurən amasan kinəfo irə fwe ia nukunen muvehe. Nənə təkwtəkwni, iəmə asori Teofilas, iakregi ramasan mə pwəh iakrai pen ia nəkukuə riti mik. ⁴ Iakamo iamīnhi irə mīnuə tikukurən amasan nəgkiariien sə kinahatən ik irə. In ro niperhienien.

Agelo riti rini irapw mə Jon Paptaes trətui

⁵ Ia nəpin nəha Herot ramərimanu ia tənə Jutia pris riti nəghin nə Sekarəea. In pris riti ia təmwen səvənraha kani mə Pris me səvai Apia. Səvənhi iərmama in pran riti sə ruku pen ia kwənəkwus səvai Eron. Nəghin nə Elisapet. ⁶ Irau pəri noien səvənrau ratukwatukw ia nəmri Kumwesən. Ia nəpin me krauesi pen atukwatukw pam nəfe nəghin Loa səvai Iərimənu rani. ⁷ Mətə tininrau riwən. Elisapet rīpkəkəwəhakwen mhə. In nīprənəmə. Sekarəea nərgħarə.

⁸ Nəpin riti Sekarəea irəha təmwen səvənhi kamhowok səvai pris me ia nəmri Kumwesən ia nīmwə səvənhi. ⁹ Nənə irəha hesi pen noien səvai pris me mhəuini nari riti sə ramahatən nari. Trahatən pen mə sin trevən fwe ia nəkwai nīmwə səvai Iərimənu muvəni nīmwəkmwəki nari nīpekin rapēin amasan ia təkure nifətə. Həuini pen nəri nəha nənə rahatən pen Sekarəea. ¹⁰ Ia nəpin atukwatukw sə kauvani nīmwəkmwəki nari nīpekin rapēin amasan irə nərmama me kamhəfwaki fwe iruə.

¹¹ Nənə agelo riti səvai Kumwesən rier pehe mamərer ia nīkare nifətə mwatuk ia nəri kauvani nīmwəkmwəki nari nīpekin rapēin amasan irə. ¹² Nəpin Sekarəea rətəni agelo nəha, rehekir pik mətənimwin. ¹³ Mətə agelo rini pen tukwe in mə, "Sekarəea tikəpwəh nehekiriien. Kumwesən ruvəregi raka nəfwakiiien səim. Səim iərmama Elisapet trərhəi tinimiraui riti iərmən. Nənə tikisegi pen nəghin nə mə Jon. ¹⁴ Tikregi ramasan mamāgien tukwe. Nəpin trətui, nərmama həpik mwi rerinraha tragien tukwe. ¹⁵ In truvehe mo iəmə asori ia nəmri Kumwesən. In tīpkənimwi mhə waen uə nənimwiien skai. Nəpin in ramarə ihi ia tīpwi mama səvənhi rerin ruvəkuə raka ia Nənimwin Ikinan. ¹⁶ In tro nəkur Isrel me həpik hərərig mhəuvehe ti Iərimənu Kumwesən səvənraha. ¹⁷ In trakupwən ia Iərimənu. Nətərigien səvənhi mine niskaiien səvənhi trəmwhen ia nətərigien mine niskaiien səvai Profet Elaəja. In tro tata me hərərig ia rerinraha mə rerinraha trirhi mwi nīpwnətīnraha me. Nərmama səməme haməruēi nəkwai Kumwesən in tro irəha hərərig mhəuvehe mhəsi pen nətərigien səvai nərmama hatukwatukw. Ro iamīnhi irə in tro nərmama həpnəpenə ti nuveheien səvai Iərimənu."

¹⁸ Miregi Sekaraea rini pen ti agelo i ma, "Takæfo mukuran ma nari naha tro iamihni iræ? Kwa iou iakinargharæ sæiou iarmama niþrænema."

¹⁹ Miregi agelo rini pen tukwe in ma, "Iou i Kapriel. Iakamærer ia næmri Kumwesæn. In rærhî pehe iou ma takuvehe mægkiari pehe mik mævisau nari amasan mik. ²⁰ Mætæ ti nari næ ma ipkini mhæ niþærhienien ia nægkiariien sæiou, æta ro, rerim triwæn. Tipkægkiari mhæ mesite nari iakimæni pehe tukw ik i trier pehe. Trukuæ ia næþin atukwatukw sævænhi."

²¹ Ia næþin naha, fwe iruæ, nærmama kamheitenhi Sekaraea. Hærkærinari ma in ræmak tui ia nækwai nimwæ sævai Kumwesæn. ²² Næþin rier irapw iruæ, ko ripkægkiari mhæ minraha, mætæ ramægkiari a ia rægin. Hænætæ hæuvæukuræn minuæ in rinætæ nari riti ræmwhen ia næmækræhæien fwe nækwai nimwæfwaki.

²³ Næþin naha Sekaraea ramowok pris iræ fwe ia nimwæ sævai Kumwesæn ruvehe mukuru, nænæ in rirærig mevæn fwe imwæni. ²⁴ Kuriræ iræ ripko mhæ tui, nænæ sævænhi iarmama Elisapet ro tipwîn. Næþin rino tipwîn, ramæmak afafa ia nækwai nimwæ sævænhi mesite pen mækwæ krirum sævænhi, mamini ma, ²⁵ "Iærimænu rino nari miou. Næþin ræti irapw mætæ iakamauris ia næmri nærmama ti nari næ ma sæiou iækunouihî riwæn, rerin ragien ruvehi raka naurisien naha ia nirak."

Agelo riti rini irapw minuæ Iesu trætui

²⁶ Elisapet rino tipwîn maræ mækwæ sikis. Ia næþin naha Kumwesæn rærhî pen agelo riti næghin næ Kapriel revæn ma trættoni prænvî riti fwe ia taon riti ia tæne Kalili næghin næ Nasaret. ²⁷ Prænvî naha ramreirei ihî iærman. Kinasisæg raka in minuæ tresi pen iærman riti næghin næ Josef. Josef in kwænækwus riti sævai Kig Tevit. Prænvî naha næghin næ Meri. ²⁸ Agelo naha rier pen tukwe in, mini ma, "Meri. Tiko magien. Iærimænu ramanan tukw ik mamaræ tukw ik."

²⁹ Mætæ Meri natærigien sævænhi rævsausini pik ti nægkiariien naha mamætærig ma ræfo agelo rini pen tukwe in iamihni. ³⁰ Nænæ agelo naha rini pen tukwe in ma, "Meri tikæpwæh nehekieren. Kumwesæn ramanan tukw ik. ³¹ Regi ro! Tiko tipwîn, mærhî nærim riti iærman. Tikisegi pen næghin næ ma Iesu. ³² In truvehe mo in iamæ asori. Tukakwein in ma tini Kumwesæn, Kumwesæn sæ rasori anan. Iærimænu Kumwesæn sækimiaha truvehi pen nitætæ sævai ripwini Kig Tevit min. ³³ In trærimænu ia nuk nuk me ia nærmama me sæmæme hæuku pen ia kwænækwus sævai Jekop. Nitætæ sævænhi triþkiwæn mhæ."

³⁴ Miregi Meri rini pen ti agelo i ma, "Træfo mo iamihni. Iou prænvî. Iakreirei iærman?"

³⁵ Miregi agelo rini pen tukwe in ma, "Nænimwîn Ikinan truvehe ia niram. Kumwesæn sæ rasori anan niskaiien sævænhi træuiui ik. Ro iamihni iræ tukækwein pen iækunouihî ikinan naha tikærhî minuæ in Tini Kumwesæn. ³⁶ Nænæ regi ro. Ik riti fwe Elisapet niþrænema, mætæ in mwi rino tipwîn trærhî tini riti iærman. Kani in ma prænan sæ ripkækwæhakwen mhæ, mætæ ruvæuvehe niþæmpæm maræ mækwæ sikis. ³⁷ Narimnari me pam rimæru ti Kumwesæn."

Meri revæn mætoni Elisapet

³⁸ Miregi Meri rini ma, "Iou prænan sæ iakamo tukwini nari m Iærimænu sæiou. Pwæh rukua ia nirak ræmwhen ia sæ ikimæni." Nænæ agelo naha ræpwæh in mamevæn.

³⁹ Ia næþin naha, ripko mhæ tui, Meri rier mevæn akwauakw fwe ia rukwænu riti ia tækure tæne ia Jutia. ⁴⁰ mevæn ia nækwai nimwæ sævai Sekaraea, mamægkiari pen m Elisapet. ⁴¹ Næþin Elisapet riregi Meri ramægkiari, tini rakurisei asori ia tipwîn. Nænæ Elisapet rerin ruvehe mukuar ia Nænimwîn Ikinan. ⁴² Nænæ in rækwein æpwæmwis mini ma, "Meri Kumwesæn ramanan tukw ik næpi raka pam niþran me. Ramanan mwi ti nærim sæ tikærhî. ⁴³ Mama sævai Iærimænu sæiou ruvehe mætæ iou. Ræfo ko nari amasan ia nirak iamihni? ⁴⁴ Regi ro, næþin ikapirapw mækwæin iou, iakregi rerim, iækunouihî ia tipwîk rakurisei asori ia næghienien. ⁴⁵ Rerim tragien ti nari næ ma ikimæni ma niþærhienien trukua iræ ia næfe Iærimænu rimæni pehe tukw ik i."

Meri rægnægini Kumwesæn

⁴⁶ Miregi Meri rini ma, "Ia nimiruuen pam sæiou iakauvehi utæ næghi Iærimænu sæiou.

⁴⁷ Rerik ragien pik ti Kumwesæn sæiou sæ rauvehimiru iou.

⁴⁸ Iou prænan auar a sæ iakamo tukwini nari min, mætæ rerin ramrhî iou.

Tækwtækwuni mine mamevæn nærmama pam tuhæni iou ma iou prænan sæ rerik ramagien,

⁴⁹ ti nari næ ma Kumwesæn i sæ riskai pik rino narimnari asori me miou.

Nəghin ro ikinan.

⁵⁰ Napiien səvənhi ramarə ti nərmama me pam səməme kamhəsiyai, mamarə mwī ti nīpwnətīnraha me mīne nīmwpwīnraha me mamevən.

⁵¹ In ramo nīmətētīn me ia rəgin əsanīn, maməkoui irapw nərmama səməme kamhəfiəutə ia rerīnraha.

⁵² In rauvehi irapw kīg asori me ia kwopun kamhəkure ikin mamhərimənu, marə mauvehi utə mwī nəmə auər a me.

⁵³ In rauvei pen nəveginīen amasan m nərmama səməme nukumhə ramahi irəha. Hani tīpwīnraha rəsisi.

Mətə səməme nautə səvənraha rasori in ramərhi irapw irəha, mīpkuvei pen mhə nari riti mīnraha.

⁵⁴ In ramasitu ia kitaha nəkur Isrel.

Kitaha nərmama me səvənhi samo tukwini nari min.

In ramo iamīnhi irə ti nəri nə mə rerīn ramrhi napiien səvənhi

⁵⁵ rosi in rīmāni pen ti kaha kupwən me səkitaha.

In rīmāni pen ti Epraham mə in trapi Epraham mīne nərmama me ia kwənəkwas səvənhi ia nuk nuk me.”

⁵⁶ Meri rarə irau Elisapet meste məkwə kahar rukuraw, nənə kurirə irə rirərig mevən fwe imwəni.

Jon Paptaes rətui

⁵⁷ Rineste nəpīn səvəi Elisapet trərəhi tini irə. Rərəhi tini iərman. ⁵⁸ Nərmama me ipaka tukwe mīne nīpərīn me hərəgi mə Kumwesən rīnapi asori in. Həuvehe mhətə in mamhəgīen pəri.

⁵⁹ Nəpīn iəkunouihi səvənhi reste nəpīn eit, həuvehi mhəuvehe mə tukuvehi ninhum min. Nətərīgīen səvənraha mə tuhəsegi pen nəghin nə Sekarəea, nəpwīnhi tata səvənhi. ⁶⁰ Mətə səvənhi mama rīni mə, “Rəkəm. Tsəsegi pen nəghin nə mə Jon”

⁶¹ Mīreği irəha hənī pen tukwe in mə, “Mətə rəfo? Nahag nəha rīwən ia kwənəkwas səim.”

⁶² Nənə irəha həkīari pen m tata səvənhi ia rəginraha, mhəres nəfe nahag in rokeikei mə tuhəsegi pen ia iəkunouihi. ⁶³ Sekarəea rəres nəri kamrai pen nari irə. Kuvehi pen min. Nənə rīrai pen ianhi mə, “Nəghin nə Jon.” Nənə irəha pam həkərīnari irə. ⁶⁴ Ia nəpīn nəha Sekarəea rerīn rīnarə mwī. Nənə in rīnaməgnəgīni Kumwesən. ⁶⁵ Nərmama me ia nīkarkare rukwənu hərəgi həkəkīr. Nəgkīariien nəha ruviris ia kwopun me pam ia təkure tənə ia Jutia. ⁶⁶ Nərmama me pam səməme hərəgi nəgkīariien nəha hamətərīg irə mə, “Iəkunouihi nəha trəfo irə? Mətə in nə nīskaiien səvəi Iərīmənu ramarə irə.”

Sekarəea rīni irapw nəgkīariien sə ruku pen ti Nənīmwīn Ikinan

⁶⁷ Ia nəpīn nəha Nənīmwīn Ikinan ruvehe mukuər ia reri Sekarəea, tata səvəi Jon, muvei pen nəgkīariien min. Nənə Sekarəea rīni mə,

⁶⁸ “Pwəh səgnəgīni Iərīmənu Kumwesən səkitaha nəkur Isrel.

In ruvehe masitu ia kitaha nərmama me səvənhi meivnari ia kitaha.

⁶⁹ In ruvehi utə iəmə skai riti sə truvehimīru kitaha.

Iəmə skai nəha in kwənəkwas riti səvəi Kīg Tevit sə rīnamo tukwini nari m Kumwesən fwe kupwən.

⁷⁰ Nəri nəha ramesi pen nəgkīariien me səməme Kumwesən rīmāni pehe tukutaha i ia tərhuī profet ikinan me səvənhi fwe kupwən.

⁷¹ In rīmāni mə truvehimīru kitaha,

muvehi raka kitaha ia rəgi nərmama me pam səməme kamhometə kitaha, mamhəm wəki kitaha.

⁷² In rīmāni mə trapi kaha kupwən me səkitaha, məpwəh nenouenouiēn nəgkīariien ikinan səvənhi.

⁷³ Promes nəha in rīməuvei pen m kaha kupwən səkitaha Epraham, mauvehi kwəsuaahi tukwe.

⁷⁴ In rīmāni mə nəpīn truvehi raka kitaha ia rəgi nərmama səməme haməm wəki kitaha, in trəsēni kitaha tso tukwini nari min, mhəpwəh nehekīrien.

⁷⁵ Kitaha tsəmher mhatukwatukw ia nənīmen ia nəpīn me pam ia nīmīruīen səkitaha.

⁷⁶ Nənə ik, nərīk, tukīni mə Kumwesən sə rasori anan, profet riti səvənhi nə ik,

1:50: Sam 103:13,17 **1:51:** 2Saml 22:28 **1:52:** Job 12:19, 5:11, Sam 147:6 **1:53:** 1Saml 2:5, Sam 34:10, Sam 107:9 **1:54:** Aes 41:8, Sam 98:3 **1:55:** Maeka 7:20, Jen 17:7, 18:18, Jen 22:17 **1:59:** Jen 17:12, Lev 12:3, Luk 2:21 **1:60:** Luk 1:13 **1:68:** Sam 41:13, Sam 72:18, Sam 106:48, Luk 7:16 **1:69:** Sam 18:2 **1:71:** Sam 106:10 **1:72:** Jen 17:7, Lev 26:42, Sam 105:8-9, Sam 106:45 **1:73:** Jen 22:16-17, Maeka 7:20 **1:75:** Taet 2:12-14
1:76: Aes 40:3, Mal 3:1, Mat 3:3

ti nəri nə mə tikukupwən məpərhi suatuk me səvəi İərimənu səkitaha, nənə in trukurirə.
 77 Tikini irapw ti nərmama me səvəni mə Kumwesən truvehimiru irəha,
 məpwəh nərpwinien noien ərəha me səvənraha.
 78 Kumwesən səkitaha in ramasan pik, mamapi kitaha.
 Ia napien nəha səvəni in trərhi pehe Kristo ruku pen fwe ia neiai,
 muvehe tukutaha rəmwhen ia meri rautə ia nəpnəpin.
 79 In truvei pen nukuraanien m nərmama səməme kamhəkure ia nəpitəvien mine
 təmwəkəmwi nemhəien.
 In triri nisutaha ia suatuk səvəi nəməriniuen.”
 80 Nənə iəkunouihi nəha rapwinari, mauvehe miskai ia nənimwin. Ia nəpin me ramərə
 fwe ia kwopun akwesakwes ikin meste nəpin nəha in rier irapw ia nəmri nəkur İsrəl.

2

Iesu rətui

¹ Nəpin Jon rinətui raka, Kig Sisa Okastas, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənəmtənə me, rini
 nəkwən minuə nərmama me ia kwopun me tuhaməkeikei mhərərīg pen fwe imwənraha
 atukwatukw minuə tukəvsini irəha. ² Noien nəha kiməkupwən ko ia nəpin nəha Kwaerinas
 ramərimənu ia tənə Siria. ³ Nərmama me pam hərərig mamhəuvən imwənraha me minuə
 tuhəuvehi pen nəghinraha. ⁴ Josef rier ia taon nəha Nasaret ia tənə Kalili, mevən ia tənə
 Jutia ia taon səvəi Kig Tevit fwe kupwən kani mə Petlehem, mamevən fwe ikin ti nəri nə mə
 ruku pen ia kwənəkws səvəi Kig Tevit. ⁵ Krauevən irau Meri minuə tukuvehi nəghinrau.
 Josef rinəsīsəg raka Meri. Meri rino tipwin. ⁶ Nəpin irau krouarə ikin, Meri rineste nəpin
 atukwatukw səvəni mə trərəhi iəkunouihi irə. ⁷ Rərəhi tini iərman, nəmritai. Rərəhi,
 muvegi ia tinari, məmri pen ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə. In ro iamihni irə ti nəri
 nə mə nimwə nəha nərmama kamhərəkəku pen mamhapri ikin ruvəukuə.

⁸ Ia kwopun nəha nərmama nəpwin sə kamhətui ti sipsip kamhəmak ia nikare taon nəha
 iruə, mamhətui ti sipsip me səvənraha ia nəpin. ⁹ Agelo riti səvəi İərimənu reiwaiu pehe
 mərer ia nikarenraha. Nukuraanien səvəi İərimənu rəhiəpwin irəha. Nənə irəha həkəkir
 pik. ¹⁰ Mətə agelo nəha rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nehekiriən. Həregi ro!
 İou takəvisəu nəgkiariien amasan anan m kimiaha. Nərmama pam tuhəglen asori tukwe.
¹¹ İpwet ia taon səvəi Kig Tevit kupwən kwəti iəkunouihi riti rinətui. In Kristo, İərimənu
 səkitaha. Kumwesən ruvərfi raka in mə truvehe tukumiəha muvehimiru kimiaha. ¹² Nəri
 tro nīmətəien m kimiaha. Tihəuvən mhətoni kwəti iəkunouihi kuvegi ia tinari raməmak ia
 nitətə kaməkwməni nərimiru me irə.”

¹³ Agelo nəha rəgkiari pam, nənə təkwətəkwuni a mwi irə nagelo me həpik həuku pen fwe
 ia neiai mhərər irəha min, mamhəgnəgini Kumwesən mamhani nıpu mə,

¹⁴ “Kaməgnəgini Kumwesən fwe irənhə anan.

Ia tiprənə i nəməriniuen trarə ti nərmama me səməme Kumwesən rerin ragien ti
 nirəha.”

¹⁵ Nəpin nagelo me həpwəh irəha mhərərīg pen fwe ia neiai, nərmama me nəha səməme
 kamhətui ti sipsip me həni pen ti nirəha me i mə, “Pwəh səuvən fwe Petlehem mhətə ro nəri
 İərimənu riməni pehe tukutaha i.”

¹⁶ Nənə irəha havən akwauakw mhəuvən mhətoni Meri mine Josef mine kwəti iəkunouihi
 sə ramapri ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə. ¹⁷ Nəpin hətəni iəkunouihi nəha, həni
 irapw nəfe agelo riməni pen ti nirəha i. ¹⁸ Nənə nərmama me pam səməme hamregi
 həkərinari ia nəgkiariien səvənraha. ¹⁹ Mətə Meri rəkwətəmhiri pam narimnari me nəha
 ia rerin mamətərig tukwe. ²⁰ Nənə nərmama me nəha səməme kamhətui ti sipsip hamərig
 mamhəgnəgini Kumwesən mamhəuvehi utə nəghin ti narimnari me nəha hənətəni mhəregi
 rosi kiməni pen ti nirəha i.

Kuvehi ninhum m İesu

²¹ Nəpin sə ro eit irə kuvehi ninhum m iəkunouihi nəha, ksegi pen nəghin nə mə İesu,
 nəhəg sə agelo riməkupwən muvei pen m Meri nəpin rıpkə məhə ihi tipwin.

²² Nənə rino nəpin sə Josef mine Meri tro narimnari me nəha Loa səvəi Moses rini mə
 tro irau krouvehe rouəmher mwi ti nəfwakiien. Ia nəpin nəha krouarəhi İesu, rouevən
 fwe ia Jerusalem mə trouvei pen m İərimənu. ²³ Noien nəha ramesi pen nəgkiariien i
 kimərai pen ia Loa səvəi İərimənu. Rini mə, “Nəmritai me pam nərman me tukəkwein
 irəha mə nəkwərəkəwəha ikinan me səvəi İərimənu.” ²⁴ İrau krouevən mwi mə trouvei

pen n̄rim̄iru riti tukouisi əpune kuvei pen m̄ Iərim̄ənu. Noien n̄əha ramesi pen n̄əgkiariien i s̄ə ram̄əmak ia Loa s̄əv̄ənh̄i. Rini m̄ə, “N̄ərmama me iam̄inhi tuh̄əuvei pen mak k̄əru uə kw̄əti menu k̄əru.”

Simeon r̄ətoni Iesu m̄əgn̄əgini Kumwes̄ən tukwe

²⁵ Iərmama riti ia Jerusalem n̄əgh̄in n̄ə Simeon. In iam̄əfwaki riti. Noien s̄əv̄ənh̄i ratukwatukw. In rameitenhi n̄əpin n̄əha iam̄ə n̄əha kani m̄ə Kristo truvehe ir̄ə, n̄ən̄ə muvehim̄iru n̄əkur Isrel. N̄ən̄im̄w̄in Ikinan rar̄ə ia Simeon. ²⁶ N̄ən̄im̄w̄in Ikinan n̄əha rinahat̄ən raka in m̄ə ko in ripkem̄ə m̄ə meste tr̄ətoni Kristo n̄əha Kumwes̄ən rim̄əni m̄ə tr̄ər̄hi pehe i. ²⁷ N̄ən̄im̄w̄in Ikinan riri pen Simeon rev̄ən ia n̄əkwai nim̄w̄ə s̄əv̄əi Kumwes̄ən. N̄əpin Josef m̄ine Meri kroūər̄əhi īəkunoūihi n̄əha Iesu, rouuvnim̄w̄ə pehe m̄ə tro narim̄nari me n̄əha Loa s̄əv̄əi Iərim̄ənu rini, ²⁸ Simeon r̄ər̄əhi pehe Iesu ia r̄əgin mi, m̄əgn̄əgini Kumwes̄ən tukwe, m̄ini m̄ə,

²⁹ “Iərim̄ənu. Ikino n̄əgkiariien s̄əim̄ ruv̄əuvehe muv̄əukuə.

Iou iərmama s̄ə iakamo tukwini nari mik.

Təkw̄təkw̄uni n̄əha iakukur̄ən nem̄h̄əien,

m̄ət̄ə n̄əm̄ərinūien trar̄ə tukw iou.

³⁰ N̄ən̄imek rin̄ətoni suatuk s̄əim̄ s̄ə tikuvehim̄iru n̄ərmama me ir̄ə.

³¹ Ikin̄əpn̄əpen̄ə raka suatuk i ia n̄əm̄ri n̄ərmama ia kwopun me pam.

³² Īəkunoūihi i truvei pen nukuraanien m̄ine n̄ərmama ripko m̄h̄ə ir̄əha n̄əkur Isrel.

Ir̄əha tuh̄ət̄ə nari, m̄h̄əgn̄əgini s̄əim̄ n̄ərmama me n̄əkur Isrel tukwe.”

³³ N̄əpin Josef m̄ine Meri kroūəregi n̄əgkiariien n̄əha Simeon rani ia īəkunoūihi s̄əv̄ənrau, kroūər̄k̄ərinari ir̄ə. ³⁴ N̄ən̄ə Simeon r̄əkwēin amasan m̄wi ia nirau, m̄ini pen ti Meri mama s̄əv̄əi īəkunoūihi n̄əha m̄ə, “Regi ro! Kumwes̄ən ruv̄ər̄fi raka īəkunoūihi i m̄ə tro n̄əkur Isrel h̄əpik h̄əm̄wei, n̄ən̄ə mar̄ə mo m̄wi h̄əpik h̄ər̄er. In tr̄əm̄wh̄en ia n̄im̄t̄ətien riti. N̄ərmama h̄əpik tuh̄əni s̄ər̄əha in. ³⁵ n̄ən̄ə m̄ho n̄ərmama h̄ətoni n̄ət̄ərigien me s̄əv̄ənraha s̄ə kamh̄ər̄kwaf̄ə ia rerinraha. N̄ən̄ə ik m̄wi tikregi n̄əm̄is̄əien fwe ia rerim̄ r̄əm̄wh̄en k̄əpi ik ia nau.”

Ana r̄ətoni Iesu m̄əgn̄əgini Kumwes̄ən tukwe

³⁶⁻³⁷ Pran riti n̄əha ikin̄ə n̄əgh̄in n̄ə Ana. In profet riti. Tata s̄əv̄ənh̄i n̄əgh̄in n̄ə Fanuel. In kw̄ən̄əkwus riti s̄əv̄əi Aser fwe kupw̄ən. ^a N̄əpin Ana rinam̄əpr̄ən vi ihi, in rer̄ə, mamar̄ə ir̄əu s̄əv̄ənh̄i iərman nuk sefen. Kurir̄ə ir̄ə iərman s̄əv̄ənh̄i rem̄h̄ə m̄əpw̄əh̄ in. N̄ən̄ə pr̄ən n̄əha rar̄ə iam̄inhi muvehe meste in rin̄əpr̄ənem̄ə. Nuk s̄əv̄ənh̄i eiti foa. Ia n̄əpin me Ana ripkier m̄h̄ə ia n̄əkwai nim̄w̄ə s̄əv̄əi Kumwes̄ən. M̄ət̄ə ia n̄əpin m̄ine ia ran ramsiai Kumwes̄ən, mam̄əpw̄əh̄ n̄əveginien, mam̄əfwaki. ³⁸ N̄əpin Simeon ram̄əgkiari ia īəkunoūihi n̄əha, takwtakwuni a m̄wi Ana rier pehe, m̄inani tanak ti Kumwes̄ən, m̄inam̄əgkiari ia īəkunoūihi n̄əha m̄ n̄ərmama s̄əm̄əme kamheitenhi Kristo m̄ə truvehe meivnari ia Jerusalem.

Josef m̄ine Meri kroūər̄ig rouev̄ən fwe Nasaret

³⁹ N̄əpin Josef m̄ine Meri kr̄ino pam narim̄nari me n̄əha Loa s̄əv̄əi Iərim̄ənu rini, kroūər̄ig rouev̄ən fwe t̄ən̄ə Kalili ia taon s̄əv̄ənrau Nasaret. ⁴⁰ N̄ən̄ə īəkunoūihi n̄əha rapwinari. N̄ipwran ruvehe mamskai. Nukur̄ənien s̄əv̄ənh̄i raut̄ə pehe. Ia n̄əpin me Kumwes̄ən ram̄əkwēin amasan ir̄ə.

Iesu rim̄ətm̄aruə mev̄ən fwe Jerusalem

⁴¹ Ia nuk me pam tata m̄ine mama s̄əv̄əi Iesu krauesi pen narsien s̄əv̄əi n̄əkur Isrel, rauev̄ən fwe Jerusalem n̄əpin kamho n̄əveginien asori n̄əha Pasova. ⁴² N̄əpin Iesu s̄əv̄ənh̄i nuk t̄welef, h̄əut̄ə pen fwe ikin̄ə r̄əm̄wh̄en kamho ia nuk me pam. ⁴³ N̄əpin h̄əno pam n̄əveginien asori n̄əha, n̄ərmama me kamh̄ər̄ərig mamh̄əuv̄ən fwe im̄w̄ənraha me, m̄ət̄ə tam̄aruə n̄əha Iesu ramo a fwe Jerusalem. S̄əv̄ənh̄i tata m̄ine mama kroūəirei. ⁴⁴ Rerinrau ram̄r̄hi m̄ə ramav̄ən ir̄əha n̄ərmama s̄əm̄əme kamh̄ər̄ərig mamh̄əuv̄ən fwe im̄w̄ənraha. Ia n̄əpin pek̄in kamh̄əuv̄ən iam̄inhi, n̄ən̄ə ir̄əu kr̄inaūəti in ia kw̄ən̄əkwus s̄əv̄ənrau m̄ine n̄ərmama s̄əm̄əme kroūukur̄ən amasan ir̄əha. ⁴⁵ N̄əpin kroūəpw̄əh̄ n̄ət̄əien Iesu, kroūər̄ig, rouev̄ən fwe Jerusalem, roūəti in. ⁴⁶ N̄əpin kahar rukurau, n̄ən̄ə kroūət̄ə in fwe ia n̄əkwai nim̄w̄ə s̄əv̄əi Kumwes̄ən. Ram̄əkure ia kurkwai nahat̄ən me s̄əv̄əi n̄əkur Isrel, mam̄ət̄ərig ir̄əha, mam̄ərəs ir̄əha n̄əs̄əien me nepw̄in. ⁴⁷ N̄ərmama me pam s̄əm̄əme kamh̄ət̄ərig in, n̄ən̄imenraha rier ti n̄əri n̄ə m̄ə Iesu ram̄ər̄ai pen amasan n̄ipwrai n̄əgkiariien m̄inraha, nukur̄ən amasan nari. ⁴⁸ N̄əpin tata m̄ine mama s̄əv̄ənh̄i kroūət̄ə in, ir̄əu m̄wi n̄ən̄imenrau

2:25: Aes 40:1, 49:13 **2:30:** Aes 52:10, Luk 3:6, Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6, 49:6, Aes 52:10 **2:34:** Aes 8:14, Mat 21:42, 1Kor 1:23, 1Tes 2:8 **2:36-37:** 1Tim 5:5 ^a **2:36-37:** Aser in kw̄ən̄əkwus riti s̄əv̄əi n̄əkur Isrel. **2:38:** Aes 52:9 **2:39:** Mat 2:23 **2:40:** Luk 1:80, 2:52 **2:41:** Eks 12:24-27, Eks 23:14-17, Dut 16:1-8 **2:43:** Eks 12:18

rier. Nənə mama səvənhi rini pen tukwe in mə, “Nərik, rəfo iko iaminih irə ia kimrau? Ətə ro! Kimrau tata səim iarouətui əmisə ik, rouhekir pik.”

⁴⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rəfo kimirau irouətui iou? Rosi iroureirei mə takaməkeikei marə ia nəkwai nimwə səvəi Tata səiou?”^b ⁵⁰ Mətə irau kroureirei nipwrai nəgkiariien nəha Iesu rani pen ti nirau i.

⁵¹ Kurirə irə Iesu reiwaui mevən fwe ia Nasaret irəhar minrau, mamsiai irau. Ia nəpin me mama səvənhi rerin ramrhi narimnari me nəha, mamətərig tukwe. ⁵² Nənə Iesu nipwran mine nukurənien səvənhi krouvehe rouasori. Kumwesən mine nərmama kamhəkwein amasan irə.

3

Jon Paptaes raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikin

¹ Taepirias Sisa, kig səvəi nəkur Rom, rinərimənu raka nuk fiftin. Ia nəpin nəha Ponjes Paelat in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Jutia. Herot in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili. Pləvi Herot nəghin nə Filip in iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun mi nəha kəru Ituria mine Trakonaetas. Lisantias in iəmə Rom sə ramərimənu ia Apilin. ² Anas mine Kaeafas irau iəmə Isrel mi sə krauvehi wok səvəi pris asori anan ia Jerusalem. Nəpin irau krouvehi wok nəha, Kumwesən rəgkiari m Jon tini Sekarəe ia kwopun akwesakwes ikin. ³ Nənə Jon revən ia kwopun me pam ipaka ti nui aris Jotan, mamini irapw ti nərmama mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhəərig ia noien ərəha me səkimiaha, mho paptaes, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha.” ⁴ Nəri nəha ramesi pen nəgkiariien i kimərai pen ia nəkukuə səvəi Profet Aesea. Rini mə,

“Iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin mamini mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi Iərimənu səkitaha, mhəmri atukwatukw suatuk ouih me səvənhi.

⁵ Nəkwətənə me pam tukərhavən irəha.

Təkuar me mine nahakw me tukuvehi irapw pam irəha.

Suatuk ikou me tuko irəha həuvehe mhatukwatukw.

Suatuk me kamhapətiapəti tukeipeni irəha pwəh həuvehe mhəpwisə,

⁶ nənə nərmama me pam tuhətə suatuk sə Kumwesən truvehimiru nərmama me irə.’”

⁷ Nərmama həpik həuvən ti Jon mə tro paptaes ia nirəha. In rani pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəmwhen ia snek me kamhahi əpune nərmama. Kumwesən niemaha rəpi. Ripko mhə rui in trərpwin noien ərəha me səkimiaha. Sin rini pehe tukumiaha i mə tihap raka irə?” ⁸ Kimiaha tihaməkeikei mho noien amasan me trahətən pen mə kimiaha hiənəpwəh pərhiien noien ərəha me səkimiaha. Rərəha kimiaha tihəni pen tukumiaha me i mə Epraham in kaha səkimiaha. Iakani pehe tukumiaha i mə Kumwesən rukurən nuvehiien kəruətərei me i, mo nipwnəti Epraham me ia nirəha. ⁹ In rinərpwi pen raka paha səvənhi ia nuai nei me in trərai. Nei me pam səməmə həpkukuə mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.”

¹⁰ Nərmama me nəha həres pen Jon i mə, “Nəfe nəha kimaha taho?”

¹¹ Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Iərmama karkahu səvənhi kəru traməkeikei muvehi pen riti m iərmama karkahu səvənhi riwən. Iərmama nəveginien sənəni rasori traməkeikei mo mwi iamini masitu ia iərmama nəveginien sənəni riwən.”

¹² Ia nəpin nəha nərmama nepwin səməmə kaməəkəku pen takis minraha irəha mwi həuvehe mə Jon tro paptaes ia nirəha. Irəha həni pen tukwe in mə, “Iahətən, nəfe nəha kimaha taho?”

¹³ Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nuvehiien mane rəpi raka sə kiməni mə tihəuvehi.” ¹⁴ Naruagən me nepwin irəha mwi həres pen Jon i mə, “Nənə kimaha, kimaha taho nəfe?”

Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nəkeikeien m nərmama mheikuə ia nirəha mə tiho nəmisəien minraha trini minua həpkuvei pehe mhə mane m kimiaha. Rerimiaha traməkeikei magien ti nəəkuien səkimiaha.”

¹⁵ Ia nəpin nəha nərmama me kamheitənhi mə Jon tro nari riti. Nərmama me pam rerinraha rarhi mərosi Jon in Kristo, iəmə nəha Kumwesən riməni mə trərhi pehe i. ¹⁶ Mətə Jon rini pen ti nirəha i mə, “Iou iakamo paptaes ia kimiaha ia nui, mətə iərmama səvənhi niskaiien rasori məpi raka iou, in nə rauvehe kurirə ia nirak. Iou iapəkəwhən mhə mə takifi raka nəkwus ia səvənhi put. In tro paptaes ia kimiaha ia Nənimwin Ikinan mine ia

2:49: Jon 2:16 **b** **2:49:** Suatuk riti mwi ti ninien nəgkiariien i in i mə “Rosi kimirau iroureirei mə takaməkeikei mamə wok səvəi Tata səiou.” **2:51:** Luk 2:19 **2:52:** 1Saml 2:26, Prov 3:4, Luk 1:80 **3:2:** Luk 1:80 **3:3:** Wok Me 13:24, 19:4 **3:7:** Mat 12:34, 23:33 **3:8:** Jon 8:33,39 **3:9:** Mat 7:19 **3:12:** Luk 7:29 **3:16:** Wok Me 13:25

napw. ¹⁷ Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə rinəmak raka ia rəgin, na trirukwi utə nuni nari me səvənhi irə ti nuaiien nunin mine tekın. In tripeki nuni nari me sə ramasan mevən ia nimwə səvənhi sə ramoeite nəveginien ikin, mətə tekın sə rərəha in trihiai pen napw irə, napw sə tripkifwə mha.” ¹⁸ Ia nəgkiariien me ripik mwi Jon raməvisau irapw nəgkiariien amasan m nərmama, mamousari mə tro irəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha.

¹⁹ Mətə ia nəpin nəha Herot, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili, rakres pran səvəi piəvni. Prən nəha nəghin nə Herotias. Jon rəgkiari m Herot, mini mə noien nəha mine noien me ripik mwi Herot rino hərəha. ²⁰ Nənə Herot rarə makutan pen mwi nərəhaien riti mwi ia nərəhaien me nəha səvənhi, muvehi puvnimwə Jon ia kalapus.

Jon ro paptas ia Iesu

²¹ Nəpin Jon ramo paptas ihi ia nərmama, ro paptas mwi Iesu. Ia nəpin nəha Iesu raməfwaki, mətəni kəpuapen rəkwaq, ²² Nənimwin ikinan rosi mak inhəripw reiwau pehe məkure irə, nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai, mini mə, “Ik nərik keikei. Rerik ragien tukw ik.”

Kaha me səvəi Iesu Kristo

²³ Nəpin Iesu rinamostat wok səvənhi, wok səvəi nəvisauien, nuk səvənhi rəmwhen ia toti. Nərmama me rerinraha ramrhi mə in tini Josef.

Josef in tini Heli.^a

²⁴ Heli in tini Matat. Matat in tini Livae.

Livae in tini Melki. Melki in tini Janae.

Janae in tini Josef. ²⁵ Josef in tini Matatias.

Matatias in tini Amos. Amos in tini Neham.

Neham in tini Esli. Esli in tini Nangae.

²⁶ Nangae in tini Mahat. Mahat in tini Matatias.

Matatias in tini Semein. Semein in tini Josek.

Josek in tini Jota. ²⁷ Jota in tini Joanan.

Joanan in tini Resa. Resa in tini Serupapel.

Serupapel in tini Sealtiel. Sealtiel in tini Neri.

²⁸ Neri in tini Melki. Melki in tini Ati.

Ati in tini Kosam. Kosam in tini Elmatam.

Elmatam in tini Ere. ²⁹ Ere in tini Josua.

Josua in tini Elieser. Elieser in tini Jorim.

Jorim in tini Matat. Matat in tini Livae.

³⁰ Livae in tini Simeon. Simeon in tini Juta.

Juta in tini Josef. Josef in tini Jonam.

Jonam in tini Eliakim. ³¹ Eliakim in tini Melea.

Melea in tini Mena. Mena in tini Matataha.

Matataha in tini Natan. Natan in tini Kig Tevit.

³² Kig Tevit in tini Jese. Jese in tini Opet.

Opet in tini Poas. Poas in tini Salmon.

Salmon in tini Nason. ³³ Nason in tini Aminatap.

Aminatap in tini Atmin. Atmin in tini Arni.

Arni in tini Hesron. Hesron in tini Peres.

Peres in tini Juta. ³⁴ Juta in tini Jekop.

Jekop in tini Aesak. Aesak in tini Epraham.

Epraham in tini Tera. Tera in tini Nehor.

³⁵ Nehor in tini Serug. Serug in tini Rehu.

Rehu in tini Pelek. Pelek in tini Epar.

Epar in tini Sela. ³⁶ Sela in tini Kaenan.

Kaenan in tini Apaksat. Apaksat in tini Sem.

Sem in tini Noa. Noa in tini Lamek.

3:19: Mat 14:3-4, Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32, Mat 17:5, Luk 9:35 **3:23:** Luk 4:22, Jon 6:42 **a 3:23:**

Sətəni mə Matiū in mwi rimərai pen kwənəkwas səvəi Iesu ia nəkukuə səvənhi (Mat 1:1-17), mətə kwənəkwas nəha Matiū rimərai ropə ia kwənəkwas i Luk rimərai. Kwənəkwas mi nəha kroupkamwhen mha ti nəri nə mə Matiū rostat ia Epraham mauvehe mamesi pen kwənəkwas səvəi Kig Tevit mine tini nəghin nə Solomon, mətə Luk rostat ia Iesu mamrərig mamesi pen kwənəkwas səvəi Kig Tevit mine tini nəghin nə Natan. Rosi Luk in rani kwənəkwas səvəi Meri, mətə Matiū in rani kwənəkwas səvəi Josef. Mə niəphəhiēnien Luk rani kwənəkwas səvəi Meri, suatuk riti mwi ti ninien kwəti nəgkiariēn ia vas 23 in i mə: “Nərmama me rerinraha ramrhi mə in tini Josef, mətə rekəm. In tini Meri. Tata səvəi Meri in Heli.” **3:27:**

1Kron 3:17,19, Esra 3:2 **3:31:** 2Saml 5:14 **3:33:** Jen 29:35 **3:36:** Jen 11:10-26

³⁷ Lamek in tini Metusela. Metusela in tini Inok.
 Inok in tini Jaret. Jaret in tini Mahalalel.
 Mahalalel in tini Kenan. ³⁸ Kenan in tini Enos.
 Enos in tini Set. Set in tini Atam.
 Atam in tini Kumwesən.

4

Setan rəmwur mə tro Iesu rimwei ia nərhəhien

¹ Nəpin Iesu rəpwəh nui aris Jotan mə trirərig mevən ia tənə Kalili, rerin rukuər ia Nənimwin Ikinan. Nənimwin nəha riri pen in revən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. ² Ia kwopun nəha Setan rəmwur nəpin foti mə tro Iesu rimwei ia nərhəhien. Ia nəpin nəha Iesu rəpwəh nəniien nari. Nəpin foti me nəha həuvehe mhəukurau pam, nənə in riregi nukumhə rinahi.

³ Nənə Setan rini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiēn, ni pen ti kəpwier i mə truwehe mo nəveginien irə.”

⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Iərmama trəpwəh nimiruiēn ia nəveginien əpa.’”

⁵ Ia nəpin nəha Setan ruvehi Iesu mutə mahatən nitətə me pam kig me kamhərimənu ia nirəha ia təkure tiprənə i, ⁶ nənə mini pen tukwe in mə, “Takuvei pehe nasorriēn mik ikərimənu ia nitətə me pam nəha. Nautə amasan me pam ia nirəha tuho səim ia nirəha. Nautə me nəha hanəmak raka ia rəgik. Iakukurən nuvei penien m sin nəghin iakokeikei mə takuvei pen min. ⁷ Ro iamihni irə trini minuə ikisiai iou, minimwi nukurhum mi ia nənimək, narimnari me pam nəha tuhəuvehe mho səim irə.”

⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tikisiai Iərimənu Kumwesən səim, minimwi nukurhum mi ia nənimen. In əpa nə tiko nəkwən.’”

⁹ Ia nəpin nəha Setan ruvehi Iesu mevən fwe ia Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nimwə səvəi Kumwesən, nənə mini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiēn, ivə irapw ia kwopun i. ¹⁰ Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Kumwesən trini pen ti nagelo me səvənhi

mə irəha tuhaməkeikei mhətui amasan tukw ik,

¹¹ mhəuvehi utə ik ia rəginraha,

kamo ikouini nisum ia kəruətərei riti.’”

¹² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəkukuə Ikinan rani mə, ‘Tikəpwəh neipweipwiiēn Iərimənu Kumwesən səim.’”

¹³ Setan ramousari iamihni irə mə tro Iesu rimwei ia nərhəhien me nəha. Nəpin ro sampam, rəpwəh Iesu mamevən mə ti nəpin riti ruvehe mwi tukwe.

Iesu rinaməvisau ia tənə Kalili

¹⁴ Kurirə irə Iesu rirərig, mevən ia tənə Kalili, niskaiēn səvəi Nənimwin Ikinan rarə irə. Nəgkariēn sə raməvisau in ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha. ¹⁵ Nənə in ramahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Nərmama me pam kamhəuvehi utə nəghin.

Nəkur Nasaret həpkisiai mhə Iesu

¹⁶ Nənə Iesu ruvehe ia Nasaret, kwopun nəha in riməpwinari ikin. Ia Sapat in ruvnimwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel rəmwhen ramo ia Sapat me pam, mərər mə trəvsini irapw Nəkukuə Ikinan. ¹⁷ Nənə iərmama riti ruvehi nimwai nəkukuə nəha kinərfe kirai pen nəgkariēn səvəi Profet Aesea irə, muvehi muvei pen m Iesu. Nənə Iesu ruvehi mivi atukw i, mətui mətoni kwopun kimərai pen nəgkariēn i rini iamihni irə minuə:

¹⁸ “Nənimwin səvəi Iərimənu ramarə ia nirak,

ti nəri nə mə in ruvərfi raka iou mə takaməkeikei mini irapw nəgkariēn amasan ti nərmama nautə səvənraha riwən.

In rərhi pehe iou iakuvehe mə takini irapw iamihni irə mə, ‘Kimiaha səməme hiamarə ia kalapus takeivinari ia kimiaha,

nənə səməme nənimemiaha rifwə tako kimiaha hiətui mhətə nari.’

In rərhi pehe iou iakuvehe mə takeivinari ia nərmama səməme kamometə irəha,

¹⁹ nənə mini irapw

mə nuk nəha Iərimənu truvehimiru nərmama me səvənhi irə ruvəuvehe.”

²⁰ Nəpin Iesu rəvsini irapw pam nəgkariēn nəha, rəsisəg nəkukuə, muvei pen mine iərmama sə ramətui ti nəkukuə me, nənə məkure. Nərmama me pam ia nəkwai nimwəfwaki

nəha səvəi nəkur Isrel nənimenraha revən tukwe. ²¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien i ia Nəkukua Ikinan kimiaha hiamregi ipwet i ruvəuvehe muvaukua.”

²² Nərmama me pam nəha haməni amasan Iesu. Irəha hamərkərinari ia nəgkiariien amasan me səməmə kamhəuku pen ia tərhun. Mətə kurirə həni mə, “Rosi a mə tini Josef nəha uə?”

²³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakregi kimiaha hiokeikei mə tihəni pehe tukw iou i nəgkiariien i kani rerin mə: ‘Tokta. Tikukupwən muvehimiru atukw a ik pwəh kimaha iahəni nīpərhienien ia niram.’ Rosi nəgkiariien riti mwi kimiaha tihəni pehe tukw iou i in i mə, ‘Nimətətien me nəha kimaha iahamregi ikino fwe ia taon nəha Kapaneam, ramasan mə iko mwi ia kwopun i imwam.’”

²⁴ Iesu rarə mini mwi mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i profet riti nəkur imwəni me ko həkisiasi mħə in. ²⁵ Mətə pərhien iakani pehe tukumiaha i fwe kupwən ia nəpin səvəi Profet Eləja nīpran me həpik səməmə nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha kamharə ia tənə Isrel. Nesən rīpkauər mħə nuk kahar məkwə sikis nukumhə asori ruvehe mahi nərmana pam ia tənə nəha ²⁶ mətə Kumwesən rīpkarhi pen mħə Eləja mə trasitu ia nirəha riti. In rərhi pen in revən əpa fwe ia rukwənu nəha Jerefat ia tənə Saeton mə trasitu ia pran riti sə iarman səvənhi remhə məpwəh in. ²⁷ Kurirə irə ia nəpin səvəi Profet Elisa nərmana həpik səməmə nemhəien skai ro tekīnraha kamharə ia tənə Isrel. Mətə Elisa rīpko mħə irəha riti ruvehe məmher. In ro Neman əpa iamə Siria ruvehe məmher.”

²⁸ Nəpin nərmana me ia nəkwai nimwəfwaki hərəgi nəgkiariien me nəha, irəha pam niemaha rəpi irəha. ²⁹ Həskəmter, mhəkwtəmhiri Iesu, mhəsua in, mhəier ia taon səvənraha, mhəuven ia nīpəsəgi təkuaər sə hano taon səvənraha ikin mə tuhəsua irapw i. ³⁰ Mətə Iesu ravən amasan a ia kurkwənraha, mamevən.

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iərmama riti

³¹ Iesu reiwaui mevən ia Kapaneam taon riti ia tənə Kalili, nənə ia Sapat ramahatən nərmana. ³² Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nəri nə mə nəgkiariien səvənhi niskaiien səvəi Kumwesən ramarə irə.

³³ Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel nənimwin ərəha ramarə irə. Iərmama nəha rəkwein əpwəmwis mini mə, ³⁴ “Iesu iamə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Ikuvehe mə tikouraha kimaha uə? Iakukurən ik. Ik iamə ikinan səvəi Kumwesən.”

³⁵ Mətə Iesu rinise nənimwin ərəha nəha, mini mə, “Əpwəh nəgkiariien, mier ia iərmama i.” Iəremhə ro iərmama nəha rīmwei ia kurkwənraha, mier irə, məpwəh nourahaien in.

³⁶ Nərmama me nənimenraha rier. Həni pen ti nirəha me i mə, “Nəfe i nəgkiariien? Iəmə i rauvehi nasoriien mine niskaiien sə ruku pen ti Kumwesən, məgkiari m nənimwin ərəha me mə tuhəier ia iərmama, nənə irəha həier.” ³⁷ Kurirə nəgkiariien kani ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan nərmana həpik səməmə kamhemhə

³⁸ Iesu rərər, mier ia nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel, mevən muvnimwə ia nimwə səvəi Saemon. Kaka pran səvəi Saemon ramemhə, maməkwiie fifa. Nənə irəha həkkiari pen m Iesu tukwe. ³⁹ Iesu revən mərər pen ipaka ti prən nəha ia kwopun ramapri ikin, minise nemhəien, nənə nemhəien raraka irə. Təkwtəkwuini a prən nəha riskəmter, minasui raka nəveginien sənənraha.

⁴⁰ Nəpin meri ruvəivə, nərmana pam kamhəuvehi irəha me nepwin səməmə nemhəien me səpəmsəpə kamharə ia nirəha, həuvehi irəha, mhəuvehe ti Iesu. Nənə Iesu rəmruətə rəgin mi ia nirəha kuatia kuatia, mo irəha pam həuvehe mhəsaniin. ⁴¹ Nəremhə me mwi həier ia nərmana həpik, mamhəkwein əpwəmwis mə, “Ik Tini Kumwesən!” Mətə Iesu rinise irəha mə tuhəpwəh nəgkiariien, ti nəri nə mə irəha həkukurən in mə in Kristo.

Iesu raməvisau fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel

⁴² Nəpin rinamran, Iesu rier mevən ia kwopun riti sə nərmana həiwən ikin. Nənə nərmana kamhətui in. Nəpin hətoni, hokeikei mə tuhənie in mə trəpwəh nəpwəhien irəha. ⁴³ Mətə in rini pen ti nirəha i mə, “Takaməkeikei mevən ia taon me nepwin mwi, məvisau irapw nəgkiariien amasan iə raməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. In i wok Kumwesən rinərhi pehe iou tukwe.” ⁴⁴ Ro pen Iesu revən maməvisau ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel ia tənə Jutia.

5

Iesu rækwein nærmama nepwin mæ tuhækuriræ in

¹ Næpin riti, næpin Iesu ramæter ia nikare nui asori naha Kenesaret, nærmama hæpik housæsimwin pen iræha ipaka tukwe mæ tuhætærig nægkiariien sævai Kumwesæn. ² Nænæ Iesu rætoni nitætæ ouihi kærū krouæmak ia nikare nui. Nærmama sævai niviiien næmu me hænæpwæh irau, mamhaikuas ia net me sævænræha. ³ Nitætæ ouihi mi næha riti sævai Saemon. Iesu raputæ iræ, mæres pen Saemon mæ trarhir i pwæh ruveræha ouihi kwopti. Nænæ Iesu rækure ia nækwai nitætæ ouihi næha, minamahatæn nærmama.

⁴ Næpin nægkiari pam, mini pen ti Saemon i mæ, "Kîmiaha tihæsuæ mhæuvæn ia kwopun æmwhenimw, merukw irapw net me sækimaha, mhævi næmu me nepwin."

⁵ Miregi Saemon rini mæ, "Iærimænu. Kîmaha iahæmwur meste riran mhæpkuvi mhæ næmu riti. Mætæ ti næri næ mæ ikani pwæh iakevæn mwi mherukw irapw net me sækimaha."

⁶ Næpin iræha hæuvæn mho iamînha iræ, næmu me hæuvæn pik ia net me sævænræha. Ti næri næ mæ næmu me hæpik anan net me sævænræha hænæmækw æmsæmweris. ⁷ Iræha hækwien nærmama sæmæme kāmhævi pæri næmu me iræha minraha fwe ia nitætæ ouihi æpæ mæ tuhæuvehe mhasitu. Iræha hæuvehe, hæрки pen næmu me ia nitætæ ouihi mi sævænræha rukuær. Ipaka nitætæ ouihi mi krouæmwhenimw.

⁸ Næpin Saemon Pita rætoni, rinimwi nukurhun mi ia næmri Iesu, mini mæ, "Iærimænu. Evan isipwin tukw iou. Iou iæmæ æræha i." ⁹ Pita nægkiari iamînhi iræ ti næri næ mi in mine nærmama me ia nækwai nitætæ ouihi sævænhæ hætæ næmu me næha hævi, mhættoni hæpik anan. Nænimenraha rier. ¹⁰ Nænæ Jemes mine Jon, tini Sepeti mi sæ kāmharævi pæri næmu iræhar Saemon, næmrinrau mwi rier.

Mætæ Iesu rini pen ti Saemon i mæ, "Tikæpwæh nehekîrien. Ik iærmama sævai niviiien næmu, mætæ tækwækwuni næha mamevæn tikuvi nærmama." ¹¹ Nænæ iræha hævi parei nitætæ ouihi mi næha, mhæpwæh pam narimnari me sævænræha, mhækuriræ Iesu.

Iesu ro iærmama riti nemhæien skai ro tekîn ruvehe mæsanin

¹² Næpin riti Iesu revæn ia taon riti. Iærmama riti ruvehe nemhæien skai ramo tekîn mamouraha nipwran me pam. Næpin rætoni Iesu, rimwei minimwi irapw nænimen ia tiprænæ, mamase in mæ, "Iærimænu. Mæ rerim ragien, ko iko iou ikæmher?"

¹³ Nænæ Iesu rosæ pen rægin, mirapi in, mini mæ, "Rerik ragien. Tiko mæmher." Tækwækwuni a næmhien raraka ia iærmama næha.

¹⁴ Nænæ Iesu rinise in, mini mæ, "Tikæpwæh niniiien næfe iakino mik ti iærmama riti, mætæ tikevæn atukwatukw ti pris pwæh in rætoni nipwram mæ ræmher. Tikuvei pen næfe m Kumwesæn sæ Moses rimæni. Nærmama me tuhættoni hæukuræn mæ nemhæien i ruvæiwæn ia nipwram."

¹⁵ Mætæ nægkiariien sæ ramævisau Iesu rier mevæn mwi ia kwopun me. Nænæ nærmama hæpik anan hæuvehe ia kwopun kuatia mæ tuhætærig in, mhæuvehe mwi mæ truevehi raka nemhæien me sævænræha, mo iræha hæuvehe mhæsanin. ¹⁶ Mætæ ia næpin me Iesu ramier mamevæn ia kwopun me nærmama hæiwæn ikîn mamæfwaki.

Iesu ro iærmama riti nisun mi krouemhæ ruvehe mæsanin

¹⁷ Næpin riti Iesu ramahatæn nærmama me. Farisi me mine nahatæn me sævai Loa kāmækure māmætærig in. Iræha hæmæier ia Jerusalem mine rukwænu me ia tænæ Kalili mine tænæ Jutia mhæuvehe. Niskaiien sævai Kumwesæn ramaræ ia Iesu, nænæ in ramo nærmama sæmæme nemhæien ramaræ ia niræha hæuvehe mhæsanin. ¹⁸ Ia næpin næha nærmama nepwin hæuvehi iærmama riti ramapri ia nimahan sævænhæ nisun mi krouemhæ. Hokeikei mæ tuhæuvehi, mhæuvnimwæ, mhæmri pen in ia næmri Iesu, ¹⁹ mætæ hæpkætæ mhæ suatuk riti ti næri næ mæ nærmama hæpik anan. Ro pen iræha hæputæ ia tækure nimwæ, mho ruei nimwæ riti, mhæuvehi irapw iærmama næha irau nimæhan sæ in ramapri iræ, kroueiwau rouæmak ia næmri Iesu ia kurkwænræha.

²⁰ Næpin Iesu rætæ nahatætæien sævænræha, in rini mæ, "Iæрман. Iakînenouenou raka noien æræha me sæim."

²¹ Næpin nahatæn me sævai Loa mine Farisi me hæregi nægkiariien næha, hænæmæres iræha me i mæ, "Sin i iærmama i rani æræha Kumwesæn iamînhi? Kumwesæn æpa rukuræn nenouenouien noien æræha me. Sin mwi rukuræn noien?"

²² Mætæ Iesu ruvækuræn raka nætærigien sævænræha, mini pen ti niræha i mæ, "Ræfo rerimaha ramrhi iamînhi? ²³ Nægkiariien mi sæ pæku næha rimæru tukw iou ti niniiien ti iærmama i nisun mi krouemhæ: nægkiariien i mæ, 'Iakînenouenou raka noien æræha me sæim,' uæ nægkiariien i mæ, 'Ærer mavæn?' ²⁴ Mætæ iakokeikei mæ kîmiaha tihæukuræn mæ iou,

Iamæti Iærmama, iakauvehi nasorriien ia tiprænæ i. Iakukuræn nenouenouuien noien æræha me.” Nænæ Iesu rini pen ti iærmama sæ nisun mi krouemhæ mæ, “Iakani pehe tukw ik i mæ ærer, muvehi nimæhan sæim, mavæn mamevæn fwe imwam.” ²⁵ Tækwætækwuni a iærmama næha ræter ia næmrinraha, muvehi nimæhan sævænhi, mamevæn fwe imwæni, mamægnægini Kumwesæn. ²⁶ Nærmama me pam hætoni, hæhekir. Nænimenraha rier. Hæuvehi utæ næghi Kumwesæn, mamhæni mæ, “Kwa kitaha i sænætoni narimnari me nepwîn ipwet rusæpæ.”

Iesu rækwein Livæ mæ trukuriræ in

²⁷ Kuriræ iræ Iesu rier mætoni iærmama riti sæ kamæræku pen takis min. Næghin næ Livæ. Ramækure ia nimwæ kamæræku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mæ, “Kuriræ iou.” ²⁸ Nænæ in ræpwæh narimnari me pam sævænhi, miskæmter, mukuriræ in.

²⁹ Kuriræ iræ Livæ ro næveginien asori ia nækwai nimwæ sævænhi sænæi Iesu. Nærmama kamæræku pen takis minraha mine nærmama nepwîn mwi hæpik kamhæni pæri nari iræha minrau. ³⁰ Nænæ Farisi me mine nepwîn mwi ia niræha nahatæn me sævæi Loa rerinraha ripkægien mhæ. Hæni pen ti nærmama me sævæi Iesu i mæ, “Ræfo kimiaha hiamani nari kimiaha nærmama kamæræku pen takis minraha mine nærmama æræha me nepwîn mwi?”

³¹ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Nærmama hæsanin tuhætui tokta ti næfe? Mætæ nærmama kamhemhæ kamhætui tokta. ³² Iou iapkuvehe mhæ mæ takækwein nærmama atukwatukw me, mætæ iakuvehe mæ takækwein nærmama æræha me, mæ iræha tuhærætig ia noien æræha me sævænraha.”

Noien vi ko ripkuvehe mhæ mo kuatia irau noien ivis

³³ Nænæ iræha hæni pen ti Iesu i mæ, “Næpin ripik nærmama me sævæi Jon Paptaes hæpwæh naniiien nari ti næfwækiien. Nærmama me sævæi Farisi me iræha mwi kamho iamînhi. Mætæ ræfo sæim me nærmama me kamhævegin mamhænimwi?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Nærmama ia næveginien kamo ti naræ viien sævæi iæрман mine pran tuhamækeikei mhæni nari, mamhægien, ti næri næ mæ iæрман sæ ripkaræ vi a irau pran sævænhi ramaræ iræha minraha. Ripkatukwatukw mhæ mæ tihækeikei minraha mæ tuhæpwæh naniiien nari ia næpin næha. ³⁵ Mætæ tripkuvehe ia næpin sæ tukuvehi raka iæрман sæ ripkaræ vi a irau pran sævænhi tripkaræ mhæ mwi iræha minraha. Ia næpin næha iræha tuhæpwæh naniiien nari.”

³⁶ Iesu rini mwi nusipekinien riti ti niræha i mæ, “Iærmama riti riwæn ko reitehi raka nipæri tinari vi mitiri tukuahag ia ruei tinari ivis. Trini minuæ ro iamînhi iræ, trouraha tinari vi sævænhi, nænæ nipæri tinari vi ko ripkripin amasan mhæ ia tinari ivis sævænhi. ³⁷ Iærmama riti riwæn ko rætagi pen waen vi ia tiki waen tui me sæ kino ia teki næni. Trini minuæ ro iamînhi iræ, waen vi træse tiki waen tui me hæsisis mhæpæruæ. Nænæ tiki waen tui me mine waen vi irau pæri trouaræha. ³⁸ Mætæ waen vi tukætægi pen ia tiki waen vi me. ³⁹ Nænæ iærmama riti mwi riwæn næpin rinænimwi raka waen tui rokeikei mæ trænimwi waen vi, ti næri næ mæ in rini mæ, ‘Sæ tui ramasan pik.’”

6

Iesu in Iærimænau sævæi Sapat

¹ Næpin riti ia Sapat Iesu ravæn mamæpi simwîn ia nimeï wit me nepwîn, nænæ nærmama me sævænhi kamhesi raka tipwe wit me, mamhæveri raka tekinraha ia rægînraha, mamhæni kwænunin me. ² Mætæ Farisi me nepwîn hæni mæ, “Ræfo kimiaha hiamo noien riti ripkatukwatukw mhæ ia Loa sækitaha mæ tuko ia Sapat?”

³ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Rosi kimiaha hiæpkævsini raka mhæ ia Nækukuæ Ikinan næfe Kig Tevit rino fwe kupwæn uæ? Næpin nukumhæ ramahi in mine nærmama me sævænhi, ⁴ ruvnimwæ ia nimwæ sævæi Kumwesæn, muvehi bred ikinan sæ ramæmak ia nifatæ. Ripkatukwatukw mhæ ia Loa sækitaha mæ in træni bred næha, pris me æpa hæukuræn naniiien. Mætæ Kig Tevit ræni, muvei pen mwi m nærmama me sævænhi hani” ⁵ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Iou, Iamæti Iærmama, iakamærimænau ia Sapat.”

Iærmama riti rægîn ræffe

⁶ Ia Sapat riti mwi Iesu ruvnimwæ ia nimwæfwaki sævæi nækur Isrel, mamahatæn nærmama. Iærmama riti ia nækwai nimwæfwaki næha rægîn ræffe. ⁷ Nahatæn me sævæi Loa mine Farisi me kamhætæ amasan Iesu mæ tuhættoni mæ trafo iræ mine. Trini minuæ romasan iærmama næha ia Sapat, tuhæni æræha in tukwe. ⁸ Mætæ Iesu ruvæukuræn raka nætærigien sævænraha, mini pen ti iærmama sæ rægîn ræffe mæ, “Uvehe, mærer ia kurkwai nærmama.” Iærmama næha ruvehe, mærer ia kurkwænraha.

⁹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakuə takəres kيمياha nari riti. Raturkwatukw ia Loa səkitaha mə ia Sapat tuko noien amasan uə tuko noien ərəha? Raturkwatukw mwi mə tukuvehimiru iərmama uə tukousi əpune in?”

¹⁰ Nəpin Iesu rəti ərari məta pam raka irəha, mini pen ti iərmama sə rəgin rərfe mə, “Tiko mivi atukw rəgin.” Nənə in rivi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi. ¹¹ Mətə nərmama me nəha niemaha rəpi pik irəha. Hənaməgkiari minraha me, mamhəres mə tuhəfo ia Iesu.

Aposol me səvai Iesu Kristo

¹² Ia nəpin nəha Iesu rier mutə ia təkue riti mə trəfwaki. In rəfwaki m Kumwesən nəpin pekin ia nəpin. ¹³ Nəpin rinamran, rəkwein nərmama me səvənhi, nənə mərpxi rəgin ia nepwin irəha pam twelef, misegi pen nəghinraha mə aposol me. ¹⁴ Nəghinraha me i: Saemon (iəmə sə Iesu risegi pen nəghin sə vi mə Pita), mine Antru piəvi Saemon, mine Jemes mine Jon, mine Filip, mine Patolomiu, ¹⁵ mine Matiu, mine Tomas, mine Jemes tini Alfeas, mine Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia səməme haməmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), ¹⁶ mine Jutas tini Jemes, mine Jutas Iskariot (iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in).

Iesu ramahatən nərmama, mamomasan səməme kamhəmhə

¹⁷ Nənə Iesu mine nərmama me nəha səvənhi heiwaiu pehe ia təkue, mamhərer ia kwopun rətəni ikin irəha nərmama həpik mwi səvənhi mine nərmama həpik mwi səməme haməuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem mine ia nikare təsi ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ¹⁸ Irəha nəha həuvehe mə tuhətərig Iesu, mhəuvehe mwi mə in tro irəha səməme nemhəien rərə ia nirəha həuvehe mhəsənin. Nənə səməme nənimwin ərəha me kamhouraha irəha, Iesu romasan irəha. ¹⁹ Nərmama me pam hamousari mə tuhərapu in ti nəri nə mə nəgsen raku pen irə, mamə irəha pam həuvehe mhəsənin.

Iesu rəkwein amasan ia nərmama nepwin, məkwein ərəha mwi ia nepwin

²⁰ Nənə Iesu rəti pen mamətə nərmama me səvənhi, mini mə,

“Kimiaha səməme nautə səkimiaha riwən rerimiaha tragien,
ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə səkimiaha.

²¹ Kimiaha səməme nukumhə ramahi kimiaha ipwet mine rerimiaha tragien,
ti nəri nə mə tipwimiaha trəsisi.

Kimiaha səməme hiamasək ipwet mine rerimiaha tragien,
ti nəri nə mə kimiaha tiharis.

²² Rerimiaha tragien nəpin nərmama tuhaməmwəki kimiaha,
uə tuhəpkəsəni mhə kimiaha mə kimiaha tihəuvehe mhə kuatia kimiaha minraha,
uə tuhəni ərəha kimiaha, mhəni nəghimiaha mə kimiaha nəremhə me,
ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou, Iou Iəməti Iərmama.

²³ Ia nəpin nəha kimiaha tihagien, mhə tanis. Nəəkuien səkimiaha rasori fwe ia neiai. Kaha kupwən me səvənraha həno iaminha irə ia profet me.

²⁴ Mətə kimiaha səməme nautə səkimiaha rasori trərəha anan tukumiaha,
ti nəri nə mə kimiaha hiəuvəvehi raka nimiruien səkimiaha sə riməru.

²⁵ Kimiaha səməme tipwimiaha raməsisipi ipwet mine trərəha anan tukumiaha,
ti nəri nə mə nukumhə trahi kimiaha.

Kimiaha səməme hiamaris ipwet mine trərəha anan tukumiaha,
ti nəri nə mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək.

²⁶ Trərəha anan tukumiaha nəpin nərmama me pam kamhəni amasan kimiaha.
Kaha kupwən me səvənraha həno iaminha irə ia profet eikuə me.”

Iesu rini mə nərmama səvənhi tuhaməkeikei mhokeikei nərməpə me

²⁷ “Mətə iou lakani pehe tukumiaha i səməme hiamətərig ia narak mə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, nənə mhə noien amasan m nərmama səməme kamhə noien ərəha m kimiaha. ²⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhəkwein amasan ia nərmama səməme kamhəkwein ərəha ia kimiaha, nənə mhəfwaki ti nərmama səməme kamhometə kimiaha. ²⁹ Trini minuə iərmama riti rəpxi nikare nikapwim, tikuvei pen mwi nikaren min. Trini minuə iərmama riti ruvehi raka səim kot, ramasan mə ikuvei pen mwi karkahu səim min. ³⁰ Trini minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei pen min. Trini minuə iərmama riti ripeci raka narimnari me səim, tikəpwəh nəresien in mə tripeci pehe mwi. ³¹ Nəfe noien kimiaha hiəkeikei mə nərmama tuho ia kimiaha, kimiaha mwi tiho ia nirəha.

³² Trini minuə kimiaha hiəkeikei a nərmama me səməme hokeikei kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi hokeikei nərmama me səməme

hokeikei irəha! ³³Trini minuə kimiaha hio noien amasan mine nərmama səməme ho noien amasan m kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamho iamınha irə. ³⁴Trini minuə kimiaha hiəuvei pen mane m iərmama riti sə hiətigite irə mə trərpwin pehe mwi m kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamhəuvei pen mane me mınraha me mə tukərpwin pen tai mane atukwatukw mınraha me. ³⁵Mətə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, mho noien amasan mınraha, mhəuvei pen mane mınraha, mhəpwəh nətərigien mə tihəuvehi nari riti rəmwhen ia tain. Kimiaha tiho iamınhi irə nənə nəkəuien səkimiaha trasori. Tukini mə Kumwesən sə rasori anan nıpwənatin me nə kimiaha ti nəri nə mə in ramo noien amasan m nərmama səməme həkini mhə tanak tukwe mine nərmama ərəha me. ³⁶Kimiaha tihaməkeikei mhapi nərmama rəmwhen ia Tata səkimiaha ramapi irəha.”

Nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha

³⁷“Kimiaha tihəpwəh nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha, nənə Kumwesən trəpwəh nəkiriien kimiaha ti noien ərəha me səkimiaha. Tihəpwəh nəripwinien noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trəpwəh nəripwinien noien ərəha me səkimiaha. Tihenouenou noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trenouenou noien ərəha me səkimiaha. ³⁸Kimiaha tihaməkeikei mhəriari pen narimnari me m nərmama, nənə Kumwesən trəriari pehe narimnari me m kimiaha. In truvei pehe rasori pik ia rəgimiaha rəmwhen ia iərmama rərigin pen ia tənəripw, mikiuki irə meste ruvehe mukuər məsas. Trini minuə kimiaha hiəriari pen asori, Kumwesən trəriari pehe rasori m kimiaha. Mətə mə kimiaha hiəriari pen ouhi, in trəriari pehe m kimiaha rouihi.”

Noien atukwatukw

³⁹Iesu rini mwi nusipekinien riti ti nırəha i mə, “Rəfo, ko iərmama riti sə nənimen rifwə ramiri pen iərmama riti mwi nənimen rifwə ia suatuk sə trouesi? Tuko ro iamınhi irə irau pəri krouivə irapw ia ruei tənə. ⁴⁰Iərmama sə kamahatən in rıpkasori mhə ia iahatən səvənhi. Mətə mə kamahatən in keste rukurən pam nari, in trəmwhen ia iahatən səvənhi.

⁴¹Rəfo ikamətə nımwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam, mətə ipkətə mhə nıpəri nei asori sə raməmak ia nənimem? ⁴²Trini minuə nıpəri nei asori raməmak ia nənimem, rəfo iakamini pen ti piam mə, ‘Piak, əseni iou pwəh iakiskəri raka nımwəkmwəki nei sə raməmak ia nənimem?’ Ik iərmama sə ikamo kəuatkəsua tikaməkeikei mukupwən muvehi raka nıpəri nei asori sə raməmak ia nənimem, kurirə irə ikətə amasan nari mə tikiskəri raka nımwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam.

⁴³Nei amasan riti riwən rukuə kwənkwai nei ərəha. Rəmwhen a mwi nei ərəha rəpwəh nukuien kwənkwai nei amasan. ⁴⁴Nərmama hətə sas ia nei me ia kwənkwanraha. Kipkesi raka mhə kwənkwai niemis ia rəhi, uə kwənkwai krep ia nəkwus ərəha. ⁴⁵Rəmwhen a mwi iərmama amasan rani irapw nəgkiariien amasan ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien amasan. Iərmama ərəha rani irapw nəgkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfe nətərigien rerin rukuər irə.”

Iərmama kəru sə krauvrhəkin nımwə

⁴⁶“Rəfo kimiaha hiaməkwein iou mə ‘Iərimənu, Iərimənu,’ mətə hiəpwəh noien nəfe iakini pehe tukumiaha i? ⁴⁷Iərmama sə ruvehe tukw iou, miregi nəgkiariien me səiou, mamə nəfe iakiməni, pwəh iakini irapw noien səvənhi tukumiaha. ⁴⁸In rəmwhen ia iərmama sə rəuvrhəkin nımwə səvənhi. In reri ruə rəmwhenimw, məmri nəri sə nımwə trərer pen irə ia karusterei. Nəpin nesən asori rauər, iapiwən raiu muvehe meri nımwə nəha mətə ko rıpkikiukiu mhə irə, ti nəri nə mə iərmama nəha rımwəvrhəkin amasan nımwə nəha. ⁴⁹Mətə iərmama sə rıregi nəgkiariien səiou, məpwəh noien narimnari me iakiməni, rəmwhen iərmama sə ruvrhəkin nımwə səvənhi ia təkure tiprənə, mətə rıpkəmri pen mhə nari sə raməkwətmhiri ənkəkin nisui nımwə. Nəpin iapiwən raiu muvehe meri nımwə nəha, təkwtəkwuni a nımwə nəha rımwei. Nənə nəpin rımwei irə, ruvehe mərəha pam.”

7

Iaruagən riti səvəi nəkur Rom rahatətə pərhiien ia Iesu

¹Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha ti nərmama, revən mapirapw ia taon nəha Kapaneam. ²Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha ikın in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Səvənhi fwe iərmama sə ramo tukwini nari min. In rokeikei pik iərmama nəha, mətə ramemhə na tremhə. ³Nəpin iaruagən nəha rıregi kani mə Iesu ruvəuvehe, rərhi pen nəmə asori me nerpwin səvəi nəkur Isrel həuvən mə tuhəres in mə ko ruvehe mə iərmama

sə ramo tukwini nari min rəsanin. ⁴ Nəpin irəha həuvehe ti Iesu, kamhase in, mamhəni mə, “Ramasan mə tikasitu ia iəmə nəha ⁵ ti nəri nə mə in rokeikei pik kitaha nəkur Isrel. Iəmə nəha in nəha rīməuvei pehe mane masitu ia kimaha iahəuvrəhəkin nimwəfwaki səkimaha ia kwopun i.” ⁶ Nənə Iesu rukurirə irəha.

Nəpin ruvehe ipaka ti nimwə nəha, iaruağən nəha sə in rasori ia naruagən me irəha pam hantret rərhi pen in me nepwin həuvən, mhəni pen ti Iesu i mə, “Iərimənu. Tikəpwəh nəmwurien iamīnhi. Ripko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkamwhen mhə mə tikuvehe, muvnimwə ia nimwə səiou. ⁷ Ro iamīnhi irə iou iakregi mə ko iou iapkuvehe mhə tukw ik. Mətə tikini a nəkwam pwəh səiou iotukwininari ruvehe məsanin. ⁸ Iou mwi iərmama riti iakamarə tegin nəmə asori me. Naruağən me nepwin mwi kamharə tegin iou. Nəpin iakini pen ti riti mə ‘Evən,’ in trevən. Nəpin iakini pen ti riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəpin iakini pen ti iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

⁹ Nəpin Iesu riregi nəgkariien nəha, rərkərinari ia iəmə nəha, muvsini mətoni nərmama səməme kamhəkurirə in, mīni mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə iou iapketə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvənhi riskai rəmwəhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i.”

¹⁰ Nənə nəpin nərmama me nəha iaruağən nəha rərhi pen irəha hərərig mhapirapw ia nimwə səvənhi, hətoni iərmama sə ramo tukwini nari min rīnsəsanin.

Iesu rəsəpwiri iəkunouihī riti sə ruvəmhə

¹¹ Kurirə irə nəpin ouihī a rukurau Iesu revən fwe ia taon riti nəghin nə Naen. Nərmama səvənhi me mine nərmama nepwin mwi həpik həkurirə in. ¹² Nəpin Iesu ruvehe ipaka ti kwəruə asori səvəi taon nəha, rətoni nərmama kamhəier irə, mamhəuvehi iəkunouihī riti sə remhə, mamhəuvən mə tuhənīmwi. Mama səvəi iəkunouihī nəha tīni riti mwi riwən. Səvənhi iərmam ruvəmhə raka, məpwəh in. Nərmama həpik ia taon nəha kamhəkurirə prən nəha. ¹³ Nəpin Iərimənu səkitaha rətə prən nəha, rerin rərkwəpik tukwe. Nənə in rini mə, “Prən i, tikəpwəh nasəkien.”

¹⁴ Nənə Iesu revən ipaka, mīrapī nīkoukau səvəi iəkunouihī nəha. Nərmama səməme kamhəuvehi hərə. Nənə Iesu rini mə, “Iəkunouihī i! Iakini pehe tukw ik i mə tiko mərər!”

¹⁵ Nənə iəkunouihī nəha sə remhə riskəmter, məkure, minaməgkiari. Nənə Iesu ruvehi in, muvei pen m mama səvənhi.

¹⁶ Nərmama me pam hətoni həhekir, mhəgnəgini Kumwesən, mhəni mə, “Profet asori riti ruvəier pehe tukutaha.” Nənə irəha həni mwi mə, “Kumwesən ruvəuvehe raka mə truvehimīru nərmama me səvənhi.” ¹⁷ Nənə nəgkariien sə raməvisau nəri nəha Iesu rino ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə jutia mine kwopun me nepwin mwi ipaka ti tənə nəha.

Jon Paptəes rərhi pen nərmama nepwin həuvən mhətoni Iesu

¹⁸ Nərmama me səvəi Jon Paptəes həvisau pen narimari me pam i min. Nəpin Jon riregi, ¹⁹ rəkwein səvənhi iərmama kəru krouvehe tukwe. Nənə in rərhi pen irau krouevən ti Iərimənu səkitaha mə trouəres in mə, “Ik i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə ripko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?”

²⁰ Nəpin iəmə mi nəha krouvehe ti Iesu, krouni mə, “Jon Paptəes rərhi pehe kimrau iarouvehe mə trouəres ik mə, ‘Ik i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə ripko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?’ ”

²¹ Ia nəpin nəha Iesu raməkoui irəpw nemhəien me səpəmsəpə mine nənimwin ərəha me ia nərmama həpik, mamō irəha həuvehe mhəsanin. Nərmama həpik nənimenraha rīfwə in ro irəha hətūi mhətə nari. ²² Nənə in rini pen ti iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau mə, “Kimirau tirouevən rouni pen ti Jon i nəfe irouregi rouətoni. Nərmama me nəmīnraha rīfwə hətūi mhətə nari, səməme nīsūnraha rərfe həvi atukw i mhəvən. Nərmama nemhəien skai ro tekīnraha həuvehe mhəmer, səməme nəkwəregīnraha ruvisimwə rəkəwə hərəgi nari. Nərmama me nepwin səməme kupwən həuvəmhə, təkwtəkwi nənə həuvəmīru mwi. Nənə nərmama nautə səvənraha riwən kaməvisau nəgkariien amasan mīnraha. ²³ Iərmama sə ramətə iou trīni mīnuə in rīpkimwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo rerin tragien.”

²⁴ Nəpin iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau krouerīg rouevən, Iesu rīnaməgkiari ia Jon, mīnamīni pen ti nərmama me i mə, “Fwe kupwən kimiaha hiəier ia taon me mine rukwənu me mhəuvən ia kwopun akwesakwes ikīn mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rəmwhen ia kwənkəwī nig rīpkərər atukwatukw mhə nəpin mətəgi raui? Rekəm. ²⁵ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rauvei pen tīnari amasan me? Rekəm. Nərmama səməme kamhəuvei pen tīnari amasan me, mamharə ia narəien sə rīməru, irəha fwe ia nimwə me səvəi kig me. ²⁶ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Profet riti? Ouəh,

nipərhhienien. Kimiaha hisier mhəuvən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i iəmə i in rasori məpi raka profet. ²⁷ In iərmama sə Nəkukua İkinan raməgkiari irə nəpin rini mə,

‘Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,
in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.’

²⁸ İakani nipərhhienien tukumiaha i mə nərmama me sə nipran me hərəhi irəha ia tıprənə i riti riwən rasori məpi raka Jon. Mətə nərmama me pam ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə sə in reiwaiu anan ia nırəha in rasori məpi raka Jon.”

²⁹ Nəpin nərmama əpnəpen me mine nərmama səməme kamərəku pen takis minraha hərəgi nəgkiariien i, həni mə Kumwesən in ratukwatukw. İrəha həni iamınhi irə ti nəri nə mə Jon rino raka paptəes ia nırəha. ³⁰ Mətə Farisi me mine nahatən me səvəi Loa hənəpwəh nəseniien mə Jon tro paptəes ia nırəha. Ro iamınhi irə irəha hənəpwəh suatuk sə Kumwesən riməni mə irəha tuhesi pen.

³¹ İesu rarə mini mwı mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen noien səvəi nərmama ipwet mine? Noien səvənraha rəfo? ³² İrəha həmwəhen ia nəkwərəkəwərha kamhəkure ia kwopun kamapir ikin, mamhəkwein pen ia irəha me nepwın mə,
‘Kimaha iahani nıpu səvəi nagienien tukumiaha,

mətə kimiaha hiəpko mhə tanis.

Iahani nıpu səvəi nemhəien,

mətə kimiaha hiəpkasək mhə.’

³³ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə Jon Paptəes rıməuvehe, mıpkəni mhə nari, məpwəh nənimwiien waen, nənə kimiaha hiaməni mə, ‘İərəmhə rarə irə.’ ³⁴ İou, İəməti İərmama, iakıməuvehe, maməni nari, mamənımwı rəmwəhen a ia kimiaha, nənə kimiaha hiaməni mə, ‘Hətə ro İəmə nəha, in raməni pik nari, mamənımwı mamakonə i, maməvən pəri irəha nərmama səməme kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwın mwı!’

³⁵ Mətə nərmama səməme kamhesi pen nukurənien səvəi Kumwesən kamho noien amasan me. Noien amasan me nəha kamhahatən pen mə nukurənien nəha ro nipərhhienien.”

Prən ərəha riti

³⁶ Nəpin riti Farisi riti rəres İesu mə truvehe məni nari irau min. Ro pen İesu revən muvnmıwə ia nımwə səvəi Farisi nəha, məkure mə trəni nari. ³⁷ İa taon nəha pran riti sə ramo noien ərəha. Nəpin rıregi mə İesu raməni nari fwe nəkwai nımwə səvəi Farisi nəha, ruvehi senta mevən fwe ikin. Senta nəha raməmak ia nəkwai potel riti kino ia kəruətərei nəghın nə alapasta. ³⁸ Prən nəha revən mərəer ia təkutai İesu ipaka ti nisun mi, mamasək. Nise nənimen rətəg pen ia nisui İesu mi krouəpwıtig. Nənə reiwaiu muvei pen nımwai nukwənen, mirai raka i, makei m nisun mi, mahakwi nisun mi ia senta.

³⁹ Nəpin Farisi nəha sə rəkwein İesu mə trəni pəri nari irau min rətə prən nəha, rerin ramrhi mə, “Kamo İəmə nəha in profet pərhhien, ko rukurən mə nəfe nəha pran ramrapı in. Kwa pran sə ramo noien ərəha.”

⁴⁰ Nənə İesu rini pen tukwe in mə, “Saemon, İou İakuə takini nari riti tukw ik i.”

Mıregi Saemon rini mə, “Ni pehe ro İahatən.”

⁴¹ Mıregi İesu rini mə, “İəmə asori riti ruvei pen mane m İərmama kəru mə ti nəpin riti krouərpwın pen min. Kaon səvəi riti silin kino ia silva irəha pam faef hantret. Nənə kaon səvəi riti silin kino ia silva irəha pam fıfti. ⁴² İərmama mi nəha riskai ti nırau ti nərpwın penien min. Ro pen İəmə asori rərəi raka kaon səvənrau mını mə irau trouəpwəh nərpwıniien. Tuko ro iamınha irə sin nəha ia İərmama mi nəha trokeikei pik İəmə asori nəha?”

⁴³ Mıregi Saemon rini mə, “Rosi sə nəha sə kaon səvənhi rasori nənə İəmə asori rərəi raka.”

Mıregi İesu rini pen tukwe in mə, “Nəkiriien səim ratukwatukw.”

⁴⁴ Nənə in ruvsini, məti pen mətə prən nəha, mını pen ti Saemon i mə, “İkətə prən i? Nəpin İakıməuvnımwə pehe ia nımwə səim, İpkalkuas mhə ia nisuk mi ia nui, mətə prən i raikuas ia nisuk mi ia nise nənimen, mirai raka ia nımwai nukwənen. ⁴⁵ İk İpkakei mhə mıou, mətə nəpin İakuvnımwə pehe, prən i rınamakei m nisuk mi, məpwəh napwisien. ⁴⁶ İk İpkahakwi mhə nukwənek ia oel, mətə prən i rahakwi nisuk mi ia senta. ⁴⁷ Ro iamınhi irə İakani pehe tukw ik i mə noien ərəha me rıpkı prən i rino İou İakınənouenou raka. Ro pen in rokeikei pik İou. Mətə İərmama sə rıpkı pik mhə noien ərəha trini mınıuə İakənənouenou noien ərəha me nəha səvənhi İərmama nəha ko in rıpkokeikei pik mhə İou tukwe.”

⁴⁸ Nənə İesu rini pen ti prən i mə, “İakınənouenou raka noien ərəha me səim.”

⁴⁹ Nənə nərmama me nəha səməme kamhəni pəri nari irəha min, kənamhəni pen ti nırəha me i mə, “Sin i İərmama i rukurən nənənouenou noien ərəha me İamınhi?”

⁵⁰ Mætə Iesu rini pen ti prən i mə, “Nahatətəien səim ruvəuvehimiru ik. Evən. Nəməriniuen trarə tukw ik.”

8

Nipran səməme kamhasitu ia Iesu

¹ Kurirə irə nəpin ouih i rukuraw, Iesu ramevən ia taon me mine rukwənu me, mamini irapw nəgkiariien amasan sə raməvisau nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nərmama səvənhi twelef² mine nipran me nepwīn mwi kamhəkuriṛə in. Fwe kupwən Iesu rinomasan nipran me nəha, məkoui irapw nənimwīn ərəha me ia nepwīn, muvehi raka nemhəien me ia nepwīn. Nəghinraha me i: Meri sə kaməkwein mwi nəghin nə mə Maktala, pran nəha Iesu rinəkoui irapw nəremhə sefen irə; ³ nənə Joana, pran səvəi Jusa, iəmə asori riti sə ramowok ipaka ti Herot; nənə Susana, mine nipran me həpik mwi səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me ia mane me səvənraha, mamhəuvei pen m Iesu mine nərmama me səvənhi mə trasitu ia nirəha.

Iərmama sə ruini nuni nari me ia nəmhien səvənhi

⁴ Nərmama həpik anan həier ia taon me pam ia kwopun nəha, mhəuvehe ti Iesu. Nəpin hənosəsīmwin raka irəha me, in rini nusipekinien riti ti nirəha i minua, ⁵ “Iərmama riti revən mə truini nuni nari me ia nəmhien səvənhi. Nəpin rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwīn həsas pen ia suatuk, nənə nərmama havən ia nirəha, menu me ia niməgouəgou həuvehe mhani pam. ⁶ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia təkure kəpwier tīprənə rouih ikin. Həuverə mətə ti nəri nə mə nui riwən haukei pam. ⁷ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə nəkwus ərəha rauviris ikin. Nənə nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhousəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə amasan, mhəute, mhəukuə kwənkwan hantret.”

Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

Iesu rini irapw nipwrai nusipekinien nəha

⁹ Nəpin nərmama me səvəi Iesu həres pen in mə nəfe nipwrai nusipekinien nəha, ¹⁰ in rini mə, “Kimiaha nərmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə hənamərkwafa fwe kupwən. Mətə nərməpə me kamhəregi iakaməgkiari ia narimnari me nəha iakausipekin a irə. Iakamo iaminih irə mə ‘irəha tuhətə, mətə tuhəpwəh nətəien mhəukurən.

Irəha tuhəregi, mətə tuhəpkregi mhə mhəukurən.’

¹¹ Nənə nipwrai nusipekinien i iakiməni ro iaminih irə. Nuni nari in nə nəgkiariien səvəi Kumwesən. ¹² Səməme həsas pen ia suatuk həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nəpin həuvəregi raka Setan ruvehe, muvehi raka nəgkiariien nəha ia nətərigien səvənraha, kamo irəha həni nipərhiienien irə nənə Kumwesən ruvehimiru irəha. ¹³ Nənə səməme həsas pen ia təkure kəpwier tīprənə rouih ikin həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mhəuvehi, mhəagien tukwe. Mətə nəgkiariien nəha rīpkeiwaiu amasan mhə ia rerinraha rəmwən ia nuai nei me. Irəha tuhəni nipərhiienien irə nəpin ouih a. Nəpin narimnari me tuhəuvehe mhə nəmisəien minraha mə tro mətə sas ia nahatətəien səvənraha, irəha həmwə. ¹⁴ Nənə səməme həsas pen ia tīprənə nəkwus ərəha rauviris ikin həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien nəha, mətə nəpin irəha kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən, kamhətərig pik ti narimnari me səvəi tīprənə i rəmwən ia mane mine nəfe m nəfe mwi irəha hokeikei mə tuhəuvehi mhəregi ramasan irə ia nimiriuen səvənraha. Nətərigien me nəha həuviris ia rerinraha, həuvehe, mhousəman nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nənə nəgkiariien nəha rəpwəh nukūəien. ¹⁵ Mətə səməme həsas pen ia tīprənə amasan irəha nəha həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mhəkwtəmhiri ia rerinraha sə ratukwatukw mamasan. Irəha həkwtəmhiri əknekin mamhəuvən nənə mhəukuə.”

Iesu rəgkiari ia laet sə kousəman

¹⁶ “Iərmama riti riwən ko rihiai pen napw ia laet məuiui ia nari riti uə rukurei pen kwopun afafa ikin. Mətə traməkeikei mukurei utə i ia nari sə kakurei utə laet irə mə nərmama tuhətəni raməhiapw nəpin həuvnimwə pehe. ¹⁷ Rəmwən a mwi narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətəni kuvehi irapw ia nukuraanien. ¹⁸ Ro iaminih irə kimiaha tihaməkeikei mhətərig amasan ia nəfe hiəmregi ti nəri nə mə iərmama sə kuvei

pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe.”

Mama səvəi Iesu mine piəvi Iesu me

¹⁹ Ia nəpin nəha piəvi Iesu me mine mama səvənhi həuvehe mə tuhətə in, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka tukwe ti nəri nə mə nərmama me həpik. ²⁰ Ro pen nərmama me həni pen ti Iesu i mə, “Səim mama mine piam me kamhərer fwe irua. Irəha hokeikei mə tuhətə ik.”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama səməme kamhəreji nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mamho nəfe rani irəha nə səiou mama mine piak me.”

Iesu rinise nimətagi asori

²² Nəpin riti Iesu rəputə ia nitətə ouih i irəha nərmama me səvənhi, rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh səuvən mhəpi simwīn pen fwe ia nikare nui asori.” Ro pen həvi nivən, mənəm həuvən. ²³ Nəpin kamhəi ia nitətə ouih i mamhəuvən, Iesu revən mapri. Nimətagi asori reiwai ia nəkwai nui asori nəha, nitətə ouih i səvənraha rinakuər ia nui, na tuhəmwhenimw.

²⁴ Nərmama me səvəi Iesu həuvən, mhəsəpwiri in, mhəni mə, “Iərimənu. Iərimənu. Na tsəmwhenimw!”

Iesu rərer minise nimətagi mine peiau peiau asori me, nənə hei waiu mhəiwən. Narimnari me həuvehe mhəmərinu. ²⁵ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nahətətəien pəku səkimiaha?”

Mətə irəha həhekir. Nənimenraha rier. Kamhəni pen ti nirəha me i mə, “Nəfe nəha iərmama? Raməgkiari m nimətagi mine nui kraou nəkwān!”

Iesu rəkoui irapw iəremhə ia iəmə Karasa riti

²⁶ Irəha həier ia tənə Kallili, mhəi ia nitətə ouih i nəha, mhəpi simwīn ia nui asori, mhəuvən ia tənə səvəi nəmə Karasa. ²⁷ Nəpin Iesu ruvarei, iərmama riti ia taon riti fwe ikīn ruvehe tukwe. Iərmama nəha nəremhə me kamhəra irə. Nəpin ripik ripkarkahu mhə tinari, mipkapi mhə mwi ia nəkwai nimwə səvənhi, mətə ramarə ia kwopun kanimwi nərmama ikīn. ²⁸ Nəpin iərmama nəha rətə Iesu, rasək əpwəmwis, muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, məgkiari asori mini mə, “Iesu, Kumwesən sə rasori anan tini nə ik. Ikuvehe mə tikəfo iou irə? Iakase ik tikəpwəh noien nəmisəien miou.” ²⁹ Nənimwīn ərəha nəha raməgkiari iamīnhi irə, ti nəri nə mə Iesu ruvəni pen raka tukwe in minuə trier ia iərmama nəha. (Nəpin me ripik nənimwīn ərəha nəha rinəkwtəmhiiri iərmama nəha. Nərmama hənərihi rəgin mi mine nisun mi ia jen me, mhərer tukuahag in, mətə in rəvi əmwesi jen me, ləremhə rəkoui pen in revən ia kwopun akwesakwes ikīn.)

³⁰ Nənə Iesu rəres in mə, “Nəghim sin?”

Miregi rini mə, “Iou nəghik Nəkuər.” In rini iamīnhi irə ti nəri nə mə nəremhə me həpik həməuvnimwə ia reri iərmama nəha. ³¹ Nənə nəremhə me nəha hase Iesu mə trəpwəh nərh i penien irəha həuvən ia nipəg sə rameiwai nukunen riwən.

³² Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha. Nəremhə me hase Iesu mə trəsəni irəha həuvnimwə ia rerinraha. Ro pen Iesu rəsəni irəha. ³³ Nənə nəremhə me həier ia iərmama nəha, mhəuvnimwə ia reri pikə me. Pikə me haiu, mhei waiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw.

³⁴ Nəpin nərmama səməme kamhətui ti pikə me hətoni, hap, mhəni irapw ia taon səvənraha mine rukwənu me. ³⁵ Nənə nərmama me həier mhəuvən mə tuhəspau i mə rəfo. Nəpin həuvehe ti Iesu həti pen mhətōni iərmama nəha nəremhə me həməier irə, rarkahu, maməkure irapw ia nisui Iesu, nətərigə səvənhi rinəmak amasan. Irəha hətoni həhekir. ³⁶ Nənə səməme hənətōni nəri nəha, həni irapw ti nərmama me i mə iərmama nəha rinəfo muvehe məsanin. ³⁷ Nənə nəkur Karasa səməme kamhəra ipaka ti kwopun nəha həres Iesu mə trəpwəh irəha mamevən ti nəri nə mə həhekir pik anan. Ro iamīnhi irə in rəputə ia nitətə ouih i mə trirərig.

³⁸ Iərmama sə nəremhə me həməier irə rase in mə trəsəni in pwəh revən irau min. Mətə Iesu rərhi pen i ramevən, mini mə, ³⁹ “Tikrərig mevən fwe imwam, mini irapw narimnari me i Kumwesən rino mik.” Nənə iərmama nəha revən ia kwopun me pam fwe ia taon səvənhi, mamini irapw narimnari me nəha Iesu rino min.

Pran sə rirapi tinari səvəi Iesu mine prən ouih i səvəi Jaeras

⁴⁰ Nəpin Iesu rirərig pehe mwi ia nikare nui asori, nərmama me həuvən tukwe. Rerindraha rəgin ti nəri nə mə kamheitenhi in. ⁴¹ Iərmama riti fwe ikīn nəghin nə Jaeras. In iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mamase in mə truvehe ia nimwə səvənhi, ⁴² ti nəri nə mə prən ouih i səvənhi ramemhə na tremhə. Prənouih i nəha səvənhi in əpa kuatia. Nuk səvənhi ipaka reste twelef.

Nəpin Iesu ravən mamevən, nərmama həpik həukuraurau irə. ⁴³ Pran riti nəha ikin ruvehe ramemhə ia nemhəien səvai niəran. Nemhəien nəha rinərə rerin irə muvehi nuk twelef. In rinouraha pam mane səvənhi ia tokta me, mətə iərmama riti riwən ko ro in rəsanin. ⁴⁴ Prən nəha rukurirə Iesu, muvehe, mirəpi nusvenhi tinari səvənhi. Təkwətkwuni a mwi nımwapw rama, nemhəien səvənhi ro sampam.

⁴⁵ Nənə Iesu rini mə, “Sin nəha rirəpi iou?”

Miregi nərmama pam həni mə ripko mhə irəha. Nənə Pita rini mə, “Iərimənu. Nərmama həpik kamhərer kurkurau ik, mamhəsigiəsigi ik.”

⁴⁶ Mətə Iesu rini mə, “Rekam. Iakukurən mə iərmama riti rirəpi iou. Iakregi nəgsek rier ia nirak, mevən mo nari riti.”

⁴⁷ Nənə nəpin prən nəha rətoni mə ko in ripkərkwafə mhə, ruvehe mamətəmmiwın, minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mini irəpw ia nəmri nərmama me pam mə in rirəpi Iesu ti nəfe mine rinəfo məsanin akwauakw. ⁴⁸ Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, “Nərik, nahatəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin. Evən. Nəmarinuen trərə tukw ik.”

⁴⁹ Nəpin Iesu raməgkiari ihi, iərmama riti ruku pen ia nimwə səvai iəmə asori nəha Jaeras, muvehe mini mə, “Səim prən ouih i ruvamhə raka. Ramasan mə ikin pen ti iahatən i mə in trəpwəh pehe.”

⁵⁰ Mətə nəpin Iesu riregi nəgkiariien nəha, rini pen ti Jaeras i mə, “Tikəpwəh nehekiriən, mini a niərhienien ia nirak, nənə prən ouih i səim trəsanin.”

⁵¹ Nəpin Iesu rapirəpw ia nimwə səvai Jaeras, ripkəsəni mhə nərmama me pam mə tuhəuvnimwə irəha min, mətə rəsəni əpa Pita mine Jon mine Jemes mine tata mine mama səvai prən ouih i nəha. ⁵² Nərmama me pam kamhəsək mamhəkweın əpwəmwis ti prən ouih i nəha, mətə Iesu rini mə, “Rəfo kimiaha hiaməsək? Prənouih i nəha ripkəmhə mhə, mətə raməpi a.”

⁵³ Irəha hərəgi haris ia Iesu. Irəha həukurən mə prən ouih i nəha ruvamhə raka. ⁵⁴ Mətə Iesu ruvehi rəgi prən ouih i nəha, mini mə, “Prənouih i, ərer.” ⁵⁵ Nənə nimiruien səvənhi ruvehe. Təkwətkwuni a mwi riskəmter. Nənə Iesu rini mə tukuvei pen nəveginien min pwəh rəni. ⁵⁶ Tata mine mama səvai prən ouih i nəha nənimenrau rier, mətə Iesu rinise pen ti nirau i mə trəuwəh ninien ti iərmama riti nəfe in rino.

9

Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef mə tuhəuvən mhəvisau

¹ Iesu rəkweın nərmama səvənhi twelef həuvehe mhəuəsəsimwın irəha me. Nənə in ruvei pen niskaiien minraha. Ia niskaiien nəha irəha həukurən nifi rakaien nemhəien me ia nərmama. Nənə in ruvei pen mwi nasoriien minraha. Ia nasoriien nəha irəha həukurən nəkoui irəpwien nəremhə me pam. ² Nəpin Iesu ruvei pen pam, rərhi pen irəha mə tuhəuvən mhəvisau irəpw nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, nənə mho nərmama səməme kamhəmhə həuvehe mhəsanin. ³ In rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nuvehiien narimnari me səvai suatuk səkimiaha rəmwhen ia kaskin, uə tənəripw, uə nəveginien, uə mane. Kimiaha tiharkahu ia karkahu kuatia a. ⁴ Nəpin tihəuvən ia kwopun riti, nənə mhəuvnimwə ia nimwə riti, nimwə nə in nə tihərə irə meste hiəier ia kwopun nəha. ⁵ Trini minuə hiəuvən ia taon riti, mətə nərmama me ikin həpkəsevər mhə ia rerinraha tukumiaha, nəpin hiəier ia taon səvənraha, tihounouini raka nıməkwrur ia nisumiaha ti nahatən penien mə irəha həno noien ərəha.” ⁶ Nənə nərmama me twelef səvai Iesu hiəier, mhəuvən ia rukwənu me, mamhəvisau irəpw nəgkiariien amasan, mamho nərmama səməme kamhəmhə ia kwopun me pam həuvehe mhəsanin.

Herot raməgkiari ia Iesu

⁷ Herot, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili, riregi narimnari me nəha Iesu ramo. Ia nəpin nəha nətərigien səvənhi rəvsəusini ti nəri nə mə nərmama me nepwın kamhəni mə Jon Pəptaes rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁸ Nənə nərmama me nepwın kamhəni mə Profet Elaeja ruvəier pehe mwi. Nənə nərmama me nepwın mwi kamhəni mə profet kupwən riti rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁹ Nənə Herot rini mə, “Jon iakinərəi raka kənkəpwə. Mətə sin mwi iərmama i iakamregi nəvisaiuen irə?” Ro iamınhi raməmwur mə trətə Iesu.

Iesu rəkwməni nərmama me həpik kəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosen

¹⁰ Nəpin aposol me hətəriɡ mhəuvehe mwi ti Iesu, həni pen tukwe in narimnari me pam səməme həno. Nənə in riri raka əpa irəha, mharaka ia nərmama mhəuvən ia taon riti nəghin nə Pətsaeta. ¹¹ Nəpin nərmama me həregi mə Iesu rəmevən fwe ikin, kamhəkurirə pen in. Nəpin Iesu rətoni irəha, rerin rəgien. In rəkweın irəha həuvehe, nənə rəgkiari minraha

ia nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə, mo səməne nemhəien ramarə ia nirəha həuuehe mhəsanin.

¹² Rinaməruarəv meri na trivə. Nərmama səvənhi twelef həuuehe, mhəni pen tukwe in mə, “Ramasan mə tikarhi pen nərmama me i həuvən ia rukwənu me mine nəmhiēn me kwərha ipaka pwəh hətūi kwopun me səvəi napriēn mine nəveginien ti nəri nə mə kwopun i narimnari me həiwən ikin.”

¹³ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiāha nə tihəuvei pen nəveginien mīnraha.”

Miregi hənī mə, “Kīmaha iahəuvehi a bred krirum mine nəmu kəru. Rəfo? Ikokeikei mə kīmaha tahəuvən mhəuvehi nəmri nəveginien səvəi nərmama me pam i?” ¹⁴ (Irəha hənī iamīnhi ti nəri nə mə nəpin həvsini a nərman me ia nirəha mətə ipaka faef-taosen.)

Nənə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Kimiāha tihəuvən mho irəha həuui irəha me mhakure əpəməpə me fifti ia təmwen kuatia.” ¹⁵ Nənə irəha həuvən mho nərmama me həkure rəmwen Iesu rīmāni. ¹⁶ Nənə Iesu ruvehi bred me nəha krirum mine nəmu i kəru, məkwətə ia nimaqouagou, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, məuvei pen m səvənhi nərmama me mə irəha tuhəpeki pen m nərmama me. ¹⁷ Nərmama me pam hani nari tipwinraha rəsisī. Nənə nərmama me səvəi Iesu həvai pen nīpərpari nəveginien me nəha sə hənani mhəpwəh rukuər ia tənərīpw irəha pam twelef.

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

¹⁸ Nəpin riti Iesu in əpa raməfwaki irəha səvənhi me nərmama. Nənə rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama kamhənī iou mə iou sin?”

¹⁹ Miregi hənī mə, “Nərmama nepwīn kamhənī ik mə Jon Paptəes. Mətə nepwīn kamhənī ik mə Profet Eləaja. Nepwīn mwī kamhənī ik mə profet kupwən riti sə rīnətūi mwī ia nemhəien səvənhi.”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə kimiāha hiaməni mə iou sin?”

Miregi Pita rini mə, “Ik Kristo sə Kumwesən rīmāni mə trəhi pehe ik ikuvehe.”

²¹ Nənə Iesu rīnise pen əknekīn ti nirəha i mə, “Kimiāha tihəpwəh nīnīēn nəgkiarīēn i ti iərmama riti.” ²² Nənə in rīrīpīn nəgkiarīēn səvənhi mīni mə, “Iou Iəmətī Iərmama takaməkeikei miregi nəmīsəiēn me rīpik. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loə tuhəuvei pehe təkutanraha miou. Tukousi əpune iou, nənə nəpin sə ro kahar irə iakətūi mwī.”

Iərmama sə trukurirə Iesu traməkeikei məvrani nei kamarkuauī

²³ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me pam mə, “Iərmama sə rokeikei mə truvehe mo iərmama riti səiou traməkeikei məpwəh nətərīgīēn səvənhi, muvehi utə nei kamarkuauī səvənhi ia nəpin me, məvrani mukurirə iou. ²⁴ Iərmama sə rokeikei mə trəkwətəmhiiri nīmīruīēn səvənhi trəfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nīmīruīēn səvənhi tukw iou truvehi nīmīruīēn rerin. ²⁵ Trini mīnuə iərmama riti rīpeki pam narimnari me ia tīprənə i mo səvənhi i, nənə kurirə ikin remhə, mətə rīpkuvehi mhə nīmīruīēn rerin, noien nəha trəfasitu irə? ²⁶ Iərmama sə trauris ia nəmri nərmama ti nīnīēn mə in iərmama riti səiou, mauris mwī ti nəvisauīēn nəgkiarīēn me səiou mīnraha, Iou mwī Iəmətī Iərmama, ia nəpin nəha takuvehe ia niskaiēn səiou mine ia niskaiēn səvəi tata səiou mine nagelo ikinan me, takauris ti nīnīēn mə iərmama nəha in iərmama riti səiou. ²⁷ Mətə iakani nīpərhiēnīēn tukumiāha i nərmama nepwīn kamhərər ia kwopun i tuhəpkemhə mhə meste tuhətōni nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə rier pehe.”

Nīpwrai Iesu ruvehe mopə

²⁸ Nəpin Iesu rini pam nəgkiarīēn me nəha, ipaka nəpin eit ruvehe mukurau, nənə in riri Pita mine Jemes mine Jon mutə parei ia təkūər riti mə trəfwaki. ²⁹ Nəpin raməfwaki, nənīmen ruvehe mopə. Tinari səvənhi ruvehe məpsan mamser. ³⁰ Təkwtəkwni a iərmama kəru krauəgkiari irəhar min. Irau nə Moses mine Profet Eləaja. ³¹ Krouier pehe ia nukuraanīēn asori, rauni narimnari me ia nikaren səvəi nemhəien səvənhi sə trīpkō mhə tui in revən mo sampam irə fwe ia Jerusalem. ³² Ia nəpin nəha Pita mine James mine Jon haremhə napriēn. Mətə nəpin harətūi, harətōni nīpwrai Iesu ramser iərmama kəru nəha krouərər irəhar min. ³³ Nənə nəpin irau krīnouəpwəh Iesu rauevən, Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ramasan mə kīmrəhar iaharuvehe i. Pwəh kīmrəhar iaharō tənīmwə kahar, riti səim, riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Eləaja.” (Mətə Pita raməgkiari əpnəpən, mīpkukurən amasan mhə nəfe rani.)

³⁴ Nəpin in raməgkiari ihi, nəpuə riti rīnəuvehe mīnəmousəman irəhar. Irəhar harətōni mə nəpuə nəha truvegi irəhar. Harətōni harhəkir. ³⁵ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia

nəpuə nəha, mini mə, “In nəha nərik sə iakuvərifi raka in. Kimiaha tihətərig in.”³⁶ Nəpin Kumwesən rəgkiari pam, harəti pen mharətəni Iesu əpa ramərer. Kurirə ia nəpin nəha irəhar harəpnəpen, mharəpwəh niniien ti iərmama riti nəfe harənətəni.

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iakunouihhi riti

³⁷ Kiri rakwakwi irə, nəpin irəha həneiwaui raka ia təkuaer nəha, nərmama həpik həuvehe ti Iesu. ³⁸ Nənə iərmama riti sə ramərer ia reri nərmama me nəha rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Iahatən. Iakase ik. Tiko muvehe mətə ro nərik. In kwənkwan kuatia. ³⁹ Ia nəpin me nənimwin ərəha riti raməkwtəmhiiri in, mamo in ramərkərinari mamasək əpwəmwis, mamərkəkəkər, nisəkwan ramaiu. Nənimwin ərəha nəha ro pik nəmisəien min, ko ripkaraka akwauakw mhə irə. ⁴⁰ Iakinəres raka səim nərmama me mə irəha tuhəkoui irapw i, mətə ko həpko mhə.”

⁴¹ Miregi Iesu rini mə, “Kimiha nəkur ipwet mine nahatətsien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou meste nəfe nəpin? Tineisen mine iakapwis kimiaha? Tiko miri nərim muvehe i.”

⁴² Nəpin iakunouihhi nəha ramavən ihhi mauvehe, iəremhə ruvehi in mouini irapw ia tiprənə, mamo in ramərkəkəkər. Mətə Iesu rinise pen ti nənimwin ərəha, mo iəmə ouihhi nəha ruvehe məsanin. Nəpin rinəsanin raka Iesu ruvehi in muvei pen m səvənhi tata. ⁴³ Nənə nərmama pam səməme hətəni nəri asori nəha Iesu rino ia niskaiien səvəi Kumwesən nənimənraha rier.

Mətə nəpin irəha pam kamhərkəri ihhi nari ia narimnari me nəha in ramo, Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, ⁴⁴ “Pwəh nəgkiariien me i həuvnimwə amasan ia nəkwəregimiaha. Tripkə mhə tui kuvei pen iou, iəmətə iərmama, ia rəgi nərmama.” ⁴⁵ Mətə irəha həregi nəgkiariien i həreirei nipwran. Kumwesən rərkwafə i mə ko irəha həpkətəni mhə. Nənə həhekiri ti nəresien Iesu mə nəfe nipwrai nəgkiariien i.

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəuvehi irapw irəha

⁴⁶ Ia nəpin nəha nərmama me səvəi Iesu hənaməvisə minraha me mə sin ia nirəha in rasori. ⁴⁷ Mətə Iesu rukurən nətərigien səvənraha. Ro pen in ruvehi iakunouihhi riti, mərpwi ia nəkaren, ⁴⁸ nənə mini pen ti nirəha i mə, “Iərmama sə trəsevər ia rerin ti iakunouihhi i ia nəghik, raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Iərmama sə raməsevər ia rerin tukwe iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe. Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə iərmama sə truvehi irapw in ia kimiaha in nə iərmama sə rasori ia kimiaha.”

⁴⁹ Miregi Jon rini mə, “Iahatən, kimaha iahətəni iərmama riti raməkoui irapw nəremhə me ia nəghim. Iahaməmwur mə tahənise in ti nəri nə mə ripko mhə in kimaha riti.”

⁵⁰ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimiha tihəpwəh niniseien in. Iərmama sə ripkini ərəha mhə kimiaha in kimiaha riti.”

Nəkur Sameria həpwəh nokeikeien Iesu mə truvehe imwənraha

⁵¹ Rinauvehe ipaka ti nəpin nəha Kumwesən truvehi Iesu mutə mevən ia neiai. Iesu nətərigien səvənhi ruvehe miskai mə traməkeikei mevən fwe Jerusalem. ⁵² Nənə in rərhi pen nərmama nepwin mə tuhəkupwən irə. Irəha həuvən mhəier pen ia rukwənu riti səvəi nəkur Sameria mə tuhəpnəpenə ia narimnari me kurirə Iesu ruvehe. ⁵³ Mətə nərmama ia kwopun nəha həpkəsəni mhə Iesu mə truvehe imwənraha ti nəri nə mə irəha həuvəkurən raka nətərigien səvənhi riskai mə traməkeikei mevən fwe Jerusalem. ⁵⁴ Nəpin iərmama mi kəru səvənhi mi Jemes mine Jon krouətə noien nəha, krouni mə, “Iərimənu. Ikokeikei mə kimrau trouəkwein napw pwəh ruku pen fwe ia neiai meiwaiu pehe mahi əmwəsi irəha?”^a ⁵⁵ Mətə Iesu ruvsini in minise pen əknekin ti nirau i. ⁵⁶ Nənə irəha həuvən mwi ia rukwənu əpə riti.

Nərmama nepwin hokeikei mə tuhəkurirə Iesu

⁵⁷ Nəpin riti Iesu mine nərmama me səvənhi kamhesi pen suatuk mamhəuvən. Nənə iərmama riti rini pen tukwe in mə, “Takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikin.”

⁵⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əprmin me səvənraha nipəg rarə. Menu me ia niməgouəgou təpwəgenraha rarə. Mətə iou, iəmətə iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikin.”

⁵⁹ Nənə Iesu rini pen ti iərmama riti mwi mə, “Kurirə iou.”

Mətə iərmama nəha rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən minimwi raka səiou tata.”

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30, Luk 11:23 9:51: Mak 10:32 9:53: Jon 4:9 9:54: 2King 1:9-16 a 9:54: Nəkur Isrel mine nəkur Sameria həmwəki irəha me. Əvsini mwi Jon 4:9.

⁶⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Pwəh irəha hənimwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə. Mətə ik tiko muvehe, mevən məvisau irapw nitətə sə Kumwesən ramərimənu ira.”

⁶¹ Nənə iərmama riti mwi rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakevən məsəkir raka m nəkur imwak me.”

⁶² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trini minuə iərmama rauvehi kəkur i kau ravi, minamostat minamərar, maməti kurirə, rīpko mhə in iəmə amasan riti sə truvehi wok ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu ira.”

10

Iesu rərhi pen nərmama me sefenti-tu mə tuhəuvən mhəvisau

¹ Kurirə irə Iərimənu səkitaha rərpwi rəgin ia nərmama me nepwin mwi irəha pam sefenti-tu, mərhi pen irəha mə tuhəkupwən irə, mhəuvən kəru kəru ia taon me mine rukwənu me pam sə in mwi trukurirə pen irəha mevən ikin. ² In rini pen ti nirəha i mə, “Nəveginien sə ruvəmruə raka fwe ia nəmhien rasori pik, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houih i. Ro iamihni irə kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərimənu ia nəmhien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepwin mwi həuvən fwe ia nəmhien səvənhi mhəpeki nəveginien sə ruvəmruə, mhəpeki mhəuvehe. ³ Kimiaha tihəuvən, mətə tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Iakamərhi pen kimiaha mə tihəuvən mhəmwhen ia kwəti sipsip me sə kamhərer ia kurkwai kuri əprmin me. ⁴ Tihəpwəh nuvehien tənəripw sə kavai pen mane irə, uə tənəripw sə kavai pen nəveginien irə, uə put səkimiaha. Tihəpwəh napwisien ia suatuk, mhəgkiari kimiaha iərmama riti.

⁵ Nəfe nimwə tihəuvnimwə irə, tihəkupwən mhəni mə, ‘Nəmərinuien ramarə ia nimwə i.’ ⁶ Trini minuə iərmama səvəi nimwə nəha rokeikei nəmərinuien nəha, nəmərinuien səkimiaha trəuii in. Mətə mə rekəm, trirərig mwi tukumiaha. ⁷ Kimiaha tihamarə rerin ia nimwə kuatia a, mhəpwəh nevən ənnapenien ia nimwə me. Nəfe nari irəha tuhəuvei pehe m kimaha, tihəuvehi mhəni mhənimwi. Tiho iamihna irə ti nəri nə mə kimiaha hiamwhen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə irəha tuhərəku pehe narimnari me nəha m kimiaha.

⁸ Trini minuə kimiaha hiəuvən ia taon riti, nənə nərmama me ikin həuvehi puvnimwə kimiaha ia nimwə me səvənraha, tihəni nəfe nəveginien sə tuhəuvei pehe m kimiaha. ⁹ Nərmama səməme nemhəien rərə ia nirəha, tiho irəha həuvehe mhəsənin. Tihəni pen ti nirəha i mə, ‘Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha.’ ¹⁰ Mətə trini minuə kimiaha hiəuvən ia taon riti, nənə nərmama me ikin həpwəh nəsevərien ia rerinraha tukumiaha, tihəuvən, mhərer ia kurkwai suatuk me, mhəni irapw iamihni irə mə, ¹¹ ‘Niməkwurur ia taon i səkimiaha i raməmak ia nisumaha, kimaha tahahakwi raka ti nəri nə mə kimiaha hiəno noien ərəha. Kimiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha, mətə kimiaha hiəənpwəh.’ ¹² Iou iakani pehe tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Sotom.”

Iesu raməgkiari skai m nərmama nepwin

¹³ “Trərəha anan tukumiaha nəkur Korasin! Trərəha anan tukumiaha nəkur Pəsaeta! Iakino raka nīmətəien asori me ia taon mi səkimiaha, mətə kimiaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiaha. Ripini minuə iakino nīmətəien me nəha ia taon mi nəha Taea mine Saeton, tui raka ko nərmama me ikin hənarkahu raka tinari ivis, mhəkure ia nimwrakw, mhəpwəh noien ərəha me səvənraha. ¹⁴ Mətə ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səkimiaha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Taea mine Saeton. ¹⁵ Nənə kimiaha nəkur Kapaneam. Tukəfo ia kimiaha? Ko kuvehi utə kimiaha hiəuvən ia neiai? Rekəm! Tukuvehi irapw kimiaha hiəuvən inhəripw Imwei Nəkur Həuvamhə.”

¹⁶ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Iərmama sə ramətərig ia nəgkiariien səkimiaha rəmwhen mə ramətərig mwi ia nəgkiariien səiou. Iərmama sə rauvei pen təkutan m kimiaha rəmwhen mə rauvei pehe mwi təkutan miou. Nənə iərmama sə rauvei pehe təkutan miou rəmwhen mə rauvei pen mwi təkutan m Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

Nərmama me nəha irəha pam sefenti-tu hərərig mhəuvehe mwi ti Iesu

9:61: 1King 19:20 **10:1:** Mak 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38, Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14, Mak 6:8-11, Luk 9:3-5, 2King 4:29 **10:7:** 1Kor 9:6-14, 1Tim 5:18 **10:8:** 1Kor 10:27 **10:11:** Wok Me 13:51, 18:6
10:12: Jen 19:24-25, Mat 10:15, 11:24 **10:13:** Mat 11:21-23 **10:16:** Mat 10:40, Luk 9:48, Jon 5:23

¹⁷ Nærmama me naha iræha pam sefenti-tu hærærig mwi mhæuvehe ti Iesu, mamhagien, mamhæni mæ, "Iærimænu. Næremhæ me iræha mwi ho nækwamaha næpin iahægkiari minraha ia næghim."

¹⁸ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Takinætoni kærarki irapw Setan rier ia neiai meiwaiu pehe ræmwhen ia nouapirien. ¹⁹ Hæregi ro. Iakuvævei pehe raka nasorien m kimiaha. Kimiaha hiækuran neivæien ia snek me mine mimi me sæ kanhæpi mamho næmissien m nærmama. Iakimæuvehi utæ kimiaha hiasori ia niskaiien me pam sævæi Setan. Nari riti riwæn tro næmissien m kimiaha. ²⁰ Næri naha ro nipærhienien. Mætæ ræræha kimiaha hiamagien ti næri næ mæ næremhæ me kamho nækwamiahæ. Kimiaha tihamækeikei mhagien ti næri næ mæ Kumwesæn ruværai pen raka næghimiahæ fwe ia neiai."

Iesu rerin ragien

²¹ Ia næpin a mwi naha Iesu rerin ruvehe mukuær ia nagienien sævæi Nænimwin Ikinan, nænæ in rini mæ, "Tata sæiou Iærimænu ia neiai mine tiprænæ iakani tanak tukw ik ti næri næ mæ ikinærkwafæ narimnari me i. Nærmama sæmæme hæukuræn nari mine sæmæme kinahatæn amasan iræha hæpkætoni mhæ. Mætæ iko pui pen m nærmama sæmæme hænwhen ia nipwnæti nækwærhækwærtha me hætoni. Ouæh, Tata. Næri naha ikinæ ramesi pen a nætærigen amasan sæim.

²² Tata sæiou rinæmri pehe raka narimnari me pam ia tipage rægik, iou tini. Nænæ iærmama riti riwæn rukuræn iou, mætæ Tata sæiou æpa. Nænæ iærmama riti riwæn rukuræn sæiou Tata. Iou æpa mine nærmama me naha sæmæme rerik ragien mæ tako pui pen in minraha."

²³ Iesu ruvsini in, nægkiari pen æpa m sævænhi nærmama me, mini mæ, "Rerimiahæ tragien ti næri næ mæ kimiaha hiamætæ narimnari me i ia nærmimiahæ. ²⁴ Iakani pehe tukumiahæ i mæ fwe kupwæn profet me hæpik mine kig me hæpik hokeikei mæ tuhætæ narimnari me i hiamætæ, mætæ hæpkætæ mhæ. Hokeikei mæ tuhæregi nægkiariien me i hiamregi, mætæ hæpkregi mhæ."

Iesu rusipekin ia iæmæ Sameria rasitu ia iæmæ Isrel

²⁵ Ia næpin naha, iahatæn riti sævæi Loa rokeikei mæ triregi atukwatukw ro Iesu mæ træfni iræ. Ro pen riskæmter, mini mæ, "Iahatæn. Takæfo iræ muvehi nimiruien rerin?"

²⁶ Miregi Iesu rini mæ, "Nækukua Ikinan rani næfe? Næpin ikævsini Loa naha miregi rimæfni iræ?"

²⁷ Miregi iahatæn sævæi Loa rini mæ, "Tikamækeikei mokeikei Iærimænu Kumwesæn sæim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam sæim, mokeikei in ia niskaiien me pam sæim, mokeikei in ia nætærigen me pam sæim, nænæ tikamækeikei mokeikei piam ræmwhen ikokeikei atukw a ik."

²⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, "Nægkiariien sæim ratukwatukw. Trini minuæ iko narimnari me i Nækukua Ikinan rani, tikuvehi nimiruien iræ."

²⁹ Mætæ iahatæn sævæi Loa rokeikei mæ treikuæ iræ mæ in iæmæ atukwatukw. Ro pen rini pen ti Iesu i mæ, "Sin næ piak?"

³⁰ Miregi Iesu rini mæ, "Iærmama riti rier ia Jerusalem mameiwaiu mamevæn ia Jeriko. Nærmama næpwin sæ kanhækres hækwætæmhiri, mhæpeki raka mane mine tinari sævænhi, mhousi in, mhæp raka iræ, mhæp wæh ramæmak ipaka remhæ. ³¹ Ia næpin naha pris riti ramesi pen suatuk naha, mætætoni iæmæ naha, rukurau iræ ia nikare suatuk mamevæn. ³² Kuriræ iræ kwænækwus riti sævæi Livæ sæ ramasitu ia pris me ro mwi iamænhi, muvehe ia kwopun naha, mætætoni iæmæ naha, mukurau mwi iræ ia nikare suatuk mamevæn. ³³ Mætæ iæmæ Sameria riti in mwi ramesi pen suatuk naha, ruvehe ia kwopun naha iæmæ naha ramæmak ikin. Næpin rætoni iæmæ naha, rerin rærkwæpir tukwe. ³⁴ In revæn ipaka tukwe maikuas ia nimwapw me sævænhi ia oel mine waen, nænæ muvegi tærini nimwapw me, mææræhi utæ iæmæ naha mukurei pen in ia tækure togki sævænhi, nænæ muvehi mevæn ia nimwæ sæ kamæræku pen kamapri ikin, mamætui amasan tukwe. ³⁵ Kini rakwakwi iræ, ruvehi irapw silin kæræ kino ia silva, muvei pen m iærmama naha sæ kamæræku pen min kamapri ia nimwæ sævænhi, mini mæ, "Tikætui amasan ti iæmæ i. Trini minuæ ikouraha mane me næpwin sæim mæpi raka sæmæmi iakauvei pehe mik, næpin tærærig muvehe, tækærpwin pehe mik." "

³⁶ Nænæ Iesu ræres mæ, "Ikamæfætærig iræ? Sin ia niræhar i ro ræmwhen ia in piævi iæmæ naha nærmama sæmæme kanhækres hækwætæmhiri?"

³⁷ Miregi iahatæn sævæi Loa rini mæ, "Sæ naha rinapi tukwe masitu iræ."

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, "Ik tikevæn mo mwi iamænhi."

Iesu ruvniwæ ia nimwæ sævæi Marta mine Meri

³⁸ Nəpin Iesu mine nərmama me səvənhi kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən, həier pen ia rukwənu riti. Pran riti fwe ikin nəghin nə Marta rəsevər ia nimwə səvənhi mə Iesu truvnimwə irə. ³⁹ Pran nəha piəvni riti nəghin nə Meri. Nəpin Iərimənu səkitaha ruvni-mwə pehe, Meri revən məkure ipaka tukwe, mamətərig nəgkiariien səvənhi sə ramahatan nərmama me irə. ⁴⁰ Mətə Marta ko ripkəkure mhə mhətərig i ti nəri nə mə rasui raka pik nəveginien sənai nərmama. Nənə in revən ti Iesu, mini mə, “Iərimənu. Rəfo? Ratukwatukw mə piak rəpwəh iou, iou əpa iakasui raka nəveginien sənai nərmama me? Ni pen tukwe in mə traməkeikei masitu ia nirak.”

⁴¹ Mətə Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Marta, Marta! Ikamətərig ti narimnari me ripik. Rerim ko ripkapwis mhə. ⁴² Mətə nari kuatia a kimiaha tihaməkeikei mhə. Tihətərig ia nəgkiariien səiou. In nə ramasan pik, Meri ramo. Ro pen iou takəpwəh niniseien in.”

11

Iesu rahatən nərmama səvənhi mə tuhəfəfwaki irə

¹ Nəpin riti Iesu raməfwaki ia kwopun riti, məfwaki pam, nənə iərmama riti səvənhi rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Tikahatən ro kimaha tahəfəfwaki irə rəmwəhen ia Jon rinahatən nərmama me səvənhi irə.”

² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpin kimiaha tihəfwaki, tihəni iaminihə irə mə, ‘Tata, pwəh nərmama həsiai nəghim ro ikinan i. Pwəh nitətə sə ikamərimənu irə ruvehe.

³ Tikuvei pehe nəveginien sənamaha rəmwəhen səvəi nəpin ipwet.

⁴ Tikenouenou noien ərəha me səkimaha

ti nəri nə mə kimaha mwi iahamenouenou noien ərəha me səməme nərmama hamo ia kimaha.

Tikəpwəh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nərəhəien ikin.’”

⁵ Nənə Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha trevən ti in riti ia kurkwai nəpin ia nəpin, nənə mini pen tukwe in mə, ‘Iou riti. Uvei pehe ro bred kahar. ⁶ Piak riti ruku pen isipwīn muvehe təkwətəkwuni, mətə nəveginien sənak riwən mə takuvei pen min’?”

⁷ Iəmə nəha ia nəkwai nimwə trəgkiari mə, ‘Tikəpwəh nomətəien iou. Iakinəpīnhə raka. Kimaha nəkwərəkəwərha me səiou iahənapri raka. Ko iakəpwəh niskəmterien muvei pehe nari riti mik.’”

⁸ Nənə Iesu rini mə, “Nipərhiénien iəmə nəha rini minuə ko in ripkiskəmter mhə muvei pen nari riti min. Mətə iakani pehe tukumiaha i in triskəmter muvei pen nəfe nari iərmama nəha raməres i. In tripkə mhə iaminihə irə ti nəri nə mə raməkwein iərmama nəha mə in riti, mətə in tro ti nəri nə mə iərmama nəha rəres in, məpwəh naurisien.

⁹ Iakani pehe tukumiaha i trini minuə kimiaha hiokeikei nari riti, ramasan mə tihəres, nənə tukuvei pehe m kimiaha. Tihətui əmisə i, nənə tihətəni. Tihəkunkun ia təpīnhə, nənə tukəsevər tukumiaha. ¹⁰ Iərmama sə raməres nari truvehi nari. Iərmama sə ramətui əmisə nari trətəni. Iərmama sə rakunkun ia təpīnhə tukəsevər tukwe.

¹¹ Sin ia kimiaha tata me nəpin iəkunouihə səvənhi rəres nəmu, trəpwəh nuvei penien nəmu, mətə truvei pen snek min? ¹²⁻¹³ Uə trini minuə rəres kwənəre menu, truvei pen mimi sə trəpi mo nəmisəien min? Rekəm! Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen narimnari amasan me m nəkwərəkəwərha me səkimiaha. Mə kimiaha nəkur ərəha hiəukurən noien iaminihə irə, hiāməfətərig ia Tata səkimiaha ia neiai? In truvei pen Nənimwīn Ikinan rasori mwi m nərmama səməme kamhəres in tukwe.”

Iesu mine Pielsepul

¹⁴ Nəpin riti Iesu raməkoui irapw iəremhə riti sə ramarə ia iərmama riti. Iərmama nəha ko ripkəgkiari mhə, mətə nəpin iəremhə ruvəier irə, rinaməgkiari. Nənə nərmama me hətoni həkərinari irə. ¹⁵ Mətə irəha me nepwīn həni mə, “Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Pielsepul, iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.” ¹⁶ Nərmama nepwīn mwi kamhəres pen Iesu i mə, “Ko iko ro nimtətien riti sə ruku pen ia neiai pwəh iahətəni mhəukurən mə ik pərhién Kumwəsən rərhi pehe ik?”

¹⁷ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, nənə rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə ieni riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nitətə sə ieni nəha ramərimənu irə truvehe mərəha. Trini minuə nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə riti həuai narəien səvənraha ro kəru irə, kamhousi irəha me, irəha ko həkərarə amasan mhə. ¹⁸ Trini minuə Setan ruai narəien səvənhi ro kəru irə, raməkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama, nitətə sə in ramərimənu irə trəfərer əpwəmwis?”

Trəsas miwən. Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiəmənə iou mə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvai Pielsepul. ¹⁹ Trini minua nəgkiariien nəha səkimiaha ro nipərhiēnien, rəfo ia nərmana me səkimiaha? Irəha kamhəkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvai sin? Səvai Setan? Rekəm! Ro pen ramasan mə irəha həkiri nəgkiariien i səkimiaha. ²⁰ Mətə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvai Kumwesən. Noien nəha ramahatan pen mə nitətə sə Kumwesən ramərīmənu irə ruvəuhe raka tukumiaha.

²¹ Nəpin iəmə skai riti rauvehi narimnari me səvai naruağənien ia rəgin, mamərer tukuahag ia nimwə səvanhi, nautə me səvanhi iərmana riti ko rīpkuvehe mhə makres i. ²² Mətə trini minua iəmə riti niskaiien səvanhi rasori mwi irə ruvehe, in traruagən irau min ruvehi irapw in, mipeki raka narimnari me səvanhi sə ramərer irə mamaruagən. Nənə kurirə irə, in truai narimnari me sə in rīməpeki raka ia rəgi iəmə skai nəha, mipeki pen mine in me nepwin.

²³ Iərmana sə rīpkukurirə mhə iou in raman əpə ia nirak. Nənə iərmana sə rīpkasitu mhə ia nirak, mipeki nərmana mhəuvehe tukw iou, in raməkoui kirkiri irəha.”

Iesu raməgkiari ia nənimwin ərəha

²⁴ “Nəpin kinəkoui irapw nənimwin ərəha riti ia iərmana, nənimwin ərəha nəha trəfo irə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwis ikin. Nəpin rīpkətoni mhə, trəgkiari iaminhi irə mə, ‘Taktərīg mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier irə.’ ²⁵ Nənə nəpin rirərīg muvehe, trətoni mə nimwə nəha kinaies amasan irə, narimnari me pam kamhəmrimər a ia təmwhəkīnraha. ²⁶ Nənə in trevən miri mwi nənimwin ərəha me sefen səməme hərəha mhəpi raka in, miri irəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi, nənə mharə ia reri iərmana nəha. Nənə nimruien səvai iərmana nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən.”

Iərmana sə ramo nəkwai Kumwesən triregi ramasan

²⁷ Nəpin Iesu rani irapw narimnari me nəha, pran riti ia reri nərmana rəkweien əpwəmwis, mini pen ti Iesu i mə, “Pran sə rərəhi ik, muvei pen kənunū mik, rukurən nagienien.”

²⁸ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Mətə nərmana səməme kamhəregi nəgkiariien səvai Kumwesən, nənə mamho nəkwən həukurən nagienien mwi mhəpi raka.”

Nərmana hokeikei mə Iesu tro nīmətəien riti

²⁹ Nəpin nərmana me həuvehe mənəmhpik, Iesu rini mə, “Nərmana ipwet mine irəha nəkur ərəha. Kamhətui a nīmətəien. Kumwesən trəpwəh nuvei penien nīmətəien riti mwi minraha, mətə nīmətəien əpə səvai Profet Jona. ³⁰ Fwe kupwən Profet Jona ruvehe mo nīmətəien irə mine nəkur Nineve. Rəmwhen a mwi iou, iəməti iərmana, takuvehe mo nīmətəien ia nirak mine nərmana ipwet mine. ³¹ Ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə, pran asori sə rinamərīmənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer irəha nərmana ipwet mine, nənə mini mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə pran nəha ruku pen ia nikare tənə fwe isipwin anan muvehe mə triregi nukuranien səvai Solomon. Mətə hətə ro! Iərmana riti in rasori ia Solomon in i ia kwopun i. ³² Ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə, nəmə Nineve tuhərer irəha nərmana ipwet mine, nənə mhəni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə nəpin nəmə Nineve həregi Jona raməvisau, irəha hərərīg ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmana riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i.”

Iesu raməgkiari ia nənime iərmana

³³ “Iərmana riti riwən ko rihiai pen napw ia laet mukurei pen ia kwopun afafa ikin uə rəuiui ia nari riti, mətə trukurei utə i ia nəri kakurei utə laet irə mə nərmana səməme həuvnimwə pehe tuhətoni raməhiəpwin nari. ³⁴ Nənimem nə rauvei pehe nukuraanien m nipwram. Nəpin nənimem rəsanin, nipwram pam rukuər ia nukuraanien. Mətə nəpin nənimem rərəha, nipwram pam rukuər ia nəpitəvien. ³⁵ Ro iaminhi irə tikaməkeikei mhəskun amasan nukuraanien nəha ia reri m mə rīpko mhə nəpitəvien irə. ³⁶ Mə nipwram pam rukuər ia nukuraanien sə nəpitəvien riti riwən irə, trəhiəpw amasan rəmwhen ia laet sə raməhiəpw mauvei pehe nukuraanien mik.”

Iesu rəgkiari ia Farisi me mine nahatən me səvai Loa

³⁷ Nəpin Iesu raməgkiari ihi, Farisi riti rəres pen in mə trevən ia nimwə səvanhi, mənə pəri nari irau min. Ro pen Iesu revən muvnimwə məkure mə trəni nari. ³⁸ Nənə Farisi nəha rərkarinari nəpin rətoni mə Iesu rīpkukupwən mhə məkwerīg kurirə rəni nari.

³⁹ Nənə İərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kimiaha Farisi me noien səkimiaha rəmwhen ia tikikap mine tikinari kamaikuas irə iruə rəmher mətə nəkwan rəmkemik. Fwe imwə rərimiaha rukuər ia nakresien mine nərəhəien. ⁴⁰ Kimiaha me i hiəreirei nari. Hiaməfətərig irə mə Kumwesən sə rino nəri iruə rəpko mhə mwi sə fwe imwə? ⁴¹ Mətə ramanan mə kimiaha hiəuvehi nəveginien mine nui sə krouəmak ia nəkwai tikikap me mine tikinari me səkimiaha, mhəuvehi mhəuvei pen m nərmana nautə səvənraha riwən. Nənə tihətoni narimnari me pam tuhəmher tukumiaha.

⁴² Mətə trərəha anan tukumiaha Farisi me ti nəri nə mə kimiaha hiaməuai narimnari me pam səkimiaha ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iamihhi irə ia nəri ouihhi rəmwhen ia nimwai nei me səməme kavi rərəgi pen ia nəveginien. Mətə hiənənouenou noien atukwatukw səvəi nəkiriiien iərmama, mhənənouenou mwi noien səvəi nokeikeien Kumwesən. Ramanan mə kimiaha hio noien mi nəha, mhəpwəh nənouenouien mwi sə nəha hiamo ia nəri ouihhi.

⁴³ Trərəha anan tukumiaha Farisi me ti nəri nə mə ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hiəkeikei mə tihəkure ia kwopun amasan me. Ia kwopun kamomaket me ikin hiəkeikei mə nərmana tuhəkwein kimiaha ia nisaiien.

⁴⁴ Trərəha anan tukumiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəmwhen ia kref me kipko mhə mak ia nərəha, nənə nərmana hərəirei mamhəvən utə ia nərəha.”^a

⁴⁵ Ia nəpin nəha iahatən riti səvəi Loa rini pen ti İesu i mə, “Iahatən. Nəpin ikani nəgkiariien me nəha, ikani ərəha mwi kimaha.”

⁴⁶ Miregi İesu rini mə, “Trərəha anan mwi tukumiaha nahatən me səvəi Loa ti nəri nə mə hiaməkeikei m nərmana me mə tuhesi pen loa skai me səməme həmwhen ia katipə sə rəpam. Mətə kimiaha ko hiəpkuvei pen mhə nukwai rəgimiaha riti mhasitu ia nərəha ti natipəien. ⁴⁷ Trərəha anan tukumiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəuvrəhakin kref me səvəi profet me səməme kaha kupwən me səkimiaha hənousi əpune irəha. ⁴⁸ Ia noien nəha kimiaha hiamo pui atukw a kimiaha mə rərimiaha rəgien ia narimnari me nəha kaha kupwən me səkimiaha hənə. İrəha hənousi əpune profet me, nənə kimiaha hiəuvrəhakin kref me səvənraha. ⁴⁹ Ro iamihhi irə Kumwesən sə rukurən pam nari rini mə, ‘İou takərhi pen profet me mine aposol me həvən ti nərəha. İrəha tuhousi əpune nəpwən, mhometə nəpwən.’ ⁵⁰ In tro iamihhi irə mine mə nərmana ipwet mine tuhəuvehi nərpwinien ti nite profet me pam sə rino stat maiu ia nukune narəien muvehe. ⁵¹ Nite Epel muvehe meste nite Sekarəea sə kinousi əpune in ia nimwə səvəi Kumwesən ia nimwrəhenhi nifata mine kwopun sə ro ikinan, iakani nərəhienien tukumiaha i nərmana ipwet mine tuhəuvehi nərpwinien ti nitenraha pam.

⁵² Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa ti nəri nə mə kimiaha hiərkwafə ki sə raməsevəi ia təpinhə ia nimwə nəha nukurənien raməmak ia nəkwan. Kimiaha hiəpkuvnimwə mhə, nənə mamhənise mwi səməme həkəikei mə tuhəuvnimwə.”

⁵³ Nəpin İesu rier ia kwopun nəha mamevən, nahatən me səvəi Loa mine Farisi me hərəgi niemaha rinaməpi pik irəha. Hənəmərəs İesu nəresien me ia narimnari me rəpik. ⁵⁴ İrəha hamərəer mwatuk mə tuhəkwtəmhiri in trini minuə rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi.

12

Nərmana səvəi İesu tuhaməkeikei mhəsiari ti noien səvəi Farisi me

¹ Ia nəpin nəha nərmana həpik həmwhen ia taosen m taosen həuvehe mhousəsimwin irəha me. Kwopun rouihhi. Hameivə pen ia nisunraha me. Nənə İesu rukupwən məgkiari pen m nərmana me səvənhi, mini mə, “Kimiaha tihaməsiari ti yis səvəi Farisi me. Yis nəha in nə noien səvəi kəuətəkəsuə. ² Narimnari me pam səməme kamhəkəwafə tuhaməkeikei mhəier irəpw. Narimnari me pam səməme kamhəmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irəpw ia nukuraanien. ³ Ro pen nəfə nəgkiariien kimiaha hənə ia nəpitəvien nərmana tuhəregi ia nukuraanien. Nəfə nəgkiariien kimiaha hiəsivən irə ia kwopun afafa tukini irəpw ia təkure nimwə me.”

Nərmana tuhaməkeikei mhehekir Kumwesən

⁴ “İou me nəpwən, iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihəpwəh nehekiriien nərmana səməme həkukurən nousi əpuneien nərəwramiaha mətə kurirə irə ko həpko mhə nari riti mwi. ⁵ Mətə takini pehe tukumiaha i sin nəha tihaməkeikei mhehekir i. Tihaməkeikei mhehekir Kumwesən ti nəri nə mə nəpin in rinousi əpune raka iərmama, rauvehi nasoriien ti nosə penien in ia kwopun nəpw asori rauək ikin. Ouəh, nərəhienien, iakani pehe tukumiaha i

11:39: Mat 15:2 ^a **11:44:** Ia narəien səvəi nəkur Isrel, trini minuə iərmama riti rirəpi nərəwrai iərmama sə rəmħə in truvehe məmkemik ia nikaren səvəi nəfwakiiien səvənraha. Ro pen irəha tuhaməkeikei mheri amasan təmwəhəki kref me mə nərmana tuhəpwəh nəvən pəkinien ia nərəha.” Əvsini mwi Nam 19:16. **11:54:** Luk 20:20 **12:2:** Mat 16:6, Luk 8:17

mə kɪmiəha tihəməkeikei mhehekɪr in. ⁶ Rerɪmiəha rɪrhi ro kwəti menu me. Nənɪmenraha reiwaiu. Kauvehi krɪrum ia silin sə rouihi anan kəru, mətə kwəti menu me nəha Kumwesən ko rɪpkenouenou mhə riti. ⁷ Hətə ro nɪmwai nukwənemiəha, mətə Kumwesən rɪnəvsini pam raka irəha. Ro iamɪnhi irə kɪmiəha tihəpwəh nehekɪriən. Ia nənɪmen kɪmiəha hiamasan mwɪ mhəpi raka kwəti menu me nəha həpik.”

Iesu rəgkiari ia naurisien mine nehekɪriən

⁸ “Takani pehe tukumiəha i. Iərmama sə trɪni irapw ia nəmri nərmama me mə in iərmama riti səiou, Iou mwɪ ləməti Iərmama takini irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə in iərmama riti səiou. ⁹ Mətə iərmama sə trɪni irapw ia nəmri nərmama me mə in rɪreirei iou, iou mwɪ takini irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə iakreirei in. ¹⁰ Iərmama sə trɪni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou ləməti Iərmama irə, Kumwesən rukurən nenouenouen nəərəhaien səvənhi, məpwəh nərpwinien. Mətə iərmama sə trɪni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Nənɪmwɪn Ikinan irə, Kumwesən trɪpkenouenou mhə nəərəhaien səvənhi ia nəpɪn riti. Nərpwinien səvənhi trarə rerin.

¹¹ Nərmama tuhəuvehi kɪmiəha, mhərpwi irapw kɪmiəha ia nəmri nəmə asori me səvəi nɪmwəfwaki me səvəi nəkur Isrel mine ia nəmri nərmama səməmə kamhərimənu mine səməmə kamhəuvehi nasoriien mə irəha tuhəkiri nəgkiariien me səkimiəha. Ia nəpɪn nəha kɪmiəha tihəpwəh nətərig pikien mə tihəfo mhəsəripɪn nəgkiariien səvənraha uə tihəni nəfe nəgkiariien ti nɪrəha i. ¹² Tihəpwəh nətərig pikien irə, ti nəri nə mə nəpɪn atukwatukw nəha səkimiəha sə tihəgkiari irə, Nənɪmwɪn Ikinan trahətən kɪmiəha ia nəfe nəgkiariien tihəni.”

Iesu raməgkiari ia nautə səvəi tɪprənə i

¹³ Iərmama riti ia reri nərmama me nəha rɪni pen ti Iesu i mə, “Iahətən. Tata səiou ruvamhə raka. Ni pen ti piak i mə pwəh kɪmrau iarouwai pəri narimnari me nəha tata rɪnəmri mə səkimrau.”

¹⁴ Mətə Iesu rɪni pen tukwe in mə, “Iərman. Sin mə takəmri amasan nəvisəien səkimirau? Rɪpko mhə wok səiou nə.” ¹⁵ Nənə Iesu rɪni pen ti nɪrəha i mə, “Kɪmiəha tihətui amasan, mhəpwəh nəseniien noien i kɪmiəha hiəkeikei mə tihəuvehi nautə me rɪpik. Nukune nɪmɪruien səvəi iərmama rɪpko mhə in nə nautə asori səvənhi.”

¹⁶ Nənə Iesu rɪni nusipekinien riti ti nɪrəha i mə, “Iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nəveginien rasori pik ia nəmhien səvənhi. ¹⁷ Rerɪn rɪrhi mɪnuə ‘Takəfo i? Kwopun riti mwɪ səiou takəmri amasan nəveginien sənək ikɪn rɪwən.’

¹⁸ Iərmama nəha ramətərig tukwe, nənə mɪni mə, ‘Ah, iakukurən nəfe tako. Takeitehi nɪmwə me səiou, nəmə muvrəhəkin tain me rasori mwɪ. Ia nɪmwə me nəha takəmri pen nəveginien me sənək mine narimnari amasan me pam səiou.’ ¹⁹ Nəpɪn iərmama nəha rɪno pam, in rəgkiari iamɪnhi irə mɪni mə, ‘Səiou narimnari amasan me sə iakimafate i ruvəpik. Takimɪru irə nuk rɪpik. Ramasan mə takapwis, məvegin, mənimwi, magien.’

²⁰ Mətə Kumwesən rɪni pen tukwe in mə, ‘Ik iərmama ikreirei nari. Ipwet ia nəpɪn tako ik ikemhə. Nənə tukəfo ia narimnari me nəha ikɪnəpnəpənə irə? Sin truvehi?’

²¹ Noien nəha rəmwhen mwɪ iərmama sə ramoeite nautə me səvənhi mə səvənhi əpa, mətə ia nəmri Kumwesən in iəmə auər a.”

²² Nənə Iesu rɪni pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Ro iamɪnhi irə iakani pehe tukumiəha i kɪmiəha tihəpwəh nətərig pikien ti nɪmɪruien səkimiəha mamhəres nəfe tihəni. Tihəpwəh nətərig pikien ia nɪpwramiəha mamhəres nəfe tihərkahu i. ²³ Nɪmɪruien rɪpko mhə səvəi nəveginien əpa. Nɪpwrai iərmama rɪpko mhə səvəi tɪnari əpa. ²⁴ Hətəni ro menu me ia nɪmagouagou. Həpwəh nəpweiiien nari, mhəpwəh nesiiien nukwan. Nɪmwə səvənraha sə kamhoeite nəveginien ikɪn rɪwən. Mətə Kumwesən raməkwməni irəha. Nənə ia nənɪmen kɪmiəha hiamasan pik mhəpi raka menu me. ²⁵ Sin ia kɪmiəha ko ro nɪmɪruien səvənhi rəpwəmwɪs mwɪ səvəi nəpɪn ouih i trɪni mɪnuə ramətərig pik tukwe? ²⁶ Mə riskai tukumiəha ti noien nəri nəha rouih i, rəfo hiamətərig pik ti narimnari me nepwɪn mwɪ?

²⁷ Hətəni ro tihinari me mə kamhəfəutə irə. Irəha həpwəh noien wok, mhəpwəh nɪtɪriien tɪnari. Mətə iakani pehe tukumiəha i Kig Solomon fwe kupwən nautə səvənhi rasori pik, mətə tɪnari səvənhi rɪpkamasan mhə rəmwhen ia tihinari me i. ²⁸ Kɪmiəha nahatətəien səkimiəha rɪpkiskai mhə. Kumwesən rauvei pen tɪnari amasan me m tihinari me, nəri auər a tihinari me kamhəmɪru ipwet mətə trakwakwi haukei, mhəsas, kuvani ia nəpw. Mə Kumwesən ramo iamɪnha irə, in truvei pehe mwɪ tɪnari m kɪmiəha məpi raka. ²⁹ Kɪmiəha tihəpwəh nətəri əmɪssiien nəfe tihəni uə nəfe tihənɪmwɪ. Kɪmiəha tihəpwəh nətərig pikien tukwe, ³⁰ ti nəri nə mə nərmama ia tənəmtənə me ia takure tɪprənə i kamhətui əmɪsə narimnari me nəha, nənə Tata səkimiəha ruvəukurən raka narimnari me nəha mə

kimiaha tihamækeikei mhæuvehi. ³¹ Mætə kimiaha tihamækeikei mhætui æmisə nitətə sə in ramərīmanu irə, nənə in trəriari pehe mwi narimnari me naha m kimiaha.

³² Kimiaha i sipsip me səiou hiəpkəpik mhə. Tihəpwəh nehekərien. Tata səkimiaha rerin ragien ti nuvei peheien nitətə sə in ramərīmanu irə m kimiaha. ³³ Tihəmri pen nəmri nari ia narimnari me səkimiaha, mhæuvehi mane ia nirəha, nənə mhæuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Tihəkusi tənəripw me sə tuhəpkimərīr mhə ia nəpin riti mhəvai pen nautə səkimiaha ia nirəha. Tihəfate pen nautə səkimiaha fwe ia neiai. Ia kwopun naha nautə səkimiaha ko ripkiwən mhə ia nəpin riti ti nəri nə mə iərmama səvəi nakresien riwən uvne me həpkouraha mhə narimnari. ³⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səkimiaha raməmāk ikin, nətərigien səkimiaha traməmāk mwi ikin.”

Iesu raməgkiari ia nuveheien səvənhi

³⁵ “Kimiaha tihamækeikei mharkahu tinari səvəi wok, nənə mhəhiai pen napw ia laet me səkimiaha pwəh rauak rerin. ³⁶ Ho rəmwhen ia nərmama səməme kamheitenhi iəmə asori səvənraha mə trier ia nəveginien asori səvəi iərman sə kiri pen vi a pran səvənhi, muvehe ia rukwənu səvənhi. Nəpin in ruvehe, mikunkun təpinhə, təkwtəkwiuni a irəha tuhəsəvər ia təpinhə tukwe. ³⁷ Trini minuə iəmə asori naha ruvehe mətōni nərmama me naha səməme kamho tukwini nari min kamhətui mhəpkapri mhə, rerinraha tragien. Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i iəmə asori naha trarkahu tinari səvənhi səvəi wok, nənə mīni pen ti nirəha mə tuhəkure mhani nari. Nənə in trisui raka nəveginien, muvei pen mīnraha. ³⁸ Trini minuə iəmə asori naha ruvehe ia kurkwai nəpin, uə ia nəpin rəiə rakaka irə, mətōni nərmama me naha səməme kamho tukwini nari min kamhətui mhəpkapri mhə, rerinraha tragien. ³⁹ Mætə kimiaha tihamækeikei mhəukurən nəri i. Trini minuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpin iərmama riti truvehe, muvniwə ia nəkwai nimwə səvənhi, makres, in tramətui a məpwəh napriien. Ko in rəpwəh nəsēnien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi, muvniwə, makres. ⁴⁰ Rəmwhen a mwi kimiaha mwi tihamækeikei mhəpnəpənə ti nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, takuvehe ia nəpin riti tihakiraka iou.”

⁴¹ Miregi Pita rini mə, “Iərīmanu. Ikani nusipekinien naha maməgkiari pehe m kimaha əpa uə ikaməgkiari pen mine nərmama me pam?”

⁴² Miregi Iərīmanu səkitaha rini mə, “Iotukwininari sə rukurən nari, mamō nəkwai iəmə asori səvənhi ia nəpin me, iəmə asori səvənhi truvehi utə in ruvehe masori ia səvənhi iotukwininari me pam mə trəkwəmāni irəha ia nəpin atukwatukw kamhani nari irə. ⁴³ Trini minuə iəmə asori səvəi iotukwininari naha ruvehe, mətōni mə ramo wok me iamīnha irə, iotukwininari naha rerin tragien. ⁴⁴ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i iəmə asori naha truvehi utə iotukwininari naha ruvehe masori ia narimnari me pam səvənhi. ⁴⁵ Mætə mə iotukwininari naha rerin rinamrhi mə iəmə asori səvənhi ramo tanpen, məpwəh nuvehe akwauakwien, nənə rinamouisi nərman mīne nīpran səməme kamho tukwini pəri nari irəha min, maməvegin, mamānīmwi, mamakonə, ⁴⁶ iəmə asori səvənhi truvehe ia nəpin riti in trakiraka in, uə ia aoa riti sə in rīreirei. Iəmə asori səvənhi trərpwin noien ərəha me səvənhi, məmri pen in ramarə irəha nərmama səməme həpkini mhə nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvənhi.

⁴⁷ Iotukwininari sə ruvəukurən raka nəkwai iəmə asori səvənhi, mətə ripkəpnəpənə mhə, uə ripkesi pen mhə nəkwān, tukərīsi pik in. ⁴⁸ Mætə iotukwininari sə rīreirei nəkwai iəmə asori səvənhi, nənə mo nari riti ratukwatukw mə tukərīsi in tukwe, tukərīsi məru a in. Iərmama sə Kumwəsən ruvei pen narimnari me ripik min traməkeikei mo narimnari me ripik. Nənə iərmama sə nərmama həmri pen narimnari me ripik ia rəgin, tuhəres pen in narimnari me ripik mwi.”

Nəgkiariien səvəi Iesu tro nərmama həuai irəha me

⁴⁹ Nənə Iesu rini mə, “Iou iakuvehe mə takərarki pehe napw ia tīprənə i. Iakuə ko napw naha ruvəuək raka, mətə ripkuək mhə ihi. ⁵⁰ Səiou riti naha paptas tukamækeikei kakiətənimw iou irə. Nənə təkwtəkwiuni iakamregi rərəha pik anan meste toko sampam irə. ⁵¹ Nətərigien səkimiaha rəfo? Hiənuə iakuvehe mə tako nərmama ia tīprənə i harə ia nəmərīnuuien? Iakani pehe tukumiaha i mə iəpkuvehe mhə mə tako nərmama harə ia nəmərīnuuien, mətə iakuvehe mə tako nərmama həuai irəha me. ⁵² Təkwtəkwiuni mamevən trini minuə nərmama krirum kamharə ia nəkwai nimwə kuatia, irəha tuhəuai irəha me. Kahar tuhərmwəki kəru. Kəru trouəmwəki kahar. ⁵³ Irəha tuhəuai irəha me. Tata trəmwəki tīni iərman, tīni iərman trəmwəki tata səvənhi. Mama trəmwəki tīni pran, tīni

12:32: Luk 22:29, Rev 1:6 **12:33:** Luk 18:22 **12:35:** Eks 12:11, Mat 25:1-13 **12:36:** 1Pit 1:13, Mak 13:33-36

12:37: Jon 13:4 **12:39:** Mat 24:43-44, 1Tes 5:2 **12:44:** Mat 25:21,23 **12:47:** Jem 4:17 **12:50:** Mak 10:38-39 **12:51:** Mat 26:38, Jon 12:27 **12:53:** Maeka 7:6

pran trəmwəki mama səvənhi. Kaka pran trəmwəki prisini pran, prisini pran trəmwəki kaka pran səvənhi.”

Nimtätien me naha Iesu ramo

⁵⁴ Iesu rini nægkiariien riti mwi ti nærmama me mə, “Nəpin kimiaha hiətōni nəpuə riti rutə ia nukunhi təsi, təkwətəkwuni a hiəni mə, ‘Kwa nesən trauər.’ Nənə nesən rauər. ⁵⁵ Nənə nəpin kimiaha hiətōni nimətəgi natōgə riskəmter, hiəni mə, ‘Kwa nukwəsikər travən.’ Nənə nukwəsikər ravən. ⁵⁶ Kimiaha kəuətəkəsua me! Hiəukurən nətəien tiprənə mine niməgouəgou, nənə mhəukurən nəfe nari irau krouahatən pen. Mətə rəfo hiəreirei nipwrai nimtätien me i kamo ipwet mine?”

Iesu rəgkiari ia nəvisəien

⁵⁷ “Kimiaha tihaməkeikei mhəkiri suatuk me, mhəni mə sə pəku nəha ratukwatukw. ⁵⁸ Trini minuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouərər ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramanan mə tikevən akwauakw, rouəmri atukwatukw nəri nəha nəpin ipkevən mhə ihi ia kwopun kaməkiri nægkiariien ikin. Rərəha iərmama nəha ikin noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə sə raməkiri nægkiariien, nənə iəmə sə raməkiri nægkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ⁵⁹ Iakani nipərhiēnien tukw ik i tikəpwəh nierien meste ikərəku pen pam faen me səim.”

13

Nərmama me pam tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səvənraha

¹ Ia nəpin a mwi nəha, nərmama nəpwīn həuvehe mhəvisau pen m Iesu mə Paelat rinousi əpune nəmə Kalili me nəpwīn nəpin irəha kamhəvi nite nərimiru me ia nifatə səvai Kumwesən. ² Nənə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kimiaha hiaməfətərig ia nəmə Kalili me nəha? Irəha hərəha anan mhəpi raka nəmə Kalili me nəpwīn ti nəri nə mə irəha hemhə iamīnha irə? ³ Reəkəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien, kimiaha pam tihemhə rəmwhen ia nīrəha. ⁴ Uə kimiaha hiaməfətərig ia nərmama me nəha eitīn nimwə riti rəpwəmwis mutə rīmwei, məkure tərini irəha, hemhə? Irəha hərəha anan mhəpi raka irəha me nəpwīn səməme kamharə fwe Jerusalem? ⁵ Reəkəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien, kimiaha pam tihemhə rəmwhen ia nīrəha.”

Iesu rusipekin ia niemis riti ripkukua mhə

⁶ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nīrəha i mə, “Iərmama riti rəpwei niemis riti ia nəmhiēn səvənhi. Nənə ia nəpin riti ruvehe mamətui nukwan, mətə ripkətə mhə riti. ⁷ Ro pen rini pen ti iərmama sə raməmhu səvənhi mə, ‘Ətə ro. Nuk kahar nəha təkwətəkwuni iakuvehe mamətui kwənkwai niemis i, mətə iapkətə mhə riti. Ərai əmwesi! Ramərər auər a ia tiprənə i.’

⁸ Miregi iərmama sə raməmhu səvənhi rini mə, ‘Iəmə asori. Əpwəh rərər nuk riti mwi. Pwəh iakeri nukunen mukuraukurau, nənə mərki pen nimwinahak sə trasitu irə mutə amasan. ⁹ Trini minuə rərər nuk riti mwi mukua, ramanan. Mətə mə ripkukua mhə, ikukurən nərai əmwesiien.’”

Iesu ro pran riti təkutan rikou ruvehe məsanin ia Sapat

¹⁰ Nəpin riti ia Sapat Iesu ramahatan nərmama ia nəkwai nimwəfwaki səvai nəkur Isrel. ¹¹ Pran riti nəha ikin nənimwin ərəha rinarə raka irə ia nuk eitīn mamə təkutan rikou. Prən nəha rəmākəmak a, ko ripkərər atukwatukw mhə. ¹² Nəpin Iesu rətōni, rəkwein pen prən nəha, mīni pen tukwe in mə, “Prən i. Takifi raka nemhəien səim ia nīram.” ¹³ Nənə Iesu ramri pen rəgin mi irə, nənə təkwətəkwuni a təkutai prən nəha ruvehe matukwatukw. Nənə in rəgnəgini Kumwesən.

¹⁴ Mətə iəmə asori səvai nimwəfwaki niemaha rəpi ti nəri nə mə Iesu romasan prən nəha ia Sapat. In rini pen ti nərmama i mə, “Nəpin sikis nəha ratukwatukw mə tuko wok irə. Həuvehe ia nəpin me nəha pwəh in romasan nipwramiaha. Mətə ia Sapat kimiaha tihəpwəh nuveheien.”

¹⁵ Miregi Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kimiaha kəuətəkəsua me. Sin ia kimiaha rəpwəh nifiēn səvənhi kau uə togki ia Sapat, misigi, mevən ti nui? Kimiaha pam hiamə nəri i! ¹⁶ Nənə rəfo ia prən i Setan rirukwi nuk eitīn? In kwənəkwus riti səvai Epraham. Ko iapkihi mhə nemhəien i irə ia Sapat?”

¹⁷ Nəpin Iesu rini nəgkiariien nəha, nərmama pam səməme kamhətə ərəha in həreji hauris. Mətə səməme həpkətə ərəha mhə in rerinraha ragien ti narimnari asori me sə in ramo.

Nusipekintien səvai kwənuni nei nəha mastat

¹⁸ Nənə Iesu rini mə, “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia nəfe nari? Takini nəfe nəgkiariien mahatan pen irə? ¹⁹ Rəmwhen ia nuni nei mastat sə rouihi anan ia nuni nei me. İərmama riti ruvehi, məpwei ia nəmhhien səvənhi, nənə rutə, muvehe mo nei irə, nənə menu me ia niməgouagou ho pen kwətəpag me səvənraha ia ragin me.”

Nusipekintien səvai yis

²⁰ Nənə Iesu rarə mini mwi mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatan pen nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə? ²¹ Rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, muvehi mərapı irau flaoa me rıpık, nənə məpwəh meste yis rəse floa me pam rəsisi.”

Iesu rəgkiari ia kwəruə sə rouihi

²² Iesu ravən makarau ia taon me mine rukwənu me, mamahatən nərmama, mamesi pen suatuk səvənhi mamevən mə treste nari fwe Jerusalem. ²³ Nənə İərmama riti rini pen tukwe in mə, “İərimənu. Nərmama me nəha Kumwesən truvehimıru irəha tuhəpık uə tuhəuıhi a?”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i minuə, ²⁴ “Kimiəha tihəməkeıkeı mhousari mhəuvnimwə ia kwəruə ouıhi. İakani pehe tukumiəha i nərmama həpık tuhousari ti nuvnmwəien, mətə tuhəpwəh nuvnmwəien. ²⁵ İəmə asori səvai nimwə nəha triskəmter, məsisəg ia təpinhə ia nimwə səvənhi.

İa nəpin nəha kimiəha tihərer iruə, mamhərui təpinhə, mamhəni mə, ‘İərimənu, əsevər ia təpinhə tukuməha.’

Miregi in trini pehe tukumiəha i mə, ‘Kimiəha hiəuku pəku? İakreirei kimiəha.’

²⁶ Miregi kimiəha tihəni mə, ‘Kimiəha i səməme sənəvegin, mhənənimwi pəri kitəha mik. İkinərəer ia suatuk me səkiməha, mamahatən nərmama.’

²⁷ Mətə in trini iamınhi mə, ‘İakani pehe tukumiəha i İakreirei kimiəha mə hiəuku pəku. Kimiəha pam i nərmama hiəmo noien ərəha, həuvən isipwın tukw iou.’

²⁸ İa kwopun nəha kimiəha tihəsək mhəhi tərini revimiəha nəpin tihətoni Epraham mine Aesak mine Jekop mine profet kupwən me kamhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mətə kinərarki irapw kimiəha iruə. ²⁹ Nənə nərmama rıpkə mə irəha nəkur İsrəl tuhəuku pesu, mhəuku prehi, mhəuku perəha, mhəuku parei, mhəuvehe mhəkure mhəni pəri nari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ³⁰ Nənə həreji ro. Nərmama nepwın kamhəkurirə tuhəuvehe mhəkupwən, nənə nepwın haməkupwən tuhəuvehe mhəkurirə.”

Iesu raməsək ti Jerusalem

³¹ İa nəpin a mwi nəha Farisi me nepwın həuvehe mhəni pen ti Iesu i mə, “Araka ia kwopun i mamevən. Herot rokeıkeı mə trousi əpune ik.”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvən mhəni pen ti kuri əprmin nəha Herot mə İakani İanhi mə, ‘Regi ro! İakaməkoui irapw nəremhə me ia nərmama, mafi raka nemhəien me ia nirəha. Tako iamınhi irə ipwet mine trakwakwi. Nənə tıneis İako sampam ia wok səıou. ³³ Takaməkeıkeı mesi pen suatuk səıou mamevən ipwet, trakwakwi, mine tıneis, ti nəri nə mə ko kıpکousi əpune mhə profet riti ia kwopun əpə iti, mətə traməkeıkeı memhə fwe ia Jerusalem əpa.’

³⁴ Jerusalem, Jerusalem! İk taon i ikamousi əpune profet me maməkwi əpune nərmama səməme Kumwesən ramərhi pehe irəha tukw ik! Nəpin rıpık İakəkeıkeı mə takousəsimwın nıpwənəm me rəmwhen ia rınhi menu ramo ia tını me maıııı irəha ia tərəgin mi. Mətə kimiəha hiəpwəh nokeıkeıien. ³⁵ Hətə ro. Təkwtəkwnı nəha Kumwesən trəpwəh nimwə səkiməha. Nənə İakani pehe tukumiəha i mə kimiəha tihəpwəh mwi nətonıien iou meste tihəni mə, ‘Səgnəgini İərmama i rauvehe ia nəghi İərimənu səkitəha.’ ”

14

Iesu romasan İərmama riti rəgin mi mine nisun mi krouəsisi

¹ İa Sapat riti Iesu revən mə trəni nari ia nəkwai nimwə səvai İəmə asori riti səvai Farisi me. İrəha kamhətə amasan in mə trəfo irə. ² İərmama riti nəha İkin nemhəien ramərə irə, mamə rəgin mi mine nisun mi krouəsisi. ³ Nəpin Iesu rətoni, rəres pen nahatən me səvai Loə mine Farisi me i mə, “Rəfo? Ratukwatukw ia loə səkitəha mə İa Sapat tuko İərmama sə nemhəien rarə irə ruvehe məsanın uə rekəm?” ⁴ Mətə irəha həpwəh ninıien nəgkiariien

riti. Ia nāpin naha Iesu ruvehi iarmama naha, mo nipwran ruvehe masanin, rārhi pen in ramevān.

⁵ Kurir-irə Iesu rini pen ti niraha i mā, “Sin ia kimiaha trini minua ia Sapat sāvānhi iakunouhi uə kau rimwei pen ia rui tənə tripkevān akwauakw mhā mivi utə in?” ⁶ Mətə riskai ti niraha ko irəha hāpwāh niniien nāgkiariien riti ti nāresien naha.

Iarmama trəpwāh nāflautāien in

⁷ Ia nāpin naha, Iesu rətə narmama nepwān sāməme iāmə asori sāvai nimwə naha rəkwein irəha mə tuhāni pəri nari hāuvān mhākure ia kwopun naha kamsiai narmama ikin. Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti niraha i mā, ⁸ “Trini minua iarmama riti rəkwein ik mə tikevān māni nari ia nāveginien asori sə kamo ti ierman sə kiri pen vi a pran sāvānhi, tikəpwāh nākureien ia kwopun kamsiai narmama me ikin. Rərəha iarmama riti sə rasori ia niram ruvehe, ⁹ nənə iarmama sə rinəkwein kimirau pəri truvehe, mini pehe tukw ik i mā, ‘Araka, pwāh iarmama i rəkure ia kwopun i.’ Nənə ik tikauris ti nəri nə mə tikaməkeikei mevān məkure ia kwopun i in hāripw anan. ¹⁰ Mətə trini minua iarmama riti rəkwein ik iamānhi, tikevān məkure ia kwopun sə inhāripw anan. Nənə iarmama sə rinəkwein ik truvehe mini pehe tukw ik i mā, ‘Iou riti. Uvehe məkure ia kwopun i irəha.’ Ia noien naha in truvehi utə ik ia nāmri narmama me pam sāməme kamhāni pəri nari kimiaha minraha. ¹¹ Iakani iamānhi irə ti nəri nə mə iarmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in, nənə iarmama sə rauvehi irapw in, Kumwesən truvehi utə in.”

¹² Nənə Iesu rini pen ti iarmama i rinəkwein in mə trāni nari ia nəkwai nimwə sāvānhi mā, “Trini minua iko nāveginien asori riti ia rukwəsikər uə ia nāpin, tikəpwāh nəkweinien ik me nepwān uə piām me uə narmama ia kwənəkwas sām uə narmama sāməme kamharə ipaka tukw ik nautə sāvānraha rasori mə irəha tuhəuvehe mhāni nari. Mə iko iamānhi irə irəha tuhəkwein mwi ik mə tikevān māni pəri nari kimiaha minraha. Nənə ia noien naha irəha tuhərpwān tai noien ikino minraha. ¹³ Mətə nāpin tiko nāveginien asori, tikəkwein narmama nautə sāvānraha riwān, mine narmama sāməme nipəri nipwranraha remhə, mine sāməme nisunraha rərfe, mine sāməme nānimenraha rifwə mə irəha tuhəuvehe mhāni pəri nari. ¹⁴ Nənə Kumwesən trəkwein amasan ia niram ti nəri nə mə irəha ko həkərpwān pehe mhə tai noien sə ikino minraha. Mətə ia nāpin sampam, nāpin nəkur atukwatukw tuhətui mwi ia nemhāien, Kumwesən trərpwān pehe mik.”

Nusipekinien sāvai nāveginien asori

¹⁵ Iarmama riti sə ramāni pəri nari irəha Iesu riregi nāgkiariien naha, mini pen tukwe in mā, “Iarmama sə truvnimwə ia nitə sə Kumwesən ramərimānu irə māni nari rerin tragien.”

¹⁶ Mətə Iesu rini pen tukwe in mā, “Nāpin riti iarmama riti rokeikei mə tro nāveginien asori riti, nənə mukupwān məkwein narmama hāpik mə tuhəuvehe tukwe. ¹⁷ Ia nāpin sāvai nāveginien asori naha, in rārhi pen iarmama riti sə ramo tukwini nari min revān ti niraha sāməme in rinəkwein irəha mə tuhəuvehe, mini pen ti niraha mā, ‘Həuvehe, iakinəpnəpənə pam narimnari.’

¹⁸ Mətə irəha pam hāni mə ko həkūvehe mhə. Iarmama sə rukupwān məkkiari rini pen tukwe in mā, ‘Sore. Ko iapkuvehe mhə. Iapkuvehi a nāmri tīprənə riti. Takaməkeikei mevān mətōni.’

¹⁹ Riti mwi rini mā, ‘Sore. Mətə iou iapkuvehi a nāmri kau me irəha pam ten. Takaməkeikei mevān məkun irəha. Ko iou iapkuvehe mhə.’

²⁰ Riti mwi rini mā, ‘Kiri pehe a pran səiou i. Ro iamānhi irə ko iapkuvehe mhə.’

²¹ Ia nāpin naha iarmama sə ramo tukwini nari rirərig, mevān ti iāmə asori sāvānhi, māvīsau pen nāgkiariien me naha min. Nənə iāmə asori niemaha rəpi. In rini pen ti iarmama naha ramo tukwini nari min mā, ‘Evān akwauakw ia saatuk me mine kwopun me ia taon i, miri narmama nautə sāvānraha riwān, mine narmama sāməme nipəri nipwranraha remhə, mine sāməme nānimenraha rifwə, mine sāməme nisunraha rərfe, miri irəha mhəuvehe.’

²² Ro pen iotukwininari naha revān, mirərig, mini mā, ‘Iāmə asori. Nəfe ikimāni iakino, mətə nimwə sām ripkukūər mhə.’

²³ Miregi iāmə asori sāvai iotukwini nari naha rini pen tukwe in mā, ‘Evān ia saatuk me mine kwopun me irū ia taon, məkēikei m narmama mə tuhəuvnimə pehe pwāh nimwə səiou rukūər amasan. ²⁴ Iakani pehe tukw ik i narmama me naha sāməme iakinəkwein irəha fwe kupwān irəha riti ko ripkani mhə nāveginien səiou.’”

Noien sāvai nukurirāien Iesu

²⁵ Nəpɪn riti nərɪmama həpɪk kamlhəkurirə Iesu. Nənə in ruvsini mɪni pen ti nɪrəha i mɪnuə, ²⁶ “Trini mɪnuə iərɪmama riti ruvehe tukw iou in tramakeikei mokeikei iou məpi raka tata səvənhi mɪne mama səvənhi, mɪne pran səvənhi, mɪne nɪpwnətɪn me, mɪne piəvni me, mɪne kitirimani me, mɪne nɪmɪruien atukw səvənhi. Trini mɪnuə in rɪpkokeikei mhə iou iamɪnhi, ko rɪpkuvehe mhə mo in iərɪmama riti səiəu. ²⁷ Iərɪmama sə rɪpkəvrani mhə nei kamarkuau i səvənhi muvehe mukurirə iou, ko in rɪpkuvehe mhə mo in iərɪmama riti səiəu.

²⁸ Sin ia kimiaha rokeikei mə tro nimwə riti rəpwəmwis mutə, mətə rɪpkukupwən mhə məkure, məvsini nəmri narimnari me sə tro nimwə irə mə mane səvənhi rəmwhen uə rekəm? ²⁹ Trini mɪnuə iərɪmama rɪpko mhə iamɪnhi irə, nəpɪn ro sampam ia nisui nimwə nəha, ko rɪpko pam mhə nimwə, nənə nərɪmama me pam tuhətə haris əkenhin irə, ³⁰ mhəni mə, ‘Hətə ro iərɪmama nəha. Rɪno pam nisui nimwə, mətə ko rɪpko pam mhə.’

³¹ Uə nəfe kig rokeikei mə trevən maruagən irau kig riti, mətə rɪpkukupwən mhə məkure, mətərig tukwe mə in rəmwhen ko riri pen səvənhi naruagən me irəha pam ten taosen həuvən mharuagən irəha kig sə ramiri pehe səvənhi me irəha pam twenti taosen? ³² Trini mɪnuə kig nəha rətɔni mə in rəpwəh nəmwhenien, nəpɪn kig nəha səvənhi naruagən me irəha pam twenti taosen rauvehe ihi fwe isipwɪn, in trərhi pen nərɪmama nəpwin səvənhi həuvən mə tuhəres mə trəfo nəha məmri nəmərɪnuien. ³³ Ia noien nəha rəmwhen a mwi kimiaha tihamakeikei mhəkupwən mhətərig tukwe. Trini mɪnuə kimiaha riti rerin rɪpkagien mhə mə traraka ia narimnari me pam səvənhi, ko in rɪpkuvehe mhə mo in iərɪmama riti səiəu.”

Iesu rəgkiari ia sol sə nəsienien səvənhi ruvəiwən

³⁴ “Sol nəri ramasan. Mətə trini mɪnuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? ³⁵ Rɪpkamasan mhə ti tiprənə uə ti nihi kau sə tukərəpi ia tiprənə kəmhu irə. Ramasan a mə tukərarki a i. Iərɪmama sə nəkwəregin rarə ti niregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

15

Iesu rusipekin ia iərɪmama sə rətə wau ia səvənhi sipsip

¹ Ia nəpɪn nəha nərɪmama səməme kamərəku pen takis mɪnrəha mɪne nərɪmama ərəha me nəpwin mwi həuvehe mə tuhətərig ia Iesu. ² Nəpɪn Farisi me mɪne nahatən me səvəi Loə hətɔni, həni ərəha Iesu, mhəni mə, “Iəmə i raməsəni nəkur ərəha me həuvehe tukwe in. Rəməni pəri nari irəha mɪnrəha.”

³ Ro pen Iesu rini nusipekinien riti ti nɪrəha i mə, ⁴ “Trini mɪnuə kimiaha riti səvənhi sipsip me irəha pam hantret, mətə rətə wau ia riti, trəfo pen irə? In rəpwəh naenti-naen fwe ia kwopun kamhəni nurhi ikin, mevən mətəi sipsip sə rɪnəruei meste trətɔni. ⁵ Nənə nəpɪn rətɔni, truvehi utə məmri pen ia nuran mi, mamagien, ⁶ mevən fwe imwəni, moeite in me nəpwin mɪne nərɪmama səməme kamharə ipaka tukwe, mɪni pen ti nɪrəha i mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətɔni sipsip səiəu sə rɪnəruei.’ ⁷ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumiaha i trini mɪnuə iərɪmama ərəha riti rirərɪg ia nətərigien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi, nagienien fwe ia neiai trasori məpi raka nagienien sə kamregi ti nərɪmama atukwatukw me nəha irəha pam neanti-naen səməme tuhəpkrərɪg mhə ia nətərigien səvənraha ti nəri nə mə noien ərəha me səvənraha riwən.”

Iesu rusipekin ia pran sə rətə wau silin səvənhi

⁸ Nənə Iesu rini mə, “Uə trini mɪnuə pran səvənhi silin irəha pam ten, rətə wau ia riti, trəfo pen irə? Trihiai pen napw ia laet, maies ia nəkwai nimwə, mamətəi silin nəha meste trətɔni. ⁹ Nənə nəpɪn rətɔni, trəkwein in me nəpwin mɪne nərɪmama səməme kamharə ipaka tukwe, mɪni mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətɔni silin sə iakinətə wau irə.’ ¹⁰ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumiaha i nagelo me səvəi Kumwesən kamhagien nəpɪn iərɪmama ərəha riti rirərɪg ia nətərigien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi.”

Iesu rusipekin ia təmaruə sə rəruei

¹¹ Nənə Iesu rini mə, “Iərɪmama riti tɪni kəru iərman mi. ¹² Nəpɪn riti tɪni sə rouihi rini pen ti səvənhi tata i mə, ‘Tata. Uai narimnari me səim muvei pehe səiəu nəha təkwtəkwuni.’ Nənə tata səvənhi ruai narimnari me səvənhi ia nənimen kəru riti səvəi tɪni sə rasori riti səvəi tɪni sə rouihi.

¹³ Rɪpko mhə tui tɪni sə rouihi roueite səvənhi narimnari me, ruvehi mane irə, mier, məpwəh imwəni, mevən marə ia tənə riti isipwɪn. Nənə ia kwopun nəha in rouraha mane səvənhi ia noien ərəha me ¹⁴ meste mane səvənhi riwən. Nəpɪn səvənhi mane ruvəiwən pam, nukumhə rɪnamavən ia tənə nəha. Nukumhə rɪnamahi. Sənəni nəveginien riwən. ¹⁵ Ro pen

in revən mamowok səvəi iərmama riti ia tənə nəha. Nənə iərmama nəha rərhi pen in revən mə trəkwməni pikə me səvənhi. ¹⁶ Nəpin in raməkwməni pikə me nəha, nukumhə rahi pikə anan, mətə iərmama riti ripkuvei pen mhə nari riti min. Nənə rerin rirhi mə, 'Rosi ko iakəni nīpəri nəveginien riti sənəi pikə me i takregi ramasan.'

¹⁷ Mətə nəpin nətərigien amasan səvənhi rirərig muvehe, in rini mə, 'Nərmama me nəha tata səiou ramərəku pen mīnrəha ti no tukwiniiēn nari min irəha pam nəveginien sənənrəha rasori mēpi raka irəha, mətə iou iakamarə ia kwopun i nukumhə ramahi iou na takemhə. ¹⁸ Takier ia kwopun i, mīrərig, mevən ti səiou tata, mini pen tukwe in minuə, Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwəsən mine ia nənimem. ¹⁹ Təkwətəkwuni nəha iapkwəwhen mhə mə tikəkwein nərīm ia nīrak. Tiko iou iakəmwhen iərmama riti sə ikamərəku pen min ti no tukwiniiēn nari mik.' ²⁰ Ro iamīnhi irə təmaruə nəha riskəmter, mīrərig, mīnamevən ti tata səvənhi. Mətə nəpin rauvehe ihi fwe isipwīn, tata səvənhi rətoni, nənə rerin rərkwəpir tukwe. Raiu, mevən, mərəhi pehe, makei min.

²¹ Nənə tīni rini pen tukwe in mə, 'Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwəsən mine ia nənimem. Təkwətəkwuni nəha iapkwəwhen mhə mə tikəkwein nərīm ia nīrak.'

²² Mətə tata səvənhi rəkwein nərmama səməme kamho tukwini nari min mīni mə, 'Həuvən akwauakw, mhəuvehi karkahu əpwəmwis riti sə ramasan pikə mēpi raka karkahu əpwəmwis me nēpwīn, nənə mharkahu pen i min, mhəuvehe pen rig ia nukwai rəgin, mhəuvei pen put ia nisun mi, ²³ nənə mhəuvən mhəuvehi kau nəha nīpwran rəsisi amasan mhəuvehe, mhousi əpune. Pwəh sani mhagien pəri ²⁴ ti nəri nə mə iəkunouihi i səiou rəmwhen mə ruvəmhə raka, mətə təkwətəkwuni ruvəmīru mwī. In rīnəruēi, mətə təkwətəkwuni nəha iakinətōni mwī.' Nənə irəha kənəmhagien pəri.

²⁵ Ia nəpin nəha tīni sə rasori in fwe ia nəmhiēn. Nəpin rirərig mauvehe ia rukwənu, muvehe ipaka ti nīmwə, rirəgi nərmama kamhāni nīpu, mamho tanis. ²⁶ Nənə rəkwein iərmama riti sə ramo tukwini nari m tata səvənhi, mərəs mə, 'Nəfe i hīamo?'

²⁷ Miregi iərmama nəha rini pen tukwe in mə, 'Pīam ruvəuvehe. Nənə tata səim ruəsi kau nəha nīpwran rəsisi amasan ti nəri nə mə pīam rirərig muvehe məsanin a.'

²⁸ Ro iamīnhi irə tīni sə rasori niemaha rəpi, rəpwəh nuvniwəien ia nəkwai nīmwə. Tata səvənhi rier, mərəs in mə truvniwə, ²⁹ mətə in rini pen ti səvənhi tata i mə, 'Ətə ro! Nuk me rīpik iakamo tukwini pehe nari mik ia kwopun i, mīpkərui mhə nəkwam. Mətə ipkuvei pehe mhə nari riti miou rəmwhen ia kwəti nənī mə tako nəveginien irə mhagien pəri kīmaha iou me nēpwīn. ³⁰ Mətə nəpin nərīm nəha sə rīnouraha narimnari me səim ti nərəkuēn nīpran ia suatuk rirərig muvehe ia rukwənu, ikousi əpune kau nəha nīpwran rəsisi amasan mamō nəveginien irə səvənhi.'

³¹ Miregi tata səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Nərīk. Nəpin me pam krau mik krauarə. Narimnari me pam səiou səim. ³² Mətə ratukwatukw mə tso nəveginien i, mhagien, ti nəri nə mə pīam in rəmwhen mə ruvəmhə raka, mətə təkwətəkwuni ruvəmīru mwī. Rīnəruēi, mətə təkwətəkwuni nəha sənətōni mwī.'

16

Iesu rəgkiari ia iərmama sə ramətui ərəha ti nautə səvəi iəmə asori səvənhi

¹ Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, 'Iərmama riti nautə səvənhi rasori. Səvənhi riti fwe iotukwininari ramətui ti nautə səvənhi, mətə kamīni ərəha in mə ramouraha nautə nəha. ² Ro iamīnhi irə iərmama sə nautə səvənhi rasori rəkwein iəmə nəha ruvehe, rəres pen in mə, 'Nəfe nəgkiariēn me i iakəmregi kamīni ia nīram? Uvei pehe nəkukuə sə ikimərāi pen səim wok irə. Təkwətəkwuni nəha tiko sampam ia wok.'

³ Miregi iotukwininari sə ramətui ti nautə səvəi iəmə asori nəha rerin rirhi mə, 'Səiou iəmə asori trərarki irapw iou ia wok səiou. Mətə nīskaiēn səiou rəpwəh nəmwhenien mə takeri tīprənə muvehi mane irə. Iakamauris ti naseien mane ti nərmama. Tako nəfe nəha təkwətəkwuni? ⁴ Ah, iakukurən nəfe tako! Nərmama me nəha səməme həpkərpwīn pehe mhə ihi kaon me səvənraha sə iəmə asori səiou rīməuvei pen mīnrəha, tako rerinraha rāgien. Trīni minuə iako iamīnhi irə, nəpin iəmə asori səiou trərarki iou, irəha tuhəuvehi puvnimwə iou ia nəkwai nīmwə me səvənraha.' ⁵ Ia nəpin nəha in rəkwein nərmama me nəha səməme həpkərpwīn pehe mhə ihi kaon səvənraha həuvehe kuatia kuatia tukwe in. Sə rukupwən mevən, rərəs in mə, 'Ikiməuvehi nəfe narimnari me səvəi iəmə asori səiou, mətə ipkuvei mhə ihi nənimen?'

⁶ Miregi iərmama nəha rini mə, 'Tram me irəha pam hantret həukuər ia oel kaməvənari irə.'

Miregi iæmæ næha rini mæ, 'In i nimwai nækukuæ sævai kaon saim. Tikuvehi, mækure akwauakw, mirai pen mæ fifti tram a.' ⁷ Iæmæ næha raræ mini pen ti riti mwi mæ, 'Nænæ ik ikimæuvehi næfe mætæ ipkuvehi mhæ ihi nænimen?'

Miregi iærmama næha rini mæ, 'Pak flaoa iræha pam wan taosen.'

Miregi iæmæ næha rini mæ, 'In i nimwai nækukuæ sævai kaon saim. Tikuvehi mirai pen mæ pak me iræha pam eit hantret a.'

⁸ Iotukwininari sæ ramætui ti nautæ sævai iæmæ asori næha ramo noien riti sæ ripkatukwatukw mhæ. Mætæ kuriræ iræ iæmæ asori sævænhi ruvehe mini vivi in ti næri næ mæ in rukuræn nari. Næri næha ramahaten pen mæ nærmama ia tiprænæ i hæukuræn amasan nari ti noien pisnes iræha nærmama sævænraha. Iræha hæukuræn amasan mhæpi raka nipwnæti nukuraanien me. ⁹ Nænæ iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihamækeikei mhasitu amasan ia nærmama ia nautæ me sævai tiprænæ i mæ iræha tuhæuvehe mho kimiaha me nepwin ia niræha. Nænæ næpin nautæ me næha tuhæiwæn, Kumwesæn truvehi puvnimwæ kimiaha ia nimwæ me sæmæme tuhæpkiwæn mhæ ia næpin riti.

¹⁰ Iærmama sæ ramætui amasan ti næri ouih i a trætui amasan mwi ti næri asori. Nænæ iærmama sæ ripkatui amasan mhæ ti næri ouih i tripkætui amasan mhæ mwi ti næri asori. ¹¹ Trini minuæ kimiaha hiæpkætui amasan mhæ ti nautæ sævai tiprænæ i, sin tramri pehe nautæ sæ ro nipærhienien iræ ia rægimiaha mæ tihætui amasan tukwe? ¹² Nænæ trini minuæ kimiaha hiæpkætui amasan mhæ ti narimnari me sævai iærmæpæ, sin truvei pehe narimnari me m kimiaha mæ tihæuvehi mho sækimiaha iræ?

¹³ Iærmama riti riwæn ramo tukwini nari ko ro nækwai iæmæ asori kæru. Trini minuæ ro iamænhi iræ, trokeikei riti mamwæki riti, uæ trisiai riti miæpkisiai mhæ riti. Kimiaha ko hiæpkuvehi pæri mhæ Kumwesæn mine mane mho iæmæ asori mi iræ sækimiaha mæ tiho pæri nækwænrau."

Nægkiariien me nepwin sævai Iesu

¹⁴ Næpin Farisi me hæregi nægkiariien me næha haris ia Iesu ti næri næ mæ iræha hokeikei pik mane. ¹⁵ Mætæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, "Kimiaha Farisi me hiameikua ia næmri nærmama mæ kimiaha næmæ atukwatukw, mætæ Kumwesæn rukuræn rerimæiaha. Næfe nari nærmama kamhæfæutæ iræha me tukwe, mætæ ia næmri Kumwesæn rærhæ anan.

¹⁶ Kinævisau irapw Loa sævai Moses mine nægkiariien me sævai profet kupwæn me meste pehe Jon Paptaes. Kuriræ iræ kinamævisau irapw nægkiariien amasan i ramægkari ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. Nænæ nærmama me pam kamhæmwur mæ tuhæuwnimwæ ia nitætæ næha. ¹⁷ Ræknekîn mæ neiai mine tiprænæ krouvehe rouiwæn. Mætæ ræknekîn pik mæ nukwai nækukuæ ouih i riti sæ kimærai pen ia Loa ruvehe miwæn.

¹⁸ Iæрман sæ ræpwæh pran sævænhi miri pran æpæ riti mwi ramo noien ærhæ. Pran næha in ramiri ripko mhæ sævænhi atukwatukw pran. Nænæ iæрман sæ riri pran sæ iæрман sævænhi rinæpwæh ramo noien ærhæ. Pran næha in ramiri sævai iærmæpæ."

Iærmama kæru riti nautæ sævænhi rasori riti nautæ sævænhi riwæn

¹⁹ Nænæ Iesu rini mæ, "Iærmama riti nautæ sævænhi rasori ramarkahu tinari me nænimenraha ræknekîn.^a Ia næpin me ramæni amasan nari, mamægjin. ²⁰ Ia kwæruæ ia rukwænu sævænhi nærmama kamhækure pen iærmama riti næghin næ Lasaros. Nautæ sævænhi riwæn. Nimwapw me hæpik ia nipwran. ²¹ Iæmæ næ rokeikei pik mæ tramæni nimwækmwæki næveginiæn sæ ramæsas irapw ia ruei tepol sævai iærmama næha nautæ sævænhi rasori. Kuri me mwi kamhæuvehe, mamhæpwasi nimwapw me sævænhi.

²² Næpin iærmama næha nautæ sævænhi riwæn remhæ, nagelo me hæuvehi nænimwin, mhæuvehi mhæuæn, mhæmri pen ia nikare Epraham. Iærmama næha nautæ sævænhi rasori in mwi remhæ, kinimwi in. ²³ Fwe Imwei Nækur Hæuamhæ in ramregi næmisæien asori, mækwætæ, mætoni Epraham fwe isipwin kwopti Lasaros ia nikaren. ²⁴ Nænæ in rækwein æpwæmwis mini mæ, 'Tata Epraham. Tikapi iou, mærhæ pen Lasaros pwæh revæn meitesi nukwai rægîn ia nui, nænæ muvehe mirapi næramik iræ mæ trakwiewe. Iakamregi næmisæien asori ia napw i.'

²⁵ Mætæ Epraham rini mæ, 'Nærik. Rerim tramrhi naræien saim næpin ikamæru ihi. Ik ikimæuvehi narimnari amasan me, mætæ Lasaros rimæuvehi narimnari ærhæ me. Nænæ tækwætækwuni næha in ramregi ramasan ia kwopun i, mætæ ik ikamregi næmisæien asori. ²⁶ Nari riti mwi ko iapkasitu mhæ ia niram ti næri næ mæ Kumwesæn rinæmri tæpuapæg asori riti ro tukuahæg kitaha m kimiaha. Kimaha riti ko ripkier mhæ ia kwopun i muvehe mætæ kimiaha. Kimiaha riti ko ripkier mhæ ia kwopun næ muvehe mætæ kimaha.'

16:8: Efes 5:8, 1Tes 5:5 **16:9:** Mat 6:20, Luk 14:14 **16:10:** Luk 19:17-26 **16:13:** Mat 6:24 **16:14:** Mat 23:14 **16:15:** Mat 23:28, Luk 18:9-14, Prov 6:16-17 **16:16:** Mat 11:12-13 **16:17:** Mat 5:18 **a** **16:19:** Tinari me næha nænimenraha ræknekîn kino ia linen. Nepwin hæruersv ramwhen ia tinari sævai kig. **16:21:** Mat 15:27

²⁷ Miregi iarmama naha nautə səvənhi rasori rini mə, 'Ro iamınhi irə iakamase ik tata mə tikərhi pen Lasaros revən fwe ia nimwə səvai tata səiou. ²⁸ Piak me fwe ikin irəha pam krirum, pwəh rini pen ti nirəha i minuə tuhaməkeikei mhəsiari, kamo irəha mwi həuvehe ia kwopun i, kwopun səvai nemişien asori.'

²⁹ Mətə Epraham rini mə, 'Moses mine profet kupwən me həuvəni raka mə nərmama tuhaməkeikei mhəsiari ti kwopun naha. Ramasan mə pwəh piam me hətərig ia nəgkiariien me səvənraha.'

³⁰ Miregi iarmama naha nautə səvənhi rasori rini mə, 'Rekəm, Tata Epraham, sə naha ripkəmwhen mhə. Mətə mə iarmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mevən ti nirəha, irəha tuhəpwəh noien ərəha me səvənraha.'

³¹ Miregi Epraham rini pen tukwe in mə, 'Trini minuə irəha həpwəh nətərigien ia nəgkiariien səvai Moses mine profet kupwən me, tuko iarmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mətə ko həpkini mhə nipərhiien ia nəgkiariien səvənhi.' "

17

Narimnari me tuhəuvehe mhəvi nərmama həmwəi ia nərəhəien

¹ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, "Nipərhiien narimnari me tuhəuvehe mhəvi nərmama həmwəi ia nərəhəien, mətə trərəha anan ti iarmama sə truvehi narimnari me naha mier pehe. ² Trini minuə in ro nəkwərthakwərha me i riti rimwəi ia nərəhəien, Kumwesən trərpwın noien ərəha səvənhi. Iarmama naha triregi rərəha anan məpi raka kərhi pen kəruətərei asori ia nipətəkinuan, kosə irapw i ia təmwəi təsi. ³ Kimiaha tihəməkeikei mhatuakəm amasan tukumiaha. Trini minuə piam ro noien ərəha ia niram, tikinise pen tukwe in mə rəpwəh. Mə rirərig ia nətərigien səvənhi, məpwəh, tikənouenou i. ⁴ Trini minuə ia nəpın kuatia ro noien ərəha ia niram m sefen mətə ia noien me naha ramo rirərig mwi irə mini pehe tukw ik i mə, 'Noien i iakamo rərəha. Pwəh iakəpwəh,' nənə tikəməkeikei menouenou noien ərəha səvənhi.' "

Nahatətəien

⁵ Nənə aposol me səvai Iərimənu səkitaha həni mə, "Iərimənu. Tiko mwi nahatətəien səkimaha ruvehe miskai mwi."

⁶ Miregi Iərimənu səkitaha rini mə, "Trini minuə nahatətəien səkimiaha rouihi a rəmwhen ia nuni nei naha mastat sə rouihi anan ia nuni nei me, hiəukurən niinien ti nei asori i mə 'Tiko meivi uta atukw a nuam me, mevən mərer ia təmwəi təsi,' nənə tro nəkwamiaha."

Noien səvai iarmama sə ramo tukwini pen nari m iəmə asori səvənhi

⁷ Nənə Iesu rini mə, "Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə iəmə asori riti rərhi pen iarmama riti sə ramo tukwini nari min revən mə trərar ia nəmhien uə ramatui ti sipisip me, nəpın iarmama naha ruku pen fwe ia nəmhien muvehe, ko səvənhi iəmə asori rini pen tukwe in mə, 'Itə. Takwtəkwuni tikuvehe krauəni pəri nari?' ⁸ Rekəm! Mətə iəmə asori səvənhi trəgkiari pen min mini mə, 'Itə. Evən məpnəpenə sənək riti nəveginien, nənə mevən markahu amasan səim muvehe. Nəpın iakaməvegin, mamənimwi, tikamo tukwini pehe nari miou. Nəpın ikino pam, nənə ikukurən nəinien nəveginien sənəm.' ⁹ Nəpın iarmama iamınhi ro nəkwai iəmə asori səvənhi, kimiaha hiəukurən mə iəmə asori naha rini pen tanak tukwe in uə rekəm? Rekəm! ¹⁰ Kimiaha nə hiamwhen ia nərmama səməme hiamo tukwini nari m Kumwesən. Nəpın tiho pam narimnari me naha in riməni mə tiho, tihəməkeikei mhəni mə, 'Kwa kimaha i nərmama me səməme iahamo tukwini nari. Kimaha iahəno a nəfe ratukwatukw mə taho.' "

Nərmama ten nemhəien skai ramo tekınraha həuvehe Iesu romasan irəha

¹¹ Iesu ramevən fwe ia Jerusalem, makurau ia nimwrhenhi tənə mi naha Sameria mine Kalili. ¹² Nəpın rier pen ia rukwənu riti, nərmama ten nemhəien skai ro tekınraha həuvehe tukwe, mərər isipwın kwopti, ¹³ mənəmhəkəwein əpwəmwis mə, "Iesu Iərimənu! Api tukumaha!"

¹⁴ Nəpın Iesu rətə irəha, rini pen ti nirəha i mə, "Kimiaha tiho mhəuvən ti pris me pwəh irəha hətə nipwramiaha." Nəpın irəha kamhəuvən ia suatuk, nipwranraha ruvehe məmher.

¹⁵ Nənə irəha riti rətə mə nipwran rinəsanin, rirərig mwi, maməkəwein əpwəmwis, maməgnəgini Kumwesən. ¹⁶ Iəmə naha in iəmə Sameria. Ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mini tanak tukwe.

¹⁷ Nənə Iesu rini mə, "Kimiaha naha nipwramiaha ruvehe minəmher rosi kimiaha pam ten uə? Mətə nərmama naen mwi pəku? ¹⁸ Rəfo iəmə i ripko mhə in iəmə Isrel in əpa rirərig məgnəgini Kumwesən?" ¹⁹ Nənə Iesu rini pen ti iəmə i mə, "Tiko mərer məmevən."

Nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin.”

Tinesən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?

²⁰ Farisi me nepwin həres pen Iesu i mə, “Tinesən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?” Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpin nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe irə, nərmama tuhəpkətəni mhə nımtətien me. ²¹ Irəha tuhəpkəni mhə mə, ‘Hətə ro, in i!’ uə ‘In nəha!’ Irəha tuhəpwəh nıniien iamınha irə ti nəri nə mə həregi ro nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rinarə raka ia kurkwamıaha.”

²² Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəpin nəha rauvehe kimiaha tihokeikei pik mə tihətəni iou, İəmətı İərmama, ia nəpin riti səiou, mətə tihəpkətəni mhə. ²³ Nərmama nepwin tuhəni pehe tukumıaha i mə, ‘Hətə ro in nəha’ uə ‘Hətə ro in i.’ Mətə kimiaha tihəpwəh nıerıen, mhəpwəh nukurırəien irəha. ²⁴ Nəpin rouapır irə nərmama hətəni nəhiapwıen səvənhi ia nımagouagou fwe pesu meste nari fwe prehi. İou, İəmətı İərmama, nəpin səiou sə takuvehe irə tro mwı iamınhi. ²⁵ Mətə takaməkeikei mukupwən mıregi nəmıssıen me rıpık. Nərmama ipwet mıne tuhəni ərəha iou, mhəuvei pehe təkutanraha mıou.

²⁶ Nəpin iou, İəmətı İərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpin səvəi Noa. ²⁷ Nərmama me kamhəvegin, mamhənımwı. Nərmən me kamhəiri nıprən. Nıprən me kamhesi pen nərmən. Irəha kamho noien me nəha mamhəuvən meste Noa ruvnımwə ia nitətə asori səvənhi, nənə nui asori ruvehe, məuiui irəha, irəha pam həmwəımw.

²⁸ Trəmwhen mwı nəpin səvəi Lot. Nərmama kamhəvegin, mamhənımwı, mamhəmri pen nəmri nari ia narımnari me, mamhəuvehi nənimənraha, mamhəmhu, mamho nımwə me. ²⁹ Mətə nəpin nəha Lot rier ia Sotom irə, napw mıne təpisi krouukrutə fwe ia nımagouagou, roueiwauı pehe rouahi əmwəsi irəha pam.

³⁰ Nəpin nəha iou, İəmətı İərmama, takuvehe irə trəmwhen a mwı. ³¹ İa nəpin nəha, trıni mınuə İərmama riti ramapwıs ia təkure nımwə səvənhi traməkeikei meıwauı map akwauakw, məpwəh nuvnımwıen mə ruvehi nari riti ia nəkwai nımwə. Trıni mınuə İərmama riti raməmhu ia nəmhiən səvənhi traməkeikei mə rəmwhen a mwı, map akwauakw, məpwəh nırərigıen mevən fwe imwəni. ³² Rerımıaha tramrı prən səvəi Lot. ³³ İərmama sə rəmwur mə trəkwtəmııri nımıruıen səvənhi trarfai irə. Mətə İərmama sə raraka ia nımıruıen səvənhi ruvehi nımıruıen rerın. ³⁴ İakani pehe tukumıaha i ia nəpin nəha ia nəpin İərmama kəru trouaprı pəri ia nıməhan kuatia, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ³⁵ Prən kəru trouvənari pəri, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti.” ^{36 a} ³⁷ Mıregi nərmama me səvəi İesu hani pen tukwe in mə, “Pəku, İərimənu?”

Mıregi in rini pen ti nirəha i mə, “İa kwopun pəku nıpwrai nəri remhə ikın menu me nəha kamhani nıpwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsımwın irəha me, mhani.”

18

Prən riti rəres pen İəmə asori sə raməkırı nəgkıarıen mə trasıtu irə

¹ Nəpin riti İesu rokeikei mə trahatən nərmama me səvənhi mə irəha tuhaməkeikei mhəfwaki ia nəpin me, mhəpwəh nəpouien i. Ro pen in rini nusıpekıniən riti ti nirəha i ² mə, “İa rukwənu riti İəmə asori riti sə raməkırı nəgkıarıen. In rəpwəh nehekırıen Kumwesən, məpwəh mwı nısiıaien nərmama. ³ İa rukwənu nəha prən riti İərmən səvənhi remhə məpwəh in. İa nəpin me rauvehe ti İəmə asori sə raməkırı nəgkıarıen, mamıni pen tukwe in mə, ‘Asıtu ia nırak, mınıse İərmama i ramıni ərəha iou.’

⁴ Tui kwoptı İəmə asori nəha rıpkə mhə nari riti, mətə kurırə irə ramətərig mə, ‘Nıparhıniən İapkıhekır mhə Kumwesən, məpwəh mwı nısiıaien nərmama, ⁵ mətə ti nəri nə mə prən i ramometəıou İamınhi irə, takasıtu irə, mınıse İərmama nəha ramıni ərəha in. Mə İapko mhə prən i trauvehe ia nəpin me, takəpou i.’”

⁶ Nənə İərimənu səkıtaha rini mə, “Kımıaha tihətərig ro nəgkıarıen səvəi İəmə asori nəha. In İəmə rərəha, mətə rini mə trasıtu ia prən nəha. ⁷ Nənə kımıaha hıaməfatərig İa Kumwesən? Trəfo İa nərmama me nəha in ruvərı raka irəha mə səvənhi səməne kamhasək pen tukwe İa İa ran mıne İa nəpin? Ko in ro tanpen İa nırəha, məpwəh nəmri atukwatukwıen nəfe kamhasək pen in tukwe? ⁸ İakani pehe tukumıaha i mə in trasıtu akwauakw İa nırəha, məmri atukwatukw nəfe kamhasək pen in tukwe. Nəgkıarıen i İakani ro nıparhıniən. Mətə rəfo? Nəpin iou, İəmətı İərmama, takrərig pehe mwı İa tıprənə i, takətəni nərmama həpık kamhahətətə İa nırak uə rekəm?”

17:20: Jon 3:3, 18:36

17:21: Mak 13:21

17:23: Luk 21:8

17:25: Luk 9:22

17:28: Jen 18:20, Jen 19:25

17:31: Jen 19:17,26, Mat 24:17-18

Luk 9:24

^a 17:36: Nəkuıa me rıpık kımərıai pen Nııtestamen İrə İa

nəgkıarıen səvəi nəkur Kırıs kupwən kwopı nəgkıarıen İa vas 36 rıwən. Mətə nepwin hani İamınhi İrə mə, “İərmən kəru trouəmhu fwe İa nəmhiən, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. 17:37: Job 39:30 18:1: Rom 12:12, Kol 4:2, 1Tes 5:17

18:5: Luk 11:7-8

Iesu rusipekin ia Farisi riti mine iarmama riti sã kamæraku pen takis min

⁹ Ia nãpin nãha Iesu rini mwi nusipekinien riti mwi ti nãrmama nepwin sãmãme rerinraha ramrhi minuã irãha hatukwatukw, mamhãtã ãrãha nãrmãpã. ¹⁰ In rini mã, "Iãrmama kãru krouutã pen fwe ia nimwã sãvãi Kumwesãn mã trouafwaki. Riti Farisi. Riti iarmama sã kamæraku pen takis min. ¹¹ Nãnã Farisi rãrer ãpã mãfwaki iamĩnhi irã mã, 'Kumwesãn. Iakini tanak tukw ik ti nãri nã mã iou iapkãmwhen mhã ia nãrmama nepwin. Irãha kamhakres, mamho noien ikou, mamhãiri nĩpran sãvãi nãrmãpã. Iakini tanak tukw ik ti nãri nã mã iapkãmwhen mhã ia iarmama nãha kamæraku pen takis min. ¹² Ia nãfwakiien kuatia iakãpwãh nãniiien nari m kãru ti nãfwakiien. Iakuai narimnari me pam sã iakapeki irãha pam ten sã ro kuatia irã sãim.'

¹³ Mõtã iarmama nãha kamæraku pen takis min, ramãrer isipwin kwopti. Ko ripkãkwõtã mhã ia nimagouagou, mõtã rerin rãpou. In ramãrpwãrpwi a kwãnpwenhĩn tukwe, mamini mã, 'Kumwesãn, tikapi iou. Iou iãmã ãrãha.' "

¹⁴ Nãnã Iesu rini mã, "Iakani pehe tukumiaha i nãpin irau kroueiwau rouevãn fwe rukwãnu, iarmama sã kamæraku pen takis min in ratukwatukw ia nãmri Kumwesãn, mõtã Farisi ripkatukwatukw mhã, ti nãri nã mã iarmama sã rauvehi utã in, Kumwesãn truvehi irãpw in, mõtã iarmama sã rauvehi irãpw in, Kumwesãn truvehi utã in."

Iesu rãkwein amasan ia nãkwãrhakwãrha

¹⁵ Nãpin riti nãrmama nepwin kamhãrãhi kwãti nãkwãrhakwãrha me mamhãuvehe ti Iesu mã in trãrãpi irãha, mækwein amasan ia nirãha. Nãpin nãrmama me sãvãnhi hãtoni, hãnise irãha. ¹⁶ Mõtã Iesu rãkwein irãha hãuvehe tukwe, mĩni mã, "Pwãh nĩpwnãti nãkwãrhakwãrha me hãuvehe tukw iou. Tihãpwãh nĩniseien irãha ti nãri nã mã nitõtã sã Kumwesãn ramãrimãnu irã sãvãi nãrmama sãmãme hãmwhen ia nãkwãrhakwãrha me i. ¹⁷ Iakani nĩpãrhienien tukumiaha i mã iarmama tramãkeikei mo rãmwhen ia iãkunouihĩ, muvehi nitõtã sã Kumwesãn ramãrimãnu irã. Mã ripko mhã tripkuvnimwã mhã ia nitõtã nãha."

Iarmama nautã sãvãnhi rasori rokeikei mã truvehi nimĩruien rerin

¹⁸ Iãmã asori riti sãvãi nãkur Isrel rãres Iesu i mã, "Iahatãn, ik iãmã amasan. Nãfe noien takamãkeikei mo mã takuvehi nimĩruien rerin?"

¹⁹ Mĩregi Iesu rini pen tukwe in mã, "Rãfo ikini mã iou iãmã amasan? Iãrmama amasan riti riwãn. Kumwesãn ãpã in rãmasan. ²⁰ Ik ikuvãukurãn raka loa me sãvãi Kumwesãn. In rini mã, "Tikãpwãh nakresien pran, mãpwãh nousi ãpuneien iarmama, mãpwãh nakresien, mãpwãh neikuãien. Tikamãkeikei misiai sãim tata mine mama.' "

²¹ Mĩregi iarmama nãha rini mã, "Loa me pam i iakamesi pen fwe ia nouihien sãiou muvehe meste pehe ipwet mine."

²² Nãpin Iesu rĩregi nãgkariien i, rini pen tukwe in mã, "Nari kuatia rarã ikãpwãh ihĩ noien. Evãn, mãmri pen nãmri nari ia sãim narimnari me. Nãpin kuvehi nãnimen, tikuvehi mane, muvei pen m nãrmama nautã sãvãnrãha riwãn. Nãnã sãim nautã tripiik fwe ia neiai. Nãpin ikino pam, ikuvehe mukurirã iou."

²³ Mõtã nãpin iarmama nãha rĩregi nãgkariien nãha, rerin ruvehe mãpou pik, ti nãri nã mã nautã sãvãnhi rasori anan. ²⁴ Nãpin Iesu rãtoni mã rerin rãpou pik iamĩnhi, rini mã, "Rãknekĩn ti nãrmama nautã sãvãnrãha rasori mã tuhãuvnimwã ia nitõtã sã Kumwesãn ramãrimãnu irã. ²⁵ Iarmama nautã sãvãnhi rasori rãknekĩn tukwe in mã truvnimwã ia nitõtã sã Kumwesãn ramãrimãnu irã. Rãknekĩn mãpi raka nãrimiru nãha kamel rasu pen ia ruei nitel mier." ²⁶ Nãpin Iesu rini irãpw nãgkariien nãha, nãrmama sãmãme kamhãregi hãni mã, "Mã rãknekĩn iamĩnhi, nisimã nãha ko hãuvehi nimĩruien?"

²⁷ Mõtã Iesu rini mã, "Nãfe nari rãknekĩn nãrmama ko hãpko mhã mõtã rimãru ti Kumwesãn."

²⁸ Nãnã Pita rini mã, "Õtã ro. Kimaha iahãnpwãh narimnari me sãkimaha mamhãkurirã ik."

²⁹ Mĩregi Iesu rini pen ti nirãha i mã, "Iakani nĩpãrhienien tukumiaha i mã nãrmama me pam sãmãme hãpwãh narimnari me sãvãnrãha ti nitõtã sã Kumwesãn ramãrimãnu irã tuhãuvehi tain. Trini minuã iarmama riti rãpwãh nimwã sãvãnhi, uã pran sãvãnhi, uã piãvni me, uã tata mine mama sãvãnhi, uã nãkwãrhakwãrha me sãvãnhi, ³⁰ ia nitõtã ipwet mine in truvehi tain rasori mwi, nãnã ia nitõtã sã rauvehe in truvehi nimĩruien rerin."

Iesu rini irãpw ti nãrmama me sãvãnhi mã in tramãkeikei memhã

³¹ Ia nāpin nāha Iesu riri raka əpa nərmama səvənhi twelef, mini pen ti nirəha i mə, “Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nāha nəgkiariien me pam səməne kamhəgkiari ia nirak İəməti İərmama ia nəkukuə me səvəi profet kupwən me tuhəuvehe mhəukuə. ³² Tukuvei pen iou ia rəgi nərmama rīpko mhə irəha nəkur İsrəl. Nənə irəha tuharis əkenhin ia nirak, mhə naurisien miou, mhərgəvəsi iou, ³³ mhərisi iou, nənə mhəousi əpune iou. Ia nāpin sə ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

³⁴ Mətə nərmama me səvənhi həreirei narimnari me i. Nəgkiariien i rərkwafə ti nirəha. Həpkuvehi amasan mhə nīpwrən.

Iesu ro İərmama riti nənimen rifwə rətui mətə nari

³⁵ Nəpin Iesu rinamevən ipaka ti taon nāha Jeriko, İərmama riti nənimen rifwə raməkure ia nikare suatuk, mamase mane. ³⁶ Nəpin riregi nərmama me həpik kamhəuvehe mamhəukurau ia suatuk, rəres mə, “Nəfe i?” ³⁷ Miregi həni pen tukwe in mə, “Iesu İəmə Nasaret i ruvehe makurau.”

³⁸ Ia nəpin nāha İərmama nāha rīnaməkwein əpwəmwis mə, “Iesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

³⁹ Nənə nərmama səməne kamhərəer kupwən hənise in, mamhəni mə, “Afafa a, məpwəh nəgkiariien!” Mətə in raripin maməkwein əpwəmwis mwi mamini mə, “Iesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁰ Nənə Iesu rərəer, mini pen ti nərmama me mə irəha tuhəiri İərmama nāha mhəuvehe tukwe in. Nənə nəpin İərmama nāha ruvehe ipaka, Iesu rəres pen in minuə, ⁴¹ “İkokeikei mə tako nəfe mik?”

Miregi rini mə, “İərimənu. İakokeikei mə takətui mətə nari.”

⁴² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “İtə. Tikətui mətə nari. Nahatətəien səim rīnomasan raka nənimem.” ⁴³ Nənə təkwətəkwuni nāha rətui mīnamətə nari, nənə mukurirə ia Iesu, muvehi utə nəghi Kumwesən. Nərmama me pam hətoni həgnəgini Kumwesən.

19

Iesu mine Sakias

¹ Iesu rier pen ia taon nāha Jeriko, mamevən mə trəpi sīmwin. ² Ia taon nāha İərmama riti nəghin nə Sakias. In İəmə asori riti ia nirəha nərmama kamərəku pen takis mīnraha. Nautə səvənhi rasori. ³ In ramarkut mə trətə Iesu mə in nəfe İərmama. Mətə nərmama həpik kamhərəer tukuahag in. Ko rīpkətoni mhə ti nəri nə mə in rukwakwa. ⁴ Ro pen raiu mukupwən ia nirəha, məputə ia nei riti kani mə sikamo mə trətə Iesu ia kwopun nāha tururau ikin.

⁵ Nəpin Iesu ruvehe muvehi tegin kwopun nāha, rəkwtətə, mini pen tukwe in mə, “Sakias. Eiwaiu akwauakw. Takaməkeikei muvni mwə ia nimwə səim ipwet.” ⁶ Nənə Sakias reiwaiu akwauakw a miri Iesu rouevən fwe ia nimwə səvənhi. Rerīn ramagien.

⁷ Mətə nəpin nərmama hətoni, kamhəni ərəha Iesu mhəni mə, “In revən maməpwis ia nəkwai nimwə səvəi İəmə rərəha riti.”

⁸ Fwe ia nəkwai nimwə Sakias riskəmter, mini pen ti İərimənu səkitaha mə, “İərimənu. Regi ro! Takuai nautə səiou ia nənimen kəru, muvei pen riti m nərmama nautə səvənraha riwən. Trini minuə İakīnakres m İərmama riti, takərpwin pen min m kefə.”

⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “İpwet nīmīruien vi ruvəuvehe ti nərmama ia nəkwai nimwə i ti nəri nə mə İəmə i in mwi kwənəkwas riti səvəi Epraham. ¹⁰ In nə iou, İəməti İərmama, İakīməuvehe tukwe mə takətui nərmama səməne hənəuei, nənə muvei pen nīmīruien vi mīnraha.”

Iesu rusipekin ia silin me kino ia kol

¹¹ Nəpin nərmama kamhətərig ia nəgkiariien me nāha, Iesu rarə mini mwi nusipekinien riti ti nirəha i ti nəri nə mə in ruvəuvehe ipaka ti Jerusalem rerīnraha ramrhi mə rosi in truvehe mo kig irə mīnamərimənu ia nitətə səvəi Kumwesən təkwətəkwuni. ¹² Ro İamīnhi irə Iesu rini mə, “İəmə asori riti revən ia tənə riti isipwin mə kig riti fwe İkin truvei pen nasoriien min. Nənə in trirərig mərimənu ia nəkur imwəni. ¹³ Kurirə İəmə asori nāha rier, rəkwein nərmama səməne kamhə tukwini nari min irəha pam ten, muvei pen silin kino ia kol kuatia kuatia mīnraha, nənə mini pen ti nirəha i mə, ‘Kīmīahə tihəuvehi mane me i mhəwok irə meste takrərig pehe mwi.’

¹⁴ Mətə nəkur imwəni me həmwəki iəmə asori nəha, mhərhi pen nərmana nepwin həkurirə in, mhəuəvə mhəni pen ti kig sə truvei pen nasoriien min mə, 'Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə iəmə i trərīmanu ia kimaha.'

¹⁵ Mətə kig nəha rəpwəh ninipehiien irəha, muvei pen nasoriien m iəmə asori nəha. Nənə nəpin iəmə asori nəha rirərīg pehe imwəni, rini nəkwan minuə tukəkwein nərmana me nəha kamho tukwini nari min səməne in rīməuwei pen mane me minraha mə tuhəuwehe tukwe. In rokeikei mə trukurən mane me in rīməuwei pen minraha hənowok irə mhəuwehi nəfe mane mwi rasori mwi.

¹⁶ Sə rukupwən muvehe mərer ia nənimen minni mə, 'Iəmə Asori. Silin i ikiməuwehi pehe miou kino ia kol rukwəhi mwi silin me kino ia kol irəha pam ten.'

¹⁷ Miregi iəmə asori rini pen tukwe in mə, 'Səim wok ramanan. Ik iərmana sə ikamo tukwini amasan nari miou. Ikinətui amasan ti nəri oulhi. Ro pen takuvei pehe nasoriien mik ikərīmanu ia taon me irəha pam ten.'

¹⁸ Nənə sə resi pen ruvehe, minni mə, 'Iəmə asori. Silin i ikiməuwehi pehe miou kino ia kol rukwəhi mwi silin me kino ia kol irəha pam krirum.'

¹⁹ Miregi iəmə asori rini pen tukwe in mə, 'Ik tikərīmanu ia taon me irəha pam krirum.'

²⁰ Nənə riti mwi ruvehe, minni mə, 'Iəmə Asori. Silin i in i ikiməuwehi pehe miou kino ia kol. Iakehekir ik, məkwafə i ia kwəti tinari, ²¹ ti nəri nə mə ik iərmana riti noien səim riskai. Ikauwehi raka narimnari me sə iərmapə rinəmri, nənə mapeki raka mwi nəveginien ia nəmhien sə ipkəpwei mhə.'

²² Mətə iəmə asori rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə ərəha. Ikamo tukwini ərəha nari miou. Nəgkariien atukw səim ro pui ik. Ik ikuvəukurən raka mə iou iərmana riti noien səiou riskai. Ikauwehi raka narimnari me sə iərmapə rinəmri, nənə mapeki raka mwi nəveginien ia nəmhien sə ipkəpwei mhə. ²³ Mətə rəfo ikəpwəh nəmri penien səiou mane fwe ia pag? Kamo ipkəmri pen ko ipkəuwehe mipkəuwehi ihi mane səiou mine sə rəkwaku pag rukwəhi.'

²⁴ Nənə iəmə asori rini pen ti səməne kamhərer ia kwopun nəha mə, 'Həuwehi raka silin nəha kino ia kol ia rəgin mhəuwehi pen m iərmana sə rauwehi silin me kino ia kol irəha pam ten.'

²⁵ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, 'Iəmə Asori! Mətə in ruvəuwehi raka ten.'

²⁶ Miregi iəmə asori rini mə, 'Iakani pehe tukumiaha i iərmana sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmana sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auar a irə, tukuvehi raka pam tukwe. ²⁷ Mətə nərmana me nəha səməne həmwəki iou, mhəpwəh nokeikeien mə takərīmanu ia nirəha, həuwehi irəha mhəuwehe ia nənimek, nənə mhousi əpune irəha.'

Iesu revən ia Jerusalem

²⁸ Iesu rini pam nəgkariien me nəha, mərari, mautə mamevən fwe ia Jerusalem. In rakupwən nərmana me kamhəkurirə. ²⁹ Nəpin rier pen ia takuər nəha nəghin nə Təkuər Olif ipaka ti rukwənu mi nəha Petfas mine Petani, rərhi pen iərmana kəru səvənhi, ³⁰ minni mə, 'Kimirau tirouevən ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpin tirouapirapw fwe ikin, tirouətə kwəti togki riti kinəkwi tərini, iərmana ripkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe ia kwopun i. ³¹ Trini minuə iərmana riti rəres kimirau mə, 'Rəfo iroufi raka nari irə?' tirouni pen tukwe in mə, 'Iərīmanu səkitaha raməres i.'

³² Ro iaminhi irə, iərmana mi nəha Iesu rərhi pen irau, krouevən rouətoni narimnari me pam rosi in rīməni pen ti nirau i. ³³ Nəpin kroufi raka nari ia kwəti togki nəha, iərmana səvənhi nəha kwəti togki rini pen ti nirau i mə, 'Rəfo iroufi raka nari irə?'

³⁴ Miregi krouni mə, 'Iərīmanu səkitaha raməres i.'

³⁵ Nənə krouəsigi kwəti togki nəha rouvehe ti Iesu, rouəpənə pen kot mi səvənrau ia təkuren, nənə rouasitu ia Iesu rəputə məkure irə. ³⁶ Nəpin in rəkure ia kwəti togki nəha mamevən, nərmana həpənə pen kot me səvənraha ia suatuk. ³⁷ Nəpin Iesu rameiwau ia Təkuər Olif, minamevən ipaka ti Jesrusalem, nərmana me pam səvənhi həpik anan, hənaməgin, mamhəkwein əpwəmwis, mamhəgnəgini Kumwesən ti nīmətien asori me hənətoni, ³⁸ mamhəni mə, 'Səgnəgini kig i rauvehe ia nəghi Iərīmanu səkitaha!

Nəmərīnuen fwe ia neiai.

Kauwehi utə nəghi Kumwesən fwe irənhə anan!"

³⁹ Ia nəpin nəha Farisi me nepwin ia reri nərmana həni pen ti Iesu i mə, "Iahatən. Nise əknekin səim me nərmana mə tuhafafa."

⁴⁰ Miregi Iesu rini mə, "Iakani pehe tukumiaha i. Trini minuə irəha hafafa, kəruətəri me i tuhəkwein əpwəmwis."

Iesu ramapi ti Jerusalem

⁴¹ Nəpin Iesu ruvehe ipaka ti taon naha Jerusalem mətoni, ramapi ti nərmmama me ikin, ⁴² mini mə, “Rosi ko ramo kimiaha hiəukurən ipwet i narimmari me sə trəmri nəməriniuen, mətə təkwətəkwuni mine kamhərkwafə ko kimiaha hiəpkətoni mhə. ⁴³ Mətə nəpin naha rauvehe nərmmama səməme haməmwəki kimiaha tuhəuvehe mheikurkurai ia kimiaha. Naruagen me səvənraha tuheri tīprənə mhərkurai ia taon səkimiaha mhəkure tukuahag ia kimiaha. ⁴⁴ Irəha tuhousi testesi nimwə me səkimiaha, mharə mhousi əpune pam mwi kimiaha ia kwopun i. Ko irəha həpkəpwəh mhə kəpwier riti raməkure əknekin ia riti, ti nəri nə mə Kumwesən ruvəuvehe raka mə truvehimiru kimiaha, mətə kimiaha hiəpkətə sas mhə ia nəpin naha.”

Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən

⁴⁵ Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, minaməkoui irapw nərmmama səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimmari me mə tukuvehi nənimen, ⁴⁶ mini pen ti nirəha i mə, “Kimarai pen ia Nəkukuə lkinan minua ‘Nimwə səiou tro nimwəfwaki irə.’ Mətə kimiaha hiəno ruvəuvehe kwopun rakres me kamhərkwafə ikin.”

⁴⁷ Ia nəpin me Iesu ramevən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmmama me. Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me nepwin mwi səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhousi əpune in. ⁴⁸ Mətə riskai ti nirəha. Ko həpkətoni mhə suatuk riti ti noien ti nəri nə mə nərmmama me pam hokeikei pik mə tuhətərig ia nəgkariien me səvənhi.

20

Nəmə asori me həres Iesu mə sin rīməuvei pen nasorien min

¹ Nəpin riti, Iesu ramahatən nərmmama ia nimwə səvəi Kumwesən, maməvisau nəgkariien amasan minraha, nənə pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe, ² mhəni pen tukwe in mə, “Ni pehe tukumaha i. Ikamo narimmari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimmari me i?”

³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Həni pehe tukw iou i. ⁴ Fwe kupwən sin rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

⁵ Nənə irəha həgkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon Iesu trini pehe tukutaha i mə ‘Ro iamnhi irə rəfo kimiaha hiəpwəh ninien nipərhiənen ia nəgkariien səvəi Jon?’ ⁶ Mətə tuko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon, nərmmama me pam i tuhəkw i əpune kitaha ia kəruətəri me, ti nəri nə mə irəha kamhəni nipərhiənen ia Jon mə in profet riti.”

⁷ Ro pen irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei mə sin rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmmama.”

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh ninien tukumiaha i mə iakamo narimmari me i ia nəkwai sin.”

Iesu rusipekin ia iəmə asori riti mine nime i krep səvənhi

⁹ Iesu rīnaməgkiari m nərmmama mīni irapw nusipekinien riti ti nirəha i, mīni mə, “Iəmə asori riti rəpwei nəkwus naha krep ia nəmhiən səvənhi, məpwei pam, nənə məseni nərmmama nepwin həuvehe mhətui ti nime i krep səvənhi. Irəha tuhəmhə ikin, mhəsi kwənkwai krep, mhəuai, mhəuvei pen nipər in m iəmə asori. Iəmə asori rəmri nime i krep səvənhi ia rəginraha, mier mevən ia tənə əpə iti marə kini tui fwe ikin. ¹⁰ Nəpin kwənkwai krep rīmrə, iəmə asori rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mətə nəmə hamətui ti nime i krep səvənhi mə tuhəuvei pen nukwai krep me nepwin min. Mətə nəmə kamhətui ti krep həuəsi iəmə naha, mhərhi pen i ramevən, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. ¹¹ Nənə iəmə asori rərhi pen mwi iərmama riti mwi sə ramo tukwini nari min revən. Mətə ho rəmwhən a mwi irə, mhəuəsi in, mho naurisien min, mhərhi pen in rīrərig, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. ¹² Nənə iəmə asori rərari mərhi pen sə ro kahar irə revən. Sə naha mwi həuəsi in nipwrən me rəpəruəpəruə, mhərarki irapw i.

¹³ Ia nəpin naha iəmə asori rərari nime i krep rini mə, ‘Takəfo i? Ramasan mə pwəh iakərhi pen nərik keikei. Irəha tuhətoni, mhəsai in.’

¹⁴ Mətə nəpin nəmə me naha hətoni tīni iəmə asori rauvehe, həni pen ti nirəha me i mə, ‘Kwa tīni iəmə asori naha. Nəpin tata səvənhi tremhə, nəmhiən i ruvehe mo səvənhi. Pwəh soui əpune nənə nəmhiən səvənhi truvehe mo səkitaha i.’ ¹⁵ Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irapw ia tanirə.

Ro iamínhi irá iámə asori səvəi nímei krep trəfo ia nəmə me nəha? ¹⁶ In truvehe, mousi əpune irəha, nənə məseni pen nímei krep səvənhi ia rəgi nərmpə.”

Nəpín nərmmama me hərəgi nəgkariien nəha, həni mə, “Rekam. Ko rípko mhə iamínhi.”

¹⁷ Mətə Iesu rəti pen mətə irəha míni mə, “Mə rípko mhə iamínhi nəfe nípwrəi nəgkariien i kímərəi pen ia Nəkukə Ikinan?

‘Kəruətərei nəha nəmə kamhəuvrəhəkin nímwə hənə rərəha, mhəpwəh, təkwtəkwni nəha ruvəuhe mīno kəruətərei sə rəpi raka pam kəruətərei me, məkwətəmhiri əknekín pam nímwə.

¹⁸ Iərmama sə trímwei pen ia kəruətərei nəha, níkəkrín me trərkwəpírərkwəpír.

Tríni mínuə kəruətərei nəha rímwei pen ia iərmama riti, iərmama nəha rípwarispwaris.’”

Nəresien ia níkaren səvəi nəmri takis

¹⁹ Nahatən me səvəi Loa míne pris asori me hənə tuhəkwtəmhiri a Iesu ia nəpín nəha tí nəri nə mə hərəgi mə in ríni nusipekinien nəha muəsi irəha i, mətə hənhekír a nərmmama.

²⁰ Ro pen irəha kamhətə amasan in, mhərhi pen nərmmama nəpwín sə kamhətə afafa nari həuvən mə tuheikwə ia Iesu mhəres pen nəresien me nəpwín mín. Nəmə asori me hokeikei mə Iesu trəfwəkour ia nəgkariien səvənhi, nənə irəha həkurən nəkwətəmhiriien in tukwe, nənə mhəuvei pen in ia rəgi iámə Rom sə rauvehi nasoriien māmərimənu ia kwopun nəha. ²¹ Nəmə me nəha sə kamhətə afafa nari həuvən mhəres pen Iesu i mə, “Iahatən. Kímaha iahəkurən mə nəgkariien me səim sə ikamahatən nərmmama me irə ratukwatukw. Ipkoəiti mhə ia nərmmama me nəpwín, mətə ikamahatən pərhién suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərmmama tuhesi pen. ²² Ro iamínhi irə tiko míni pehe ro tukumaha i nətərigien səim. Ratukwatukw ia Loa səkítaha mə tsərəku pen nəmri takis m Kíg Sisa uə rekəm?”

²³ Mətə Iesu ruvəkurən raka mə irəha kamheikwə a, māmərəs nəresien nəha mə in trəfwəkour ia nəgkariien səvənhi. Ro pen in ríni pen tí nírəha i mínuə, ²⁴ “Həuvei pehe silín rípi pwəh iakətə ro. Nənímwi iərmama sín i ia silín? Nənə nəghi sín i?”

Míregi irəha həni mə, “Nənímwi Kíg Sisa míne nəghi Kíg Sisa.”

²⁵ Míregi Iesu ríni pen tí nírəha i mə, “Ianhí irə, narímnrari me səvəi Kíg Sisa híəuvei pen m Kíg Sisa. Narímnrari me səvəi Kumwesən híəuvei pen m Kumwesən.”

²⁶ Nənə irəha ko həkəkwtəmhiri mhə Iesu ia nəmri nərmmama tí nəri nə mə rípəkəfwəkour mhə ia nəgkariien səvənhi. Mətə həkərinari ia nəgkariien səvənhi, nənə mhəuvehe mhəpnəpen.

Nəresien ia níkaren səvəi nərmmama səməme həuvamhə

²⁷ Satusi me nəpwín həuvehe tí Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərmama sə ruvamhə ko rípəkətui mhə mwí.) ²⁸ Irəha həuvehe mhəres in nəresien riti, mhəni mə, “Iahatən. Moses rímərəi pen ia Loa səkítaha mə tríni mínuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tíninrau ríwən, píəvi iərman nəha traməkeikei míri pran nəha rouərəhi nəkwərhəkwərhə me, rouəsihagin píəvi iámə nəha. ²⁹ Mətə nərman səfen, irəha píəvnraha me. Sə rasori ríri pran riti, rouəpwəh nərəhién iəkunouíhi riti, remhə, məpwəh səvənhi pran. ³⁰ Píəvni sə resi pen in mwí ro mwí iamínhi irə. ³¹ Nənə píəvni sə ro kahar, mamevən meste irəha pam səfen həiri prən nəha, mhəmhə pam. ³² Nənə prən nəha rəpwəh nərəhién iəkunouíhi riti, memhə mwí. ³³ Ní pehe ro tukumaha i. Ia nəpín nəha Kumwesən trə nərmmama hətúi mwí ia nemhəien, prən nəha səvəi sín ia nərman me nəha səfen, tí nəri nə mə irəha pam həməiri in?”

³⁴ Míregi Iesu ríni pen tí nírəha i mə, “Ia nítətə ípwet míne nərman kamhəiri nípran, nípran kamhesi pen nərman. ³⁵ Mətə ia nítətə ví sə truvehe, nərman míne nípran me tuhəpwəh noien iamínha irə. Nərman míne nípran səməme Kumwesən trətə irəha mə hatukwatukw tuhətúi mwí ia nemhəien, nənə mharə ia nítətə ví nəha. ³⁶ Irəha tuhəpwəh nemhəien mwí tí nəri nə mə irəha həmwhen ia nagelo me. Irəha nípwənəti Kumwesən me tí nəri nə mə in ro irəha hətúi mwí ia nemhəien. ³⁷ Mətə Moses in mwí rínahatən mə nərmmama səməme həuvamhə tuhətúi mwí. Ia kwopi nəgkariien sə raməgkari ia nei nəha napw rauək irə mətə rípkaíi əmwəsi mhə, Moses rínəkwein Iərimənu míni mə in Kumwesən səvəi Epraham míne Kumwesən səvəi Aesak míne Kumwesən səvəi Jekop. ³⁸ Nəgkariien nəha ramahatən pen mə Kumwesən rípko mhə in Kumwesən səvəi nərmmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmmama me səməme kamhəmíru. Ro iamínhi irə tí nəri nə mə ia nənimen nərmmama me pam kamhəmíru.”

³⁹ Ia nāpin nāha nahatən me nepwīn sāvai Loa hāni mā, “Iahatən. Nægkiariien saim ratukwatukw.” ⁴⁰ Irāha hāni iamīnhi irā ti nāri nā mā Satusi me hānauris, ko hāpwēh nāresien nari riti mwi min.

Kristo in tini sin?

⁴¹ Mētā Iesu rini pen ti nirāha i mā, “Rāfo kamini mā Kristo in tini Kig Tevit? ⁴² Kig Tevit atukwatukw rimāni ia Nākukua Ol Sam mā,

‘Kumwesən rini pen ti Iārimānu sēiou mā,
 Өkure ia nikarek mwatuk,

⁴³ meste tako nārmama sāmāme hamāmwāki ik hāuvehe,
 tikārpwi utā tipage nisum mi ia nirāha.’

⁴⁴ Ia nægkiariien nāha Kig Tevit rinākwēin Kristo mā Iārimānu sāvānhi. Mā ro iamīnhi irā rāfo kamini mā in tini Kig Tevit?”

Nārmama sāvai Iesu tuhamākeikei mhāsiari ti nahatən me sāvai Loa

⁴⁵ Nāpin nārmama me pam kamhātārig irā, Iesu rini pen ti nārmama me sāvānhi minua,
⁴⁶ “Kimiāha tihāmākeikei mhāsiari ti nahatən me sāvai Loa. Irāha hōkeikei mā tuharkahu ia karkahu āpwāmwis me, mamhan. Ia kwopun kamomaket me ikīn hōkeikei mā nārmama tuhākwēin irāha ia nisaiien. Ia nākwai nimwāfwaki me sāvai nākur Isrel hōkeikei mā tuhākure ia kwopun amasan me. Ia nāveginien asori me hōkeikei mā tuhākure ia kwopun kamsiai nāmā asori me ikīn. ⁴⁷ Irāha kamheikuā ia nīpran me sāmāme nārmān me sāvānrāha hāuvāmā, mamhakres narimnari me sāvānrāha, nānā mamho mwi nāfwakiien āpwāmwis me mā nārmama tuhātōni hāsiai irāha tukwe. Kumwesən trārpwīn noien ārāha me sāvānrāha rasori mwi.”

21

Pran riti ruvei pen sāvānhi mane sampam m Kumwesən

¹ Iesu rāti pen mātōni nārmama nautā sāvānrāha rasori kamherukw pen mane me sāvānrāha ia kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikīn. ² Ia nāpin nāha pran riti ruvehe. Pran nāha iārmān sāvānhi remhā māpwēh in. Nautā sāvānhi riwān. Ruvehe merukw pen silin ouih mi kēru.

Iesu rātōni, ³ mīni mā, “Iakani nīpārhiēnien tukumiāha i prān i nautā sāvānhi riwān iārmān sāvānhi remhā māpwēh in rerukw pen mane rasori māpi raka nārmama me pam nāha. ⁴ Iakani iamīnhi irā ti nāri nā mā nārmama me nāha nautā sāvānrāha rasori. Hāuvehi raka nīpārīn i mhāuvei pen m Kumwesən. Mētā prān i nautā sāvānhi riwān ruvei pen mane me pam sāvānhi sē truvehi nāveginien irā.”

Iesu rægkiari ia nimwā sāvai Kumwesən

⁵ Nārmama nepwīn sāvai Iesu kamhægkiari ia nimwā sāvai Kumwesən, mamhāni mā ramasan pik ti nāri nā mā kino ia kēruātēri amasan me mīne narimnari amasan me kimāuvei pen m Kumwesən. Nānā Iesu rini mā, ⁶ “Narimnari me i kimiāha hiamātōni, tukamevān tukousi testesi pam, kēruātēri riti ko rāpwēh nārer āknekiniēn ia riti.”

⁷ Miregi irāha hāres pen in mā, “Iahatən. Narimnari me i tuhāuvehe tinesən? Nāfe nīmētēn truvehe mahatən pen mā nāpin sāvai narimnari me i ruvāuvehe ipaka?”

⁸ Miregi Iesu rini mā, “Kimiāha tihāmāsiari kamo iārmān riti reikuā ia kimiāha. Nārmama hāpik tuhāuvehe ia nāghik, mhāni mā irāha Kristo, mhāni mwi mā nāpin sāvai narimnari me i ruvāuvehe ipaka. Mētā kimiāha tihāpwēh nukurīsiēn ia nirāha. ⁹ Kimiāha tihāregi nārmama tuhāvisai ia naruāgēnien me sāmāme nārmama kamho ia nirāha me, mamho mwi ia nārmama sāmāme kamhārimānu. Nāpin tihāregi, tihāpwēh nehekīriēn, ti nāri nā mā nāri nāha tramākeikei mukupwān muvehe, mētā ripko mhā ihi nāpin sampam.”

¹⁰ Iesu rārā mīni pen mwi ti nirāha i mā, “Nārmama ia kwānākwus riti tuhāskāmter mharuāgēn irāha nārmama ia kwānākwus āpā. Nārmama sāvai kig riti tuhāskāmter mharuāgēn irāha nārmama sāvai kig āpā. ¹¹ Nimwānimwīn asori me tuhākiu. Ia kwopun me nepwīn nukumhā trahi nārmama. Nemhāien skai me tuhāuvehe mhourāha nārmama. Nānā narimnari me nārmama tuhātōni hāhekīr i mīne nīmētēn asori me tuhāuku pen ia nīmāgouagou.

¹² Mētā nāpin narimnari me nāha hāpkuvehe mhā ihi, nārmama tuhākwētāmhiri kimiāha ia rāginrāha, mhōmetā kimiāha. Irāha tuhāuvei pen kimiāha ia rāgi nāmā asori me ia nākwai nimwāfwaki me sāvai nākur Isrel. Ti nāri nā mā kimiāha nārmama me sēiou, nāmā asori me nāha tuhāuvehi puvinmwā kimiāha ia kalapus, nānā mhārpwi irāpw kimiāha ia nāmri kig me mīne nāmri nārmama sāmāme kamhārimānu. ¹³ In i nāpin sākimiāha tihāni irāpw nægkiariēn amasan sēiou irā. ¹⁴ Ro iamīnhi irā mīne kimiāha tihāpwēh

nətərig pikien ia nafe nəgkiariien səkimiaha tihəni pen ti nirəha i. ¹⁵ Iou takuvei pehe nəgkiariien mine nukurəniēn m kimiaha. Nərmama me nəha səməme kamhəmwəki kimiaha tuhəregi nəgkiariien me səkimiaha, irəha riti ko ripkousi raka mhə, uə trini neikuaiēn irə. ¹⁶ Tata me mine mama me səkimiaha me, mine piəvmiaha me, mine nərmama ia kwənəkwas me səkimiaha me, mine kimiaha me nepwin tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki kimiaha. Nənə irəha tuhəusi əpune kimiaha nepwin. ¹⁷ Nərmama me pam tuhəmwəki kimiaha ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. ¹⁸ Mətə nimwai nukwənemiaha nə ia kəmkapwəmiaha kuatia ia nirəha tripkwən mhə. ¹⁹ Kimiaha tihəməkeikei mhərer əknekin ia nahatəsiēn səkimiaha. Ia noien i tihəuvehi nimruien.”

Naruagən me səvai nəkur Rom tuhəuvehe mhəuraħa Jerusalem

²⁰ “Mətə nəpin kimiaha tihətoni naruağən me həpik həuvehe mheikurkurau ia Jerusalem, tihəməkeikei mhəukurən mə tripkə mhə tui nənə irəha tuħouraha pam kwopun i. ²¹ Ia nəpin nəha, nərmama ia tənə Julia tuhaməkeikei mhəp mhəuvən ia takuə me. Səməme kamharə ia nəkwai taon i tuhaməkeikei mhəier. Nənə səməme kamharə iruə tuhəpwəh nuvniwə peheien mwī irə. ²² Nəpin nəha in nəpin sə Kumwesən trəpwin noien əraħa me irə, mo nəgkiariien me pam səməme kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan həuvehe mhəukuə. ²³ Trəraħa anan ti nipran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei pen kənuunu m nəkwərhakwəraħa əmtəmetə me ia nəpin nəha, ti nəri nə mə nəmisəien asori treste tiprənə i. Niemaha səvai Kumwesən trəuiui nərmama me ia kwopun i. ²⁴ Tukəpi əpune nepwin ia nau, nənə kəkwtəmhiri nepwin kuvehi irəha həuvən mhə slef me ia nirəha ia tənəmtənə me. Nənə nərmama ripkə mhə irəha nəkur Isrel tuhəvən testesi Jerusalem, mhərimənu ia nəkur me ikin meste nəpin səvai nərmama ripkə mhə irəha nəkur Isrel tro sampam.”

Iəməti Iərmama truvehe mwī

²⁵ “Nənə nimtətiēn me tuhəuku pen ia meri, məkwə, mine kəməħau me. Ia təkure tiprənə i nərmama ia tənəmtənə me tuhəhekir, mhəreirei ti nəri nə mə təsi ramərkwəpahar pik, mamə peiau peiau asori me. ²⁶ Nərmama tuhətoni nafe truvehe meste tiprənə i, nənə həhekir pik, mhəmhə rasi tukwe. Narimnari me ia niməgouəgou həskai pik, Kumwesən trikiuku ia nirəha. ²⁷ Ia nəpin nəha irəha tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, ia reri nəpuə riti, iakəuvehe ia niskaiēn mine nukuraaniēn asori. ²⁸ Nəpin kimiaha tihətoni narimnari me nəha hənəməier pehe, tihərer atukwatukw, mhəkwtə, ti nəri nə mə nəpin səkimiaha sə takeivinari nari ia kimiaha ruvəuvehe ipaka.”

Iesu rusipekin ia nei niemis

²⁹ Nənə Iesu rini nusipekiniēn riti ti nirəha i mə, “Hətə ro nei niemis mine nei me pam. ³⁰ Nəpin hənəməripri kimiaha hiətoni mhəukurən mə nəpin səvai nəpnəpəniēn ruvəuvehe ipaka. ³¹ Rəmwən a mwī, nəpin kimiaha tihətoni narimnari me i hənəməier pehe, tihəukurən mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka.

³² Iakani nipərhieniēn tukumiaha i mə nərmama səməme kamhəmiru təkwəkwuni mine tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³³ Neiai mine tiprənə trouiwən, mətə nəgkiariien me səiou tuhəpkiwən mhə.”

Nərmama tuhaməkeikei mhətui amasan mhəpwəh napriien

³⁴ Nənə Iesu rini mə, “Mətə kimiaha tihəməkeikei mhəsiari, mhəpwəh nourahaiēn nəpin səkimiaha ia noien lafə me, uə ia nənimwiiēn nənimwiiēn skai mhəkonə irə, uə ia nətərig pikien ia narəlen səkimiaha ia tiprənə i. Rəraħa nəpin nəha səiou truvehe məsgatukw ia kimiaha rəmwən kwənkru ruəsi kimiaha. ³⁵ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə nəpin nəha treste nərmama pam ia təkure tiprənə i. ³⁶ Mətə ia nəpin me kimiaha tihəməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien. Tihəfwəki mə nəpin narimnari me nəha truvehe irə niskaiēn səkimiaha trəmwən ti narakaiēn irə, nənə mhərer ia nənimək, Iou Iəməti Iərmama.”

³⁷ Ia nəpin me pam Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvai Kumwesən, mətə ia nəpin rier ia taon, mevən mapri ia Təkuə Olif. ³⁸ Nənə ia nəpnəpin anan nərmama me həuvehe mwī tukwe fwe ia nimwə səvai Kumwesən mə tuhətərig in.

22

Nəmə asori me hərai sun mə tuhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə ruvəuvehe ipaka. Nəveginien asori nəha nəghin nə Pasova. ² Pris asori me mine nahatən me səvai Loa

21:15: Wok Me 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:18:** 1Saml 14:45, Luk 12:7 **21:19:** Hip 10:36 **21:22:** Dut 32:35, Jer 5:29, 46:10, Hos 9:7 **21:23:** 1Kor 7:26 **21:24:** Esra 9:7, Sam 79:1, Aes 63:18, Rom 11:25, Rev 11:2 **21:25:** Sam 46:2-3, Sam 65:7-8 **21:27:** Dan 7:13, Mat 26:64, Rev 1:7 **21:28:** Rom 13:11 **21:33:** Luk 16:17 **21:34:** Mat 24:48-50, Mak 4:19, Luk 17:27, 1Tes 5:3 **21:36:** Mak 13:33, Rev 6:17 **21:37:** Luk 19:47 **22:2:** Luk 20:19

kamhətui suatuk riti mə tuhəuvən afafa mhousi əpune İesu ti nəri nə mə kamhhekir nərmama. ³ İa nəpin nəha Setan ruvni mwə ia reri Jutas, iəmə nəha kani mwi in mə İskariot, in riti ia nərmama me twelef səvəi İesu. ⁴ Nənə Jutas rəpwəh irəha mevən ti pris asori me mine namə asori me səvəi naruəgən me sə kamhətui ti nimwə səvəi Kumwesən, məgkiari minraha mini mə rukurən nətūiien suatuk riti ti nuvei penien İesu ia rəgīnraha. ⁵ Nəpin irəha hərəgi, rərīnraha rāgien. Həni simwin mə tuhəuvei pen mane min. ⁶ Ro pen Jutas rəsəni, nənə minamətui nəpin riti nərmama həiwən irə mə truvei pen İesu ia rəgīnraha.

İesu raməpnəpənə mə trəni nəveginien səvəi Pasova

⁷ Nəveginien asori nəha nəkur İsrəl kamhəni bred sə yis rīwən irə ruvəuvehe. İa nəpin nəha kamhousi əpune kwəti sipsip me səvəi Pasova. ⁸ Ro pen İesu rərhi pen Pita mine Jon, mini mə, “Rouevən, rouəpnəpənə ia nəveginien səvəi Pasova sənataha, pwəh sani.”

⁹ Miregi krouni pen tukwe in mə, “İkokeikei mə kimrau trouəpnəpənə irə pəku?”

¹⁰ Miregi in rini pen ti nirau i mə, “Rouregi ro. Nəpin kimirau tīrouier pen fwe ia taon, iərmən riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tīkinari riti nui rukuər irə. İroukurirə pen in rouvni mwə ia nimwə nəha in truvni mwə irə, ¹¹ nənə rouni pen ti iəmə asori səvəi nimwə nəha mə, ‘İahatən səkitaha rani pehe tukw ik i mə nimwə əfo nəha tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha səiou me nərmama me ikin?’ ¹² Nənə in triri kimirau mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum asori riti. Narimnari me pam hənəmak raka fwe ikin. İa rum nəha kimirau tīrouəpnəpənə tukutaha.”

¹³ Nənə irau krouevən rouətə narimnari me pam rosi İesu rīməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpənə ia nəveginien səvəi Pasova.

İesu raməni nari irəha nərmama me səvənhī

¹⁴ Nəpin səvəi nəniien nari ruvəuvehe. İesu rəkure ia kwopun kaməni nari ikin irəha aposol me səvənhī. ¹⁵ İa nəpin nəha in rini pen ti nirəha i mə, “İakinokeikei pik mə kurirə ko nəmissiən miou, takukupwən məni nəveginien i səvəi Pasova kitaha m kimiaha. ¹⁶ İakani pehe tukumiaha i iou tapkəni mhə mwi nəveginien səvəi Pasova meste nipwrai nəveginien i truvehe mukuə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

¹⁷ Nənə İesu ruvehi kap waen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə mini mə, “Kimiaha pam tuhəuvehi nəri, mhənimwi. ¹⁸ İakani pehe tukumiaha i ipwet mine mamevən tapkənimwi mhə mwi waen meste nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə truvehe.”

¹⁹ Kurirə irə in ruvehi bred, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, muvei pen minraha, mini mə, “İn i nipwək sə takuvei pen tukumiaha. Kimiaha tihəməkeikei mamho iamihī irə mə rerimiahə ramrhi iou.”

²⁰ Rəmwəhen a mwi nəpin irəha hənani raka nari, İesu ruvehi kap waen, mini mə, “Kap i in i nəgkiariien vi səvəi Kumwesən. Nitek sə trauu tukumiaha trərīhi tərini sknekīn nəgkiariien nəha. ²¹ Mətə hərəgi ro. İərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməmə kamhəmwəki iou raməkure kimrau min. ²² İou, İəmətī İərmama, takaməkeikei memhə rəmwəhen kimərfi mə tuko ia nīrak, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməmə kamhəmwəki iou.” ²³ Nəpin İesu rini nəgkiariien nəha, irəha hənəmərəs irəha me i mə sin nəha ia nīrəha tro iamihəha irə mine.

Nərmama me səvəi İesu hərəs irəha me mə sin ia nīrəha in rasori

²⁴ İa nəpin nəha nərmama me səvəi İesu hənaməvisə minraha me, mamhərəs irəha me i mə sin ia nīrəha in rasori. ²⁵ Nənə İesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kig me səvəi nərmama me ripko mhə irəha nəkur İsrəl kamhərimənu ia nīrəha. Səməmə hasori ia nīrəha kani irəha mə Nərmama səvəi Nasituien. ²⁶ Mətə kimiaha tihəpwəh noien iamihəha irə ia kimiaha me, rekəm. İərmama nəha ia kimiaha in rasori traməkeikei muvehe məmwəhen iərmama nəha ia kimiaha nuk səvənhī rouihī. Nənə iərmama nəha ia kimiaha in ramiri pen kimiaha ia suatuk sə tihəsi, traməkeikei muvehe məmwəhen iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ²⁷ Sin nəha in rasori, iəmə asori sə raməkure maməni nari uə səvənhī iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəni? Kimiaha hiəkurən mə iəmə asori sə raməkure maməni nari in rasori. Mətə ia rerimiahə iou iakamo rəmwəhen iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəmiəha.

²⁸ Kimiaha i hiəpkap raka mhə ia nīrak nəpin iakinərə ia nəəsəuien me səiou. ²⁹ Ro pen rəmwəhen ia Tata səiou rīməuvei pehe nasoriien miou mə takərimənu, iou mwi takuvei pehe nasoriien m kimiaha mə tihərimənu. ³⁰ İa nitətə səiou sə takərimənu irə, kimiaha tihəkure ia tepol səiou, mhəvegin, mhənimwi, nənə mhəkure ia jea me, mhərimənu ia kwənkəkwus me twelef səvəi nəkur İsrəl.”

Iesu rini mæ Saemon Pita trini m kahar mæ in rireirei Iesu

³¹ “Saemon, Saemon. Regi ro! Setan rinæres raka Kumwesæn i mæ træsni pen kimiaha ia rægin. In rokeikei mæ truai kimiaha ræmwhen iærmama ruai nuni wit mine tekîn. ³² Mætæ iakinæfwaki raka tukw ik mæ nahatætæien sæim træpwæh nimweiiien. Nænæ næpin tikrærig muvehe mwi tukw iou, tikamækeikei mo nahatætæien sævai piam me ruvehe miskai.”

³³ Miregi Pita rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Iakamærer mwatuk mæ takuvnimwæ ia kalapus krau mik, uæ takemhæ krau mik.”

³⁴ Miregi Iesu rini mæ, “Pita. Iakani pehe tukw ik i ia næpin a i ræiæ træpwæh nakakaien meste tikini m kahar mæ ikreirei iou.”

Nægkiariien ia Nækukuæ Ikinan tramækeikei muvehe mukuæ

³⁵ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Fwe kupwæn, næpin iakinærhi pen kimiaha mæ tihæuvæn mhævisau, hio ræmwhen iakimæni, hiæpwæh nuvehiiien tænræipw sæ hiamævai pen mane uæ tinari iræ mine put me sækimiaha. Nænæ ræfo? Nari riti rimæiwæn tæni kimiaha?”

Miregi iræha hæni mæ, “Rekam. Nari riti riwæn.”

³⁶ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Mætæ tækwækwuni trini minuæ iærmama riti sævænhi fwe tænræipw sæ ravai pen mane uæ tinari iræ, pwæh ruvehi. Nænæ trini minuæ iærmama riti sævænhi nau sævai naruagænien riwæn, pwæh ræmri pen næmri nari ia kot sævænhi, muvehi riti iræ. ³⁷ Iakani pehe tukumiaha i nægkiariien i ia Nækukuæ Ikinan tramækeikei muvehe mukuæ ia nirak. Rini minuæ ‘Kævsini pen in iræha nærmama sæmæme kamhæru i loa.’ Nægkiariien i kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan ramægiari ia nirak, rinakuæ næha tækwækwuni.”

³⁸ Miregi iræha hæni mæ, “Iærimænu. Ætæ ro! Nau kæru i sævai naruagænien.”

Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Næmwhen.”

Iesu ramæfwaki ia Tækuær Olif

³⁹ Iesu rier ia taon, mevæn ia Tækuær Olif ræmwhen ramo ia næruaræv me pam. Nærmama me sævænhi kamhækuriræ in. ⁴⁰ Næpin in rapirapw ia kwopun næha, rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha tihæfwaki mæ tihæpwæh nimweiiien ia næræhaien.” ⁴¹ Nænæ in ræpwæh iræha mevæn isipwin kwopu, minimwi nukurhun mi, mæfwaki, ⁴² mini mæ, “Tata. Trini minuæ ratukwatukw ia nætærigien sæim, tikuvehi raka kap i pwæh iakæpwæh nænimwiiien. Mætæ tikæpwæh noien ræmwhen sæ iakokeikei, tiko ræmwhen sæ ikokeikei.” ⁴³ Ia næpin næha agelo riti ruku pen ia neiai mier irapw ti Iesu mo in riskai mwi. ⁴⁴ Nænæ ti næri næ mæ Iesu riregi ræræha anan, ræfwaki æmisæ mwi. Niseseien sævænhi ruvehe næmwhen ia netæ sæ ræmæramæri pen ia tiprænæ.

⁴⁵ Næpin in ræfwaki pam, miskæmter, mevæn mwi ti nærmama me sævænhi, mætoni mæ hænapri ti næri næ mæ rerinraha ræpou. ⁴⁶ In rini pen ti niræha i mæ, “Ræfo kimiaha hiamapri? Hætu, mhæfwaki mæ tihæpwæh nimweiiien ia næræhaien.”

Nærmama hækwætmhiri Iesu

⁴⁷ Næpin Iesu ramægiari ihi, nærmama hæpik hæuvehe. Iæmæ næha, næghin næ Jutas, riti ia twelef nærmama me sævai Iesu, ramiri iræha. In ruvehe ipaka ti Iesu mæ trakei min, ⁴⁸ mætæ Iesu rini pen tukwe in mæ, “Jutas. Ræfo? Ikuæ tiko pui iou, Iæmæti Iærmama, ia nakeiiien?”

⁴⁹ Næpin nærmama sæmæme kamhærer ipaka ti Iesu hætoni næfe trukuriræ mier pehe, hæni mæ, “Iærimænu. Kimaha tahæfo? Tahærai iræha ia nau me sækimaha me uæ rekæm?” ⁵⁰ Nænæ iræha riti rærai iærmama sæ ramo tukwini nari m pris asori anan mærai raka nikare nifregin mwatuk.

⁵¹ Mætæ Iesu rini mæ, “Næmwhen næ!” Nænæ mirapi nifregin, momasan.

⁵² Iesu rægkiari m pris asori me, mine naruagan me næha kamhætu ti nimwæ sævai Kumwesæn, mine næmæ asori me sævai nækur Isrel sæmæme hæuvehe mæ tuhækwætmhiri in. In rini mæ, “Ræfo hiamæuvehi nau me mine nipærpæri nei me mamhæuvehe mæ tihækwætmhiri iou iamînhi iræ? Nætærigien sækimiaha rinuæ iou rakres riti uæ? ⁵³ Nærineiv m neis mine kitaha miou samaræ ia nækwai nimwæ sævai Kumwesæn. Ræfo hiæpwæh nækwætmhiriien iou ia rægimiaha ia næpin næha? Mætæ in i næpin sækimiaha, næpin niskaiien sævai næpitævien trærimænu ia kimiaha.”

Pita rini mæ in rireirei Iesu

⁵⁴ Ia næpin næha nærmama me næha hækwætmhiri Iesu, mhæiri mhæuvæn ia nimwæ sævai pris asori anan. Pita rakuriræ, mætæ ræpwæh nevænien ipaka. ⁵⁵ Næpin iræha hærkwumen pam napw riti ia nikare nimwæ næha, mhækure pæri, Pita ramækure iræha minraha. ⁵⁶ Nænæ

pran riti sə ramo tukwini nari rətoni in raməkure ipaka ti napw. Ramətə amasan in, nənə mini mə, “Iəmə i in mwi rinamavən pəri irau Iesu.”

⁵⁷ Mətə Pita rini mə, “Rekəm, prən i. Iakreirei iəmə nəha.”

⁵⁸ Nəpin ouihı a rukurau, nənə iərmama riti mwi rətoni in mini mə, “Ik riti mwi ia nırəha.”

Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, rıpkə mhə iou.”

⁵⁹ Nəpin ouihı a rəmwhen ia aoa riti rukurau, nənə iərmama riti mwi rəgkiari skai, mini mə, “Nıpərhiəniən i. Iəmə i in mwi rinamavən pəri irau Iesu. Kwa in mwi iəmə Kalili nəha.”

⁶⁰ Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, iakreirei nəfe i iakaməgkiari irə.” Təkwtəkwuni a mwi, nəpin raməgkiari ihı, rəiə rakaka. ⁶¹ Nənə İərimənu səkitaha ruvsini, mətı pen mətə Pita. Nənə Pita rerin rırhi nəgkiariien i səvəi İərimənu səkitaha. Rıməni pen tukwe in mə, “İa nəpin a i kurırə rəiə rakaka, tıkinı m kahar mə ikreirei iou.” ⁶² Nənə Pita rier mevən iruə mırapi nasəkien.

Iesu rərər ia nəmri nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl

⁶³ İa nəpin nəha nəmə me nəha səməmə kamhərer tukuahag İesu, kamhəuəsi in, mamharis əkenhin irə. ⁶⁴ İərimə housəman mwi nənimen, nənə mamhəres in mə, “Nı ro nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin mə sin ruəsi ik!” ⁶⁵ Nənə həni mwi nəgkiariien me rıpk mwi, mamhəni ərəha in irə.

⁶⁶ Nəpin ruvəran nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loə housəsımwin irəha me. Nənə nərmama me həiri İesu, mhəuvən, mhərpwi irəpw in ia nəmrınraha. Nənə nəmə asori me i həni mə, ⁶⁷ “Trini minuə ik Kristo, ni pehe tukumaha i.”

Mətə İesu rini pen ti nırəha i mə, “Ko iakini pehe tukumiəha i, ko kimiaha hiəpkini mhə nıpərhiəniən irə. ⁶⁸ Ko iakəres nəresien riti m kimiaha, ko hiəpkosəripin pehe mhə miou. ⁶⁹ Mətə nəha təkwtəkwuni mine mamevən iou, İəmətı İərmama, takəkure ia nikare Kumwesən mwatuk sə in niskaiien səvənhi rasori.”

⁷⁰ Miregi irəha pam həni mə, “Ro iamınhi irə ik Tini Kumwesən?”

Miregi İesu rini pen ti nırəha i mə, “Hiəməni mə iou i in i.”

⁷¹ Miregi həni mə, “Kitaha tsətui mwi iərmama riti mwi mə trini pui in ti nəfe? Səuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. Ruku pen atukwatukw ia tərhun.”

23

Iesu rərər ia nəmri Pəelat

¹ İa nəpin nəha nərmama pam ia kusen nəha həskəmter, mhəiri İesu, mhəuvən, mhərer ia nəmri Pəelat. ² Nəpin kamhərer ia nəmri Pəelat, həni ərəha İesu i mə, “Kimaha iəhətəni iəmə i ramiri əpə iti kimaha nəkur İsrəl, məminisə kimaha mə təhəpwəh nəəkə penien nəmri takis m Kig Sisa. In rani mwi mə in Kristo, iərmama sə trərimənu ia kimaha.”

³ Miregi Pəelat rəres İesu i mə, “Ik kig səvəi nəkur İsrəl?”

Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “Ik ikani.”

⁴ Nənə Pəelat rini pen ti pris asori me mine nərmama me pam nəha mə, “İakətə iamınhi irə mə nərhəien riwən ia iəmə i.”

⁵ Mətə irəha həgkiari skai, mhəni mə, “Mətə iəmə i ramahatən nərmama me pam ia tənə Jutia, mamə irəha haməvisə mınraha me. In rino stat fwe ia tənə Kalili muvehe meste nari ia kwopun i.”

Iesu rərər ia nəmri Herot

⁶ Nəpin Pəelat riregi nəgkiariien nəha, rəres mə, “İəmə i in iəmə Kalili uə rekəm?” ⁷ Nənə nəpin Pəelat riregi mə İesu ruku pen ia kwopun nəha Herot ramərimənu ikın, rərhi pen in revən tukwe, ti nəri nə mə ia nəpin nəha Herot mwi fwe Jerusalem.

⁸ Nəpin Herot rətə İesu, rerin ragien pik. Tui kwopti rokeikei mə trətoni, ti nəri nə mə ramregi kani nəghin, nənə mokeikei mwi mə trətoni İesu ro nımtətien riti. ⁹ Ro pen Herot rəres İesu nəresien me rıpk, mətə İesu rıpkini mhə nəgkiariien riti. ¹⁰ İa nəpin nəha pris asori me mine nahatən me səvəi Loə həskəmter, mamhəgkiari skai, mamhəni ərəha İesu. ¹¹ Herot mine naruəgən me səvənhi kamhətə ərəha in, mamharis əkenhin irə. Nənə Herot rini nəkwən mə irəha tuharkahu pen karkahu amasan riti min. Nəpin hənarkahu pen raka min, Herot rərhi pen in rırərig mevən ti Pəelat. ¹² İa nəpin nəha Herot mine Pəelat krouvehe rouəkwein irau me mə iou riti. Mətə kupwən krouəmwəki irau me.

Pəelat rəsəni pen İesu ia rəgi naruəgən me

¹³ Pəelat rousəsımwin pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl ¹⁴ mini pen ti nırəha i mə, “Kimiaha hiəməuvehi iəmə i, mhəuvehe, mhərpwi ia nənimek, mamhəni mə ramiri raka nərmama ia suatuk atukwatukw. İakinəkiri raka noien səvənhi ia nəmrımıəha,

mətə iapkətoni mhə nari riti ro rərəha rəmwhen nəgkiariien me nəha kimiaha hiaməni, mamhəuasi in irə. ¹⁵ Herot mwi ripkətoni mhə nari riti ro rərəha. Ro pen rərhi pehe in rirərīg mwi muvehe tukutaha. Hətə ro! Iəmə i ripko mhə nari riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. ¹⁶ Ro iaminih irə takərisi in, nənə məseni in rier ia kalapus mamevən.” ^{17 a}

¹⁸ Mətə nərmana me nəha irəha pam həkwe in əpwəmwis mə, “Uvehi irapw iəmə nə məseni Parapas rier ia kalapus tukumaha.” ¹⁹ (Iəmə nəha Parapas raməmak ia kalapus ti nəri nə mə rīmərkwumen naruagənien riti ia taon nəha Jerusalem, nənə mousi əpune mwi iərmama.)

²⁰ Paelat rarə mægkiari mwi minraha ti nəri nə mə rokeikei mə trəsəni Iesu rier ia kalapus mamevən. ²¹ Mətə irəha kamhəkwe in əpwəmwis mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!” Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

²² Nənə Paelat rarə mægkiari sə ro kahar irə, mini pen ti nirəha i mə, “Ti nəfe? Nəfe nərəhəien in rino? Iakinətə raka in mə ripko mhə noien ərəha riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. Ro iaminih irə takərisi in, nənə, məseni in rier ia kalapus mamevən.”

²³ Mətə irəha haməmwur, mamhəkwe in əpwəmwis, mamhəni mə tukaməkeikei kərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau. Irəha həkwe in əpwəmwis iaminih irə mamhəuəvən meste ²⁴ Paelat rini mə tro nəkwanraha. ²⁵ Iəmə nəha Parapas sə kiməuvehi puvinmwə in ia kalapus ti naruagənien mine nousi əpune in iərmama Paelat rəsəni in rier ia kalapus mamevən, mətə ruvei pen Iesu ia rəgi naruagən me səvənhi mə irəha tuho irə rəmwhen ia nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hokeikei.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

²⁶ Naruagən me nəha həri Iesu, mhəier ia taon, mhətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Ruku pen ia kwopun riti iruə mauvehe ia taon. Irəha həkwtəmhiru in, mhəmri pen nei kamarkuau səvəi Iesu ia nuran, nənə mhəkeikei min mə trəvrani mukurirə Iesu. ²⁷ Nərmana me həpik kamhəkurirə Iesu. Nipran me həpik irəha minraha kamhəpi, mamhasək asori tukwe. ²⁸ Mətə Iesu ruvsini, məti pen mətə irəha, mini mə, “Nipran Jerusalem me. Kimiaha tihəpwəh nasəkien tukw iou, mətə tihəsək tukumiaha me mine nipwətimiaha me. ²⁹ Nəpin riti sə rauvehe trərəha anan. Tukini iaminih irə mə nipran me səməmə həpkəkwəhakwen mhə, mhəpkuvei pen raka mhə kənunu m iəkunouih, irəha həkurən nagienien. ³⁰ Ia nəpin nəha nərmana tuhəni pen ti təkuər me mə ‘Həkure tərini kimaha’ mine nəpatu me ‘Housəman kimaha.’ ³¹ Mə nərmana kamho narimnari me i nəpin nei ramərə ihi tukəfo irə nəpin nei ruvehe mimhi?”

³² Nənə naruagən me kamhəri iəmə ərəha mi kərui, mhəier mə tuhousi əpune irau irəhar Iesu. ³³ Irəha həuvehe ia kwopun nəha kani mə Kerhə səvəi Iərmama. Ia kwopun nəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mhərui tərini pen mwi iəmə ərəha mi nəha ia nei kamarkuau, riti ia nikare Iesu mwatuk, riti ia nikaren mour. ³⁴ Nənə Iesu rini mə, “Tata. Tikəpwəh nərpwinien tai noien ərəha səvənraha ti nəri nə mə hərəirei nəfe i kamho.” Nənə irəha həuai kirkiri tinari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen sin truvehi nəfe tinari səvənhi.

³⁵ Nərmana ia kwopun nəha kamhərər mamhəspau ia Iesu, mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamharis əkenhin irə, mamhəni mhənua, “In rīməuvehimiru nərmana me həpik. Trini minua in Kristo pərhiən sə Kumwəsən ruvərfi raka in, ramasan mə ruvehimiru atukw a in.”

³⁶ Naruagən me irəha mwi kamharis əkenhin irə, mamhəuvehe ipaka tukwe, mamhəmwur mə tuhəuvei pen waen sə rəfiə min, ³⁷ mamhəni mə, “Trini minua ik kig səvəi nəkur Isrel pərhiən, uvehimiru atukw ik!”

³⁸ Ia kənkəpwə irənhə irə nəkukuə riti kimərari mə Iesu tremhə ti nəfe. Rini mə: *In I KiG Səvəi Nəkur Isrel*

³⁹ Iəmə ərəha mi nəha sə krouəgher ia kwopun nəha riti rini ərəha Iesu i, mini mə, “Ik Kristo uə rekəm? Uvehimiru atukw ik mine kimrau!” ⁴⁰ Mətə in riti rinis in, mini mə, “Rosi ipkehekir mhə Kumwəsən uə? Kwa kiməuvei pehe nərpwinien mik rəmwhen a mwi irə. ⁴¹ Ratukwatukw a mə kamousi əpune krau iaminih. In i tai noien ərəha səkrau. Mətə iəmə i ripko mhə nari riti rərəha.”

⁴² Nənə iəmə nəha rarə mini mwi mə, “Iesu. Rerim tramrhi iou nəpin tikərimeu ia nitətə səim.”

⁴³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iakani nipərhiənien tukw ik i. Ipwet tikarə krau mik ia kwopun amasan nəha Parataes.”

^a **23:17:** Nəkukuə me ripik kimərari pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 17 riwən. **23:29:** Luk 21:23, Rev 6:16 **23:31:** 1Tes 4:17 **23:34:** Aes 53:12, Mat 5:44, Wok Me 7:60, Sam 22:18 **23:35:** Sam 22:7-8 **23:36:** Sam 69:21 **23:42:** Mat 16:28

Iesu remhā

⁴⁴⁻⁴⁵ Ipaka ti kurkwai nāpin ia ran nukuraanien sāvai meri riwān. Nāpitāvien ruvehe mousaman kwopun me pam ia tənā nāha meste aoa kahar rukurau. Ia nāpin nāha tinari sē rāgher tukuahāq rum sē ro ikinan anan fwe ia nākwai nimwā sāvai Kumwesān reitehi nīpārīn kēru. ⁴⁶ Nānā Iesu rākwein āpwāmwis mīni mā, “Tata. Iakāmri pehe nānimwīk ia rāgim.” Rīni nāgkiariien nāha, nānā muvehi neiahāgīen sāvānhi sāmpan, memhā.

⁴⁷ Iaruagān riti sāvai nākur Rom nāha in rasori ia naruagān me irāha pam hantret. Nāpin rātōni Iesu mā rīnāfemhā irā, rāgnāgīni Kumwesān, mīni mā, “Nīpārhiēnien. Iāmē i in iāmē atukwatukw.” ⁴⁸ Nānā nārmama me pam sāmame hānōusāsīmwīn irāha me fwe ikīn ti nāspāuīen ia nāri nāha kīno ia Iesu, nāpin hātōni, hārāgīg pen imwānraha, mhāregī rārāha, mamhārūi kwānpwenhīnraha tukwe. ⁴⁹ Nārmama me pam sāmame hāukurān Iesu, mīne nīprān me nāha sāmame hānamākūrīrā in fwe ia tənā Kalīli, kamhārēr isīpwīn, mamhāspāu ia narīmānari me nāha.

Josef rārkwafā nīpwrai Iesu ia nīpāgī kārūāterei

⁵⁰⁻⁵¹ Iārmama riti nāghīn nā Josef. Imwāni nā Aramatia taon riti sāvai nākur Isrel. Josef in ramākure irāha nāmā asori me sāvai nākur Isrel nāpin hōusāsīmwīn irāha me. Nōien sāvānhi rāmasan matukwatukw. Nāpin nāmā asori me hānārāi sīmwīn mā tukōusi āpune Iesu, Josef nīpkāsēni mhā. Ia nāpin me in rāmēitenhi mā trātōni nītātē sē Kumwesān ramārīmanu irā ruvehe. ⁵² Josef revān ti Paelat, māres mā kō rāsēni in ruvehi nīpwrai Iesu. ⁵³ Nāpin Paelat rāsēni, Josef revān, muvehi raka nīpwrai Iesu ia nei kamarkuauī, nānā muvegi ia tinari kani mā līnen, mevān māmri pen ia nīpāgī kārūāterei sē kīnārāi ārori raka, kīpkāmri pen raka mhā nīpwrai iārmama riti ikīn. ⁵⁴ In i nāpin kamāpnāpenā irā ti Sapat, Sapat ruvāuvehe ipaka.

⁵⁵ Nīprān me nāha sāmame hāmāier ia tənā Kalīli, mhākūrīrā Iesu mhāuvehe, irāha hākūrīrā Josef i, nānā mhātōni nīpāgī kārūāterei nāha mīne Josef rāfāmri pen nīpwrai Iesu irā. ⁵⁶ Nāpin hātōni pam, hārāgīg, mhāpnāpenā nīmwai nāri me nepwīn sē nīpekinraha rapēin amasan, mhāpnāpenā mwi senta me nepwīn. Nānā ia Sapat hapwis rāmwhēn sē Loa rīmāni.

24*Iesu rātūi mwi ia nemhāien sāvānhi*

¹ Ia Sante, nāpnāpin anan, nīprān me nāha hāuvehi nīmwai nāri me sāmame hāpnāpenā raka ia nīrāha nīpekinraha rapēin amasan, mhāuvehi mhāvūn ia nīpāgī kārūāterei nāha kīnārkwafā nīpwrai Iesu ikīn, ² nānā mhātōni kārūāterei asori nāha kīnārāpīnhā pen ia tārhuī nīpāg kīnāsēkwusēkwu raka i. ³ Mātē nāpin hasu puvnīmwā ia nīpāg, hāpkātōni mhā nīpwrai Iesu līrimānu sēkitāha. ⁴ Nāri nāha ro nātērigīen sāvānraha rāvsausīni pīk. Nāpin kamhārēr mamhātērigī tukwe, tēkwātēkwūni a mwi iārmama kēru krouier irāpw ti nīrāha. Tinari sāvānrau ramāhiāpw. ⁵ Irāha hātōni hāhekīr mhānīmwi irāpw nānīmēnraha ia tīprānā. Nānā iārmama mī nāha krouni pen ti nīrāha i mā, “Rēfo kīmīāha hīamātūi iārmama sē rīmīru ia kwopun i kamārkwafā nīpwrai nārmama sē hemhā ikīn?” ⁶ In riwān i, mātē in rīnētūi mwi. Rerīmīāha tramrhi nāgkiariien i in rīmāni pehe tukumīāha i nāpin rīnamarā ihī fwe ia tənā Kalīli. ⁷ In rīmāni mā, ‘Irāha tuhamākeikei mhāvūvei pen iou, Iāmētī Iārmama, ia rāgī nāmā ārāha me. Nānā nāmā ārāha me nāha tuhārūi tārīni pen iou ia nei kamarkuauī. Takemhā, mātē nāpin sē ro kahar irā takētūi mwi.’” ⁸ Nānā nīprān me nāha rerīnraha rīrhi mwi nāgkiariien nāha sāvānhi.

⁹ Hārāgīg ia nīpāg, mhāvūn, mhātōni eleven nārmama me sāvai Iesu mīne nepwīn mwi, hāni pen narīmānari me i ti nīrāha. ¹⁰ Nīprān me nāha sāmame hāni irāpw narīmānari me i ti āposol me sāvai Iesu irāha nāha Meri Maktala, mīne Joana, mīne Meri mama sāvai Jemes, mīne nīprān me nepwīn mwi irāha mīnrahar. ¹¹ Mātē āposol me rerīnraha rīrhi mā rosī nāgkiariien nāha sāvānraha ro nāri auār a irā. Irāha hāpkīni mhā nīpārhiēnien irā. ¹² Mātē Pīta rīskāmter, māiu, mevān ia nīpāgī kārūāterei nāha kīnārkwafā nīpwrai Iesu ikīn, mārpāsuk, mātī puvnīmwā, mātōni tinari me nāha līnen sē kīmāvegi nīpwrai Iesu irā ramrīmār, mātē nāri riti mwi riwān. Nānā in rāpwāh kwopun nāha māmēvān mārkarīnari ia nāfe rīnātōni.

Iārmama kārū sāvai Iesu krauesi pen suatuk rauevān fwe Emeas

¹³ Ia nāpin a mwi nāha iārmama kārū sāvai Iesu krauevān ia rukwānu riti nāghīn nā Emeas. Rukwānu nāha ipaka ti Jerusalem kavān rāmwhēn ia kilōmeta irāha pam eleven.

14 Irau krauægkiari pəri ia narimnari me nəha kino. 15 Nəpin nəha krauægkiari pəri irə, Iesu ruvehe ipaka, mamavən irəhar minrau, 16 mətə nari riti ruvegi nətərigien səvənrau, kroureirei mə Iesu nəha.

17 Nənə Iesu rini pen ti nirau i mə, “Nəfe i irauavən rauni pen tukumirau me i?”

Nənə krouarer, nənimenrau ripkagien mhə. 18 Irau riti, nəghin nə Kleopas, rini pen tukwe in mə, “Rosi ik əpa ia narmama me səməme kamhavən fwe ia Jerusalem ikreirei narimnari me nəha kino nərineiv m neis mine?”

19 Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Nəfe narimnari?”

Miregi krouni pen tukwe in mə, “Narimnari me nəha kino ia Iesu, iəmə Nasaret. Iəmə nəha in profet riti. Ia nəmri Kumwesən mine ia nəmri narmama narimnari me sə in rino mine nəgkiariien səvənhi ro nənimwin miskai. 20 Pris asori me mine nəmə asori me səkitaha həməuvei pen in ia rəgi nəkur Rom mə irəha tuhəni mə in traməkeikei memhə. Nənə irəha hərəi tərini pen in ia nei kamarkuau. 21 Mətə kimaha iahənəmri pen əknekkin nətərigien səkimaha irə mə in iərmama sə treivinari ia kitaha nəkur Isrel. Narimnari me nəha kino, mətə nari riti mwi, ipwet i nəpin sə ro kahar irə. 22 Riti mwi, nipran nepwin ia təmwen səkimaha ho nəmrimaha rier. Ia nəpnəpin anan həuvən fwe ia nipəg sə kinərkwafə iəmə nəha lkin, 23 mətə həkətəni mhə nipwran. Nəpin irəha hərəig pehe, həni mwi mə hənətəni agelo mi kəru krouier pehe ti nirəha, krouni minuə in rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. 24 Nərmama nepwin ia təmwen səkimaha həuvən fwe ia nipəgi kəruətəri nəha, nənə mhətəni rəmwhen atukwatukw mə nipran me nəha həməni, mətə həkətəni mhə nipwrai iəmə nəha.”

25 Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kwa rosi kimiaha hiəreirei nəgkiariien me pam sə profet kupwən me həməni. Rəfo kimiaha hiamo tanpen ia rerimiahə, mhəpwəh nini akwauakwien nipərhiēnien irə? 26 Kumwesən ruvəni raka mə iəmə nəha kani mə Kristo traməkeikei miregi nəmisəien me nəha kurirə revən muvehi nasoriien səvənhi.” 27 Nənə Iesu rəusiəre pui pen amasan ti nirau i nipwrai nəgkiariien me pam sə kimərai pen ia Nəkukuə lkinan səməme haməgkiari ia in. Ia nəgkiariien səvənhi rəgkiari ia nəkukuə səvəi Moses muvehe meste nəkukuə me səvəi profet me. 28 Nəpin irəhar haruvehe ipaka ti rukwənu nəha irau krauevən ikin, Iesu ramo rəmwhen mə in trəpwəh irau mavən mamevən. 29 Mətə irau krouəkeikei min, rouni mə, “Samaro pəpim kitahar mik. Rinaməruarəv. Ripko mhə tui meri rivə.” Ro pen Iesu ruvnimwə irəhar minrau mə tuamharo pəpim.

30 Nəpin in rəkure mə trəni pəri nari irəhar minrau, ruvehi bred, məfwaki mēni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, muvei pen minrau. 31 Ia nəpin nəha nətərigien səvənrau rəsəvər, krinauatə rinaukuren mə Iesu nəha. Nənə təkwtəkwni a mwi in riwən ia nəmminrau. 32 Nənə irau krouni pen tukunrau me i mə, “Pərhiēn. Nəpin raməgkiari pehe m krau ia suatuk, maməusiəre pui pehe nipwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə lkinan, nəgkiariien səvənhi ramanan pik, mamə rerirau ramagien.”

33 Nənə ia nəpin nəha krouəskənter, rourəig rouevən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha krouətə narmama me eleven səvəi Iesu mine narmama nepwin mwi irəha minraha hənouəsəsimwin raka irəha me, 34 mamhəni mə, “Nipərhiēnien. Iərimənu səkitaha rinətui mwi. In ruvəier irapw raka ti Saemon.” 35 Nənə iəmə mi nəha krouni irapw nəfe krinouətəni ia suatuk, rouni mwi krinəfo rouətəni sas ia Iesu nəpin in raməkwsen bred.

Iesu rier irapw ti narmama səvənhi

36 Nəpin irau krauægkiari ihi ia nari m nari me nəha, təkwtəkwni a mwi hətəni Iesu ramərer ia kurkwənraha, mīni pen ti nirəha i mə, “Nəmərinuēn trarə tukumiahə.”

37 Mətə irəha həkərinariri irə, mhəhekir. Rerinnraha rirhi mə kamhətəni nənimwi iərmama riti. 38 Ro pen Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo hiamhekir iaminhi irə? Rəfo nəresien me kamhəutə ia rerimiahə mamho kimiaha hiəpwəh niniēn nipərhiēnien ia nirak? 39 Hətəni ro rəgik mi mine nisuk mi. Kwa iou i. Hərəpi iou, mhəregi, mhəukurən mə nusak i mine nikəkrik i. Mətə nənimwi iərmama nusan mine nikəkrikin riwən.”

40 Iesu rini nəgkiariien nəha, misəni irapw rəgin mi mine nisun mi ti nirəha hətəni. 41 Nəpin hətəni nəmminraha rier. Rerinnraha ragien. Mətə nahatətəien səvənraha ramərməru ihi. Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmiaha i nəveginien uə rekəm?” 42 Nənə irəha həuvei pen nipəri nəmu afə riti min. 43 In ruvehi məni ia nəmminraha.

44 Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Narimnari me i kamhesi pen nəgkiariien me səiou sə iakiməni pehe tukumiahə i fwe kupwən nəpin iakinaməre pəri ihi kitaha m kimiaha.

Iakiməni minuə nəgkiariien me pam nəha kimərai pen ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me mine Ol Sam səməme kamhəgkiari ia nirak tuhaməkeikei mhəuvehe mhəukuə.”

⁴⁵ Nənə in rəsevər ia nətərigien səvənraha mə irəha tuhəukurən nīpwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, ⁴⁶ rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien me nəha kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan həni iamihhi mə iou Kristo takaməkeikei mukupwən miregi namisəien, memhə, nənə ia nəpin sə ro kahar irə iakətui mwi. ⁴⁷ Tukəvisau irapw mə nərmama tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me, mhahatətə ia nirak, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səvənraha. Tukukupwən kəvisau irapw nəgkiariien i ia Jerusalem kurirə revən ti nərmama ia tənəmtənə me pam. ⁴⁸ Kimiaha nəha hianətoni narimnari me i ia nənimemiaha. ⁴⁹ Həregi ro! Iou takərhi pehe Nənimwin Ikinan reiwaiu pehe tukumiaha rəmwən ia Tata səiou rino raka promes irə. Mətə kimiaha tihəpwəh nierien ia taon i meste niskaiien nəha trukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Kumwesən trarkahu pehe m kimiaha.”

Iesu rutə mevən fwe ia neiai

⁵⁰ Nənə Iesu riri irəha mhəier mhəuvən mheste nari fwe rukwənu nəha Petani. Ia kwopun nəha in ruvehi utə rəgin mi, məkwein amasan ia nirəha. ⁵¹ Nəpin raməkwein amasan ia nirəha, raraka ia nirəha, nənə kuvəhi utə in revən fwe ia neiai. ⁵² Irəha hənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min. Nəpin hərərig mhəuvən fwe ia Jerusalem, rerinraha ragien pik. ⁵³ Ia nəpin me kamhəuvən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhəgnəgini in.

Jon Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rımərai nəkukuə sə ro kefə irə raməgkiari ia nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo. Jon in iərmama riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu. Iesu rokeikei pik in. Jon rımərai nəkukuə i ia nuk 90-100. In rokeikei mə kitaha nərmama tsəvsini nəkukuə i pwəh ro nukurənien i tukutaha mə Iesu in Kristo, Tini Kumwesən. Jon rokeikei mə kitaha tsəni nıpərhiendien irə, nənə mhəuvehi nımıruien ia nəghi Iesu (Jon 20:31). Jon raməgkiari ia nımıruien mine wok səvəi Iesu Kristo. Mətə nəkukuə səvənhi ropə ia nəkukuə səvəi Matiu, Mak, mine Luk. Ia nəkukuə səvənhi Jon rini irapw nımtətien krırım səməmə Matiu, Mak, mine Luk həpwəh nəgkiariien irə. Mətə ia nəkukuə Matiu, Mak, mine Luk haməgkiari ia nımtətien kəru a səməmi Jon raməgkiari mwı irə. Nəkukuə i nusipekinien me səvəi Iesu riwən irə, mətə raməgkiari pik ia nəvənien səvəi Iesu irəha in me nepwin. Jon rımərai nəkukuə i mə kitaha tsaməkeikei mhəkukurən nımtətien me səməmə Iesu Kristo rino. Nımtətien me nəha hamo pui mə Iesu Kristo in Kumwesən in rauvehi nıskaiien asori me. Nıpərhiendien Jon ramahatən mə Iesu Kristo in Tini Kumwesən, mətə in ramahatən mwı mə Iesu in iərmama rəmwhen ia kitaha nəpın nepwin rerin rəpou, nəpın nepwin tipwin rəpou, mamə mwı nokeikeiien.

Nægkiariien səvəi Kumwesən ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha

¹ Fwe tui, nəpın tiprənə ramiwən ihi, Nægkiariien səvəi Kumwesən rınarə raka.^a Nægkiariien nəha ramarə irau Kumwesən. Nægkiariien nəha in Kumwesən. ² In rınarə raka irau Kumwesən fwe tui nəpın tiprənə ramiwən ihi. ³ Narımmari me pam həuku pen irə mharə. Narımmari me pam səməmə kamharə riti riwən rıpkuku pen mhə irə marə. ⁴ Nægkiariien nəha in nukune nımıruien. Nımıruien nəha in nukuraanien sə raməhiəpwin nərmama. ⁵ Nukuraanien nəha raməhiəpwin ia nəpitəvien, nəpitəvien kə rıpkusəman mhə.

⁶ Iərman riti Kumwesən rərhi pehe i nəghin nə Jon. ⁷ In ruvehe mə trərer irapw mægkiari ia nukuraanien nəha pwəh nərmama həregi nəgkiariien səvənhi, nənə mhəni nıpərhiendien irə. ⁸ Rıpkə mhə Jon in nukuraanien nəha, mətə ruvehe mə trərer irapw mægkiari irə, ⁹ mını mə nukuraanien pərhiien sə raməhiəpwin nərmama me pam na truvehe ia tiprənə i.

¹⁰ Nıpərhiendien nukuraanien nəha ruvehe ia tiprənə i. In nəha Nægkiariien nəha tiprənə i mine nərmama me pam həuku pen irə mharə, mətə nəpın rier pehe irə irəha həreirei mə in sin. ¹¹ In ruvehe imwəni atukwatukw, mətə nəkur imwəni me həpkəsevər mhə ia rerınraha tukwe. ¹² Mətə nərmama me səməmə həsevər ia rerınraha tukwe, in ruvei pen nasorıien mınraha mə irəha nıpwənəti Kumwesən me. In ruvei pen nasorıien nəha mə nərmama me pam səməmə kamhəni nıpərhiendien ia nəghin. ¹³ Mətə nəpın həuvehe mhə nıpwənəti Kumwesən me ia nırəha, irəha həpkətui pehe mhə ia nite tata mine mama, uə ia nokeikeiien səvəi nıpwranrau, uə ia nətərıgien səvəi iərman riti, rekam. Kumwesən əpa ruvei pen nımıruien vi mınraha ro irəha həuvehe nıpwənəti me.

¹⁴ Nægkiariien səvəi Kumwesən^b ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha rarə ouıhi a kımaha mın. Kımaha iahənətoni nasorıien səvənhi, nasorıien sə in rauvehi ti nəri nə mə in Tini Kumwesən anan kuatia. Iahənətoni mə rerin rukuər ia namasanien mine nıpərhiendien.

¹⁵ Jon rərər irapw mægkiari irə, məkwein əpwəmwis, mını mə, “Iəmə i in i iəmə sə iakınægkiari irə nəpın iakını mə, ‘Iəmə sə trukurırə pehe iou, in rasori ia nırak, ti nəri nə mə nəpın iəpkətui pehe mhə ihi, mətə in rınarə raka.’ ” ¹⁶ Nəna ti nəri nə mə rerin rukuər ia namasanien mine nıpərhiendien, nəpın me kitaha pam saməuvehi narımmari amasan me raku pen tukwe. ¹⁷ Loə sə Kumwesən ruvei pehe ruku pen ti Moses, mətə namasanien mine nıpərhiendien ruku pen ti Iesu Kristo. ¹⁸ Iərmama riti rıpkətəni raka mhə Kumwesən, mətə Tini Kumwesən anan kuatia in Kumwesən. Ia nəpın me in ipaka ti Tata səvənhi. In rino pui pehe Tata səvənhi mə kitaha.

Nægkiariien səvəi Jon Paptas

1:1: Jon 17:5, 1Jon 1:1-2, Rev 19:13 ^a **1:1:** Uə “Nægkiariien rınarə raka.” **1:3:** 1Kor 8:6, Kol 1:16-17, Hip 1:2
1:4: Jon 5:26 **1:5:** Jon 3:19 **1:6:** Mat 3:1, Luk 1:13-17,76 **1:8:** Jon 1:20 **1:9:** Jon 8:12, 1Jon 2:8 **1:10:**
Jon 1:3, 17:25 **1:12:** Kal 3:26 **1:13:** Jon 3:3-6, Jem 1:18, 1Pit 1:23 **1:14:** Aes 60:1-2, Kal 4:4, Fil 2:7, Hip 2:14,
Luk 9:32, Jon 2:11 ^b **1:14:** Uə “Nægkiariien ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha.” **1:15:** Jon
1:27,30, Mat 3:11 **1:16:** Kol 2:10 **1:17:** Eks 34:28, Rom 6:14, 10:4 **1:18:** Eks 33:20, Jon 6:46, 1Tim 6:16, 1Jon
4:12, Mat 11:27

¹⁹ Nægkiariien sɔvɔi Jon ro iamɪnhi irə. Nəpɪn riti nɛmə asori me sɔvɔi nəkur Isrel hərhi pen pris me nepwin mine Livaet me nepwin hɔier ia Jerusalem mhəuvən mə tuhares pen in mə, “Ik sin?” ²⁰ Nənə Jon ripkəpnəpen mhə, mətə rəgkiari, mo nukurənien i, mini mə, “Ripko mhə iou Kristo.”^C

²¹ Miregi irəha hərəs pen in mə, “Ik Elaeja?”

Miregi in rini mə, “Rəkəm. Ripko mhə iou Elaeja.”

Miregi irəha hənɪ mə, “Ik profet nəha kiməni mə truvehe?”

Miregi in rini mə, “Rəkəm.”

²² Ro iamɪnhi irə irəha hənɪ pen tukwe in mə, “Ik sin? Kimaha tahaməkeikei mhəuvei pen nəgkiariien m səməme hənərhi pehe kimaha. Ikəfni irə ia niram?”

²³ Miregi Jon rini mə, “Iou iəmə i kamregi rerik ia kwopun akwesakwes ikin. Iakaməkwein əpwəmwis mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi^d suatuk sɔvɔi Iərimənu səkɪtaha.’ Noien i iakamo ramesi pen nəgkiariien sɔvɔi Profet Aesea kupwən.”

²⁴ Nərmama me i səməme kinərhi pehe irəha nepwin Farisi me. ²⁵ Irəha hərəs pen Jon i mə, “Rəfo ikamo pəptaes ia nərmama, mətə ripko mhə ik Kristo uə Elaeja uə profet nəha Nəkukua Ikinan rani mə truvehe?”

²⁶ Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Iakamo pəptaes ia kimiaha ia nui, mətə iərmama riti ramərer kurkwan ia kimiaha hiəreirei. ²⁷ Iou iakiməkupwən muvehe, iəmə nəha in trukurirə. Iapkamwhen mhə mə takifi raka nəkwus ia put səvəni.”

²⁸ Narimnari me i hɔier pehe ia rukwənu Petani fwe nɪkare nui aris Jotan pen, kwopun Jon ramo pəptaes ikin.

Kwəti sipsip sɔvɔi Kumwesən

²⁹ Kini rakwakwi irə Jon rətoni Iesu ravən mauvehe. Nəpɪn rətoni, rini mə, “Hətə ro in i kwəti sipsip sɔvɔi Kumwesən. In truvehi raka noien ərəha me sɔvɔi nərmama me ia tiprənə i. ³⁰ Iəmə i in i iakaməgkiari irə nəpɪn iakiməni mə, ‘Iəmə sə trukurirə pehe iou, in rasori ia nirak, ti nəri nə mə nəpɪn iapkətui pehe mhə ihi, mətə in rɪnarə raka.’ ³¹ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə iakiməuvehe, mamə pəptaes ia nui mə takətə sas in, nənə mahatan nəkur Isrel irə pwəh irəha hətəni mhəukurən.”

³² Nənə Jon rarə mini irəpw mwi mə, “Iou iakinətəni Nənimwin Ikinan ruku pen fwe ia neiai meiwaiu rəmwhen ia mak inhəripw muvehe məkure irə. ³³ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə iəmə sə rɪnarə pehe iou mə tako pəptaes ia nui rini pehe tukw iou i mə, ‘Ik tikətəni Nənimwin Ikinan reiwaiu məkure ia iərmama riti. Iərmama nəha in nəha tro pəptaes ia Nənimwin Ikinan.’ ³⁴ Iou Jon iakinətəni nəri i, nənə mani minus iəmə i in Tini Kumwesən.”

Iesu rɪnaməkwein nərmama me sɔvəni

³⁵ Kini rakwakwi irə, Jon ramərer ia kwopun a mwi nə irəhar iərmama kəru səvəni. ³⁶ Nəpɪn rəti pen mətəni Iesu ramavən makurau, rini mə, “Hətə ro in i kwəti sipsip sɔvɔi Kumwesən.”

³⁷ Iərmama mi nəha sɔvɔi Jon krouregi in rini nəgkiariien nəha, nənə kraukurirə ia Iesu. ³⁸ Iesu ruvsini mətəni irau kraukurirə in, nənə rini pen ti nirau i mə, “Kimirau irouətui nəfe?”

Miregi krouni pen tukwe in mə, “Rapai, ikamarə pəku?” (Nəgkiariien nəha “Rapai” nipwran mə Iahatən.)

³⁹ Miregi in rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe rouətəni.” Ro pen irau krouevən, rouətəni kwopun in ramarə ikin. Nənə irau krouarə irəhar min ia nəpɪn nəha ti nəri nə mə rɪnaməruarəv ipaka meri riva.

⁴⁰ Irau riti riregi Jon rəgkiari nənə rukurirə ia Iesu in nə Antru, piəvi Saemon Pita. ⁴¹ Nəri sə rukupwən mo in revən mətəni piəvni Saemon, nənə mini pen tukwe in mə, “Kimaha iahətəni Mesaea.” (Mesaea nipwran mə Kristo.)^e ⁴² Nənə in riri Saemon mevən ti Iesu. Iesu rəti pen mətəni Saemon, mini mə, “Ik Saemon, tini Jon. Tukəkwein ik mə Kefas.” (Kefas nipwran mə Pita.)

1:20: Jon 3:28 ^C **1:20:** Nəhag nəha “Kristo” raməgkiari ia iəmə nəha profet kupwən me həməni mə truvehe muvehimiru nərmama. **1:21:** Dut 18:15,18, Mat 11:14, Jon 6:14, 7:40 **1:23:** Aes 40:3 ^d **1:23:** Uə “Kimiaha tihaməkeikei mhəmri atukwatukw suatuk sɔvɔi Iərimənu səkɪtaha.” **1:25:** Mat 21:25, Jon 1:33 **1:27:** Jon 1:15, Wok Me 13:25 **1:28:** Mat 3:6, Jon 10:40 **1:29:** Aes 53:6-7, Jon 1:40, 1Pit 1:18-19 **1:30:** Jon 1:15 **1:32:** Mat 3:16 **1:33:** Luk 3:2-3 **1:34:** Mat 3:17, 17:5, Mat 27:54 **1:36:** Jon 1:29 **1:40:** Mat 4:18-20 **1:41:** 1Saml 2:10, Sam 2:2, Jon 4:25 ^e **1:41:** Nəgkiariien mi nəha “Mesaea” mine “Kristo” krouəmnamwhen a. Mesaea nəgkiariien Hipru. Kristo nəgkiariien Krik. Nəhag mi nəha krouəgkiari ia iəmə nəha profet kupwən me həməni mə Kumwesən trəhi pehe i ruvehe muvehimiru nərmama. **1:42:** Mat 16:18, Mak 3:16

Iesu rækwein Filip mine Nataniel

⁴³ Kini rakwakwi irə, Iesu rokeikei mə trevən ia tənə Kalili. In rətui Filip, mətoni, mini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.”

⁴⁴ Filip naha in iəmə Petsaeta, imwei Antru mine Pita. ⁴⁵ Nənə Filip rətui Nataniel, mətoni, mini pen tukwe in mə, “Kimaaha iahətoni iəmə i Moses rimərai ia nəkuə səvəi Loa mine profet me mwi həmərəi mamhəgkiari irə. In iəmə Nasaret, tini Josef. Nəghin nə Iesu.”

⁴⁶ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Ko nari amasan riti ruku pen ia Nasaret uə?”

Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Uvehe mətoni.”

⁴⁷ Nəpin Iesu rətoni Nataniel ravən muvehe, in rəgkiari irə, mini mə, “Hətə ro. Iəmə Isrel pərhiən i. Neikuəien riwən irə.”

⁴⁸ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Ikəfukurən iou?”

Miregi Iesu rini mə, “Nəpin ikaməkure tegin niemis, Filip rəpwəh ihi nəkweinien ik, iakinətə raka ik.”

⁴⁹ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Iahatən. Ik Tini Kumwesən pərhiən. Ik pərhiən kig səvəi nəkur Isrel.”

⁵⁰ Miregi Iesu rini mə, “Rəfo? Ikini nīpərhiənien ia nirak ti nəri nə mə iakini nəgkiariən i mə ‘Iakinətə raka ik ikaməkure tegin niemis’? Ik tikətoni narimnari me nepwin mwi hasori ia səmə naha.” ⁵¹ Iesu rarə mini pen mwi tukwe in mə, “Iakani nīpərhiənien tukumiaha i kimiaha tihətoni kəpuapən trəkweg nənə nagelo me səvəi Kumwesən tuhaməutə mamhei-waiu ia Iəməti Iərmama.”

2*Nəkur Kena həiri pen vi a pran riti m iərman səvənhi mhəgien irəha minrau*

¹ Kini neis irə nərmama nepwin ia rukwənu Kena ia tənə Kalili həiri pen vi a pran riti m iərman səvənhi, mharə mho mwi nəveginien asori riti mamhəgien pəri irəha minrau. Mama səvəi Iesu irəha minraha. ² Kinəkwein Iesu mine nərmama me səvənhi mə irəha mwi tuhəuvən mhani pəri nari irəha minraha. ³ Nəpin waen ruvəiwən, mama səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Sənmwinraha waen ruvəiwən.”

⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i. Ikəfo mani pehe nəri i tukw iou? Nəpin səiou ripkuvehe mhə ihi.”

⁵ Miregi mama səvənhi rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari mə, “Kimiaha tihəməkeikei mho nəfe nəghin in trini pehe tukumiaha i.”

⁶ Ia kwopun naha nəri kamərəmin pen nui irə irəha pam sikis kino ia kəruətərei. Irəha kuatia kuatia rukurən nuvehien eiti uə hantret twenti lita. Nui naha səvəi nəkur Isrel kamhərkwerig irə.)

⁷ Iesu rini pen ti nərmama me naha kamho tukwini nari mə, “Kimiaha tihərəmin pen nui ia nəri kamərəmin pen nui ia nirəha.” Irəha hərəmin meste pehe rukuə.

⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəha təkwtəkwni kimiaha tihəkwhəi raka nepwin, mhəuvehi mhəuvən mhəuvei pen m iəmə asori səvəi nəveginien asori.” Ro pen irəha həuvehi mhəuvən. ⁹ Nəpin iəmə asori səvəi nəveginien asori rənimwi əghan nui naha, nui sə Iesu rino ruvehe mo waen i, in rirərei mə waen ruku pəku. (Mətə iotukwininari me səməme həkwhəi raka nui irəha həkurən.) Ro iaminhi irə iəmə asori səvəi nəveginien naha rəkwein iərman sə ripkarə vi a irau pran səvənhi ruvehe, ¹⁰ rini pen tukwe in mə, “Samarə kamo nəveginien asori iaminhi kukupwən kukwəhi raka waen sə ramasan pik kauvei pen m nərmama. Nənə nəpin nərmama me hənənimwi asori kwopoti, kukwəhi raka sə ripkamasan pik mhə kauvei pen minraha hənimwi. Mətə ik ikəpwəh nukwəhi rakaien waen sə ramasan pik meste naha təkwtəkwni.”

¹¹ In i nīmətəien sə Iesu rukupwən mo ia rukwənu Kena ia tənə Kalili. Ia nīmətəien naha in rahatən rəpən nasorien səvənhi. Nənə nərmama me səvənhi həni nīpərhiənien irə.

Iesu rəkoui irapw nərmama səməme kamho maket ia nimwə səvəi Kumwesən

¹² Kurirə irə Iesu rewaiu pen fwe taon Kapaneam irəha mama səvənhi mine piəvni me mine nərmama me səvənhi. Nənə irəha harə nəpin ouih i a fwe ikin.

¹³ Nəveginien asori səvəi nəkur Isrel kani mə Pasova rinəuvehe ipaka. Iesu rutə pen fwe Jerusalem, ¹⁴ mətoni nərmama nepwin ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən kamhəmri pen nəmri nari ia kau me mine sipsip me mine menu me. Nepwin kamhəkure mamhəvriwei mane. In rətoni irəha, ¹⁵ ruvehi nəkwus me, mo kwənkirkir irə, məkoui irapw irəha pam mine sipsip me mine kau me həier irapw ia nimwə naha. In rətəgi irapw mane səvəi

nærmama kamhævriwei i, muvsini tepol me sævənraha. ¹⁶ Nənə sëmæme kamhæmri pen næmri nari ia menu me, in rini pen ti nirəha i mæ, “Kimiaha tihæuvehi næri me i mharaka, mhæpwəh noien nimwə səvai Tata səiou ro kwopun kauvehi næmri nari ikin.”

¹⁷ Ia næpin nəha nærmama me sævənhi rerinraha rirhi nægkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rini mæ, “Iakokeikei pik nimwə səim. Nokeikeiien nəha rauək rəmwhen ia napw ia rerik.”

¹⁸ Ro pen nəmæ asori me səvai nəkur Isrel həni pen tukwe in mæ, “Sin riməuvei pehe nasorriien mik mæ tiko narimnari me i? Nəfe nəha nimtətien tiko m kimaha pwəh iahətoni mhəukurən?”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mæ, “Housi testesi nimwə i səvai Kumwesən, nənə ia næpin səro kahar irə takuvehi utə mwi.”

²⁰ Miregi nəmæ asori me səvai nəkur Isrel həni mæ, “Kwa nimwə i səvai Kumwesən kuvrhəkin nuk irəha pam foti-sikis. Tikəfo muvehi utə mwi ia næpin kahar?” ²¹ Mətə nimwə nəha səvai Kumwesən Iesu raməgkiari irə in nə nipwran. ²² Ro iamnhi irə næpin Iesu rətui mwi ia nemhəien sævənhi, nærmama me sævənhi rerinraha rirhi mæ in riməni nægkiariien i, nənə irəha həni nipərhiienien ia Nəkukuə Ikinan mine nægkiariien nəha Iesu riməni.

²³ Nəpin Iesu in fwe Jerusalem ti nəveginien asori nəha kani mæ Pasova, nærmama həpik hətoni nimtətien me nəha in ramo, mhəni nipərhiienien ia nəghin. ²⁴ Mətə Iesu ripkini mhə nipərhiienien ia nirəha, mhəpwəh nini pamien rerin ti nirəha i, ti næri nə mæ in ruvəukurən raka nærmama me pam. ²⁵ In ripkətui mhə iərmama riti tro pui pen nətərigien səvai iərmama min, ti næri nə mæ in ruvəukurən raka nəfe ramarə ia reri iərmama.

3

Nikotimas revən ia næpin maməgkiari m Iesu

¹ Iəmæ asori riti səvai nəkur Isrel nəghin nə Nikotimas. In Farisi riti. ² Iəmæ i ruvehe ti Iesu ia næpin, mīni pen tukwe in mæ, “Iahatən. Kimaha iahəukurən mæ ik iahatən riti sə Kumwesən rərhi pehe ik. Iərmama riti riwən ko ro nimtətien me i sëmæme ikamo trini minuə Kumwesən ripkarə mhə tukwe.”

³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iakani nipərhiienien tukw ik i trini minuə iərmama kipkukwəhi mhə mwi in, ko in ripkətə mhə nitətə sə Kumwesən raməimənu irə.”

⁴ Miregi Nikotimas rini pen tukwe in mæ, “Tukəfa kukwəhi mwi iərmama sə ruvəpwinari raka? Ko in revən mwi ia tipwi mama sævənhi mæ tukukwəhi mwi in ua rekam?”

⁵ Miregi Iesu rini mæ, “Iakani nipərhiienien tukw ik i trini minuə iərmama kəpwəh nukwəhien in ia nui mine Nənimwin, ko in ripkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən raməimənu irə. ⁶ Nəri sə iərmama rukwəhi in iərmama. Nəri sə Nənimwin rukwəhi in nənimwin. ⁷ Tikəpwəh nərkəriien nari mæ iakini pehe tukw ik i mæ “Tukaməkeikei kukwəhi mwi ik.” ⁸ Nimətəgi ravən mamevən ia kwopun pəku rokeikei mæ trevən ikin. Kimiaha hiəmregi rameikweikwi nimwai nari, mətə hiəreirei mæ ruku pəku mauvəku. Nərmama me pam sëmæme Nənimwin rukwəhi irəha ho mwi iamnhi.”

⁹ Miregi Nikotimas rini pen tukwe in mæ, “Tukəfo narimnari me i ruvehe mo iamnha irə?”

¹⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ik iahatən səvai nəkur Isrel. Rəfo ikreirei narimnari me i? ¹¹ Iakani nipərhiienien tukw ik i kimaha iahaməni nəfe iahəukurən, mamhəgkiari ia nəfe iahətoni ia nəmrimaha, mətə kimiaha hiəpkiini mhə nipərhiienien ia nægkiariien səkimaha. ¹² Iakinəgkiari raka ia narimnari me ia tiprənə i, mətə kimiaha hiəpkiini mhə nipərhiienien ia nægkiariien səiou. Ro iamnhi irə tihəfo mhəni nipərhiienien ia nægkiariien səiou trini minuə iakəgkiari ia narimnari me ia neiai? ¹³ Iərmama riti riwən ruvətətə raka mevən ia neiai. Iəmətə iərmama in əpa ruku pen ia neiai meiwaiu. ¹⁴ Fwe kupwən Moses ruvehi utə snek riti kino ia aean nə pras ia kwopun akwesakwes ikin. Rəmwhen a mwi tukaməkeikei kuvehi utə Iəmətə iərmama ¹⁵ mæ iərmama sə rani nipərhiienien irə truvehi nimiruien rerin.

¹⁶ Kumwesən rokeikei pik nærmama ia tiprənə i, məriari pehe Tini anan kuatia mæ nærmama me pam sëmæme tuhəni nipərhiienien irə tuhəpkemhə mhə, mətə tuhəuvehi nimiruien rerin. ¹⁷ Kumwesən ripkərhi pehe mhə Tini ruvehe ia tiprənə i mæ trərpwin noien ərəha me səvai nærmama, mətə in rərhi pehe Tini mæ truvehimirū irəha. ¹⁸ Iərmama sə rani

2:17: Sam 69:9 2:19: Mat 21:23, 26:61, Mat 27:40, Wok Me 6:14 2:21: 1Kor 6:19 2:22: Luk 24:6-8, Jon 12:16, 14:26 2:23: Jon 7:31 2:25: Mak 2:8 3:1: Jon 7:50, 19:39 3:2: Mat 22:16, Jon 9:16 3:3: Mat 18:3, 1Pt 1:23 3:5: Esik 36:25-27, Taet 3:5 3:6: Sam 51:5, Jon 1:13 3:8: Pri 11:5 3:11: Jon 3:32, 8:26 3:12: Luk 22:67 3:13: Prov 30:4, Rom 10:6 3:14: Nam 21:9, Jon 8:28, 12:32 3:15: Jon 20:31 3:16: Jon 3:36, 10:28, Rom 5:8, 8:32, 1Jon 4:9-10 3:17: Luk 19:10, Jon 5:22, 12:47, Wok Me 17:31 3:18: Jon 3:36, 5:24

nipərhiendien ia Tini Kumwesən, Kumwesən trəpwəh nərpwiniendien noien ərəha me səvənhi. Mətə iərmama sə rīpkini mhə nipərhiendien irə, Kumwesən ruvəni raka mə in trəpwiniendien noien ərəha me səvənhi ti nəri nə mə iərmama nəha rīpkini mhə nipərhiendien ia Tini anan kuatia. ¹⁹Kumwesən ruvəni raka mə in truvei pen nərpwiniendien m nərmmama ti noien i iakani. Nukuraanien ruvəuvehe raka ia tiprənə i, mətə nərmmama həpkokeikei mhə nukuraanien, mhokeikei a nəpitəvien, ti nəri nə mə noien me səvənraha hərəha. ²⁰Iərmama sə ramo noien ərəha me rəmwəki nukuraanien. Ko in rīpkuvehe mhə irə kamo nukuraanien nəha rəhiəpwiniendien me səvənhi. ²¹Mətə iərmama sə ramo nipərhiendien ruvehe ia nukuraanien mətə ro nukurəniendien i mə noien me səvənhi in ramo ti nəri nə mə ramsiai Kumwesən.”^a

Jon Paptaes rəgkiari mwi ia Iesu

²²Kurirə ia nəri nəha, Iesu mine nərmmama me səvənhi həuvən ia tənə Jutia. In ramarə ikin irəha minraha, mamə paptaes ia nərmmama. ²³Jon mwi ramo paptaes ia nərmmama fwe Aeon kwopun riti ipaka ti Salim, ti nəri nə mə nui me həpik fwe ikin. Nərmmama me kamhəuvehe tukwe, nənə in ramo paptaes ia nirəha. ²⁴(Ia nəpin nəha kīpkuvehi puwnimwə mhə ihi Jon ia kalapus.)

²⁵Nəpin riti nərmmama nərwin səvəi Jon mine iəmə Isrel riti hənaməvisə minraha me ti nəresien riti mə tuhəfarkwerig irə. ²⁶Nənə irəha həuvehe ti Jon, mhəni pen tukwe in mə, “Iahatən. Rerim ramrhi iəmə nəha fwe kupwən kimirau min ia nikare nui aris Jotan pen, iəmə sə ikinərəer irəpw məgkiari irə? Ətə ro. In ramo paptaes ia nərmmama. Nərmmama pam kamhəuvən tukwe.”

²⁷Miregi Jon rini mə, “Iərmama ko rīpkuvehi atukw mhə nari riti, mətə nəfe nari in ruvehi Kumwesən traməkeikei muvei pen min. ²⁸Kimiahə i hiəuvəregi raka iou iakiməni iaminihi irə mə, ‘Rīpko mhə iou Kristo, mətə Kumwesən rərhi pehe iou mə takukupwən ia Kristo muvehe.’ ²⁹Nəpin kiri pen vi a pran riti m iərman səvənhi, prən nəha səvəi sin? Kwa səvəi iərman nəha! Mətə nəpin kamo nəveginien asori səvəi narə viien səvanrau, in riti ramərəer ipaka, mamregi iərman nəha raməgkiari, rerin rəgin pik tukwe. Ro iaminihi irə təkwətəkwəni iakamregi rərək raməgin pik. ³⁰Iərman nəha traməkeikei mutə masori, mətə iou takaməkeikei meiwaiu mouihi.

³¹Iəmə sə ruku pen fwe irənhə rasori ia nərmmama me pam. Iəmə sə ruku pen ia tiprənə in səvəi tiprənə, nənə raməgkiari ia narimnari me səvəi tiprənə. Mətə iəmə sə ruku pen ia neiai rasori ia nərmmama me pam. ³²In rani irəpw nəfe rinətəni miregi, mətə iərmama riti riwən rini nipərhiendien ia nəgkiariien səvənhi. ³³Mətə iərmama sə rini nipərhiendien ia nəgkiariien səvənhi ramahatən pen mə nəgkiariien nəha Kumwesən rini ro nipərhiendien. ³⁴Iəmə sə Kumwesən rinərhi pehe i rani irəpw nəgkiariien me səvəi Kumwesən, ti nəri nə mə Kumwesən rauvei pen Nənimwin Ikinan min rasori pik. ³⁵Tata Kumwesən in rokeikei Tini, minəmri pen raka narimnari me pam ia rəgin. ³⁶Iərmama sə rani nipərhiendien ia Tini Kumwesən nimiruien rerin rinər raka irə. Mətə iərmama sə rīpko mhə nəkwai Tini Kumwesən, in trīpkətə mhə nimiruien ia nəpin riti, mətə niemaha səvəi Kumwesən raməmak rerin irə.”

4

Iesu raməgkiari m pran Sameria

¹Kəvisau pen m Farisi me mə Iesu ravi nərmmama həpik həuvehe mhə nərmmama me səvənhi, nənə in ramo paptaes ia nirəha. Nərmmama me nəha həpik mhəpi raka səməmə Jon ravi irəha, mamə paptaes ia nirəha. ²(Mətə nipərhiendien rīpko mhə Iesu atukwətatukw ramo paptaes ia nirəha, mətə nərmmama səvənhi me a kamho.) ³Nəpin Iesu rukurən mə Farisi me həuvəregi raka nəgkiariien nəha, in rəpwəh tənə Jutia, minamevən mwi ia tənə Kallili.

⁴Ia suatuk səvənhi Iesu riregi mə traməkeikei məpi simwin ia tənə Sameria. ⁵Ro iaminihi irə in ruvehe ia taon riti ia Sameria nəghin nə Saeka. Taon nəha ipaka ti kwopwi tiprənə Jekop riməuvei pen m tini nəghin nə Josef. ⁶Wel sə Jekop rineri fwe kupwən in nəha ia kwopun nəha. Nənə Iesu riregi rəpou pik ti nəvanien səvənhi, revən, maməkure ia nikare wel nəha. Ipaka ti kurkwai nəpin ia ran.

⁷Nənə prən Sameria riti ruvehe mə trukwəhi nui. Iesu rini pen tukwe in mə, “Vei pehe nui riti miou iakənimwi.” ⁸(Nərmmama me səvəi Iesu həuvəvən fwe taon mə tuhəuvehi nəmri nəveginien.)

3:19: Jon 1:5,9, 8:12 **3:20:** Efes 5:11-13 **a 3:21:** Suatuk riti mwi ti ninien nəgkiariien ia vas 21 in i mə: “Mətə iərmama sə ramo nipərhiendien ruvehe ia nukuraanien mə nukuraanien trəhiəpwini kətəni mə noien me sə in ramo, mətə Kumwesən rinəsitu irə mə tro.” **3:22:** Jon 4:1-2 **3:24:** Mat 4:12 **3:26:** Jon 1:26-34 **3:27:** Jon 19:11, 1Kor 4:7, Hip 5:4 **3:28:** Jon 1:20,23, Mat 11:10 **3:29:** Mat 9:15 **3:31:** Jon 8:23, 1Jon 4:5 **3:32:** Jon 3:11 **3:34:** Jon 1:32 **3:35:** Mat 11:27, Jon 5:20, 10:17 **3:36:** Jon 3:16-18, 1Jon 5:12, Luk 3:7 **4:1:** Jon 3:22,26 **4:5:** Luk 9:52, Jen 33:19, Jos 24:32

⁹ Miregi præn Sameria i rini pen tukwe in mæ, “Ik iæmæ Isrel. Iou præn Sameria. Ræfo ikamæres pehe nui miou?” (Præn i rini iamihni iræ ti næri næ mæ nækur Isrel mine nækur Sameria ko hæpkænimwi mhæ nui ia kap kuatia.)

¹⁰ Iesu rini pen ti præn i mæ, “Ikreirei næfe næri Kumwesæn rokeikei mæ truvei pehe mik. Ikreirei mwi iou sæ iakani pehe tukw ik i minua ‘Veipehe nui riti miou iakænimwi.’ Kamo ikukuræn ko ikæres iou nænæ iakuvei pehe nuimiru mik.”

¹¹ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iæmæ asori. Teki næri tikukwæhi nui iræ riwæn. Wel i ramwhenimw. Nænæ tikuvehi pæku nuimiru næha? ¹² Ræfo? Ik iæmæ asori næpi raka kaha kupwæn sækitaha Jekop? In rimæuvei pehe wel i m kitaha, minamænimwi nui iræ. Nipwætæn me mine kau me sævænhi iræha mwi hanamænimwi.”

¹³ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Iærmama sæ rænimwi nui i trækwakwa mwi, ¹⁴ mætæ iærmama sæ trænimwi nui takuvei pen min tripkækwakwa mhæ mwi ia næpin riti. Nui sæ takuvei pen min trakwærkwær ia reri iærmama næha næmwhen ia næmri nui riti mauvei pen nimiruien rerin min.”

¹⁵ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iæmæ asori. Uvei pehe nui næha miou pwæh iapkwækwa mhæ mwi, næpwæh nuveheien ia kwopun i mukwæhi nui!”

¹⁶ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Evæn, mækwein sæim iærmæn, rouvehe mwi ia kwopun i.”

¹⁷ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Sæiou iærmæn riwæn.”

Miregi Iesu rini mæ, “Ikani atukwatukw mæ sæim iærmæn riwæn. ¹⁸ Iknesi pen raka nærmæn iræha pam krirum, nænæ sæ næha ikamesi pen ipwet mine ripko mhæ iærmæn atukwatukw sæim. Næri i ikini ro nipærhienien.”

¹⁹ Præn i rini pen tukwe in mæ, “Iæmæ asori. Iakætæ ik mæ ik profet riti. ²⁰ Kaha kupwæn me sakimaha nækur Sameria kamhæfwaki pen m Kumwesæn ia tækuar i, mætæ kimiaha nækur Isrel hiamæni mæ Jerusalem kwopun atukwatukw nærmama tuhamækeikei mhæfwaki pen m Kumwesæn ikin.”

²¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Præn i. Ni nipærhienien ia nægkiariien sæiou. Næpin næha rauvehe kimiaha tihæpwæh næfwakiiën m Tata Kumwesæn ia tækuar i mine fwe Jerusalem. ²² Kimiaha hiamæfwaki mhæreirei Kumwesæn, mætæ kimaha iahamæfwaki mhækuræn amasan in, ti næri næ mæ suatuk Kumwesæn rauvehimiru nærmama iræ ruku pen ia kimaha nækur Isrel. ²³ Næpin riti næha rauvehe, mætæ ruvæuvehe raka. Ia næpin næha nærmama sæmæme kamhæfwaki pærhien tuhæfwaki m Tata Kumwesæn ia nænimwin mine nipærhienien, ti næri næ mæ Tata Kumwesæn ramætui nærmama sæmæme kamho iamihni mæ iræha tuhæfwaki pen min. ²⁴ Kumwesæn in nænimwin, nænæ nærmama me sæmæme kamhæfwaki pen min tuhamækeikei mhæfwaki ia nænimwin mine nipærhienien.”

²⁵ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iakukuræn mæ Mesæa truvehe (iæmæ sæ kamækwein in mæ Kristo). Næpin in truvehe, in trini pehe narimnari me pam tukutaha.”

²⁶ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Kwa iou i iou iakamægkiari mik.”

Nærmama me sævai Iesu hærarig pehe mwi mhætoni in

²⁷ Tækwætækwuni a mwi nærmama me sævai Iesu hærarig mwi, mhætoni Iesu ramægkiari m pran riti. Hætoni hærkærinari iræ, mætæ iræha riti ripkini mhæ mæ, “Iakamætui næfe?” uæ “Ikamægkiari kimirau præn i ti næfe?”

²⁸ Ro iamihni iræ præn næha ræpwæh teki næri rakwæhi nui iræ, mevæn ia taon, mini pen ti nærmama me fwe ikin minua, ²⁹ “Hæuvehe, mhætoni iærmama riti sæ rini pehe tukw iou i narimnari me pam sæ iakino. Rosi iæmæ i in Kristo uæ?” ³⁰ Nænæ iræha hæier ia taon, mamhæuvehe ti Iesu. ³¹ Ia næpin næha nærmama me sævai Iesu kamhæni pen tukwe in mæ, “Iahætæn, æni næri.”

³² Mætæ in rini pen ti niræha i mæ, “Sænak næveginien sæ takæni kimiaha hiæreirei.”

³³ Ro iamihni iræ nærmama me sævænhi hæni pen ti niræha me i mæ, “Ræfo? Iærmama riti ruvæuvei pen raka næveginien min uæ?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Sænak næveginien in i. Takamækeikei mo nækwai Iæmæ sæ rinæhi pehe iou iakuvehe, mo sampam ia wok sævænhi. ³⁵ Kimiaha hiækuræn nægkiariien i kamini rerin mæ, ‘Mækwæ kefæ mwi næha ikin kesi raka nukwai wit sæ rimruæ ia næmhien.’ Mætæ iakani pehe tukumiaha i hæti pen ro wit ia næmhien me. Nimwanraha me hæuvæmhæ. Rino næpin sæ tukesi nukwanraha. ³⁶ Iærmama sæ ramesi nukwai wit, in ruvæuvehi raka nærækuien sævænhi, mamousæsimmwin nukwai wit me mæ tuhæuvehi nimiruien rerin. Ia noien næha iærmama sæ ramæpwei wit mine iærmama sæ ramesi nukwan

4:9: Esra 4:1-5, Esra 9:1-10:44, Luk 9:52-53 **4:10:** Jon 4:26 **4:11:** Jon 7:37-38, Rev 21:6 **4:12:** Jon 8:53

4:14: Jon 6:35 **4:19:** Jon 7:40, 9:17, 1Kor 14:24-25 **4:20:** Dut 12:5-14, Sam 122:1-5 **4:22:** 2King 17:29-41,

Aes 2:3, Rom 9:4-5 **4:24:** 2Kor 3:17, Rom 12:1, Fil 3:3 **4:25:** Jon 1:41 **4:26:** Mak 14:61-62, Jon 9:37 **4:34:**

Jon 6:38, 17:4 **4:35:** Luk 10:2

irau trouagien pəri. ³⁷ Nægkiariien i kamini ro nipərhiendien irə mə, 'Iərmama əpə rəpwei wit, nənə iərməpə ramesi nukwan.' ³⁸ Iou iakərhi pen kimiaha mə tihəuvən mhesi nukwai wit me. Ripko mhə kimiaha hiənəpwei wit me nəha. Nərməpə hənəpwei, nənə təkwtəkwni kimiaha tihəkuriə ia nirəha, mho pam nəfe irəha hənəstat mho."

Nəkur Sameria həpik həni nipərhiendien ia Iesu

³⁹ Nəkur Sameria həpik həni nipərhiendien ia Iesu ti nəri nə mə həregi prən i rini ianhi irə mə, "In rini pehe tukwe iou i narimnari me pam sə iakino." ⁴⁰ Ro iamini irə, nəpin nəkur Sameria me nəha həuvehe tukwe, həres pen Iesu mə trarə irəha minraha. Nənə in rarə ikin nəpin kəru. ⁴¹ Kurirə irə nəkur Sameria həpik mwi həni nipərhiendien ia Iesu ti nəri nə mə həregi nəgkiariien səvənhi.

⁴² Irəha həni pen ti prən nəha mə, "Kupwən kimaha iahaməni nipərhiendien ia iəmə i ti nəri nə mə iahəregi nəgkiariien səim. Mətə təkwtəkwni kimaha iahaməni nipərhiendien irə ti nəri nə mə iahəregi atukwatukw nəgkiariien səvənhi, nənə kimaha iahəukurən mə nipərhiendien in iərmama sə rauvehimiru nərmama ia tənəmtənə me."

Iesu ro iəkunouih riti səvəi iəmə asori riti ruvehe məsanin

⁴³ Kini neis irə Iesu rəpwəh kwopun nəha, mamevən ia tənə Kalili, ⁴⁴ ti nəri nə mə fwe kupwən in atukwatukw riməni mə, "Profet riti nəkur imwəni me ko həpkisiai mhə in." ⁴⁵ Ro iamini irə, nəpin in rapirəpw ia tənə Kalili, nəkur Kalili me həsevər ia rerinraha tukwe ti nəri nə mə irəha mwi həməvən fwe Jerusalem ia nəpin səvəi nəveginien asori Pasova. Irəha hənətoni narimnari me pam in rino ia kwopun nəha.

⁴⁶ Ro iamini irə Iesu rapirəpw ia tənə Kalili, mevən mwi ia rukwənu Kena, kwopun nəha in rino nui ruvehe mo waen irə. Iəmə asori riti tini ramemhə mamapri fwe taon Kapaneam. ⁴⁷ Nəpin iəmə i riregi mə Iesu ruku pen ia tənə Jutia muvəuvehe raka ia tənə Kalili, revən tukwe mini mə, "Səiou iəkunouih ramemhə na tremhə. Ko ikeiwaiu pehe ia Kapaneam mo in ruvehe məsanin?"

⁴⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, "Kimiaha hiokeikei mə tako nimtətien me mine narimnari me tihərkərinari irə. Mə hiəpkətoni mhə tihəpwəh ninien nipərhiendien ia nirak."

⁴⁹ Miregi iəmə asori nəha rini pen tukwe in mə, "Iəmə asori. Tikuvehe akwauakw. Tripkə mhə tui nərik remhə."

⁵⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, "Tiko mevən. Nərim tripkemhə mhə."

Iəmə nəha rini nipərhiendien ia nəgkiariien nəha Iesu riməni pen tukwe in, nənə mirərig mamevən. ⁵¹ Nəpin rameiwaiu pen imwəni, iotukwininari me səvənhi həuvehe, mhəvisau pen min mə tini ramiru. ⁵² Ro iamini irə in rəres pen irəha i nəfe taem tini rinəsanin irə.

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, "Nərineiv ia wan klok ia nəruarəv nemhəien raraka irə."

⁵³ Tata səvəi iəkunouih nəha rukurən mə ia nəpin atukwatukw nəha Iesu riməni pen tukwe in mə, "Nərim tripkemhə mhə." Ro iamini irə in mine nərmama pam səməmə kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi həni nipərhiendien ia Iesu.

⁵⁴ In i nimtətien sə ro kəru irə Iesu rino nəpin rier ia tənə Jutia muvehe ia tənə Kalili.

5

Fwe nui Petsata Iesu ro iərmama riti sə ramemhə ruvehe məsanin.

¹ Kurirə irə nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel ruvehe nənə Iesu rutə pen fwe Jerusalem. ² Nui riti fwe ia Jerusalem rametimw rerin ipaka ti kwəruə nəha kani mə Kwəruə Səvəi Sipsip Me. Ia nəgkiariien Hipru kani nui nəha mə Petsata. Ia nikarkare nui nəha kino nari krirum ia kəpwier həmwhen ia tənimwə me. ³ Nərmama kamhemhə həpik kamhəmak tegin tənimwə me nəha. Nepwin nənimenraha rifwə. Nepwin nisunraha rərfe. Nepwin nipəri nipwrənraha remhə. Irəha kamheitenhi nui nəha trikiu. ⁴ Nəpin nepwin agelo riti səvəi Iərimənu reiwaiu ia reri nui nəha mo rikiu. Nənə iərmama sə rukupwən meiwaiu ia reri nui nəfe nemhəien ro in raraka irə. Nənə in ruvehe məsanin.

⁵ Iərmama riti nəha ikin nemhəien səvənhi narə irə nuk toti-eit. ⁶ Nəpin Iesu rətoni iəmə nəha raməmak ia kwopun nəha, mukurən mə rinəmak tui, in rini pen tukwe in mə, "Ikoikei mə tikuvehe məsanin?"

⁷ Iəmə sə ramemhə rini pen tukwe in mə, "Iəmə asori. Sin truvehi iou meiwaiu ia nui nəpin nui rikikiu irə? Iərmama riti riwən. Nənə nəpin iakuə takevən, mətə iərməpə iti rukupwən ia nirak meiwaiu ia nui."

⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, "Ərer, muvehi səim niməhan, mavən." ⁹ Nənə

takwtakwuni a mwi iəmә nәha ruvehe mәsanin, muvehi nimәhan sәvәnhi, mavәn. Nәpin nәha ia Sapat. ¹⁰ Ro iamihhi irә namә asori me sәvәi nәkur Isrel hәni pen ti iәмә i Iesu rino in rәsanin mә, “Ipwet i Sapat. Rәpwәh natukwatukwien ia Loa sәkitaha mә tikuvehi sәim nimәhan.”

¹¹ Miregi in rini pen ti nirәha i mә, “Mәtә iәмә sә rino iou iakәsanin, in rini pehe tukw iou i mә takuvehi nimәhan sәiou mavәn.”

¹² Miregi irәha hәni pen tukwe in mә, “Sin nә iәмә rini pehe tukw ik i mә tikuvehi nimәhan sәim mavәn?”

¹³ Mәtә iәмә nәha rireirei mә sin nәha rino in ruvehe mәsanin. In rireirei ti nәri nә mә Iesu rukurau akwauakw a, nәrmama hәpik anan ia kwopun nәha.

¹⁴ Kurirә irә Iesu rәtui iәмә nәha mәtoni ia nimwә sәvәi Kumwesәn, mini pen tukwe in mә, “Әtә ro, ikinәsanin! Tikevәn maraka ia noien әrәha, kamo nәrhәaien riti rasori mәpi raka sә kupwәn ruvehi ik.” ¹⁵ Iәмә nәha rier mevәn mini pen ti nәmә asori me sәvәi nәkur Isrel mә Iesu nәha rino in ruvehe mәsanin.

Nimiruien kauvehi ruku pen ia Tini Kumwesәn

¹⁶ Nәnә ti nәri nә mә Iesu ramo narimnari me nәha ia Sapat, nәmә asori me sәvәi nәkur Isrel kәnamhәni әrәha in. ¹⁷ Mәtә Iesu rini pen ti nirәha i mә, “Sәiou Tata ramowok ia nәpin me. Ro pen iou mwi takamәkeikei mowok.” ¹⁸ Nәgkiariien nәha ro nәmә asori me sәvәi nәkur Isrel kәnamhәmwur pik mә tuhousi әpune Iesu, ti nәri nә mә in ripkәrui mhә Loa sәvәi Sapat әpa, mәtә rini mwi Kumwesәn mә Tata sәvәnhi, mamo in rәmwhen a mwi Kumwesәn.

¹⁹ Ro iamihhi irә Iesu rini pen ti nirәha i mә, “Iakani nipәrhienien tukumiaha i Tini Kumwesәn ko rәpwәh no atukwien nari riti, mәtә rukurәn noien әpa nәfe nari rәtә Tata sәvәnhi ramo. Nәfe nәghin Tata Kumwesәn ramo, nәri nәha Tini mwi ramo. ²⁰ Iakini iamihhi irә ti nәri nә mә Tata Kumwesәn rokeikei pik Tini, mamәseni Tini rәtoni narimnari me pam sә in ramo. Nәnә in trәseni Tini rәtoni narimnari me nepwin hasori mwi mә kimiaha tihәtoni mhәkәrinari irә. ²¹ Tata Kumwesәn ramo nәrmama sәmәme hәuvamhә hәtui mwi. In rauvehi pen nimiruien minraha. Rәmwhen a mwi Tini rukurәn nuvei penien nimiruien in nәrmama sәmәme rerin ragien mә truvei pen minraha. ²² Tata Kumwesәn rәpwәh nәkiriien noien sәvәi iәrmama riti, mәtә wok sәvәi nәkiriien noien sәvәi iәrmama, in rinәmri pen pam ia rәgi Tini ²³ mә nәrmama me pam tuhәsiai Tini rәmwhen kamhәsiai Tata sәvәnhi. Iәrmama sә ripkisiai mhә Tini Kumwesәn, ripkisiai mhә Tata sәvәnhi sә rinәrhi pehe in ruvehe.

²⁴ Iakani nipәrhienien tukumiaha i. Iәrmama sә ramregi nәgkiariien sәiou, mamini nipәrhienien ia iәмә sә rinәrhi pehe iou iakuvehe, nimiruien rerin rinarә raka irә. Ia nәpin nәha tukәrpwin noien әrәha me irә, tipkini mhә mә iәrmama nәha tramәkeikei memhә. Mәtә in rinaraka raka ia nemhәien muvәuvehe ti nimiruien. ²⁵ Iakani nipәrhienien tukumiaha i. Nәpin riti nәha rauvehe, ruvәuvehe, nәpin sә nәrmama hәuvamhә tuhәregi reri Tini Kumwesәn irә, nәnә sәmәme kamhәregi tuhәmiru mwi. ²⁶ Tata Kumwesәn in nukune nimiruien. Ro pen in rinәseni Tini mә Tini mwi in nukune nimiruien. ²⁷ Tata Kumwesәn rimәuvei pen nasoriien m Tini mini mә trәkiri noien sәvәi nәrmama, mәrpwin pen minraha. In rauvehi nasoriien iamihha irә ti nәri nә mә Tini nә in nә Iәmati Iәrmama.

²⁸ Nәnimemiaha trәpwәh nierien ia nәgkiariien i. Nәpin riti nәha rauvehe nәpin sә nәrmama hәuvamhә tuhәregi reri Tini Kumwesәn, ²⁹ nәnә mharaka ia kwopun kimәnimwi irәha ikin. Sәmәme kәnamho noien amasan tuhәtui mwi mhәuvehi nimiruien. Sәmәme kәnamho noien әrәha tuhәtui mwi tukәrpwin noien әrәha me sәvәnraha. ³⁰ Iou ko iakәpwәh no atukwien nari riti. Iakamәkiri noien sәvәi nәrmama mamesi pen a nәfe iakamregi. Nәnә nәkiriien sәiou ratukwatukw ti nәri nә mә iapkamwur mhә ti nәfe iakәkeikei, mәtә iakamәmwur ti nәfe iәмә sә rinәrhi pehe iou iakuvehe rokeikei. ³¹ Trini minuә iakәrer irapw mәgkiari atukw ia nirak nәgkiariien sәiou ko kәpkini mhә nipәrhienien irә.”

Nәri sә ramahatәn pen mә Iesu in nәfe iәrmama

³² “Mәtә riti nәha ramәrer irapw mәgkiari ia nirak. Iakukurәn mә nәgkiariien sәvәnhi ro nipәrhienien.

³³ Fwe kupwәn kimiaha hiarhi pen nәrmama nepwin hәuvәn ti Jon. In rәrer irapw mәgkiari ia nirak mә nipәrhienien i iou nәfe iәrmama. ³⁴ Iapkәgkiari mhә iamihhi irә mine ti nәri nә mә iakamәtigite ia iәrmama riti mә trini irapw mә iou sin, rekәm. Mәtә iakamini

5:10: Jon 9:14, Neh 13:19, Jer 17:21, Luk 13:14 5:14: Jon 8:11 5:16: Mat 12:14 5:17: Jon 9:4 5:18: Mat 26:4, Jon 7:1,30, Jon 10:30,33 5:19: Jon 5:30, 8:28 5:20: Jon 3:35 5:21: Rom 4:17, Efes 2:5, Jon 11:25
5:22: Jon 3:17, 5:27, Jon 9:39, Wok Me 10:42 5:23: Fil 2:10-11, 1Jon 2:23 5:24: Jon 3:15-18, Jon 8:51, 1Jon 3:14
5:25: Mat 8:22, Efes 2:5-6 5:27: Jon 1:4, 5:22 5:29: Dan 12:2, Mat 16:27, Jon 6:40, Wok Me 24:15 5:30: Jon 5:19, 6:38 5:31: Jon 8:13-14 5:32: Jon 5:36-37, 1Jon 5:9 5:34: Jon 1:19-34, Jon 3:27-30

Jon mæ kímiaha tiháni nípərhiénien ia nægkiariien səvənhi nənə mhəuvehi nímíruien. ³⁵ Jon nəha rəmwhen ia nari riti rauək, mukuraa. Rerimiaha rinagien ti nukuraanien səvənhi nəpín ouihí a.

³⁶ Mətə nari riti nəha ikin ramini irapw iou mæ iou sin riskai mwi mæpi raka nægkiariien səvai Jon. In nə wok me sə Tata Kumwesən rinəsəni iou mæ tako. Wok me i iakamo kəmhəni irapw iou mæ nípərhiénien Tata Kumwesən rinərhi pehe iou iakuvehe.

³⁷ Nənə Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe, in mwi ramərər irapw, mamægkiari ia nírak mæ iou sin. Mətə kímiaha hiəpkregi raka mhə rerin, mhəpkətə raka mhə mwi nənimen. ³⁸ Nægkiariien səvənhi rípkarə mhə ia rerimiaha ti nəri nə mæ kímiaha hiəpkini mhə nípərhiénien ia iərmama sə in rinərhi pehe i. ³⁹ Kímiaha hiaməvsini pik Nəkukua Ikinan. Rerimiaha ramrhi mæ ia nægkiariien me nəha tihəuvehi nímíruien rerin. Mətə nægkiariien me nəha kwa hægkiari ia nírak, ⁴⁰ mətə kímiaha hiəpwəh nokeikeien mæ tihəuvehe tukw iou mhəuvehi nímíruien.

⁴¹ Iakəpwəh noien nəri anan ia nəgnəginiién səvai nərmama, ⁴² mətə iakukurən kímiaha. Nokeikeien səvai Kumwesən riwən ia rerimiaha. ⁴³ Iou iakiməuvehe ia nəghi Tata səiou, mətə kímiaha hiəpkəsəvər mhə ia rerimiaha tukw iou. Mətə mæ iərməpə riti truvehe ia nəghin əpa kímiaha tihəsəvər ia rerimiaha tukwe. ⁴⁴ Kímiaha tihəfo mhəni nípərhiénien ia nírak? Rəknekín ti nəri nə mæ kímiaha hiokeikei mæ tihəuvehi nəgnəginiién səkímiaha me, mətə hiəpkəmwur mhə mho nari riti mæ Kumwesən i Kumwesən pərhién trəgnəgini kímiaha tukwe.

⁴⁵ Rerimiaha trəpwəh nírhién mæ iou takini irapw noien ərəha me səkímiaha ia nəmri Tata Kumwesən. Iərmama riti nəha ikin in trini irapw noien ərəha me səkímiaha. In nəha Moses sə hiaməmri pen əknekín nətərigien səkímiaha irə. ⁴⁶ Rípinuə kímiaha hiaməni nípərhiénien ia Moses, tihəni mwi nípərhiénien ia nírak, ti nəri nə mæ in rímərəi nægkiariien me kəmhægkiari ia nírak. ⁴⁷ Mətə kímiaha hiəpkini mhə nípərhiénien ia nægkiariien me səvənhi sə in rímərəi. Ro iamínhi irə tihəfo mhəni nípərhiénien ia nægkiariien me səiou?"

6

Iesu rəkwməni nərman me irəha pam faef-taosen

¹ Kurirə ia narimnari me nəha, Iesu rəpi simwin ia nui asori fwe Kalili, muvarei ia níkaren pen. Nui nəha nəghin riti mwi mæ Nui Asori Səvai Taepirias. ² Nərmama həpik kəmhəkurirə in ti nəri nə mæ irəha hənətóni nímətəien me nəha ramo ia nərmama kəmhəmhə. ³ Nənə Iesu rutə ia təkuaer riti maməkure ikin irəha nərmama me səvənhi. ⁴ (Ia nəpín nəha, nəveginien asori riti səvai nəkur Isrel nəghin nə Pasova ruvəuvehe ipaka.)

⁵ Iesu rəti pen mamətə mæ nərmama həpik kəmhəuvehe mæ tuhətə in. Ro pen rini pen ti Filip i mæ, "Təsəuvehi nəmri nəveginien pəku pwəh nərmama me i hani?" ⁶ (Iesu ruvəkurən raka nəfe in tro, mətə rini nægkiariien nəha mæ trətóni mæ Filip trəfni irə.)

⁷ Miregi Filip rini pen tukwe in mæ, "Trini minuə kuvehi nəmri nəveginien ia silin kino ia silva irəha pam tu-hantret, mətə rəpwəh ihi nəmwhenien. Irəha kúatia kúatia tuhani ouihí a."

⁸ Iərmama riti səvai Iesu nəghin nə Antru piəvi Saemon Pita. In rini pen ti Iesu i mæ, ⁹ "Təmaruə riti ia kwopun i sənəni bred krirum kino ia pale mine nəmu kəru. Mətə sə nəha rípkəmwhen mhə ti nərmama me i. Irəha həpik anan."

¹⁰ Miregi Iesu rini mæ, "Kímiaha tiho nərmama me həkure." Ia kwopun nəha nurhi rípk ikin. Nərmama həkure. Nəpín kəvsini nərman əpa irəha pam ipaka faef-taosen. ¹¹ Nənə Iesu ruvehi bred me nəha krirum nəfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, muvei pen m nərmama me nəha səməme kəmhəkure. Ro mwi iamínhi irə ia nəmu mi nəha kəru. Irəha hani reste irəha.

¹² Nəpín hənani raka nari tipwinraha rəsisi, Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mæ, "Kímiaha tihəvən mhəuvehi nípərpəri nəveginien sə hənani mhəpwəh. Rərəha souraha nípərin." ¹³ Ro iamínhi irə irəha həuvən mhəuvehi nípərpəri bred krirum kino ia pale nərmama hənani mhəpwəh, mhəvai pen ia tənəripw me irəha pam twelef.

¹⁴ Nəpín nərmama me hətóni nímətəien nəha Iesu rino, həni mæ, "Nípərhiénien iəmə i in i profet nəha kíməni mæ truvehe ia tírənə i." ¹⁵ Iesu rukurən mæ irəha hokeikei mæ tuhəuvehe mhəkwtəmhirí in, mho in mæ iəmə asori sə trərimənu ia nírəha. Ro iamínhi irə in rəpwəh irəha, mevən in əpa fwe ia təkuaer.

Iesu ravən ia təkure nui asori

5:36: Jon 3:2, Jon 10:25,38, Jon 14:11 **5:37:** Mat 3:17, Jon 5:32, 8:18 **5:38:** Jon 6:29 **5:39:** Luk 24:27,44, Wok Me 13:27, 2Tim 3:15-17, 1Pit 1:10-11 **5:43:** Mat 24:5 **5:44:** Jon 12:43 **5:45:** Dut 31:26-27 **5:46:** Dut 18:15, Wok Me 3:22 **5:47:** Luk 16:31 **6:4:** Jon 2:13 **6:14:** Dut 18:15, Jon 5:46 **6:15:** Jon 18:36, Mat 14:23

¹⁶ Nəpɪn rɪnəmərʊarəv, nərɪmama me səvənhi heiwiəu mhəuvən ia nui asori Kalili, ¹⁷ mhəputə ia nɪtətə ouihɪ, mhəier, mənəmħəpi sɪmwɪn ia nui asori, mamhəuvən fwe taon nəħa Kapaneam. Rɪnəpɪtəv, mətə Iesu rəpwəh ihɪ nuveheien tɪ nɪrəħa. ¹⁸ Nui asori ruvehe mɪnamasəsəu tɪ nəri nə mə nɪmətəgi asori riti rɪskəmter. ¹⁹ Nəpɪn ɪrəħa həsuə mhəuvən ɪsɪpwɪn kwoptɪ rəmwhen ia kilometa krɪrum uə sɪkɪs, hətonɪ Iesu rvəvən ia təkure nui, mauvehe ɪpaka tɪ nɪtətə ouihɪ səvənraħa. ɪrəħa hətonɪ həhekɪr. ²⁰ Mətə ɪn rɪnɪ pen tɪ nɪrəħa i mə, “Kɪmɪəħa tɪhəpwəh nehekɪrɪen. Iou a i.” ²¹ Ro ɪəminhi ɪrə rərɪnrəħa rəgiən həuvehi ɪn mhəuvehi utə ia nəkwai nɪtətə ouihɪ səvənraħa. Nənə təkwətəkwuni a mwɪ nɪtətə ouihɪ səvənraħa ruvarei ia tənə nəħa kamhəuvən ɪkɪn.

²² Kɪnɪ rəkwəkwi ɪrə, nərɪmama nəpwɪn kamhərə ihɪ ia nɪkare nui asori ɪpaka tɪ kwopun nəħa nərɪmama me səvəi Iesu həməier ɪkɪn. Nərɪmama me nəħa hətonɪ mə nərinev nɪtətə ouihɪ kuatɪa a ramərɪr ia kwopun nəħa. ɪrəħa həukurən mə Iesu rɪnəpkəputə mhə ɪrə ɪrəħa nərɪmama me səvənhi, mətə nərɪmama me səvənhi ɪrəħa əpə hənəsua mamhəuvən. ²³ Nɪtətə ouihɪ me nəpwɪn həier ia taon Tɪperias, mhəuvehe ɪpaka tɪ kwopun nəħa ɪərɪmənʊ səkitəħa rɪmənɪ vɪvɪ Kumwəsən tɪ bred, nənə nərɪmama hənɪ. ²⁴ Ro ɪəminhi ɪrə nəpɪn nərɪmama hətonɪ mə Iesu mɪnə nərɪmama me səvənhi həiwən ia kwopun nəħa, həputə ia nɪtətə ouihɪ me nəħa, mhəuvən fwe Kapaneam, mamhətui Iesu.

Iesu ɪn nəveginien kauvehi nɪmɪruien ɪrə

²⁵ Nəpɪn ɪrəħa hətonɪ ɪn ia nɪkare nui asori, hənɪ pen tukwe ɪn mə, “ɪəħətən. ɪkɪməuvehe nesən ia kwopun i?”

²⁶ Mɪregɪ Iesu rɪnɪ pen tɪ nɪrəħa i mə, “Kɪmɪəħa hɪəmətʊi iou tɪ nəfe? Tɪ nəri nə mə hɪənətə nɪmətətien me nəpwɪn? Rəkəm! Mətə ɪəkənɪ nɪpərħienien tukumɪəħa i mə kɪmɪəħa hɪəmətʊi iou tɪ nəri nə mə hɪənənɪ bred tɪpwɪmɪəħa rəsɪsɪ. ²⁷ Tɪhəpwəh nəmwurɪen mə tɪhəuvehi nəveginien sə ramərɪr mətə tɪhəmwur mə tɪhəuvehi nəveginien sə raməmək rərɪn mauvei pehe nɪmɪruien rərɪn. Nəveginien nəħa ɪəmətɪ ɪərɪmama truvei pehe m kɪmɪəħa. ɪəmətɪ ɪərɪmama ɪn nəħa Tata Kumwəsən rɪnəmri pen rəka mak səvənhi ɪrə.”

²⁸ Mɪregɪ ɪrəħa hənɪ pen tukwe ɪn mə, “Kɪməħa təħəməkəkəkɪ mhəfo ɪrə, mhə narɪmnari me nəħa Kumwəsən rokekɪi?”

²⁹ Mɪregɪ Iesu rɪnɪ pen tɪ nɪrəħa i mə, “ɪn i nəri Kumwəsən rokekɪi. Kɪmɪəħa tɪhənɪ nɪpərħienien ia ɪəmə sə ɪn rɪnərħɪ pehe i.”

³⁰ Mɪregɪ ɪrəħa hənɪ pen tukwe ɪn mə, “Ro ɪəminhi ɪrə tɪko nəfe nɪmətətien pwəh kɪməħa ɪəħətɪnɪ, nənə mhənɪ nɪpərħienien ia nɪrəm? Nəfe nari tɪko? ³¹ Kəħa kupwən me səkitəħa hənənɪ nəveginien nəħa mənə fwe kwopun əkwəsəkwes ɪkɪn. Nəgkɪarɪen riti kɪməri pen ia Nəkukuə ɪkɪnən rəmɪnɪ ɪəminhi ɪrə mə, ‘ɪn ruvei pen mɪnrəħa nəveginien sə ruku pen ia neɪəi mə tuħənɪ.’”

³² Mɪregɪ Iesu rɪnɪ pen tɪ nɪrəħa i mə, “ɪəkənɪ nɪpərħienien tukumɪəħa i. Rɪpkə mhə Moses ruvei pehe m kɪmɪəħa nəveginien sə ruku pen ia neɪəi, mətə Tata səiəu rauvei pehe m kɪmɪəħa nəveginien pərħien sə ruku pen ia neɪəi. ³³ Nəveginien i Kumwəsən rauvei pehe m kɪmɪəħa ɪn i ɪəmə rukrutə ia neɪəi meiwaiu pehe. ɪn ruvei pehe nɪmɪruien m nərɪmama ia tɪpɪrənə i.”

³⁴ Mɪregɪ ɪrəħa hənɪ pen tukwe ɪn mə, “ɪəmə asori. Tɪkʊvei pehe nəveginien nəħa m kɪməħa ia nəpɪn me.”

³⁵ Mɪregɪ Iesu rɪnɪ pen tɪ nɪrəħa i mə, “ɪou nəveginien sə kauvehi nɪmɪruien ɪrə. ɪərɪmama sə rauvehe tukw iou nukumhə tɪpɪkəħɪ mhə ɪn, nənə ɪərɪmama sə rənɪ nɪpərħienien ia nɪrək tɪpɪkəkəkəkəwə mhə mwɪ ia nəpɪn riti. ³⁶ Mətə ɪəkʊvənɪ pehe rəka tukumɪəħa i mə kɪmɪəħa hɪənətə rəka iou, mətə hɪəpkɪnɪ mhə nɪpərħienien ia nɪrək. ³⁷ Nərɪmama me pəm səməmə Tata Kumwəsən rauvei pehe miou tuhəuvehe tukw iou. Nənə ɪərɪmama sə ruvehe tukw iou tapkəkouɪ ɪrapw mhə ɪn ia nəpɪn riti. ³⁸ ɪəkənɪ ɪəminhi ɪrə tɪ nəri nə mə iou ɪəpkukrutə mhə ia neɪəi meiwaiu pehe mə təko narɪmnari me sə iou əpə ɪəkəkəkəkɪ, mətə ɪəkukrutə ia neɪəi meiwaiu pehe mə təko narɪmnari me ɪəmə sə rɪnərħɪ pehe iou rokekɪi. ³⁹ Nənə ɪn i nəri ɪəmə sə rɪnərħɪ pehe iou rokekɪi. Nərɪmama me pəm səməmə ɪn ruvei pehe miou təkəpwəh nətə wəuɪen ia nɪrəħa riti, mətə ia nəpɪn səmpəm təko ɪrəħa pəm hətʊi mwɪ ia nəmħəien. ⁴⁰ Nɪpərħienien nəri i ɪn i Tata səiəu rokekɪi. Nərɪmama me pəm səməmə hətə Tɪnɪ, mhənɪ nɪpərħienien ɪrə, tuhəuvehi nɪmɪruien rərɪn. ɪa nəpɪn səmpəm təko ɪrəħa hətʊi mwɪ ia nəmħəien.”

⁴¹ Mɪregɪ nəkur ɪsrel kamhəgkɪari əfəfə mɪnrəħa me, mamhənɪ ərəħa Iesu tɪ nəri nə mə ɪn rəgkɪari mɪnɪ ɪəminhi ɪrə mə, “ɪou nəveginien sə rukrutə ia neɪəi meiwaiu pehe.” ⁴² ɪrəħa

6:23: Jon 6:11	6:26: Jon 6:11-12	6:27: Jon 4:14, Jon 6:48-58	6:29: 1Jon 3:23	6:30: Mat 16:1, Jon 2:18
6:31: Eks 16:14-15, Nam 11:7-9, Sam 78:24	6:34: Jon 4:15	6:35: Jon 4:14, Jon 6:48-58	6:36: Jon 20:29	6:37: Jon 17:6-8, Mat 11:28
6:38: Mat 26:39, Jon 4:34	6:39: Jon 10:28-29, Jon 17:12	6:40: Jon 11:24	6:42: Mat 13:55	

həni mə, “Rosi İesu əpa nəha tini Josef uə? Kitaha səukurən tata mine mama səvənhi. Ro iamınhi irə rafo in ramini təkwtəkwuni minuə ‘Iou iakiməukruuta ia neiai meiwaiu pehe?’ ”

⁴³ Miregi İesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəpwəh nəgkiari afafaien m kimiaha me iamınhi irə. ⁴⁴ İərmama riti riwən ko ruvehe atukw tukw iou, mətə Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou traməkeikei mivi in ruvehe tukw iou, nənə ia nəpin sampam tako in rətui mwi ia nemhəien. ⁴⁵ Kimarai pen ia nəkukuə me səvai profet kupwən me mə, ‘İrəha pam nə Kumwesən trahətən irəha.’ Ro iamınhi irə nərmama me səməme kamhətərig ia Tata Kumwesən mamhəuvehi nukurənien tuhəuvehe tukw iou. ⁴⁶ Nəgkiariien nəha nıpwran rıpkə mə mə İərmama riti rinətə raka Tata Kumwesən, rekəm. İərmama əpa sə ruku pen ia Kumwesən, in nə rinətə Tata Kumwesən. ⁴⁷ İakani nıpərhiendien tukumiaha i. İərmama sə rani nıpərhiendien ia nırak nımıruien rerin rinərə raka irə. ⁴⁸ İou nəveginien kauvehi nımıruien irə. ⁴⁹ Kaha me səkimiaha hanani nəveginien nəha mana fwe ia kwopun akwesakwes ikin, nənə mhemhə. ⁵⁰ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe mə İərmama ko rani nənə məpwəh nemhəien. ⁵¹ İou nəveginien sə ramıru rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Trini minuə İərmama riti rani nəveginien i in trımiru rerin. Nənə nəveginien sə takuvei pen mə nərmama ia tiprənə i tuhəuvehi nımıruien in i nıpwrak.”

⁵² İesu rini nəgkiariien nəha, nənə nəkur İsrəl me hənaməvisə minraha me, mhəni mə, “İəmə nəha təfo muvei pehe nıpwran m kitaha sani?”

⁵³ Miregi İesu rini pen ti nirəha i mə, “İakani nıpərhiendien tukumiaha i. Kimiaha tihəmkeikei mhani nıpwrai İəmətə İərmama, mhənimwi niten. Mə kimiaha hiəpwəh, nımıruien riwən ia kimiaha. ⁵⁴ İərmama sə raməni nıpwrak mamənimwi nitek, nımıruien rerin rinərə raka irə, nənə ia nəpin sampam iou tako in rətui mwi ia nemhəien. ⁵⁵ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə nıpwrak in nəveginien pərhiendien mine nitek in nənimwien pərhiendien. ⁵⁶ İərmama sə raməni nıpwrak, mamənimwi nitek, rəpwit əknekin ia nırak iakəpwit əknekin irə. ⁵⁷ Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe in ramıru. İou iakuvehi nımıruien ruku pen irə. İa noien nəha rəpwhen a mwi İərmama sə kəkwməni in ia nıpwrak mine nitek truvehi nımıruien ruku pen ia nırak. ⁵⁸ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Ropə ia mana nəha kaha kupwən me hanani, mhemhə. İərmama sə raməni nəveginien i trımiru rerin.” ⁵⁹ İesu rini nəgkiariien me nəha ia nəkwai nımwəfwakı səvai nəkur İsrəl nəpin ramahətən nərmama me fwe Kapaneam.

Nərmama həpik həpwəh İesu mhəvən kirkiri

⁶⁰ Nərmama kamhəkurirə ia İesu həpik həregi nəgkiariien nəha həni mə, “Nəgkiariien nəha riskai. Sin ko rətərig irə?”

⁶¹ Mətə İesu ruvəukurən atukw raka ia rerin mə nərmama me səvənhi rerinraha rıpkagien mhə ti nəgkiariien nəha, kamhəsiwənəsiwən tukwe. Ro pen in rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo? Rosi nəgkiariien i ro kimiaha hiəmwei ia nahətətəien səkimiaha? ⁶² Mə nəgkiariien nəha riskai tukumiaha, tihəfətərig irə mə histoni İəmətə İərmama rutə mwi ia kwopun rinamarə ikin kupwən? ⁶³ Nənimwin İkinan əpa rauvei pehe nımıruien. Nıpwrai İərmama ko rıpkə mhə nəri nəha. Nəgkiariien me i iakiməni pehe tukumiaha i ho nənimwin mhəuvei pehe nımıruien. ⁶⁴ Mətə kimiaha nepwin hiəpkini mhə nıpərhiendien ia nırak.” (İesu rini ianhi ti nəri nə mə ruvəukurən raka fwe kupwən nisimə nəha ia nirəha tuhəpwəh nıniien nıpərhiendien irə mine sin nəha truvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in.) ⁶⁵ Nənə İesu rarə minı mwi, “Kimiaha nepwin hiəpkini mhə nıpərhiendien ia nırak. Ro pen iakiməni pehe tukumiaha i mə İərmama riti riwən ko ruvehe atukw tukw iou trini minuə Tata Kumwesən rıpkəsəni mhə in.”

⁶⁶ Nəpin İesu rini pam nəgkiariien nəha nərmama me səvənhi həpik həpwəh in mhərərig, mhəpwəh mwi nukurisiən in. ⁶⁷ Ro pen İesu rini pen ti səvənhi nərmama me twelef mə, “Kimiaha mwi hiəkeikei mə tihəpwəh iou mamhəvən?”

⁶⁸ Miregi Saemon Pita rini pen tukwe in mə, “İərimənu. Kimaha tihəvən ti sin? İk əpa ikuvehi nəgkiariien sə rauvei pehe nımıruien rerin. ⁶⁹ Kimaha iahəvəuvehe raka mhəni nıpərhiendien ia nıram, mhəvəukurən raka mə ik nə İəmə İkinan səvai Kumwesən.”

⁷⁰ Miregi İesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha i twelef nərmama me səiəu, iakinərpwi rəgik ia kimiaha, mətə kimiaha riti in İəremhə.” ⁷¹ In raməgkiari ia Jutas tini Saemon İskariot, ti nəri nə mə Jutas riti ia twelef nərmama səvai İesu truvei pen İesu ia regi nərmama səməme haməmwəki in.

7

İesu revən ia nəveginien asori nəha nəkur İsrəl kamho tənımwə me irə

¹ Kurir ir̄ Iesu ramav̄n mam̄erkurau ia t̄n̄a Kalili, m̄apw̄h nokeikeien m̄a trev̄n ia t̄n̄a Jutia, ti n̄ari n̄a m̄a n̄am̄a asori me s̄av̄i n̄akur Isrel kamhatui in m̄a tuhousi ̄apune. ² Ipaka ti n̄aveginien asori n̄aha s̄av̄i n̄akur Isrel n̄agh̄in n̄a N̄aveginien s̄av̄i T̄animw̄a Me. ³ Ro pen pīavi Iesu me h̄ani pen tukwe in m̄a, “Tikīer ia kwopun i, mev̄n ia t̄n̄a Jutia, m̄a s̄aim me n̄armama me ir̄aha m̄wi tuh̄atoni narimnari me i s̄a ikamo. ⁴ Tr̄ini min̄ūa īarmama riti rokeikei m̄a n̄armama tuh̄akur̄an in, ko in ripk̄arkwaf̄a m̄h̄a narimnari me s̄a in ramo. Ikamo narimnari me i, ramasan m̄a iko ia n̄amri n̄armama pam ia tipr̄an̄a i pw̄h h̄et̄a ik.” ⁵ (Pīavi Iesu me h̄ani iam̄inhi ir̄a ti n̄ari n̄a m̄a ir̄aha m̄wi h̄ap̄kini m̄h̄a n̄ip̄rhienien ir̄a.)

⁶ Ro pen Iesu r̄ini pen ti nir̄aha i m̄a, “N̄ap̄in s̄aiou ripkuvehe m̄h̄a ihi, m̄at̄a n̄ap̄in s̄akimiah̄a rauvehe ia n̄ap̄in me. ⁷ N̄armama ia tipr̄an̄a i ko h̄ap̄k̄mw̄eki m̄h̄a kimiah̄a, m̄at̄a ir̄aha kamh̄mw̄eki iou, ti n̄ari n̄a m̄a iakam̄egkiari ia nir̄aha, mam̄ini m̄a noien me s̄av̄nraha h̄ar̄aha. ⁸ Ramasan m̄a kimiah̄a hīaut̄a mh̄av̄v̄an ia n̄aveginien asori. M̄at̄a iou tapkevan m̄h̄a ia n̄aveginien asori n̄aha, ti n̄ari n̄a m̄a n̄ap̄in s̄aiou ripkuvehe m̄h̄a ihi.” ⁹ Iesu r̄ini pam n̄agkiariien i, n̄an̄a mam̄o a ia t̄n̄a Kalili.

¹⁰ M̄at̄a n̄ap̄in pīav̄ni me h̄av̄v̄ut̄a raka mh̄av̄v̄an̄an ia n̄aveginien asori, in m̄wi rut̄a mev̄n, m̄ip̄kavan irapw m̄h̄a m̄at̄a rav̄n afafa. ¹¹ N̄am̄a asori me s̄av̄i n̄akur Isrel kamhatui in ia n̄aveginien asori, mamh̄ani m̄a, “In p̄aku?”

¹² N̄an̄a n̄armama kamh̄asiwan mamh̄agkiari pik ia Iesu. Nepwin h̄ani m̄a, “In iam̄a amasan.” Nepwin m̄wi h̄ani m̄a, “Rekam. In rameikūa ia n̄armama.” ¹³ M̄at̄a īarmama riti riw̄an r̄ini irapw Iesu ia n̄amri n̄armama, ti n̄ari n̄a m̄a ir̄aha h̄eh̄ekir̄ n̄am̄a asori me s̄av̄i n̄akur Isrel.

Iesu fwe ia n̄aveginien asori ramahat̄an n̄armama me

¹⁴ N̄ap̄in n̄aha kamo n̄aveginien asori ir̄a ruvehi n̄efwakiīen riti. Ia kurkwai n̄efwakiīen n̄aha Iesu rut̄a mev̄n ia nimw̄a s̄av̄i Kumwes̄an, minamahat̄an n̄armama me. ¹⁵ Ro iam̄inhi ir̄a n̄am̄a asori me s̄av̄i n̄akur Isrel h̄arkarinari, mh̄ani m̄a, “R̄efo iam̄a i rukur̄an amasan narimnari me i ia N̄akukuā Ikinan m̄at̄a kipkhat̄an raka m̄h̄a in?”

¹⁶ M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nir̄aha i m̄a, “N̄agkiariien i iakamahat̄an n̄armama me ir̄a ripko m̄h̄a n̄agkiariien s̄aiou, m̄at̄a n̄agkiariien s̄av̄i iam̄a s̄a r̄in̄arhi pehe iou iakuvehe. ¹⁷ Tr̄ini min̄ūa īarmama riti rokeikei m̄a tro n̄akwai Kumwes̄an, in tr̄et̄a sas n̄agkiariien i iakamahat̄an n̄armama me ir̄a m̄a ruku pen ti Kumwes̄an ūa iakani irapw n̄agkiariien atukw s̄aiou. ¹⁸ Īarmama s̄a rani irapw n̄agkiariien atukw s̄av̄nhi ram̄mwur m̄a n̄armama tuh̄av̄uehi ut̄a n̄agh̄in. M̄at̄a īarmama s̄a ram̄mwur m̄a n̄armama tuh̄av̄uehi ut̄a n̄agh̄i iam̄a s̄a r̄in̄arhi pehe in, in n̄aha īarmama s̄a rani n̄ip̄rhienien. Ia reri īarmama n̄aha neikūaien riw̄an. ¹⁹ Moses rim̄av̄uei pehe Loa m̄ kimiah̄a ūa rekam? Oūh̄ n̄ip̄rhienien, m̄at̄a kimiah̄a riti riw̄an ramesi pen Loa n̄aha. R̄efo h̄iam̄mwur m̄a t̄ihousi ̄apune iou?”

²⁰ M̄iregi n̄armama me h̄ani m̄a, “Īarem̄h̄a riti ramar̄a ia n̄iram! Sin ram̄mwur m̄a tr̄ousi ̄apune ik?”

²¹ M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nir̄aha i m̄a, “Iak̄ino nimt̄et̄ien kuatia a kimiah̄a pam h̄iam̄arkarinari ir̄a. ²² Moses rim̄ani pen tukumiah̄a m̄a n̄ap̄in iakunoūihi riti īarman s̄akimiah̄a ruvehi n̄ap̄in s̄av̄nhi eit kuvehi ninhum min. N̄an̄a ti loa n̄aha n̄ari aūer a m̄a n̄ap̄in eit r̄amak pen ia Sapat kimiah̄a t̄iham̄av̄uehi ninhum m̄ n̄akw̄rhakw̄rha me s̄akimiah̄a. (N̄ip̄rhienien ripko m̄h̄a Moses rim̄akupw̄an mo noien n̄aha, m̄at̄a kaha kupw̄an me ham̄akupw̄an m̄h̄o.) ²³ M̄a kimiah̄a h̄iam̄av̄uehi ninhum m̄ iakunoūihi ia Sapat kamo h̄iarui loa s̄av̄i Moses, r̄efo niemaha ram̄api kimiah̄a ti n̄ari n̄a m̄a ia Sapat iak̄ino īarman riti n̄ipwran me pam ruvehe m̄asanin? ²⁴ Kimiah̄a t̄ihapw̄h n̄akiriien nari ia noien i s̄a h̄iam̄atoni ̄apa, m̄at̄a t̄iham̄akeikei mh̄akiri nari ia noien s̄a ratukwatukw.”

Iesu in Kristo s̄a Kumwes̄an rim̄ani m̄a tr̄arhi pehe i ūa rekam?

²⁵ Ro iam̄inhi ir̄a n̄akur Jerusalem me nepwin h̄ani m̄a, “Rosi iam̄a i in i n̄am̄a asori me kamh̄mwur m̄a tuhousi ̄apune ūs? ²⁶ H̄atoni ro in ram̄egkiari ia n̄amri n̄armama me pam, m̄at̄a ir̄aha h̄ap̄kinise m̄h̄a in. Rosi n̄am̄a asori me h̄akur̄an p̄arhien m̄a iam̄a i in Kristo ūs? ²⁷ M̄at̄a kitaha s̄akur̄an kwopun s̄a iam̄a i ruku pen ikin. N̄ap̄in iam̄a n̄aha Kristo trier pehe, īarmama riti tripkur̄an m̄h̄a kwopun ruku pen ikin.”

²⁸ Ro iam̄inhi ir̄a n̄ap̄in Iesu ramahat̄an n̄armama ia nimw̄a s̄av̄i Kumwes̄an, in r̄akwein ̄apw̄amw̄is, mini m̄a, “Rerimiah̄a ramr̄hi m̄a h̄iakur̄an iou, mh̄akur̄an m̄wi kwopun iakuku pen ikin, m̄at̄a kimiah̄a h̄īar̄eir̄i. Iou iapkuvehe m̄h̄a ia n̄at̄ar̄igien atukw s̄aiou. Iam̄a

sə rınərhi pehe iou iakuvehe in pərhiēn. Kimiaha hiəreirei in. ²⁹ Iou iakukurən in, ti nəri nə mə iakuku pen irə, nənə in rərhi pehe iou iakuvehe.”

³⁰ Ro iamini irə nāmə asori me kamhəmwur mə tuhəkwtəmhiri Iesu, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri in ti nəri nə mə nəpən səvənhi rīpkuvehe mhə ihi. ³¹ Mətə nərmama həpik ia kwopun nəha hənī nīpərhiēnien ia Iesu, mamhəni mə, “Nəpən iəmə nəha Kristo trier pehe, in trəpwəh noien nīmətien me rīpik mwī məpī raka sāməme iəmə i rino.”

³² Farisi me hərəgi nərmama me kamhəsiwən mamhəni narimnari me i ia Iesu. Ro pen irəha mine pris asori me hərhi pen iotukwininari me nēpwīn hauvən mə tuhəkwtəmhiri in.

³³ Ia nəpən nəha Iesu rini mə, “Takarə nəpən ouihī a kitaha m kimiaha nənə mevən ti iəmə sə rınərhi pehe iou iakuvehe. ³⁴ Kimiaha tihətui iou, mhəpwəh nətoniēn iou, ti nəri nə mə kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.”

³⁵ Ro iamini irə nāmə asori me səvəi nəkur Isrel həkkiari minraha me, mamhəni mə, “In nəha təkwtəkuni iəmə i trevən pəku səpwəh nətoniēn in? Rosi trevən ia tənəmənə me ia kwopun me nəha nəkur Isrel kamharə ikin irəha nəkur Kris, mahatən nəkur Kris uə? ³⁶ In rini iamini irə mə, ‘Kimiaha tihətui iou, mhəpwəh nətoniēn iou. Kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.’ ?Nəgkiariēn nəha nīpwrən rəfo irə?”

³⁷ Nəpən sampam səvəi nəveginien asori nəha, in nə nəpən sə rasori ia nəpən me nēpwīn, Iesu rīskəmter, makweīn əpwəmwis, mīni mə, “Trini minuə kimiaha riti rəkwakwa, uvehe tukw iou, mənīmwi. ³⁸ Iərmama sə rani nīpərhiēnien ia nīrak, Nəkukuə Ikinan ruvəni raka iamini irə minuə nui sə rauvei pen nīmīruēn trier fwe ia reri maiu rəmwhen ia nui aris me.” ³⁹ Iesu rini nəgkiariēn i maməgkiari ia Nənīmwin Ikinan. In i Nənīmwin sə nərmama sāməme kamhəni nīpərhiēnien ia Iesu tuhəvehi. Mətə ia nəpən nəha kəpwəh ihi nuvei penien Nənīmwin nəha minraha, ti nəri nə mə kīpkuvehi utə mhə ihi Iesu rirərīg pen fwe ia neiai.

⁴⁰ Nəpən irəha hərəgi nəgkiariēn me nəha, nərmama nēpwīn hənī mə, “Nīpərhiēnien iəmə i in profet nəha kiməni mə truvehe.”

⁴¹ Nēpwīn hənī mə, “In i Kristo.” Mətə nēpwīn hənī mə, “Rəkəm. Iəmə nəha Kristo tripkuku pen mhə ia tənə Kalili. ⁴² Nəkukuə Ikinan rini mə Kristo truku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit. In trətui ia Petlehem, rukwənu səvəi Kig Tevit ia tənə Jutia.” ⁴³ Ro iamini irə nərmama me nəha hauai irəha me ti Iesu. ⁴⁴ Nēpwīn hokeikei mə tuhəkwtəmhiri in, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri.

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həkkiari mhə nīpərhiēnien ia Iesu

⁴⁵ Ia nəpən nəha iotukwininari me nəha hərərig mhəuvehe ti pris asori me mine Farisi me, nənə nāmə asori me i hərəs pen irəha i mə, “Rəfo kimiaha hiəpwəh nuvehien Iesu mhəuvehi mhəuvehe?”

⁴⁶ Miregi iotukwininari me hənī mə, “Kimaha iahəpkregi raka mhə iərmama riti raməgkiari rəmwhen ia iəmə nəha.”

⁴⁷ Miregi Farisi me hənī pen ti nīrəha i mə, “Rosi in reikuə ia kimiaha, mo kimiaha mwī hiəruēi uə? ⁴⁸ Rəfo? Kimiaha hiətōni iəmə asori riti səkitaha uə Farisi riti rini nīpərhiēnien irə? Rəkəm! ⁴⁹ Mətə nərmama me nəha sāməme kamhəkuriə in hərəirei Loa səvəi Moses. Ro pen Kumwesən raməkweīn ərəha ia nīrəha.”

⁵⁰ Nikotimas, iəmə sə rimavən mətə Iesu fwe kupwən, in riti ia Farisi me i. In rini pen ti nīrəha i mə, ⁵¹ “Loa səkitaha raməfni irə? Ko kitaha səkiri iərmama riti mə noien səvənhi rərha mətə səpkukupwən mhə mhərəgi nəgkiariēn səvənhi, mhətui nəfe noien in ramo?”

⁵² Miregi irəha hənī mə, “Rosi ik mwī ik iəmə Kalili uə? Əvsini Nəkukuə Ikinan mətōni ro mə profet riti tripkutə mhə fwe tənə Kalili.”

⁵³ Nərmama havən kirkiri, mamhəuvən fwe imwənraha me.

8

¹ Mətə Iesu revən ia Təkuar Olif.

Pran sə ramo əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə iərman səvənhi

² Kiri rakwakwi irə, ia nēpnəpən in rirərīg mevən ia nīmwə səvəi Kumwesən. Nərmama me pam həuvehe tukwe, nənə in rəkure, minamahatən irəha. ³ Ia nəpən nəha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me həuvehi pran riti sə kətə pui in ramo əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. Irəha həuvehi mhəuvehe mhərpwi irəpw in ia nəmri nərmama me

7:30: Jon 7:44, 8:20, Jon 13:1 **7:31:** Jon 2:23, 8:30, Jon 10:42, 11:45, Jon 12:11,42 **7:33:** Jon 13:33 **7:34:** Jon 8:21, 13:36, Jon 17:24 **7:37:** Lev 23:36, Aes 55:1, Jon 4:10,14 **7:38:** Aes 58:11, Sek 14:8 **7:39:** Jon 16:7, 20:22, Wok Me 2:4 **7:40:** Jon 6:14 **7:41:** Jon 1:46, 4:29 **7:42:** Sam 89:3-4, Maeka 5:2, Mat 2:5-6 **7:43:** Jon 9:16
7:44: Jon 7:30 **7:45:** Jon 7:32 **7:46:** Mak 1:22 **7:48:** Jon 12:42 **7:50:** Jon 3:1-2 **7:51:** Dut 1:16
7:52: Jon 7:41-42 **8:1:** Luk 21:37

pam, ⁴ nənə mhəni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Kətə pui prən i ramo ənpapen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. ⁵ Ia Loa səkitaha Moses rīmāni minuə kitaha tsaməkeikei mhəkwi əpune nīpran me səməme kamho iamīnhi irə. Mətə ik mə tso nəfə ia pran i?” ⁶ Irəha hənī nəgkiariien nəha mə tuhəregi mə Iesu trəfni irə. Hokeikei mə in trəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi, nənə irəha həkuren nīni ərhəhien in tukwe.

Mətə Iesu rərpəsuk minamrai pen nəkukuə ia tīprənə ia nukwai rəgin. ⁷ Mətə irəha kamhəwur a mamhəres in. Ro iamīnhi irə in riskəmter, minī pen ti nīrəha i mə, “Sin ia kimiaha nərəhəhien səvənhi riwən? Pwəh in rukupwən mərarki pen kəruətərei ia pran i.” ⁸ Nənə in rərpəsuk mwī minamrai nəkukuə ia tīprənə ia nəkwai rəgin.

⁹ Nənə nəpin irəha həregi nəgkiariien nəha, havən mamhəvən kuatia kuatia. Nəgharə me həkupwən ntəmaruə me həkurirə, mhəpwəh Iesu əpa mīne prən nəha ramərer. ¹⁰ Iesu riskəmter, minī pen ti prən i mə, “Prən i. Irəha isə? Riti rīpkini mhə mə tikemhə?”

¹¹ Miregi pran i rini mə, “Rəkəm, iəm əsori. Riti rīpkini mhə.”

Miregi Iesu rini mə, “Iou mwī iakəpwəh nīnien mə tikemhə, mətə tiko mamevən məpwəh nərəhəhien.”

Iesu in nukuraanien sə raməhiəpwīn nərmama ia tīprənə

¹² Iesu rəgkiari mwī m Farisi me minī mə, “Iou nukuraanien sə raməhiəpwīn nərmama ia tīprənə i. Iərmama sə rakurirə iou trəpwəh nəvənien ia nəpitəvien, mətə trətōni nukuraanien sə kauvehi nīmīruien irə.”

¹³ Miregi Farisi me hənī pen ti Iesu i mə, “Ikamərer irapw maməgkiari atukw ia niram iamīnhi irə, mətə nīpəri nəgkiariien səim riwən tukw ik, ro pen nəgkiariien səim ko kīpkini mhə nīpərhienien irə!”

¹⁴ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Pərhien iakamərer irapw maməgkiari atukw ia nīrak, mətə nəgkiariien səiou ko kīni nīpərhienien irə, ti nəri nə mə iakukurən kwopun iakuku pen ikin uə kwopun iakamevən ikin. ¹⁵ Kimiaha hiaməkəri nari ia nətərigien səvəi iərmama a, mətə iou iapəkəri mhə iərmama riti. ¹⁶ Mətə trini minuə iakəkəri iərmama riti, nəkirien səiou ro nīpərhienien ti nəri nə mə rīpko mhə iou əpa iakaməkəri in, mətə iou mīne Tata sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. ¹⁷ Hiəkuren nəgkiariien i kīmərāi pen ia Loa səkimiaha rini iamīnhi irə mə, ‘Iərmama kəru krouərer irapw rouni nəgkiariien kuatia tukini nīpərhienien irə.’ ¹⁸ Təkwtəkuni nəha iou mīne Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe kimrau iarouərer irapw rouəgkiari ia nīrak rouni nəgkiariien kuatia.”

¹⁹ Miregi irəha hənī pen ti Iesu i mə, “Səim isə Tata?”

Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha hiəvəreirei iou, mhəvəreirei mwī Tata səiou. Kamō hiəpkukurən iou, ko hiəkuren mwī Tata səiou.” ²⁰ Iesu rīmāni nəgkiariien me i nəpin in ramahatan nərmama fwe ia nīmwə səvəi Kumwesən ia kwopun kamerukw pen mane səvəi nəfwakien ikin, mətə iərmama riti rəpwəh nəkwətmhīriien in ti nəri nə mə nəpin səvənhi tukəkwətmhīri in irə rīpkuvehe mhə ihi.

²¹ Ro iamīnhi irə Iesu rini pen mwī ti nīrəha i mə, “Iou takəpwəh kimiaha mamevən. Kimiaha tihətui iou mhəmhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha. Kimiaha tihəpkəvən mhə ia kwopun nəha iakamevən ikin.”

²² Ro iamīnhi irə nəmə əsori me səvəi nəkur Isrel hənī mə, “Nəgkiariien nəha in rani mə kwopun nəha ramevən ikin, kitaha tsəpkəvən mhə ikin, nīpwrān rəfo irə? Rosi in troussi əpune atukw a in uə?”

²³ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kimiaha imwəmiaha inhəripw. Iou imwak irənə. Kimiaha nərmama səvəi tīprənə i. Iou rīpko mhə iou iərmama səvəi tīprənə i. ²⁴ Iakuvəni raka tukumiaha i mə kimiaha tihəmhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha. Iakimāni iamīnha irə ti nəri nə kimiaha tihəməkeikei mhəni nīpərhienien ia nīrak mə iou i in i. Mə hiəpwəh tihəmhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha.”

²⁵ Miregi irəha hərəs pen in mə, “Ik sin nə?”

Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Iou iərmama i iakani pehe tukumiaha i fwe kupwən meste pehe ipwet. ²⁶ Səiou me nəgkiariien me rīpik iakukurən nīnien ia kimiaha. Narimnari me rīpik hiəno iakukurən nəkirien mə hərəha. Mətə iəmə sə rīnərhi pehe iou iakuvehe nəgkiariien səvənhi ro nīpərhienien, nənə iou iakani irapw ti nərmama ia tīprənə i nəfə nəgkiariien iakregi in rīmāni pehe tukw iou i.”

8:5: Lev 20:10, Dut 22:22-24 **8:6:** Mat 22:15 **8:7:** Dut 17:7 **8:9:** Mat 22:22 **8:11:** Jon 5:14 **8:12:** Aes 49:6, Jon 1:4-9, 9:5, Jon 12:46 **8:14:** Jon 5:31-32, Jon 7:28, 9:29 **8:15:** Jon 7:24, 12:47 **8:16:** Jon 5:30, 8:29
8:17: Dut 17:6, 19:15 **8:18:** 1Jon 5:9 **8:19:** Jon 14:7 **8:20:** Jon 7:30 **8:21:** Jon 7:34,36, Jon 13:33
8:22: Jon 7:35 **8:23:** Jon 3:31 **8:26:** Jon 7:28, 12:49

²⁷ Mætə irəha həreirei mə Iesu raməgkiari ia Tata Kumwesən. ²⁸ Ro iaminih i irə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpin kimiaha tihəuvehi utə raka iou, Iaməti Iərmama, tihəukurən mə iou i in i. Kimiaha tihəukurən mwi mə iapko əpa raka mhə nari riti, mətə iakəgkiari mamesi pen a nafe Tata Kumwesən rahatən iou irə. ²⁹ Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe in ramarə kimrau min. In ripkəpwəh mhə iou iakamavən əpa, ti nəri nə mə nəpin me pam iakamo narimnari me səməme rerin ramagien tukwe.” ³⁰ Nəpin Iesu rani nəgkiariien me nəha nərmama həpik həni niperhienien irə.

Nipwnəti Epraham me

³¹ Ro iaminih i irə Iesu rini pen ti nəkur Isrel me i səməme həni niperhienien irə mə, “Trini minuə kimiaha hiamripin mamho nəgkiariien səiou, kimiaha atukwatukw nə nərmama me səiou. ³² Nənə kimiaha tihəukurən nəgkiariien sə ro niperhienien, nəgkiariien pərhiēn i trifi nari ia kimiaha.”

³³ Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha kwənəkwus me səvai Epraham. Iərmama riti ripko raka mhə slef ia kimaha. Rəfo ikini nəgkiariien i mə nəgkiariien pərhiēn trifi nari ia kimaha?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani niperhienien tukumiaha i iərmama sə ramo noien ərəha, noien ərəha səvənhi ramərīmanu irə mamoslef irə. ³⁵ Slef riti in ko rəpwəh narə rerinien ia nəkwai nimwə səvai iəmə asori səvənhi, mətə tini əpa rukurən narə rerinien ikin. ³⁶ Ro iaminih i irə trini minuə Tini Kumwesən rifi nari ia kimiaha, in trifi pərhiēn nari ia kimiaha. ³⁷ Iakukurən mə kimiaha kwənəkwus me səvai Epraham, mətə hiaməmwur mə tihousi əpune iou ti nəri nə mə kimiaha hiəpwəh nokeikeien mə tihəregi nəgkiariien səiou. ³⁸ Iou iakaməgkiari ia nəfe iakənətoni kimrau Tata səiou, mətə kimiaha hiamo nəfe hiamregi tata səkimiaha rīmani pehe tukumiaha.”

³⁹ Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Səkimaha tata Epraham.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə kimiaha nipwnəti Epraham pərhiēn me, tihamo nəfe noien in rinamo fwe kupwən. ⁴⁰ Iou i iəmə sə iakani irapw tukumiaha nəgkiariien pərhiēn sə iakregi ruku pen ti Kumwesən. Mətə təkwtəkwuni kimiaha hiaməmwur mə tihousi əpune iou. Epraham ripko mhə noien i. ⁴¹ Kimiaha hiamo a nəfe noien tata səkimiaha rino.”

Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Ripko mhə kimaha iəkun iərmwin me. Kumwesən in əpa tata səkimaha.”

Nipwnəti Setan me

⁴² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə Kumwesən in tata pərhiēn səkimiaha, kimiaha tihokeikei iou ti nari nə mə iou iakuku pen irə muvehe ia kwopun i. Iapkuvehe mhə ia nətərigien atukw səiou, mətə in rinərhi pehe iou iakuvehe. ⁴³ Rəfo kimiaha hiəreirei nipwrai nəgkiariien i iakani? Hiəreirei ti nəri nə mə kimiaha hiəpkokeikei anan mhə mə tihətərig ia nəgkiariien səiou. ⁴⁴ Kimiaha nipwnəti Setan me. Hiokeikei mə tihamo a nəkwai tata səkimiaha. Fwe kupwən muvehe meste pehe ipwet mine in iərmama sə ramousi əpune nərmama. In raməmwəki niperhienien ti nəri nə mə niperhienien riwən irə. Nəpin in rameikua, in ramesi pen a noien səvənhi, ti nəri nə mə in iərmama səvai neikuəien, in nukune neikuəien me pam. ⁴⁵ Mətə iou iakani a nəgkiariien pərhiēn ro pen kimiaha hiəpki ni mhə niperhienien ia nirak. ⁴⁶ Sin ia kimiaha rukurən no puēien noien ərəha riti iakino? Trini minuə iakani a nəgkiariien pərhiēn me rəfo kimiaha hiəpki ni mhə niperhienien ia nirak? ⁴⁷ Iərmama sə ruku pen ia Kumwesən, in ramətərig ia nəgkiariien səvai Kumwesən. Mətə kimiaha hiəpkuku pen mhə ia Kumwesən ro pen hiəpkətərig mhə nəgkiariien səvənhi.”

Epraham ripkətui pehe mhə ihi mətə Iesu rinərə raka

⁴⁸ Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Kimaha iahaməni atukwatukw ik iəmə Sameria iəremhə ramarə ia niram uə rekəm?”

⁴⁹ Miregi Iesu rini mə, “Iəremhə riwən ia nirak. Iou iakamsiai tata səiou, mətə kimiaha hiəpkisai mhə iou. ⁵⁰ Iou iapkwəmwur mhə mə nərmama tuhəuvehi utə nəghik. Riti nəha ikin in raməmwur tukwe. In Iəmə sə raməkiri nərmama. ⁵¹ Iakani niperhienien tukumiaha i. Iərmama sə ramo nəgkiariien səiou tripkemhə mhə ia nəpin riti.”

⁵² Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Təkwtəkwuni nəha kimaha iahəukurən mə iəremhə riti ramarə ia niram! Epraham ruvəmhə, profet me həuvəmhə mwi, mətə ik ikani mə iərmama sə ramo nəgkiariien səim tripkemhə mhə ia nəpin riti. ⁵³ Rəfo? Ik ikasori məpi

raka tata səkitaha Epraham fwe ruvamhə raka? Profet kupwən me irəha mwi həuvamhə raka! Ikuə ik nəfe iərmama?"

⁵⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Trini minuə iakuvehi utə atukw a iou nisaiien sə kuvei pehe miou ro nəri auar a i. Mətə Tata səiou in nə Iəmə sə rauvehi utə iou. Kimiaha hiaməkwein in mə Kumwesən səkimiaha, ⁵⁵ mətə kimiaha hiəuvəreirei in. Iou iakukurən in. Trini minuə iakini mə iakreirei in, iou iəmə iakameikuə rəmwhen ia kimiaha. Mətə iou iakukurən in, mamo nəgkiariien səvənhi. ⁵⁶ Tata səkimiaha Epraham rinagien pik nəpin riməregi mə trətoni nəpin sə takuvehe irə. In rətoni nənə rerin ragien."

⁵⁷ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, "Nuk səim ripkeste mhə ihi fifti! Ikəfo mətəni Epraham?"

⁵⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Iakani nipərhiendien tukumiaha i nəpin Epraham ripkatui pehe mhə ihi, iou iakinərə raka." ⁵⁹ Iesu rini nəgkiariien nəha ro pen irəha həpeki kəruətere i me mə tuhəkwi in irə, mətə Iesu rərkwafə mier ia nimwə səvəi Kumwesən mamevən.

9

Iesu romasan iərmama riti nənimen rifwə

¹ Nəpin riti Iesu rukurau mətəni iərmama riti nəpin rinətui pehe irə nənimen rifwə. ² Nənə nərmama me səvəi Iesu həres pen Iesu i mə, "Iahatən. Sin rino nərəhaien ro iəmə i rinətui pehe nənimen rifwə, in uə səvənhi tata mine mama?"

³ Miregi Iesu rini mə, "Ripko mhə nərəhaien səvəi iəmə i uə nərəhaien səvəi tata mine mama səvənhi, mətə in rinətui pehe nənimen rifwə mə Kumwesən rukurən noien nərmama hətoni niskaiien səvənhi nəpin tromasan in. ⁴ Nəpin ia ran kitaha tsaməkeikei mho wok me səvəi iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe. Nəpitəvien rauvehe. Iərmama riti ko ripko mhə wok ia nəpin nəha. ⁵ Nəpin iakamarə ia tiprənə, iou nukuraanien sə raməhiəpwin nərmama ia tiprənə."

⁶ Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, mərgəvəsi tiprənə, mo nəmtigei ia nisəkwan, nənə muvehi nəmtigei nəha, mahakwi pen ia nəmri iəmə nəha, ⁷ mini pen tukwe in mə, "Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmtigei ia nənimem." Nəhag nəha Saeloam nipwran mə "Kərhi pen." Ro pen iəmə nəha revən, maikuas raka nəmtigei ia nənimen, mirərig muvehe mamətə nari.

⁸ Nənə nəkur imwəni me mine səməme hənətoni in ramase mane fwe kupwən kamhəni mə, "Rosi iəmə nəha in nəha fwe kupwən raməkure mamase mane uə rekəm?"

⁹ Irəha nepwin kamhəni mə, "Kwa in nə!"

Mətə nepwin həni mə, "Rekəm. Ripko mhə in, mətə iərmama riti rəmwhen irə."

Mətə iəmə nəha rini mə, "Kwa iou i iəmə nəha hiaməni!"

¹⁰ Ro pen irəha həni pen tukwe in mə, "Kinəfo irə nənimem rətui?"

¹¹ Miregi iəmə nəha rini mə, "Iəmə nəha nəghin nə Iesu ro nəmtigei, mahakwi pehe ia nənimek, mini pehe tukw iou i mə, 'Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmtigei ia nənimem.' Ro pen iakevən maikuas raka, nənə mətə nari."

¹² Miregi irəha həni pen tukwe in mə, "Iəmə nəha in pəku?"

Miregi iəmə nəha rini mə, "Iakreirei."

Faris me həres iəmə nəha mə kinəfo irə nənimen rinamasan

¹³ Irəha həiri iəmə nəha fwe kupwən nənimen rifwə mhəuvən ti Farisi me. ¹⁴ (Sapat riti nəha Iesu rino nəmtigei mo nəmri iərmama nəha rətui.) ¹⁵ Ro iaminihə irə Farisi me kənamhəres pen mwi iəmə nəha mə, "Ikinəfo mətə nari?"

Miregi in rini pen ti nirəha i mə, "In rahakwi pehe nəmtigei ia nənimek, iakaikuas raka irə, nənə təkwətəkwuni iakətə nari."

¹⁶ Miregi Farisi me nepwin kamhəgkiari ia Iesu, mamhəni mə, "Iəmə i ripko mhə Kumwesən rərhi pehe in ti nəri nə mə in ripkisiai mhə Sapat." Mətə Farisi me nepwin mwi kamhəni mə, "Rəfo? Ko iəmə ərəha riti ro nimitətien me iaminihə? Rekəm!" Nənə irəha həuai irəha me ti nəgkiariien nəha.

¹⁷ Ro iaminihə irə irəha həni pen mwi ti iəmə nəha nənimen rifwə fwe kupwən mə, "Ikaməfni irə ia iəmə nəha rino nənimem rətui? In nəfe iərmama?"

Miregi iəmə nəha rini mə, "In profet riti."

¹⁸ Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpəwəh nokeikeiien mə tuhəni nipərhiendien ia iəmə nəha mə fwe kupwən nənimen rifwə, mətə təkwətəkwuni nəha ramətə nari. Ro pen həkwein tata mine mama səvənhi, ¹⁹ mhəres pen irau i mə, "Rəfo? In i tinimirau? Ko kimirau irouni

mæ nīpærhienien nāpin rīnətui pehe iræ nānimen rīfwæ? Nənæ mæ ro nīpærhienien ræfo in ramætæ nari tækwætəkwuni?”

²⁰ Miregi tata mine mama sāvənhi krouni mæ, “Kīmrau iaroukuræn mæ tīnimrau i. Iaroukuræn mwi mæ nāpin rīnətui pehe iræ nānimen rīfwæ. ²¹ Mætæ tækwætəkwuni in ramætæ nari kīmrau iaroureirei mæ ræfo iræ. Iaroureirei mwi mæ sin rīno nānimen rætui. Ramasan mæ kīmiaha hiæres pen in i. In ruvəpwinari raka. Pwəh in rīni nægkiariien sāvənhi.” ²² (Tata mine mama sāvənhi krouni nægkiariien me naha ti nəri næ mæ krouhekīr nāmæ asori me sāvai nækur Isrel. Iræha hənərai sun raka minuæ iærmama sə trīni irapw mæ Iesu in Kristo, tuhəkoui irapw in, mhəpwəh nāsēniien mwi in ruvniwæ pehe ia nimwəfwaki sāvənraha.) ²³ Nəri naha ro irau krouni ianhi mæ, “In ruvəpwinari raka. Ramasan mæ kīmiaha hiæres pen in i.”

²⁴ Ro iamīnhi iræ iræha həkweīn pen mwi iāmæ naha fwe kupwæn nānimen rīfwæ nənæ mhəni pen tukwe in mæ, “Tīkuevhi utæ nægħi Kumwesən, mīni nīpærhienien. Kīmaha iahəukuræn mæ iāmæ i in iāmæ ərəha.”

²⁵ Miregi in rīni mæ, “Iou iakreirei mæ iāmæ naha in iāmæ ərəha uə rekəm. Mætæ nəri kuatia iou iakukuræn. Kupwæn nənimek rīfwæ, mætæ tækwætəkwuni naha iakamætæ nari.”

²⁶ Miregi irəha hənī pen tukwe in mæ, “In rīno nāfe ia nīram? Məfo irə mo nānimem rətui?”

²⁷ Miregi in rīni mæ, “Iakuvənī pehe raka tukumiaha i, mætæ kīmiaha hiəpkrēgi mhə. Ræfo hiokēikei mæ tihəregi mwi? Rosi kīmiaha mwi hiokēikei mæ tihəuvehe mhə kīmiaha nərmmama me sāvənhi uə?”

²⁸ Miregi irəha hənī ərəha iāmæ naha, mhəni mæ, “Ik iærmama riti sāvənhi, mætæ kīmaha nərmmama me sāvai Moses. ²⁹ Kīmaha iahəukuræn mæ Kumwesən rīnægkiari m Moses, mætæ iāmæ i kīmaha iahəreirei mæ in ruku pəku.”

³⁰ Miregi iāmæ naha rīni mæ, “Kwa nəri i ro nari riti. Kīmiaha hiəreirei mæ iāmæ i ruku pəku, mætæ in rīno nānimem rətui. ³¹ Kītaha səukuræn mæ Kumwesən rīpkrēgi mhə nəfwakīien me sāvai nəkur ərəha me, mætæ trīni minuæ iærmama riti ramsai Kumwesən, māmō nəkwan, Kumwesən ramregi nəfwakīien me sāvənhi. ³² Fwe kupwæn kīno tīprənə meste pehe ipwet kīpkrēgi raka mhə mæ iærmama riti ro nəmri iærmama sə nānimen rīfwæ rətui. ³³ Mæ iāmæ i rīpkuku pen mhə ti Kumwesən in ko rīpko mhə nari riti.”

³⁴ Miregi irəha hənī pen tukwe in mæ, “Kwa ik iāmæ ərəha fwe nāpin ikinətui pehe irə meste pehe ipwet. Ikuə tikəfo? Tikahātən kīmaha uə?” Nənæ irəha həkoui irapw in ia nimwəfwaki, mhəpwəh nāsēniien mwi in ruvniwæ pehe.

Iesu ruvehe ia tīprənə i mæ truai nərmmama

³⁵ Kīni pen ti Iesu i mæ irəha həkoui irapw iāmæ naha iamīnhi. Ro pen in revən mətui iāmæ naha, mətōni, mīni pen tukwe in mæ, “Ikīni nīpærhienien ia Iəmətī Iærmama uə rekəm?”

³⁶ Miregi iāmæ naha rīni mæ, “Iāmæ asori. Nī pehe ro tukw iou i mæ sin nə Iəmətī Iærmama pwəh iakīni nīpærhienien irə.”

³⁷ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mæ, “Ikīnətə raka in. Iou i sə iakamægkiari mīk, iou Iəmətī Iærmama.”

³⁸ Miregi iāmæ naha rīni mæ, “Iərimənu. Iakīni nīpærhienien ia nīram.” Nənæ in rīnimwī nukurhun mī ia nəmri Iesu, mīsiat in.

³⁹ Iesu rīni mæ, “Iou iakuvehe ia tīprənə i mæ takəkiri nərmmama. Səməme nānimenraha rīfwə tuhətui mhətə nari, mætə səməme hamətə nari nānimenraha truvehe mīfwæ.”

⁴⁰ Farisi me nēpwīn ipaka ti Iesu həregi nægkiariien naha, nənæ mhəni pen tukwe in mæ, “Kīmaha mwi nānimemaha rīfwæ uə rekəm?”

⁴¹ Miregi Iesu rīni pen ti nīrəha i mæ, “Ko nəmri mīahā rīfwə ko nərəhāien səkīmiaha rīwən. Mætə ti nəri nə mæ təkwtəkwni kīmiaha hīamənī mæ hīamətə nari nərəhāien səkīmiaha raməmāk ihī ia kīmiaha.”

10

Iāmə sə ramətui ti sīpsip me sāvənhi

¹ “Iakani nīpærhienien tukumiaha i. Iærmama sə rīpkukurau mhə ia kwəruə muvniwæ ia koupə sāvai sīpsip me, mætə rəputə ia kwopun əpə iti matī pen ia nəkwaī koupə naha, iærmama naha in iærmama sə ramakres, mamousi iærmama. ² Mætə iærmama sə rukurau ia kwəruə muvniwæ ia koupə, in iærmama sə ramətui ti sīpsip me. ³ Iærmama sə raməger ia kwəruə raməsəvər ia təpīnhə ti iærmama naha. Sīpsip me kamhəregi rerīn. In raməkweīn nægħi sīpsip me sāvənhi kuatia kuatia, nənæ miri irəha mhəier. ⁴ Nāpin in rīri sāvənhi sīpsip me pam mhəier, makupwæn ia nīrəha, nənæ sīpsip me kamhəkurirə in, ti nəri nə mæ

hækuræn rerin. ⁵ Iærmæpæ riti sipsip me tuhæpwæh nukuriræien in, mætæ tuhap raka iræ ti næri næ mæ hæreirei rerin.” ⁶ Iesu rini nusipekinien i ti niræha, mætæ iræha hæreirei næfe naha rani.

⁷ Ro pen Iesu rini pen mwi ti niræha i mæ, “Takani nipærhienien tukumiaha i. Iou kwæruæ sævæi sipsip me. ⁸ Iræha pam sëmæme hamækupwæn ia nirak mhæuvehe iræha nærmama sëmæme kånamhakres, mamhousi iærmama, mætæ sipsip me hæpkætæg mha iræha. ⁹ Iou kwæruæ. Trini minuæ iærmama riti ruvniwæ pehe ia nirak, in traræ amasan, mukuræn nuvniwæ peheien, mitei irapw, mætui næveginien sənani. ¹⁰ Iærmama naha ramakres rauvehe a mæ trakres, mousi æpune sipsip me, mouraha iræha. Mætæ iou iakuvehe mæ iræha tuhæuvehi nimiruien nənæ mhæuvehi asori.

¹¹ Iou iærmama sæ iakamætui amasan ti sipsip me. Iærmama sæ ramætui amasan ti sipsip me rerin ragien a mæ tremhæ ti sipsip me sævænhi. ¹² Mætæ iærmama sæ kamæræku pen min mæ trætui ti sipsip me ripko mhæ in iærmama pærhien sæ ramætui ti sipsip me ti næri næ mæ sipsip me naha sævæi iærmæpæ. Næpin iærmama naha rætæ kuri æprmin riti rauvehe, næpwah sipsip me maiu map. Nənæ kuri æprmin naha ruvehe muvehi nepwin, miripwi kirkiri nepwin. ¹³ Iærmama naha raiu map ti næri næ mæ in iærmama riti kamæræku a in. In ro næri auer a ia sipsip me naha.

¹⁴ Iou iærmama sæ ramætui amasan ti sipsip me. Iou iakukuræn sipsip me sæiou, sipsip me sæiou hækuræn mwi iou. ¹⁵ Ia noien naha ræmwhen a mwi Tata Kumwesæn rukuræn iou, iou mwi iakukuræn Tata Kumwesæn, nənæ iou rerik ragien a mæ takemhæ ti sipsip me sæiou. ¹⁶ Sæiou me nepwin sipsip me hæiwæn ia koupæ i. Takamækeikei mipeki pehe mwi iræha, nənæ iræha tuhæregi rerik. Ro iamihhi iræ sipsip me naha tuhæuvehe mho touen kuatia. Iærmama kuatia tramætui ti niræha. ¹⁷ Tata Kumwesæn rokeikei pik iou ti næri næ mæ rerik ragien a mæ takemhæ ti niræha. Takemhæ ti niræha, nənæ maræ muvehi mwi nimiruien sæiou riræg. ¹⁸ Ripko mhæ iærmama riti truevehi raka nimiruien sæiou, mætæ iou atukw takæseni pen nimiruien sæiou ræmwhen sæ iakokeikei. Iakauvehi nasorien ti næsenien nimiruien sæiou, mauvehi mwi nasorien ti nuvehien mwi nimiruien sæiou riræg. In i næri Tata sæiou rimæni tukw iou i mæ takamækeikei mo.”

¹⁹ Iesu rini pam nægkiarrien me naha nənæ nəmæ asori me sævæi nækur Isrel hæuai mwi iræha me tukwe. ²⁰ Iræha hæpik hani mæ, “Iæmæ naha iæremhæ ramaræ iræ. In ramarmæri. Ræfo kimiaha hiamætæg in?”

²¹ Mætæ iræha nepwin hani mæ, “Rækæm. Iærmama sæ iæremhæ riti ramaræ iræ ko ripkægkiari mhæ iamihhi. Ko iæremhæ riti ro iærmama nænimen rifwæ rætui mætæ nari?”

Nəmæ asori me sævæi nækur Isrel hænuæ tuhækwi æpune Iesu ia kæruterei

²² Næpin naha ruvaueve nækur Isrel kamho næveginien asori naha kani mæ Næveginien sævæi Tetekesen. Kamho næveginien naha fwe Jerusalem ia næpin sævæi nækwieien. ²³ Iesu ramavæn ia kwopun riti ia nimwæ sævæi Kumwesæn kani mæ Vranda sævæi Solomon. ²⁴ Nənæ nəmæ asori me sævæi nækur Isrel hæuvehe mheikurkurau iræ, mhæni pen tukwe in mæ, “Kimaha tahameitenhi ik minesæn? Trini minuæ ik Kristo sæ Kumwesæn rimæni mæ trarhi pehe i, ni pehe tukumaha i, mæpwæh nærkwafæien.”

²⁵ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Takuvæni raka tukumiaha i, mætæ kimiaha hiæpkini mhæ nipærhienien ia nirak. Narimnari me naha sëmæme iakamo ia næghi Tata sæiou kamhahatæn pen mæ iou sin. ²⁶ Mætæ kimiaha hiæpkini mhæ nipærhienien ia nirak ti næri næ mæ ripko mhæ kimiaha sipsip me sæiou. ²⁷ Sipsip me sæiou kamhæregi rerik. Iou iakukuræn iræha, nənæ iræha kamhækuriræ iou. ²⁸ Iakauvei pen nimiruien rerin minraha. Iræha tuhæpkemhæ mhæ ia næpin riti. Iærmama riti riwæn truevehi raka iræha ia rægik. ²⁹ Tata sæiou sæ ruvei pehe iræha miou, niskalien sævænhi ræpi raka nærmama me pam. Iærmama riti riwæn ko ruvehi raka iræha ia ræg. ³⁰ Iou mine Tata sæiou kimrau kuatia.”

³¹ Ia næpin naha nəmæ asori me sævæi nækur Isrel hæpeki mwi kæruterei me mæ tuhækwi æpune in. ³² Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Takino raka noien amasan me ripik ia nærmiaha Tata Kumwesæn ruvei pehe mæ tako. Sæ ræfo naha mæ tihækwi æpune iou tukwe?”

³³ Miregi nəmæ asori me sævæi nækur Isrel hani pen tukwe in mæ, “Kimaha tahæpkækwi æpune mhæ ik ti noien amasan riti sæ ikino, mætæ kimaha tahækwi æpune ik ti næri næ mæ ikani æræha Kumwesæn. Ik iærmama a, mætæ ikani mæ ik Kumwesæn.”

10:6: Jon 16:25 **10:8:** Jer 23:1-2, Esik 34:2-3 **10:9:** Sam 118:20, Jon 14:6 **10:11:** Sam 23:1, Rev 7:17
10:12: Wok Me 20:29 **10:14:** Jon 10:27, 2Tim 2:19 **10:15:** Mat 11:27, Jon 15:13, 1Jon 3:16 **10:16:** Aes 56:8,
Jon 11:52, 1Pit 2:25, Esik 34:23, Esik 37:24 **10:17:** Fil 2:8-9 **10:18:** Jon 5:26, 14:31, Jon 19:11 **10:19:** Jon 7:43
10:20: Jon 7:20, 8:48 **10:24:** Wok Me 3:11, 5:12, Luk 22:67 **10:25:** Jon 4:26, 5:36, Jon 10:38 **10:26:** Jon 6:64,
8:45 **10:27:** Jon 8:47, 10:3 **10:28:** Jon 3:16, 6:39, Jon 18:9 **10:31:** Jon 8:59 **10:33:** Lev 24:16, Mat 26:65,
Jon 5:18

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Rosi kimiaha hiapkaevsini raka mha negkiariien i kimarai pen ia Loa sakimiaha ua? Rini iamihni ira minua Takini minua kimiaha na kumwesan me." ³⁵⁻³⁶ Kitaha saukuran ma nafe Nakuku Ikina rani ko kirkatefi mha. Ro iamihni ira ma Kumwesan rinakwein narmama me naha samame in rimauvei pen negkiariien savanhi minraha minua 'kumwesan me,' rafe kimiaha hiamani araha iou? Iou iarmama i Kumwesan ruverfi raka iou, marhi pehe iou iakuvehe ia tprana i, mta kimiaha hiamani ma iakani araha in, ti nari na ma iakini ma, 'Iou Tini Kumwesan.' ³⁷ Ma iou iapko mha narimnari me saiou Tata rokeikei ma tako raraha ma kimiaha hiani niparhienien ia nirak. ³⁸ Mta ma iakamo narimnari me naha, parhien hiapkini mha niparhienien ia nirak, mta tihameikei mhani niparhienien ia narimnari me naha sa iakamo. Ia noien i kimiaha tihukuran, mhukuran amasan ma Tata Kumwesan in i ia nirak iou na ira."

³⁹ Iraha hamamwur mwi ma tuhaktwamhiri Iesu, mta in ramkeies raka ia raginraha, ⁴⁰ mavan mapi simwin mwi ia nui aris Jotan, mevän ia kwopun naha Jon ramko paptas ikin fwe kupwan, mamarä ira ia kwopun naha. ⁴¹ Narmama hapik hauvehe tukwe, mhani ma, "Jon ripko nimtatien riti, mta negkiariien me pam samame in rimani ia iamä i ho niparhienien." ⁴² Ro pen narmama hapik ia kwopun naha hani niparhienien ia Iesu.

11

Iesu ro Lasaros ratui mwi ia nemhaien savanhi

¹ Iarmama riti ramemha neghin na Lasaros. Imwani fwe Petani. Petani in rukwänu savai Meri mine piavi Meri neghin na Marta. ² Meri naha in pran sa rinatagi pen senta ia nisui Iarimänu sakitaha, mahakwi raka ia nimwai nukwänen. Lasaros naha in kitirimani. ³ Lasaros ramemha iamihni ira ro pen kitirimani mi naha krouarhi pen negkiariien riti revän ti Iesu, rouni ma, "Iarimänu. Ik riti sa ikokeikei pik ramemha."

⁴ Mta näpin Iesu riregi negkiariien naha, rini ma, "Nemhaien i ko ripko mha Lasaros remha anan. Ramarä ira ma narmama tuhätoni nasorrien savai Kumwesan. Nemhaien i in suatuk sa Kumwesan truvehi utä neghi Tini ira."

⁵ Iesu rokeikei pik Marta mine piavni Meri mine kitirimänrau Lasaros. ⁶ Ro iamihni ira näpin in riregi ma Lasaros ramemha, in rarä mwi näpin käru mwi ia kwopun naha in ramarä ikin.

⁷ Näpin naha käru rukurau nanä in rini pen ti narmama me savanhi ma, "Pwäh savän mwi fwe tänä Jutia."

⁸ Miregi narmama me savanhi hani pen tukwe in ma, "Iahatän. Takwtakwuni a kwärha namä asori me ia Jutia hokeikei ma tuhakwi apune ik ia käruaterei me. Mta ikokeikei ma tikrärig mevän mwi fwe ikin?"

⁹ Miregi Iesu rini ma, "Kimiaha hiukurän ma aoa twelef ia ran. Trini minua iarmama riti ramavän ia ran, tripkapeti mha ti nari na ma in ramata nukuraanien sa ramähäpwin narmama ia tprana i. ¹⁰ Mta trini minua iarmama riti ramavän ia näpin in trapeti ti nari na ma nukuraanien naha riwän ira."

¹¹ Iesu rini pam negkiariien me naha, maripin mani pen ti niraha i ma, "Kitaha riti Lasaros ramapri, mta iakinamevän takäsuäpwiri in."

¹² Miregi narmama me savanhi hani pen tukwe in ma, "Iarimänu. Trini minua in ramapri in truvehe masanin." ¹³ (Iesu negkiari ia Lasaros ma ruvamha, mta rerinraha ramrhi ma nipwrai negkiariien savanhi ma in ramapri a.)

¹⁴ Ro pen Iesu rini pen atukwatukw ti niraha i ma, "Lasaros ruvamha. ¹⁵ Nanä näpin rerik rirhi kimiaha, iakagien ma iou iapkarä mha ia kwopun naha näpin remha ira. Nari naha trasitu ia kimiaha mo kimiaha hiani niparhienien ia nirak. Mta pwäh savän tukwe."

¹⁶ Ro iamihni ira Tomas naha kani in ma "Mwirmwir," rini pen ti narmama me naha iraha min kamhäkurirä ia Iesu ma, "Ramasan. Pwäh kitaha pam savän mhemha kitaha min."

Iesu ragkiari vivi m Marta mine Meri

¹⁷ Nanä Iesu rapirapw ia Petani mätoni Lasaros rinamak näpin kefä raka ia nipägi käruaterei. ¹⁸ Rukwänu naha Petani ipaka ti Jerusalem, kavän ramwhen ia kilometa kahar. ¹⁹ Näkur Isrel me hapik hamäuvehe ti Marta mine Meri ma tuhägkiari vivi minrau ti nari na ma kitirimänrau ruvamha. ²⁰ Ro iamihni ira näpin Marta riregi ma Iesu rauvehe, in revän mta in. Mta Meri ramäkure a ia näkwai nimwä.

²¹ Marta rini pen ti Iesu i mæ, “Iærimænu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak ræpwæh nemhæien. ²² Mætæ iou iakukuræn mæ tækwækwuni næfe næghin tikæres Kumwesæn tukwe, in truvei pehe mik.”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Kitirimam trætui mwi ia nemhæien sævæhi.”

²⁴ Miregi Marta rini pen tukwe in mæ, “Iou iakukuræn mæ in trætui mwi ia næpin sampam, næpin nærmama tuhætui mwi ia nemhæien.”

²⁵ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iou iærmama i iakamo nærmama sæmæme hæuvamhæ hætui mwi ia nemhæien. Iou nimiruuien. Iærmama sæ rani nipærhienien ia nirak næri auær a mæ remhæ mætæ trimiru. ²⁶ Nænæ iærmama sæ ramiru, mani nipærhienien ia nirak, tripkemhæ mhæ ia næpin riti. Ikin i nipærhienien ia nægkiariien i?”

²⁷ Miregi Marta rini pen tukwe in mæ, “Ouah, Iærimænu. Iakani nipærhienien mæ ik iæmæ i kani mæ Kristo. Ik Tini Kumwesæn. Ik iæmæ i profet kupwæn me hæmæni mæ tikuvehe ia tiprænæ l.”

²⁸ Marta rini nægkiariien næha, nænæ mæarari mevæn mæ trækwein piævni Meri. In revæn nægkiari afafa min, mini mæ, “Iahatan sækrau in i ruvæuvehe, mamæres ik.” ²⁹ Nænæ næpin Meri riregi nægkiariien næha, riskæmter akwauakw, mevæn ti Iesu. ³⁰ Iesu ripkuvehe mhæ ihi ia rukwænu næha, mætæ ramærer ihi ia kwopun næha Marta rinætoni in ikin. ³¹ Nækur Isrel me næha sæmæme kamhækure iræha Meri ia nækwai nimwæ mamhægkiari vivi min, hættoni Meri riskæmter akwauakw mier irapw irus. Ro pen iræha hækuriræ in. Rerirraha ramrhi mæ rosi in ramevæn mæ trasæk ia kwopun kinærkwafæ nipwrai kitirimæni ikin.

³² Næpin Meri ruvehe ia kwopun næha Iesu ramærer ikin, mætoni, in rinimwi nukurhun mi ia nænimen, mini pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak ræpwæh nemhæien.”

³³ Ia næpin næha Meri ramasæk. Nækur Isrel me næha sæmæme hæuvehe iræha min iræha mwi kamhasæk. Iesu rætoni rerin rærkwæpir, meiahag æfi tukwe, ³⁴ mini mæ, “Kimiaha hianærkwafæ nipwran pæku?”

Miregi iræha hæni pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Uvehe mætoni.”

³⁵ Iesu rasæk.

³⁶ Ro pen nækur Isrel me hæni mæ, “Hættoni ro. Rosi in rokeikei pik anan Lasaros.”

³⁷ Mætæ iræha næpwin hæni mæ, “Iæmæ i rinomasan raka iærmama riti nænimen rifwæ. Ræfo in ripkomasan mhæ mwi Lasaros mæ træpwæh nemhæien?”

Iesu ro Lasaros rætui mwi ia nemhæien

³⁸ Ro iamihæi iræ Iesu riregi mwi ræraha anan. In ruvehe ia kwopun kinærkwafæ nipwrai Lasaros ikin. Kinærkwafæ nipwran ia nipægi kæruterei riti. Nænæ kæruterei riti mwi ramærer tukuahag tærhui nipæg næha. ³⁹ Iesu rini mæ, “Hæuvehi raka kæruterei næha.”

Mætæ Marta, kitirimæi iæmæ næha sæ ruvamhæ, rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu. In ruvæpein raka. In i næpin sæ ro kefæ sævæhi.”

⁴⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Rosi ikinenouenou næfe iakimæni pehe tukw ik uæ? Trini minuæ ikin i nipærhienien ia nirak, tikætæ nasorien sævæi Kumwesæn.”

⁴¹ Ro iamihæi iræ iræha hæuvehi raka kæruterei næha. Nænæ Iesu rækwætæ, mini mæ, “Tata. Iakani tanak tukw ik ti næri næ mæ ikuværegi raka iou. ⁴² Iakukuræn mæ ikamregi iou ia næpin me pam, mætæ iakani nægkiariien i mæ trasitu ia nærmama me i kamhærer kuraukurau. Iakuæ iræha tuhæni nipærhienien mæ ikinærhi pehe iou.”

⁴³ Næpin Iesu rini pam nægkiariien me næha, rækwein æpwæmwis, mini mæ, “Lasaros! Ier irapw!” ⁴⁴ Nænæ iæmæ næha sæ ruvamhæ rier irapw. Tinari me næha sæ kinærkwæi rægin mi mine nisun mi iræ mine sæ næha kinærkwæi nænimen iræ kamhæk mak ihi ia nipwran. Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Hæfi raka tinari iræ, pwæh ravæn.”

Næmæ asori me hærai sun mæ tuhousi æpune Iesu

⁴⁵ Nækur Isrel me næha sæmæme hæmæuvehe mhæti pehe Meri iræha hæpik hættoni næfe Iesu rino, nænæ mhæni nipærhienien ia Iesu. ⁴⁶ Mætæ iræha næpwin hæuvæn ti Farisi me, mhæni pen næfe Iesu rino. ⁴⁷ Ro iamihæi iræ pris asori me mine Farisi me housæsæmwæin næmæ asori me sævæi nækur Isrel, mhæni mæ, “Kitaha tsæfo i? Kwa iæmæ i ramo nimtætien me ripik. ⁴⁸ Trini minuæ kitaha sæseni in ramo iamihæi iræ maripin, nærmama me pam tuhæni nipærhienien iræ. Nænæ nækur Rom tuhæuvehe mhouraha nimwæfwaki sækitaha mine nærmama me sækitaha.”

⁴⁹ Mætæ iræha riti næghin næ Kaeafas in rauvehi wok sævæi pris asori anan ia nuk næha. In rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha hiæreirei nari. ⁵⁰ Ræfo kimiaha hiæpkætæ mhæ mhæukuræn?”

Ko iærmama kuation remhæ ti nækur Isrel ramasan mæpi raka kousi æpune kitaha nækur Isrel me pam.”

⁵¹ Kaeafas ripkini atukw mhæ nægkariien i, mætæ in rauvehi wok sævæi pris asori anan ia nuk naha, mani irapw nægkariien sæ ruku pen ti Nænimwin Ikinan. Næri naha ripkier pehe mhæ ihi, mætæ in rukupwæn mini irapw mæ Iesu tremhæ ti nækur Isrel. ⁵² Mætæ in tripkemhæ mhæ ti niræha æpa nækur Isrel, in tremhæ mwi ti nipwnati Kumwesæn me sæmæme kamharæ kirkiri ia tænmætænæ me, nænæ mousæsimmwin iræha ia kusen kuation. ⁵³ Ia næpin naha næmæ asori me naha hænammrai sun mæ tuhousi æpune Iesu.

⁵⁴ Ro iaminihæ iræ Iesu ræpwæh navæn irapwien ia næmri nækur Isrel ia tænæ Jutia, mætæ in ræpwæh tæne sævænraha mevæn ia taon riti næghin næ Efreem. Taon naha ipaka ti kwopun akwesakwes ikin. Iesu ramaræ ikin iræha nærmama me sævænhi.

⁵⁵ Næveginien asori naha sævæi nækur Isrel næghin næ Pasova ruvæuvehe ipaka. Ro pen nærmama hæpik hæier ia kwopun me mhætæ pen fwe Jerusalem mæ tuho iræha hæmber ia næmri Kumwesæn kuriræ Pasova ruvehe. ⁵⁶ Iræha kamhærer ia nimwæ sævæi Kumwesæn, mamhætui Iesu, mamhægkiari minraha me, mamhæni mæ, “Kimiaha hiamæfsterig iræ? Rosi ko in ripkuvehe mhæ ia næveginien asori uæ?” ⁵⁷ Iræha hæni ianhi ti næri næ mæ pris asori me mine Farisi me hæuvæni raka nækwanraha mæ trini minuæ iærmama riti rukuræn kwopun Iesu ramaræ ikin tramækeikei mini pen ti niræha i nænæ iræha tuhæuvæn mhækwtæmhiri in.

12

Meri rætægi pen senta ia nisui Iesu

¹ Næpin sikis a mwi næveginien asori naha Pasova ruvehe. Ro pen Iesu revæn ia Petani, imwei Lasaros. Lasaros næ iæmæ sæ Iesu rinæsuæpwiri in ia nemhæien. ² Iræha hæpnæpenæ næveginien riti sænæi Iesu fwe ikin. Marta rasui raka næveginien. Lasaros in mwi riti ia nærmama me naha sæmæme kamhæni pæri nari iræha min. ³ Ia næpin naha Meri ruvehi nipæri senta kino ia nat atukwatukw nænimen rutæ pik. In ruvehi mætægi pen ia nisui Iesu mi, nænæ minammrai nisun mi ia nimwai nukwænæn. Nækwai nimwæ ruvehe mukuær ia nipeki senta.

⁴ Mætæ iærmama riti sævæi Iesu, næghin næ Jutas Iskariot, iæmæ naha ripko mhæ tui truvei pen Iesu ia rægi nærmama sæmæme hamæmwæki in, in rini mæ, ⁵ “Ræfo kirkæmri pen mhæ næmri nari ia senta naha? Kukuræn nuvehiiæn silin me kino ia silva iræha pam tri hantret, kuvei pen m nærmama nautæ sævænraha riwæn.” ⁶ Jutas ripkini mhæ nægkariien naha ti næri næ mæ in rokeikei mæ trasitu ia nærmama nautæ sævænraha riwæn. Mætæ in rini nægkariien naha ti næri næ mæ in rauvehi tænræipw iræha kamhævai pen mane iræ, nænæ næpin næpwæn ramakres afafa nipærin sævænhi.

⁷ Mætæ Iesu rini mæ, “Æpwæh næskiiæn præn i. In rino næri i rerin ramrhi næpin tukinimwi iou iræ. ⁸ Nærmama nautæ sævænraha riwæn tihæræ kimiaha minraha næpin me, mætæ iou tapkaræ pæri mhæ kitaha m kimiaha næpin me.”

⁹ Nækur Isrel me hæpik hæregi mæ Iesu in ia kwopun naha, hæregi hæuvæn tukwe. Iræha hæpkæuvæn mhæ mæ tuhætoni Iesu æpa, mætæ hæuvæn mæ tuhætoni mwi Lasaros. Lasaros næ in iæmæ sæ Iesu rinæsuæpwiri in ia nemhæien. ¹⁰ Pris asori me hærai sun mæ tuhousi æpune Lasaros mwi, ¹¹ ti næri næ mæ nækur Isrel me hæpik, næpin hætoni mæ in ruvæmæru mwi, hæni nipærhienien ia Iesu, nænæ mhæpwæh nukuriræien næmæ asori me sævænraha.

Iesu revæn mapirapw fwe ia Jerusalem nærmama hægnægini in

¹² Kini rakwakwi iræ, nærmama me naha sæmæme hæuvæn ti næveginien asori naha Pasova hæregi mæ Iesu ruvehe ia Jerusalem. Nærmama me naha hæpik. ¹³ Hæuvehi nimwai næmwir mhæuvehi mhæier ia taon mhæuvæn mhætæ in rauvehe ia suatuk, kamhækwein æpwæmwis mæ,

“Sægnægini Kumwesæn!

Sækwein amasan ia iæmæ i rauvehe ia næghi Iærimænu sækitaha!
Sækwein amasan iræ, in kig sævæi nækur Isrel!”

¹⁴ Iesu rætæ kwæti togki riti nænæ rækure iræ. Næri naha ramesi pen nægkariien i kimærai pen ia Nækukua Ikinan. Rini iaminihæ iræ minuæ,

¹⁵ “Nækur Sæon^a tihæpwæh nehekieren.

Hætæ ro kig sækimiaha rauvehe,
mamækure ia kwæti togki riti.”

11:51: Jen 50:20 **11:52:** Jon 10:16, 17:21, 1Jon 2:2 **11:53:** Jon 5:18 **11:54:** Jon 7:1 **11:55:** 2Kron 30:17, Wok Me 21:26 **11:56:** Jon 7:11 **12:1:** Jon 11:1,43 **12:2:** Luk 10:40 **12:3:** Luk 7:37-38 **12:4:** Jon 18:3
12:5: Mat 19:21 **12:7:** Jon 19:40 **12:8:** Dut 15:11 **12:9:** Jon 11:43-44 **12:11:** Jon 11:45 **12:13:** Mat 27:42, Jon 1:49 ^a **12:15:** Nægkariien i 'Sæon' næghi Jerusalem.

¹⁶ Ia nēpin naha nērmama me sāvai Iesu hāreirei nīpwrai narimnari me i. Mētə kurirə irə, kuvēhi utə raka Iesu revən fwe ia neiai, rērinraha rīrhi mē kīmārai pen narimnari me i ia Nəkukua İkinan raməgkiari irə. Rerīnraha rīrhi mwi mē nērmama me hāno narimnari me i irə.

¹⁷ Iesu rino Lasaros rətui mwi ia nemhāien sāvənhi. Nērmama me naha sāməme kamhərər irəha min ia nēpin naha in rinəkwein Lasaros irə mē trier ia nīpəgi karuatere i rəha kamhərīpin mamhəni irapw nafe irəha hənətōni. ¹⁸ Nērmama hāpik hənua tuhətōni Iesu ti nəri nā mē irəha kamhəregi mē in rino nīmətətien naha. ¹⁹ Ro iamīnhi irə Farisi me kamhəni pen ti nīrəha me i mē, “Hətōni ro, kitaha ko səpko anan mhə nari riti! Təkwtəkwuni naha nērmama me pam kamhəkurirə in!”

Iesu rini irapw mə traməkeikei memhə

²⁰ Nəkur Kris me nepwin naha ikīn kamhəfwaki irəha nērmama me naha sāməme hāmūtə pen fwe Jerusalem ti nāveginien asori. ²¹ Nəkur Kris me naha hāuvehe ti Filip. (Filip imwani fwe Petsaeta ia tənə Kalili.) Hāuvehe mhəni pen tukwe in mē, “İamə asori. Kimaha iahokeikei mē tahətōni Iesu.” ²² Ro iamīnhi irə Filip revən mini pen ti Antru, nənə rouevən rouni pen ti Iesu.

²³ Nənə Iesu rini pen ti nīrəha i mē, “Təkwtəkwuni naha nēpin sə Kumwesən truvehi utə nəghi İəmətī İərmama irə ruvəuvehe. ²⁴ İakani nīpərhiēnien tukumiāha i. Nuni nari riti ko rīpkukua mhə kwənkwan trīni minua rīpkukupwən mhə mīmwei irapw ia tīprənə memhə. Mētə mē remhə trukua kwənkwan rīpik. ²⁵ İərmama sə rokeikei pik nīmīruien sāvənhi trarfai irə, mētə İərmama sə rəmwəki nīmīruien sāvənhi ia tīprənə i in trəkwtəmhiri nīmīruien sāvənhi mamevən muvehi nīmīruien rerin. ²⁶ İərmama sə ramo tukwini nari miou traməkeikei mukurirə iou. Nənə kwopun pəku iakamarə ikīn İərmama sə ramo tukwini nari miou in mwi trarə ikīn. İərmama sə ramo tukwini nari miou Tata Kumwesən trīsiai in.

²⁷ Təkwtəkwuni naha İakregi rərəha anan. Nənə takəfni mwi irə? Ko İakīni mē “Tata uvehi raka nēmīsāien sə rauvehe tukw iou”? Rekəm, kwa in nē İakīməuvehe tukwe mē nēpin i treste iou iamīnhi irə. ²⁸ Tata uvehi utə nəghim!”

Təkwtəkwuni a mwi kregi nəgkiariien riti ruku pen ia neiai muvehe. Nəgkiariien naha rini mē, “İou İakuvəuvehi utə raka nəghik, nənə təkwtəkwuni naha takuvehi utə mwi.”

²⁹ Nərmama sāməme kamhərər ipaka tukwe həregi hāni mē, “Kwa karuəru!” Nepwin hāni mē, “Agelo riti rəgkiari pen min.”

³⁰ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mē, “nəgkiariien naha rīpkuvehe mhə mē iou takregi. Mētə ruvehe mē kīmīāha tihəregi. ³¹ Təkwtəkwuni naha rino nēpin sə Kumwesən trərpwin noien ərəha me kamo ia tīprənə i. Təkwtəkwuni naha in trəkoui irapw Setan sə ramərimənu ia tīprənə i. ³² Nənə iou, nēpin kuvēhi utə iou İakaraka ia tīprənə, takvi pehe nērmama pam hāuvehe tukw iou.” ³³ Iesu rini nəgkiariien i manī əuenhin mē trəfemhə irə.

³⁴ Ro pen nērmama hāni pen tukwe in mē, “Kīmaha İahəvəregi raka ia Loa səkītaha mē nēpin Kristo truvehe in tramarə rerin. Rəfo İkani mē tukuvehi utə İəmətī İərmama? Sin naha İəmətī İərmama naha?”

³⁵ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mē, “Nukuraanien sə raməhīəpwin kīmīāha trarə nēpin ouihī a mwi kīmīāha min. Havən nēpin nukuraanien i ramarə İhi kīmīāha min, kamo nēpitəvien ruvehe mousəman kīmīāha. İərmama sə ramavən ia nēpitəvien rīreirei kwopun ramevən ikīn. ³⁶ Nēpin nukuraanien i ramarə İhi kīmīāha min, tihəni nīpərhiēnien irə. İa suatuk naha kīmīāha tihəuvehe mho nīpwnətī nukuraanien ia kīmīāha.” Nēpin Iesu rini pam nəgkiariien me i, in rəpwəh irəha, mevən mərkwafə.

Nəkur İsrəl həpwəh nīnīen nīpərhiēnien ia Iesu

³⁷ Iesu rino auər a nīmətətien me rīpik ia nəmri nəkur İsrəl mētə irəha həpkīni mhə nīpərhiēnien irə. ³⁸ Noien i rier pehe iamīnhi mē nəgkiariien i Profet Aesea rīməni fwe kupwən truvehe mukuə irə. In rīməni iamīnhi irə minua,

“İərimənu. Sin rini nīpərhiēnien ia nəgkiariien səkīmaha?

İərimənu ro pui nīskaiien sāvənhi m sin?”

³⁹ Ro iamīnhi irə rəha ko həpkīni mhə nīpərhiēnien ia Iesu ti nəri nā mē Profet Aesea rīməni mwi minua,

⁴⁰ “Kumwesən rino nənimenraha rīfwə,

12:16: Jon 2:22 **12:17:** Jon 11:43-44 **12:19:** Jon 11:48 **12:21:** Jon 1:44, Luk 19:3, 23:8 **12:23:** Jon 13:31-32, Jon 17:1 **12:24:** 1Kor 15:36 **12:25:** Mat 16:25 **12:26:** Jon 14:3, 17:24 **12:27:** Sam 6:3, 42:5, Mat 26:38 **12:28:** Mat 3:17 **12:29:** Wok Me 23:9 **12:30:** Jon 11:42 **12:31:** Jon 9:39, 14:30 **12:32:** Jon 3:14 **12:33:** Jon 18:32 **12:34:** Sam 89:4,36, Sam 110:4, Aes 9:7, Dan 7:14 **12:35:** Jon 7:33, 8:12, 1Jon 2:10-11
12:36: Efes 5:8 **12:38:** Rom 10:16 **12:39:** Mat 13:15

nənə məsisəg ia nətərigien səvənraha.

In rino iaminihi kamo irəha hətə nari ia nənimenraha,
mhəukurən nari ia rerinraha,
mhərərig,
nənə tako irəha həuvehe mhəsanin.”

⁴¹ Profet Aesea riməni nəgkiariien me i ti nəri nə mə in rinətəni nasoriien səvəi Iesu, nənə mægkiari irə.

⁴² Mətə pərhiən nəmə asori me həpik kwopti irəha mwi həni nipərhiənien ia Iesu. Mətə ti nəri nə mə kamhəhekir Farisi me, həpwəh nini irəpwien. Irəha həpwəh nokeikeien mə Farisi me tuhərhi irəpw irəha ia nimwəfwaki səvənraha. ⁴³ Nəmə asori me i hoikeikei mə nərmmə tuhaməmwur ia nəgnəginiiien irəha. Irəha hoikeikei sə nəha məpi raka mə Kumwesən trəgnəgini irəha.

⁴⁴ Ia nəpin nəha Iesu rəkween əpwəmwis, mini mə, “Iərmama sə rani nipərhiənien ia narak, ripkini əpa mhə nipərhiənien ia narak, mətə rani nipərhiənien ia ləmə sə rinərhi pehe iou. ⁴⁵ Nənə iərmama sə ramətə iou, ramətə mwi ləmə sə rinərhi pehe iou. ⁴⁶ Iou iakiməuvehe ia tiprənə i iakəmwhen ia nukuraanien. Ro iaminihi irə, iərmama sə rani nipərhiənien ia narak tripkarə mhə ia nəpitəvien.

⁴⁷ Iərmama sə ramregi nəgkiariien me səiou, məpwəh noien nəfe iakani, tapkərpwin mhə noien ərəha səvənhi. Iou iapkuvehe mhə ia tiprənə i mə takərpwin noien ərəha səvəi nərmmə, mətə iakuvehe mə takuvehimiru irəha. ⁴⁸ Mətə iərmama sə rauvei pehe təkutan miou, məpwəh mwi niniien nipərhiənien ia nəgkiariien me səiou, nari riti nəha ikin tukərpwin pen min tukwe. Ia nəpin sampam tukərpwin pen min ti nəri nə mə rini nəri avar a ia nəgkiariien səiou sə iakiməni. ⁴⁹ Tro iaminihi irə ti nəri nə mə nəgkiariien me i səiou ripkuku pehe mhə ia narak a. Mətə Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe, in nə riməni pehe nəkwan tukw iou i mə nəfe noien səvəi nəgkiariien takesi pen mine nəfe nəgkiariien takini. ⁵⁰ Nənə iakukurən mə nəgkiariien i səvənhi in nə nukune nimiruien rerin. Ro iaminihi irə nəfe iakani, mani makurirə a nəfe nəgkiariien Tata Kumwesən riməni pehe tukw iou i.”

13

Iesu raikwas ia nisui nərmmə me səvənhi

¹ Trakwakwi tuko nəveginien asori nəha Pasova. Iesu rukurən mə nəpin səvənhi ruvəuvehe ipaka na trəpwəh tiprənə i mevən ti Tata Kumwesən. Nəpin me in ramokeikei nərmmə me səvənhi səməme kamharə ia tiprənə i, mamokeikei irəha nəpin me meste pehe nəpin in tremhə irə.

² Ia nəruarəv Iesu mine nərmmə me səvənhi kamhani pəri nari. Setan rinəmri pen raka nətərigien riti ia reri Jutas Iskariot, tini Saemon, mə truvei pen Iesu ia rəgi nərmmə səməme haməmwəki in. ³ Iesu rukurən mə Tata Kumwesən ruvəuvei pen raka narimnari me pam ia rəgin. In rukurən mwi mə fwe kupwən in rəpwəh Kumwesən muvehe, nənə təkwtəkwni in trirərig mevən mwi ti Kumwesən. ⁴ Ro iaminihi irə in riskəmter ia kwopun nəha kamhani pəri nari ikin, muvehi raka karkahu səvənhi, nənə muvehi tinari riti mwi kamərari raka nəpwrtigien irə, mətoti. ⁵ Mətoti pam, mivi pen nui ia nari kamaikwas ia nisui iərmama irə, nənə minamaikwas ia nisui nərmmə me səvənhi, nənə mamrai raka nəpwrtigien ia tinari sə in rinətoti irə.

⁶ Nəpin in ruvehe ti Saemon Pita, Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ikuə tikaikwas mwi ia nisuk mi?”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəri i iakamo ikreirei təkwtəkwni, mətə kurirə ikin tikukurən.”

⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Ko iakəpwəh nəsənien ik ikaikwas ia nisuk mi ia nəpin riti.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mə iapkaikwas mhə ia niram, tukəpwəh niniien mwi mə ik iərmama riti səiou.”

⁹ Miregi Saemon Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Mə ro iaminihi irə, tikəpwəh naikwas əpaien ia nisuk mi, mətə tikaikwas mwi ia tipage rəgik mi mine nukwənek.”

¹⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərmama sə rinaru raka traru mwi ti nəfe? Nipwran rinəmher pam raka, mətə nisun mi əpa traməkeikei maikwas mwi ia nirau. Kimiaha hiənəmher raka, mətə ripko mhə kimiaha pam.” ¹¹ Iesu ruvəukurən raka sin ia nirəha

truvei pen in ia rægi nærmama sæmæme hamæmwæki in. Ro pen in rini ianhi mæ, “Ripko mhæ kimiaha pam hiæmher.”

¹² Næpin Iesu raikuas pam ia nisunraha, rarkahu mwi karkahu sævænhi, mevæn mwi mækure ia tæmwhekin, nænæ mini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha hiæukuræn nipwrai næri i iako m kimiaha? ¹³ Kimiaha hiamækwein iou mæ ‘Iahatan’ mine ‘Iærimænu.’ Nænæ hiamæni atukwatukw a, ti næri næ mæ nipærhienien iou Iahatan sækimiaha mine Iærimænu sækimiaha. ¹⁴ Ro iamînhi iræ mæ iou iakinaikuas ia nisumiaha iamînhi, ramasan mæ kimiaha mwi tihaikuas ia nisumiaha me. ¹⁵ Iou iako noien i mahatan kimiaha iræ mæ kimiaha tiho ræmwhen iou iakino m kimiaha. ¹⁶ Iakani nipærhienien tukumiaha i. Iærmama sæ ramo tukwini nari ripkasori mhæ ia iæmæ asori sævænhi. Iærmama sæ kamærhi in ti nuvehien nægkiariien in ripkasori mhæ ia iærmama sæ ramærhi in. ¹⁷ Tækwækwuni næha kimiaha hiæukuræn amasan narimnari me i, ro iamînhi iræ trini minuæ hio iamînha iræ, kimiaha rerimiaha tragien.”

Iesu rini irapw mæ tukuvei pen in ia rægi nærmama sæmæme hamæmwæki in

¹⁸ “Iou iapækgiari mha ia kimiaha pam. Iakukuræn amasan sæmæme iakinærpwi rægik ia niræha. Mætæ nægkiariien i ia Nækukuæ Ikinan tramækeikei muvehe mukuæ. Rini mæ, ‘Iærmama sæ kupwæn iarouæni nari kimrau min, mætæ tækwækwuni næha in ruvæuvehe minæmwæki iou.’

¹⁹ Iou iakani irapw næri i tukumiaha tækwækwuni, næpin ræpwæh ihi nier peheien. Mætæ næpin trier pehe iræ, nænæ kimiaha tihæni nipærhienien ia nirak mæ iou i in i. ²⁰ Iakani nipærhienien tukumiaha i. Iærmama sæ ramæsevær ia rerin ti iærmama riti sæiou sæ takærhi pen i ræmwhen mæ ramæsevær mwi ia rerin tukw iou. Nænæ iærmama sæ ramæsevær ia rerin tukw iou ræmwhen mæ ramæsevær mwi ia rerin ti Kumwesæn sæ rinærhi pehe iou iakuvehe.”

²¹ Næpin Iesu rini pam nægkiariien me næha, riregi rææha fwe ia rerin, mini irapw mæ, “Iakani nipærhienien tukumiaha i mæ kimiaha riti truvei pen iou ia rægi nærmama sæmæme kamhæmwæki iou.”

²² Nænæ nærmama me sævænhi hæti pen mhætoni iræha me, mhæreirei mæ Iesu rani sin. ²³ Iræha riti Iesu rokeikei pik, in ramækure ipaka ti Iesu. ²⁴ Ro pen Saemon Pita ruini pen kækpawæ min mæ træres ro Iesu mæ iærmama sin næha in rani.

²⁵ Ro iamînhi iræ iærmama næha rækure pæpæn ipaka ti Iesu, mæres in mæ, “Iærimænu, sin næha ikani?”

²⁶ Miregi Iesu rini mæ, “Iærmama sæ takækwsen bred meitesi ia nise nari muvei pen min, iærmama næha i næha.” Nænæ in ruvehi nipæri bred riti, meitesi ia nise nari, muvei pen m Jutas tini Saemon Iskariot. ²⁷ Nænæ Jutas ruvehi bred, tækwækwuni a mwi Setan ruvni mwæ ia rerin.

Nænæ Iesu rini pen tukwe in mæ, “Næfe næha ikuæ tiko, iko akwauakw.” ²⁸ Iesu rini nægkiariien næha ti Jutas, mætæ nærmama me næha kamhani pæri nari iræha min hæreirei mæ rini pen ti næfe. ²⁹ Næpwin rerinraha rirhi mæ rosi Iesu rimæni pen tukwe in mæ trevæn muvehi næmri næveginiien riti uæ trevæn muvei pen mane næpwin m nærmama nauæ sævænraha riwæn. Rerinraha rirhi iamînhi ti næri næ mæ Jutas ramætui ti tæneripw sæ iræha kamhævai pen mane me sævænraha iræ. ³⁰ Ro iamînhi iræ næpin Jutas ruvehi raka bred, rærer, mier akwauakw a. Ia næpin næha ruvæpitæv.

Saemon Pita trini mæ rireirei Iesu

³¹ Næpin Jutas ruvæir raka, Iesu rini mæ, “Tækwækwuni næha rino næpin sæ tukuvehi utæ næghi Iæmati Iærmama iræ, nænæ na in truvehi utæ næghi Kumwesæn. ³² Trini minua in ruvehi utæ næghi Kumwesæn, Kumwesæn in mwi truvehi utæ in revæn maræ irau min. In tro tækwækwuni a mwi.

³³ Nipwnætik me. Ko iapkaræ æpwæmwis mhæ kitaha m kimiaha. Kimiaha tihæpkætui iou, mætæ takini pehe mwi nægkiariien kuatia a m kimiaha næha tækwækwuni sæ iakimæni pen m næmæ asori me sævæi nækur Isrel fwe kupwæn. Iakimæni pen ti niræha i mæ, ‘Kimiaha ko hiæpkæuvæn mhæ næha kwopun iakamevæn ikin.’

³⁴ Nægkiariien vi riti takuvei pehe m kimiaha tækwækwuni mæ tiho. Kimiaha tihamækeikei mhokeikei kimiaha me. Ræmwhen iou iakokeikei kimiaha ia noien a mwi næha kimiaha tihamækeikei mhokeikei kimiaha me. ³⁵ Trini minuæ kimiaha hiokeikei kimiaha me iamînhi iræ, nærmama me pam tuhæukuræn mæ kimiaha nærmama me sæiou.”

³⁶ Nænæ Saemon Pita ræres pen in mæ, “Iærimænu, tikevæn pæku?”

Miregi Iesu rini mā, “Kwopun paku iakamevən ikin naha təkwtəkwni, ko ipkukurirə mhə iou māta kurirə irə tipkukurirə iou.”

³⁷ Miregi Pita rini mā, “Iərimənu takəpwəh nukurirsien ik naha təkwtəkwni ti nəfe? Iou rerik ragien a mā takemhə tukw ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Ikini mā rerim ragien a mā tikemhə tukw iou? Iakani nipərhiendien tukw ik i kurirə rəə rakaka tikini m kahar mā ikreirei iou.”

14

Iesu raməgkiari vivi m nərmama me səvənhi

¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i minuə, “Rerimənu rəpwəh nəpouien. Kimiaha tihaməkeiki mhəni nipərhiendien ia Kumwesən, mhəni mwi nipərhiendien ia nirak. ² Ia nəkwai nimwə səvəi Tata səiou nəkwan ripik. Iakinamevən takəpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha. Nəgkiariien i ro nipərhiendien. Mə neikuəien ko iakəpwəh niniien tukumiaha. ³ Takevən məpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha, məpnəpenə pam nənə mirərig pehe mwi mipeki pehe kimiaha ia nirak mā kimiaha tiharə ia kwopun iakamarə ikin. ⁴ Kwopun naha iakamevən ikin kimiaha hiəuvəkuren raka suatuk səvənhi.”

Iesu in suatuk ti nevənien ti Tata Kumwesən

⁵ Miregi Tomas rini pen tukwe in mā, “Iərimənu. Kimaha iahəreirei kwopun naha ikamevən ikin. Tahəfukurən suatuk ramevən ia kwopun naha?”

⁶ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Iou suatuk. Iou nipərhiendien. Iou nimiruien. Iərmama riti ko ripkevən atukw mhə ti Tata Kumwesən trini minuə iou iapkuvehi mhə in mevən. ⁷ Trini minuə kimiaha hiəkuren iou, tihəkuren mwi səiou Tata. Təkwtəkwni mamevən hiəuvəkuren raka in, mhənətoni raka in.”

⁸ Miregi Filip rini pen tukwe in mā, “Iərimənu. Ahatən ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni. Nəri nə in nə kimaha iahokeikei.”

⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Filip, iakinarə tui kitaha m kimiaha, mətə ikamreirei ihi iou? Iərmama sə ramətoni iou, ramətoni Tata səiou. Rəfo ikini mā ‘Ahatən ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni?’ ¹⁰ Kwa iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak. Ipkini mhə nipərhiendien irə uə? Nəgkiariien me i səməme iakani pehe tukumiaha i ripko mhə nəgkiariien atukw səiou, mətə Tata Kumwesən ia nirak ramo wok me səvənhi. ¹¹ Ro iamnhi irə kimiaha tihaməkeiki mhəni nipərhiendien ia nirak nəpin iakini iamnhi irə minuə ‘Iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak.’ Mə rekəm tihaməkeiki mhəni nipərhiendien ia nirak ti nəri nə mā hiamətoni wok me i iakamo. ¹² Iakani nipərhiendien tukumiaha i iərmama sə rani nipərhiendien ia nirak, in mwi tro wok me i iakamo. Ouəh pərhiien in tro wok asori me məpi raka wok me i iakamo ti nəri nə mā iakamevən ti Tata Kumwesən. ¹³ Nəfe nari kimiaha tihəres ia nəghik, iou tako mā wok me i Tini Kumwesən ramo truvehi utə nəghi Tata səvənhi. ¹⁴ Trini minuə hiəres nari riti miou ia nəghik, iou tako.”

Iesu rini mā traməkeiki mərhi pehe Nənimwin Ikinan

¹⁵ “Trini minuə kimiaha hiəkeikei iou, tihaməkeiki mho nəgkiariien me səiou. ¹⁶ Nənə takəres Tata Kumwesən, nənə in truvei pehe Iasitu riti mwi m kimiaha in trarə rerin kimiaha min. ¹⁷ Iasitu nə in nə Nənimwin nə nukune nipərhiendien. Nərmama səvəi tiprənə i ko həkpuvehi mhə Nənimwin nə ti nəri nə mā irəha həkətoni mhə, mhəreirei in. Mətə kimiaha hiəkuren in, ti nəri nə mā in ramarə kimiaha min nənə tripkarə ia reriməha. ¹⁸ Iou tapkəpwəh mhə kimiaha rəmwhen ia nəkwərhakwərha kemha tənə irəha. Takərig mwi tukumiaha. ¹⁹ Tripkə mhə tui nərmama səvəi tiprənə i tuhəkətoni mhə iou, mətə kimiaha tihətoni iou. Nənə ti nəri nə mā iou iakamiru, kimiaha mwi tihəmuru. ²⁰ Tro nəpin səvəi narimnari me i, nənə kimiaha tihəkuren mā iou nə ia Tata səiou, kimiaha i ia nirak, nənə iou nə ia kimiaha. ²¹ Iərmama sə ruvəregi raka nəgkiariien me səiou, trini minuə ramo nəgkiariien me naha, in naha iərmama sə rokeikei pərhiien iou. Iərmama sə rokeikei pərhiien iou iamnhi irə, səiou Tata trokeikei in, nənə iou mwi takokeikei in, mo pui pen iou min.”

²² Miregi Jutas (ripko mhə Jutas Iskariot) rəres pen Iesu i mā, “Iərimənu. Tikəfo mo pui ik m kimaha əpa, mətə tikəpwəh no puien ik m nərmama səvəi tiprənə?”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Trini minuə iərmama riti rokeikei iou, in tro nəgkiariien səiou, nənə səiou Tata trokeikei in, kimrau Tata səiou tarouvehe tukwe, iarəuo

14:1: Jon 14:27 14:3: Jon 12:26, 17:4 14:6: Jon 11:25, Rom 5:1-2, Hip 10:20 14:7: Jon 8:19 14:9: Jon 12:45, Kol 1:15, Hip 1:3 14:10: Jon 12:49, 14:24 14:11: Jon 10:38, 14:20 14:12: Mak 16:19-20 14:13: Mat 7:7, Jon 15:16 14:15: Jon 15:10, 1Jon 5:3 14:16: Jon 14:26, 15:26, Jon 16:7 14:17: Mat 10:20, Jon 16:13, Rom 8:26 14:18: Jon 14:3 14:19: Jon 16:16 14:20: Jon 17:21-23 14:21: Jon 15:10, 16:27 14:22: Wok Me 10:41-42 14:23: Mat 18:20, Jon 13:34, 2Kor 6:16, Efes 3:17

rukwənu səkimrau mhararə kimrahar min. ²⁴ Iərmama sə rəpwəh nokeikeien iou, in trəpwəh noien nəgkiariien me səiou. Nəgkiariien i sə hiəmregi rəpwəh mhə nəgkiariien atukw səiou, mətə in i nəgkiariien səvəi Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.

²⁵ Narimnari me i iakani irapw tukumiaha i nəpin iakamarə ihi kitaha m kimiaha. ²⁶ Mətə Nənimwin Ikinan i in Iasitu sə Tata Kumwesən trərhi pehe i ia nəghik, in trahatən kimiaha ia narimnari me pam. In tro rərimiaha ramrhi narimnari me i iakani pehe tukumiaha mə kimiaha tihəpwəh nenouenouien irə. ²⁷ Na takəpwəh kimiaha, mətə iakəmri nəməriniuen tramarə tukumiaha. Nəməriniuen i səiou sə iakuvei pehe rəpkəmwhen mhə ia nəməriniuen sə nərmama səvəi tīprənə i tuhəvei pehe. Rərimiaha rəpwəh nəpouien, məpwəh nəhekiriən.

²⁸ Kimiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səiou. Iakiməni pehe tukumiaha i mə, 'Iou tapkəpwəh kimiaha, mətə kurirə takrərig pehe tukumiaha.' Trini minuə hiokeikei pərhien iou, nənə rərimiaha trəgien a mə tihətoni iou iakamevan ti Tata Kumwesən, ti nəri nə mə in rasori məpi raka iou. ²⁹ Iou iakani pehe raka narimnari me i tukumiaha nəha takwtəkwuni kurirə həier pehe, ro iamihhi nəpin həier pehe tihəni nīpərhienien ia nīrak. ³⁰ Ko iapəkəgiari əpwəmwis mhə m kimiaha nəha takwtəkwuni ti nəri nə mə Setan i iərimənu səvəi tīprənə i rinauvehe. In rəpkasori mhə ia nīrak, ³¹ mətə nərmama səvəi tīprənə i tuhaməkeikei mhəukurən mə iakokeikei Tata Kumwesən ro pen iakamesi pen atukwatukw nəfe nəgkiariien sə in rīməni pehe tukw iou i mə tako. Həuvehe pwəh saraka ia kwopun i."

15

Nukune nei pərhien mine rəgrəgin me

¹ "Iou iakəmwhen ia nukune nei nəha krep sə ro nīpərhienien i. Səiou Tata in rəmwhen ia iərmama sə raməpərhi nei nəha. ² Rəgi nei me pam səməme həkukua mhə in raməra raka irəha. Rəgi nei me pam səməme kamhəukua in raməpərhi amasan mə trukua kwənkwan rəpik mwi. ³ Kimiaha hiəmwhen ia rīgi nei nəha, nənə iakinəpərhi raka kimiaha ia nəgkiariien me səməme iakani pehe tukumiaha. ⁴ Tihəpwit əknekin ia nīrak, nənə iou takəpwit əknekin ia kimiaha. Rīgi nei ko rəpwəh nukuaen trini minuə rəpkərə əknekin mhə ia nīpren. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nīmīruien səkimiaha ko rəpkukua mhə kwənkwan trini minuə hiəpwəh nəpwit əknekinien ia nīrak.

⁵ Iou i, iou nukune nei nəha krep. Kimiaha nə rəgrəgin me. Iərmama sə rəpwit əknekin ia nīrak, nənə iakəpwit əknekin irə, iərmama i in trukua kwənkwan me rəpik. Mətə kimiaha ko hiəpko mhə nari riti trini minuə hiəpəkəpwit əknekin mhə ia nīrak. ⁶ Iərmama sə rəpkəpwit əknekin mhə ia nīrak in rəmwhen ia rīgi nei riti sə kīnərai raka ruvīmhiə. Rīgi nei me səməme həuvəmhiə iamihhi, tukipeki irəha kərki pen irəha ia napw. ⁷ Trini minuə hiəpwit əknekin ia nīrak, nənə nəgkiariien me səiou ramarə ia rərimiaha, nəfe hiokeikei, hiəukurən nəresien, nənə tuko m kimiaha. ⁸ Nīmīruien səkimiaha traməkeikei mukua kwənkwan me rəpik. Nərmama me tuhətoni mhəukurən mə pərhien kimiaha i nərmama me səiou. Ia noien nəha tihəuvehi utə nəghi Tata səiou.

⁹ Iakokeikei kimiaha rəmwhen Tata Kumwesən rokeikei iou. Həpwit əknekin ia nokeikeien səiou. ¹⁰ Trini minuə hiəmo nəgkiariien me səiou, nənə tihəpwit əknekin ia nokeikeien səiou, rəmwhen iou iakino nəgkiariien me səvəi Tata səiou maməpwit əknekin ia nokeikeien səvənhi. ¹¹ Iakani irapw narimnari me i tukumiaha mə rərimiaha traməgien rəmwhen iou rərik raməgien, nənə nagienien i səkimiaha trasori rəpik. ¹² Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tihə ro iamihhi irə: Hokeikei kimiaha me rəmwhen iou iakokeikei kimiaha. ¹³ Samarə iərmama riti rəsəni kousi əpune in mə nemhəien səvənhi truvehimīru in me nēpwīn hiəukurən mə nokeikeien riti mwi rīwən rasori məpi raka nokeikeien nəha. ¹⁴ Trini minuə hiəmo narimnari me i iakani pehe tukumiaha, ramahatən mə iou me nēpwīn nə kimiaha. ¹⁵ Iou tapkəkwēin mhə mwi kimiaha mə iotukwīnari me səiou ti nəri nə mə iotukwīnari rīrēirēi narimnari me səməme iəmə asori səvənhi ramo. Mətə takwtəkwuni nəha takəkweīn kimiaha mə iou me nēpwīn ti nəri nə mə narimnari me pam səməme iakiməregi səiou Tata ramini iakuvəni pehe raka tukumiaha. ¹⁶ Kimiaha hiəpkupwən mhə mhərpwi rəgimiaha ia nīrak, mətə iou iakupwən mərpwi rəgik ia kimiaha, muvehi utə kimiaha mə tihəuvən nīmīruien səkimiaha trukua rəmwhen ia nei, nənə kwənkwaniamiaha trarə. Ro iamihhi irə trini minuə hiəres nari riti m Tata Kumwesən ia

14:24: Jon 7:16 **14:26:** Jon 14:16 **14:27:** Jon 14:1, 16:33, Fil 4:7 **14:28:** Jon 14:3, 16:28, Jon 20:17, Luk 24:52 **14:29:** Jon 13:19 **14:30:** Jon 12:31, 16:11, Efes 2:2 **14:31:** Jon 10:18, 12:49, Mat 26:46 **15:2:** Mat 3:10 **15:3:** Jon 13:10 **15:4:** Jon 6:56 **15:5:** Jon 15:16, 2Kor 3:5 **15:6:** Mat 7:19, 13:42 **15:7:** Mat 7:7
15:8: Mat 5:16 **15:10:** Jon 14:15, 1Jon 2:5 **15:11:** Jon 17:13 **15:12:** Jon 13:34 **15:13:** Jon 10:11, 1Jon 3:16 **15:14:** Mat 12:50

nəghik, nənə in truvei pehe m kimiaha. ¹⁷ Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tiho ro iamnhi irə: Hokeikei kimiaha me.”

Nərmama səvai tiprənə tuhəmwəki nərmama me səvai Iesu

¹⁸ “Trini minuə nərmama səvai tiprənə i kamhəmwəki kimiaha, rerimiaha trirhi mə fwe kupwən irəha hənəməmwəki mwi iou. ¹⁹ Trini minuə kimiaha nərmama səvai tiprənə i, irəha tuhoikeikei kimiaha ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səvənraha. Mətə ripko mhə kimiaha nərmama səvai tiprənə i. Iou iakinərpwi rəgik ia kimiaha mə kimiaha tiharaka ia nərmama səvai tiprənə i. Ro iamnhi irə nərmama səvai tiprənə i kamhəmwəki kimiaha. ²⁰ Rerimiaha trirhi nəgkiariien i iakuvəni raka tukumiaha i mə, ‘Iərmama sə ramo tukwini nari ripkasori mhə ia iəmə asori səvənhi.’ Irəha hənometə iou, ro iamnhi irə hiəukurən mə tuhometə mwi kimiaha. Irəha hənəpwəh noien nəgkiariien me səkimiaha. ²¹ Nərmama me səvai tiprənə i tuho narimnari me i ia kimiaha ti nəri nə mə kimiaha i nərmama me səiou. Irəha tuhometə kimiaha ti nəri nə mə hərəirei Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe. ²² Trini minuə iakəpwəh nuveheien nəgkiari minraha, nərhəhien səvənraha triwən. Mətə təkwətəkwuni nəha iakuvəvehe raka, ko həkəkərkwafə mhə noien ərəha səvənraha. ²³ Iərmama sə raməmwəki iou, in raməmwəki mwi səiou Tata. ²⁴ Iakinə narimnari me i ia nənimenraha, narimnari me sə iərməpə riti ko ripko mhə. Trini minuə iapko mhə iamnhi nərhəhien səvənraha triwən. Mətə təkwətəkwuni irəha hənətə raka iou, mamhəmwəki kimrau Tata səiou. ²⁵ Mətə nəgkiariien i kimərai pen ia Loa səvənraha traməkeikei muvehe mukuə. Rini iamnhi irə mə, ‘Iou iapko mhə nari riti ia nirəha, mətə irəha həmwəki iou.’

²⁶ Iasitu riti nəha ikin Tata Kumwesən truvei pehe iou takərhi pehe i tukumiaha. Iasitu nəha in nə Nənimwin nə nukune nīpərhiēnien sə ramier ia Tata Kumwesən. Nəpin truvehe, trərer irapw məgkiari ia nirak. ²⁷ Nənə kimiaha mwi tihəmwəkeikei mhərer irapw məgkiari ia nirak, ti nəri nə kitaha miou sənərə fwe ia nukune wok səiou muvehe meste pehe təkwətəkwuni.”

16

¹ “Takani pehe narimnari me i tukumiaha mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nimweiiēn. ² Irəha tuhəkərhi irapw kimiaha ia nimwəfwəki me səvənraha. Pərhiēn nəpən nəha ikin rauvehe, nəpən nərmama tuhousi əpune kimiaha rerinraha rirhi mə kamho wok amasan riti səvai Kumwesən. ³ Irəha tuho noien me nəha ti nəri nə mə hərəirei Tata səiou mhərəirei mwi iou. ⁴ Mətə iou iakukupwən mini pehe narimnari me i tukumiaha mə nəpən tuko narimnari me i ia kimiaha nənə rerimiaha trirhi mə iakuvəni pehe raka tukumiaha. Iou iapkini pehe mhə narimnari me i tukumiaha fwe kupwən ti nəri nə mə iakinamarə kitaha m kimiaha.”

Narimnari me Nənimwin Ikinan truvehe mo

⁵ “Təkwətəkwuni nəha iakinəməvən ti Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe, mətə kimiaha riti ripkəres mhə iou mə, ‘Ikaɲəvən pəku?’ ⁶ Ti nəri nə mə iakani pehe narimnari me i tukumiaha, rerimiaha rəmisə pik. ⁷ Mətə iakani nīpərhiēnien tukumiaha i ramasan pik tukumiaha mə takevən. Trini minuə iapkevən mhə, nənə lasitu tripkuvehe mhə tukumiaha. Mətə trini minuə iakevən, nənə takərhi pehe in ruvehe tukumiaha. ⁸ Nənə nəpən in truvehe, tro pui nərmama səvai tiprənə i hətə sas narimnari me ia nīkaren səvai noien ərəha, noien atukwatukw, mine nərpwinien noien ərəha. ⁹ In tro pui irəha hətə sas narimnari ia nīkaren səvai noien ərəha ti nəri nə mə irəha həkəpwəh nīnien nīpərhiēnien ia nirak. ¹⁰ In tro pui irəha hətə sas narimnari ia nīkaren səvai noien atukwatukw, ti nəri nə mə iakəməvən ti Tata Kumwesən, nənə kimiaha tihəkətə mhə mwi iou. ¹¹ In tro pui irəha hətə sas narimnari me ia nīkaren səvai nərpwinien noien ərəha ti nəri nə mə Setan sə ramərimənu ia tiprənə i, Kumwesən ruvəni raka mə trərpwin noien ərəha səvənhi.

¹² Narimnari me ripik mwi nəha ikin takini pehe tukumiaha. Mətə ko hiəpkregi pam mhə nəha təkwətəkwuni. ¹³ Nəpin Nənimwin i in nukune nīpərhiēnien truvehe, in triri pen kimiaha ia nīpərhiēnien me pam. In ko ripkini atukw a mhə nəgkiariien səvənhi, mətə nəfə nəgkiariien in riregi in trini. Nənə in trini irapw tukumiaha narimnari me səməme tuhəkəvehe. ¹⁴ In truvehi nəfə səiou iakuvei pen min, nənə mini irapw tukumiaha i. Ia noien nəha in truvehi utə nəghik. ¹⁵ Narimnari me pam səvai Tata Kumwesən, irəha narimnari me səiou. Ro pen iakani nəgkiariien i mə, ‘In truvehi nəfə səiou iakuvei pen min,

15:17: Jon 13:34 **15:18:** Mat 10:22, 1Jon 3:13 **15:19:** 1Jon 4:5, Jon 17:14 **15:20:** Jon 13:16 **15:21:** Mat 5:11, Mak 13:13 **15:23:** Luk 10:16 **15:24:** Jon 9:41, 14:11 **15:26:** Jon 14:26 **15:27:** Luk 1:2, Wok Me 1:8,21-22 **16:2:** Mat 24:9, Luk 6:22, Jon 9:22 **16:3:** Jon 15:21 **16:4:** Jon 13:19 **16:5:** Jon 7:33, 13:36 **16:7:** Jon 14:16 **16:9:** Jon 3:18 **16:10:** Wok Me 5:31, Rom 4:25 **16:11:** Jon 12:31 **16:12:** 1Kor 3:1-2 **16:13:** Jon 14:26, 1Jon 2:27

nənə mani irapw tukumiaha i.' ¹⁶ Tričko mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə tričko mhə tui nənə hiətoni mwi iou."

¹⁷ Iesu rini nəgkiariien nəha nənə nərmama nepwin səvənhi kamhəres irəha me i mə, "Nəgkiariien nəha nipwran rəfo irə? In rini pehe tukutaha i mə tričko mhə tui səpwəh nətoniien in, kurirə irə tričko mhə tui nənə sətoni mwi in. In rini mwi mə, 'ti nəri nə mə iakamevən ti Tata Kumwesən.'" ¹⁸ Ro iamənhī irə irəha kamhəni mə, "Nəgkiariien i 'tričko mhə tui,' nipwran rəfo irə? Kitaha səreirei nəfe nəha in raməgkiari irə."

¹⁹ Iesu ruvəukurən raka mə irəha hokeikei mə tuhəres in nari riti, ro pen in rini pen ti nirəha i mə, "Rəfo? Iou iakiməni mə, 'Tričko mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə tričko mhə tui nənə hiətoni mwi iou.'" ?Hiaməres kimiaha me ti nipwrai nəgkiariien i? ²⁰ Iakani nipərhiēnien tukumiaha i mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək, mətə nərmama səvəi tiprənə i tuhagien. Kimiaha tihəregi rərəha anan, mətə nəmisəien səkimiaha truvsiini pehe ia nagienien. ²¹ Nəpin pran sə ripənpəm nəpin səvənhi rukwakwa mə trərhi tini, in triregi rərəha ti nari nə mə rino nəpin səvənhi mə triregi nəmisəien ia nipwran. Mətə kurirə nəpin tini rinətui, nənə in renouenou ia nəmisəien nəha. In rerin ramagien pik, ti nəri nə mə tini rinətui pehe ia tiprənə i. ²² Noien nəha rəmwhen a ia kimiaha. Təkwəkwuni nəha rerimiahā rəmisə, mətə kurirə irə iou takətoni mwi kimiaha, nənə rerimiahā tragien. Iərmama riti ko ripko mhə mwi rerimiahā rəpou. ²³ Ia nəpin nəha sə truvehe, tihəpkəres mhə mwi nari riti miou. Iakani nipərhiēnien tukumiaha i trini minuə hiəres Tata Kumwesən nari riti ia nəghik, in truvei pehe m kimiaha. ²⁴ Meste pehe təkwəkwuni hiəpkəres mhə Tata Kumwesən nari riti ia nəghik. Ramasan mə hiəres. In truvei pehe nəfe nari hiaməres i mə rerimiahā tragien.

²⁵ Iou iakani narimnari me i tukumiaha ia nusipekinien me. Mətə nəpin nəha ikin sə truvehe iou takəpwəh mwi nəgkiariien m kimiaha ia nusipekinien me, mətə takəgkiari ia Tata Kumwesən m kimiaha ia noien riti sə kimiaha tihəukurən amasan in. ²⁶ Ia nəpin nəha kimiaha tihəres ia nəghik. Həregi ro nəgkiariien i sə iakani pehe tukumiaha. Iapkini mhə iamənhī irə mə iou takəgkiari m Tata Kumwesən məres tukwini səkimiaha. ²⁷ Rekəm. Kwa Tata Kumwesən in rokeikei kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiokeikei iou, nənə mamhəni nipərhiēnien mə iakuku pen tukwe in. ²⁸ Pərhiēn iakuku pen ti Tata Kumwesən muvehe ia tiprənə i. Nənə təkwəkwuni takəpwəh tiprənə i mirərig mevən ti Tata Kumwesən."

²⁹ Miregi nərmama me səvənhi həni mə, "Təkwəkwuni ipkusipekin mhə. Ikani atukwətukw a tukumaha. ³⁰ Təkwəkwuni kimaha iahəukurən mə ik ikukurən pam narimnari me. Iərmama riti trəres pehe nəresien riti tukw ik ti nəfe? Kurirə in rəres ik i, mətə ikuvəukurən raka nətarigien səvənhi. Nəri i ro kimaha iahəni nipərhiēnien mə ikuku pen ti Kumwesən."

³¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha mə, "Kimiaha həni nipərhiēnien ia nirak nəha təkwəkwuni? ³² Həregi ro, nəpin nəha rauvehe, ruvəuvehe raka, nəpin sə nərmama tuhərpwi kimiaha irə, hiaiu kirkiri pam, mhəuvən kuatia kuatia inwəmāiaha me, mhəpwəh əpa iou. Mətə ko iapkvən əpa mhə ti nəri nə mə kimrau səiou Tata.

³³ Iakuvəni raka narimnari me i tukumiaha mə in i ia nirak tihəuvehi nəməriniuen. Ia tiprənə i tuko nəmisəien m kimiaha, mətə tihəpwəh nehekəriēn, iou iakuvəuvehi irapw raka niskaiien səvəi tiprənə i."

17

Iesu raməfwaki ti in atukw

¹ Iesu rini pam nəgkiariien me i, məkwətə ia niməgouagou, mini mə, "Tata, nəpin səiou ruvəuvehe raka. Uvehi utə nəghī nərim mə in mwi truvehi utə nəghim. ² Ikiməuvehi pen nasoriēn min mə trərimənu ia nərmama me pam, nənə muvei pen nimiruiēn rerin m səməme ik ikiməuvehi pen irəha min. ³ Nənə nimiruiēn rerin i nipwran mə nərmama tuhəukurən ik Kumwesən əpa pərhiēn, mhəukurən mwi Iesu Kristo sə ikinərhi pehe i. ⁴ Iou iakuvəuvehi utə raka nəghim ia tiprənə i, mə pam wok sə ikuvei pehe miou mə tako. ⁵ Nənə təkwəkwuni, Tata, uvehi utə iou iakuvehe marə krau mik. Uvei pehe nasoriēn miou rəmwhen ia sə iakinəuvehi kupwən krau mik nəpin tiprənə ramiwən ihī.

Iesu raməfwaki ti nərmama me səvənhi

⁶ Nərmama me i səməme hənāraka ia nərmama səvəi tiprənə, ikuvei pehe irəha miou, iou iakino pui pen raka nəghim minraha. Kupwən irəha səim. Ikuvei pehe irəha miou, nənə irəha hənə nəgkiariien səim. ⁷ Təkwəkwuni nəha, irəha həukurən mə narimnari me

pam sãmame ikuvei pehe miou kamhãuku pehe tukw ik. ⁸Nægkiariien me sãmame ikimãni pehe tukw iou i, iou iakuvani pen raka ti nirãha, nãnã irãha hãuvehi. Irãha hãukurãn mã iakimãuku pehe pãrhien tukw ik, nãnã hãni nipãrhienien mã ik ikinãrhi pehe iou. ⁹Iou iakamãfwaki ti nirãha. Iapkwãwaki mhã ti nãrmama me sãvai tiprãnã, mãtã iakamãfwaki ti nãrmama me nãha sãmame ikimãuvehi pehe irãha miou, ti nãri nã mã irãha nãrmama me sãim. ¹⁰Nãrmama me sãiou irãha pam nã sãim. Nãrmama me sãim irãha pam nã sãiou. Nãnã irãha hãuvãuvehe raka mamhãuvehi utã nãghik. ¹¹Triipko mhã tui iakãpwãh narãien ia tiprãnã i, mauvehe tukw ik, mãtã nãrmama me i tuhamarã ia tiprãnã i. Tata Ikinan, tikãtui amasan ti nirãha ia nãghim, nãhãg sã ikimãsegi pehe miou. Tiko iaminihã irã mã irãha tuhãuvehe mhõ kuation rãmwãhen krau krau kuation. ¹²Nãpin iakinamarã kimaha minraha iakamãtui amasan ti nirãha ia nãghim, nãhãg sã ikimãsegi pehe miou. Iou iakinãrer tukuahãg ti nirãha, nãnã irãha riti rãpwãh narãueiien. Iãrmama kuation a ia nirãha rarãuei, in nãha iãrmama sã tukouraha in mã nãgkiariien ia Nãkukuã Ikinan truvehe mukuã.

¹³Tãkwãkwuni iakinãuvehe tukw ik, mãtã iakamini nãgkiariien me i nãpin iakamamarã ihi ia tiprãnã mã irãha mwi rerinraha tragien rãmwãhen ia iou rerik ramãgien. ¹⁴Iou iakuvãuvei pen raka nãgkiariien sãim minraha. Ro iaminihã irã nãrmama sãvai tiprãnã kamhãmwãki irãha, ti nãri nã mã ripko mhã irãha nãrmama sãvai tiprãnã rãmwãhen a ia iou ripko mhã iou iãrmama sãvai tiprãnã. ¹⁵Iapkwães mhã ik mã tikuvehi raka irãha ia tiprãnã i, mãtã iakokeikei mã tikãrãpinhã iãremhã ãrãha nãha Setan mã in trãpwãh nevãniien mouraha irãha. ¹⁶Ripko mhã irãha nãrmama sãvai tiprãnã rãmwãhen a ia iou ripko mhã iou iãrmama sãvai tiprãnã. ¹⁷Tiko nãgkiariien sãim kani mã nipãrhienien rãpãrhi irãha pwãh hãuvehe mhãmhãer, mhõ nãrmama ikinan sãim. ¹⁸Ik ikinãrhi pehe iou iakuvehe ia tiprãnã i. Ia noien nãha iakãrhi pen irãha hãuvãen ia tãnãmtãnã me. ¹⁹Iakuvei pehe nimãruuien pam sãiou mik mã takãsitu ia nãrmama me i. Iakuã irãha mwi tuhãuvehe mhãmhãer, mhõ nãrmama ikinan pãrhien sãim.”

Iesu ramãfwaki ti nãrmama me sãmame tuhãni nipãrhienien irã

²⁰“Iapkwãwaki sãpã mhã ti nãrmama me i, mãtã iakamãfwaki mwi ti nãrmama sãmame tuhãregi nãvisãuien sãvãnraha, nãnã hãregi hãni nipãrhienien ia nirãk tukwe. ²¹Tata iakãfwaki mã irãha pam tuhãuvehe mhõ kuation rãmwãhen a ia krau, ik ia nirãk iou ia nirãm. Iakãfwaki mã irãha tuhãuvehe mhõ kuation a kitaha mik mã nãrmama sãvai tiprãnã tuhãni nipãrhienien mã ik ikinãrhi pehe iou. ²²Nãsoriien i sã ikimãuvehi pehe miou iakãuvei pen minraha mã irãha tuhãuvehe mhõ kuation rãmwãhen krau kuation ²³iou ia nirãha ik ia nirãk. Iakuã irãha tuhãuvehe mhõ kuation ia narimnari me pam mã nãrmama me sãvai tiprãnã tuhãtoni mhãukurãn mã ik ikinãrhi pehe iou, mhãukurãn mwi mã ikokeikei nãrmama me i sãiou rãmwãhen ikokeikei iou.

²⁴Tata iakokeikei mã nãrmama me i sãmame ikimãuvehi pehe miou irãha mwi tuhãrã kimaha minraha ia kwõpun iakãmevãn ikin. Iakokeikei mã irãha tuhãtoni nãsoriien sãiou sã ikimãuvehi pehe miou ti nãri nã mã ikinokeikei iou nãpin tiprãnã ramiwãn ihi.

²⁵Tata noien sãim ratukwatukw. Nipãrhienien nãrmama sãvai tiprãnã i hãreirei ik, mãtã iou iakukurãn ik. Nãnã nãrmama me i sãiou hãukurãn mã ik ikinãrhi pehe iou. ²⁶Iou iakino pui pen nãghim minraha, nãnã takãripin mamõ pui pen nãghim iaminihã irã mã nokeikeiien i sã ikinokeikei iou irã tramãrã ia nirãha, nãnã iou mwi ia nirãha.”

18

Kãkwãmhiri Iesu

¹Iesu rini pam nãgkiariien me nãha, mier irãha nãrmama me sãvãnhã, mhãuvãn mhãpi simwãn ia nãkwãtãnã nãha nãghin nã Ketron. Nãkwãi nimãi riti nãha ikin. Iesu mine nãrmama me sãvãnhã hãuvãn pen fwe ia rerin.

²Jutas, iãmã nãha ruvei pen Iesu ia rãgi nãrmama sãmame kamhãmwãki in, in mwi rukurãn kwõpun nãha, ti nãri nã mã nãpin me ripik Iesu mine nãrmama me sãvãnhã hãnãmousãsimwãn irãha me ikin. ³Ro iaminihã irã Jutas riri narũagãn me nepwãn sãvai nãkur Rom mine nãrmama me nepwãn sãmame pris asori me mine Farisi me hãrhi pen irãha. In riri irãha hãuvãn ia nãkwãi nimãi nãha, mhãuvehi kwãnhã me mine nuksepãk mine narimnari me sãvai narũagãien.

⁴Iesu ruvãukurãn raka narimnari me pam sã tuko irã. Ro pen raraka ia nãrmama me sãvãnhã mevãn, mini pen ti nirãha i mã, “Kimiaha hiamãtui sin?”

⁵Miregi irãha hãni mã, “Iesu iãmã Nasaret.”

Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou i in i." (Jutas iama sa ruvei pen Iesu ia rægi nærmama me i kamhæwaki in kamhærer iraha minraha.) ⁶ Næpin Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou i in i," iraha havæn tækutanraha mhæmwei irapw ia tiprænæ.

⁷ Nænæ Iesu ræres mwi iraha ma, "Kimiaha hiamætui sin?"

Miregi hæni ma, "Iesu iama Nasaret."

⁸ Miregi Iesu rini ma, "Iakuvæni raka tukumiaha i ma iou i in i. Mætæ ma hiamætui iou, ramasan ma hiæpwæh nærmama me i saiou me pwæh hææræig mhæuvæn imwænraha me." ⁹ In rini iamînhi iræ ma nægkiariien i sæ in rimæni kupwæn truvehe mukuæ. "Tata. Iapkatæ wau mhæ ia niraha riti sæ ikmæuvehi pehe miou."

¹⁰ Saemon Pita sævænhi riti nau sævæi naruaagænien. In reivi nau naha, mærai iærmama riti sæ ramo tukwini nari m pris asori anan, mærai raka nifregin mwatuk. (Iotukwininari naha næghin næ Malkas.)

¹¹ Mætæ Iesu rini pen ti Pita i ma, "Ærpwi pen nau sæim ia tæmwhekin. Iou takamækeikei miregi næmisæien i ræmwhen ia kap riti sæ Tata Kumwesæn ruvei pehe miou ma takænimwi."

Iesu rærer ia næmri pris asori anan næghin næ Anas

¹² Nænæ naruaagæn me sævæi nækur Isrel hækwætæmhiri Iesu, mhærihi tæriini, ¹³ mhækupwæn mhæiri in mhæuvæn ti Anas. Iræha hæiri pen in ti Anas ti næri næ ma Anas in kaka sævæi Kæafas, iama sæ rauvehi wok sævæi pris asori anan ia nuk naha. ¹⁴ Kæafas in iama naha rimæni pen ti næmæ asori me sævæi nækur Isrel minua ko iærmama kuatia remhæ ti nækur Isrel ramasan mæpi raka kousi æpune nærmama hæpik.

Saemon Pita rini ma in rirærei Iesu

¹⁵ Saemon Pita rukurira Iesu. Iærmama riti mwi sævæi Iesu rukuriræ mwi. Pris asori anan rukuræn iama naha mo pen kæsani in rukuriræ ia Iesu rouuvnimwæ pehe ia nikare nimwæ sævæi pris asori anan. ¹⁶ Mætæ Pita ramærer a fwe irua ia kwæruæ. Ro iamînhi iræ iærmama naha sævæi Iesu pris asori anan rukuræn in rier mwi mevæn irua, nægkiari m pran sæ ramærer tukuahag ia kwæruæ ma træsani Pita pwæh ruvnimwæ pehe.

¹⁷ Præn sæ ramærer tukuahag ia kwæruæ rini pen ti Pita i ma, "Ik mwi iærmama riti sævæi iama naha uæ rekæm?"

Miregi Pita rini ma, "Rekæm. Ripko mhæ iou iærmama riti sævænhi."

¹⁸ Næpin næ næpin sævæi nækwieien. Ro pen slef me mine iotukwininari me hærkwumen napw, mamhærer kuraukurau iræ, mamhærhæpæw. Pita revæn mærer iræha minraha, mamærhiæpw mwi.

Pris asori ræres Iesu næresien me nepwin

¹⁹ Nænæ pris asori anan ramæres Iesu næresien me nepwin ia nikaren sævæi nærmama me sævænhi mine nægkiariien sæ in ramahatan iræha iræ.

²⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in ma, "Iou iakimæni irapw nægkiariien me saiou ia næmri nærmama me pam. Ia næpin me iakamahatæn iræha ia nækwai nimwæfwaki me mine ia nimwæ sævæi Kumwesæn, kwopun mi naha nækur Isrel me kamhousæsæmwîn iræha me ikîn. Iapkin mhæ nægkiariien sæiou ia kwopun afafa. ²¹ Ræfo ikamæres pehe miou? Ramasam ma tikæres pen sæmæme naha sæ hæuværegi raka iou ma næfe iakimæni pen ti niræha i. Iræha hækuræn næfe iakimæni."

²² Næpin Iesu rini nægkiariien me i, iotukwininari riti sævæi pris asori anan ramærer ipaka tukwe ræpwi nænimen, mini ma, "Ræfo ikamægkiari skai mine pris asori anan iamînhi?"

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in ma, "Mæ nægkiariien i iakini ripkatukwatukw mhæ, ni irapw kwopun naha iakæfwækwour ikîn. Mætæ ma nægkiariien i iakini ratukwatukw a ikæpwi iou ti næfe?" ²⁴ Nænæ Anas rærihi pen Iesu revæn ti pris asori anan Kæafas. Kipkifi raka mhæ nækwus sæ kinærihi tæriini rægin mi iræ.

Pita rini mwi ma in rirærei Iesu

²⁵ Saemon Pita ramærer ihi ia nikare napw mamærhiæpw. Ro iamînhi iræ iræha hæni pen tukwe in ma, "Ik mwi iærmama riti sævæi iama naha uæ rekæm?"

Miregi in rini ma, "Rekæm. Ripko mhæ iou iærmama riti sævænhi."

²⁶ Nærmama me naha sæmæme kamho tukwini nari m pris asori anan iræha anan riti ia kwænækwus sæ Pita rærai raka nifregin ræres ma, "Iakinætoni ik kimirau iama naha ia nimæi nænhien uæ rekæm?"

²⁷ Miregi Pita rini mwi ma, "Rekæm. Ripko mhæ iou." Tækwætækwuni a mwi ræiæ rakaka.

nasorïien iakukuræn næsenïien ikier mamevæn, nænæ iakauvehi mwi nasorïien iakukuræn ninïien mæ tukæruï tæriini pen ik ia nei kamarkuauï?”

¹¹ Mïregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ko ipkasori mhæ ia nirak iamihni trini minuæ Kumwesæn ripkuvei pehe mhæ nasorïien næha mik. Ro iamihni iræ iamæ næha rimæuvei pehe iou ia rægim nærhæien sæ in rino rærhæ næpi raka nærhæien i ikamo.”

¹² Ia næpin næha mamevæn Pælat ramæmwur mæ træseni Iesu rier mamevæn, mætæ næmæ asori me sævæi nækur Isrel kamhækwein æpwæmwis mæ, “Trini minuæ ikaseni iamæ i rier mamevæn, Kig Sisa^a ko ripkini mhæ mæ in riti næ ik. Iærmama sæ rini mæ in kig riti ramæruï nækwai Kig Sisa.”

¹³ Ro iamihni iræ næpin Pælat riregi nægkiariïien me næha, riri Iesu mier irapw iruæ, mækure ia kwopun ramækiri nægkiariïien ikin. Kani kwopun næha mæ Kwopun keipeni kærutereï me ikin. Nænæ nægkiariïien Hipru rani mæ Kapata. ¹⁴ Ro kurkwai næpin ia ran ia næpin næha kamæpnæpenæ narimnari me iræ sævæi næveginiæn asori næha Pasova. Pælat rini pen ti næmæ asori me sævæi nækur Isrel mæ, “Hætæ ro in i kig sækimiahæ.”

¹⁵ Mïregi iræha hækwein æpwæmwis mæ, “Uvehi raka iamæ i! Uvehi raka iamæ i! Æruï tæriini pen in ia nei kamarkuauï!”

Mïregi Pælat rini pen ti niræha i mæ, “Kïmiaha hiokeikei mæ takæruï tæriini pen kig sækimiahæ ia nei kamarkuauï?”

Mïregi pris asori me hæni mæ, “Sisa æpa in kig sækimaha. Kig riti mwi riwæn.”

¹⁶ Ro pen Pælat ruvei pen Iesu ia rægi naruaqæn me sævænhi mæ tuhæruï tæriini pen in ia nei kamarkuauï.

Kæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï

¹⁷ Nænæ iræha hæuvehi Iesu, mhæier ia taon, ramævrani nei kamarkuauï sævænhi, mamevæn meste kwopun næha kani mæ Kerhæ ia Iærmama. Ia nægkiariïien Hipru rani mæ Kolkota. ¹⁸ Ia kwopun næha iræha hæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï, mhæruï tæriini pen mwi iærmama kæru ia nei kamarkuauï iræhar min, riti ia nikaren mwatuk, riti ia nikaren mour, Iesu ia kurkwænrau.

¹⁹ Pælat rirai nægkiariïien riti, mini nækwæn mæ tuhæruï pen ia nei kamarkuauï sævæi Iesu. Nægkiariïien næha rini iamihni iræ mæ:

IESU, IÆMÆ NASARET, KIG SÆVÆI NÆKUR ISREL.

²⁰ Nækur Isrel me hæpik hævsini nægkiariïien næha ti næri næ mæ kwopun næha hæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï ikin ipaka ti taon. Kimærai pen nægkiariïien næha ia nægkiariïien miræhar i Hipru mine Latin mine Krik.^b ²¹ Ro iamihni iræ pris asori me sævæi nækur Isrel hæni pen ti Pælat i mæ, “Tikæpwæh nirai penien mæ ‘Kig sævæi Nækur Isrel.’ Mætæ tikamækeikei mirai pen mæ, ‘Iamæ i rini mæ in Kig sævæi Nækur Isrel.’”

²² Mïregi Pælat rini mæ, “Rekæm. Næfe iakimærai pen iakimærai pen.”

²³ Næpin naruaqæn me hæruï tæriini pen raka Iesu ia nei kamarkuauï, hæuvehi tinari me sævænhi, mhæuai ia kusen kefa. Kusen riti sævæi iaruaqæn riti. Iræha hæuvehi mwi karkahu æpwæmwis sævænhi, mætæ iærmama sæ rimætiri karkahu næha ripkripin mhæ tinari me. Rimætiri fwe irænhæ meiwaiu meste inhæripw ia tinari kuatia.

²⁴ Ro iamihni iræ naruaqæn me hæni pen ti niræha me i mæ, “Pwæh sæpwæh neitehiïien, mætæ pwæh sæuini pen kæpwier me pwæh rahatæn mæ sin truvehi sævænhi.” Noien næha rier pehe mæ nægkiariïien ia Nækukuæ Ikinan truvehe mukua, nægkiariïien sæ rini iamihni iræ minuæ, “Iræha hæuai tinari me sæiou ia niræha me,

nænæ mhæuini pen kæpwier me ti karkahu sæiou.”

In i narimnari me næha naruaqæn me næha hæno.

²⁵ Mama sævæi Iesu, mine piævi mama sævænhi, mine Meri pran sævæi Klopas, mine Meri Maktala, iræha kamhærer ipaka ti nei kamarkuauï sævæi Iesu. ²⁶ Iærmama riti sævæi Iesu, sæ Iesu rokeikei pik in, in mwi ramærer ipaka. Næpin Iesu rætoni iamæ næha mine mama sævænhi, rini pen ti mama sævænhi mæ, “Præn i. Iamæ i in i nærim.” ²⁷ Nænæ rini pen ti iærmama sævænhi mæ, “Præn i in i mama sæim.” Ro iamihni iræ ia næpin atukwatukw næha mamevæn iærmama næha sævæi Iesu ramætui amasan ti præn næha ræmwhen ia in mama sævænhi.

Iesu remhæ

²⁸ Iesu rini pam nægkiariïien i, mukuræn mæ narimnari me pam sæmæme in ruvehe mæ tro, rino pam. Nænæ mæ tro nægkiariïien ia Nækukuæ Ikinan ruvehe mukua, in rini mæ, “Iakinækwakwa.” ²⁹ Nari riti ramækure ikin rukuær ia waen sæ ræfiæ. Ro pen iræha heitesi

^{19:11:} Jon 10:18, Wok Me 2:23, Rom 13:1 ^{19:12:} Luk 23:2, Wok Me 17:7 ^a ^{19:12:} Sisa in kig sævæi nækur Rom ramærimænu ia tænmætænæ me. ^b ^{19:20:} Hipru nægkiariïien sævæi nækur Isrel. Latin nægkiariïien sævæi nækur Rom. Krik nægkiariïien sævæi nækur Kris. ^{19:25:} Mat 27:55-56 ^{19:26:} Jon 13:23 ^{19:28:} Sam 22:15 ^{19:29:} Sam 69:21

pen koten riti ia waen naha, mhəpiri pen ia rəgi nei riti kani mə hisop, nənə mhəuvehi utə pen ia tərhuu Iesu. ³⁰ Nəpin Iesu ruvətimwi raka waen naha, rini mə, “Narimnari me pam iakino pam.” Nənə in rərpəsuk, məseni pen nimiruien səvənhi, memhə.

³¹ Nəpin naha kaməpnəpenə irə narimnari me səvəi nəveginien asori naha Pasova. Trakwakwi irə Sapat riti sə rasori musəpə ia Sapat me nepwin. Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpwəh nokeikeien mə nipwrai nəmə me naha kahar tuamharəgher ia nei kamarkuauu ia nəpin naha. Ro pen həuvən mhəres Paelat mə trətefi nisunraha mə irəhar tuharemhə akwauakw nənə irəha həukurən nuvehi rakaien nipwranraha. ³² Ro iamini irə naruagən me nepwin həuvən mhətefi nisui iəmə mi naha kəru kəruu tərini pen irau ia nei kamarkuauu irəhar Iesu. Hətefi sə rukupwən məgher, nənə mhətefi mwi sə rukurirə i. ³³ Mətə nəpin irəha həuvehe ti Iesu, mhətoni mə ruvamhə raka, həpwəh nətefiien nisun mi. ³⁴ Mətə iaruağən riti ia nirəha rəpi nikau irə ia nitei, nənə təkwtəkwuini a mwi netə mine nui krouier. ³⁵ Iərmama riti nəha ikin rinətə narimnari me naha ia nənimen. In rinəgkiari raka irə, mə kimiaha mwi hiəukurən ninien nipərhiendien irə. Nəgkiariien səvənhi ro nipərhiendien. Nənə in rukurən mə in rani nəgkiariien sə ro nipərhiendien. ³⁶ Kino narimnari me naha mə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan truvehe mukua. Rini mə, “Tukəpwəh nətefiien nikəkrin riti.” ³⁷ Nənə nəgkiariien riti mwi ia Nəkukuə Ikinan rini mə, “Irəha tuhəti pen mhətoni iəmə naha hənəpi in ia nitei.”

Kərkwafə nipwrai Iesu

³⁸ Kino pam narimnari me naha nənə iəmə Aramatia riti nəghin nə Josef revən məres Paelat mə trəsəni in ruvehi raka nipwrai Iesu. Josef in iərmama riti səvəi Iesu, mətə ramərkwafə in ti nəri nə mə ramhekir nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Paelat rəsəni, ro pen Josef revən muvehi raka nipwrai Iesu. ³⁹ Nikotimas, iəmə sə rimavən mətə Iesu ia nəpin, in mwi revən irau Josef, mauvehi kuse nari penpen mi naha mir mine alos.^c Kuse nəri naha in rauvehi nipamien səvənhi ipaka ti toti kilo. ⁴⁰ Irau krouvehi nipwrai Iesu rouvegi ia tinari kani mə linen irəhar nari penpen mi naha mir mine alos. Noien naha ramesi pen nafe nəkur Isrel kamho ia iərmama remhə. ⁴¹ Nənə nəmhiien riti ipaka ti kwopun naha kinəruu tərini pen Iesu ia nei kamarkuauu ikin. Ia reri nəmhiien naha nipəgi kəruətəri riti sə vi kipkərkwafə raka mha nipwrai iərmama remhə irə. ⁴² Nəpin naha nəpin nəkur Isrel kamhəpnəpenə ti Sapat irə. Nənə ti nəri nə mə nipəgi kəruətəri naha ipaka, irau krouəmri pen nipwrai Iesu irə.

20

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Sante ia nəpnəpin anan rapitpitəv ihi, Meri Maktala revən ia nipəgi kəruətəri kinərkwafə nipwrai Iesu ikin, mətoni mə kəruətəri sə ramərer tukuahag tərhuu nipəg naha kinəpəkir raka raka i. ² Ro pen Meri raiu mevən ti Saemon Pita mine iərmama riti mwi səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pik in, nənə mini pen ti nirau i mə, “Irəha həuvehi raka nipwrai Iərimənu səkitaha ia nipəgi kəruətəri, nənə kimaha iahəreirei mə həmri pen in pəku.”

³ Ro iamini irə Pita rier irau in riti naha in mwi iərmama riti səvəi Iesu, krauauu rauevən fwe ia nipəg. ⁴ Irau krauauu pərpəri rauevən, mətə iəmə naha in mwi iərmama riti səvəi Iesu rəvtənhi Pita, mukupwən mier pen fwe ia nipəg, ⁵ mərpəsuk, məti puvinimwə, mətoni tinari me naha linen kamhəmak, mətə in ripkuvnimwə mhə. ⁶ Nənə Saemon Pita rukurirə in muvehe, muvinimwə ia nipəg, mətoni tinari me naha linen kamhəmak. ⁷ In rətoni mwi tinari naha kiməvegi kənkəpwə Iesu irə ripkəmak pəri mhə irəha tinari me naha linen, mətə kinərfə kəmri ia kwopun əpə. ⁸ Nənə iərmama naha səvəi Iesu, sə rukupwən mier pen fwe ia nipəg, in mwi ruvinimwə mətoni narimnari me naha, nənə mini nipərhiendien irə. ⁹ (Mətə meste pehe nəpin naha irau kroureirei ihi nipwrai nəgkiariien me naha ia Nəkukuə Ikinan səməme kamhəni mə Iesu traməkeikei mətui mwi ia nemhəien səvənhi.)

Meri Maktala rətoni Iesu

¹⁰ Nənə iərmama mi naha səvəi Iesu krouerəig rauevən fwe imwənrau. ¹¹ Mətə Meri ramərer irua ia nipəgi kəruətəri mamasak. In ramasak ihi, mərpwəsuk, məti puvinimwə ia nipəg, ¹² mətoni agelo mi kəru tinari səvənrau rəpsan krauəkure ia kwopun nipwrai Iesu rinaməmak ikin, riti ia kənkəpwə riti ia nisun.

¹³ Nənə irau krouni pen tukwe in mə, “Prən i. Ikamasək ti nafe?”

Miregi Meri rini pen ti nirau i mā, “Irēha hēuvehi raka nīpwrāi Iērimānu sēiou, nēnē iakreirei mā hānāmri pen in paku.” ¹⁴ Meri rini pam nēgkiariēn i, muvsini in, mātoni Iesu ramārer ia kwopun nēha, mātē rīreirei mā Iesu nēha.

¹⁵ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Prēn i. Ikamasāk ti nāfe? Ikamētui sin?”

Mātē Meri rerin rīrhi mā iēmā nē iēmā sē ramētui ti nēmhien nēha. Ro pen rini pen tukwe in mā, “Iēmā asori. Trini minūā ik ikimēuvehi raka nīpwrān, ni pehe tukw iou i kwopun nēha ikināmri pen ikin, nēnē iou takevən muvehi raka.”

¹⁶ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Meri.”

Meri ruvsini in, nēgkiari pen min ia nēgkiariēn Hipru, mīni mā, “Raponi.” (Raponi nīpwrān mā Iahātən.)

¹⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Tikēpwāh nēgherien ia nirak. Iapkutē mhē ihi mevən ti Tata Kumwesən. Mātē tikevən mātē piak me, mīni pen ti nirēha i mā iakani iamīnhi irē mā, ‘Iakautē mamevən ti Tata sēiou mine Tata sākimiāha. Iakamevən ti Kumwesən sēiou mine Kumwesən sākimiāha.’”

¹⁸ Ro pen Meri Maktala revən, mīni irapw ti nērmama me sāvai Iesu mā, “Iakinētā Iērimānu sākītaha,” marē mīni mwi narimnari me i Iesu rimāni pen tukwe.

Nērmama me sāvai Iesu hātōni in

¹⁹ Nēpin nēha Sante. Ia nēruarēv nērmama me sāvai Iesu housēsīmwin irēha me ia nēkwai nīmwā riti, mhārēpinhē āknekīn ia tēpinhē me ti nēri nē mā hēhekīr nēmā asori me sāvai nēkur Isrel. Ia nēpin nēha Iesu ruvehe mērer ia kurkwanraha, mīni pen ti nirēha i mā, “Nēmārinuiēn tramarē tukumiāha.” ²⁰ In rini pam nēgkiariēn i, nēnē mahātən tēmwiki nil ia rēgin mi mine tēmwiki nitei ia nīkau irē. Nēpin nērmama me sāvānhi hātōni Iērimānu sāvānraha, rerinraha rāgien.

²¹ Nēnē Iesu rini pen mwi ti nirēha i mā, “Nēmārinuiēn tramarē tukumiāha. Tata Kumwesən rārhi pehe iou iakuvehe. Ia noien nēha iou mwi iakamārhi pen kīmiāha tihāvən.” ²² Nēpin in rini pam nēgkiariēn i, reiahag pen ia nirēha, mīni pen ti nirēha i mā, “Hēuvehi Nēnimwin Ikinan.” ²³ Trini minūā kīmiāha hīni pen ti iērmama riti mā ‘Kumwesən trēpwāh nērpwinien noien arēha me sēm,’ nēnē Kumwesən trēpwāh nērpwinien. Rēmwhen a mwi trini minūā kīmiāha hīni pen ti iērmama riti mā, ‘Kumwesən trērpwin noien arēha me sēm,’ nēnē Kumwesən trērpwin pen min.”

Iesu mine Tomas

²⁴ Ia nēpin nēha Tomas, riti ia nērmama me twelef sāvai Iesu, kani mwi in mā “Mwirmwir” rīwən irēha mīnraha nēpin Iesu rimāuvehe irē. ²⁵ Ro pen nērmama me sāvai Iesu sēmāme hātōni in hāni pen ti Tomas i mā, “Kīmaha iahētā Iērimānu sākītaha.”

Mātē Tomas rini pen ti nirēha i mā, “Takamākeikei mātoni tēmwiki nil ia rēgin mi, mīrapi ruei nil mi nēha ia nēkwai rēgik. Tēmwiki nitei ia nīkau irē takamākeikei mīrapi ia rēgik. Mā iapko mhē iamīnhi ko iapki nī mhē nīpārhiēnien irē.”

²⁶ Nēfwakīēn riti ruvehe mukurau, nērmama me sāvai Iesu hēuvnīmwā mwi ia nīmwā nēha, Tomas irēha mīnraha. Nēri auar a hārēpinhē āknekīn ia tēpinhē me, mātē Iesu ruvehe mērer ia kurkwanraha, mīni mā, “Nēmārinuiēn tramarē tukumiāha.” ²⁷ Marē mīni pen ti Tomas i mā, “Osā pehe nēkwai rēgim, mīrapi rēgik mi. Osā pehe rēgim, mīrapi nīkau ia nirak. Tikamākeikei mīni nīpārhiēnien, mēpwāh nīnīēn mwi mā neikuāēn.”

²⁸ Miregi Tomas rini mā, “Iērimānu sēiou mine Kumwesən sēiou.”

²⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Ikani nīpārhiēnien ia nirak ti nēri nē mā ikētā iou. Nērmama me nēha sēmāme hēpkētā mhē iou, mātē kamhāni nīpārhiēnien ia nirak, rerinraha tragien.”

Rāfo Jon rīmārāi nākukūā i?

³⁰ Iesu rino nīmētāēn me rīpik mwi ia nēmri nērmama me sāvānhi iapkrāi pen mhē irēha ia nākukūā i. ³¹ Mātē sēmāme i iakimārāi pen ia nākukūā i iakrāi pen mā kīmiāha tihāni nīpārhiēnien ia Iesu mā in nē Kristo, Tīni Kumwesən. Iakūā kīmiāha tihāni nīpārhiēnien irē, nēnē mhēuvehi nīmīruēn ia nēghin.

21

Iesu rier irapw mwi ia nēmri nērmama nēpwin sāvānhi

¹ Kurirē ikin Iesu rier irapw mwi ia nēmri nērmama me sāvānhi ia nīkare nui asori Tāepirias. In rier irapw ia nēmīnraha iamīnhi irē: ² Nēpin riti Saemon Pita, mine Tomas sē

kani in mæ “Mwirmwir,” mine Nataniel sæ ruku pen ia Kena ia tønæ Kalili, mine tini Sepeti mi, mine iærmama kæru mwi sævai Iesu housæsîmwin iræha me ia kwopun kuatia. ³ Nønæ Saemon Pita rini pen ti niræha i mæ, “Iakamevæn takvi næmu me.”

Miregi iræha hæni pen tukwe in mæ, “Itæ. Pwæh kitaha pam sævæn.” Ro pen iræha heiwaiu mhæputæ ia nitætæ ouihi riti, mhævæn mhævi net meste rîran, mætæ hæpkuvi mhæ næmu riti.

⁴ Næpin rinamran Iesu ramærer ia nikare nui asori, mætæ nærmama me sævænhi hæreirei mæ Iesu næha.

⁵ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Nækwærhakwæra me, næmu riti næ hiævi uæ?”

Miregi hæni mæ, “Rekæm.”

⁶ Miregi in rini pen ti niræha i mæ, “Herukw ro net sækimîaha ia nikare nitætæ ouihi mwatuk, nønæ thætøni nepwin.” Ro iamînhi iræ iræha herukw irapw net, mhæværeirei nivî utælen mwi ti næri næ mæ næmu me hæuvæukuær ia nækwai net.

⁷ Nønæ iærmama sævai Iesu, sæ næha Iesu rokeikei pik in, rini pen ti Pita i mæ, “Kwa Iærimænu næha sækitaha.” Ia næpin næha Saemon Pita rimæpeki raka tinari me sævænhi mamævi næmu me, mætæ næpin riregi mæ Iærimænu næha, in ruvei pen mwi tinari me sævænhi, mæruærau irapw ia nui, meiai muvarei. ⁸ Nærmama sævai Iesu ia nækwai nitætæ ouihi hæsuæ a mhæværei, mhævkækini net sæ næmu me hæukuær iræ. Ripko mhæ iræha isipwin ti nikare nui, mætæ hæsuæ a ræmwhen ia hantret meta. ⁹ Næpin hæuværei iræ hætoni bred mine næmu me ramrimær pen ia nukumhæv ia napw.

¹⁰ Nønæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Hæpeki næmu me nepwin sæ hiæpkuvi a i, mhæpeki mhævæhe.”

¹¹ Ro iamînhi iræ Saemon Pita ræputæ ia nitætæ ouihi, muvi parei net rukuær ia næmu asori me iræha pam wan hantret fifti tri. Næri auær a mæ næmu me hæpik iamînhi, mætæ net ripkæpæruæpæruæ mhæ. ¹² Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Hævæhe mhani nari.” Ia næpin næha nærmama me sævænhi hæhekir. Iræha riti riwæn ræres in mæ, “Ik sin i?” Iræha hæuvæukuræn raka mæ in næ Iærimænu sævænraha. ¹³ Nønæ Iesu ruvehe, muvehi bred, muvei pen minraha, maræ mo mwi iamînhi ia næmu me. ¹⁴ In i næpin sæ ro kahar iræ Iesu rier irapw ia næmri nærmama me sævænhi næpin rinætui mwi ia nemhæien sævænhi.

Iesu mine Saemon Pita

¹⁵ Næpin iræha hænani raka nari, Iesu rini pen ti Saemon Pita i mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou næpi raka iræha i uæ rekæm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mæ, “Ouæh, Iærimænu, ikukuræn mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ækwæni kwæti sipsip me sæiou.”

¹⁶ Nønæ Iesu ræres mwi sæ ro kæru iræ, minî mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mæ, “Ouæh, Iærimænu, ikukuræn mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ætui amasan ti sipsip me sæiou.”

¹⁷ Nønæ Iesu ræres mwi sæ ro kahar iræ, minî mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?”

Pita riregi ræraha ti næri næ mæ Iesu ræres sæ ro kahar iræ minuæ “Ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?” Ro pen rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu, ikukuræn narimnari me pam, mukuræn mwi mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ækwæni sipsip me sæiou. ¹⁸ Iakani nipærhienien tukw ik i fwe kupwæn næpin ikinamouïhi iræ ikinamarkahu atukw sæim, mamavæn ia kwopun pæku ikokeikei, mætæ næpin tikægharæ, tikus atukw rægim mi, nønæ iærmama æpæ iti trarkahu pehe mik, muvehi ik ikevæn ia kwopun sæ ipkokeikei mhæ mæ tikevæn ikin.” ¹⁹ (Iesu rini nægkiariien i mahatæn næfe nemhæien Pita tremhæ iræ muvehi utæ næghi Kumwesæn.) Næpin rini pam, minî pen ti Pita i mæ, “Kuriræ iou.”

²⁰ Ia næpin næha Pita ræti kuriræ, mætøni iærmama riti sævai Iesu, sæ Iesu rokeikei pik in, rakuriræ ia nirau. Iærmama næ in næ iærmama sæ fwe kupwæn ramækure ipaka ti Iesu næpin kamhani pæri nari iræ, nønæ næres pen in mæ, “Iærimænu, sin næ truvei pen ik ia rægi nærmama sæmæme hamæmwæki ik?” ²¹ Næpin Pita rætøni iæmæ næha rakuriræ ia nirau, rini pen ti Iesu i mæ, “Iærimænu mætæ ræfo ia iæmæ næha?”

²² Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ræfo ikæres iæmæ næha miou? Trini minuæ iakokeikei mæ in trimiru mamevæn meste næpin sæ takuvehe iræ, sækimrau min æpa. Mætæ ik tikukuriræ iou.” ²³ Ro iamînhi iræ nægkiariien riti rauviris ia piævtaha me mæ iærmama næha sævai Iesu tripkemhæ mhæ. Mætæ Iesu ripkini pen mhæ ti Pita i minuæ “Iæmæ næha tripkemhæ mhæ.” In

rini mə, “Rəfo ikərəs iəmə nəha miou? Trini minuə iakokeikei mə in trimiru mamevən meste nəpin sə takuvehe irə, səkimrau min əpa.”

²⁴Iərmama nəha səvəi Iesu in a mwi nəha rani irapw narimnari me i, mamrai nəgkiariien me i. Nənə kitaha səukurən mə nəgkiariien səvənhi ro niperhienien.

²⁵Nənə narimnari me rəpik mwi nəha ikin Iesu rino. Tuko kirai pen pam irəha ia nəkukuə, rosi ko təkure təprənə i rəpkəmwhen mhə mə trəkwtəmhiri nəkukuə me pam.

Wok Me Nægkiariien sə rani mə nafe i nəkukua

Wok me in nəkukua səro kəru irə sə Luk rımərai. Luk rımərai nəkukua i revən ti in riti nəghin nə Teofilas. Ia nəkukua i kitaha sətoni nukune nəfwakiien səvai Iesu Kristo mine rinəfuvehe mevən ia tənəmtənə me. Nəkukua i raməgiari ia wok səvai Pita mine Pol, irau aposol mi səvai Iesu Kristo. Pita in aposol riti sə ramətui amasan ti nakalasia me fwe Jerusalem nəpin nəfwakiien rıməuvehe vi a. Pol in aposol riti sə Kumwesən rərhi pen i revən ia tənəmtənə me. Wok me nəghin riti mwi mə Wok Me Səvai Nənimwin Ikinan. Kani nəhag nəha ti nəri nə mə nəkukua i raməgiari ia nuveheien mine wok səvai Nənimwin Ikinan. Wok me rani irapw nəgkiariien sə nakalasia me fwe kupwən hənəməvisau irə. Wok me raməgiari ia nəkur Isrel mine həfo mhəpwəh nəgkiariien amasan səvai Iesu Kristo. Rani mwi mə Kumwesən rəfo mərhi pen aposol me həuvən ti nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel, nənə irəha hani nıparhienien ia nəgkiariien amasan səvənhi. Wok me raməgiari mwi ia nəkur Rom səməme hənəmərımənu ia kwopun me fwe kupwən. Rani mə irəha həfo mhəmwəki nakalasia me səvai Iesu.

Iesu revən fwe ia neiai

¹ Iou riti Teofilas:

Ia nəkukua kupwən səiou sə iakuvərai raka mik iakuvəni raka narımnari me pam Iesu ramo mine nəgkiariien me pam ramahatən nərmama me irə fwe kupwən. İakıməni fwe ia nukune wok səvənhi muvehe ² meste nəpin nəha in raməvəhag m aposol me səvənhi səməme in rinərpwi rəgin ia nırəha. In raməvəhag mınraha, mauvei pen nəgkiariien riti rauku pen ti Nənimwin Ikinan. Nəpin ruvei pen pam, kuvehi utə in revən fwe ia neiai. ³ Nəpin Iesu ruvəregi raka nəmissəien səvənhi, rarə mwi nəpin foti. Ia nəpin me nəha ramier irapw ti aposol me nəha. Kani rıpkə ramərer ia nəmrınraha, mamə irəha hamətoni mə ruvəmıru pərhiien. İrəha kəmhətə in, nənə in rani narımnari me ia nıkaren səvai nıtətə sə Kumwesən ramərımənu irə.

⁴ Nəpin riti raməni pəri nari irəha mınraha, nənə mını pen ti nırəha i mə, “Tihəpwəh nieriən ia Jerusalem, mətə tihəmeitenhi Nənimwin Ikinan sə Tata səiou rino raka promes mə truvei pehe m kimiaha. Hiəuvəregi raka iou iakaməgiari irə fwe kupwən, mamini mə, ⁵ Jon rino paptas ia nui, mətə rıpkə mhə tui Kumwesən tro paptas ia kimiaha ia Nənimwin Ikinan.”

⁶ Nənə nəpin riti mwi, nəpin aposol me housəsımwin irəha me, kəmhəres pen Iesu i mə, “İərımənu, tikərımənu ia nəkur Isrel nəha təkwtəkwuni rəmwhen ia kig kupwən me səvənraha uə rekəm?”

⁷ Mətə Iesu rini pen ti nırəha i mə, “Tata səiou rauvehi nasoriien mınəmri raka nəpin me pam. Rıpkə mhə səkimiaha tihəukurən mə tinesən nəpin me nəha tuhəier irapw.

⁸ Mətə nəpin Nənimwin Ikinan truvehe ia kimiaha, tihəuvehi nıskaiien. Nənə tihəməkəikei mhəuvən, mhəvisau irapw iou fwe Jerusalem, mine ia kwopun me pam fwe ia tənə Jutia mine Sameria, mhəuvən mheste tənəmtənə me pam.”

⁹ Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, kuvehi utə in rautə. Nərmama me səvənhi kəmhəti pen mamhətoni in meste nəpuə riti rousəman. Kurirə irə həpkətoni mhə mwi in.

¹⁰ Nəpin Iesu rautə mamevən, irəha kəmhəkwtə ihi ia nıməgouəgou, nənə təkwtəkwuni a iamə mi kəru səvənrau tınari rəpsan krouier irapw ti nırəha, rousərer ia nıkarenraha, ¹¹ rouni mə, “Nəmə Kalili! Rəfo hıamərer ia kwopun i, mamhəti utə ia nıməgouəgou? Iesu i sə kuvehi raka tukumiaha, kuvehi utə revən fwe ia neiai, in truvehe rəmwhen a mwi hıənətoni rautə ia nıməgouəgou mamevən.”

Matias truvehi təmwki Jutas

¹² Kurirə ikin aposol me həier ia təkuer nəha kani mə Təkuər Olif mhəerig mamhəuvən fwe Jerusalem. (Təkuer nəha Olif raməkure ipaka ti Jerusalem rəmwhen ia wan kilometa.)

¹³ Nəpin irəha həier pen fwe taon, mhəutə pen fwe ia rum nəha irənhə kwopun kəmhərə ikin. Nəghınraha me i: Pita, Jon, Jemes, Antru, Filip, Tomas, Patolomiū, Matiu, Jemes tını Alfeas, Saemon (iamə sə kupwən rakurirə ia səməme haməmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), mine Jutas tını Jemes. ¹⁴ Ia nəpin me nərmama me nəha nətərigien səvənraha kuatia.

1:1: Luk 1:3 **1:2:** Mak 16:19, Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49, Wok Me 10:41 **1:4:** Luk 24:49, Jon 14:16-17, Wok Me 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19, Luk 24:48, Wok Me 2:32, 3:15, Wok Me 5:32 **1:9:** Jon 6:62 **1:10:** Luk 24:4 **1:11:** Mat 26:64, Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53 **1:13:** Mat 10:2-4 **1:14:** Jon 6:42, 7:5

Kamhousəsimwɪn irəha me, mamhəfwaki. Meri, mama səvəi Iesu me, mine piəvi Iesu me, mine nɪpran səməne kamhəni nɪpərhiəniəni ia Iesu irəha mɪnraha.

¹⁵ Nəpɪn me nepwɪn həukurau, nənə piəvtaha me housəsimwɪn irəha me ia kwopun kuatia. (Irəha pam ipaka ti wan hantret twenti.) Nənə Pita riskəmter ia rerɪnraha mini mə, ¹⁶ “Nərman, piak me, fwe kupwən Nənɪmwɪn Ikinan ruvei pen nəgkiariəni səvənhi m Kig Tevit mə trukupwən mini irapw Jutas, iəmə sə rɪməiri nərmama me həuvən mhəkwtəmhiri Iesu. Nəgkiariəni nəha ruvəuhe muvəukuə raka, ti nəri nə mə nəgkiariəni me pam kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan tuhaməkeikei mhəuvehe mhəukuə. ¹⁷ Jutas nəha fwe kupwən Iesu rɪnərpwi rəgin irə mə truvehe mo aposol riti səvənhi kimaha min.”

¹⁸ (Iəmə nəha rino noien ərəha, muvehi mane irə, muvehi mevən muvehi nəmri tiprənə i. Fwe ia tiprənə nəha in rɪmwei irapw, tipwɪn rəpəruə, nəninhə irə rier. ¹⁹ Nərmama səməne kamharə fwe Jerusalem həregi nəvisauien səvənhi, nənə həuvei pen nəghi kwopun nəha ia nəgkiariəni səvənraha mə Akeltama. Nɪpwrai nəgkiariəni nəha in i mə Tiprənə sə Netə Rinau Ikin.)

²⁰ Pita riripɪn nəgkiariəni mini mə, “Nəgkiariəni i sə kimərai pen ia nəkukuə nəha Ol Sam raməgkiari ia Jutas. Rini mə,

‘Pwəh səvənhi rukwənu ruvehe məkun.

Iərmama trəpwəh narəien ikin.’

Kimərai pen mwi mə,

‘Pwəh iərmama riti mwi ruvehi təmwhəkin,

mo səvənhi wok.’

²¹⁻²² Ro iaməni irə kitaha tsaməkeikei mhəuvehi utə iərmama riti truvehi təmwki Jutas. Kimaha min tahəvisau irapw mə iahənətoni ia nəmrimaha mə Iesu rɪnətui mwi pərhiəni ia nemhəien səvənhi. Pwəh səuvehi utə iərman riti sə rinakurə ia kimaha ia nəpɪn me pam nəha Iesu Iərimənu səkitaha rɪnamavən kimaha min. Rɪnostat mukurirə ia kimaha ia nəpɪn nəha Jon rɪnamo paptəes ia nərmama muvehe meste nəpɪn nəha kuvəhi utə Iesu revən fwe ia neiai.”

²³ Pita rini pen pam, nənə irəha həni irapw nəghi iərmama kəru. Nəghinrau Josef mine Matias (Josef nəha kaməkwein mwi in mə Pasapas mine Jastas.) ²⁴ Nənə irəha həfwaki, mhəni mə, “Iərimənu, ikukurən nətərigien səvəi nərmama me pam. Tiko mahatən ro m kimaha i mə iərman mi sə pəku nəha ikokeikei mə ²⁵ truvehe mo in aposol, muvehi təmwki Jutas, iəmə sə rɪnəpwəh wok nəha mə trevən ia kwopun atukwatukw səvənhi.” ²⁶ Nənə irəha həuini nəri sə ramahatən pen nari mə sin nəha truvehi wok nəha. Nənə nəri nəha rahatən pen mə Matias. Nənə həvsini pen in irəha aposol me eleven.

2

Nəpɪn asori nəha Pentekos

¹ Nəpɪn asori nəha Pentekos^a ruvəuvehe. Ia nəpɪn nəha nərmama pam səvəi Iesu housəsimwɪn irəha me ia kwopun kuatia. ² Təkwtəkwni a həregi nari riti rəmwhən ia nɪmətagi asori ruku pen ia nɪmagouagou muvniwə masori ia nɪmwə nəha kamhəkure ikin. ³ Hətə nərami napw me həivə kirkiri, mhəuvən, mharer ia kənkəpwənraha kuatia kuatia. ⁴ Irəha pam rerɪnraha ruvehe mukuər ia Nənɪmwɪn Ikinan. Nənə Nənɪmwɪn nəha ruvei pen nəgkiariəni mɪnraha hənəməgkiari ia nəgkiariəni me səpəmsəpə.

⁵ Ia nəpɪn nəha nəkur Isrel me həpik kamharə fwe Jerusalem. Irəha nəha nəmfwaki me həməuku pen fwe ia tənəmtənə me mhəuvehe. ⁶ Nəpɪn həregi narimnari me nəha, housəsimwɪn pen irəha me ipaka tukwe. Irəha hamərkərinari ti nəri nə mə nəgkiariəni me səvənraha səpəmsəpə sə hənətui pen irə, irəha kamhəregi nərmama me səvəi Iesu kamhəgkiari ia nəgkiariəni me nəha. ⁷ Nənimenraha rier Həreirel, mamhəni pen ti nɪrəha me i mə, “Hətə ro. Nərmama me nəha kamhəgkiari irəha pam nəkur Kalili. ⁸ Mətə rəfo kitaha saməregi kamhəgkiari ia nəgkiariəni me səkitaha me səpəmsəpə sə sənətui pehe irə? ⁹ Kitaha i nəmə Patia, mine nəmə Metia, mine nəmə Elam. Kitaha nepwɪn samarə ia Mesopotemia, mine Jutia, mine Kapatotia, mine Pontas, mine Esia, ¹⁰⁻¹¹ mine Frijia, mine Pamfilia, mine Ijip, mine Krit, mine Arepia, mine tənə nəha Lipia ipaka ti Saerin. Kitaha nepwɪn həuku pen fwe ia Rom. Kitaha nepwɪn nəkur Isrel atukwatukw, nənə kitaha nepwɪn rɪpko mhə kitaha nəkur Isrel, mətə samarə ia narəien səvənraha. Mətə kitaha pam saməregi nərmama me nəha kamhəgkiari ia nəgkiariəni me səkitaha me, mamhəni irapw wok asori me Kumwesən

1:16: Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-10 **1:21-22:** Jon 15:27 **1:24:** Jon 2:25 **2:1:** Lev 23:15-21, Dut 16:9-11

^a **2:1:** Wok Me 2:1; 20:16, Fas Korin 16:8, Lev 23:15-21, Dut 16:9-12, Nam 28:26-31. **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Wok Me 4:31, Wok Me 10:44-46, Wok Me 19:6, Mak 16:17 **2:7:** Wok Me 1:11 **2:9:** 2Tim 1:15

rino.” ¹² Nənə irəha nənimenraha rier. Həreirei, mamhəres pen irəha me i mə, “Nəri naha nīpwrən rəfo irə?”

¹³ Mətə irəha me nepwin haris, mhəni mə, “Nərmama me nəha kamhənimwi waen, mamhakonə irə!”

Nəvisauien səvəi Pita

¹⁴ Mətə Pita riskəmter irəha Eleven Aposol me, mægkiari asori, mini pen ti nīrəha i minuə, “Nəmə Jutia mine kimiaha pam nərmama hiamarə ia Jerusalem, tiho mhətərig ro iou, pwhə lakini pehe nīpwrəi nəri naha tukumiaha i. ¹⁵ Hiaməni mə nərmama me i hakonə ia waen, mətə rekəm. Irəha həpwəh nakonəien. Kwa naen klok a i ia nəpnəpin. ¹⁶ Nəri naha hiamətoni ramesi pen nægkiariien i Joel Profet riməni fwe kupwən:

¹⁷ Kumwesən rini mə, “Tramevən ipaka ti nəpin sampam,

iou takərhi irapw nənīmwin səiou trevən ti nərmama me pam.

Nīpwnətīmiaha me nərman mine nīpran tuhəni irapw nægkiariien sə ruku pen ti Nənīmwin səiou.

Ntəmaruə me səkimiaha me tuhətə vison me.

Nərgharə me səkimiaha me tuhəməkəraha.

¹⁸ Ia nəpin naha nərmama me səiou kani irəha mə iotukwininari me,

nəri auər a mə irəha nərman uə nīpran,

mətə takərhi irapw Nənīmwin səiou trevən ti nīrəha,

nənə irəha tuhəni irapw nægkiariien sə ruku pen ti Nənīmwin səiou.

¹⁹ Tako narimnari me fwe irənhə ia nimagouagou.

Nərmama tuhətoni, mhərkərinari irə.

Ia təkure tənə tako nīmətəien me:

netə, mine napw, mine nise napw.

²⁰ Meri truvehe nīpītəv.

Məkwə truvehe məruevən məmwhen ia netə.

Kurirə irə nəpin səvəi Iərimənu truvehe.

Nəpin naha trasori moərə ia nəpin me pam.

²¹ Ia nəpin naha nərmama me pam səməme tuhəkwein ia Iərimənu in truvehimiru irəha.’

²² Nəmə Isrel tiho ro mhəregi nægkiariien me i. Iesu naha iəmə Nasaret Kumwesən rinahatən atukwatukw m kimiaha i mə in pərhien rərhi pehe i ruvehe tukumiaha. Nəpin Iesu rinamavən ia reriməiaha fwe kupwən, Kumwesən rauvei pen niskaiien min, ramo nīmətəien me mine narimnari asori me hiamətoni hiamərkərinari irə rəmwhen hiəuvəukurən raka. ²³ Nəpin Kumwesən ruvei pen Iesu ia rəgiməiaha, in ro iamihni irə mamesi pen a nətərigien səvənhi mine nəfe in ruvəukurən raka fwe kupwən mə tro. Nənə kimiaha hiouisi əpune Iesu ia noien naha hiəno irə. Hiəmri pen in ia rəgi nəmə ərəha me, nənə həriu tərini pen in ia nei kamarkuau. ²⁴ Mətə Kumwesən rifi Iesu ia nəmisiəien səvəi nemhəien, mo in rətui mwī. In rino iamihni irə ti nəri nə mə nemhəien ko rīpkəkwtamhiri mhə Iesu. ²⁵ Rəmwhen ia nægkiariien i Kig Tevīt riməni irə minuə:

‘Iakamətə ik krau mik Iərimənu səiou ia nəpin me.

Ikamarə ipaka tukw iou.

Nari riti riwən tro iou iakətəmnīmwin.

²⁶ Ro iamihni irə rerik ragien pik.

Tərhuk raməgnəgini ik Iərimənu səiou.

Nīpwrak mwī trarə amasan, məpwəh nehekəriien,

²⁷ ti nəri nə mə nəpin takemhə

tikəpwəh nəpwəhien iou iakarə Imwei Nəkur Həuvamhə.

Tikəpwəh nəseniien nīpwrəi iəmə ikinan səim rimərit.

²⁸ Ikinahatən raka iou ia suatuk me səvəi nīmriuien.

Tiko iou krau mik krauarə rerik ramagien.’

²⁹ Piak me, iakuə takini pehe tukumiaha i mə Kig Tevīt, kaha kupwən səkitaha, in rīpkəgkiari atukw a mhə irə. In ruvamhə. Kuvənīmwi raka. Səvənhi kref raməmak ihi. Fwe tui meste pehe ipwet mine samətoni. ³⁰ Mətə in profet riti. Rukurən amasan mə Kumwesən riməuvehi kwəsua hi mini pen tukwe in minuə ti nəpin riti in ro kwənəkwas riti səvənhi

ruvehi tæmwhekin mærimænu. ³¹ Kig Tevit rimækupwæn mætoni Kristo^b naha mæ trætui mwi ia nemhæien sævnhî. In naha Kig Tevit rægkiari iræ ia Ol Sam næpin rini minuæ 'Kumwesæn træpwæh næpwæhien in ramaræ Imwei Nækur Hæuvamhæ. Nipwran triþkimærir mhæ.' ³² Iesu naha, Kumwesæn rinæsupwiri in ia nemhæien sævnhî. Kimaha i iahanætoni, mamhæni irapw mæ ro nipærhienien. ³³ Kumwesæn, tata sævai Iesu, ruvehi utæ in mukurei pen in ia nikaren mwatuk. In ruvei pen Nænimwin Ikinan min ræmwhen rino raka promes fwe kupwæn mæ tro. Iesu ruvehi Nænimwin naha, mærhî pehe i. Næri naha hiamætæ, mamhæregi Nænimwin Ikinan naha. ³⁴ Kig Tevit ræpwæh nutæien fwe ia neiai, mætæ in atukwatukw naha rægkiari ia Kristo, mini mæ,

'Kumwesæn rini pen ti Iærimænu sæiou mæ,
 ðkure ia nikarek mwatuk
³⁵ meste tako nærmama sëmæme hamæmwæki ik hæuvehe,
 tikærpwi utæ tipage nisum mi ia niræha.'

³⁶ Ro iamihî iræ kimiaha pam nækur Isrel tihamækeikei mhækuræn mæ Iesu naha hiænæruî tæri ni pen ia nei kamarkuauî, in naha tækwækwuni Kumwesæn ro in ruvehe mo Iærimænu mine Kristo."

³⁷ Næpin nærmama me naha hæregi nægkiariien sævai Pita, rerinraha ræpou pik. Hæres pen Pita mine aposol me i mæ, "Piak me, tækwækwuni naha tahæfo naha?"

³⁸ Miregi Pita rini pen ti niræha i mæ, "Kimiaha tihamækeikei mhææræg ia noien æræha me sækimiaha mhæuvehe pwæh iaho paptæes ia kimiaha ia næghi Iesu Kristo. Tiho iamihî iræ mine nænæ Kumwesæn træpwæh nærpwinien noien æræha me sækimiaha. Kimiaha tihæuvehi Nænimwin Ikinan. ³⁹ Promes naha ramæmak tukumiaha, mamæmak mwi ti nærimiaha me, mine nærmama sëmæme kamharæ isipwîn. Ramæmak ti nærmama me pam sëmæme Iærimænu Kumwesæn sækitaha trækwein ia niræha."

⁴⁰ Pita rini irapw nægkiariien me ripik mwi ti niræha i, mamækeikei minraha, mamini mæ, "Nærmama ipwet mine hamo noien ikou. Tiharaka ia niræha ti næri næ mæ Kumwesæn trærpwîn noien æræha me sævænraha." ⁴¹ Ia næpin naha nærmama me hæpik hæmwhen ia 3000 hæni nipærhienien ia nægkiariien sævai Pita, mhæuvehe, ko paptæes ia niræha.

Naræien sævai nærmama me sëmæme kamhæni nipærhienien ia Iesu

⁴² Ia næpin me iræha kamhousæsimwin iræha me, mamhætæg nægkiariien sæ aposol me kamhahætæn iræha iræ. Kamhækwsen bred, mamhani pæri nari, mamhæfwaki pæri.

⁴³ Nærmama me pam kamhæhekir, ti næri næ mæ Kumwesæn rauvei pen niskaiien m aposol me sævai Iesu. Ia niskaiien naha iræha kamho nimtætien me ripik mine narimnari me nærmama kamhætøni hamærkærinari iræ. ⁴⁴ Nærmama me pam sëmæme kamhæni nipærhienien ia Iesu, kamharæ pæri ia kwopun kuatia, mamhæuui narimnari me sævænraha minraha me. ⁴⁵ Iræha kamhæmri pen næmri nari ia sævænraha tiprænæ mine nautæ me mamhæuvehi mane iræ. Næpin nari riti riwæn ti niræha riti, kamhæuui mane naha, mamhæuvei pen m iærmama naha. ⁴⁶ Ia næpin me kamhævæn pæri, mamhævæn fwe ia nimwæ sævai Kumwesæn. Fwe ia nækawai nimwæ me sævænraha, kamhækwsen bred, mamhani pæri nari. Rerînraha ragien. ⁴⁷ Kamhægægini Kumwesæn. Næpin nærmama me hætoni iræha, kamhæsiai iræha. Ia næpin me Iærimænu rauvehimiru nærmama me nepwîn mwi, nænæ hæuvehe mho kuatia iræha minraha.

3

Pita romasan iærmama riti nisun mi krouemhæ

¹ Ia næpin riti, tri klok ia næruaræv, næpin sævai næfwakiien ruvæuvehe. Pita mine Jon krouæt pen fwe ia nimwæ sævai Kumwesæn. ² Iærmama riti fwe ikin. Næpin rinætui pehe nisun mi krouemhæ ko ripkavæn mhæ. Ia næpin me in me nepwîn hæuvehi mhækure pen i ia nikare nimwæ sævai Kumwesæn ipaka ti tæpinhæ naha kani mæ Tæpinhæ sæ Ramasan. Næpin nærmama me kamhæuvehe mæ tuhæuvnimwæ, iærmama naha ramase mane minraha. ³ Pita mine Jon krouvehe ipaka mæ trouvnimwæ ia nimwæ sævai Kumwesæn. Næpin iærmama naha rætoni, rase mane minrau. ⁴ Pita mine Jon krouæti pen rouæt in. Pita rini mæ, "Tiko

2:31: Sam 16:10 **b** **2:31:** Nægkiariien i 'Kristo' nægkiariien riti sævai nækur Kris kupwæn. Nipwran mæ iæmæ kætægi pen oel ia nukwænen. Fwe kupwæn næpin tuhæmter kig riti, hætagi pen oel ia nukwænen. ðtoni ro Fas Samuel 10:1 mine Fas Samuel 16:13. Nænæ profet kupwæn me hæmæni mæ iærmama riti truku pen ia kwænækwus sævai Kig Tevit, nænæ in truvehe mo kig iræ. Nækur Isrel kamheitenhî iæmæ naha truvehe. Kani næghin næ mæ 'Kristo.' ðtoni ro ikin Seken Samuel 7:12.
2:32: Wok Me 1:8 **2:33:** Wok Me 1:4, 7:55-56 **2:36:** Wok Me 5:30-31 **2:37:** Luk 3:10,12, Wok Me 16:30
2:38: Luk 24:47, Wok Me 3:19 **2:39:** Aes 57:19 **2:40:** Dut 32:5, Fil 2:15 **2:41:** Wok Me 2:47, 4:4, Wok Me 5:14
2:42: Wok Me 20:7 **2:43:** Wok Me 5:11 **2:44:** Wok Me 5:12, 6:8, Wok Me 4:32-35 **2:46:** Luk 24:53
2:47: Wok Me 2:41, 6:7, Wok Me 11:21,24 **3:1:** Wok Me 10:3,9,30 **3:2:** Jon 9:1, Wok Me 14:8 **3:4:** Wok Me 14:9

mæti pehe mætə kimrau.”⁵ Iərmama nəha ræti pen mætə irau. Rerin ramrhi mæ rosi trouvehi pen nari riti min.

⁶Mætə Pita rini pen tukwe in mæ, “Səiou silva mine kol riwə, mætə nəfe iakauvehi takuvehi pehe mik. Ia nəghi Iesu Kristo, iamə Nasaret, tiko marer mavən.”⁷ Pita ruvehi rəgin mwatuk mivi utə. Təkwtəkwtuni a iərmama nəha nisun mi krouvehe rouskai.⁸ Riskənter mavən, mukurirə ia Pita mine Jon, mharuvnimwə ia nimwə səvai Kumwesən. Ramavən, maməruərau utə, maməgnəgini Kumwesən.⁹ Nərmama me pam həti pen mhətə iərmama nəha ramavən maməgnəgini Kumwesən.¹⁰ Hətə həukurən mæ iərmama nəha in nəha ramakure rerin maməse mane fwe ia nikare nimwə səvai Kumwesən ipaka ti Təpinhə sə Ramasan. Irəha həkərinari irə. Nənimenraha rier ti nəfe kino irə.

Pita raməvisau fwe ia nimwə səvai Kumwesən

¹¹Iərmama nəha raməgher pen ia Pita mine Jon. Nərmama pam haiu mhəuvehe ti nirəhar fwe ia kwopun nəha kani mæ Vranda səvai Solomon. Nənimenraha rier.¹² Nəpin Pita rətə nərmama me nəha, rini pen ti nirəha i mæ, “Nəmə Isrel. Rəfo hiaməkərinari ia iərmama i? Hiamətəti pehe mamhətə kimrau ti nəfe? Hiaməfətərig irə? Ko kimrau iaromasan iərmama i ia səkimrau atukw niskaiien ua ti nəri nə mæ kimrau iamə ikinan mi? Rekəm!¹³ Kumwesən səvai Epraham mine Aesak mine Jekop, Kumwesən səvai kaha kupwən me səkitaha, in ruvehi utə nəghi Iesu, iəmə sə ramo tukwini nari min. Iesu nəha hiəuvei pen ia rəgi nəkur Rom. Nəpin Paelat rini mæ trəsni Iesu rier irapw ia kalapus, hiərə ia nənime Paelat, mamhəni mæ hiəpwəh nokeikeien mæ tro iamihhi irə.¹⁴ Iesu nəha in iamə atukwatukw mine iamə ikinan, mætə kimiaha hiənəpwəh in, mhəres pen Paelat i mæ tripkəsəni mhə in rier irapw ia kalapus mætə trəsni a iərmama sə rinousi əpune iərmama rier irapw.¹⁵ Ia noien nəha hiənousi əpune iəmə sə in Nukune Nimiruien. Mætə Kumwesən rino in rətui mwī ia nemhəien. Kimaha iahənətoni nəri nəha, mamhəni irapw mæ ro nipərhiēnien.¹⁶ Nəgse nəghi Iesu nəha in nəha rino nisui iamə i krouvehe rouskai. Hiamətoni iamə i, mhəukurən in. In rini nipərhiēnien ia nəghi Iesu, mo pen ramərəer ia nərmiaha nipwran rinasanin pam.

¹⁷Piak me iakukurən mæ ia nəpin nəha hiənousi əpune Iesu, kimiaha mine nəmə asori me səkimiaha hiəreirei nəfe nəha hiamo.¹⁸ Mætə ia noien nəha hiəno irə Kumwesən rino nəgkariien me səvanhi sə in riməuvei pen m profet kupwən me səvanhi həuvəuvehe mhəuvəukua. Profet me nəha haməkupwən mhəni irapw mæ Kristo səvanhi traməkeikei miregi nəmisiēn.¹⁹ Ro iamihhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəərig ia noien ərəha me səkimiaha pwəh Kumwesən raikuas raka nərəhaien me səkimiaha.²⁰ Trini minua hio iamihha irə, nəpin səvai napwisien truku pen ia nəmri Kumwesən. In trərhi pehe Kristo sə kiməni irapw fwe kupwən mæ truvehe tukumiaha. Kristo nəha iakani in Iesu.²¹ In traməkeikei marə fwe ia neiai meste Kumwesən tro narimnari me həuvehe mho sə vi ramwhen ia profet ikinan me səvanhi fwe kupwən haməni.²² Moses riməni mæ, ‘Iarimənu Kumwesən səkimiaha truvehi utə profet riti rəmwhen ruvehi utə iou. Profet nəha truku pen ia kimiaha in piəvimiaha riti. Tihaməkeikei mhəərig ia narimnari me pam profet nəha trini pehe tukumiaha i.²³ Trini minua iərmama riti rəpwəh nətərigien ia profet nəha, Kumwesən truvehi raka in, məpwəh nəvsini penien in ia nərmama me səvanhi.’

²⁴Samuel mine profet me pam səməme hənəkurirə pen i mhəuvehe həməni narimnari me i kamo ipwet mine.²⁵ Nəkur Isrel, kimiaha nə nipwnəti profet kupwən me. Kimiaha nə nipwnəti kaha kupwən me. Promes nəha Kumwesən riməuvei pen minraha in nə promes səkimiaha. In riməni pen ti Epraham i mæ, ‘Iərmama riti truku pen ia kwənəkwas səim. Namasanien səiou truku pen irə, mevən ti nərmama me pam ia tənəmtənə me.’²⁶ Nəpin Kumwesən ruvehi utə Tini, in rukupwən mərhi pehe i tukumiaha nəkur Isrel mæ trəkwein amasan m kimiaha, mo hiəpwəh nərəhaien me səkimiaha.”

4

Pita mine Jon krouarer ia nəmri nəmə asori me

¹Nəpin Pita mine Jon krauəgkiari ihi m nərmama, pris me mine Satusi me^a həuvehe irəha iəmə asori səvai naruaəgen me səməme kamhətui ti nimwə səvai Kumwesən.² Niemaha rəpi irəha ti nəri nə mæ Pita mine Jon krauahatən nərmama me, rauni mæ Iesu rinətui mwī ia nemhəien səvanhi. Ia nəgkariien nəha krauahatən pen mæ nərmama səməme həuvamhə

3:6: Wok Me 3:16, 4:10, Wok Me 16:18 3:8: Jon 5:14, Wok Me 14:10 3:13: Eks 3:6,15, Mat 22:32, Luk 23:13-25, Wok Me 2:23, 7:32 3:15: Wok Me 1:8, 2:36, Wok Me 4:10 3:17: Luk 23:34, 1Tim 1:13 3:18: Luk 24:27 3:19: Wok Me 2:38 3:22: Dut 18:15,18-19, Wok Me 7:37 3:25: Jen 22:18, Kal 3:8 3:26: Wok Me 13:46 4:1: Luk 22:4,52 a 4:1: Əvsini mwī Mak 12:18. Satusi me hani mæ iərmama sə ruvamhə ko ripkətui mhə mwī ia nemhəien səvanhi. 4:2: Wok Me 23:8

tuhətui mwi. ³Nəmә asori me nəha həkwətmhiri irau, mətә ti nəri nə mə rinaməruarəv, hosə pen irau ia kalapus mə trouəmak fwe ikin roueste trakwakwi. ⁴Mətә nərmama me səməme həməregi nəgkiariien səvənrau, həpik ia nirəha həni nipərhiēnien ia Iesu. Kəvsini nərman me əpa səməme həni nipərhiēnien ia Iesu, irəha pam ipaka faef-taosen.

⁵Kini rakwakwi irə nəmә asori me səvəi nəkur Isrel mine elta me mine nahatən me səvəi Loa housəsimwin irəha me fwe Jerusalem. ⁶Irəha housəsimwin irəha me irəha pris asori anan nəghin nə Anas, mine Kaeafas, mine Jon, mine Aleksanta, mine sin sin mwi irəha kwənəkwus səvəi pris asori anan. ⁷Irəha həuvehi Pita mine Jon, mħərpwi irapw irau ia kurkwānraha, mħəres pen irau i mə, “Sin ruvei pehe niskaiien m kimirau uə irauo nəri i ia nəghi sin?”

⁸Ia nəpin nəha Pita rerin ruvehe mukuər ia Nənimwin Ikinan, rini pen ti nirəha i mə, “Kimiāha nəmә asori me səvəi nəkur Isrel mine elta me. ⁹Təkwətkwuni hiaməres pehe kimrau i ia namasanien sə iarouo m iərmama i nisun mi krouemhə. Hiaməres mə iarouəfo irə ro in ruvehe məsanin. ¹⁰Ramasan. Kimiāha pam i tihaməkeikei mhəukurən. Nəkur Isrel me pam mwi tuhaməkeikei mhəukurən. Iəmə i ramərer ia nəmrimiāha nisun mi krouskai, ti nəri nə mə iaromasan in ia nəghi Iesu Kristo, iəmə Nasaret. Hiənəru i tərini pen in ia nei kamarkuau, remhə, mətә Kumwesən rino in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. ¹¹Iesu in iəmə nəha Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, mamini mə,

‘Kəruətəri nəha kimiāha nəmә hiamuvvrhəkin nimwə hiənua rərəha, mhəpwəh, təkwətkwuni nəha ruvəuvehe mino kəruətəri sə rəpi raka pam kəruətəri me, məkwətmhiri əknekin pam nimwə.’”

¹²Pita riripin nəgkiariien mīni mə, “Iesu əpa rauvehi niskaiien ti nuvehimiruēn kitaha. Ia tənəmtənə me pam, iərmama riti mwi riwən Kumwesən rərhi pehe i mīni mə tsaməkeikei mhahatətə ia nəghin mə in truvehimiru kitaha.”

¹³Nəpin nəmә asori me hətoni mə Pita mine Jon krouəpwəh nehekiriēn ia nəmrinraha, həkərinari irə. Hənətə sas mə irau iəmə auər a mi. Krouəpwəh nevanien ia kwopun sə kaukurən nari ikin. Irəha hamətərig tukwe, mhəukurən mə irau nəha krinaməvən pəri irəha Iesu fwe kupwən. ¹⁴Mətə ko həpwəh niniēn nəgkiariien riti, ti nəri nə mə hətoni iəmə nəha krinomasan nisun mi ramərer ia nikarenrau. ¹⁵Ia nəpin nəha nəmә asori me həni mə irəhar tuharevən fwe iruə. Nəpin harier irə, kamhəgkiari mīnraha me mə, ¹⁶“Tso nəfe ia iəmənmī nəha? Nəkur Jerusalem me pam həukurən mə krino nimtətien asori nəha. Ko kitaha səpwəh niniēn mə neikuəien. ¹⁷Mətə rərəha mə nəgkiariien nəha truviriv mevən mwi ti nərmama me. Pwəh sənise pen əknekin ti nirau i mə trouəpwəh mwi niniēn nəghi Iesu i ti iərmama riti mwi.”

¹⁸Irəha həkwein irəhar haruvnimwə pehe mwi. Həni pen ti Pita mine Jon mə trouəpwəh mwi niniēn uə nahatəniēn nərmama me ia nəghi Iesu.

¹⁹Miregi Pita mine Jon krouni mə, “Kimiāha əpa tihaməkeikei mhəkiri mə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən mə kimrau taro nəkwan uə nəkwamiāha. ²⁰Mətə kimaha ko iahəpwəh nəkwumwi təriniēn tərhumaha. Tahaməkeikei mhəvisau irapw nəfe iahənətə mhəregi.”

²¹Nənə nəmә asori me hənise əknekin pen ti nirau i, mhərhi pen irau krauevən, mhəpkətə mhə suatuk riti ti nousiēn irau. Rəknekin ti nirəha ti nəri nə mə nərmama me haməgnəgini Kumwesən ti nəfe irau krino ia iəmə nəha nisun mi krouemhə. ²²Iəmə nəha krinomasan in ia nəghi Iesu nuk səvənhi rəpi raka foti.

Nərmama me səvəi Iesu həfwaki

²³Nəpin Pita mine Jon krouier, krouevən rouətə nərmama me səvəi Iesu, nənə rouəvisau narimnari me pris asori me mine nəmә asori me səvəi nəkur Isrel həməni pen ti nirau i. ²⁴Nəpin irəha həregi, housəsimwin irəha me mhəfwaki pəri m Kumwesən, mhəni mə, “Iərimənu Asori ikino neiai mine tiprənə mine təsi mine narimnari me pam ia nirəhar. ²⁵Fwe kupwən, nəgkiariien səim sə ruku pen ia Nənimwin Ikinan, rier ia nipiēgi nəkwai iərmama səim sə ro tukwini nari mik, kaha səkimaha Kig Tevit, mīni mə,

‘Rəfo nərmama rīpkə mħa irəha nəkur Isrel niemaha raməpi irəha?’

Rəfo nərmama me ia tiprənə i haməkure ti nətərigien səvənraha, mətə hamo teki nari?

²⁶Kig me ia tiprənə i həpnəpenə ti narugəniēn.

Nəmә asori me pam housəsimwin irəha me,

mamhəni ərəha Iərimənu,

mamhəni ərəha mwi Kristo səvənhi.’

²⁷ Kumwesən, nægkiariien naha ro nipərhiendien. Ia taon i Jerusalem, Kig Herot mine Ponjes Paelat hənousəsımwin pəri irəha narmama ripko mhə irəha nəkur Isrel mine nəkur Isrel. Irəha hənousəsımwin irəha me, mhəmwəki Iesu iəmə ikinan səim sə ramo tukwini nari mik. ²⁸ Irəha hənə narimmari me naha mamhesi pen atukwatukw nəfe ikiməni mə tuko ia nətərigien səim. ²⁹ Mətə Iərimənu, təkwətəkwuni tikregi ro nægkiariien skai me naha nəmə asori me həməni pehe tukumaha i. Kimaha iahase ik mə tikasitu ia kimaha. Kimaha i narmama iahamo tukwini nari mik. Pwəh iahəvisau irapw nægkiariien səim, mhəpwəh nehekieren. ³⁰ Osə pehe rəgim əsanin, momasan narmama səməme nemhəien rarə ia nirəha. Ia nəghi Iesu, iəmə ikinan sə ramo tukwini nari mik, pwəh kimaha iaho nimtətien me mine narimmari me narmama tuhətoni, həkərinari irə.”

³¹ Nəpin həfwaki pam, Kumwesən rikiukiu ia kwopun naha kamhəkure ikin. Rerindraha ruvehe mukuər ia Nənimwin Ikinan. Nənə həuvən mhəni irapw nægkiariien səvai Kumwesən, mhəpwəh nehekieren.

Nərmama me səvai Iesu hasitu ia nirəha me

³² Ia nəpin naha narmama səməme kamhəni nipərhiendien ia Iesu, rerindraha mine nətərigien səvənraha ro a kuatia. Riti ia nirəha riwən raməpwtig ti nautə me səvənhi, mini mə səvənhi əpa. Mətə həuai narimmari me mhauevi rəmwhen ia nirəha me. ³³ Aposol me kamhəvisau irapw skai mə Iesu Iərimənu rinətui pərhiendien mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə Kumwesən ramasitu asori ia nirəha ia namasanien səvənhi. ³⁴ Nərmama me səvai Iesu riti ia nirəha riwən rini mə nari riwən təni tukwe, ti nəri nə mə sin sin ia nirəha səvənraha tivrənə uə nimwə rarə həmri pen nəmri nari irə. Nəpin kuvehi nənimen, həuvehi mane, ³⁵ mhəuvən, mhəfate pen ia nisui aposol me. Nənə aposol me həuai, mhəuvei pen m narmama səməme nəri riwən ti nirəha.

³⁶ Iərmama riti naha ikin nəghin nə Josef. In iəmə Isrel sə ruku pen ia kwənəkwas səvai Livae. Rinətui ia tanə əmweris naha Saepnas. Aposol me həsegi pen nəghin sə vi mə Panapas. Nipwrai nægkiariien naha in i mə iəmə sə Ramərpwi Əknekin Nərmama. ³⁷ Josef i rəmri pen nəmri nari ia tivrənə səvənhi. Nəpin kuvehi nənimen, ruvehi mane, mevən, mifate pen ia nisui aposol me.

5

Ananaeas mine pran səvənhi Safaera

¹ Mətə iərmama riti nəghin nə Ananaeas mine pran səvənhi Safaera krouəmri pen nəmri nari ia səvənrau tivrənə. ² Nəpin kuvehi nənimen, krouvehi mane, rouni pəri mə trouvehi raka nipərən səvənrau. Kurirə irə Ananaeas ruvehi nipərən a, mevən, mifate pen ia nisui aposol me, mameikuə mə mane me pam naha rauvei pen.

³ Pita rini mə, “Ananaeas, rəfo ikəsəni Setan ruvehe mukuər ia rerim, mamə ikameikuə ia Nənimwin Ikinan? Nəmri tivrənə sə kuvei pehe mik, rəfo ikəkwətəmhiri nipərən səim? ⁴ Nəpin ikəpwəh nəmri penien ihi nəmri nari irə, tivrənə ramo ihi səim irə. Nəpin ikuvehi mane, ia nəpin naha mwi mane naha ramo ihi səim irə. Mətə rəfo rerim rirhi mə tiko noien i? Ikəpwəh neikuəien ia nirak, mətə ikeikuə ia Kumwesən.”

⁵⁻⁶ Nəpin Ananaeas riregi nægkiariien naha, təkwətəkwuni a mwi rimwei memhə. Ntəmaruə me nepwin həkəmter, mhəvegi nipwran, mhəuvehi mhəier, mhəuvən mhənimwi. Nərmama me həregi həhekir.

⁷ Nəpin aoa kahar rukurau, pran səvai Ananaeas ruvnimwə pehe, mətə rəpwəh nukurənien mə səvənhi iərman ruvəmhə. ⁸ Pita rini pen tukwe in mə, “Tiko mini pehe ro tukw iou i mə nəmri tivrənə sə kuvei pehe m kimirau, in pam i?”

Miregi Safaera rini mə, “Ouəh, nəmri tivrənə ihi naha?”

⁹ Mətə Pita rini pen tukwe in mə, “Rəfo kimirau iərman səim irouni pəri mə tirouni mə mane me pam i? Ikukurən mə ko ikeikuə ia Nənimwin səvai Iərimənu? Ətə ro! Nərmama səməme hamənimwi səim iərman, irəha fwe ia kwəruə. Tuhəuvehi mwi ik, mhəuvən fwe iruə.”

¹⁰ Təkwətəkwuni a Safaera rimwei ia nisui Pita memhə. Nəpin ntəmaruə me həuvnimwə pehe, hətə raməmək muvəmhə. Nənə həuvehi, mhəier, mhənimwi ia nikare səvənhi iərman. ¹¹ Nakalasia me mine narmama səməme həregi nəri naha, irəha pam həhekir asori.

Aposol me kamho nimtətien me

¹² Ia nəpin naha aposol me kamhəvən ia reri narmama me, mamho nimtətien me ripik mine narimmari me ripik narmama hətəni mhəkərinari irə. Ia nəpin me narmama səməme

kamhəni nɪpərhiɛniɛn ia Iesu kamhouəsɪmwɪn irəha me ia vrandə səvəi Solomɔn ia nɪmwə səvəi Kumwəsən. ¹³ Nəpɪn nərmama əpnəpən a hətɔni irəha, həgnəgɪni irəha, mətə həpʷəh nəvənɪɛn ipaka, tɪ nəri nə mə həhəkɪr. ¹⁴ Mətə nərmən me həpɪk mɪnɛ nɪprən me həpɪk kamhəuvehe tɪ Iesu Iərɪmənʊ, mamhəni nɪpərhiɛniɛn irə. ¹⁵ Aposol me kamhɔ nɪmtətɪɛn me rɪpɪk ia Jerusalem. Ro pən nərmama me kamhəuvehi nərmama səməme nɛmhəien rarə ia nirəha, mhəuvehi, mhəupən fwe ia suatuk, mhəmri pən irəha ia təkure nɪkɔukəu me mɪnɛ kafete me. Irəha kamhɔ iamɪnhi irə mɪnʊə Pita ruvehe mukurəu mətə nənɪmwɪn a trukurəu pən ia nirəha, nənə irəha həuvehe mhəsənɪn. ¹⁶ Nərmama me fwe ia rukwənu me ipaka tɪ Jerusalem, irəha mwɪ kamhəuvehi nərmama me səvənraha səməme nɛmhəien rarə ia nirəha mɪnɛ səməme nənɪmwɪn ərəha me kamharə ia nirəha, kamhəuvehi irəha, mhəuvehe, nənə aposol me ho irəha pam həuvehe mhəsənɪn.

Nəmə asori me kamhometə aposol me

¹⁷ Ia nəpɪn nəha prɪs asori anan mɪnɛ Satusi me nepwɪn həkʷəsɪmwɪn pəri irəha me. Rerɪnraha ramrhi ərəha aposol me səvəi Iesu. ¹⁸ Mo pən həkʷtəmhirɪ irəha, mhəuvehi pʊvɪnmwə irəha ia kalapus. ¹⁹ Mətə ia nəpɪn irə agelo riti səvəi Iərɪmənʊ ruvehe məsevər ia təpɪnhə me səvəi nɪmwə nəha, mɪri irəpw aposol me, mɪni pən tɪ nirəha i mə, ²⁰ “Tihəuvən mhərer ia nɪmwə səvəi Kumwəsən, mamhəni irəpw tɪ nərmama me nəgkiariɛn me pam ia nɪkərən səvəi nɪmɪruɪɛn vi i.”

²¹ Ia nəpɪn rɪnamrən həuvən fwe ia nɪmwə səvəi Kumwəsən mamhəhatən nərmama rosi agelo rɪməni pən tukunraha i.

Nəpɪn prɪs asori anan mɪnɛ in me nepwɪn həuvehe, housəsɪmwɪn nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Nəmə asori me nəha hərhi pən nərmama nepwɪn mə tuhəuvən fwe kalapus, mhəuvehi aposol me, mhəuvehi mhəuvehe. ²² Mətə nəpɪn nərmama me nəha kərhi pən irəha həuvən ia kalapus, həpʷəh nətɔniɛn aposol me. Nənə hərərig, mhəni pən tɪ nəmə asori me i mə, ²³ “Kimaha ia həuvən mhətɔni kalapus rəsɪsəg əknekɪn. Nərmama səməme kamhətui tɪ kwɔpɔn nəha kamhərer tukuahag pam ia kwərʊə me. Mətə nəpɪn həsevər ia təpɪnhə, kimaha ia həuvɪnmwə, mətə nərmama me nəha həiwən.”

²⁴ Nəpɪn prɪs asori me mɪnɛ iəmə asori səvəi narʊagən me səməme kamhətui tɪ nɪmwə səvəi Kumwəsən hərəgi nəgkiariɛn nəha, nətərigɪɛn səvənraha rəvsəusɪni pɪk tɪ aposol me. Hərəirei mə nəfe ro irəha.

²⁵ Ia nəpɪn nəha iərmama riti ruvɪnmwə pehe, mɪni pən tɪ nirəha i mə “Nəmə me nəha hɪənəsɪsəg tukuahag ia nirəha, irəha fwe ia nɪmwə səvəi Kumwəsən kamhəhatən nərmama me.” ²⁶ Nənə iəmə asori səvəi narʊagən me səməme kamhətui tɪ nɪmwə səvəi Kumwəsən rɪskəmter, mɪri narʊagən me nepwɪn səvənhi, mhəuvən, mhəkʷtəmhirɪ aposol me, mhəiri irəha mhəuvehe. Mətə həpʷəh nɔusɪɛn irəha, tɪ nəri nə mə həhəkɪr nərmama me. Kamo nərmama me həkwi irəha ia kərʊstereɪ.

²⁷ Irəha həuvehi aposol me mhəuvehe, mhərpwi irəpw irəha ia nəmri nəmə asori me. Nənə prɪs asori anan rəgkiari mɪnraha, ²⁸ mɪni mə, “Iahəuvəni pehe raka nəgkiariɛn skai tukumiaha i mə tihəpʷəh rə nahətənɪɛn nərmama ia nəgɪi iəmə nəha. Mətə hɪənərui nəkwamaha. Hətə ro. Təkʷtəkʷuni nəha nərmama me pam ia Jerusalem həuvərəgi raka nəgkiariɛn səkimiaha. Rəfo mə tihərʊkwi pehe nɛmhəien səvəi iəmə nəha ia kimaha.”

²⁹ Mətə Pita mɪnɛ aposol me həni pən tɪ nəmə asori me i mə, “Kimaha tahaməkeikei mho nəkwai Kumwəsən, rɪpko mhə nəkwai nərmama. ³⁰ Kimiaha hɪənɔusɪ əpune Iesu ia noɪɛn nəha hɪəno irə, mhərʊkwi utə ia nei kamarkuauɪ. Mətə Kumwəsən səvəi kaha kupwən me səkitaha rɪno rətui mwɪ ia nɛmhəien səvənhi. ³¹ Kumwəsən i ruvəuvehi utə raka in mukureɪ pən in ia nɪkərən mwətuk mə in iəmə sə trɪri nərmama mɪnɛ iəmə sə trʊvehimɪru nərmama. Kumwəsən ro iamɪnha irə mə trʊvei pehe nəpɪn m kitaha nəkur Isrel. Trɪni mɪnʊə sərərig ia noɪɛn ərəha me səkitaha, Kumwəsən trenouenou noɪɛn ərəha me səkitaha, məpʷəh nərɪpwɪniɛn. ³² Kimaha ia hənətə narɪmmari me nəha, mamhəvisau irəpw mə ro nɪpərhiɛniɛn. Nənɪmwɪn Ikinən sə Kumwəsən rauvei pən m nərmama səməme hamo nəkwən in mwɪ ramərər kimaha mɪn.”

³³ Nəpɪn nəmə asori me hərəgi nəgkiariɛn səvəi aposol me niemaha rəpi irəha. Hənʊə tuhousɪ əpune irəha. ³⁴ Mətə iəmə asori riti nəha ikin ia rerɪnraha nəgɪɪn nə Kamaliel. In Farisi riti. In iahtən riti sə raməhatən Loa səvəi Moses. Nərmama pam kamhəsaiɪ in. In rɪskəmter, mɪni pən tɪ narʊagən me mə, “Tihə mhəuvehi nəmə i mhəier. Pwəh kimaha ia həgkiari ouɪhi a.” ³⁵ Nəpɪn aposol me həier irə, Kamaliel rəgkiari pən m nəmə asori me i mə, “Nəmə Isrel, tihətərig amasan tɪ nəfe hɪamə ia nəmə me i. ³⁶ Rerɪmiaha trɪrhi Teutas

fwe kupwæn.^a Rini mə in iərmama riti. Nərmama həpik, ipaka ti 400, həuvən mhəkuriə i. Mətə kousi əpune iəmə nəha. Nərmama səməmə kamho nəkwən havən kirkiri. Kusen səvənraha rəsas miwən. ³⁷ Kurirə ikin, ia nəpən sə kaməvsini nərmama me irə, Jutas iəmə Kalilī^b rərer mivi nərmama həpik həuvən mhəkuriə i. Mətə in mwi kousi əpune. Nərmama səməmə kamho nəkwən havən kirkiri. ³⁸ Ro iamnhi irə iakuə takini pehe tukumiaha i mə, nəmə me i hamərer ia nəmrətaha ipwet, ramasan mə tihəpwəh irəha, mhəfi raka rəgimiahə ia nirəha. Trini minua nəri nəha hamo ruku pen ti iərmama, trəsas miwən. ³⁹ Mətə trini minua Kumwesən ramərer kurirə ia nirəha, ko hiəpwəh niniseien irəha. Tihətərig amasan ti nəfe hiamo ia nəmə me i. Kitaha səreirei, mətə rərəha mə tihətə sas kurirə mə hiamousari m Kumwesən.”

⁴⁰ Ro iamnhi irə nəmə asori me ho rosi Kamaliel riməni pen ti nirəha i. Həkwein mwi aposol me həuvnimwə pehe, mhərisi irəha, mhənise pen əknekən ti nirəha mə tuhəpwəh nəvisauien mwi m nərmama ia nəghi Iesu, nənə mhəfi raka rəginraha ia nirəha.

⁴¹ Aposol me həier ia nəmri nəmə asori me səvai nəkur Isrel, mamhəgien, ti nəri nə mə Kumwesən rətə irəha mə həmwhen ko naurisien minraha ti nəghi Iesu. ⁴² Nənə ia nəpən me kamhəuvən fwe ia nimwə səvai Kumwesən, mamhəuvən mwi ia nimwə me, mamhəripin, mamhəhatən nərmama me, mamhəvisau minraha mə Iesu in Kristo.

6

Nasituien me irəha pam sefen

¹ Nərmama me səvai Iesu həuvehe mhəpik mwi. Ia nəpən nəha nəkur Isrel səməmə kamhəgkiari ia nəgkiariien səvai nəkur Kris həvisə irəha nəkur Isrel səməmə kamhəgkiari ia nəgkiariien Hipru. Nəkur Isrel səməmə kamhəgkiari ia nəgkiariien səvai nəkur Kris həni mə ia nəpən me, nəpən kauvei pen mane mine nəveginien m nərmama me trasitu ia nirəha, kipkuvei pen mhə m nipran me səvənraha səməmə nərman me səvənraha həuvamhə.

² Ro iamnhi irə, aposol me twelef həkwein pen nərmama me səvai Iesu mə irəha pam tuhəuvehe. Nəpən həuvehe, aposol me həni pen ti nirəha i mə, “Kimaha iahaməvisau irəpw nəgkiariien səvai Kumwesən. Ripkatukwatukw mhə mə tahəpwəh wok nəha mhəuvehe mhəsui raka nəveginien. ³ Ro pen piəvmaha me, kimiaha tihərpwi rəgimiahə ia nərman me sefen ia kimiaha nəghinraha ramasan, rerinraha rukuəri ia Nənimwin Ikinan, nukurəniən səvənraha rəpwəmwis. Kimaha tahəuvehi utə irəha mə tuhəsui raka nəveginien. ⁴ Mətə wok səkimaha tahaməfwaki, mamhəvisau irəpw nəgkiariien səvai Kumwesən ia nəpən me.”

⁵ Nərmama me pam səvai Iesu rerinraha rəgien ti nəgkiariien nəha səvai aposol me. Hərpwi rəginraha ia Stifen, iərman riti nahatətəien səvənhi riskai, rerin rukuəri ia Nənimwin Ikinan. Hərpwi mwi rəginraha ia Filip, mine Prokoras, mine Nikanor, mine Timon, mine Pamenas, mine Nikolas, iəmə Antiok. Ripko mhə in iəmə Isrel, mətə ramarə ia narəien səvənraha. ⁶ Irəha həiri nərman me nəha sefen, mhəuvehe, mhərer ia nəmri aposol me. Aposol me həmrutə rəginraha ia nirəha, məfwaki minraha.

⁷ Ia nəpən nəha nəgkiariien səvai Kumwesən rəuviris mamevən. Nərmama me səvai Iesu fwe Jerusalem həuvehe mhəpik mwi. Pris me nepwin həuvehi nahatəniən səvai Iesu, mhəhatətə irə. Pris me nəha həpik kwopti.

Nəkur Isrel həkwtəmhiri Stifen

⁸ Stifen in iərmama riti Kumwesən rauvei pen niskaiien min, mamasitu irə ia namasaniən səvənhi. Nəpən riti Stifen ramavən ia reri nərmama, mamə nimtətəien asori me mine narimnari me nərmama hətoni, hamərkəri asori nari irə. ⁹ Mətə nərmama me nepwin nəha ikin. Irəha nərmama səvai nimwəfwaki riti səvai nəkur Isrel kani mə Nimwəfwaki Səvai Nərmama Me Kinifi Raka Nari ia Nirəha.^a Nepwin həuku pen fwe Saerin mine Aleksantria. Nepwin mwi həuku pen fwe Silisia mine Esia. Irəha həskəmter mamhousari m Stifen. ¹⁰ Mətə rəknekən ti nirəha. Ko həpkousi tərini mhə nəgkiariien səvənhi, ti nəri nə mə Nənimwin Ikinan rauvei pen nukurəniən min.

¹¹ Ro iamnhi irə hərəku pen nərmama nepwin mə tuheikuə irə. Nərmama me nəha həskəmter, mhəni mə, “Kimaha iahəregi iəmə i raməgkiari irəha ia Moses mine Kumwesən.”

^a **5:36:** Teutas in iərmama riti riməiri nərmama me səvənhi mə tuhəuvən mharuəgən irəha nəkur Rom. Rəpwəh nokeikeien mə nəkur Rom tuhərimənu ia nəkur Isrel. **5:37:** Luk 2:1-2 ^b **5:37:** Jutas in iəmə Kalilī riti. Fwe kupwən riməiri nərmama me səvənhi həuvən mharuəgən irəha nəkur Rom. **5:40:** Wok Me 4:18 **5:41:** Mat 5:10-12, 1Tes 4:13 **5:42:** Wok Me 9:22, 17:3 **6:1:** Wok Me 4:35 **6:3:** 1Tim 3:7 **6:5:** Wok Me 8:5 **6:6:** Wok Me 13:3, 14:23 **6:7:** Wok Me 2:41, 16:5 **6:8:** Wok Me 2:43 **6:9:** 2Tim 1:15 ^a **6:9:** Nərmama me nəha səməmə kamhəfwaki ia nimwəfwaki nəha irəha nəkur Isrel. Fwe kupwən kamoslef ia nirəha, nənə kinifi raka nari ia nirəha. Həpko mhə mwi slef ia nirəha. **6:10:** Luk 21:15 **6:11:** Mat 26:59-61

¹² Nəpin nərmama me mine nəmə asori me səvənraha mine nahatən me səvai Loa həregi nəgkiariien naha, niemaha rəpi irəha. Həvən ti Stifen, mhəkwtəmhiri, mhəuvehi mhəuvən, mhərpwi irapw in ia nəmri nəmə asori me səvai nəkur Isrel. ¹³ Irəha hərəpwi irapw nərmama nərwin mə tuheikuə ia Stifen. Nərmama me naha həni mə, “Ia nəpin me iəmā i ramini ərəha kwopun ikinan i mine Loa səvai Moses. ¹⁴ Iahəregi rini mə Iesu naha iəmā Nasaret in trousi testesi nimwə səvai Kumwesən, mərarki narəien sə Moses riməuvei pehe m kitaha, məmri səpə riti.”

¹⁵ Nəmə asori me pam səvai nəkur Isrel haməkure ia nousəsimmwinien səvənraha, mamhəti pen mamhətə Stifen, mhətoni mə nənimen rəmwhen ia nəmri agelo riti.

7

Nəvisauien səvai Stifen

¹ Ia nəpin naha pris asori anan rini pen ti Stifen i mə, “Rəfo irə? Nəgkiariien i ro nipərhiendien?”

² Miregi Stifen rini mə, “Piak me mine tata me, həregi ro. Fwe kupwən, nəpin kaha kupwən səkitaha Epraham ripkevən mhə ihi fwe Haran, Kumwesən asori rier irapw tukwe fwe Mesopotemia, ³ mini pen tukwe in mə, ‘Tikier ia tənə imwam mine nəkur imwam, mier mevən fwe ia tivrənə takahatən ik irə.’

⁴ Epraham rier ia tənə Koltia,^a mevən marə fwe ia taon naha Haran. Nəpin səvənhi tata remhə, Kumwesən rərui irapw mwi in ruvehe marə ia tivrənə i sə hiamarə irə ipwet mine. ⁵ Məta ia nəpin naha Kumwesən ripkuvei pen mhə tivrənə riti ia kwopun i mə tro səvənhi irə. Ripkuvei pen anan mhə kwənpərən riti min. Məta rino promes a mə tripkuvei pen min mine nimwipwini me səməme tuhatui kurira. Nəpin Kumwesən riməni promes naha, tini Epraham ramiwən ihi. ⁶ Nəgkiariien sə Kumwesən riməni pen ti Epraham i ro iaminih irə: ‘Nimwipwim me tuhəvən mharə ia tivrənə səvai nərmpə. Nəkur ia kwopun naha tuhəuvehi pen wok skai minraha, mhometə irəha meste nuk fo hantret.’ ⁷ Kumwesən rarə mwi mwi mə, ‘Məta iou takərpwin noien ərəha səvai nəkur me naha nimwipwim me tuhowok skai minraha. Kurirə irə nimwipwim me tuhəier ia tənə naha, mhəuvehe, mhəfwaki pehe miou ia kwopun i.’ ⁸ Ia nəpin naha Kumwesən rini mə Epraham mine kwənəkws me səvənhi tukaməkeikei kuvehi ninhum minraha. Noien naha rahatən pen promes naha Kumwesən riməuvei pen m Epraham. Kurirə irə tini Epraham rətui, nəghin nə Aesak. Nəpin ruvehi nəpin eit səvənhi, səvənhi tata ruvehi ninhum min. Nənə Aesak rərəhi Jekop. Nənə Jekop rərəhi nərman me irəha pam twelef. Irəha me naha kaha kupwən me səkitaha.

⁹ Kaha kupwən me naha səkitaha, rerinraha ramrhi ərəha piəvnraha Josef. Həuvehi pen in ia rəgi nərmama me nərwin, mhəuvehi mane irə. Nərmama me naha həuvehi Josef, mhəuvən fwe Ijip. Ia kwopun naha Josef ramowok slef, mətə Kumwesən ramarə tukwe, ¹⁰ mauvehi raka in ia nipəmpəmien me pam səvənhi. Nəpin Josef revən mərər ia nəmri Fero, kig səvai nəkur Ijip, Kumwesən ruvei pen namasanien mine nukurənien min. Ro pen Fero ruvei pen nasoriien m Josef. Nənə Josef ruvehe mo in iəmə asori ramətui amasan ti nəkur Ijip, nənə mamətui amasan mwi ti narimnari me sə kamo ia nəkwai nimwə səvai Kig Fero.

¹¹ Kurirə ikin nəpin səvai nukumhə ruvehe muvehi pam nəkur Ijip mine nəkur Kenan, mamə nərmama həmisə pik. Kaha kupwən me səkitaha hənəmətui sənənraha nəveginien, mətə ruvəivən. ¹² Nəpin Jekop riregi nəvisauien mə nəveginien fwe Ijip, rərhi pen kaha kupwən me səkitaha mə tuhəuvən fwe ikin. Ro səvi ti nirəha ti nevənien ia kwopun naha. ¹³ Nəpin irəha həvən səro kəru irə, nənə Josef rini pui in ti pləvni me, nənə Kig Fero ruvehe mukurən nərmama ia kwənəkws səvai Josef. ¹⁴ Kurirə irə Josef rərhi pen nəgkiariien revən ti səvənhi tata Jekop irəha nərmama me pam ia kwənəkws səvənhi mə tuhəuvehe fwe Ijip. Irəha pam sefenti-faef nərmama. ¹⁵ Nəpin Jekop riregi nəgkiariien naha, reiwaiu mevən fwe Ijip. Kurirə ikin in mine kaha kupwən me səkitaha hemhə fwe ikin. ¹⁶ Nənə həuvehi nipwranraha mhərərig mhəuvən fwe taon naha Sekem, mhənimwi irəha fwe ikin ia nipəg riti sə Epraham riməuvehi nənimen ti nipwnəti iəmə asori riti nəghin nə Hamor.

¹⁷ Ruvəuvehe ipaka ti nəpin naha Kumwesən truvei pen tivrənə m kaha kupwən me səkitaha rəmwhen rino promes m Epraham fwe kupwən. Ia nəpin naha nərmama me səkitaha fwe Ijip həuvehe mhasori mhəpik. ¹⁸ Nənə kig əpə ruvehe mərīmənu ia nəkur Ijip,

6:13: Jer 26:11 7:2: Jen 11:31 7:3: Jen 12:1 7:4: Jen 11:31-12:5 a 7:4: Koltia nəghin riti mwi Pabilon.
7:5: Jen 12:7, 15:18, Jen 17:8, Dut 2:5 7:6: Jen 15:13-14, Eks 12:40 7:7: Eks 3:12 7:8: Jen 17:9-14, Jen 21:4
7:9: Jen 37:11,28, Jen 39:1-3, Jen 39:21-23 7:10: Jen 41:37-44, Sam 105:21 7:11: Jen 41:54 7:12: Jen 42:1-5
7:13: Jen 45:1-4,16 7:14: Jen 45:9-11, Jen 46:27 7:15: Jen 46:1-7, Jen 49:33 7:16: Jen 23:2-20, Jen 33:19,
Jos 24:32 7:17: Eks 1:7 7:18: Eks 1:8

mætə rɪnəpkukurən mhə Josef. ¹⁹ In reikuə ia kaha kupwən me səkɪtaha, mamərhiərhi irəha mā tuhərui irəpw nəkwərhakwərha me sə həkətui a i mā tuhemha.

²⁰ Ia nəpɪn atukwatukw nəha Moses rətui. In ramasan pik ia nəmri Kumwesən. Səvənhi tata mine mama krouətui amasan tukwe ia nəkwai nimwə səvənrau meste in ruvehi məkwə kahar. ²¹ Nəpɪn irau krouəmri irəpw iruə, prən oulhi səvəi Kig Fero rətoni, mərəhi səvənhi, mətui amasan tukwe rəmwhən mən in tini anan. ²² Kinahatan Moses ia nukurənien me pam səvəi nəkur Ijip. Səvənhi nəgkiariien mine wok krouəsənin.

²³ Nəpɪn Moses reste nuk foti, rerin rirhi mā trevən mətoni piəvni me nəkur Isrel. ²⁴ In revən mətoni iəmə Ijip riti ramousi piəvni riti, mətə rɪpkatukwatukw mā tro irə iamɪnha irə. Ro pen Moses revən mā trasitu ia piəvni, mərpwɪn pen noien səvəi iəmə Ijip ramo. Rousi iəmə Ijip nəha, mousi əpune. ²⁵ Moses rerin rirhi mā piəvni me tuhətoni mhəkukurən mā Kumwesən ramərhi pen in mā truvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. Mətə irəha həkətə sas mhə irə. ²⁶ Kini rakwakwi irə Moses revən mwi mətoni iəmə Isrel kəru krouousi irau me. In revən mā trəmri nəmərɪnuien tɪ nɪrau i, mɪni mā, 'Iəmənmi kɪmirau piəvmirau me a. Rəfo irouousi kɪmirau me?'

²⁷ Mətə iəmə sə ramousi ərəha anan piəvni rəsua raka Moses, mɪni mā, 'Sin rɪməuvehi utə ik mā tikərɪmənui ia kɪmaha məkiri noien səkɪmaha? ²⁸ Rosi ikuə tikousi əpune iou rəmwhən ikinousi əpune iəmə Ijip nərɪnev?' ²⁹ Nəpɪn Moses rɪregi nəgkiariien nəha, rap fwe Ijip, mevən mo in iərmama pwɪspwis ia tənə Mitia. Ia kwopun nəha tɪni kəru krouətui, iərman mi.

³⁰ Kurirə irə nuk foti rukurau, nənə əgelo riti səvəi Kumwesən rier pen tɪ Moses i fwe ia kwopun akwesakwes ikin, ipaka tɪ təkuar Sinae, mamərər ia nei riti nəpw rauək irə, mətə rɪpkahi əmwesi mhə. ³¹ Moses rətoni nei nəha rəkərɪnari irə. Nənə nəpɪn revən ipaka tukwe mā trəspau irə, reri Iərɪmənau ruvehe, mɪni mā, ³² 'Iou Kumwesən səvəi kaha kupwən me səim. Kumwesən səvəi Eprahan mine Aesak mine Jekop.' Moses rɪregi, mətə rəhekɪr mətəmɪmwɪn, məpwəh nəti penien mətoni.

³³ Nənə Iərɪmənui rini pen tukwe in mā, 'Uvehi raka səim put, tɪ nəri nə mā tɪprənə nə iakamərər ikin ro ikinan i. ³⁴ Iou iakinətə raka nərmama me səiou fwe Ijip. Kamometə irəha. Iakuvəregi raka nasəkien səvənraha. Nənə iou iakeiwaiu irəpw pehe i mā takuvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. Tiko muvehe, təkwtəkwwni takərhi pen ik ikevən fwe Ijip.'

³⁵ In nəha Moses sə kupwən nəkur Isrel həpwəh nokeikeien in, mhəni pen tukwe in mā, 'Sin rɪməuvehi utə ik mā tikərɪmənui ia kɪmaha məkiri noien səkɪmaha?' Mətə Moses nəha in nəha Kumwesən rərhi pen əgelo riti səvənhi rier pen tukwe ia kwətɪ nei, mərhi pen in revən mā trərɪmənui ia nəkur Isrel, muvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. ³⁶ Moses nəha riri irəha mhəier ia Ijip, mhəuvən fwe ia Təsi Əruvərəv, mhəuvən mharə nuk foti fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Nənə ia kwopun me nəha ramo nɪmtətien me mine narɪmnari me nərmama hətɪni haməkərɪnari irə.

³⁷ Moses nəha in nəha rɪmāni pen tɪ nəkur Isrel i mā, 'Kumwesən truvehi utə profet riti rəmwhən ruvehi utə iou. Profet nəha truku pen ia kɪmɪaha in piəvɪmɪaha riti.'^b ³⁸ Moses nəha in nəha ramarə irəha nəkur Isrel nəpɪn kamhəvən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. In ramarə irəha kaha kupwən me səkɪtaha nəpɪn əgelo nəha rəgkiari mɪn ia Təkuar Sinae. Kumwesən ruvei pen nəgkiariien sə ramirə m Moses mā truvei pehe m kɪtaha.

³⁹ Mətə kaha kupwən me səkɪtaha həpwəh nokeikeien mā tuho nəkwai Moses. Həsua karen in. Nənə rerɪnraha rɪnamrhi Ijip. Hokeikei mā tuhərərɪg mhəuvən fwe ikin. ⁴⁰ Ro pen hāni pen tɪ Eron i mā, 'Tiko kumwesən me nepwɪn, pwəh hāiri kɪtaha, tɪ nəri nə mā səreirei mə Moses nəha rɪmāiri raka kɪtaha ia tənə Ijip ruvəwəku.' ⁴¹ Ia nəpɪn nəha irəha ho nənimwi kau riti. Nəpɪn hənə pam, həkəki pehe nərimirə me mā tuhousi əpune irəha mhəuvei pen m nənimwi kau nəha. Irəha haməgnəgini nəri nəha hənə ia rəgɪnraha. ⁴² Ro iamɪnhi irə Kumwesən ruvehi pen təkutan mɪnraha, məpwəh irəha həuvən mhəfwaki pen m meri, məkwə, mine kəməhau me. Rəmwhən ia nəgkiariien i kɪmərāi pen ia nəkukuə səvəi profet me rani:

'Nəkur Isrel. Ia nəpɪn nəha hiənərə nuk foti fwe kwopun akwesakwes ikin, nərimirə me səməme hiamousi əpune, mamhəmri utə ia təkure nɪfatə, hiəuvei pehe miou uə rekəm?

Rekəm. Hiəpwəh nuvei peheien miou.

⁴³ Mətə hiaməuvehi nimwə tapolen səvəi kumwesən nəha Molek, mine kəməhau səvəi kumwesən nəha səkɪmɪaha Refan.

7:19: Eks 1:10-22 7:20: Eks 2:2, Hip 11:23 7:21: Eks 2:3-10 7:24: Eks 2:11-15 7:29: Eks 2:21-22, Eks 18:3-4 7:30: Eks 3:1-10 7:36: Eks 7:3, 14:21, Nam 14:33 7:37: Wok Me 3:22 b 7:37: Profet nəha Moses rɪmāni mā tripkuvehe in nəha Iesu. Əvsini mwi Dut 18:15. 7:38: Eks 19:3, Dut 5:5, 9:10, Wok Me 7:53 7:39: Nam 14:3 7:40: Eks 32:1,23 7:41: Eks 32:2-6 7:42: Jer 19:13

Irau mi naha kumwesən eikuə mi sə hiəno ia rəgimiahā mā tihaməfwaki pen minrau. Kimiahā hiamō iamihni ro pen takuvehi raka kimiahā ia tīprənə səkimiahā hiəuvən ia nīkare Pāpilon.’

⁴⁴Fwe ia kwopun akwesakwes ikin, Kumwesən rīmāni pen ti Moses i mā traməkeikei mo nimwə tapolen riti. Moses ro, mesi pen atukwatu kw rəmwhen ia Kumwesən rino rətoni. Kurira ikin kaha kupwən me səkitaha həuvehi nimwə tapolen naha mamhəuvən. ⁴⁵Nəpin Josua riri kaha kupwən me səkitaha mā tuhəuvehe mhəuvehi raka tīprənə ia rəgi nāmə Kenan, həuvehi nimwə tapolen naha, mhəuvehi mhəuvehe. Irəha kənamhəuvehe ia Kenan, Kumwesən raməkoui irapw nāmə ikin. Nimwə Tapolen naha raməmak iamihni meste nəpin səvəi Kig Tevit. ⁴⁶Kig Tevit naha Kumwesən rerin ragien tukwe. In rini pen ti Kumwesən i mā, ‘Ik Kumwesən səvəi Jekop. Ko ikəsēni iou iako nimwə riti sə tikamarə irə?’ ⁴⁷Mətə Kumwesən rəpwəh nəseniien. Kig Tevit rīpko mhə nimwə riti səvəi Kumwesən. Solomon ro.

⁴⁸Mətə kitaha səukurən mā Kum wesən sə rasori anan, in rīpkarə mhə ia nəkwai nimwə me səməme nərmama hənō ia rəginraha. Rəmwhen ia nəgkiariien i Profet Aesea rīmāni mā, ⁴⁹‘Neiai in jea səiou sə iakaməkure irə mamərimənu.

Tīprənə in nəri sə iakamərpwi utə tīpage nisuk mi irə.

Kimiahā ko hio nimwə riti mā takarə irə?

Kimiahā ko hio kwopun riti mā takapwis ikin?

⁵⁰Həni ro, sin rino narimnari me pam i?

Iou əpa Kumwesən iakino.’”

⁵¹Stifen rini pen ti nāmə asori me i mā, “Kimiahā i kəmkapwəmiaha riskai. Nətərigien səkimiahā rīpitəv hiəmwhen ia nərmama səməme hərəirei Iərimənu. Hiəpkreği mhə nəgkiariien səvənhi. Hiamō rəmwhen kaha kupwən me səkimiahā. Ia nəpin me hiamənise nəfe nari Nənimwin Ikinan rani pehe tukumiahā i. ⁵²Rəfo? Profet riti naha ikin kaha kupwən me səkimiahā həpkomətə mhə in? Rəkəm! Həmwəki pam irəha, mhousi əpune səməme haməkupwən mhəni irapw mā Iəmə Atukwatu kw riti truvehe. Nənə nəpin Iəmə Atukwatu kw naha ruvehe, kimiahā hiəuvei pen in ia rəgi nāmə Rōm. Ia noien naha hiōusi əpune in. ⁵³Kimiahā hiəuvəuvehi raka Loə səvəi Kumwesən sə nagelo me həuvei pehe fwe kupwən, mətə hiaməruī Loə naha ia nəpin me.”

Kəkwi əpune Stifen ia karuətērei

⁵⁴Nəpin nāmə asori me səvəi nəkur Isrel hərəgi Stifen raməgkiari, niemaha rəpi pik irəha. Kamhahi tərini revīnraha tukwe. ⁵⁵Mətə Stifen rerin ruvehe mukuar ia Nənimwin Ikinan. Rəkwtə ia nīmagouagou, mətōni nukuraanien asori ruku pen ia kwopun Kumwesən ramarə ikin, mətōni mwī Iesu ramərer ia nīkare Kumwesən mwatuk. ⁵⁶Stifen rini mā, “Hətoni ro. Kəpuapen reitehi. Iakamətə Iəməti Iərmama fwe ia neiai ramərer ia nīkare Kumwesən mwatuk.”

⁵⁷Mətə nāmə asori me səvəi nəkur Isrel hasək əpwəmwis, mhō tukuahag nəkwəregīnraha. Irəha pam haiu, mhəuvən mā tuhəkwtəmhiri Stifen. ⁵⁸Irəha həkwtəmhiri Stifen, mhəuvehi, mhəier ia Jerusalem, mənəmhəkwi in ia karuətērei mā tremhə. Nərmama səməme haməuəsi Stifen həpeki raka karkahu əpwəmwis me səvənraha, mhəfate pen ia nisui iərmama riti nəghin nə Sol.

⁵⁹Nəpin kamhəkwi Stifen, raməfwaki mīni mā, “Iesu Iərimənu, tikuvehi nənimwik.” ⁶⁰Kurirə irə rīnimwi nukurhun mi, məkwein əpwəmwis, mīni mā, “Iərimənu, tikəpwəh nərpwinien noien ərəha i irəha kamho ia nīrak.” Nəpin rini iamihni irə, in remhə.

8

¹⁻²Sol rerin ragien a mā irəha housi əpune Stifen iamihni. Nəpin Stifen ruvamhə raka, nāmə əfwaki me nepwin hənimwi nīpwrān mhasək asori tukwe.

Kīnamometə nərmama me səvəi Iesu fwe Jerusalem

Ia nəpin naha nərmama me nepwin həkəmter, mənəmhometə asori nakalasia me fwe Jerusalem. Ro pen nakalasia me pam hap kīrkiri mhəuvən fwe ia kwopun me ia tənə Jutia mīne Sameria. Aposol me əpa kamharə fwe Jerusalem. ³Sol mwī ramousari mā trouaha nakalasia me, mauvnimwə ia nimwə me kuatia kuatia, maməkwtəmhiri nərmān mīne nīprān, mauvehi puvnimwə irəha ia kalapus.

7:44: Eks 25:40 7:45: Jos 3:14-17, Jos 23:9, 18:1 7:46: 2Saml 7:1-16, Sam 132:1-5 7:47: 1King 6:1 7:51: Eks 32:9, Jer 9:26, Aes 63:10 7:52: 2Kron 36:16, Mat 23:31 7:53: Wok Me 7:38, Kal 3:19, Hip 2:2 7:54: Wok Me 5:33 7:55: Mat 22:44, Wok Me 2:33-34, Wok Me 5:31 7:56: Kol 3:1 7:58: Wok Me 22:20 7:59: Sam 31:5, Luk 23:46 7:60: Luk 23:34 8:1-2: Wok Me 7:58, 8:4, Wok Me 11:19 8:3: Wok Me 9:1,13, 22:4, Wok Me 26:9-11

Filip raməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Iesu fwe Sameria

⁴ Mətə irəha nəha hanap kirkiri, mamhəuvən ia kwopun me, mamhəvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Iesu. ⁵ Filip reiwaui pehe ia taon riti fwe Sameria, maməvisau irapw Iesu Kristo m nərmama me fwe ikin. ⁶ Nərmama pam kamhətərig amasan ti nəfe Filip rani, ti nəri nə mə raməgkiari mamə nimtətien me. ⁷ Nərmama həpik nənimwin ərəha me həier ia nirəha, mamhasak əpwəmwis. Nərmama həpik mwpi nisunraha me hemhə, ko həpkavən mhə, həuvehe mhəsaniin. ⁸ Ro pen nəkur ia taon nəha rerinraha ragien asori.

⁹ Mətə iərmama riti nəghin nə Saemon, rinərə tui kwopti ia taon nəha, mamə nimtətien me ia niskaiien səvai nəremhə me, mamə nəkur Sameria nənimenraha ramier. Saemon rani mə in iəmə asori. ¹⁰ Nəkur Sameria me pam kamhətərig ia nəgkiariien səvənhi. Nəkwərhakwərha me men meste nəmə asori me kamhəni mə, “Iəmə i rauvehi niskaiien səvai kumwesən nəha kani mə kumwesən asori.” ¹¹ Irəha kamhətərig ia nəgkiariien səvai Saemon, ti nəri nə mə nəpin ripik ramo nimtətien me ia niskaiien səvai nəremhə me, mamə nənimenraha ramier. ¹² Mətə nəpin Filip raməvisau irapw Iesu Kristo mine nitəta sə Kumwesən ramərimənu irə, nərmən me mine nipran me həni nipərhiien ia nəgkiariien amasan səvənhi. Nənə ko paptəes ia nirəha. ¹³ Saemon in mwri rini nipərhiien ia nəgkiariien səvai Filip. Nəpin kino raka paptəes irə, Saemon rukurirə ia Filip, mamətoni nimtətien me mine narimnari asori me Filip ramo ia niskaiien səvai Kumwesən. Nəpin rətoni, nənimen rier.

¹⁴ Kurirə irə, nəpin aposol me fwe Jerusalem həregi mə nəkur Sameria həuvəni raka nipərhiien ia nəgkiariien səvai Kumwesən, hərhi pen Pita mine Jon mə trouevən rouətə irəha. ¹⁵ Irau kroueiwaui pen fwe Sameria, rouəfwaki ti nirəha mə irəha tuhəuvehi Nənimwin Ikinan, ti nəri nə mə ¹⁶ Nənimwin Ikinan ripkeiwaui mhə ihi ia nirəha. Mətə kino paptəes əpa ia nirəha ia nəghi Iesu Iərimənu. ¹⁷ Nəpin Pita mine Jon krouəmruətə rəginrau ia nukwənenraha, həuvehi Nənimwin Ikinan.

¹⁸ Saemon rətoni mə aposol mi nəha krouəmruətə rəginrau ia nukwənenraha, nənə Kumwesən ruvei pen Nənimwin Ikinan minraha. Ia nəpin nəha rətoni, Saemon ruvehi mane mə truvei pen minrau, ¹⁹ mini mə, “Rouvei pehe mwri nasoriien nəha miou. Iakokeiki mə takəmruətə rəgik ia nukwəne nərmama pwəh irəha həuvehi Nənimwin Ikinan.”

²⁰ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Pwəh kimirau mane səim irouen ia napw, ti nəri nə mə ikuə tikuvehi nəmri nari sə Kumwesən ruvei pen auər a m nərmama. ²¹ Ikiwen ia wok i səkimaha, ti nəri nə mə nətərigien səim ripkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən. ²² Tikəpwəh noien ərəha i ikamə, məfwaki m Iərimənu, məres mə ko in renouenou nərəhaien səim, məpwəh nərpwinien nətərigien ərəha i ikuə tiko. ²³ Iakini iamihni irə, ti nəri nə mə iakətə mə rerim ramakres pik. Nərəhaien rinərkwi ik.”

²⁴ Miregi Saemon rini mə, “Kimirau tirouəfwaki miou, rouəres Iərimənu mə narimnari me i irauini tuhəpwəh nesteien iou.”

²⁵ Kurirə ikin Pita mine Jon krouni irapw nəgkiariien səvai Iərimənu ia taon nəha, rouni mə ro nipərhiien i. Nəpin krouni sampam, krouərərig rauevən fwe Jerusalem. Ia suatuk krauəvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Iesu m nərmama me ia rukwənu me ia tənə Sameria.

Filip mine iəmə Itiopia riti

²⁶ Ia nəpin nəha agelo riti səvai Iərimənu rini pen ti Filip i mə, “Tikərər, mevən fwe prehi^a meste suatuk sə raku pen ia Jerusalem meiwaiu pen fwe Kasa.” (Suatuk nəha rukurau ia kwopun akwesakwes ikin.) ²⁷ Filip rərər mamevən, mətətoni iəmə Itiopia^b riti. Iəmə nəha in Yunik^c riti. In iəmə asori. Ramətui amasan ti mane səvai Kantis, prən asori sə ramərimənu ia nəkur Itiopia. Iəmə nəha ruvəvən raka fwe Jerusalem məfwaki m Kumwesən, ²⁸ nənə mirərig mamevən fwe imwəni. In raməkure ia kat riti hos ravi, maməvsini nəkukuə nəha Profet Aesea rimərai. ²⁹ Nənə Nənimwin Ikinan rini pen ti Filip i mə, “Tiko mevən ipaka ti kat nəha hos ravi.”

³⁰ Ro pen Filip raiu mevən ipaka tukwe, miregi iəmə nəha raməvsini nəkukuə nəha Profet Aesea rimərai. Nənə rəres pen in i mə, “Ikaməvsini nəkukuə nəha, mukurən nipwran uə rekəm?”

³¹ Miregi iəmə nəha rini mə, “Iou takəfukurən nipwran? Iərmama riti riwən mə trəusiəre pui pehe miou.” Rini pen ti Filip i mə trəputə məkure irau min.

8:4: Wok Me 6:5 8:7: Mat 10:1, Mak 16:17 8:17: Wok Me 19:6 8:21: Sam 78:37 8:23: Hip 12:15
 a 8:26: Uə “mevən fwe ia saot.” 8:27: Aes 56:3-7 b 8:27: Itiopia tənə riti fwe Afrika. c 8:27: Nipwrai nəgkiariien nəha “Yunik,” in i mə “Iəmə sə kinarai raka nərən.” Fwe kupwən kamo noien nəha ia nərmən me səməme hamowok ipaka ti pran asori riti sə ramərimənu ia nərmama. 8:31: Jon 16:13

³² Nægkiariien ia Nækukua Ikinan iāmē Itiopia naha raməvsini in i mā:

“Ho irā rəmwhen ia in sipsip riti, mhāiri, mhəuvən mə tuhousi əpune.

Rəmwhen ia kwəti sipsip sə kaməkīhi raka nīmwherīn ramərer mamətərig a,
in mwi rəpwəh nægkiariien.

³³ Ho naurisien min, mhəuvei pen nərpwīnien riti sə ripkatukwatukw mhə.

Iərmama riti riwən trægkiari ia tini me,

ti nəri nə mə housi əpune in, nīmīruien səvənhi rukwakwa a ia tiprənə i.”

³⁴ Iāmē Itiopia naha rini pen ti Filip i mā, “Ni pehe ro tukw iou i mā sin naha profet i ramægkiari irə? In ramægkiari atukw a irə uə ramægkiari ia iərməpə?” ³⁵ Nənə Filip rinamægkiari. Ro stat ia nægkiariien naha iāmē Itiopia raməvsini ia Nækukua Ikinan, Filip raməvisau nægkiariien amasan səvəi Iesu min.

³⁶ Irau krauesi suatuk naha, rauēvən, roueste kwopun riti nui ikin. Iāmē Itiopia rini mə, “Ətə ro, nui naha. Ko iako paptas uə nari riti naha ro tukuahag iou?”

³⁷ Miregi Filip rini pen tukwe in mā, “Trini minua ikahatətə pərhien ia Iesu, ikukurən noien paptas.”

Miregi iāmē naha rini mə, “Iakani nīpərhienien ia Iesu mə in Tini Kumwesən.”^d

³⁸ Ia nəpin naha iāmē Itiopia rini mə kat səvənhi sə hos ravi trərer. Irau Filip kroueiwaiu irapw ia nui. Filip ro paptas irə. ³⁹ Nəpin irau krouətə pehe ia nui, Nənīmwin səvəi Iərimənu ruvehi raka Filip. Iāmē Itiopia rəpwəh mwi nətōnien, mətə ramesi pen suatuk səvənhi mamevən mamaɡien. ⁴⁰ Mətə Filip rətoni mə in ramərer fwe taon naha Astot. Kurirə ikin in revən ia rukwənu me, maməvisau irapw nægkiariien amasan səvəi Iesu meste nari fwe taon naha Sisaria.

9

Sol rini nīpərhienien ia Iesu

¹ Ia nəpin naha Sol ramægkiari skai ihi, mamini mə trousi əpune nərmama me səvəi Iərimənu. Riskəmtər, mevən ti pris asori anan, ² mərəs pen in mə trirai nækukua me nepwin həuvən ti nīmwfəwaki me səvəi nəkur Isrel fwe Tamaskes. Trini minua Sol rətoni nərmama me nepwin fwe ikin kamhesi pen Suatuk səvəi Iesu, nərman uə nīpran, nækukua me naha tuhəni sas pen mə Sol rauvehi nasorien ti nəkwətəmhiriien irəha, mīpeki pen irəha fwe Jerusalem. ³ Sol rauvehe ipaka ti Tamaskes. Ia nəpin naha nukuraanien riti ruku pen ia nīmagouagou, məhiəpwin kurau kurau irə. ⁴ Sol rīmwei irapw ia tiprənə, miregi reri iərmama riti ramægkiari mamini mə, “Sol, Sol, rəfo ikamometə iou?”

⁵ Miregi Sol rəres mə, “Iāmē asori, ik sin i?”

Miregi rini mə, “Iou i Iesu sə ikamometə. ⁶ Mətə tikərer, mevən fwe Tamaskes. Iərmama riti fwe ikin trini pehe tukw ik i nəfe nari tikaməkeikei mo.”

⁷ Nərmama səməme kamhəkurirə ia Sol kamhərer kwənəmrig. Irəha hamreɡi reri iərmama riti, mətə həpwəh nətōnien nīpwrən. ⁸ Sol riskəmtər, mətui, mətə rəpwəh nətōnien nari. Ro pen irəha həvəhi rəɡin, mhāiri, mhəuvən fwe Tamaskes. ⁹ Sol rəpwəh nətōnien nari meste nəpin kahar, mīpkəni mhə nari, mīpkənīmwi mhə nari riti.

¹⁰ Iərmama riti səvəi Iesu ramarə ia Tamaskes nəghin nə Ananaeas. Iərimənu rini pen tukwe in ia vison riti mə, “Ananaeas.”

Miregi rini mə, “Iou fa, Iərimənu.”

¹¹ Miregi Iərimənu rini pen tukwe in mā, “Tikərer mevən fwe ia nīmwə səvəi Jutas. Nīmwə naha ramərer ia suatuk naha kani mə Suatuk Atukwatukw. Tikevən fwe ikin mərəs iāmē Tasas riti nəghin nə Sol. In raməfwaki, ¹² minətə vison riti. Ia vison naha rətoni iərmama riti nəghin nə Ananaeas ruvniwəwə pehe, məmruta rəɡin mi irə mə trətə mwi nari.”

¹³ Miregi Ananaeas rini mə, “Mətə Iərimənu, nərmama həpik hənəvisau raka iərmama naha miou, mhəni irapw noien ərəha me ramo ia nərmama me səim fwe Jerusalem. ¹⁴ Pris asori me həuvei pen nasorien min mə truvehe ia kwopun i nəkwətəmhiri nərmama səməme kamhəfwaki pehe mik.”

¹⁵ Mətə Iərimənu rini pen tukwe in mā, “Tiko mevən, iakinərpwi raka rəɡik irə. In trini irapw nəghik ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel, mine kig me, mine nəkur Isrel mwi. ¹⁶ Iou tako in rətoni mə traməkeikei miregi nəmīsəien asori ti nəghik.”

¹⁷ Ia nəpin naha Ananaeas revən, muvniwəwə ia nīmwə naha, məmri pen rəɡin mi ia Sol, mini mə, “Sol, piak, Iesu Iərimənu sə rīməier pehe tukw ik ia suatuk naha ikesi pen mauvehe, in i rərhi pehe iou mə takomasan nənimem. Nənə rerim truvehe mukuər ia Nənīmwin

8:36: Wok Me 10:47 **d 8:37:** Ia Niutestamen me nepwin səməme kīmərāi tui ia nægkiariien səvəi nəkur Kris nægkiariien me naha ia vas 37 riwan. **8:39:** 1King 18:12 **8:40:** Wok Me 21:8 **9:1:** Wok Me 8:3 **9:5:** Wok Me 5:39, 1Kor 15:8 **9:11:** Wok Me 21:39, 16:9 **9:13:** Wok Me 8:3 **9:14:** Wok Me 9:1-2,21, 1Kor 1:2 **9:15:** Wok Me 25:13, 27:24, Rom 1:5 **9:16:** 2Kor 11:23-28

Ikinan.”¹⁸ Ananaeas rini iaminih irə, nənə təkwtəkwni a nari riti rəmwhen ia rirevi nəmu raraka fwe ia nənime Sol mi. Sol rətə mwi nari, miskəmter, ko paptəes irə.¹⁹ Nənə rani nari, miregi niskaiien səvənhi ruvehe mwi, nənə mamarə nəpin me nepwin fwe Tamaskes irəha nərmama me səvai Iesu.

Sol fwe Tamaskes mine Jerusalem

²⁰ Sol revən atukwatukw muvniwə ia nimwəfwaki me səvai nəkur Isrel, maməvisau irapw Iesu, mamini mə, “In Tini Kumwesən.”²¹ Nəpin nərmama me həregi, irəha pam həkərinari ia Sol, mhəni mə, “Kwa iəmə i ramouraha nərmama me fwe Jerusalem səməme kamhəkwein nəghi Iesu i. Nənə ruvehe ia kwopun i mə trəkwtəmhiri irəha muvi irəha həuvən ti pris asori me. Mətə təkwtəkwni rinəfo nəha?”

²² Mətə Sol ruvehe miskai pik, mamə nərmama me hətoni mə nipərhiendien Iesu in Kristo. Ro pen nəkur Isrel me fwe Tamaskes səməme həkini mhə nipərhiendien ia Iesu ko həkini mhə nəgkiariien riti.

²³ Nəpin rapik rukurau, nənə nəkur Isrel hərai sun mə tuhousi əpune Sol.²⁴ Mətə Sol riregi nətərigien səvənraha. Ia nəpin mine ia ran, irəha kamhərer mwatuk ia kwəruə me səvai taon, mamheitenhi in mə tuhousi əpune.²⁵ Mətə nəpin riti ia nəpin, nərmama nepwin səməme kamhəkurirə ia Sol, həvai pen Sol ia tənəripw, mhəuvehi irapw ia nikare nəpai sə rukurau kurau ia Tamaskes.

²⁶ Sol revən fwe Jerusalem. Nəpin rapirapw fwe ikin, raməmwur mə tuhousəsimwin pəri irəha nərmama me səvai Iesu. Mətə irəha pam kamhəhekiri i, mhəpwəh niniiien nipərhiendien irə mə in iərmama riti səvai Iesu.²⁷ Mətə Panapas ruvehe, miri in rouen rouətə aposol me. Nənə Panapas rini pen ti nirəha i mə, “Sol i rinətə Iərimənu ia suatuk, rinəgkiari min. Fwe Tamaskes, Sol raməvisau irapw nəghi Iesu, məpwəh nehekirien.”

²⁸ Ro pen Sol ramarə irəha minraha, maməvən fwe ia Jerusalem, maməvisau ia nəghi Iərimənu səkitaha, məpwəh nehekirien.²⁹ Nəpin riti Sol raməgkiari irəha nəkur Isrel səməme kamhəni nəgkiariien Kris, mamhousari minraha me. Mətə hənuə tuhousi əpune in.³⁰ Nəpin piəvtaha me həregi, həuvehi Sol, mheiwaiu mhəuvən fwe ia tasi ia taon nəha Sisaria, mhərhi pen i ramevən fwe taon nəha Tasas.

³¹ Ia nəpin nəha nakalasia me pam fwe tənə Jutia, mine tənə Kalili, mine tənə Sameria hamarə ia nəmərinuien. Iərmama riti riwən ramometə irəha. Nənəmwın Ikinan ramasitu ia nirəha, mamərpwi əknekin irəha. Nəpin irəha kamhəvən, mamhəsiai Iərimənu səvənraha, in ramo irəha kamhəpik mwi.

Aeneas mine Tokas

³² Pita ramevən ia kwopun me maməti pen nakalasia me. Ia nəpin nəha reiwaiu pehe mwi fwe ia taon nəha Lita mə trəti pen nərmama me səvai Kumwesən fwe ikin.³³ Iərmama riti ia taon nəha nəghin nə Aeneas. Nuk eit ramapri a ia kafete. Nisun mi krouemhə ko ripkavən mhə.³⁴ Pita rini pen tukwe in mə, “Aeneas, Iesu Kristo tro amasan nipwram. Ərer, mərfə səim kafete.” Təkwtəkwni a Aeneas rərer.³⁵ Nərmama me pam fwe Lita mine Saron hətoni iəmə nəha hərərig mhəuvehe ti Iərimənu.

³⁶ Ia taon nəha Jopa, pran riti ramahatətə ia Iesu. Nəghin nə Tapita. Nipwrai nəhag nəha ia nəgkiariien Kris in i mə Tokas. Ia nəpin me prən nəha ramo wok amasan, mamasitu ia nərmama səməme nautə səvənraha riwən.³⁷ Ia nəpin riti, in ruvehi nemhəien riti, memhə. Irəha haikuas ia nipwran, mhəmri pen ia nəkwai nimwə səvənhi ia rum riti fwe irənhə.³⁸ Taon nəha Jopa ipaka ti taon nəha Lita. Nəpin nərmama me səvai Iesu fwe Jopa həregi Pita mə in fwe Lita, hərhi pen iərmama kəru mə trouevən rouni pen tukwe in mə tiruvehe akwauakw, mətoni ro irəha.

³⁹ Ro iaminih irə Pita rərer, mukurirə ia nirau i. Nəpin harapirapw fwe imwei Tokas, həiri in mhəuvən fwe ia rum nəha irənhə. Nipran səməme nərman me səvənraha həuvamhə kamhərer kuraukurau Pita mamhasak, mamhasansani karkahu me mine tinari me Tokas rimətiri ia nəpin ramarə ihi irəha minraha.

⁴⁰ Pita rini pen ti nirəha i mə tuhəvən fwe iruə. Nəpin həier irə, in rinimwi nukurhun mi məfwaki, muvsini, məti pen mətoni nipwrai prən nəha, mimi mə, “Tapita, tiko mərer!” Tapita rifi nənimen. Nəpin rətoni Pita, riskəmter, məkure.⁴¹ Pita ruvehi rəgin, mivi utə rərer. Kurirə irə Pita rəkwein pen nərmama me səvai Kumwesən mine nipran me səməme nərman me səvənraha həuvamhə həuvehe. Irəha hətoni mə Tapita ruvəmriu.⁴² Kurirə irə kaməvisau nəri nəha ia kwopun me pam ia Jopa. Nərmama həkini hani nipərhiendien ia Iərimənu.⁴³ Nənə Pita rarə əpwəmwis ia Jopa irau iərmama riti sə ramo narimnari me ia teki kau. Iərmama nəha nəghin nə Saemon.

10

Kumwesən rəgkiari m Konilias

¹ Iərmama riti, nəghin nə Konilias, ramarə fwe Sisaria. In iaruagən riti səvəi Rom. In rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Kani irəha mə Naruagən me səvəi Itali. ² Konilias in iəməfwaki riti. In mine nərmama pam ia nəkwai nimwə səvənhi kamhəsiai Kumwesən. Konilias rauvei pen mane asori m nəkur Isrel trasitu ia nirəha. Ia nəpin me raməfwaki m Kumwesən səvənraha. ³ Nəpin riti, ipaka ti tri klok ia nəruarəv, Konilias rətoni vison riti. Ia vison nəha agelo riti səvəi Kumwesən ruvnimwə pehe, mini mə, “Konilias.”

⁴ Konilias rəti pen mətoni agelo nəha, mehekir, mini mə, “Iəmə asori, rəfo?”

Miregi agelo rini mə, “Kumwesən ruvəregi raka nəfwakiien me səim, mətoni narimnari me səim sə ikauvei pen m nərmama səməme nautə səvənraha riwən. Rerin ramrhi ik. ⁵ Təkwəkwwi tikərhi pen nərmama me nepwin həuvən fwe taon nəha Jopa pwəh həiri iərmama riti nəghin nə Saemon kani mwi in mə Pita mhəiri mhəuvehe. ⁶ In ramarə ia nimwə səvəi iərmama riti sə ramo narimnari me ia teki kau. Nəghin nə Saemon. Nimwə səvənhi ipaka ti təsi.”

⁷ Nəpin agelo rəpwəh in mamevən, Konilias rəkwein iərmama kəru sə krauo tukwini nari min, məkwein mwi iaruagən riti ia nirəha səməme kamho nəkwən. Iaruagən nəha in mwi iəməfwaki riti. Irəhar haruvehe ⁸ nənə Konilias rini irəpw narimnari me pam minrahar, mərhi pen irəhar, harevən fwe Jopa.

Pita rətoni vison riti

⁹ Kini rakwakwi irə, ia kurkwai nəpin ia ran, nəpin irəhar haruvehe ipaka ti taon nəha Jopa, Pita ruta pen fwe təkure nimwə mə trəfwaki. ¹⁰ Riregi nukumhə rinahi, mokeikei mə trəni nari. Nəpin irəha kamhəuvani ihi nəveginien sənəni, in rətoni vison riti. ¹¹ Ia vison nəha rətoni kəpuapən reitehi, nənə, nari riti rəmwhen ia tapolen asori kauvehi ia kona kefə səvənhi rameiwaiu irəpw pehe ia tiprənə. ¹² Ia nəkwai tapolen nəha, nərimiru me səpəmsəpə mine snek me mine menu me i kamhəivə ia nimağouağou. ¹³ Pita riregi reri iərmama riti rini mə, “Pita, tiko mərer, mousi əpune nəri nə riti, məni.”

¹⁴ Mətə Pita rini mə, “Rekam, Iərimənu! Iou iəpkəni mhə ihi nari riti ikimani mə tukəpwəh nəniien, uə nari riti sə rəmkemik ia nənimen.”

¹⁵ Miregi reri iərmama nəha rəgkiari mwi min mə, “Nəfe Kumwesən rimani mə rəmher, tikəpwəh niniien mə rəmkemik.”

¹⁶ Nəgkiariien nəha ruvehe ti Pita m kahar, nənə tapolen nəha kuvehi utə revən fwe ia neiai.

¹⁷ Kurirə ikin Pita ramətərig mə trəfukurən nıpwrai vison nəha in rinətoni. Iərmama kahar Konilias rərhi pen irəhar, harətui, mharənətə raka nimwə səvəi Saemon, mamharərer ia kwəruə səvənhi fwe iruə. ¹⁸ Irəhar harəkwein pen, mharərəs mə, “Iərmama riti nəghin nə Saemon kani mwi in mə Pita ramarə ia kwəpun i uə rekəm?”

¹⁹ Pita rerin ramrhi ihi vison nəha rinətoni mamətərig tukwe. Ia nəpin nəha Nənimwin Ikinan rini pen tukwe in mə, “Ətə ro. Iərmama kahar fwe kamharətui ik. ²⁰ Tikərər, meiwaiu, mevən kimiaha minrahar. Tikəpwəh nehekieren, ti nəri nə mə iou iəkərhi pehe irəhar haruvehe.”

²¹ Ro iamınhi irə Pita reiwaiu, mevən ti iəmənmirəhar nəha, mini mə, “Iou i iərmama nə hiamarətui. Hiaruvehe ti nəfe?”

²² Miregi harni pen tukwe in mə, “Konilias, iəmə asori riti səvəi naruagən me, rərhi pehe kimrahar. In iəmə atukwatukw sə ramsiai Kumwesən. Nəkur Isrel me pam həğnəgini in mə in iəmə amasan riti. Agelo ikinan riti səvəi Kumwesən rini pen ti Konilias i mə trəkwein pehe ik mə tikevən fwe nimwə səvənhi pwəh in riregi nəgkiariien səim.”

²³ Miregi Pita rini pen ti nirəhar i mə “Kimirəhar tiharuvmimwə pehe pwəh sapri. Trakwakwi a saməuvən.”

Pita revən mətoni Konilias məvisau nəgkiariien amasan min

Kini rakwakwi irə, Pita rətui ia nəpnəpin, mhəier irəha minrahar. Piəvtaha me nepwin səməme kamharə fwe Jopa həkurirə in. ²⁴ Nənə rakwakwi mwi irə, həuvən mhəpirəpw fwe ia Sisaria. Konilias rameitenhi irəha. In rinoeite raka nərmama ia kwənəkwus səvənhi mine in me nepwin fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. ²⁵ Nəpin Pita ruvehe ipaka ti nimwə səvəi Konilias, Konilias ruvehe, minimwə nukurhun mi ia nənimen, mamsiai in. ²⁶ Mətə Pita rivi utə, mini mə, “Ərer, iou iəkəmwhen a ia niram.”

²⁷ Irau krouegkiari, rouuvnimwæ. Næpin Pita ræti pen mætoni nærmama hæpik hænousæsimwin raka iræha me, ²⁸ in rini pen ti niræha i mæ, "Kimiaha i hæuvæukuræn raka mæ Loa sækimaha nækur Isrel ramæsisæg æknekin kimaha. Ko iahæpkuvnimwæ mhæ ia nækwai nimwæ me sævai nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel uæ mamhavæn pæri kimaha minraha. Mætæ Kumwesæn ro iakætoni mæ ko iakæpwæh niniien mæ iærmama riti in ræmkemik ia nænimen. ²⁹ Ro pen næpin hiækwein iou mæ takuvehe, iakuvehe a, mæpwæh niniien nari riti. Nænæ tækwækwuni iakuæ takæres kimiaha i mæ hiækwein pehe iou ti næfe?"

³⁰ Miregi Konilias rini mæ, "Irækahar ia næruaræv, ræmwhen tækwækwuni, iakamæfwaki ia nækwai nimwæ sæiou. Nænæ iakætæ iærmama riti ramærer ia nænimek. Tinari sævænh i ræpsan. ³¹ Rini pehe tukw iou i mæ, 'Konilias, Kumwesæn ruværegi raka næfwakiien me sæim. Rerîn ramrhi narimnari me sæim sækauvei pen m nærmama sæmæme nautæ sævænraha riwæn. ³² Tikærhi pen nærmama nepwin hæuvæn fwe taon næha Jopa mæ tuhæres iærmama riti næghin næ Saemon Pita. Ramaræ ia nimwæ sævai iærmama riti næghin mælo Saemon. In iæmæ sæ ramo narimnari me ia teki kau. Nimwæ sævænh i pakæ ti tæsi.' ³³ Agelo næha rini iamînhi, ro pen tækwækwuni a iræ iakærhi pehe nærmama me nepwin tukw ik. Ik iko noien amasan muvehe tukumaha i. Tækwækwuni kimaha pam iahamækure ia kwopun i ia næmri Kumwesæn, mamheitenhi mæ tahæregi næfe nægkiariien in ruvei pehe mik mæ tikini pehe tukumaha i."

³⁴ Ia næpin næha Pita rinamægkiari mîni minuæ, "Iakætæ pærhien mæ Kumwesæn ramo ræmmæmwhen ia nærmama me pam. ³⁵ Trini minuæ iærmama riti ramsiai in, mammo noien amasan, Kumwesæn trækwein amasan iræ. Næri auær a mæ iæmæ næha in iæmæ Isrel uæ in iærmæpæ. ³⁶⁻³⁷ Kimiaha hiækuræn nægkiariien næha Kumwesæn rinærhi pen ti nækur Isrel. Ramævisau nægkiariien amasan sævai næmærinuien kauvehi raku pen ti Iesu Kristo sæ in Iærimænu sævai narimnari me pam. Kinostat kîni irapw nægkiariien amasan næha ia tææ Kalili fwe kupwæn næpin Jon rinævisau raka mæ nærmama tuhamækeikei mho paptæes. Kîni irapw fwe ia kwopun me pam ia tææ Jutia. ³⁸ Kimiaha hiækuræn mwi navænien sævai Iesu, iæmæ Nasaret. Fwe kupwæn, Kumwesæn ruvei pen Nænimwin Ikinan mîne niskaiien mîn. Nænæ ti næri næ mæ Kumwesæn ramaræ tukwe, Iesu ramevæn ia kwopun me, mammo noien amasan. Nærmama sæmæme kamharæ ia rægi Setan, in rapeki raka iræha, mamomasan iræha.

³⁹ Kimaha i iahænætoni narimnari me næha Iesu rino fwe tææ sævai nækur Isrel mîne ia Jerusalem. Iræha hæru i tæriini pen in ia nei kamarkuau, remhæ. ⁴⁰ Mætæ ia næpin særo kahar iræ, Kumwesæn ro in rætui mwi ia nemhæien sævænh. Kuriræ iræ Iesu rier irapw ti nærmama. ⁴¹ In ripkier irapw mhæ ti nærmama me pam, mætæ rier irapw tukumaha i sæmæme Kumwesæn rinærpwi rægin ia kimaha mîni mæ tahætoni. Næpin Iesu rinætui mwi ia nemhæien sævænh, kimaha iahani pæri nari, mhænimwi pæri kimaha mîn. ⁴² In rini pehe tukumaha i mæ tahamækeikei mhævisau m nærmama, mhæni irapw mæ Kumwesæn ruvæuvehi utæ raka in. Iesu næha in næha iærmama sæ trækiri noien me sævai nærmama me pam, nærmama kamhamîru mîne sæmæme hæuvæmæ. ⁴³ Profet kupwæn me pam hægiari ia Iesu næha, mamhæni mæ nærmama sæmæme kamhahatætæ iræ, ti næri næ mæ kamhæni nipærhienien ia næghin, Kumwesæn trenouenou noien æræha me sævænraha, mæpwæh nærpwinien."

⁴⁴ Næpin Pita ramægkiari ihi, Nænimwin Ikinan reiwaui ia nærmama me pam næha kamhæterig ia nægkiariien sævænh. ⁴⁵ Nækur Isrel me næha kamhæni nipærhienien ia Iesu hamæuku pen fwe Jopa iræha Pita hamærkærinari ti næri næ mæ Kumwesæn rærhi irapw Nænimwin Ikinan, muvei pen mwi m nærmama me næha ripko mhæ iræha nækur Isrel. ⁴⁶ Hamærkæri asori nari ia niræha ti næri næ mæ kamhæregi iræha kamhægkiari ia nægkiariien me sæpæmsæpæ, mamhægnægini Kumwesæn ti narimnari amasan me sæ rino.

Ia næpin næha Pita rini mæ, ⁴⁷ "Ko iærmama riti ræsisæg nærmama me næha mîni mæ tuhæpwæh noien paptæes ia nui? Iræha hæuvæuvehi raka Nænimwin Ikinan ræmwhen mwi ia kitaha." ⁴⁸ Ro iamînhi iræ Pita rini nækwæn mæ tukamækeikei ko paptæes ia niræha ia næghi Iesu Kristo. Næpin kîno raka paptæes ia niræha, hæres pen Pita mæ træræ pæpim iræha minraha.

11

Pita ramægkiari m nakalasia me fwe Jerusalem

¹ Aposol me mîne piævtaha me fwe ia tææ Jutia hæregi mæ nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel, iræha mwi hæuvæni nipærhienien ia nægkiariien sævai Kumwesæn. ² Ia næpin næha Pita rutæ pen fwe Jerusalem. Nækur Isrel me nepwin fwe ikin kamhæni nipærhienien ia

Iesu, mamhæni mwi mæ nærmama me i ripko mhæ iræha nækur Isrel tuhamækeikei mhæuvæn kuvehi ninhum minraha ti Loa sævai Moses. Nækur Isrel me i hæski Pita, ³ mhæni pen tukwe mæ, “Ræfo ikuvnimwæ mæni pæri nari kimiaha nærmama me næha kæpwæh nuvehien ninhum minraha?”

⁴ Pita riskæmter, mini pen ti niræha i narimnari me sæ kino. In rini fwe nukunen muvehe, mini mæ, ⁵ “Kupwæn, iakamæfwaki fwe taon næha Jopa. Nænæ iaktoni vison riti. Nari riti ræmwhen ia tapolen asori kauvehi ia kona kefæ savænhi ruku pen ia neiai meiwaiu irapw pehe ipaka tukw iou. ⁶ Iakæti pen matæ amasan ia nækwan matoni nærimiru me sæ hæpou mine sæ kamhæhekir mine snek me mine menu me sæ kamhæivæ ia nimagouagou. ⁷ Nænæ iakregi reri iærmama riti rini pehe tukw iou i mæ, ‘Pita, tikærer, mousi æpune næri næ riti, mæni.’

⁸ Matæ iakini mæ, ‘Rekæm, Iærimænu! Iou iapkæni mhæ ihi nari riti ikimæni mæ tukæpwæh nænien, uæ nari riti sæ ræmkemik ia nænimem.’

⁹ Miregi reri iærmama næha ruku pen fwe ia neiai, mini mwi mæ, ‘Næfe nari Kumwesæn rimæni mæ ræmher, tikæpwæh mwi ninien mæ ræmkemik.’ ¹⁰ Nægkiariien næha ruvehe tukw iou m kahar. Nænæ kuvehi utæ tapolen næha revæn mwi fwe ia neiai.

¹¹ Takwtækwuni a iræ, iærmama kahar haruvehe mharapirapw ia nimwæ næha iakamaræ iræ. Iærmama riti fwe Sisaria rinærhi pehe iræhar haruvehe tukw iou. ¹² Nænæ Nænimwin Ikinan rini pehe tukw iou i mæ, ‘Tikevæn kimiaha minrahar, mæpwæh nehækirien.’ Ro pen iakevæn. Piævtaha me i sikis iræha mwi hækuriræ ia nirak. Iahæuvæn, mhæuvnimwæ ia nimwæ sævai iærmama riti fwe Sisaria. Næghin næ Konilias. ¹³ Nænæ in rini pehe tukumaha i mæ rinætæ agelo riti ramæræ ia nækwai nimwæ savænhi, mani pen tukwe in mæ, ‘Tikærhi pen nærmama nepwîn hæuvæn fwe taon næha Jopa mhæiri iærmama riti næghin næ Saemon Pita mhæiri mhæuvehe. ¹⁴ In trini pehe nægkiariien riti tukw ik. Nægkiariien næha truvehimiru ik mine nærmama me pam ia nækwai nimwæ sæim.’

¹⁵ Nænæ ia næpin næha iakinæmgækiari iræ, Nænimwin Ikinan reiwaiu ia niræha, mo ræmwhen rino ia kitaha fwe kupwæn. ¹⁶ Ia næpin næha rerik rirhi nægkiariien sævai Iærimænu. In rimæni mæ ‘Jon rino paptaes ia nui, matæ Kumwesæn tro paptaes ia kimiaha ia Nænimwin Ikinan.’ ¹⁷ Fwe kupwæn, næpin kitaha i nækur Isrel sæni nipærhienien ia Iesu Kristo Iærimænu sækitaha, Kumwesæn ruvei pehe Nænimwin Ikinan m kitaha. Nænæ sætoni ruvei pen ræmwhen a mwi m nærmama me næha ripko mhæ iræha nækur Isrel. Ro iamînhi iræ iou næfe iærmama mæ takærer mæsisæg Kumwesæn?”

¹⁸ Pita rægkiari pam. Nænæ næpin hæregi nægkiariien næha, hæpwæh mwi nægkiariien, matæ kamhægnægini Kumwesæn mæ, “Næri næha Kumwesæn rino raka suatuk sævai nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel, iræha mwi ko hææræg ia noien æræha me sævænraha, nænæ mhæuvehi nimiruien.”

Nakalasia me fwe Antiok

¹⁹ Nærmama me sævai Iesu sæmæme hænap kirkiri fwe kupwæn, ti næri næ mæ kousi æpune Stifen nænæ kænometæ mwi iræha, hap mhæuvæn isipwîn mheste nari fwe Fonisia, mine Sæpras, mine Antiok, mamhævisau irapw nægkiariien amasan sævai Iesu m nækur Isrel æpa. ²⁰ Matæ nepwîn, nækur Sæpras mine Saerin, hæuvehe ia Antiok, mamhævisau irapw Iesu Iærimænu m nækur Kris mwi. ²¹ Niskaiien sævai Iærimænu ramaræ mwi ti niræha. Ro iamînhi iræ nærmama hæpik hæni nipærhienien ia nægkiariien sævænraha, mhæari, mhæuvehe ti Iærimænu.

²² Næpin kævisau pen m nakalasia me fwe Jerusalem mæ nærmama me nepwîn fwe Antiok hæuvæni nipærhienien ia Iærimænu, hærhî pen Panapas ramevæn fwe ikin. ²³ Næpin Panapas rier pen fwe Antiok, matoni namasanien sævai Kumwesæn ramaræ pærhien ti niræha, rerin ragien. In rærpwi æknekin iræha mamîni mæ, “Kimiaha pam tihamækeikei mhækwæmhîri æknekin Iærimænu. Nætærigien sækimiaha træpwæh nimweien.” ²⁴ Panapas in iæmæ amasan riti. Rerîn rukuær ia Nænimwin Ikinan. Nahatætæien sævænhi riskai. In rivi nærmama hæpik hæuvehe ti Iærimænu.

²⁵ Kuriræ iræ rier mevæn fwe Tasas mæ trætui Sol. ²⁶ Næpin rætoni, riri Sol rouræræg rouvehe mwi ia Antiok. Meste nuk kuartia irau krouær iræha nakalasia me fwe ikin, rouahatæn nærmama me hæpik. Fwe ia Antiok kimækupwæn kiségi pen næhag næha “Kristin me” m nærmama me sævai Iesu.

²⁷ Ia næpin næha profet me nepwîn hæuku pen fwe Jerusalem, mheiwaiu pehe Antiok. ²⁸ Iræha riti næghin næ Akapus riskæmter. Nænimwin Ikinan ruvei pen nægkiariien min mæ

11:3: Wok Me 10:28, Kal 2:12 **11:5:** Wok Me 10:9-48 **11:12:** Wok Me 10:23,45 **11:14:** Wok Me 16:31

11:15: Wok Me 2:4 **11:16:** Wok Me 1:5 **11:18:** Wok Me 13:48, 14:27 **11:19:** Wok Me 8:1-4 **11:21:**

Wok Me 2:41 **11:22:** Wok Me 4:36 **11:23:** Wok Me 13:43 **11:24:** Wok Me 2:41, 6:5 **11:25:** Wok Me 9:30

11:26: 1Tes 4:16 **11:27:** Wok Me 13:1, 15:32 **11:28:** Wok Me 21:10

trukupwən mini irapw mə rīpko mhə tui nukumhə asori riti trahi nərmama pam ia tīprənə i. (Nukumhə naha ruvehe ia nəpin naha Klotias ramərimənu ia nitətə səvəi nəkur Rom.)²⁹ Akapus rini irapw nəgkiariien naha ro pen piəvtaha me fwe Antiok rerinraha ramrhi mə tuhəuvei pen mane me nepwin rəmwhen ti niraha kuatia kuatia, mharhi pen i revən trasitu ia nərmama me səvəi Iesu səməme kamharə fwe ia tənə Jutia. ³⁰ Nənə ho. Həuvei pen mane ia rəgi Sol mine Panapas mə irau trouvehi, rouevən rouvei pen m elta me səvəi nəfwakien fwe Jerusalem.

12

Kig Herot rousi əpune Jemes

¹ Ia nəpin naha Kig Herot^a rinamometə nakalasia me nepwin, ² mini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəuvən mhəkwətəmhiri Jemes piəvi Jon. Irəha həuvən mhəkwətəmhiri, mhərai əpune in ia nau. ³ Nəpin Herot rətoni mə nəkur Isrel^b rerinraha ragien ti noien naha, in revən, mərhi pen nərmama me səvənhi mə tuhəuvən mhəkwətəmhiri mwī Pita. Nometəien naha kino ia nəpin atukwatukw səvəi Pasova mine nəveginien asori naha nəkur Isrel hani bred sə yis riwən irə. ⁴ Nəpin həkwtəmhiri Pita, həuvehi puvnimwə ia kalapus. Herot ruvehi pen in ia rəgi naruağən me kusen kefə. Naruağən me kefə ia kusen kuatia. Rerīn rirhi mə nəveginien asori tro sampam, nənə in rivi irapw Pita ia nəmri nərmama. ⁵ Pita raməmak ia kalapus, mətə nakalasia me kamhəfwaki m Kumwesən tukwe, mhəpkapwis mhə.

Agelo riti riri raka Pita ia kalapus

⁶ Herot rerin ramrhi mə trakwakwi rivi irapw Pita ia nəmri nərmama. Ia nəpin naha, ia nəpin, Pita ramapri ia kurkwai iaruagən mi kəru. Kərihi tərini in ia jen kəru. Iaruagən mi kəru krouərər ia təpinhə səvəi kalapus rouətui ti nərmama me fwe imwə mə riti trəpwəh napien. ⁷ Təkwətəkwuni a agelo riti səvəi Iərimənu rier irapw. Nipwran rəhiarpw məhiərpwin rum naha Pita ramapri ikin. Agelo naha rousi nəkare Pita, məsuərpwiri in, mini mə, “Əskəmter akwauakw!” Ia nəpin naha jen rier raka ia rəgi Pita.

⁸ Nənə agelo rini pen tukwe in mə, “Ətoti, muvehi pen səim put.” Pita rətoti, muvehi pen səvənhi put. Nənə agelo rini pen tukwe in mə, “Arkahu ia səim karkahu əpwəmwis, mukurirə iou.” ⁹ Pita rier irapw ia rum səvənhi mukurirə agelo naha, miəpkukurən mhə mə nəfe naha agelo ramo irə ro nīpərhiēnien, mətə rerin rirhi mə raməməkrəha. ¹⁰ Irau krouəpi raka iaruagən sə ramərər kupwən mamətui ti nərmama me mə riti trəpwəh napien, rouəpi raka mwi iaruagən sə resi pen, roueste təpinhə sampam kino ia aeən. Nərmama me kamhəukurau irə mamhəuvən fwe taon. Təpinhə naha rəsevər atukw a ti nirau i, nənə irau krouier irapw, rouevən roueste suatuk riti. Təkwətəkwuni a agelo rəpwəh Pita mamevən.

¹¹ Ia nəpin naha Pita rətə mukurən nəfe kino min, mini mə, “Təkwətəkwuni naha iakukurən mə nīpərhiēnien. Iərimənu rərhi irapw pehe agelo səvənhi, muvehi raka iou ia rəgi Herot mine ia narimnari me sə nəkur Isrel rerinraha ramrhi mə tuko ia nirak.”

¹² Nəpin Pita rukurən, revən ia nimwə səvəi Meri, mama səvəi Jon sə nəghin riti mwī nə Mak. Nərmama həpik hənəusəsimwin raka irəha me fwe ikin, mamhəfwaki. ¹³ Pita revən mikunkun ia təpinhə ia kwəruə fwe iruə. Rota, pran riti sə ramasitu, mamə tukwini nari fwe ia nəkwai nimwə səvəi Meri, in riregi, mevən ipaka ti təpinhə mamətərig. ¹⁴ Nəpin riregi reri Pita, rukurən mə Pita naha. Nənə rerin ragien pik. Rota rəpwəh nəsevəriēn ia təpinhə, mətə raiu a, mirərig, mevən fwe nəkwai nimwə, mini pen ti nirəha i mə, “Pita i ramərər iruə.”

¹⁵ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ikamenin.” Mətə Rota rini mə, “Rekəm, iakani pərhiēn.” Miregi həni mə, “Rosi agelo naha səvənhi uə?”

¹⁶ Mətə Pita rakunkun ihi ia təpinhə. Nənə irəha həuvən, mhəsevər ia təpinhə. Nəpin hətəni Pita, nənimənraha rier. ¹⁷ Ia nəpin naha Pita ruvehi utə rəgin mīrīpwi tete irəha mə tuhafafa. Kurirə irə rini irapw Iərimənu rinəfuvehi raka in ia kalapus, marə mini mwī mə, “Kimiəha tihaməkeikei mhəvisəu pen narimnari me i m Jemes^c mine piəvtaha me.” Nənə Pita rier, mevən ia kwəpun əpə riti.

¹⁸ Kini rakwakwi irə, ia nəpnəpin, naruağən me fwe ia kalapus kamhəhekir, mhəreirei mə Pita ruvəku. ¹⁹ Nəpin Herot ramətui amasan Pita, mətəni mə riwən, rəres pen naruağən me səməme kamhərər tukuahag nərmama me fwe ia kalapus mə Pita ruvəwəku, mətə irəha hərəirei. Ro pen Herot rini nəkwən mə tukousi əpune irəha. Kurirə ikin in rier ia tənə Jutia, meiwaiu pen fwe taon naha Sisaria, mamarə fwe ikin.

11:30: Wok Me 12:25 **a** **12:1:** Herot i mwipwi Herot naha rinousi əpune nəkwərhakwərha me nəpin Iesu rətui irə. **12:3:** Wok Me 4:3 **b** **12:3:** Ro stat ia Wok Me sə rasori twelef mamevən nəpin rīpik nəgkiariien i “nəkur Isrel” raməgkiari ia nəkur Isrel səməme həpikini mhə nīpərhiēnien ia Iesu. **12:5:** Jem 5:16 **12:6:** Wok Me 5:23 **12:10:** Wok Me 5:19 **12:12:** Wok Me 12:25, 15:37 **12:15:** Wok Me 26:24, Mat 18:10 **12:17:** Wok Me 13:16, 19:33, Wok Me 21:40 **c** **12:17:** Jemes i in Jemes piəvi Iesu. **12:18:** Wok Me 5:22-24

Herot remhæ

²⁰ Ia næþin naha Herot niemaha ramæpi pik ti nækur Taea mine Saeton. Ro pen nækur asori me sævæi taon mi naha housæsimmwin iræha me ia kwopun kuatia. Iræha hækupwæn mhætoni Plastus, iærmama riti sæ ramætui ti nimwæ asori sævæi Kig Herot. Iræha hæres pen in i mæ trasitu ia niræha. Næþin hænæres raka nasituiein sævænhi, iræha min hæuvæn mhætoni Herot, mhæres pen in mæ tramri namærinuiein, ti næri næ mæ nækur Taea mine Saeton hamækwæmæni nærmama me fwe ia tæna sævænraha ia næveginien sæ rautæ ia tæna sævæi Herot i.

²¹ Nænæ Herot ræmri næþin riti sævænhi trægkiari iræ. Ia næþin naha rarkahu tinari sævæi kig, mækure ia kwopun ramækiri nægkiariien ikin, mamægkiari minraha. ²² Miregi iræha hækwæin æpwæmwis mæ, "Reri kumwesæn riti naha. Ripko mhæ reri iærmama." ²³ Tækwækwuni a agelo riti sævæi Kumwesæn rousi Herot, ti næri næ mæ Herot ripkuvehi utæ mhæ næghi Kumwesæn. Nænæ iræ me hani næninhæ iræ, remhæ.

²⁴ Ia næþin naha nægkiariien sævæi Kumwesæn rauviris mamevæn. Nærmama hæþik mwi hæni niperhienien iræ.

²⁵ Panapas mine Sol krino sampam ia wok sæ kinærhi pen irau tukwe. Kuriræ iræ krouier ia Jerusalem, rourærig, rouevæn fwe Antiok. Jon sæ næghin riti mwi næ Mak iræhar minrau.

13*Kumwesæn rærpwi rægin ia Panapas mine Sol mæ irau trouwok sævænhi*

¹ Nakalasia me fwe Antiok, nepwin profet me mine nepwin nahatæn me: Panapas, mine Sol, mine Simeon (Simeon in iæmæ pitæv), mine Lusias (iæmæ Saerin), mine Manaen (in rimæpwinari pæri irau Herot Antipas, iæmæ asori sæ ramærimænu ia tæna Kalili). ² Ia næþin riti, iræha hæpkani mhæ nari, mamhæfwaki m. Iærimænu. Nænæ Nænimmwin Ikinan rini pen ti niræha i mæ, "Tihæmri æpæ Panapas mine Sol. Iakinækwæin irau mæ trouwok riti sæiou."

³ Ro iamænhæ iræ iræha hæpwæh mwi naniien nari, mhæmrutæ ræginraha ia nirau, mhæfwaki minrau, mhærhi pen irau mæ trouevæn rouowok.

Panapas mine Sol fwe Saepas

⁴ Næþin Nænimmwin Ikinan rinarhi pen raka Panapas mine Sol, irau kroueiwaiu pen fwe taon naha Selusia. Ia kwopun naha krouæputæ ia nitætæ riti rouevæn fwe ia tæna æmweris naha Saepas. ⁵ Næþin krouapirapw fwe taon naha Salamis, krouevæn rouni irapw nægkiariien amasan sævæi Kumwesæn fwe ia nækwai nimwæfwaki me sævæi nækur Isrel. Jonmak ramaræ iræhar minrau, mamasitu ia nirau.

⁶ Iræhar hærevæn mhæræpi simwin ia tæna æmweris naha, mhærier pen ia taon naha Pafos. Ia kwopun naha harætoni kleva riti næghin næ Parjisas. In iæmæ Isrel riti. Ramæni mæ in profet, mætæ neikuæien. ⁷ Kleva naha ramowok irau Sejas Polas, iæmæ Rom riti sæ ramærimænu ia tæna æmweris naha Saepas, mukuræn mwi nari. Næþin riti Sejas Polas rækwein Panapas mine Sol, in rokeikei mæ triregi nægkiariien sævæi Kumwesæn. ⁸ Mætæ Parjisas sæ næghin riti mwi mæ Elimas (niperwai nahaq naha kleva) in ramærai raka nægkiariien sævænrau, mamousari mæ truvsini næterigien sævæi iæmæ asori naha mæ træpwæh naniien niperhienien ia Iesu. ⁹ Mætæ Sol (kani mwi in mæ Pol) rerin ruvehe mukuær ia Nænimmwin Ikinan. In ræti pen mætoni kleva naha, ¹⁰ mini mæ, "Ik tini Setan. Ik iæmæ ikæmwæki narimmari amasan me pam. Rerim rukuær ia neikuæien mine nifeifeien æræha me. Næþin me pam ikamo suatuk atukwatukw sævæi Iærimænu, ramikou. ¹¹ Etæ ro! Tækwækwuni naha rægi Iærimænu ramæmak ia niram. Nænimmem trifwæ. Tikæpwæh mwi nætoniien niranien ræpwæmwis kwopti." Tækwækwuni a nari riti ræmwhen nise napw ripitæv muvehe muvegi nænimen. Parjisas raman, mamætui iærmama riti truvehæ rægin miri in. ¹² Næþin iæmæ asori naha Sejas rætoni, nænimen rier ti nægkiariien sævæi Iærimænu sæ krinouahatæn in iræ. Nænæ in rini niperhienien iræ.

Pol mine in me nepwin hæuvæn fwe Antiok ia Pisitia

¹³ Ia næþin naha Pol mine in me nepwin hæputæ ia nitætæ riti fwe Pafos, mhæier, mhæuvæn fwe Peka, taon riti ia profens naha Pamfilia. Ia kwopun naha Jonmak ræpwæh iræha mirærig mevæn fwe Jerusalem. ¹⁴ Iræha hæier fwe Peka, mhævæn, mhæuvæn fwe taon naha Antiok ia profens naha Pisitia. Ia Sapat hæuvnimwæ ia nækwai nimwæfwaki sævæi nækur Isrel, mhækure. ¹⁵ Iærmama riti rævsini irapw nægkiariien me nepwin ia Loa sævæi Moses mine nægkiariien me nepwin ia nækukuær me sævæi profet kupwæn me. Næþin iærmama naha rævsini pam, næmæ asori me sævæi nimwæfwaki naha hærhæi pen nægkiariien revæn ti Pol mine

in me nepwin mini ma, "Piəvmaha me, trini minua nəgkiariien riti hianua tihəni irapw mhasitu ia nərmama, hani irapw."

¹⁶ Ro iaminihə irə Pol riskəmtər, muvehi utə rəgin, mini ma: "Kimiaha nəkur Isrel mine kimiaha ripko mhə kimiaha nəkur Isrel mətə hiaməsiəi Kumwesən səkimaha. Kimiaha pam tihətərig iou. ¹⁷ Fwe kupwən Kumwesən səkimaha nəkur Isrel rinərpwi rəgin ia kaha kupwən me səkimaha. Nəpin nəkwərhakwərha me səvənraha həuvən mamharə fwe ia tənə ljiip, ro irəha həuvehe mhəpik. Ia niskaiien səvənhi, in riri raka irəha. ¹⁸ Ia nuk foti, in ramarə irəha minraha fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Irəha kamho noien ərəha, mətə in ripkəpwəh mhə irəha ¹⁹ Kurirə irə in rousi əpune nərmama me nəha kamharə ia tənə Kenan. Nərmama me nəha haməuku pen ia kwənəkwas me irəha pam sefen. Nəpin Kumwesən rousi əpune irəha mo sampam, in ruvei pen tənə səvənraha m kaha kupwən me səkimaha. Nənə ro səvənraha i. ²⁰ Narimnari me nəha ruvehi nuk me irəha pam ipaka ti fo hantret fifti mine.

Kurirə ikin Kumwesən ruvehi utə nərmama me nəha kani irəha mə 'Jaj me.' Irəha həiri kaha kupwən me səkimaha, mhəuvehe mheste nəpin səvəi Samuel Profet. ²¹ Ia nəpin nəha kaha kupwən me səkimaha hərəs pen Kumwesən mə ko raseni kig riti rərimənu ia niraəha. Nənə Kumwesən ruvei pen Sol, tini Kis, minraha. Sol nə ruku pen ia kwənəkwas səvəi Penjamin. In ramərimənu ia niraəha meste nuk foti. ²² Kurirə ikin Kumwesən ruvehi raka Sol nəha, nənə muvehi utə Tevit mə truvehe mo kig səvənraha. Kumwesən rəgkiari irə, mini ma, 'Iakinətə raka mə Tevit, tini Jese, in iərmama riti sə rerik rokeikei. In tro pam nəfe iakini pen tukwe.'

²³ Rəmwhen mə Kumwesən rino raka promes kupwən mə tro, in rərhi pehe iərmama riti ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit mə truvehe muvehimiru nəkur Isrel. Iərmama nəha Iesu. ²⁴ Ia nəpin nəha Iesu rəpwəh ihi noien wok səvənhi, Jon raməvisau irapw m nəkur Isrel me pam mə irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha, nənə mho paptəes. ²⁵ Nəpin Jon ruvehe ipaka ti noien sampam ia wok səvənhi, ramini mə, 'Reriməia ramrhi iou mə iou sin? Ripko mhə iou iərmama sə hiameitenhi. Mətə tihətərig iou. Iərmama riti nəha rauvehe kurirə ia niraə. Iapkamwhen mhə mə takifi raka put ia nisun.'

²⁶ Nərmən, piak me, kitaha səməme səməuku pen ia kwənəkwas səvəi Epraham, mine kimiaha iesa ripko mhə kimiaha nəkur Isrel, mətə hiaməsiəi Kumwesən səkimaha, tukutaha i, Kumwesən rərhi pehe nəgkiariien i sə rauvehimiru nərmama. ²⁷ Nəpin Iesu ruvehe, nərmama səməme kamharə fwe Jerusalem mine nəmə asori me səvənraha həkətə sas mhə in, mhəreirei mwi nipwrai nəgkiariien səvəi profet kupwən me kaməvisau irapw ia Sapat me pam. Ro iaminihə irə irəha ho nəgkiariien me nəha həuvehe mhəukuə. Həkiri Iesu mə traməkeikei memhə. ²⁸ Irəha həkətə mhə noien ərəha riti rino rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe, mətə kamhəmwur ihi a, mhərəs pen Paelat mə trəsəni pen Iesu ia rəgi nərmama me səvənhi mə tuhousi əpune. ²⁹ Nəpin ho pam nəfe Nəkukuə Ikinan riməni mə tuko irə, həuvehi raka nipwrai ia nei kamarkuau, mhəmri pen ia nipəgi kəruətərei riti. ³⁰ Mətə Kumwesən rino in rətui mwi ia nemhəien. ³¹ Nəpin Iesu rətui mwi, rier irapw ti nərmama səməme hənəkurirə in fwe ia tənə Kalili meste Jerusalem. Irəha hətə in ia nəpin ripik. Takwtəkwuni irəha kamhəvisau irapw Iesu m nəkur Isrel.

³² Kimaha iahəuvehe ia kwopun i, mamhəvisau irapw nəgkiariien amasan i m kimiaha. Nəfe Kumwesən rino raka promes ti səkitaha kaha kupwən me mə in tro, ³³ rino m kitaha i nipwnəti kaha kupwən me. In rino Iesu rətui mwi ia nemhəien. Rəmwhen mwi nəgkiariien i kimərai pen ia Ol Sam sə rasori kəru rani: 'Ik nərik.

Ipwet iakuvehe mo iou tata səim.'

³⁴ Kumwesən ruvəni raka ia Nəkukuə Ikinan mə tro Iesu rətui mwi ia nemhəien. Nənə in tripkemhə mhə mwi. Nipwran tripkimərir mhə. Kumwesən rini iaminihə irə minue: 'Nipərhiəien takuvei pehe nari amasan anan me mik səməme iakino raka promes m Kig Tevit kupwən.'

³⁵ Nənə Kig Tevit rimərai pen nəgkiariien riti mwi ia Nəkukuə Ikinan. Riməni mə, 'Tikəpwəh nəseniəien nipwrai iəmə ikinan səim rimərir.'

³⁶ Nəpin Kig Tevit ramiru ihi, ramo nəkwai Kumwesən. Kurirə irə remhə. Kinimwi ia kwopun kanimwi kaha me səvənhi ikin. Nipwran rimərir. ³⁷ Mətə Iesu, iəmə nəha Kumwesən rinəsuaəpwiri in ia nemhəien, nipwran ripkimərir mhə.

³⁸ Ro iamihni irə, piak me, tihaməkeikei mhəukurən nəfe i iakamini irapw tukumiaha i. Iesu i rukuran nuvehi rakaen nərəhainen me səkimiaha, mo Kumwesən trəpwəh nərpwinien. Loa səvəi Moses ko ripkifi raka mhə nərəhainen me pam səkimiaha. ³⁹ Mətə nərmmama me pam səməme kamhəni nīpərhiendien ia Iesu, in trifi raka nərəhainen me pam səvənraha. ⁴⁰ Kimiaha tihaməkeikei mhəsari, mamhətərig amasan ia nəgkiariien i, kamo nəgkiariien i profet me haməni treste kimiaha.

⁴¹ 'Hətə amasan kimiaha nəmə hiamaris əkenhin ia nirak.

ia nəpin səkimiaha tako nari riti.

Trini minuə iərmama riti rini amasan nəri tukumiaha,

kimiaha tihəpwəh ninien nīpərhiendien irə.

Tihərkərinari irə, mhemhə.' "

Nərmama me rerinraha ragien mə tuhəregi nəgkiariien amasan

⁴²⁻⁴³ Nəkur Isrel həfwaki pam fwe ia nəkwai nimwəfwaki səvənraha. Nəpin Pol mine Panapas krouer irapw, həres pen irau i mə ko krouvehe mwi ia nikare Sapat, rouni irapw mwi nəgkiariien naha ti nərəha. Nəkur Isrel həpik mine nərmmama me həpik səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel, mətə kamharə ia narəien səvəi nəkur Isrel, irəha kamhəkuriə ia Pol mine Panapas. Nənə irau krouəgkiari minraha rauni mə, "Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi namasanien səvəi Kumwesən, mharə irə, mamhəuvən."

⁴⁴ Ia nikare Sapat irə ipaka nərmmama me pam ia taon naha housəsimwin irəha me mə tuhəregi nəgkiariien səvəi Iərimənu. ⁴⁵ Nərmmama me naha həpik. Nəpin nəkur Isrel hətoni, rerinraha rirhi ərəha Pol. Nəpin in rəgkiari, irəha kamhəni səpə, mamhəni ərəha in.

⁴⁶ Mətə Pol mine Panapas krouəpwəh nehekiriien. Irau krouni mə, "Kimrau iarouəkeikei roukupwən rouni irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən tukumiaha i nəkur Isrel. Mətə rəfo? Hiəpkokeikei mhə mə tihəuvehi nimiruuien rerin? Hətə ro! Ti nəri nə mə hiəmərarki karen nəgkiariien səkimrau iamihni, kimrau trouəpwəh kimiaha, rouevən rouni irapw nəgkiariien i ti nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. ⁴⁷ Iərimənu ruvəni pehe raka tukumaha i mə tahaməkeikei mho iamihni. In riməni minuə:

'Tako ik ikəmwhen ia nukuraanien,

məhiəpwin nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel.

Tikini pen ti nərmmama me ia tənəmtənə me mə takuvehimiru irəha.' "

⁴⁸ Nəpin nərmmama me naha ripko mhə irəha nəkur Isrel həregi nəgkiariien naha, rerinraha ragien. Həni mə nəgkiariien səvəi Iərimənu ramasan pik. Nənə sin sin ia nərəha Kumwesən rinərpwi raka rəgin ia nərəha mə tuhəuvehi nimiruuien rerin, irəha həni nīpərhiendien ia Iesu.

⁴⁹ Ia nəpin naha nəgkiariien səvəi Iərimənu rauviris mamevən ia kwopun me ipaka ti taon naha. ⁵⁰ Mətə nəkur Isrel həuvən ti nīpran asori me nepwin səməme kamharə ia narəien səvəi nəkur Isrel mine nəmə asori me səvəi taon naha, mhəvi irəha mə tuhoumətə Pol mine Panapas. Nəkur asori me naha hərhi irapw irau ia tənə səvənraha. ⁵¹ Mətə irau krounouini raka niməkwrur ia ninusrau, rouahatən pen mə nərmmama me ia taon naha hənə noien ərəha. Kurirə ikin krauevən fwe taon naha Ikoniam. ⁵² Nənə nərmmama me səvəi Iesu fwe Antiok rerinraha ragien mukuə ia Nənəimwin Ikinan.

14

Pol mine Panapas fwe Ikoniam

¹ Fwe taon naha Ikoniam Pol mine Panapas irau pəri krouuvnimwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel rouəvisau. Nəvisaiuen səvənrau ramasan pik. Ro pen nərmmama həpik, nəkur Isrel mine nəkur Kris mwi, həni nīpərhiendien ia Iesu. ² Mətə nəkur Isrel səməme həpikini mhə nīpərhiendien ia nəgkiariien səvənrau ho nərmmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel niemaha rəpi irəha ti piəvtaha me. ³ Ro pen Pol mine Panapas krouarə əpwəmwis fwe ikin, rouəvisau irapw Iesu Iərimənu rouəpwəh nehekiriien. Ia nəpin naha Iesu Iərimənu rauvei pen niskaiien minrau, kraou nīmətəien me mine narimnari me nərmmama me hətoni mhərkərinari irə. Nəpin nərmmama me hətoni, mhətə sas ia nəgkiariien səvənrau sə raməvisau irapw namasanien səvəi Iesu mə ro nīpərhiendien. ⁴ Nərmmama ia taon naha həuai irəha ia kusen kəru. Nepwin hərəer irəha nəkur Isrel səməme həpwəh ninien nīpərhiendien ia Iesu. Nepwin hərəer irəha aposol mi naha.

⁵ Ia nəpin naha nəkur Isrel nepwin mine nərmmama nepwin ripko mhə irəha nəkur Isrel mine nəmə asori me səvənraha kamhəni mə tuhouraha irau, mhəkwi əpune irau. ⁶⁻⁷ Mətə

irau krouregi, rouap, rouevan fwe Listra mine Tepe, taon mi kəru fwe ia profens naha Likaonia. Fwe ia taon mi naha mine ia rukwənu me ipaka ti nirau, Pol mine Panapas krouəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Iesu.

Pol mine Panapas fwe Listra

⁸ Fwe Listra, iərmama riti raməkure. Nəpin rinətui irə, nisun mi krouemhə. Ko ripkavən mhə. ⁹ Iərmama naha ramətərig ia nəgkiariien səvəi Pol. Nənə Pol səti pen mamətə in, mukuran mə iərmama naha ramahatə ia Iesu mə Iesu niskaiien səvəi rəmwhen mə tromasan nisun mi. ¹⁰ Ro pen Pol rəgkiari asori mini mə, “Tiko miskəmter, mərər ia nisun mi.” Təkwətəkwuni a iərmama naha riskəmter, mavən.

¹¹ Nəpin nərmama me hənətəni nafe Pol rino, həkwein əpwəmwis ia nəgkiariien səvəi nəkur Likaonia, mhəni mə, “Kwa, kumwesən me hənəiwaiu irapw pehe tukutaha, mhəmwhen ia nərmama me.” ¹² Irəha həkwein Panapas mə Sus, kumwesən riti səvənraha. Nənə ti nəri nə mə Pol raməvisau irapw nəgkiariien, həkwein pen in mə Heremes, kumwesən riti mwi səvənraha. ¹³ Nimwəfwaki səvəi kumwesən naha Sus, ramərər irus ia taon naha. Pris riti sa ramowok fwe ikin, ruvehi kau me nepwin mine tihi nei me nepwin, muvehi muvehe ti kwəruə səvəi taon naha. Rokeikei mə in mine nərmama me tuhousi əpune kau me naha mho pen nisaien mhəfwaki pen m Panapas mine Pol.

¹⁴ Mətə nəpin aposol mi naha krouregi nəgkiariien naha, kroueitehi tinari səvənrau, rouaiu, rouevan fwe ia kurkwai nərmama, rouəkwein əpwəmwis, rouni mə, ¹⁵ “Nərmam me, rəfo hi amo iaminh i rə? Kimrau iarouəmwhen a ia kimiaha. Iarouvehe mə trouəvisau irapw nəgkiariien amasan m kimiaha mə kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh kumwesən eikuə me, mhərtərig mhəuvehe ti Kumwesən sə ramiru. In əpa rino neiai, mine tiprənə, mine təsi, mine narimnari me pam səməme kamharə ia nirəhar. ¹⁶ Fwe kupwan, in rinəsəni nərmama me ia tənəmtənə me mə hamesi pen a suatuk me səvənraha mamhəvən. ¹⁷ Mətə ia nəpin me in ramo hiamətəni noien amasan səvənhi. In ramərhi irapw pehe nesən, mamə nəmhiən ro nīpwan ia nəpin atukwatukw səvənhi. In rauvei pehe nəvəginien m kimiaha, mamə rerimiaha ramagian.” ¹⁸ Pol mine Panapas krouni nəgkiariien naha, mətə ipaka ko kroupkinise mhə nərmama me mə tuhəpwəh nousi əpuneien kau me naha ti nəfwakiien minrau.

¹⁹ Mətə nəkur Isrel me nepwin həuku pen fwe Ikoniam mine Antiok ia profens naha Pisitia, mhəuvehe ti Listra, mhəvi nərmama həpik həuvən mhəkwtəmhiri Pol, mhəkwi ia kəruətərei, mhəvkəkini, mhəvən fwe iruə ia taon, mhəpwəh. Rerinhə rirhi mə ruvamhə. ²⁰ Mətə nəpin nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhərər kuraukurau irə, Pol riskəmter, mevən mwi ia taon. Kini rakwakwi irə, irau Panapas krouier, rouevan fwe taon naha Tepe.

Pol mine Panapas krouərig rouevan fwe Antiok ia profens naha Siria

²¹ Pol mine Panapas krouəvisau irapw nəgkiariien amasan fwe ia Tepe, ravi nərmama həpik həuvehe mho irəha nərmama me səvəi Iesu. Kurirə ikin krouərig rouevan fwe Listra, mine Ikoniam, mine Antiok ia profens naha Pisitia. ²² Ia kwopun me naha irau kraou nətərigien səvəi nərmama me səvəi Iesu ruvehe miskai mwi. Krouəvəhag minraha mə tuhəer əknekən ia nahatətəien səvənraha, rauni mə, “Saməkeikei mhəukurau ia nəmisəien me ripik kurirə səvənimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ²³ Ia kwopun me pam krouvehi utə elta me mə tuhətui amasan ti nakalasia me. Nəpin krouvehi utə irəha, krouəpwəh nəniien nari, rouəfwaki, rouəmri pen irəha ia rəgi Iərimənu səvənraha sə kamhahatətə irə. ²⁴ Irau krouəpi simwin ia profens naha Pisitia, roueiwaiu pehe ia profens naha Pamfilia, ²⁵ rouevan ia taon naha Peka, rouəvisau irapw nəgkiariien amasan fwe ikin. Nəpin krouəvisau irapw pam, kroueiwaiu rouevan fwe taon naha Atalia.

²⁶ Ia kwopun naha krouəputə ia nitətə riti, rouier, rouevan fwe Antiok ia profens Siria. Kwopun naha kupwan nərmama me hənəfwaki ti nirau, mhəmri pen irau ia rəgi Kumwesən, mamhase in mə namasanien səvənhi tramarə ti nirau, marə mwi ti wok sə krino pam. ²⁷ Irau krouəpirapw fwe ikin, rouoeite nakalasia me, rouni pen ti nirəha i narimnari me Kumwesən rino irəhar minrau, rouni mə in rinəsəvər ia təpinhə mə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel həuvehe mhahatətə ia Iesu. ²⁸ Nənə krouarə əpwəmwis mwi kwopti ia kwopun naha irəha nərmama me səvəi Iesu.

15

Nəmə asori me səvəi nəfwakiien housəsimwin irəha me fwe ia Jerusalem

14:8: Jon 9:1, Wok Me 3:2 **14:9:** Wok Me 3:4, Mat 9:28 **14:11:** Wok Me 28:6 **14:15:** Wok Me 10:26, Sam 146:6 **14:16:** Wok Me 17:30 **14:17:** Sam 147:8, Jer 5:24 **14:19:** Wok Me 17:13, 2Kor 11:25, 2Tim 3:11
14:21: Mat 28:19 **14:22:** Mat 7:14, Wok Me 11:23, 15:32, Wok Me 18:23, 1Tes 3:3 **14:23:** Wok Me 13:3 **14:26:** Wok Me 13:1-2, Wok Me 15:40 **14:27:** Wok Me 15:4,12, Wok Me 11:18

¹ Mətə nəkur Isrel me nepwın həier fwe tənə Jutia mheiwaui pehe ia Antiok. Irəha kamhahatan nərmama me səvai Iesu səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum m kimiaha rəmwhen ia Loa səvai Moses rani. Mə hiəpwəh, Kumwesən tripkuehimiru mhə kimiaha.” ² Pol mine Panapas krauousari irəha minraha mamhəgkiari pik ti nəgkiariien nəha. Kurirə ikin, nakalasia me fwe Antiok hərpwi rəginraha ia Pol mine Panapas mine nərmama me nepwın mwi, mhəni mə irəha tuhəutə pen fwe ia Jerusalem mhətoni aposol me mine elta me səvai nəfwakiien ti nəgkiariien nəha. ³ Nəpin nakalasia me hərhi pen irəha, irəha hənəməuvən fwe Jerusalem. Ia rukwənu me ia nəkare suatuk fwe ia tənə Fonisia mine tənə Sameria kamhəni sas pen mə nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel irəha mwi həuvəni nıpərhiien ia Iesu. Nəgkiariien nəha ro piəvtaha me rerinraha ragien. ⁴ Kurirə irə, nəpin irəha həier pen fwe Jerusalem, aposol me mine elta me səvai nəfwakiien mine nakalasia me hətəni irəha rerinraha ragien. Nənə Pol mine Panapas mine səməme hənəkurirə ia nirau həni pen ti nırəha i narimnari me Kumwesən rino minraha.

⁵ Mətə Farisi me nepwın səməme kamhəni nıpərhiien ia Iesu həkəmter, mhəni mə, “Nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel səməme kamhəni nıpərhiien ia Iesu tuhaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum minraha. Kimiaha tihaməkeikei mhəni pen ti nırəha i mə tuhəkurirə ia Loa səvai Moses.”

⁶ Aposol me mine elta me səvai nəfwakiien housəsımwın irəha me, mamhəgkiari ti nəresien nəha. ⁷ Nəpin həgkiari əpwəmwis, Pita riskəmter, mini pen ti nırəha i mə, “Piak me, kimiaha hiəuvəkurən raka mə fwe kupwən Kumwesən rərpwi rəgin ia nırək ia kusen səkitaha, muvei pehe nəpin miou iakevən minəvisau raka m nərmama me nepwın ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nəpin irəha həregi nəgkiariien amasan səvai Iesu ruku pen ia tərhuək, həni nıpərhiien irə. ⁸ Nənə Kumwesən sə rukurən amasan nətərigien səvai nərmama rahatan amasan tukutaha i minuə rerin ragien ti nuvehien irəha, mo irəha nərmama me səvənhi. In ruvei pen Nənimwın İkinan minraha rəmwhen a mwi riməuvei pehe m kitaha i fwe kupwən. ⁹ In ripkopəiti mhə ia nırəha, mətə raikuas ia rerinraha, ti nəri nə mə irəha həni nıpərhiien ia Iesu rəmwhen rino m kitaha i. ¹⁰ Rəfo hiənuə tiho Kumwesən niemaha rəpi? Hiəkeikei mə tsəmri pen Loa səvai Moses ia nurai nərmama me səvai Iesu səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel, mətə Loa nəha rəmwhen ia katipə sə ripam. Kitaha i nəkur Isrel mine kaha kupwən me səkitaha ko səpkəvrani mhə. ¹¹ Mətə kitaha səməni nıpərhiien ia nəgkiariien i. Iesu İərimənu səkitaha truvehimiru kitaha ia namasanien səvənhi rəmwhen a mwi in tro ia nırəha.”

¹² Pita rəgkiari pam. Kurirə irə nərmama me ia nəkureni nəha həkure afafa, mamhətərig Pol mine Panapas. İrau krauni amasan ti nırəha i nəfe Kumwesən rino nəpin irau krauəvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Iesu m nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Krouni mə in riməuvei pen niskaiien minrau, krauo nımtətien me mine narimnari me nərmama me hətəni, mhəkərinari irə.

¹³ Nəpin irau krouəgkiari pam, Jemes rərər mini mə, “Piak me, tihətərig iou. ¹⁴ Saemon ruvəni amasan raka tukutaha i mə rəfo fwe kupwən Kumwesən revən ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel mə tripeki raka nepwın mə irəha nərmama me səvənhi. ¹⁵ Profet kupwən me həməni mə in tro iamınha irə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə İkinan, rani mə,

¹⁶ Kurirə ia nəri, iou takrərig muvehi utə nitətə səvai Kig Təvit sə riməmwei.

Nitətə sə in rimərimənu irə kineitehi rəmwhen ia nimwə, iou takuvrhəkin mwi, momasan.

¹⁷⁻¹⁸ Tako iamınhi minuə nərmama ia tənəmtənə me tuhəuvehe tukw iou.

Nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, irəha pam səməme iakinəkwein raka irəha, tuhəuvehe. In i nəgkiariien səiou. Iou İərimənu. İako nərmama həuvəkurən raka narimnari me i fwe kupwən.”

¹⁹ Nənə Jemes rini mə, “Ro iamınhi irə nəkirien səiou mə nərmama me nəha ripko mhə irəha nəkur Isrel, mətə kamhərərig mamhəuvehe ti Kumwesən, rərəha mə kitaha tso rəknekin ti nırəha. ²⁰ Mətə pwəh sərai nəkukuə riti revən ti nırəha. Ia nəkukuə nəha tsəni pen ti nırəha i mə irəha tuhəpwəh naniien nəveginien i rəmkekik sə kiməuvei pen m nənımwı nari me səməme kaməfwaki pen minraha. Nərman me tuhəpwəh niri əpnəpenien nıpran. Nıpran me tuhəpwəh nesi pen əpnəpenien nərman. Irəha tuhəpwəh naniien nərimiru riti

15:1: Kal 5:2 15:2: Wok Me 11:30, Kal 2:1 15:4: Wok Me 14:27 15:7: Wok Me 10:1-43 15:8: Wok Me 10:44, 11:15 15:9: Wok Me 10:34-35 15:10: Mat 11:30, Kal 3:10, 5:1 15:11: Kal 2:16, Efes 2:5-8 15:12: Wok Me 14:27 15:13: Kal 2:9 15:14: Wok Me 15:7-9 15:20: Jen 9:4, Eks 34:15-17, Lev 17:10-16

sə kətiri nīpətəkinuan remhə mətə netə raməmak ihi ia nusan. Nənə irəha tuhəpwəh naniiən netə.

²¹ Natuakəmien me nəha rīnəmwhen, tī nəri nə mə fwe tui muvehe meste pehe ipwet mīne, ia Sapat me pam narmama me kamhəvsini Loa səvəi Moses ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Ia taon me pam kamhəvisau irapw nəgkiariien səvənhi.”

Nəkukuə sə revən ti narmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel

²² Aposol me, mīne elta me səvəi nəfwakiiən, mīne nakalasia me pam fwe Jerusalem hənī simwīn mə tuhərpwi rəginraha ia narmama nepwīn ia nīrəha, mhərhi pen irəha həuvən irəha Pol mīne Panapas fwe Antiok. Hərpwi rəginraha ia Saelas mīne Jutas (nəghin riti mwi nə Pasapas). Iəmənmi nəha, piəvtaha me kamhəsiai pik irau. ²³ Irəha həuvei pen nəkukuə nəha minrau mə trouvehi rouevən. Nəkukuə nəha rini mə: Aposol me mīne elta me səvəi nəfwakiiən, piəvmīaha me fwe Jerusalem.

Iahərhi pehe nəkukuə i tukumīaha piəvmīaha me səməme rīpko mhə kimīaha nəkur Isrel, hīamarə fwe Antiok mīne Siria, mīne Silisia.

Iahaməni ramasan tukumīaha.

²⁴ Kimīaha iahəregi mə narmama nepwīn hāməier ia kimīaha, mhəuvehe tukumīaha, mhə kimīaha hiəregi rərəha ti nəgkiariien səvənraha.

Irəha ho nətərigiən səkimīaha rəvsausini pik, mətə kimīaha iahəpkuvei pen mhə nəgkiariien riti mə tuhəuvehe mhəni pehe tukumīaha i.

²⁵ Ro pen kimīaha iahousəsīmwīn kimīaha me mhəni simwīn mə tahərpwi rəgimīaha ia iərmama kəru, mhərhi pehe i tukumīaha.

Irau trouvehe tukumīaha irəha Panapas mīne Pol, iəmənmi nəha sokeikei pik irau. ²⁶ Ipaka krouemhə ti wok səvəi Iesu Kristo, Iərimənu səkitaha.

²⁷ Iəmənmi nəha iahamərhi pehe irau tukumīaha irau i Jutas mīne Saelas.

Irau trouvehe rouni nəgkiariien kuatia rəmwhen ia nəgkiariien i iahamrai.

²⁸ Rerimaha ragiən ti nesi peniən nətərigiən i Nənīmwiən Ikinan rinahatən kimīaha irə.

In rini mə kimīaha tahəpwəh nəmrutəiən nəri sə rīpam ia nuramīaha, mətə natuakəmien me a i:

²⁹ Kimīaha tihəpwəh naniiən nəveginien sə kiməuvei pen m nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha.

Kimīaha nərman tihəpwəh niri əpnapien nīpran.

Kimīaha nīpran tihəpwəh nesi pen əpnapien nərman.

Kimīaha tihəpwəh naniiən nərīmuru riti sə kətiri nīpətəkinuan remhə mətə netə raməmak ihi ia nusan.

Tihəpwəh naniiən netə.

Trīni minuə hiətui amasan tukumīaha, mhəpwəh nəruuien natuakəmien me i, tihəregi ramasan.

In i nəgkiariien səkimīaha sampam.

³⁰ Nəmə asori me i hərhi pen irau heiwaiu irəha Pol mīne Panapas mhəuvən fwe Antiok. Nəpīn hapirapw fwe ikin, hoieite nakalasia me, mhəuvei pen nəkukuə minraha. ³¹ Irəha həvsini nəkukuə nəha, rerinraha ragiən ti nasituien səvənhi. ³² Jutas mīne Saelas irau profet mī. Krouəvhəg m piəvtaha me ia nəgkiariien me rīpik, rouərpwi əknekīn irəha.

³³ Irau krouarə əpwəmwīs kwopti ia kwopun nəha. Kurirə ikin piəvtaha me fwe Antiok hase Kumwesən mə nəmərīnuien səvənhi tramarə ti nirau. Nənə həsəkīr minrau, mhərhi pen irau krouarərig rouevən fwe Jerusalem rouətə narmama me səməme hənərhi irau. ³⁴ a

³⁵ Mətə Pol mīne Panapas irau krouarə pəpim fwe Antiok. Irəha narmama me nepwīn mwi kamhahatən narmama me, mamhəvisau irapw nəgkiariien səvəi Iərimənu.

Pol mīne Panapas krouəpwəh irau me

³⁶ Nəpīn nepwīn rukurau, Pol rini pen ti Panapas i mə, “Pwəh krau krouarərig pen mwi, rouətə piəvtaha me fwe ia taon me pam nəha krouəvisau raka nəgkiariien səvəi Iərimənu minraha, rouətōni ro irəha mə kamhəfarə irə.” ³⁷ Nənə Panapas rokeikei mə Jon sə nəghin riti mwi nə Mak trukurirə ia nirau, ³⁸ mətə Pol rəpwəh nokeikeien, ti nəri nə mə fwe kupwən Jonmak rīpkarə mhə irəhar minrau meste wok səvənrahar rino sampam. Mətə fwe Pamfīlia rəpwəh irau mīrərig. ³⁹ Nənə Pol mīne Panapas krouousari minrau me, rouəpwəh irau me. Panapas ruvehi Mak, rouəputə ia nītətə riti, rouier, rouevən fwe Saepiras. ⁴⁰ Mətə Pol rərpwi rəgin ia Saelas mə trukurirə in. Kurirə irə piəvtaha me həmri pen irau ia rəgi Iərimənu,

15:21: Wok Me 13:15 15:24: Wok Me 15:1 15:28: Mat 23:4 15:29: Wok Me 15:20 15:32: Wok Me 11:27, 13:1, Wok Me 14:22 a 15:34: Niutestamen me nepwīn sə kupwən kimərāi ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris rani iamīnhi ia vas toti-fo mə, “Mətə Saelas rətə mə ramasan mə pwəh ramo pəpim ia kwopun nəha Antiok.” 15:37: Wok Me 12:12,25 15:38: Wok Me 13:13, Kol 4:10 15:40: Wok Me 4:36, 13:4, Wok Me 14:26

mhase in mā namasanien sāvənhi tramarə ti nirau i. Nənə Pol rier irau Saelas, ⁴¹ mevən ia kwopun me ia profens mi naha Siria mine Silisia, mamərpwi əknekin nakalasia me.

16

Timoti rukurirə Pol mine Saelas

¹ Ia nəpin naha Pol revən fwe taon mi naha Tepe mine Listra. Ia Listra iərmama riti sāvai Iesu nəghin nə Timoti. Mama sāvənhi in prən Isrel. In mwī rani nipərhiēnien ia Iesu. Mətə tata sāvai Timoti in iəmə Kris. ² Piəvtaha me fwe Listra mine Ikoniam kamhəni Timoti mā in iəmə amasan riti. ³ Pol rokeikei mā Timoti trukurirə in rouier rauevən. Ro pen in ruvehi ninhum m Timoti ti nəri nə mā nəkur Isrel fwe ikin həukurən mā tata sāvai Timoti in iəmə Kris riti. ⁴ Nəpin Pol mine in me nepwīn həier pen fwe ia taon me, haməvisau irapw m nərmama me sāvai Iesu natuakəmien me naha aposol me mine elta me sāvai nəfwakiēn fwe Jerusalem haməni. Kamhahatən nakalasia me mā irəha tuhaməkeikei mhəsi pen. ⁵ Ia noien naha nakalasia me pam ia kwopun me fwe ikin nahatətəien sāvənraha ruvehe miskai. Ia nəpin me irəha həuvehe mhəpik mwī.

Pol rətoni nəməkrəhaien riti

⁶ Pol mine in me nepwīn həuvən mhəpi simwīn ia profens mi naha Frijia mine Kalesia, ti nəri nə mā Nənimwīn Ikinan rinise irəha mā tuhəpwəh nevēnien mhəvisau nəgkiariēn amasan fwe ia profens naha Esia. ⁷ Nəpin irəha həuvehe ipaka ti profens naha Misia, hamwur mā tuhəvən fwe ia profens naha Pitinia. Mətə Nənimwīn sāvai Iesu ripkəsəni mhə irəha. ⁸ Ro pen həukurau ia profens naha Misia, mheiwaiu mhəuvehe ia taon naha Troas. ⁹ Ia nəpin Pol rətə nəməkrəhaien riti. Iəmə Masetonia riti ramərer, maməse in mā, “Tikuvehe ro i ia Masetonia, masitu ia kimaha.” ¹⁰ Nəpin Pol rinətə pam nəməkrəhaien naha, təkwətəkwūni a mwī kimaha iahənəməpnəpənə mā tahəier, mhəvən fwe Masetonia, ti nəri nə mā iahəregi mā Kumwesən raməkweīn kimaha mā tahəvisau irapw nəgkiariēn amasan sāvai Iesu m nərmama me fwe ikin.

Litia rini nipərhiēnien ia Iesu

¹¹ Kimaha iahəputə ia nitətə riti, mhəier ia Troas, mhaiu atukwatukw mhəvən fwe tənə əmweris naha Samotres. Kini rakwakwi irə iahaiu mhəvən fwe ia taon naha Neapolis. ¹² Iahəier ia kwopun naha mhəvən mhəvən fwe Filipae, taon asori riti ia tiprənə sāvai Masetonia profens. Nərmama me ia taon naha irəha sitisin me sāvai Rom. Kimaha iahapirapw fwe Filipae, mharə ikin nəpin ripik.

¹³ Nəpin riti ia Sapat iahəier irapw ia kwərūə asori sāvai taon naha, mhəvən ia nikare nui aris ia kwopun riti iahəukurən mā nərmama kamhəfwaki ikin. Iahəvən, mhəkure, mamhəvisau pen Iesu m nipran me səməme hənousəsīmwīn raka irəha me fwe ikin. ¹⁴ Pran riti sə ramətərig ia kimaha nəghin nə Litia. Ruku pen ia taon naha Tuatira. Sāvənhi fwe stoa kauvehi nəmri tinari sə kala sāvənhi tihinatis. Ia nəpin me Litia raməfwaki m Kumwesən. Iərimənu rəsevər ia nətərigien sāvai prən i, rini nipərhiēnien ia nəfe Pol rani. ¹⁵ Nəpin kino raka paptəes ia Litia irəha nərmama me pam ia nəkwai nimwə sāvənhi, Litia rini pehe tukumaha i mā, “Mə hiəukurən mā iakamahatətə pərhiēn ia Iərimənu, ramasan pwəh hiəuvehe mharə ia nəkwai nimwə səiəu.” In raməkəikei pehe m kimaha, nənə iahəvən.

Kuvehi puvnimwə Pol mine Saelas ia kalapus fwe Filipae.

¹⁶ Nəpin riti iahəməvən fwe kwopun naha kaməfwaki ikin, mhəpi raka pran riti kamo slef irə. Nənimwīn ərəha ramarə irə, mamə prən naha ramətəni narimnari me səməme kamhərkwafə. Prən naha ruvehi mane asori sāvai nəmə asori me sāvənhi, ti nəri nə mā nərmama kamhərəku in ti ninien narimnari me səməme tuhəpkuvehe. ¹⁷ Kimaha Pol iahaməvən. Prən naha rakurirə kimaha, maməkweīn əpwəmwis, mamini mā, “Nərmama me i kamho tukwini nari m Kumwesən Asori, mamhəni irapw tukumiaha i mā tihəfo in ruvehimuru kimiaha.” ¹⁸ Ia nəpin me ripik prən naha ramo iamənhi. Pol riregi rinəpou irə, rəvusi, məkkiari pen m nənimwīn ərəha mā, “Ia nəghi Iesu Kristo iakani pehe tukw ik i mā tikier ia prən i.” Təkwətəkwūni a nənimwīn ərəha rier.

¹⁹ Nəpin nəmə asori me sāvai prən naha hənəmətəni mā tuhəpwəh nuvehiēn mwī mane ia prən naha, həkwətəmhiri Pol mine Saelas, mhəvi irau, mhəvən ti nəmə asori me fwe ia kurkwai taon naha. ²⁰ Irəha həvi irapw irau ia nəmri iəmə asori mi sāvai Rom, mhəni pen ti iəmə asori mi naha mā, “Iəmənmi irau iəmə Isrel mi. Kraurukwmen nərəhaien ia taon

i səkítaha, ²¹ rauni irapw narəien me nepwin ripkatukwatukw mhə tukutaha i nəkur Rom mə tsəuvehi ua tsarə irə, ti nəri nə mə kamhəruu loa səkítaha.”

²² Nərmama me ia kwopun nəha irəha mwi həkəmter, mamhəni ərəha irau. Ro iamınhi irə iamə asori mi nəha səvəi Rom krouni pen ti naruağan me nepwin mə tuhəuvehi raka tinari səvənrau, mhousi irau. ²³ Nənə housi pik irau. Kurirə irə həuvehi puvnimwə irau ia kalapus, mhəni pen ti iərmama sə ramətui ti kalapus mə, “Tikətui amasan ti iəmənmi.”

²⁴ Nəpin iərmama sə ramətui ti kalapus riregi nəgkiariien nəha, ruvehi irau, mevən fwe ia rum riti fwe imwə ia nəkwai kalapus, muvehi pen nisunrau nei asori rəkure tərini.

Kumwesən ruvehi raka Pol mine Saelas ia kalapus

²⁵ Ia kurkwai nəpin, Pol mine Saelas krouəfwaki, rouəni nıpu me, rouəgnəgini Kumwesən. Nərmama me fwe ia kalapus kamhətərig ia nırau. ²⁶ Təkwtəkwuni a nimwınmwien asori ruvehe. Kalapus rikiukiukı pik. Təpinhə me pam həuvehe mhəkwağ. Jen me pam səməme kamhəkwətmhiri nərmama me həsas. ²⁷ Ia nəpin nəha nimwınmwien rikiu irə, iərmama sə ramətui ti kalapus rətui, mətə təpinhə me pam həkwəğ. Rerın rırhi mə nərmama me ia kalapus hənap. Ro pen reivi raka nau səvənhi mə trəpi əpune atukw a in. ²⁸ Mətə Pol rəkweın asori, mını mə, “Tikəpwəh nousi əpune atukwien ik. Kimaha pam a i.”

²⁹ Iərmama sə ramətui ti kalapus rəres laet me nepwin, maiu, mevən, mınımwi nukurhun mi ia nəmri Pol mine Saelas, mehekır mətəmmınwin. ³⁰ Kurirə irə rıskəmter, miri raka irau mhərevən fwe irua, məres pen irau i mə, “Iəmə asori mi, takaməkeikei məfo irə mə Kumwesən ruvehimıru iou?”

³¹ Miregi krouni mə, “Tikaməkeikei mını nıpərhiennien ia Iesu Iərimənu, nənə Kumwesən truvehimıru ik mine nərmama me pam ia nəkwai nimwə səim.” ³² Nənə irau krouni irapw nəgkiariien səvəi Iərimənu revən tukwe mine nərmama me pam fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. ³³ Ia nəpin nəha nəpin anan, mətə iərmama nəha ruvehi irau, maikuas ia təmwki nousiien ia nıpwranrau. Kurirə irə in mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi ko paptəes ia nırəha. ³⁴ Nəpin kınə pam paptəes ia nırəha, iərmama nəha riri Pol mine Saelas, harutə pen ia nimwə səvənhi. In ruvei pen nəveginien mınrau. In mine nərmama me pam ia nəkwai nimwə səvənhi rerınraha ragien pik, ti nəri nə mə təkwtəkwuni nəha hənahatətə ia Kumwesən.

³⁵ Nəpin nəha ruvəran iəmə asori mi səvəi Rom krouərhi polis me nepwin, rouni mə, “Pwəh iəmənmi nə krouier ia kalapus.” ³⁶ Iərmama sə ramətui ti kalapus rəvisau pen nəgkiariien səvənrau m Pol, mını mə, “Iəmə asori mi səvəi Rom krouərhi nəgkiariien riti mə takəsəni kimırau irouier. Ro pen tırouier rauevən. Pwəh nəmarınuien ramarə tukumırau.”

³⁷ Mətə Pol rini pen ti polis me i mə, “Nəfe nəha? Kınrau sitisin mi səvəi Rom. Iəmə asori mi səvəi Rom kroupkətə mhə nari riti iarouo rərəha. Mətə hənəusi raka kimrau ia nəmri nərmama me, mhəuvehi puvnimwə kımrau ia kalapus. Mətə təkwtəkwuni irau krouəkeikei mə truvehi raka kimrau iarouevən afafa. Rəkəm! Pwəh irau əpa krouvehe, rouvehi raka kimrau.”

³⁸ Polis me nəha həuvən mhəni pen ti iəmə asori mi nəha səvəi Rom nəfe Pol rıməni. Nəpin irau krouregi mə Pol mine Saelas irau sitisin mi səvəi Rom, krouhekır.

³⁹ Irau krouevən rouni pen sore ti Pol mine Saelas. Kurirə irə krouiri irapw irau fwe ia kalapus, rouni pen ti nırau i mə trouəpwəh taon səvənraha rauevən. ⁴⁰ Ro iamınhi irə Pol mine Saelas krouier irapw ia kalapus, rouevən fwe ia nimwə səvəi Litia. Nəpin krouətə piəvtaha me fwe ikin, krouəvəhəğ mınraha. Kurirə irə krouier.

17

Pol mine Saelas krouevən fwe Tesalonaeka

¹ Ia nəpin nəha Pol mine Saelas krouəpi simwin ia taon kəru nəha Amfipolis mine Apolonia, rouevən fwe taon nəha Tesalonaeka. Ia kwopun nəha nimwəfwaki riti səvəi nəkur Isrel ramərə. ² Pol ruvnimwə rəmwhen ramo ia nəpin me. Ia Sapat kahar raməgkiari irəha mınraha. In ramahatən vas me ia Nəkukua İkinan, maməusiəre pui pen nıpwran, ³ maminı amasan ti nırəha i mınıu Nəkukua İkinan rani pərhienn mə Kristo traməkeikei miregi nəmisəien ia nıpwran, memhə, marə mətui mwi. Pol rini mə, “Iesu nəha iakani pehe tukumiəha i in nə Kristo.” ⁴ Nəkur Isrel me nepwin mine nıpran asori me həpik mine nəkur Kris həpik səməme kamhəfwaki m Kumwesən irəha həregi mə nəgkiariien nəha ro nıpərhiennien. Nənə həuvehe mhəkurirə Pol mine Saelas.

⁵ Mətə nəkur Isrel me nepwin rerınraha ramrhi ərəha irau. Həuvən fwe ia maket mhəiri nərmama nepwin kənkəpwənraha rıskai. Irəha həuvehe mhəpik, mhəusəsimwin irəha

16:22: 2Kor 11:25, Fil 1:30, 1Tes 2:2 **16:27:** Wok Me 12:18-19 **16:30:** Wok Me 2:37 **16:33:** Wok Me 16:15

16:37: Wok Me 22:25 **16:39:** Mat 8:34 **17:1:** 1Tes 1:1,2 **17:3:** Luk 24:26, Wok Me 3:18, 9:22 **17:4:**

Wok Me 13:50

me, mamho nurigrigien asori ia taon naha. Həuvən mheitehi raka təpinhə ia nimwə səvai iarmama riti nəghin nə Jeson, mamhətui Pol mine Saelas mə tuhəvi irapw irau ia nəmri nərmama. ⁶ Nəpin həpkətə mhə irau, həkwətəmhiri Jeson mine piəvtaha me nepwīn mwi, mhəvi irapw irəha, mhəuvən mharer ia nəmri nəmə asori me səvai taon naha. Irəha həkwein asori, mhəni mə, “Iəmənmi naha Pol mine Saelas krauo pik nərəhaien ia kwopun me, rouvəuvehe mwi ia taon i səkitaha. ⁷ Jeson i riməuvehi irau krouevən ia nimwə səvənhi. Mətə irau krouərui loa me səvai Kig Sisa, rauni mə kig riti mwi naha ikin nəghin nə Iesu.” ⁸ Nəpin nəmə asori me mine nərmama me həregi nəgkiariien naha, niemaha rəpi irəha. ⁹ Nəmə asori me həni mə Jeson mine in me nepwīn tuhaməkeikei mhəuvei pen mane minraha. Nənə nəpin həuvei pen pam mane, nəmə asori me həfi raka rəginraha ia nirəha.

Pol mine Saelas krouevən fwe Perea

¹⁰ Ia nəpin naha ruvəpitəv, piəvtaha me hərhi pen Pol mine Saelas krouevən fwe taon naha Perea. Nəpin krouevən rouapirapw fwe ikin, krouuvnimwə ia nimwəfwaki səvai nəkur Isrel. ¹¹ Nəkur Isrel fwe Perea irəha hamasan mhəpi raka nəkur Isrel fwe Tesalonaeka, ti nəri nə mə rərinraha rəgien ti niregiien nəgkiariien səvai Pol mine Saelas. Ia nəpin me kamhəvsini amasan Nəkukuə Ikinan mə tuhətoni mə nəgkiariien səvənrau ro nipərhiēnien uə rəkəm. ¹² Ro pen həpik ia nirəha həni nipərhiēnien ia Iesu. Nipran Kris me i irəha niprən asori me həpik həni nipərhiēnien. Nəmə Kris mwi həpik.

¹³ Mətə nəpin nəkur Isrel fwe Tesalonaeka həregi mə Pol revən mwi fwe Perea, mamini irapw nəgkiariien səvai Kumwesən fwe ikin, həuvən mwi fwe Perea, mamhərhiərhi nərmama me mə tuhəni irəha Pol mine Saelas. ¹⁴ Ro pen piəvtaha me ia Perea hərhi irapw akwauakw Pol ramevən fwe ia tasi. Mətə Saelas mine Timoti krauarə a fwe ia Perea. ¹⁵ Nənə nərmama nepwīn həkurirə Pol, mhəuvən irəha min meste nari fwe taon naha Atens. Nəpin naha hənəmərərig irə, Pol rini pen ti nirəha i mə, “Kimiāha tihəuvən mhəni pen ti Saelas mine Timoti mə trouvehe akwauakw rouətə iou.”

Pol fwe Atens

¹⁶ Nəpin Pol rameitenhi ihi Saelas mine Timoti fwe Atens, rərin rəpou, ti nəri nə mə ramətə taon naha rukuar ia nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha. ¹⁷ Ro pen ia Sapat me in rauvnimwə ia nimwəfwaki səvai nəkur Isrel, maməgkiari m nəkur Isrel mine nəməfwaki me nepwīn mwi, mamousari mə truvi irəha həuvehe ti Iesu. Ia nəpin me ramevən fwe kwopun kamo maket ikin, maməgkiari irəha nərmama əpnəpen me, mamousari mə truvi mwi irəha. ¹⁸ Nəpin riti Pol raməgkiari m nahatən me nepwīn kani irəha mə Epikuriēn me mine Stoik me. Nəpin irəha həregi nəgkiariien səvənhi, kamhousari irəha min. Nepwīn kamhəni mə, “Nəfe i iarmari i ramini?” Nepwīn mwi kamhəni mə, “Rosi raməgkiari ia kumwesən me kitaha səreirei.” Irəha həni nəgkiariien naha ti nəri nə mə Pol raməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Iesu, mamini mə in rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ¹⁹ Irəha həiri Pol, mhəuvən ti nəmə asori me naha kamhəkiri nəgkiariien kani nousəsīmwinien səvənraha mə Areopakus. Nəmə asori me naha həni pen ti Pol i mə, “Kimiāha iahokeikei mə tahəukurən nəfe naha nəgkiariien vi ikamahatən. ²⁰ Narimnari me nepwīn ikamini kimiāha iahəregi ropəiti. Ro pen iahokeikei mə tahəukurən nipwrai nəgkiariien me naha səim.” ²¹ Irəha həni nəgkiariien naha ti nəri nə mə nəpin me nəmə Atens mine nərməpə səməme kamharə fwe ikin, hokeikei mə tuhaməkure a, mamhətərig ia nəgkiariien vi, mamhəgkiari ti nipwran.

²² Ia nəpin naha Pol rərər ia nəmri nəmə asori me naha kani nousəsīmwinien səvənraha mə Areopakus, mini mə, “Nəmə Atens, iakinətə raka mə kimiāha hiaməskai pik ti nəfwakiiēn m kumwesən me səpəmsəpə. ²³ Nəpin iakaməvən ia taon i səkimiāha, maməspau ia nənimwi nari me səməme hiaməfwaki pen minraha, iakətə mwi nifatə riti. Kimərari pen nəgkiariien riti ia nikaren rani mə:

NĪFATƏ I SƏVƏI KUMWESƏN NƏHA IAHƏREIREI IN

Kumwesən naha hiaməfwaki pen min mətə hiəreirei, təkwtəkwni naha takəvisau pehe m kimiāha i.

²⁴ Kumwesən sə rino tiprənə i mine narimnari me pam irə, in ramərimənu ia neiai mine tiprənə, mipkarə mhə ia nimwəfwaki me səməme nərmama ho ia rəginraha. ²⁵ Nərmama me həpko tukwini pen mhə nari min ia rəginraha rəmwhen kamo ia iarmama sə raməres nari. Rəkəm! In əpa rauvei pen nimiruiēn mine neiahəgien mine narimnari me pam m nərmama me. ²⁶ Fwe ia nukune narəien, in rino iarmama kuatia a mə nərmama me pam tuhəuku pen irə, mhəuvən, mharə ia tənəmtənə me ia təkure tiprənə i. In əpa riməkupwən məmri mak səvai tiprənə səvənraha, mini mwi mə tuharə ikin meste tinesən. ²⁷ Kumwesən

rino iamihni irə mə irəha tuho rəmwhen iərmama nənimen rīfwə. Tuhamərapərap nari, nənə mhərai in. Mətə pərhiən, Kumwesən rīpkarə mhə isipwīn tukutaha. ²⁸ Rəmwhen ia iərmama riti kupwən rīməni mə, 'In nukune nīmīruīen səkītaha, mīne nukune nəvənien səkītaha, mīne nukune nərimnari me pam samo.' Rəmwhen mwī ia nəgkiariien i nərmama me nepwīn səkīmīaha səməme kamhərai nīpu me həməni mə, 'Kītaha mwī nīpwnətīn me.'

²⁹ Trīni mīnuə nīpərhiēnien i kītaha i nīpwnətī Kumwesən me, ratukwatukw mə ko səni Kumwesən in rəmwhen ia nənimwī nari sə reri iərmama ramrhi, nənə ro ia nukurənien səvənhi ia kol mīne silva mīne kəruətəri? Rekəm! ³⁰ Fwe kupwən, nəpīn nərmama hərəirei Kumwesən, Kumwesən ramətī karen. Mətə təkwtəkwni, in ramīni pen tī nərmama ia kwopun me pam mə irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha. ³¹ Irəha tuhaməkeikei mho iamihni irə, tī nəri nə mə in rīnəmri raka nəpīn riti. Ia nəpīn nəha iərmama riti sə in rīnərpwī raka rəgin irə trəkiri ia natukwatukwīen nərmama me pam ia tīprənə i tī noien me səvənraha. Kumwesən rīnahatən raka nərmama me pam sin nəha iərmama nəha, tī nəri nə mə rino rətui mwī ia nemhəien səvənhi."

³² Nəpīn nəmə Atens hərəgi nəgkiariien nəha mə iərmama riti rətui mwī ia nemhəien, nepwīn haris irə. Mətə nepwīn hāni pen tī Pol i mə, "Kīmaha iahokeikei mə tahəregi mwī nəgkiariien səim." ³³ Nənə Pol rəpwəh irəha mamevən. ³⁴ Mətə nərman me nepwīn həkurirə i, mamhəni nīpərhiēnien ia Iesu. Nərman me nəha riti nəghin nə Taionusios. In iəmə asori riti sə raməkure irəha nəmə asori me ia nousəsīmwinien nəha kani mə Areopakus. Pran riti nəghin nə Tamaris mīne nərmama me nepwīn mwī həkurirə ia Pol, mamhəni nīpərhiēnien ia Iesu.

18

Pol revən fwe Korin

¹ Pol rəgkiari pam fwe Atens, mier, mevən fwe taon nəha Korin. ² Ia kwopun nəha revən mətōni iəmə Isrel riti nəghin nə Akwila. Akwila rīnətui fwe profens nəha Pontas. Fwe kupwən, in mire pran səvənhi Prīsila krauarə fwe ia tənə Itali ia taon nəha Rom, mətə tī nəri nə mə Klotias, iəmə asori səvəi nəkur Rom, rīni mə nəkur Isrel me pam tuhaməkeikei mhəier ia Rom, irau krouier, nənə rouvehe ia Korin. Irau krauarə nəpīn ouihī a ia Korin, nənə Pol ruvehe mətə irau. ³ Nənə tī nəri nə mə wok səvənhi sə rauvehi mane irə rəmwhen a mwī wok səvənrau, ramarə irəhar mīnrau, mamharo pəri wok. Irəhar haro nīmwə tapolen me. ⁴ Nənə ia Sapat me pam fwe ia nəkwai nīmwəfwaki səvəi nəkur Isrel, Pol raməgkiari pik, mamousari mə trīvi nəkur Isrel mīne nəkur Kris mə tuhəuvehe mhəni nīpərhiēnien ia Iesu.

⁵ Saelas mīne Timoti krouier ia Masetonia, roueiwiau pehe ia Korin. Ia nəpīn nəha Pol rəpwəh noien nīmwə tapolen me, maməvisau irapw a nəgkiariien amasan ia nəpīn me pam, mamīni irapw tī nəkur Isrel mə Iesu in Kristo. ⁶ Mətə irəha həni ərəha Pol, mhəpkīni mhə nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvənhi. Nəpīn ho iamihni, Pol rounouini raka nīməkwrur ia səvənhi karkahu, mīni pen tī nīrəha i mə, "Trīni mīnuə Kumwesən rərpwīn noien ərəha səkīmīaha, ramarə ia kīmīaha əpa. Iou iakiwən ia kīmīaha. Təkwtəkwni nəha mamevən takevən tī nərmama rīpkō mhə irəha nəkur Isrel."

⁷ Ro pen Pol rəpwəh irəha, mevən muvnmīwə ia nīmwə səvəi iərmama riti nəghin nə Titias Jastas. Rīpkō mhə Titias in iəmə Isrel, mətə raməfwaki m Kumwesən. Nīmwə səvənhi ipaka tī nīmwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ⁸ Iəmə asori səvəi nīmwəfwaki nəha nəghin nə Krispas. In mīne nərmama me pam ia nəkwai nīmwə səvənhi həni nīpərhiēnien ia Iərimənu. Nəkur Korin həpik kamhətərig ia nəgkiariien səvəi Pol, mhəni nīpərhiēnien ia Iesu, nənə ko pəptaes ia nīrəha.

⁹⁻¹⁰ Ia nəpīn riti ia nəpīn, Iərimənu rəgkiari pen m Pol ia nəməkrəhəien riti, mīni mə, "Takamarə tukw ik. Tikəpwəh nehekīrien, mətə tikaməmwur, mamīni irapw nəgkiariien səiου, məpwəh nəpwīsen. Iərmama riti rīwən trouaha ik, tī nəri nə mə səiου me nərmama həpik ia taon i." ¹¹ Ro pen Pol rarə ia kwopun nəha meste nuk kwatia məkwə sikis, mamahatən narmama ia nəgkiariien səvəi Kumwesən.

Pol rərər ia nəmri Kalio

¹² Nəpīn Kalio ramərimənu ia tənə Akaea, nəkur Isrel housəsīmwin irəha me, mhəkwtəmhirī Pol, mhəuvehi, mhəuvən fwe ia kwopun Kalio raməkiri nəgkiariien ikīn. ¹³ Irəha həni mə, "Iəmə i ramousari mə trūvi nərmama həuvehe mhəfwaki pen m Kumwesən ia noien riti sə ramərui loa səkīmaha."

¹⁴ Mətə nəpin Pol rinaməkweg mə trægkiari, Kalio rini pen ti nəkur Isrel i mə, “Kimiaha nəkur Isrel, trini minua iərmama riti ro nari riti ripkatukwatukw mhə, məruu loa səvai nəkur Rom, takaməkeikei mamətərig ia kimiaha. ¹⁵ Mətə ti nəri nə mə hiamousari ti nəgkiariien me mine nahag me ia loa səkimiaha, ramarə a ia kimiaha. Tihəmri amasan. Iakəpwəh nokeikeien mə takakiri narimnari me sə ro iaminha irə.” ¹⁶ Nənə Kalio rəkouu irəpw irəha həer ia kwopun nəha in raməkiri nəgkiariien ikin. ¹⁷ Nəpin həuvən fwe iruə, nərmama me fwe iruə həkwətəmhiri Sostenes, iəmə asori səvai nimwəfwaki səvai nəkur Isrel. Irəha hənəmousi in ipaka ti kwopun nəha Kalio raməkiri nəgkiariien ikin, mətə Kalio ro nəri auər a ia narimnari me nəha kamho.

Pol rirərig pen fwe Antiok ia profens nəha Siria

¹⁸ Pol rarə nəpin ripik fwe Korin irəha piəvtaha me, nənə rəpwəh irəha, meiwaiu pehe ia taon nəha Kegkria. Ia kwopun nəha in rərai nukwənen, mahatən pen mə natuakəmien riti səvənhi sə rimeuvehi kwəsuahi tukwe ia nəmri Kumwesən rino sampam. Kurirə irə in rəputə ia nitətə riti irəhar Akwila mine Prisila, mharier, mharevən fwe Siria. ¹⁹⁻²¹ Nəpin irəhar harapirəpw fwe Efesas, Pol revən ia nəkwai nimwəfwaki səvai nəkur Isrel, maməgkiari minraha, mamousari mə truvi irəha həuvehe ti Iesu. Irəha hərəs pen in mə tuharə kwopti irəha min, matə Pol ripkəsani mhə. Nəpin nəha rinaməpwəh irəha irə, rini pen ti nirəha i mə, “Mə ratukwatukw ia nətərigien səvai Kumwesən, iou takrərig pehe mwi tukumiaha.” Nənə rəputə ia nitətə riti mier fwe Efesas, məpwəh Akwila mine Prisila irau krouarə fwe ikin.

²² Pol rier fwe Efesas meiwaiu pehe ia taon nəha Sisaria, muvarei mutə pen fwe Jerusalem. Nəpin rinətə raka nakalasia me fwe ikin, reiwiu pen fwe Antiok. ²³ Pol rarə nəpin nepwin fwe ikin, nənə mier mevən ia kwopun me fwe ia profens mi nəha Kalesia mine Frijia, mamərpwi əknekin nərmama me səvai Iesu.

Apolos fwe Efesas mine Korin

²⁴ Ia nəpin nəha iəmə Isrel riti ruvehe ia Efesas nəghin nə Apolos. Rinətui fwe taon riti kani mə Aleksantria. In iərmama riti səvai nəgkiariien, mukurən amasan nəfe Nəkuə Ikinan rani. ²⁵ Nərmama nepwin hənahatən raka in ia Suatuk səvai Iesu Iərimənu. Ia nəpin me in riregi rəsanin ti nəvisaiuen. Nənə nəpin ramahatən nərmama me, nəgkiariien səvənhi ia nikarən səvai Iesu ratukwatukw a, mətə in rukurən a pəptaes nəha Jon rino fwe kupwən. ²⁶ Nəpin Apolos ruvehe ia Efesas, rinaməvisau ia nəkwai nimwəfwaki səvai nəkur Isrel məpwəh nehəkiriien. Mətə nəpin Prisila mine Akwila krouregi nəgkiariien səvənhi, krouiri in, rouevən fwe nimwə səvənrau. Nənə krouni pen amasan Suatuk səvai Kumwesən tukwe mə in trukurən amasan mwi.

²⁷ Kurirə ikin Apolos rokeikei mə trevən fwe profens Akaea. Ia nəpin nəha piəvtaha me fwe Efesas hasitu irə, mhərai nəkukua riti, mhərhi pen i revən ti nərmama me səvai Iesu fwe Akaea. Həni pen ti nirəha i mə tuhəuvehi Apolos revən fwe rukwənu me səvənraha. Nəpin Apolos rapirəpw fwe ikin, ramasitu asori ia nərmama səməme namasanien səvai Kumwesən rino irəha həni nipərhiien ia Iesu. ²⁸ Apolos ramasitu asori ia nirəha, ti nəri nə mə ia nəmri nərmama me in ramousi tərini nəgkiariien səvai nəkur Isrel, mamahatən ia Nəkukua Ikinan mə Iesu in Kristo.

19

Pol revən fwe Efesas

¹ Nəpin Apolos ramarə ihi ia Korin, Pol rukurau parei meiwaiu pehe ia Efesas, mətə nərmama me nepwin səvai Iesu fwe ikin. ² In rəes pen irəha i mə, “Rəfo? Fwe kupwən, nəpin hiəni nipərhiien ia Iesu, hiəuvehi Nənimwin Ikinan uə rekəm?”

Miregi həni mə, “Rekəm. Kimaha iahəpkregi raka mhə mə Nənimwin Ikinan rarə.”

³ Miregi Pol rini mə, “Ro iaminh i nəfe nəha pəptaes kimiaha hiəuvehi?”

Miregi həni mə, “Kimaha iahəuvehi pəptaes səvai Jon.”

⁴ Miregi Pol rini mə, “Pəptaes nəha Jon rino səvai nərmama səməme həuvərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə Jon rini irəpw mə nərmama me tuhaməkeikei mhəni nipərhiien ia iərmama sə tripkukurirə i muvehe. Iərmama nəha Jon rəgkiari irə in nəha Iesu.” ⁵ Nərmama me nəha hərəgi nəgkiariien nəha, ko pəptaes ia nirəha ia nəghi Iesu Iərimənu. ⁶ Nəpin Pol rəmruətə rəgin mi ia nirəha, Nənimwin Ikinan ruvehe ia nirəha, nənə kənamhəgkiari ia nəgkiariien me səpəmsəpə, manəmhəni irəpw nəgkiariien sə raku pen ti Nənimwin Ikinan. ⁷ Nərmama me nəha rosi irəha pam twelefe.

⁸ Ia taon naha Efesas, Pol rauvniwə ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Ia məkwə kahar, ia Sapat me pam, rani irapw nəgkiariien amasan fwe ikin, məpwəh nehekiriien. In raməvisau, mamousari mə trivi irəha həuvehe mhəni nīpərhiēnien ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ⁹ Mətə nərmama nepwin kənkəpwənraha riskai. Həpwəh niniēn nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvənhi, mamhəni ərəha suatuk səvəi Iesu ia nəmri nərmama me fwe nəkwai nimwəfwaki. Ro pen Pol rəpwəh irəha, muvehi nərmama me səvəi Iesu, mamhəuvən irəha min. Ia nəpīn me pam ramahatən nərmama me fwe ia nəkwai skur riti kani mə Skur səvəi Tiranās. ¹⁰ Pol ramahatən nərmama me iamīnhi irə meste nuk kəru. Ro pen nərmama me pam fwe profens Esia, nəkur Isrel mīne nəkur Kris, hərəgi nəgkiariien səvəi Iərimənu.

¹¹ Ia nəpīn me ripik Kumwesən rauvei pen niskaiien m Pol, nənə Pol ramo nīmətēn me nepwin ropəiti. ¹² Nərmama me həkēki raka nīpəri tinari me sə Pol rirai raka niseseien irə uə tinari me sə rīnarkahu raka i, həuvehi, mhəuvən mhəmri pen ia nərmama səməme nemhəien rarə ia nīrəha. Nənə nemhəien me səvənraha haraka ia nīrəha. Nənīmwin ərəha me həier ia nīrəha.

Tini Skeva me

¹³⁻¹⁴ Nəmə Isrel me nepwin irəha pam sefen. Irəha nīpwənəti pris asori anan riti səvəi nəkur Isrel nəghin nə Skeva. Ia nəpīn me kamhəuvən ia kwopun me, mamhəkoui irapw nənīmwin ərəha me ia nərmama. Nəpīn riti hənūə tuhəkoui irapw irəha ia nəghi Iesu Iərimənu. Ro iamīnhi irə həuvən mhərer ia nəmri iərmama riti nənīmwin ərəha rarə irə, həni pen ti nənīmwin ərəha i mə, “Kimaha iahəni pehe tukw ik i ia nəghi Iesu, iəmə naha Pol raməvisau i, tikier ia iərmama i.”

¹⁵ Mətə nənīmwin ərəha rini pen ti nīrəha i mə, “Iakukurən Iesu, mukurən mwī Pol. Mətə kimiaha nisiməme i?” ¹⁶ Nənə iəmə naha nənīmwin ərəha ramarə irə rivə pen ia nīrəha. Nəgsen rasori məpi raka nəgsenraha pam. Ramousi irəha. Nənə irəha hap raka ia nimwə naha. Tinari səvənraha ruvəiwən. Nīpwənraha rəpəruəpəruə.

¹⁷ Nəkur Isrel me pam mīne nəkur Kris me pam səməme kamharə ia Efesas hərəgi nəvisaiien səvəi noien naha. Nəpīn hərəgi, həkəkir asori. Nənə nərmama me həuvehi utə nəghi Iesu Iərimənu rutə mwī. ¹⁸ Nərmama səməme həni nīpərhiēnien ia Iesu həkəkir həuvehe mamhəni pui noien ərəha me səvənraha ia nəmri nərmama me. ¹⁹ Nepwin ia nīrəha səməme hənəmo nahak fwe kupwən həkēki nəkukuə me səvənraha səvəi nahak, mhəkēki mhəuvehe, mhəuvani ia nəmri nərmama me pam. Nənə nərmama me həvsini nəmri nəkukuə me naha, mhətə mə rutə pik. ²⁰ Ro iamīnhi irə nəgkiariien səvəi Iərimənu riskai pik muviris mamevən.

Nurigrigien asori fwe Efesas

²¹ Kurirə ia narimnari me naha, Pol rerin ramrhi mə trəpi simwin ia profens mi naha Masetonia mīne Akaea, mevan fwe Jerusalem. In rini mə, “Nəpīn takevən raka fwe Jerusalem, takaməkēkēki mətōni mwī Rom.” ²² In rərhi pen Timoti mīne Erastas, iəmə mi sə krouasitu irə, krouevən fwe Masetonia. Mətə in rarə ouihī a mwī fwe ia Esia.

²³ Ia nəpīn naha krukwmēn naruagənien riti fwe Efesas ti Suatuk səvəi Iesu. ²⁴ Iərmama riti nəghin nə Temetrius. In iərmama sə ramo narimnari me ia silva. Ia nəpīn me ramo nimwə ouihī me ia silva, mauvnhī nimwəfwaki səvəi kumwesən eikuə riti. In pran kani mə Atemis. Temetrius mīne nərmama me səməme kamhowok irəha mīn kamhəmri pen nəmri nari ia nimwə ouihī me naha, mamhəuvehi mane asori me irə. ²⁵ Nəpīn riti Temetrius roeite nərmama me pam səməme kamho narimnari me ia silva. In rini pen ti nīrəha i mə, “Nərman, hiəuvəkurən raka mə kitaha saməuvehi mane asori ia wok i səkitaha. ²⁶ Kimiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səvəi iəmə naha Pol, mhənətə raka narimnari me naha in ramo. Ripko mhə ia taon əpa i Efesas, mətə ipaka rukuraw pam ia profens i Esia, in ravi nərmama me həkəkir həpwəh nətərigien səvənraha, mhəkurirə in. In rani mə nənīmwin kumwesən me i nərmama kamho ia rəginraha ripko mhə irəha kumwesən pərhiēn me. ²⁷ Kitaha tsaməkēkēki mhəsiari kamo Pol ro nərmama həni ərəha wok i səkitaha. Rukurən noien mwī nərmama hətə ərəha nimwəfwaki səvəi kumwesən asori səkitaha Atemis. Nənə pəpim nəpīn riti rukurən nuvehi rakaiēn nəhag naha Atemis, mo ruvehe mo nəri auər a i. Mətə nərmama me pam ia Esia mīne ia kwopun me pam ia tiprənə i kamhəfwaki m prən i.”

²⁸ Nəpīn nərmama me hərəgi nəgkiariien naha, niēmaha rəpi pik irəha. Həskəmter, mənəmhəkweīn asori, mə, “Səgnəgini Atemis, kumwesən səvəi nəkur Efesas.” ²⁹ Nərəhəien

nəha raiu mevən meste kwopun pam ia taon nəha. Nərmama me haiu, mhəuvən, mhəkwətəmhiri Kaius mine Aristakas, iəmə Masetonia mi nəha kamharavən pəri irəhar Pol. Həkwətəmhiri irau, mhəvi irau, mhəuvən fwe kwopun asori riti kamrai sun nəgkiariien ikin. ³⁰ Pol rokeikei mə trevən ia reri nərmama məgkiari, mətə nərmama me səvai Iesu həkəsəni mhə. ³¹ Nəmə asori me nepwin mwī səvai Esia, səməme həukurən amasan Pol, hərhi pen nəgkiariien min, mamhase in mə trəpwəh nevanien fwe kwopun nəha kamrai sun ikin.

³² Fwe nəkwai kwopun nəha kamrai sun ikin, nurigrigien asori. Nərmama kamhəkwein əpwəmwis. Nepwin kamhəni nəgkiariien riti, nepwin kamhəni əpə. Irəha həpik həreirei mə hənousəsīmwin irəha me ti nəfe. ³³ Ia nəpin nəha nəkur Isrel həruī irapw iərmama riti nəghin nə Aleksanta. Nərmama nepwin hətoni, həni pen tukwe in mə trəgkiari. Nəpin Aleksanta riskəmter ia nəmri nərmama me pam, ruvehi utə əgin, mokeikei mə trini irapw nəgkiariien səvai nəkur Isrel. ³⁴ Mətə nəpin nərmama me hətə sas Aleksanta mə in iəmə Isrel, irəha pam kamhəkwein əpwəmwis, rerinraha kuatia a, mamhəni mə, “Səgnəgini Atemis, kumwesən səvai nəkur Efesas. Səgnəgini Atemis, kumwesən səvai nəkur Efesas.” Irəha kamhəkwein əpwəmwis iəminhi mhəuvehi aə kəru.

³⁵ Kurirə irə iəmə asori riti səvai Efesas riskəmter minise irəha. Nəpin həuvehe mhafafa, in rini mə, “Nəmə Efesas, nərmama me pam həukurən mə nimwəfwaki səvai kumwesən asori nəha Atemis ramərer ia taon i səkitaha. Kitaha i nəkur Efesas samətui amasan tukwe. Samətui amasan mwī ti kərpwəh ikinan nəha riməukrutə ia nimagouagou meiwaiu pehe. ³⁶ Iərmama riti riwən ko ripkini mhə mə iakameikuə. Ro iəminhi irə kimiaha tihəməkeikei mhafafa, mhəpwəh noien nari riti kurirə tihəmisə irə. ³⁷ Kimiaha iəməuvehi iəmənni nəha, mhəuvehe ia kwopun i. Mətə irau kroupkakes mhə nari riti ia nimwəfwaki riti səkitaha, rouəpwəh nini ərhəhəi Atemis, prən nəha in kumwesən səkitaha. ³⁸ Trini minuə Temetrius mine nərmama səməme kamhowok irəha min hənətə nəri ərhəha riti iərmama riti rino, pwəh həuvən fwe nimwə me nəha kaməkiri nəgkiariien ikin. Nimwə me nəha kamhəkweg a. Nəmə asori me səməme kamhəkiri nəgkiariien irəha fwe ikin. ³⁹ Mətə trini minuə hiokēikei nari riti mwī, tihəməkeikei mheitenhi nəpin nəha nəmə asori me kamhousəsīmwin irəha me irə. Ia nəpin nəha tihəmri amasan. ⁴⁰ Kitaha tsaməsiari, kamo tukini mə samərui loa ipwet, mamhərəkumwen nərəhəien asori. Nənə tsəfni ia nəmri nəmə asori me? Nəgkiariien səkitaha riwən tsəni mə səfo mamho nurigrigien asori i.” ⁴¹ Nəpin iəmə asori nəha rini pam nəgkiariien nəha, rərhi pen nərmama me kamhəuvən.

20

Pol revən fwe profens mi nəha Masetonia mine Akaea

¹ Nəpin nurigrigien asori nəha rineiwaiu, Pol rəkwein nərmama me səvai Iesu həuvehe rəvəhəg minraha. Nəpin rəvəhəg pam minraha, rəsəkir minraha, mier, mamevən fwe Masetonia. ² In ramevən ia kwopun me ia profens nəha, mamini nəgkiariien me ripik, maməvəhəg m nərmama me səvai Iesu fwe ikin. Kurirə irə in ruvehe ia profens nəha Akaea. ³ Pol ruvehi məkwə kahar fwe ikin. Nəpin rinaməpnəpənə mə trəputə ia nitətə riti, mevən fwe profens nəha Siria, in riregi mə nəkur Isrel hənərai sun mə tuhousi əpune in ia nəkwai nitətə nəha. Ro pen in rəpwəh, mini mə in travən a məpi simwin ia profens nəha Masetonia ti nigrigien mevən fwe Siria. ⁴ Nərmama nepwin mwī həkurirə in: Sopata, tini Piras iəmə Perea; mine Aristakas irau Sekantas, iəmə Tesalonaeka mi; mine Kaius iəmə Tepe, irau Timoti; mine iəmə Esia kəru nəha Tikikas mine Trofimas. ⁵ Irəha nəha həkupwən mhəuvən mamheitenhi kimaha fwe Troas. ⁶ Nəpin nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə rukurau, kimaha iahəputə ia nitətə riti mhəier ia Filipae. Nəpin krirum rukurau, nənə iahəuvən mheste irəha fwe Troas, mamharə fwe ikin mhəuvehi nəfwakien kuatia.

Pol ramo navənien səvənhi sampam fwe Troas

⁷ Ia Sapat riti, ia nəpin, kimaha iahousəsīmwin kimaha me mə tahəkwsen bred. Pol ramahətan nərmama me. Ti nəri nə mə trakwakwi rəpwəh irəha, rəgkiari əpwəmwis meste kurkwai nəpin. ⁸ Kimaha iahousəsīmwin kimaha me ia nəkwai nimwə ia kwopun riti fwe irənhə. Ia kwopun nəha laet me ripik rauək. ⁹ Təmaruə riti nəha ikin. Nəghin nə İutikas. Raməkure utə ia ruel winto. Nəpin Pol raməgkiari pik mamevən, napriien ruvehi təmaruə nəha. Ravi kəviəmu, mīmwei irapw fwe ia stori kahar, meiwaiu mouini. Nərmama me heiwaiu mə tuhəuvehi utə, mətə ruvamhə. ¹⁰ Mətə Pol reiwaiu irapw, minimwi nukurhun mi ia nikaren, mərəui əmwesi, mini mə, “Tihəpwəh niregiiən rərəha, in ruvəmiru mwī.” ¹¹ Kurirə ikin, nəpin Pol rutə mevən mwī fwe irənhə, rəkwsen bred, maməni pəri nari irəha

mɪnraha. In rægkiari mwi meste rinamran, mæpwəh irəha mamevən. ¹² Nənə irəha həiri tamaruə nəha lutikas, mamhəwəh fwe ia rukwənu. Rerɪnraha ragien mæ in ruvəmɪru mwi.

Irəha həier ia Troas mhəuvən fwe Maelitas

¹³ Pol rokeikei mæ travən a, mukurau parei, mevən fwe taon nəha Asos. Ro iamɪnhi irə in rərhi pen kimaha iahəputə ia nitətə, mhəkupwən irə, mhəuvən, mamheitenhi in fwe ikin. ¹⁴ Nəpin in rier pehe tukumaha fwe Asos, rəputə ia nitətə kimaha mɪn, nənə iahəuvən fwe taon nəha Mitulen. ¹⁵ Kini rakwakwi irə iahəier ia kwopun nəha, mhəuvehe, mhaiu iruə ia tənə əmwəris nəha Kios. Nəpin kuatia rukurau, iahəuvehe ia tənə əmwəris nəha Samos. Nəpin kuatia mwi rukurau, iahəuvehe ia taon nəha Maelitas. ¹⁶ Kimaha iahaiu iamɪnhi irə ti nəri nə mæ Pol riməni mæ tahəkukurau iruə mhəpwəh nuvareien fwe Efesas. Rəpwəh nokeikeien mæ trouaha nəpin səvənhi fwe profens nəha Esia, ti nəri nə mæ in rəwənən akwauakw mæ trukupwən mapirapw fwe Jerusalem kurirə nəpin asori nəha Pentekos.

Pol rəvəhaq m elta me səvai nəfwakiiən fwe Efesas

¹⁷ Nəpin kimaha iahəuvarei fwe Maelitas, Pol rərhi pen nəgkiariien revən fwe Efesas, mərəs elta me səvai nəfwakiiən mæ tuhəuvehe mhətə in. ¹⁸ Irəha həuvehe, nənə Pol rini pen ti nirəha i mæ, “Kimiaha hiəuvəkuren raka mæ iakinəfarə irə kitaha m kimiaha fwe iakiməuvehe ia Esia meste iakəpwəh kimiaha mamevən. ¹⁹ Iakamo wok səvai Iərimənu, mɪpkəfiəutə mhə iou. Ia nəpin me nise nənimek ramaiu tukumiaha. Ia nəpin me iakamregi ramərəha, ti nəri nə mæ nəkur Isrel hanuə tuhousi əpune iou. ²⁰ Kimiaha hiəkuren mæ iapəkəkwafə mhə ia nəgkiariien me nəpwɪn sə tuhasitu ia kimiaha. Mətə nəpin iakaməvisau uə iakamahatən kimiaha ia nəmri nərmama me uə ia nəkwai nimwə me səkimiaha, iakani irapw pam tukumiaha. ²¹ Iakaməvisau pen pəri m nəkur Isrel mine nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel mæ irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha, mhəuvehe ti Kumwesən, nənə mhahatətə ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha.

²² Nənə hətə ro. Təkwtəkwni nəha iakamevən fwe Jerusalem, ti nəri nə mæ Nənɪmwɪn Ikinan raməkeikei miou. Iou iakreirei nəfe treste iou ia kwopun nəha. ²³ Mətə in a i iakukurən. Ia taon me pam sə iakamevən ikin, Nənɪmwɪn Ikinan ramahatən amasan iou, mamini mæ tukousi iou, kuvehi puvnimwə iou ia kalapus. ²⁴ Mətə iou iakətəni mæ nimɪruien səiou ro nəri auər a tukw iou. Iapktərig pik mhə i. Iakokeikei a mæ takeste nusvenhi suatuk səiou, mo sampam ia wok nəha Iesu Iərimənu ruvei pehe miou. In rini mæ takaməkeikei mɪni irapw ti nərmama nəgkiariien i sə raməvisau namasanien səvai Kumwesən.

²⁵ Nənə hətə ro. Təkwtəkwni nəha iakukurən mæ kimiaha pam i səməme iakuvəkurau raka ia nimwrhenimiaha, məvisau nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə m kimiaha, tihəpkətə mhə mwi nənimek ia nəpin riti. ²⁶ Ro pen ia nəpin i ipwet iakani irapw tukumiaha i mæ trini mɪnuə Kumwesən rərpwɪn noien ərəha me səkimiaha, ramarə ia kimiaha. Iou iakiwən ia kimiaha, ²⁷ ti nəri nə mæ iapəkəkwafə mhə nari riti tukumiaha. Iakuvəni irapw pam narimnari me Kumwesən rokeikei. ²⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhətə amasan kimiaha me, mamhətə amasan mwi sipsip me pam səməme Nənɪmwɪn Ikinan rɪnəmri pehe ia rəgimiaha. Tihaməkeikei mhəiri amasan nakalasia me səvai Kumwesən, ti nəri nə mæ in rɪnərəku raka irəha ia niten. ²⁹ Iakuvəkuren raka mæ nəpin takaraka ia kimiaha, nərmama me nəpwɪn həmwhen ia kuri ərpmɪn me tuhəuvehe ia rerimiaha, mhəripwi kimiaha nərmama me səvai Iesu, rəmwhen mæ kimiaha sipsip me. ³⁰ Nənə kimiaha i nərmama nəpwɪn tuhəskəmter, mheikuə mæ tuhəvi raka nərmama me səvai Iesu, həuvən mhəkurirə ia nirəha. ³¹ Ro iamɪnhi irə, kimiaha tihaməkeikei mhəsiari. Rerimiaha tramrhi mæ nuk kahar iakəpwəh napwisien, mətə ia nəpin mine ia ran iakamahatən kimiaha kuatia kuatia. Nise nənimek ramaiu tukumiaha.

³² Təkwtəkwni nəha iakaməmri pen kimiaha ia rəgi Kumwesən. Rerimiaha traməkeikei mamrhi nəgkiariien sə raməvisau namasanien səvənhi. Nəgkiariien nəha rɪskai, mukuren nərpwi əknekimien kimiaha, muvei pehe narimnari amasan me səməme Kumwesən riməni mæ truvei pen m nərmama me səvənhi. ³³ Rerik rɪpkakres mhə mane uə tinari səvai iərmama riti. ³⁴ Kimiaha hiəuvəkuren raka mæ iou iakinowok ia rəgik mæ takuvehi narimnari me səvai narəien səiou mine səvai iou me nəpwɪn. ³⁵ Ia noien me pam səiou, iakamahatən kimiaha mæ kitaha tsaməkeikei mhəmwrw iamɪnhi irə, mamhasitu ia nərmama həkiskai mhə. Reritaha traməkeikei mamrhi nəgkiariien i səvai Iesu Iərimənu. In riməni mæ, ‘Nəriariien nari ramasan pik məpi raka nuvehien a nari.’ ”

20:16: 2Tim 1:15 **20:17:** Wok Me 18:21 **20:18:** Wok Me 18:19, 19:10 **20:19:** Wok Me 20:3 **20:22:** Wok Me 19:21 **20:23:** Wok Me 9:16, Wok Me 21:4,11 **20:24:** Wok Me 21:13, 2Tim 4:7 **20:26:** Wok Me 18:6
20:28: 1Tim 4:16, 1Tes 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15, Jon 10:12 **20:30:** 1Jon 2:19 **20:31:** Mak 13:37, Wok Me 19:8,10, 1Tes 2:11 **20:32:** Wok Me 26:18 **20:33:** 1Saml 12:3, 1Kor 9:11-12 **20:34:** Wok Me 18:3, 1Tes 2:9
20:35: Mat 10:8

³⁶ Nəpɪn Pol rəgkiari pam, rɪnɪmwi nukurhɪn mi, məfwaki irəha mɪnraha. ³⁷ Irəha pam hasək, məhəkwtamhɪri Pol, məhakei mɪn. ³⁸ Rerɪnraha rəpou pɪk tɪ nəgkiariien nəha rɪmənɪ mə tuhəpkətɔni məhə mwi nənimen. Nənə havən pəri irəha mɪn, məhəvən rəməvən ia nɪtətə.

21

Pol revən fwe Jerusalem

¹ Kimaha iaahasəkɪr raka mɪnraha, məhəputə ia nɪtətə, məhəier, nənə məhəvən atukwatukw ia tənə əmweris nəha Kos. Kɪni rakwakwi irə, ia həvən ia tənə əmweris nəha Roj. Nənə ia həier ia kwopun nəha, məhəvən ia taon nəha Patara. ² Ia kwopun nəha iahtəni nɪtətə rɪti rɪnamevən fwe tənə Fonia. Nənə ia həputə irə, məhəier, ³ məhəvən məhəste iahtəi pən məhtəni tənə əmweris nəha Saepnas. Nənə ia həukurau ia nɪkaren saot, məhəvən fwe profens nəha Siria, nənə məhəiwaiu pehe ia taon nəha Taea. Nɪtətə səkɪmaha rərər ia kwopun nəha, tɪ nəri nə mə tukpeki pəri kago səvənhi fwe ikɪn. ⁴ Kimaha ia həvərei, məhəvən məmhtəui nərmama me səvəi Iesu. Məhtəni irəha, nənə Nənɪmwin Ikinan ro irəha htəni nəfə tuko ia Pol fwe Jerusalem. Ro pən irəha hənɪ pən tɪ Pol i mə trəpwəh nəvənien. Iaharə fwe Taea kɪmaha mɪnraha meste nəfwakɪien kuatia. ⁵ Nəpɪn səkɪmaha sampam təhəier irə ia həvəvei suatuk səkɪmaha məm həvən, nərmən me pam irəha nɪprən me səvənraha mɪne nəkwərəkəwərha me səvənraha havən kɪmaha mɪnraha. Ia həier ia taon, məhəvən fwe nɪpəkɪr. Nənə ia kwopun nəha, ia hənimwi nukurhumaha məfwaki. ⁶ Nəpɪn ia həsəkɪr raka m kɪmaha me, ia həputə ia nɪtətə, məhəier. Nənə irəha hərərig məhəvən fwe imwənraha.

⁷ Nɪtətə səkɪmaha rier ia Taea, maiu, muvehe ia taon nəha Toleme. Nənə ia həvərei, məhəvən məhtəni piəvtaha me fwe ikɪn, məharə kɪmaha mɪnraha nəpɪn pekɪn. ⁸ Kɪni rakwakwi irə, ia həputə mwi ia nɪtətə, məhəier, məhəvehe ia taon nəha Sisaria. Ia həvərei, məhəvən mɪmwə ia nɪmwə səvəi Filip, iərmama rɪti sə raməvisau irəpw nəgkiariien amasan. In rɪti ia nərmən me nəha irəha pam sefen. Fwe kupvən əposol me hənərpwi rəgɪnraha ia nɪrəha mə tuhasitu ia nɪrəha. ⁹ Iaharə kɪmaha mɪn. ⁹ Səvənhi prən ouihɪ me kefa. Həpkesi pən məhə ihɪ iərmən. Ia nəpɪn me kəmhənɪ irəpw nəgkiariien sə raku pən tɪ Nənɪmwin Ikinan.

¹⁰ Kimaha ia harə məhəste nəpɪn kahar uə kefə ia kwopun nəha, profet rɪti nəghɪn nə Akapus ruku pən fwe Jutia məiwaiu pehe ¹¹ mətə kɪmaha. Nənə in ruvehi kətəti səvəi Pol, mərihi atukw a rəgɪn mɪ mɪne nɪsun mɪ irə, nənə mɪni mə, “Nənɪmwin Ikinan rani mə, ‘Nəkur Isrel fwe Jerusalem tuhərihi ia mɪnhi iərmama sə səvənhi i kətəti, nənə məhəvəvei pən in ia rəgɪ nərmama rɪpko məhə irəha nəkur Isrel.’”

¹² Nəpɪn ia hərəgɪ nəgkiariien nəha, kɪmaha mɪne nərmama ia kwopun nəha ia hasək, məm həres Pol mə trəpwəh nutə penien fwe Jerusalem. ¹³ Mətə Pol rɪni mə, “Rəfo hiamasək ia mɪnhi irə, məmho reri k raməkwəpɪr? Ia kɪnəpnəpənə raka mə tukərihi iou ia mɪnhi. Mətə rɪpko məhə in əpa nəha. Trɪni mɪnuə kousi əpune iou fwe Jerusalem tɪ nəghɪ Iesu Iərimənu səkɪtaha, ia kɪnəpnəpənə raka.” ¹⁴ Nənə nəpɪn iahtə mə kə ia həpkɪnise məhə in, ia həpwəh, nənə məhənɪ mə, “Pwəh tuko rəmwhən Iərimənu rokeikei.”

¹⁵ Kimaha ia harə rəpwəmwis kwopɪti ia kwopun nəha. Nənə kurirə irə ia həpnəpənə narɪmnari me səkɪmaha, nənə məhəier məhəutə pən fwe Jerusalem. ¹⁶ Nərmama nəpwin səvəi Iesu fwe Sisaria həvən kɪmaha mɪnraha, məhəri pən kɪmaha ia həvən fwe nɪmwə səvəi Mɪnason. In iəmə Saepnas rɪti. Rɪməvehe mo in iərmama rɪti səvəi Iesu fwe tui. Kimaha ia həpri fwe nəkwai nɪmwə səvənhi.

¹⁷ Nəpɪn kɪmaha ia həvehe ia Jerusalem, piəvtaha me htə kɪmaha. Rerɪnraha rəgɪen. ¹⁸ Kɪni rakwakwi irə, Pol ruvɪnmwə kɪmaha mɪn mevən mətə Jemes. Elta me səvəi nəfwakɪien irəha mwi fwe ikɪn. ¹⁹ Pol rɪni ramasan tɪ nɪrəha i, mərə mɪni mwi narɪmnari me kuatia kuatia sə Kumwesən rino ia nəpɪn nəha Pol rɪnamowok fwe kwopun me səvəi nərmama rɪpko məhə irəha nəkur Isrel.

²⁰ Nəpɪn irəha hərəgɪ, həgnəgɪni Kumwesən, nənə məhənɪ pən tɪ Pol i mə, “Piəvmaha, ikɪnətə raka mə nəkur Isrel me taosen m taosen həvənɪ raka nɪpərhiənien ia Iesu. Nənə irəha pam həskai tɪ Loa səvəi Moses. ²¹ Irəha həvərəgɪ raka nərmama kəmhənɪ ik mə ikəməvən ia kwopun me səvəi nərmama rɪpko məhə irəha nəkur Isrel, məmahətən nəkur Isrel me pam ia kwopun me nəha mə tuhəpwəh Loa səvəi Moses. Irəha hərəgɪ mə ikamɪni pən tɪ nɪrəha i mə tuhəpwəh nuvehiən nɪnhum m nəkwərəkəwərha me səvənraha uə nesi penien narəlen səkɪtaha nəkur Isrel. ²² Irəha tuhərəgɪ mə ikuvəvehe raka ia kwopun i.

20:36: Wok Me 21:5 **20:38:** Wok Me 20:25 **21:4:** Wok Me 20:23 **21:6:** Wok Me 20:36 **21:8:** Wok Me 6:5, 8:40 **21:8:** Wok Me 6:5 **21:9:** Wok Me 2:17 **21:10:** Wok Me 11:28 **21:11:** Jon 21:18, Wok Me 20:23, 21:33 **21:12:** Mat 16:22 **21:13:** Wok Me 20:24 **21:18:** Wok Me 15:2,13, Kal 1:19 **21:19:** Wok Me 15:12
21:20: Wok Me 15:1,5 **21:21:** Wok Me 16:3, Kal 2:3

Ro iamñhi irā, kitaha tsəfo irəha? ²³ Tiko nəri kimaha tahəni pehe tukw ik i. Nərman kefə ia kwopun i. Fwe kupwən həuvehi kwəsuahi ia nəmri Kumwesən mamhatuakəm tukwe. ²⁴ Tikuvehi nəmə me i, mo nəfe Loa səvəi Moses rani ti noien kimiaha mınraha hiəmher ia nəmri Kumwesən, muvehi tukwini nəmri narimnari me səvənraha, mo pam, nənə irəha tuhərai nukwənenraha rahatən pen mə natuakəmien səvənraha hənə pam. Ia noien nəha nərmana me tuhətoni mhəukurən mə nəgkiariien me nəha kamini ia niram ro neikuəien i. Ikamesi pen ihi Loa səvəi Moses. ²⁵ Mətə nərmana me nəha kamhəni nıpərhiendien ia Iesu, səməme rıpkə mhə irəha nəkur Isrel, kimaha iahənərhi pen raka nəkukuə riti mınraha, mhəni pen nəkwamaha ti nırəha i. Iahəni mə irəha tuhəpwəh naniien nəveginien sə kiməuvei pen m nənımwı nari me səməme kaməfwaki pen mınraha. Tuhəpwəh naniien netə. Tuhəpwəh naniien nərımıru riti sə kətiri nıpətakinuan remhə, mətə netə raməmak ihi ia nusan. Nərman me tuhəpwəh niri əpnapien nıpran. Nıpran me tuhəpwəh nesi pen əpnapien nərman.”

²⁶ Kını rakwakwi irā, Pol ruvehi nərman me nəha kefə, mevən, minamo nəfe Loa səvəi Moses rani ti noien irəha mınraha həmher ia nəmri Kumwesən. In ruvniwə ia niwə səvəi Kumwesən, mini sas pen ti pris me mə nəpın sefen trukurau, nənə in mine nərman me nəha kefə tuhəmher. Ia nəpın nəha nərman me nəha kefə tuhəuvei pen narimıru me səvənraha kuatia kuatia mə tukousi əpune kuvei pen m Kumwesən.

Nərmana me həkwtəmhiiri Pol

²⁷ İpaka nəpın me nəha sefen həkukurau pam. Nənə nəkur Isrel me nepwın səməme həkuku pen fwe ia Esia hətəni Pol ia niwə səvəi Kumwesən. Nənə nəpın hətəni, həkwtəmhiiri in, mamhərhiərhi nərmana me, ²⁸ mamhəkwein əpwəmwis mə, “Nəmə Isrel, hasitu! İəmə i in i ramahatən nərmana ia kwopun me, mamini ərəha kitaha nəkur Isrel, mamini ərəha mwı loa səkitaha mine kwopun i. Təkwtəkwiini nəha riri nəkur Kris me nepwın həuvniwə pehe i ia nəkwai niwə səvəi Kumwesən. Ia noien nəha in ramo kwopun ikinan i ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən.” ²⁹ (İrəha hənı nəgkiariien nəha ti nəri nə mə fwe kupwən hətəni iəmə Efesas nəha Trofimas ramavən irau Pol fwe ia taon. Rerınraha rırhi mə Pol riri in muvniwə pehe ia nəkwai niwə səvəi Kumwesən.)

³⁰ Nəgkiariien nəha ro nəkur Jerusalem hərə, mhəi mhəuvehe. İrəha həkwtəmhiiri Pol, mhəvi, mhəier irapw ia niwə səvəi Kumwesən. Təkwtəkwiini a pris me hərəpınhə. ³¹ Nərmana me nəha kamhousi Pol mə tuhousi əpune. Ia nəpın nəha nəgkiariien rutə mevən ti iaruagən səvəi Rom sə in rasori ia naruagən me irəha taosen. In rıregi mə nərmana me pam ia Jerusalem kamho nurıgıgıen asori. ³² Təkwtəkwiini a riri naruagən me nepwın səvənhi mine nəmə asori me səvənraha haiu mhəiwaiu ti nərmana me. Nəpın nərmana me hətəni iəmə asori nəha mine naruagən me səvənhi, irəha həpwəh nousiien Pol.

³³ İəmə asori səvəi naruagən me revən ti Pol, mini pen ti naruagən me səvənhi mə tuhəkwtəmhiiri in, mhərihi ia jen kəru. Nənə in rəres pen nərmana me i mə, “Nəfe i iərmana? Rino nəfe?” ³⁴ Nərmana ia nəkuər nəha nepwın kamhəni nəgkiariien riti, nepwın kamhəni səpə. Mətə rəknekın ti iəmə asori səvəi naruagən me ko rıpkregi atukwatukw mhə nari riti ti nəri nə mə nurıgıgıen rasori. Ro iamñhi irā in rini pen ti naruagən me səvənhi mə tuhəuvehi Pol, mhəuvehi, mhəuvniwə ia niwə səvəi naruagən me. ³⁵ Nəpın Pol reste kwopun nəha kavən kautə ikin, naruagən me hərəni in mamhəutə. İrəha ho iamñha irə, ti nəri nə mə nərmana me niemaha raməpi pik irəha. ³⁶ Kamhəkurira ia Pol mine naruagən me, mamhəkwein əpwəmwis mə, “Housi əpune iəmə nəha.”

³⁷ İpaka naruagən me həuvehi Pol mhəuvniwə ia niwə səvənraha, nənə Pol rini pen ti iəmə asori səvəi naruagən me i mə, “Ko iakəgkiari ro mik?”

Mıregi iəmə asori səvəi naruagən me rini mə, “Kwa ikukurən nəgkiariien səvəi nəkur Kris. ³⁸ Rosi ik iəmə İjip nəha fwe kupwən ikrukwmən naruagənien riti kimiaha nəkur Rom, mıri nərman me səməme kamhousi əpune iərmana, irəha pam fo-taosen, hiəuvən fwe kwopun akwesakwes ikin?”

³⁹ Mıregi Pol rini mə, “Rəkəm. İou iəmə Isrel. İakinətui fwe profens nəha Silisia ia taon nəha Tasas. İou sitisen riti səvəi taon asori nəha. İakase ik mə ko ikəsəni ro iou iakəgkiari m nərmana me nəha.”

⁴⁰ İəmə asori səvəi naruagən me rəsəni Pol. Nənə Pol rərər nəha kavən kautə ikin, muvehi utə rəgin, mıripwi tete nərmana me. Nəpın irəha həuvehe mhafafa, rəgkiari mınraha ia nəgkiariien Hipru, mini mə,

22

Pol rini irapw nægkiariien sævænhi ti nækur Isrel

¹“Tata me mine piak me, hætærig ro iou, pwäh iakini irapw nægkiariien sèiou tukumiaha i.”
²Næpin iræha hæregi Pol ramægkiari minraha ia Hipru, nægkiariien ihi sævænraha, hæuvehe mhafafa mwi.

Nænæ in rinamini mæ, ³“Iou iæmæ Isrel. Iakinætui fwe Silisia, ia taon næha Tasas, mætæ iakimæpwinari ia taon i Jerusalem me skur ia skur sævai iahatæn næha Kamaliel. In rinahatæn iou ia loa sævai kaha kupwæn me sækitaha mæ takesi pen atukwatukw. Ia næpin næha iakiskai mæ tako narimnari me sëmæme Kumwesæn rokeikei ræmwhen ia kimiaha ia ipwet mine. ⁴Fwe kupwæn, iakamometæ nærmama me næha sëmæme kamhesi pen Suatuk sævai Iesu. Iakamækwætæmhiri iræha, næri auær a mæ nærman uæ nipran, mauvehi puvnmwæ iræha ia kalapus mæ tukousi æpune iræha. ⁵Pris asori anan mine næmæ asori me sækitaha nækur Isrel tuhæni mæ iakani pærhien. Næpin riti iakimæuvehi nækukuæ me sævænraha hæmærai m piævtaha me fwe Tamaskes. Iakier, mamevæn ia kwopun næha mæ takækwætæmhiri nærmama me sævai Iesu, mærihi iræha ia jen, miri iræha mirærig, muvehe mwi ia Jerusalem mæ tukousi iræha.

⁶Ia næpin næha iakinæuvehe ipaka ti Tamaskes, ipaka kurkwai næpin ia ran, tækwætækwuni a nukuraanien asori ruku pen ia nimæagouagou, mæhiæpwin iou. ⁷Iakimwei irapw ia tiprænæ, miregi reri iærmama riti rini pehe tukw iou i mæ, ‘Sol, Sol, ræfo ikamometæ iou?’

⁸Miregi iakini mæ, ‘Iæmæ asori, ik sin i?’

Miregi rini pehe tukw iou i mæ, ‘Iou Iesu, iæmæ Nasaret sækamometæ.’ ⁹Nærmama kimaha minraha hætæni nukuraanien næha, mætæ hæpkregi amasan mhæ næfe næha reri iærmama næha rani pehe tukw iou i.

¹⁰Nænæ iakæres pen in i mæ, ‘Iærimænu, takæfo næha tækwætækwuni?’

Miregi iærimænu rini pehe tukw iou i mæ, ‘Tikærer, mevæn fwe Tamaskes. Iærmama riti fwe ikin trini pehe tukw ik i narimnari me pam i Kumwesæn ruværfi raka mæ tiko.’ ¹¹Ia næpin næha ko iapkætæ mhæ nari, ti næri næ mæ nukuraanien sæ ramæhiæpwin iou ramæhiæpwi pik. Ro pen nærmama kimaha minraha hæuvehi rægik, mhæiri iou, mhæuvæn fwe Tamaskes.

¹²Ia kwopun næha iærmama riti næghin næ Ananæas. In iæmæfwaki riti ramsiai Loa sækitaha. Nækur Isrel me pam sëmæme kamharæ fwe Tamaskes kamhæni amasan in. ¹³In ruvehe mærer ipaka tukw iou, mæni pehe tukw iou i mæ, ‘Sol, piak, tiko mætæ nari.’ Tækwætækwuni a mwi iræ, iakætæ nari, mæti pen mætoni in.

¹⁴Nænæ in rini mæ, ‘Kumwesæn i sævai kaha kupwæn me sækitaha rinærpwi raka rægin ia niram, mæni mæ tikamækeikei mukuræn narimnari me sæ in rokeikei, mætoni Iæmæ Atukwatukw næha sævænhi, nænæ miregi rerin atukwatukw rægkiari. ¹⁵Ro iamænh iæ, ik tikuvehe mo iærmama riti sævænhi. Tikamækeikei mævisau irapw m nærmama me pam narimnari me sæ ikinætoni miregi. ¹⁶Tækwætækwuni næha, ikameitenhi næfe? Øskæmter, mo paptæes. Tikæfwaki m Iesu, pwäh in raikuas raka næræhæien me sæim.’

¹⁷Næpin iakæræg muvehe mwi ia Jerusalem, iakævan mamæfwaki ia nimwæ sævai Kumwesæn. Nænæ iakætoni vison riti. ¹⁸Ia vison næha iakætæ Iærimænu ramægkiari pehe miou mæ, ‘Tikap akwauakw, mier ia Jerusalem. Nærmama me i tuhæpkregi mhæ nægkiariien sæim næpin ikævisau irapw iou minraha.’

¹⁹Miregi iakini mæ, ‘Iærimænu, iræha hæukuræn amasan iou mæ fwe kupwæn iakamevæn fwe nækwai nimwæfwaki me pam sævai nækur Isrel, mamækwætæmhiri nærmama sëmæme kamhæni nipærhienien ia niram. Iakamousi iræha, mauvehi puvnmwæ iræha ia kalapus. ²⁰Stifen, iærmama sæ ramævisau irapw ik, næpin nitæn rinaiu iræ, iou mwi iakamærer ia kwopun næha, mamæti ti karkahu me sævai nærmama sëmæme kamhækwi æpune in. Rerik rægien a ti næfe næha kamho.’

²¹Mætæ Iærimænu rini pehe tukw iou i mæ, ‘Tiko mier. Takæthi pen ik ikevæn ti nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel.’”

²²Nærmama me kamhætærig amasan ia Pol, mætæ næpin hæregi nægkiariien næha, hægkiari asori, mhæni mæ, “Hæuvehi raka iæmæ næ, mhousi æpune! Tihæpwäh næpwæhien in rimæru!”

²³Iræha kamhækwein æpwæmwis, mamhærarki æpnæpen tinari me sævænraha mamhærarki utæ nimækwurur. ²⁴Ro iamænh iæ iæmæ asori sævai naruaagæn me rini pen ti naruaagæn me sævænhi mæ tuhæuvehi Pol, mhæuvehi mhæuvnmwæ ia nimwæ sævai naruaagæn me. In rini mæ tuhamækeikei mhærisi in pwäh rini irapw mæ ræfo nærmama me kamhækwein æpwæmwis pen iræ iamænh iæ. ²⁵Naruaagæn me hærihi tærihi Pol mæ tuhærisi. Iaruaagæn riti sæ ramærer ipaka in rasori ia naruaagæn me iræha hantret. Pol rini pen tukwe in mæ, “Noien i hiamo

22:3: Wok Me 5:34, Rom 10:2 22:4: Wok Me 8:3, 22:19 22:16: Wok Me 2:21 22:18: Wok Me 9:29-30

22:19: Wok Me 8:3, 26:9-11 22:20: Wok Me 8:1 22:21: Wok Me 9:15, 13:2 22:22: Wok Me 21:36 22:25:

Wok Me 16:37

ratukwatukw ia loa sɔvɔi nɛkur Rom uɔ rekɛm? Hiɛnuɔ tihɛrisi sitisin riti sɔvɔi Rom, mɛtɛ kipkɛtɛ raka mhɛ nari riti rɛrɛha rino.”

²⁶ Nɛpɛn iaruaɔɔn nɛha riɛregi nɛgkiariien nɛha, revɛn ti iɛmɛ asori sɔvɛnhi, mini pen tukwe in mɛ, “Nɛfɛ nɛha ikamɔ? Iɛmɛ nɛha in sitisin riti sɔvɔi Rom.”

²⁷ Ro pen iɛmɛ asori sɔvɔi naruagɔn me revɛn ipaka ti Pol, mini pen tukwe in mɛ, “Ni amasan ro tukw iou i mɛ pɛrhien ik sitisin riti sɔvɔi Rom?”

Miregi Pol rini mɛ, “Ouɛh.”

²⁸ Miregi iɛmɛ asori sɔvɔi naruagɔn me rini mɛ, “Rɛfo? Iou iakinɛrɛku mane asori mɛ takuvehe mo iou sitisin sɔvɔi Rom.”

Miregi Pol rini mɛ, “Mɛtɛ nɛpɛn iakinɛtui irɛ iou sitisin sɔvɔi Rom.”

²⁹ Ia nɛpɛn a mwi nɛ naruagɔn me sɛmɛme hɛnɛrer ipaka mɛ tuhɛrisi Pol, irɛha hɛhekɛr, mharaka irɛ. Nɛnɛ iɛmɛ asori sɔvɛnrɛha, in mwi rehɛkɛr, ti nɛri nɛ mɛ rɛtɛ mɛ Pol in sitisin riti sɔvɔi Rom, mɛtɛ rinɛrihi tɛrini in ia jen.

Pol rɛrer ia nɛmri nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel

³⁰ Mɛtɛ iɛmɛ asori sɔvɔi naruagɔn me rokeikei mɛ triregi atukwatukw nɛgkiariien nɛha mɛ nɛkur Isrel kamhɛni ɛrɛha Pol ti nɛfɛ. Kini rakwakwi irɛ rɛrhi pen nɛgkiariien revɛn ti pris asori me mine nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel mɛ tuhamɛkeikei mhousɛsimwin irɛha me. Kurirɛ irɛ rini pen ti naruagɔn me sɔvɛnhi mɛ tuhɛfi raka rɛginraha ia Pol. Nɛnɛ ruvehi Pol, mevɛn, rɛrer ia nɛmri nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel.

23

¹ Ia nɛpɛn nɛha Pol rɛti pen mɛtoni nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel, mini mɛ, “Piak me, fwe kupwɛn meste pehe ipwet mine iakamarɛ, mamousari mɛ rerik tramasan mɛmher ia nɛmri Kumwesɛn.” ² Nɛpɛn Pol rini iamɛnhi, pris asori anan Ananaeas rini pen ti nɛrmama sɛmɛme kamhɛrer ipaka ti Pol mɛ riti trɛpwi tɛrhun. ³ Riti ia nirɛha ro, nɛnɛ Pol rini pen ti pris asori anan i mɛ, “Kumwesɛn trɛpwi ik. Ikɛmwhɛn ia nikare nimwɛ kuvrɛhɛkin ia prikis. Kahakwi amasan iruɛ ia prasta, mɛtɛ fwe imwɛ rimɛrmɛru. Rafo ikamɛkure mɛ tikɛkɛri iou ti nɛtoniien mɛ iakamesi pen Loa sɔvɔi Moses uɔ rekɛm, mɛtɛ ikamɛrui loa nɛha, mamini mɛ riti trɛpwi iou?”

⁴ Miregi nɛrmama ipaka ti Pol hɛni mɛ, “Rɛfo ikamɛski pris asori anan sɔvɔi Kumwesɛn?”

⁵ Miregi Pol rini mɛ, “Piak me, sori. Iapkurɛn mhɛ mɛ in pris asori anan. Kimɛrai pen ia Nɛkukuɛ Ikinan mɛ ‘Tikɛpɛwɛh nini ɛrɛhɛien iɛmɛ asori sɛkimiaha.’”

⁶ Pol ruvɛukurɛn raka mɛ nɛrmama ia nousɛsimwinien nɛha sɔvɔi nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel nepwin Satusi me mine nepwin Farisi me. Ro iamɛnhi irɛ rɛgkiari asori ia kwopun nɛha, mini mɛ, “Piak me, iou Farisi riti. Tata sɛiou mine kaha me sɛiou irɛha mwi Farisi me. Iakamarɛr ia nɛrimiaha ipwet mɛ tihɛkiri nɛgkiariien sɛiou, ti nɛri nɛ mɛ iou iakamɛmri pen ɛknekɛn nɛtɛrigien sɛiou ia nɛgkiariien nɛha sɛkitaha ramini mɛ nɛrmama sɛmɛme hɛuvamhɛ tuhɛtui mwi ia nemhɛien.” ⁷ Nɛpɛn Pol rini iamɛnhi, nousɛsimwinien sɔvɛnrɛha reitehi. Farisi me mine Satusi me hɛnamɛski irɛha me. ⁸ (Irɛha kamhɛski irɛha me ti nɛri nɛ mɛ Satusi me kamhɛni mɛ nɛrmama sɛmɛme hɛuvamhɛ tuhɛpɛwɛh nɛtɛuiien mwi. Kamhɛni mwi mɛ nagelo me mine nɛnimwi nɛrmama me hɛiwɛn. Mɛtɛ Farisi me kamhɛni nɛpɛrhienien ia nirɛha pam.)

⁹ Nɛmɛ asori me ia nousɛsimwinien nɛha nɛgkiariien sɔvɛnrɛha rutɛ pik. Nahatɛn me nepwin sɔvɔi Loa, irɛha mwi Farisi me, hɛskɛmter, mamhɛni irapw skai mɛ, “Kimaha iahɛtoni mɛ noien ɛrɛha riwɛn ia iɛmɛ i. Rosi nɛnimwin riti uɔ agelo riti rɛgkiari min uɔ?” ¹⁰ Navisɛien sɔvɛnrɛha ruvehe masori. Hɛnamousi irɛha me. Nɛpɛn iɛmɛ asori sɔvɔi naruagɔn me rɛtoni, rehɛkɛr mɛ irɛha tuhousi Pol mheitehi nɛpwrɛn. Ro pen rɛrhi pen naruagɔn me sɔvɛnhi heiwaiu irapw mhɛuvehi raka Pol ia rɛginraha, mhɛuvehi mhɛuvɛn fwe nɛkwai nimwɛ sɔvɔi naruagɔn me.

¹¹ Nɛnɛ ia nɛpɛn Iɛrimɛnu rier pen ti Pol, mini mɛ, “Tikɛpɛwɛh nehɛkɛrien. Ik ikuvɛni irapw raka iou ia Jerusalem. Tikamɛkeikei mini irapw mwi iou fwe Rom iamɛnhi.”

Nɛkur Isrel me nepwin hɛrai sun mɛ tuhousi ɛpune Pol

¹² Kini rakwakwi irɛ nɛkur Isrel me nepwin housɛsimwin irɛha me, mhɛrai sun mɛ tuhousi ɛpune Pol. Hɛuvehi kwɛsuahi ia nɛmri Kumwesɛn mɛ tuhɛpɛwɛh nanien nari, mhɛpɛwɛh nɛnimwinien nari riti mhɛste tuhousi ɛpune raka Pol. ¹³ Nɛrmama me nɛha hɛrai sun iamɛnhi irɛha hɛpi raka foti. ¹⁴ Irɛha hɛuvɛn ti pris asori me mine nɛmɛ asori me sɔvɔi nɛkur Isrel, hɛni pen ti nirɛha i mɛ, “Kimaha iahɛuvɛuvehi raka kwɛsuahi ia nɛmri

Kumwesən mə təhpwəh nanien nari mheste tahousi əpune raka Pol. ¹⁵ Ro pen kimiaha mine nəmә asori me səməme kamhəkure ia nousəsimwinien səvai nəmә asori me səvai nəkur Isrel tihərhi pen nəgkiariien revən ti iəmә asori səvai naruagən me. Tihəres pen in mə triri Pol meiwaiu pehe mwi tukumiaha. Tiheikuә irә mə hiokeikei mə tiharegi mwi Pol rəgkiari. Nənә kimaha təhrer mwatuk tukwe mə tahousi əpune in ia suatuk.”

¹⁶ Mətә kənkwəniēn Pol riregi nəfe tuho irә. Ro pen revən, muvniwә ia nimwә səvai naruagən me, mini pui pen ti Pol i.

¹⁷ Pol rəkwein iaruagən riti sə in rasori ia naruagən me irəha hantret, mini pen tukwe in mə, “Ko ikuvehi iəkunouihi i mevən ti iəmә asori səim. Nəgkiariien riti nəha trini pen tukwe in.”

¹⁸ Ro iaminih i irә ruvehi in mevən ti səvənh i iəmә asori, mini mə, “Pol, iəmә nəha fwe ia kalapus, rəkwein iou, mərəs iou mə takuvehi iəkunouihi i muvehe tukw ik, nəgkiariien riti nəha trini pehe tukw ik i.”

¹⁹ Nənә iəmә asori səvai naruagən me ruvehi rəgi iəkunouihi nəha, miri raka, mərəs pen in əpa mə, “Nəfe nəha ikuә tikini pehe tukw iou i?”

²⁰ Miregi rini mə, “Nəmә asori me səvai nəkur Isrel həuvərai sun raka mə trakwakwi həres ik mə ko ikiri Pol, meiwaiu, mevən fwe ia nousəsimwinien səvənraha. Irəha tuheikuә ia niram mə irəha hokeikei mə tuhəregi Pol rəgkiari mwi. ²¹ Mətә tikəpwəh nəsenien irəha, ti nəri nә mə nərman me səvənraha həpi raka foti tuhərkwafә ia suatuk mamheitenhi in. Nərman me nəha həuvəvehi raka kwəsuahi ia nəmri Kumwesən mə tuhəpwəh nanien nari, mhəpwəh nənimwiien nari riti mheste tuhosi əpune raka Pol. Nənә təkwəkwuni nəha hənəpnəpnə raka, mamheitenhi a nəgkiariien səim mə tikəfni irә.”

²² Miregi iəmә asori səvai naruagən me rini mə, “Tikəpwəh ninien ti iərmama riti mə ikuvəni pehe raka nəgkiariien nəha tukw iou i.” Nənә in rərhi pen kənkwəniēn Pol ramevən.

Kərhi pen Pol revən ti iəmә asori nəha Filiks

²³ Ia nəpin nəha iəmә asori səvai naruagən me rəkwein iaruagən mi kəru səvənh i, mini pen ti nirau i mə, “Tirouevən rouni pen ti naruagən me irəha pam fo-hantret-sefenti mə tuhəpnəpnə ti nevəniēn fwe Sisaria. Tuhəier ia naen klok ia nəpin. Hantret kəru tuhavən. Sefenti tuhəkure ia hos me. Hantret kəru tuhəvehi nitei. ²⁴ Pwəh həpnəpnə mwi ia hos me nepwin səvai Pol trəkure ia nirəha. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi in ia namasanien, mhəuvən ti Filiks, iəmә Rom sə raməimənu ia tənә Jutia.” ²⁵ Nənә iəmә asori səvai naruagən me rirai nəkukuә riti, mini iaminih i irә minuә:

²⁶ “Filiks, ik iəmә asori pərhiēn. Iou, Klotias Lisias, iakrai nəkukuә i ruvehe tukw ik. ²⁷ Kupwən, nəkur Isrel həkwətmhiri iəmә i, mamhousi in. Ipaka housi əpune, mətә kimaha naruagən me səiou iahəuvehe mhəuvehi raka in ia rəginraha. Kurirә ikin, iakregi mə in sitisin riti səvai Rom. ²⁸ Nənә iakokeikei mə takukurən amasan həni ərəha in ti nəfe noien. Ro pen iakiri in, mevən ia nəkureien səvai nəmә asori me səvənraha. ²⁹ Nənә iakətoni mə in ripko mhə nari riti rərəha mə tukousi əpune in tukwe uә trəmak ia kalapus tukwe. Mətә irəha həni ərəha a in ti nəresien me nepwin ia loa səvənraha. ³⁰ Kurirә ikin, iakregi mə nəkur Isrel hənərai sun mə tuhousi əpune iəmә i. Nəpin iakregi, iakərhi pehe akwauakw in mə truvehe tukw ik. Iakini pen ti nərmama səməme kamhəni ərəha in mə irəha mwi tuhaməkeikei mhəuvehe tukw ik, mhəni irapw ia nənimem nəfe nəha noien iəmә i rino rerinraha ripkagien mhə tukwe. In i nəgkiariien səiou sampam.”

³¹ Kurirә irә naruagən me ho nəkwai iəmә asori səvənraha, mhəuvehi Pol ia nəpin, mhəuvehi mhəuvən mheste nari fwe kwopun nəha Antipatris. ³² Kini rakwakwi irә, irəha səməme kamhəvən a, hərərig mamhəuvən fwe nimwә səvai naruagən me. Naruagən me səməme kamhəkure ia hos me, irəha əpa həuvehi Pol mamhəuvən. ³³ Nəpin irəha həpirapw fwe Sisaria, mhəuvən ti Filiks, mhəuvei pen nəkukuә nəha iəmә asori səvənraha rımərai, mhəmri pen mwi Pol ia rəgi Filiks. ³⁴ Filiks rəvsini nəkukuә nəha, marә mərəs pen Pol i mə, “Ik iəmә pəku?”

Miregi Pol rini mə, “Imwak fwe profens nəha Silisia.”

Miregi Filiks ³⁵ rini mə, “Nəpin nərmama səməme kamhəni ərəha ik tuhəuvehe, iou təkreji ik tikini irapw nəgkiariien səim.” Nənә Filiks rini pen ti səvənh i naruagən me mə tuhəuvehi puvniwә Pol ia nimwә asori sə Herot rino fwe kupwən,^a nənә mhərer tukuahag.

23:15: Wok Me 25:3 **23:27:** Wok Me 21:30-33, Wok Me 22:25-27 **23:28:** Wok Me 22:30 **23:29:** Wok Me 18:14-15 **23:30:** Wok Me 24:5-8 ^a **23:35:** Herot sə rousi əpune nəkwərhakwərha me nəpin Iesu rətui irә, ruvamha raka. Mətә Herot nəha in nəha rino nimwә asori riti fwe Sisaria. Nənә nəpin Pol revən fwe ikin, nimwә nəha rəmwhen ia nimwә səvai Provens. Kavmen ramowok fwe ikin. Nipəri nimwә nəha rəmwhen mwi ia kalapus.

24

Nækur Isrel hærer ia næmri Filiks, mhæni æræha Pol

¹ Næpin krirum rukurau, nænæ pris asori anan Ananaeas reiwaiu pehe ia Sisaria iræha nænæ asori me nepwin sævai nækur Isrel mine iærmama riti sævai nægkiariien næghin næ Tetalas. Iræha hæuvehe næ tuhærer ia næmri Filiks, mhæni irapw næfe næha Pol rino rerinraha ripkagien mhæ tukwe. ² Kækwein Pol ruvniwæ pehe, nænæ Tetalas rani irapw nægkiariien sævai nækur Isrel ti Filiks i, mamini næ, "Ti næri næ næ ikamærimænu amasan ia kimaha, iahamaræ æpwæmwis ia næmæriuinen. Ikinæmri amasan narimnari me ripik me næræien sækimaha nækur Isrel ruvehe mamasan mwi. ³ Iæmæ asori Filiks, ia næpin me rerimaha ragien ti narimnari me næha ikamo, iahamæni tanak tukw ik. ⁴ Iou iapkokeikei mhæ næ takouraha næpin sæim, mætæ iakase ik næ tikapi kimaha, mætærig ro ia nægkiariien kwakwa sækimaha. ⁵ Kimaha iahætoni næ iæmæ i, in iæmæ æræha riti. Ia kwopun me pam rarukwumen næræhæien, mamæ nækur Isrel kamhæski iræha me. In iæmæ asori riti sævai nærmama me næha hænati irapw ia næfwakiien atukwatukw sækimaha, mamhesi pen iæmæ Nasaret næha. ⁶⁻⁷ Næpin riti in ramæmwur næ træru i loa sækimaha, mo nimwæfwaki sækimaha ruvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn, nænæ iahækwætmhiri in tukwe. ⁸ Trini minuæ ikæres pen iæmæ i, ikukuræn niregiiien ramægkiari ia narimnari me pam i iahamæni iræ." ⁹ Nænæ nækur Isrel hasitu ia Tetalas, mhæni næ narimnari me næha Tetalas rani ro nipærhienien.

¹⁰ Ia næpin næha Filiks ranuanu pen m Pol næ trægkiari. Nænæ Pol rini næ, "Iou iakukuræn amasan næ nuk ripik ik iæmæ asori sæ iakamækiri nægkiariien sævai nækur Isrel ia kwopun i. Ro pen rerik ragien næ takini irapw nægkiariien sæiou ia nænimem. ¹¹ Ikukuræn nætæien næ ripkæpi raka mhæ ihi næpin twelef iou iakimæutæ pen fwe Jerusalem næ takæfwaki. ¹² Ia næpin næha nækur Isrel hæpkætoni mhæ iou iakamousari m iærmama riti. Hæpkætoni mhæ iou iakarukwumen næræhæien riti ia nimwæ sævai Kumwesæn uæ ia nimwæfwaki me sævænraha uæ ia kwopun me fwe ia taon. ¹³ Nægkiariien me i kamhæni ia nirak tækwætkwuni ræknekin ti niræha næ tuho ikætoni næ nipærhienien. ¹⁴ Mætæ næri takini pehe tukw ik i ro nipærhienien. Iou iærmama riti iakamærer pen ia kuse næfwakiien i kani næ Suatuk sævai Iesu. Ia suatuk næha iakamæfwaki pen m Kumwesæn sævai kaha kupwæn me sækimaha. Iræha i kamhæni næ suatuk næha suatuk ikou. Mætæ iou iakani nipærhienien ia nægkiariien me pam kimærai pen ia Loa sævai Moses mine nækukuæ me sævai profet kupwæn me. ¹⁵ Iakamæmri pen æknekin nætærigien sæiou ia Kumwesæn mameitenhi ræmwhen mwi ia nænæ me i næ ti næpin riti in ro nærmama sæmæme hæuvamhæ hætui mwi, nækur amasan mine nækur æræha. ¹⁶ Mo pen ia næpin me iakamousari mæpwæh noien nari riti sæ tro iakregi fwe ia rerik næ iakino næræhæien ia næmri Kumwesæn uæ ia næmri nærmama. ¹⁷ Ia nuk me nepwin iapkevæn mhæ fwe ia Jerusalem. Kuriræ iræ iakevæn ikin næ takuvei pen narimnari me nepwin m Kumwesæn, nænæ muvei pen mwi mane trasitu ia nærmama me sæiou nækur Isrel. ¹⁸ Iakevæn fwe nimwæ sævai Kumwesæn næ tako narimnari me næha. Næpin iakevæn mo pam næfe Loa sævai Moses rani ti noien iou iakæmher ia næmri Kumwesæn, nækur Isrel me nepwin hæta iou. Nærmama me hæpwæh nipikien kimaha minraha, nurigrigien asori riwæn. ¹⁹ Mætæ nækur Isrel me nepwin sæmæme hæuku pen fwe Esia, iræha mwi fwe nækwai nimwæ næha. Trini minuæ iræha hænætæ iou iakino noien æræha ramasan pwæh hæuvehe mhærer ia nænimem, mhæni irapw. ²⁰ Mæ rekæm pwæh nænæ me i hæni irapw tukw ik i næfe iakino ripkatukwatukw mhæ hænætoni ia næpin næha iakamærer ia næmri næmæ asori me sævænraha. ²¹ Mætæ niemaha ræpi iræha ti nægkiariien kuatia a i iakimæni. Næpin iakamærer ia næmrinraha, iakægkiari asori, mini næ, 'Ipwet, iakamærer ia næmrimiaha næ tihækiri nægkiariien sæiou, ti næri næ næ iakani pærhien næ nærmama sæmæme hæuvamhæ tuhætui mwi.' "

²² Filiks rukuræn amasan suatuk næha sævai Iesu. Ro pen ro sampan ia nægkiariien, mini næ, "Næpin Lisias, iæmæ asori sævai naruagæn me, truku pen fwe Jerusalem meiwaiu pehe i, iakini irapw nætærigien sæiou ia nægkiariien me i sækimiaha." ²³ Nænæ Feliks rini pen ti iaruagæn riti sævænhi næ, "Tikæuti amasan ti iærmama i, mætæ ikukuræn nuvehi rakaiien jen ia ragin, mæseni in pwæh ravæn æuer a kwopti. Trini minuæ in me nepwin hæuvehe næ tuhasitu iræ, tikæpwæh niniseien iræha."

Pol rægkiari m Filiks mine Trusila

²⁴ Næpin nepwin rukurau, Feliks ruvehe irau pran sævænhi næghin næ Trusila. In præn Isrel. Filiks rærho pen nægkiariien næ Pol ruvehe. Nænæ in riregi Pol rægkiari ia nahatætæien ia Iesu Kristo. ²⁵ Mætæ næpin Pol ramægkiari ia noien atukwatukw, mine noien sæ iærmama ræsisæg noien æræha ia nimiruinen sævænhi, mine næpin sæ rauvehe Kumwesæn trækiri nærmama ti

noien me sǝvǝnraha, Filiks rehekir, mini pen ti Pol i mǝ, “Tǝkwǝtkwuni nǝmwhen. Tiko mevǝn. Ti nǝpin riti, sǝiou wok riwǝn, iakǝkwein mwi ik.”²⁶ Ia nǝpin mwi nǝha, Filiks ramǝtǝrig mǝ rosi Pol truvei pen mane min mǝ trǝseni in rier ia kalapus mamevǝn. Ro pen ramǝkwein Pol ia nǝpin me, mamǝgkiari irau min.

²⁷ Nuk kǝru rukurau, nǝnǝ Filiks rǝpwǝh wok sǝ rauvehi, mǝtǝ rǝpwǝh Pol ramǝmak ia kalapus, ti nari nǝ mǝ rokeikei mǝ tro nǝkur Isrel hǝregi ramasan tukwe. Nǝnǝ Posias Festas ruvehi tǝmwheki Filiks.

25

Pol rinuǝ trevǝn mǝrer ia nǝmri Kig Sisa

¹ Nǝpin Festas ruvehe ia profens sǝvǝnhi, muvehi nǝpin kahar fwe Sisaria, nǝnǝ mier mutǝ pen fwe Jerusalem. ² Ia kwopun nǝha pris asori me mine nǝmǝ asori me sǝvǝi nǝkur Isrel kamhǝni ǝrǝha Pol, mamhǝres Festas i mǝ ³ trasitu ia nirǝha mǝrhi Pol rutǝ pehe ia Jerusalem. Irǝha hǝnǝrai sun raka mǝ tuhǝrkwafǝ ia suatuk, mhousi ǝpune in. ⁴ Mǝtǝ Festas rini mǝ, “Pol fwe Sisaria ia kalapus. Ripko mhǝ tui, iou iakrǝrig mevǝn fwe ikin. ⁵ Ramasan mǝ nǝmǝ asori me ia kimiaha heiwaiu mhǝuvǝn fwe Sisaria kimaha minraha. Nǝnǝ mǝ iǝmǝ nǝha rino nari riti rǝrǝha, pwǝh irǝha hǝni pehe tukw iou i.”

⁶ Festas rarǝ nǝpin eit uǝ ten irǝha minraha. Kurirǝ ikin reiwaiu pen fwe Sisaria. Kini rakwakwi irǝ in revǝn mǝkure ia kwopun sǝ kamǝkiri nǝgkiariien ikin, nǝnǝ mini pen ti naruagǝn me mǝ tuhǝuvehi Pol mhǝuvehe. ⁷ Nǝpin Pol ruvehe, nǝkur Isrel sǝmǝme hǝier ia Jerusalem mheiwaiu pehe, mhǝrer kuraukurau irǝ, mǝnamhǝni irapw narimnari me ripik rǝrǝha anan Pol rino, mǝtǝ rǝknekǝn ti nirǝha mǝ tuho Festas rǝtǝ mǝ nipǝrhienien.

⁸ Ia nǝpin nǝha Pol rini irapw nǝgkiariien sǝvǝnhi, mini mǝ, “Iapko mhǝ nari riti rǝrǝha mǝruui loa sǝvǝi nǝkur Isrel uǝ loa sǝvǝi nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn, uǝ loa sǝvǝi Kig Sisa.”

⁹ Mǝtǝ Festas rokeikei mǝ tro nǝkur Isrel rerinraha ragien tukwe. Ro pen rini pen ti Pol i mǝ, “Rǝfo? Rerim ragien mǝ tikutǝ pen fwe Jerusalem, nǝnǝ ia kwopun nǝha tikrǝrer ia nǝnimek iou takǝkiri nǝgkiariien sǝim mine nǝgkiariien me i kamhǝni ǝrǝha ik irǝ?”

¹⁰ Miregi Pol rini mǝ, “Kwopun i iakamǝrer ikin, Kig Sisa rimǝni mǝ tikǝkiri nǝgkiariien sǝvǝi sitisim me sǝvǝi Rom ikin. Ratukwatukw mǝ tikǝkiri nǝgkiariien sǝiou ia kwopun i. Ikuvǝukurǝn amasan raka mǝ iapko mhǝ nari ǝrǝha riti, mouraha nǝkur Isrel i. ¹¹ Mǝ pǝrhien iou nǝnǝ ǝrǝha riti sǝ iakino narimnari me nepwin loa sǝvǝi nǝkur Rom rani mǝ takemhǝ tukwe, ramasan. Iapkǝres mhǝ ik mǝ tikuvehi raka iou ia nemhǝien. Mǝtǝ mǝ nǝgkiariien sǝvǝnraha kamhǝni ia nirak ro neikuǝien i, iǝrmama riti riwǝn ko ruvei pen iou ia rǝginraha. Iou iakokeikei mǝ takevǝn mǝrer ia nǝmri Kig Sisa pwǝh in riregi nǝgkiariien sǝiou.”

¹² Nǝnǝ Festas rǝgkiari irǝha nǝrmama me sǝvǝnhi. Nǝpin hǝgkiari pam, rini pen ti Pol i mǝ, “Ikin mǝ ikokeikei mǝ tikǝtoni Kig Sisa ti nǝgkiariien sǝim. Ramasan, takǝrhi pen ik, tikevǝn mǝtoni Kig Sisa.”

Pol rǝrer ia nǝmri Akripa

¹³ Nǝpin nepwin rukurau, Kig Akripa mine kitirimǝni Pernis krouvehe ia Sisaria rouevǝn rouǝtǝ Festas. ¹⁴ Krouarǝ ia kwopun nǝha nǝpin ripik. Ia nǝpin nǝha Festas rini irapw ti Kig Akripa narimnari me kino ia Pol, mini mǝ, “Iǝrmama riti ia kwopun i nǝpin Filiks ramevǝn, mǝpwǝh rǝmak ia kalapus. ¹⁵ Nǝpin iakevǝn fwe Jerusalem, pris asori me mine nǝmǝ asori me sǝvǝi nǝkur Isrel hǝuvehe mamhǝni ǝrǝha in, mamhǝres iou mǝ takousi ǝpune. ¹⁶ Mǝtǝ iakini pen ti nirǝha i mǝ narsǝien sǝvǝi nǝkur Rom ropǝ. Trini minuǝ kini iǝrmama riti mǝ rinǝruui loa, ko iapkǝseni akwauakw mhǝ in mǝ tukousi ǝpune. Takamǝkeikei mukupwǝn mousasimwin in mine nǝrmama sǝmǝme kamhǝni ǝrǝha in ia kwopun kuatia. Iǝrmama nǝha tramǝkeikei muvehi nǝpin sǝvǝnhi pwǝh in trini irapw nǝgkiariien sǝvǝnhi ia nikaren sǝvǝi nǝgkiariien me nǝha nǝrmama kamhǝni ǝrǝha in irǝ.

¹⁷ Ro iamini irǝ, nǝpin irǝha hǝuvehe i, iapko mhǝ tanpen irǝ, mǝtǝ rakwakwi irǝ iakevǝn mǝkure ia kwopun kamǝkiri nǝgkiariien ikin, nǝnǝ mini pen ti naruagǝn me mǝ tuhǝuvǝn mhǝuvehi iǝmǝ nǝha mhǝuvehi mhǝuvehe. ¹⁸ Nǝpin nǝrmama sǝmǝme kamhǝni ǝrǝha Pol hǝskǝmter, nǝtǝrigien sǝiou mǝ irǝha tuhǝni irapw narimnari me nepwin sǝ rǝrǝha anan in rino. Mǝtǝ hǝpko mhǝ iamini. ¹⁹ Irǝha hǝskǝmter, mamhousari irǝha min ti nǝresien me nepwin ia nikaren sǝvǝi nǝfwakiien sǝvǝnraha, mamhousari mwi ti iǝrmama riti nǝghin nǝ Iesu. Ruvamhǝ, mǝtǝ Pol rini mǝ rinǝtui mwi ia nemhǝien sǝvǝnhi. ²⁰ Nǝpin iakregi nǝgkiariien me nǝha, iakuvǝreirei mǝ takǝfǝtoni nipǝrhienien irǝ. Ro pen iakǝres pen iǝmǝ i mǝ Rerim ragien mǝ tikevǝn fwe Jerusalem, nǝnǝ takǝkiri nǝgkiariien sǝim mine

nægkiariien sævənraha fwe ikin? ²¹ Mətə Pol rini mə rekəm. In rokeikei mə tramo a ia kalapus pwəh Kig Sisa riregi nægkiariien sævənhi, məkiri. Ro pen iakini pen ti nərmama me səiou mə tuhətui amasan tukwe fwe ia kalapus meste takərhi pen revən ti Kig Sisa.”

²² Nəpin Festas rini pen pam, Akripa rini pen tukwe in mə, “Iou mwi iakokeikei mə takregi iəmə nəha rægkiari.”

Miregi Festas rini mə, “Ramasan, pwəh trakwakwi ikregi.”

²³ Kini rakwakwi irə, nukupwəniien asori riri Akripa mine Pernis mine nəmə asori me səvai naruağən me mine nəmə asori me səvai taon nəha həuvnimwə ia nəkwai nimwə sə kamregi nægkiariien ikin. Nənə Festas rini pen ti nərmama me sævənhi mə tuhəuvehi Pol mhəuvnimwə pehe. ²⁴ Nəpin Pol ruvnmwə pehe, Festas rini mə, “Kig Akripa mine kitaha pam ia kwopun i. Hiətə iəmə i. Nəkur Isrel me pam fwe Jerusalem kamhəni pehe tukw iou i, mamhəni asori mə takaməkeikei mousi əpune. Nənə kurirə ho mwi iamənhi ia kwopun i Sisaria. ²⁵ Mətə iapkətə mhə nari riti rino rərəha mə tukousi əpune in tukwe. Nənə ti nəri nə mə rinokeikei mə trevən fwe Rom pwəh Kig Sisa rəkiri nægkiariien sævənhi, iakuə takərhi pen i rivan, ²⁶ mətə iou iakreirei mə takrai pen nəfe ia nəkukuə ia nikaren səvai iəmə i, mərhi pen i, revən ti Kig Sisa. Ro pen iakuvehi iəmə i, muvehe, mərpwi irapw in ia nənimem, Kig Akripa, mine ia nəmrimiaha pam. Iakuə nəpin səregi, mhəkiri pam nægkiariien sævənhi, tihəuvei pehe nətərigien riti miou pwəh iakrai pen ia nəkukuə. ²⁷ Trini minuə iakərhi pen iərmama riti sə raməmək ia kalapus revən ti iəmə asori səkitaha, mətə iakrai pen atukwatukw mhə nəfe nəha loa in rinəru, tukw iou iakregi ripkatukwatukw mhə.”

26

Akripa rəsəni Pol mə trægkiari

¹ Akripa rini pen ti Pol i mə, “Iakəsəni ik, ikini nægkiariien səim.” Nənə Pol ruvehi utə rəgin minani irapw nægkiariien sævənhi, minamini mə, ² “Kig Akripa. Iakamərer ia nənimem ipwet mə takini irapw nægkiariien səiou ti nægkiariien me pam i nəkur Isrel kamhəni ərəha iou irə. Rerik rəgien, ³ ti nəri nə mə ik iukurən amasan narəien səvai nəkur Isrel mine nousariien me sævənraha. Ro pen iakase ik tiko nətərigien səim rəpwəmwis, mətərig ia nira.

⁴ Nəkur Isrel me pam həukurən amasan narəien səiou. Nəpin iakinamouih, iakamarə kimaha minraha fwe imwak ikin. Kurirə ikin iakamavən kimaha minraha fwe ia Jerusalem. ⁵ Irəha həuvəukurən raka iou fwe kupwən. Mə rərinraha rəgien ti niniiien, tuhəni iou mə pərhiien iakinərə ia narəien səvai Farisi me. Farisi me həkai ti Loa səvai Moses mhəpi raka təmwei nəfwakiiien me nepwin səkimaha nəkur Isrel. ⁶ Nənə təkwtəkwuni iakamərer ia kwopun i mə tikəkiri nægkiariien səiou, ti nəri nə mə iakaməmri pen əknekın nətərigien səiou ia promes nəha Kumwesən rıməni pen ti kaha kupwən me səkimaha. ⁷ Promes nəha kwənəkwus me twelef səkimaha kamhəmri pen əknekın nətərigien sævənraha irə, mamhəfwaki skai ia nəpin mine ia ran, mamheitənhi mə tuhəuvehi. Promes əpa nəha, Kig Akripa, ti nəri nə mə iakaməmri pen əknekın nətərigien səiou irə, nəkur Isrel me i kamhəni ərəha iou. ⁸ Kimiaha i, Kumwesən rukurən noien nərmama səməme həuvamhə hətui mwi. Rəfo rəknekın tukumiaha ti niniiien nipərhiien irə?

⁹ Fwe kupwən, iou mwi rerik ramrhi mə takaməkeikei mo narimnari me nepwin, mouraha nəghi Iesu, iəmə Nasaret. ¹⁰ In nəha noien səiou sə iakinamo fwe ia Jerusalem. Pris asori me həməuvei pehe nasoriien miou, nənə iakəwtəmhiriri nərmama səvai Iesu həpik, muvehi puvnimwə irəha ia kalapus. Nəpin kamhəni mə tukousi əpune irəha, iou mwi iakini mə ratukwatukw, pwəh housi əpune. ¹¹ Nəpin ripik iakamouisi irəha fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvai nəkur Isrel, mamousari mə tako irəha həni ərəha Iesu. Iakaməmwəki pik irəha. Ro pen iakamevən mwi fwe ia taon me isipwin mə takometə irəha.

¹² Nəpin riti pris asori me həuvei pehe nasoriien miou, mhərhi pen iou mə takevən fwe Tamaskes. ¹³ Kig Akripa, fwe ia suatuk, ia kurkwai nəpin ia ran, iakətə nukuraeniien ruku pen ia nıməğouəğou, məhiərpwin iou mine nərmama me səməme haməkurirə ia nira. Raməhiapw pik məpi raka meri. ¹⁴ Ia nəpin nəha kimaha pam iahəmwei ia tiprənə, nənə iakregi reri iərmama riti rægkiari pehe miou ia nægkiariien Hipru, mini mə, ‘Sol, Sol, rəfo ikamometə iou? Ikamo a nəmisiəien mik. Ikəmwhen ia kau nəha nəpin iəmə asori sævənhi raməpi ia nei əhiə, ramerukw kurirə nisun, nei əhiə raməpi.’

¹⁵ Miregi iakini mə, ‘Iəmə asori, ik sin i?’

Miregi Iarimənu rini mə, 'Iou i Iesu sə ikamometə. ¹⁶ Mətə tiko miskəmter, mərəer ia nisum mi. Iou iakier pehe tukw ik i iamihni irə minuə takuvehi utə ik, ikuvehe mo iarmama sə ramo tukwini nari miou. Tikaməkeikei mini irapw ti nərmama me narimnari me sə iako ikətoni ipwet mine narimnari me sə tako ikətoni. ¹⁷ Takuvehi raka ik ia rəgi nəkur Isrel mine ia rəgi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakamərhi pen ik ti nirəha i. ¹⁸ Tikaməkeikei mevən mo nanimenraha rukuraan. Pwəh həpwəh nəpəitəvien, mhərari, mhəuvehe ti nukuraanien. Pwəh həpwəh niskaiien səvəi Setan, mhərari, mhəuvehe ti Kumwesən. Nənə Kumwesən trenouenou noien ərəha me səvənraha, nənə irəha tuhəuvehi kwopun riti səvənraha irəha nərmama me i Kumwesən raməmri əpə irəha mə irəha nəkur ikinan me səvənhi, ti nəri nə mə kamhahatəta ia nirak.'

¹⁹ Ro iamihni irə, Kig Akripa, iakəpwəh nəruiien vison nəha ruku pen ia neiai. ²⁰ Mətə iakukupwən fwe Tamaskes, nənə fwe Jerusalem, mine ia kwopun me nepwin mwi fwe ia tənə Jutia, mine ia tənə me səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakəvisau irapw mə nərmama me tuhəaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha, mhəuvehe ti Kumwesən, mho noien amasan me səməme tuhəhatən pen mə irəha həuvəərəig pərhien ia rerinraha. ²¹ Nənə ti noien nəha iakamo, nəkur Isrel me i həkwətəmhiri iou fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhousari mə tuhousi əpune iou. ²² Mətə Kumwesən ramasitu ia nirak ia nəpin me. Ro pen iakamərer ia kwopun i ia nəmrimiaha ipwet, maməvisau m nəmə asori me mine nəmə auər a me. Nəgkiariien i iakani ripko mhə nəgkiariien əpə riti, mətə iakani a narimnari me səməme profet me mine Moses həməni kupwən mə tuko. ²³ Irəha həməni mə Kristo traməkeikei miregi nəmisiien, memhə, mukupwən ia nərmama me pam mətui mwi ia nemhəien, nənə məvisau irapw nəgkiariien amasan sə trəhiəpwən nəkur Isrel mine nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel."

²⁴ Nəpin Pol rani irapw nəgkiariien səvənhi iamihni irə, Festas rəgkiari asori, mini mə, "Pol ikamarməri. Nukurənien me ripik kinahətən ik irə hamo ik ikamarməri."

²⁵ Mətə Pol rini mə, "Festas, iəmə asori, iakəpwəh narməriien. Nəgkiariien me i iakani ho nipərhienien anan. ²⁶ Kig Akripa, ikukurən narimnari me i. Ro pen iakukurən nəgkiariien mik, məpwəh nehekiriien. Ia nətəien səiou rosi ikinətə pam raka narimnari me i, ti nəri nə mə həpkier irapw mhə ia kwopun afafa. ²⁷ Kig Akripa, rəfo? Ikamini nipərhienien ia profet me səvəi nəkur Isrel? Iakukurən mə ikani nipərhienien ia nirəha."

²⁸ Miregi Akripa rini pen ti Pol i mə, "Ikukurən mə ia nəpin ouihni kwərha ko ikuvi iou iakuvehe mo iou Kristin?"

²⁹ Miregi Pol rini mə, "Iakəpwəh nəfwaki penien m Kumwesən tukw ik əpa, mətə tukumiaha pam i hiamətərig ia səiou nəgkiariien ipwet. Iakaməres mə nəpin ouihni uə nəpin əpwəmwiə, kimiaha pen təhəuvehe mhəmwhen ia nirak. Jen me i a sə kinərihi iou irə, iakəpwəh nokeikeien mə tukərihi kimiaha irə."

³⁰ Ia nəpin nəha Kig Akripa mənə Festas mine Pernis mine nərmama səməme kamhəkure irəha minraha həskəmter, ³¹ mhəier. Nəpin həier pam, həni pen ti nirəha me i mə, "Iəmə nəha ripko mhə nari riti sə tukousi əpune in tukwe uə takuvehi puvinmwə in ia kalapus tukwe."

³² Nənə Akripa rini pen ti Festas i mə, "Ripəpwəh a nəresien mə Kig Sisa trəkiri nəgkiariien səvənhi, səseni rier irapw ia kalapus mamevən."

27

Nəmə Asori me hərhi Pol mə trevən fwe Rom

¹ Nəmə asori me həni mə kimaha təhəputə ia nitətə riti, mhəuvən fwe Itali. Irəha həuvehi Pol mine nərmama nepwin səməme kamhəmak ia kalapus, mhəuvehi mhəuvei pen ia rəgi iaruağən riti nəghin nə Julias. In rasori ia naruagən me irəha hantret. Kani irəha mə Naruağən me səvəi Kig Sisa. ² Nitətə riti sə ruku pen fwe Antramitiam muvehe minamevən fwe kwopun me fwe Esia. Iahəputə irə mhəier. Iəmə Masetonia riti sə ruku pen ia taon nəha Tesalonaeka ruvehe kimaha min. Nəghin nə Aristakas. ³ Kini rakwakwi irə iahapirapw fwe taon nəha Saeton. Julias rerin rəpou ti Pol, məseni in ruvare i mətoni in me nepwin. Nənə irəha hasitu irə. ⁴ Nəpin iahəputə mwi ia nitətə səkimaha mhəier ia kwopun nəha, iahaiu tegin nikare tənə əmweris nəha Saepras, ti nəri nə mə nimətəgi raməpwi nitətə. ⁵ Iahəpi simwin ia təsi nəha iruə ia profens mi nəha Silisia mine Pamfilia. Kurirə ikin iahəiwaiu pehe ia taon nəha Maera ia profens nəha Lisia mhəuvare. ⁶ Ia kwopun nəha iəmə asori səvəi naruagən me rətoni nitətə riti sə ruku pen fwe Aleksantria minamevən fwe Itali. Nənə ruvei pen kimaha irə.

⁷ Nitətə nəha ramaiu məru. Nəpin rīpik rukurau, nənə iahaməmwur mhapirapw iruə ia taon nəha Nitas. Mətə ia kwopun nəha nimətəgi riskai. Ko nitətə rīpkərer mha. Ro pen iahaiu tegin tənə əmweris nəha Krit, mhəkukurau ia poen nəha Salmone. ⁸ Iahəmwur, mhaiu, mhesi pen nīkare Krit, mhəuvehe ia kwopun riti kani mə Pasis Amasan ipaka ti taon nəha Lasea. ⁹ Ia naiuien səkimaha iahənouraha raka nəpin rīpik. Rīpko mhə nəpin amasan ti nīrīpin peniuen naiuien səkimaha mamhəuvən, ti nəri nə mə nəpin asori səvai nəkur Isrel kani mə Nəpin Kauvehi Raka Nərəhaien Irə^aruvəukurau raka. Nəpin səvai nimətəgi ruvəuvehe ipaka. Ro iamīnhi irə Pol rəgkiari pen m nərmana, mīni mə, ¹⁰ “Nərman, trīni mīnuə saməsua mamhəuvən, iakətə mə narīmna me rīpik trəmwhēnimw. Rīpko mhə kago əpa mīne nitətə, mətə tukouraha mwi nīmīruien me səkitaha.” ¹¹ Mətə iamə asori səvai naruağən me rīpkətərig mhə ia nəgkiariien səvai Pol, mətə ramətərig ia kapten səvai nitətə mīne iamə i səvənhi nəha nitətə. ¹² Nənə ti nəri nə mə rəknekin ti nitətə me mə tuhərer ia pasis nəha ia nəpin səvai nəkwieien, nərmana me həpik ia nitətə səkimaha hokeikei mə tahəier ia kwopun nəha, mharkut mə ko iaheste Finiks, pasis riti mwi fwe Krit sə ramətə pen saotwes mīne notwes. Həni mə pwəh nitətə səkimaha rərer afafa fwe ikīn meste nəpin səvai nəkwieien rukurau.

Nimətəgi asori rousi nitətə

¹³ Nəpin mətəgi natogə rərer, mavən ouīhi a, kru me səvai nitətə səkimaha hərəgi mə rosi ko haiu mhəste Finiks. Ro pen həuvehi utə aean sə hənəsə irapw i raməkwətmhīri nitətə. Nənə iahəier, mhaiu parei a, mamhesi pen nīkare tənə əmweris nəha Krit. ¹⁴ Mətə rīpko mhə tui, mətəgi asori riti kani mə Nīpərapu riskəmter muku parei, ¹⁵ muəsi nitətə, məkəkīni nīpəsegin. Iaharkut mə tahəkəkīni nitətə, raiu atukwatukw, mətə rəknekin. Ro pen iahəpwəh, mhəmak pen ia nimətəgi, mamhəuvən. ¹⁶ Iahəuvən ipaka ti tənə əmweris ouīhi nəha Kaota, mhaiu tegin. Ia kwopun nəha kru me həmwur mhəuvehi utə kwəti bot səvai nitətə. ¹⁷ Nəpin hauvəuvehi utə raka kwəti bot nəha mhəmri amasan, hosə irapw nəkwus rukurau irapw ia nitətə mutə pehe ia nīkaren. Həvi tərini mə trəkwtətmhīri nīpwrai nitətə. Kurirə ikīn həkēri mə nimətəgi trouini ərori pen nitətə ia nīmaha fwe ia kwopun riti kani mə Sirtis. Ro pen həvi əse nīvən, mhəmak pen ia nimətəgi mamhəuvən. ¹⁸ Nimətəgi nəha rasori pik, mauəsi pik kimaha. Ro pen rakwakwi irə kru me hənəmərarki irapw kago me. ¹⁹ Kīni neis irə, həuvehi nore nitətə me ia rəginraha, mhərarki irapw. ²⁰ Ia nəpin me rīpik, iahəpkətə mhə meri ia ran mīne kəmāhau me ia nəpin. Mətəgi nəha ramavən a, mamousi kimaha. Ro pen iahəregi mə na tahēmhə pam.

²¹ Ia nəpin nəha tui kwopti, kimaha pam iahəpkani mhə nari. Nənə Pol rərer ia nəmrimaha mīni mə, “Nərman, hiəpkətərig iou. Səpkəpwəh a nəputəien ia nitətə i, mhəier ia Krit, ko ramasan. Ko narīmna me həkərəha mhə, mhəmwhēnimw iamīnhi. ²² Mətə təkwtəkwuni iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nehekīrien. Kīmīaha riti trīpkouraha mhə nīmīruien səvənhi, mətə nitətə a trəmwhēnimw. ²³ Kumwesən sə iakaməfwaki mīn i səvənhi iou. Nərineiv ia nəpin əgelo riti səvənhi rier pehe tukw iou, ²⁴ mīni mə, ‘Pol tikəpwəh nehekīrien. Tikaməkeikei mərəer ia nəmri Kig Sisa fwe Rom. Əta ro. Kumwesən ramasan tukw ik. Truvehimīru ik kīmīaha nərmana me pam ia nitətə i.’ ²⁵ Ro iamīnhi irə, nərman, tihəpwəh nehekīrien. Iakahatətə ia Kumwesən səiou. In truvehimīru kitaha pam i rəmwhēn atukwatukw əgelo nəha səvənhi rīmāni pehe tukw iou i. ²⁶ Mətə tsaməkeikei mhaiu mhəuvehi pekīn nīmaha ia tənə əmweris riti.”

²⁷ Nimətəgi asori nəha rousi kimaha, məpwī irapw kimaha ia nəkwai təsi nəha kani mə Təsi Atrias.^b Nəpin səro fotin irə, ia kurkwai nəpin, kru me rərīnraha rīrhi mə rosi iahənəmuvehe ipaka ti tənə riti. ²⁸ Ro pen irəha hosə irapw kwənəkusw riti let raməgher pen ia nusvenhī, mhətōni mə təsi reiwaiu rəmwhēn ia toti sefen meta. Həfwini ouīhi a, mhosə irapw mwi, mhətōni mə təsi reiwaiu rəmwhēn ia twenti eit meta. ²⁹ Irəha həkēri mə kamo nitətə səkimaha rouini ərori pen ia nīmaha riti. Ro iamīnhi irə həuvən fwe kurirə ia nitətə, mhosə irapw aean kefə tuhəvi tərini nitətə, mamhəfwaki mə trīran akwauakw. ³⁰ Ia nəpin nəha kru me hokeikei mə tuhəivə raka ia nitətə mhəp. Harhī irapw kwəti bot ia təsi, mamhəikwə mə tuhəuvən fwe nīpəsegi nitətə, mhosə irapw aean me nēpwīn mwi tuhəvi tərini nitətə. ³¹ Mətə Pol rini pen ti iamə asori səvai naruağən me mīne naruağən me səvənhi mə, “Nəmə me nəha tuhəmo a ia nəkwai nitətə. Kamo Kumwesən trīpkuvehimīru mhə kīmīaha.” ³² Ro iamīnhi irə naruağən me həuvən mhərai əmwesi nəkwus me səvai kwəti bot, mhāraka irə ramevən.

³³ Ipaka rīnamran, Pol raməkeikei mīnraha mə tuhāni nari, mamīni mə, “Ipwet səneste nəpin fotin, mətə kīmīaha hiəpkani mhə ihī nari. ³⁴ Ro iamīnhi irə iakani pehe tukumiaha

^a **27:9:** Əvsini mwi Lev 16:30; 23:27-28, Nam 25:9. **27:10:** Wok Me 27:22 **27:22:** Wok Me 27:10,31 **27:24:**

Wok Me 23:11 **27:26:** Wok Me 28:1 ^b **27:27:** Təsi Atrias naghin riti mwi Təsi Metiterenian. **27:31:** Wok Me 27:22 **27:34:** Mat 10:30

i mə tihaməkeikei mhani nari, pwəh rasitu ia kimiaha. Kimiaha riti tripkemhə mhə.”³⁵ Pol rini iamñhi irə, nənə mæger ia nāmñraha, muvehi bred, məfwaki mini viwi Kumwesən tukwe, məkwsen, minaməni.³⁶ Nənə irəha hətoni, hənaməpwəh nehekərien. Irəha pam mwi hənamani nari.³⁷ (Kimaha pam tu-hantret-sefenti-sikis nərmama ia nəkwai nitətə nəha.)³⁸ Nəpñ hani nari nəmwhen, həuvehi pak floa me fwe ia nəkwai nitətə, mhərarki irapw fwe ia təmwei tasi mə tuho nitətə rəruvəvea.

³⁹ Nəpñ rinamran, kru me həti pen mhətoni tənə riti. Həreirei mə nəfe nəha tənə, mətə hətə pasis riti nīpəkir fwe ikin. Nənə hənuə ko həuvehi nitətə, mhəuvarei fwe ikin.⁴⁰ Ro pen hərai əmwesi raka nəkwus ia aean me səməme kəmhəvi tərini nitətə, həmwhenimw. Həfi raka kwənəkwus ia niveiə mi sə krouəkəkini nitətə. Həvi nivən fwe ia nīpəsegi nitətə, rutə mə nīmətəgi trəkure irə. Nənə iahənamuvən mə tahəuvarei.⁴¹ Mətə iahəuvən ia kwopun rəkwətə ikin, mhəuvehi pəkin nīmaha. Nīpəsegi nitətə rəkəkir pen əknekin ia nīmaha. Kurirə irə tasi rinaməpwi ərori.

⁴² Ia nəpñ nəha naruagən me kəmhərai sun mə tuhousi əpune nərmama me səməme hamarə ia kalapus. Kamo heiai mhəuvarei mhəp.⁴³ Mətə iəmə asori səvəi naruagən me rokeikei mə truvehimiru Pol. Ro pen rinise nətərigien səvəi naruagən me, marə mini pen ti nərmama səməme həukurən neiaien mə tuhəivə irapw, mheiai, mhəuvarei.⁴⁴ Səməme heiai mhəreirei, irəha tuhəkurirə, mheiai pen ia nīpəpəri timpa mine nore nitətə me nepwin.

28

Pol fwe Molta

¹ Nəpñ kimaha iahəuvarei amasan a, iahəregi mə tənə nəha nəghin nə Molta.² Nəkur Molta hamasitu asori ia kimaha. Irəha həse napw, mamhəni pehe tukumaha pam i mə tahəuvən mhərhiəpw irə, ti nəri nə mə nesən ramauə, nəkwieien rasori.³ Ia nəpñ nəha Pol ruvehi kuse nei mhə, mouseə pen ia napw. Snek riti sə ramahi əpune iərmama rīregi nəpñəpanien, rier irapw fwe ia kuse nei nəha, mahi rəgi Pol.⁴ Nəpñ nəkur Molta hətoni snek nəha raməgher pen ia rəgin, həni pen ti nīrəha me i mə, “Hətə ro. Rosi iəmə nəha in iəmə sə ramousi əpune iərmama. Pərhien in rousari mukurau ia tasi asori, mətə kumwesən me ko həpkəsəni mhə in rīmīru.”⁵ Mətə Pol rouniətukus pen snek nəha ia napw, mīregi ramasan a.⁶ Nəkur Molta kəmhərer mamheitenhi mə rəgi Pol trəsisi uə Pol trīmwei memhə təkwətəkwuni. Hərer əpwəmwis mamheitenhi, mətə həpkətə mhə nari riti sə rərəha ro Pol. Ro pen irəha harə mhərari ia nətərigien səvənraha, mhəni mwi mə, “Kumwesən riti nəha!”

⁷ Kwopun nəha iahəuvarei ikin ipaka ti tiprənə səvəi iərmama riti nəghin nə Pupilias. In iəmə asori səvəi nərmama me ia tənə əmweris nəha Molta. In ramasan tukumaha, miri kimaha mevən fwe imwəni, mamətui amasan tukumaha meste nəpñ kahar.⁸ Ia nəpñ nəha tata səvəi Pupilias ramapri a ia nīməhan səvənhi, mīregi rərəha, maməkweie fifa, mamaiu netə. Mətə Pol ruvñimwə pehe, məmrutə rəgin mi irə, məfwaki, in ruvehe məsanin.⁹ Kurirə irə nəkur Molta me pam səməme nemhəien rarə ia nīrəha, irəha mwi həuvehe ti Pol, nənə in ro irəha həuvehe mhəsanin.¹⁰ Irəha həsiai kimaha, mhəuvei pehe narimnari me rīpik m kimaha. Nəpñ iahənaməpñəpənə irə mə tahəputə ia nitətə riti mhəier ia kwopun nəha, nəfe nəghin riwən təni kimaha, nəkur Molta həuvehi, mhəmri pen ia nəkwai nitətə.

Pol rier ia Molta mevən fwe Rom

¹¹ Kimaha iahəuvehi məkwə kahar fwe Molta. Kurirə irə iahəputə ia nitətə riti sə rinərkwafə fwe ikin meste nəpñ səvəi nəkwieien ruvehe mukurau. Nitətə nəha ruku pen fwe Aleksantria. Kiməsegi pen nəghin nə mə Kasto mine Polakis kumwesən kəru irau mwirmwir mi.¹² Iahəputə ia nitətə nəha mhəier mhəuvən mhəpīrapw fwe taon nəha Saerakus, nənə mhəuvehi nəpñ kahar fwe ikin.¹³ Nənə mhəier mwī, mhəuvən mhəpīrapw fwe taon nəha Rejjam. Kini rakwakwi irə, mətəgi uritogə riskəmter, nənə iahəripin mamhəuvən. Nəpñ kəru rukurau, nənə iahəpīrapw ia taon nəha Puteoli.¹⁴ Ia kwopun nəha kimaha iahətoni piəvtaha me nepwin. Həres pehe kimaha i mə tuharə kimaha mīnraha səvəi nəfwakiien kuatia. Kurirə irə iahəvən mənəmhəuvən fwe ia Rom.¹⁵ Piəvtaha me fwe Rom, nəpñ həregi mə kimaha iahənamuvehe, həier, mhəuvehe tukumaha, mhəste maket səvəi Apias mine kwopun nəha kino nimwə kahar ikin kamərsku pen kamapri irə. Nəpñ Pol rətoni irəha, rini tanak ti Kumwesən. Rerin ragien.¹⁶ Iahəuvən mhəpīrapw fwe Rom, nənə kəsəni Pol ramarə in əpa irau iaruəgin kuatia sə ramətui tukwe.

¹⁷ Nəpñ kahar rukurau, Pol rəkwein nəmə asori me səvəi nəkur Isrel me fwe Rom mə tuhəuvehe. Irəha həuvehe, mhəusəsimwñ irəha me, nənə Pol rini pen ti nīrəha i mə, “Piak me, iou iapko mhə nari riti, mouraha kitaha nəkur Isrel, uə iapko mhə nari riti,

mouraha naraien səkıtaha sə kaha kupwən me həməuvei pehe. Mətə irəha fwe Jerusalem həkwtəmhirı iou, mhəuvei pen iou ia rəgi nəkur Rom. ¹⁸ Nəpin nəkur Rom me nəha hənəres raka iou nəresien me rıpık, hənuə tuhəfi raka rəginraha ia nırak, ti nəri nə mə həkətə mhə nari riti iakınə rərəha tuhousı əpune iou tukwe. ¹⁹ Mətə nəkur Isrel həni mə rekəm. Nənə iakregi mə noien nəha səvənraha raməkeikei miou. Iakəres pen iəmə asori səvəi nəkur Rom mə ko in rəsəni iou iakuvehe i pwəh Kig Sisa rəkiri nəgkiariien səiou. Iakəres pen iamınhi, mətə səiou riti nəgkiariien riwən takini muəsi nəkur imwak me i. ²⁰ Kino iamınhi irə ia nırak. Ro pen iakəres mə takətə kimiaha ipwet, məgkiari m kimiaha. Iaku takini sas pehe tukumiaha i mə hənərihi iou ia jen i ti Kristo, iəmə nəha kitaha nəkur Isrel saməmri pen əknekın nətərigien səkıtaha irə mə truvehe.”

²¹ Pol rini pen pam, nənə irəha həni pen tukwe in mə, “Kimaha iahəpkuvehi mhə nəkukuə me nepwin sə nəkur Jutia həmarai, mhərhi pehe i ti niniien ik. Pıəvtaha me nepwin həiwən həuku pen fwe ikın, mhəuvehe, mhəvisau pehe ik uə həməni ərəha ik. ²² Mətə kimaha iahokeikei mə tahəregi nətərigien səim, ti nəri nə mə iahəukurən mə ia kwopun me pam kamhəni ərəha kuse nəfwakiiien nəha kamini mə Suatuk səvəi Iesu.” ²³ Ro iamınhi irə irəha Pol həkəwəpin. Nənə ia nəpin nəha nəkur Isrel həkık həuvehe ti Pol ia nimwə nəha ramərə ikın. Nənə in rəgkiari mınraha nəpin pekın. In raməvsini Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me, maməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamousari mə tro irəha hətoni mə pərhiien Iesu in Kristo. ²⁴ Irəha me nepwin həni nıpərhiienien ia nəfe Pol rani, mətə nepwin həkini mhə nıpərhiienien irə. ²⁵ Nənə ti nəri nə mə nətərigien səvənraha rıpkuvehe mhə mo kuatia, irəha həkəwəh mənəmhuəvən. Nəgkiariien sampam Pol rini pen ti nırəha i, in i mə, “Nəgkiariien sə Nənımwin İkinan rıməuvei pen m Profet Aesea fwe kupwən mə trini irapw ti kaha kupwən me səkımiaha in ratukwatukw a. ²⁶ Kumwesən rıməni pen ti profet i mınuə:

‘Evən mını irapw ti nərmama me i,

mə iou Kumwesən iakamini mə,

Tihəregi, mhəregi, mhəregi, mətə ti nəpin riti tihəpkregi sas mhə.

Tihətoni, mhətoni, mhətoni, mətə ti nəpin riti tihəpkətə sas mhə.

²⁷ Tro iamınhi irə, ti nəri nə mə reri nərmama me i ruvəskai raka.

Hənəsısəg raka ia nəkwəregınraha mine nənimenraha.

Mətə trini mınuə həkəwəh noien iamınha irə,

nəfe nəghın tuhəukurən nətoniien ia nənimenraha

nənə mhəregi ia nəkwəregınraha,

uə tuhəukurən ia rerınraha,

nənə mhərari mhəuvehe tukw iou, nənə tako irəha həuvehe mhəsənın.’”

²⁸ Pol rarə mını mwı mə, “Kimiaha tihəməkeikei mhəukurən nəri. Kumwesən rauvehimıru nərmama me səməme kamhəni nıpərhiienien ia Iesu. Nəgkiariien sə raməvisau irapw i ruvəvən raka ti nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. Irəha tuhətərig irə.”

²⁹⁻³⁰ Pol rarə fwe ikın nuk kəru ia nimwə riti sə ramərəku pen, mamapri irə, maməsevər ia nimwə səvənhi ti nərmama me pam səməme haməuvehe tukwe. ³¹ In raməvisau irapw nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamahatən nərmama ia nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo, İərimənu səkıtaha. Nəpin Pol raməgkiari, in rıpkhekır mhə. İərmama riti riwən rinise in.

Rom Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol ramavən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo ia kwopun me. Navənien səvənhi səro kahar irə rino sampam nənə in rirai nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Rom ia nuk 56 ua 57. Ia navənien səvəi Pol in rokeikei mə trukupwən mevən fwe Jerusalem nənə mevən mwi fwe taon Rom mine tənə Spen. In rirai nəkukuə i mə irəha tuhəpnəpənə ti nuveheien səvənhi. Nægkiariien asori ia nəkukuə i in i natukwatukwien. Pol ramahatən ia nəkukuə i mə: 1) iərmama riti riwən ratukwatukw; 2) Iesu Kristo əpa in ratukwatukw, məmher; 3) trini minuə səni nīpərhienien ia Iesu Kristo, in truvehi raka kitaha ia niskaiien səvəi nərəhəien, nənə muvei pehe nīmīruuien vi m kitaha, nənə mo kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən; 4) kitaha nakalasia me tsaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan sə Kumwesən rokeikei.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Iou Pol. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo. Kumwesən rinəkwein iou mə aposol, nənə məmri karen iou mə iou iərmama takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi. ² Nægkiariien amasan i, in ruvəni raka tui ia nəgkiariien me səvəi profet me səvənhi səməme kamharə ia Nəkukuə Ikinan. ³⁻⁴ Nægkiariien amasan nəha raməgkiari ia Tini, in nəha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. In riməuvehe iərmama riti riməuku pen ia kwənəkws səvəi Kig Tevit. In rimamhə nənə Kumwesən rahatən mə in Tini atukwatukw nəpin ro in ratui mwi ia nemhəien səvənhi ia niskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan. ⁵ Ia Kristo, Kumwesən ro ramasan m kimaha, muvehi pehe wok amasan m kimaha mə kimaha aposol me. Riməuvei pehe wok i m kimaha mə tahəkwein ia nərmama ia tənəmtənə me pam mə tuhəni nīpərhienien irə, mhə nəkwən. Nənə nəpin irəha kamhə iamīnha irə, mamhəuvehi utə nəghi Iesu.

⁶ Wok i rineste kimiaha mwi. Kimiaha nərmama Kumwesən rinəkwein ia kimiaha mə kimiaha səvəi Iesu Kristo. ⁷ Nəkukuə i rauvehe tukumiaha pam fwe taon nəha Rom. Kumwesən rokeikei kimiaha, məkwein kimiaha mə kimiaha nərmama ikinan me səvənhi. Pwəh Kumwesən tata səkitaha, mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərīnuuien m kimiaha.

Pol rokeikei mə trevən mətoni nərmama me səvəi Iesu Kristo ia taon nəha Rom

⁸ Kurirə iakəgkiari iakuə ia nəghi Iesu Kristo takini vivi Kumwesən səiou tukumiaha pam ti nari nə mə nərmama ia tənəmtənə me pam kamhəregi nəvisauien ia nahatətəien səkimiaha. ⁹ Kumwesən sə iakamo tukwini nari min ia rerik pam ti nini irapwien nəgkiariien amasan səvəi Tini, in rinətə raka noien səiou mukurən mə ia nəpin me pam iakani kimiaha ¹⁰ ia nəfwakiiien me səiou. Iakaməres mə trini minuə nətərigien pərhien səvəi Kumwesən, in trəsəvər ia suatuk riti pwəh iakuvehe mətoni kimiaha rəmwhen iakinēitenhi tui mə tako.

¹¹ Iakokeikei pik mə takuvehe mətoni kimiaha muvehi pehe nasituien riti səvəi Nənīmwin Ikinan pwəh rərpwi əknekīn mwi kimiaha. ¹² Nīpwrai nəgkiariien i mə nahatətəien səkimiaha rukurən nasituien ia nīrak nənə səiou mwi rukurən nasituien ia kimiaha. ¹³ Piak me ramasan mə tihəkurən mə nəpin rīpik rerik ramrhi mə takuvehe məti pehe ia kimiaha, mətə nəpin me pam narimnari me rīpik raməsīsəg iou ti nuveheien. Iakokeikei mə wok səiou trukua mo kwənkwən ia nīmīruuien səkimiaha rəmwhen ia nīmīruuien səvəi nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel ia kwopun me.

¹⁴ Iou iərmama riti sə takaməkeikei məvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m nərmama me pam, nərmama səməme həukurən nəgkiariien səvəi nəkur Kris mine noien səvənraha, mine nərmama səməme irəha hərəirei, mine səməme irəha həukurən amasan nari, mine səməme həpwhə nukurən amasanien nari. ¹⁵ Ro iamīnhi irə iakokeikei pik mə takəvisau irapw mwi nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m kimiaha fwe taon nəha Rom.

¹⁶ Iakaməgkiari iamīnhi irə iou iapkauris anan mhə ti nəgkiariien amasan nəha ti nari nə mə nəgkiariien amasan nəha in niskaiien səvəi Kumwesən ti nuvehimīruuien nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien irə, riməkupwən muvehe ti nəkur Isrel, kurirə revən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁷ Ia nəgkiariien amasan səvənhi, Kumwesən

1:1: Wok Me 9:15, 13:2, Kal 1:15 **1:2:** Rom 16:25-26 **1:3-4:** Mat 22:42, Wok Me 13:33, Rom 9:5, 2Tim 2:8 **1:5:** Wok Me 26:16-18, Rom 15:18, Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26, 1Kor 1:2, 2Kor 1:1, Efes 1:2 **1:8:** 1Tes 1:8 **1:9:** Efes 1:16, Fil 1:8, 1Tes 2:5,10 **1:10:** Wok Me 19:21, Rom 15:23,32 **1:13:** Wok Me 19:21, Jon 15:16 **1:16:** Sam 119:46, Mak 8:38, 1Kor 1:18-24, Wok Me 13:46 **1:17:** Rom 3:21-22, Hab 2:4

ramo narmama kamhətoni suatuk sə in rinəmri irəha tuhesi pen tro irəha hatukwatukw ia nənimen. Suatuk naha in nahatətəien fwe nukunen mamevən meste nəkrəkwerin sampam.^a Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukua İkinan rani mə, “İərmama sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi, in truvehi nimiruen.”

Kumwesən niemaha raməpi ti noien ərəha me səvəi narmama

¹⁸ Kumwesən fwe ia neiai ramo narmama kamhətoni mə niemaha raməpi pik in. In ramərpwin noien ərəha me pam səvəi narmama səməme kamhəru i nəkwan mamhərer tukuahag ia nıpərhienien səvənhi ia noien ərəha me səvənraha. ¹⁹ In ramərpwin noien ərəha me səvənraha ti nəri nə mə irəha həukurən nətoni atukwatukwien narimnari me pam səməme narmama həukurən nətonien Kumwesən irə. Kamho iamınha irə ti nəri nə mə Kumwesən atukw rinahətən atukwatukw irəha irə. ²⁰ Fwe nukune narəien muvehe meste pehe ipwet mine narmama me pam həukurən nətonien ia nənimenraha narimnari me səməme Kumwesən rino ia neiai mine tiprənə, nənə ro iamınhi irə nəri auər a mə irəha ko həkətoni mhə Kumwesən ia nənimenraha, mətə həukurən nətonien ia narimnari me nəha mə niskaiien səvənhi ramevən a mıpkə mhə sampam mine nıpərhienien mə in Kumwesən. Ro iamınhi irə nəgkiariien riti riwən ko irəha həni.

²¹ Irəha həuvəukurən raka Kumwesən, mətə hərpwəh nuvehi utəien nəghin mə in Kumwesən, nənə mhərpwəh ninüien tanak tukwe in. Mətə rerınraha ruvehe mıpkrihi amasan mhə nari, nənə nətəriğien səvənraha ruvehe mireirei nari rəmwhen mə kamharə ia nəpitəvien. ²² Irəha kamhəni mə həukurən nari, mətə irəha hərəirei nari, ²³ mhənərpwəh nəfwakiien m Kumwesən asori sə tripkemhə mhə ia nəpin riti, nənə mhəuvən mhəfwaki pen m nənımwı nari me səməme həmwhen ia iərmama sə tremhə, uə menu me, uə nərimıru me səməme kamhavən uə kamhərkou.

²⁴ Ro iamınhi irə Kumwesən rəpwəh irəha, məseni irəha mə irəha tuhamesi pen a noien ərəha me səməme rerınraha rokeikei pik mə tuho. Ro pen irəha kamho ia nırəha me noien me ia nıpwranraha sə ro a naurisien. ²⁵ Irəha hənərpwəh nıpərhienien səvəi Kumwesən, mhəkwtəmhiiri neikuəien, nənə mamhəfwaki pen m narimnari me səməme Kumwesən rino ia neiai mine tiprənə, mamho tukwini nari mınraha, mətə hərpwəh nəfwakiien m Kumwesən sə rino neiai mine tiprənə, mhərpwəh no tukwinüien nari mın. In nə Kumwesən sə kaməgnəgini rerin in. Ouəh, pwəh ro iamınhi.

²⁶ Ti noien naha irəha kamho, Kumwesən rəpwəh irəha, məseni irəha mə irəha tuhamesi pen a noien ərəha me səməme rerınraha rokeikei pik mə tuho sə ro a naurisien. Ro iamınhi irə nıpran me nəpwin səvənraha kamhərpwəh noien i ratukwatukw, noien sə pran ramesi pen iərman səvənhi, nənə mhəuvən mamho noien i rıpkatukwatukw mhə, noien sə pran ramiri pran. ²⁷ Ia noien a mwı nəha, nərman me nəpwin səvənraha kamhərpwəh noien i ratukwatukw, noien sə iərman ramiri pran səvənhi, nənə mhəuvən rerınraha ramevən pik ia nırəha me. Nərman kamho noien me nəpwin ia nırəha me sə ro a naurisien. Mətə Kumwesən ruvəuvei pen raka nərpwinien mınraha resi pen atukwatukw noien ərəha me səvənraha.

²⁸ Ti nəri nə mə narmama həkəkeikei mhə mə tuhəukurən Kumwesən, in rəpwəh irəha, məseni irəha mə irəha tuhamesi pen a nətəriğien ikou me səvənraha, mamho noien me hərpwəh nəmwhenien. ²⁹ Rerınraha rukuər ia noien ərəha mine noien ourour me pam. Irəha kamhəpwtıg ti nautə səvənraha, mamhəmhwəki narmama. Rerınraha rukuər ia nakresien, nousi əpuneien iərmana, nəvisəien, neikuəien, mine nətüien suatuk ti nourahaien iərmana. Irəha kamhəni nıkare narmama, ³⁰ mamhouraha nəghi narmama ia neikuəien me. Irəha kamhəmhwəki Kumwesən. Irəha kamhəkwağ raka ia nəgkiariien, mamhəfəutə ia nırəha, mamhərpwi irəha ia nəpin me. Irəha kamhətui suatuk ti noien noien ərəha me səməme narmama hərpwəh ihi nukurənien. Irəha kamhəru i nəkwaı tata mine mama. ³¹ Ia rerınraha irəha hərəirei nari. Irəha kamhətəfi nəgkiariien me səvənraha. Nəkeikeien səvənraha riwən ti iərmana. Irəha hərpwəh nətəriğien nasəkien səvəi narmama ti nasitüien ia nırəha. ³² Irəha həuvəukurən raka mə nəgkiariien atukwatukw səvəi Kumwesən rani mə narmama səməme kamho noien me i iamınha irə tuhaməkeikei mhəmhə, mətə irəha kamhəmwur pen ia noien me nəha. Rıpkə mhə noien əpa nəha irəha kamho, mətə kamhəsəni mwı narmama me səməme kamho noien me nəha mə ramasan a.

^a **1:17:** Suatuk riti mwı ti ninüien nəgkiariien i ia vas 17 in i mə, “İa nəgkiariien amasan səvənhi Kumwesən ramo narmama kamhətoni natukwatukwien səvənhi sə raku pen ti nahatətəien mamevən ia nahatətəien.” **1:18:** Efes 5:6, Kol 3:6, 2Tes 2:12 **1:19:** Wok Me 14:15-17, Wok Me 17:24-28 **1:20:** Job 12:7-9, Sam 19:1, Hip 11:3 **1:21:** Efes 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14, 1Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19, Sam 106:20 **1:24:** Wok Me 14:16 **1:25:** Jer 13:25, Jer 16:19, Rom 9:5 **1:27:** Lev 18:22, Lev 20:13, 1Kor 6:9

2

Kumwesən ramərpwin noien ərəha səvəi nərmama ia noien atukwatukw

¹ Ro pen nəri auər a mə ik nəfe iərmama, ikamo noien riti rəpwəh nəmwhenien nəpin ikaməkiri noien səvəi iərməpə. Trini minua ikini pen ti iərmama riti mə səvənhi noien rərəha, mətə ia nəgkiariien nəha ikani ikamouisi atukw a ik. Ik nə iərmama sə ikaməkiri noien səvənhi, mətə ik mwī ikamo noien ərəha rəmwhen ira. ² Kitaha səukurən mə Kumwesən ramo noien sə ratukwatukw a nəpin ramərpwin noien ərəha me səvəi nərmama sə ro me iaminha ira. ³ Ik sə ikaməkiri noien səvəi nərməpə, nətərigien səim rəfo? Mə ik mwī ikamo noien ərəha me nəha irəha kamho, nəpin Kumwesən trəkiri noien ərəha me səim ko ikap raka ira? Rekəm! ⁴ Uə rosi ikamətə ərəha noien i sə Kumwesən ramo ia niram uə? In ramo ramanas pik tukw ik, nənə nəpwəh nəmwəki akwauakwien ik, nətərigien səvənhi rəpwəmwis tukw ik. Ikukurən uə rekəm mə ramo noien amasan me mik mə noien nəha triri pen ik ikevən məpwəh noien ərəha me səim mīrərig ia rerim?

⁵ Mətə ti nəri nə mə kamkapwə riskai, ikəpwəh narakaien ia noien ərəha me səim mīrərig ia rerim. Nənə ro iaminhi ira ikamoeite niemaha sə tukuvehi pehe mik ia nəpin səvəi niemaha. Ia nəpin nəha Kumwesən tro nərmama hətoni nəkiriien səvənhi sə ratukwatukw, ⁶ ti nəri nə mə in trərəku nərmama kuation kuation resi pen nəfe noien me həno. ⁷ Nərmama me səməme kamhərer əknekin ti noien noien amasan ia nəpin me mə tuhəuvehi nəgnəginiiien, mine nisiiien, mine nimiruien i nemhəien riwən ira, Kumwesən truvei pen nimiruien rerin minraha. ⁸ Mətə nərmama me səməme kamho a nari rerinraha rokeikei, nənə, mamhəuvei pen təkutanraha m nīpərhienien, mamhesi pen a noien ərəha me, Kumwesən truvei pen niemaha asori səvənhi minraha. ⁹ Nərmama me pam səməme kamho noien ərəha, Kumwesən tro nəmisəien minraha, mo nəknekinien minraha, trukupwən ia nəkur Isrel kurirə nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁰ Mətə nərmama me pam səməme kamho noien amasan, Kumwesən truvei pen nəgnəginiiien, mine nisiiien, mine nəməriniuen minraha, trukupwən ia nəkur Isrel, kurirə nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel. ¹¹ Ro iaminhi ira ti nəri nə mə Kumwesən tro rəmnəmwhen pam ia nərmama me pam.

¹² In trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel nəri auər a həpkuvehi mhə Loa səvəi Moses. Nənə nəkur Isrel me kamhəuvehi Loa nəha, Kumwesən trəkiri noien me səvənraha ia nəgkiariien səvəi Loa nəha, nənə mərpwin noien ərəha me səvənraha ira. ¹³ Ro iaminhi ira ti nəri nə mə rīpko mhə nərmama səməme kamhəregi Loa nəha irəha nə hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə nərmama me səməme kamho nəri Loa nəha rani, irəha nəha Kumwesən trini irapw mə irəha hatukwatukw. ¹⁴ Nīpərhienien nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel irəha həpwəh nuvehiien Loa səvəi Moses, mətə nəpin me nəpwin irəha kamhesi pen a nətərigien səvənraha, mamho nəri sə ratukwatukw rəmwhen a ia Loa nəha rani. Irəha həmwhen ia loa riti ramiri atukw a irəha, nəri auər a irəha həpkuvehi mhə Loa nəha. ¹⁵ Noien səvənraha ramahatən pen mə nīpwrai Loa nəha ikin kimərai pen raməmak ia rerinraha ti nəri nə mə nəpin nəpwin irəha həregi pen fwe ia rerinraha mə həno noien ərəha, nəpin nəpwin mwī mə həno noien amasan. ¹⁶ Irəha tuhəregi pen nəri me i iaminha ira fwe ia rerinraha ia nəpin nəha Kumwesən trəsni Iesu Kristo ira mə trəkiri nətərigien me səvəi nərmama, nətərigien me səməme kamhərkwafə. Nəgkiariien i ramesi pen nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irapw i.

Nəkur Isrel mine Loa səvəi Moses

¹⁷ Mətə mə ik iərmama riti nə ikani mə ik iəmə Isrel rəfo ia niram? Ik ikətigite ia Loa səvəi Moses, maməfiəutə ik mə ik ikukurən Kumwesən, nənə in rukurən ik. ¹⁸ Ik ikani mə ikuvəukurən raka nəfe Kumwesən rokeikei mə tiko, nənə, mukurən suatuk sə ratukwatukw amasan ti nəri nə mə Loa nəha rinahatən ik ira. ¹⁹ Ikani mə ik iərmama ikamiri nərmama me səməme nənimenraha rīfwə, nənə maməhiərpwin suatuk səvəi nərmama səməme kamhavən ia kwopun rīpitəv ikin, ²⁰ nənə mamahatən nərmama me səməme həreirei nari mine nəkwərhakwərha me. Ik ikani iaminhi ira ti nəri nə mə ikauvehi Loa sə nukurənien mine nīpərhienien me pam kamharə ira. ²¹ Ik ikamahatən nərmama əpə me, mətə rəfo ipkahatən atukw a mhə ik? Ikamahatən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien, mətə ikamakres uə rekəm? ²² Ikamahatən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, mətə ikamakres pran səvəi iərməpə uə rekəm? Ikaməmwəki nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, mətə ikamakres ia narimnari me ia nimwəfwaki me səvəi nənimwi nari me nəha uə rekəm? ²³ Ikaməfiəutə ik ia Loa səvəi Moses, mətə ikamərui Loa nəha mamouraha nəghi Kumwesən uə rekəm? ²⁴ Ouəh, ikamo noien ərəha me pam

naha. Iakani iamihni irə ti nəri nə mə nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə, “Nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel kamhəni ərəha nəghi Kumwesən ti noien ərəha me səkimiaha.”

²⁵ Ik iəmə Isrel, trini minua ikamesi pen Loa səvai Moses, noien naha kino ia niram kuvehi ninhum mik ti Loa naha rukurən nasituien ia niram. Mətə mə ikamərui Loa naha, nənə rəmwhen a mə kəpwəh nuvehien ninhum mik. ²⁶ Ia noien a mwi naha, iərmama riti ripko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen narimnari me səməme Loa naha rani, Kumwesən trətəni mə kuvəuvehi raka ninhum min, nənə in iərmama səvənhi. ²⁷ Iərmama sə ripko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen Loa naha, in trəkiri ik mə noien səim rərəha. Ro iamihni irə ti nəri nə mə nəri auər a mə ik ikauvehi Loa sə kimərai, nənə kuvehi ninhum mik, mətə ikamərui Loa naha. ²⁸ Iərmama i in iəmə Isrel ia nipwran iruə ripko mhə in iəmə Isrel pərhiən, nənə, noien pərhiən səvai nuvehien ninhum m iərmama ripko mhə in nari riti sə kamo ia nipwrai iərmama iruə. ²⁹ Mətə iərmama i in iəmə Isrel pərhiən ia rərin in iəmə Isrel. Nənə noien pərhiən səvai nuvehien ninhum m iərmama, in nari riti raməmak ia reri iərmama Nənimwin Ikinan ramo, mətə ripko mhə Loa ramo. Nənə ripko mhə nərmama kamhəgnəgini iərmama naha, mətə Kumwesən əpa raməgnəgini in.

3

Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəpin me

¹ Mə ro iamihni irə, rəfo noien naha ramasan mə iərmama riti in iəmə Isrel? Uə rəfo noien naha ramasan mə kuvehi ninhum min? ² Trini minua iərmama riti in iəmə Isrel ramasan pik anan. Nəri sə ramasan mukupwən, nəkur Isrel irəha nə nərmama Kumwesən rinəmri pen nəgkiariien səvənhi ia rəginraha mə tuhətui amasan tukwe.

³ Nipərhiənien irəha me nəpwin həpwəh nihien nipərhiənien ia nəgkiariien naha, mətə noien naha irəha hənə, mhəpwəh nihien nipərhiənien ia nəgkiariien səvənhi, ko ripkinise mhə ia Kumwesən mə trəpwəh noien nəgkiariien səvənhi. ⁴ Rekəm! Nəri auər a nərmama me pam ia tiprənə kamheikuə, mətə Kumwesən ripkeikuə mhə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan raməgkiari ia Kumwesən mani minua:

“Nəpin ikaməgkiari, nəgkiariien səim trahətən mə ik ikatukwatukw.

Nəpin nərmama tuhəkiri noien me səim, mhəni mə ikino noien ərəha me, mətə ik tikəsəsəg ia tərhunraha.”

⁵ Mətə mə noien ərəha səkitaha ramahətən pen mə Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəpin me nənə kitaha tsafni irə? Ripkatukwatukw mhə trini minua Kumwesən ruvei pehe niemaha m kitaha? Iakaməres iamihna irə mamesi pen nətərigien səvai nərmama nəpwin.

⁶ Mətə nətərigien naha ripkatukwatukw mhə. Trini minua nətərigien naha ro nipərhiənien, nənə Kumwesən trəfəkiri nərmama ia tiprənə ti noien me səvənraha? ⁷ Mətə rəfo iərmama riti rini mə, “Trini minua iakeikuə, nənə neikuəien səiou rahətən pen mə Kumwesən rani a nipərhiənien, nənə nərmama kamhəuvehi utə nəghin tukwe, rəfo Kumwesən raməkiri ihi mə iou səiou noien rərəha?” ⁸ Nənə rəfo iərmama riti rini mə, “Ramasan mə kitaha tsamo a noien ərəha pwəh rukuə ia namasanien.” Nipərhiənien, nərmama nəpwin kamhəni ərəha nəghimaha, mamheikuə mə kimaha iahaməgkiari iamihna irə. Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənraha, nənə, ratukwatukw a mə in tro.

Iərmama riti riwən ratukwatukw

⁹ Ro pen, rəfo? Kimaha nəkur Isrel iahatukwatukw ia nəmri Kumwesən mhəpi raka nərmama nəpwin? Rekəm! Iakuvəni raka mə niskaiien səvai noien ərəha ramərimənu ia nərmama me pam, nəkur Isrel mine nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁰ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə, “Iərmama riti riwən ratukwatukw, kwatia anan riwən.

¹¹ Iərmama riti riwən rukurən nari.

Iərmama riti riwən ramətui ia Kumwesən.

¹² Nərmama me pam anan kamhəuvei pen təkutanraha m Kumwesən, irəha pam həkamasan mhə ti nari riti.

Iərmama riti riwən anan ramo noien amasan, kwatia anan riwən.”

¹³ “Rukwinau ia nirəha rəmwhen ia nipəgi kəruətəri raməkwaq sə kinərkwafə pen nipwrai iərmama rəmhlə ikin,

ia nəpɪn me kamhəni nəgkiariien ia nəramɪnraha, mamheikuə ia nərmama.”

“Ia tərhunraha pirapw nɪsəkwaɪ snek, snek sə ramahi əpune iərmama”

¹⁴ “Nɪpəgi nəkwanraha rukuər ia nəkunanien iərmama mɪne nəgkiariien əfiə.”

¹⁵ “Nɪsunraha me kamhaiu akwauakw ti nousi əpuneien iərmama.

¹⁶ Ia kwopun me pam kamhəuvən ikin, irəha kamhouraha narimnari, mamho nərmama kamhəregi rəraha.

¹⁷ Irəha hərəirei anan suatuk səvəi nəmərɪnuien.”

¹⁸ “Irəha həpwəh nehekiriien Kumwesən.”

¹⁹ Kitaha səukurən mə narimnari me pam səməme Loa səvəi Moses rani narimnari me nəha səvəi nərmama me nəha Kumwesən rɪməuvei pen Loa nəha mɪnraha. Loa nəha raməgkiari mɪnraha, maməsisəg ia tərhunraha pam, mamə nərmama pam ia təkure tɪprənə hətəni mə noien səvənraha rəraha ia nəmri Kumwesən. ²⁰ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə iərmama riti sə tratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nesi penien Loa riwən, mətə ia Loa kitaha pam səukurən mə kitaha samo noien əraha.

Nərmama səməme kamhahətətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nəmri Kumwesən

²¹ Mətə təkwətəkwuni Kumwesən rino raka nərmama kamhətəni suatuk sə in rɪnəmri tuhesi pen tro irəha hatukwatukw ia nənimen. Suatuk nəha rɪpko mhə in i tuhesi pen Loa səvəi Moses. Mətə nəgkiariien me ia Loa nəha mɪne nəgkiariien me səvəi profet me fwe kupwən kamhəgkiari ia suatuk nəha mə ro nɪpərhiienien. ²² Suatuk nəha in i nərmama tuhahətətə ia Iesu Kristo. Nərmama me pam səməme kamhəni nɪpərhiienien irə Kumwesən ramo irəha hatukwatukw ia nənimen. Nəri auər a mə irəha nəfe nərmama ti nəri nə mə irəha pam həmnəmwhən a. ²³ Nərmama me pam həno noien əraha nənə mharfai ia suatuk atukwatukw səvəi Kumwesən sə ramasan mamser; ²⁴ mətə ia namasanien səvənhi Kumwesən ramasitu ia nɪrəha, mamə irəha hatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə Iesu Kristo rɪnərəku suatuk səvənraha, meivi nari ia nɪrəha ia nəmhiəien səvənhi. ²⁵ Kumwesən rərhi pehe Kristo ruvehe niten raiu ti nuvehi rakaien noien əraha me səvəi nərmama. Nənə Kumwesən ruvehi raka noien əraha me səvəi nərmama nəpɪn irəha hahətətə ia Kristo mə in rɪmamhə ti nɪrəha. Kumwesən rino suatuk nəha mə trahətən mə noien səvənhi ratukwatukw ti nəri nə mə nətərigien səvənhi rəpwəmwis in rəpwəh nərpwinien noien əraha me səvəi nərmama səməme həno fwe kupwən. ²⁶ Kumwesən ro iamɪnha irə ipwet mɪne mə trahətən mə in ratukwatukw, nənə in ramɪni nərmama me pam səməme kamhahətətə ia Iesu mə irəha hatukwatukw ia nənimen.

²⁷ Ro iamɪnhi irə nəfe mwi nəha ikin kitaha səukurən nəfiətəien kitaha tukwe? Nari riti mwi riwən! Ti nəfe? Ti nəri nə mə kitaha səpkatukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səkitaha, mətə kitaha satukwatukw ia nənimen ia nahətətəien səkitaha. ²⁸ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kitaha saməni nɪpərhiienien ia nəgkiariien i mə iərmama sə ramahətətə ia Iesu in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə rɪpko mhə ia nesi penien Loa. ²⁹ Uə rəfo? Kumwesən in Kumwesən səvəi nəkur Isrel əpa? Rosi in mwi Kumwesən səvəi nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel uə? Ouəh, in mwi Kumwesən səvənraha, ³⁰ ti nəri nə mə Kumwesən kuatia a. Nənə in trɪni irapw mə nərmama me i kamhahətətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nənimen. Noien nəha tro rəmwhən a mwi ia nəkur Isrel mɪne nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel. ³¹ Rəfo nəha təkwətəkwuni ia Loa nəha? Nahətətəien nəha ramo Loa nəha in nəri auər a? Rekəm! Mətə nəpɪn samahətətə ia Kumwesən, samesi pen atukwatukw suatuk pərhiien səvəi Loa.

4

Epraham ruvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahətətəien səvənhi

¹ Epraham kaha kupwən səkimaha nəkur Isrel, kitaha tsəgkiari irə mhəfni irə? In rɪnətəni nəfe nari ia nɪmɪruien səvənhi? ² In rətəni mə Kumwesən rɪməni mə in ratukwatukw ia nənimen, mətə rɪpko mhə ia noien me səvəi Epraham. Trɪni mɪnuə Epraham ratukwatukw ia noien me səvənhi, nənə in rukurən nəfiətəien in tukwe. Mətə ia nəmri Kumwesən Epraham ko rɪpkəfiətə mhə in tukwe. ³ Nəkukuə Ikinan rani nəfe? “Epraham rɪni nɪpərhiienien ia Kumwesən, nənə ti nəri nə mə in rahətətə iamɪnhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.”

⁴ Iərmama sə ramo wok ti nərəkuien, nərəkuien nəha səvənhi rɪpko mhə nari riti sə kuvei pen auər a mɪn, mətə nərəkuien nəha sə kuvei pen mɪn in rino wok tukwe. ⁵ Mətə iərmama sə rəpwəh noien wok ti nərəkuien, mətə ramətigite ia Kumwesən sə rani nəkur əraha mə

iraha hatukwatukw ia nanimen, rəmwhen mə Kumwesən ruvei pen auər a nari riti min. Ti nəri nə mə iərmama nəha ramahatətə iamihni, Kumwesən ramətə in mə in ratukwatukw ia nanimen. ⁶ Kig Tevit fwe kupwən, in mwi rinəgkiari ia noien nəha nəpın rinəkwein amasan ia iərmama sə Kumwesən ramətə in mə in ratukwatukw ia nanimen, mətə rıpkə mhə ia noien me sə iərmama nəha ramo. ⁷ In rıməni mə,

“Nərmama me i səməme Kumwesən rinenouenou noien ərəha me səvənraha,
nənə minousəman nərəhaien me səvənraha

iraha rerınraha tragien.

⁸ Iərmama i sə Kumwesən rıpkəvsini mhə noien ərəha me səvənhi,
in rerin tragien.”

⁹ Nəgkiariien nəha Kig Tevit rinəkwein amasan m nərmama irə, in səvəi nəkur Isrel me a, uə nəgkiariien nəha səvəi nərmama me mwi i rıpkə mhə irəha nəkur Isrel? Ouəh, səvəi nərmama me mwi rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. Kitaha saməni nəgkiariien səvəi Nəkukua İkinan sə rani mə, “Epraham rini nıpərhiienien ia Kumwesən. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamihni, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nanimen.” ¹⁰ Mətə Kumwesən rıməni nesən mə Epraham in ratukwatukw, nəpın kuvəuvehi raka ninhum min, uə ia nəpın kəpwəh ihi nuvehiiien ninhum min? Kumwesən rıməkupwən mını raka iamınha irə kurirə kuvəhi ninhum min. ¹¹ Nənə kuvəhi ninhum m Epraham ti nəfe? Ro iamınha irə rahatən pen mə Epraham rinatukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi nəpın kəpwəh ihi nuvehiiien ninhum min. Ro iamınhi irə in tata səvəi nərmama me pam səməme kəpwəh ihi nuvehiiien ninhum mınraha mətə kəmhəni nıpərhiienien ia Kristo, nənə ia suatuk nəha həuvehe nərmama Kumwesən ramətə irəha mə hatukwatukw ia nanimen. ¹² Nənə in tata səvəi nərmama nəpwın mwi səməme kuvəuvehi raka ninhum mınraha, nərmama me nəha irəha nəkur Isrel. Mətə rıpkə mhə səvənraha tata ti nəri nə mə kıməuvehi ninhum mınraha, mətə ti nəri nə mə irəha kəmhəsi pen suatuk səvəi nahatətəien. Fwe kupwən tata səvənraha Epraham ramesi pen suatuk nəha nəpın kəpwəh ihi nuvehiiien ninhum min.

¹³ Kumwesən rino promes m Epraham mine kwənəkwus me səvənhi mə ti nəpın riti tıprənə i truvehe mo səvənraha irə. Promes nəha rıpkəuvehe mhə ti Epraham ti nəri nə mə Epraham ramesi pen Loa, mətə ruvehe tukwe ti nəri nə mə in rahatətə nənə Kumwesən rini mə in ratukwatukw ia nanimen. ¹⁴ Trıni mınə promes nəha ruvehe mo nıpərhiienien irə ti nərmama səməme kəmhəsi pen Loa, nərmama tuhatatə ti nəfe? Nahatətəien in nari riti ro a tekin a, nənə promes nəha ruvehe mo nəri auər a irə. ¹⁵ Loa ravi pehe niemaha səvəi Kumwesən, mətə mə loa riwə ko iərmama kəpwəh natəfiien loa.

¹⁶ Ro iamınhi irə promes nəha ruvehe ti Epraham ia suatuk səvəi nahatətəien mə promes nəha truvehe ia namasanien sə Kumwesən raməriari pehe irə m kitaha nənə mo nari riti sə nıpwənəti Epraham me pam tuhəuvehi səvənraha, rıpkə mhə nıpwənəti Epraham əpa i Kumwesən rıməuvei pen Loa mınraha, mətə nıpwənəti Epraham me i səməme kəmhəsi pen suatuk səvəi nahatətəien səvəi Epraham ti nəri nə mə in tata səkitaha pam. ¹⁷ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərari pen ia Nəkukua İkinan rani mə, “İakino ik tata səvəi kwənəkwus me həpik.” In tata səkitaha ia nəmri Kumwesən i Epraham rıməni nıpərhiienien irə, Kumwesən sə rauvei pen nımıruen m nərmama səməme həuvamhə, nənə in rukurən noien narımmari me səməme həiwən həuvehe mharə.

¹⁸ Kumwesən rino promes m Epraham mə in truvehe tata səvəi kwənəkwus me həpik, nənə nımwıpwını me tuhəpik mhəpi raka kəməhau me. Nənə Epraham rəmri pen əknekin nətərigien səvənhi ia Kumwesən mahatətə əknekin irə mə nəgkiariien səvənhi ro nıpərhiienien. Nəri auər a rəknekin mə promes nəha truvehe mo nıpərhiienien irə, ¹⁹ mətə nahatətəien səvəi Epraham kəpwəh neiwaiuien nəpın in rətoni nıpwran mə rinəgharə mınəmwhen mə tremhə ti nəri nə mə nuk səvənhi wan hantret, uə nəpın in rətoni Sera nukurən mə rinəprənəmə ko rıpkərəhi mhə iəkunouihi. ²⁰ Epraham kəpwəh nəmkıamkiien ti promes nəha Kumwesən rıməuvei pen min, mətə ruvehe mıkai ia nahatətəien səvənhi nənə maməgnəgini Kumwesən. ²¹ In rukurən amasan ia rerin mə Kumwesən rauvehi nıskaıien ti noien promes səvənhi ruvehe mo nıpərhiienien. ²² Nənə ti nəri nə mə Epraham rahatətə ia Kumwesən iamihni, Nəkukua İkinan rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nanimen.” ²³ Nəgkiariien i sə rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nanimen,” kınəpkrai mhə səvəi Epraham əpa, ²⁴ mətə kimərari mwi mə səkitaha nərmama səməme Kumwesən ramətə kitaha mə kitaha satukwatukw ia nanimen. Kitaha nərmama saməni nıpərhiienien ia Kumwesən sə rino İerımənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien

səvənhɪ. ²⁵ Kɪnəsɛni pehe Iesu ruvehe memhə ti noien ərəha me səkɪtaha, nənə Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien mə in tro suatuk mə kɪtaha satukwatukw ia nənimen.

5

Nəmərɪnuɪen mɪne nɑgɪenɪen

¹ Nənə ti nəri nə mə kɪtaha səuvəuvehe mhənaturukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səkɪtaha, ro pen təkwtəkɪwuni kɪtaha min samarə ia nəmərɪnuɪen, nəmərɪnuɪen i Iərɪmənɪ səkɪtaha Iesu Kristo rɪnəmri. ² Ti nəri nə mə kɪtaha samahatətə ia Iesu Kristo, in rɪpeki puɪvɪmɪwə pehe kɪtaha ia namasanien i kɪtaha samərər irə təkwtəkɪwuni mɪne. Nənə ia nəpɪn me kɪtaha samagien, mamhəmri pen əknəkɪn nətərɪgɪen səkɪtaha ia Kumwesən, mamhəitenhi mə nasorɪen səvənhɪ trɪer pehe tukutaha. ³ Nənə nari rɪti mwi, kɪtaha samərəgɪ nəmɪsəien me, rərɪtaha ramagien a tukwe, ti nəri nə mə kɪtaha səukurən mə nəmɪsəien ramo kɪtaha samərər əknəkɪn. ⁴ Nənə nərər əknəkɪnɪen ɪamɪnha irə ramo Kumwesən rərɪn ramagien tukutaha. Nənə mə rərɪn ramagien tukutaha, noien nəha ramo kɪtaha samərɪ pen əknəkɪn nətərɪgɪen səkɪtaha irə. ⁵ Nənə mə nətərɪgɪen səkɪtaha ramamak əknəkɪn ia Kumwesən, rərɪtaha kɔ rɪpkəpou mhə, ti nəri nə mə Nənɪmɪwɪn Ikinan sə Kumwesən rɪməuvei pehe m kɪtaha rərəmɪn pehe nokeɪkeien səvəi Kumwesən ia rərɪtaha.

⁶ Fwe kupwən, nəpɪn nɪskaiɪen səkɪtaha ramɪwən ihɪ, nənə ia nəpɪn atukwatukw səvənhɪ Kristo remhə ti nəkur ərəha me. ⁷ Rəknəkɪn anan mə ɪərmama rɪti trəsɛni nɪmɪruɪen səvənhɪ memhə ti ɪərmama rɪti mwi nəri auər a mə ɪərmama nəha in tremhə tukwe in ɪərmama atukwatukw. Mətə rosi ɪərmama rɪti rukurən nəsɛni penɪen nɪmɪruɪen səvənhɪ memhə ti ɪərmama rɪti mwi sə noien səvənhɪ ramasan anan ti nərɪmama. ⁸ Mətə Kumwesən rahatən nokeɪkeien asorɪ səvənhɪ m kɪtaha ia Kristo. Nəpɪn kɪtaha samo ihɪ noien ərəha, nənə in ruvehe memhə tukutaha.

⁹ Nənə ti nəri nə mə təkwtəkɪwuni mɪne kɪtaha sənaturukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nɪte Kristo, ro a nukurənien irə mə Kumwesən nɪemaha rɪpkəpɪ mhə mwi tukutaha, mətə Iesu Kristo truvehɪmɪru kɪtaha. ¹⁰ Fwe kupwən nəpɪn kɪtaha saməmɪwəki ihɪ Kumwesən, in ro suatuk ia nemhəien səvəi Tɪni mə kɪtaha tsəuvehe in me nepwɪn. Ro pen təkwtəkɪwuni səuvəuvehe in me nepwɪn ro a nukurənien irə mə in truvehɪmɪru kɪtaha ia nɪmɪruɪen səvəi Tɪni. ¹¹ Nənə rɪpkɔ mhə nəri əpə nəha, mətə nari rɪti mwi, ia nəpɪn me kɪtaha samagien ti nəfe Kumwesən rɪno. In rɪnərɪari pehe namasanien i saməuvehi rauku pen ti Iərɪmənɪ səkɪtaha Iesu Kristo. Namasanien nəha ramo mə in me nepwɪn i kɪtaha.

Atam ruvei pehe nemhəien, mətə Kristo ruvei pehe nɪmɪruɪen

¹² Fwe tui anan, noien ərəha rɪməuvehe ia tɪprənə i rɪməuku pen ti ɪərmama kuatɪa nə Atam. Nənə ti nəri nə mə ɪərmama nəha rɪno noien ərəha, in remhə. Nənə ro pen kwənkɪwai noien nəha nərɪmama me pam tuhaməkeɪkei memhə ti nəri nə mə ɪrəha pam kamho noien ərəha. ¹³ Nɪpərɪhɪenɪen nərɪmama ia tɪprənə i kamho noien ərəha kurɪrə Kumwesən rɪpkuvei pehe Loa səvəi Moses, mətə Kumwesən rəpwəh nəvsɪni penɪen noien ərəha me səvənraha ti nəri nə mə Loa ramɪwən ihɪ. ¹⁴ Mətə nemhəien ramərɪmənɪ ihɪ ia nəpɪn nəha. Fwe Atam meste pehe Moses nərɪmama me pam hemhə, nəri auər a mə ɪrəha nepwɪn noien ərəha me səvənraha həpkəmwhen mhə ia noien ərəha səvəi Atam. Atam in ɪərmama rɪti kamətə pen Iesu Kristo irə sə truvehe kurɪrə irə.

¹⁵ Mətə nəri sə Kumwesən rɪnərɪari pehe auər a i m nərɪmama ropə ɪti ia noien ərəha səvəi Atam. Noien ərəha səvəi ɪərmama kuatɪa i Atam ruvei pehe nemhəien ti nərɪmama həpɪk, nənə nəri i ro nari asorɪ. Mətə nəri asorɪ sə rəpɪ raka, in i namasanien səvəi Kumwesən mɪne nəri sə rɪnərɪari pehe auər a i m nərɪmama həpɪk, nənə nəri nəha rɪməuvehe ia namasanien səvəi ɪərmama kuatɪa a in i Iesu Kristo. ¹⁶ Nənə nəri sə Kumwesən rɪnərɪari pehe auər a i m nərɪmama in ropə ɪti ia kwənkɪwai noien ərəha səvəi ɪərmama kuatɪa a nəha Atam. Iakani ɪamɪnhɪ irə ti nəri nə mə Atam rɪno noien ərəha kuatɪa, nənə Kumwesən rəkɪri in ti noien səvənhɪ, mɪnɪ mə nərɪmama me pam tuhaməkeɪkei mhəmhə. Mətə kurɪrə, nəpɪn nərɪmama həpɪk ho noien ərəha rɪpɪk nənə Kumwesən rərɪari pehe auər a nəri amasan m kɪtaha, mo mə kɪtaha tsaturukwatukw ia nənimen nənə mhəuvehi nɪmɪruɪen. ¹⁷ Nɪpərɪhɪenɪen mə noien ərəha səvəi ɪərmama kuatɪa a Atam rɪno nemhəien ramərɪmənɪ ia nərɪmama me pam, nənə nəri i ro nari asorɪ. Mətə Iesu Kristo rɪno nari rɪti rasorɪ məpɪ raka. Nərɪmama me pam səməmə kamhəuvehi namasanien asorɪ səvəi Kumwesən sə rɪnərɪari pehe auər a i m nərɪmama, in i namasanien sə ramo ɪrəha hatukwatukw ia nənimen, ɪrəha tuhəuvehi nɪmɪruɪen mhərə ɪrə mamhərɪmənɪ ti nəri i Iesu Kristo rɪno.

¹⁸ Ro iamînhi irê sêtoni mæ noien êrêha kuatia a sêvâi Atam rino mæ nêrmama me pam tuhâmâkeikei mhêmhâ. Rêmwên a mwi noien atukwatukw kuatia a sêvâi Kristo rino suatuk mæ nêrmama tuhêukurên mhêuvehe mhatukwatukw ia nêMRI Kumwesên. Nêhâ natukwatukwien nhâ ramô mæ nêrmama pam hêukurên nuvehiiën nîmîruïën. ¹⁹ Iêrmama kuatia rînrui nêkwai Kumwesên, nêhâ noien nhâ ro nêrmama hêpik hêuvehe nêkur êrêha. Rêmwên a mwi iêrmama kuatia rino nêkwai Kumwesên nêhâ noien nhâ tro nêrmama hêpik hêuvehe mhatukwatukw ia nêMRI Kumwesên.

²⁰ Kumwesên rimêuvei pehe Loa sêvâi Moses mæ noien êrêha truvehe masori, nêhâ mæ nêrmama tuhêukurên noien êrêha me sêvênraha. Mêtê nêpin noien êrêha rimêuvehe masori, nêhâ namasanien sêvâi Kumwesên ruvehe masori mæpi raka mwi, ²¹ mæ rêmwhên ia noien êrêha rînamêrimênu ia nêrmama me pam mavi pehe nemhâien ia nîrêha fwe kupwân, ipwet mîne namasanien sêvâi Kumwesên rukurên nêrimênuïën, mamô nêrmama hatukwatukw ia nêMRI Kumwesên, nêhâ irêha hêuvehi nîmîruïën rerîn ruku pen ti Iesu Kristo Iêrimênu sêkitaha.

6

Ia nîkaren sêvâi noien êrêha nêrmama me sêvâi Iesu Kristo hêuvamhê raka

¹ Ro pen kitaha tsêfni irê? Ramasan mæ kitaha tsamêmwur pen a ia noien êrêha pwêh namasanien sêvâi Kumwesên ruvehe masori mwi ia kitaha? ² Rekêmi! Ia nîkaren sêvâi noien êrêha kitaha sêuvamhê raka. Tsêfo mhêuvên mharê mwi irê? ³ Hîêukurên uê rekêmi? Kitaha pam sêmême kîno paptas ia kitaha ti nuveheien mhô kuatia ia Iesu Kristo, ia paptas nhâ sêuvehe mhô kuatia kitaha min ia nemhâien sêvânhi. ⁴ Ro pen ia nêpin nhâ kîno paptas ia kitaha, rêmwhên mæ kitaha sêuvamhê kitaha Kristo, nêhâ kînimwi kitaha min, mæ rêmwhên Kristo rînrui mwi ia nemhâien sêvânhi ia nîskaiïën sêvâi Tata sêvânhi, kitaha mwi sêukurên nuvehiiën nîmîruïën vi, mharê irê, mamhâvên.

⁵ Ro iamînhi irê ti nêri nê mæ sêmêuvehe mhô kuatia kitaha min ia nemhâien sêvânhi, nêhâ tsêuvehe mwi mhô kuatia kitaha min ia noien sê Kumwesên rino in rêtui mwi ia nemhâien sêvânhi. ⁶ Kitaha sêukurên mæ nêpin kînrui têrini pen Kristo ia nei kamarkuauï, kêrui têrini pen irêha nîmîruïën akus me sêkitaha mæ trouraha noien akus ia nîpwrataha sê rokeikei pik noien êrêha. Nêhâ rino mæ noien êrêha trêpwêh mwi nêrimênuïën ia kitaha, ⁷ ti nêri nê mæ iêrmama sê remhê, nîskaiïën sêvâi noien êrêha rîpkêrimênu mhê mwi irê.

⁸ Mêtê mæ kitaha sêmamhê kitaha Kristo, samêni nîpêrhienien irê mæ tsêmiru mwi kitaha min. ⁹ Kitaha sêukurên mæ Kumwesên rino Kristo rêtui mwi ia nemhâien sêvânhi. Ro pen Kristo rîpkêmhê mhê mwi ia nêpin riti. Nemhâien ko rîpkêrimênu mhê mwi irê. ¹⁰ In remhê m kuatia a mæ trêtefi nîskaiïën sêvâi noien êrêha, mêtê ipwet mîne in ramîru irau Kumwesên.

¹¹ Ia noien a mwi nhâ rerimîaha tramêkeikei mamrhi mæ ia nîkaren sêvâi noien êrêha kîmîaha hîêuvamhê raka, mêtê ia nîkaren sêvâi Kumwesên kîmîaha hîamêmiru ti nêri nê mæ hîêuvêuvehe mhêno kuatia kîmîaha Iesu Kristo. ¹² Ro pen noien êrêha trêpwêh nêrimênuïën ia nîpwramîaha me sêmême tuhêmhê. Kîmîaha tîhêpwêh noien noien êrêha me nhâ nîpwramîaha me hokeikei pik. ¹³ Tîhêpwêh nêseni penien nîpwramîaha me hêuvên ia rêgi noien êrêha mæ noien êrêha truvehi mo nêrhâien me ia nîpwramîaha, mêtê tîhêseni pen kîmîaha m Kumwesên rêmwhên ia nêrmama sêmême kîmêpeki raka irêha ia nemhâien mhêpeki pen ia nîmîruïën. Tîhêseni pen nîpwramîaha me ia rêgin mæ in truvehi mo noien atukwatukw ia nîpwramîaha. ¹⁴ Noien êrêha trêpwêh nêrimênuïën ia kîmîaha ti nêri nê mæ hîêpkarê tegin mhê Loa sêvâi Moses mêtê hîamarê tegin namasanien sêvâi Kumwesên.

Noien atukwatukw ramêrimênu ia nêrmama me sêvâi Iesu Kristo

¹⁵ Nêhâ rêfo? Ramasan mæ kitaha tsamô a noien êrêha ti nêri nê mæ sêpkarê tegin mhê Loa sêvâi Moses mêtê samarê tegin namasanien sêvâi Kumwesên? Rekêmi! ¹⁶ Hîêukurên uê rekêmi? Trini mînu hîeseni pen kîmîaha kêrkwi têrini kîmîaha mê tîhamô nêkwai iêrmama riti, nêhâ, kîmîaha nê iotukwininari me sêvâi iêrmama nhâ hîamô nêkwân. Suatuk kêru ti nesî penien. Ia suatuk riti kîmîaha iotukwininari me sêvâi noien êrêha, nêhâ suatuk nhâ ramevên ti nemhâien. Nêhâ ia suatuk riti mwi kîmîaha iotukwininari me hîamô nêkwai Kumwesên, nêhâ suatuk nhâ ramevên ti natukwatukwien ia nêMRI Kumwesên. ¹⁷ Mêtê kitaha sêni tanak ti Kumwesên mæ nêri auê a fwe kupwân noien êrêha rînrêkwi têrini kîmîaha hîamô nêkwân, mêtê kurîrê hîo nêgkîariïën pêrhien sê kînahatên kîmîaha irê ia

5:18: 1Kor 15:22 **5:19:** Aes 53:11 **5:20:** Rom 4:15, Kal 3:19 **5:21:** Rom 6:23 **6:1:** Rom 3:5-8 **6:2:** 1Tes 4:1
6:3: Kal 3:27 **6:4:** Kol 2:12 **6:5:** Fil 3:10-11 **6:6:** Kal 5:24 **6:7:** 1Tes 4:1 **6:10:** Hip 9:26-28, 1Pit 3:18
6:11: 2Kor 5:15, Kal 2:19, 1Pit 2:24 **6:12:** Jen 4:7 **6:13:** Rom 12:1, Efes 2:5, 5:14 **6:14:** 1Jon 3:6
6:15: Rom 6:1 **6:16:** Jon 8:34, 2Pit 2:19

rerimiahā pam. ¹⁸ Kimæfi raka noien æræha ia kimiaha, hiæuvæuvehe raka mhæno kimiaha iotukwininari me sævai noien atukwatukw.

¹⁹ Iakamægkiari ia noien riti sæ nærmama hæukuræn, in i noien sævai iotukwininari mine iamæ asori, ti næri næ mæ nætærigien sækimaha ripkæmwhen mha ti nukurænien narimnari me sævai Kumwesæn. Fwe kupwæn hianæseni pen nipwramiaha me kærkwi tæriini iræha kamho nækwai noien æmkemik mine noien æræha sæ rautæ mamasori. Mætæ ipwet mine tihæseni pen nipwramiaha me pwæh kærkwi tæriini iræha kamho a noien sæ ratukwatukw, nænæ kimiaha tihæuvehe mhæmher mho nærmama ikinan me sævai Kumwesæn. ²⁰ Fwe kupwæn, noien æræha rinærkwi tæriini kimiaha hiamo nækwæn. Ia næpin næha noien atukwatukw ripkærimænu mhæ ia kimiaha. ²¹ Namasanien riti riwæn hiamæuvehi rimæuku pen ti noien æræha me sæmæme hiamauris tukwe næha tækwækwuni. Kwænkwai noien æræha me næha, in næ nemhæien a. ²² Mætæ tækwækwuni, kimæfi raka noien æræha ia kimiaha. Kimiaha hiæuvæuvehe mhæno raka iotukwininari me sævai Kumwesæn. Namasanien sæ hiamæuvehi ruku pen tukwe in næ kimiaha tihæuvehe mhæmher mho nækur ikinan me sævænhi. Nænæ kwænkwai namasanien næha in næ nimiruien rerin. ²³ Ro iamînha iræ ti næri næ mæ nærækuien sævai noien æræha in næ nemhæien, mætæ næri sæ Kumwesæn ramæriari pehe auæ a i, in næ nimiruien rerin samæuvehi raku pen ti Iesu Kristo Iærimænu sækitaha.

7

Loa ko ripkækwætmhiri mhæ iærmama sæ ruvæmhæ raka

¹ Piak me, iakamægkiari m kimiaha sæmæme hiæukuræn noien sævai loa. Kimiaha hiæukuræn uæ rekæm? Loa rærkwi tæriini iærmama riti næpin in ramiru ihi. ² Ræmwhen ia næri i. Pran riti sæ rinæræ raka loa rærkwi tæriini irau sævænhi iærmæn næpin iærmæn sævænhi ramiru, mætæ trini minuæ iærmæn sævænhi remhæ, nænæ kifi raka loa næha iræ sæ rinærkwi tæriini irau sævænhi iærmæn. ³ Mætæ trini minuæ in ramesi pen iærmæn æpæ riti næpin sævænhi iærmæn ramiru ihi, kani in mæ pran sæ rinæræ raka kamakres i. Mætæ trini minuæ iærmæn sævænhi remhæ, kifi raka loa næha ia pran næha. Nænæ trini minuæ in ramesi pen iærmæn æpæ, kærpwæh niniiien in mæ pran sæ rinæræ raka kamakres i.

⁴ Piak me, kimiaha mwi hiamwhen ia pran næha nemhæien rifi nari iræ. Fwe kupwæn iærmæn sækimiahā in næ Loa sævai Moses, mætæ ti næri næ mæ kimiaha hiæuvæmhæ raka ia nipwrai Kristo, tækwækwuni kimiaha hiæukuræn nesi penien iærmæn æpæ, iærmæn æpæ næ in næ Kristo sæ Kumwesæn rino rætui mwi ia nemhæien sævænhi. Kitaha samesi pen in mæ ræmwhen ia nei rukuæ kwænkwan kitaha mwi sæukuræn nukusien noien amasan me sævai Kumwesæn. ⁵ Fwe kupwæn næpin kitaha samaræ, mamhesi me a noien æræha sævai nipwrataha, noien æræha me næha kitaha sokeikei pik Loa næha ramæsuæpwiri iræha kamhærimænu ia nipwrataha, mamhæukuæ kwænkwan næ nemhæien. ⁶ Ia næpin næha, Loa næha ramækwætmhiri kitaha ræmwhen samaræ ia kalapus, mætæ ipwet mine næpwæh nækwætmhiriien kitaha, ti næri næ mæ ræmwhen mæ kitaha sæuvæmhæ raka. Tækwækwuni kitaha samo tukwini nari m Kumwesæn, mhæpwæh nesi penien suatuk akuas sævai Loa næha kimærai, mætæ kitaha samesi pen suatuk vi sævai Nænimwin Ikinan.

Loa in ramasan mætæ nærmama niskaiien sævænraha riwæn

⁷ Ro pen kitaha tsæfni iræ? Tsæni mæ Loa sævai Moses rærhæ? Rekæm! Kwa Loa næha ramahatan iou mæ noien æræha ræfo iræ. Mæ Loa næha riwæn ko iapukuræn mhæ. Trini minuæ Loa næha ripkini mhæ mæ, “Rerim træpwæh nakresien narimnari me sævai iærmæpæ,” nænæ ko iapukuræn mhæ mæ noien næha ræfo iræ. ⁸ Mætæ noien æræha rinætoni suatuk ia nægkiariien næha sævai Loa, mo rerik fwe imwæ ramakres narimnari me sæpæmsæpæ sævai iærmæpæ. Mætæ trini minuæ Loa riwæn, noien æræha ro næri emhæ iræ. ⁹ Fwe kupwæn, iakamreirei ihi Loa næha, iakamiru a. Mætæ næpin nægkiariien sævai Loa næha ruvehe, noien æræha ruvehe nimiru nænæ iou iakemhæ. ¹⁰ Nægkiariien næha sævai Loa rimæuvehe mæ tro iærmama rimiru, mætæ iou iakætoni mæ ro iou iakemhæ.

¹¹ Noien æræha rinætoni suatuk ia nægkiariien næha sævai Loa reikuæ ia nirak, nænæ ia noien næha rousi æpune iou. ¹² Ro pen Loa in ro ikinan, nænæ, nægkiariien sævænhi ro ikinan, matukwatukw, mamasan. ¹³ Nænæ ræfo iærmama riti rini mæ, “Ræfo mæ Loa in næri amasan riti, mætæ ro iou iakemhæ?” Mætæ rekæm, nægkiariien næha ripkatukwatukw mhæ! Næpin iakukuræn nægkiariien sævai Loa sæ ramasan, noien æræha sæ rerik rokeikei ro iou iakemhæ. Nænæ tækwækwuni iakukuræn mæ noien æræha me sæiou iræha noien æræha pærhien. Nænæ næpin iakætoni nægkiariien sævai Loa, iakukuræn mæ noien æræha rærhæ anan.

¹⁴ Kitaha säukurän mä Loa rümäuku pen ti Kumwesän, mätə iou iərmama a, niskaiien säiou riwän. Iou iakəmwhen a ia iərmama riti sə noien ərəha rinərki tərini mamərīmənu ia nirak. ¹⁵ Iou iapkukurän mhə narimnari me səməme iakamo. Nəri amasan me səməme iakokeikei mə tako ipko mhə, mətə iakamo a nəri sə iapkokeikei mhə. ¹⁶ Nənə mə iakamo nəfe iapkokeikei mhə, iakaməsəni a mə Loa nəha ramasan. ¹⁷ Ro iaminhī irə rīpko mhə iou pərhiən i sə iakamo noien ərəha, mətə noien ərəha sə ramarə ia nirak ramo. ¹⁸ Iakukurän mə iou iərmama a, nəri amasan riti riwän ramarə ia nirak. Nəri auər a mə nəpīn nēpwin iakokeikei mə tako nəri amasan riti, mətə ko iapko mhə. ¹⁹ Nəfe nəghin iakamo rīpko mhə nəri amasan sə iakokeikei mə tako, mətə iakamo a noien ərəha sə iapkokeikei mhə mə tako. ²⁰ Nənə trini minuə iako nəfe nəghin sə iapkokeikei mhə mə tako, rīpko mhə iou pərhiən i iakamo, mətə noien ərəha sə ramarə ia nirak ramo.

²¹ Ro pen iakamətōni mə ramo iaminhī irə ia nəpīn me pam. Nəpīn iakokeikei mə tako nəri amasan, mətə iakamo a noien ərəha. ²² Iou iakokeikei pīk Loa səvəi Kumwesän fwe imwə ia reri. ²³ Mətə iakamətōni ia nīpwrak noien riti mwi sə ramaruagən irau noien səvəi nətərighien səiou. Nənə noien nəha rərkwī iou, mamō iou iakamo a nəfe noien ərəha səvəi nīpwrak rokeikei. ²⁴ Eh, iou iamə iapkreği mhə ramasan! Sin trasitu ia nirak mə nīpwrak i sə tro iou iakəmħə tīpkrīmənu mhə ia nirak? ²⁵ Iakini tanak ti Kumwesän. Iesu Kristo Iərimənu səkitaha in tro!

Ro pen noien səiou ro iaminhī irə: Ia nətərighien səiou iakamo nəfe Loa səvəi Kumwesän rani, mətə ia nīpwrak iakamo nəkwai noien ərəha.

8

Nimiriuen vi səvəi Nənimwin Ikinan

¹ Mətə təkwtəkwi nəha, nərmama səməme həməuvehe mho kuatia irəha Iesu Kristo nərpinien riwän sə Kumwesän tro minraha ti noien ərəha, ² ti nəri nə mə ia nəpīn me Nənimwin Ikinan rauvei pen nimiruien minraha kamhəuvehi raku pen ti Iesu Kristo. Noien nəha Nənimwin Ikinan ramo rineivinari ia nirak iakinarakə raka ia niskaiien səvəi noien ərəha mine nemhəien. ³ Loa səvəi Moses rireirei neiviien nari ia nərmama iaminha irə ti nəri nə mə noien ərəha səvəi nīpwrānraha ramouraha nəgse Loa nəha. Mətə nəri sə Loa nəha rireirei noien Kumwesän rino. In i rinərhi pehe Tini atukwatukw mə tremhə ti noien ərəha. Nənə Tini ruvehe Iərmama nīpwrān rəmwhen ia nīpwrāi nərmama ərəha me, nənə, Kumwesən rərpin noien ərəha me səvənraha ia nīpwrāi Tini. ⁴ In ro iaminha irə mə nəgkiariien atukwatukw me ia Loa nəha tuhəuvehe mho nīpərhiēnien ia kitaha, kitaha nərmama me i samarə mhəpkesi pen mhə noien ərəha səvəi nīpwrātaha mətə samarə mamhesi pen Nənimwin Ikinan.

⁵ Nərmama səməme kamharə mamhesi pen noien ərəha səvəi nīpwrānraha, narimnari me nəha noien ərəha səvəi nīpwrānraha rokeikei kamhərīmənu ia nətərighien səvənraha, mətə nərmama səməme kamharə mamhesi pen Nənimwin Ikinan, narimnari me nəha Nənimwin Ikinan rokeikei kamhərīmənu ia nətərighien səvənraha. ⁶ Trini minuə Iərmama riti noien ərəha səvəi nīpwrān ramərīmənu ia nətərighien səvənhi, noien nəha trukue kwənkwan, in nə Iərmama nəha tremhə. Mətə trini minuə Nənimwin Ikinan ramərīmənu ia nətərighien səvənhi, noien nəha trukue kwənkwan in nə nimiruien mine nəməriniuen. ⁷ Trini minuə noien ərəha səvəi nīpwrāi Iərmama ramərīmənu ia nətərighien səvəi Iərmama, nətərighien səvəi Iərmama tīpkeiwaiu mhə misiai Loa səvəi Kumwesən. Nīpərhiēnien mə in rireirei anan noien. ⁸ Nənə nərmama me səməme noien ərəha səvəi nīpwrānraha ramərīmənu ia nīrəha ko həpko mhə reri Kumwesən ragien.

⁹ Mətə kimiaha i, noien ərəha səvəi nīpwrāmīaha rīpkrīmənu mhə ia kimiaha iamīnha irə, rəkəm. Kimiaha nərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə ia reriīmīaha, ro pen hiamarə mamho nəkwān. Trini minuə Iərmama riti Nənimwin səvəi Kristo rīpkrəmə mhə ia reriin, Iərmama nəha rīpko mhə in Iərmama riti səvəi Kristo. ¹⁰ Mətə mə Kristo ramarə ia reriīmīaha, nəri auər a nīpwrāmīaha traməkeikei memhə ti noien ərəha, mətə nənimwīāmīaha ramīru ti noien atukwatukw. ¹¹ Kumwesən rino Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə trini minuə Nənimwin səvənhi ramarə ia reriīmīaha, Kumwesən sə rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi, in truvei pehe mwi nimiruien m nīpwrāmīaha me səməme tuhēmha.

¹² Ro pen piak me, nari riti nəha ikin kitaha tsaməkeikei mho. Nəri nəha in i tsamarə mamhesi pen a Nənimwin Ikinan. Rərəha mə tsamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi

nipwrataha. ¹³ Trini minue hiamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwramiaha, tihaməkeikei mhemhə. Mətə trini minue ia niskaiien səvəi Nənimwin İkinan hiamousi əpune noien ərəha me səməme hiamo ia nipwramiaha, nənə tihəmīru. ¹⁴ İakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama me pam səməme Nənimwin İkinan ramiri irəha, irəha nipwnəti Kumwesən me. ¹⁵ Nənə Nənimwin İkinan i Kumwesən ruvəuvei pehe raka m kimiaha in ripko mhə kimiaha hiahəkir Kumwesən rəmwhen ia nərmama me i kinərkwi tərini irəha kamho nəkwai nəmə asori me səvənraha, mamhəhəkeir irəha. Mətə Nənimwin nəha ro kimiaha hiauvehe nipwnəti Kumwesən me. Ia niskaiien səvəi Nənimwin nəha, kitaha samasək Kumwesən mə, “Rimimaha, Tata!” ¹⁶ Nənimwin nəha in rani pehe ti nənimwitaha mə nipərhiien kitaha nipwnəti Kumwesən me. ¹⁷ Nənə mə kitaha nipwnəti tata riti, tsaməkeikei mhəuvehi nautə səvəi tata. Nipərhiien, Kumwesən truvei pehe nautə səvənhi m kitaha, nənə kitaha tsəuvehi pəri nautə nəha kitaha Kristo. Mətə mə kitaha tsəuvehi pəri nautə kitaha Kristo, tsaməkeikei mhəuvehi pəri mwi nəmisəien kitaha min, nənə ro iamīnhi irə Kumwesən truvehi utə kitaha, kitaha mwi tsəuvehi nasoriien kitaha Kristo.

Nasoriien sə trier pehe tukətoni ia nərmama me səvəi İesu Kristo

¹⁸ Ia nətərigien səiou, nəpin rərıtaha ramrhi nasoriien sə trier pehe tukəta ia kitaha, nənə nəmisəien me i kitaha saməuvehi ipwet mine ho nəri auər a ia nırəha. ¹⁹ Təkwəkwuni neiai mine tiprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhəti pen min mamheitenhi nəpin sə tuhətoni nipwnəti Kumwesən me tuhəier pehe irə. ²⁰ İakani iamīnha irə ti nəri nə mə neiai mine tiprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino həuvəuvehe mhəuvəirei mə Kumwesən rinəmri irəha ti nəfe. Nənə ro iamīnha irə ti nəri nə mə ripko mhə narimnari me nəha hokeikei mə tuho iamīnha irə, mətə ti nəri nə mə Kumwesən in rokeikei iamīnha irə. In ro irəha həuvehe mhəirei mə in rinəmri irəha ti nəfe mə irəha tuhəti pen min mamheitenhi ²¹ nəpin sə in trifi nari ia nırəha. Ia nəpin nəha irəha tuharaka ia noien i rərkwi tərini irəha, noien sə ro mə irəha kamhəmərī auər a. Nənə nəpin Kumwesən trifi raka nari ia nırəha, tuhagian asori irəha nipwnəti Kumwesən me səməme kiməfi mwi nari ia nırəha.

²² Kitaha səukurən mə fwe kupwən anan meste pehe nəha təkwəkwuni, neiai mine tiprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhasək rəmwhen ia pran riti sə ramregi nəmisəien mə trərəhi tini. ²³ Nənə ripko mhə narimnari me əpa nəha səməme Kumwesən rino irəha kamhasək iamīnha irə. Kitaha i Nənimwin İkinan riməkupwən mo səvənhi wok ia kitaha, kitaha mwi saməregi nəmisəien nəha rərıtaha fwe imwə ramasək, sameitenhi Kumwesən mə tresi kitaha səuvehe nipwnətin me. Ia nəpin nəha in trifi nari ia nipwrataha. ²⁴ Fwe kupwən, ia nəpin nəha Kumwesən riməvehimīru kitaha irə, kitaha saməti pen narimnari me nəha mamheitenhi. Trini minue iərmama riti ruvehi nari riti sə in rameitenhi, nənə treitenhi mwi ti nəfe? ²⁵ Mətə kitaha saməti pen nari riti sə səpkətoni mhə ihi, nənə mho nətərigien səkitaha rəpwəmwis mameitenhi mə trier pehe.

²⁶ Ia noien a mwi nəha, Nənimwin İkinan mwi ramasitu ia kitaha nərmama me i niskaiien səkitaha riwən, ti nəri nə mə kitaha səreirei mə nəfe noien ratukwatukw mə kitaha tsesi pen mhəfwaki, mətə Nənimwin İkinan nəha in əpa raməgkiari m Kumwesən ia nəpin me tukutaha, mamasək ia nasəkien me ko kirkregi mhə. ²⁷ Nənə Kumwesən sə ramətə pui reri nərmama, in rukurən nətərigien səvəi Nənimwin İkinan, ti nəri nə mə Nənimwin nəha raməgkiari m Kumwesən ti nərmama me səvənhi, mamesi pen nəkwai Kumwesən.

Nari riti riwən truvehi raka kitaha ia nokeikeien səvəi İesu Kristo

²⁸ Kitaha səukurən mə narimnari me pam səməme kamhəuvehe, Kumwesən ramo kamhəuvehe mə tuho nəri amasan m nərmama hokeikei in, səməme in rinəkwain ia nırəha mesi pen nətərigien səvənhi. ²⁹ İakani iamīnha irə ti nəri nə mə nərmama səməme Kumwesən ruvəukurən raka irəha fwe tui anan, in rəmri əpa irəha mə irəha tuhəuvehe mhəmwhen ia tini. Kumwesən ro iamīnha irə mə tini truvehe mo nəmritak ia piəvni me həpik. ³⁰ Nənə səməme in rəmri əpa irəha, in rəkwein irəha. Nənə səməme in rəkwein irəha, in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen. Nənə səməme in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen, in ruvehi utə irəha həuvehi nasoriien.

³¹ Ro pen kitaha tsəfni ia narimnari me i? Kumwesən ramarə tukutaha, nənə iərmama riti riwən riskai məpi raka sə trəmwəki kitaha. ³² In ripkhekir mhə ti tini atukwatukw mə tremhə tukutaha pam, mətə in rinəsəni a irə. Nənə in rinəuvei pehe tini m kitaha, nənə in tripkəwtəmhirī əknekən mhə mwi narimnari me nəpin mwi səvənhi, in truvei pehe a m kitaha. ³³ Kitaha nərmama me i Kumwesən rimərfi kitaha mə səvənhi, iərmama riti

riwən rukurən niniien nægkiariien me nepwin ia kitaha mə kitaha səno noien ərəha, ti nəri nri mə Kumwesən əpa in ruvəni raka mə kitaha satukwatukw ia nənimen. ³⁴ İərmama riti riwən rukurən niniien mə kitaha səno noien ərəha tsaməkeikei mhemhə tukwe. İesu Kristo tripkini mhə iamınha irə, kwa in remhə tukutaha, nənə kurirə irə Kumwesən ro in rəttui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə təkwtəkwi Kristo in fwe ia nıkare Kumwesən mwatuk, raməgkiari tukwini səkitaha m Kumwesən. ³⁵ Nənə iərmama riti riwən rukurən nuvehi rakaian kitaha ti nokeikeien səvəi Kristo. Nəri auər a mə səregi nəmisiəien, uə sarə ia nəpın əknekin, uə nərmmama hometə kitaha, uə nukumhə rahi, uə nautə səkitaha riwən, uə ipaka semhə, uə nərmmama housi əpune kitaha, mətə narimnari me i ko həpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeien səvənhi. ³⁶ Rəmwhen ia nægkiariien i kimərari pen ti nokeikeien sə Kumwesən ramo m kitaha ti nəri nri mə səməuvehe mho kuatia kitaha İesu Kristo İərimənu səkitaha.

Kamətə kimaha iahəmwhen ia sipsip me səməme tukousi əpune irəha.”

³⁷ Nipərhiəien, ia narimnari me pam nəha Kristo sə rokeikei pik kitaha ramo kitaha saməskai mhəpi raka. ³⁸ İou iakurəni amasan mə nemhəien uə nimiruien, uə nagelo me uə nəremhə me, uə narimnari me səməme haməuvehe nəha təkwtəkwi uə narimnari me səməme tuhəpkuvehe, uə niskaiien me, ³⁹ uə narimnari me fwe irənhə uə narimnari me fwe inhəripw İmwei Nəkur Həuvamhə, uə narimnari me səməme Kumwesən rino kamharə ia neiai mine tıprənə, ko irəha pam həpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeien sə Kumwesən ramo m kitaha ti nəri nri mə səməuvehe mho kuatia kitaha İesu Kristo İərimənu səkitaha.

9

Noien sə Kumwesən rərifi nərmmama me səvənhi irə

¹ İakani pərhiəien ia nərri Kristo iapkeikuə mhə. İakəmregi Nənimwin İkinan fwe ia rerik mə nægkiariien i iakamini ro nipərhiəien. ² Rerik rərkwəpir məmisə pik ia nəpın me pam ³ ti səiou me nərmmama me nəkur İsrəl, ti nəri nri mə irəha həpkini mhə nipərhiəien ia İesu Kristo. İraha həmwhen ia piak me ti nəri nri mə ia nipwramaha kimaha kwənəkwus kuatia. Trini minuə ko Kumwesən ruvehi raka iou ia rəgi Kristo, mo suatuk minraha həuvehe mho kuatia irəha min, mətə iou rerik ragien a mə tuko iamınha irə ia nırak. ⁴ Nəkur İsrəl me nəha, Kumwesən rınəkwein irəha mə nipwnətın me, mo pui pen nasorıien səvənhi minraha, muvei pen nægkiariien me səvənhi sə rınərıhi tərini əknekin irəha, nənə muvei pen Loə səvənhi minraha, mine nəfwakiien fwe ia nımwə tapolen, mine promes me səvənhi. ⁵ Kaha kupwən me səvənraha irəha nəha Epraham, Aesak, mine Jekop. Nənə ia nipwran Kristo ruku pen ia kwənəkwus səvənraha. In Kumwesən sə rasori ia narimnari me pam. Pwəh nəgnəginiien rəvən tukwe in ia nuk nuk me. Ouah, pwəh ro iamınhi.

⁶ Nipərhiəien nəkur İsrəl me həpik həpkini mhə nipərhiəien ia İesu Kristo, mətə ia noien nəha rıpkə mhə mə nægkiariien səvəi Kumwesən ruvəmwei. İakani iamınhi irə ti nəri nri mə nərmmama me nəha ia kwənəkwus səvəi İsrəl rıpkə mhə irəha pam nəha İsrəl pərhiəien. ⁷ Nənə nərmmama me nəha ia kwənəkwus səvəi Epraham, rıpkə mhə irəha pam nəha nipwnətı Epraham me. Mətə Kumwesən rıməni pen ti Epraham i mə, “Kwənəkwus me səim tuhəuku pen ia Aesak.” ⁸ Nıpwrai nægkiariien nəha in i mə nəkwərəkəwərəha me səməme hətui pehe ia nəgse nipwrai iərmama rıpkə mhə irəha nəha nipwnətı Kumwesən me, mətə nəkwərəkəwərəha me səməme hətui pehe ia nəgse promes səvəi Kumwesən kaməvsini irəha mə kwənəkwus me səvəi Epraham. ⁹ Ro iamınha irə ti nəri nri mə in i nəfe Kumwesən rıməni: “İa nəpın atukwatukw nəha takrərıg pehe mwi irə nənə Sera rınərəhi raka nərım riti iərman.”

¹⁰ Mətə rıpkə mhə in əpa nəha. Takəgkiari mwi ia Repeka. In rərəhi mwırmwı Jekop mine İsau. Tata səvənrau nə Aesak, kaha kupwən səkimaha. ¹¹⁻¹² Mətə nəpın mwırmwı mi nəha krouəpwəh ihi nətuiien, nənə rouəpwəh ihi noien nari riti ramasan uə rərəha, Kumwesən ruvəni ren raka ti Repeka i mə, “Nərım sə rasori tro tukwini nari m nərım sə rouihi.” Nənə nægkiariien nəha ramahətn amasan mə Kumwesən rərifi nərmmama məmisi pen a nətərıgien səvənhi məməkwein irəha, mətə rıpkə mhə ti noien me irəha kamho. ¹³ Rəmwhen ia nægkiariien i kimərari pen ia Nəkukuə İkinan rani mə, “Jekop iakəkeikei, mətə İsau iakəmwəki.”

¹⁴ Ro pen kitaha tsəfni irə? Tsəni mə noien səvəi Kumwesən rıpkatukwatukw mhə? Rəkəm! Kitaha ko səpkini mhə iamınha irə. ¹⁵ Mətə fwe kupwən Kumwesən rəgkiari m Moses, mini mə,

“Trini minuə iakəkeikei mə takapi iərmama riti, takapi in,

trini minuə iakəkeikei mə tako ramasan m iərmama riti, nənə tako ramasan min.”

¹⁶ Ro pen sətōni mə noien sə Kumwesən rarfi iərmama irə rəpwəh nesi penien nokeikeien uə niseseien səvəi iərmama, matə ramesi pen a napiien səvəi Kumwesən. ¹⁷ Ia Nəkukua Ikinan, Kumwesən rini pen ti Fero, kig səvəi nəkur Ijip mə,

“Iakiməuvehi utə ik ti nari kuatia a,

mə nərmama tuhətoni niskaiien səiou ia niram, nənə mhəni irapw nəghik ia tənəmtənə me pam.”

¹⁸ Ro pen sətōni mə Kumwesən ramesi pen a nətərigien səvənhi. Trini minuə rokeikei mə trapi iərmama riti, in trapi. Trini minuə rokeikei mə tro iərmama riti kənkəpwə ruvehe miskai, in tro kənkəpwə ruvehe miskai.

¹⁹ Mətə kimiaha riti trini pehe tukw iou i mə: “Mə ro iamīnhi irə, rəfo Kumwesən rani ihi mə noien səkitaha rərəha? Iərmama riti riwən ko rinise nəkwən.” ²⁰ Mətə ik sin i? Ik iərmama a. Rəfo ikaməkweg raka ia nəgkiariien səvəi Kumwesən iamīnhi? Rerim trirhi ro tekinari kīno ia nise tiprənə rərpwu muvehe miskai. Ko rini pen ti iərmama rino mə, “Ikinəfo mo iou iamīnhi irə?” Rekəm! ²¹ Iərmama sə ramo tekinari me ia nise tiprənə iamīnhi, in rasori ia nise tiprənə, mukurən nuvehiiēn nise tiprənə riti mo tekinari kəru irə, riti səvəi nəpīn amasan, nənə riti mwi səvəi wok auər a me.

²² Mətə Kumwesən in mwi rino rəmwhen ia iərmama sə ramo tekinari ia nise tiprənə. In rino nərmama nepwīn mə trouraha irəha. Nənə ia nəpīn me in ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwis mameitēnhi nəpīn trərpwīn noien ərəha me səvənraha mə nərmama tuhətoni niemaha səvənhi. ²³ In tro iamīnha irə mo nərmama hətōni nasorīien səvənhi rasori pik anan, in truvei pen m nərmama me i rinapi irəha, səməme in riməkupwən məpnəpənə ia nirəha mə tuhəuvehi nasorīien. ²⁴ Iakaməgkiari ia kitaha i nərmama səməme in rinəkwein ia kitaha, ripko mhə nəkur Isrel əpa mətə nərmama mwi ripko mhə irəha nəkur Isrel. ²⁵ Rəmwhen ia nəgkiariien sə Kumwesən riməni ia nəkukua səvəi Profet Hosea, rani mə,

“Nərmama me i ripko mhə irəha nərmama me səiou, takəkwein irəha mə, ‘Səiou me nərmama.’

Nənə nərmama me i iakinəpwəh nokeikeien irəha fwe kupwən, takəkwein irəha mə, ‘Nərmama keikei me səiou.’ ”^a

²⁶ Nənə rani mwi mə:

“Ia kwopun atukwatukw nəha kiməni pen ti nirəha i mə,

‘Ripko mhə kimiaha nərmama me səiou,’

tukəkwein irəha mə, ‘Kumwesən sə ramiru nipwnətīn me nə kimiaha.’ ”

²⁷ Nənə Profet Aesea rəgkiari ia nəkur Isrel ia nəgkiariien i rani mə,

“Nəri auər a mə nəkur Isrel tuhəpik rəmwhen ia nipəkiri ia nikare təsi,

mətə tukuvehimiru a kwənkwan nepwīn,

²⁸ ti nəri nə mə Iərimənu tro pam akwauakw a

nəfe nəghin riməni mə tro ia təkure tiprənə i.”

²⁹ Nənə rəmwhen ia nəgkiariien i Profet Aesea riməni fwe kupwən mə:

“Iərimənu sə rauvehi niskaiien me pam riməuvehimiru kitaha me nepwīn nəkur Isrel.

Mə in rinapko mhə iamīnhi,

ko kitaha səmwhen ia nəkur Sotom

kitaha səvəuvehe raka mhənəmwhen ia nəkur Komora.”

Nəkur Isrel me həpik həpkini mhə nipərhiēnien ia Iesu Kristo

³⁰ Ro pen kitaha tsəfni irə? Nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel həpkousari mhə mə tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə ti nəri nə mə irəha hani nipərhiēnien ia Iesu Kristo nənə Kumwesən ro irəha hatukwatukw ia nənimen. ³¹ Mətə nəkur Isrel housari pik ia suatuk səvəi nesi penien Loa mə irəha tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə irəha həpwəh natukwatukwien. ³² Ti nəfe? Ti nəri nə mə irəha kamhousari pik mə tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənraha, mətə həpkesi pen mhə suatuk səvəi nahatətəien. Irəha hənəpəti raka ia kəruətərei sə nərmama kamhəpəti irə. ³³ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərəi pen ia Nəkukua Ikinan rani mə,

“Hətōni ro! Iakaməmri kəruətərei riti fwe Saeon sə nərmama tuhəpəti irə,

kəpwier sə tro irəha həmwei,

nənə iərmama sə rani nipərhiēnien irə, in trīpkauris mhə.”

9:16: Efes 2:8 **9:17:** Eks 9:16 **9:18:** Eks 4:21, 9:12, Eks 14:4 **9:20:** Aes 29:16, 45:9 **9:21:** Jer 18:6

9:23: Rom 8:29, Efes 1:3-12 ^a **9:25:** Ua “Pran i kəpwəh nokeikeien in fwe kupwən, takəkwein in mə, ‘Pran keikei səiou.’ ” Hos 1:6; 2:23 **9:30:** Rom 10:20 **9:31:** Rom 10:2-3 **9:32:** Aes 8:14 **9:33:** 1Tes 2:6, Rom 10:11

10

¹ Piak me, ia rerik iakokeikei pik mā Kumwesən truvehimiru nəkur Isrel, nənə ia nəpīn me pam iakamafwaki tukwe. ² Iakəsēni mā pərhiēn irəha kamhagien pik ti Kumwesən, mətə noien səvənraha ripkesi pen mhə nukurənien. ³ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mā irəha həkukurən amasan mhə mā tuhəfo mhəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. Nənə suatuk səvəi natukwatukwien Kumwesən rīnəmri, in i nahatətəien ia Iesu Kristo, irəha həkisīai mhə irə, mətə irəha kamhousari mə tuhəmri atukw səvənraha riti, in i nesi penien Loa. ⁴ Mətə Kristo in rīno sampam ia noien səvəi nesi penien Loa mā nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhiēnien irə həkurən nuveheien mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən.

⁵ Moses raməgkiari ia natukwatukwien sə raku pen ti Loa ia nəgkiariēn i sə in rīmərāi mā, “Iərmama sə ramo nəgkiariēn me səvəi Loa, in truvehi nīmīruēn ia nəgkiariēn me nəha.” ⁶ Mətə natukwatukwien sə raku pen ti nahatətəien rani mā, “Rerimīaha trəpwəh nīrhīēn nəgkiariēn i mā, ‘Sin trevən fwe irənhə ia neiai’ ” muvehi Kristo meiwaiu pehe? ⁷ “uə ‘Sin trevən fwe inhəripw ia nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən’ ” muvehi raka Kristo ia reri nəkur həuvamhə muvehi mutə pehe? ⁸ Natukwatukwien sə raku pen ti nahatətəien ripkīni mhə iamīnha irə, mətə rani mā, “Nəgkiariēn nəha ipaka tukw ik. In fwe ia tərhum mīne ia rerim.” In i nəgkiariēn i səvəi nahatətəien kīmaha iahaməvisau irapw i. ⁹ Trīni mīnuə ikīni irapw ia tərhum mā ‘Iesu in Iərimənu,’ nənə mīni nīpərhiēnien irə fwe mīwə ia rerim mā Kumwesən rīno in rətui mwi ia nemhəien səvənhi, nənə Kumwesən truvehimiru ik. ¹⁰ Nəpīn iərmama riti ruvehi Iesu ia rerin mīni nīpərhiēnien irə, Kumwesən trīni irapw in mā in ratukwatukw ia nənimen. Nənə in truvehimiru mwi iərmama sə rani irapw ia tərhum mā Iesu in Iərimənu səvənhi. ¹¹ Rəmwhēn ia Nəkukua Ikinan rani mā, “Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhiēnien ia iərmama nəha, irəha tuhəpkauris mhə.” ¹² Nəgkiariēn nəha səvəi nərmama pam nəri auər a mā ik iəmə Isrel uə ripko mhə ik iəmə Isrel. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mā Iərimənu kuaatia a i ramərimənu ia nərmama me pam, maməriari pen ia namasanien səvənhi m nərmama səməme kamhəkweīn in. ¹³ Rəmwhēn ia nəgkiariēn i Nəkukua Ikinan rani mā,

“Nərmama me pam səməme kamhəkweīn ia nəghi Iərimənu,
in truvehimiru irəha.”

¹⁴ Mətə nərmama tuhəfo mhəkweīn ia Iərimənu trīni mīnuə həkīni mhə nīpərhiēnien irə? Nənə tuhəfo mhəni nīpərhiēnien irə trīni mīnuə həpwəh nīregliēn nəvisauēn sə raməgkiari irə? Nənə tuhəfo mhəregi trīni mīnuə iərmama riti səvəi nəvisauēn riwən? ¹⁵ Nənə nərmama tuhəfo mhəvisau trīni mīnuə Kumwesən rəpwəh nərhi penien irəha? Rəmwhēn ia nəgkiariēn i kīmərāi pen ia Nəkukua Ikinan rani mā,

“Ramasan pik anan nəpīn nərmama kamhəuvehe
mə tuhəvisau nəgkiariēn amasan!”

¹⁶ Mətə ripko mhə nəkur Isrel me pam həmāni nīpərhiēnien ia nəgkiariēn amasan nəha. Rəmwhēn ia nəgkiariēn səvəi Profet Aesēa rani mā, “Iərimənu, nərmama houhi a həni nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səkīmaha.” ¹⁷ Ro pen nahatətəien raku pen ia nəri kamregi, nənə nəri kamregi raku pen ia nəgkiariēn sə kaməvisau ia Kristo. ¹⁸ Mətə iakaməres mā nəkur Isrel həuvəregi raka nəgkiariēn nəha uə rekəm? Ouəh, həuvəregi. Rəmwhēn ia Nəkukua Ikinan rani mā,

“Nərmama me pam həuvəregi raka rerinraha,

nəgkiariēn me səvənraha həuvavən mhəneste tənəmtənə me pam.”

¹⁹ Nənə iakaməres nəresien riti mwi mā nəkur Isrel həuvəkurən raka uə rekəm? Ouəh, həuvəkurən. Moses rīməkupwən mīni irapw nəgkiariēn i səvəi Kumwesən mā,

“Iou tako ramasan m nərmama nēpwīn ia tənə əpə iti,
kīmīaha tihətōni mhəmwəki irəha.

Tako ramasan m nərmama nēpwīn hərəirei nari,
kīmīaha tihətōni niemaha rəpi kīmīaha.”

²⁰ Nənə Profet Aesēa rīni amasan mwi nəgkiariēn səvəi Kumwesən mā,

“Nərmama səməme həpwəh nətūiēn iou, hənətōni iou.

Iakino pui pen iou m nərmama səməme həpwəh nəresien iou.”

²¹ Mətə ia nəkur Isrel Kumwesən rani mā,

“Ia nəpīn mā pam iakavi atukw rəgik mā takasitu ia nərmama me i
səməme kamhərui nəkwwak, mamhəni ərəha iou.”

11

Nåkur Isrel kwånkwwan nepwin naha ikin Kumwesən rimərfi irəha

¹ Ro iamini irə iakaməres mə pərhiən Kumwesən riməuwei pen təkutan m nərmmama me səvənhi? Rekəm! Hətoni ro iou. Iou iamə Isrel. Iou iakuku pen ia kwånkwus səvai Epraham mine kwånkwus səvai Penjamin. ² Kumwesən rinəpwəh nuwei penien təkutan m nərmmama me səvənhi səməme in ruvəukurən raka irəha fwe tui anan. Hiəukurən uə rekəm nəfe Nəkukuə Ikinan rani ia Profet Elaeja ia nəpin naha raməgkiari m Kumwesən ti noien ərəha me səməme nəkur Isrel kamho? ³ In rini mə, “Iərimənu, irəha hənousi əpune profet me səim, mhousi testesi nifatə me səim.

Iou əpa iakamarə,

nənə irəha haməmwur mwi mə tuhousi əpune iou.”

⁴ Mətə Kumwesən riməni pen nəfe ti Profet Elaeja? In riməni mə,

“Iakaməkwətəmhiri ənkekin nərman me sefen taosen irəha nərmmama me səiou.

Irəha həkkinimwi mhə nukurhunraha mhəšiai kumwesən eikuə i Paal.”

⁵ Nənə səmwhen a mwi ipwet mine nəkur Isrel kwånkwwan nepwin naha ikin səməme Kumwesən rimərfi irəha ia namasanien səvənhi. ⁶ In rimərfi irəha ia namasanien səvənhi, mətə ripko mhə mə rirfi irəha ti noien me səməme irəha kamho. Trini minuə rirfi irəha ti noien me səməme irəha kamho, nənə namasanien sə trəriari irə minraha riwən rəmwhen mə ramərəku irəha ti wok səvənraha.

⁷ Ro pen, rəfo? Nəri naha nəkur Isrel kamhətui, irəha həpwəh nətoniən. Mətə nərmmama səməme Kumwesən rimərfi irəha, irəha hətoni mhəuwei. Səməme naha nepwin səməme həpwəh nətoniən, Kumwesən ro irəha kənkəpwənraha ruvehe miskai. ⁸ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Kumwesən ro nətərigien səvənraha rapri meste pehe ipwet,

irəha ko həkətəni mhə mwi nari riti ia nənimenraha,

mhəpwəh mwi niregiien nari riti ia nəkwəreginraha.”

⁹ Nənə Kig Təvit rani mə,

“Pwəh tepol sə irəha kamhani nari irə ruvehe mo kwənkru sə trousi tərini irəha mine net sə tuhəvsausini pen irəha irə.

Pwəh ruvehe mo nəri sə tro irəha həmwei,

mine nəri sə tro irəha həuwei nərpinien ti noien ərəha me səvənraha.

¹⁰ Pwəh nənimenraha rifwə həpwəh mwi nətoniən nari.

Pwəh irəha hərəgi rərəha ia nəpin me rəmwhen ia iərmama ramikou ti təkutan.”

Rigi nei Kumwesən riripin pen ia nipwren

¹¹ Ro pen iakaməres mə nəkur Isrel hənəpəti mhəmwei ko həkərer mhə mwi? Rekəm, irəha həkurən nərərien mwi. Mətə ti nəri nə mə irəha ho noien ərəha, Kumwesən rauvehimiru nərmmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel mə tro nəkur Isrel rerinraha revən ia namasanien naha mə tuhəuwei səvənraha. ¹² Noien ərəha sə nəkur Isrel hənə ro namasanien revən ia tənəmtənə me. Nīmweiiən səvənraha ro namasanien revən ti nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Mə ro iamini irə tukəfo nəpin nəkur Isrel me pam tuhərig mwi ti Kumwesən? Kumwesən tro minraha namasanien rasori mwi.

¹³ Təkwtəkwuni iakaməgkiari m kimiaha nərmmama ripko mhə kimiaha nəkur Isrel. Iou aposol səvai nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, ro pen iakəgnəgini wok i sə Kumwesən riməuwei pehe miou. ¹⁴ Iakamo iamini irə mə tako iou me nepwin nəkur Isrel rerinraha revən ia namasanien i kamo m kimiaha nənə mhəkeikei mə tuhəuwei səvənraha, nənə ia noien naha takuvehimiru irəha nepwin. ¹⁵ Mə noien i Kumwesən rino mərəarki nəkur Isrel ro nərmmama ia tənəmtənə me həuwei mho in me nepwin, tukəfo nəpin in ripeki pehe mwi nəkur Isrel? Noien naha trukua noien i nərmmama tuhətui mwi ia nemhəien. ¹⁶ Trini minuə nərmmama həmri karen nikare bred səvai nəveginien vi mə səvai Kumwesən, nənə bred pəpwə səvai Kumwesən. Nənə ia nəgkiariien səvai nei, trini minuə nukune nei səvai Kumwesən, rəgrəgin me mwi səvai Kumwesən.^a

¹⁷ Mətə kətəftəfi raka rəgrəgi nei naha nepwin, nənə kuwei kimiaha, kimiaha rəgrəgi nei olif sə rəprmin, kripin pen kimiaha ia təmwhekənraha mə tihəuwei pəri namasanien səvai nukune olif naha. ¹⁸ Nənə ro iamini irə rərəha mə kimiaha hiaməfiəutə ia kimiaha

11:1: 1Saml 12:22, Sam 94:14, Fil 3:5 **11:3:** 2King 19:10,14 **11:4:** 1King 19:18 **11:5:** Rom 9:27 **11:6:** Kal 3:18 **11:7:** Rom 9:31 **11:9:** Sam 35:8 **11:11:** Wok Me 13:46, Rom 10:19 **11:16:** Nam 15:17-21, Esik 44:30

^a **11:16:** Nəgkiariien i, nipwran mə trini minuə Epraham mine kaha kupwen me səvai nəkur Isrel irəha nərmmama me səvai Kumwesən, nənə nərmmama ia kwånkwus səvənraha irəha mwi nərmmama me səvai Kumwesən. **11:17:** Efes 2:11-19 **11:18:** Jon 4:22

mamhætə ərəha rəgrəgi olif nəha. Mə hiaməfiəutə ia kimiaha iaminihi, rerimiahā tramrhi mə nukune nei raməkwməni kimiaha, mətə rīpko mhə kimiaha rəgrəgi nei tihəkwməni nukune nei. ¹⁹ Rosi kimiaha riti trəfiəutə in mə, “Kinətəftefi raka rīgi nei me nepwin kuvēhi iou kripin iou ia təmwhekinraha.” ²⁰ Nīpərhiēnien kinətəftefi raka irəha, ti nəri nə mə irəha həpəwəh nahatətəien ia Kumwesən, mətə ik ikamərər ia təmwhekinraha ti nəri nə mə iakaməhatətə irə. Ro iaminihi irə tikəpəwəh nəfiəutəien ik, mətə tikaməkeikei mehəkir. ²¹ Trini minuə Kumwesən rinətəftefi raka rəgrəgi nei atukwatukw ti nəri nə mə hənəpəwəh nahatətəien, in trətēfi raka mwi ik mə ik ikəpəwəh nahatətəien.

²² Ro pen sətōni mə Kumwesən rukurən noien ramasan m nərmmā, mətə rukurən noien mwi rəknekīn mīnraha. In ramō rəknekīn m nərmmā səməme haməmwei raka, mətə in ramō ramasan tukumiahā. Nənə trini minuə kimiaha hiamesi pen noien amasan səvənhi, in trīripin mamō ramasan tukumiahā. Mətə trini minuə kimiaha hiəpəwəh noien iamīnha irə, nənə in trətēfi raka mwi kimiaha. ²³ Nənə trini minuə nəkur Isrel hərərig pehe mwi mhəni nīpərhiēnien ia Iesu Kristo, nənə Kumwesən trīripin mwi irəha ia nukunēn, ti nəri nə mə in rauvehi nīskaiien ti noien iamīnha irə. ²⁴ Nīpwrai nəgkiariien i mə kimiaha nərmmā rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel hiəmwhēn ia rīgi nei əp̄rmin i olif sə Kumwesən rinərari raka, nənə mīripin pen ia nei nəha olif fwe ia nəmhien səvənhi. Noien nəha rīpko mhə noien atukwatukw riti səvəi nei ti nuvehiien rīgi nei əp̄a riti mīripin pen ia nei əp̄a riti. Mətə nəkur Isrel həmwhēn ia rīgi nei nəha olif fwe ia nəmhien. Nənə təkwtəkwni rīmərū mə Kumwesən trīripin mwi irəha ia nukunēnraha atukwatukw.

Kumwesən truvehimīru nəkur Isrel me pam

²⁵ Pīak me, nəgkiariien pərhiēn riti Kumwesən rinərkwafə i fwe kupwən iakokeikei mə kimiaha tihəukurən, ti nəri nə mə rərəha kimiaha hiaməfiəutə ia kimiaha mə hiəukurən nəri. Kumwesən rino nəkur Isrel me nepwin kənkəpəwənraha ruvehe mīskai, mətə noien nəha trəpəwəh nəmakiēn ia nəp̄in me. Nərmmā me rīpko mhə irəha nəkur Isrel səməme tuhəuvehe ti Kumwesən tuhaməkeikei mhəuvehe pam, nənə, noien nəha ramō nəkur Isrel kənkəpəwənraha rīskai tro sampam. ²⁶ Nənə kurirə irə, Kumwesən truvehimīru pam nəkur Isrel. Rəmwhēn ia nəgkiariien i kimərari pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmmā sə truvehimīru nərmmā truku pen fwe Saeon.

In truvehi raka noien ərəha səvəi kwənəkwas me səvəi Jekop.”

²⁷ “Nənə in i promes səiou tako mīnraha

ia nəp̄in nəha takuvehi raka noien ərəha me səvənraha.”

²⁸ Nəkur Isrel hənəpəwəh nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo, nənə ro iaminihi irə irəha həmwhēn ia nərmmā kamhəmwəki Kumwesən. Nəri nəha ro iaminihi irə trasitu ia kimiaha nərmmā rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel. Mətə ti nəri nə mə Kumwesən rīmərari kaha kupwən me səvənraha, ro pen in ramokeikei ihi irəha. ²⁹ Ro iaminihi irə ti nəri nə mə nəp̄in Kumwesən ruvər̄fi raka nərmmā, mərari avar a narimnari me mīnraha, ko rīp̄kərari mhə mwi ia nətər̄igien səvənhi. ³⁰ Kimiaha i nərmmā rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel fwe kupwən hiamərui nəkwai Kumwesən, mətə təkwtəkwni Kumwesən rāpi kimiaha ti nəri nə mə nəkur Isrel hənərui nəkwān. ³¹ Ia noien a mwi nəha, ti nəri nə mə Kumwesən rināpi kimiaha ipwet mīne nənə nəkur Isrel kamhərui nəkwai Kumwesən, ro pen Kumwesən trāpi mwi irəha. ³² Nərmmā me pam kamhərui nəkwai Kumwesən. Rəmwhēn mə Kumwesən rər̄ihi irəha kamhərə ia kalapus. In ro iamīnha irə mə in rukurən nāpiēn irəha pam.

Nəgkiariien sampam kəgnəgini Kumwesən irə

³³ Hətōni ro, nautā mīne nukurənien mīne nətər̄igien səvəi Kumwesən harəmwhēnimw pīk!

Samətui nəkiriien me səvənhi mīne suatuk me səvənhi ko səp̄kətə pam mhə!

³⁴ “Sin rukurən nətə puīēn nətər̄igien səvəi Kumwesən,

uə sin rukurən nəvəhāgīēn mīn?”

³⁵ “Uə sin ruvəuvei pen raka nari riti mīn ia nəp̄in riti

mə Kumwesən traməkeikei mər̄pwīn pen mīn?” Iərmmā riti riwən!

³⁶ Ro iaminihi irə ti nəri nə mə Kumwesən rino narimnari me pam,

nənə narimnari me pam kamhərə ti nəri nə mə nīskaiēn səvənhi raməkwtəm̄hiri irəha, narimnari me pam in rino mə səvənhi.

Pwəh nəgnəginiēn revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminihi.

12

Pwəh səuvei pen nīmīruīēn səkītaha m Kumwesən

¹ Piak me, ti nəri nə mə Kumwesən rino narimnari me i ia nərien səvənhi ro pen iakaməres skai m kimiaha mə tihaməkeikei mhəuvei pen nipwramiaha me min ramwhen ia nari riti sə ramiru mo ikinan i kauvei pen m Kumwesən ia təkure nifatə rerin ramagien tukwe. In i suatuk atukwatukw sə tihəfwaki m Kumwesən irə. ² Tihəpwəh nuvehien noien səvəi nərmama ia tivrənə i, mətə pwəh Kumwesən ro nətərigien səkimiaha ruvehe mərməvi hiəsehu ro ia noien akuas səkimiaha. Mə hio iamınha irə hiəukurən nəkiriien noien me, mhətoni mə sə pəku nəha nəkwai Kumwesən, noien sə ramasan, rerin ragien tukwe, matukwatukw pam.

³ Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, iou iakani pehe tukumiaha pam mə rerimiaha trəpwəh nırhiien mə kimiaha iərmama riti. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha, mhəkiri mə ik nəfe iərmama pwəh resi pen atukwatukw nahatətəien sə Kumwesən rıməuvei pehe mik rasori uə rouihi. ⁴ Nipwrai iərmama nipərpərin me həpik, nənə nipərpərin me nəha səvənraha wok səpəmsəpə. ⁵ Rəmwhen a mwi kitaha səpik, mətə kitaha səmwhen ia nipwrai iərmama kuatia, ti nəri nə mə kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha Kristo. Kitaha kuatia kuatia saməripin pen ia kitaha me rəmwhen ia nipərpəri nipwrai iərmama, ⁶ mamhəuvehi niskaiien me səpəmsəpə resi pen namasanien sə Kumwesən rinəriari irə m kitaha. Ro iamınhi irə kitaha tsaməkeikei mhəuvehi niskaiien me nəha mhasitu ia kitaha me irə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə raku pen ti Kumwesən, pwəh in rini irapw nəgkiariien nəha mesi pen nahatətəien səvənhi. ⁷ Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti no tukwinien nari, pwəh in ro tukwini nari. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nahatənen, pwəh in rahatən. ⁸ Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nuvehi utəien nətərigien səvəi iərmama, pwəh in ruvehi utə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nəriariien nautə, pwəh in rəriari rasori. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti niriien nakalasia me, pwəh in riri irəha misese tukwe. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nasituien ia nərmama, pwəh in rasitu ia nirəha ia rerin agien.

Nokeikeien

⁹ Pwəh nokeikeien səkimiaha hiamokeikei nərmama irə ro nokeikeien pərhiien. Tihaməkeikei mhəmwəki noien sə rərəha, mhəkwtəmhiru əknekin noien sə ramasan. ¹⁰ Tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me rəmwhen mə kimiaha piəvmiaha me, mhəsiaio kimiaha me. ¹¹ Tihaməkeikei mho wok səvəi iərimənu səkitaha ia nəpin me pam rəmwhen ia napw rauak ia rerimiaha mhəpwəh nəpouien. ¹² Rerimiaha traməkeikei magien ia nəpin me ti nəri nə mə hiaməmri pen əknekin nətərigien səkimiaha ia Kumwesən. Trini minuə hiəuvehi nəmisiəen, tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, nənə mhəfwaki ia nəpin me. ¹³ Trini minuə nərmama nepwin səvəi Kumwesən səvənraha narimnari riwən, tihaməkeikei masitu ia nirəha, mhətə amasan iəpwispwis me səməme kamhəuvehe imwəmiaha.

¹⁴ Tihəkwein amasan ia nərmama səməme kamhometə kimiaha. Tihəkwein amasan ia nirəha, mhəpwəh nəkwein ərhəien ia nirəha. ¹⁵ Nəpin nərmama kamhagien, kimiaha mwi tihagien kimiaha mınraha. Nənə nəpin nərmama rerinraha rəpou, kimiaha mwi tihəsək kimiaha mınraha. ¹⁶ Ramasan mə hiamarə nətərigien səkimiaha truvehe mo kuatia. Tihəpwəh nəfiutəien ia kimiaha, mətə tihəuvehi nətərigien sə reiwaiu. Rerimiaha trəpwəh nırhiien mə kimiaha hiəukurən pik nari.

¹⁷ Trini minuə iərmama riti ramo rərəha ia kimiaha, tihəpwəh nərpwinien noien səvənhi. Tihousari mə tiho noien sə nərmama pam tuhətoni mə ramasan. ¹⁸ Kimiaha tihousari mho narimnari me pam səməme hiəukurən noien mə tiharə ia nəmərinuen ia nəpin me kimiaha nərmama pam. ¹⁹ Nərmama keikei me, tihəpwəh nərpwinien noien ərəha səvəi iərmama riti, mətə tihəpwəh a pwəh Kumwesən ruvei pen niemaha səvənhi min. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə kimərəi pen nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə, "Iou takərpwin noien ərəha səvəi nərmama, nipərhiienien iou tako." ²⁰ Mətə tiho iamınhi irə:

"Trini minuə iərmama riti sə raməmwəki ik nukumha rahi, tikhəməkeikei məkwməni.

Trini minuə rəkwakwa, tikhəməkeikei mhəuvei pen nui min rənimwi.

Ia noien nəha tiko in rauris pik anan."

12:1: Rom 6:11,13, 1Tes 2:5, Jon 4:24 **12:2:** Efes 4:23, Efes 5:10,17 **12:3:** 1Kor 12:11, Efes 4:7 **12:4:** 1Kor 12:12 **12:5:** 1Kor 12:27, Efes 4:25 **12:6:** 1Kor 12:4-11, 1Tes 4:10-11 **12:8:** 2Kor 9:7 **12:9:** 1Tim 1:5, 1Pit 1:22, Amos 5:15 **12:10:** 2Tes 1:7, Fil 2:3 **12:11:** Wok Me 18:25, Rev 3:15 **12:12:** 1Tes 5:17 **12:13:** Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44, Wok Me 7:60, 1Kor 4:12 **12:15:** Sam 35:13 **12:16:** Rom 15:5, 11:20, Prov 3:7, Aes 5:21 **12:17:** 1Tes 5:15 **12:18:** Mak 9:50, Hip 12:14 **12:19:** Dut 32:35, Mat 5:39, Rom 13:4, 1Tes 1:6-7, Hip 10:30 **12:20:** Prov 25:21-22, Mat 5:44

²¹ Tihəpwəh nəseniien noien ərəha mə truvehi irapw niskaiien səkimiaha, mətə ia noien amasan tihəuvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha.

13

Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməmə kamhərimənu

¹ Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməmə kamhərimənu. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nərimənuen ruku pen əpa ti Kumwesən, nənə, nərmama me pam səməmə kamhərimənu Kumwesən rinəmri irəha. ² Ro iamınhi irə trini minuə iərmama riti rərui nəkwai nərmama kamhərimənu, in rinəruı nəri sə Kumwesən rıməuvehi utə. Nənə nərmama səməmə kamho iamınha irə tukərpwin noien ərəha səvənraha. ³ Nərmama səməmə kamho noien amasan tuhəekir nərmama kamhərimənu ti nəfe? Mətə nərmama səməmə kamho noien ərəha irəha nəha tuhekir. Ikokeikei mə tikəpwəh nehekərien ia iərmama sə ramərimənu? Tikaməkeikei mo noien amasan, nənə in trəgnəgini ik tukwe. ⁴ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamə nari amasan ramasitu ia niram. Mətə trini minuə ikamo noien ərəha, tikaməkeikei mehekir ti nəri nə mə niskaiien sə in rauvehi ti nərpwinien noien ərəha ro nıpərhiēnien. Iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamərpwin noien ərəha me səvəi nərmama. Nənə noien nəha ramahətən pen niemaha səvəi Kumwesən. ⁵ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəsiai nərmama səməmə kamhərimənu. Tihəpko mhə ti nəri nə mə hiamhekir əpa niemaha səvəi Kumwesən, mətə tiho mwi ti nəri nə mə hiəukurən mə in noien atukwatukw. ⁶ Ro iamınhi irə kimiaha hiaməəkə pen mwi takis me, ti nəri nə mə nərmama səməmə kamhərimənu irəha nərmama kamho tukwini nari m Kumwesən mamho wok səvənhi. ⁷ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen m nərmama me pam nəfe səvənraha. Iərmama sə rauvehi mane səvəi takis me səpəmsəpə, tihaməkeikei mhəəkə pen takis me nəha min. Iərmama sə kamsiai, tihaməkeikei mhəsiai. Nənə iərmama sə kamo nəkwan, tihaməkeikei mho nəkwan.

Kitaha tsaməkeikei mhokeikei kitaha me

⁸ Ripkamasan mhə mə tiho kaon m nərmama nepwin. Mətə nari riti nəha ikin sə rəmwhen ia kaon səkimiaha tihaməkeikei mho. In i kimiaha tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə iərmama sə raməkeikei piəvni in ramo narimnari me pam Loa səvəi Kumwesən rani. ⁹ Loa nəha rani mə, “Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə,” “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama,” “Tikəpwəh nakresien,” “Rerim trəpwəh nakresien narimnari səvəi iərmama riti,” nənə Loa me nepwin mwi nəha ikin. Mətə nəgkiariien riti nəha in rəuiui pam irəha, rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piəm rəmwhen ikokeikei atukw a ik.” ¹⁰ Trini minuə iərmama riti rokeikei piəvni, ko ripko mhə nərəhaien min. Ro pen iərmama sə raməkeikei nərmama in ramo narimnari me pam Loa səvəi Kumwesən rani.

¹¹ Kimiaha tihaməkeikei mho iamınha irə ti nəri nə mə hiəukurən nəpin i samarə irə nəha təkwtəkwmni mə rino raka nəpin atukwatukw sə tihətui mhəpwəh mwi napriēn. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nəpin sə Kumwesən truvehimiru kitaha irə ruvəuvehe ipaka, in ipaka mwi məpi raka fwe kupwən nəpin səpkuvehe vi a mhəni nıpərhiēnien ia Iesu Kristo. ¹² Tripko mhə tui nəpitəvien ro sampam nənə nukuraanien ruvehe. Ro pen pwəh saraka ia noien me səvəi nəpitəvien nənə mho noien me səvəi nukuraanien. Noien me nəha həmwhen ia karkahu iərmama rarkahu irə mo tukuahag nıpwran ti naruagənien. ¹³ Pwəh kitaha so noien amasan me rəmwhen ia nərmama səməmə kamhəvən ia nukuraanien. Tsəpwəh noien lafet ərəha me, mhəpwəh nənimwiēn nənimwiēn skai mhakonə irə, mhəpwəh nakresien nıpran, mhəpwəh noien nəfe nəghin nətəriēn ərəha səkitaha rokeikei, mhəpwəh nəvisəien, nənə reritaha trəpwəh nırhi ərəhaien kitaha me. ¹⁴ Mətə tiharkahu iərimənu səkitaha Iesu Kristo rəmwhen karkahu səkimiaha, nənə rerimiaha trəpwəh mwi nırhiēn suatuk me nepwin səvəi noien ərəha səvəi nıpwramiaha mə tiho nəfe rokeikei.

14

Tukəfo ia iərmama nahatətəien səvənhi ripkiskai mhə

¹ Trini minuə iərmama riti nahatətəien səvənhi ripkiskai mhə ruvehe tukumiaha, nənə kimiaha tihaməkeikei mhəsəvər ia rerimiaha tukwe, mətə tihəpwəh nəvisəien kimiaha min ti nətəriēn me səvənhi. ² Nərmama riti rini nıpərhiēnien mə in rukurən nəniēn nəveginien me pam, mətə iərmama riti mwi nahatətəien səvənhi ripkiskai mhə in raməni

13:1: Taet 3:1, Prov 8:15, Jon 19:11 **13:3:** 1Tes 2:13-14, 1Tes 3:13 **13:4:** Rom 12:19 **13:7:** Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40, Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15, 17, Dut 5:17-19, Dut 5:21 **13:10:** 1Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14, 1Tes 5:6-7 **13:12:** 1Jon 2:8, Efes 5:11, 6:11 **13:13:** Luk 21:34, Efes 5:18 **13:14:** Kal 3:27 **14:1:** Rom 15:7
14:2: Jen 1:29, 9:3

a nəveginien ia nəmhien. ³ Pwəh iərmama sə raməni nəveginien me pam rəpwəh nətoni ərəhəien iərmama sə ripkəni mhə nəveginien me pam. Nənə pwəh iərmama sə in ripkəni mhə nəveginien me pam rəpwəh niniien mə iərmama sə raməni nəveginien me pam ramo noien ərəha. In trəpwəh niniien iaminha irə ti nəri nə mə Kumwesən rinəsevar raka ia rerin ti iərmama nəha, minəsəni raka in ruvehe tukwe in. ⁴ Ik nəfe iərmama mə tikini mə iərmama sə ramo tukwini nari səvəi iərmama əpə riti mwī rino noien ərəha? Ia nəmri Iərimənu a səvənhi in trərer uə trimwei. Nənə in trərer ti nəri nə mə Iərimənu səvənhi rukurən noien mə in trərer.

⁵ Iərmama riti raməkiri mə nəpin kuatia ropə ia nəpin me nepwin, mətə iərmama riti mwī raməkiri mə nəpin me pam hənnəmwhen a. Pwəh nərmama kuatia kuatia hətərig ia nətərigien me səvənraha mə sə pəku nəha ro nipərhiēnien. ⁶ Iərmama sə rerin ramrhi mə nəpin kuatia ropə ia nəpin nepwin, in ramo noien nəha mə trisiāi Iərimənu səkitaha. Nənə iərmama sə raməni nəveginien me pam raməni mə trisiāi Iərimənu səkitaha, ti nəri nə mə in rani tanak m Kumwesən ti nəveginien sənəni. Nənə iərmama sə ripkəni mhə nəveginien me pam in mwī raməpwəh nəniēn ti nisaiēn Iərimənu səkitaha, nənə in mwī rani tanak m Kumwesən ti nəveginien sənəni. ⁷ Iərmama riti ripkərimənu atukw mhə ia nimiruiēn səvənhi, nəri auər a mə in ramiru uə in remhə. ⁸ Trini minuə kitaha saməmīru, nimiruiēn səkitaha in səvəi Iərimənu səkitaha. Nənə trini minuə kitaha semhə, nemhəien səkitaha in səvəi Iərimənu səkitaha. Ro iaminhi irə trini minuə saməmīru uə səuvamhə, kitaha səvəi Iərimənu səkitaha. ⁹ Kristo rimamhə marə mətui mwī ti nəri, mə in truvehe Iərimənu səvəi nərmama səməme kamhəmīru mine səməme həuvamhə raka. ¹⁰ Ro pen rəfo ikaməkiri noien səvəi piām mə rərəha? Uə ik, rəfo ikamətə ərəha piām? Kitaha pam tsərer ia nəmri Kumwesən, in trəkiri kitaha ti noien me səkitaha. ¹¹ Iakani iaminhi irə ti nəri mə nə nəgkiariēn i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iou Iərimənu iakamīru, iakani nipərhiēn

mə nərmama me pam tuhənimwi nukurhūnraha ia nənimək,

nənə nərmama me pam tuhəni irapw mə iou, iou Kumwesən.”

¹² Nəgkiariēn nəha nipwran mə kitaha pam tsaməkeikei mhəni irapw noien me səkitaha ia nəmri Kumwesən.

¹³ Ro iaminhi irə pwəh kitaha səpwəh mwī nəkiriēn noien me səkitaha me mə rərəha mətə pwəh səuvehi nətərigien riti sə rani mə tsəpwəh noien nari riti ia nəpin riti sə tro piəvtaha riti rapəti mimwei. ¹⁴ Iou iakukurən amasan mə nəveginien me pam hamasan a ti nəniēn həkpo mhə iərmama riti rəmkemik ia nəmri Kumwesən. Iesu Iərimənu səkitaha rasitu ia nirak mo iakuvehe mini nipərhiēnien ia nəri nəha. Mətə trini minuə iərmama riti rerin rirhi mə nari riti rəmkemik ia nəmri Kumwesən, nəri nəha rəmkemik atukw a tukwe in. ¹⁵ Nəpin iko piām riti riregi rərəha ti nəveginien me səməme ikaməni ramahatan pen mə ikinəpwəh narəien i sə ikamarə irə mamə nokeikeiēn. Tikəpwəh noien mə nəri ikiməni trouraha piām riti sə Kristo rimamhə tukwe. ¹⁶ Nənə tikəpwəh noien mə nəri ikatoni mə ramasan a tukini ərəha. ¹⁷ Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ripko mhə in nə nəniēn nari mine nənimwiēn nari, mətə nitətə nəha in nə natukwatukwien, mine nəmarinuiēn, mine nagienien sə Nənimwin Ikinan rauvei pehe. ¹⁸ Iərmama sə ramo tukwini nari m Kristo ia saatuk iaminha irə Kumwesən rerin ramagien tukwe, nənə nərmama mwī həukurən niniēn mə noien səvənhi ratukwatukw.

¹⁹ Ro pen pwəh sousari ti noien sə raməmri nəmərinuiēn mine narimnari me səməme tuhasitu ia kitaha ti nuvrhəkiniēn kitaha me səuvehe mhəuta. ²⁰ Tikəpwəh nəseniēn nəveginien sənam rouraha wok səvəi Kumwesən. Nəveginien me pam hamasan a həkpo mhə iərmama riti rəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə ripkatukwatukw mhə mə tiko piām rimwei ti nəniēn nari. ²¹ Ro iaminha irə ramasan mə tikəpwəh nəniēn nusai nari uə ikəpwəh nənimwiēn nənimwiēn skai rəmwhen ia waen uə noien nari riti mwī sə tro piām rapəti mimwei.

²² Nahatətəien səim ti narimnari me nəha ramasan mə tikəkwtəmhirə ramarə a tukw ik mine Kumwesən. Trini minuə iərmama riti ramesi pen noien sə in rukurən mə ramasan a, mipkregei mhə rərəha tukwe, in rerin tragien. ²³ Mətə trini minuə iərmama riti nətərigien səvənhi ramo kəru ti nəveginien riti, nənə in raməni, ramo noien ərəha ia nəmri Kumwesən, ti nəri nə mə in raməni nəveginien nəha, mətə rəpwəh niniēn nipərhiēnien irə mə ratukwatukw a mə tro iaminhi irə. Nəfe nəghin iərmama rəpwəh niniēn nipərhiēnien irə mə ratukwatukw a mə tro, trini minuə ramo, ramo noien ərəha ia nəmri Kumwesən.

15

¹ Kitaha nœrmama nahatœtœien œakitaha riskai tsamœkeikei mhasitu ia nœrmama nahatœtœien sœvœnraha rœpwœh niskaiien, mhœvrani nari pœmpœm me sœvœnraha, nœnœ mhœpwœh nœvraniien mœ reritaha tragien tukwe. ² Mœtœ pwœh kitaha sousari mœ tso piœvtaha me rerinraha ragien, mho ramasan minraha, mhœuvrœhœkin irœha hœuvehe mhœutœ. ³ Iakani iamihni irœ ti nœri nœ mœ Kristo ripkousari mhœ mœ tro rerin œpa ragien. Rœmwhen ia nœgkiariien i kimœrai pen ia Nœkukuœ Ikinan rani mœ, "Nini œrahœien me nœrmama sœpœmsœpœ kamhœni ia niram, hœuvehe mhœmak ia niraak."

⁴ Kitaha sœukurœn mœ nœgkiariien me pam sœmœme kimœrai pen ia Nœkukuœ Ikinan fwe kupwœn kimœrai pen irœha mœ tuhœvœhag m kitaha mœ tsœmri pen œknekin nœtœrigien œakitaha ia Kumwesœn. Kitaha sœukurœn noien noien nœha ti nœri nœ mœ samœrer œknekin ia nœpin me nœnœ nœgkiariien me sœvœi Nœkukuœ Ikinan kamhœuvehi utœ nœtœrigien œakitaha.

⁵ Kumwesœn œpa ramasitu ia kitaha mœ tsœrer œknekin ia nœpin me, nœnœ in œpa rauvehi utœ nœtœrigien œakitaha. Nœnœ tœkwœtkwuni iakamœres in mœ trasitu ia kimiaha ia nœtœrigien œakimiaha mœ truvehe mo kuatia rœmwhen ia noien sœvœi Iesu Kristo. ⁶ Nœnœ iakamœres iamihna irœ mœ kimiaha pam rerimiaha rukurœn nuveheien mœmwhen ia reri iœrmama kuatia a ti nuvehi utœien nœghi Kumwesœn i in Kumwesœn mine Tata sœvœi Iesu Kristo Iœrimœnu œakitaha.

⁷ Ro pen mœ piœvtaha riti ruvehe tukumiaha tihœsevœr ia rerimiaha tukwe rœmwhen ia Kristo rinœsevœr ia rerin tukumiaha nœpin hiœuvœn tukwe in. Tiho iamihna irœ pwœh nœrmama hœuvehi utœ nœghi Kumwesœn. ⁸ Iakani pehe tukumiaha i mœ Kristo rimœuvehe iœrmama sœ ro tukwini nari m nœkur Isrel^a mœ trahatœn mœ Kumwesœn in niœrœhœienien, nœnœ mœ tro promes me sœmœme Kumwesœn rino m kaha kupwœn me sœvœi nœkur Isrel hœuvehe mho niœrœhœienien. ⁹ Nœnœ in rimœuvehe mœ tro nœrmama ripko mhœ irœha nœkur Isrel hœuvehi utœ nœghi Kumwesœn ti napiien sœvœnhi. Rœmwhen ia nœgkiariien i kimœrai pen ia Nœkukuœ Ikinan rani mœ,

"Ro iamihni irœ takœgnœgini ik ia reri nœrmama ripko mhœ irœha nœkur Isrel, takœni niœu muvehi utœ nœghim."

¹⁰ Nœnœ in rani mwi mœ:

"Kimiaha nœrmama me ripko mhœ kimiaha nœkur Isrel tihagien kimiaha nœrmama me sœvœnhi."

¹¹ Nœnœ rani mwi mœ:

"Kimiaha nœrmama me pam i ripko mhœ kimiaha nœkur Isrel tihœgnœgini Kumwesœn,^b kimiaha pam ia kwœnœkwus me pam tihœuvei pen nœgnœginiien min."

¹² Nœnœ Profet Aesea rani mwi mœ:

"Nuai nei riti trukwesœr ia Jese muvehe, mutœ, mœrimœnu ia nœrmama ripko mhœ irœha nœkur Isrel.

Nœrmama me nœha tuhœmri pen œknekin nœtœrigien sœvœnraha irœ."

¹³ Kumwesœn œpa ramasitu ia kitaha mœ tsœmri pen œknekin nœtœrigien œakitaha irœ. Nœnœ tœkwœtkwuni iakamœres in mœ tro rerimiaha ragien mœrpwiœn nœpin kimiaha hœni niœrœhœienien ia Iesu Kristo. Iakamœres mœ in tro iamihna irœ mœ ia niskaiien sœvœi Nœnimwœn Ikinan kimiaha hiœukurœn nuveheien mhœskai mwi ti nœmri pen œknekinien nœtœrigien œakimiaha irœ.

Pol in aposol riti sœvœi Iesu Kristo

¹⁴ Piak me, iou iakukurœn amasan mœ nimœruien œakimiaha rukuœr ia namasanien, nœnœ hiœmœuvehi nukurœnien me pam, nœnœ hiœmwhen ti nœvœhagien m kimiaha me. ¹⁵ Nœgkiariien me nepwœn ia nœkukuœ i hœknekin kwœpti, mœtœ iakœtigase mirai pen m kimiaha mœ tako a pwœh rerimiaha ramrhi. Ratukwatukw a mœ takœgkiari iamihna irœ ti nœri nœ mœ Kumwesœn rimœuvei pehe namasanien sœvœnhi miou, ¹⁶ muvehi utœ iou irœ mœ iou aposol riti sœvœi Iesu Kristo^c kœrhi pen iou iakamevœn ti nœrmama ripko mhœ irœha nœkur Isrel. Iou iakamowok rœmwhen ia pris riti, mamœvisau irapw nœgkiariien amasan sœvœi Kumwesœn. Rœmwhen ia pris rauvei pen narimnari me m Kumwesœn ia takure niœfatœ, iou mwi iakauvei pen nari riti min. Nœri nœha iakauvei pen m Kumwesœn in i nœrmama ripko mhœ irœha nœkur Isrel. Nœnœ iakœkeikei mœ Nœnimwœn Ikinan tro irœha hœuvehe mhœmher, mho ikinan i, nœnœ Kumwesœn rerin tragien ti nuvehiien irœha.

15:2: Rom 14:19, 1Kor 9:19, 1Kor 10:24,33 **15:3:** Sam 69:9 **15:4:** Rom 4:23-24, 1Kor 10:11 **15:7:** Rom 14:1
15:8: Mat 15:24 ^a **15:8:** Uœ nœrmama kuvehi ninhum minraha **15:9:** Wok Me 3:25, Rom 11:30, 2Saml 22:50

^b **15:11:** Uœ Iœrimœnu **15:12:** Rev 5:5 **15:16:** Rom 1:5, 12:3, Rom 11:13, Fil 2:17 ^c **15:16:** Uœ iœrmama sœ ramo tukwini nari m Iesu Kristo

¹⁷ Ti nəri nə mə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ro pen iakukurən nəfiəutsien iou ti wok səvəi Kumwesən. ¹⁸ Mətə rəknekin mə takəgkiari ia nari riti iou atukw iakino. Takini a nəfe Kristo rino ia nirak ti nuviiən nərmama rəpko mhə irəha nəkur Isrel həuvehe mhə nəkwai Kumwesən. Kristo rino wok ia nəgkiariien səiou mine noien me səiou. ¹⁹ Nənə in rino wok ia niskaiien səvəi nīmətien me mine narimnari me kamətoni kamərkarinari irə. In rino irəha pam ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan. Ro pen iakini irapw pam nəgkiariien amasan səvəi Kristo, iakiməkupwən fwe Jerusalem mevən ia kwopun me pam meste pen tənə nəha Ilirikam. ²⁰ Nənə ia nəpin me iakokeikei mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən ia kwopun me nepwin səməme kəpkegi raka mhə nəghi Kristo ikin. Iakəpwəh nokeikeiien mə takuvrhəkin nari ia təkure nəri sə iərməpə rinəmri irapw. ²¹ Mətə rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Nərmama səməme kəpkini irapw mhə iərmama nəha minraha, irəha tuhətoni in nənə nərmama səməme həkkegi raka mhə, irəha tuhəukurən.”

²² Noien i iakamo mamevən ia kwopun me səpəmsəpə nəpin rəpik ramasisəg iou ti nuveheien mətoni kimiaha.

Pol rokeikei mə trətoni nakalasia me fwe taon nəha Rom

²³ Mətə təkwtəkwuni wok səiou ia kwopun i rino sampam. Ia nuk me rəpik iakokeikei mə takuvehe mətoni kimiaha. ²⁴ Ro iamihhi irə rerik rirhi mə takuvehe mətoni kimiaha nəpin takevən ia tənə i Spen. Nəpin takuvehe tsarə nəpin kwakwa a, nənə iakokeikei mə tihasitu ia nirak ia navənien səiou. ²⁵ Mətə təkwtəkwuni iakamevən fwe Jerusalem mə takasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin. ²⁶ Nakalasia me fwe ia profens mi nəha Masetonia mine Akaea rerinraha ragien həuvei pehe mane me nepwin trasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem səməme nautə səvənraha riwən. ²⁷ Rerinraha ragien a ti noien nəha. Nənə nipərhiienien səvənraha kaon rarə ti nəkur Isrel ti nəri nə mə irəha həuvehe mamhəuvehi pəri narimnari amasan me səvəi nəkur Isrel ramasitu ia nənimwinraha. Ro iamihhi irə ratukwatukw mə nərmama rəpko mhə irəha nəkur Isrel irəha mwī tuhasitu ia nəkur Isrel, mhəuvei pen narimnari amasan me səvənraha trasitu ia nipwranraha. ²⁸ Takuvehi mane i həməuvei pehe miou mevən muvei pen minraha. Nənə nəpin iako sampam ia nəri i, iakier mevən ia tənə i Spen, nənə ia navənien səiou takuvehe mətoni kimiaha. ²⁹ Nənə iakukurən mə nuveheien səiou sə takuvehe tukumiaha irə, trukur ia narimnari amasan me səvəi Kristo mə kimiaha tihəregi ramasan.

³⁰ Piak me, ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, nənə Nənimwin Ikinan ramo kitaha samokeikei kitaha me, iakaməres kimiaha mə tihəfwaki əknekin m Kumwesən tukw iou rəmwhen iou mwī iakaməfwaki tukwe. ³¹ Tihəfwaki mə Kumwesən truvehi raka iou ia rəgi nəkur Jutia səməme həkpkini mhə nipərhiienien ia Iesu. Nənə tihəfwaki mwī me nəpin takevən mier pen fwe Jerusalem, nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin rerinraha tragien ti nasituien səiou. ³² Nənə ia noien nəha, trini minuə nəkwai Kumwesən pərhiien, takuvehe mətoni kimiaha ia nagienien, nənə kitaha pam reritaha tragien. ³³ Pwəh Kumwesən i in nukune nəməriniuen tramarə tukumiaha. Ouəh, pwəh ro iamihhi.

16

Pol rani ramasan revən ti nərmama me səpəmsəpə fwe taon nəha Rom

¹ Iou iakani pehe tukumiaha i mə kitirimətaha Fipi, ramasitu ia wok səvəi nəfwakiiən fwe Kegkria, in prən amasan riti. ² Ramasan mə tihəuvehi in ruvehe mo kuatia kimiaha min ia nəghi Iərimənu səkitaha, noien nəha ratukwatukw mə nərmama me səvəi Kumwesən tuho. Trini minuə nari riti səvənhi riwən, ramasan mə tihasitu irə, ti nəri nə mə in rinasitu ia nərmama həkpi, masitu mwī ia nirak.

³ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Prisila mine Akwila, kimrahar minrau iamharo pəri wok səvəi Iesu Kristo. ⁴ Irau krinouərər irapw mə trouemhə ti nasituien ia nirak. Rəpko mhə iou əpa, mətə iou mine nakalasia me pam səməme rəpko mhə irəha nəkur Isrel kimaha iahaməni tanak ti nirau. ⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwī ti nakalasia me səməme kamhousəsimwin irəha me fwe ia nimwə səvənrau.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti iərmama keikei səiou Epainetas, in riməkupwən minipərhiienien ia Kristo fwe ia profens nəha Asia.

⁶ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Meri, in raməmwur pik ti nasituien ia kimiaha.

15:18: 2Kor 3:5 15:20: 2Kor 10:15-16 15:22: Rom 1:10-13 15:24: 1Kor 16:6 15:25: Wok Me 19:21

15:26: 1Kor 16:1, 2Kor 8:1, 2Kor 9:2,12, Wok Me 24:17 15:27: Rom 9:4, 1Kor 9:11 15:29: Rom 1:11 15:30:

2Kor 1:11, Kol 4:3, 2Tes 3:1 16:3: Wok Me 18:2,18,26 16:5: 1Kor 16:15,19, 2Tim 1:15

⁷ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Antronikas mine Junias kimrahar nəkur Isrel kimrahar minrau iamharevən ia kalapus. Aposol me kamhəsiai irau, irau kriməkupwən ia nirak rouni nipərhienien ia Kristo.

⁸ Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi İərimənu səkitaha revən ti Ampliatas keikei səiou.

⁹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Urpanas, kitaha min samo pəri wok səvəi Kristo. Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti Stakis keikei səiou.

¹⁰ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Apeles, in rinahatən pen raka mə in iərmama pərhiən səvəi Kristo.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Aristopolas mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹¹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Herotion iəmə Isrel riti mwi.

Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi İərimənu səkitaha revən ti Narkisos mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi. ¹² Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Trifaena mine Trifosa, prən mi nəha krauw wok səvəi İərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Persis keikei, pran riti sə ramo pik wok səvəi İərimənu səkitaha.

¹³ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Rufas, iərmama riti sə raməmwur pik ti noien wok səvəi İərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti mama səvənhi. In rino ramasan miou ramwəhen ia mama atukwatukw səiou.

¹⁴ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Asukritas mine Flekon, mine Heremes mine Patropas mine Heremas mine piəvtaha me nepwin səməme kamharə irəha minraha. ¹⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Filolokas, mine Julia mine Nereas irau kitiriməni, mine Olimpas, mine nərmama me nepwin səvəi Kumwesən səməme kamharə irəha minraha.

¹⁶ Tihəni ramasan tukumiaha me, mhakei m kimiaha me ia nakeiien sə rəmher. Nakalasia me pam səvəi Kristo kamhəni ramasan tukumiaha.

¹⁷ Piak me, iakaməgkiari skai m kimiaha mə tihaməsiari ti nərmama nepwin nəha ikin. Irəha kamhərəkumwen nəvisəien me, mamhouraha nahatətəien səvəi nərmama, mamhahatən nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien i kinahatən raka kimiaha irə. Tihəpwəh nəvəniən ipaka ti nirəha, ¹⁸ ti nəri nə mə nərmama səməme kamho iaminha irə, irəha həkko tukwini mhə nari m Kristo İərimənu səkitaha, mətə irəha kamho tukwini nari m tipwinraha. Nənə ia nəgkiariien əsien me mine nəgkiariien me həkpwəh nəmwhenien, irəha kamheikuə ia nərmama me səməme həkukurən amasan mhə nari. ¹⁹ Nərmama həuvəregi raka nəvisəuien mə kimiaha hiamə nəkwai Kristo, ro pen rerik ragien pik tukumiaha. Mətə iakokeikei pik mə tihəkurən amasan nari ti noien atukwatukw me, nənə mhəpwəh nəvəniən ia noien ərəha me.

²⁰ Kumwesən in nukune nəmərinuien tripkə mhə tui in trəsəni kimiaha hieivə tesi Setan ia nisumiaha. Pwəh namasanien səvəi İesu İərimənu səkitaha tramarə tukumiaha.

²¹ Timoti iərmama sə iarauo pəri wok kimrau min rani ramasan tukumiaha.

Nənə Lusias mine Jeson mine Sosipata, irəhar nəkur imwak mirəhar, harni mwi ramasan tukumiaha.

²² Iou Tertius i iakmərai tukwini nəgkiariien səvəi Pol ia nəkukuə i iakani ramasan tukumiaha ia nəghi İərimənu səkitaha.

²³ İəmə i Kaius rani ramasan tukumiaha. Iou Pol, iakamarə ia nimwə səvənhi, nənə nakalasia me kamhəsimwin irəha me ia nimwə səvənhi irəha pam kamhəni ramasan tukumiaha. Erastas i ramərimənu ia mane me səvəi taon nəha mine piəvtaha Kwotas, irau mwi krauni ramasan tukumiaha. ^{24 a}

²⁵ Pwəh səuvehi utə nəghi Kumwesən revən fwe irənhə ia nəpin me. In əpa rukurən noien kimiaha hiərə əknekin ia nahatətəien səkimiaha. Noien nəha ramesi pen nəgkiariien amasan səiou mine nəvisəuien ia İesu Kristo. Ramesi pen mwi nəgkiariien səvəi Kumwesən sə nipwrən rinərkwafə fwe tui, ²⁶ mətə təkwtəkwni mine Kumwesən rino pui nərmama hətəni. In Kumwesən sə ramarə rerin. Profet me səvənhi me fwe kupwən həmərai pen nəgkiariien nəha səvənhi ia nəkukuə me səvənraha. In rini mə nəgkiariien nəha traməkeikei mevən ti nərmama ia tənəmtənə me pam mə irəha tuhahatətə irə mho nəkwən. ²⁷ Kumwesən əpa in Kumwesən, in əpa rukurən nari. Pwəh nəgnəginien revən tukwe in ia nuk nuk me ti nəri i İesu Kristo rino. Ouah, pwəh ro iaminhi.

16:13: Mak 15:21 **16:16:** 1Kor 16:20, 1Tes 5:14 **16:17:** Mat 7:15, Taet 3:10 **16:18:** Fil 3:19, Kol 2:4, 2Tes 2:3 **16:19:** Rom 1:8, Mat 10:16, 1Kor 14:20 **16:20:** Rom 15:33, Jen 3:15 **16:21:** Wok Me 16:1-2, Wok Me 19:22, 20:4 **16:23:** 1Kor 1:14 **a** **16:24:** Niutestamen me nepwin kimərai pen ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris fwe kupwən nəgkiariien riti ia vas 24 rani iaminhi irə minua: "Pwəh namasanien səvəi İərimənu səkitaha İesu Kristo tramarə tukumiaha pam." **16:25:** Efes 1:9, 3:5,9, Kol 1:26, Rom 1:5 **16:27:** 1Tim 1:17, Jut 25

Fas Korin Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i kani mə Fas Korin Pol rimərai revən ti nakalasia me fwe Korin ia nuk 55. Pol ramarə fwe Efesas mərhi pen nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Korin ti niriipwenien nəkukuə səvənraha. Korin raməmak ia nikare təsi Metiterenian. In taon asori riti. Səvənhi nautə rasori. Mətə noien səvəi nəkur Korin rərəha. Ia tənəmtənə me pam nərmama həukurən mə Korin in taon ərəha riti. Ti nəri nə mə nakalasia me fwe Korin həuvehe vi a mħahatətə ia Iesu Kristo, rəknekin ti nərəha ti noien noien amasan. Irəha kamho ihi noien ərəha. Nakalasia me fwe Korin haməvisə mınraha me. Irəha nepwın kamho noien ərəha anan. Pol rirai nəkukuə i mægkiari skai mınraha mamahatən irəha mə irəha tuhfərə irə. In rirai nəgkiariien me nepwın ia nəkukuə i mə trahatən irəha ia narəien səvənraha. Trini minuə irəha hesi pen nəgkiariien me nəha nəna tuhəukurən noien amasan mine noien ərəha.

¹ Iou Pol, iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei, məkweın iou mə tako wok i, mine piəvtaha Sostenes.

² Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Korin, kimiaha nərmama me i Iesu Kristo rinəpərhi kimiaha hiamher, nəna Kumwesən rinəkweın kimiaha mə nəkur ikinan me səvənhi, kimiaha mine nərmama ia kwopun me pam səməme hiaməfwaki m Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə in Iərimənu səkitaha pam.

³ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namananien mine nəmərnuien m kimiaha.

Pol rani vivi Kumwesən ti nakalasia me fwe Korin

⁴ Ia nəpin me iakani vivi Kumwesən tukumiaha, ti nəri nə mə rinəriari pehe namananien səvənhi m kimiaha ia Iesu Kristo, ⁵ mo hiəuvehe mhəmwhen ia iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nautə nəha in nəha niniien me pam mine nukurənien me pam hiaməuvehi raku pen ti Iesu Kristo. ⁶ Kumwesən rinəriari namananien nəha m kimiaha iamınha irə ti nəri nə mə kimiaha hiaməni mə nəgkiariien sə raməvisau Kristo ro nipərhiien. ⁷ Ro pen kimiaha hiəuvəuvehi raka niskaiien me pam səməme Nənimwın Ikinan rauvehi pehe, hiaməuvehi mamheitenhi nəpin nəha tukətoni Iərimənu səkitaha Iesu Kristo trier pehe. ⁸ In tro kimiaha hiərer əknekin meste nəpin sampam mə tukəpwəh nətonien noien ərəha riti ia kimiaha ia nəpin nəha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha truvehe mwı irə. ⁹ Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpin me. In rinəkweın kimiaha, mo kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha tini, Iesu Kristo, sə in Iərimənu səkitaha.

Nakalasia me fwe Korin kamheitehieitehi kusen səvənraha

¹⁰ Piak me, ia nəghi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha iakaməres skai tukumiaha mə kimiaha pam tihəni a nari kuatia, mhəpwəh noien mə nətərigien riti truvehe meitehi kimiaha. Mətə nəpin me nətərigien səkimiaha mine rerimiaha trouvehe rouo kuatia. ¹¹ Iakani iamınhi irə, piak me, ti nəri nə mə nəkur imwei Kloe nepwın haməni pehe tukw iou i mə kimiaha hiaməvisə. ¹² Nipwrai nəgkiariien sə iakani ro iamınhi irə. Kimiaha kuatia kuatia hiaməgkiari. Riti rani mə, "Iou iərmama səvəi Pol." Riti rani mə, "Iou iərmama səvəi Apolos." Riti rani mə, "Iou iərmama səvəi Pita." Riti rani mə, "Iou iərmama səvəi Kristo."

¹³ Hiənuə ko hieitehieitehi Kristo iamınha irə? Rafə? Kinərui tərini pen iou Pol ia nei kamarkuauı tukumiaha? Uə kino baptaes ia kimiaha ia nəghi Pol? ¹⁴ Iou iakamıni tanak ti Kumwesən mə iapko mhə baptaes ia kimiaha riti, mətə iakino a baptaes ia Krispas mine Kaius. ¹⁵ Rerik ragien iamınha irə ti nəri nə mə iərmama riti ko ripkını mhə mə kino baptaes irə ia nəghik. ¹⁶ (Nipərhiien iakino mwı baptaes ia Stefanas mine nərmama me fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. Kurirə ia in, iakenouenou mə iakino mwı baptaes ia iərmama riti uə rekam.) ¹⁷ Kimiaha hiəukurən mə Kristo ripkərhi pehe mhə iou mə tako baptaes ia nərmama, mətə rərhi pehe iou mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi. Iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan nəha mipkesi pen mhə nukurənien səvəi iərmama kamo nei kamarkuauı səvəi Kristo ruvehe niskaiien səvənhi riwən.

Kristo in nukurənien mine niskaiien səvəi Kumwesən

1:2: 1Kor 6:11, Wok Me 9:14 **1:3:** Rom 1:7 **1:7:** Luk 17:30, 2Tes 1:7, Taet 2:13 **1:8:** Fil 1:6, 1Tes 3:13, 5:23
1:9: 1Jon 1:3, 1Kor 10:13, 1Tes 5:24 **1:10:** Fil 2:2 **1:12:** 1Kor 3:4, Wok Me 18:24-28, Jon 1:42 **1:14:** Wok Me 18:8, Rom 16:23 **1:16:** 1Kor 16:15 **1:17:** Mat 28:19, Jon 4:2

¹⁸ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə nəvisaiuen Kristo ia nei kamarkuau ro narisien i ti nərmmama səməme kamhəuəvən mə tuhemha, mətə tukutaha i nərmmama səməme Kumwesən rauvehimiru kitaha, nəvisaiuen nəha in niskaiien səvai Kumwesən. ¹⁹ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə Nəkukua İkinan rani mə,

“Iou takouraha nukurənien səvai nərmmama səməme həukurən amasan nari, nənə mə nəri auar a ia nukurənien səvai nahatən me.”

²⁰ İərmama sə rukurən amasan nari in pəku? İahatən pəku səvai Loa? İərmama sə raripwen nəresien me ia tivrənə i in pəku? Həiwən! Kumwesən rino nukurənien səvai nərmmama ia tivrənə i ruvehe mo narisien irə. ²¹ Ro iamihni irə ti nəri nə mə ia nukurənien səvai Kumwesən in rino mə nərmmama səvai tivrənə i tuhəpwəh nukurənien in ia nukurənien səvənraha. Mətə Kumwesən rerin ragien mə truvehimiru nərmmama səməme kamhəni nıpərhihienien ia nəgkiariien i kitaha saməvisau irə, nəgkiariien sə nərmmama haməni mə ro narisien irə. ²² Nəkur İsel hokeikei mə tuhatəni nımtətien me. Nərmmama rıpkə mhə irəha nəkur İsel kamhətui nukurənien, ²³ mətə kitaha saməvisau Kristo kınaruı tərini pen in ia nei kamarkuauı. Nəgkiariien nəha nəkur İsel kamhapəti irə mamhəmwei, nənə nərmmama rıpkə mhə irəha nəkur İsel kamhəni mə nəgkiariien nəha ro narisien i. ²⁴ Mətə nərmmama səməme Kumwesən rınəkwein irəha, nəkur İsel nerpwin mine nərmmama nerpwin rıpkə mhə irəha nəkur İsel, irəha hənətəni mə Kristo in niskaiien səvai Kumwesən mine nukurənien səvai Kumwesən. ²⁵ Noien nəha səvai Kumwesən sə nərmmama kamhəni mə ro narisien i rukurən nari məpi raka nukurənien səvai nərmmama pam. Nənə noien nəha səvai Kumwesən sə nərmmama kamhəni mə niskaiien səvənhi riwən riskai məpi raka noien səvai nərmmama pam.

²⁶ Piak me, reriməha tramrhi nəpin Kumwesən rınəkwein kimiaha irə fwe kupwən. İa nəpin nəha kimiaha hiəpik hiəpkukurən mhə nari ia nəmri nərmmama. Kimiaha hiəpik hiəpkuvehi mhə niskaiien, rıpkə mhə kimiaha hiəpik nıpwənəti nəmə asori me nerpwin. ²⁷ Mətə Kumwesən rımərri narimnari me səməme nərmmama ia təkure tivrənə i haməni mə ro narisien i, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmmama səməme həukurən nari. In rımərri narimnari me səməme nərmmama ia təkure tivrənə i haməni mə niskaiien səvənraha riwən, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmmama səməme niskaiien səvənraha rarə. ²⁸ In rımərri narimnari auar a me, mine narimnari me kamətə ərəha irəha, mə ia noien nəha in tro nərmmama me kamətə irəha mə irəha nərmmama anan me nerpwin tuhəuvehe mho nərmmama auar a ia nırəha. ²⁹ Kumwesən rino iamihni irə mə İərmama riti riwən trəgkiari ərpwi ia nənimen. ³⁰ Mətə in rino kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha İesu Kristo. Nənə Kristo in nukurənien səkitaha ruku pen ti Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mho nəkur İkinan me səvənhi. In rınərəku suatuk mifi raka nari ia kitaha. ³¹ Ro iamihni irə, rəmwhen ia nəgkiariien i kimərari pen ia Nəkukua İkinan rani mə, “Pwəh İərmama sə raməgkiari ərpwi, trəgkiari ərpwi a ia narimnari me səməme İərimənu səkitaha rino.”

2

¹ Piak me, nəpin İakiməuvehe tukumiaha, İakuvehe mını İrapw tukumiaha nəgkiariien i Kumwesən rınərkwafə irə fwe kupwən, mətə İapkinı İrapw mhə nəgkiariien uə nukurənien sə rutə pik, rekəm. ² Nəpin İakinamarə kitaha m kimiaha, rerik riskai mə tapkinı İrapw mhə mwı nari riti, mətə İesu Kristo a mine nemhəien səvənhi ia nei kamarkuauı. ³ Nəpin İakiməuvehe mətoni kimiaha, niskaiien səiou riwən anan, mamhəkir ia nəpin me, mamətəmniwın. ⁴ Nənə nəgkiariien səiou mine nəvisaiuen səiou, İapkinı İrapw mhə mesi pen nukurənien səvai nərmmama ti nuvi peheien kimiaha. Mətə nəpin İakinəgkiari, hiətoni niskaiien səvai Kumwesən mine wok səvai Nənımwin İkinan. ⁵ İakino iamihni irə mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nərər penien ia nukurənien səvai nərmmama, mətə trərər pen ia niskaiien səvai Kumwesən.

Nukurənien sə rauku pen ti Nənımwin səvai Kumwesən

⁶ Mətə nıpərhihienien, nərmmama me i həuvəskai raka ia nımıruıen səvənraha, kimaha İahaməvəhəg mınrraha ia nukurənien. Mətə nukurənien nəha rıpkuku pehe mhə ti tivrənə i uə ia nəmə asori me səməme kamhərımənu ia tivrənə i. Nəmə asori me nəha tuhəuvehe mho nəmə auar a ia nırəha. ⁷ Mətə kimaha İahaməgkiari ia nukurənien səvai Kumwesən sə rınamərkwafə fwe kupwən nərmmama me həpkətəni mhə. Nukurənien nəha Kumwesən

1:18: 2Kor 4:3, Rom 1:16 **1:20:** Aes 19:12, Aes 33:18, Aes 44:25, Job 12:17 **1:21:** Mat 11:25 **1:22:** Mat 12:38, Wok Me 17:28,32 **1:23:** Rom 9:32, 1Kor 2:14 **1:24:** Kol 2:3 **1:25:** 2Kor 13:4 **1:26:** Mat 11:25, Jon 7:48, Jem 2:1-5 **1:29:** Rom 3:27, Efes 2:9 **1:30:** Jer 23:5-6, Jon 17:19, 2Kor 5:21 **1:31:** Jer 9:24, 2Kor 10:17 **2:1:** 1Kor 1:17 **2:2:** Kal 6:14 **2:3:** Wok Me 18:9, 2Kor 10:1 **2:4:** 1Tes 1:5 **2:6:** Efes 4:13, Fil 3:15 **2:7:** Rom 16:25

rinəmri raka fwe tui anan mə truvehi utə kitaha irə tsəuvehi nasorijen. ⁸ Nərmama səməme kamhərimanu ia tiprənə i iraha pam həpkukurən mhə nəgkiarrien nəha. Ko həpkukurən həpkərui tərini pen mhə İərimənu asori səkitaha ia nei kamarkuau. ⁹ Mətə rəmwhen ia nəgkiarrien i kimarai pen ia Nəkukuə İkinan rani mə, “İərmama riti riwən rinətə raka ia nənimen,

uə ruvəregi raka ia nəkwəregin,
uə rerin ruvərhi raka

nəfe Kumwesən rinəpnəpenə irə mə truvei pen m nərmama səməme hokeikei in.”

¹⁰ Mətə Kumwesən rino pui pehe narimnari me nəha m kitaha ia Nənimwin səvənhi.

Nənimwin səvənhi rukurən noien iaminha irə ti nəri nə mə in ramətə pui narimnari me pam, mamətə pui mwi nətərigien səvəi Kumwesən sə rəmwhenimw. ¹¹ Narimnari me səməme iərmama rerin ramrhi, nənimwin əpa səvənhi fwe imwə rukurən. Ia noien a mwi nəha, narimnari me nəha səməme Kumwesən rerin ramrhi, Nənimwin əpa səvənhi rukurən. ¹² Nənimwin i kiməuvei pehe m kitaha rıpkə Nənimwin səvəi tiprənə i, mətə Nənimwin sə raku pen ti Kumwesən. Kiməuvei pehe m kitaha mə tsəukurən nəfe Kumwesən rauvei pehe auər a m kitaha. ¹³ In i nəgkiarrien i kimaha iahaməni irapw. Nənə nukurənien səvəi nərmama rıpkahatən mhə kimaha ia nəgkiarrien me nəha, mətə Nənimwin nəha rinahatən kimaha irə. Nənə iahaməni irapw nəgkiarrien pərhiēn me səvənhi ia nəgkiarrien me səməme in rauvei pehe. ¹⁴ İərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən riwən irə ko rıpkuvehi mhə narimnari me Nənimwin nəha ramərari pehe i. In rətoni narimnari me nəha ho a narisien irə. Ko rıpkukurən mhə irəha ti nəri nə mə kaukurən narimnari me nəha ia Nənimwin səvəi Kumwesən. ¹⁵ İərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə irə raməkiri mamətə sas narimnari me pam, mətə iərmama riti riwən ko rəkiri noien səvəi iərmama nəha. ¹⁶ Ro iaminhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə İkinan rani mə,

“Sin rukurən nətərigien səvəi İərimənu səkitaha
mə trahatən in?”

Mətə kitaha saməuvehi nətərigien səvəi Kristo.

3

Kumwesən əpa trəkiri wok səvəi nərmama me səvənhi

¹ Piak me, fwe kupwən, nəpin iakinamarə kitaha m kimiaha, ko iapəkəgiari mhə m kimiaha rəmwhen iakaməgiari m nərmama Nənimwin səvəi Kumwesən rinarə raka ia nırəha, mətə iakinəgiari m kimiaha rəmwhen mə kimiaha nərmama me a səvəi tiprənə, uə kimiaha nəkwərəkəwərha me a ia nimiruēn vi səkimiaha ia Kristo. ² Nəpin iakinamahatən kimiaha rəmwhen iakəuvei pehe a nəveginien mərməru m kimiaha. İapkuvei pehe mhə nəveginien sikai m kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəpkəmwhen mhə ti nənien nəveginien sikai. Nənə nıpərhiēnien təkwtəkwuni hiəpwəh ihi nəmwhenien ti nənien nəveginien sikai. ³ Noien səkimiaha rəmwhen a ia noien səvəi nərmama səvəi tiprənə i. Kimiaha hiəmətərig ərəha ia kimiaha me, mamhəvisə m kimiaha me. Noien nəha hiamə ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a, noien səkimiaha rəmwhen a ia nərmama nepwin səvəi tiprənə i. ⁴ Nəpin iərmama riti rini mə, “İou iərmama səvəi Pol,” nənə riti mwi rini mə, “İou iərmama səvəi Apolos,” noien nəha ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a səvəi tiprənə.

⁵ Hətoni ro. Apolos in nəfe iərmama? Pol in nəfe iərmama? Kimrau iotukwininari mi a iarinouasitu ia kimiaha mə tihəni nıpərhiēnien ia İesu. Kimrau iarauo wok sə İərimənu səkitaha rıməuvei pehe m kimrau kuatia kuatia mə trouo. ⁶ Rəmwhen mə iou iakinəpwei nuni nari, nənə Apolos in rinəfwi ia nui, mətə Kumwesən rino rutə. ⁷ Ro iaminhi irə iərmama sə raməpwei nuni nari, uə iərmama sə raməfwi ia nui, in nəri auər a, mətə Kumwesən in nukune wok nəha, ti nəri nə mə in ramo narimnari haməmıru mamhəutə. ⁸ İərmama sə raməpwei nuni nari mine iərmama sə raməfwi ia nui irau krouəmnəmwhen a. Kumwesən trərəku irau mesi pen atukwatukw wok sə irau kro. ⁹ İakani iaminhi irə ti nəri nə mə kimrau iotukwininari mi səvəi Kumwesən iarauo pəri wok. Nənə kimiaha hiəmwhen ia nəmhiēn səvəi Kumwesən uə nimwə səvəi Kumwesən.

¹⁰ İa namasanien səvəi Kumwesən sə rinərari pehe irə miou, iako rəmwhen ia iərmama sə rukurən amasan nuvrhəkinien nimwə, məmri irapw nəri skai riti tukuvrhəkin pen nimwə ia təkuren, nənə təkwtəkwuni iərməpə rauvrhəkin pen nimwə ia təkure nəri skai nəha iakinəmri irapw. Pwəh nərmama hətui amasan mə kamhəfo mamhəuvrhəkin pen nimwə irə. ¹¹ İakani iaminhi irə ti nəri nə mə iərmama riti ko rıpkəmri irapw mhə nəri skai riti

2:8: Luk 23:34, Jem 2:1 **2:10:** Mat 13:11 **2:11:** Prov 20:27 **2:12:** Jon 16:13-14 **2:13:** 1Kor 2:4 **2:14:** Jon 8:47, 14:17, 1Kor 1:23 **2:15:** 1Jon 2:20 **2:16:** Rom 11:34 **3:1:** Jon 16:12 **3:2:** Hip 5:12-13, 1Tes 2:2
3:3: 1Kor 1:10-11, 1Kor 11:18 **3:4:** 1Kor 1:12 **3:9:** Mat 13:3-9, Efes 2:20-22 **3:10:** 1Kor 15:10, 2Tes 3:15
3:11: Aes 28:16, 1Tes 2:4-6

sə tukuvrhəkin pen nimwə irə rəpə ia nəri skai nəha kinəmri irapw raka. Nəri skai nəha in nəha Iesu Kristo. ¹² Nərmama nepwin haməuvehi narimnari me səməme tuhəuvrhəkin nimwə irə rərer kini tui rəmwhen ia aean mi nəha kol mine silva mine kəpwier amasan me səməme nənimenraha rəknekin. Nərmama me nepwin mwi haməuvehi narimnari me səməme ko həkərer əpwəmwis mhə rəmwhen ia nei mine nig mine nimwai nari. ¹³ Tukətoni wok səvəi nərmama kuatia kuatia ti nəri nə mə nəpin səvəi Kristo tro pui irəha. Ia nəpin nəha napw trahi wok səvəi nərmama kuatia kuatia mahatən pen wok səvənraha mə ramasan uə rərəha. ¹⁴ Trini minua napw rəpwəh nahi əmwesien wok sə iərmama riti ruvrhəkin pen ia təkure nəri skai kinəmri irapw, iərmama nəha truvehi nərəkuien riti. ¹⁵ Mətə trini minua napw rahi əmwesi wok səvəi iərmama riti, iərmama nəha trarfai ia nərəkuien səvənhi. Mətə Kumwesən truvehimiru in rəmwhen ia iərmama riti sə napw rinahi nimwə səvənhi mine narimnari me səvənhi nənə in əpa ramiru.

¹⁶ Hiəukurən uə rekəm? Nimwə səvəi Kumwesən in nə kimiaha. Nənimwin İkinan ramərə ia kimiaha. ¹⁷ Trini minua iərmama riti rouraha nimwə səvəi Kumwesən, Kumwesən trouraha in. İakani iamınha irə ti nəri nə mə nimwə səvəi Kumwesən ro ikinan i, nənə nimwə nəha in nə kimiaha.

¹⁸ Rərəha mə iərmama riti treikuə atukw a irə. Trini minua kimiaha riti rerin ramrhi mə in rukurən nari nəha təktəkwuni ia nəmri nərmama, ramasan mə pwəh ruvehe iərmama riti nərmama haris irə. Ia saatuk nəha in truvehe mukurən nari. ¹⁹ Ro iamınhi irə ti nəri nə mə nukurənien səvəi nərmama ia tıprənə i ro narisien i ia nəmri Kumwesən. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərəi pen ia Nəkukuə İkinan rani mə,

“Kumwesən ramo mə nərmama səməme həukurən nari

noien ikou me səvənraha trousi tərini irəha rəmwhen ia kwənkru.”

²⁰ Nəkukuə İkinan rani mwi mə,

“İərimənu rukurən mə nətərigien səvəi nərmama səməme həukurən nari ho a nəri auər a ia nırəha.”

²¹ Ro iamınhi irə tihəpwəh niinien mə kimiaha nərmama səvəi iərmama i uə kimiaha nərmama səvəi iərmama nəha mə tihəuvehi utə atukw a kimiaha tukwe. Kumwesən rauvei pehe narimnari me pam mə trasitu ia kimiaha. ²² Pol uə Apolos uə Pita uə təkure tıprənə uə nimiruien uə nemhəien uə nəpin ipwet mine uə nəpin sə tıpkuvehe, mətə irəha pam səkimiaha, ²³ kimiaha nəha səvəi Kristo, nənə Kristo in səvəi Kumwesən.

4

Aposol me səvəi Kristo

¹ Ro iamınhi iərmama riti trəfətə kimaha irə? In trətə kimaha rəmwhen ia kimaha iotukwininari me səvəi Kristo. Nəgkiariien me i səvəi Kumwesən hənəmərəkafə fwe kupwən, Kumwesən rinəmri pehe nəgkiariien me nəha ia rəgimaha mə tahətui amasan tukwe.

² Nənə kimiaha hiəukurən nərmama me səməme iəmə asori riti rəmri pen narimnari me səvənhi ia rəginraha hamətui tukwe, irəha tuhaməkeikei mho wok səvənraha ramasan mə nəpin iəmə asori rətoni wok səvənraha nənə rini nıpərhienien ia nırəha. ³ Mətə tukw iou, ro a nəri ouihı riti trini minua kimiaha uə nərmama əpə me nepwin hənuə tuhəkiri noien səiou. Iou mwi ko iapəkiri atukw mhə noien səiou iamınhi irə. ⁴ Ia nətərigien səiou, iou iakino a sə ramasan, mətə rıpkə mhə iakani mə iakatukwatukw. İərimənu səkitaha in əpa ratukwatukw ti nəkiriien noien səiou. ⁵ Ro iamınhi irə tihəpwəh nəkiri akwəuakwien noien səvəi nərmama ia nəpin sə rıpkatukwatukw mhə mə tukəkiri noien səvəi nərmama irə. Tihəfwini meste nəpin İərimənu səkitaha truvehe irə. In truvehe mıpeki irapw narimnari səməme hamərkwafə ia nəpitəvien, mıpeki pehe ia nukuraanien, nənə mını irapw nətərigien əfame me səvəi nərmama ia nukuraanien. Ia nəpin nəha Kumwesən trəgnəgini nərmama kuatia kuatia mesi pen atukwatukw noien amasan me səməme həno.

⁶ Piak me, iakiməni nəgkiariien me i ia kimrau Apolos mə trasitu ia kimiaha. İakəkeikei mə tihəuvehi nukurənien ia kimrau nənə mhəukurən nıpwrai nəgkiariien i sə rani mə, “Tikamevən nəpwəh nəpi rakaien nəfe kimərəi pen ia Nəkukuə İkinan.” Rərəha mə tıhərpwi kimiaha ti iərmama riti mamhəni ərəha riti. ⁷ Rəfo? Kimiaha hiasori mhəpi raka nərmama me pam? Rekəm! Kimiaha hiəpkuvehi mhə nari riti sə ruku pehe atukw tukumiaha. Narimnari me pam səməme hiaməuvehi, Kumwesən rauvei pehe auər a m kimiaha. Ro pen rıpkəmwhen mhə mə tıhaməgkiari ərpwi.

⁸ Rəfo nəha? Rosi kimiaha hiəuvəkuər raka uə? Rosi nautə səkimiaha ruvəuvehe mınasori raka uə? Rosi kimiaha hiənəvtənhi raka kimaha mhəuvehe mho kig me ia kimiaha

uə? Kamo hiamərimənu pərhien kīmaha iahokeikei pwəh sərimənu pəri kitaha m kīmiaha. ⁹Kīmaha aposol me, mətə iakamətoni mə Kumwesən ruvehi irapw kīmaha inhəripw anan. Kīmaha iahəmwhen ia nərmama səməme kinəkiri raka irəha mə tuhəməkeikei mhemhə. Rəmwhen mə iahamərer ia nəmri nagelo me mine nərmama me pam səvai tiprənə mə irəha tuhəspau ia noien səvai nemhəien səkimaha. ¹⁰Kīmaha nərmama səvai Kristo ro pen nərmama kamharis ia kīmaha mə kīmaha iahəreirei nari. Mətə rəfo? Rosi kīmiaha hiəukurən nari ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuatia kīmiaha Kristo uə? Kīmaha niskaiien səkimaha riwən. Mətə rəfo? Rosi niskaiien səkimaha rarə uə? Nərmama kamhəni ərəha kīmaha. Mətə rəfo? Rosi irəha kamhəsiai kīmiaha uə? ¹¹Meste pehe ipwet mine nukumhə ramahi kīmaha, kīmaha iahaməkəwakwa, mamharkahu ia tinari eitehi me, nərmama hamousi kīmaha, nimwə səkimaha riwən. ¹²Kīmaha iahaməsese mamhowok ia rəgimiahā ti nuvehiien nəveginien sənəmaha. Nəpən nərmama həni ərəha kīmaha, kīmaha iahəkwein amasan ia nirəha. Nəpən nərmama hometə kīmaha, kīmaha iahəsəni a mhərer əknekin. ¹³Nəpən nərmama houraha nəghimaha ia neikuaien, mətə kīmaha iahəgkiari pen amasan a minraha. Meste pehe ipwet mine ia nəmri nərmama kamətə kīmaha rəmwhen ia nəri əmkemik me səməme kamərarki mine nipware narimnari me pam ia takure tiprənə i. ¹⁴Iapkra i mhə nəgkiariien me i mə tako kīmiaha hiauris, rekəm. Kīmiaha hiamwhen ia nipwətik keikei me səiou ro pen iakaməvəhag m kīmiaha. ¹⁵Nahatan me səkimiaha həpik səməme tuhahatən kīmiaha ia Kristo. Rosi irəha həmwhen ia tata karen i səkimiaha irəha pam ten taosen, mətə tata atukwatukw səkimiaha kuatia a, in i iou, ti nəri nə mə iou iakiməuvehe mo tata səkimiaha ia Iesu Kristo nəpən iakinaməvisau pehe nəgkiariien amasan səvənhi m kīmiaha fwe kupwən. ¹⁶Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə ramasan mə tihəuvnhi iou. ¹⁷Ro iamənhi irə iakərhi pehe Timoti ruvehe tukumiaha. In nərik keikei riti ia Iərimənu səkitaha. Iou iakukurən nətigiteien irə. In trahatan mwi kīmiaha ia suatuk me səiou ia Iesu Kristo, suatuk me nəha iakamahatən nakalasia me irə ia kwopun me pam. ¹⁸Kīmiaha me nəpwin hiamərpwi kīmiaha ti nəri nə mə rərēmiahā ramrhi mə tapkuvehe mhə mətəni kīmiaha. ¹⁹Mətə tripkə mhə tui iakuvehe mətəni kīmiaha trini minua Iərimənu səkitaha rəsəni iou. Nənə iou tapkreği mhə nəgkiariien me səvai nərmama səməme hamərpwi irəha, mətə takuvehe mətə sas ia niskaiien səvənraha. ²⁰Iakani iamənhi irə ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ripko mhə nitətə səvai nəgkiariien, mətə nitətə səvai niskaiien. ²¹Nənə hiokeikei nəfe? Takuvehe mətəni kīmiaha mərasi kīmiaha uə takuvehe masitu ia kīmiaha ia noien məru ti nəri nə mə iakokeikei kīmiaha?

5

Kīmiaha tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nimwrhenimiahā

¹Kiməni pehe tukw iou i mə kīmiaha riti ramo noien riti rərəha anan. Kipkətəni mhə nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamho noien ərəha nəha. Iakani iamənhi irə ti nəri nə mə iərmān riti rīmərhi pran kurirə səvai tata səvənhi krauarə pəri nəha təkwətəkwuni. ²Nənə kīmiaha hiamərpwi kīmiaha tukwe mə ramasan a! Mətə rəfo kīmiaha hiəpkreği mhə rərəha mhasək tukwe? Iəmə sə rino noien nəha, kīmiaha tihəməkeikei mhərhi irapw in ia nimwrhenimiahā. ³Təkwətəkwuni iapkarə mhə kitaha m kīmiaha ia nipwrak, mətə ia nənimwik iakamarə kitaha m kīmiaha. Trini minua iakamarə kitaha m kīmiaha, iakuvəni raka ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha nəfe tso ia iəmə nəha. ⁴Nəpən hiouəsəsimwīn kīmiaha me, nənə ia nənimwik iou mwi iakamarə kitaha m kīmiaha, nənə ia niskaiien səvai Iesu Iərimənu səkitaha, ⁵kīmiaha tihəmri pen iəmə nəha ia rəgi Setan mə tukouraha nipwrān. Tiho iamənha irə mə tukuvəmiru nənimwi iəmə nəha ia nəpən nəha Iərimənu səkitaha Iesu truvehe irə.

⁶Noien sə hiaməgkiari mamhərpwi kīmiaha irə ripkamasan mhə. Hiəukurən uə rekəm? Yis ouih i raməsə bred pərpwi. ⁷Tihəuvehi raka yis akuas mə kīmiaha tihəmwhen ia bred vi sə yis riwən irə. Nipərhiien kīmiaha hiamwhen ia bred nəha ti nəri nə mə Kristo, kwət i sipsip səkitaha səvai nəveginien asori nəha Pasova, kinousi əpune niten ruvehimiru kitaha. ⁸Ro pen pwəh kitaha tso nəveginien asori nəha, mhəpwəh nəmwəkien kitaha me, mhəpwəh noien ərəha. Noien me nəha həmwhen ia yis akuas. Mətə pwəh sə nəveginien asori nəha mho noien sə rəmher matukwatukw rəmwhen ia bred sə yis riwən irə.

⁹Iakuvərai raka nəkukuə riti m kīmiaha, mini mə tihəpwəh navən pəriien kīmiaha nərman mine nipran səməme kamhəri əpnāpen irəha me, ¹⁰mamhəpwəti ti nautə

4:9: Rom 8:36, Hip 10:33 4:10: 1Kor 3:18 4:11: 2Kor 11:23-27 4:12: Wok Me 18:3, 1Kor 9:14-15, 2Tes 3:8, Sam 109:28, Mat 5:44 4:13: Krae 3:45 4:15: Kal 4:19 4:16: Fil 3:17, 1Tes 1:6 4:17: Wok Me 19:22
4:19: Wok Me 18:21 4:20: 1Kor 2:4 5:1: Lev 18:7-8, Dut 22:30, Dut 27:20 5:3: Kol 2:5 5:4: Mat 16:19, 2Kor 13:10 5:5: 1Tim 1:20, 1Tes 4:6 5:6: Kal 5:9 5:7: Eks 13:7, 12:21, Aes 53:7, 1Pit 1:19 5:8: Dut 16:3
5:9: Mat 18:17, 2Tes 3:14

səvənraha, mamhakres, mamhəfwaki m nənimwi nari me. Ripko mhə nīpwrai nəgkiariien nəha səiou mə kimiaha tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərmama me səvai tiprənə i səməme kamho noien ərəha me nəha. Rəknekin ko hiəpkaraka mhə ia nīrəha ti nəri nə mə kitaha minraha samarə ko səpkaraka mhə ia təkure tiprənə i. ¹¹ Mətə nəkukuə sə iakimərai m kimiaha, nīpwrān ro iamīnhi irə mə tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərman mine nīpran səməme kamhəni mə irəha nəkur əfwaki me, mətə kamhəiri əpnāpen irəha me, mamhəpwitig ti nautə səvənraha, mamhəfwaki m nənimwi nari me, mamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mamhənimwi pik nənimwiien skai mamhakonə irə, mamhakres. Kimiaha tihəpwəh nəkure pəriien kimiaha nərman me nəha mhani nari kimiaha minraha.

¹²⁻¹³ Ripko mhə səiou nəha wok mə takəkiri noien səvai nərman iruə me. Kumwesən əpa trəkiri noien səvənraha. Mətə kimiaha nakalasia me kimiaha nərman me i nəkwai nimwə nənə tihəməkēkei mhəkiri noien me səkimiaha me. Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nimwrhēnimiaha.”

6

Nakalasia me mine nəvisəien me səvənraha

¹ Nəpīn kimiaha mi kəru krouaski irau me, nənə ro naurisien mə irau trouvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərman səməme hərəirei Kumwesən mə tuhəkiri nəgkiariien səvənrau. Irau trouəkēkei rouuvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərman səvai Kumwesən pwəh irəha həkiri. ² Hiəukurən uə rekəm? Ia nəpīn sə tripkuvehe nərman me səvai Kumwesən tuhəkiri nərman ia təkure tiprənə i ti noien me səvənraha. Trīni minuə kimiaha tihəkiri nərman ia təkure tiprənə i rəfo, ko hiəpkəkiri atukw mhə noien kwərəkəwərha me səkimiaha? ³ Hiəukurən uə rekəm? Kitaha tsəkiri nagelo me ti noien me səvənraha. Mə ro iamīnhi irə, noien me səvai tiprənə i haməru a ti nəkiriien. ⁴ Ro pen rəfo kimiaha hiaməuvən ti nərman me nəha səməme nakalasia me həkisai mhə irəha mə irəha tuhəkiri kimiaha ti nəvisəien me səkimiaha sə ro me iamīnha irə? ⁵ Iakani nəgkiariien nəha ramo naurisien m kimiaha. Rəfo, kimiaha riti riwən sə nukurənien səvənhi rəmwhen mə trəmri amasan nəvisəien səvai piəvtaha mi kəru? ⁶ Mətə piəvtaha mi krouəvisə minrau me rouuvehi rouevən ti nərman səməme həkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səvənrau.

⁷ Noien nəha hiaməuvən ti iərmama riti mə trəkiri kimiaha ti nəvisəien me səkimiaha ramahātən pen me hiənarfai raka ia suatuk səvai Kumwesən ia nimiruien səkimiaha. Rəfo, trīni minuə iərmama riti ramo rərəha ia niram, ramasan mə tikenouenou a irə. Trīni minuə rameikuə ia niram, mamakres milk, ikenouenou a mwi irə. ⁸ Mətə rekəm. Kimiaha piəvmiaha me a, mətə hiamo rərəha ia kimiaha me, mamheikuə ia kimiaha me, mamhakres m kimiaha me.

⁹ Kimiaha tihəməkēkei mhəukurən. Nərman səməme həkətukwatukw mhə irəha ko həkuvimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nərman mine nīpran səməme kamhəiri əpnāpen irəha me, mine nərman səməme kamhəfwaki m nənimwi nari me, mine nərman mine nīpran səməme kamhakres ia nīrəha me, mine nərman səməme kamhəiri atukw a irəha me, ¹⁰ mine rakres me, mine nərman səməme kamhəpwitig ti nautə səvənraha, mine nərman səməme kamhənimwi pik nənimwiien skai mamhakonə, mine nərman səməme kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mine nərman səməme kamheikuə mamhakres, irəha ko həkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ¹¹ Fwe kupwən kimiaha me nepwīn hiənamo iamīnha irə. Mətə təkwtəkwiini nəha, ia nəghi iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine ia niskaiien səvai Nənimwīn Ikinan, Kumwesən rinəpərhi raka kimiaha hiəmher. In rino hiəuvehe nəkur ikinan me səvənhi, muvəni raka mə kimiaha hiatukwatukw ia nənimen.

Nərman mine nīpran kamhəiri əpnāpen irəha me rərəha ia nəmri Kumwesən

¹² Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” nīpərhiēnien, mətə ripko mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” mətə iou ko iapkeseni mhə mə nari riti trəkwi iou, mamərimənu ia nīrak. ¹³ Kamini mə, “Nəveginien kino səvai tipwi iərmama, nənə tipwi iərmama kino səvai nəveginien.” Nīpərhiēnien, mətə Kumwesən trouraha irau pəri. Nīpwrāi iərmama komhə kino mə iərman triri əpnāpen nīpran irə, mətə kino nīpwrāi iərmama mə trəgnəgini iərimənu irə,

nənə İərimənu ramarə ti nīpwrai iərmama. ¹⁴ Kumwesən rino İərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien, nənə ia niskaiien səvənhi in tro mwi kitaha sətui mwi. ¹⁵ Hiəukurən uə rekəm? Nīpwrataha irəha nīpəri nīpwrai Kristo. Nənə rerimiaha rirhi mə ko iakuvehi nīpwrak i sə in nīpəri nīpwrai Kristo mevən mo kuation irə irau pran ia suatuk? Rekəm! Ko rīpko mhə iamınhi irə mine. ¹⁶ Hiəukurən uə rekəm? İərmama sə ramiri pran ia suatuk, irau krouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuation. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkuə İkinan rani mə, “İrau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuation.” ¹⁷ Mətə iərmama sə rauvehe mamə kuation irau İərimənu səkitaha, in ruvehe mo kuation irau min ia nənimwin.

¹⁸ Tiharaka mhəpwəh nevənien ipaka ti noien i sə iərman ramiri əpnəpen nīpran. Noien ərəha me nepwin səməme iərmama ramə, irəha fwe iruə ko həpkuvnmwə mhə ia nīpwrai iərmama. Mətə iərman sə ramiri əpnəpen nīpran ramə noien ərəha riti ia nīpwran atukw. ¹⁹ Hiəukurən uə rekəm? Nīpwramiaha rəmwhen ia nimwə riti səvəi Nənimwin İkinan fwe ia rerimiaha. Kumwesən ruvei pehe Nənimwin nəha m kimiaha. Nənə rīpko mhə səkimiaha atukw a nə nīpwramiaha. ²⁰ Kumwesən rinəroku raka kimiaha ia nəəkuien riti rəknəkin. Ro pen tihaməkeikei mhəuvehi utə nəghi Kumwesən ia nəfe hiamə ia nīpwramiaha.

7

Nərsien

¹ Ia nikaren səvəi nəresien me nəha hiamərai mhərhi pehe miou. Ramasan mə iərman riti trəpwəh niriien pran. ² Mətə nərman mine nīpran kamhəiri əpnəpen pik irəha me ro pen ramasan mə iərman riti traməkeikei miri pran riti səvənhi, nənə pran riti traməkeikei mesi pen iərman riti səvənhi. ³ İərman traməkeikei mapri irau pran səvənhi trini minuə pran rokeikei, nənə pran traməkeikei mapri irau iərman səvənhi trini minuə iərman rokeikei. ⁴ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə pran rəpwəh nərimənu atukwien ia nīpwran, mətə iərman səvənhi ramərimənu irə. Rəmwhen a mwi iərman in rəpwəh nərimənu atukwien ia nīpwran, mətə pran səvənhi ramərimənu irə. ⁵ Rīpkamasan mhə mə pran uə iərman rehekir ti nīpwran trini minuə riti rokeikei. Mətə trini minuə irau pəri krouəsəni mə trouəpwəh napri pəriien nəpin ouihı a ti nəfwakiiien, nənə ramasan a. Mətə irau trouəkeikei rouvehe rouapri pəri mwi kamo rıməru ti Setan mə tro irau kroumwei ia nərəhaien ti nəri nə mə irau kroupkiskai mhə. ⁶ Nəgkiariien nəha iakini mə, “Trouəpwəh napri pəriien nəpin ouihı a ti nəfwakiiien,” ramarə a ia kimiaha mə tiho uə tihəpwəh noien, rīpko mhə loa riti. ⁷ İakreji mə ko nərmama me pam həmwhen a ia nirak, səiou pran riwən, ramasan, mətə Kumwesən rəpwəh nuvei penien niskaiien m nərmama me pam mə tuharə əpa. Riti rauvehi niskaiien mə tro iamınhi irə, riti mwi mə tro iamınha irə.

⁸ Nərmama səməme həpkarə pəri mhə mine səməme nərman uə nīpran me səvənraha həuvamhə raka, iakani mə ramasan mə irəha tuhəpwəh narə pəriien rəmwhen a ia nirak. ⁹ Mətə trini minuə rəknəkin ti nırəha mə tuhavən ia suatuk atukwatukw nənə ramasan mə irəha tuhaməkeikei mharə pəri pwəh iərman rerin rəpwəh nevən pikien ia pran, pran rerin rəpwəh nevən pikien ia iərman.

¹⁰ Nərmama me səməme kamharə pəri, iakani pehe tukumiaha i, rīpko mhə nəgkiariien səiou mətə səvəi İərimənu səkitaha, mə pran trəpwəh nəpwəhien iərman səvənhi. ¹¹ Mətə trini minuə pran rəpwəh iərman səvənhi, in trəpwəh mwi narə pəriien irau iərman riti mwi, mətə mə rəfo in trirərig pen a mwi ti iərman səvənhi. Nənə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi.

¹² Trini minuə piəvtaha riti pran səvənhi rīpkahatətə mhə ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau iərman nəha, iərman trəpwəh nəpwəhien prən nəha. Nəgkiariien i iakani rīpko mhə səiou mətə səvəi İərimənu səkitaha. ¹³ Trini minuə pran riti səvənhi iərman rəpwəh nahatətəien ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau prən nəha, prən nəha trəpwəh nəpwəhien in. ¹⁴ Kimiaha hiəukurən. İərman sə rīpkahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi pran səvənhi rino raka iərman nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Nənə pran sə rīpkahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi iərman səvənhi rino raka prən nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Mə rīpko mhə iamınhi irə nəkwərhakwərha me səvənrau tuhəmkeimik ia nəmri Kumwesən, mətə təkwətəkwuni irəha həuvəuvehe mhəno ikinan i.

¹⁵ Mətə trini minuə sə nəha rīpkahatətə mhə ia Kristo rokeikei mə irau trouəpwəh irau me, pwəh ro iamınhi irə. Piəvtaha riti uə kitirimətaha riti nari riti mwi riwən rərihi irau pran uə iərman sə rīnəpwəh in iamınha irə. Mətə Kumwesən rinəkwəin kitaha mə tsarə ia nəmərinuien. ¹⁶ İk pran sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuvehimiru iərman

saim uə? Nənə ik iərman sə ikamahatətə ia Kristo, tikafukurən? Rosi tikuvehimiru pran saim uə?

¹⁷ Mətə nəri kuatia i mə pwəh kimiaha kuatia kuatia tihamarə ia narəien sə Iərimənu səkitaha rimauevei pehe m kimiaha fwe kupwən sə hianamarə irə ia nəpin nəha in rinəkwein ia kimiaha. In i nəvəhagien səiou iakauvei pen m nakalasia me pam. ¹⁸ Kimiaha səməme kuvəuvehi raka ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein ia kimiaha, rərəha mə ipwet mine hiaməmwur mə tihamərkwafə noien nəha kino m kimiaha. Kimiaha səməme kəpwəh nuvehien ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein kimiaha, rərəha mə ipwet mine tihəuvən mə tukuvehi ninhum m kimiaha. ¹⁹ Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə ro nəri auər a irə mə kuvehi ninhum m iərmama uə kəpwəh nuvehien, mətə nəri anan riti in i tsaməkeikei mho nəgkiariien me səvai Kumwesən. ²⁰ Kimiaha kuatia kuatia tihaməkeikei mharə a ia narəien sə hianamarə irə fwe kupwən ia nəpin nəha Kumwesən rinəkwein ia kimiaha. ²¹ Trini minuə ik slef riti nəpin Kumwesən rəkwein ik, tikəpwəh nətərig pikien. Mətə trini minuə ikukurən suatuk sə tukifi nari ia niram, ikesi pen. ²² Kimiaha hiəukurən. Trini minuə Iərimənu rəkwein ia iərmama riti sə in slef, iərmama nəha rəmwhen ia iərmama riti kuvəfi raka raka nari irə in səvai Iərimənu. Ia noien a mwi nəha, trini minuə Iərimənu rəkwein ia iərmama riti sə ripko mhə in slef, iərmama nəha in slef riti səvai Kristo. ²³ Kumwesən rinərəku raka kimiaha ia narəkuien riti nənimen rəknekien. Ro pen tihəpwəh nuvehien mho kimiaha slef me səvai nərmama. ²⁴ Piak me, nəfe narəien kimiaha kuatia kuatia hianamarə irə fwe kupwən ia nəpin nəha Kumwesən rinəkwein ia kimiaha, ramasan mə tihamarə a irə kimiaha Kumwesən.

²⁵ Ia nikaren səvai nəresien nəha mə rəfo ia nəkur vi me səməme həkparə pəri mhə ihi, iou iapkuvehi atukwatukw mhə nəgkiariien riti ti Iərimənu səkitaha. Mətə takini nətərigien səiou, nənə ti nəri nə mə Iərimənu səkitaha rinapi pik tukw iou, ro pen hiəukurən ninien nipərhiien ia nəfe takini. ²⁶ Ia nətsien səiou, ti nəri nə mə kitaha samarə ia nəpin əknekin ipwet mine, ramasan mə iərmama riti tramarə a iamihhi irə mamevən. ²⁷ Ik iərmama sə ikinarə pəri raka kimirau pran, tikəpwəh neitehien narəien saim. Nənə ik iərmama sə ikəpwəh ihi narə pəriien kimirau pran, tikəpwəh nətuiien pran riti saim. ²⁸ Mətə trini minuə ikuə tikarə pəri kimirau pran, ipko mhə noien ərəha. Nənə trini minuə pran vi riti rinuə trarə pəri irau iərman, in ripko mhə noien ərəha. Mətə nərmama səməme kamho iamihha irə tuhəregi nəmisəien ia təkure tiprənə i, nənə iakəpwəh nokeikeien mə tihəregi nəmisəien me nəha.

²⁹ Piak me, in i nipwrai nəgkiariien səiou. Nəpin səvai tiprənə i ruvəuvehe muvəkəkwa. Ro pen ipwet mine muvehe mamevən nərman me səvənraha me fwe nipran me tuhamarə rəmwhen mə nipran me səvənraha me haiwən. ³⁰ Nərmama səməme rerinraha rəpou, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerinraha rəpwəh nəpouien. Nərmama səməme rerinraha ragien, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerinraha rəpwəh nagienien. Nərmama səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me, irəha tuhamarə rəmwhen mə ripko mhə səvənraha. ³¹ Nərmama səməme kamho narimnari me səvai tiprənə i, irəha tuhamarə rəmwhen mə narimnari me nəha ripko mhə nimiruien ihi səvənraha. Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə tiprənə i səvai təkwtəkwni mine rinauvehe triwən.

³² Nənə iakokeikei mə tihəpwəh nətərig pikien ti nari riti səvai tiprənə i. Iərman səvənhi pran riwən, in ramətərig pik ti narimnari me səvai Iərimənu mə trəfo mo reri Iərimənu ragien. ³³ Mətə iərman səvənhi fwe pran in ramətərig pik ti narimnari me səvai tiprənə mə trəfo mo reri pran səvənhi ragien. ³⁴ Nənə nətərigien səvənhi ro kəru. Rəmwhen a mwi pran səvənhi iərman riwən, uə pran vi, in ramətərig pik ti narimnari me səvai Iərimənu mə in trəfo marei ti Iərimənu səkitaha ia nipwran mine nənimwən. Mətə pran səvənhi fwe iərman, in ramətərig pik ti narimnari me səvai tiprənə mə trəfo mo reri iərman səvənhi ragien. ³⁵ Iapkini pehe mhə nəgkiariien me i mə takərkouani pehe nəkwus ia kimiaha, mətə iakani ti namasaniən səkimiaha. Iakokeikei mə tiharə ia noien atukwatukw, mamho tukwini nari m Iərimənu səkitaha, mho a nətərigien səkimiaha irə kuatia.

³⁶ Mətə trini minuə iərman riti mine pran vi riti kimərifi irau mə trouarə pəri, nənə iərman rini mə trouəpwəh pəpim, mətə rerin rirhi mə ripko mhə noien atukwatukw ia prən nəha, nənə trini minuə prən nəha rarə amasan a meste nuk me nepwən, nənə iərman rerin rirhi mə traməkeikei miri prən nəha, nənə ramasan a, in rukurən niriiien. In ripko mhə noien

ərəha. Ramasan mə irau trouarə pəri.^a ³⁷ Mətə mə iərman nəha rəpwəh nokeikeien mə trarə pəri irau prən vi nəha kimərfi mə səvənhi, iərmama riti riwən sə raməkeikei min mə trəpwəh niriien prən nəha, mətə in nə nətərigien atukw a səvənhi, iərman nəha in mwi ro noien amasan. ³⁸ Ro iamınhi irə iərman sə riri prən vi səvənhi, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rıpkiri mhə prən in ramo noien amasan məpi raka.

³⁹ Pran sə rinerə raka kinərkwı tərini irau iərman səvənhi nəpin iərman səvənhi ramıru. Mətə trini minuə iərman səvənhi ruvamhə, kifi nari irə rukurən nesi penien iərman riti mwi sə in rokeikei, mətə nari kwatia in traməkeikei mesi pen iərman riti sə ramahatətə ia İərimənu səkitaha. ⁴⁰ Mətə ia nətərigien səiou trini minuə in ramarə a iamınhi irə mine məpwəh nesi penien iərman riti mwi rerin tragien. Rerik rırhi mə Nənimwin səvəi Kumwesən ruvei pehe nətərigien nəha miou.

8

Nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha

¹ Ia nikaren səvəi nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, kitaha səukurən mə kitaha pam saməuvehi nukurənien. Nukurənien in nari riti sə iərmama raməfiutə in tukwe, mətə nokeikeien rauvrhəkin iərmama ruvehe mautə. ² Trini minuə iərmama riti rerin ramrhi mə rukurən pik nari, in rıpkukurən anan mhə narimnari me səməme in traməkeikei nukurən. ³ Mətə trini minuə iərmama riti rokeikei Kumwesən, Kumwesən rukurən in.

⁴ Rəfo ia nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha? Ko sani nəveginien me nəha uə rekəm? Kitaha səukurən mə nənimwi nari sə kaməfwaki pen min ramahatən pen nıpwrai nari riti sə rıpkimıru mhə. Səukurən mwi mə Kumwesən riti mwi riwən mətə kwatia a. ⁵ Mətə kumwesən eikuə me i kamini mə kamharə ia neiai mine ia təkure tıprənə i ko kamharə pərhiən ko rəfo? Nıpərhiənien i mə kamini mə “kumwesən me” mine “iərimənu me” irəha həpik, ⁶ mətə tukutaha i, səkitaha Kumwesən kwatia a, Tata Kumwesən. In nukune narimnari me pam. Ro iamınhi irə nımiruien səkitaha səvənhi. İərimənu səkitaha kwatia a, İesu Kristo. Narimnari me pam həuku pen irə mharə. Ro iamınhi irə nımiruien səkitaha ruku pen tukwe.

⁷ Mətə nərmama pam həpkukurən amasan mhə nəri nəha. Nərmama nəpwın nəha ikin irəha hənaməfwaki pik m nənimwi nari me fwe kupwən. Ro pen ipwet mine nəpin hani nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, rerinraha rırhi mə haməsiai ihi nənimwi nari me nəha. İraha həregi pen ia nırəha mə həno noien ərəha ti nəri nə mə nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ⁸ Mətə nəveginien ko rıpkuvehi mhə kitaha səuvehe ipaka ti Kumwesən. Sani uə səpkani mhə ro nəri auər a ira.

⁹ Kuvəfi raka nari ia kimiaha hiəukurən nəniien nəveginien me nəha, mətə tihaməkeikei a mhətui amasan tukwe. Rərəha mə noien səkimiaha tro nərmama səməme nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə həmwəi ia noien ərəha. ¹⁰ İk sə ikukurən mə ikukurən nəniien nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari sə kaməfwaki pen min. Trini minuə iərmama riti nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə rətoni ikaməni nəveginien me nəha, truvi mwi in rəni rino noien ərəha. ¹¹ Trini minuə iko iamınha irə, nukurənien nəha səim trouaha iərmama i nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə, in piəvtaha riti sə Kristo rımamhə tukwe. ¹² Ia suatuk nəha kimiaha hıamo noien ərəha ia Kristo ti nəri nə mə hıamo noien ərəha ia piəvtaha me. Ramwhen hıamo noien riti mamhəuəsi irəha irə nəpin nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ¹³ Ro iamınhi irə trini minuə nəveginien riti sə iakaməni ramo piak mə trımweı ia nərhəaien, ramasan mə takəpwəh nəniien mwi nəveginien nəha nəpin riti mə in trəpwəh nımweıien.

9

Pol raməgkiari m nərmama me səməme kaməhkiri noien səvənhi mə rəpwəh nəmwhenien

^a **7:36:** Suatuk riti mwi ti nuvsiniien nəgkiariien i ia vas 36-38 ro iamınhi irə: “Trini minuə iərman riti ia nətərigien səvənhi rətə mə rıpkatukwatukw mhə mə trəkwətmhıri əknekin prən ouıhi vi səvənhi, nənə mətə mə nuk səvəi prən ouıhi vi nəha rınəmwhen raka, nənə iərman nəha rıregi rəmwhen mə in trevən mərə, ramasan mə tro rəmwhen sə rokeikei, maraka irə pwəh revən mərə. Mə ro ianha irə rıpkə mhə noien ərəha. Mətə iərman sə nətərigien səvənhi rıskai, nari riti rıpkəkeikei mhə min, rınətərig raka irə fwe ia rerin mə trəkwətmhıri əknekin prən ouıhi vi nəha səvənhi məpwəh nasenien mə trevən mərə, iərmama nəha in mwi ramo noien amasan. Ro iamınhi irə, iərman sə ruvei pen prən ouıhi vi səvənhi mə trevən mərə, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rəkwətmhıri əknekin prən ouıhi vi səvənhi mə trəpwəh nəvənien mərə, in ramo noien amasan məpi raka. **7:39:** Rom 7:2-3 **8:1:** Wok Me 15:29 **8:2:** Kal 6:3 **8:3:** Kal 4:9 **8:4:** 1Kor 10:19, Kal 4:8, Dut 4:35,39, Dut 6:4 **8:6:** Mal 2:10, 1Kor 12:5,6, Efes 4:5,6, Jon 1:3 **8:8:** Rom 14:17 **8:9:** Rom 14:13-15, Kal 5:13 **8:11:** Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21

¹ Iou iærmama riti sə iakukuræn noien nafe iakokeikei uə rekəm? Ouəh! Iou aposol riti uə rekəm? Ouəh! Iou iakinatoni Iesu Iærimənu səkitaħa ia nənimek uə rekəm? Ouəh! Kimiaħa nə kwənkwai wok me səiou sə iakamo tukwini m Iærimənu səkitaħa uə rekəm? Ouəh! ² Rosi nərmama nepwin kamħətoni iou mə ko mhə iou aposol, mətə kimiaħa ko hiəpkətə mhə iaminhə irə. Nəmiruien səkimiaħa sə hiaməuveħe mħo kuaħia kimiaħa Iærimənu səkitaħa ramahatan pen mə iou aposol pərħien riti.

³ In i nəgkiariien səiou takini pen ti nərmama me i səməme kamħəkiri noien səiou mə rəpwəh nəmwhenien. ⁴ Kimiaħa hiaməni mə ripkatukwatukw mhə mə tihəuvei peħe nəveginien mine nəri kamənimwi m kimaha ti wok səkimaha, mətə ratukwatukw a mə tihəuvei peħe narimnari me nəħa. ⁵ Kimiaħa hiaməni mə ripkatukwatukw mhə mə ia nəvənien səkimaha tahəiri niəpran me səkimaha həkurirə ia kimaha rəmwħen ia aposol me nepwin mwi mine piəvi Iærimənu səkitaħa me mine Pita kamħo, mətə ratukwatukw a mə kimaha taho iaminhə irə. ⁶ Uə rəfo, rosi rerimiahə riħi mə iou mine Panapas kimrau əpa trouakeikei rauo atukw wok ti narəien səkimrau? Nətərigien nəħa ripkatukwatukw mhə.

⁷ Sin ramo iaruağən in mətə rəpwəh nokeikeien mə tukərəku in irə? Uə sin raməmhū mətə ripkuveħi mhə nəveginien riti sənəni ia nəmhien nəħa? Uə sin raməkwməni nərimiru me mətə rəpwəh iħi nənien riti? ⁸ Rerimiahə riħi mə narimnari me səməme iakaməgkiari irə hāməuku pen a ia nətərigien səvəi iærmama? Rekəm! Loə rani a nari kuaħia. ⁹ Kimərai pen nəgkiariien i ia Loə səvəi Moses rani mə, “Tihəpwəh nəriħi təriniien tərħui kau nəpin rameivə testesi kwənuni wit mə tekin trier raka.” Rəfo, Kumwesən rərin ramrħi a kau me, ¹⁰ uə in rini nəgkiariien nəħa rərin ramrħi mwi kitaha? Ouəh, kimərai nəgkiariien nəħa tukutaha. Iakani iaminhə irə ti nəri nə mə nərmama səməme haməkupwan mhəmhū ia nəmhien, nənə səməme həkurirə mhəvən ia nəmhien nəħa, nətərigien səvənraħa kuaħia a mə tuhəuveħi nəveginien ia nəmhien nəħa. ¹¹ Ia wok səkimaha kimaha iahəmwhen ia iærmama riti rinəpwei nuni nari ia nəmhien. Nəmhien nəħa in nə kimiaħa. Nəri sə iahənəpwei in nə narimnari me səməme tuhasitu ia nənimwimiahə. Ro iaminhə irə ratukwatukw mə kimiaħa tihəuvei peħe narimnari me tuhasitu ia niəpwramaha. Noien nəħa rəmwħen ia iærmama sə ramesi kwənkwai nari ia nəmhien sə riməsese tukwe. ¹² Rosi nərmama əpə me nepwin həkuricuən nəresien nəveginien tukumiahə nənə ratukwatukw a ti nəri nə mə irəħa səkħasitu ia kimiaħa, mamħo wok səvəi Kumwesən. Mətə rəfo ia kimaha? Nəresien səkimaha ratukwatukw anan məpi raka irəħa.

Mətə kimaha iahəpko mhə ia kimiaħa rəmwħen mə kimaha iahəkurənu noien. Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə taho nari riti rəsisəğ ia nəgkiariien amasan səvəi Kristo. Ro pen nəfe nari sə ripam rauveħe tukumaha mətə iahəmvrani. ¹³ Hiəkukurən uə rekəm? Nərmama səməme kamħo wok ia nimwə səvəi Kumwesən haməuveħi nəveginien sənənrəħa ia nimwə nəħa. Nənə səməme kamħəvi netə ia nifətə, irəħa kamħani niəpərpəri nərimiru me i səməme kamħousi əpune irəħa mamħəuvei pen m Kumwesən. ¹⁴ Ia suatuk kuaħia Iærimənu səkitaħa rimeini səvəi amasan mə nərmama səməme kamħani irəpw nəgkiariien amasan səvənħi, nərmama me nəħa səməme kamħəregi irəħa tuhaməkeikei mhəuvei pen narimnari me səvəi narəien səvənraħa.

¹⁵ Mətə iou iapko anan mhə narimnari me nəħa ratukwatukw a mə tako. Nənə nəkukue i iakamrai təkwətəkwuni iapkra i mhə mə takəres nərəkuien sə ro iaminhə irə. Iakaməgkiari ərpwi kwopti mə iakani irəpw nəgkiariien amasan kipkərəku mhə iou irə. Nənə iakəpwəh nokeikei ananien mə takesi pen suatuk əpə. Nemħəien ramasan məpi raka suatuk əpə. ¹⁶ Trini minuə iakaməvisau irəpw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, takəgkiari ərpwi ti nəfe? Kinəmri peħe wok nəħa ia rəğik takaməkeikei mo. Aueħ nəmisəien asori truveħe tukw iou trini minuə iakəpwəh nəvisau irəpwien nəgkiariien amasan nəħa! ¹⁷ Trini minuə iou iakimərfi wok i mə tako, nənə ratukwatukw a mə takuveħi nərəkuien irə. Mətə in Kumwesən sə rimərfi iou nəmri wok i ia rəğik, nənə ro pen takaməkeikei mo. ¹⁸ Nənə nəfe nəħa nərəkuien səiou? In i mə iakaməvisau irəpw nəgkiariien amasan səvəi Kristo mauvei pen auər a m nərmama irəħa həpwəh nərəkuien iou irə. Ratukwatukw a mə takuveħi nərəkuien irə, mətə iou iakəpwəh.

¹⁹ Niəpərħienien iærmama riti ripkərimənu mhə ia nirak, mətə iou iakiməuveħi irəpw atukw iou mə iou iærmama riti sə iakamo tukwini nari m nərmama me pam mə takuvi peħe nərmama həpik həuveħe ti Kristo. ²⁰ Nəpin iakəvən kimaha nəkur İsrəl, iakuveħe məmwħen ia nirəħa mə takuvi peħe irəħa həuveħe ti Kristo. Irəħa kamħarə tegin Loə səvəi Moses, ro pen nəpin iakəvən kimaha minraħa iakuveħe məmwħen ia nirəħa. Niəpərħienien

9:1: Wok Me 22:17-18, Wok Me 26:16, 1Kor 15:8 **9:2:** 2Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8, 1Kor 9:13-14 **9:5:** Jon 1:42 **9:9:** Dut 25:4, 1Tim 5:18 **9:10:** 2Tim 2:6 **9:11:** Rom 15:27 **9:12:** Wok Me 20:34-35, 2Kor 11:9, 1Kor 13:7 **9:13:** Nam 18:8,31, Dut 18:1-3 **9:14:** Mat 10:10, Luk 10:7, Kal 6:6 **9:15:** Wok Me 18:3 **9:16:** Jer 20:9
9:17: 1Kor 4:1 **9:19:** Mat 20:26-27 **9:20:** Wok Me 21:20-26

i iou iapkarə tegin mhə Loa səvəi Moses, mətə iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²¹ Nəpin iakavən kimaha nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, həpkuvehi mhə Loa nəha, iakuvehe məmwhen ia nirəha. Mətə iakəpwəh nərarkiiien Loa səvəi Kumwesən, rekəm. Iakamarə tegin Loa səvəi Kristo. Iakamo iaminhi irə mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²² Nəpin iakavən kimaha nərmama nahatətəien səvənraha rəpwəh niskaiien, iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Nərmama me pam noien səvənraha səpəmsəpə, mətə nəpin iakavən kimaha minraha iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə ia suatuk me pam takuvi pehe nəpwin həuvehe ti Kristo. ²³ Iakamo iaminhi irə ti nəgkiariien amasan səvəi Kristo, mə iou mwī takuvehi namasanien me səməme həuku pen ia nəgkiariien amasan nəha.

²⁴ Hīəukurən uə rekəm? Ia naiuien, nərmama me pam hamaiu, mətə kuatia a trəvtənhi nərmama me pam kuvei pen nərəkuuien min. Nənə ramasan mə tihaiu ia noien səvəi naiuien mə tihəuvehi nərəkuuien nəha.

²⁵ Nərmama me pam səməme kamhau, ia narimnari me pam kamho tuhaməkeikei mhareī tukwe. Irəha kamho mə tuhəuvehi nərəkuuien sə triwən, mətə kitaha samo mə tsəuvehi nərəkuuien sə ramarə rerin. ²⁶ Ro iaminhi irə, rəmwhen ia naiuien, iou iapkaui əpnəpen mhə. Nənə rəmwhen ia iərmama sə ramərui iərmama, iou iapkarəkuai mhə rəmwhen ia iərmama sə ramərui kwənmahan. ²⁷ Mətə iakamo nəmissəien m nipwrak mə nipwrak truvehə miskai mo rəmwhen sə iakokeikei. Iakamo iaminhi irə kamo nəpin iakinəvisau raka m nərmama mə tuhəuvehe mhau ia naiuien nəha, mətə kurirə irə iakərui natuakəmien me səvəi naiuien nəha nənə kərarki iou ia naiuien.

10

Noien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən trəsuaəpwiri kitaha

¹ Piak me, iakokeikei mə tihəukurən mə nəpin kaha kupwən me səkimaha həməier fwe Ijip, irəha pam havən tegin nəpuə riti. Irəha pam həpi simwīn ia təsi əruerəv. ² Ia nəpuə nəha mine təsi Kumwesən ro paptəes ia nirəha pam mə irəha nərmama me səvəi Moses. ³ Irəha pam hani nəveginien kuatia a sə Kumwesən ruvei pen minraha. ⁴ Irəha pam hənimwi nui kuatia a sə Kumwesən ruvei pen minraha. Irəha hamənimwi nui ia kəpwier səvənhi sə rakurirə ia nirəha, nənə kəpwier nəha in Kristo. ⁵ Irəha pam həno iaminha irə, mətə Kumwesən rerin ripkagien mhə ti nirəha həpik, ro pen irəha hemhə əpnəpen a fwe ia kwopun akwesakwes.

⁶ Narimnari me nəha həmwhen ia nimtətien me səməme tuhsuaəpwiri kitaha. Rərəha mə kitaha tsəokeikei noien ərəha me rəmwhen irəha hənamo fwe kupwən. ⁷ Rərəha mə kitaha tsəfwaki m nənimwi nari me rəmwhen irəha nəpwin hənamo fwe kupwən. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me nəha irəha həkure mhani nari, mhənimwi, kurirə irə həkəmtər mamhotanis.” ⁸ Rərəha mə kitaha tsəiri əpnəpen nipran rəmwhen irəha nəpwin hənamo fwe kupwən, nənə irəha pam twenti-tritəosen hamamhə ia nəpin kuatia a. ⁹ Rərəha mə kitaha tsəipweipwi Iərimənu səkitaha^a rəmwhen irəha me nəpwin hənamo fwe kupwən, nənə snek me hahi əpune irəha. ¹⁰ Rərəha mə kitaha tsəgkiari əgkiari mhəni ərəha Kumwesən rəmwhen irəha me nəpwin hənamo fwe kupwən, nənə əgelo sə ramousi əpune iərmama rousi əpune irəha.

¹¹ Narimnari me nəha həier pehe ia nərmama me nəha fwe kupwən mhəmwhen ia nimtətien riti tukunraha, mətə kimərai pen ia nəkukuə mə trəvhəg m kitaha nərmama me i səməme samarə təkwəkwuini nəpin sampam rinəuvehe ipaka. ¹² Ro iaminhi irə iərmama sə rerin ramrhi mə ramərər əknekən traməkeikei maməsiari kamo in mwī rimwei ia noien ərəha me nəha. ¹³ Narimnari me nəha səməme kamhəuvehe ia nimiruien səkimiaha mə tuhətə sas ia nahatətəien səkimiaha kamhəuvən ti nərmama me pam. Mətə nəpin me pam Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi, nənə in tripkəsni mhə narimnari me nəha həuvehe mhəskai ia nimiruien səkimiaha mhəpi raka niskaiien səkimiaha. Mətə nəpin narimnari me nəha tuhəuvehe ia nimiruien səkimiaha, Kumwesən trə suatuk riti mə hīəukurən nuvehien nərərien səkimiaha mə narimnari me nəha tuhəpwəh noien kimiaha hiamwei ia noien ərəha.

Nakalasia me tuhəpwəh nuvehien mho kuatia irəha nərəmhə me

9:21: Kal 2:3 9:22: 2Kor 11:29, Rom 11:14 9:25: Fil 3:14, 2Tim 4:7-8, 2Tim 2:4-5, Jem 1:12, 1Tes 5:4 9:27: Rom 8:13, 13:14 10:1: Eks 13:21-22, Eks 14:22-29 10:1: Eks 13:20-21, Sam 105:39 10:3: Eks 16:35 10:4: Eks 17:6, Nam 20:11 10:4: Nam 20:2-17 10:5: Nam 14:26-30, Hip 3:17, Jul 5 10:6: 1Kor 10:11, Nam 11:4,34 10:7: Eks 32:6 10:8: Nam 25:1-9 10:9: Nam 21:5-6 ^a 10:9: Uə “Rərəha mə kitaha tsəipweipwi Kristo.” 10:10: Nam 16:41-49, Hip 3:11,17 10:11: 1Kor 10:6, 1Tes 4:7 10:13: 1Kor 1:9

¹⁴ Ro iamihni irə nərmmama keikei me səiou, tiharaka mhəpwəh nevwəniēn ipaka mə tihəfwaki m nənīmwi nari me. ¹⁵ Kimiaha nərmmama səməme hiəukurən nari, tihəkiri ro nəgkiariēn səiou mə ramasan uə rərəha. ¹⁶ Kap amasan nəha saməgnəgini Kumwesən tukwe, nəpin kitaha sanīmwi irə, səuvehe mho kuatia kitaha Kristo ia niten. Bred nəha saməkwsen, nəpin sani, səuvehe mho kuatia kitaha Kristo ia nipwran. ¹⁷ Kitaha səpik, mətə samwəh a ia nipwrai iərmama kuatia, ti nəri nə mə bred kuatia a, nənə kitaha pam sani bred nəha.

¹⁸ Rerimaha tramrhi ro nəkur Isrel. Irəha kamhāni nusai nərīmīru me nəha səməme kinousi əpune irəha kauvei pen m Kumwesən ia təkure nifata. Ro pen irəha həuvehe mho kuatia ia noien nəha ho ia nifata. ¹⁹ Nipwrai nəgkiariēn səiou rəfo irə? Ripko mha nipwran i mə nəveginien i kauvei pen m nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha in nari riti uə nənīmwi nari sə kaməfwaki pen min in nari riti, rekəm. ²⁰ Mətə nəgkiariēn səiou nipwran in i mə nəpin nərmmama kamhousi əpune nərīmīru me mamhəuwevei pen m nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, irəha kamhəuwevei pen m nərəmhə me mhəpwəh kauvei pen mhə m Kumwesən. Nənə iakəpwəh nokeikeiēn mə tihəuwehe mho kuatia kimiaha nərəmhə me. ²¹ Kimiaha ko hiəpkənīmwi mha ia kap səvai iərimənu səkitaha irau kap səvai nərəmhə me. Kimiaha ko hiəpkəkure mha mhāni nari ia tepol səvai iərimənu səkitaha irau tepol səvai nərəmhə me. ²² Rərəha mə kitaha tsəkuriə nərəmhə me mho iərimənu səkitaha niēmaha rəpi rəmwhēn ia iərman pran səvənhi revən ti iərməpə. Rərəha mə reritaha rirhi mə kitaha səskai mhəpi raka in.

Tiho narimnari me pam mhəuwevei utə nəghi Kumwesən

²³ Kamini mə, "Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien," nipərhiēnien, mətə ripko mha irəha pam tuhasitu. "Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien," mətə ripko mha irəha pam tuhəuvrhəkīn iərmama ruvehe mutə. ²⁴ Rərəha mə kimiaha riti trətui suatuk ti nasituiēn ia in əpa, mətə traməkeikei mətui mwī suatuk ti nasituiēn ia nərmmama nepwin mwī.

²⁵ Nusai nərīmīru me pam səməme kauvehi nənimen ia kwopun kauvehi nəmri nusai nərīmīru me ikin kimiaha hiəukurən nanien. Tihāni mhəpwəh nərəsien tukwe ia nətərigien səkimiaha mə hiāmo noien ərəha uə rekəm. ²⁶ Tihəpwəh nərəsien tukwe ti nəri nə mə Nəkukuə lkinan rani mə, "Tiprənə i mine narimnari me pam irə səvai iərimənu səkitaha."

²⁷ Trini minuə iərmama riti sə ripkahatətə mha ia Kristo rəres ik mə tikevən mənī nari kimirau min fwe ia nimwə səvənhi, nənə rerim ragien mə tikevən, ikevən mənī a nəfe nəveginien truvei pehe mik, məpwəh nərəsien tukwe ia nətərigien səim mə ikamo noien ərəha uə rekəm. ²⁸ Mətə tikəfo trini minuə kimirau iərmama nəha irauəni pəri nari, nənə in ruvei pehe nusai nərīmīru riti mik, minī pehe tukw ik i ianhi mə, "Nusai nərīmīru i kiməuwevei pen m nənīmwi nari riti sə kaməfwaki pen min?" Trini minuə iərmama nəha rini pui pehe nəri nəha mik iamihni irə, ramasan mə rerim tramrhi iərmama nəha, mamrhi mwī nətərigien səvənhi. ²⁹ Trini minuə nətərigien səvənhi ratə mə ikamənī nusai nərīmīru nəha mamsiai nənīmwi nari sə kaməfwaki pen min, nənə tikəpwəh nənien, mətə rerim a trukurən mə ramasan a. Rosi iərmama riti trəres iamihni irə mə, "Kuvəfi raka raka nari ia nirak, mətə rəfo nətərigien səvai iərməpə rəsisəg iou mə takəpwəh noien rəmwhēn sə iakokeikei?" ³⁰ Trini minuə iakani tanak m Kumwesən ti nəveginien, rəfo kani ərəha iou ti nari riti sə iakuvəni raka tanak m Kumwesən tukwe?"

³¹ Nukune nəgkiariēn me pam nəha ro iamihni irə. Nəfe tiho, uə nəfe nəveginien tihāni, uə nəfe nari tihənīmwi, tihaməkeikei mho ia noien sə rauvehi utə nəghi Kumwesən. ³² Tihəpwəh noien mə nəkur Isrel, uə nərmmama ripko mha irəha nəkur Isrel, uə nakalasia me səvai Kumwesən ho rəmwhēn ia iərmama riti sə rapətī mīmwei. ³³ Tiho noien nəha rəmwhēn ia noien səiou sə iakaməmwur mə tako reri nərmmama me pam ragien ia noien me pam səməme iakamo. Iakamo iamihni irə ti nəri nə mə iapktəui atukw mhə namasanien səiou, mətə iakamətui namasanien səvai nərmmama həpik mə Kumwesən truvehimīru irəha.

11

¹ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvnhi iou rəmwhēn ia iou iakavvnhī Kristo.

Nipran me tuhəfo irə nəpin nakalasia me housəsimwin irəha me ti nəfwakiēn

² Iakaməgnəgini kimiaha ti nəri nə mə hiəpkənouenou mha iou ia nəpin me, nənə mamhəkwtəmhirī noien me səməme iakinahatən kimiaha irə.

10:14: 1Jon 5:21 **10:16:** Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5, Efes 4:16 **10:18:** Lev 7:6 **10:19:** 1Kor 8:4
10:20: Dut 32:17, Rev 9:20 **10:21:** 2Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:2
10:26: Sam 24:1 **10:27:** Luk 10:8 **10:28:** 1Kor 8:7 **10:30:** 1Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13
10:33: 1Kor 9:20-22 **11:1:** 1Kor 4:16

³ Mætə iakokeikei mæ kímiaha tihækurən mæ kənkəpwə nərman me pam nə in nə Kristo, kənkəpwə pran nə in nə iərman səvənhi, nənə kənkəpwə Kristo nə in nə Kumwesən. ⁴ Trini minuə iərman riti ruvegi kənkəpwə maməfwaki uə mani irapw nəgkiariien sə Kumwesən riməuvei pen min, ramo auris Kristo. ⁵ Mætə pran sə rəpwəh nuvegiien kənkəpwə maməfwaki uə rani irapw nəgkiariien sə Kumwesən riməuvei pen min, in ramo auris iərman səvənhi. Noien nəha rəmwhen mæ kinakihi nukwəne pran nəha rəpwə. ⁶ Trini minuə pran riti rəpwəh nokeikeiien mæ truvegi kənkəpwə iamínha irə ramasan mæ trərài a nukwənen. Mætə ti nəri nə mæ ro a naurisien mæ pran trəkihi nimwai nukwənen uə tro kipwə ia kənkəpwə, nənə ramasan mæ trauvegi a kənkəpwə. ⁷ Rərəha mæ iərman riti truvegi kənkəpwə ti nəri nə mæ iərman in rəmwhen ia nənimwi nari riti kamətə pen Kumwesən irə mine noien amasan səvəi Kumwesən irə. Mætə pran kamətə pen noien amasan səvəi iərman irə. ⁸ Ro iamínhi irə ti nəri nə mæ fwe kupwən Kumwesən rəpkuvehi mhə pran mo iərman irə, mætə in ruvehi iərman mo pran irə. ⁹ Nənə Kumwesən rəpwəh noien iərman mæ in iasitu səvəi pran mətə rino pran mæ in iasitu səvəi iərman. ¹⁰ Ro pen pran traməkeikei muvegi kənkəpwə mæ nagelo me tuhətoni mæ in ramsiai iərman səvənhi.

¹¹ Mætə tukutaha i səməuvehe mhə kuatia kitaha Iərimənu səkitaha, pran ko rəpko əpa mhə narimnari, nənə iərman mwi ko rəpko əpa mhə narimnari, irau trouo pəri wok. ¹² Ro iamínhi irə ti nəri nə mæ fwe kupwən Kumwesən ruvehi iərman mo pran irə, mətə təkwtəkwuni iərman rətui pehe ia pran. Nənə narimnari me pam haməuku pen ti Kumwesən. ¹³ Həkiri ro nəri i mæ pran sə raməfwaki m Kumwesən, məpwəh nuvegiien kənkəpwə, noien nəha ratukwatukw uə rekəm? ¹⁴ Noien səkitaha nərmana ramahatən kímiaha ia nəri i takini uə rekəm? Iərman sə nukwənen rəpwəmwis ramo auris in, ¹⁵ mətə trini minuə pran riti nukwənen rəpwəmwis, rerin tragien tukwe, ti nəri nə mæ Kumwesən riməuvei pen nimwai nukwənen min mæ trauvegi kənkəpwə. ¹⁶ Mætə trini minuə iərmana riti rokeikei mæ trəvəia ia noien nəha iakani, nənə iou takini iamínhi irə mæ noien riti mwi riwən nakalasia me səvəi Kumwesən ia kwopun me hamo, mətə həmnəmwhen a.

Nəveginien ikinan

¹⁷ Ia nəgkiariien me i takini pehe tukumiaha nəha təkwtəkwuni, tapkəgnəgini mhə kímiaha ti nəri nə mæ nousəsəsimwinien səkímiaha rəpkasitu mhə ia kímiaha mətə ramouraha a kímiaha. ¹⁸ Nəri kiməkupwən kini pehe tukw iou i iakregi mæ nəpin kímiaha nakalasia me hiamousəsəsimwin kímiaha me, nənə mamheitehieitehi kímiaha me. Nənə rərək rirhi mæ nəgkiariien me nəha nepwin ho nipərhiienien, ¹⁹ ti nəri nə mæ tihaməkeikei meitehieitehi kímiaha me nənə tukətə mæ nisimə nəha ia kímiaha kamho noien atukwatukw. ²⁰ Nəpin hiamousəsəsimwin kímiaha me mæ tihani nəveginien ikinan səvəi Iərimənu səkitaha, rəpko mhə nəveginien nəha hiamani. ²¹ Iakani iamínhi irə ti nəri nə mæ kímiaha kuatia kuatia hiaməmwur ia nənien nari. Kímiaha nepwin nukumhə ramahi irəha. Nepwin kamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə. ²² Rəfo, rosi nimwə me səkímiaha riwən mæ tihəkupwən mhəuvən mhəvegin mhənimwi fwe ikin uə? Uə rəfo, rosi hiamətə ərəha a nakalasia me səvəi Kumwesən, nənə hiokeikei mæ tiho auris nərmana nauta səvənraha riwən uə? Takəfni pehe m kímiaha? Takəgnəgini kímiaha ti noien nəha? Rekəm, ko iapkəgnəgini mhə kímiaha!

²³ Iou iakinahatən raka kímiaha ia nəgkiariien sə Iərimənu səkitaha riməuvei pehe miou. Iakini mæ ia nəpin kurirə kəsəni pen Iesu Iərimənu səkitaha ia rəgi nərmana səməme haməmwəki in, in ruvehi bred, ²⁴ məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, mini mæ, “In i nipwrak sə takuvei pen tukumiaha. Kímiaha tihaməkeikei mamho iamínhi irə mæ rərímiaha ramrhi iou.” ²⁵ Rəmwhen a mwi nəpin irəha hani raka nari, in ruvehi kap waen, mini mæ, “Kap i in i nəgkiariien vi səvəi Kumwesən nitək trərhihi tərini əknekin nəgkiariien nəha. Tihamarə mamhəuvən nəpin tihamənimwi ia kap i tihaməkeikei mamho iamínhi irə rərímiaha tramrhi iou.” ²⁶ Ro iamínhi irə nəpin hiani bred i, uə hiamənimwi kap waen i, hiaməni irapw nəmheien səvəi Iərimənu səkitaha. Tihamo iamínhi irə mamhəuvən mhəste in truvehe mwi.

²⁷ Ro iamínhi irə iərmana sə raməni bred uə ramənimwi kap waen i səvəi Iərimənu səkitaha ia noien riti sə rəpwəh natukwatukwien, in ramo noien ərəha, mamə nəri auar a ia nipwrai Iərimənu səkitaha sə ro ikinan i, mamə mwi nəri auar a ia niten sə ro ikinan i. ²⁸ Ro pen iərmana riti traməkeikei mukupwən məkiri atukw a noien səvənhi kurirə rəni bred nəha, mənimwi kap waen nəha. ²⁹ In traməkeikei mo iamínha irə ti nəri nə mæ iərmana sə raməni bred nəha, mamənimwi kap waen nəha, mətə rəpkətə sas mhə nipwrai Iərimənu səkitaha, in ravi pehe atukw a nərpinien sə Kumwesən tro min ti noien ərəha

11:3: Jen 3:16, Efes 5:23, 1Kor 3:23 **11:7:** Jen 1:26-27, Jem 3:9 **11:8:** Jen 2:21-23, 1Tim 2:13 **11:9:** Jen 2:18

11:18: 1Kor 1:10-12, 1Kor 3:3 **11:19:** Dut 13:3, 1Jon 2:19 **11:22:** Jem 2:5-6 **11:25:** Eks 24:6-8, Sek 9:11, Hip 8:8-13 **11:27:** Hip 10:29 **11:28:** Mat 26:22, 2Kor 13:5

səvənhī. ³⁰ Nəri nəha rino mə təkwtəkʷuni nəha kimiaha hiəpik hiaməpou mamhemhə irə, nənə kimiaha nepwin həuvamhə raka. ³¹ Mətə trini minuə kitaha sakupwən mhəkiri atukw a noien səkitaha kurirə sani nəveginien ikinan, Iərimənu səkitaha ko rəpwəh nərpinwinien noien ərəha səkitaha. ³² Nəpin Iərimənu səkitaha rərpwin noien ərəha səkitaha, in ramo mə trəkoui atukwatukw kitaha irə, mə nəpin trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama ia tiprənə i, nənə kitaha tsəpkuvehi mhə nərpinwinien nəha kitaha minraha.

³³ Ro pen piak me, nəpin hioussəsimin kimiaha me mə tihani nəveginien ikinan, tiheitenhi kimiaha me. ³⁴ Trini minuə kimiaha riti nukumhə rahi, ramasan mə trani nari fwe imwəni, mə nəpin hioussəsimwin kimiaha me, Kumwesən trəpwəh nərpinwinien noien ərəha səkimiaha.

Narimnari me nepwin mwi nəha ikin ia noien nəha, mətə takuvei pehe nəgkiariien tukwe nəpin takuvehe.

12

Niskaiien me səməme Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe

¹ Ia nəkaren səvəi niskaiien me səməme Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe, piak me, iakokeikei mə kimiaha tihaməkeikei mhəukurən. ² Kimiaha hiəukurən mə fwe kupwən, nəpin hiəpkahətətə mhə ihi ia Kristo, nari riti ruvi pen kimiaha mə tihəfwaki m nənimwi nari me səməme həpkəgkiari mhə, mətə hiaməuvən a. ³ Ro pen iakokeikei mə kimiaha tihəukurən. Iərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən ramiri in ko ripkini mhə mə “Iesu in rərəha.” Nənə iərmama sə Nənimwin Ikinan rəpwəh nirien in, ko in rəpwəh niniiien mə “Iesu in Iərimənu.”

⁴ Kitaha saməuvehi niskaiien me səpəmsəpə, mətə Nənimwin i səvəi Kumwesən sə rauvei pehe niskaiien me nəha in kuatia a. ⁵ Kitaha samo tukwini nari ia suatuk me səpəmsəpə, mətə Iərimənu i samo tukwini nari min in kuatia a. ⁶ Kitaha samo wok me ripik səpəmsəpə, mətə Kumwesən kuatia a ramo wok ia nimiruien səvəi nərmama me pam mə irəha tuho pam wok me nəha.

⁷ Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe niskaiien me səvənhī m kitaha kuatia kuatia, mauvei pehe mə niskaiien me nəha tuhasitu ia kitaha pam. ⁸ Iərmama riti, Nənimwin rauvei pen niskaiien min mə trini irapw nəgkiariien sə nukurənien rərə irə. Riti mwi, Nənimwin kuatia a rauvei pen niskaiien min mə trini irapw nətərigien amasan. ⁹ Riti mwi, Nənimwin kuatia a rauvei pen niskaiien min mə trahətətə əknekin ia Kumwesən. Riti mwi, Nənimwin kuatia a rauvei pen niskaiien min ti noien nərmama səməme hamemhə həuvehe mhəsanin. ¹⁰ Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti noien nīmətətien me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nini irapwin nəgkiariien sə Kumwesən ruvei pehe. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nəkiriien nənimwin me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nəgkiariien ia nəgkiariien me səpəmsəpə, nənə mauvei pen m iərmama riti mwi niskaiien ti niniiien nipwrai nəgkiariien me nəha. ¹¹ Niskaiien me nəha, irəha pam haməuku pen a ia Nənimwin kuatia a, nənə in rauvei pehe m kitaha kuatia kuatia mamesi pen a nəfe in rokeikei.

¹² Nipwrai iərmama kuatia a, mətə nourenouren me ripik. Nənə nəri auər a nourenouren me səpəmsəpə, mətə haməripin ia nipwrai iərmama kuatia a. Nənə ro iaminhī irə rəmwhen a ia Kristo. ¹³ Iakani iaminhī irə ti nəri nə mə Nənimwin kuatia a rino paptas ia kitaha pam ia nipwrai Kristo kuatia, nəkur Isrel uə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, slef me uə nərmama komhə irəha slef me. Kumwesən rino mə kitaha pam səuvehi Nənimwin kuatia a rərə ia kitaha rəmwhen ia nui kamənimwi.

¹⁴ Nipwrai iərmama komhə nouren kuatia a, mətə nourenouren me ripik. ¹⁵ Trini minuə nisun rini mə, “Ripko mhə iou rəgin nənə ro pen ripko mhə iou nipəri nipwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nisun komhə in nipəri nipwrai iərmama. ¹⁶ Nənə trini minuə nifregin rini mə, “Ripko mhə iou nənimen nənə ro pen ripko mhə iou nipəri nipwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nifregin komhə in nipəri nipwrai iərmama. ¹⁷ Trini minuə nipwrai iərmama riti in nənimen me pam, nənə trəfo miregi nari? Nənə trini minuə nipwrai iərmama riti in nifregin me pam, in trəfo miregi nari? ¹⁸ Mətə rekəm, Kumwesən rino nipwrai iərmama nourenouren me rərə rəmwhen in rokeikei. ¹⁹ Trini minuə nourenouren nipwrai iərmama nə kuatia a, nənə nipwran pəku? In riwən. ²⁰ Mətə nipərhiēnien nourenouren me ripik, mətə nipwran kuatia a.

²¹ Nənimen ko ripkini pen mhə ti rəgin mə, “Iou iakəpwəh ik, iou iakinəmwhen raka.” Nənə kənkəpwə ko ripkini pen mhə ti nisun mi mə, “Iou iakəpwəh kimirau, iou

iakinəmwhen raka.” ²² Ripko mhə iamini irə. Nourenaire nipwrataha me səməme reritaha ramrhi mə həpou anan, mətə irəha tuhaməkeikei mharə. ²³ Nənə nourenoure nipwrataha me səməme reritaha ramrhi mə irəha nəri auər a me, samasan pen minraha. Nənə nourenoure nipwrataha me samauris tukwe, səuvən ia tinari tukwe. ²⁴ Mətə nourenoure nipwrataha me səməme həpko mhə naurisien, səpwəh a iamini irə. Mətə Kumwesən rinousəsımwin nourenoure nipwrataha me, nənə mauvehi utə səməme sampo pen a irəha hasori mhəpi raka nourenoure nipwrataha nepwin. ²⁵ Nənə ia noien nəha, nourenoure nipwrataha me ko həpwəh neitehieitehien irəha me, mətə irəha tuhətoni amasan pam irəha me. ²⁶ Trini minuə nouren riti ramregi nəmisəien, nənə nouren me pam tuhəregi nəmisəien irəha min. Nənə trini minuə kauvei pen nisaiien m nouren riti nouren me pam tuhagian irəha min.

²⁷ Nipwrai nəgkiariien i mə kimiaha pam nipwrai Kristo, nənə kimiaha kuatia kuatia kimiaha nourenoure nipwran me. ²⁸ Nənə ia nousəsımwinien səvai nakalasia me Kumwesən rinəmri pen nərmama me ia kwopun me səvənraha. In rinəmri kupwən aposol me, profet me kəmhəkuriə pen irəha, nənə nahatən me kəmhəkuriə pen mwi irəha. Irəha raka nənə nərmama kamho nimtətien me, nənə nərmama kəmhomasan nərmama kəmhəmhə, nənə nərmama kəmhəsitu ia nərmama, nənə nərmama kəmhəkəkini nakalasia me ia nəfe wok kamho, nənə nərmama kəmhəgkiari ia nəgkiariien əpə me. ²⁹ Ripko mhə irəha pam aposol me, uə profet me, uə nahatən me. Ripko mhə irəha pam nərmama səvai noien nimtətien me, ³⁰ uə kəmhəuvehi niskaiien ti noien nərmama kəmhəmhə həuvehe mhəsənin. Irəha pam həpkuvehi mhə niskaiien ti nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə niskaiien ti nini irəpwien nipwrai nəgkiariien əpə me nəha. ³¹ Mətə tihousari əknekin mə tihəuvehi niskaiien me nəha Nənımwin rauvei pehe səməme hasori mhəpi raka niskaiien me nepwin.

Mətə təkwtəkwni takini pehe suatuk sə ramasan məpi raka.

13

Noien səvai nokeikeien

¹ Trini minuə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me səvai nərmama mine nəgelo me, mətə nokeikeien riwən ia nirak, iou iakəmwhen a ia təmtəm riti kauəsi ramierig asori, uə bel kauəsi raməsək. ² Trini minuə iakəuvehi niskaiien ti nini irəpwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə iakukurən pam nipwrai narimnari me səməme kəmhəkəwfə mine nukurənen me pam, uə nahatətəien sə iakəuvehi riskai məmwhen mə takuevi raka takuər me irə, mətə nokeikeien riwən ia nirak, iou iakəmwhen a ia nəri auər a. ³ Trini minuə iakəpeki pen pam narimnari me səiou m nərmama me səməme nautə səvənraha riwən, uə iakəsəni nipwrak mə nəpw trahi, mətə nokeikeien riwən ia nirak, noien nəha iakino ko ripkasitu mhə ia nirak.

⁴ Noien səvai nokeikeien ikamo nətərigien səim raməpwəmwis, nənə mamə ramasan m nərmama, ik rerim rapwəh niri ərhəhien nərmama, uə ipkəgkiari ərpwi mhə, nənə məpwəh nuvehi utəien ik. ⁵ Noien səvai nokeikeien ikəpwəh no penien nərmama, mipkəmwwur mhə ti pəwim, mipko akwauak mhə niemaha, uə ikəpwəh nəkwətəmhiri əknekinien nərhəhien sə iərmama riti rino mik ia rerim. ⁶ Rerim ripkəgien mhə ti noien sə ripkatukwatukw mhə, mətə rerim raməgien a ti nipərhiənen. ⁷ Noien səvai nokeikeien ikəvrani nəfe nəghin kamo mik, ia nəpin me ikani nipərhiənen ia Kumwesən, maməmri pen əknekin nətərigien səim irə. Nəpin nərhəhien reste ik, mətə ikəmərər əknekin.

⁸ Noien səvai nokeikeien ko ripkiwən mhə ia nəpin riti. Mətə noien səvai nini irəpwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə noien səvai nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə noien səvai nukurənen nari, noien mirəhar nəha tuhariwən. ⁹ Ro iamini irə ti nəri nə mə ipwet mine nukurənen səkitaha ro nipərərin, nənə nəgkiariien me i Kumwesən rauvei pehe saməni irəpw ro nipərərin. ¹⁰ Mətə nəpin sə pekini trier pehe, sə ro nipərərin triwən. ¹¹ Nəpin iakinəmuili, iakaməgkiari rəmwhen ia iakunouili, nukurənen səiou rəmwhen səvai iakunouili, nənə noien səvai nətərigien səiou rəmwhen səvai iakunouili. Mətə nəpin iakueve masori, iakəmri noien me səvai iakunouili ia təkutak. ¹² Ipwet mine kitaha samətəni rəmwhen saməti pen ia klas sə rakwhakw, mətə ia nəpin nəha tsətoni rəmwhen saməti pen ia nəmritaha atukwatukw. Ipwet mine iakukurən a nipərən, mətə ia nəpin nəha takukurən amasan pam rəmwhen ia Kumwesən rukurən amasan pam iou nəha təkwtəkwni. ¹³ Nənə təkwtəkwni noien mirəhar i kahar hamarərər: noien

12:27: Rom 12:5, Efes 5:30 **12:28:** Efes 4:11-12 **12:31:** 1Kor 14:1 **13:2:** Mat 17:20 **13:3:** Mat 6:2

13:5: Fil 2:4 **13:6:** Rom 12:9 **13:7:** Rom 15:1, 1Tes 4:8, 1Kor 9:12 **13:12:** 2Kor 5:7, Jem 1:23 **13:13:**

1Tes 1:3, 1Jon 4:16

²² Ro iamihni irə sətōni mə niskaiien ti niniien nēgkariien əpə me ro nīmətēien riti ramevən ti nərmmama səməme hēpkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmmama səməme haməni nīpərhiēnien irə. Mətə niskaiien ti nini irapwien nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe ro nīmətēien riti ramevən ti nərmmama səməme haməni nīpərhiēnien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmmama səməme hēpkini mhə nīpərhiēnien irə. ²³ Ro iamihni irə, trini minuə nərmmama iruə me uə səməme hēpkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo həuvnimwə pehe ia kwopun kimiaha nakalasia me hiamousəsīmwin ikin, nənə mhətoni kimiaha pam hiaməgkari ia nēgkariien əpə me, rəfo? Irəha tuhəni mə kimiaha hiamarməri. ²⁴ Mətə trini minuə kimiaha pam hiaməni irapw nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, nənə iərmama riti sə rīpkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo uə iərmama iruə riti ruvnimwə pehe, nēgkariien səkimiaha pam tro in rukurən mə in iərmama riti sə ramo noien ərəha, nənə in trəkiri noien səvənhi. ²⁵ Nēgkariien me nəha səkimiaha trini pui nətərigien səvənhi in ramərkwafə irə fwe ia rerin, nənə ro iamihna irə iərmama nəha treiwaiu nanimen tirəpi tīpənə, in truvei pen nisaiien səvənhi m Kumwesən, mani irapw mə Kumwesən ramarə pərhiēn tukumiaha.

Tihousəsīmwin kimiaha me ti nəfwakiiēn, mhəfwaki, mhəsi pen suatuk tukwe

²⁶ Ro iamihni irə, piak me, rəfo? Nəpīn hiamousəsīmwin kimiaha me ti nəfwakiiēn, kimiaha kuatia kuatia, riti rəni nīpu, riti ramahatən, riti rani irapw nari riti Kumwesən rino pui pen min, riti raməgkari ia nēgkariien əpə riti, riti mwi rani irapw nīpwrai nēgkariien nəha. Tihaməkeikei mhə narimnari me nəha mhasitu ia kimiaha me irə. ²⁷ Trini minuə nərmmama me nepwin haməgkari ia nēgkariien əpə me, ramasan mə iərmama kəru a uə kahar hēgkari. Nəpīn iərmama riti rēgkari, in əpa rēgkari meste ro sampam, kurirə riti rēgkari. Nənə iərmama riti traməkeikei mīni irapw nīpwrai nēgkariien me nəha. ²⁸ Mətə trini minuə iərmama riwən ti nini irapwien nīpwrai nēgkariien me nəha, iərmama sə raməgkari ia nēgkariien əpə, in trəpwəh nēgkari asorīien ia nəmri nakalasia me, in trēgkari afafa a pwəh irau əpa Kumwesən krouregi.

²⁹ Nərmmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, ramasan mə kəru a uə kahar hēgkari, nənə nərmmama nepwin həkiri amasan nēgkariien sə haməni. ³⁰ Mətə trini minuə iərmama riti sə raməkure kimiaha min riregi mə Kumwesən ro pui nēgkariien riti min, nənə iərmama sə raməgkari trəpwəh nēgkariien. ³¹ Ro iamihni irə, kimiaha pam hiəukurən nini irapwien nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, riti rukupwən mēgkari raka nənə riti. Tiho iamihna irə mə nərmmama me pam tuhəuvehi nukurənien, nənə trasitu ia nərmmama me pam. ³² Kimiaha hiəukurən. Nərmmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, irəha hamərimənu atukw a ia nənīmwinraha me, mhəukurən nēgkariien, mhəukurən mwi nafafaiēn. ³³ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə Kumwesən ripko mhə in Kumwesən səvəi noien nireireiēn ia nari, mətə in Kumwesən səvəi nəməriniuiēn.

Rəmwhen ia nakalasia me pam, nəpīn kamhousəsīmwin irəha me, ³⁴ nīpran tuhəpwəh nēgkariien ia nousəsīmwinien me nəha. Rəpwəh natukwatukwien mə tuhəgkari, mətə tuhaməkeikei mheiwaui mhə nisaiien rəmwhen Loa səvəi Moses rani. ³⁵ Trini minuə hokeikei mə tuhəukurən nari riti, tuhaməkeikei mhəres ti səvənraha me nərman fwe ia rukwənu. Iakani iamihni irə ti nəri nə mə ro naurisien mə pran trəgkari ia nousəsīmwinien səvəi nakalasia me.

³⁶ Rəfo? Rerimiaha rirhi mə nēgkariien səvəi Kumwesən rīməkupwən ia kimiaha muvehe? Uə rerimiaha rirhi mə nēgkariien səvəi Kumwesən rīməuvehe a tukumiaha? ³⁷ Trini minuə kimiaha riti rerin rirhi mə in profet riti, uə Nənīmwin Ikinan rīməuvei pen niskaiien riti min, ramasan. Mətə in traməkeikei mukurən mə nēgkariien i iakamrai m kimiaha in nəkwai Iərimənu səkītaha. ³⁸ Trini minuə rəpwəh niniien nīpərhiēnien ia nēgkariien i, tukəpwəh mwi niniien nīpərhiēnien ia nēgkariien səvənhi.

³⁹ Ro iamihni irə, piak me, niskaiien sə tihokeikei pik, in i nini irapwien nēgkariien sə Kumwesən rauvei pehe. Mətə tihəpwəh niniēien niskaiien i sə nərmmama haməgkari ia nēgkariien əpə me. ⁴⁰ Narimnari me pam səməme hiamo, tihaməkeikei mhə ia noien sə ratukwatukw mhəsi pen suatuk tukwe.

15

Kristo rinətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Piak me, iakokeikei mə tako kimiaha hiəukurən nēgkariien amasan sə iakinəvisau irə m kimiaha fwe kupwən. Nēgkariien amasan i kimiaha hiəuvəni raka nīpərhiēnien irə

mamhærer iræ. ² Trini minuæ hiamækwætæmhiri æknek in nægkiariien amasan i iakinævisau raka m kimiaha, Kumwesæn truvehimiru kimiaha iræ. Mætæ trini minuæ hiaraka ia nægkiariien amasan i, nænæ hiæuvæni auer a nipærhienien iræ.

³ Narimnari me sëmæme iakimæregi, iou iakuvæni raka tukumiaha. Iakimæni mæ næri sæ tihamækeikei mhækupwæn mhækuræn in i mæ Kristo rimamhæ ti noien æræha me sækitaha ramesi pen nægkiariien me kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan. ⁴ Kimænimwi nænæ rætui mwi ia nemhæien sævænhi ia næpin sæ ro kahar iræ ramesi pen nægkiariien me kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan. ⁵ Nænæ in rimækupwæn mier irapw ti Pita, maræ mier irapw mwi ti nærmama sævænhi twelef. ⁶ Kuriræ iræ in rier irapw mwi ti piævtaha me hæpik hæpi raka faef hantret ia næpin kuatia a. Iræha hæpik hamæmiru ihi, mætæ nepwin hæuvamhæ raka. ⁷ Næpin in rier irapw raka ti niræha, maræ mier irapw mwi ti Jemes, nænæ mier irapw mwi ti aposol me pam. ⁸ Kuriræ ia niræha pam, in rier irapw mwi tukw iou, mætæ iou iakæmwhen ia iækunouihæ æmtætæ riti ripkætui mhæ ia næpin atukwatukw sævænhi.

⁹ Iakani iamihhi iræ ti næri næ mæ iou inhæripw anan ia aposol me pam, nænæ iakæpwæh næmwhenien mæ nærmama tuhækwein iou mæ iou aposol riti, ti næri næ mæ iakinamometæ nakalasia me sævæi Kumwesæn fwe kupwæn. ¹⁰ Mætæ Kumwesæn rinasisu ia nirak ia namasanien sævænhi, mo iakuvehe mo iamihhi iræ næha tækwætækwuni. Nænæ namasanien sævænhi sæ rino miou ræpwæh nuvehe ænpapenien, mætæ rukuæ kwænkwan. Nipærhienien, iakino wok næpi raka aposol me pam, mætæ ripko mhæ ia niskaiien atukw sæiou, mætæ ia namasanien sæ Kumwesæn rauvei pehe miou. ¹¹ Ro iamihhi iræ næri auer a mæ iou iakani irapw nægkiariien amasan i m kimiaha, uæ iræha hamæni irapw m kimiaha, mætæ nægkiariien kuatia a i sækimaha pam iahamæni irapw tukumiaha nænæ hiæuvæni raka nipærhienien iræ.

Nærmama sëmæme hæuvamhæ tuhætui mwi ia nemhæien

¹² Kimiaha hiæukuræn mæ ia nægkiariien sækimaha, kimaha iahamæni irapw mæ Kristo rinætui mwi ia nemhæien. Mæ iahamævisau iamihha iræ, rafo kimiaha nepwin hiamæni mæ nærmama sëmæme hæuvamhæ ko hæpkætui mhæ mwi, nænæ ko Kristo mwi ræpwæh nætuiien ia nemhæien. ¹⁴ Nænæ trini minuæ Kristo ræpwæh nætuiien ia nemhæien, wok i sækimaha sæ iahamæni irapw nægkiariien amasan ro næri auer a iræ ræmwhen a mwi ia nahatætæien sækimaha. ¹⁵ Nari riti mwi, trini minuæ Kristo ræpwæh nætuiien ia nemhæien, kimaha iahæneikuæ ia Kumwesæn, ti næri næ mæ iahamæni irapw mæ Kumwesæn rino Kristo rætui mwi ia nemhæien. Trini minuæ nægkiariien næha ro nipærhienien mæ nærmama sëmæme hæuvamhæ ko hæpkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ Kumwesæn ko ræpwæh noien mwi Kristo rætui ia nemhæien. ¹⁶ Trini minuæ nærmama sëmæme hæuvamhæ raka ko hæpkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ ko Kristo ripkætui mhæ mwi ia nemhæien. ¹⁷ Trini minuæ Kristo ripkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ nahatætæien sækimaha nipwran riwæn, kimiaha hiamaræ ihi ia noien æræha me sækimaha. ¹⁸ Nænæ trini minuæ nægkiariien næha ro nipærhienien, nærmama sëmæme hamæni nipærhienien ia Kristo fwe kupwæn hæuvamhæ raka, iræha hæuvæiwæn ko hæpkætui mhæ mwi. ¹⁹ Kitaha samæmri pen æknek in nætærigien sækitaha ia Kristo, mætæ mæ noien næha sævæi nimiruuen a i sævæi tiprænæ, ræræha anan tukutaha næpi raka nærmama me nepwin.

²⁰ Mætæ nægkiariien sæ ro nipærhienien ro iamihhi iræ. Kristo rinætui mwi ia nemhæien sævænhi. In rukupwæn mætui mwi ræmwhen ia nukwai nei kukupwæn kesi. Nærmama sëmæme hæuvamhæ raka iræha tuhætui mwi ia nemhæien kuriræ. ²¹ Iakani iamihhi iræ ti næri næ mæ nemhæien rimæuvehe ia iærmama riti, nænæ ia suatuk kuatia a, nætuiien mwi ia nemhæien rimæuvehe ia iærmama riti. ²² Nærmama me pam tuhemhæ ti næri næ mæ hamæuku pen ia Atam. Ia noien a mwi næha, nærmama me pam sëmæme hamæuvehe mhæ kuatia iræha Kristo tuhætui mwi ia nemhæien. ²³ Mætæ iræha næha tuhætui mwi ia næpin atukwatukw sævænraha. Kristo in rimækupwæn mætui mwi. Næpin in truvehe mwi iræ, nærmama me sævænhi tuhætui mwi. ²⁴ Nænæ næpin sampam truvehe, Kristo trouraha nænimwin me pam sëmæme kamhæuvehi nærimænuien mine nasorijen. In trouraha niskaiien me pam. Kuriræ iræ in raraka ia nitætæ sæ in ramærimænu iræ revan ia rægi Tata Kumwesæn. ²⁵ Ro iamihhi iræ ti næri næ mæ Kristo tramækeikei mamærimænu meste Kumwesæn træmri narimnari me pam sëmæme in ramæmwæki iræha kamharæ inhæripw ia tipage nisui Kristo mi. ²⁶ Sæ trouraha sampam ia niræha nemhæien. Nænæ nemhæien triwæn mwi. ²⁷ Iakani iamihhi iræ ti næri næ mæ Nækukuæ Ikinan rani mæ, “Kumwesæn rinæmri narimnari me pam kamharæ inhæripw ia tipage nisun mi.” Mætæ ro nukurænien i mæ nægkiariien næha sæ rani mæ “narimnari me pam,” kipkævsini pen mhæ Kumwesæn ia narimnari me næha. In rinæmri pen narimnari me

nəha kamharə inhəripw ia tipage nisui Kristo mi. ²⁸ Narimnari me pam tuheiwaiu Kristo trərimənu ia nərəha. Irəha pam tuheiwaiu raka, nənə Tini Kumwesən truvehi irapw atukw a in, meiwaiu marə tegin nərimənuien səvai Tata səvənhi sə rinəmri irapw narimnari me pam ia tipage nisun mi. Ro iamihni irə mine Kumwesən trərimənu ia narimnari me pam.

²⁹ Rəfo ia nərmama səməme kamo paptəes ia nərəha ti nərmama səməme həuvamhə raka? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə raka tuhəpkətui mhə mwi ia nəpin riti, nənə rəfo kamo paptəes ia nərmama ti nərəha? ³⁰ Rəmwhen a ia kimaha. Rəfo iahaməvehi pekini nəpin sikai me ia nimiruien səkimaha ia nəpin me pam? ³¹ Iakani kwəsua hi piak me mə nəpin ripik nərmama haməmwur mə tuhousi əpune iou! Rerik ragien pik tukumiaha ti nəri nə mə hiəməuvehe mhə kuation kimiaha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. Nənə mə pen nəgkiariien i iakani ro nipərhiendien. ³² Ia kwopun i Efesas, rəmwhen mə iakaruagən kimaha nəri əpmin me. Mətə rəfo? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, iakinaruagən ti nəfə? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, ramasan mə tihesi pen a nəgkiariien i sə rani mə, “Pwəh sani nari mhənimwi,

ti nəri nə mə trakwakwi semhə.”

³³ Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nəgkiariien i kamini ro nipərhiendien. “Nəpin nərmama səvənraha noien ramasan havan pəri irəha nərmama səməme noien səvənraha rərəha, səməme noien səvənraha rərəha houraha noien amasan səvənraha.” ³⁴ Hərərig pehe mwi mhəuvehi atukwatukw nətərigien səkimiaha sə ratukwatukw, nənə mharaka ia noien ərəha me. Iakani iamihni irə ti nəri nə mə kimiaha nepwin hiəmreirei ihi Kumwesən, nənə ro naurisien asori m kimiaha.

Nərmama tuhətui mwi ia nemhəien mətə nipwranraha trəfo irə?

³⁵ Mətə iərmama riti trəres nəresien i mə, “Nərmama səməme həuvamhə tuhəfo mhətui mwi? Nipwranraha trəfo irə?” ³⁶ Ik iərmama ikreirei nari, nuni nari sə ikəpwei traməkeikei memhə kurirə ruverə mutə. ³⁷ Nənə nəri sə ikəpwei ropə ia nipwran sə trutə. Sə ikəpwei in nə nuni nari, rosi nuni wit uə nuni nari riti mwi. ³⁸ Mətə Kumwesən rauvei pen nipwran rəmwhen sə in rokeikei. Nənə nuni nari me kuation kuation, in rauvei pen nipwranraha me. ³⁹ Rəmwhen a mwi nusai nari rəpwəh nəmnmwhenien, mətə nusai nari səpəmsəpə. Nusai iərmama ropə ia səi nərimiru me, uə menu me, uə nəmu me. ⁴⁰ Narimnari me ia niməgouagou ho nipwranraha. Rəmwhen a mwi narimnari me ia təkure tiprənə i ho nipwranraha. Mətə narimnari me nəha kamətə fwe ia niməgouagou kamhəser ropə ia nipwrai narimnari me nəha kamətə ia təkure tiprənə. ⁴¹ Nukuraanien səvai meri ropə ia nukuraanien səvai məkwə mine nəhiəpwin səvai kəməhau me. Nəhiəpwin səvai kəməhau me nepwin hōpə ia səvai nepwin mwi.

⁴² Tro mwi iamihni irə ia nəpin nəha nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi. Iərmama sə kimənimwi nipwran trimərir, mətə nəpin in trətui mwi nipwran tripkimərir mhə mwi. ⁴³ Iərmama sə kimənimwi nipwran ripkamasan mhə, mətə nəpin in trətui mwi nipwran tramasan. Iərmama sə kimənimwi nipwran niskaiien səvənhi riwan, mətə nəpin in trətui mwi nipwran triskai. ⁴⁴ Nəpin kimənimwi iərmama nipwran ro nusan, mətə nəpin in trətui mwi nipwran tro nənimwin.

Trini minuə nipwrai iərmama sə ro nusan, nənə nipwrai iərmama sə ro nənimwin in mwi fwe ikin. ⁴⁵ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə kimərai pen nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama sə riməkupwən, Atam, in riməuvehe iərmama riti sə ramiru.” Atam sampam, in i Kristo, riməuvehe mo in nənimwin i rauvei pehe nimiruien. ⁴⁶ Mətə ripko mhə nipwrataha i sə ro nənimwin trupupwən, mətə nipwrataha sə ro nusan, nənə kurirə irə nipwrataha sə ro nənimwin. ⁴⁷ Iərmama sə riməkupwən in səvai tiprənə i. Kumwesən rino in ia tiprənə. Mətə iərmama sə riməkurirə riməuku pen ia neiai. ⁴⁸ Nərmama me pam səvai tiprənə, nipwranraha rəmwhen ia nipwrai iərmama nəha Kumwesən rino ia tiprənə. Nərmama səməme tuhəuvən ia neiai, nipwranraha trəmwhen ia nipwrai iərmama sə riməuku pen ia neiai. ⁴⁹ Təkwtəkwuni kitaha səmwhen ia iərmama nəha sə Kumwesən rino ia tiprənə. Ia noien a mwi nəha kitaha tsəmwhen a mwi ia iərmama nəha sə riməuku pen fwe ia neiai muvehe.

⁵⁰ Iakani irapw tukumiaha, piak me, nipwrai iərmama sə ro nusan mo niten ko ripkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəmwhen a mwi nari mərir ko ripkuvehi mhə nəri sə ramarə rerin. ⁵¹⁻⁵² Hərəgi ro. Nəgkiariien i iakani pehe tukumiaha i nəha təkwtəkwuni in nəgkiariien riti sə rinamərkwafə fwe kupwən. Ripko mhə kitaha pam tsemhə, mətə nəpin kisipw sampam trasək kitaha pam tsəuvehe mhərməvi. Kurirə iərmama

riti rapri m kuatia ia nənimen, mətə nəri nəha rino sampam akwauakw a. Nəpin kisipw sampam trasək, nənə nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi mhəpwəh mwi nemhəien, nənə kitaha tsəuvehe mhərməvi. ⁵³ Nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mha. Nipwrataha i səvai nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. ⁵⁴ Nipərhiēnien, nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mha. Nipwrataha i səvai nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. Nəpin nəri nəha truvehe mo sampam, nənə nəgkiariēn sə kimərari pen ia Nəkukua lkinan ruvehe mo nipərhiēnien, rani mə, “Nemhəien ruvəiwən. Kuvəuvehi irapw in ia naruagənien.”

⁵⁵ “Eh, nemhəien, tikəfo masori ia kimaha?”

Eh, nemhəien, tikəfo mo nəmisiēn m kimaha?”

⁵⁶ Nəri sə nemhəien rauvehi niskaiēn səvənhi irə ti noien nāmisiēn m iərmama in nə noien ərəha, nənə nəri sə noien ərəha rauvehi niskaiēn səvənhi irə in nə Loa. ⁵⁷ Mətə pwəh sani tanak m Kumwesən sə rauvei pehe m kitaha noien i saməuvehi raku pen ti Iərimənu səkitaha Iesu Kristo, noien sə ramo kitaha səskai mhəpi raka nemhəien.

⁵⁸ Ro pen piakkeikei me, kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin, mhəpwəh nəsēnien nari riti rikiukiū ia kimiaha. Nəpin me tihamo wok səvai Iərimənu səkitaha ia rerimiaha pam, ti nəri nə mə hiəukurən mə wok səvai Iərimənu səkitaha sə hiamo hiəpko auər a mha.

16

Mane səvai nasituiēn ia nərmama me səvai Kumwesən

¹ Ia nikaren səvai mane səvai nasituiēn ia nərmama me səvai Kumwesən fwe Jerusalem, tihaməkeikei mho rəmwhen sə iakiməni pen ti nakalasia me fwe ia profens nəha Kalesia.

² Ia Sante me pam, kimiaha pam kuatia kuatia tihaməkeikei mhəmri karen mane me nepwin. Iərmama sə rauvehi mane asori tramri karen ripik. Iərmama sə rauvehi mane ouih i tramri karen ouih a. Ro iamnhi irə nəpin iakuvehe ko hiəpkəmwur mha mwi mə tiho pam nəri nəha ia nəpin kuatia. ³ Tihərui irapw kimiaha me nepwin mə tuhəuvehi mane mhəuvən. Nənə nəpin iakuvehe, iakrai nəkukua mni irapw irəha ti nəkur Jerusalem nənə mərhi pen irəha həpeki mane mhəuvən fwe ikin. ⁴ Trini minua iakətoni mə ramasan mə iou mwi takevən, nənə irəha tuhəkurirə iou.

Pol raməres narimnari me nepwin mə nəkur Korin tuhaməkeikei mho

⁵ Kurirə iakuvehe mti pehe kimiaha, takevən raka fwe profens nəha Masetonia, ti nəri nə mə takaməkeikei mukupwən mevən fwe Masetonia. ⁶ Rosi takarə kwopti kitaha m kimiaha mə rəfo sarə a meste nəpin səvai nəkwieiiēn tro sampam. Nənə hiəukurən nasituiēn ia nirak ia navənien səiou sə iakamevən pen me ikin. ⁷ Iəpkəkeikei mha mə takuuehe mətoni kimiaha nənə mier mwi, mətə iakəkeikei mə takuuehe sarə kwopti trini minua Iərimənu səkitaha rəsēni iou. ⁸ Mətə takarə a ia kwopun i ia Efesas meste nəpin səvai Pentekos, ⁹ ti nəri nə mə Kumwesən rinəsevər ia suatuk tukw iou mə tako wok amasan sə trukua kwənkwan ripik, nəri auər a mə nərmama həpik haməmwur mə tuhasisəg iou ti noien wok.

¹⁰ Trini minua Timoti ruvehe mətoni kimiaha, hio ramasan min, mhəuvei pen nisaiēn min, ti nəri nə mə in ramo wok səvai Iərimənu səkitaha rəmwhen a ia nirak. ¹¹ Rərəha mə tihamətoni in rəmwhen mə in iərmama auər a riti. Mətə tihaməkeikei mhasitu irə ia navənien səvənhi nəpin in rirərīg muvehe mətoni iou. Iou iakameitenhi piəvtaha me irəha Timoti mə tuhəuvehe mhətoni iou.

¹² Ia nikaren səvai piəvtaha Apolos, iakiməni pen tukwe in mə in traməkeikei mukurirə piəvtaha me muvehe mətoni kimiaha. Mətə in rəpwəh nokeikeiēn mə truvehe nəha təkwtəkwmni, mətə in truvehe ia nəpin sə ratukwatukw tukwe.

¹³ Hətui mhəpwəh napriēn, nənə mhərer əknekin ia nahatəiēn səkimiaha, mhəpwəh nehekiriēn, mho mə hiəskai. ¹⁴ Narimnari me pam səməme hiamo, tiho ia nokeikeiēn.

¹⁵ Kimiaha hiəukurən mə Stefanas mine nərmama ia nəkwai nimwə səvənhi, irəha haməkupwən mhəni nipərhiēnien ia Iesu fwe profens nəha Akaea, nənə irəha həmwur pik ti nasituiēn ia nərmama me səvai Kumwesən. Piak me, iakuə takini pehe tukumiaha i mə ¹⁶ tihəuvei pen nisaiēn m nərmama sə ro me iamnha irə, mine nərmama me pam səməme kamhowok mamhəsese pəri irəha minraha. ¹⁷ Nəpin Stefanas, Fotunatas, mine Akaekas harier pehe rerik ragien, ti nəri nə mə nari auər a mə kimiaha hiəiwən, mətə nəpin iakətoni irəhar rəmwhen mə iakinətoni kimiaha. ¹⁸ Irəhar haro iou iakuvehi napwisien ia rerik

rəmwhen irəhar haro mwi ia kimiaha. Nərmama me iaminha irə, ramasan mə tihəgnəgini irəha pwəh nərmama hətoni mhəukurən irəha.

Nəgkiariien sampam

¹⁹ Nakalasia me ia profens fwe Esia haməni ramasan tukumiaha. Akwila mine Prisila krouokeikei pik mə trouni ramasan tukumiaha ia nəghi Iərimənu səkitaha irəha nakalasia me səməme hamousəsimwin irəha me ia nimwə səvənrau. ²⁰ Piəvtaha me pam ia kwopun i haməni ramasan tukumiaha. Tihəni ramasan tukumiaha me mhakei m kimiaha me ia nakeiien sə rəmher.

²¹ Iou Pol, iakamrai nəgkiariien i səvəi niniiien ramasan tukumiaha, mamrai ia rəgik atukwatukw.

²² Trini minuə iərmama riti rəpwəh nokeikeiien Iərimənu səkitaha, pwəh Kumwesən rəkwein ərəha irə. Iərimənu səkitaha, uvehe rə!

²³ Pwəh namasanien səvəi Iesu Iərimənu səkitaha ramarə tukumiaha.

²⁴ Pwəh nokeikeiien səiou ramarə tukumiaha pam səməme hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha Iesu Kristo. Ouəh, pwəh ro iamihhi.

Seken Korin Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol rimərai nəkukuə i kani mə Seken Korin. In ruvarai raka Fas Korin məkwə nepwin həukurau nənə in rirai mwi sə i mərhi pen i revən. Nakalasia me fwe Korin kamheitehieit-ehi ihi kusen səvənraha, mamho ihi noien əraha me. Pol revən fwe Korin məta rarə ouihı a ti nəri nə mə irəha həpkrərig mhə ia noien əraha me səvənraha. Nənə nəkur əfwaki me nepwin həpkini mhə nıpərhienien ia Pol mə in aposol pərhien riti səvai Kumwesən. Nəpin Pol rəpwəh irəha mevən fwe profens Masetonia, in rerin ragien pik nəpin Taetas ruvehi nəgkiariien amasan muvehe mə nakalasia me fwe Korin hənətə sas ia noien əraha me səvənraha nənə mhərərıg ia noien əraha me səvənraha. Nəpin Pol rıregi nəgkiariien nəha, in rirai nəkukuə sə ro kəru irə revən ti nəkur Korin. Ia nıpəri nəkukuə i sə rakupwən Pol rini pen ti nəkur Korin mə rerin ragien ti nəri nə mə irəha hənəpwəh noien əraha me səvənraha mamho noien amasan sə Kumwesən rokeikei. Ia nıpəri nəkukuə sə rakurirə Pol raməgkiari atukw a ia in mine nərmama səməme kamhəmwəki in mamhəni əraha in.

¹ Iou Pol. Iou aposol riti səvai Iesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən riməni nəkwən mə tako, mine piəvtaha Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvai Kumwesən fwe taon nəha Korin, mine nərmama me pam səvai Kumwesən fwe profens nəha Akaea.

² Pwəh Kumwesən Tata səkitaha, mine Iesu Kristo İərimənu səkitaha, krouəriari pehe namananien mine nəmərinuuen m kimiaha.

Kumwesən sə in nukune noien səvai nasituuen

³ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvai İərimənu səkitaha Iesu Kristo, in Tata sə in nukune napiien, nənə in Kumwesən sə in nukune noien səvai nasituuen me pam. ⁴ In ramasitu ia kimaha ia nəmisəien me pam səkimaha, mə kimaha iahəukurən nasituuen ia nərmama ia nəmisəien me səpəmsəpə səməme irəha haməregi. Nənə kimaha tahasitu ia nırahə ia noien səvai nasituuen sə Kumwesən rino m kimaha. ⁵ Rəmwəhen a ia nəmisəien sə Kristo riməuvehi, nəmisəien nəha rauvehe pik mwi ia nımıruuen səkimaha. Ia noien a mwi nəha, ti nəri nə mə kimaha iahaməuvehe mhə kuatia kimaha Kristo, Kumwesən ramasitu pik ia kimaha, nənə noien nəha ramevən mwi ti nərmama nepwin. ⁶ Trini minuə kimaha iahamregi nəmisəien, mətə in nə trasitu ia kimiaha muvehimıru kimiaha. Trini minuə Kumwesən rasitu ia kimaha ramo mə kimaha iahəukurən nasituuen ia kimiaha. Nənə kwənkwaı nasituuen nəha raukuə ia nımıruuen səkimiaha, nənə nəpin hiarə ia nəmisəien kuatia a tsarə irə trasitu ia kimiaha mə tıhərər əknekin ia nəpin me. ⁷ Kimaha iahənəmri pen əknekin nətərigien səkimaha ia Kumwesən tukumiaha mə tıhərər əknekin. Ro iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha pam samarə ia narəien kuatia a mə kimiaha tıhəregi nəmisəien sə iahamarə irə, nənə ia noien a mwi nəha Kumwesən trasitu ia kimiaha rəmwəhen ramasitu ia kimaha.

⁸ Piak me, kimaha iahəkeikei mə tıhəukurən amasan nəpin sikai sə iahənərə irə ia profens nəha Esia. Nəpin nəha riskai pik tukumaha, mə rerimaha rırhı mə ko iahəpkimıru mhə mamhəuvən. ⁹ Kimaha iahamregi rəmwəhen kınəkirı raka kimaha mə tahemhə. Mətə narimnari me nəha haməuvehe mə kimaha tahəpwəh nətigiteien ia nıskaiien atukw səkimaha, mətə təhətigite ia Kumwesən sə ramo nərmama hemhə hətuı mwi. ¹⁰ Ia nəpin nəha ipaka kimaha iahemhə, mətə in riməuvehimıru kimaha. Nənə in trauvehimıru kimaha iamınhi irə mənevən. Iahənəmri pen əknekin nətərigien səkimaha irə mə in truvehimıru mwi kimaha. ¹¹ Mətə kimiaha tıhaməkeikei mhasitu ia kimaha mhəfwaki tukumaha. Tiho iamınha irə mə nərmama həpik tuhəni tanak m Kumwesən ti narimnari amasan me səməme in tro m kimaha ti nəri nə mə nərmama həpik hənəfwaki tukumaha.

Pol rərari ia nətərigien səvənhi mine nəfe tro

¹² Nari riti kimaha iahaməgkiari ərpwi irə. Kimaha iahamregi fwe ia rerimaha mə ro nıpərhienien. In i mə noien səkimaha ia təkure tıprənə iahəno m nərmama nepwin, mhəno mwi m kimiaha rəpi raka, in noien sə raməmak irapw ia kwopun ukuraan. Iahaməni a nəgkiariien pərhien rəmwəhen sə Kumwesən rokeikei. Iahəpkəgkiari mhə ia nukurənien səkimaha səvai tıprənə, mətə iahaməgkiari ia namananien səvai Kumwesən. ¹³⁻¹⁴ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə iahəpkrai mhə nəgkiariien riti sə riskai tukumiaha ti nəvsiniien, uə ti nukurənien nıpwran. Təkwtəkwuni hiəuvəukurən nətərigien səkimaha

1:1: 1Kor 1:1 1:2: 1Kor 1:3 1:3: Efes 1:3, 1Tes 1:3, Rom 15:5 1:5: Sam 34:19, Sam 94:19 1:6: 2Kor 4:15 1:8: Wok Me 19:23, 1Kor 15:32 1:10: 2Tim 4:18 1:12: Hip 13:18, 2Kor 2:17, 1Kor 1:17 1:13-14: 2Kor 5:12, Fil 2:16

kwopti, mətə iakokeikei pik mə nəpin riti tihəukurən pam. Nənə ia noien nəha, nəpin Iesu Iarmanu səkitaha truvehe mwi, kimiaha tihagien tukumaha rəmwhen a mwi mə kimaha iahamağien tukumiaha.

¹⁵⁻¹⁶ Ti nəri nə mə iakukurən mə hiamagien tukumaha, nətərigien kupwən səiou mə takevən fwe profens nəha Masetonia, mukupwən muvehe mətoni kimiaha, nənə nəpin takrərig takuvehe mwi mətoni kimiaha. Ro pen tihəuvehi namasanien m kəru, nənə kurirə irə tihasi tu ia nirak ia suatuk səiou ti nevənien fwe ia tənə Jutia. ¹⁷ Mətə iakinəpwəh. Ro pen rosi rerimiaha rihi mə nəpin iakamətərig mə tako iamihna irə nətərigien səiou ramaiuiu? Uə rosi iakəmwhen a ia nərmmama nepwin səvai tivrənə kamhəni nəgkiariien mi nəha “Ouəh” mine “Rekam” ia nəgkiariien kuatia a?

¹⁸ Kimiaha hiəukurən mə Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpin me. Nənə kimaha mwi nəgkiariien səkimaha tukumiaha ripko mhə “Ouəh” mine “Rekam.” ¹⁹ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə Tini Kumwesən i Iesu Kristo sə iahamarəvisau irapw tukumiaha kimrahə Saelas mine Timoti, ripko mhə “Ouəh” mine “Rekam,” mətə ia Kristo, nəpin me pam nəgkiariien səkimaha in nə “Ouəh.” ²⁰ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə promes me pam səvai Kumwesən həuvehe mhə nipərhiēnien i ia Iesu Kristo. Kitaha səuvəuvehe mhəno kuatia kitaha min, ro pen səukurən nihiēn “Ouəh” ti nuvehi utsien nəghi Kumwesən. ²¹ Kumwesən a ramo kimaha iahamərər əknekin ia Kristo kitaha m kimiaha. In rimərfi kitaha, ²² məmri Nənimwin səvənhi ia reritaha rahatən pen mə kitaha nərmmama me səvənhi. Ti nəri nə mə Nənimwin nəha ramarə ia reritaha, nənə, kitaha saukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narimmari amasan me səməme rinəmri karen mə səkitaha.

²³ Təkwətəkwuni iakaməkwēn Kumwesən mə triregi nəgkiariien i səiou. Trini minuə iapkini mhə nipərhiēnien, pwəh in rərpwin noien ərəha səiou. Iou iakinapkuvehe mhə fwe Korin ti nəri nə mə iapkoikeiki mhə mə takini nəgkiariien sikai riti tukumiaha. ²⁴ Kimaha iahəpwəh nokeikeiēn mə tahərimənu ia nahatətəien səkimiaha, rekəm. Mətə taho wok kitaha m kimiaha ti nagienien səkimiaha, ti nəri nə mə hiənərər əknekin raka ia nahatətəien səkimiaha.

2

¹ Ro pen iakuvəni raka ia rerik mə ko iapkuvehe mhə mwi mətoni kimiaha mo rerimiaha rəmisə. ² Iakani iamihni irə ti nəri nə mə kimiaha a hiamo rerik ramagien, mətə trini minuə iako rerimiaha rəmisə, nənə iərmama riti riwən sə tro rerik ragien. ³ Nənə iakimərari nəkukuə nəha mə nəpin iakuvehe mətoni kimiaha tapkreği mhə rerik rəmisə. Iakəpwəh nokeikeiēn mə nərmmama səməme tuhaməkeikei mhə rerik ragien, tuho rerik rəmisə. Iou iakuvəukurən raka mə kitaha kuatia a, nənə nəpin rerik ragien, kimiaha mwi rerimiaha tragien. ⁴ Ro pen nəpin iakimərari nəkukuə nəha m kimiaha rerik rəmisə pik tukumiaha, məkwpəir, nise nənimək raiu tukumiaha. Iapkra i mhə nəkukuə nəha mə tro rerimiaha rəmisə, mətə iakimərari mə tihəukurən nokeikeiēn i səiou rasori tukumiaha.

Nakalasia me fwe Korin tuhaməkeikei mhenouenou noien ərəha sə iərmama nəha rino

⁵ Mətə iərmama nəha rino noien ərəha, in ripko mhə rerik rəmisə, mətə rino mə kimiaha pam rerimiaha rəmisə kwopti. Iakani nəgkiariien i məpwəh nokeikeiēn mə triskai pik ti iərmama nəha, ⁶ ti nəri nə mə nərpinien nəha kimiaha hiəpik hiəno min ti noien ərəha səvənhi rinəmwhen raka. ⁷ Təkwətəkwuni nəha tihaməkeikei mhenouenou noien ərəha səvənhi nənə mhomasan rerin, mə rerin trəpwəh nəmisə pikien muvehi irapw nətərigien səvənhi. ⁸ Iakamərəs kimiaha mə tiho pwəh in rukurən nokeikeiēn səkimiaha tukwe. ⁹ Iakani iamihni irə ti nəri nə mə in nə nəri iakimərari nəkukuə nəha tukwe, mə takətəni ro kimiaha mə tiho nəkwak ia narimmari me pam uə rekəm. ¹⁰ Trini minuə hiənənouenou noien ərəha səvai iərmama riti, iou mwi takenouenou irə. Trini minuə iərmama nəha rino nəri ərəha me nepwin mə iou takaməkeikei menouenou noien səvənhi, mətə iou iakinənouenou raka noien səvənhi ia nəmri Kristo ti nasituien ia kimiaha. ¹¹ Iakamo noien nəha kamo Setan rouraha kitaha ia neikuəien me səvənhi. Iakani iamihni ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka nətərigien me səvənhi səməme in ramesi pen.

Kumwesən ramo nərmmama kamhəukurən Kristo ia aposol me səvənhi

¹² Nəpin iakevən fwe ia taon nəha Troas mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kristo, iakətəni mə lərimənu səkitaha rinəsevər ia təpinhə miou mə tako wok fwe ikin. ¹³ Mətə iakamətərig pik mipkapwis mhə, ti nəri nə mə iapkətəni mhə piak Taetas ia kwopun nəha. Nənə iakəsəkir minraha mier mevən fwe ia profens nəha Masetonia.

¹⁴ Mətə iakaməgnəgini Kumwesən ti nəri nə mə ia nəpın me in ramiri kimaha ia Kristo, mamə kimaha iahəmwhen ia nərmama me i kamhəkurirə ia kig riti sə rinaruagen pam, mamrərig pen fwe imwəni. Ia nəpın me Kumwesən ramo nukurənien ia Kristo rauku pen ia kimaha mamevən ia kwopun me. Nərmama kamhəregi nukurənien nəha rəmwhen ia nari riti kamregi nipekın. ¹⁵ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə kimaha iahəmwhen ia nımwəkwəki nari nipekın rapein amasan Kristo rauvani ti nəgnəginiien Kumwesən nise napw irə ramevən ti nərmama səmame Kumwesən rauvehimiru irəha, mamevən mwi ti səmame kamhəuvən mə tuhemhə. ¹⁶ Səmame kamhəuvən mə tuhemhə həregi kimaha iahəmwhen ia nipekı nise napw nəha sə rauku pen ia nemhəien mamevən ti nemhəien. Səmame Kumwesən rauvehimiru irəha həregi kimaha iahəmwhen ia nise napw nəha sə rauku pen ia nimiruien mamevən ti nimiruien. Wok nəha wok asori. Sin rukurən noien? ¹⁷ Kimaha iahəpkəmwhen mhə ia nərmama me nəha həpik kamhəni irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən ti nuvehien a mane, rekəm. Mətə Kumwesən rinərhi pehe kimaha. Ia Kristo kimaha iahəmwhen irapw nəgkiariien amasan səvənhi ia nəmri Kumwesən, nənə nəgkiariien səkimaha rauku pen a ia rerimaha sə ratukwatukw.

3

Nəkukua riti kimərai rani sas ia Pol mine in me nepwin

¹ Rosi rerimiaha rirhi mə iahanaməfiəutə mwi kimaha ia nəmrimiaha, mətə ripko mhə iamınhi irə. Nəpın nərmama pwispwis me həuvehe imwəmiaha, tuhaməkeikei mhəuvehi nəkukua riti kimiaha me nepwin həmərari ti nini irapwien irəha tukumiaha, ti nəri nə mə hiəreirei irəha. Nənə nəpın həier mhəpwəh kimiaha, tuhaməkeikei mhəuvehi nəkukua səkimiaha ti noien kimiaha me nepwin həkurən irəha. Kimiaha hianuə tiho iamınhi irə ia kimaha? Rekəm! ² Kimiaha atukwatukw hiəmwhen ia nəkukua səkimaha rani sas ia kimaha. Nəkukua nəha kimərai pen ia rerimaha, nərmama pam tuhəvsini mhəkurən. ³ Ro nukurənien i tukunraha hətəni mə Kristo əpa rimərai nəkukua nəha, məmri pehe ia rəgimaha mə tahərhi pen i ramevən. In ripkrai mhə nəkukua nəha ia nəri kamrai nari irə, mətə rimərai nəkukua nəha ia Nənimwin i in səvəi Kumwesən sə ramiru. Nənə ripkrai pen mhə ia kəruətereı sə ripwəpwə, mətə rimərai pen ia reri nərmama.

⁴ Kimaha iahəpkehekir mhə mə tahəni iamınhi irə, ti nəri nə mə kimaha iahəuvəuvehe mhəno kuatia kimaha Kristo, nənə mamhahətətə əknekin ia Kumwesən. ⁵ Kimaha iahəmwhen ti noien wok i, mətə ko iahəpkini mhə mə nari riti rauku pehe atukw a tukumaha. Kimaha iahəmwhen ti nəri nə mə Kumwesən ramasitu ia kimaha. ⁶ In rino kimaha iahənəmwhen ti noien wok kimaha iotukwininari me səvəi nəgkiariien vi səvənhi sə in rinərhi tərini əknekin. Nəgkiariien vi nəha ripkuku pen mhə ia Loa sə kimərai, mətə riməuku pen ia Nənimwin səvəi Kumwesən. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə Loa sə kimərai ramousi əpune iərmama, mətə Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe nimiruien.

Nəgkiariien vi kinərhi tərini əknekin ramser pik anan rinəpi raka Loa

⁷ Fwe kupwən, nəpın Loa sə kimərai pen ia kəruətereı kəru riməuvehe vi a, riməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən. Nukuraanien nəha rəhipwın nənime Moses ramser pik. Nəkur Isrel ko həpkəti əter pen mhə ia nənime Moses, nəri auər a mə nukuraanien nəha ia nənimen rinameiwaiu. Noien səvəi Loa nəha ramo mə iərmama remhə, mətə riməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən. ⁸ Mə ro iamınhi irə rəfo ia noien səvəi Nənimwin Ikinan? Tukətəni nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser pik məpi raka. ⁹ Nəgkiariien akuas səvəi Loa sə raməkiri nərmama mə tuhaməkeikei mhemhə kamətə nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser, mətə mə ro iamınhi irə nəgkiariien vi kinərhi tərini əknekin sə ramo nərmama hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, tukətəni mwi nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser pik məpi raka. ¹⁰ Nipərhiəniien, nəgkiariien akuas səvəi Loa sə kamətəni nukuraanien səvəi Kumwesən irə, təkwətəkwuni nəha kəpwəh nətoniien nukuraanien nəha irə, ti nəri nə mə nəgkiariien vi kinərhi tərini əknekin ramser pik anan rinəpi raka Loa nəha. ¹¹ Nəgkiariien akuas səvəi Loa riməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən, mətə triwən mwi rəmwhen ia nukuraanien sə riməser ia nəmri Moses. Mətə nəgkiariien vi Kumwesən rinərhi tərini əknekin trarə rerin, miser pik məpi raka.

¹² Ti nəri nə mə kimaha iahəkurən amasan nəri nəha mə ro iamınhi irə, ro pen kimaha iahamətigase, ¹³ mhəpkəmwhen mhə ia Moses. In rinouəman nənimen ia tinari əgeigei mə nəkur Isrel tuhəpwəh nətoniien mə nukuraanien sə raməhipwın nənimen rinəmiwən. ¹⁴ Mətə nətarigien səvəi nəkur Isrel me nəha fwe kupwən kinərəpinhə i. Nənə meste pehe

2:15: 1Kor 1:18 2:16: Luk 2:34, 2Kor 3:5-6 2:17: 2Kor 1:12, 1Tes 4:11 3:1: 2Kor 5:12, Wok Me 18:27, Rom 16:1 3:2: 1Kor 9:2 3:3: Eks 24:12, Jer 31:33, Esik 36:26-27 3:4: 2Kor 2:16 3:6: Jer 31:31, 1Kor 11:25, Jon 6:63, Rom 7:6 3:7: Eks 34:30 3:8: Kal 3:2,5 3:9: Dut 27:26, Rom 1:17, 3:21 3:10: Eks 34:29 3:13: Eks 34:33-35 3:14: Rom 11:25

naha ipwet mine nāpin iraha hōvsini nāgkiariien akuas sāvai Loa, iraha hāpkregei sas mhā nāfe rani, ti nāri nā mā nari riti ramārāpinhā nātārigien nātāraha rāmwhen ia tinari āgeigei sē rinousāman nānime Moses. Mātā Kristo āpa rukurān nuvehi rakaien nāri naha ia nātārigien sāvai iārmama nāpin iārmama ruvehe mo kuatia irau min. ¹⁵ Ouah meste pehe naha ipwet mine, nāpin hōvsini Loa sāvai Moses, nari riti ramāsisāg ia nātārigien sāvānraha rāmwhen ia tinari āgeigei naha sē rinousāman nānime Moses fwe kupwān. ¹⁶ Mātā trīni minūā iārmama riti ruvsini in muvehe ti Iārimānu sākītaha, tinari naha trier raka. ¹⁷ Iārimānu naha sākītaha in Nānimwīn Ikinan. Nānā kwopun Nānimwīn Ikinan ramārā ikin, in rafi nari ia nārmama. ¹⁸ Kitaha pam i sāpkuvegi mhā nāmritaha rāmwhen ia Moses, mātā nāmritaha ramser kamātā nukuraanien sāvai Iārimānu ia kitaha. Ia nāpin me in rauvsini nimiruien sākītaha mā tsāuvehe mhāmwhen irā sarā ia nukuraanien riti mharā mhāvūn mwi ia riti. Noien i rauku pen ti Iārimānu sākītaha in nā Nānimwīn Ikinan.

4

Kumwesān ruvei pen wok m aposol me

¹ Kumwesān rapi tukumaha nānā muvei pehe wok i m kimaha ro pen tahāpwāh nāpouien i. ² Kimaha iahāvūvevei pen raka tākutamaha ia noien afafa me mine noien me sāmame ho naurisien. Iahāpkavān mhā ia noien sāvai neikuāien, uā iahāpkuvsinī mhā nāgkiariien sāvai Kumwesān, rēkām. Mātā kimaha iahamāni irapw nāgkiariien pārhien ia nāmri nārmama me pam mā iraha tuhākiri noien sākīmaha mhāukurān ia rerīnraha mā kimaha iahamo noien atukwatukw ia nāmri Kumwesān. ³ Rosi nāgkiariien amasan sē iahamāni irapw ramārkwafā ti nārmama nepwīn, mātā ramārkwafā a ti nārmama sāmame kamhāvūn mā tuhemhā. ⁴ Iraha ko hāpkini mhā nīpārhiēnien ia nāgkiariien amasan naha, ti nāri nā mā Setan i, iāremhā sē ramārīmānu ia tīprānā i, rinousāman nātārigien sāvānraha, mamo iraha hāpwāh nātōnīen nukuraanien sē ramāhiāpwīn iraha. Nukuraanien naha rauku pen ia nāgkiariien amasan sē ramāvisau nasōriēn sāvai Kristo. Kristo naha in rāmwhen atukwatukw ia Kumwesān. ⁵ Kimaha iahāpkāvisau atukw mhā kimaha, mātā iahamāvisau Iesu Kristo mā in Iārimānu, nānā kimaha nārmama iahamo tukwini nari m kimiaha ia nāghi Iesu. ⁶ Ro iamīnhi irā ti nāri nā mā Kumwesān naha rīmāni mā, “Pwāh nukuraanien ruāk māhiāpwīn kwopun rīpitāv ikin,” in ramāhiāpw ia rerīmaha, mā kimaha iahāukurān nātōnīen nukuraanien sāvai Kumwesān, nānā iahātōni nukuraanien naha ramser ia nānime Kristo.

Aposol me hāpkiskai mhā ia niskaiēn atukw sāvānraha

⁷ Mātā kimaha iahamāuvehi nāri amasan naha ia nīpwrāmaha me i kino ia tīprānā hāpkiskai mhā. Ro iamīnhi irā mā trahātān pen mā niskaiēn amasan naha rapī raka rīmāuku pen ti Kumwesān, rīpkuku pehe mhā tukumaha. ⁸ Ia nāpin me kimaha iahamregi rārāha ia narimnari me rīpik, mātā iahāpkimwei mhā. Nāpin me nepwīn iahāreirei suatuk, mātā iahamāmwur mhāpwāh nāpwāhien. ⁹ Nārmama hamo nārāhaiēn m kimaha, mātā Kumwesān rīpkāpwāh mhā kimaha. Hamousi kimaha, mātā hāpkouraha mhā kimaha. ¹⁰ Ia nāpin me rāmwhen mā kimaha iahamāuvehi nemhāien sāvai Iesu ia nīpwrāmaha, ro iamīnhi irā mā nārmama hāukurān nātōnīen mwi nimiruien sāvai Iesu ia nīpwrāmaha. ¹¹ Iakani iamīnhi irā ti nāri nā mā kimaha iahamarā, nāpin me pam kauvei pen kimaha mā tahemhā ti nāghi Iesu. Ro iamīnhi irā mā nārmama tuhātōni nimiruien sāvānhi ia nīpwrāmaha sē tīpkemhā ia nāpin riti. ¹² Noien naha nīpwrān mā nemhāien ramowok ia kimaha, mātā nimiruien ramowok ia kimiaha.

¹³ Nākukuā Ikinan rani mā, “Iakinahātātē ro pen iakani.” Ia noien kuatia a sāvai nahātātēien kimaha mwi iahānahātātē ro pen iahamāni. ¹⁴ Kimaha iahāukurān amasan mā Kumwesān sē rino Iārimānu sākītaha rātui mwi ia nemhāien, in tro kimaha mine kimiaha, kitaha pam sātui mwi ia nemhāien kitaha Iesu, nānā mārṗwi irapw kitaha ia nānimen. ¹⁵ Narimnari me i, kimaha iahamo ramasitu ia kimiaha mā nāpin namasanien sāvai Kumwesān rivi pehe nārmama hāpik mwi hāuvehe ti Kristo, nānā nārmama hāpik mwi tuhāni tanak ti Kumwesān, mhāuvehi utā nāghin irānhā anan.

¹⁶ Narimnari me naha ho kimaha iahāpwāh nāpouien i. Nāri auār a mā nīpwrāmaha iruā ramevān mā trārāha, mātā rerīmaha fwe imwā Kumwesān ramo mā ramārmāvi ia nāpin me. ¹⁷ Ro iamīnhi irā ti nāri nā mā nāmisiēn me i samāregi ia tākure tīprānā i iraha nāri auār a, hāpkarā āpwāmwis mhā, mātā hamāpnāpenā ia kitaha ti narāien rerin sē

3:16: Rom 11:23,26 **3:17:** Jon 8:32,36, Rom 8:2, Kal 5:1 **3:18:** Eks 16:7, 24:17 **4:1:** 2Kor 3:6 **4:2:** 2Kor 2:17, 1Tes 2:5, 1Kor 1:18 **4:4:** Efes 2:2, Kol 1:15, Hip 1:3 **4:5:** 2Kor 1:24 **4:6:** Jen 1:3, Aes 9:2, 2Kor 3:18 **4:7:** 2Kor 5:1 **4:8:** 2Kor 1:8, 7:5 **4:10:** 1Kor 15:31 **4:11:** Rom 8:36 **4:13:** Sam 116:10 **4:14:** 1Kor 6:14
4:15: 2Kor 1:3-6 **4:16:** Efes 3:16 **4:17:** Rom 8:17-18

raməhiapw mamasan pik məpi raka. ¹⁸ Nənə ro iamınhi irə, nənımemaha həpkərer pen mhə ia narımmari me kamətoni, mətə hamərer pen ia narımmari me kəpkətoni mhə. İakani iamınhi irə ti nəri nə mə narımmari me kamətoni irəha narımmari me səvəi təkwətəkwuni a, tuhəpkiwən, mətə narımmari me kəpkətoni mhə irəha tuharə rerin.

5

Nipwrataha sə vi fwe ia neiai

¹ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə nipwrataha rəmwhen ia nimwə tapolen samarə irə səvəi nəpin ouihı a ia tıprənə i. Nənə kitaha səukurən mə trini minuə nipwrataha i ruvehe memhə mərəha, mətə fwe ia neiai nipwrataha vi fwe ikın sə rəmwhen ia nimwə riti rıpkə mhə iərmama rino mətə Kumwesən a rino nənə in trarə rerin. ² Nəpin samarə ia nipwrataha i, saməregi rərəha, mamhəvi kwakwa neiahagien tukwe, mamhokeikei anan mə tsəuvən mharə ia nimwə vi nəha fwe ia neiai. ³ Kitaha tsarkahu nipwrataha vi nəha rəmwhen ia karkahu, tıpkətə mhə mə samavən auər a. ⁴ Nəpin samarə ihi ia nimwə tapolen i səkitaha ia tıprənə i, saməregi rərəha pik, mamhəvi neiahagien tukwe, mhəpwəh nokeikeien mə tukuvehi raka nipwrataha i rəmwhen ia karkahu. Mətə sokeikei mə tukarkahu pehe nipwrataha sə fwe ia neiai mə nipwrataha i sə ko rıpkarə rerin mhə truvehe mərməvi marə rerin. ⁵ Kumwesən əpa rino kitaha ti narımmari me nəha. In rıməuvei pehe Nənımwin İkanan m kitaha. Ti nəri nə mə Nənımwin nəha ramarə ia kitaha, nənə, kitaha səukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narımmari amasan me səməme rınəmri karen mə səkitaha. ⁶ Ro iamınhi irə kitaha samətigase ia nəpin me, mamhəukurən mə nəpin samo imwətaha ia nipwrataha i, səpkarə mhə fwe imwei İərimənu. ⁷ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha samarə ia nahatətəien, səpkarə mhə ia nəfe samətoni. ⁸ Kitaha samətigase mamhəregi mə ko səpwəh nipwrataha i mhəuvən mho imwətaha fwe ia neiai kitaha İərimənu səkitaha sə nəha ramasan pik məpi raka. ⁹ Ro iamınhi irə mine nəri auər a mə samarə kitaha min uə səpkarə mhə kitaha min, mətə saməmwur mə rerin tragien tukutaha. ¹⁰ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha pam tsaməkeikei mhərer kupwən ia nəmri Kristo mə in trəkiri noien me səkitaha. Kitaha kuatia kuatia tsəuvehi nəəkuien resi pen noien me səno ia narəien i samarə irə ia nipwrataha i, noien amasan uə noien ərəha.

Kumwesən rino suatuk ia Kristo mə kitaha səukurən nuveheien mho in me nepwin

¹¹ Nənə təkwətəkwuni kimaha iahəuvəukurən amasan mamhəhekir İərimənu səkitaha. Ro pen iahəməmwur mə tahəvi pehe nərmama. Kumwesən rukurən amasan kimaha. Rerik rirhi mə kimiaha mwı hiəukurən amasan kimaha. ¹² Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə tahəuvehi utə kimaha ia nənımemiaha, mətə tahəuvei pehe nətərigien səkimaha mə rəfo rerimiaha tragien tukumaha. Nənə təkwətəkwuni hiəukurən nırişpwenien nəgkiariien səvəi nərmama səməme hamərpwi irəha ti noien sə nərmama kamhətəni, mətə rerinraha rıpkri mhə nəri sə ramarə ia reri iərmama. ¹³ Trini minuə rerimiaha rirhi mə iahamərməri, mətə kwa iahamo wok səvəi Kumwesən. Nənə trini minuə rerimiaha rirhi mə iahəukurən nari, mətə kwa iahamasitu ia kimiaha. ¹⁴ Ro iamınhi irə ti nəri nə mə nokeikeien səvəi Kristo ramərimənu ia kimaha. Kimaha iahəukurən amasan mə iərmama kuatia a rımamhə ti nərmama pam, nənə ro pen rəmwhen mə nərmama me pam həuvamhə. ¹⁵ Nənə rımamhə ti nərmama pam mə səməme kamhəmıru tuhəpwəh noien narımmari me səməme irəha a hokeikei, mətə irəha tuhaməkeikei mho noien me səməme İesu rokeikei. In rımamhə ti nıərəha, nənə mətui mwı ia nəmhəien.

¹⁶ Ro pen ipwet mine kimaha iahəpkəkirı mhə nərmama ia noien sə nərmama səvəi tıprənə haməkiri nərmama irə. Nıpərhiənen kimaha iahənəkiri Kristo ia noien nəha ia nəpin riti, mətə təkwətəkwuni iahəpkə mhə mwı. ¹⁷ Ro iamınhi irə trini minuə iərmama riti ruvehe mə kuatia irau Kristo, in rıməuvehe mo in iərmama vi. Noien akuas səvənhi ruvəwən, nənə noien vi ruvəuvehe. ¹⁸ Narımmari me pam nəha haməuku pen ti Kumwesən. In rino suatuk ia Kristo mə kimaha tahəpwəh mwı nəmwəkien in mhəuvehe in me nepwin. Nənə in rınəmri pehe wok i ia rəgimiaha, mə kimaha tahəvi pehe mwı nərmama səməme haməmwəki in həuvehe in me nepwin. ¹⁹ Nəgkiariien sə iahəməvisuə i mamhəni mə Kumwesən rino suatuk ia Kristo mə tro nərmama səməme haməmwəki in ia tıprənə i həuvehe in me nepwin, nənə məpwəh nəvsiniien noien ərəha me səvənraha. Nənə muvei pehe nəgkiariien i m kimaha mə tahəni irəpw mə Kumwesən rino raka suatuk ti nərmama haməmwəki in mə tuhəuvehe in me nepwin. ²⁰ Ro pen kimaha nərmama

səmame iahaməgkiari tukwini səvai Kristo. Rəmwhen mə Kumwesən raməkwein nərmama ia nəgkiariien səkimaha. Nənə iahaməres kimiaha ia nəghi Kristo mə tihəpwəh nəmwəkien Kumwesən nənə mhəuwehe in me nepwīn. ²¹ Kristo noien ərəha səvənhi riwən. Mətə ti nasituien ia kitaha, Kumwesən ro in ruvehe məmwwhen ia noien ərəha. In ro iamīnhi irə mə ia Kristo kitaha tsəukurən nuveheien mhəmwhen ia noien atukwatukw səvai Kumwesən.

6

¹ Kimaha iahamo wok pəri kimaha Kumwesən. Ro pen iahaməres kimiaha mə nəpīn Kumwesən raməriari pehe namasanien səvənhi m kimiaha, tihəpwəh nuvehien rəmwhen ia nəri auər a, ² ti nəri nə mə Kumwesən rani mə, “Ia nəpīn səvai nasituien ia iərmama, iakregi kimiaha.

Ia nəpīn səvai nuvehimiruien iərmama, iakasitu ia kimiaha.”

Hətə ro. Təkwətəkwuni rino nəpīn səvai Kumwesən ti nasituien ia iərmama. Təkwətəkwuni rino nəpīn səvai nuvehimiruien iərmama.

Pol mine in me nepwīn kamhəregi rərəha ia narimnari me ripik

³ Kimaha iahəpko mhə nari riti mə iərmama riti trīmwei irə, ti nəri nə mə iahəpwəh nokeikeien mə tukini ərəha wok səkimaha. ⁴ Mətə ia narimnari me pam səməme kimaha iahamo iahamahatən pen mə kimaha iotukwininari me pərhiien səvai Kumwesən, mamhərer əknekīn ia nəpīn səvai nəmīsəien, mine nəpīn skai me, mine nəpīn iahamregi rərəha. ⁵ Nərmama hənousi kimaha, nənə kuvei pen kimaha ia kalapus, nənə kariṗwi kimaha mə tukousi kimaha. Iahəno pik wok, mhəpwəh napriien ia nəpīn, nukumhə rahi kimaha. ⁶ Ro nukurənien i mə kimaha iotukwininari me pərhiien səvai Kumwesən ti nəri nə mə iahamo wok noien səkimaha ramher, kimaha iahəukurən nari, nətərigien səkimaha rəpwəmwis, iahamo ramasan m nərmama, Nənīmwiīn Ikīnan rukuər ia rerimaha, kimaha iahəokeiki nərmama ia nokeikeien pərhiien, ⁷ mamhəni a nīpərhiienien, nənə nīskaiien səvai Kumwesən ramarə ia kimaha. Kimaha iahamo noien atukwatukw rəmwhen ia narimnari me səvək naruəgənien iahaməuwehi ia rəgimaha mwatuk mine mour. ⁸ Nərmama nepwīn haməsiai kimaha, nepwīn hamo auris kimaha. Nepwīn haməni ərəha kimaha, nepwīn haməni amasan kimaha. Nepwīn haməni mə kimaha ieiḱuə me, mətə kimaha iahaməni a nəgkiariien pərhiien. ⁹ Kamo m kimaha rəmwhen mə kimaha nərmama kreirei kimaha, mətə kimaha rəmwhen amasan kimaha. Kamo m kimaha rəmwhen mə iahəuvamhə raka, mətə hətə ro iahaməmiru ihi. Kamousi kimaha, mətə kipkousi əpune mhə ihi kimaha. ¹⁰ Kimaha iahamregi rərəha, mətə ia nəpīn me rerimaha raməgīen. Nautə səkimaha riwən, mətə iahə nərmama həpik nautə səvənraha ripik. Nari riti səkimaha riwən, mətə iahaməuwehi narimnari me pam.

¹¹ Nəkur Korin, kimaha iahaməni pehe pam nəgkiariien me m kimiaha mhəpkəpwəh mhə riti. Nənə iahaməkeiki kimiaha ia rerimaha pam. ¹² Kimaha iahəpkəsisəg mhə nokeikeien səkimaha tukumiaha, mətə kimiaha hiaməsisəg səkimaha tukumaha. ¹³ Təkwətəkwuni nəha iakaməgkiari m kimiaha rəmwhen mə nīpwnətik atukwatukw me nə kimiaha. Ratukwatukw a mə kimiaha mwi tihəkeiki kimaha ia rerimaha pam.

Kumwesən sə ramīru nimwə səvənhi nə kitaha

¹⁴ Kimiaha tihəpwəh nuvehien rəgimaha me kimiaha nərmama səməme həpkini mhə nīpərhiienien ia Kristo mho pəri wok. Iakani iamīnha irə ti nəri nə mə kimiaha hiəukurən. Noien amasan mine noien ərəha trouəfo rouo pəri nari riti? Uə nukuraanien mine nəpitəvien trouəfo rouavən pəri? ¹⁵ Kristo mine Setan trouəfo rouni nəgkiariien kuatia? Uə iərmama sə rani nīpərhiienien ia Kristo mine iərmama sə ripkini mhə nīpərhiienien irə trouəfo ro nari ia nətərigien kuatia? ¹⁶ Nimwə səvai Kumwesən tukəfo kəfwaki m nənīmwi nari me ikin? Kumwesən sə ramīru nimwə səvənhi nə kitaha. Rəmwhen Kumwesən rīməni mə,

“Takarə kimaha nərmama me səiou,
nənə mavən kimaha mīnraha,
iou takuvehe Kumwesən səvənraha,
irəha tuhəuwehe nərmama me səiou.”

¹⁷ Nənə Iərimənu səkitaha rīməni mə,
“Ro iamīnhi irə, tiharaka ia nīrəha,
mhavən isipwīn ti nīrəha,
mhəpwəh nīrapīien nəri sə ramkemik ia nənimek,

5:21: Jon 8:46, Hip 4:15, Kal 3:13, 1Kor 1:30, Fil 3:9 6:1: 2Kor 5:20 6:2: Luk 4:19-21 6:4: 2Kor 4:2 6:5: 2Kor 11:23-27 6:6: 1Tim 4:12 6:7: 1Kor 2:4 6:9: 2Kor 4:10, Sam 118:18 6:10: 2Kor 7:4, Fil 2:17, Kol 1:24
6:13: 1Kor 4:14 6:14: Efes 5:7,11 6:16: 1Kor 3:16, Lev 26:12, Esik 37:27 6:17: Rev 18:4

rerik ragien mæ takuvehi kimiaha,
¹⁸ iou takuvehe tata sækimiaha,
 nənə kimiaha tihəuvehe nipwnətik me.
 Iou Iərimənu sə iakauvehi niskaiien me pam,
 iakani nəgkiariien nəha.”

7

¹ Nərmama keikei me səiou, promes me i səkītaha. Ro pen pwəh səpərhi atukw a kitaha, mhəpeki raka narimnari me pam səməme hamo nipwrataha mine nənimwitaha həmkemik ia nəmri Kumwesən. Pwəh so mæ noien səkītaha ratukwatukw pam, mo ikinan i, ti nəri nə mæ kitaha samhekir Kumwesən.

Nagienien səvəi Pol

² Tihəsevər ia rerimiaha tukumaha. Kimaha iahəpko mhə rərəha ia iərmama riti. Iahəpkivi pen mhə iərmama riti ia kwopun ərəha ikin. Iahəpkəmwur mhə mæ tahəuvehi nari riti səvəi iərmama riti ia noien ikou. ³ Iou iapkini mhə nəgkiariien i, mini mæ hiano noien ərəha, rekəm. Iakuvəni raka tukumiaha i mæ nəri auər a mæ tsəmīru pəri uə tsemhə pəri, mətə kimiaha hiamarə ia nətərigien səkīmaha ia nəpin me. ⁴ Iou iakamahatətə əknekien ia kimiaha. Ia nəpin me rerik ramagien tukumiaha. Ia nəmīsəien me pam səkīmaha, kimiaha hiamo rerik raməpwuan, mamagien pik.

⁵ Nəpin iahaməuvehe ia profens Masetonia iahəpkapwis mhə, mətə ia nəpin me nərəhāien rauvehi kimaha, nərmama hənūə tuhəvisə m kimaha, nənə kimaha iahekir. ⁶ Mətə Kumwesən sə rauvehi utə nətərigien səvəi iərmama sə rerin rəpou, ruvehi utə nətərigien səkīmaha ia nuveheien səvəi Taetas. ⁷ Ripko mhə nuveheien a səvənhi ruvehi utə nətərigien səkīmaha, mətə rerimaha ragien mwī ti nəgkiariien səkīmaha sə hiaməni pen tukwe in riməuvehi utə mwī nətərigien səvənhi. In riməni pehe tukumaha mæ hiokeikei pik mæ tihətəni iou, nənə mini mæ rerimiaha rəpou pik, hiamərər mwatuk mæ tihəvəse nəgkiariien ərəha me kamini ia nirak. Nəpin iakregi narimnari me nəha rerik ragien pik.

⁸ Rosi nəkukua kupwən səiou ro kimiaha hiəregi rərəha, mətə iou iapkregi mhə rərəha tukwe. Mətə kupwən iakregi rərəha tukwe, ti nəri nə mæ iakətəni mæ nəkukua nəha rino kimiaha hiəregi rərəha, mətə səvəi nəpin ouihī a. ⁹ Mətə təkwtəkwuni rerik ramagien, mətə ripko mhə rerik ramagien mæ iakino kimiaha hiəregi rərəha, mətə ti nəri nə mæ nəpin hiəregi rərəha, hiətərig ia noien ərəha səkīmaha. Kimiaha hiəpkouraha mhə kimiaha, ti nəri nə mæ nəpin hiəregi rərəha, mətə hiamətī pen ia Kumwesən. ¹⁰ Nəpin səregi rərəha rəmwhən sə Kumwesən rokeikei trukua kwənkwan in i kitaha tsəpwəh noien ərəha me səkītaha mhəuvehe Kumwesən ruvehimīru kitaha. Nənə reritaha trəpwəh nəpouien ti noien nəha. Mətə nəpin səregi rərəha rəmwhən nərmama səvəi tigrənə kamhəregi trukua kwənkwan in i kitaha tsemhə. ¹¹ Kimiaha hiəuvəregi raka rərəha rəmwhən sə Kumwesən rokeikei. Nənə hətə ro nafe raukua ia kimiaha. Hiamo akwauakw mæ tuktəni kimiaha mə nərəhāien riwən ia kimiaha, niemaha raməpi kimiaha ti noien ərəha səvəi iərmama nəha, kimiaha hiaməhekir, mamhokeikei pik mæ tihətə iou, rerimiaha raməruən, mamhərər mwatuk ti nəkoui atukwatukwien iərmama sə ramo noien ərəha. Ia noien me pam səkīmaha hianahatan mæ hiəpko mhə nari riti rərəha ia narimnari me i. ¹² Iakimərai nəkukua nəha m kimiaha, mətə iapkrai mhə m iərmama i sə rino noien ərəha. Nənə iapkrai mhə mwī m iərmama sə iərmama nəha rino noien ərəha irə, rekəm. Iakimərai mæ tihətə sas ia nəmri Kumwesən mæ hiamokeikei pərhiēn kimaha. ¹³ Ro iamīnhi irə narimnari me pam nəha haməuvehi utə nətərigien səkīmaha. Ouəh, nəgkiariien səvəi Taetas ruvehi utə nətərigien səkīmaha.

Nari riti mwī, rerimaha ragien pik nəpin iahətəni nagienien səvənhi, ti nəri nə mæ kimiaha hio nətərigien səvənhi rapwis. ¹⁴ Fwə kupwən iakiməni pen tukwe in mæ iakamərpwi iou tukumiaha, nənə kimiaha hiəpko mhə iou iakauris. Narimnari me pam səməme iahəməni tukumiaha ho nipərhiēnien. Ia noien a mwī nəha, narimnari me pam ia kimiaha iahəməni pen ti Taetas i, mamhərpwi kimaha tukwe, ho nipərhiēnien. ¹⁵ Taetas rerin ramrhi ihi mæ kimiaha pam anan hiano nəkwən, nənə mhehekir mhətəmni mwīn nəpin hiaseni in mæ truvehe mətəni kimiaha. Nəpin rerin rirhi narimnari me nəha, nokeikeien səvənhi ramasori pik anan mwī tukumiaha. ¹⁶ Rerik ramagien pik tukumiaha ti nəri nə mæ iakani nipərhiēnien ia kimiaha mæ kimiaha hiamo noien atukwatukw.

6:18: 2Saml 7:14, Aes 43:6, Jer 31:9, Rev 1:8 7:2: Wok Me 20:33, 2Kor 12:17 7:3: 2Kor 6:11-12 7:5: 2Kor 2:13
 7:6: 2Kor 1:3-4 7:8: 2Kor 2:4 7:10: Mat 27:3-5, Hip 12:16-17 7:15: 2Kor 2:9

8

Nakalasia me fwe Korin tuho sampam ia wok sə hano vi a ia nuk kurirə

¹ Piak me, kimaha iahokeikei mə tihəukurən namasanien səvai Kumwesən sə raməriari pen irə m nakalasia me fwe profens Masetonia mə irəha həukurən nasituien ia nərmama nepwin mwi. ² Irəha hənərə ia nəpin sikai riti rəknekin ti nırəha, mətə rerinraha ramagien a ia nəpin me. Nautə səvənraha riwən, mətə housəsımwin mane asori mhəuvei pen m nakalasia me ia kwopun me. ³ Iakani nıpərhiendien tukumiaha i mə irəha həuvei pen mane səvənraha sə raməmak rəmwhen a, harə mhəuvei pen asori anan mwi. Rerınraha ragien a mə pwəh ho. ⁴ Irəha hənəres kimaha nəpin rıpik mə tahəsəni pwəh irəha hasitu ia wok səvəi nuvei penien mane m nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem. ⁵ Rerımaha rıpkrhi mhə mə irəha tuho rasori iamınha irə, mətə hano. Irəha haməkupwən mhəuvei pen nımıruien səvənraha m İarımənu səkitaha, kurirə həuvei pehe mwi nımıruien səvənraha m kimaha ia noien sə Kumwesən rokeikei. ⁶ Nəpin hıano vi a wok nəha ti nousəsımwinien mane nəha, rerımıaha ragien a tukwe. Ti nəri nə mə Taetas ramiri kimıaha irə, iahaməni pen tukwe in mə tro wok kimıaha min meste wok nəha ro sampam. ⁷ Ia narımnari me pam kimıaha hıaməuvehi raməpi raka anan. Ia noien səvəi nahatətəien, noien səvai nəgkiariien, mine noien səvai nukurənien, kimıaha hıəuvehi rəpi raka. Kimıaha hıəskai mwi ti nasituien, nənə mhokeikei pik mwi kimaha. Ro iamınhi irə kimaha iahokeikei mə ia nokeikeiien səkimıaha tıhasitu asori mwi ia wok i.

⁸ İapkinı mhə mə tıhaməkeikei mho. Mətə iakamahatən m kimıaha mə nərmama əpə me rerınraha ragien ti nasituien ia wok nəha. Nənə təkwtəkwnı nəha iakuə takətə sas ia nokeikeiien səkimıaha mə ro nıpərhiendien rəmwhen ia nokeikeiien səvənraha uə rekəm. ⁹ Kimıaha hıəukurən amasan namasanien səvai İesu Kristo İarımənu səkitaha sə rınəriari pehe irə m kimıaha. Nautə səvənhi rasori, mətə rıno tukumiaha mə nautə səvənhi riwən. Nənə ti nəri nə mə in rıno mə nautə səvənhi riwən, nənə mə kimıaha nautə səkimıaha rasori.

¹⁰ In i nətərigien səlou sa trasitu ia kimıaha ia narımnari me i. Ramasan mə tıho sampam ia wok sə hano vi a ia nuk kurirə. Rerımıaha rıməkupwən mırhi mə tıho wok nəha, nənə kimıaha hıaməkupwən mho. ¹¹ Ramasan mə təkwtəkwnı tıhaməmwur ia noien wok nəha mho sampam irə. Ramasan mə tıhəskai mwi ti noien sampam irə rəmwhen ia nətərigien səkimıaha rıməskai fwe kupwən ti nolen. Nənə ramasan mə tıho ia mane me səkimıaha. ¹² Trını minuə rerımıaha ragien ti nuvei penien, Kumwesən rerin tragien ti nuvehien a narımnari me səməme hıaməuvehi mamhəuvei pen min. In rıpkəres mhə narımnari me səməme hıəwən tukumiaha.

¹³ İakəpwəh nokeikeiien mə nımıruien səvai nərmama nepwin trıməru ti nəri nə mə haməuvehi mane me səkimıaha, mətə nımıruien səkimıaha trısai ti nəri nə mə hıanasitu ia nırəha, rekəm. İakokeikei mə trəmnəmwhen a tukumiaha pam. ¹⁴ Təkwtəkwnı, ti nəri nə mə narımnari me səkimıaha ruvəpik, ramasan mə tıhasitu ia nərmama nepwin səməme narımnari me səvənraha riwən. Nənə trını minuə nəpin nepwin səkimıaha riwən nənə səvənraha rasori, irəha tuhasitu mwi ia kimıaha. In i suatuk nərmama tuhəuvehi rəmənwhen a. ¹⁵ Rəmwhen ia nəgkiariien i kımərai pen ia Nəkukuə İkinan rani mə, "İərmama sə rousəsımwin nəveginien rıpik, mətə rəmwhen a rıpkəpi raka mhə.

Nənə İərmama sə rousəsımwin nəveginien rouıhi, mətə rəmwhen a rıpkıwən mhə."

Kərhi pen Taetas revən fwe Korin

¹⁶ İakani tanak m Kumwesən ti Taetas, ti nəri nə mə Kumwesən rıno in rerin rokeikei pik mə trasitu ia kimıaha rəmwhen iakokeikei. ¹⁷ Nənə Taetas rerin ragien mə tro narımnari me nəha səməme iahaməni pen tukwe, mətə nari riti mwi, rerin ragien pik mə trasitu ia kimıaha. Nənə nətərigien a səvənhi mə truvehe mətoni kimıaha. ¹⁸ Nənə təhərhi pehe mwi piəvtaha riti mwi ruvehe irau min. İərmama nəha raməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kristo, nakalasia me pam haməgnəgini in tukwe. ¹⁹ Rıpkə mhə nəri əpa nəha, mətə nakalasia me hənərpwi rəginraha ia İərmama nəha mə truvehe kimaha min iahəuvehi mane sə rerımıaha ragien hıəuvei pehe. Kimaha tahəuvehi mane nəha, mhəuvehi mhəuvən, mhəuvei pen m nakalasia me fwe Jerusalem, mhəuvehi utə nəghi İarımənu səkitaha irə, səvai mamhahatən mə rerımaha ragien pik ti nasituien. ²⁰ Kimaha iahamətui amasan ti mane asori i kamo İərmama riti rını ərəha kimaha mə iahənəfo irə ia mane. ²¹ Ro iamınhi irə ti nəri nə mə kimaha iahaməmwur mə taho nəri atukwatukw, mətə rıpkə mhə ia nəmri İarımənu a səkitaha, mətə ia nəmri nərmama me mwi.

²² Nənə təhərhi pehe piəvtaha riti mwi ruvehe irəhar İəmənmi i. İərmama nəha, kimaha iahaməmwur mə təhətə sas irə nəpin rıpik. Nənə ia nəpin me kimaha iahətoni mə rerin

ragien pik mæ trasitu. Nænə tækwækwuni nəha rerin ragien pik mwi mæ trasitu ia nirau, ti nəri nə mæ in rini nipərthienien ia kimiaha. ²³ Kimiaha hiəuvəukurən raka Taetas. In ramo wok pəri kimrau min ti nasituien ia kimiaha. Nænə piəvtaha mi səməmi kroukurirə in, irau iamə mi sə nakalasia me hənərhi irapw irau, nənə irau krauvehi utə nəghi Kristo. ²⁴ Ramasan mæ tiho ramasan ia nirəhar pwəh irəhar mine nakalasia me pam hətoni nokeikeien səkimiaha mæ ro nəri pərthien riti. Pwəh irəha hətoni mæ nəgkiariien səkimaha iahaməni mamhəuvehi utə nəghimiahā irə ro nipərthienien.

9

¹ Trini minuə iapkra i mhə nəkukuə i m kimiaha, ramasan a ti nəri nə mæ hiəuvəukurən raka wok i səvəi nasituien ia nakalasia me fwe Jerusalem. ² Iou iakukurən mæ hiokēikei mæ tihasitu. Iakauvehi utə noien amasan səkimiaha ia nəmri nəkur Masetonia, mani pen ti nirəha mæ ia nuk kurirə kimiaha fwe Akaea hiənərer mwatuk ti nasituen. Nəpin hətoni rerimiahā ragien pik ti nasituen, ro mwi irəha həpik hokēikei mæ tihasitu mwi. ³ Mətə tækwækwuni nəha iakərhi pehe piəvtaha me i mæ irəhar tuharuvehe mharətoni kimiaha mæ kimiaha tihəuvei pen mane me nəha minraha rəmwhen iakuvəni raka tukumiahā. Ro iaminh i irə nəgkiariien səkimaha səvəi nuvehi utəien noien amasan səkimiaha rīpko mhə nəri auər. ⁴ Mətə trini minuə hiəpko mhə, nəpin iakuvehe kimaha nəkur Masetonia nepwin, tuhətoni mæ hiəpko mhə ihi. Noien nəha tro kimaha iahauris ti nəri nə mæ iahəuvəuvehi utə raka kimiaha. Tro kimiaha hiauris mwi məpi raka. ⁵ Ro pen rerik rirhi mæ takaməkeikei mərəs piəvtaha mirəhar mæ irəhar tuharukupwən mharuvehe mharətoni kimiaha nənə mharo sampam ia wok ti nuvei peheien mane sə hiəuvəni raka mæ tihəuvei pen. Mətə iakokeikei mæ mane nəha sə tihəuvei pen ruku pen a ia rerimiahā mæ tihəuvei pen rīpko mhə iərmama riti raməkeikei m kimiaha mæ tihəuvei pen.

Kumwesən ramokeikei iərmama sə rauvei pen nasituien m nərmama ia rerin agien

⁶ Tihəpwəh nenouenouien nəri i. Iərmama sə rəpwei ouih i nuni nari tresi ouih i. Iərmama sə rəpwei rīpik tresi rīpik. ⁷ Kimiaha kuatia kuatia tihaməkeikei mhəuvei pen nəfe hiaməni ia rerimiahā mæ tihəuvei pen. Trini minuə rerim rīpkagien mhə tukwe, rəpwəh namasanien mæ tikuvei pen. Trini minuə ikuvei pen ti nəri nə mæ iərmama riti raməkeikei mik mæ tikuvei pen, rīpkamasan mhə mwi. Iakini iaminh i irə ti nəri nə mæ Kumwesən rokeikei iərmama i rauvei pen ia rerin agien. ⁸ Kumwesən rukurən nəriari peheien namasanien me pam anan m kimiaha mæ ia nəpin me ia narimnari me pam tihəuvehi narimnari me pam səməme hatukwatukw mæ tihaməkeikei mhəuvehi, nənə mhəuvehi rīpik mwi mæ tihauai m nərmama. ⁹ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mæ, "In ruai narimnari me səvənhi rīpik m nərmama nautə səvənraha riwən, nənə noien amasan səvənhi ramarə rerin."

¹⁰ Kumwesən in rauvei pen nuni nari m iərmama sə raməmhu, mauvei pen nəveginien ti nənien. Ia suatuk kuatia a in truvei pehe narimnari rīpik m kimiaha mo rasori mwi mæ kimiaha hiəukurən nasituien ia nərmama nepwin mwi. In tro kwənkwan rīpik sə ruku pen ia noien atukwatukw səkimiaha. ¹¹ Ia narimnari me pam ia nimiruien səkimiaha, Kumwesən truvei pehe namasanien səvənhi m kimiaha mæ kimiaha hiəukurən nəriariien ia nəpin me. Nəpin kimaha tahəuvehi nasituen səkimiaha, mhəuai, mhəuvei pen m nərmama, irəha tuhəni tanak m Kumwesən tukwe.

¹² Wok amasan i sə hiamo tripkasitu əpa mhə ia nakalasia me səməme narimnari me səvənraha riwən, mətə tro nərmama həpik rerinraha ragien, nənə həni tanak m Kumwesən tukwe. ¹³ Ti nəri nə mæ kimiaha hiamo wok amasan i, ro pen hiamo pui noien səkimiaha m nərmama həpik. Irəha tihəuvehi utə nəghi Kumwesən tukwe ti nəri nə mæ kimiaha hiamo pərthien noien səvəi nərmama səməme haməni nipərthienien ia nəgkiariien amasan səvəi Kristo, rerimiahā ragien hiəuvei pen mane asori səkimiaha minraha mine nərmama me. ¹⁴ Irəha tuhəfwaki tukumiahā, nənə mhokēikei kimiaha, ti nəri nə mæ hətoni mæ Kumwesən rinəriari pehe namasanien səvənhi m kimiaha rəpi raka anan mæ tihasitu ia nirəha. ¹⁵ Pwəh səni tanak m Kumwesən ti nəfe in riməuvei pehe m kitaha ramasan pik məpi raka.

10

Pol raməgkiari m nərmama nepwin kamhəni irəha in

¹ Nərmama nepwin haməni mə nəpin kitaha m kimiaha nətərigien səiou reiwiəu, mətə nəpin iakier məpwəh kimiaha, noien sə iakamo m kimiaha riskai pik. Mətə iou Pol, iakokeikei mæ takini nari riti tukumiahā i. Kristo, in nətərigien səvənhi reiwiəu. In

iærmama riti noien sævænhi ramasan mímæru. Ia noien a mwi nêha ² iakamæres kimiaha mæ tihō noien sækimīaha ratukwatukw mæ næþin iakuvehe, iakæpwæh nægkiari skaiien m kimiaha. Mætə iakukuræn amasan mæ takægkiari skai m nærmama me nepwīn sëmæme haməni mæ iahamesi pen noien sævəi tīprənə i. ³ Nīpærhienien, kimaha iahamarə ia tīprənə i, mætə iahamaruagən, mhəpkesi pen mhə noien kamaruagən irə sævəi tīprənə i. ⁴ Iakani iamīnhi irə ti næri nə mæ narimnari me sækimaha iahamærer irə mamharuagən rīpko mhə narimnari me sævəi tīprənə i, mætə həkai ia niskaiien sævəi Kumwesən. Ia narimnari me nêha kimaha iahaməuvehi irapw kwopun skai me kamærkwafə ikin. Iahaməuvehi irapw mwi nægkiariien eikuə me ⁵ mine nægkiariien ærpwi me sëmæme hamənise nærmama ti nukurənien Kumwesən. Iahamaruagən ia nətærigien me pam sævəi nærmama, mamho irəha həuvehe mhō nəkwei Kristo. ⁶ Næþin kimiaha tihamo nəkwei Kristo ia narimnari me pam, kimaha tahamærer mwatuk ti nəkoui atukwatukwien kimiaha trīni minuə hio mwi noien ærəha me.

⁷ Kimiaha hiaməkiri nari mamhesi pen a næfe hiamətoni iruə, mætə tihaməkeikei mhəukurən næri i. Trīni minuə iærmama riti rukurən pærhien mæ in iærmama sævəi Kristo, nêha in trətætīg amasan mwi mæ kimaha mwi nærmama sævəi Kristo iahəmwhen irə. ⁸ Næri auər a mæ iakamægkiari mamærpwi iou kwopti ti nasorīien sə Iærimənu səkītaha rīməuvei pehe miou, mætə ko iapkauris mhə tukwe. Rīməuvei pehe nasorīien nêha miou mæ takuvrhəkin kimiaha hiəuvehe mhəutə, mætə rīpkuvei pehe mhə nasorīien nêha miou mæ takuvehi irapw kimiaha. ⁹ Iakæpwəh nokeikeiien mæ kimiaha tihətə mæ iakamrai nəkukuə me i mæ kimiaha tihəhekir. ¹⁰ Iakani iamīnhi irə ti næri nə mæ nærmama nepwīn haməni iou mæ, “Nəkukuə sævənhi rīskai nari. ¹³ Mætə kimaha ramavən kītaha min, rīpko mhə in iæmə sikai riti, nənə nægkiariien sævənhi ro næri auər a irə.” ¹¹ Pwəh nærmama sə ro me iamīnha irə həkurən næri i. Næfe kimaha iahamərai ia nəkukuə næþin iahamarə isipwīn, tahamo rəmwhen næþin samarə pəri.

¹² Rəknekin tukumaha ko iahəpkærer mhə kimaha nærmama me nêha sëmæme haməgnəgīni atukw a irəha. Rəknekin mwi tukumaha ko iahəpkətə əmwhen mhə kimaha mīnraha. Nærmama me nêha hamətə əmwhen irəha me mamhəkiri irəha me mæ sin in iæmə asori mīne sin rīpko mhə in iæmə asori. Mætə næþin kamho iamīnha irə ramahatən pen mæ həkukurən mhə nari. ¹³ Mætə kimaha tahəpkægkiari ærpwi mhə mæpi raka nari. Kimaha tahəgkiari ærpwi əpa ti wok sə Kumwesən rīməuvei pehe m kimaha. Wok i kimaha iahamo rīneste raka mwi kimiaha. ¹⁴ Ro pen kimaha iahəukurən nægkiari ærpwīien. Næþin iahamo iamīnhi irə, iahəpwəh næpi rakaiien wok sækimaha, ti næri nə mæ kimaha nə nærmama iahaməkupwən mhəuvehi nægkiariien amasan sævəi Kristo mhəuvehe tukumiaha. ¹⁵ Kimaha iahəpkægkiari ærpwi mhə ti wok sə iærməpə rino, mætə iahamægkiari ærpwi a ia wok sə Kumwesən rīnəmri pehe m kimaha. Kimaha iahəkeikei mæ nahatətaien sækimīaha truvehe masori, ro pen wok sækimaha ia rerimīaha truvehe masori mwi, ¹⁶ mo kimaha iahəukurən nəvisaiien nægkiariien amasan sævəi Kristo ia tənə me ia kwopun sækimīaha mevən evən mwi. Ia noien nêha kimaha iahəpko mhə wok ia kwopun riti sə iærmama riti rino raka wok ikin, nənə mhəpkægkiari ærpwi mhə ti wok sævəi iærməpə. ¹⁷ Mætə Nəkukuə Ikinan rani mæ,

“Pwəh iærmama sə ramægkiari ærpwi,

trægkiari ærpwi a ia narimnari me sëmæme Iærimənu səkītaha rino.”

¹⁸ Iakani iamīnhi irə ti næri nə mæ kīpkəsēni mhə iærmama sə raməgnəgīni atukw a in, mætə kaməsēni iærmama sə Iærimənu səkītaha raməgnəgīni in.

11

Pol ramægkiari ia nærmama nepwīn komhə irəha aposol pærhien me sævəi Kristo

¹ Iakokeikei mæ tihəpwəh nəpouien iou pwəh iakini narmærīien səiou kwopti m kimiaha. Hətæg iou mhəpwəh nəpouien. ² Rerik ramevən pik ia kimiaha mæpwəh nokeikeiien mæ tihəkuriə iærməpə. Noien nêha səiou raku pen ti Kumwesən. Iakani iamīnhi irə ti næri nə iakimərfi kimiaha mæ tihesi pen iærman kuatia a in nə Kristo. Iakino iamīnha irə mæ takuvei pen kimiaha min hiəmwhen ia prən vi riti rəmher ramreirei ihi iærman. ³ Mætə iakamhekir kimiaha kamo hiəmwhen ia If, prən nêha sə snek rīneikuə irə ia nægkiariien əsien sævənhi. Iakamhekir mæ kamo iærmama riti rivi pen nətægigien sækimīaha ia kwopun əpə nənə hiəpwəh nokeikeiien i ratukwatukw məmher sə hīamo m Kristo. ⁴ Iakani iamīnhi irə ti næri nə mæ rerimīaha ragien a hīaməsēni nærmama nepwīn kamhəuvehe mamhəvisau

m kímiaha Iesu riti sə ropə ia Iesu i kímaha iahaməni irapw. Rerímiaha ragien a hiaməsəni irəha kámhəuvei pehe m kímiaha nənimwīn riti uə nəgkiariien amasan riti sə ropə ia Nənimwīn i mine nəgkiariien amasan i kímiaha hiəuvəuvehi raka tukumaha. ⁵ Nərmama me nəha kámhəuvehe tukumiaha, kímiaha hiaməni mə irəha “apósol asori me,” məta ia nətərigien səiou iapkətoni mhə mə irəha hasori mhəpi raka iou. ⁶ Rosi kípkehətən amasan mhə iou ia nəgkiariien, mətə iakukurən amasan nukune nəgkiariien amasan. Kímaha iahənahətən kímiaha ia nəri nəha ia noien me pam nəpin rípik.

⁷ Nəpin iakinani irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m kímiaha, iapko mhə mə tihərəku iou tukwe. Iou iakuvehi irapw atukw a iou ti nuvehi utsien kímiaha. Nənə rəfo? Noien nəha in noien ərəha riti? Rekəm! ⁸ Nəpin iakinamo wok kítaha m kímiaha, nakalasia me ia kwopun əpə me kámhərəku iou. Ipaka rəmwən mə iakamakres mīnraha ti nasituien ia kímiaha. ⁹ Nənə nəpin iakamarə kítaha m kímiaha, nari riti səiou riwən, iapkəres mhə iərmama riti ti nasituien ti nəri nə mə piəvtaha me səməme haməuku pen ia Masetonia haməpeki pehe səiou me narimnari səməme haiwən. Ro pen iapkəres mhə nari riti tukumiaha, nənə mīpkuvei pehe mhə wok sikai m kímiaha ti nətoniien iou, nənə takamo iamīnha irə ia nəpin me. ¹⁰ Iou iakamərpwi iou ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan kípkehərəku mhə iou irə. Rəmwən ia nīpərhienien səvəi Kristo ramarə ia nīrak, iakani pərhien mə iou tapko əpəiti mhə mwi ia kwopun riti ia profens Akaea. ¹¹ Rəfo iakəpwəh nəresien nari riti tukumiaha? Ti nəri nə mə iapkokeikei mhə kímiaha? Rekəm! Kumwesən rukurən mə iakokeikei kímiaha. ¹² Ia noien i sə iakamo takaripin mamə nəha təkwtəkwuni mə trīnise nəgkiariien səvəi nərmama me nəha səməme haməfiəutə ia nīrəha mə irəha aposol me. Iakokeikei mə tako rəknekin ti nīrəha ti nīniien mə kámho wok ia noien i kímaha iahamo wok irə. ¹³ Nərmama me iamīnha irə, irəha aposol eikuə me. Hameikuə ia nərmama ia wok səvənraha, mamhəuvsini noien səvənraha ti noien mə nərmama tuhətoni mə irəha həmwən ia aposol me səvəi Kristo. ¹⁴ Mətə nənimetaha trəpwəh nieriien ia noien nəha. Nəri auər a mə Setan, mətə rukurən nuvsiniien noien səvənhi ti noien mə nərmama tuhətoni mə in rəmwən ia agelo riti səvəi nukuraanien. ¹⁵ Ro pen rípko mhə nari riti sə nənimetaha trier tukwe trīni minuə iotukwininari me səvəi Setan həuvsini noien səvənraha mə tuho nərmama hətəni irəha rəmwən mə irəha iotukwininari me səvəi noien atukwatukw. Nəpin sampam səvənraha tuhəuvehi nərpwīnien tresi pen a noien me səvənraha.

Pol raməgkiari ərpwi ti nəmisəien me səvənhi

¹⁶ Iaksmwatuk mwi. Pwəh iərmama riti riwən rerin rirhi mə iou iakamarməri. Mətə trīni minuə rerímiaha rirhi iamīnha irə, nənə hiəsəni iou pwəh iako noien səvəi narməriien kwopri, nənə məgkiari ərpwi kwopri. ¹⁷ Nəgkiariien i səiou, iərmənu səkitaha rípki pehe mhə miou mə takini. Mətə iakaməgkiari a rəmwən ia iarməri riti. ¹⁸ Nərmama həpik haməfiəutə ia nīrəha ti noien me səvəi tīprənə, nənə ro iamīnhi irə, iou mwi takəgkiari ərpwi. ¹⁹ Rerímiaha rirhi mə hiəukurən amasan nari, nənə ro pen hiaməsəni a nərmama me səməme hamarməri. ²⁰ Nəri auər a mə nərmama me nəha həkwi kímiaha mə tiho nəkwənraha, uə haməkres m kímiaha, uə haməuəsi kímiaha rəmwən ia kwənkru, uə haməuvehi utə irəha ia nənimemīaha, uə haməpwi nənimemīaha, mətə rerímiaha ragien a ti nəseniien irəha ho iamīnha irə. ²¹ Iou iakamauris ti nīniien mə kímaha niskaiien səkimaha riwən ko iahəpko mhə noien me nəha ia kímiaha.

Iakaməgkiari rəmwən ia iarməri riti, mətə nəfe nəghin sə nərmama me nəha hokeikei mə tuhəfiəutə irəha tukwe, iou mwi takəgkiari ərpwi tukwe. ²² Irəha nəkur Hipru? Iou mwi. Irəha nəkur Isrel? Iou mwi. Irəha kwənəkwus me səvəi Epraham? Iou mwi. ²³ Irəha iotukwininari me səvəi Kristo? Iou mwi, mətə iou iakəpi raka irəha. Rosi iakaməgkiari rəmwən ia iarməri riti, mətə iakino pik wok məpi raka irəha. Nənə kuvei pen iou ia kalapus nəpin rípik rəpi raka irəha. Kərisi iou rəpi raka irəha. Nənə ipaka iakemhə nəpin rípik. ²⁴ Nəpin krirum nəkur Isrel hərisi iou m toti-naen. ²⁵ Nəpin kahar nəkur Rom həuəsi iou ia kwərgi nei. Nəpin riti kəkwi iou ia kəruətərei. Nəpin kahar iakəvən ia nitətə nənə nitətə rəmwənimw. Nəpin riti iakəiai fwe ia təmwei təsi nəpin pekīn riti ia nəpin mīne ia ran. ²⁶ Nəpin me pam iakamavən ti noien wok səiou, maməsiari ti iapiwən asori me ia nəkwətənə me, nənə mamarə ia kwopun ərəha ikin imwei rakres me, mīne ia kwopun ərəha ikin imwei nəkur imwak me nəkur Isrel, mīne ia kwopun ərəha ikin imwei nərmama rípko mhə irəha nəkur Isrel, mīne ia kwopun ərəha ikin ia taon asori, mīne ia kwopun ərəha ikin ia kwopun akwesakwes ikin, mīne ia kwopun ərəha ikin fwe ia tasi, mīne ia kwopun ərəha ikin imwei

11:5: 1Kor 15:10, 2Kor 12:11, Kal 2:6 **11:6:** 1Kor 2:1,13, Efes 3:4 **11:7:** 1Kor 9:12,18 **11:8:** Fil 4:15-18
11:9: 2Kor 12:13 **11:10:** 1Kor 9:15 **11:13:** 2Kor 2:17, Fil 3:2 **11:16:** 2Kor 12:6 **11:21:** Fil 3:5 **11:23:**
Wok Me 16:23, 1Kor 15:10 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wok Me 16:22, 14:19 **11:26:** Wok Me 9:23, 14:5

nærmama sëmæme hamæni mæ iou me nepwin næha iræha, mætæ hameikua. ²⁷ Iakinowok pik misese, nænæ næpin ripik iapkapri mhæ ia næpin. Næpin me nepwin nukumhæ rahi iou, nænæ iakækwakwa. Næpin ripik næveginien sènak riwæn. Nænæ næpin ripik iakamækure tinari me sèiou ripkamwhen mhæ ti nækwieilien. ²⁸ Narimnari nepwin mwi sëmæme iapkini mhæ, mætæ riti ia niræha in i ia næpin me rerik ramrhi pik nakalasia me ia kwopun me, iakamregi ramwhen ia næri pam riti iakamævrani. ²⁹ Næpin iarmama riti ripkiskai mhæ, nænæ iou mwi iakamregi mæ iapkiskai mhæ. Næpin ko iærmama riti rimwei ia næræhæien, nænæ rerik ramæmisæ pik tukwe.

³⁰ Iou takamækeikei mægkiari ærpwi, mætæ takægkiari ærpwi a ti narimnari me sëmæme kamhahatæn pen mæ niskaiien sèiou riwæn. ³¹ Kumwesæn i in Kumwesæn mine Tata sævai Iesu Iærimænu sækitaha sæ kamægnægini in ia næpin me ia nuk nuk me, in rukuræn mæ iou iapkeikua mhæ. ³² Fwe taon næha Tamaskes iæmæ asori sæ ramara tegin Kig Aretas rokeikei mæ trækwtæmhiri iou. Ræmri naruaogæn me sævænhi ia kwæruæ asori sævai taon mæ tuhækwætæmhiri iou mhæuveni puvmimwæ iou ia kalapus. ³³ Mætæ kimævai pen iou ia tænaripw asori riti krukwi pen nækwus iræ kuvei pen ia ruei næpai riti, næpai sæ ramærer kuraukurau ia taon næha, karaka mærmæru ia nækwus reiwaiu, nænæ iakap iæmæ asori næha ræpwæh nækwætæmhiriien iou.

12

Pol ramægkiari ia vison me sëmæme Kumwesæn rinariari pen min

¹ Takamækeikei mægkiari ærpwi næri auær a mæ noien næha ko ripko mhæ nari riti ramasan. Mætæ takamækeikei mævæn mini vison me nepwin mine narimnari me nepwin Iærimænu sækitaha rino pui miou. ² Iakukuræn iærman riti sæ rimæni nipærhienien ia Kristo.^a Nuk fotin rukurau raka, Kumwesæn rimæuvehi in mævæn fwe irænhæ ia neiai næha sæ ro kahar iræ. Iakreirei mæ revæn ia nipwran uæ nænimwæn rier ia nipwran mævæn, Kumwesæn æpa rukuræn. ³ Iakini mwi mæ iakreirei mæ revæn ia nipwran uæ nænimwæn rier ia nipwran mævæn, Kumwesæn æpa rukuræn. Mætæ iakukuræn mæ iæmæ næha, ⁴ Kumwesæn rimæuvehi utæ revæn fwe kwopun næha Parataes, nænæ in rimæregi nægkiariien afafa me sëmæme iærmama riereirei niiniien. ⁵ Iou takægkiari ærpwi ti sæ ro iaminhæ iræ, mætæ tapkægkiari ærpwi mhæ tukw iou atukw. Narimnari me sëmæme kamhahatæn pen mæ niskaiien sèiou riwæn, iræha æpa næ takægkiari ærpwi tukwe. ⁶ Mætæ ræfo? Trini minuæ iakokeikei mæ takægkiari ærpwi, komhæ iou iærmama riti iakamarmæri, ti næri næ mæ nægkiariien sæ iakani ro nipærhienien. Mætæ iapkægkiari ærpwi mhæ iaminhæ iræ ti næri næ mæ iakæpwæh nokeikeilien mæ iærmama riti truvehi utæ iou irænhæ næpi raka næri sæ ratukwatukw. Iakokeikei mæ trættoni iou ramwhen ia næfe tako uæ takini.

⁷ Vison me næha Iærimænu rino pui miou ripik.^b Ti niniseien iou mæ takæpwæh næflætæien iou ia vison me næha iakinættoni, kuvei pehe nari riti miou ramwhen ia tæsi nimirhi riti ramæpi nipwrak, mæmwhen mwi ia iæremhæ riti ruku pen ti Setan mamæ næmisæien miou. Kuvei pehe næri næha miou mæ takæpwæh næflætæien iou ia narimnari me næha Iærimænu sækitaha rino pui miou. ⁸ Iakinæres Iærimænu sækitaha m kahar mæ truvehi raka næri næha pwæh ræpwæh noien næmisæien miou. ⁹ Mætæ Iærimænu rini pehe tukw iou i mæ, "Namasanien sèiou rinæmwhen raka trasitu ia niram. Næpin niskaiien sæim riwæn, niskaiien sèiou truvehe masori ia niram." Ro pen rerik ramægien mæ takægkiari ærpwi ia nimiruuien sèiou sæ niskaiien riwæn iræ, mæ niskaiien sævai Kristo traræ ia nimiruuien sèiou. ¹⁰ Ro pen iou rerik ramægien a ia næpouien me, nini æræhæien me, næpin skai me, nometæien me, mine næræhæien me nepwin mwi sëmæme kamo ia nirak ti næri næ mæ iou iærmama riti sævai Kristo. Rerik ramægien a ti næri næ mæ næpin niskaiien sèiou riwæn, nænæ næpin næha in næha iakauvehi niskaiien.

Pol ramægkiari skai m nækur Korin

¹¹ Tækwætækwuni iakamægkiari iakæmwhen ia iærmama riti ramarmæri, mætæ kimiaha hianækeikei miou ti noien iaminhæ iræ ti næri næ mæ ratukwatukw mæ tihægnægini iou, mætæ hianæpwæh noien. Rosi iou iæmæ auær a, mætæ aposol me næha sëmæme hiamæni mæ iræha hasori, iou iapkættoni anan mhæ mæ iræha hasori anan ia nirak. ¹² Næpin iakinamaræ kitaha m kimiaha, iakamo nimtætien me sëmæme kamhahatæn mæ iou aposol pærhien riti. Iakinamo nimtætien me, mine narimnari me sëmæme nærmama hættoni nimenenraha rier. Iakinamo narimnari me nepwin mwi ia niskaiien sævai Kumwesæn ia rerimiahæ, nænæ mo nætægien

11:27: 1Kor 4:11, 2Kor 6:5 **11:28:** Wok Me 20:18-21,31 **11:29:** 1Kor 9:22 **11:30:** 2Kor 12:5 **11:31:** 2Kor 1:23 **11:32:** Wok Me 9:23-25 **a 12:2:** Ia kwopun i Pol ramægkiari ia iærman riti, mætæ iærman næ in næ Pol. **12:5:** 2Kor 11:30 **12:6:** 1Kor 10:8, 1Kor 11:16 **12:7:** Job 2:6 **b 12:7:** Narimnari me i Pol ramægkiari iræ Kumwesæn rino pui pen min ia vison me rættoni fwe ia neiai sæ ro kahar iræ. **12:9:** Fil 4:11-13 **12:11:** 2Kor 11:5
12:12: Rom 15:19

saiou rəpəwəmwis. ¹³Noien amasan sə iakino m kimiaha rəmwən a iakino m nakalasia me pam, mətə nari kuatia ropə in nə iapəkəres mhə mane tukumiaha. Mə noien nəha rərəha enouenou ia nərəhaien səiou.

¹⁴Təkwtəkwni iakaməger mwatuk mə takuvehe məti pehe kimiaha səro kahar irə. Nənə tapkəres mhə mane tukumiaha, ti nəri nə mə iakəpəwəh nokeikeien nautə səkimiaha, mətə iakokeikei a kimiaha. Həregi ro. Ripko mhə wok səvəi nəkwərhakwərha me mə tuhəmri karen mane sə trasitu ia tata mine mama səvənraha kurirə. Mətə wok səvəi tata mine mama irau tro iamihə irə rasitu ia nəkwərhakwərha me səvənrau. ¹⁵Ro pen rerik ramagien mə takuvei pehe pam narimnari me səiou m kimiaha, nənə muvei pen mwi nimiruien səiou tukumiaha. Nokeikeien səiou rasori tukumiaha, mətə səkimiaha rouihi a tukw iou. Noien nəha rəpəwəh natukwatukwien! ¹⁶Kimiaha hiəukurən mə nipərhiēnien iou iapəkəres mhə mane m kimiaha, mətə rosi kimiaha nepwin hiaməni mə iakino noien ikou me, muvehi kimiaha ia neikuəien me rəmwən ia kwənkru. ¹⁷Rəfo? Iakakres m kimiaha ia nərmama me nəha iakinərhi pehe irəha həuwehe tukumiaha? Rekəm! ¹⁸Iakinəres Taetas mə truvehe mətoni kimiaha, nənə mərhi pehe piəvtaha riti irau min. Mətə Taetas nəha in ripkəkres mhə m kimiaha. Kimiaha hiəukurən mə kimrau min irauavən pəri nətərigien səkimrau mine noien kuatia.

¹⁹Rosi rerimiaha rirhi mə ia nəgkiariien me pam nəha kimaha iahaməgkiari m kimiaha, mamhənisə nəgkiariien ərəha me nepwin səməme kamini ia kimaha, mətə rekəm. Ia nəmri Kumwesən kimaha iahaməgkiari, mamhəni rəmwən sə Kristo rokeikei. Nərmama keikei me, narimnari me pam səməme iahamo, mətə iahamo mə tahəuvrəhəkin kimiaha hiəuwehe mhəutə. ²⁰Iakani iamihə irə ti nəri nə mə iakamhekiri mə kamə nəpin takuvehe, takətoni mə hiopə, hiəpko mhə noien sə iakokeikei. Nənə kimiaha mwi tihətoni mə iakopə, iapko mhə noien sə hiokokeikei. Iakamhekiri mə takətoni kimiaha nepwin hiaməvisə, nepwin rerinraha ramrhi ərəha irəha me, nepwin niemaha raməpi irəha, nepwin kamhətərig əpa ti nirəha, nepwin kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, nepwin kamhəni nikare iərmama, nepwin kamhərpwi irəha, mamho əpnəpen noien me. ²¹Iakamhekiri mə kamə nəpin takuvehe mwi Kumwesən səiou ro iou iakauris ia nəmrimiaha. Nənə rerik trərkwəpir iakasək tukumiaha me nepwin səməme hənəmo noien ərəha fwe kupwən, nənə mhəpəwəh nirərigien ia noien ərəha me səvənraha səməme kamho ia nəpin me. Irəha kamho noien me səməme həkemik, irəha nərman mine nipran kamhəiri əpnəpen irəha me, mamho mwi noien ərəha nepwin mwi.

13

Nəgkiariien sə Pol rani ti nəsuəpwirien nakalasia me fwe Korin

¹In i nəvənien səiou səro kahar irə takuvehe mətoni kimiaha. Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nəpin iərmama riti rarukwi pen nəgkiariien ia iərmama riti, iərmama kəru uə kahar tuhaməkeikei mhəni nəgkiariien kuatia, nənə nərmama tuhəukurən mə nəgkiariien nəha karukwi pen ia iərmama nəha ro nipərhiēnien.”

²Iakokeikei mə takini nəgkiariien riti tukumiaha səməme fwe kupwən hiamo noien ərəha, iakokeikei mə takini mwi tukumiaha pam. Iakuvəni raka nəgkiariien i tukumiaha kupwən nəpin iakiməuwehe tukumiaha sə ro kəru irə, nənə təkwtəkwni iakamarə isipwin tukumiaha, mətə iakokeikei mə takini mwi. Trini minuə iakuvehe mətoni mwi kimiaha, mətə kimiaha nepwin hiamo ihi noien ərəha, tako riskai minraha məkoui atukwatukw irəha irə. ³Tako iamihə irə ti nəri nə mə hiamətui nari riti sə tako trahəten pen mə nipərhiēnien i Kristo raməgkiari ramier ia nəgkiariien səiou. Nəfe Kristo ramo m kimiaha ripkərop mhə tukwe, mətə in ramo kamətə niskaiien səvənhi ia kimiaha. ⁴Nipərhiēnien, nəpin kinəru i trini pen in ia nei kamarkuəui, niskaiien səvənhi riwən. Mətə ipwet mine in ramir i niskaiien səvəi Kumwesən. Kimaha niskaiien səkimaha riwən rəmwən mwi ia Kristo fwe kupwən. Mətə nəpin tahəuwehe mhətoni kimiaha, tihətoni mə kimaha iahaməmiru ia niskaiien səvəi Kumwesən rəmwən a ia Kristo ipwet mine.

⁵Ramasan mə kimiaha atukw tihətə amasan kimiaha me, mhəkiri noien səkimiaha, mhətə sas mə hiaməkwtəmhəri pərhiēn noien səvəi nahatətəien uə rekəm. Tihaməkeikei mhəukurən mə Iesu Kristo in fwe ia rerimiaha, mətə mə nahatətəien səkimiaha ro neikuəien i, Kristo in riwən fwe ia rerimiaha. ⁶Nənə rerik ramrhi mə tihətə sas ia kimaha mə nahatətəien səkimaha ripko mhə neikuəien i. ⁷Mətə kimaha iahaməfwaki m Kumwesən mə kimiaha riti triipko mhə nari riti rərəha. Kimaha iahəpkəfwaki mhə iamihə irə mə tuko kəgnəgini kimaha mə wok səkimaha ramasan, rekəm. Mətə iahokeikei mə kimiaha

tiho noien sə ratukwatukw nəri auər a mə ia nətəien səvəi nərmama nepwɪn həni mə wok səkimaha rərəha. ⁸ Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə ko iahəpko mhə nari riti sə rəsisəg nɪpərhiɛnien, mətə iahəukurən a noien nəri sə rauvehi utə nɪpərhiɛnien. ⁹ Nəri auər a mə kamətə kimaha mə nɪskaiɛn səkimaha riwən, mətə mə kimiaha hiəskai rərɪmaha ragien. Ro iamɪnhi irə iahaməfwaki mə tihəuvehe matukwatukw amasan. ¹⁰ Iakamarə isipwɪn tukumiaha mirai nəkukuə i mərhi pehe i tukumiaha. Iako iamɪnha irə mə nəpɪn takuvehe tapko mhə riskai m kimiaha. Iou aposol riti, Kumwesən ruvei pehe nasoriɛn nəha miou mə takuvrhəkin kimiaha hiəuvehe mhəutə, mətə in rɪpkuvei pehe nasoriɛn nəha miou mə takouraha kimiaha hiəwaiu.

Nəgkiariɛn sampam

¹¹ Piak me, in i nəgkiariɛn sampam səiou iakɪni məsəkɪr m kimiaha. Kimiaha tihaməkeikei mheipeni suatuk me səkimiaha, mhəregi nəgkiariɛn səiou, mho nətərigien səkimiaha pwəh ruvehe mo kuation, mharə ia nəmərɪnuɪen, nənə Kumwesən səvəi nokeikeiɛn mine nəmərɪnuɪen tramarə tukumiaha.

¹² Həni ramasan tukumiaha me mhakei m kimiaha me ia nakeiɛn sə rəmher. ¹³ Nərmama me pam səvəi Kumwesən kamhəni pehe ramasan tukumiaha.

¹⁴ Pwəh namasanien səvəi Iesu Kristo Iərɪmənu səkitaha mine nokeikeiɛn səvəi Kumwesən mine no pəriɛn nari səvəi Nənɪmwɪn Ikinan tramarə tukumiaha pam.

Kalesia Nægkiariien sə rani mə nafe i nəkukuə

Pol rimərai nəkukuə i revən ti nakalasia me ia profens riti səvəi Rom kani mə Kalesia. Nakalasia me ia Kalesia nətərigien səvənraha raməvsausini pik ti nahatən eikuə me nəghinraha mə Juteiaisa me. Nahatən eikuə me nəha hani pen ti nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel mə Kumwesən trəpwəh nuvehimiruien irəha. Irəha həni mə nərmmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikei mhesi pen loa səvəi nəkur Isrel rəmwhen ia kuvehi ninhum minraha, mine nənien nari, mine nousəsımwinien ia nəpin səvəi nəveginien asori me səvəi nəkur Isrel. Nahatən eikuə me nəha hani mwi mə Pol ripkuvehi mhə nasorrien səvəi Kumwesən. Ro iaminih irə tuhəpwəh nətərigien in. Ia nukune nəkukuə i Pol riməni pen ti nəkur Kalesia mə nafe nəgkiariien amasan in raməvisau. In rani mwi mə Kumwesən ruvei pen nasorrien min. Ko kirkuvehimiru mhə kitaha trini minuə samesi pen Loa səvəi Moses. Mətə tukuvehimiru kitaha nəpin səni nipərhiendien ia Iesu Kristo. Nahatətəien in nəha suatuk ti nuvehien nimiruien vi. Pol rini mə tsahatətə ia Iesu Kristo, mho nokeikeien, nənə mharə ia Nənimwin Ikinan.

¹ Iou Pol. Iou aposol riti. Nərmmama me həkəkwein mhə iou mə takowok i. Iərmama riti rəpwəh nuvehi utəien iou, mətə Iesu Kristo mine səvənhi Tata Kumwesən sə rino rətui mwi ia nemhəien səvənhi, irau nəha krouvehi utə iou. ² Iou mine piəvmiaha me nepwin kimaha minraha ia kwopun i iahamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe profens nəha Kalesia. ³ Nəfwakiiien səiou mə Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəməriniuien m kimiaha. ⁴ Iesu rinəsəni nimiruien səvənhi memhə ti noien ərəha me səkitaha. In rino iaminih irə mə truvehi raka kitaha ia nitətə ərəha i samarə irə ipwet mine. In remhə mesi pen nəkwai Kumwesən Tata səkitaha. ⁵ Pwəh nəgnəginien revən tukwe ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminih.

Nəgkiariien amasan sə ro nipərhiendien kuatia a

⁶ Iou iakərkərinari ia kimiaha ti nəri nə mə Kumwesən rinəkwein kimiaha mə tihəuvehe mharə tegin namasanien səvəi Kristo, mətə nəpin ouih i rukurau, nənə kimiaha hiəuvei pen təkutamiaha min, mamhəuvən ti nəgkiariien amasan riti mwi. ⁷ Iakini iaminih irə mətə nəgkiariien amasan riti mwi riwən. Nəgkiariien amasan sə ro nipərhiendien kuatia a. Mətə nərmmama nepwin nəha ikin kamho kimiaha hiamhekir pik. Irəha hokeikei mə tūhəuvsini nəgkiariien amasan səvəi Kristo ruvehe nəgkiariien əpə riti. ⁸ Mətə iakani pehe tukumiaha i trini minuə kimaha riti uə əgelo riti sə ruku pen ia neiai trəvisau pehe m kimiaha nəgkiariien amasan riti ropə ia nəgkiariien amasan nəha iahənəvisau raka m kimiaha i, pwəh iərmama nəha revən ia napw. ⁹ Kimaha iahəuvəni raka nəgkiariien i tukumiaha fwe kupwən, nənə təkwtəkwuni takini mwi. Trini minuə iərmama riti raməvisau m kimiaha nəgkiariien amasan riti ropə ia nəgkiariien amasan nəha hiəuvəuvehi raka, pwəh iərmama nəha revən ia napw. ¹⁰ Kimiaha hiaməfətərig irə? Ipwet mine iakaməmwur mə sin trəkwein amasan ia nirak, iərmama uə Kumwesən? Reriməiaha ramrhi mə iakaməmwur ti nafe, mə tako nərmmama rerinraha ragien tukw iou uə? Trini minuə iakaməmwur ihi mə tako nərmmama rerinraha ragien tukw iou ripko mhə iou pərhiien iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kristo.

Pol ramini irapw mə kinəfo irə ruvehe mo aposol riti

¹¹ Piak me, iakokeikei mə kimiaha tihəukurən nəri. Nəgkiariien amasan i iakinəvisau m kimiaha ripko mhə nəvisaiuen səvəi iərmama. ¹² Iapkuvehi mhə ruku pen ti iərmama riti. Iərmama riti ripkahatən mhə iou irə. Mətə iakiməuvehi ia nəpin nəha Iesu Kristo rier pehe tukw iou. ¹³ Kimiaha hiəuvəregi raka noien səiou sə iakinəfo irə kupwən ia nəpin nəha iakinaməfwaki ihi ia nəfwakiiien səvəi nəkur Isrel. Iakinamometə pik nakalasia me səvəi Kumwesən, mamousari mə takouraha irəha. ¹⁴ Ia nəpin nəha iakinəuvehe mamskai ia nəfwakiiien səvəi nəkur Isrel məpi raka iou me nepwin ti nəri nə mə iakamousari pik mamesi pen narəien nəha kaha kupwən me səiou həməuvei pehe. ¹⁵ Mətə Kumwesən sə ruvərfi raka iou fwe ia tipwi mama səiou, in rəkwein iou, ti nəri nə mə rerin ramasan tukw iou. ¹⁶ Nəpin rəkwein iou irə, rerin ragien ti nəsenien iou iakətə Tini mə təkəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi m nərmmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə nəpin

iakətoni Tini, təkwətkwuni a iapkevən mhə ti iərmama riti mə trahatən iou. ¹⁷ Iapkevən mhə fwe Jerusalem mə takatoni nərmama me nəha hamakupwən ia nirak mho irəha aposol me. Mətə iakier mevən fwe tənə nəha Arepia. Kurirə irə iakrərig mwi mevən fwe Tamaskes. ¹⁸ Nəpin nuk kahar rukurau, nənə iakutə pen fwe Jerusalem mə takatoni Pita. Iakuvehi nəfwakiien kəru fwe ikin kimrau min. ¹⁹ Mətə iapkatoni mhə aposol me nepwin mwi, James əpa, piəvi Iərimanu səkitaha. ²⁰ (Nəgkiariien i iakamrai rauvehe tukumiaha ia nəmri Kumwesən iakəpwəh neikuəien irə.) ²¹ Nəpin iakier ia Jerusalem, iakevən fwe ia kwopun me ia profens mi nəha Siria mine Silisia. ²² Ia nəpin nəha, nakalasia me səvai Kristo ia tənə Jutia həpkətə raka mhə iou, mhəreirei ihi iou. ²³ Kamhəregi a nərmama me kamhəvisau iamini mhə, "Iəmə i kupwən ramometə kitaha, təkwətkwuni raməvisau irəpw nahatəien səkitaha sə kupwən rəmousari mə trouraha." ²⁴ Nənə irəha həgnəgini Kumwesən tukwe iou.

2

Pol revən məgkiari irəha aposol me nepwin fwe Jerusalem

¹ Nəpin nuk fotin rukurau, iakutə pen fwe Jerusalem kimrau Panapas. Iakiri mwi Taetas ruvehe kimrahar min. ² Iakutə pen iamini ti nəri nə mə Kumwesən rinahatən raka iou iakinətəni mə takaməkeikei mevən. Nənə iakevən mətəni nəmə asori me səvai nakalasia me. Nəpin kimaha əpa, iakini pen amasan ti nərəha i nəgkiariien amasan səiəu sə iakamini irəpw ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakamo iamini irə ti nəri nə mə iakəpwəh nokeikeien mə narimnari me səməme iakamo mine iakino raka, iakamo auər a. ³ Ia nəpin nəha Taetas kimrau min. Nipərhiien in iəmə Kris, mətə irəha həpwəh niniien mə takaməkeikei kuvehi ninhum min. ⁴ Mətə noien səvai nuvehiien ninhum m iərmama kimaha iahəgkiari irə ti nəri nə mə nərmama me nepwin kamhəkurirə afaha kitaha, mamheikuə mə irəha piəvtaha me. Irəha həuvehe mamhətə afaha kitaha, ti nəri nə mə Iesu Kristo rineivinari ia kitaha. Nənə hokeikei mə tuhətəni mə saməfarə irə. Irəha hənəu tuhəsisəg mwi kitaha ia natuakəmien me səvənraha. ⁵ Mətə kimaha iahəpwəh nəseni ananien irəha mə tuhasori ia kimaha, ti nəri nə mə iahokeikei mə nəgkiariien amasan i sə ro nipərhiien trarə amasan tukumiaha mamevən.

⁶ Ia nəpin nəha, nərmama nepwin fwe ikin kani irəha mə nəmə asori me. (Mə irəha hasori mhəfo pen irə, mətə iakəpwəh nətərig penien irə. Iou iakukurən mə Kumwesən ramo rənəmwhen a ia nərmama me pam.) Nəmə asori me nəha həpwəh niniien nəgkiariien riti mhəripin pen ia nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irəpw i. ⁷ Irəha həpko mhə iamini irə, mətə hətə sas mə Kumwesən nəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia tipage rəgik mə takəvisau irəpw irə rəmevən ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Noien nəha Kumwesən ro miou rəmwhen a mwi sə rino raka m Pita. Pita nəha raməvisau irəpw nəgkiariien amasan səvai Kumwesən rəmevən ti nəkur Isrel. ⁸ Nəmə asori me nəha hətə sas mə Kumwesən ramasitu ia kimrau pəri ia wok mi nəha iarəuo. Ramasitu ia Pita ia wok səvənhi sə in ramo in aposol riti səvai nəkur Isrel, mamasitu mwi ia nirak ia wok səiəu sə iakamo iou aposol riti səvai nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. ⁹ Nənə James, mine Pita, mine Jon, iəmə mirəhar nəha kani irəhar mə pos me səvai nimwəfwaki, nəpin irəhar harənətə Kumwesən ramasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, harosə pehe rəginrahar mwətuk m kimrau Panapas rəmwhen mə kimaha kusen kuatia. Nənə kimaha pam iahəsəni mə tahəuai kimaha me. Kimrau Panapas tarəuevən rouəvisau m nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, nənə irəha tuhəvən mhəvisau m nəkur Isrel. ¹⁰ Mətə nəgkiariien kuatia a həməni pehe tukumrau i mə rərəimrau tramrhi nərmama me nautə səvənraha riwən, iarəuasitu ia nərəha. Mətə nəri nəha iakinətə raka takaməkeikei mo. Rerik rəgien tukwe.

Pol rəgkiari skai m Pita

¹¹ Mətə nəpin Pita ruvehe ia Antiok, iakərer ia nənimen, məgkiari skai min, ti nəri nə mə ramo noien riti rəpwəh nəmwhenien. ¹² Nəpin rimeuvehe vi a ia Antiok, raməni pəri nari irəha piəvtaha me səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel. Mətə kurirə irə James rərhi nərmama nepwin həuvehe. Nəpin həpirəpw, Pita rinaməpwəh nəni pəriien nari irəha nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel, nənə minamərer əpa ia nərəha. In ro iamini irə ti nəri nə mə rehekir nəkur Isrel me nəha səməme kamhəni mə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəvən kuvehi ninhum minraha ti Loa səvai Moses. ¹³ Nənə piəvtaha me nepwin səməme irəha nəkur Isrel həhekir mwi, mhəkurirə ia Pita ia noien nəha ramo. Panapas mwi in rehekir, mukurirə irəha. ¹⁴ Mətə nəpin iakətəni mə irəha həpkəsə pen mhə nəgkiariien amasan sə ro nipərhiienien, iakəgkiari skai m Pita ia nəmrinraha pam. Iakini pen tukwe in mə, "Pita. Ik iəmə Isrel, mətə ikinəpwəh raka narəien səvai

1:18: Jon 1:42, Wok Me 9:26

1:19: Mat 13:55

1:21: Wok Me 9:30

2:1: Wok Me 15:2

2:3: Wok Me 16:3

2:4: Kal 1:7, Kal 5:1,13

2:6: Wok Me 10:34

2:7: Wok Me 22:21

2:9: Jon 1:42

2:10: Wok Me 11:29-30

2:12: Wok Me 11:3

nəkur Isrel, mamarə ia narəien səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Ro iamīnhi irə rəfo təkwətəkwuni ikamərhiərhi nərmama me i ripko mhə irəha nəkur Isrel mə tuhərə ia narəien səvəi nəkur Isrel? ¹⁵ Ia nətūiien səkrau krinouətui pehe iəmə Isrel mi. Ripko mhə krau iərmama mi səvəi kwənəkwas əpə riti sə nəkur Isrel kamhəni mə kwənəkwas səvəi nəkur ərəha me. ¹⁶ Mətə krau krouukurən mə iərmama sə ramesi pen Loa səvəi nəkur Isrel ripkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən, mətə iərmama sə ramahatətə ia Iesu Kristo, in əpə nə ratukwatukw ia nənimen.^a Nətərigien nəha rino mə kitaha mwi nəkur Isrel səni nīpərhiēnien ia Iesu Kristo. Kitaha samahatətə ia Kristo ti nəri nə mə noien iamīnha irə tro kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən. Mətə səpkətigitə mhə ia nesi penien Loa, ti nəri nə mə iərmama riti riwən ko ruvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən nəpin ramesi pen Loa. ¹⁷ Kitaha i nəkur Isrel səuvəuhe raka ti Iesu mə in tro kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən. Mətə mə kitaha sətōni mə kitaha nəkur ərəha rəmwhen ia nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, rəfo irə? Kristo ro kitaha səuvehe nərmama kamho noien ərəha? Rekəm! ¹⁸ Mətə trini minuə iakuvrħakn mwi Loa nəha sə fwe kupwən iakineitehi, noien nəha iakamo ramahatən pen mə pərhiēn iou iərmama sə iakamərui Loa. ¹⁹ Ia nīkaren səvəi Loa, iakuvamhə raka. Loa nəha rousi əpune iou. Nənə ti nəri nə mə iakuvamhə raka ia nīkaren səvəi Loa, iakukurən nīmīruien ia nīkaren səvəi Kumwesən. Rəmwhen mə kīnərui tərini pen iou ia nei kamarkuau kimrau Kristo. ²⁰ Ripko mhə iou iakamərui təkwətəkwuni, mətə Kristo ramīru ia nīrak. Nīmīruien sə iakamarə irə təkwətəkwuni ia tīpənəi i, iakamarə irə, mamahatətə ia Tini Kumwesən. In rokeikei iou memhə tukw iou. ²¹ Ko iapkərarki mhə namasanien i səvəi Kumwesən sə ruvei pehe miou. Trini minuə Loa in suatuk iərmama tresi pen ti nuveheien matukwatukw ia nəmri Kumwesən, ro iamīnhi irə Kristo remhə auər a.”

3

Sin ro nifeifeiien ro nəkur Kalesia hətə wau ia nəgkiariien pərhiēn?

¹ Nəkur Kalesia, kimiaha hiamarməri! Kīnəvisau raka Iesu Kristo m kīmiaha rəmwhen hīənətōni ia nəmriimaha mə remhə ia nei kamarkuau. Mətə nisimə nəha hənə nifeifeiien mhəuvehi raka kimiaha? ² Iakuə takəres nəresien riti tukumiaha i. Fwe kupwən, nəpin hīəuvehe vi a mhəuvehi Nənīmwin Ikinan, hīamo nəfe noien ro Kumwesən ruvei pehe Nənīmwin nəha m kīmiaha? Rosi hīamesi pen Loa səvənhi uə? Kimiaha hīəukurən mə ripko mhə iamīnhi. Mətə kimiaha hīəregi nəgkiariien amasan səvənhi, mhəni nīpərhiēnien irə, ro pen Kumwesən ruvei pehe Nənīmwin səvənhi m kīmiaha. ³ Rəfo kimiaha hiamarməri iamīnhi irə? Fwe kupwən, nəpin hīəuvehe vi a mhahatətə ia Iesu, hīamətigitə ia nīskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan. Mətə rəfo nəha təkwətəkwuni, ko hīəuvehe mhətukwatukw ia nīskaiien atukw səkimiaha? ⁴ Mətə rəfo ia nəmīsəien me hāpik hīəuvəregi raka ti Iesu? Hīaməregi auər a uə? ⁵ Kumwesən sə ruvei pehe Nənīmwin Ikinan m kīmiaha, nənə mamə nīmātien me ia nəmriimaha, in ramo noien me nəha ti nəfe? Ti nəri nə mə hīamesi pen Loa? Rekəm! Mətə in ramo noien me nəha ti nəri nə mə nəpin hīəregi nəgkiariien amasan səvəi Iesu, hīni nīpərhiēnien irə. ⁶ Rerimaha tramrhi Epraham fwe kupwən. Nəkukuə Ikinan rani mə Epraham “rini nīpərhiēnien ia Kumwesən. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamīnhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” ⁷ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəukurən mə nərmama səməme kamhahatətə, irəha nəha nīpwnəti Epraham me. ⁸ Nəkukuə Ikinan ruvni raka fwe kupwən mə Kumwesən trini nərmama i ripko mhə irəha nəkur Isrel mə irəha hatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə kamhahatətə irə. Nəpin noien nəha ripkuvehe mhə ihi, Nəkukuə Ikinan rinəvisau pen nəgkiariien amasan i m Epraham. Rini mə, “Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehi namasanien səiou truku pen ia kwənəkwas səim.” ⁹ Ro iamīnhi irə sətōni mə Kumwesən raməkwein amasan ia nərmama səməme kamhahatətə irə rəmwhen raməkwein amasan ia Epraham ti nəri nə mə Epraham ramahatətə irə. ¹⁰ Mətə nərmama me pam səməme kamhətigitə ia nesi penien Loa mə tro irəha hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, Kumwesən raməkwein ərəha ia nīrəha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien i sə kīmərai pen ia Nəkukuə Ikinan raiui irəha. Rini mə, “Kumwesən trəkwein ərəha ia nərmama me pam həpko mhə narimnari me pam kīmərai pen ia nəkukuə səvəi Loa.” ¹¹ Nənə ruvehe minə nukurənien i ti nərmama mə iərmama riti riwən ko resi pen Loa nənə muvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən. Rino nukurənien i ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi, in truvehi nīmīruien.”

¹² Mətə Loa in ropə ia nahatətəien. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Loa rani mə, “Iərmama

2:16: Wok Me 15:10-11, Rom 3:20-28, Rom 4:5, 11:6, Kal 3:11 **a** **2:16:** Suatuk riti mwi ti nīniēn nəgkiariien nəha ia vas 16 in i mə “Mətə krau krouukurən mə iərmama ripkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən ia nesi penien Loa, mətə nahatətəien ia Iesu Kristo ramo in ratukwatukw ia nənimen.” **2:19:** Rom 7:6 **2:20:** Jon 13:1, Kal 1:4 **3:6:** Rom 4:3 **3:10:** Dut 27:26 **3:11:** Rom 1:17, Kal 2:16 **3:12:** Rom 10:5

sə ramo narimnari me pam naha Loa rani truvehi nimiruien irə.”¹³ Mətə Kristo ruvəfi raka nari ia kitaha. Loa naha ko ripkəkwein əraha mhə mwī ia kitaha, ti nəri nə mə Iesu riməuvehi təmwkītaha, muvehe mo in iərmama sə Kumwesən raməkwein əraha irə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukə İkinan rani mə, “Trini minua kousi əpune iərmama riti nīpwran rəgher ia nei, ramahatan pen mə Kumwesən raməkwein əraha irə.”¹⁴ Mətə təkwəkwuni, ti nəri nə mə Iesu Kristo remhə iamihni, namasanien sə Kumwesən riməuvei pen m Epraham ko ruvehe ti nərmama ripko mhə irəha nəkur İsel. Ti nəri nə mə kitaha samahatə ia Iesu, səukurən nuvehien Nənimwin naha Kumwesən ruvəni raka mə truvei pehe m kitaha.

Promes mine Loa

¹⁵ Piak me, iakuə takini noien riti səkitaha nərmama, mahatən nəri naha iakaməgkiari irə. Nəpin iərmama kəru krourai sun nəgkiariien riti nənə rouərihi nipekə tukwe, rəknekin ti iərmama riti mə trifi nipekə səvənrau, mərihi atukw a səvənhi riti. ¹⁶ Fwe kupwən, Kumwesən rino promises me səvənhi m Epraham mine mwipwini. Kumwesən rəpwəh niniien mə ramo promises me səvənhi m Epraham mine “nimwipwini me.” Nəgkiariien i mə “Nimwipwini me” ramini nərmama həpik. Mətə Kumwesən rini mə ramo promises me səvənhi m Epraham “mine mwipwini.” Nəgkiariien i “mwipwini” ramini iərmama kuatia. Mwipwi Epraham naha Kumwesən rəgkiari irə in nə Kristo. ¹⁷ Nīpwrai nəgkiariien səiou ro iamihni: Fwe kupwən, Kumwesən rino promises riti səvənhi m Epraham, marə mini mwī mə nəgkiariien naha səvənhi traməkəikei mukuə. Nəpin nuk fo-hantret-toti rukurau, nənə Loa ruvehe. Mətə Loa naha ko ripkousi ərəgrəgi mhə promises naha Kumwesən rinəmri raka m Epraham fwe kupwən. ¹⁸ Trini minua kitaha saməuvehi narimnari me sə Kumwesən rauvei pehe ti nəri nə mə samesi pen Loa, noien naha ramahatan pen mə promises naha səvə Kumwesən ruvehe muvəiwən. Nənə ko səpkuvehi mhə narimnari me naha ruku pen ti promises naha. Mətə Epraham ruvehi narimnari me naha Kumwesən riməuvei pen min ti nəri nə mə Kumwesən rino promises mə tro iamihni.

Kumwesən riməuvei pehe Loa ti nəfe?

¹⁹ Ro iamihni irə Kumwesən riməuvei pehe Loa ti nəfe? Ti nəri nə mə nərmama kamho noien əraha me, ro pen in riripin pen Loa ia promises səvənhi, mə Loa tramamak meste mwipwi Epraham sə promises səvənhi rinəgkiari irə truvehe. Nəpin Loa ruvehe irə, nəgelo me həuvei pen m Moses, nənə kimaha iahəuvehi ia rəgi Moses, iəmə sə ramərer ia nimwrhenhi Kumwesən mine kimaha. ²⁰ Mətə iərmama sə ramərer ia nimwrhenhi iərmama kəru iamihna irə mə truvi simwin irau, ripko mhə səvəi iərmama kuatia nə in, mətə Kumwesən in kuatia a.

²¹ Ro iamihni irə kitaha tsəgkiari ia narimnari me i mhəfni irə? Loa səvəi Kumwesən rəraha mətə promises me səvəi Kumwesən hamasan? Rekmə, kitaha ko səpkini mhə iamihni irə. Trini minua Kumwesən riməuvei pehe loa riti sə rukurən nuvei peheien nimiruien, kitaha tsesi pen loa naha nənə mhəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. ²² Mətə ripko mhə iamihni irə. Nəkukə İkinan rani mə noien əraha rəuii nərmama me pam, mərihi tərini irəha. Ro iamihni irə narimnari me pam Kumwesən rino promises mə truvei pehe m kitaha, kitaha səukurən nuvehien ti nəri nə mə səni nīpərhenien ia Iesu Kristo. ²³ Fwe kupwən, nəpin Kristo ripkuvehe mhə ihi mə tsahatətə irə, kitaha samarə tegin Loa səvəi Moses. Loa naha raməkwtəmhiiri kitaha. Rəmwhen mə samarə ia kalapus mamheitenhi mheste Kristo rīpkier pehe tukutaha mə tsahatətə irə. ²⁴ Fwe kupwən, Loa naha rasori ia kitaha, mamətui tukutaha. Sanamarə tegin Loa naha meste Kristo ruvehe. Nənə nəpin Kristo ruvehe, kitaha sahatətə irə mə tsəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. ²⁵ Mətə təkwəkwuni naha, ti nəri nə mə Kristo ruvəuvehe raka, nənə samahatətə irə, səpkarə tegin mhə Loa. ²⁶ İakani iamihni irə ti nəri nə mə kimiaha pam nə nīpwənəti Kumwesən me ti nəri nə mə hiamahatətə ia Iesu Kristo. ²⁷ Kimiaha pam sə hiəno raka paptas mə tihəuvehe mho kuatia kimiaha Kristo, hiəuvəuvehi raka Kristo rəmwhen hiamarkahu karkahu. ²⁸ Nənə təkwəkwuni ripko mhə kimiaha nepwin nəkur İsel mine nepwin ripko mhə nəkur İsel. Ripko mhə kimiaha nepwin nərmama səməme hiamə slef mine nepwin hiəpko mhə slef. Ripko mhə kimiaha nepwin nīpəran mine nepwin nərman. İakini iamihni irə ti nəri nə mə kimiaha pam kuatia a ia Iesu Kristo. ²⁹ Trini minua səvəi Kristo nə kimiaha, nīpwənəti Epraham me nə kimiaha. Kimiaha nə nəkwərəkəwərha me tihəuvehi narimnari amasan me naha Kumwesən rino raka promises mə truvei pen m Epraham.

3:13: Rom 8:3, 2Kor 5:21, Kal 4:5, Dut 21:23 **3:16:** Wok Me 7:5 **3:17:** Eks 12:40 **3:18:** Rom 4:14, 11:6

3:19: Rom 5:20, Wok Me 7:38 **3:21:** Rom 8:2-4 **3:22:** Rom 3:9-19, Rom 11:32 **3:23:** Kal 4:3 **3:24:** Rom 10:4 **3:26:** Jon 1:12 **3:27:** Rom 6:3, 13:14 **3:28:** Rom 10:12, 1Kor 12:13 **3:29:** Rom 4:13

4

Kimiaha nā nipwnāti Kumwesən me

¹ Nipwrai nægkiariien sɔiou ro iamihhi irə. Nəpin iərmama remhə, nautə me pam səvənhi səvai tini. Mətə trini minua tini ramouihhi ihhi, ko in ripkasori mhə ia nautə me nəha, mətə in rəmwhən a ia slef. ² Nəpin ramouihhi ihhi trarə tegin nəmə asori me nepwin. Irəha tuhətui amasan ti nautə səvənhi meste nəpin nəha tata səvənhi riməni. ³ Rəmwhən a mwi ia kitaha. Nəpin sənəməkəwərhakwərha ihhi samarə tegin nənimwin me i irəha nukune noien me səvai tiprənə i. Irəha kamhərimənu ia kitaha səmwhən ia slef me. ⁴ Mətə nəpin atukwatukw nəha Kumwesən riməni ruvehe, nənə in rərhi pehe Tini. Pran riti rərəhi. Rətui pehe, marə tegin Loa səvai Moses, ⁵ mə in trərəku raka səməme kamharə tegin Loa nəha. Kumwesən ro iamihhi irə mə tresi kitaha səuvehe mho nipwnətin me. ⁶ Ti nəri nə mə nipwnətin me i kitaha, rərhi pehe Nənimwin səvai Tini ruvehe mamarə ia reritaha. Ia Nənimwin nəha kitaha saməkwein Kumwesən mə, “Rimimaha, Tata!” ⁷ Ro iamihhi irə ripko mhə kimiaha hiamo ihhi slef ia kimiaha, mətə kimiaha nipwnāti Kumwesən me. Ti nəri nə mə kimiaha nipwnāti Kumwesən me, ro pen Kumwesən truvei pehe m kimiaha narimnari me nəha riməni mə truvei pen m nipwnətin me.

Pol rerin rəpou ti nəkur Kalesia

⁸ Fwe kupwən, nəpin kimiaha hiamreirei Kumwesən, hiəmwhən ia slef me səvai kumwesən eikuə me. ⁹ Mətə təkwtəkwi nəha hiəuvəuvehe mhəuvəkurən raka Kumwesən, uə ramasan mwi iakini mə təkwtəkwi Kumwesən ruvəkurən raka kimiaha. Mətə rəfo hiamrərig mwi ti nənimwin me i irəha nukune narəien kupwən səkimiaha. Irəha nəgsənraha riwən. Ho nəri auər a. Hiəkeikei mə tihəmwhən mwi ia slef me səvənraha uə? ¹⁰ Hiaməsiai nəpin ikinan me, mine məkwə me, mine nuk me. ¹¹ Iakamhekiri tukumiaha. Rosi iakiməmwur auər a ia kimiaha uə? ¹²⁻¹³ Piak me, iakase kimiaha mə tihəməkikei mhəuvehi noien sɔiou. Hətə ro. Iakuvəuvehi raka noien səkimiaha. Kimiaha hiəuvəkurən raka mə fwe kupwən iakiməuvehe tukumiaha ti nəri nə mə nemhəien riti rərə ia nipwrak. Ia nəpin nəha iakiməkupwən məvisau irapw nægkiariien amasan səvai Iesu m kimiaha. Mətə kimiaha hiəpko mhə nəmīsəien miou. ¹⁴ Nipərhiēien nemhəien sɔiou riskai, hiamarkut pik irə, mətə hiəpwəh nəmwəkiiēn iou tukwe, uə hiəpkərhi irapw mhə iou, rekəm. Hiəuvehi puvinmwə pehe iou rəmwhən ia iou agelo riti səvai Kumwesən, uə iou nəha Iesu Kristo. ¹⁵ Ia nəpin nəha reriməha ragien pik. Mətə nagienien nəha səkimiaha ruvəkuk? Iakani pehe tukumiaha i mə pərhiēn fwe kupwən trini minua riməru tukumiaha, hiəpkukmwiri raka a nənimeməiaha mhəuvei pehe miou iakomasan sɔiou irə. ¹⁶ Mətə rəfo nəha təkwtəkwi? Rosi ti nəri nə mə iakamini pehe tukumiaha i nægkiariien pərhiēn hiaməmwəki iou tukwe uə? ¹⁷ Nərmama me nəha kamhəmwur pik tukumiaha, mətə həpko mhə ti nəri amasan riti. Irəha həkikei mə tuhəvi raka kimiaha mə tihəməmwur əpa ti nirəha. ¹⁸ Ramasan mə hiaməmwur ti noien narimnari me, mətə tihəməkikei mhəmwur ti noien amasan. Nægkiariien nəha ro nipərhiēien ia nəpin me, nəri auər a mə samarə kitaha miou uə səpkarə mhə kitaha miou. ¹⁹ Nəkwərəkəwərha me sɔiou. Iakregi iakəmiməisə pik mwi tukumiaha rəmwhən ia pran təkutan raməmisə mə trərəhi iəkunouihhi. Takregi iamihhi meste kimiaha tihəuvehi noien atukwatukw səvai Kristo ia nimiruiēn səkimiaha. ²⁰ Ko ramo kitaha m kimiaha nəha təkwtəkwi, nənə ko iəpkəgkiari skai mhə m kimiaha. Mətə iou iakamarə isipwin, iakreirei mə takəfo masitu ia kimiaha.

Pol rusipekin ia Heka mine Sera

²¹ Kimiaha səməme hiəkeikei mə tiharə tegin Loa səvai Moses, tiho mhəni pehe ro tukw iou i. Hiəuvəregi raka nəfe Loa nəha rani uə rekəm? ²² Kimərai pen iamihhi mə Epraham tini kəru iərman. Pran sə in slef rərəhi riti, nənə pran sə ripko mhə in slef rərəhi riti. ²³ Tini slef rətui rəmwhən ia nəkwərəkəwərha me nepwin a. Mətə tini prən nəha ripko mhə in slef rətui ti nəri nə mə Kumwesən rino promes iamihha irə ia pran nəha. ²⁴ Nægkiariien nəha ro nipərhiēien irə, mətə ramasan mə iakusipekin irə. Prən mi nəha kəru krouəmwhən ia nægkiariēn kəru Kumwesən rinərihi tərini əknekən. Prən nəha Heka rəmwhən ia Loa səvai Moses sə Kumwesən riməuvei pen fwe təkuaer Sinae. Loa nəha ramərəhi nəkwərəkəwərha, mətə irəha slef me. ²⁵ Heka rəmwhən ia təkuaer Sinae fwe Arepia, məmwhən mwi ia taon nəha Jerusalem ipwet mine, ti nəri nə mə taon nəha ro slef irə, nənə nəkwərəkəwərha me səvənhi irəha mwi slef me. ²⁶ Mətə Jerusalem nəha fwe ia neiai rəmwhən ia pran nəha ripko mhə in slef. Nənə in nə mama səkita. ²⁷ Rəmwhən ia nægkiariēn i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə, “Agiēn, pran sə ipkəkəwəhakwən mhə! Əkwein əpwəmwis, magien, pran sə

ipkəmisə raka mhə ti nərhəhien iakunouihī! Nəkwərhakwərha me səvəi prən nəha kinəpwəh in, tuhəpik mhəpi raka nəkwərhakwərha me səvəi prən sə səvənhi fwe iərman.”²⁸ Piak me, kimiaha nə nīpwənəti Kumwesən me. Hiamwhen ia Aesak, iakunouihī sə rinətui ti nəri nə mə Kumwesən rino promes mə tro iamihī.²⁹ Mətə fwe kupwən, iakunouihī nəha Ismael sə rinətui rəmwhen ia nəkwərhakwərha me nepwīn, ramometə iakunouihī nəha Aesak sə rinətui ia niskaiien səvəi Nənimwīn səvəi Kumwesən. Rəmwhen a mwi ipwet mwe.³⁰ Mətə Nəkukua Ikinan raməfni irə? Rani mə, “Ərhi irapw prən nəha in slef irau tini, ti nəri nə mə tini slef nəha ko ripkipeki pəri mhə nautə səvəi tata səvənhi irau tini prən nəha ripko mhə in slef.”³¹ Ro pen, piak me, ripko mhə kitaha nīpwənəti prən nəha in slef, mətə kitaha nīpwənəti prən nəha ripko mhə in slef.

5

¹ Kristo rineivi raka nari ia kitaha. In rino noien nəha mə nari riti trəpwəh nəsisəgien mwi kitaha. Ro iamihī irə kimiaha tihaməkeikei mhərər əknekīn, mhəpwəh nəseniien Loa nəha rəkwətəmhiri kimiaha hiəuvehe mwi mho slef ia kimiaha.

² Həregi ro, iou Pol iakani pehe tukumiaha i, trīni minua hiəsēni kuvehi ninhum m kimiaha ti Loa nəha, nemhəien səvəi Kristo tripkasitu anan mhə ia kimiaha.³ Iakuə takini irapw mwi tukumiaha i. Trīni minua iərman riti rəsēni kuvehi ninhum min ti Loa nəha, in traməkeikei mesi pen pam nəfe Loa nəha rani.⁴ Ik sə ikuə tikesi pen Loa nəha mə tikuvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən, kinərai raka ik. Ikinəpwəh noien kuatia kimirau Kristo, minəpwəh namananiēn səvəi Kumwesən.⁵ Mətə kitaha i saməmri pen əknekīn nətərigien səkitaha ia Kumwesən mə in tro kitaha satukwatukw ia nənim ti nəri nə mə samahatə ia Kristo. Nənimwīn Ikinan ramo kitaha saməskai mə tsameitenhi meste nəri nəha trier irapw.⁶ Nəpin səuvehe mho kuatia kitaha Iesu Kristo, nəri auər a mə iərmana riti kuvehi ninhum min uə ipkuvehi mhə ninhum min. Mətə nəri asori kitaha tsaməkeikei mhahatə ia Iesu, nənə mhokeikei Kumwesən mine nərmana me.⁷ Fwe kupwən, kimiaha hiamaiu amasan. Sin rərər tukuahag kimiaha minise kimiaha mə tihəpwəh nesi penien nəgkiariēn sə ro nīpərhiēniēn?⁸ Noien nəha ripkuku pen mhə ti Kumwesən sə raməkwein kimiaha.⁹ Kimiaha tihaməsiari. “Yis ouihī trəsə bred asori rəsi.”¹⁰ Mətə iou iakətigite ia Iərimənu səkitaha mə nətərigien səkimiaha tripkuvehe mhə mopə ia nətərigien səiou. Iərmana nəha rameikuə ia kimiaha, iou iakreirei mə in sin, mətə Kumwesən trərpwīn noien ərəha səvənhi.¹¹ Piak me, hətərig ro, trīni minua iakaməvisau ihī mə nərmana ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum minraha, rəfo nəkur Isrel kamhometə ihī iou? Trīni minua iakaməvisau ihī nəgkiariēn nəha, ko niemaha ripkəpi mhə irəha. Mətə niemaha raməpi irəha ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nemhəien səvəi Iesu ia nei kamarkuau.¹² Nərmana me nəha saməme kamhəni mə tihaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum m kimiaha ti Loa, iakregi mə ko irəha harai raka mwatuk səvənraha, reriək ragien!

¹³ Piak me, Kumwesən rinəkwein raka kimiaha, mineivi raka nari ia kimiaha. Mətə tihəpwəh ninhiēn iamihī irə mə, “Loa nəha rəpwəh nəkwətəmhiriēn iou, ro pen iakukurən noien narimnari me i noien ərəha səvəi nīpwrak rokeikei.” Kimiaha tihəpwəh ninhiēn iamihī irə, mətə tihaməkeikei mho tukwini nari m kimiaha me, ti nəri nə mə hiokeikei kimiaha me.¹⁴ Nəgkiariēn riti nəha ia Loa səvəi Moses rəuiui loa me pam. In i nəgkiariēn i rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.”¹⁵ Mətə trīni minua hiamahiahi kimiaha me rəmwhen ia kuri me, tihaməsiari kamo hiouraha pam kimiaha me.

Nənimwīn Ikinan mine noien ərəha səvəi nīpwrai iərmana

¹⁶ Mətə iakani pehe tukumiaha i mə tihaməkeikei mhəuvehi niskaiēn səvəi Nənimwīn Ikinan mharə irə. Nəpin hiamo iamihī irə tihəpko mhə narimnari me i noien ərəha səvəi nīpwramiaha rokeikei.¹⁷ Iakani iamihī irə ti nəri nə mə noien ərəha səvəi nīpwrai iərmana rokeikei narimnari me saməme Nənimwīn Ikinan rəpwəh nokeikeiēn. Rəmwhen a mwi Nənimwīn Ikinan rokeikei narimnari me i noien ərəha səvəi nīpwrai iərmana rəpwəh nokeikeiēn. Noien ərəha səvəi nīpwrai iərmana mine Nənimwīn Ikinan irau krouəmwəki irau me. Ro pen rəknekīn tukumiaha mə tiho narimnari me hiokeikei mə tiho.¹⁸ Mətə trīni minua Nənimwīn Ikinan ramiri kimiaha, Loa nəha ko ripkəkwətəmhiri mhə mwi kimiaha.¹⁹ Nərmana me i noien ərəha səvəi nīpwranraha ramiri irəha riməru a ti nətoniēn. Irəha nərman mine nīpran kamhəri əpnəpən irəha me. Irəha kamho noien me nepwīn həkemik mine nəfe nari nətərigien ərəha səvənraha rokeikei.²⁰ Irəha

4:28: Rom 9:7, Kal 3:29 **4:30:** Jen 21:10, Jon 8:35 **4:31:** Kal 3:29 **5:1:** Jon 8:32,36, Kal 2:4, 5:13, Wok Me 15:10 **5:6:** 1Kor 7:19, Kal 6:15 **5:7:** Kal 1:6 **5:9:** 1Kor 5:6 **5:10:** Kal 1:7, 2Kor 11:15 **5:11:** 1Kor 1:23
5:13: 1Tes 2:16 **5:14:** Mat 5:43, Rom 13:9 **5:16:** Rom 8:4, Kal 5:25 **5:17:** Rom 7:15-23, 1Tes 2:11 **5:18:** Rom 6:14, 8:14 **5:19:** 1Kor 6:9-10

kamhəfwaki m nənimwi nari me, mamho nahak, mamhəmwəki irəha me, mamhəvisə. Rerinraha ramrhi ərəha irəha me. Niemaha raməpi irəha. Irəha kamhəfiəutə ia nirəha me, mamho nərmama həmwəki irəha me mhərai narəien səvənraha. ²¹ Rerinraha ramakres. Irəha kamhənimwi nənimwiiien skai mamhakonə irə, mamho lafet ərəha me, mamho mwi narimnari me nepwin iaminihi. Iou takini pehe tukumiaha i nəgkiariien i iakuvəni raka fwe kupwən. Nərmama səməme kamho noien iaminiha irə tuhəpwəh nuvnimwəien ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ²² Mətə nərmama səməme Nənimwin Ikinan ramiri irəha həkua kwənkwanraha sə ramasan me i. Irəha hokeikei nərmama. Rerinraha ragien. Irəha kamharə ia nəməriniuien, mamho nətərigien səvənraha rəpwəmwis. Rerinraha ramasan ti nərmama. Irəha kamho noien amasan. Ia nəpin me irəha kamhəkəwtəmhiri əknekin nəgkiariien səvənraha mine nəfe hənī mə tuho. ²³ Noien səvənraha ramasan məpou. Irəha kamhakouī atukw a irəha mə tuhəpko mhə noien ərəha. Loa riti riwən raməsīsəg kimiaha mə tihəpwəh noien iaminiha irə. ²⁴ Nərmama me səvəi Iesu Kristo rəmwhen mə hənəruī tərini pen raka noien ərəha səvəi nīpwranraha mine narimnari me naha noien ərəha naha rokeikei pik ia nei kamarkuauī. ²⁵ Nənimwin Ikinan rauvei pehe nimiruien vi m kitaha. Ro iaminihi irə pwəh səkurirə Nənimwin naha. ²⁶ Rərəha mə saməfiəutə ia kitaha me, uə samo niemaha m kitaha me, uə reritaha ramakres narimnari me səkitaha me.

6

Kimiaha tihāsitu ia kimiaha me

¹ Piak me, trini minuə kimiaha riti rimwei ia nərəhəien, kimiaha səməme hiəuvəskai ia Nənimwin Ikinan tihaməkeikei mhəiri məru in, pwəh rirərig mwi ti suatuk amasan. Mətə tihaməsiari kamo kimiaha mwi tihəregi noien ərəha ruvi nətərigien səkimiaha mo kimiaha hiəuweī. ² Tihāsitu ia kimiaha me mhəvrani nari pəmpəm me səkimiaha me. Noien naha tiho nənə mhesi pen nəkwai Kristo. ³ Rərəha mə iərmama auər a riti rerin tramrhi atukw a in, mamini iaminihi irə mə, “Eh, iou iərmama riti.” Iərmama sə ramo noien naha rameikuə atukw a irə. ⁴ Iərmama riti traməkeikei mətə sas əpa ia wok səvənhi mə rəmwhen. Mə wok səvənhi ramasan, rukurən nəfiəutə atukwien in ti səvənhi əpa wok. Mətə rərəha raməfiəutə atukw a in ti wok səvəi iərməpə. ⁵ Iakini iaminihi ti nəri nə mə nərmama kuatia kuatia tuhaməkeikei mhətui amasan ti səvənraha wok. ⁶ Iərmama sə kamahatan in ia nəgkiariien səvəi Kumwesən, nəpin ruvehi nari amasan riti, ramasan mə ruvehi pen nīpərən m iahatən səvənhi.

Nəfe nuni nari iərmama trəpwei tresi əpa mwi nukwan

⁷ Kimiaha tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Hiəukurən mə ko hiaris ia Kumwesən? Rəkəm! Nəfe nuni nari iərmama trəpwei tresi əpa mwi nukwan. ⁸ Trini minuə iərmama rəpwei noien ərəha sə nīpwran rokeikei, noien naha səvənhi truvei pen nukwan min, in nə iərmama naha tremhə. Mətə trini minuə iərmama rəpwei noien amasan sə Nənimwin Ikinan rokeikei, Nənimwin Ikinan truvei pen nukwan min, in nə nimiruien rerin. ⁹ Kitaha tsaməkeikei mho noien amasan, mhəpwəh nəpouien irə, ti nəri nə mə tsesi nukwai noien naha samo ia nəpin atukwatukw səvənhi. ¹⁰ Ro iaminihi irə, rino nəpin səvənhi pwəh so noien amasan, mhasitu ia nərmama me pam. Irənhə irə, tsaməkeikei mho iaminihi irə ia nərmama me naha irəha piəvtaha me mine kitirimətaha me ti nəri nə mə irəha mwi kamhahatətə ia Iesu.

Nəgkiariien sampam

¹¹ Hətōni ro nukwai nəkukuə me i həpwinari. Iakrai atukw ia rəgik ia nəkukuə səkimiaha. ¹² Nərmama me naha səməme kamhərhiərhi kimiaha mə tihəuvən kuvəhi ninhum m kimiaha ti Loa səvəi Moses, irəha kamho noien naha mə nəkur Isrel tuhəgnəgini irəha. Irəha həpwəh nokeikeien mə nəkur Isrel tuhomətə irəha, ro pen həpwəh nəvisaiuen nemhəien səvəi Kristo ia nei kamarkuauī. ¹³ Nərmama me naha səməme kuvəvehi raka ninhum minraha ti Loa səvəi Moses, irəha mwi həpwəh nesi penien Loa naha. Mətə hokeikei mə tuhəuvehi ninhum m kimiaha, nənə kurirə irə tuhəfiəutə ia nirəha ia nəmri nəkur Isrel ti noien naha kino ia nīpwramiaha. ¹⁴ Mətə iou takəpwəh nəfiəutəien ia nīrak. Takəfiəutə a ia nei kamarkuauī səvəi Iesu Kristo, Iərimənu səkitaha. Ia nei kamarkuauī naha iakuvamhə raka minəpwəh raka noien me səvəi tīpərənə i. ¹⁵ Ro nəri auər a mə iərmam kuvəhi ninhum min uə kīpkuvəhi mhə ninhum min, mətə nari pərhiem in i mə Kumwesən ro nimiruien səvəi iərmama ruvehe mo sə vi irə. ¹⁶ Nərmama me pam səməme kamhəkurirə nəgkiariien

nəha pwəh nəmərinuien mīne napiien trouarə ti nirəha, pwəh trouarə mwi ti Isrel səvəi Kumwesən.

¹⁷ Iakəpwəh nokeikeiien mə iərmama tro iou iakəmwur mwi. Iakuvəuvehi raka təmwki nousiien ia nīpwrak ti nəri nə mə iou iərmama riti səvəi Iesu.

¹⁸ Piak me, pwəh namasanien səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha tramarə tukumiaha. Ouəh, pwəh ro iaminhi.

Efesas

Nægkiariien sə rani mə nafe i nəkukuə

Ia nuk 60 Pol ramarə ia kalapus fwe taon naha Rom nuk kəru, nənə mirai nəkukuə i revən ti nakalasia me rukurau ia taon naha Efesas. Efesas in taon asori riti. Nægkiariien asori səvai Pol ia nəkukuə i in i mə nəkur Isrel mine narmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuvehe mhəmwhen nīpwrai iərmama kuation ia Kristo. Noien naha ramesi pen nətərigien sə Kumwesən rinamərkwafə irə fwe kupwən. Pol rini mə səuvehe mho kuation ia Iesu Kristo, ro pen tsaməkeikei mhokeikei kitaha me. Pol ramahatən kitaha mə tsaməkeikei mharə ia nokeikeien rəmwhen ia iərman rokeikei səvənhi pran, mine tata mine mama krouokeikei səvənrau iəkunouih, mine slef trokeikei səvənhi iəmə asori. Pol raməgkiari mwi ia nakalasia me. Ripko mhə nousəsəsimwinien əpa səvənraha fwe Efesas, mətə narmama səməme hahatətə ia Iesu Kristo rukurau ia tīprənə i. Pol rini mə Iesu rokeikei kitaha rəmwhen kitaha sokeikei nīpwrataha mine rəmwhen ia iərman rokeikei pran səvənhi. Ia nəkukuə i rusipekin ia nakalasia me mīni mə irəha həmwhen ia nīpwrai Kristo, mhəmwhen ia nīmwə riti sə Kumwesən rəuvrhəkin, mhəmwhen mwi ia pran səvai Kristo.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Iou Pol. Iou aposol riti səvai Iesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei muvehi utə iou mə tako.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha narmama me səvənhi ia taon naha Efesas kimiaha hiamahatətə pərhiən ia Iesu Kristo.

² Nəfwakiien səiou mə Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, trouariari pehe namasanien mine nəmərinuuien m kimiaha.

Kumwesən rəkwein amasan ia kitaha səməme səməuvehe mho kuation kitaha Kristo

³ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvai Iərimənu səkitaha Iesu Kristo. In rinəkwein amasan ia kitaha narmama səməme səməuvehe mho kuation kitaha Kristo, məriari pehe ia nənimwitaha mine narimnari amasan me pam səməme kamhəuku pen ia nitətə ia neiai. ⁴ In ruvərfi raka kitaha fwe tui nəpīn tīprənə ramiwən ihi, mə tsəuvehe mho kuation kitaha Kristo, nənə mhəuvehe mho nəkur ikinan me səvənhi, tsatukwatukw pam ia nənimen. Ti nəri nə mə in rokeikei kitaha, ⁵ in rinəmri əpə raka kitaha fwe tui anan, mə kitaha tsəuvehe mho nīpwənən me ia Iesu Kristo. Noien naha ramesi pen nətərigien amasan səvənhi mine nafe in rokeikei mə tro. ⁶ Kumwesən ro iaminih irə mə tsaməgnəgini in ti namasanien səvənhi sə ramasan məpi raka. In rəriari pehe auər a namasanien naha m kitaha saməuvehi raku pen ti Tini keikei. ⁷ Ti nəri nə mə kitaha səməuvehe mho kuation kitaha min, niten rifi nari ia kitaha, mə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkitaha. Noien naha ramesi pen namasanien səvənhi sə rasori pik anan. ⁸ In rətəgi irapw namasanien naha m kitaha rəpi raka, mə kitaha səukurən mhətə sas ia narimnari me pam. ⁹ In ro pui pehe m kitaha nafe in rinamərkwafə i fwe kupwən mokeikei mə tro. Nəri naha ramesi pen nətərigien amasan səvənhi sə in tro kini nəghi Kristo irə. ¹⁰ Kumwesən tro nəri naha ia nəpīn atukwatukw səvənhi, mousəsəsimwin narimnari me pam ia neiai mine ia tīprənə həuvehe Kristo trasori ia nīrəha.

¹¹ Kumwesən rimərfi kimaha mwi mə kimaha tahəuvehe narmama səvənhi, mho kuation kimaha Kristo. In ro iaminih irə mesi pen nətərigien səvənhi sa in ruvəukurən raka fwe tui anan. In Kumwesən sə ramo narimnari me pam mamesi pen nətərigien səvənhi mine nafe rokeikei mə tro. ¹² Nənə in rokeikei mə kimaha səməme iahəməukupwən mhəmri pen əknekīn nətərigien səkimaha Kristo tahaməkeikei mhəgnəgini in ti nasorien səvənhi. ¹³ Nənə kimiaha mwi hiaməuvehe mho kuation kimiaha min nəpīn hiəregi nəgkiariien pərhiən, nəgkiariien amasan sə Kumwesən rəuvəhimiru kimiaha irə. Ti nəri nə mə kimiaha hīni nīpərhiənien ia Kristo, Kumwesən rəmri pen mak səvənhi ia kimiaha rahatən pen mə kimiaha narmama me səvənhi. Mak nə in nə Nənimwin Ikinan sə Kumwesən riməni mə trivei pehe. ¹⁴ Ti nəri nə mə Nənimwin Ikinan ramarə ia kitaha, nənə, kitaha səukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narimnari amasan me naha in rinəmri karen mə səkitaha. Kitaha tsəuvehi narimnari amasan me naha nəpīn Kumwesən trifi anan nari ia kitaha. Pwəh səgnəgini in ti nasorien səvənhi!

1:1: Rom 1:1,7, 1Kor 1:1, Kol 1:1, Wok Me 18:19-21, Wok Me 19:1 **1:2:** 2Kor 1:2, Kol 1:2 **1:3:** Efes 2:6 **1:4:** Jon 15:16, 17:24, 2Tes 2:13, Efes 5:27, Kol 1:22 **1:5:** Jon 1:12 **1:6:** Mat 3:17, Kol 1:13 **1:7:** Efes 2:7, Kol 1:14,20
1:9: Rom 16:25 **1:10:** Kal 4:4, Kol 1:16,20 **1:11:** Rom 8:28-29 **1:13:** Kol 1:4-6, Efes 4:30 **1:14:** 2Kor 1:22

Nəfwakiiien mine nini viviiien

¹⁵⁻¹⁶ Ro pen, ia nəpin me pam iakani vivi Kumwesən tukumiaha, məpwəh nəpwəhien, ti nəri nə mə iakuvaregi raka kamini nahatətəien səkimiaha ia İərimənu səkitaha İesu, mine nokeikeiien səkimiaha sə ramevən ti nərmama me pam səvənhi. Ia nəpin me pam iakani kimiaha ia nəfwakiiien me səiou, ¹⁷ maməres Kumwesən səvai İərimənu səkitaha İesu Kristo, Tata sə ramasan pik, mə in truvei pehe Nənimwin səvənhi m kimiaha. Nənimwin nəha tro kimiaha hiəukurən nari, mo pui Kumwesən m kimiaha mə tihəukurən amasan in. ¹⁸ İakaməres mə fwe imwə ia rerimiahə nəmrimiahə trukuraan mə tihətə sas nəri nəha Kumwesən rinəkwəin kimiaha tukwe mini mə tihəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə. Tihətə sas mwi ia narimnari amasan me ripik səməme in truvei pen m nərmama me səvənhi, ¹⁹ mine niskaiien səvənhi sə rasori anan ia kitaha nərmama saməni nipərhiien ia Kristo. Niskaiien nəha rəmwhen ia niskaiien asori səvənhi ²⁰ sə in rino Kristo irə rətui mwi ia nemhəien səvənhi, marə mo mwi in rəkure ia nəkare mwatuk ia nitətə ia neiai. ²¹ Kwopun Kristo raməkure ikin in fwe irənhə anan məpi raka pam nənimwin me səməme kamhəuvehi nasoriiien mine nərimənuuien, məpi raka pam nəmə skai me mine nərimənu me. Rəmwhen a mwi nəhag sə Kumwesən riməuvei pen min in irənhə anan məpi raka nəhag me pam səməme kamini. Ripko mhə nəhag me əpa i səməme kamini ia nəpin i ipwet mine mətə nəhag me nəha mwi səməme tukini ia nəpin sə tripkuvehe. ²² Kumwesən rinəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tipage nisui Kristo nənə mo in ruvehe masori ia narimnari me pam. Ro iamnhi irə mə trasitu ia nakalasia me səvənhi. ²³ Nakalasia me nəha irəha nə nipwrai Kristo, Kristo rukuər ia nirəha, nənə ia noien a mwi nəha in rukuər ia narimnari me pam.

2*Kumwesən riməuvehimiru kitaha ia namasanien səvənhi*

¹ Fwe kupwən kimiaha hiəmwhen mə hiəuvamhə raka ti nəri nə mə hiəmərui nəkwai Kumwesən, nənə mamho noien ərəha me. ² Fwe kupwən hiəmavən mamho noien ərəha me nəha, mamhesi pen suatuk səvai tiprənə i, mamhəkurirə iəremhə asori sə ramərimənu ia nənimwin ərəha me ia nimagouagou. In nəha nənimwin sə ramowok nəha təkwətəkwuni ia reri nərmama səməme kamhərui nəkwai Kumwesən. ³ Fwe kupwən kitaha pam səmwhen a ia nirəha. Noien ərəha me reritaha rokeiki pik kamhəiri kitaha samo nəfe nəghin nipwratəha mine nətərigien səkitaha krouokeiki. Ro pen ia noien səkitaha kitaha səmwhen a ia nərmama me pam səməme hamo niemaha raməpi pik Kumwesən. ⁴ Mətə Kumwesən napiien səvənhi rasori. Nokeikeiien rokeiki kitaha irə rasori pik anan, ⁵ mo in ruvei pehe nimiruien m kitaha nəpin səmwhen ia nərmama kamhəuvehe in trukuran noien ərəha me, sətui mwi ia nemhəien kitaha Kristo. (Kumwesən rinəsitu ia kimiaha ia namasanien səvənhi nənə muvehimiru kimiaha.) ⁶ Nənə ia noien nəha sə Kumwesən ro kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha İesu Kristo, in ruvei utə kitaha min, səkure kitaha min ia nitətə ia neiai. ⁷ In rokeiki mə ia nəpin me səməme kamhəuvehe in trukuran noien nərmama hətoni namasanien i səvənhi rasori pik anan irau nokeikeiien krauvehe tukutaha ia İesu Kristo. ⁸ Kumwesən rinəsitu ia kimiaha ia namasanien səvənhi, nənə muvehimiru kimiaha, ti nəri nə mə hiəməni nipərhiien ia Kristo. Narimnari me nəha ripko mhə kimiaha atukw hiəno, mətə rəmwhen ia nari riti sə Kumwesən riməuvei pehe əuər a m kimiaha. ⁹ Ro pen ko iərmama riti ripkəfiəutə atukw mhə in tukwe, ti nəri nə mə ripko mhə kimiaha hiəno narimnari me nəha. ¹⁰ Ro iamnhi irə ti nəri nə mə kitaha nərmama Kumwesən rino wok ia nimiruien səkitaha, mo kitaha səuvehe mho kuatia kitaha İesu Kristo mə kitaha tsamo noien amasan me. Kumwesən rinəppənəpənə raka ia noien amasan me nəha fwe kupwən mə kitaha tsamarə mamho.

Nəkur İsrəl mine nərmama ripko mhə irəha nəkur İsrəl

¹¹ Ro iamnhi irə kimiaha nərmama ripko mhə kimiaha nəkur İsrəl ia nipwramiaha rerimiahə tramrhi narəien kupwən səkimiaha. Nəkur İsrəl kamini irəha mə nərmama kauvehi ninhum minrəha irəha kamhəni ərəha kimiaha ti nəri nə mə kipkuvehi mhə ninhum m kimiaha. Nuvehiiien ninhum nəha iakani kamo ia nipwrai iərmama, nərmama kamho ia rəginrəha. ¹² Kimiaha rerimiahə tramrhi mə fwe kupwən kimiaha hiəmarə Kristo riwən tukumiaha, kimiaha nəkur iruə me, ripko mhə kimiaha nəkur İsrəl, kimiaha nəkur pwispwis me, ko hiəpkuvehi mhə narimnari me səməme Kumwesən rino promises

1:15-16: Kol 1:3-4, 1Tes 1:2 **1:17:** Kol 1:9 **1:18:** Efes 4:4, Kol 1:12 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** 2Kor 13:4, Kol 2:12, Hip 1:3, Kol 1:16, 2:10 **1:22:** Sam 8:6, Mat 28:18 **1:23:** Efes 4:10,15, Rom 12:5, Kol 1:18 **2:1:** Kol 1:21, 2:13 **2:2:** Kol 3:7, Taet 3:3, Jon 12:31, Efes 5:6, 6:12 **2:3:** Kol 3:6 **2:6:** Kol 2:12 **2:7:** Efes 1:7 **2:8:** Jon 4:10, Hip 6:4 **2:9:** 1Kor 1:29-31, 2Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14 **2:11:** Efes 5:8 **2:12:** Kol 1:21, Rom 9:4, 1Tes 4:13

fwe kupwən mə truvei pen m nərmama me səvənhi. Fwe kupwən narsien səkimiaha ia təkure tiprənə i nari amasan riti riwən irə sə tihameitenhi mə truvehe, nənə hiæreirei anan Kumwesən. ¹³ Fwe kupwən kimiaha hiaməuvən isipwīn ti Kumwesən, mətə təkwətəkwuni hiaməuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo, nənə mhəuvehe ipaka ti Kumwesən ia nite Kristo.

¹⁴ Ro iamīnhi irə ti nari nə mə Kristo in nə nəmərīnuien səkitaha in rino kitaha nəkur Isrel mine səməme rīpko mhə kitaha nəkur Isrel səuvehe mho kuatia. Nəpai kino ia kəruətərei sə fwe kupwən ro kitaha saməmwəki kitaha me, rərpifi kitaha səpkuvehe mhə mho kuatia, Kristo rinousi ətestesi nəpai nəha rīmwei ia nemhəien səvənhi. ¹⁵ In ruvehi raka Loa səvəi nəkur Isrel irəha natuakəmīen me irə, mə in rukurən nuvi simwīnien ia nīpwran nəkur Isrel mine nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel krouvehe iərmama vi riti ia nirau. Ia noien nəha in rəmri nəmərīnuien. ¹⁶ Ia nei kamarkuauī in rousəsīmwin kitaha pəri ia nīpwran kuatia, mīpeki kitaha səuvehe ti Kumwesən, mousi əpune noien i saməmwəki kitaha me. ¹⁷ In rīməuvehe məvisau nəgkiariien amasan səvəi nəmərīnuien revən ti nərmama isipwīn ti Kumwesən, nənə məvisau mwi nəgkiariien nəha revən ti nərmama ipaka tukwe. ¹⁸ Nənə ti nari nə mə kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha min, kitaha nəkur Isrel mine səməme rīpko mhə kitaha nəkur Isrel kitaha pam səukurən nuvniwəsien ia Nənīmwin kuatia mhəuvən ti Tata Kumwesən.

¹⁹ Ro iamīnhi irə rīpko mhə kimiaha nəkur iruə me rəmwhen sə fwe kupwən, rīpko mhə kimiaha nərmama pwispwis me, mətə kimiaha hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha nərmama ikinan me səvəi Kumwesən, kimiaha nərmama ia nəkwai nīmwə səvənhi. ²⁰ Kuvrhəkin nīmwə nəha ia təkure nəri sə aposol me mine profet me hənəmri irapw. Iesu Kristo in rəmwhen ia kəruətərei nəha kukupwən kukurei pen ia kona kostat kuvrhəkin nīmwə irə. ²¹ In raməkwətəmhiiri pam nīmwə nəha, mamō nīmwə nəha rautə muvehe mo nīmwə ikinan irə səvəi Iərimənu. ²² Ti nəri nə mə kimiaha hiaməuvehe mho kuatia kimiaha min, in rauvehi mwi kimiaha, mauvrhəkin pen kimiaha ia nīmwə nəha, mə tihəuvehe mhəmwhen ia nīmwə sə Kumwesən ramarə irə ia Nənīmwin.

3

Pol in iərmama sə raməvisau m nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel

¹ Ro iamīnhi irə, iou Pol, iərmama səvəi Iesu Kristo sə iakamarə ia kalapus tukumiaha nərmama rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel, iakaməfwaki tukumiaha.

² Rosi kimiaha hiəuvəregi raka mə Kumwesən rino ramanan miou, muvei pehe wok i miou mə takasitu ia kimiaha. ³ Rəmwhen ia nəgkiariien sə iakuvrai raka, məgkiari ouihi a irə, iakani mə Kumwesən rino pui pehe nari riti miou nari sə fwe kupwən ramərkwafə.

⁴ Nəpīn hiəvsini nəgkiariien nəha, nənə tihəukurən nīpwrai nəgkiariien səiou ia nəgkiariien i raməgkiari ia Kristo, nəgkiariien sə ramərkwafə ⁵ kīpkini irapw mhə ti nīpwnti nərmama me fwe kupwən, mətə təkwətəkwuni Kumwesən rino pui nəgkiariien nəha m aposol ikinan me mine profet me səvənhi. In rino pui pen minraha ia Nənīmwin səvənhi. ⁶ Nəgkiariien nəha ro iamīnhi irə. Nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel həuvəuvehe mhəno kuatia irəha nəkur Isrel nənə tuhəuvehi pəri nautə amasan me səməme Kumwesən rīnəmri karen mə səvəi nərmama me səvənhi. Irəha tuhəuvehi pəri nəfe Kumwesən rino promes irə ia nəgkiariien amasan səvənhi truku pen ia Iesu Kristo.

⁷ Iou iasitu riti sə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi. Noien nəha ramesi pen namananien i Kumwesən ruvei pehe auə a miou ia niskaiien səvənhi. ⁸ Nəri auə a mə iou inhəripw anan ia nərmama me pam səvəi Kumwesən, mətə in ruvei pehe namananien nəha miou mə takəvisau m nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel nautə me səvəi Kristo ko səpkətə pam mhə. ⁹ Takaməkeikei mamō nərmama me pam hətə mhəukurən mə Kumwesən rəfo mo nətərigien səvənhi sə fwe kupwən ramərkwafə rier pehe. Ia nuk nuk me fwe kupwən Kumwesən sə rino narimnari me pam rīnərkwafə nətərigien nəha. ¹⁰ Kumwesən ro iamīnhi irə ti nəri nə mə təkwətəkwuni rokeikei mə tro nənīmwin me səməme kamhəuvehi nasoriien mine nərīmənuien ia nīməgouagou hətōni nukurənien səvənhi. Nukurənien nəha səvənhi suatuk me səvənhi səpəmsəpə. Nənə irəha tuhətōni nukurənien səvənhi nəpīn irəha tuhətōni nakalasia me səvənhi. ¹¹ In i ramesi pen nətərigien səvənhi sə rinarə raka fwe tu nəpīn tiprənə ramiwən ihi, nənə rīməuvehe mo nīpərhienien irə ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. ¹² Ti nəri nə mə kitaha samahatətə irə, kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha min, nənə ro

2:13: Kol 1:20 **2:14:** Aes 9:6, 1Kor 12:13, Kol 2:14 **2:15:** 2Kor 5:17, Kol 1:20,22 **2:16:** Sek 9:10 **2:17:** Aes 57:19 **2:18:** Efeas 3:12 **2:19:** Efeas 3:6, Hip 12:22-23 **2:20:** Mat 16:18, 1Kor 3:11 **2:21:** Efeas 4:15-16, Kol 2:19, 1Kor 3:16 **2:22:** 1Tes 2:5 **3:1:** Efeas 4:1, Fil 1:7,13, Flm 1,9 **3:2:** Kol 1:25 **3:3:** Efeas 1:9-10, Kol 1:26
3:6: Efeas 2:13,16-19 **3:7:** Kol 1:23,25 **3:8:** 1Kor 15:9-10, Kal 1:16, Efeas 1:7 **3:9:** Rom 16:25 **3:10:** Rom 11:33, 1Pit 1:12 **3:12:** Jon 14:6, Rom 5:2, Hip 4:16

iaminhi irə kitaha səukurən nuveheien mhərer ia nəmri Kumwesən mhəpwəh nehekieren. ¹³ Ro pen iakaməres kimiaha mə tihəpwəh noien nətərigien səkimiaha rımwei ia nəmisiəien sə iakamarə irə ia kwopun i. Iakamregi nəmisiəien tukumiaha, nənə nəmisiəien sə iakamarə irə truvehi utə kimiaha.

Pol raməfwaki ti nərmama me səvəi Iesu fwe Efesas

¹⁴ Mətə ia narimnari me nəha səməme iakuvəni raka, iakinimwi nukurhuk mi ia nəmri Tata Kumwesən, ¹⁵ sə in əpa in nukune nahag me səvəi nərmama me pam ia neiai mine takure tivrənə. ¹⁶ In rauvehi nasoriien sə rasori pik. Iakaməres in mə truvei pehe niskaiien m kimiaha tihəuvehi ruku pen ti Nənimwin səvənhi, nənə tro rerimiaha riskai tihərer əknekın. ¹⁷ Iakaməres in mə Kristo tramarə ia rerimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiamahatətə irə. Iakaməres in mə tro nimiruien səkimiaha rərer pen ia noien i səvəi Kristo sə ramokeikei nərmama, rəmwhen mə nuai nei raməkwtəmhiri tivrənə, rəmwhen mə nimwə rəpwit pen əknekın ia tivrənə sə ramərer ikin. ¹⁸ Ro iamınhi irə kimiaha nərmama me pam səvəi Kumwesən tihəukurən amasan nokeikeiien səvəi Kristo, rəmwhenimw pik, məpwəmwis pik, masori pik, mutə pik. ¹⁹ Nokeikeiien nəha səvəi Kristo iərmama ko rıpkukurən pam mhə ti nəri nə mə rəpi raka nukurənien səvəi iərmama. Mətə iakaməfwaki mə tihəukurən amasan nokeikeiien nəha mə Kumwesən rukuər ia rerimiaha ia noien amasan me pam səvənhi.

²⁰ Takwtəkwuni pwəh səuvehi utə nəghi Kumwesən! Ia niskaiien səvənhi sə ramo wok ia reritaha, in rukurən noien narimnari rəpi raka anan narimnari me pam səməme reritaha ramrhi uə səməres in tukwe. ²¹ Pwəh nəgnəginiiien revan tukwe in ia nuk nuk me mıpkə mhə sampam ti namasanien səvənhi kamətə ia nakalasia me mine Iesu Kristo. Ouəh, pwəh ro iamınhi.

4

Nərmama me səvəi Iesu Kristo həuvəuvehe mhəno kuatia

¹ Ro pen iou iərmama sə iakamarə ia kalapus ti lərimənu səkitaha, iakamase kimiaha mə tihaməkeikei mharə ia narəien sə ratukwatukw rəmwhen sə Kumwesən rinəkwein kimiaha mə tiho. ² Tihamarə mamhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha ia nəpin me, mhəpwəh nəfiəutəien kimiaha. Ia nəpin me pam tiho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, mhokeikei kimiaha me, nənə, mhəpwəh nəseniien niemaha rəpi akwauakw kimiaha. ³ Nənimwin Ikinan rino kimiaha hiəuvehe mho kuatia, ro pen tihəmwur mharə ia nəməriniuen nəha sə rukurən noien kimiaha hiəuvehe mho kuatia ia nəpin me. ⁴ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nıpwrai Kristo kuatia a, Nənimwin kuatia a, rəmwhen a mwi nəri kuatia a ramasan hiameitenhi mə truvehe sə Kumwesən rinəkwein kimiaha tukwe. ⁵ Nənə lərimənu kuatia a, nahatətəien kuatia a, paptəes kuatia a, ⁶ Kumwesən səkitaha pam kuatia a, in Tata səkitaha pam. In ramərimənu ia kitaha pam, mamə wok ia nimiruien səkitaha pam, nənə mamarə ia reritaha pam. ⁷ Mətə kitaha kuatia kuatia saməuvehi niskaiien me səpəmsəpə ramesi pen namasanien sə Kristo rinəriari irə m kitaha. ⁸ Rəmwhen ia Nəkukua Ikinan rani mə, "Nəpin in rutə mevən fwe irənhə anan,

nənə miri nərmama səməme ruvehi irapw niskaiien səvənraha ia naruaəniien, miri irəha mevən kamho kalapus fwe imwəni,

nənə məriari pen narimnari amasan me m nərmama."

⁹ Mətə nəgkiariien i sə rani mə, "In rutə," nıpwran rani mə in rineiwaiu pehe ia tivrənə i inhəripw anan. ¹⁰ Iərmama i sə rineiwaiu pehe, in iərmama kuatia sə rıməutə mwi fwe irənhə anan məpi raka neiai mə in trukuər ia narimnari me pam. ¹¹ Nənə in rıməuvei pen niskaiien me səpəmsəpə m nərmama mə nepwin tuhəuvehe mho aposol ia nırəha, nepwin tuhəuvehe mho profet ia nırəha, nepwin tuhəuvehe mho irəha nərmama səvəi nini irapwien nəgkiariien amasan, nepwin tuhəuvehe mho pasta ia nırəha mine nahatən me. ¹² Kuvei pen niskaiien me nəha mınraha mə irəha tuhasitu mhəpnəpənə ia nərmama me səvəi Kumwesən həukurən noien wok səvənhi. Wok nəha in nəha wok səvəi nuvrhəkinien nıpwrai Kristo. ¹³ Irəha tuho wok irə meste kitaha pam səuvehe mho kuatia ia nahatətəien səkitaha mine nukurənien səkitaha ramo nukurənien ti Tini Kumwesən, nənə kitaha səmwhen ia iərmama sə ruvəpwinari mhəmwhen a mwi ia Kristo.

¹⁴ Nənə ro iamınhi irə kitaha tsəpkəmwhen mhə mwi ia nəkwərhəkwərha, nahatəniien eikuə me səvəi nərmama səməme kamho ikouikou ti niriien nərmama ia mour ko həpkə mhə kitaha səmwhen ia kinu riti sə tasi rauvsiniuvsini nənə nimətəgi raməpwi irapw

3:13: Kol 1:24	3:16: Kol 1:11	3:17: Jon 14:23, Kol 1:23, 2:7	3:18: Kol 2:2	3:19: Kol 2:10	3:20:
Kol 1:29	4:1: Efes 3:1, Kol 1:10	4:2: Kol 3:12-13	4:3: Kol 3:14-15	4:4: Rom 12:5, Efes 2:16,18	4:5:
Jon 10:16	4:6: 1Kor 12:6	4:7: Rom 12:3:6	4:8: Kol 2:15	4:9: Jon 3:13	4:11: 1Kor 12:28
2Tim 3:17	4:13: Kol 1:28	4:14: 1Kor 14:20			4:12:

namevən. ¹⁵ Mətə kitaha tsaməkeikei mamhəni irapw nəgkiariien pərhien, mamhəni irapw ia nokeikeien, nənə mhəuvehe mhəpwinari ia narimnari me pam mhəmwhen ia Kristo. Kristo in kənkəpwə, ¹⁶ nənə kitaha səmwhen ia nīpwran. In ramo kitaha səuvehe mho kuatia mhəmwhen ia nīpwrai iərmama kuvi tərini nīpəpərin me ia kwopun nīkəkrin me kamhəripin ikin, nənə nəpin nīpəpəri nīpwran nəha kamho wok me səvənraha kuatia kuatia, nīpwran pam ruvehe nīpwinari, nənə mamō in atukw ruvehe mamskai mwi ia nokeikeien.

Kitaha tsaməkeikei mharə mhəmwhen ia nīpwənati nukuraanien me

¹⁷ Ro pen ia nəghi lərimənu səkitaha iakani pehe skai tukumiaha mə kimiaha tihəpwəh mwi narəien rəmwhen ia nərmama səməme hərəirei Kumwesən. Irəha kamharə mamhesi pen nətərigien səvənraha sə ro nəri auar a irə. ¹⁸ Nətərigien səvənraha ramamak ia nəpitəvien. Irəha isipwin ti nimiruien səvəi Kumwesən ti nəri nə mə kənkəpwənraha riskai, hərəirei nari. ¹⁹ Irəha hanəpwəh naurisien, mhəsəni pen atukw a irəha ia noien ərəha mamho noien əmkemik me səpəmsəpə, ko kīpkuvi raka mhə irəha irə ti nəri nə mə hokeikei pik.

²⁰ Mətə nəpin kinahətən kimiaha ia Kristo, nahatənien nəha ropə anan ia sə nəha! ²¹ Kimiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səvənhi. Ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səvənhi, nərmama hənahətən raka kimiaha ia nəgkiariien pərhien sə ruku pen ti Iesu, ²² mhahətən kimiaha mə tihaməkeikei mharaka ia noien akusə me səkimiaha səməme hiənəmo ia narsien səkimiaha fwe kupwən. Noien me nəha hiəmokeikei pik kamheikuə ia kimiaha mamhouraha kimiaha. ²³ Nimiruien mine nətərigien səkimiaha tuhaməkeikei mhəuvehe mhərməvi mwi. ²⁴ Nənə kimiaha tihaməkeikei mharkahu ia nimiruien vi. Nimiruien vi nəha in nəha iərmama vi sə Kumwesən rino mə trəmwhen irə. In rino iərmama nəha mə tratukwatukw pərhien, məmher.

²⁵ Kimiaha pam tihaməkeikei mhəpwəh noien səvəi neikuəien, nənə mamhəni a nīpərhienien m kimiaha me, ti nəri nə mə kitaha pam kuatia ia nīpwrai Kristo. ²⁶ Trini minuə niemaha raməpi kimiaha, rərəha mə hio noien ərəha riti. Tihəpwəh nuvehien niemaha meste meri rivə, ²⁷ kamo hiəuvei pen kwənmahān m Setan. ²⁸ Iərmama sə ramakres traməkeikei məpwəh noien nəha. In traməkeikei mamsesə, mamowok sə ramasan ia rəgin mə in rukurən nasituien ia nərmama nautə səvənraha riwən.

²⁹ Tihəpwəh niniiən nəgkiariien ərəha ia tərhumiaha, mətə tihəni a nəgkiariien amasan sə rukurən nasituien ia nərmama səməme həpou həuvehe mhəskai mwi. Nəgkiariien nəha rukurən nasituien ia nərmama səməme kamhəregi. ³⁰ Tihəpwəh noien Nənimwin Ikinan riregi rərəha tukumiaha, ti nəri nə mə Nənimwin nəha rəmwhen ia mak riti sə Kumwesən rinəmri raka ia kimiaha ramahətən pen mə ia nəpin sampam in treivnari ia kimiaha. ³¹ Kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh nəgkiariien əfiə me pam, mine niemaha, mine nətəpaharian, mine niniiən nikare iərmama irəha nəmwakien me pam. ³² Kimiaha tihaməkeikei mho ramasan m kimiaha me, nənə mho rerimiaha riməru tukumiaha me. Trini minuə kimiaha riti ro rərəha m kimiaha riti mwi, tihenouenou irə rəmwhen ia Kumwesən rinenouenou ia noien ərəha me səkimiaha ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha Kristo.

5

¹ Ro pen tihousari mə tihəmwhen ia Kumwesən ti nəri nə mə kimiaha nīpwənatin me in rokeikei pik kimiaha. ² Tihamarə mamho nokeikeien rəmwhen ia Kristo rokeikei kitaha nənə muvehe memhə tukutaha. Nemhəien səvənhi rəmwhen ia nəri kavani ia təkure nifatə nipekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən.

³ Ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səvəi Kumwesən nənə tihəpwəh anan noien nari riti mə tukini ərəha kimiaha tukwe. Iakani noien ərəha me rəmwhen ia nərmam mine nīpran kamhəri əpnəpən irəha me, mine noien ərəha me pam səməme ro a naurisien, mine noien i iərmama rerin ramakres. ⁴ Ripkamasan mhə mə tihəni nəgkiariien sə ro naurisien ti niniiən, uə nəgkiariien ərəha, uə nəfkəmanəien ərəha, uə naien. Nəgkiariien me iaməha irə ripkatukwatukw mhə mə tihəni. Mətə tihəni tanak m Kumwesən ti narimnari səməme in ramo m kimiaha. ⁵ Tihaməkeikei mhəukurən nəri i mə pran uə iərmam sə ramo əpnəpən nari, uə iərmama sə ramo noien ərəha sə ro a naurisien, uə iərmama sə rerin ramakres, (iərmama nəha rəmwhen mə raməfwaki pen m nənimwi nari), kwopun

4:17: 1Pit 1:14, Rom 1:21 4:18: Efes 2:12 4:19: Kol 3:5 4:22: Rom 8:13, Kol 3:9 4:23: Rom 12:2
 4:24: Jen 1:26, Kol 3:10 4:25: Kol 3:8-9, Sek 8:16 4:26: Sam 4:4, Jem 1:19-20 4:28: 1Tes 4:11 4:29:
 Efes 5:4, Kol 3:8, 4:6 4:30: Aes 63:10, 1Tes 5:19, Efes 1:13-14 4:31: Kol 3:8 4:32: Mat 6:14, Mat 18:22-35,
 Kol 3:12-13 5:1: Mat 5:48 5:2: Rom 14:15, Kal 2:20, Hip 10:10, Eks 29:18 5:3: Kol 3:5 5:4: Efes 4:29
 5:5: 1Kor 6:9-10, Kol 3:5

riti sǝvǝnhi riwǝn mǝ trevǝn muvehi ia nitǝtǝ sǝ Kristo mine Kumwesǝn krauǝrimǝnu irǝ. ⁶Tihǝpwǝh nǝseniien mǝ iǝrmama riti truvei pen kimiaha ia nǝgkiariien eikuǝ me sǝvǝnhi sǝmǝme niǝrǝhienien riwǝn irǝ. Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ noien ǝrǝha me nǝha kamho Kumwesǝn niemaha ramǝpi, nǝnǝ in trǝrpwin noien ǝrǝha me sǝvai nǝrmama sǝmǝme kamhǝru i nǝkwan. ⁷Ro iamǝnhi irǝ kimiaha tihǝpwǝh navǝn pǝriien kimiaha nǝrmama me sǝmǝme ho iamǝnha irǝ.

⁸Fwe kupwǝn kimiaha hiamarǝ ia nǝpitǝvien, mǝtǝ tǝkwǝtǝkwuni ti nǝri nǝ mǝ hiǝuvǝuvehe ti Iǝrimǝnu sǝkitaha, hiǝnarǝ ia nukuraanien. Ro iamǝnhi kimiaha tihamǝkeikei mharǝ mhǝmwhen ia niǝpwnǝti nukuraanien me, ⁹ti nǝri nǝ mǝ nukwai nukuraanien kamǝtoni ia noien me pam sǝmǝme hamasan, mhatukwatukw, mho niǝrǝhienien. ¹⁰Nǝnǝ tihousari mhǝtui ia noien me sǝmǝme Iǝrimǝnu sǝkitaha rerǝn ragien tukwe. ¹¹Tihǝpwǝh nukurirǝien nǝrmama me sǝvai nǝpitǝvien mhǝpwǝh noien noien ǝrǝha kimiaha mǝnraha. Nǝri amasan riwǝn ia noien me nǝha. Mǝtǝ tihǝuvehi noien me nǝha mhǝuvehe ia nukuraanien. ¹²Niǝrǝhienien ro a naurisien mǝ tikini narimnari me sǝmǝme irǝha kamho afafa, ¹³mǝtǝ narimnari me pam nukuraanien ramǝhiǝrpwin hǝuvehe mho niǝpwrǝn kamǝtoni. ¹⁴Ro iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ nǝpin nukuraanien ramǝhiǝrpwin nari riti, nǝri nǝha ruvehe mo nukuraanien irǝ. Ro iamǝnhi irǝ kani mǝ,

“Ik sǝ ikamapri, ikǝtui rǝ,
mǝtui mwi ia nemhǝien sǝim,
pwǝh Kristo rǝhiǝrpwin ik.”

¹⁵Ro pen tihǝtui amasan ti narǝien sǝkimiaha mǝ hiamǝfarǝ irǝ. Rǝrǝha hiamarǝ mhǝmwhen nǝrmama hǝirei nari, mǝtǝ tihamǝkeikei mharǝ mhǝmwhen ia nǝrmama sǝmǝme hǝukurǝn nari. ¹⁶Nǝnǝ trǝni minuǝ hiǝtoni suatuk sǝvai namasanien, hiesi pen ti nǝri nǝ mǝ ipwet mine samarǝ ia nǝpin ǝrǝha. ¹⁷Hǝpwǝh nireireiien nari, mǝtǝ tihǝmwur mhǝukurǝn nǝri sǝ Iǝrimǝnu sǝkitaha rokeikei. ¹⁸Tihǝpwǝh nakonǝien nǝnimwiiien skai rǝmwhen ia waen ti nǝri nǝ mǝ tro kǝmkapwǝmiaha rǝtǝ wau miri pen kimiaha ia noien ǝrǝha. Mǝtǝ pwǝh Nǝnimwin Ikinan rukuǝr ia kimiaha. ¹⁹Tihǝgkiari m kimiaha me ia niǝpu me ia nǝkukuǝ nǝha Ol Sam, mine niǝpu me sǝvai nǝfwakiien, mine niǝpu me sǝmǝme kamhǝuku pen ia Nǝnimwin Ikinan. Nǝnǝ tihani niǝpu me ia rerǝmiaha ti nǝgnǝginiiien Iǝrimǝnu. ²⁰Ia nǝghi Iesu Kristo Iǝrimǝnu sǝkitaha, tihamǝni tanǝk m Tata Kumwesǝn ti narimnari me pam ia nǝpin me.

²¹Kimiaha tihamǝkeikei mhǝsiai kimiaha me ti nǝri nǝ mǝ kimiaha hiamǝsiai Kristo.

Niǝpran me mine nǝrman me sǝvǝnraha

²²Kimiaha niǝpran me, tihamǝkeikei mhǝsiai nǝrman me sǝkimiaha rǝmwhen hiamǝsiai Iǝrimǝnu sǝkitaha. ²³Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ iǝrman in kǝnkapwǝ rasori ia pran sǝvǝnhi rǝmwhen ia Kristo in kǝnkapwǝ rasori ia nakalasia me sǝvǝnhi. Nakalasia me nǝha irǝha hǝmwhen ia niǝpwrǝi Kristo, nǝnǝ in rauvehimǝru irǝha. ²⁴Rǝmwhen ia nakalasia me kamhǝsiai Kristo, pwǝh niǝpran mwi kamhǝsiai nǝrman me sǝvǝnraha ia narimnari me pam.

²⁵Kimiaha nǝrman me, tihamǝkeikei mhokeikei niǝpran me sǝkimiaha rǝmwhen ia Kristo rokeikei nakalasia me sǝvǝnhi, nǝnǝ mǝseni nimǝruien sǝvǝnhi ti nirǝha. ²⁶In rimamhǝ ti nirǝha mǝ trǝmri karen irǝha mǝ sǝvai Kumwesǝn, mǝpǝrhi irǝha ia nui irau nǝgkiariien sǝvǝnhi. ²⁷In rino iamǝnha irǝ mǝ in trukurǝn nǝrpwi irapwien nakalasia me sǝvǝnhi ia nǝnimen, irǝha tuhǝmwhen ia pran riti tinari sǝvǝnhi ramasan pik, nǝmkemikien uǝ nǝri pitǝv uǝ nari riti iamǝnhi riwǝn, mǝtǝ irǝha tuhǝmher, mhatukwatukw pam. ²⁸Ia noien a mwi nǝha, nǝrman tuhamǝkeikei mhokeikei niǝpran me sǝvǝnraha rǝmwhen mǝ irǝha kamhokeikei atukw a niǝpwrǝnraha. Iǝrman sǝ rokeikei pran sǝvǝnhi, in rokeikei atukw a in. ²⁹Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ iǝrmama riti riwǝn sǝ ramǝmwǝki atukw ia niǝpwrǝn, mǝtǝ in ramǝni amasan nari mǝ tro niǝpwrǝn ruvehe miskai, nǝnǝ mamǝtui amasan ti niǝpwrǝn rǝmwhen ia Kristo in ramǝtui amasan ti nakalasia me sǝvǝnhi, ³⁰ti nǝri nǝ mǝ kitaha sǝmwhen ia niǝpǝrǝri niǝpwrǝn. ³¹Rǝmwhen ia Nakukua Ikinan rani mǝ,

“Ro iamǝnhi irǝ iǝrman traraka ia tata mine mama sǝvǝnhi,

mevan rouarǝ pǝri irau pran sǝvǝnhi,

nǝnǝ irau trouvehe rouǝmwhen ia niǝpwrǝi iǝrmama kuatia.”

³²Nǝgkiariien nǝha rani nari riti rasori niǝpwrǝn rǝrkwafǝ, mǝtǝ iou iakani mǝ ramǝgkiari ia Kristo mine nakalasia me sǝvǝnhi. ³³Mǝtǝ ramǝgkiari mwi ia kimiaha kuatia kuatia. Ro

5:6: Kol 2:4,8, Rom 1:18 5:8: Efes 2:11,13, Kol 1:13, 1Tes 2:9, Jon 12:36 5:10: Rom 12:2 5:11: 2Jon 10-11
5:13: Jon 3:20-21 5:14: Aes 26:19, 60:1, Rom 13:11 5:17: Rom 12:2, Kol 1:9 5:18: Luk 21:34 5:19:
Kol 3:16, Sam 33:2-3 5:20: Kol 3:17 5:21: 1Tes 5:5 5:22: Kol 3:18, 1Tes 3:1 5:23: 1Kor 11:3, Efes 1:22
5:25: Kol 3:19, 1Tes 3:7, Kal 1:4 5:26: Taet 3:5, Hip 10:10 5:27: 2Kor 11:2, Kol 1:22 5:30: 1Kor 6:15, Efes
1:22-23 5:31: Mat 19:5 5:32: Rev 19:7

pen iærman tramækeikei mokeikei pran sævænhi ræmwhen ramokeikei atukw a in, nænæ pran tramækeikei misiai iærman sævænhi.

6

Nækwærhækwærha me iræha tata me mine mama me sævænraha

¹ Kimiaha nækwærhækwærha me sævæi Iærimænu, tihamækeikei mho nækwai tata mine mama me sækimiaha ti næri næ mæ noien i ratukwatukw mæ kimiaha tiho. ² “Tikisiai sæim tata mine mama.” In i loa kimækupwæn kini irau promes riti. ³ Promes næha rani mæ, “Trini minuæ ikamo iamînha iræ, narimnari me ia nimiruien sæim tuhaiu amasan, nænæ nimiruien sæim ia tivrænæ i træpwæmwis.” ⁴ Kimiaha tata me, tihæpwæh noien nækwærhækwærha me sækimiaha niemaha ræpi iræha, mætæ tihætoni amasan iræha, mhækoui amasan iræha, nænæ mhahatæn iræha ia suatuk sævæi Iærimænu.

Slef me mine næmæ asori me sævænraha

⁵ Kimiaha slef me, tihamækeikei mho nækwai næmæ asori me sækimiaha ia tækure tivrænæ i mhehekir mhætæmnimwin, nænæ tiho ia rerimiaha pam ræmwhen a mæ iæmæ asori sækimiaha in Kristo. ⁶ Tihæpwæh noien næpin kamhætoni a kimiaha ræmwhen ia nærmama sæmæme kamhæmwur mæ tuho nærmama rerinraha ragien, mætæ tiho nækwænraha ræmwhen mæ kimiaha slef me sævæi Kristo, nænæ mamho nækwai Kumwesæn ia rerimiaha pam. ⁷ Tiho wok sækimiaha ia nætærgien amasan ræmwhen a mæ Iærimænu in iæmæ asori sækimiaha, ripko mhæ iærmama a riti in iæmæ asori sækimiaha. ⁸ Kimiaha hiæukuræn mæ Iærimænu truvei pen nærkuien m nærmama me pam ti noien amasan me sæmæme hæno, næri auær a mæ in slef uæ ripko mhæ in slef.

⁹ Nænæ kimiaha næmæ asori me, tihamækeikei mhættoni amasan mwi slef me sækimiaha iamînha iræ, mhæpwæh nægkiari skaiien minraha mæ tuho nækwæmiaha, ti næri næ mæ hiæukuræn mæ iæmæ asori sækimiaha minraha kuatia a fwe ia neiai, nænæ in tro ræmnæmwhen m nærmama me pam.

Narimnari me sævæi naruagænien Kumwesæn ripeki pehe m kitaha

¹⁰ Sæiou nægkiariien sampam ro iamînhi iræ. Tihærer æknekin ia Iærimænu sækitaha mine niskaiien asori sævænhi. ¹¹ Tihamækeikei mharkahu narimnari me pam sævæi naruagænien sæmæme Kumwesæn ripeki pehe m kimiaha, mæ hiæukuræn nærerien mhænise neikuæien me sævæi Setan. ¹² Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ kitaha sæpkaruagæn mhæ kitaha nærmama, mætæ samaruagæn kitaha nænimwin me sæmæme kamhæuvehi nasorrien mine nærimænuen. Iræha i nænimwin skai me sæmæme kamhærimænu ia noien me sævæi næpitævien ia tækure tivrænæ i mine nænimwin æræha me ia nimagouagou. ¹³ Ro iamînhi iræ kimiaha tihamækeikei mharkahu ia narimnari me pam sævæi naruagænien sæmæme Kumwesæn ripeki pehe m kimiaha, mæ næpin nærhæien sæ Setan ramo ruvehe hiæukuræn nærerien mhænise nærhæien næha. Nænæ næpin hiænaruaragæn pam, tihærer æknekin. ¹⁴ Ro pen kimiaha tihamækeikei mhærer mwatuk ti naruagænien. Tihækwætæmhiri æknekin nægkiariien pærhien ræmwhen kætoti sæ hiærihi tæriini kurkwæmiaha iræ. Tiho noien atukwatukw ræmwhen ia æean sæ ramo tukuahag kwænpwenhimiaha. ¹⁵ Tihævisau irapw nægkiariien amasan sævæi nænærinuien ræmwhen ia put skai sæ rauvegi nisumiaha. ¹⁶ Tihahatætæ ia Kumwesæn ræmwhen ia nari sæ hiamæuvehi mamhærkwafæ pen iræ. Ia næri næha hiæukuræn no tukuahagien nukwai nifagæ me napw rauæk ia niræha sæmæme iæremhæ asori ramæruk w ia niræha. ¹⁷ Tihæni nipærhienien ia Kumwesæn mæ in rauvehimiru kimiaha ræmwhen ia kæfæfau kino ia æean sæ ramo tukuahag kæmkapwæmiaha. Tihækwætæmhiri nægkiariien me sævæi Kumwesæn ræmwhen ia nau sævæi naruagænien sæ Nænimwin Ikinan rauvei pehe m kimiaha. ¹⁸ Tihæfwaki ia næpin me ia niskaiien sævæi Nænimwin Ikinan, mamhæfwaki mamhæres narimnari me sæpæmsæpæ. Tihamo noien næha, mamhætui a, mhæpwæh næpouien, nænæ mamhæfwaki ti nærmama me pam sævæi Kumwesæn.

¹⁹ Tihæfwaki mwi tukw iou mæ næpin iakuæ takægkiari Kumwesæn in truvei pehe nægkiariien miou mæ takini irapw nægkiariien næha mæpwæh nehekirien. Nænæ takini irapw nægkiariien amasan sævæi Kristo sæ rinamærkwafæ fwe kupwæn. ²⁰ Tækwætækwuni ti næri næ mæ iakamævisau irapw nægkiariien amasan næha ia næghi Kristo, ro pen iakamærgæ ia kalapus. Hæfwaki ro tukw iou mæ takaripin mamini irapw nægkiariien amasan næha mæpwæh nehekirien ræmwhen sæ ratukwatukw mæ tako.

6:1: Kol 3:20 **6:2:** Mat 15:4 **6:3:** Dut 5:16 **6:4:** Kol 3:21, Dut 6:7, 20-25, Sam 78:4, Prov 22:6 **6:5:** Kol 3:22-23, Taet 2:9-10, 1Tes 2:18 **6:8:** 2Kor 5:10, Kol 3:24-25 **6:9:** Kol 4:1, Rom 2:11 **6:10:** 1Kor 16:13 **6:11:** Rom 13:12, 2Kor 10:4, Efes 4:14 **6:12:** Jon 14:30, 1Tes 5:8-9 **6:14:** Aes 11:5, 59:17, 1Tes 5:8 **6:15:** Aes 40:9, Neham 1:15, Rom 10:15 **6:17:** 1Tes 5:8, Aes 49:2, Hip 4:12 **6:18:** Luk 18:1, Kol 4:2, 1Tes 5:17 **6:19:** Wok Me 4:29, Kol 4:3-4, 2Tes 3:1 **6:20:** 2Kor 5:20, Flm 9

Nægkiariien sampam

²¹ Iou iakokeikei mæ kimiaha tihæregi nægkiariien sæiou mine næfe iakamo ia kwopun i. Ro pen takærhi pehe Tikikas ruvehe. In piævtaha keikei riti sæ kimaha iahæukuræn nætigiteien iræ, ramasitu mamu tukwini nari m Iærimænu sækitaha. In trini pehe tukumiaha narimnari me pam. ²² Takærhi pehe in tukumiaha ti noien i, mæ in tro kimiaha hiæregi ramasan, mini irapw tukumiaha mæ kimaha iahamæfaræ iræ.

²³ Pwæh Tata Kumwesæn mine Iesu Kristo Iærimænu sækitaha trouæriari pehe næmærinuuen mine nokeikeien m kimiaha, rauo nahatætæien sækimiaha riskai. ²⁴ Pwæh Kumwesæn træriari pen namasanien sævænhi m nærmama me pam sæmæme hokeikei Iesu Kristo Iærimænu sækitaha ia nokeikeien sæ triþkiwæn mhæ.

Filipae

Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Ia nuk i 60, Pol ramarə ia kalapus fwe Rom nənə mirai nəkukuə me i Filipae, Kolosi, Filimon, mine Efesas. Nəkur Filipae hərəhi pen Epafrotaetas ruvehi nari riti mevən muvei pen m Pol. Nəpin Epafrotaetas ramarə fwe Rom, in ramemhə pik. Nənə nakalasia me fwe Filipae rerinraha rapou tukwe. Nəpin in rəsanin, Pol rərhi pen in ruvehi nəkukuə i mevən fwe Filipae. Pol rokeikei pik nakalasia me fwe Filipae. In raməgkiari minraha rəmwhen mə in tata səvənraha. Pol rini tanak minraha ti nokeikeiien mine nasituien səvənraha. Nəri auər a Pol ramarə fwe ia kalapus, mətə səvənhi nəkukuə raməgkiari pik ia nagienien. Nəpin rəpik nəkukuə i raməgkiari ia "nagienien" mine "nəgnəginien." Pol rini irapw nətəien səvənhi ia nikaren səvəi nimiruien səvəi ipwet mine samarə irə ia təkure tivrənə i. In rini mə, "Trini minuə iakimuru, nimiruien səiou in səvəi Kristo. Nənə trini minuə iakemhə, ramasan pik anan mwi" (1:21). Rəmwhen ia nəkukuə me pam səvənhi, ia nəkukuə i Pol rauvehi utə nətərigien səvəi nakalasia me, maməvəhag minraha mə irəha tuhaməkeikei mharə pwəh nətərigien səvənraha kuatia. Irəha tuhaməkeikei mharə mamho nəkwai Kumwesən.

Nəgkiariien sə rakupwən

¹ Iou Pol mine Timoti, kimrau iərmama mi səvəi Iesu Kristo iarauo tukwini nari min.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha pam nərmama me səvəi Iesu Kristo səməme hiamarə ia taon nəha Filipae, mauvehe mwi ti nəmə asori me nəha kamhətui amasan tukumiaha mine tikon me.

² Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouariari pehe namasanien mine nəmərinuien m kimiaha.

Pol raməfwaki m Kumwesən ti nəkur Filipae

³ Nəpin me, nəpin rerik ramrhi kimiaha, iakani tanak m Kumwesən tukumiaha. ⁴ Nənə nəpin me pam, nəpin iakaməfwaki tukumiaha, iakaməfwaki rerik ramagien ⁵ ti nəri nə mə fwe iakinərər vi a mani irapw nəgkiariien amasan muvehe meste pehe ipwet mine saməuvehi pəri rəgitaha me tukwe. ⁶ Nənə iakukurən amasan mə Kumwesən sə rino stat ia noien amasan ia kimiaha, in traməkeikei mamə noien nəha mamevən meste tro sampam irə ia nəpin sə Iesu Kristo truvehe irə.

⁷ Nəpin me rerik ramrhi kimiaha, nənə ratukwatukw a mə iakamo iamənhi irə, ti nəri nə mə kimiaha pam hiamasitu ia nirak ia wok i Kumwesən riməuvei pehe miou ia namasanien səvənhi mə tako. Nənə nəpin iakamarə ia kalapus, mine nəpin iakamərər irapw ia nəmri nərmama, maməvisau mə nəgkiariien amasan ro nṗərḥienien i, kimiaha hiamasitu ia nirak ia wok i. ⁸ Kumwesən rukuran mə nəgkiariien i iakani ro nṗərḥienien. Iakoikei mə takətoni kimiaha ti nəri nə mə iakoikei pik kimiaha rəmwhen a ia Iesu Kristo rokeikei kimiaha.

⁹ Nənə in i nəfwakiien səiou mə nokeikeiien səkimiaha truvehe masori mwi irəhar nukurənien mine nəkiri amasanien nari tuharuvehe mharasori ia kimiaha ¹⁰ mə kimiaha hiəukurən nətə sasien nəfe noien ramasan pik mə tiho. Nənə ia noien nəha kimiaha tihəmher, tukəpwəh nətəniien noien ərəha riti ia kimiaha ia nəpin sə Kristo truvehe irə, ¹¹ kimiaha tihəukuər ia noien atukwatukw me səməme Iesu Kristo rino həukuə ia kimiaha, nərmama tuhətoni mhəuvehi utə nəghi Kumwesən mhəgnəgini in tukwe.

Pol in fwe ia kalapus

¹² Piak me, iakoikei mə tihəukurən mə iakamarə ia kalapus, mətə noien i rinasitu pik mo nəgkiariien amasan səvəi Kristo ruviris mwi mamevən. ¹³ Ro pen naruağən me səməme kamhətui ti nimwə səvəi Kig Sisa mine nərmama həpik mwi həuvəukurən raka mə iakamarə ia kalapus ti nəri nə mə iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kristo. ¹⁴ Narəien səiou ia kalapus ramasitu ia piəvtaha me həpik, mamə irəha hahatətə əknekən mwi ia Iərimənu səkitaha, nənə mamə nətərigien səvənraha riskai ti nini irapwien nəgkiariien səvəi Kumwesən mhəpwəh nehekieren.

¹⁵ Nṗərḥienien nepwin kamhəni irapw Kristo ti nəri nə mə irəha kamhəmwəki iou nənə mhəkeikei mə irəha tuhasori ia nirak. Mətə nepwin kamhəni irapw Kristo ia nətərigien amasan. ¹⁶ Nərmama me i nətərigien səvənraha ramasan irəha kamhəni irapw Kristo ti nəri nə mə həkeikei iou, nənə mhəukurən mə kinəmri iou iakamarə ia kalapus mə takərər

irapw ti nægkiariien amasan sɔvɔi Kristo mɔ ro nɪpərhienien i. ¹⁷ Mətə nepwɪn sɛmɛmɛ kamhəmwɛki iou hɛpkɪni irapw mhɛ Kristo ia rerinraha pərhien. Irəha kamho iamɪnhi irə mamhokeikei mɛ tuhəuvehi utə atukw a irəha, nənə rerinraha ramrhi mɛ tuho nərəhαιen miou nɛpɪn iakamarə ia kalapus. ¹⁸ Mətə nəri auər a mɛ kamho ia noien atukwatukw uə rekəm, mətə kamhəni irapw Kristo nənə ro iamɪnhi irə iou rerik ramagien.

Pərhien, nənə takagien mwi ¹⁹ ti nəri nɛ mɛ iakukurən amasan mɛ nəri i tro Kumwesən ruvehimiru iou ia nəfwakiien me sɛkimiaha mine nasituien sɔvɔi Nənɪmwɪn sɔvɔi Iesu Kristo. ²⁰ Iou iakukurən amasan, maməmri pen əknekɪn nətərigien sɔiou ia Kumwesən, mɛ in trəpwəh nəsənien iou iako nari riti takauris tukwe. Iakokeikei mɛ ia nɛpɪn me takətigase rəmwhen iakamo təkwtəkwuni, nənə nəri auər a mɛ tukini mɛ takimiru uə takemhə, mətə noien sɛ iakamo ia nɪpwɪrak truvehi utə nəghi Kristo. ²¹ Trɪni minuə iakimuru, nɪmɪruien sɔiou in sɔvɔi Kristo. Nənə trɪni minuə iakemhə, ramasan pik anan mwi. ²² Trɪni minuə iakəpwəh nemhəien, iakukurən noien wok me nepwɪn sɛ trukuwə kwənkwan. Mətə iakreirei mɛ sɛ pəku nəha iakokeikei. ²³ Təkwtəkwuni nəha nətərigien sɔiou ro kəru. Iakokeikei pik mɛ takemhə, məpwəh nɪpwɪrak, nənə marə kimrau Kristo. Iakregi mɛ sɛ nəha ramasan pik mɛpi raka. ²⁴ Mətə iakətoni mɛ narimnari me nepwɪn nəha takaməkeikei mo masitu ia kimiaha, ro pen iakukurən amasan mɛ tapkəmhə mhə. ²⁵ Ti nəri nɛ mɛ iakukurən mɛ nəri i ro nɪpərhienien, nənə iakukurən mɛ takamiru uə takamiru mɛ takamirə kitaha m kimiaha pam, nənə mamasitu ia kimiaha mɛ tihəuverə mwi, nənə rerimiaha tragien mwi ia nahatətəien səkɪtaha. ²⁶ Ro iamɪnhi irə kimiaha tihəukurən nəgnəgini pikien mwi Iesu Kristo tukw iou, ti nəri nɛ mɛ takuvehe mwi tukumiaha.

²⁷ Mətə nəri kuatia i mɛ pwəh narəien sɛkimiaha hiamarə irə ratukwatukw amasan mesi pen nægkiariien amasan sɔvɔi Kristo. Nənə nəri auər a mɛ takuvehe mətəni kimiaha uə takəpwəh nuveheien, mətə pwəh iakregi mɛ hiamərər əknekɪn ia Nənɪmwɪn kuatia, nətərigien sɛkimiaha kuatia, hiamousari pəri mɛ tihəsitu ia nərmmama mɛ tuhahatətə ia nægkiariien amasan, ²⁸ nənə mhəpwəh nehekɪrien ia nərmmama sɛmɛmɛ haməmwɛki kimiaha. Noien nəha tiho ro nɪmtətien i irəha tuhətəni mhəukurən mɛ tukouraha irəha, mətə tukuvehimiru kimiaha, nənə nəri i ruku pen ti Kumwesən. ²⁹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nɛ mɛ kinəsəni pehe m kimiaha mɛ kimiaha nərmmama hiaməni nɪpərhienien ia Kristo mamho tukwini nari min, mətə kinəsəni pehe m kimiaha mwi tihəuvehi nəmɪsəien tukwe. ³⁰ Kimiaha hiamregi nəmɪsəien sɛ hianətəni kɪno miou fwe kupwən, nənə təkwtəkwuni hiamregi mɛ kamo ihi nəmɪsəien nəha miou. Rəmwhen mɛ kitaha samaruagən pəri ia naruagənien riti.

2

Nətərigien səkɪtaha traməkeikei məmwhen ia nətərigien sɔvɔi Iesu Kristo

¹ Rerimiaha riskai ia Kristo ti nəri nɛ mɛ hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha min uə rekəm? Ouəh! Hiamregi ramasan ia nokeikeien sɔvənhi uə rekəm? Ouəh! Nənɪmwɪn Ikinan ramarə ia kimiaha uə rekəm? Ouəh! Hiamo ramasan m kimiaha me nənə mamhapi tukumiaha me uə rekəm? Ouəh! ² Mɛ ro iamɪnhi irə iakokeikei mɛ tiho rerik pwəh ragien mwi. Kimiaha pam tihəməkeikei mhəuvehe mho kuatia ia nətərigien sɛkimiaha, mho nokeikeien m kimiaha me, mho pəri nari ia nətərigien kuatia rəmwhen mɛ kimiaha iərmama kuatia. ³ Tihəpwəh noien nari riti ia nətərigien sɛkimiaha əpa, uə mho mhəuvehi utə kimiaha irə, mətə tiheiwaui nənə mhətərig ia kimiaha me ti nɪmɪruien mɛ nepwɪn rəpi raka kimiaha atukw. ⁴ Nənə tihəsitu ia kimiaha me ti nɪmɪruien me sɛkimiaha. Ripkamasan mhə mɛ iərmama riti ramətui amasan ti nɪmɪruien əpa sɔvənhi.

⁵ Nətərigien sɛkimiaha traməkeikei məmwhen ia nətərigien sɔvɔi Iesu Kristo:

⁶ Nɪpərhienien in Kumwesən pərhien,

mətə in ripkəmwur mhə mɛ trəkwətəmhiri əknekɪn noien nəha sɛ in mine Kumwesən krouəmnəmwhen a,

⁷ in rəmri karen nasorien sɔvənhi,

muvehi noien sɔvɔi iərmama sɛ ramo tukwini nari,

mətui pehe ia tɪprənə i nɪpwɪran rəmwhen ia nɪpwɪrɪ nərmmama.

⁸ Nənə nɛpɪn kamətə in mɛ ramarə ia narəien sɔvɔi iərmama,

in ruvehi irapw atukw in,

mamo nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam meste memhə, nɪpərhienien remhə ia nei kamarkuau.

- ⁹ Ro iamînhi irə Kumwesən ruvehi utə in revən fwe irənhə anan,
muvei pen nahag min sə rəpi raka pam nahag me,
¹⁰ mə ia nəghi Iesu narimnari me pam səməme kamhəmîru ia kwopun me pam ia neiai,
mine tiprənə, mine Imwei Nəkur Həuvamhə,
tuhənîmwi nukurhunraha mhəuvei pen nisiatien min,
¹¹ nənə irəha pam tuhəni irapw mə Iesu Kristo in Iərimənu,
nənə noien naha truvehi utə nəghi Tata Kumwesən.

Nərmama me səvai Iesu Kristo kamhəser rəmwhen ia kəməhau me

¹² Nərmama keikei me səiou. Nəpîn iakamarə lhi kitaha m kimiaha, hiamo nəkwak ia nəpîn me. Nənə təkwtəkwni nəha iakamarə isipwîn tukumiaha, kimiaha tihaməkeikei mhousari mho nəkwak mamhəuvən. Tihəhekir mhətəmmîmwîn mamho narimnari me nəha Kumwesən rîməuvehimîru kimiaha tukwe. ¹³ Iakani iamînhi irə ti nəri nə mə in nə Kumwesən fwe ia rerimiaha ramo kimiaha hiokeikei noien narimnari me kamhesi pen nətərigien amasan səvənhi.

¹⁴ Ia narimnari me pam səməme hiamo, tihəpwəh nəgkiari əgkiariien tukwe mhəpwəh nəvisəien m kimiaha me tukwe. ¹⁵ Ia noien nəha kimiaha nîpwnəti Kumwesən me tihətkwatukw, mhəmher, tukəpwəh nətōniien noien ərəha riti səkimiaha nəpîn hiamarə ia kurkwai nərmama ikou me səməme kamho noien ərəha. Ia rerînraha kimiaha hiaməser mhəmwhen ia kəməhau me ia nîmagouagou, ¹⁶ mamhəuvei pen nəgkiariien səvai nîmiruien mînraha. Kimiaha tiho iamînhi irə mə nəpîn sə Kristo truvehe irə iou rerik tragien tukumiaha, nənə iakukurən mə iapkaiu auər a mhə uə iapkisese auər a mhə. ¹⁷ Nahatətəien səkimiaha rəmwhen ia nari riti hiaməuvei pen m Kumwesən kauvani ia təkure nifata. Trini minuə kousi əpune iou nitək raiu rəmwhen ia waen kətəgi irapw ia nəri nəha, mətə iou iakokeikei a mamagien kitaha m kimiaha. ¹⁸ Nənə ia noien kuatia kimiaha tihaməkeikei mhokeikei a mamhagien kitaha miou.

Timoti mine Epafrotaetas

¹⁹ Trini minuə Iesu Iərimənu səkitaha rəsəni, iakokeikei mə tripko mhə tui iakərhi pehe Timoti ruvehe mətōni kimiaha mə nəpîn in rîrərig muvehe məvisau pehe kimiaha miou, nənə iou mwi rerik tragien. ²⁰ Iərmama riti mwi riwən ia kwopun i nətərigien səvənhi rəmwhen ia səvai Timoti, in rerin ramrhi pik kimiaha. ²¹ Nərmama əpə me kamhətərig a ia wok me səvənraha, mhəpwəh nətərigien ia wok səvai Iesu Kristo. ²² Mətə Timoti noien səvənhi ramasan pik. Kimiaha hiəuvəkurən raka mə in ramasitu ia nirak ia wok səvai nəgkiariien amasan səvai Kristo rəmwhen iəkunouihi ramo wok irau tata səvənhi. ²³ Ro iamînhi irə rerik ramrhi mə nəpîn iakukurən mə nari riti tro iou, iakərhi pehe in ruvehe mətōni kimiaha. ²⁴ Nənə iakətəgite ia Iərimənu səkitaha mə tripko mhə tui iou mwi iakuvehe mətōni kimiaha.

²⁵ Mətə rerik ramrhi mə takaməkeikei mərhi pehe Epafrotaetas rîrərig muvehe mətōni kimiaha. In piak sə kimrau min iarauo pəri wok nənə rauaruagən pəri. Fwe kupwən hianərhi pehe in ruvehe muvei pehe narimnari me nerpwîn masitu ia nirak irə ia nəghimiaha. ²⁶ In rokeikei pik mə trətōni pam kimiaha. In ramregi rərəha anan ti nəri nə mə hiəregi mə in ramemhə. ²⁷ Pərhiən nemhəien riti rîməuvehi ipaka remhə, mətə Kumwesən rapî in mapî mwi iou nənə momasan in ia nemhəien səvənhi. Mətə trini minuə rîmamhə pərhiən iou takregi rərəha pik anan mwi. ²⁸ Ro iamînhi irə iakokeikei pik mə takərhi pehe in nəpîn hiətōni rerimiaha tragien mwi, nənə iou mwi nətərigien sə iakamregi rərəha irə tukumiaha truvehe miwən. ²⁹ Ro iamînhi irə nəpîn in truvehe tukumiaha, kimiaha tihaməkeikei mhəsevər ia rerimiaha tukwe ia nəghi Iərimənu səkitaha mhagien asori. Nənə tihəuvei pen nisiatien m nərmama sə ro me iamînha irə, ³⁰ ti nəri nə mə ipaka in remhə ti wok səvai Kristo. In ripkhekir mhə ti nîmiruien səvənhi ia nəpîn skai me mə trasitu ia nirak nəpîn suatuk səkimiaha riwən ti nasituien.

3

Kitaha saməfiəutə kitaha ti Iesu Kristo əpa

¹ Piak me, iakuə takəgkiari ia nari riti mwi. Kimiaha tihaməkeikei mhagien ti Iərimənu səkitaha. Iou iakuvəni raka nəgkiariien me i tukumiaha fwe kupwən, nənə təkwtəkwni iakamrai pen mwi ia nəkuə i. Ripkiskai mhə tukw iou ti noien ti nəri nə mə iakukurən mə trasitu ia kimiaha.

² Kimiaha tihamakeikei mhəsiari ti narmama me naha iraha hamwhen ia kuri me. Tihamakeikei mhəsiari ti niraha ti nari na me noien savnraha rəraha. Iraha kamhəni mə tukamakeikei kuvehi ninhum m narmama ti nahatən penien mə iraha narmama me səvai Kumwesən.^a ³ Mətə kitaha i narmama pərhiem me səvai Kumwesən səməmə Nənimwin səvənhi ramarə ia reritaha mamō kitaha saməfwaki ia nīpərhiemien. Kitaha saməfiəutə kitaha ti Iesu Kristo əpa, səpwəh nətigite ananien ia noien me kino ia nīpwrataha iruə. ⁴ Nīpərhiemien iou iakukurən nəfiəutsien iou ti narimnari me iaminha irə.

Trini minuə iərmama riti naha rerin ramrhi mə in rukurən nəfiəutsien in ti nīpwrən, iou iakukurən nəfiəutsien iou məpi raka. ⁵ Kaha me səiou iraha nəkur Isrel atukwatukw, nənə iakiməuku pen ia kwənəkwas səvai Penjamin. Nəpin iakinətui muvehi nəpin eit, nənə kuvehi ninhum miou. Trini minuə kani nəkur Isrel atukwatukw me, kwa iou riti ia niraha. Kupwən iou Farisi riti, nənə iakamesi pen amasan Loa səvai Moses. ⁶ Iakinokeikei pik nəfwakien səvənraha mamomətə nakalasia me səvai Iesu Kristo. Ia nikaren səvai natukwatukwien naha kauvehi raku pen ti Loa səvai Moses kīpkətə mhə noien əraha riti səiou.

⁷ Mətə narimnari me pam naha səməmə iakinamətigite ia niraha fwe kupwən nənə rerik rirhi mə hamasan pik anan, mətə təkwətəkwuni naha iakətəni mə ho a nəri auər a me ia niraha ti nəri nə mə iakukurən narimnari me Kristo rino. ⁸ Mətə rīpko mhə sampam ia kwopən naha. Təkwətəkwuni iakətəni mə narimnari me pam ho a nəri auər a ia niraha ti nəri nə mə iakətəni nari riti sə in ramasan pik anan in i mə iakukurən Iesu Kristo Iərimənu səiou. Iakinəpwəh narimnari me pam naha ti Iesu. Iakətəni narimnari me pam naha hamwhen ia nəri pein. Iakinaraka ia niraha mə iou iakukurən nuvehien Kristo, ⁹ nənə tukətəni iou mə iou iərmama riti sə iakiməuvehe mo kuatia kimrau min, iapkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən ia niskaiien atukw səiou ia noien səvai nesi penien Loa, mətə iakaturatukw ia nənimen ti nəri nə mə iakamahatətə ia Kristo. Narmama səməmə kamhahatətə iamihni Kumwesən ramo iraha həuvehe mhatukwatukw ia nənimen. ¹⁰ Iakokeikei mə takukurən amasan mwī Kristo mine niskaiien sə rino in rətui mwī ia nemhəien səvənhi. Nənə iakokeikei mə nəmisəien me səvai Kristo tuko mwī ia nirak pwəh iakuvehe məmwhen irə ia nemhəien səvənhi ¹¹ mesi pen suatuk naha meste Kumwesən tro mwī iou iakətui ia nemhəien.

Naiuien səvai Pol

¹² Iou iapkinī mhə mə iakineste raka noien naha, uə iakinaturatukw raka, rekəm. Mətə ti nəri nə mə Iesu Kristo ro iou iakuvehe mo iou iərmama səvənhi, iakaməusari mə tako noien səvənhi ruvehe noien səiou. ¹³ Piak me, tukwe iou, ia nətaien səiou, iapkuvehi raka mhə narimnari me naha. Mətə nəri kuatia i iakamo. Iakamenouenou ia narimnari me ia təkutak, iakaməmwur pik mauvehi niseseien ti nəri sə raməmak kupwən ia nirak. ¹⁴ Iakamaiu pen atukwatukw ti kwopən tako sampam ia naiuien səiou ikin mə takuvehi nəri amasan riti tukuvehi pehe miou. Nəri amasan naha in i nimiruien rerin sə Kumwesən rinəkwein kitaha tukwe mə tsəuvən fwe irənhə mhəuvehi ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁵ Nənə kitaha pam narmama səməmə səuvəskai raka ia nimiruien səkitaha tsaməkeikei mhəuvehi nətərigien me naha. Mətə trini minuə kimiaha nəpwīn nətərigien səkimiaha ropə, Kumwesən tro pui pehe nəri naha m kimiaha hiətəni. ¹⁶ Mətə nəri kuatia i mə pwəh səkwətəmhiri ənkekən nəfe səuvəuvehi raka mhəpwəh narakaien irə.

¹⁷ Piak me, kimiaha tihəuvehe mhə kuatia mhəsi pen təmwki nisuk sə iakino raka hiətəni, nənə mhətəni amasan səməmə kamhesi pen təmwki nisumaha. ¹⁸ Iakuvəni pehe raka nəgkiariien i tukumiaha nəpin rīpik, nənə təkwətəkwuni iakani pehe mwī nise nənimək ramaiu. Narmama həpik naha iraha həpwəh nokeikeien mə tuhəregi kaməvisau nemhəien səvai Kristo ia nei kamarkuau. ¹⁹ Ia nəpin sampam tukouraha iraha. Kumwesən səvənraha in nə tīpwīnraha. Iraha kamhəfiəutə iraha ti noien me sə ro a naurisien. Nətərigien səvənraha rəvənə a ti narimnari me ia təkure tīprənə i. ²⁰ Mətə kitaha narmama imwətaha fwe ia neiai. Kitaha sameitenhi iərmama riti truku pen ikin muvehimīru kitaha. Iərmama naha in i Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. ²¹ In trusini nīpwrataha i sə rəpou, mo rəmwhen

^{3:2}: Sam 22:16,20, Rev 22:15 ^a ^{3:2}: Nərmama nəpwīn naha iraha kamhəuvehi ninhum m narmama rīpko mhə iraha nəkur Isrel mə trahatən pen mə iraha narmama me səvai Kumwesən. Mətə aposol me hənī me rekəm, nahatətəien ia Iesu Kristo in suatuk ro ik ikuvehe iərmama səvai Kumwesən. ^{3:3}: Rom 2:29 ^{3:4}: 2Kor 11:18,21 ^{3:5}: Luk 1:59, Rom 11:1, 2Kor 11:22, Wok Me 23:6 ^{3:6}: Wok Me 8:3 ^{3:7}: Mat 13:44,46 ^{3:9}: Rom 3:21-22 ^{3:10}: Rom 6:3-5, Rom 8:17, Kal 6:17 ^{3:11}: Wok Me 4:2, Rev 20:5-6 ^{3:12}: 1Tim 6:12,19, Wok Me 9:5-6 ^{3:14}: 1Kor 9:24 ^{3:15}: 1Kor 2:6 ^{3:16}: Kal 6:16 ^{3:17}: 1Kor 4:16, 1Tes 1:7, 1Tes 5:3 ^{3:18}: 1Kor 1:23, Kal 6:12 ^{3:19}: Rom 16:18, Rom 8:5-6 ^{3:20}: Efes 2:6,19 ^{3:21}: Rom 8:29, 1Kor 15:28, 1Kor 15:43-53

ia nīpwrān sə riskai mamser. In tro iamīnhi irə ia niskaiien səvənhi sə in ramo narimnari me pam irə səvəi tīprənə i kamhəsai in mamho nəkwan.

4

¹ Ro pen piak keikei me kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekīn iamīnhi irə ia Iərimənu səkītaha. Kimiaha nərmmama keikei me səiou iakamokeikei pik mə takətōni kimiaha. Hiamo rerik ramagien. Iakamregi ramasan tukumiaha rəmwhen ia iərmama sə kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiiien irə.

Pol raməvəhag m nəkur Filipae

² Iuotia mine Sintike, iakaməgkiari vivi m kimirau mə tirouəmwur mə nətərigien səkimirau truvehe mo kuatia ti nəri nə mə kimirau pəri irouahatətə ia Iərimənu səkītaha. ³ Iakaməres ik mwi, iərmama sə ikino pəri wok krau mik,^a tikasitu ia prən mi i, ti nəri nə mə iakino pik wok kimrhar mīnrau, krinouasitu ia nirak rouni irəpw nəgkiariien amasan səvəi Kristo kimaha Klemen mine piak me nepwīn mwi səməme hənāsitu ia wok, nəghīnraha fwe ia nəkukuə səvəi nimiruien.

⁴ Tihagien ia nəpin me ti Iərimənu səkītaha. Iakini mwi mə tihagien. ⁵ Pwəh nərmmama hətōni noien səkimiaha mə ramasan məpou. Trijko mhə tui Iərimənu səkītaha rirərig pehe mwi. ⁶ Rerimiaha trəpwəh nīrhi pikien narimnari me. Nəri auər a mə nəri ouihī uə nəri asori, mətə narimnari me pam səməme hiōkeikei tihəfwaki tukwe. Tihəfwaki mhəres Kumwesən mhəni tanak tukwe in. ⁷ Nənə Kumwesən truvei pehe m kimiaha nəmərīnuien sə rasori pik məpi raka nukurənien me pam səvəi nərmmama. Nəmərīnuien nəha trərimənu amasan ia rerimiaha mine nətərigien səkimiaha ti nəri nə mə hiamahatətə ia Iesu Kristo.

⁸ Piak me, nəfe nəghīn ro nīpərhiēnien, nəfe nəghīn ro nisaiien, nəfe nəghīn ratukwatukw, nəfe nəghīn rəmher, nəfe nəghīn kamini mə ramasan musəpə kamokeikei, trini mīnuə nari riti nəha ikin ratukwatukw mə tukəgnəgini irə, tihətərig ia narimnari me nəha. ⁹ Nəfe nəghīn hiəuvəregi mhətōni iakinahatən kimiaha irə ia nəgkiariien mine noien səiou kimiaha tihaməkeikei mho nənə Kumwesən i in nukune nəmərīnuien tramarə tukumiaha.

Pol rəgnəgini nəkur Filipae ti nasituien səvənraha

¹⁰ Iərimənu səkītaha ro iou iakamagien pik ti nəri nə mə fwe tui kwopti hiəpkasitu mhə ia nirak, mətə təkwtəkwuni nəha rerimiaha ramrhi mwi iou. Ripko mhə nīpwrāi nəgkiariien səiou mə kimiaha hiənənouenou iou, mətə suatuk riwən mə tihāsitu ia nirak. ¹¹ Iapkini mhə iamīnhi irə ti nəri nə mə narimnari me səiou riwən, rekəm. Iou iakuvəukurən raka suatuk rerik ramagien a ia nəpin me pam nəri auər a mə narəien səiou ramasan uə rərəha. ¹² Iou iakinarə raka ia narəien i narimnari me səiou riwən irə mukurən, nənə mukurən raka mwi narəien i narimnari me səiou rīpik irə məpi raka iou. Nəfe narəien iakamarə irə, nəri auər a mə nəveginien sənək rasori uə rouihī, uə nautə səiou rasori uə rouihī, mətə iakukurən pam raka narəien tukwe mamagien a. ¹³ Ti nəri nə mə Kristo rīməuvei pehe niskaiien səvənhi miou, nənə iakukurən narəien ia narəien me pam.^b

¹⁴ Mətə kimiaha hiəno noien amasan nəpin hiənāsitu ia nirak ia nərəhaien sə iakinarə irə. ¹⁵ Nīpərhiēnien, kimiaha nəkur Filipae hiəuvəukurən raka mə nəpin hiənəmregi vi a nəgkiariien amasan səvəi Kristo, nəpin iakiməier ia profens Masetonia, kimiaha əpa hiənāsitu ia nirak ia mane. Nakalasia me nepwīn ia kwopun riti mwi hāiwən sə hasitu ia nirak. ¹⁶ Nəpin iakamarə ia taon nəha Tesalonaeka rīpko mhə nəpin kuatia a hiamərhi pehe mane miou. ¹⁷ Ripko mhə iakamətui mane mə tihəuvei pehe miou, mətə iakokeikei mə nasituien i səkimiaha trukua kwənkwan, in nə Kumwesən trəgnəgini kimiaha tukwe. ¹⁸ Iakiməuvehi pam narimnari me səməme hiənərhi pehe miou, nənə rəmwhen məpi raka. Nəpin Epafrotaetas rīməuvehi narimnari me muvehe muvei pehe miou, təkwtəkwuni nəha narimnari me səiou həuvəpik. Narimnari me nəha hiəməuvei pehe miou rəmwhen ia nəri kauvani ia təkure nifətə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən in ruvehi rerin ramagien tukwe. ¹⁹ Nənə Kumwesən səiou sə nautə səvənhi rasori, mauvehi niskaiien fwe ia neiai, in truvehi pehe m kimiaha nəfe nəghīn riwən tēni kimiaha ti nəri nə mə hiəməuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo.

²⁰ Pwəh nəgnəginiien revən ti Kumwesən Tata səkītaha ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nəgkiariien sampam

4:1: 1Tes 2:19-20 **4:3:** Sam 69:28, Luk 10:20, Rev 20:12 ^a **4:3:** Kīpkukurən mhə mə sin nəha iərmama nəha Pol raməgkiari irə krinouwok irau min fwe taon nəha Filipae. **4:4:** Fil 3:1 **4:5:** Hip 10:25,37, Jer 5:8-9 **4:6:** Mat 6:25-34, Kol 4:2 **4:7:** Aes 26:3, Jon 14:27, Kol 3:15 **4:8:** Rom 12:17 **4:9:** Rom 16:20, 1Kor 14:33, 1Tes 5:23

4:11: 1Tim 6:6 **4:13:** 2Kor 12:10, 2Tim 4:17 ^b **4:13:** Uə "iakukurən noien narimnari me pam." **4:15:** 2Kor 11:9 **4:18:** Fil 2:25, Esik 20:41, Efes 5:2

²¹ Tihəni tukwini ramanan səiou revən ti nərmama me pam səvəi Iesu Kristo. Piəvtaha me i kimaha minraha, irəha mwi həni ramanan tukumiaha. ²² Nərmama me pam səvəi Kumwesən ia kwopun i kamhəni ramanan tukumiaha, nənə nərmama nepwin mwi səməme kamhəni niperhienien ia Kristo fwe ia nimwə səvəi Kig Sisa kamhəni ramanan tukumiaha. ²³ Pwəh namananien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha.

Kolosi

Nəgkiariien sə rani mə nafe i nəkukuə

Kolosi in nəkukuə sə ro kahar i Pol rımərai nəpın in ramarə ia kalapus fwe Rom ia nəpın riti ipaka ti nuk 59 uə 60. Epafras revən fwe Rom mini pen ti Pol mə nahatən eikuə me nepwin fwe Kolosi kamhahatən narmama mə nahatətəien səvənraha ia Kristo rıpkəmwhen mhə. Nahatən eikuə me nəha hamahatən irəha mə tuhəfwaki m nagelo me, mhəsi pen natuakamien me nepwin, mhəsiəi mwi nəpın ikinan me nepwin. Pol rırai nəkukuə i revən ti nırəha mə tuhaməkeikei mhərər əknekin, mhəpwəh nətərigien ia nahatən eikuə me nəha. Kristo in rasori ia narınnari me pam. Nemhəien səvəi Kristo in əpa ruvehimıru kıtaha ti noien ərəha me səkitaha. İesu rıfı nari ia kıtaha tsəpwəh mwi nısiəiien natuakamien me səvəi iərmama.

¹ İou Pol, iou aposol riti səvəi İesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən rıməni nəkwən mə tako, mine piəvtaha Timoti. ² Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Kolosi.

Kimiaha nə piəvmaha me hiəməuvehe mhə kuatia kimiaha Kristo, hiamahatətə pərhiən irə.

Pwəh Kumwesən Tata səkitaha trəriari pehe namasanien mine nəmərınuien m kimiaha.

Nəgnəginiiien mine nəfwakiiien

³ Nəpın me pam, nəpın kimaha iahaməfwaki tukumiaha, iahaməni tanak ti Kumwesən i in Tata səvəi İesu Kristo İərimənu səkitaha. ⁴ İahaməni tanak tukwe in ti nəri nə mə iahəuvəregi raka mə kimiaha hiamahatətə əknekin ia İesu Kristo nənə mamhəkeikei pik nərmama me səvəi Kumwesən. ⁵ Nahatətəien mine nokeikeiien səkimiaha ro iamınhi irə ti nəri nə mə hiəukurən amasan ia reriməiaha mə Kumwesən truvei pehe nafe nari sə rınəpnəpənə irə m kimiaha fwe ia neiai. Hiəuvəregi raka narınnari me nəha ia nəgkiariien pərhiən, in i nəgkiariien amasan səvəi İesu Kristo. ⁶ İa kwopun me pam ia təkure tıprənə nərmama kamhəni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, nənə raukuə mamə kwənkwan mauverə mamə amasan nımıruien səvəi nərmama me həpik. Rəmwhen a mwi ia kimiaha nəpın hiamregi mhəukurən nıpərhiəniən nəha ia namasanien səvəi Kumwesən, nənə rauverə mwi mukuə ia nımıruien səkimiaha. ⁷ Epafras rınahatən kimiaha ia nəgkiariien nəha. In iərmama riti səkimaha iahəkeikei pik in, iahamo tukwini pəri nari kimaha min. Kimaha iahəukurən nətığiteien irə, ramasıtu ia wok səvəi Kristo maməgkiari tukwini səkimaha. ⁸ In rıməni pehe tukumaha i mə nokeikeiien səkimiaha rasori raku pen ti Nənimwin İkinan.

⁹ Ro iamınhi irə nəpın iahəregi nəvisəuien nəha, nənə iahaməfwaki tukumiaha ia nəpın me pam, mamhərəs mə kimiaha tihəuvehe mhəukurən amasan pam nəkwai Kumwesən ia nukurəniən sə raku pen ti Nənimwin səvənhi. ¹⁰ Ro iamınhi irə mine kimiaha tıhamarə ia narəien atukwatukw sə ramo İərimənu səkitaha rerin raməgien, mamhəukuə kwənkwaməiaha ia noien amasan me pam, nənə ia nəpın me nukurəniən səkimiaha truvehe masori mwi hiəukurən amasan mwi Kumwesən. ¹¹ İahaməfwaki mə nıskaiien asori səvəi Kumwesən tro kimiaha hiəskai nəpın nərəhaien truvehe, pwəh hiərer əknekin ia nəpın me pam, nənə mhə nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, nənə mamhə kimiaha hiaməgien ¹² mamhəni tanak ti Tata Kumwesən ti nəri nə mə in rıno kimiaha mə hiəukurən nuvehi pəriien nautə kimiaha nərmama ikinan me səvənhi. In rınəmri kəren nautə nəha ia kwopun rukuraan ikin. ¹³ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə in rıpeki raka kıtaha ia nıskaiien səvəi nəpıtəvien, mıpeki pen kıtaha ia nitətə sə Tini keikei ramərimənu irə. ¹⁴ Tini rıfı nari ia kıtaha, mə mə Kumwesən trəpwəh nərpwiniən noien ərəha me səkitaha.

Kristo in rasori ia narınnari me pam

¹⁵ Tini Kumwesən in rəmwhen atukwatukw ia Tata səvənhi sə səpkətəni mhə. In nəmritəik sə in rasori ia neiai mine tıprənə mine narınnari me pam. ¹⁶ In rasori ti nəri nə mə in rıno pam narınnari me nəha, narınnari me səməme səmətəni mine səməme səpkətəni mhə, kig me, uə ieni mə, uə nənimwin me səməme kamhəuvehi nasoriien mine nərimənuien. Narınnari me pam nəha, Tini Kumwesən rıno irəha mə səvənhi. ¹⁷ In rıməkupwən marə ia narınnari me pam, nənə narınnari me pam kamharə ti nəri nə mə nıskaiien səvənhi raməkwtəmhiri irəha. ¹⁸ In rasori ia nakalasia me səvənhi irəha

həmwhen ia nıpwran in kənkəpwə. In nukunen, iərmama sə rıməkupwən mətu mwi ia nemhəien səvənhi, ro pen in ramasan ia narımmari me pam mukupwən. ¹⁹ Kumwesən ramarə pam ia reri Tini mukuər irə. Nənə Kumwesən rerin ragien pwəh ro iamınhi irə. ²⁰ Rerın ragien ripeki narımmari me pam ia təkure tıprənə mınə ia neiai hənəvisə irəha min, muvi simwın pehe irəha ia tını, nənə məmri nəmərınuıen ia nıten sə rınauı ia neı kamarkuauı.

²¹ Fwe kupwən kımıaha hıamarə ısıpwın tı Kumwesən. Hıaməmwəki in tı nəri nə mə rerımıaha ramrhi ərəha in, nənə mamho noıen ərəha me. ²² Mətə təkwtəkıwunı, tı nəri nə mə Tını ruvehe iərmama məmwhen ia kıtaha, memhə, ro pen Kumwesən ro kımıaha hıəuvehe in me nepwın. In ro iamınhi irə mə trərpwi irapw kımıaha ia nənımen hıatukwatukw pam,^a mhəmher, kəpwəh nətonııen noıen ərəha rıtı səkımıaha. ²³ Mətə tıhaməkeıkeı mhəmıur pen ia nahatətəıen səkımıaha, mamhərer əknekin irə, mhəpwəh nıkuıkuııen, mhəpwəh narakıaıen ia noıen sə hıaməmri pen əknekin nətərıgıen səkımıaha ia nəgkıarııen amasan nəha hıəıuvəregi raka mınə nəfe ranı. Kınəvisau irapw raka nəgkıarııen amasan nəha ia kwopun me ia tıprənə. İou Pol, iou iərmama rıtı sə iakamasıtı ia wok nəha.

Pol ramasıtı mamsese tı nakalasıa me səvəı İesu Kırıtı

²⁴ Təkwtəkıwunı rerık ragıen a mə kamo nəmısəıen mıou tukumıaha.^b İa nəmısəıen me i iakamregi ia nıpwrak, iakamrıpin pen a mamı sampam ia nəmısəıen me səvəı Kırıtı səməme in rıməregi tı nıpwran. Nıpwran nə in nə nakalasıa me səvənhi. ²⁵ İou iərmama rıtı sə iakamasıtı ia nakalasıa me nəha. Kumwesən rınəmri pehe wok i ia rəgık mə takasıtı ia kımıaha, məvisau irapw pam nəgkıarııen səvənhi m kımıaha. ²⁶ Nəgkıarııen nəha in nəgkıarııen rıtı səvəı Kumwesən rınərkıwafə tı nərmmama fwe kupwən, mətə təkwtəkıwunı nəha Kumwesən rıno pui m nərmmama me səvənhi. ²⁷ Kumwesən rokeıkeı mə ro nərmmama me nəha səvənhi hətıni mhəıukurən mə nəgkıarııen nəha in rınərkıwafə i truveı pen nautə amasan m nərmmama rıpkı mhə irəha nəkur İsrəl. Nautə amasan nəha Kırıtı ia rerımıaha, iəmə sə hıamətıgıte irə truveı pehe nasorııen m kımıaha ia neiai.

²⁸ Kırıtı nəha, kımaha iahəmni irapw in, mamhəvəhag m nərmmama me pam, mamhatəhətən nərmmama me pam ia nukurənıen me pam, mə irəha pam tuhəıuvehe mhəmruə ia noıen səvəı Kırıtı, nənə iahərpwi irapw irəha ia nəmri Kumwesən. ²⁹ İa noıen nəha iakaməmıur mamsese tukıve mamesı pen nıskıaıen asorı səvəı Kırıtı sə ramo wok ia nımırııen səıou.

2

¹ İakokeıkeı mə tıhəıukurən mə iou iakamsese pik tukumıaha nəkur Kolosı, mınə nəkur Laotısıa, mınə nakalasıa me pam səməme həpkətıni raka mhə nənımek ia nəpın rıtı. ² İakokeıkeı mə takasıtı ia nırəha pwəh hərəgi ramasan fwe ia rerınraha, mhəıuvehe mho kuatıa mhokeıkeı irəha me, mhəıukurən amasan nıpwraı nəgkıarııen pərhiən nənə mhəıuvehi nımasanıen me pam səvəı noıen i. Ro iamınhi irə irəha tuhəıukurən nıpwraı nəgkıarııen sə Kumwesən rınərkıwafə i fwe kupwən. Nəgkıarııen nəha in Kırıtı, ³ iəmə sə Kumwesən rınərkıwafə pen nukurənıen amasan me pam səvənhi irə. ⁴ İakaməgkıarı iamınhi irə m kımıaha tı nəsisəıen ia nəgkıarııen eıkuə me səvəı nərmmama sə rəsıen mavi raka nətərıgıen səkımıaha. ⁵ Nıpərhiənıen, nıpwrak rıpkarə mhə kımıaha mın, mətə iakamarə kıtaha m kımıaha ia nənımıwık. Nənə rerık ragıen pik tı nəri nə mə iakamətıni mə nətərıgıen səkımıaha kuatıa a, nənə hıamahatətə əknekin ia Kırıtı.

Nərmmama me səvəı Kırıtı nımırııen səvənraha ruıəıuvehe muıvəıkuər raka

⁶ Tı nəri nə mə kımıaha hıəməıuvehi İesu Kırıtı mə in İərimənu səkımıaha, nənə tıhaməkeıkeı mharə ia narəıen kuatıa kımıaha mın. ⁷ Tıhəkıwtəmhrı əknekin in rəmwhen ia nuai neı raməkıwtəmhrı əknekin tıprənə. Nımırııen səkımıaha traməkeıkeı mərer əknekin irə rəmwhen ia nımıwə sə ramərer əknekin ia tıprənə. Nahatətəıen səkımıaha traməkeıkeı mıskai ia nəpın me pam rəmwhen kınahatan raka kımıaha irə. Nənə ia nəpın me pam tıhaməkeıkeı mhəni tanak m Kumwesən.

⁸ Nərmmama nepwın nəha irəha kəmhəni mə hokeıkeı pik nukurənıen. Mətə nəgkıarııen səvənraha ro neıkuəıen i, nıpwran rıwən, tı nəri nə mə ramesı pen a nahatənıen səvəı nərmmama mınə nənımıwın me i irəha nukune noıen me səvəı tıprənə i. Nəgkıarııen

1:19: Jon 1:16, Kol 2:9 **1:20:** Efes 1:10, 2:16, Rom 5:1, Efes 1:7, 2:13, 1Jon 2:2 **1:21:** Rom 5:10, Efes 2:12, 4:18
1:22: Efes 2:14-16, Efes 5:27 **a 1:22:** Uə "kımıaha nəkur ikınan me səvənhi." **1:23:** Efes 3:17, Hip 3:14, Mak 16:15, 1Tim 3:16 **1:24:** Efes 3:13 **b 1:24:** Pol raməmıak fwe ia kalapıus nəpın rıraı nəkuıkuəı. Kalapıus nəha in nəha nəmısəıen sa Pol raməgkıarı irə ia vas 24. **1:25:** Efes 3:2,7-8 **1:26:** Rom 16:25-26, Efes 3:3-5,9-10 **1:27:** Efes 1:18, 1Tim 1:1 **1:28:** Efes 4:13 **1:29:** Efes 3:7,20, Fil 4:13 **2:2:** Efes 3:4,18, Kol 1:26 **2:3:** Aes 45:3, 1Kor 1:24,30, Efes 3:19 **2:4:** Rom 16:18, Efes 5:6, Kol 2:8 **2:5:** 1Kor 5:3 **2:7:** Efes 3:17, Efes 2:20-22 **2:8:** Kol 2:3

səvənrəhə rīpkəsi pen mhə nəvisaiuen ia Kristo. Tihamətui amasan mə nərmama me nəhə tuhəpwəh nərkwiien kimiaha ia nəgkiariien me səvənrəhə.

⁹Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama nəhə Kristo, Kumwesən ramarə pam ia nīpwrən mukuar irə. ¹⁰Nənə ti nəri nə mə kimiaha hiəməuvehe mhə kuatia kimiaha min nīmīruien səkimiaha ruvəkuə raka nari riti mwi riwən tihaməkeikei mhətui. Kristo in rasori ia nənimwin me pam səməme kamhəuvehi nasoriien mine nərimnuien. ¹¹Nənə ti nəri nə mə hiəməuvehe mhə kuatia kimiaha min, kuvəuvehi raka ninhum m kimiaha. Mətə nuvehiiēn ninhum nəhə iakani rīpko mhə sə nəhə iərmama riti ro ia rəgin, rekəm. Iakani nuvehiiēn ninhum nəhə Kristo rino mərəi raka noien ərəhə səvəi nīpwrāmīahə. ¹²Nənə nəpin kino paptaes ia kimiaha, kinimwi kimiaha kimiaha min. Ia paptaes nəhə kiməuvehi utə mwi kimiaha hiətui mwi ia nemhəien kimiaha min, ti nəri nə mə hiāmāhatətə ia niskaiien səvəi Kumwesən. Ia niskaiien nəhə in rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi.

Ia nei kamarkuau i Kumwesən rīfi nari ia nərmama me səvənhi

¹³Kimiaha nərmama rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel kəpwəh nuvehiiēn ninhum m kimiaha ia nīpwrāmīahə, fwe kupwən rəmwhen mə hiəuvamhə raka ti nəri nə mə hiənamo noien ərəhə me, mətə Kumwesən ruvei pehe nīmīruien vi m kimiaha nəpin rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. In rinenouenou raka noien ərəhə me pam səkitaha. ¹⁴Nəkukə nəhə rərəhə ia kitaha kimərəi pen noien ərəhə me irə səkitaha mə tukərpwin pehe m kitaha, Kumwesən ruvəuvehi raka raka nəkukə nəhə irau nəgkiariien me səvəi Loə səməme kamhərkwi kitaha, mərui tərini pen ia nei kamarkuau. Ro pen in rīfi nari ia kitaha. ¹⁵Ia nei kamarkuau Kumwesən rətēfi niskaiien səvəi nənimwin me səməme kamhəuvehi nasoriēn mine nərimnuien. Rəmwhen mə rərihi tərini rəginraha, miri irapw irəhə ia nərori nərmama, mahatən pen mə ruvəuvehi irapw niskaiien səvənrəhə ia naruagəniēn.

¹⁶Ro pen tihəpwəh nəseniēn iərmama riti rəkiri noien səkimiaha ia nikaren səvəi nəfe hiāmāni uə hiāmānimwi, uə ia nikaren səvəi nəfe hiāmō ia nəpin ikinan me, uə nəpin səvəi məkwə vi, uə sapat. ¹⁷Narimnari me nəhə həmwhen a ia nənimwi nari sə rəpwəh ihi nier peheien, mətə nīpwrən in Kristo. ¹⁸Nərmama nepwin nəhə irəhə kamhəni mə nərmama tuhaməkeikei mhəuvehi irapw nətəriēn səvənrəhə nənə mhəfwaki m nagelo me. Irəhə kamhəni nəgkiariēn nəhə mamhərəer ia nəməkrəhəien me səvənrəhə səməme hənətōni. Kimiaha tihəpwəh nukurirəien irəhə kamo hiarfai ia nəfe nari hiāmāiu tukwe. Nərmama me nəhə kamhəfiutə ia nīrəhə ti nəri nīpwrən riwən, mamhəni nəfe ruku pen ti nətəriēn atukw səvənrəhə. ¹⁹Irəhə həkəkəwtəmhirī əknekīn mhə Kristo, mətə in rəmwhen ia kənkəpwə iərmama. Kitaha səmwhen ia nīpwrāi iərmama nəhə kwənəkwas me həkəwi tərini kwopun nikəkrin me rīrīpin ikin. Nəpin Kristo raməkwməni kitaha nənə kitaha pam səuverə ia nuverəien sə ruku pen ti Kumwesən.

²⁰Kimiaha hiəuvamhə raka kimiaha Kristo. Hiənarakə raka raka ia nənimwin me i irəhə nukune noien me səvəi tīprənə i. Mə ro iamīnhi irə rəfo kimiaha hiāmərə ihi rəmwhen kimiaha nərmama me səvəi tīprənə? Rəfo kimiaha hiāməsiai natuakəmīen me i kamhəni iamīnhi irə mə, ²¹“Tikəpwəh nuvehiiēn, məpwəh nəni əghanien, məpwəh nīrāpiien?” ²²Natuakəmīen me nəhə kamhəni nəveēginien mine narimnari me hiāni uə hiəuvehi nənə triwən mwi. Kamhesi pen nətəriēn mine nahatənien səvəi iərmama. ²³Nīpərhiēnien, rosi nərmama me nepwin kamhətə mə natuakəmīen me nəhə ho nukurənien i ti nəri nə mə ikamesi pen maməmwur mə tikəfwaki skai m Kumwesən, mauvehi irapw nətəriēn səim, nīpwrām raməmīsə i. Mətə natuakəmīen me nəhə ko həkəkasi tu mhə mhasisəg noien ərəhə səvəi nīpwrətaha.

3

Nərmama me səvəi Iesu Kristo tuhaməkeikei mharkahu ia nīmīruien vi

¹Ti nəri nə mə Kumwesən rino kimiaha hiətui mwi ia nemhəien kimiaha Kristo, ro pen təkəwtəkəwuni nəhə tihaməkeikei mhətui narimnari me fwe irənhə ia kwopun nəhə Iesu raməkure ikin ia nikare Kumwesən mwatuk. ²Nətəriēn səkimiaha traməkeikei məmak ia narimnari me fwe irənhə, mətə trəpwəh nəmakien ia narimnari me ia təkure tīprənə i. ³Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiəuvamhə raka, nīmīruien səkimiaha kinərkəwafə pen ia Kumwesən kimiaha Kristo. ⁴Nīmīruien pərhiēn səkitaha in nə Kristo. Nənə nəpin Kristo trīrəriēg pehe mwi, Kumwesən tro nərmama pam hətōni Kristo mine kitaha, nənə irəhə tuhətōni namasanien mine niskaiien səvənhi.

2:9: Jon 1:14-16 **2:10:** Efes 1:21-22 **2:11:** Rom 2:29 **2:12:** Rom 6:4, Efes 1:19-20, Kol 3:1 **2:13:** Efes 2:1,4-5 **2:14:** Efes 2:14-16, 1Pit 2:24 **2:15:** Kol 1:13 **2:16:** Rom 14:1-12 **2:17:** Hip 8:5, 10:1 **2:19:** Efes 2:21, Efes 4:15-16 **2:22:** Aes 29:13, Mat 15:9 **3:1:** Kol 2:12, Mak 12:36, 16:19, Efes 1:20 **3:2:** Mat 6:33
3:3: Rom 6:2, 2Kor 5:14 **3:4:** Fil 1:21, 1Kor 15:43, 1Jon 3:2

⁵ Ro pen kimiaha tihamækeikei mhæpwæh anan noien æræha sævai tiprænæ me i: nipran mine nerman kamhæiri ænnapen iræha me, iræha kamho noien æræha sæ ro a naurisien, mamhokeikei pik iræha me ti noien æræha, nætærigien sævænraha rukuær ia noien æræha, rerinraha ramakres (noien næha ræmwhen mæ kamhæfwaki pen m nænimwi nari me). ⁶ Noien me næha kamho niemaha ramæpi Kumwesæn. Tripko mhæ tui in ruvehe mærpwin noien æræha me sævai nærmama me næha sæmæme kamharui nækwan. ⁷ Fwe kupwæn kimiaha mwi hiamaræ mamho noien æræha me næha næpin noien æræha me næha kamhærimænu ia kimiaha. ⁸ Mætæ tækwækwuni næha tihamækeikei mharaka pam ia niræha: niemaha, nætæpaharien, næmwækiien iærmama, niniiien nikare iærmæ, mine nægkiariien æmkemik sæ raku pen ia tærhui iærmæ. ⁹ Tihæpwæh neikuæien ia kimiaha me, ti næri næ mæ hianæpwæh raka nimiruien akuas sækimiaha mine noien æræha me sævænhi, ¹⁰ nænæ mharkahu ia nimiruien vi. Nimiruien vi næha in næha iærmama vi sæ Kumwesæn rino, mamærmævi ia nætærigien sævænhi mæ truvehe mæmwhen iræ. ¹¹ Ti næri næ mæ kitaha sævæuvehe mhæno nærmama vi me ia kitaha nari auær a mæ ik iæmæ Isrel uæ ripko mhæ ik iæmæ Isrel, kuvehi ninhum mik uæ kipkuvehi mhæ ninhum mik, ikukuræn amasan nari uæ ipkukuræn amasan mhæ nari, ik slef uæ ripko mhæ ik slef, mætæ Kristo in narimnari me pam, mamaræ ia reritaha pam.

¹² Kimiaha nærmama Kumwesæn rimærfi kimiaha. Kimiaha nærmama ikinan mine nærmama keikei me sævænhi. Ro iamnhi iræ kimiaha tihamækeikei mhæuvehi pen nimiruien vi næha sækimiaha ræmwhen ia karkahu sækimiaha. Kimiaha tihamækeikei mhæpi ti nærmama, mhø ramasan minraha, mhæuvehi irapw nætærigien sækimiaha, mhæpkæfiætæ mhæ ia kimiaha, mhø nætærigien sækimiaha ræpwæmwis, ¹³ mhæpwæh næsenien niemaha ræpi akwauakw kimiaha. Trini minuæ iærmama riti ro rærhæ ia kimiaha riti ramasan mæ hienouenou i. Iærimænu sækimiaha rinenouenou noien æræha me sækimiaha. Ro pen kimiaha mwi tihamækeikei mhenouenou noien æræha me sækimiaha me. ¹⁴ Nænæ irænha ia noien me pam næha, tharkahu nokeikeiien sæ ravi tæriini amasan narimnari me pam hæuvehe mhø kuatia.

¹⁵ Nænæ pwæh næmærinuien sævai Kristo rærimænu ia rerimiaha, ti næri næ mæ Kumwesæn rinækwein ia kimiaha mæ tihæuvehe mhousæsimwin ræmwhen nipwrai iærmama kuatia mharæ ia næmærinuien næha. Nænæ ia næpin me kimiaha tihamækeikei mhæni tanak m Kumwesæn. ¹⁶ Pwæh nægkiariien sævai Kristo ramaræ pæpwæ ia rerimiaha, hiamahatæn mamhævæhag m kimiaha me ia nukurænien me pam. Tihani nipu me ia nækukuæ næha Ol Sam, mine nipu me sævai næfwakiiien, mine nipu me sæmæme kamhæuku pen ti Nænimwin lkinan, mhægnægiini Kumwesæn mæ rerimiaha ragien tukwe. ¹⁷ Narimnari me pam sæmæme hiamo, mine nægkiariien me pam sæmæme hiamæni, tihamo mamhæni ia næghi Iesu Iærimænu sækitaha, mamhæni tanak m Tata Kumwesæn tukwe.

Nævæhagien revæn ti nakalasia me ia nimwæ me sævænraha

¹⁸ Kimiaha nipran me, tihamækeikei mhæsiæi nerman me sækimiaha. In næ noien atukwatukw nipran me kamhahatætæ ia Iærimænu tuho.

¹⁹ Kimiaha nerman me, tihamækeikei mhøkeikei nipran me sækimiaha, mhæpwæh nometæien iræha.

²⁰ Kimiaha nækwærhækwærha me, tihamækeikei mhø nækwai tata mine mama me sækimiaha ia narimnari me pam, ti næri næ mæ noien i ramo Iærimænu sækitaha rerin ramagien.

²¹ Kimiaha tata me, tihæpwæh noien nækwærhækwærha me sækimiaha niemaha ræpi iræha, kamo nætærigien sævænraha rimwei.

²² Kimiaha slef me, tihamækeikei mhø nækwai næmæ asori me sækimiaha ia tiprænæ i ia narimnari me pam, mætæ tihæpwæh noien næpin kamhatoni a kimiaha ræmwhen ia nærmama sæmæme kamhæmwur mæ tuho nærmama rerinraha ragien, mætæ tiho ia rerimiaha pam mhæhekir Iærimænu sækitaha. ²³ Næfæ næghin hiamo, tiho ia rerimiaha pam ræmwhen hiamo tukwini nari m Iærimænu sækitaha, ripko mhæ hiamo tukwini nari m nærmama. ²⁴ Kimiaha hiaukuræn mæ Iærimænu sækitaha truvei pehe nærækuien atukwatukw sævai narimnari me sæmæme hiamo. Nærækuien næha in rinæmri karen raka mæ sævai nærmama me sævænhi. Iærimænu pærhien sæ hiamo tukwini nari min in næ Kristo. ²⁵ Mætæ iærmama sæ ramo rærhæ truvehi atukwatukw mwi nærækuien sævai noien æræha sævænhi, ti næri næ mæ Kumwesæn ramo ramænnæmwhen m nærmama me pam.

3:8: Efes 4:25-31, 5:4 **3:9:** Efes 4:22,25 **3:10:** Efes 4:24 **3:11:** Kal 3:28 **3:12:** 1Tes 2:9, Efes 4:2,32
3:13: Efes 4:32, 5:2 **3:14:** Rom 13:8-10, 1Kor 13:13, Efes 4:3 **3:15:** Fil 4:7, 1Kor 12:13,27, Efes 4:4 **3:16:**
Efes 5:19 **3:17:** 1Kor 10:31, Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:** Efes 6:4
3:22: Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11

4

¹ Kìmiaha nàmà asori me, tihàmàkeikei mho ratukwatukw m slef me sàkìmiaha pwèh rəm̀nəm̀when a. Tiho iam̀nhi irə̀ tì nəri nə̀ mə̀ hiə̀ukurən mə̀ kìmiaha mwi hiamarə̀ tegin iamə̀ asori riti. Iəmə̀ asori nə̀ha in fwe ia neiai.

Nə̀və̀hagien me nepwin mwi

² Kìmiaha tihàmàkeikei mhə̀fwaki m Kumwesən ia nə̀pin me. Nə̀pin tihə̀fwaki irə̀, tihə̀pwə̀h napriien, mamhə̀ni tanak m Kumwesən. ³ Tihàmə̀fwaki mwi tukumaha mə̀ Kumwesən trə̀sevər ia tə̀pinhə̀ tukumaha pwə̀h iahə̀ni irapw nə̀visauien ia Kristo sə̀ fwe kupwən ramə̀rkwafə̀. Nə̀gkiariien i in i iakinani irapw nənə̀ kuvehi puvnimwə̀ iou ia kalapus tukwe. ⁴ Tihə̀fwaki mə̀ takini irapw nə̀gkiariien nə̀ha trəm̀her amasan rəm̀when a mə̀ takamə̀keikei mo iam̀nhi irə̀. ⁵ Kìmiaha tihàmàkeikei mho nari ia nukurənien ia nə̀mri nər̀mama iruə̀ me mhə̀pwə̀h nətə̀ wauien ia nə̀pin riti sàkìmiaha tì nuvi peheien irə̀ha. ⁶ Pwə̀h nə̀gkiariien sàkìmiaha ramasan ia nə̀pin me mäsien rəm̀when ia nə̀veginien kuvei pen sol irə̀, nənə̀ tihàmàkeikei mhə̀ukurən amasan mə̀ tihə̀fo irə̀ mhə̀ripwen nə̀gkiariien sə̀vənraha kuatia kuatia.

Nə̀gkiariien sampam

⁷ Tikikas trə̀visau irapw pam noien me sə̀iou ia kwopun i m kìmiaha. In piə̀vtaha keikei riti sə̀ kìmaha iahə̀ukurən nə̀tigiteien irə̀, ramasitu mamə̀ tukwini nari m Iə̀rimə̀nu səkìtaha kìmaha min. ⁸ Takər̀hi pehe in tukumiaha tì noien i, mə̀ in tro kìmiaha hiə̀regi ramasan, m̀ini irapw tukumiaha mə̀ iahamə̀farə̀ irə̀. ⁹ In truvehe irau Onesimas, piə̀vtaha keikei i kìmaha iahə̀ukurən nə̀tigiteien irə̀, in iə̀rmama riti sàkìmiaha. Irau trouə̀visau narimnari me pam ia kwopun i m kìmiaha.

¹⁰ Aristakas in ramarə̀ ia kalapus kìmrau min, in rani ramasan tukumiaha. Mak, piə̀vi Panapas sə̀ karen, in mwi rani ramasan tukumiaha. Mak nə̀ha, kìmaha iahə̀uvə̀ni pehe raka tukumiaha i mə̀ kìmiaha tihàmàkeikei mhə̀sevər ia rerimìaha tukwe trini minuə̀ ruvehe tukumiaha. ¹¹ Nənə̀ Josua Jastas in mwi rani ramasan tukumiaha. Ia kwənə̀kwus me sə̀və̀i nə̀kur Isrel sə̀mə̀me kamhə̀ni nìpə̀rhienien ia Iesu, iəmənmirə̀har i irə̀har ə̀pa kamharowok kìmaha minraha ia nikaren sə̀və̀i nìtətə̀ sə̀ Kumwesən ramə̀rimə̀nu irə̀, nənə̀ irə̀har harnasitu pik ia nirak. ¹² Epafras, iə̀rmama riti sàkìmiaha sə̀ ramo tukwini nari m Iesu Kristo, in mwi rani ramasan tukumiaha. Ia nə̀pin me rerin ramr̀hi kìmiaha ia nə̀fwakiien me sə̀vənhi, mamə̀res Kumwesən mə̀ kìmiaha tihə̀rer ə̀knekien mhə̀mrə̀ nənə̀ mhə̀ukurən amasan narimnari me pam sə̀mə̀me Kumwesən rokeikei. ¹³ Iou iakəsə̀ni mə̀ nìpə̀rhienien in ramo wok skai tì nasituien ia kìmiaha, m̀ine nə̀kur Laotisia, m̀ine nə̀kur Hierapolis. ¹⁴ Luk, tokta keikei səkìtaha, m̀ine Temas, irau krauni ramasan tukumiaha. ¹⁵ Tihə̀ni tukwini ramasan sə̀iou revən tì piə̀vtaha me fwe Laotisia, m̀ine prən nə̀ha Nimfa, m̀ine nakalasia me sə̀mə̀me kamhousə̀simwin irə̀ha me ia nə̀kwai nimwə̀ sə̀vənhi.

¹⁶ Nə̀pin tihə̀vsini raka nə̀kukuə̀ i sə̀iou, nənə̀ tihàmàkeikei mhə̀rhi pen i revən tì nə̀kur Laotisia mə̀ irə̀ha tuhə̀vsini mwi m nakalasia me fwe ikin. Ia noien a mwi nə̀ha, kìmiaha tihàmàkeikei mhə̀vsini mwi nə̀kukuə̀ sə̀və̀i nə̀kur Laotisia.

¹⁷ Nənə̀ tihàmàkeikei mhə̀ni pen tì Akipas mə̀ in tramə̀keikei mo pam wok sə̀ Iə̀rimə̀nu səkìtaha rimə̀uvei pen min.

¹⁸ Tou Pol iakauvehi nəri kamrai nari irə̀ mamrai ia ia rə̀gik nə̀gkiariien sə̀və̀i niniien ramasan m kìmiaha. Tihə̀pwə̀h nenouenouien jen me i kìnərihi iou irə̀. Pwə̀h namasanien tramarə̀ tukumiaha.

4:1: Lev 25:43,53, Efes 6:9

4:2: Efes 6:18, Fil 4:6

4:3: Rom 15:30, Efes 6:19, 1Kor 16:9

4:4: Efes 6:20

4:5: Efes 5:15-16, 1Tes 4:11-12

4:6: Efes 4:29, 1Pit 3:15

4:7: Efes 6:21

4:8: Efes 6:22

4:9: Flm 10-12

4:10: Wok Me 19:29, 12:12, Wok Me 13:13, Flm 24

4:17: Flm 2

4:18: 1Kor 16:21

Fas Tesalonaeka Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol ramavən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kristo ia kwopun me. Ia navənien səvənhi sə ro kəru irə rərpwi vi a nousəsimwinien səvai nakalasia me fwe Tesalonaeka. In rarə fwe ikın nəfwakiien kahar nənə mier ti nəri nə mə nəkur Isrel həmwəki in, mhometə in. Ia nuk 51 Timoti rərhi pen nəkukuə riti revən ti Pol maməgkiari ia narəien səvai nakalasia me fwe Tesalonaeka. Pol ramarə fwe Korin nəpin in ruvehi nəkukuə səvai Timoti. In rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvai nəkur Tesalonaeka ro pen rirai nəkukuə i. Pol rinaməgnəgini nəkur Tesalonaeka ti nəri nə mə hamərər əknekin ia nahatətəien səvənraha nəpin nərmmama hamometə irəha. In ramahatən irəha ia narəien sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mamahatən mwi irəha ia nuveheien səvai Iesu. Kitaha sərəirei mə Iesu truvehe ia nəfe nəpin. Ro pen tsaməmwur ia noien amasan meste nuveheien səvai Iesu Kristo.

¹ Iou Pol, Saelas, mine Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe Tesalonaeka. Kimiaha nərmmama səvai Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha.

Pwəh namasanien mine nəməriniuen krauarə tukumiaha.

Kini vivi Kumwesən ti nahatətəien səvai nəkur Tesalonaeka

² Nəpin me pam iahaməni kimiaha ia nəfwakiien me səkimaha, nənə mamhəni vivi Kumwesən tukumiaha pam, ³ ti nəri nə mə ia nəmri Kumwesən Tata səkitaha rərmaha ramrhi noien amasan səkimiaha sə ruku pen ia nahatətəien, mine nəmwurien səkimiaha sə ruku pen ia nokeikeien, mine nərərien səkimiaha sə hiamərər əknekin irə ti nəri nə mə hiəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha ia Iərimənu səkitaha Iesu Kristo.

⁴ Piak me, Kumwesən rokeikei kimiaha, nənə muvərfi raka kimiaha mə kimiaha nərmmama me səvənhi. Kimaha iahəukurən amasan mə nəri nəha ro nipərhiēnien ⁵ ti nəri nə mə nəpin nəgkiariien amasan sə iahaməvisau irapw i riməuvehe tukumiaha fwe kupwən, ripkuvehe mhə ia nəgkiariien a, mətə ruvehe mwi ia nəgsen, mine Nənimwin Ikinan, mine ia suatuk riti sə rəhatən pen mə hiamahatətə pərhiēn irə. Nənə nəpin iahənərə kitaha m kimiaha, hiəukurən mə iahənəfarə irə. Iahəno a narimnari me rasitu ia kimiaha. ⁶ Nənə ia nəpin nəha hiəuvehe mhəmwhen a ia kimaha mine Iərimənu səkitaha, ti nəri nə mə nəpin kuvei pehe nəgkiariien səvai Kumwesən m kimiaha nənə hiəuvehi nərmmama ho nəmisəien asori m kimiaha, mətə Nənimwin Ikinan ro rərimiaha ragien a. ⁷ Ia noien nəha hiənahatən suatuk amasan riti m nərmmama me pam səməme kamhahatətə fwe profens mi nəha Masetonia mine Akaea mə tuhesi pen noien səkimiaha. ⁸ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiəəvisau irapw raka nəgkiariien səvai Iərimənu kuvəregi ia kwopun me rəmwhen ia kisipw rasək. Ripko mhə fwe Masetonia əpa mine Akaea, mətə nərmmama ia kwopun me pam həuvəregi raka kamini mə hiəəfo mhəuvehe mhahatətə ia Kumwesən. Ro iamīnhi irə kimaha tahəni nəgkiariien riti ti nəfe. ⁹ Nərmmama me pam nəha kamhəgkiari ia kitaha, mamhəni mə nəpin iahəuvehe mhətə kimiaha fwe kupwən, hiəsevr ia rərimiaha tukumaha, nənə mharaka ia nənimwi nari me səkimiaha səməme hiaməfwaki pen mīnraha, mhəuvehe mhəkurirə Kumwesən səkimaha. Irəha kamhəni mə ipwet mine hiamo tukwini nari m Kumwesən pərhiēn sə ramiru, ¹⁰ mamheitenhi tini sə in rino rətui mwi ia nemhəien. Tini nəha Iesu sə truku pen ia neiai, muvehe, muvehi raka kitaha ti niemaha səvai Kumwesən ia nəpin rauvehe.

2

Wok sə Pol rino fwe Tesalonaeka

¹ Piak me, kimiaha hiəukurən mə nəpin iahəuvehe mhətəni kimiaha fwe kupwən, nuveheien səkimaha ripko mhə nəri auər a irə. ² Hiəukurən mə nəpin iahamarə ihi fwe Filipae, nərmmama ho nəmisəien m kimaha, mhəni ərəha kimaha. Mətə Kumwesən səkitaha rino nətərigien səkimaha riskai iahəuvehe mhəni irapw nəgkiariien amasan səvənhi tukumiaha ia nəmri nərmmama həpik səməme həmwəki nəgkiariien nəha. ³ Nənə hiəukurən mə nəgkiariien səkimaha iahənəvisau irapw m kimiaha rier ia tərhumaha ti nəfe? Ti nəri nə mə iahərkwafə nətərigien ərəha riti ia rərimahā, uə iahəmwur mə taheikuə

ia kimiaha, uə tahō nifeifeien m kimiaha? Rekəm! ⁴ Iahəpəwəh noien iamīnha irə, mətə ia nəpīn me iahaməni nəgkiariien sə Kumwesən rokeikei, ti nəri nə mə in rinətə raka kimaha mə iahəmwhen, rəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia tipage rəgimaha. Ro iamīnhi irə iahəpkəmwur mhə mə nərmama rerinraha tragien tukumaha, mətə iahaməmwur mə Kumwesən sə ramətə nətərigien səkimaha rerin tragien tukumaha. ⁵ Rəmwhen kimiaha hiəuvəukurən raka kimaha iahəpkuvehe mhə mhəni nəgkiariien əsien me tukumiaha, uə nəgkiariien sə tahəvi kimiaha irə hiəuvehe mhəuvei pehe mane m kimaha. Kumwesən mwi rukurən mə nəgkiariien i ro nīpərhienien! ⁶ Nənə iahəpkəmwur mhə mə taho nərmama həgnəgini kimaha. Iahəpəwəh noien iamīnhi irə ia kimiaha uə ia nərmama nēpwin mwi.

⁷ Nənə nari riti ti nəri nə mə kimaha aposol me səvəi Kristo iahəukurən ninien mə tihəməkeikei mhəsiəi kimaha rəmwhen ia nəmə asori me, mətə iahəpko mhə iamīnhi irə. Nəpīn iahamarə kitaha m kimiaha fwe kupwən, noien səkimaha rīməru rəmwhen ia mama riti sə ramətui amasan ti nīpwnətīn me. ⁸ Iahokeikei pik kimiaha, ro pen ia nəpīn me nəha rerimaha ragien ti nini irapwən nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən tukumiaha. Mətə rīpko mhə in əpa i, rerimaha ragien a mwi ti nuvei peheien nīmīruien səkimiaha m kimiaha ti nəri nə mə iahokeikei pik kimiaha.

⁹ Piak me, rerimaha ramrhi wok skai sə iahəno uə rekəm? Nəpīn iahaməni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən tukumiaha, iahamo wok ia rəgimaha ia nəpīn mine ia ran mə tahəpəwəh nəres peheien nari riti tukumiaha.

¹⁰ Kimiaha mine Kumwesən mwi hiəukurən mə nəgkiariien i ro nīpərhienien! Nəpīn iahamarə kitaha m kimiaha nərmama hiamahatətə ia Kumwesən, noien səkimaha ro ikinan, matukwatukw, məmher. ¹¹ Hiəukurən mə iahəno m kimiaha rəmwhen ia tata riti ramo m nīpwnətīn me. ¹² Iahamərpwi əknēkin kimiaha, mamhəuvehi utə nətərigien səkimiaha, nənə mamhəgkiari skai m kimiaha mə tiharə ia narəien sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən. In raməkwein kimiaha mə tihəuvehe ia nəkwai nitətə sə in ramərimənu irə mamhəiapw.

¹³ Nari riti mwi nəha ikin ia nəpīn me pam iahaməni vivi Kumwesən tukwe. Nəpīn iahəni pehe nəgkiariien səvəi Kumwesən tukumiaha, kimiaha hiəregi, mhəuvehi nəgkiariien nəha, mhəni nīpərhienien irə. Hiəpkuvehi mhə nəgkiariien nəha rəmwhen ia nəgkiariien səvəi iərmama, mətə hiəuvehi atukwatukw mhəukurən mə nəgkiariien i in pərhien nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nəgkiariien nəha rauverə ia kimiaha səməme hiaməni nīpərhienien irə. ¹⁴ Piak me, hiəukurən nakalasia me səvəi Kumwesən fwe tənə Jutia kamhəni nīpərhienien ia Iesu Kristo. Kimiaha hiəuvəuvehe mhənəmwhen raka ia nīrəha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəmisiəien me nəha nəkur Isrel hənəno mīnraha nəkur imwəmiaha me hənə rəmwhen a mwi ia kimiaha. ¹⁵ Nəkur Isrel me nəha irəha hənousi əpune Iesu Iərimənu səkitaha, mine profet kupwən me, nənə mhəkou i rapw kimaha iahəier. Kumwesən rerin rīpkagien anan mhə ti nīrəha. Irəha kamhəmwəki nərmama me pam, ¹⁶ mamhəmwur mə tuhənise kimaha iahəpəwəh nəgkiariien m nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel kamo Kumwesən ruvehimīru irəha. Ia noien nəha kamhakutan pen noien ərəha səvənraha meste trukur. Mətə təkwtəkwuni nəha niemaha səvəi Kumwesən ruvəuvehe mineste irəha.

Pol rokeikei pik mə trətōni mwi nəkur Tesalonaeka

¹⁷ Piak me, fwe kupwən kimaha iahənəpəwəh kimiaha ia nīpwramaha mhəuvən isipwīn tukumiaha səvəi nəpīn oulhi, mətə nətərigien səkimaha raməmāk ihi ia kimiaha. Ia nəpīn nəha iahaməmwur pik mə tahərərig mhətōni mwi kimiaha ti nəri nə mə iahokeikei pik kimiaha. ¹⁸ Iahənəkeikei mə tahəuvehe mhətōni kimiaha, iou, Pol, iakani pərhien mə iakinəmwur nəpīn rīpik, mətə Setan rəsīsag kimaha. ¹⁹ Nəfe nəha iahaməmri pen əknēkin nətərigien səkimaha irə, uə nəfe nəha nəgienien səkimaha mine kəfəfau səvəi nīsiəien sə tahərpwi kimaha tukwe ia nəmri Iərimənu səkitaha Iesu nəpīn in truvehe irə? Rosi kimiaha nə uə? ²⁰ Ouəh nīpərhienien, kimiaha nə nərmama iahamərpwi kimaha tukumiaha, nənə rerimaha ramagien tukumiaha.

3

¹ Nəpīn kimaha iahəuvavən isipwīn tukumiaha, rerimaha rəpou pik ti nəri nə mə iahəreirei mə hiamarə amasan uə rekəm. Ro iamīnhi irə iahəni sīmwin mə iou mine Saelas trauarə kimrau əpa ia taon nəha Atens, ² mətə Timoti truvehe mətōni kimiaha. In piəvtaha riti sə ramo wok səvəi Kumwesən kimaha min, iahaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo. Kimaha iahərhī pehe in tukumiaha mə trasitu ia kimiaha muvehi

2:4: 1Tim 1:11, Kal 1:10, Jer 11:20 2:5: Wok Me 20:33, 2Tes 2:3, Rom 1:9, 1Tes 2:10 2:6: Jon 5:41,44 2:9: Wok Me 20:34, 1Kor 4:12 2:13: 1Tes 1:2, 2Tes 2:13, Kal 1:11-12 2:14: Wok Me 17:5 2:15: Wok Me 2:23, 7:52
2:16: Mat 23:32-33 2:17: 1Tes 3:10 2:19: Fil 2:15-16, 4:1, 2Tes 1:4 3:1: Wok Me 17:15 3:2: Wok Me 16:1-3

utə nətərigien səkimiaha, nənə mərɣwi əknekin kimiaha ia nahatətəien səkimiaha, ³ mə nəmisiəien me i kamo m kimiaha tuhəɣwəh noien kimiaha riti rimwei. Hiauvəukurən raka mə nəri in i kimərɣi raka mə tuko m kitaha iamnhi irə. ⁴ Nəpin iahamarə kitaha m kimiaha fwe kupwən iahaməni pehe tukumiaha mə tuko nəmisiəien m kitaha. Nənə hiəukurən amasan mə ruvəuvehe mīno nīpərhiəien irə rəmwhen iahaməni tukumiaha i. ⁵ Ro iamnhi irə nəpin rerik rapou pik ti nəri nə mə iakreirei mə hiamarə amasan uə rekəm nənə iakərhi pehe Timoti mə truvehe mətoni ro nahatətəien səkimiaha mə ramskai ihi uə rekəm. Iakamhekir mə ia suatuk riti Setan sə raməmwur mə tro nərmmama həmwei ia nərəhaien rino raka kimiaha hiamwei ia nərəhaien, nənə wok səkimaha tro nəri auər a irə.

Timoti rirərig pehe məvisau nəgkiariien amasan riti m Pol mine Saelas

⁶ Təkwətəkwuni nəha Timoti ruvərərig pehe mwi tukumaha, nənə məvisau pehe m kimaha nəgkiariien amasan i raməgkiari ia nahatətəien mine nokeikeien səkimiaha. In riməni pehe tukumaha i mə rerimiaha ramrhi ihi kimaha ia nagienien, nənə mhokeikei mə tihətəni kimaha rəmwhen a ia kimaha iahokeikei mə tahətəni kimiaha. ⁷ Ro iamnhi irə, piak me, nəri auər a iahamregi rərəha ia nəmisiəien me i kamo m kimaha, mətə nəgkiariien səvəi nahatətəien səkimiaha riməuvehi utə nətərigien səkimaha tukumiaha. ⁸ Nəpin kimaha iahəregi mə kimiaha hiamərər əknekin ti Iərimənu səkitaha iahəregi mə iahəuvehi mwi nimiruien. ⁹ Ia nəmri Kumwesən səkitaha rerimaha raməgien tukumiaha. Nagienien nəha rasori pik mamə kimaha iahaməni vivi Kumwesən tukumiaha. ¹⁰ Ia nəpin me pam ia nəpin mine ia ran iahaməfwaki skai mə tahətəni mwi kimiaha, mhahatən kimiaha ia nəfe hiəirei ihi mə nahatətəien səkimiaha triskai mwi.

¹¹ Nənə pɣəh Kumwesən tata səkitaha, mine Iesu Iərimənu səkitaha, trouo suatuk riti səkimaha ti nuveheien mhətəni kimiaha. ¹² Pɣəh Iərimənu səkitaha tro nokeikeien i hiamə m kimiaha me mine nərmmama me pam ruvehe masori mwi rəmwhen ia nokeikeien səkimaha rasori tukumiaha. ¹³ Ia noien i in tro rerimiaha riskai. Nənə ia nəpin nəha Iesu Iərimənu səkitaha truvehe irə irəha nərmmama ikinan me səvənhī, tihərər ia nəmri Kumwesən tata səkitaha, mhaturkwatukw, mhəmher.

4

Nəfe nəha noien nəkur əfwaki me tuho Kumwesən rerin ragien ti nīrəha

¹ Piak me, takaməkeikei məgkiari ia narimnari nēɣwin. Iahənahatən raka kimiaha ia nəfe noien sə tiho mə Kumwesən rerin ragien tukumiaha. Nīpərhiəien i hiano raka. Nənə təkwətəkwuni iahamərəs kimiaha nənə mamhərəs skai ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha mə tihamo a iamnhi irə mamhəuvən. ² Hiəuvəukurən raka nəvəhəgien me nəha səməme iahəuvei pehe m kimiaha fwe kupwən ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha.

³ Nəri in i nəkwai Kumwesən mə kimiaha tihəmher, mho nəkur ikinan me səvənhī ia kimiaha. Tihəɣwəh nesi penien suatuk səvəi nīpran mine nərman səməme kamhəiri əɣnapen irəha me. ⁴ Kurirə kimiaha kuatia kuatia hiəiri pran tihəkupwən mhəukurən noien sə rəmher, mo ikinan, mo nisaiien kamiri pran irə. ⁵ Tihəɣwəh niriien pran ia suatuk sə hiaməkuriə a nəfe nīpɣramiaha rokeikei pik rəmwhen ia nərmmama səməme həreirei Kumwesən kamho. ⁶ Ia narimnari me nəha, kimiaha riti trəɣwəh noien rərəha ia piəvni makres səvənhī pran uə tini. Iərimənu səkitaha trəɣɣwin noien ərəha səvəi nərmmama me nəha səməme kamho noien nəha rəmwhen iahəuvəni skai raka tukumiaha. ⁷ Kumwesən ripkəkwein mhə kitaha mə tsamesi pen noien sə rəmkemik, mətə noien sə rəmher, mo ikinan i. ⁸ Ro pen iərmama sə ruvei pen təkutan m nəvəhəgien i, ripko mhə ruvei pen təkutan m iərmama, mətə ruvei pen təkutan m Kumwesən sə rauvei pehe Nənimwin Ikinan səvənhī m kimiaha.

⁹ Mətə ia nīkaren səvəi nokeikeien sə hiamə m piəvtaha me kimaha tahərai nəkukuə tukumiaha ti nəfe. Kumwesən rinahatən raka kimiaha mə tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me. ¹⁰ Nənə pərhiən hiəkeikei piəvtaha me pam fwe Masetonia. Mətə piak me iahamərəs pehe mə tihamo a iamnhi irə mamhəuvən.

¹¹ Tihaməkeikei mamhəmwur mamharə ia narəien afafa, mamhətui atukw a ti narimnari me səkimiaha, nənə mamho wok ia rəgimiaha rəmwhen a iahəuvəni raka tukumiaha i. ¹² Ia noien nəha nərmmama iruə me tuhətəni noien sə hiamə ia nəpin me mə ratukwatukw a. Nənə tihəɣwəh nətigiteien ia nərmpəpə me mə tuhəuvei pehe nəfe riwən təni kimiaha.

Nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha

3:3: Efes 3:13, 2Tim 3:12 **3:4:** Wok Me 14:22 **3:5:** Fil 2:16 **3:6:** Wok Me 18:5 **3:7:** 2Tes 1:4 **3:11:** 2Tes 2:16 **3:13:** Fil 1:10, 2Tes 1:7,10 **4:1:** 2Tes 3:6 **4:3:** 1Tes 5:23, Hip 10:10, 1Pit 1:16 **4:6:** Sam 94:1
4:7: 2Tes 2:13-14, 1Pit 1:15-16 **4:8:** Luk 10:16, Esik 36:27, Esik 37:14, 2Kor 1:22 **4:9:** Jon 13:34 **4:10:** 2Tes 3:4 **4:11:** Efes 4:28, 2Tes 3:8,12 **4:12:** 1Kor 5:12-13, Kol 4:5

¹³ Piak me, kimaha iahokeikei mæ tihamækeikei mhækuræn kamæfo ia nærmama me i sëmæme hæuvamhæ mæ tihæpwæh nasækien ti niræha ræmwhen ia nærmama sëmæme nari amasan riti riwæn kamheitenhi mæ truvehe. ¹⁴ Kitaha samæni nipærhienien mæ Iesu rimamhæ maræ mætui mwi ia nemhæien sævænhi. Ro pen sæukuræn mæ tuko mwi iamînhi iræ ia nærmama me i sëmæme hæmæni nipærhienien ia Iesu meste hemhæ. Kumwesæn tripeki iræha hærarig mwi iræha Iesu. ¹⁵ Nægkiariien i iahamæni pehe tukumiaha i tækwtækwumi in nægkiariien sævæi Iærimænu sækitaha. Kitaha i nærmama sëmæme samæmiru ihi meste nuveheien sævæi Iærimænu sækitaha, kitaha ko sæpkukupwæn mhæ ia nærmama sëmæme hæuvamhæ raka. ¹⁶ Iærimænu sækitaha truku pen fwe ia neiai mameiwaiu pehe. Ia næpin næha in trîni nækwan, agelo sæ in rasori ia nagelo me trækwein, kisipw sævæi Kumwesæn trasæk, nænæ nærmama sëmæme hæmæni nipærhienien ia Kristo meste hemhæ iræha tuhækupwæn mhætui mwi ia nemhæien sævænraha. ¹⁷ Kuriræ iræ kitaha i sëmæme samæmiru ihi tukuvehi kitaha sæutæ kitaha minraha. Tsæutæ i næpuæ me tsætoni Iærimænu sækitaha ia nimagouagou. Nænæ tsaræ rerin kitaha Iærimænu sækitaha. ¹⁸ Ro pen tihæni nægkiariien me i tukumiaha me mhæuvehi utæ nætærigien sækimiaha me iræ.

5

¹ Mætæ piak me, ia nikaren sævæi næpin atukwatukw narimmari me næha tuhæier pehe iræ kimaha tahærai nækukuæ tukumiaha ti næfe. ² Kimiaha hiæuvækuræn raka mæ næpin i kani mæ Næpin sævæi Iærimænu truvehe ræmwhen ia rakres sæ rauvehe ia næpin. ³ Næpin nærmama kamhæni mæ, "Narimmari me pam hæmærinu, nari riti tro nehekiriien i riwæn," nænæ, nærahæien truvehe akwauakw ti niræha ræmwhen ia pran sæ tækutan rinamæmisæ ti næræhiien tini. Nænæ ko iræha hæpkap mhæ.

⁴ Mætæ piak me, kimiaha hiæpkaræ mhæ ia næpitævien ræmwhen ia niræha. Ripkatukwatukw mhæ mæ næpin næha tro kimiaha hiærkarinari ræmwhen ia rakres riti. ⁵ Kimiaha nipwnæti nukuraanien me mine niranien. Ripko mhæ kitaha nipwnæti næpitævien me mine næpin. ⁶ Ro iamînhi pwæh sæpwæh næmwhenien ia nærmama me i kamhæpri, mætæ pwæh samætui a, mhæpwæh noien ræmwhen ia nærmama me i kamhænimwi nænimwiiien skai mamhakonæ iræ. ⁷ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ nærmama me i kamhæpri, iræha kamhæpri ia næpin. Nænæ nærmama sëmæme kamhænimwi nænimwiiien skai mamhakonæ iræ, iræha kamho noien næha ia næpin. ⁸ Mætæ kitaha i nipwnæti nukuraanien me. Pwæh sætui mhæpwæh nakonæien nænimwiiien skai. Pwæh sækwtæmhiri noien sævæi nahatætæien mine nokeikeiien. Noien næha ræmwhen ia tinari kino ia æean ramo tukuahag kwænpwenhi iærmama ti naruaæniien. Pwæh sæmri pen æknekin nætærigien sækitaha ia Kumwesæn mamheitenhi in mæ truehimiru kitaha. Noien næha ræmwhen ia kæfsæfu kino ia æean ramo tukuahag kænkapwæ nærmama ti naruaæniien. ⁹ Kumwesæn ripkrfi mhæ kitaha mæ niemaha sævænhi truvehe tukutaha, mætæ rimærfi kitaha mæ Iesu Kristo Iærimænu sækitaha truehimiru kitaha. ¹⁰ In rimamhæ tukutaha mæ samæmiru uæ sæuvamhæ raka tsækuræn naræien kitaha min.^a ¹¹ Ro iamînhi iræ tihæuvehi utæ nætærigien sækimiaha me, nænæ mhærpwi æknekin kimiaha me ræmwhen sæ hiamo ipwet mine.

Nævshægien me sampam

¹² Piak me, iahamæres pehe m kimiaha mæ tihæsiæi nærmama me næha kamhæsese kimiaha minraha, sëmæme Iærimænu sækitaha rimæuvehi utæ iræha hasori ia kimiaha, nænæ mamhævæhag m kimiaha. ¹³ Tihæsiæi amasan iræha mhokeikei iræha ti wok sæ kamho. Kimiaha tihamækeikei mharæ ia næmærinuuen, mhæpwæh nævisæien m kimiaha me. ¹⁴ Nænæ piak me iahamæni pehe tukumiaha i mæ tihamækeikei mhægkiari skai m nærmama sëmæme kamhærpaha. Nærmama sëmæme rerinraha ræpou tihægkiari vivi minraha mhæuvehi utæ nætærigien sævænraha. Hasitu ia nærmama sëmæme niskaiien sævænraha riwæn. Niemaha træpwæh næpi akwauakwien kimiaha, mætæ tiho nætærigien sækimiaha ræpwæmwis ti niræha pam. ¹⁵ Trîni minuæ nærmama kamho ræraha ia kimiaha, mætæ tihæpwæh nærpwinien tai noien sævænraha. Næpin me pam tihamækeikei mhousari mæ tiho ramasan m kimiaha me mine nærmama me pam.

¹⁶ Rerimiaha tramækeikei mamægien ia næpin me pam, ¹⁷ nænæ, mhægkiari m Kumwesæn ia næfwækiien ia næpin me pam. ¹⁸ Næpin me pam tihæni tanak ti Kumwesæn næri æuær a mæ

4:13: Efes 2:12 4:14: Rom 14:9, 1Kor 15:3-4,12 4:15: 1Kor 15:51 4:16: 1Tes 1:10, 2Tes 1:7, 1Kor 15:52
 5:1: Mat 24:36 5:2: Mat 24:42-44, 2Tes 3:10, Rev 3:3 5:3: Esik 13:10, Mat 24:39, Luk 21:34-35, Jon 16:21-22
 5:5: Rom 13:12, Efes 5:9 5:9: 1Tes 1:10, 2Tes 2:14 5:10: Rom 14:8-9, 1Tes 4:14 a 5:10: Suatuk riti mwi ti niinien nægkiariien i ia vas 10 in i me: "In rimamhæ tukutaha mæ samæpri uæ samætu tsækuran naræien kitaha min."
 5:11: Jul 20 5:12: 1Kor 16:18, 1Tim 5:17 5:14: 2Tes 3:6,11,15 5:15: Prov 20:22, Rom 12:17, 1Tes 3:9
 5:16: Fil 4:4 5:17: Luk 18:1 5:18: Efes 5:20

hiamarə ia namasanien uə nərəhaien. Tiho iaminihi ti nəri nə mə in i nəkwai Kumwesən sə in rokeikei mə kimiaha nərmama səvai Iesu Kristo tiho.

¹⁹ Tihəpwəh niniiseien Nənimwin Ikinan. ²⁰ Tihəpwəh nətə ərəhaien nəgkiariien səvai iərmama riti sə rini mə Kumwesən riməuvei pen nəgkiariien nəha min. ²¹ Hətoni amasan nənə mhəkiri amasan narimnari me pam, nənə, mhəkwtəmhiri əknekin nəri amasan, ²² nənə, mhəpwəh narimnari me pam səməme hərəha.

²³ Pwəh Kumwesən əpa i Kumwesən səvai nəmərinuinen ro kimiaha hiəuvehe mhəmher pam. Pwəh in ro nənimwin me pam səkimiaha, mine nimiruinen me pam səkimiaha, mine nipwramiaha me pam tuhatukwatukw ia nəpin Iərimənu səkitaha Iesu Kristo truvehe irə. ²⁴ Kumwesən rinəkwein raka kimiaha, nənə, kimiaha hiəukurən nətigiteien irə mə in tro narimnari me nəha.

²⁵ Piak me, tihəfwaki tukumaha. ²⁶ Tihəni ramasan ti piəvtaha me, mhakei minraha ia nakeiien sə rəmher. ²⁷ Ia nəghi Iərimənu səkitaha iakani skai tukumiaha i mə tihəvsini irapw nəkukuə i m piəvtaha me pam.

²⁸ Pwəh namasanien səvai Iərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha.

Seken Tesalonaeka Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Seken Tesalonaeka Pol rımərai. In ramarə fwe Korin muvərai raka Fas Tesalonaeka, məkwə me nepwin həukurau, nənə in rərhi pen sə i revən. Nərmama nepwin həpkukurən amasan mha nəgkiariien səvəi Pol. Rerınraha rırhi mə Iesu truvehe akwauakw. Nənə irəha həpwəh wok səvənraha mheitenhi Iesu. Pol rırai nəkukuə i mə irəha tuhəkurən mə nuveheien səvəi Iesu trəfo irə. In rini mə tuhaməmwur ia noien wok meste Iesu truvehe.

Nəgkiariien sə rakupwən

¹ Iou Pol, Saelas, mine Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe Tesalonaeka.

Kimiaha nərmama səvəi Kumwesən Tata səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo.

² Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo trouariari pehe namanian mine nəmərnuuiein m kimiaha.

Nəgnəginiien mine nəfwakiien

³ Piak me, nəpin me pam kimaha iahaməregi mə tahaməkeikei mhəni vivi Kumwesən tukumiaha pam. Ratukwatukw mə tahamo iaminhi irə ti nəri nə mə nəpin me pam nahatətəien səkimiaha ruvehe mamskai mwi, nənə nəpin me pam nokeikeien səkimiaha kuatia kuatia hiamo m kimiaha me ruvehe mamasori mwi. ⁴ Ro pen iahaməni irapw ti nakalasia me səvəi Kumwesən ia kwopun me pam mə rerimaha ragien pik tukumiaha. Kimaha iahaməni iaminhi irə ti nəri nə mə nəpin me pam hiamərer əknekin ia nahatətəien səkimiaha, nəri auər a mə nərmama me kamhometə kimiaha, nənə, mamho nəmisəien me ripik m kimiaha.

⁵ Narimnari me i ramahatən pen mə nəkiriien səvəi Kumwesən ratukwatukw a nənə ro pen tukətə kimiaha mə hiamwhen tihəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Kamo nəmisəien m kimiaha nəha təkwətəkwuni ti nitətə nəha. ⁶ Mətə Kumwesən in ratukwatukw. Nərmama me i kamho nəmisəien m kimiaha, in trərpwin pen mwi nəmisəien minraha, ⁷ nənə, muvei pehe nəpwisəien m kitaha m kimiaha səməme hiamregi rərəha. Kitaha tsəuvehi nəpwisəien nəha nəpin tukətəni Iesu Kristo rier pehe irə irəha nagelo skai me səvənhi ⁸ ia napw sə nəgsen rasori. In trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama səməme hərəirei Kumwesən mine nərmama səməme həpwəh nesi penien nəgkiariien amasan səvəi Iesu Iərimənu səkitaha. ⁹ Irəha tuhəuvehi nərpwinien riti sə trouraha irəha ia nuk nuk me fwe kwopun riti tikətə mhə nəmri Iərimənu səkitaha ikin mine nukuraanien ia nəsaninien asori səvənhi. ¹⁰ Irəha tuhəuvehi nərpwinien nəha nəpin in truvehe irə. Ia nəpin nəha nərmama ikinan me səvənhi tuhəgnəgini in. Nərmama me pam səməme hənı nıpərhiienien irə tuhətəni in, nənə nənimenraha trier. Kimiaha mwi tiho mwi iaminha irə ti nəri nə mə hiəuvni raka nıpərhiienien ia nəgkiariien səkimaha.

¹¹ Nəpin me pam iahaməfwaki tukumiaha mə Kumwesən səkitaha trəvsini kimiaha mə kimiaha nərmama me səvənhi. Iahaməres mə nəfe nətərigien amasan uə nəfe noien amasan ruku pen ia nahatətəien hiokəikei mə tiho, in tro irəha pam həuvehe mhəukuə ia niskaiien səvənhi. ¹² Ia noien nəha nərmama tuhəuvehi utə nəghi Iesu Iərimənu səkitaha tukumiaha, mhəuvehi utə mwi nəghimiaha tukwe resi pen namanianien səvəi Kumwesən səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo.

2

Iərmama kani mə Iəmə sə Ramərui Loa

¹ Piak me, ia nikaren səvəi nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine nəpin tukosəsəimwin kitaha irə səuvən mhətəni in, kimaha iahaməres kimiaha ² mə tihəpwəh nehekir akwauakwien, mhəpwəh niregiiien rərəha trini minuə hiəregi kani mə nəpin səvəi Iərimənu ruvəuvehe raka. Nəri auər a mə tihəregi nəgkiariien nəha ruku pen ti nənimwin riti uə nəvisaiien riti uə ia nəkukuə riti sə kani mə kimaha iahərhi pehe i tukumiaha. ³ Tihəpwəh nəseniien Iərmama riti reikuə ia kimiaha ia suatuk riti iaminha irə ti nəri nə mə nəpin nəha tripkuvehe mhə meste nəpin nəha kamini trupupwən muvehe nərmama

1:1: 1Tes 1:1 **1:2:** Rom 1:7 **1:3:** 1Tes 1:2-3, 2Tes 2:13 **1:4:** 2Kor 7:4, 1Tes 2:19, Rev 1:9 **1:5:** Fil 1:28
1:6: Rom 12:19, Rev 18:6-7 **1:7:** Mat 25:31, 1Tes 3:13, 4:16 **1:8:** Sam 79:6, Aes 66:15, Rom 2:8, 1Tes 4:17 **1:9:**
Aes 2:10,19,21 **1:10:** Kol 3:4, 1Tes 3:13 **1:11:** Kol 1:9, 1Tes 1:2-3 **1:12:** Aes 24:15, Mal 1:11 **2:1:** 1Tes
4:13-17 **2:3:** 1Tim 4:1, 1Jon 2:18, 4:3, Jon 17:12

tuhəskəmter mhəni ərəha Kumwesən, nənə iərmama nəha kani mə Iəmə sə Ramərui Loa tukətōni trier pehe, in nəha iərmama sə tukouraha in. ⁴Nəpin trier pehe irə, in trini ərəha pam narimnari me səməme kaməfwaki pen minraha mine narimnari me pam səməme kamini kumwesən ia nirəha. In truvehi utə atukw a in irənhə ia narimnari me nəha, muvniwə məkure ia nəkwai nimwə səvai Kumwesən, nənə mini mə in Kumwesən.

⁵Rəfo? Hiənənouenou mə nəpin iakinamarə kitaha m kimiaha, iakamini pehe narimnari me i tukumiaha? ⁶Nənə hiəuvəukurən raka nəfe ramo tukuahag iərmama nəha təkwətəkwuni mə ia nəpin atukwatukw səvəhi tukətōni in trier pehe. ⁷Ipwet mine nərmama kamhərui afafa raka Loa, mətə iərmama sə ramo tukuahag irəha mə tuhəpwəh noien ia kwopun rukuraan ikin, in tro iaminhi irə meste Kumwesən ruvehi raka in. ⁸Ia nəpin nəha tukətōni Iəmə sə Ramərui Loa trier pehe. Mətə Iərimənu səkitaha Iesu trəse əpune in ia nimətəgi truku pen ia tərhun. Nəpin Iesu trier pehe irə nuveheien səvəhi trouraha iərmama nəha. ⁹Iəmə sə Ramərui Loa truvehe mo narimnari me ia niskaiien səvai Setan. In tro nimitatien eikuə me, mine narimnari me səməme kamərkərinari irə, ¹⁰mine nifeifeien me səpəmsəpə səməme həpkatukwatukw mhə. Ia noien nəha in treikuə ia nərmama səməme kamhesi pen suatuk səvai nemhəien. Kumwesən trouraha irəha ti nəri nə mə kamhəni mə həpwəh nokeikeien nəgkiariien pərhiēn sə rukurən nuvehiməruiēn irəha. ¹¹Ti noien nəha səvənraha, Kumwesən trərhi pen nifeifeien skai riti ti nirəha mə tro irəha həni nipərhiēnien ia neikuəien. ¹²Ro iaminhi irə nərmama me pam səməme həpkini mhə nipərhiēnien ia nəgkiariien pərhiēn, mətə rerinraha ragien ti noien sə rəpkatukwatukw mhə, Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənraha.

Nəkur Tesalonaeka tuhaməkeikei mhərer əknekīn

¹³Mətə piak me, Iərimənu səkitaha rokeikei kimiaha. Ia nəpin me pam kimaha tahaməkeikei mhəni vivi Kumwesən tukumiaha ti nəri nə mə in rimerfi kimiaha fwe tui mə truvehimərui kimiaha. Nənə in ruvehimərui kimiaha ia niskaiien səvai Nənimwin səvəhi sə ro hiəuvehe mhəmher, mho nəkur ikinan me səvəhi, nənə muvehimərui kimiaha ti nəri nə mə kimiaha həni nipərhiēnien ia nəgkiariien pərhiēn səvəhi. ¹⁴Kumwesən rinəkwēin ia kimiaha ti narimnari me nəha ia nəgkiariien amasan sə iahaməvisau irəpw mə tihəuvehi pəri nasorien sə Iərimənu səkitaha Iesu Kristo rauvehi fwe ia neiai. ¹⁵Ro iaminhi irə, piak me, tihərer əknekīn, mhəkwətmhiri əknekīn nəgkiariien me səməme hiəuvəregi raka iahaməhatən kimiaha irə ia tərhumaha mine ia nakukuə.

¹⁶Kumwesən Tata səkitaha rokeikei kitaha, maməriari pehe namasanien səvəhi m kitaha. Ia nəpin me pam in rauvehi utə nətərigien səkitaha, nənə mamō kitaha saməregi ramasan ti nəri nə mə saməmri pen əknekīn nətərigien səkitaha irə. Iakəfwaki pen min mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha maməres mə irəu ¹⁷trouvehi utə rerimaha nənə rauo kimiaha hiəskai ti noien noien amasan mine ninien nəgkiariien amasan me pam.

3

Kaməres nəfwakien

¹Piak me, in i nəgkiariien sampam. Tihəfwaki tukumaha mə nəgkiariien səvai Iərimənu səkitaha trevən akwauakw ia kwopun me pam, nənə, nərmama tuhəsiai mhesi pen rəmwhen a ia kimiaha hiəmāsiai mamhesi pen. ²Tihəfwaki tukumaha mə Kumwesən truvehi raka kimaha ti nəkur ərəha me, ti nəri nə mə komhə nərmama pam kamhəhatətə ia Kumwesən. ³Mətə kitaha səukurən nətigiteien ia Iərimənu səkitaha. In tro kimiaha hiəskai, nənə mətui amasan tukumiaha ti Setan mə trəpwəh nourahaiēn kimiaha. ⁴Nənə kimaha iahəukurən amasan ia nəmri Iərimənu səkitaha mə təkwətəkwuni nəha kimiaha hiəmō nəfe iahaməni, nənə, tihamo iaminhi irə mamhəuvən. ⁵Pwəh Iərimənu səkitaha triri rerimiahə ia nokeikeien səvai Kumwesən, mo hiərer əknekīn ia nərerien səvai Kristo.

Kimise narpahaiēn

⁶Nənə təkwətəkwuni piak me, iahəni pehe nəkwamaha tukumiaha i ia nəghi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mə tihaməkeikei mhərer isipwin ti piəvtaha me səməme kamhərpaha, mhəpwəh nesi penien nəgkiariien sə iahənəvəhag raka m kimiaha irə. ⁷Kimiaha hiəuvəukurən raka mə tihamo rəmwhen a ia kimaha. Nəpin iahənəmarə kitaha m kimiaha fwe kupwən, iahəpkarpaha mhə. ⁸Kimaha iahəpkani mhə nəveginien sə iərmama riti ruvei pehe aṵər a m kimaha. Mətə ia nəpin mine ia ran iahaməsese mamhəwok. Iahəpwəh nokeikeien mə tahəuvei pehe wok skai m kimiaha ti nəkwəmənien kimaha. ⁹Hiəukurən

2:4: Dan 11:36, Esik 28:2

2:8: Job 4:9, Aes 11:4, Rev 19:15

2:9: Mat 24:13, Rev 13:11-13

2:11: 2Tim 4:4

2:13: 2Tes 1:3, Jon 15:16, Efes 1:4, 1Tes 4:7, 5:9

2:17: 1Tes 3:13

3:1: 1Tes 5:25

3:3: 1Tes 5:24

3:4:

2Kor 7:16, Kal 5:10, 1Tes 4:10

3:6: Mat 18:17, Rom 16:17

3:7: Fil 3:17, 1Tes 1:6

3:8: 1Tes 2:9

3:9: 1Kor

9:4, 1Tes 1:6

mə ramasan a ko iahəres pehe nasituien iamihhi, mətə iahəpko mhə. Iahəuvei pehe noien səkimaha m kimiaha rəmwhen ia noien riti sə tihəuvnhi. ¹⁰ Nənə nəpən iahənamarə kitaha m kimiaha, iahəuvei pehe nəgkiariien i m kimiaha mə, “Trini minuə iərmama rəpwəh noien wok, kəpwəh nuvehi penien nəveginien min.”

¹¹ Iahaməni iamihhi irə ti nəri nə mə iahamregi mə nərmama nəpwin nəha irəha kamharə kimiaha minraha mamharpaha, mamhəgkiari pik, mhəpko mhə wok. ¹² Ro pen nərmama səməme kamho iamihhi irə, kimaha iahaməni pen ti niraəha i, nənə mamhəgkiari skai minraha ia nəghi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mə tuhaməkeikei mharə afafa, mamho wok ti nuvehiien nəveginien sənənraha. ¹³ Nənə kimiaha piak me tiho noien sə ratukwatukw mhəpwəh nəpouien i.

¹⁴ Trini minuə iərmama riti rəpwəh nesi penien nəgkiariien səkimaha ia nəkukuə i, nənə, tihaməkeikei mho pwəh nərmama həukurən mə in sin. Nənə mhəpwəh nəvəniien ipaka tukwe pwəh rauris ti noien səvənhi. ¹⁵ Mətə tihəpwəh nəmwəkiiien i ti nəri nə mə in piəvmiaha riti, nənə ramasan mə tihərpwi atukwatukw in.

Nəgkiariien sampam

¹⁶ Pwəh Iərimənu səvəi nəmərinuuen in əpa truvei pehe nəmərinuuen m kimiaha ia nəpən me pam ia noien me pam. Pwəh Iərimənu səkitaha tramarə tukumiaha pam. ¹⁷ Iou Pol iakamrai nəgkiariien i ia rəgik mamini ramasan tukumiaha. Ia nəkukuə me pam iakamrai iamihhi irə mə tihəukurən niraaiien səiou. In i niraaiien səiou iakamrai iamihhi irə. ¹⁸ Pwəh namasanien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha pam.

Fas Timoti

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə me i Pol rīmarai, Fas mine Seken Timoti mine Taetas, kani mə nəkukuə me səvai pasta me, ti nəri nə mə haməgkiari ia wok mine noien səvai pasta me. Timoti rinətui fwe Listra. Səvənhi tata iəmə Kris, mətə səvənhi mama pran Isrel. Səvənhi mama ramahatan in ia Nəkukuə Ikinan ia nouihien səvənhi. Pol ramevən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvai Kristo. Ia navənien səvənhi sə ro kəru irə Timoti rukurirə in. In ramasitu ia Pol ia wok səvənhi. Nəpin Pol rīmarai nəkukuə i, Timoti ramo wok rəmwhen ia iahatən mine iəmə asori səvai nakalasia me fwe Efesas. Timoti in tamarua riti, mətə ruvehi wok səvai nirriien nakalasia me. Ro pen Pol rīrai nəkukuə i revən tukwe. Ia nəkukuə i Pol ramasitu irə maməvəhag min ia wok səvənhi. Pol raməvəhag min mə traməkeikei məsiari ti nahatan eikuə me mine nahatənien me səvənraha səməme həpəwəh natukwatukwien. Pol rokeikei pik Timoti, ro pen ruvei pen nəvəhagien me min mə trəfo irə ti nəri nə mə in iərmama riti səvai Kumwesən.

¹ Iou Pol. Iou aposol riti səvai Iesu Kristo. Kumwesən sə rauvehimīru kitaha mine Iesu Kristo sə saməmri pen əknekīn nətərigien səkitaha irə irau krouni nəkwanrau mə tako.

² Iakamrai nəkukuə i mik, Timoti. Ia nahatətəien səkrau ikəmwhen ia nərīk pərhiēn. Pwəh Tata Kumwesən mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namananien mine napiiēn mine nəmərīnuēn mik.

Timoti trinise nahatən eikuə me

³ Fwe kupwən, ia nəpin iakinamevən fwe profens Masetonia, nənə, iakini pehe tukw ik i mə tikamarə pəpim ia taon nəha Efesas. Nərmama nəpwin nəha ikin hamarə irəha kamhahatan nərmama ia nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien atukwatukw. Mətə ik tikinise irəha mə tuhəpəwəh noien noien nəha. ⁴ Tikini pen ti nīrəha i mə tuhəpəwəh nətərig pikien ia kwənagei eikuə me mine nəgkiariien sə rani pik kwənəkwus me səvai kaha kupwən me. Nægkiariien me nəha kamhəvi pehe a nəvisəien me. Ko həkəkasitu mhə ia iərmama riti mə tro wok səvai Kumwesən. Wok nəha nərmama səməme kamhahatətə a kamho. ⁵ Tikəvəhag m nərmama me səkitaha mə irəha tuhaməkeikei mhokeikei irəha me. Pwəh rerinraha rəmher. Pwəh irəha hamo a noien me səməme irəha həukurən mə ramasan. Pwəh irəha hahatətə pərhiēn ia Kumwesən. ⁶ Nərmama nəpwin hənəpəwəh noien me i, mhanəti karen, mhəuvavən ti nəgkiariien sə nīpwan riwən. ⁷ Irəha hokeikei pik nahatənien Loa, mətə hərəirei nīpwrāi nəfe kamhəni, nəri auər a mə kamhəgkiari skai tukwe mə həukurən.

⁸ Kitaha səukurən mə Loa in ramasan, mətə nərmama tuhaməkeikei mhahatən nərmama irə ia noien atukwatukw səvənhi. ⁹ Kitaha səukurən mwī mə kīpkəmri mhə Loa raməmāk ti nəkur atukwatukw me, mətə kəmri Loa raməmāk ti nəkur kamhəri loa, mine nəkur kəkəpwənraha riskai, mine nəkur həkəhatətə mhə ia Kumwesən, mine nəkur kamho noien ərəha, mine nəkur həkəko mhə nəkur ikinan me, mine nəkur həkəpəmher mhə, mine nəkur kamhousi əpune tata mine mama səvənraha, mine nəkur kamhousi əpune nərmama. ¹⁰ Kəmri Loa raməmāk ti nərmān mine nīpran səməme kamhəri əpnepn irəha me, mine nərmān səməme kamhəri atukw a irəha me, mine nərmama kamhakres iərmama mə tuhoslef irə, mine ieikuə me, mine nəkur kamheikuə ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin, mine nəkur kamho noien ərəha me nəpwin mwī. Ouəh, nīpərhiēnien kəmri Loa raməmāk ti nəkur kamho narimnari me pam nəha sə ramərarki nəgkiariien kamahatən nərmama irə sə ratukwatukw. ¹¹ Kumwesən in rasori mukuraan nərmama kamhəgnəgini in. Nægkiariien atukwatukw nəha iakani raməmāk ia nəgkiariien amasan səvənhi. In rinəmri pehe nəgkiariien nəha ia rəgik, nənə iakaməvisau irapw i.

Iesu rinapi Pol

¹² Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə ramo iakiskai ti noien wok səvənhi, iakani tanak tukwe in ti nəri nə mə in rinəkiri iou mə iakəmwhen, mətigite ia nīrak, məmri iou iakamo tukwini nari min. ¹³ Fwe kupwən, iou iərmama riti sə iakani ərəha nəghin, nənə mamometə nərmama me səvənhi, mamousi pik irəha. Mətə in rapi iou ti nəri nə mə iapkini mhə ihi nīpərhiēnien irə, nənə, mīreirei mə nəfe nəha iakamo. ¹⁴ Iərimənu səkitaha rətəgi irapw namananien səvənhi ia nīrak rasori pik irəhar nahatətəien mine nokeikeiēn sə ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁵ In i nəgkiariien pərhiēn, nənə, kitaha pam tsaməkeikei mhəni nīpərhiēnien irə. Iesu

Kristo rimæuvehē ia tīprənə i mæ truvehimīru nərmmama ərəha me. Iou iəmæ iakərəha anan mæpi raka pam irəha. ¹⁶ Mætə Iesu Kristo rinapi iou mæ iou iakərəha anan rəmwhen ia nīm̄tətien riti sə ramahatən mæ nətərīgien səvənhi rəpwəm̄wis mīpko mhə sampam ramevən ti nərmmama ərəha me, pwəh nərmmama nepwin hətōni mho rəmwhen sə iakino hənī nīpər̄hienien irə, nənə in truvei pen nīm̄ruien rerin mīnraha. ¹⁷ Kumwesən in Iər̄imənu rerin. In rīpkemhə mhə. Ko səpkətōni mhə. Nənə in əpa in Kumwesən. Pwəh nīsiaien mīne nəgnəginiien krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

¹⁸ Nəgkiariien i iakani pehe tukw ik i təkwtək̄wuni, nər̄ik Timoti, rəmwhen a ia nəgkiariien me nəha profet me nepwin həm̄əni ia niram fwe kupwən. Tikuvehi nəgkiariien me i pwəh hasitu ia niram ia naruəgənien amasan sə ikamaruəgən irə. ¹⁹ Tikaməkeikei məkwtəm̄hiri əknekin nahatətəien səim, məpwəh noien nari riti sə tro ik ikregi fwe ia rerim mæ ikino nər̄əhaien. Nərmmama nepwin ho noien me nepwin sə həkurən mæ rərəha, nənə ia noien nəha hənouraha nahatətəien səvənraha rəmwhen ia nītətə sə rəpər̄uə ia nīmaha. ²⁰ Iəm̄ə mi naha Hameneus mīne Aleksanta irau mwi naha irəha mīnraha. Iou iakinəsēni raka irau mæ krouəm̄ak ia rəgi Setan pwəh krouukurən mæ trouəpwəh nīni ərəhaien Kumwesən.

2

Nəvəhəgien me ia nīkaren səvəi nəfwakīien

¹ Nəri sə iakokeikei mæ takukupwən mīni ro iamīnhi irə. Tikəvəhəg m nərmmama me səkītaha mæ irəha tuhaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən ti nərmmama me pam, nənə mhəres in mæ trasitu ia nīrəha, muvei pen nəfe rīwən ti nīrəha. Nənə tuhaməkeikei mhənī mwi tanak ramevən ti Kumwesən ti nīrəha. ² Irəha tuhəfwaki ti kīg me mīne nərmmama me pam səm̄əme kamhəuvehi nasorīien mæ kitaha tsarə ia nəm̄arīnuien mīne narəien afafa, mharə irə, mhəsiai Kumwesən, nənə mhəsi pen noien atukwatukw me. ³ Noien i ramasan nənə nəpīn Kumwesən səkītaha sə rauvehimīru kitaha trətōni rerin rəgien. ⁴ In rokeikei mæ truvehimīru nərmmama me pam, nənə mokeikei mæ irəha tuhəuvehe mhəkurən nəgkiariien pər̄hien səvənhi. ⁵ Kumwesən kuatia a ramarə, nənə, Iərmama kuatia a ramər̄er ia nīm̄wr̄henhi Kumwesən mīne nərmmama mavi simwīn irəha. Iərmama nəha in nəha Iesu Kristo ⁶ sə riməuvei pehe atukw a in ia nəpīn atukwatukw ti nər̄əkūien suatuk səvəi nərmmama me pam mæ trifi irəha ia noien ərəha me səvənraha. Nənə ramahatən mæ Kumwesən rokeikei mæ truvehimīru nərmmama me pam. ⁷ Nəri in i kuvehi utə iou tukwe aposol mīne iahatən səvəi nərmmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel mæ takəvisau irapw nəgkiariien amasan mīnraha sə raməgkiari i nahatətəien mīne nīpər̄hienien. (lakani pər̄hien iapkeikuə mhə.)

⁸ Ro iamīnhi irə iakokeikei mæ ia kwopun me pam nər̄man me tuhəuvehi utə rəginraha rəmher, mo ikinan i, nənə mhəfwaki m Kumwesən. Irəha tuho iamīnha irə mhəpwəh nīemaha mīne nəvīsəien.

⁹ Nənə iakokeikei mæ nīpran me tuharkahu ia tīnari sə ratukwatukw a, rīpko mhə tīnari kavi nətərīgien səvəi nər̄man irə, uə tīnari kamarkahu i kamər̄pwi tukwe. Rərəha mæ ho nīm̄wai nukwənənraha mæ tuhər̄pwi tukwe uə həuvehi pen marəm̄arə me kino ia kol mīne perel me, uə harkahu tīnari nənīmen rutə pīk. ¹⁰ Irəha tuhaməkeikei mharkahu ia noien amasan me rəmwhen ia karkahu səvənraha, ti nəri nə mæ in i noien atukwatukw sə nīpran me səm̄əme kamhənī mæ irəha hokeikei Kumwesən tuho.

¹¹ Nəpīn kamahatən nakalasia me, pwəh nīpran me hafafa mhəpwəh nəgkiariien, mhəsiai nahatan me, mhəuvehi nukurənien. ¹² Iou iapkəsēni mhə mæ nīpran tuhatatən uə hər̄imənu ia nər̄man. Irəha tuhaməkeikei mhafafa, ¹³ ti nəri nə mæ fwe kupwən Kumwesən rīm̄əkupwən mo Atam kurīrə ro If. ¹⁴ Nənə rīpko mhə Atam nə Setan rīm̄əkupwən meikuə irə nənə ro nəkwən, mətə If rīno nəkwai Setan nənə mər̄ui nəgkiariien səvəi Kumwesən. ¹⁵ Mətə mæ pran raməm̄wur pen ia nahatətəien, mīne noikeiēien, mīne noien sə rəmher mo ikinan i, nənə in prən afafa, nəpīn raməm̄isə ti tīni mæ trətui, Kumwesən trətui amasan tukwe muvehimīru in.

3

Noien səvəi elta me mīne tikon me

¹ In i nəgkiariien pər̄hien. Trīni mīnuə iərmama riti rokeikei mæ truvehe iəm̄ə asorī sə ramətui ti nakalasia me, nənə, in rīnokeikei wok riti sə ramasan. ² Iəm̄ə asorī sə

1:17: Rom 16:27 **1:18:** 1Tim 6:12, Jut 3 **1:19:** 1Tim 3:9 **1:20:** 2Tim 2:17, 2Tim 4:14, 1Kor 5:5 **2:2:** Efes 6:18, Fil 4:6 **2:4:** Esik 18:23, 1Tim 4:10, 2Tes 3:9, Rom 3:29-30, Hip 12:24 **2:6:** Kal 1:4 **2:7:** Wok Me 9:15, Kal 2:7-8, 2Tim 1:11 **2:9:** 1Tes 3:3-5 **2:10:** 1Tim 5:10 **2:12:** 1Kor 14:34 **2:13:** Jen 2:7,22, 1Kor 11:8-9
2:14: 2Kor 11:3 **3:1:** Wok Me 20:28 **3:2:** Taet 1:6-9

rauvehi wok naha noien savenhi tramakeikei mo iamihni ira. Kapwah natsien noien araha riti ira. In savenhi pran kuatia a. Ripko mha in iarmama sa ramanimwi pik, mata in naterigien savenhi ramamak amasan ia nepin me. In iarmama sa kamsiai in. In iarmama sa ramasevar ia iakwenu savenhi ti narmama pwiswis me. In iahaten amasan riti. ³ Iarmama sa ramanimwi pik ua ramousi iarmama ko ripkuvehi mha wok i. Mata iarmama sa noien savenhi ramasan mapou, rapwah navisaen, mipkokeikei pik mha mane, in rukuran nuvehien wok i. ⁴ In tramakeikei miri amasan narmama kamharo ia nakwai nimwo savenhi, nana mo nipwnatin me tuhasia in mho nagkiariien savenhi. ⁵ Trini minua iarmama riti rireirei niri amasanien narmama kamharo ia nakwai nimwo savenhi, nana, trifo miri amasan nakalasia me savai Kumweson? In rireirei noien. ⁶ Iarmama rahata vi a ia Iesu ripkamwhen mha ma truvehi wok i kamo rapwi tukwe mimwei pen ia narahaien sa Setan rino nana Kumweson rapwin noien araha savenhi. ⁷ Ramwhen a mwi iarmama sa rauvehi wok iamihni narmama me fwe irao tuhamakeikei mhani amasan in kamo in rimwei pen ia kwankru savai Setan nana kini araha in.

⁸ Ia noien a mwi naha tikon me noien savenraha tramakeikei mo iamihni ira. Iraha narmama samame kamsiai iraha. Nagkiariien savenraha ripko mha karu. Hapkanimwi pik mha nanimwien skai ramwhen ia waen. Iraha hapkokeikei pik mha mane. ⁹ Iraha tuhamakeikei mhakwtamhiri noien savai nahatataien Kumweson rino pui pehe ia naterigien savenraha sa ramher. ¹⁰ Narmama samame hokeikei ma tuhauvehi wok savai tikon, nakalasia me tuhamakeikei mhakupwan mhata amasan iraha. Trini minua hapkata mha noien araha riti ia niraha, nana, iraha hukuran nuvehien wok naha.

¹¹ Ia noien a mwi naha nipran me savai tikon me^a noien savenraha tramakeikei mo iamihni ira. Iraha nipran me samame kamsiai iraha. Ripko mha iraha nipran me savai ninien nikare iarmama ua nipran me savai nanimwien, mata iraha nipran me samame narmama hukuran natigiteien ia niraha ia narimnari me pam.

¹² Iarmama riti sa rauvehi wok savai tikon tramakeikei miri pran kuatia a, nana, miri amasan nipwnatin me mine narmama pam kamharo ia nakwai nimwo savenhi. ¹³ Narmama samame kamho amasan wok savai tikon naghinraha tramasan ira, nana, iraha tuhapkehekir anan mha mhagkiari ia nahatataien savenraha sa ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁴ Takwtakwuni naha, nepin iakamrai nakukua i mik, rerik ramrhi ma tripo mha tui iakuvehe matoni ik. ¹⁵ Mata trini minua iapkuvehe akwauakw mha, nana, nakukua i tro nukuranien i mik ma nafe naha noien ratukwatukw narmama me ia nakwai nimwo savai Kumweson tuho. Narmama ia nakwai nimwo naha kani iraha ma nakalasia me savai Kumweson sa ramiru, iraha hamwhen ia pos asori mine nari skai kavrhakin nimwo ia takuren, mamhirhan nagkiariien parhien. ¹⁶ Nana niparhienien nagkiariien i kino pui pehe in nukune nahatataien sakitaha rani nari riti rasori, mani ma, "In rimaiar pehe tukutaha nipwran ramwhen ia nipwrataha.

Nanimwin Ikinan rahaten amasan ma in iam atukwatukw. Nagelo me hatoni in.

Kavisau irapw nagkiariien savenhi ia tanamtana me. Narmama me i ia takure tprana i hani niparhienien ira. Kuvehi uta in revan fwe ia neiai."

4

Pol ramavahag m Timoti

¹ Nanimwin Ikinan rani irapw amasan ma tramevan ipaka ti nepin sampam nana narmama nepwin tuharaka ia nahatataien savenraha, mhauvan mhaterig pik ia nanimwin me samame kamheiku mine nagkiariien me samame naremha me kamhahaten. ² Nagkiariien me naha ieku me nepwin tuhani irapw. Naterigien savai ieku me naha rinaraha anan ro pen hapkregei sas mha fwe ia rerinraha noien araha me samame iraha kamho. ³ Iraha tuhunise ierman ti nirien pran, nana, mhanise mwi iraha ti nanien naveginien me nepwin. Mata Kumweson rino naveginien me naha ma tukani. Nana narmama samame kamhukuran nagkiariien parhien, hani niparhienien ira, hukuran nuvehien, mhafwaki mhani vivi Kumweson tukwe, mhani. ⁴ Naveginien me pam Kumweson rino ramasan a. Nari riti riwan narmama tuharpwah nanien. Narmama

3:7: 2Kor 8:21 **3:11:** Taet 2:3 **a 3:11:** Suatuk riti mwi ti nuvsiniien nagkiariien i ro iamihni ira. "Ia noien a mwi naha, tikon nipran me noien savenraha tramakeikei mo iamihni ira. Iraha nipran me samame kamsiai iraha. Ripko mha iraha nipran me savai ninien nikare iarmama ua nipran me savai nanimwien, mata iraha nipran samame narmama hukuran natigiteien ia niraha ia narimnari me pam." **3:15:** Efes 2:19-22 **3:16:** Jon 1:14, Mak 16:19 **4:1:** 2Tim 3:1, 2Tes 3:3, 1Jon 2:18, Jud 18 **4:3:** Jen 9:3, Rom 14:6, 1Kor 10:30-31 **4:4:** Jen 1:31, Wok Me 10:15

hæukuræn nænien næveginien me pam trini minuæ hæfwaki mhæni vivi Kumwesæn tukwe. ⁵ Nægkiariien sævai Kumwesæn mine næfwakiiien iamihni krauo næveginien me pam hamasan a ti næniiien.

⁶ Trini minuæ ikani irapw nægkiariien i m piævtaha me, ik iærmama riti sæ ikamo tukwini amasan nari m Iesu Kristo. Nænæ ramahatæn mæ ikimruæ ia nægkiariien pærhien me sævai nahatætæien sækitaha mine nægkiariien amasan kamahatæn nærmama iræ sæ ikinesi pen raka. ⁷ Tikæpwæh nætærigien ia kwnægei eikuæ me sæmæme nærmama hæpkisiai mhæ ia Kumwesæn kamhæni. Næpin me pam tikamækeikei mamarkut mammo noien me sæmæme Kumwesæn rokeikei. ⁸ Ikukuræn trini minuæ ikamarkut mæ nipwram triskai, noien næha ramasan. Mætæ trini minuæ ikamarkut næpin me pam mæ tiko noien me sæmæme Kumwesæn rokeikei, noien næha ramasan mæpi raka. Trasitu ia niram ia nimiruien sævai ipwet mine mine nimiruien sæ truevehe kuriræ.

⁹ In i nægkiariien pærhien nænæ kitaha pam tsamækeikei mhæni nipærhienien iræ. ¹⁰ Kitaha samarkut mamhæse ti nægkiariien i mæ sænæmri pen æknekin raka nætærigien sækitaha ia Kumwesæn sæ ramiru. In rauvehimiru nærmama pam, mætæ in rauvehimiru pærhien iræha sæmæme kamhæni nipærhienien iræ.

¹¹ Tikævæhæg m nærmama mahatæn narimnari me i. ¹² Pwæh nærmama tuhæpwæh nætæ puuien ik ti næri næ mæ ik tæmaruæ a riti, mætæ tikæmwur ia næpin me mæ ik iærmama riti nækur æfwaki me hæukuræn nukuriræien tæmwi nisum ia nægkiariien, ia noien, ia nokeikeiiien, ia nahatætæien, mine ia noien sæ ratukwatukw mæmher. ¹³ Tikamækeikei mo wok i sævai nævsiniien Nækukuæ Ikinan m nærmama. Tikævisau mahatæn iræha ia nægkiariien pærhien. Pwæh ruvehe mo sæim wok tramæuer kupwæn ia nimiruien sæim meste takuvehe. ¹⁴ Timoti, Kumwesæn rimæuvei pehe nasituien sævænhni mik ti noien wok sævænhni. In rimæuvei pehe nasituien næha næpin elta me sævai næfwakiiien hæmæmri utæ ræginraha ia niram. Ia næpin næha profet me nepwin iræha mwi hæmæni irapw nægkiariien sæ Kumwesæn rimæni ia niram. Tikæpwæh næpwæhien nasituien næha ramæmak auæ a.

¹⁵ Tikamækeikei mo narimnari me næha iakani. Tikamaræ mammo wok me næha pwæh nærmama pam hætoni nimiruien sæim mine wok sæim rautæ amasan. ¹⁶ Tikætui amasan tukw ik mine nægkiariien sæ ikamahatæn nærmama me iræ. Næpin me pam tiko iamihni iræ. Trini minuæ iko, nænæ, tikuvehimiru ik mine nærmama sæmæme kamhætærig ik.

5

Nipran me nærman me sævænraha hemhæ mhæpwæh iræha

¹ Tikæpwæh nægkiari skaiien m nærgharæ me, mætæ tikægkiari amasan minraha ræmwhen mæ iræha tata me sæim. Tikægkiari m ntæmaruæ me ræmwhen mæ iræha piam me, ² mægkiari m niprænemæ me ræmwhen mæ iræha mama me sæim. Tikægkiari m nipran vi me ræmwhen mæ iræha kitirimam me. Nægkiariien sæ tikini pen ti niræha i tramækeikei matukwatukw pam mæmher.

³ Nipran me nærman me sævænraha hemhæ mhæpwæh iræha sæmæme kamharæ æpa, nakalasia me tuhamækeikei mhasitu ia niræha. ⁴ Mætæ mæ nipwnæti nipran me næha fwe uæ nimwipwinraha me, tikahatæn iræha i pwæh hæukuræn mæ næri sæ iræha tuhækupwæn mho mhæsiai Kumwesæn iræ, in i tuhætui amasan ti nærmama sæmæme kamharæ ia nækwai nimwæ me sævænraha. Noien næha ræmwhen mæ kamhærpwin tai nasituien m tata me sævænraha mine mama me mine kaha me. (Noien næha ramasan ia næmri Kumwesæn mammo rerin ragien.) ⁵ Mætæ pran sæ iærmæn sævænhni remhæ mæpwæh in æpa anan ramaræ, in ramæmri pen æknekin nætærigien sævænhni ia Kumwesæn. Ia næpin me pam ia næpin mine ia ran ramæfwaki m Kumwesæn mæ trasitu iræ. ⁶ Mætæ pran sæ ro iamihni, trini minuæ ramætærig pik ti narimnari me sævai nipwran ti niregiiien ramasan iræ, in ramiru, mætæ ia nænimwin ræmwhen mæ ruvæmhæ raka. ⁷ Tikuvei pen nævæhægien me i minraha mæ iræha tuhamækeikei mamho. Pwæh kæpwæh nætoniiien næræhaien riti ia niræha. ⁸ Iærmama riti tramækeikei mætui amasan ti nækur imwæni me, nænæ mukupwæn mætui amasan ti sæmæme kamharæ ia nækwai nimwæ sævænhni. Mætæ trini minuæ ripko mhæ, ramahatæn pen mæ in ripkahatætæ pærhien mhæ ia Kumwesæn. In rærhæ mæpi raka iærmama sæ ripkahatætæ mhæ.

⁹ Trini minuæ pran riti sævænhni iærmæn remhæ mæpwæh in, mætæ nuk sævænhni ripkeste mhæ ihi sikisti, tikæpwæh nirai penien næghin ia nækukuæ sævai nasituien. Ikukuræn nirai penien næghin trini minuæ fwe kupwæn sævænhni iærmæn kuatia a, ¹⁰ nænæ næghin ramasan ia noien amasan me sævænhni, ræmwhen mæ rinætui amasan ti nipwnætæn me mamevæn meste hæpwinari, mamæsevæ ia rukwænu sævænhni ti nærmama pwispwis me, mamaikuas ia nisui

nærmama me sœvæi Kumwesæn, mamasitu ia iavæn æræha me. Trini minuæ ramo noien amasan me pam iamînhi, ikukuræn nirai penien næghin ia nækukuæ naha.

¹¹ Mætæ tikæpwæh nirai penien sœmæme hæpkæprænemæ mhæ. Kuriræ trini minuæ nœtærigien sœvæi nesi penien mwi iærman ruvehe miskai ia rerinraha mæpi raka nœtærigien sœvænraha ia Kristo, nœnæ iræha hænuæ tuhesi pen mwi nærman, ¹² nœnæ tukækiri iræha minuæ hano noien æræha mhærui nægkiariien sœvænraha mine næfe hæmæni fwe kupwæn mæ tuho. ¹³ Nœnæ ræræha mwi ti næri næ mæ tuhæuvehe mho iræha rarpaha me, mhæuvæn ia nimwæ riti mhæier mhæuvæn ia riti. Nœnæ tuhæpkuvehe æpa mhæ mho iræha rarpaha me, mætæ tuhæuvehe mwi mho iræha nipran me kamlhæni nækare iærmana, nœnæ mhæpwæh noien wok, mamhæni nægkiariien me ripkatukwatukw mhæ mæ tuhæni. ¹⁴ Ro iamînhi iræ iakani pen ti nipran me naha sœmæme hæpkæprænemæ mhæ mæ ramasan tuhesi pen mwi nærman, mhæræhi nipwnætînraha me, mhætui amasan ti nærmama sœmæme kamharæ ia nækwai nimwæ me sœvænraha. Nœnæ trini minuæ ho iamînha iræ, nœnæ nærmama sœmæme hamænæwæki kitaha ko hæpkini mhæ nægkiariien æræha riti mhæuæsi kitaha iræ. ¹⁵ Mætæ nipærhienien nipran me nepwin hænpwæh raka suatuk atukwatukw nœnæ mamhækuriræ Setan tækwætækwuni.

¹⁶ Nipran me i sœmæme kamlhæni nipærhienien ia Iesu tuhamækeikei mhætui amasan ti nipran me i ia kwænækwus sœvænraha sœmæme nærman me sœvænraha hemhæ mhæpwæh iræha. Iræha tuhæpwæh naraka penien iræha mæ nakalasia me mæ tuhamætui amasan ti niræha. Nœnæ ro iamînhi iræ nakalasia me tuhæukuræn nasituïen ia nipran me i sœmæme nærman me sœvænraha hemhæ mhæpwæh iræha æpa anan kamharæ.

¹⁷ Næmæ asori me sœvæi næfwakiien sœmæme kamlhæiri amasan nakalasia me, nakalasia me tuhamækeikei mhæsiat iræha, nœnæ mhæræku iræha. Tuhækupwæn mho iamînhi iræ ia elta me sœmæme kamhæsese mamhævisau mamhahatæn. ¹⁸ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ Nækukuæ Ikinan rani mæ, "Tihæpwæh nærihi tæriniien tærhui kau næpin rameivæ testesi kwænuni wit mæ tekîn trier raka." Nœnæ Nækukuæ Ikinan rani mwi mæ, "Iærmana sæ ramowok ratukwatukw mæ tukæraku in." ¹⁹ Tikæpwæh nœtærigien nægkiariien sœvæi iærmana kuatia a sæ rani mæ elta riti sœvæi næfwakiien ramo noien æræha, mætæ mæ iærmana kærui uæ kahar kamharni, nœnæ, ikætærig ia sœvænrahar nægkiariien. ²⁰ Nœnæ elta me naha sœmæme kamho noien æræha, tikinise iræha ia næmri nærmama pam mæ elta me nepwin mwi tuhæhekir noien noien æræha.

²¹ Ia næmri Kumwesæn, Iesu Kristo, nagelo me sœmæme Kumwesæn rimærfi raka iræha, iakani pehe tukw ik i mæ tikamækeikei mamesi pen nægkiariien me sæiou ia noien sæ ratukwatukw. Tikæpwæh noien noien æpæ iti mæ iærmana riti, nœnæ, mo mwi sœpæ iti mæ iærmana riti mwi. Mætæ tiko ræmnæmwhen ia niræha pam.

²² Tikæpwæh næmri utæ akwauakwien rægim mi ia iærmana riti næfwaki pen min mæ truvehi wok sœvæi næfwakiien. Trini minuæ in iærmana riti sœvænhi fwe ikîn næræhaien, nœnæ, sœvænhi næræhaien træræ ia niram ræmwhen mæ ik mwi ikimæuvehi næræhaien sœvænhi. Mætæ ia næpin me pam tikæmher.

²³ (Ripkamasan mhæ mæ tikamænimwi a nui, mætæ ramasan mæ tikænimwi ouihî waen kwopti pwæh rasitu ia tipwim mine nemhæien me sæ ramo ik ia næpin me.) ²⁴ Noien æræha me sœvæi nærmama nepwin hæuvæier irapw raka, næri auær a mæ næpin sæ Kumwesæn trærpwin noien æræha iræ ripkuvehe mhæ ihi, mætæ noien æræha me sœvæi nærmama nepwin tuhæpkier irapw kuriræ. ²⁵ Ræmwhen a mwi noien amasan me sœvæi nærmama nepwin hæuvæier irapw raka nœnæ sœmæme kamhærkwafæ ihi tækwætækwuni, iræha mwi tuhamækeikei mhæier irapw.

6

Slefme tuhamækeikei mhæsiat næmæ asori me sœvænraha

¹ Pwæh slef me pam hæsiat amasan næmæ asori me sœvænraha kamo nærmama nepwin hæni æræha næghi Kumwesæn mine nægkiariien sækitaha samahatæn nærmama iræ. ² Slef me sœmæme næmæ asori me sœvænraha kamlhæni nipærhienien ia Iesu iræha tuhæpwæh noien naha kamlhæni mæ, "Eh, iæmæ asori naha in piævtaha a riti," nœnæ, iræha tuhæpkisiat amasan mhæ. Mætæ iræha tuhamækeikei mho pik mwi wok ia rerinraha pærhien, ti næri næ mæ sœvænraha iæmæ asori in iærmana riti sæ rani nipærhienien ia Iesu, nœnæ iræha hokeikei in. Tikahatæn narimnari me i, mini pen ti nærmama mæ tuhamækeikei mamho.

Noien sœvæi nokeikei pikien mane

³ Trini minuæ iærmana riti ramahatæn nærmama, nægkiariien sœvænhi tramækeikei mesi pen nægkiariien atukwatukw sœvæi Iesu Kristo Iærimænu sækitaha mine nægkiariien kamahatæn nærmama iræ sæ ro ikinan i. Mæ in ramahatæn nægkiariien me nepwin ropæ ia nægkiariien naha, ⁴ in ramærpwi in, mipkukuræn anan mhæ nari. Nœtærigien sœvænhi

ramemhə rokeikei pik nəgkariien ti nəresien me səməme kamhəvi pehe nəmhwəkien mine nəvisəien. Noien nəha ro nərmama kamhəni ərəha nəghinraha me, nənə, mamhətərig ərəha ia nirəha me,⁵ ia nəpin me pam kamhousari. Noien nəha səvai nərmama səməme nətərigien səvənraha rərəha. Irəha kamharuei ia nəgkariien pərhiien, mamhəni mə noien nəkwai Kumwesən in suatuk riti səvai nuvehiiien mane mine nautə.

⁶ Nipərhiienien, trini minua kitaha samo nəkwai Kumwesən, noien nəha trasitu asori ia kitaha, mətə tsaməkeikei mamhagien a, nəri auər a mə səkitaha nautə rouihi a uə rasori. ⁷ Saukurən mə nəpin sənətui pehe ia tiprənə i, nənə, mhəpkuvehi mə nari riti mhəuvehe. Nənə nəpin tsemhə irə, ko səpkuvehi mhə mwi nari riti mhəərig. ⁸ Mətə trini minua sənətaha nəveginien mine tinari səkitaha rəmwhen a, nənə kitaha tsaqien. ⁹ Nərmama səməme hokeikei pik mə nautə səvənraha trasori, nənə riməru a ti nirəha mə tuho noien ərəha me ripik. Rəmwhen ia kwənkru riti rəkure tərini irəha ia təpuapəg səvai nərəhaien, nənə, irəha hokeikei mə tuho narimnari me ripik səməme həpkamasan mhə ti nirəha mamhouraha irəha. Nənə nokeikeiiien səvai narimnari ərəha me nəha trouaha nimiruien səvənraha. ¹⁰ Iakani iaminihə irə ti nəri nə mə noien səvai nokeikei pikien mane in nukune noien ərəha me səpəmsəpə. Noien nəha ruvəri raka raka nərmama nepwin ia nahatətəien səkitaha, mo irəha ho noien me ripik təkwtəkwiuni rerinraha raməmisə tukwe rəmwhen mə həpi atukw a irəha ia nau.

Pol raməvhag m Timoti

¹¹ Mətə ik iərmama səvai Kumwesən tika-raka məpwəh nəvənien ipaka ti noien ərəha me nəha. Tikamarə mamə natukwatukwien, mamə nəkwai Kumwesən, mamahatətə ia Kristo, mamə nokeikeiiien, mamərər əknekən, mamə ik iəmə noien səim ramasan məpou. ¹² Naruagəniien amasan səvai nahatətəien, tikaruagan irə, muvehi əknekən nimiruien rerin sə Kumwesən rinəkwein ik tukwe fwe kupwən nəpin ikiməni irapw amasan nahatətəien səim ia nəmri nərmama həpik. ¹³ Kumwesən in nukune nimiruien. Iesu Kristo in iərmama sə riməni irapw amasan nəgkariien pərhiien ia nəmri Ponjes Paelat. Ia nənimenrau iakani pehe tukw iki mə¹⁴ tikaməkeikei mə nəgkariien i kuvei pehe mik. Tiko ia suatuk sə rəmher. Pwəh nərmama həpwəh nətoniien nərəhaien riti ia niram. Tiko iaminihə irə mamevən meste Iərimənu səkitaha Iesu Kristo truvehe mwi. ¹⁵ Nuveheien səvənhi Kumwesən tro rier pehe ia nəpin atukwatukw səvənhi. In Kumwesən sə kaməgnəgini in. In əpa ramərimənu ia narimnari me pam. In Kig sə rasori ia kig me. Nənə in Iərimənu sə rasori ia nərimənu me. ¹⁶ In əpa ripkəmhə mhə mamarə rerin ia kwopun riti rukuraan ikən, nənə, iərmama riti ko ripkevən mhə ipaka. Iərmama riti ripkətoni raka mhə in, nənə, tipkətoni mhə mwi. Pwəh nisaiiien mine nərimənuien sə tripkivən mhə krauevən tukwe in. Ouəh, pwəh ro iaminihə.

¹⁷ Tikəgkari m nərmama me nautə səvənraha rasori ia nitətə səvai ipwet mine, mīni pen ti nirəha i mə tuhəpwəh nuvehi utə pikien irəha, mhəpwəh nəmri pen əknekəniien nətərigien səvənraha ia nautə, nautə səvai təkwtəkwiuni a mətə trakwakwi riwən. Irəha tuhaməkeikei mhəmri pen əknekən nətərigien səvənraha ia Kumwesən sə rauvei pehe narimnari me ripik m kitaha mə reritaha trəgien.

¹⁸ Tikini pen ti nirəha i mə tuhaməkeikei mho noien amasan. Pwəh noien amasan me nəha səvənraha hasori mhəmwhen ia nautə səvənraha. Irəha tuhaməkeikei mhasitu mhəriari m nərmama. ¹⁹ Noien nəha rəmwhen mə hənəieit nautə me ripik sə trasitu ia nirəha kurira. Nənə irəha həkurən nuvehiiien nimiruien i nimiruien pərhiien.

²⁰ Timoti, Kumwesən rinəmri pehe raka nəgkariien amasan səvənhi ia rəgin. Tikaməkeikei mətui amasan tukwe, məpwəh nətərigien ia nəgkariien auər a me səvai tiprənə i uə nəgkariien me kani mə nəgkariien sə kauvehi nukurəniien irə, mətə rekəm neikuəien. ²¹ Nərmama nepwin kamhəkuriə ia nukurəniien nəha, nənə, mhənəpwəh nahatətəien səvənraha.

Pwəh namasaniien tramarə tukumiaha.

Seken Timoti

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəpin Pol ruvərai raka Fas Timoti mine Taetas kətoni mə kəkwtəmhiri mwi in kuvei puvnimwə ia kalapus. Nənə in rirai Seken Timoti ia kalapus fwe Rom. Pol rukurən mə nəpin səvənhi ruvəkəwakwa mə tremhə ro pen rirai nəkukuə i revən ti Timoti. Pol rəpwəh nokeikeiien mə trətoni a Timoti, mətə rokeikei mə trətoni nənə muvehi utə nətərigien səvənhi ti nəri nə mə in rokeikei mə nəpin tremhə Timoti truvehi təmwhəkin ia wok səvənhi. Pol ramahatən Timoti ia nirriien nakalasia me maməvəhag min mə trərer isipwin ti nahatən eikuə me. Pol raməvəhag m Timoti mə Timoti traməkeikei məkwtəmhiri əknekin nəgkiariien sə ro nipərhiendien i kamahatən nakalasia me səvəi Kristo irə.

¹ Iou Pol. Iou aposol riti səvəi Iesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən riməni nəkwan mə tako. In rərhi pen iou mə takavisau irapw nimiruien sə in riməni mə truvehi pehe m kitaha ruku pen ti Iesu Kristo.

² Nəkukuə i rauvehe tukw ik, Timoti, nərik keikei.

Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namananien mine napiien mine nəməriniuen mik.

Pol raməvəhag m Timoti

³ Ia nəpin mine ia ran, nəpin iakaməfwaki, rərik ramrhi rerin ik, nənə iakani vivi Kumwesən tukw ik. Iakamo tukwini nari min, mamə a noien me səməme iakukurən mə hatukwatukw ia nənimien ramwhen ia kaha kupwən me səiou hənəmo. ⁴ Nəpin rərik ramrhi nise nənimien sə rinaiu, iakokeikei pik mə takətəni ik, nənə rərik ragien. ⁵ Rərik ramrhi nahatətəien pərhiien səim, in nəha nahatətəien sə kaha pran səim Loes mine mama səim Iunis kroukupwən rouahatətə irə, nənə təkwtəkuni iakukurən amasan mə ik mwi ikamahatətə irə. ⁶ Ro iamnhi irə iakuə tako pwəh rerim ramrhi nəri fwe ia rerim ramo ikamskai ti noien wok səvəi Kumwesən. Kumwesən rəriari nəri nəha mik fwe kupwən nəpin iakəmri utə rəgik mi ia niram. Tikaməkeikei meireiri nəri nəha pwəh ruək. ⁷ Iakani iamnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rəpkuvei pehe mhə m kitaha nənimwin riti sə ramo kitaha samhekir, mətə in ruvei pehe m kitaha nənimwin riti sə ramo kitaha saməskai, mamhokeikei kitaha me, mamhəkoui atukw kitaha mə tsəpko mhə noien ərəha.

⁸ Ro iamnhi irə tikəpwəh naurisien ti nini irapwien Iərimənu səkitaha, məpwəh naurisien mwi tukw iou, iərmama riti səvənhi sə iakamarə ia kalapus tukwe. Mətə pwəh krau pəri krouregi nəmisəien ti nəgkiariien amasan səvənhi. Kumwesən truvei pehe niskaiien mik mə tiko iamnhi. ⁹ In riməuehimiru kitaha, nənə, məkwein kitaha ia nəkweinien sə ro ikinan i. In rəpko mhə iamnhi irə ia kitaha ti noien me səkitaha, mətə in ro iamnhi irə ti nəri nə mə resi pen a nətərigien atukw səvənhi sə in ruvəkurən raka fwe tui nəpin tivrənə ramiwən ihi. Ia nəpin nəha in ruvəni raka mə truvei pehe namananien səvənhi m kitaha truku pen ti Iesu Kristo. ¹⁰ Nənə təkwtəkuni sətəni namananien nəha ro m kitaha, ti nəri nə mə Iəmə sə rauvehimiru kitaha riməier pehe. Iəmə nəha in nə Iesu Kristo sə rino sampam ia noien iərmama remhə, nənə ia nəgkiariien amasan səvənhi ramo nərmama me hətoni mə tuhəfo məhəuvehi nimiruien rerin. ¹¹ Kumwesən rinərpwi rəgin ia nirak, mini mə iou aposol riti sə takaməkeikei məvisau nəgkiariien amasan nəha, mahatən nərmama me irə. ¹² Nənə ti nəri nə mə iakamo iamnhi irə, iakamregi rərəha i ia kalapus. Mətə iəpkauris mhə, ti nəri nə mə iakukurən iəmə sə iakani nipərhiendien irə. In rəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia rəgik, nənə iakukurən amasan mə trətui amasan tukwe mamevən meste nəpin səvənhi.

¹³ Timoti, tikaməkeikei məkwtəmhiri əknekin nəgkiariien me i səməme ikuvəregi raka iakani pehe tukw ik i. Nəgkiariien me nəha hatukwatukw, mamhahatən suatuk sə tikesi pen. Tikaməwur pen ia noien mi nəha nahatətəien mine nokeikeiien sə krauku pen ti Iesu Kristo. ¹⁴ Ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan sə ramarə ia reritaha tikaməkeikei mətui amasan ti nəri amasan sə kəmri pehe ia rəgin.

¹⁵ Ikuvəkurən raka mə nərmama pam fwe profens Esia hənəpwəh iou məhəuvəvən. Iəmə mi nəha Fukelas mine Hemokenes irəha minraha.

¹⁶ Mətə iakaməfwaki mə Iərimənu səkitaha trapu nərmama me ia nəkwai nimwə səvəi Onesiforas, ti nəri nə mə nəpin rəpik in ramomasan iou, nənə məkauris mhə iou mine jen me kinərihi iou irə. ¹⁷ Mətə nəpin rapirapw ia Rom, mətəui amisə iou mamevən meste mətə

iou. ¹⁸ Iakəfwaki mə Kumwesən trəsəni in rətoni İərimənu səkitaha trapı in ia nəpın səvənhi. Nəna ikukurən amasan mə rasitu pik ia nırak fwe ia Efesas.

2

¹ Ro iamınhi irə, nərik, ik tikaməkeikei muvehi namasanien i raku pen ti İesu Kristo pwəh ro ikiskai. ² Nəna nəgkiariien sə ikuvəregi raka iakinahatən kımiaha irə ia nəmri nərmama me həpik, tikaməkeikei məmri pen ia rəgi nəmə me nepwın ikukurən nətiğiteien ia nırəha mə tuhahatən nepwın mwı. ³ Tikəmisə krau mik rəmwhen ik iaruağən amasan riti səvəi İesu Kristo. ⁴ İkukurən noien səvəi iaruağən. Nəpın ramaruağən, ko rəpwəh nuvehien mwı wok me nepwın, ti nəri nə mə raməmwur mə iəmə asori səvənhi rerin tragien. ⁵ İərmama səvəi naiuien traməkeikei mesi pen natuakəmien me səvəi naiuien. Mə rəpwəh ko kirkəfəfau pen mhə kəfəfau səvəi nisaiien irə. ⁶ Nəna iərmama sə raməmhı pik ratukwatukw mə in trukupwən mesi kwənkwai nari sə rutə ia nəmhien səvənhi. ⁷ Rerim tramrhi nəfe iakamini pehe tukw ik i. İərimənu səkitaha truvei pehe nukurənien mik, nəna tikukurən narimnari me pam.

⁸ Rerim tramrhi İesu Kristo. In iəmə sə rınətui mwı ia nemhəien səvənhi. In kwənəkwus səvəi Kig Tevit. In i nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irapw. ⁹ İou iakamregi nəmisəien ti nəgkiariien amasan i. Kınərihi iou ia jen rəmwhen ia iou iəmə iakaməruı loa, mətə nəgkiariien səvəi Kumwesən ko kirkərihi mhə ia jen. ¹⁰ Ro iamınhi irə, nəri auər a mə kamo nəmisəien me ia nırak, mətə takaməkeikei məmərər əknekin ia nəpın me ti nəri nə mə rerik ramrhi nərmama me nəha səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha. İkokeikei mə irəha mwı tuhəuvehi nımıruıen vi sə raku pen ti İesu Kristo, nəna mharə rerin irəha min ia nukuraanien asori səvənhi.

¹¹ In i nəgkiariien pərhiien:

Trini minuə səmamhə kitaha İesu,

nəna tsaməkeikei mwı mhəmıru pəri kitaha min.

¹² Trini minuə səmərer əknekin ia nahatətəien səkitaha,

nəna tsaməkeikei mwı mhərımənu pəri kitaha min.

Trini minuə səni mə səreirei in,

nəna in mwı traməkeikei mini mə in rıreirei kitaha.

¹³ Trini minuə kitaha səmwei ia nahatətəien səkitaha,

in traməkwtəmhiri ihi kitaha,

ti nəri nə mə in ko rıpkətəfi mhə nəgkiariien me səvənhi.

İərmama sə ramo tukwini amasan nari m Kumwesən

¹⁴ Tiko nərmama me səim pwəh rerinraha ramrhi narimnari me i ikani. Tikini pen ti nırəha i ia nəmri Kumwesən mə tuhəpwəh nousariien ti nəgkiariien me. Noien nəha ko rıpkə mhə nari amasan riti, mətə ramouraha a nərmama səməme kamhətərig. ¹⁵ Tikəmwur mə ik iərmama riti səvəi wok sə nəpın Kumwesən ramətə wok səim ko rini mə “Wok səim ramasan.” Nəna tikəpwəh nıregiien ikauris ti wok səim, ti nəri nə mə ikamahatən atukwatukw nəgkiariien sə ro nıpərhiienien. ¹⁶ Mətə nəgkiariien auər a me səvəi tıprənə i, ik tikəpwəh nıniien. Nəgkiariien me nəha tuhəri pen nərmama həuven isıpwın ti Kumwesən. ¹⁷ Nəgkiariien səvəi nərmama səməme kamhəgkiari iamınhi truviris rəmwhen ia nımwapw ruvehe masori. Nəgkiariien səvəi iəmə mi nəha Hameneus mine Faelitas ro iamınhi. ¹⁸ İrau kınouəpwəh raka nəgkiariien pərhiien rauni mə nəpın sə Kumwesən tro nərmama me pam hətui mwı ia nemhəien ruvəuvehe raka. Ia nəgkiariien nəha səvənrau kraouraha nahatətəien səvəi nərmama me nepwın. ¹⁹ Mətə nəri əknekin Kumwesən rınəmri kaurhəkin nımwə ia təkuren rəpwəh nıkiuien. Nəna kımərı pen nəgkiariien me i ia nıkaren: Riti mə, “İərimənu ruvəukurən raka mə nərmama əfo me nəha səvənhi.” Nəna riti mwı mə, “Pwəh nərmama pam səməme kamhəni nıpərhiienien ia nəghi İərimənu həpwəh noien ərəha.”

²⁰ Ia nəkwai nımwə asori riti nəri kaməni pen nari me irə səpəmsəpə. Rıpkə mhə səməme nəha əpa kino ia aean ni nəha kol mine silva, mətə nepwın mwı nəha ikın kınərai ia nıpəri nei, nepwın mwı kino ia nıse tıprənə rərpwu muvehe mıskaı. Nepwın kaməni nari irə ia nəpın ikınan me. Nepwın kaməni nari irə ia nəpın auər a me. ²¹ Ro iamınhi irə trini minuə iərmama riti rəpwəh noien ərəha me, məpərhi in, in truvehe məmwhen ia nəri kaməni pen

1:18: İut 21 **2:3:** 2TİM 1:8, 4:5 **2:5:** 2TİM 4:8 **2:6:** 1KOR 9:7,10 **2:8:** 1KOR 15:4,20, ROM 1:3 **2:9:** EFES 3:1,13, FİL 1:12-14 **2:10:** KOL 1:24 **2:11:** 2KOR 4:11 **2:12:** MAT 10:33 **2:13:** ROM 3:3-4, NAM 23:19, TAET 1:2 **2:14:** 1TİM 6:4, TAET 3:9 **2:15:** 1TİM 4:6, TAET 2:7-8 **2:16:** 1TİM 4:7 **2:17:** 1TİM 1:20 **2:19:** NAM 16:5,26, İON 10:14, 1KOR 8:3, AES 52:11 **2:20:** 1KOR 3:12 **2:21:** 2TİM 3:17

nari irə sə kinəmri əpə mə səvəi nəpin ikinan me. Kinəpnəpenə raka irə mə iamə asori səvəi nimwə nə rukurən nuvehiiən mo noien amasan me pam irə.

²² Mətə noien ərəha me ntəmaruə me hokeikei pik, ik tika-raka məpwəh nevēnien ipaka ti nirəha. Ia nəpin me pam tikaməkeikei mamō noien atukwatukw, mamahatətə ia Kumwesən, mamokeikei nərmmama, mamarə ia nəməriniui. Tikamarə mamō noien me nəha kimiāha nərmmama me nəha səməme kamhəkwein İərimənu ia rərinraha sə ratuk-watukw məmher. ²³ Tikərer isipwīn ti nəresien me nəha nərmmama hərəirei nari kamhəni. İkukurən mə nəresien me nəha kamhəvi pehe nəvisəien me. ²⁴ Mətə noien səvəi iərmama sə ramo tukwini nari m İərimənu traməkeikei mōpə. Ripko mhə in iərmama səvəi nəvisəien, mətə in iərmama sə ramasan ti nərmmama pam. In iərmama sə rukurən nahatanien nərmmama, nənə niemaha ripkəpi akwauakw mhə in. ²⁵ In iərmama sə raməgkiari məru ti nəmri atukwatukwien nərmmama səməme haməmwəki in, pwəh Kumwesən rəsəni irəha hərərig ia noien ərəha, mhəuvehe mhəukurən nəgkiariien pərhiən. ²⁶ Ia noien nəha irəha ko həier irapw ia kwənkru səvəi Setan in rīməuvehi irəha irə mamō irəha hamō nəkwān.

3

Tramevən ipaka ti nəpin sampam

¹ Mətə tikaməkeikei mukurən nəri. Tramevən ipaka ti nəpin sampam narəien ia tiprənə i truvehe məknekīn. ² Nərmmama tuhokeikei atukw a irəha me, nənə mhokeikei pik mane. Irəha tuhəfiəutə atukw irəha me, nənə mhərpwi pik irəha me. Irəha tuhəni nəgkiariien ərəha mhəuəsi nərmmama me i. Irəha tuhəruī nəkwai tata mine mama səvənraha. Nəpin tukuvei pen nari amasan riti mīnraha, irəha tuhəpkini mhə tanak tukwe. Irəha tuhəpko mhə nəkur ikinan me ia nirəha. ³ Irəha tuhəpkapi mhə ti nərmmama, mətə tuhərpwīn a tai nərəhaien səvənraha. Irəha tuhəni nəkare nərmmama. Irəha tuhəreirei nari, mamho pen a nari ia nəpin me, mhəpkokeikei mhə noien amasan. ⁴ Irəha tuhəuvsini təkutanraha m piəvnraha me, mho akwauakw noien ərəha, mhəpkətərig mhə ti noien səvənraha mine nəfe kamho. Irəha rərinraha trukuar ia nəgnəginiui atukw irəha me, mhokeikei pik narimnari me nīpwrənraha ramregi ramasan irə, nənə, mhəpkokeikei mhə Kumwesən. ⁵ Ia nəmri nərmmama tukətōni irəha həmwhen ia nəkur əfwaki me, mətə nəgse Nənimwīn səvəi nəfwakiien riwən ia nirəha. Nənə ik tikaməkeikei mərəer isipwīn ti nərmmama səməme hamō iamihī irə.

⁶ Irəha me nepwīn kamhəuəvnimwə ia nəkwai nimwə me mamheikuə ia nīpran me. Nīpran me nəha nəgsənraha riwən, həuəpəmpəm ia noien ərəha me, nənə narimnari ərəha me səpəmsəpə hokeikei pik ramiri irəha. ⁷ Kamahatən irəha ia nukurənien ia nəpin me, mətə ko irəha həkukurən amasan mhə nəgkiariien pərhiən ia nəpin riti. ⁸ İkukurən klepa mi nəha Janes mine Jampres sə krauni ərəha Moses fwe kupwən. Nərmmama me i iakani, irəha həmwhen ia nīrau, mamhəni ərəha nəgkiariien pərhiən. Irəha nərmmama me nətərigien səvənraha rikou, həkahatətə pərhiən mhə ia Kumwesən. ⁹ Mətə irəha tuhəpkarə əpwəmwis mhə. Nərmmama me pam tuhətə sas noien ikou me səvənraha rəmwhen ia nərmmama me hənətə sas noien ikou səvəi Janes mine Jampres fwe kupwən.

Nəvəhagien sampam

¹⁰ Mətə ik, Timoti, nəpin ikinakurirə ia nīrak fwe kupwən, ikuvəregi raka nahatanien səiou, mīnətə raka noien səiou sə iakamarə mamō. İkinətə raka nəfe iakaməmwur tukwe ia nīmiruien səiou. İkinətə raka nahatətəien səiou, mine nətərigien səiou sə iakaməfo mo raməpwəmwis. İkinətə raka nōkeikiien səiou, mukurən mwī nərerieri səiou sə iakamərəer əknekīn irə ia nəpin me. ¹¹ İkinətə raka nometəien me mine nəmisəien me kino ia nīrak fwe ia taon me nəha Antiok mine İkoniam mine Listra. Kinamometə iou iamihī irə, mətə İərimənu səkitaha ruvehi raka iou ti nəmisəien me pam nəha. ¹² Nīpərhienien, nərmmama me pam səməme hokeikei mə tuhəuvehe mho kuatia irəha İesu Kristo, nənə mamharə ia narəien sə Kumwesən rokeikei, tukaməkeikei komətə irəha. ¹³ Mətə nərmmama ərəha me mine nərmmama eikuə me narəien səvənraha sə rīnərəha raka tripkuvehe mərəha mwī. Irəha tuhameikuə ia nərmmama me, nənə mamheikuə atukw a mwī ia nirəha. ¹⁴ Mətə ik tikaməkeikei məkwətəmhiiri əknekīn nəgkiariien sə kinahatən raka ik irə. İkuvəni raka nīpərhienien ia nəgkiariien nəha, mamahatətə əknekīn irə, mukurən amasan nərmmama səməme hənahatən ik irə. ¹⁵ Fwe ia nouihien səim ikuvəkurən raka nəgkiariien me səvəi Nəkukuə İkinan. Nəgkiariien me nəha kamhəuvei pehe nukurənien mik. Nukurənien nəha

2:22: 1Tim 6:11 2:23: 1Tim 4:7 2:24: 1Tim 3:3, Taet 1:7 2:25: 1Tim 2:4 3:1: 1Tim 4:1 3:2: Rom 1:29-31 3:5: Mat 7:15,21, Rom 2:19-20, Taet 1:16 3:6: Taet 1:11 3:8: 2Tim 2:25, Eks 7:11,22, 1Tim 6:5
 3:11: Wok Me 13:50, Wok Me 14:5,19, Sam 34:19 3:12: Mat 16:24, Jon 15:20, Wok Me 14:22 3:14: 2Tim 2:2
 3:15: Jon 5:39, 2Pit 1:20-21

ramiri pen ik ikevən mahatətə ia Iesu Kristo mə Kumwesən truvehimiru ik. ¹⁶ Nəgkiariien me pam ia Nəkukua İkinan haməuku pen ti Nənimwin səvai Kumwesən.^a Nəgkiariien me nəha hamasitu ia kitaha. Kitaha səukurən niniien nəgkiariien me nəha mhahatən nərmama, mhəni pui noien ərəha me səvənraha, mhəkoui atukwatukw irəha, mhəvəhag minraha ia noien atukwatukw. ¹⁷ Nəpin samo iamınha irə tro İərmama səvai Kumwesən ruvehe məmwhen ti noien wok amasan me pam.

4

Timoti traməkeikei məvisau irapw nəgkiariien amasan

¹ Timoti, təkwətəkwuni iakaməgkiari pehe mik rəmwhen krau krouərer ia nəmri Kumwesən mine Iesu Kristo. İkkurən Iesu Kristo in İərmama sə trəkiri nərmama me pam ti noien me səvənraha, nərmama səməme kamhəmıru mine səməme həuvamhə raka. In trier pehe mwi mərimənu ia nitətə səvənhi. Ti nəri nə mə tro iamınhi irə, ro pen iakani pehe tukw ik i mə ² tikaməkeikei məvisau irapw nəgkiariien səvənhi, məmərer mwatuk tukwe ia nəpin me pam, nəpin nərmama hokeikei mə tuhəregi mine nəpin nərmama həpwəh nokeikeiien mə tuhəregi. Tikini pui noien ərəha me səvənraha, minise pen əknekin ti nırəha mə tuhəpwəh, muvei pen nəgkiariien sə trasitu ia nırəha, mo iamınhi irə səim nətərigien rəpwəmwis, nənə, mahatən amasan irəha. ³ Tikaməkeikei mamə iamınhi irə ti nəri nə mə nəpin riti tripkuvehe nərmama me tuhəpkətərig mhə nəgkiariien sə ro nıpərhienien, mətə irəha tuhesi pen nətərigien atukw səvənraha, nənə mhətui nahatən me səməme tuhəni nəgkiariien sə nəkwəregınraha rəfləfiə ti nıregiien. ⁴ İrəha tuhəpwəh nəgkiariien sə ro nıpərhienien, nənə mhəuvən mhəkurirə kwənəgei eikuə me. ⁵ Mətə ik, tikaməkeikei mo nətərigien səim pwəh raməmak amasan ia nəpin me. Tikərer əknekin ia nəmisəien me sə kamo ia nıram, nənə mo wok i səvai nəvisaiuen nəgkiariien amasan, nənə mo pam wok səim sə Kumwesən ruvei pehe mik mə tiko.

⁶ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə tripkə mhə tui nitək raiu rəmwhen ia waen i kətəgi pen ia təkure nıfata kuvei pen m Kumwesən. Səiou nəpin takier irə ruvəuvehe ipaka. ⁷ İa nımıruıen səiou rəmwhen mə iakamaruagən ia naruagənien amasan riti. Rəmwhen mə iakamaiu ia naiuien əknekin riti. Nənə təkwətəkwuni iakino sampam irə, nənə iakamahatətə İhi. ⁸ Təkwətəkwuni kınəpnəpenə kəfəfau riti fwe səiou kaməfəfau pen ia nəmə atukwatukw me. İərimənu səkitaha raməkiri atukwatukw nari in truvei pehe kəfəfau nəha miou ia nəpin səvənhi. Tripkuvei pehe əpa mhə miou, mətə truvei pen mwi m nərmama me pam səməme hokeikei in nənə mamhəitenhi in mə truvehe mwi.

Pol rokeikei mə Timoti trevən mətoni in

⁹ Tikaməmwur muvehe mətə akwauakw iou, ¹⁰ ti nəri nə mə Temas rokeikei pik anan narəien ipwet mine səvai tiprənə i, nənə minəpwəh iou, muvavən fwe Tesalonaeka. Kresen ruvavən fwe Kalesia, nənə Taetas ruvavən fwe Talmesia. ¹¹ Təkwətəkwuni Luk əpa ramərə kimrau min. Nəpin tikauvehe irə tikiri Mak kimirau min, ti nəri nə mə in rukurən nasıtuıen mo tukwini nari miou. ¹² İakinərhi pen Tikikas ruvavən fwe Efesas. ¹³ Nənə nəpin tikauvehe irə, tikuvehi karkahu səiou səvai nəkwieıien iakinəpwəh raməmak ia nımwə səvai Karpas fwe Troas. Tikuvehi mwi nəkukuə me. İakokeikei pik mə tikuvehi səməme nəha kimərai pen ia teki nənı.

¹⁴ Fwe kupwən, Aleksanta, İəmə sə ramo nari ia aean, ro pik nəmisəien miou. İərimənu trərpwin noien ərəha me nəha rino miou. ¹⁵ Nənə ik mwi tikaməkeikei məsiari in, ti nəri nə mə fwe kupwən in raməmwur mə trinise nəgkiariien səkitaha.

¹⁶ Nəpin iakinərer vi ia nəmri İəmə asori ia kwopun i mə takini irapw nəgkiariien səiou ia nikəren səvai nəgkiariien me nəha kamıni ərəha iou irə, İərmama riti riwən ruvehe mərer ia nikarek mə trasitu. Mətə irəha pam hap raka ia nırak. (İakəfwaki mə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien nəha minraha.) ¹⁷ Mətə ia nəpin nəha İərimənu səkitaha ramərer ipaka tukw iou, mauvei pehe niskaiien miou, mə iou İakkurən nəvisau irapwien nəgkiariien me pam səvənhi, nənə nərmama me pam səməme həreirei Kumwesən həukurən nıregiien. Nənə in ruvehi raka iou ia nərhəien nəha rəmwhen mə ruvehi raka iou ia nəkwai laeon. ¹⁸ İərimənu səkitaha truvehi raka iou ia noien ərəha me pam nərmama hənuə tuho ia nırak. In trətə amasan iou meste in ruvehi iou mevən fwe ia nitətə sə in ramərimənu irə fwe ia neiai. Pwəh nəgnəginien revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamınhi.

3:16: Rom 15:4, 2Tim 2:21 **a 3:16:** Suatuk riti mwi ti niniien nəgkiariien i ia vas 16 ro iamınhi irə: Nəgkiariien me pam ia Nəkukua İkinan Kumwesən rineiahag pehe irə. **4:1:** Wok Me 10:42, Rom 14:9-10 **4:2:** Wok Me 20:20,31
4:3: 1Tim 4:1, 2Tim 1:13 **4:4:** 1Tim 4:7 **4:6:** Fil 2:17 **4:7:** 1Tim 6:12 **4:8:** 1Kor 9:24-25, Rev 2:10
4:9: 2Tim 1:4 **4:10:** Kol 4:14, Taet 1:4 **4:11:** Kol 4:14, Wok Me 15:37-39 **4:12:** Efes 6:21-22 **4:13:** Wok Me 20:6 **4:14:** 1Tim 1:20, Sam 62:12, Prov 24:12, Rom 2:6 **4:16:** 2Tim 1:15 **4:17:** Wok Me 23:11, 27:23, Dan 6:22

Nəgkariien sampam

¹⁹ Tikini pen ti Prisila mine Akwila mine nərmama me pam ia nəkwai nimwə səvəi Onesiforas mə iakini ramasan ti nirəha i.

²⁰ Erastas riṗkukurirə mhə iou. In ramarə a fwe Korin. Nənə iakinəpwəh Trofimas fwe Maelitas, ti nəri nə mə in ramemhə. ²¹ Tikaməmwur muvehe akwauakw tukw iou kurirə nəṗin səvəi nəkwieiiien ruvehe.

Iupulas, Putens, Linus, Klautia mine piəvtaha me pam ia kwopun i həni ramasan tukw ik.

²² Pwəh Iərimənu səkitaha tramarə ia rerim, məriari pehe namasanien m kimiaha pam.

Taetas Nægkiariien sə rani mə nefe i nəkukuə

Taetas in riti naha Pol. Iasitu riti səvai Pol. Nəpin nepwin in ramavən irau Pol. Nakalasia me fwe tənə əmweris riti kani mə Krit, Taetas in iəmə asori riti səvənraha. Nəkukuə i ramwən ia nəkukuə mi səvai Timoti. Nakalasia me fwe Krit həpkukuran amasan mhə noien səvai nəfwakiiien ti nəri nə mə irəha həpkuvehe vi a mhahatətə ia Kristo. Ro pen iərmama traməkeikei mevən masitu ia nirəha. Pol rini pen ti Taetas mine nakalasia me fwe ikin mə tuhəfarə irə. Pol rini pen ti Taetas mə trahatən irəha ia niperhienien. In rahatən mwi Taetas ia niriien nakalasia me.

Pol ramrai nəkukuə i m Taetas

¹ Iou Pol, iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kumwesən, nənə iou aposol riti səvai Iesu Kristo. In rərhi pen iou mə takasitu ia nərmmama me səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha. In rokeikei mə takasitu ia nirəha ia nahatətəien səvənraha, nənə masitu mwi ia nirəha mə tuhəkurən nəgkiariien pərhiien sə ramahatən noien me Kumwesən rokeikei.

² In rərhi pen iou mə takasitu ia nirəha pwhə hmri pen əknekən nətərigien səvənraha ia nimiruien rerin. Fwe tui, nəpin tiprənə ramiwən ihi, Kumwesən sə ripkeikuə mhə ruvəni raka mə truvei pen nimiruien rerin naha minraha, ³ nənə ia nəpin atukwatukw səvənhi in ro pui nimiruien naha ia nəgkiariien səvənhi. Kumwesən sə rauvehimiru kitaha rəmri pehe nəgkiariien naha ia rəgik mini nəkwan mə takəvisau irapw irə.

⁴ Nəkukuə i rauvehe tukw ik Taetas. Ia nahatətəien səkrau ikəmwhen ia nərək pərhiien. Pwhə Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo sə rauvehimiru kitaha trouariari pehe namasanien mine nəməriniuen mik.

Wok sə Taetas ramo ia tənə Krit

⁵ Iakinəpwhə ik ia tənə Krit mə tikəmri atukwatukw narimmari me səməme krau krieko mhə sampam irə. Rəmwhen iakiməni pehe tukw ik i, tikaməkeikei mevən ia rukwənu me pam muvehi utə elta me səvai nəfwakiiien. ⁶ Ikukurən nuvehi utəien iərmama riti trini minuə noien səvənhi ratukwatukw pam, səvənhi pran kuatia, nipwnətin me kamhəni niperhienien ia Iesu, kipkini mhə irəha mə kənkəpwənraha riskai, uə həpwhə nisaiien tata mine mama səvənraha. ⁷ Iəmə asori sə ramətui ti nakalasia me ramo tukwini nari m Kumwesən, ro iaminihə irə noien səvənhi traməkeikei matukwatukw pam. Rəraha mə kənkəpwə riskai, uə niemaha raməpi akwauakw in, uə ramənimwi pik, uə ramousi iərmama, uə ramo noien ikou mauvehi mane irə. ⁸ Mətə iərmama sə rauvehi wok i traməkeikei mo iaminihə irə: In raməsevər ia rukwənu səvənhi ti nərmmama pwispwis me. In rokeikei noien amasan, nənə mukurən nari. In ramo noien atukwatukw mine noien sə rəmher mo ikinan i. In ramatuakəm amasan. ⁹ In traməkeikei məkwətəmhiri əknekən nəgkiariien pərhiien sə kinahatən in irə. Ia noien naha in rukurən nasituien ia nərmmama, mahatən irəha ia nəgkiariien atukwatukw, mukurən mwi nəmri atukwatukwien nərmmama səməme kamhəni nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien naha.

¹⁰ Iakani iaminihə irə ti nəri nə mə nərmmama həpik kənkəpwənraha riskai. Irəha kamhəni nəgkiariien me nepwin nipwran riwən, mamheikuə ia nərmmama. Pərhiien nəkur Isrel me nepwin naha irəha kamho iaminihə irə mhəpi raka nərmmama me nepwin. Irəha kamhəni mə tukaməkeikei kuvehi ninhum m nərmmama ti nahatən penien mə irəha nərmmama me səvai Kumwesən. ¹¹ Tikəpəinhə rə ia nəgkiariien səvənraha, ti nəri nə mə irəha kamhouraha nərmmama pam ia nəkwai nimwə nepwin, mamhahatən nərmmama ia nəgkiariien sə ripkatukwatukw mhə mə tukahatən. Irəha kamho mə tuhəuvehi mane irə, mhəpwhə naurisien i. ¹² Iəmə Krit riti kupwən in profet riti səvənraha, in mwi riməni iaminihə mə, “Nəkur Krit irəha nərmmama səvai neikuəien ia nəpin me pam. Irəha həmwhen ia nəri əprmin me. Irəha rarpaha me. Nəpin me irəha hokeikei mə tuhəmani a nari.” ¹³ Nəgkiariien səvai profet naha ro a niperhienien. Ro iaminihə irə tikəgkari skai minraha pwhə irəha həuvehe mhahatətə ia nəgkiariien sə ratukwatukw, ¹⁴ mhəpwhə nesi penien kwənagei me səvai nəkur Isrel mine natuakəmien me səvai nərmmama me səməme hənəpwhə nəgkiariien pərhiien. ¹⁵ Nərmmama səməme həmher ia nəmri Kumwesən nari riti riwən sə tro irəha həuvehe mhəmkemik. Mətə nərmmama səməme həmkemik ia nəmri Kumwesən ti nəri nə mə həpwhə ninien niperhienien ia Iesu, nənə noien riti riwən sə tro irəha həmher. Ro

iaminhi irā nētārigien sāvānraha ramevān āpa ti nārahāien, hāreirei nākiriien noien me. ¹⁶ Irāha hāni mā hāukurān Kumwesān, mātā noien sāvānraha ramahātān pen mā rekām irāha hāreirei in. Nārmama me nāha hārahā anan, mamhāruī nākwaī Kumwesān. Irāha ko hāpko mhā nari amasan riti.

2

Taetas tramākeikei mahātān nāgkariien sā ratukwatukw

¹ Mātā ik Taetas nāgkariien sām tramākeikei mesi pen nāgkariien kamahātān nārmama irā sā ratukwatukw. ² Tikahātān nārgarā me mā rārahā irāha nārmama sāvāi nānimwiiēn. Irāha tuhamākeikei mhāukurān nari, p wāh nārmama hāsiai irāha. Irāha tuhamākeikei mamhātātā pārhien, mamhokeikei nārmama, mamhāer āknekin ia nāpin me.

³ Ia noien kuatia a, tikahātān nīpānemā me mā irāha tuhamākeikei mho noien sā ro ikinān i rāmwhēn sā Kumwesān rokeikei. Rārahā mā irāha kamhāni nīkare nārmama, uā kamhānimwi pik nānimwiiēn skai rāmwhēn ia waen. Irāha tuhamākeikei mahātān nāgkariien sā ramasan, ⁴ mamhāvāhag m nīpān me sāmāme hārā vi a irāha nārman mā irāha tuhamākeikei mhokeikei sāvānraha me nārman me mīne nīp w nātīnraha me. ⁵ Irāha tuhamākeikei mhāvāhag m nīpān me i mā irāha tuhāvehe mho irāha nīpān me sāmāme hāukurān nari, mhāmher, mamhātui amasan ti narimnari me fwe ia rukwānu, nānā mamhāsiai nārman me sāvānraha. Nāpin kamho noien sā ro iamīnhi, nānā, tuhāpīnhā ia nārmama me mā tuhāp wāh nīni ārahāien nāgkariien sāvāi Kumwesān.

⁶ Ia noien kuatia a mwi, tikāgkari amasan m ntāmāruā me mā irāha tuhamākeikei mho narimnari me sā ramahātān pen mā irāha hāukurān nari. ⁷ Nānā ik, ia narimnari me pam, tikamo a noien sā ramasan p wāh irāha hēsi pen nāfe ikamo. Nāpin tikahātān, nīmiruiēn sām tramākeikei matukwatukw mō nāgkariien sām ripam mō nārmama hāsiai irā. ⁸ Tikamākeikei mamīni a nāgkariien pārhien mā nārmama tuhāp wāh nātōniēn tākutai nāgkariien sām mhāni ārahā. P wāh in tro nārmama sāmāme hamām wāki ik tuhauris tukwe ti nāri nā mā irāha hāp kātōni mhā noien ārahā riti sām, nānā, mhāp wāh nīni ārahāien kitaha.

⁹ Tikahātān slef me mā irāha tuhamākeikei mho nākwaī nāmā asori me sāvānraha ia narimnari me pam p wāh rerīnraha ragien ti wok sāvānraha. Slef me tuhāp wāh nīniēn tai nāgkariien sāvāi nāmā asori me sāvānraha, ¹⁰ nānā, mhāp wāh nakresien mīnraha. Mātā nāpin me pam irāha tuhamākeikei mho amasan nari p wāh nāmā asori me sāvānraha tuhāni nīpārhienien ia wok sāvānraha. Noien me nāha tuho ia narimnari me pam rāmwhēn mā kamākwaī pen tihinari me ia nāgkariien sāvāi Kumwesān, Kumwesān sā rauvehimīru kitaha.

¹¹ Krau kraukurān mā namasanien sāvāi Kumwesān ruvāier pehe raka ti nārmama me pam. In nāha namasanien sā rauvehimīru nārmama irā. ¹² Namasanien nāha ramāvāhag m kitaha mā tsāni rekām ia noien me sāmāme Kumwesān ramām wāki mīne noien ārahā me sāvāi tīp rānā i nārmama hokeikei pik. Ia nitātā i ipwet mīne kitaha tsamākeikei mharā, mamhāukurān nari, mamho noien atukwatukw mīne noien me sāmāme Kumwesān rokeikei, ¹³ nānā, mamhāfwīni nāpin amasan nāha kitaha samāmri pen āknekin nētārigien sākītaha irā. Nāpin amasan nāha in nā nāpin sā Iesu Kristo trier pehe irā irau nīskaiēn sāvānhi. Iesu nā in Kumwesān asori sākītaha rauvehimīru kitaha. ¹⁴ In rīnāsēni nīmiruiēn sāvānhi memhā tukutaha mā truvehi raka kitaha ia noien ārahā me pam, nānā, māpārhi kitaha sāmher mhāvehe mho kitaha nārmama sāvānhi āpa sāskaī ti noien amasan me.

¹⁵ Narimnari me i ik tikamahātān nārmama me irā. Tikuvehi utā nētārigien sāvānraha, māgkari mīnraha ti nīniseien noien ārahā me sāvānraha. Ikauvehi nasorīēn ti noien nāri i. P wāh iārmama riti ripko mhā nāri auer a ia nīram, māp wāh mwi nētāien tākutam.

3

Noien amasan me sāmāme Taetas tramākeikei māvāhag m nakalasia me irā

¹ Taetas. Tiko a p wāh rerīnraha ramrhi mā tuhasiai nāmā asori me mīne nārmama sāmāme kamhārimānu ia nīrahā. Tuhamākeikei mho nākwanraha, nānā mhārer mwatuk ia nāpin me ti noien amasan me pam. ² Irāha tuhāp wāh nīni ārahāien iārmama riti. Ia nāpin me tuhamākeikei mharā ia nāmārīnuīēn, mhāp wāh nāvīsāien, nānā mheiwāiu mhasitu ia nārmama me pam.

³ Irāha tuhamākeikei mho iamīnhi irā ti nāri nā mā fwe kupwān kitaha mwi sāreirei nari,

1:16: 2Tim 3:5, 1Jon 1:6, 2:4 **2:1:** Taet 1:9 **2:3:** 1Tim 3:11 **2:5:** Efes 5:22 **2:7:** 1Tim 4:12, 1Tes 5:3

2:8: 1Tes 2:15 **2:9:** 1Tim 6:1 **2:10:** Taet 1:3 **2:12:** 1Jon 2:16, Efes 1:4 **2:13:** 1Kor 1:7, Fil 3:20 **2:14:**

Kal 1:4, Eks 19:5, Dut 7:6, Sam 130:8, Esik 37:23, 1Tes 2:9 **2:15:** 1Tim 4:12 **3:1:** Rom 13:1-7, 1Tes 2:13-14 **3:2:**

Fil 4:5 **3:3:** 1Kor 6:11, Efes 2:2, 5:8

mamhæruui nækwai Kumwesæn. Kameikuæ ia kitaha sæpwæh nætæien suatuk atukwatukw. Noien æræha me nepwîn sokeikei pik mhæregi ramasan iræ kamhærimanu ia kitaha. Ia naræien sækitaha samo pik naræhaien. Reritaha ramakres narimnari me sævæi nærmama. Kamæmwæki kitaha nænæ kitaha samæmwæki kitaha me. Fwe kupwæn noien sækitaha ro iamînha iræ,⁴ mætæ Kumwesæn sæ rauvei pehe nimîruuien vi m kitaha rærhi pehe namasanien mine nokeikeien sævænhi rier pehe tukutaha.⁵ Ia næpin næha Kumwesæn ruvehimîru kitaha. Mætæ in ripkuvehimîru mhæ kitaha ti næri næ mæ samo noien amasan me, rekæm. In ruvehimîru kitaha ti næri næ mæ rapi kitaha. In ruvehimîru kitaha næpin Nænimwîn Ikinan raikwas raka noien æræha me sækitaha, sætui mwi, mhæuvehe mhærmævi mwi.⁶ Kumwesæn rætægi iræpw Nænimwîn næha ruvehe mukuær ia kitaha muku pen ti Iesu Kristo. Iesu næha in iærmama sæ rauvei pehe nimîruuien vi m kitaha.⁷ In rasitu ia kitaha ia namasanien sævænhi, mo kitaha satukwatukw ia næmri Kumwesæn mæ kitaha tsæuvehi nimîruuien rerin sæ sænæmri pen æknekîn raka nætærigien sækitaha iræ.⁸ Nægkiariien i in nægkiariien pærhien. Nænæ iakokeikei mæ tikahatæn amasan nærmama me ia narimnari me i. Pwæh nærmama sæmæme hæmæni nipærhienien ia Kumwesæn tuhamaræ mamho noien amasan me. Narimnari me i hamasan pik mamhasitu ia nærmama.

⁹ Mætæ næresien me nærmama hæreirei nari kamhæni, mine nægkiariien me kamhæni ia kwænækwus sævæi kaha kupwæn me, mine nævisæien me kamhævisa minraha me ti nipwrai Loa sævæi Moses, tikamækeikei mærer isipwîn ti niræha, ti næri næ mæ ko hæpkasitu mhæ, namasanien sævænraha riwæn.¹⁰ Trini minuæ iærmama riti rini nægkiariien iamînhi meitehi kimiaha iræ, tikevæn minise. Mæ ro mwi iamînhi, nænæ, tikevæn minise mwi. Trini minuæ ikînise m kæru, mætæ ramækeikei ia noien sævænhi, nænæ, tikærer pen isipwîn tukwe, mæpwæh.¹¹ Ikukuræn mæ iærmama sæ ramo iamînhi iræ, in iæmæ ræræha, mamho noien æræha. Noien sævænhi ramo puu atukw a in mæ in iærmama riti Kumwesæn trærpwîn noien æræha sævænhi.

Nægkiariien sampam sævæi Pol

¹² Takærhi pehe iærman mi i riti Atemas uæ Tikikas truvehe mætoni ik. Næpin truvehe iræ, tikamækeikei mætoni akwauakw a suatuk mæ tikuvehe mætoni iou fwe taon næha Nikopolis, ti næri næ mæ iou iakokeikei mæ takevæn maræ fwe ikîn ia næpin sævæi nækwieiien.¹³ Iærmama mi kæru næghinrau næ Apolos mine Sinas, Sinas in iærmama riti sæ ramowok ia nikaren sævæi loa sævæi nækur Rom, irau krauavæn ia navænien sævænrau, mætæ tikasitu ia nirau mæ nari riti træpwæh niwæn tæniien ia nirau.¹⁴ Ramasan mæ ikahatæn nærmama me sækitaha mæ iræha tuharæ mamhæmwur mamho noien amasan me mamhasitu ia nærmama nepwîn sæmæme narimnari me sævænraha ripkæmwæn mhæ. Ræræha mæ nærmama me sækitaha tuhamaræ auær a.

¹⁵ Nærmama me pam sæmæme kamharæ kimaha minraha hæni ramasan tukw ik. Nænæ ik tikini tukwini ramasan sækimaha revæn ti nærmama me sæmæme hokeikei kimaha mamhahatætæ ia Iesu.

Pwæh namasanien tramaræ tukumiaha pam.

Filimon Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Filimon in iəmə asori riti səvəi nakalasia me fwe Kolosi. In riti nəha Pol. Onesimas, in slef riti səvəi Filimon. In rakres mane səvəi Filimon nənə map mevən fwe Rom. Nəpin in ramarə fwe Rom, in rətoni Pol, mini nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvəi Iesu Kristo. Pol rərhi pen Onesimas ruvehi nəkukuə i mevən muvei pen m Filimon. Pol rəres skai m Filimon mə trəpwəh nərpwiniēn noien ərəha səvəi Onesimas nənə mo in rəmwhen ia piəvni. Nəkukuə i rukwakwa. Filimon, Efesas, Kolosi, mine Filipae kani mə nəkukuə me səvəi kalapus ti nəri nə mə Pol ramarə ia kalapus fwe Rom ia nuk 59-61 mirai nəkukuə me i.

¹ Iou Pol iakamarə ia kalapus ti nəghi Iesu Kristo. Kimrau piəvtaha Timoti iarouni ramasan tukw ik Filimon. Ik iərmama i kitahar mik samaro pəri wok. Kimrau iarouokeikei ik. ² Nənə iarouni mwi ramasan ti kitirimətaha Apia, mine piəvtaha Akipas, iəmə sə kitaha min səmwhen ia naruagən me. Iarouni ramasan ti nakalasia me pam nəha səməme kamhousəsimwin irəha me ia nəkwai nimwə səim. ³ Iarouəfwaki mə Kumwesən tata səkītaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkītaha trouəriari pehe namasanien mine nəməriniuen pwəh irau krauarə tukumiaha.

Pol raməkwein amasan ia Filimon

⁴ Filimon. Ia nəpin me, nəpin rerik ramrhi ik ia nəfwakiien me səiou, iakani vivi Kumwesən, ⁵ ti nəri nə mə iakamregi kamini nokeikeiien səim sə ikamo m nərmmama me pam səvənhi mine nahatətəien səim ikauvehi ia Iesu Iərimənu səkītaha. ⁶ Iakamregi mwi mə ikaməriari ia rerim pam ti nəri nə mə ikamahatətə. Iakəfwaki mə noien nəha trasitu ia niram mo ikukurən amasan mwi narimnari amasan me pam kauvei pehe saməuvehi rauku pen ti Kristo. ⁷ Piak, iakaməfwaki iamihni irə ti nəri nə mə nokeikeiien səim ro nərmmama me səvəi Kumwesən rerinraha ragien. Nənə nəpin iakregi, iou mwi rerik ragien. Ruvehi utə mwi nətərigien səiou.

Nəresien səvəi Pol

⁸ Filimon, iakuə takares nari riti mik. Iakukurən ninien nəkwak tukw ik ia nəghi Kristo mə nəfe tikaməkeikei mo, ⁹ mətə nokeikeiien səkrau, ko iapko mhə iamihni. Iakuə takares a ik. Təkwətəkwuni iou Pol iakinərgarə, nənə rəmwhen iakuvəni raka iakamarə ia kalapus ti Iesu Kristo, ¹⁰ iakaməres nari riti mik ia nikaren səvəi Onesimas,^a in i səim slef. In ruvehe mətətoni iou ia kalapus, nənə iakuvehe məmwhen ia tata səvənhi, in ruvehe nərik. ¹¹ (Fwe kupwən in ripkasitu mhə ia niram, mətə təkwətəkwuni nəha in rukurən nasituien ia krau pəri.)

¹² Təkwətəkwuni iakamərhi pehe iəmə i, iəmə sə iakokeikei pik, rirərig muvehe tukw ik. ¹³ Iakokeikei mə takəkwətəmhiri əknekin ramarə kimrau min mə truvehi təmwhəkim, mamo tukwini nari miou nəpin iakamarə ia kalapus ti nəgkiariien amasan. ¹⁴ Mətə iapkoikeikei mhə mə tako nari riti sə ipkaseni mhə irə. Trini minuə ikamo nəri amasan iakokeikei mə truku pen ia rerim agien, mətə ripko mhə nəri iakaməkeikei mik tukwe mə tiko. ¹⁵ Rosi Onesimas rinap məpwəh ik nəpin ouihni a mə tikuvehi mwi rouarə rerin kimirau min. ¹⁶ Nənə təkwətəkwuni in ripko mhə slef əpa riti səim, mətə in rəpi raka slef. In piəvtaha keikei riti. Iou iakokeikei pik in, mətə ik tikokeikei pik in rəpi raka ti nəri nə mə in slef səim, mətə irənhə mwi irə in piām, ti nəri nə mə in ruvəuvehe mamahatətə ia Iərimənu səkītaha.

¹⁷ Ro pen trini minuə ikamətə iou rəmwhen ia ik riti sə krauo pəri wok, tikuvehi in ia rerim pam rəmwhen a mə ikauvehi iou. ¹⁸ Trini minuə rino nari riti rərəha ia niram, uə riməuvehi nari riti nīpkuvehi mhə nənimen, tikəmri pen ia kaon səiou. ¹⁹ Iou, Pol, iakamrai nəgkiariien i ia rəgik, iou tapkəraku. (Mətə tikəpwəh nenouenouien mə səim kaon rərə ti nəri nə mə iou iakināsitu ia niram ikuvehi nimiruien vi.) ²⁰ Ouəh, piak, iakokeikei mə tikasitu ia narak, mo rerik ragien, ti nəri nə mə krau pəri krauahatətə ia Kristo Iərimənu səkītaha. ²¹ Iakamrai nəkukuə i mik, mukurən amasan mə tiko nəkwak. Iakukurən mə tiko rəpi raka nəfe nəghin iakaməres i.

²² Nənə tikəpnəpenə mwi kwopun riti səiou takapri ikin. Iakani iamihni irə ti nəri nə mə iakameitenhi Kumwesən mə trəsəni nəfwakiien me səkimīaha, mo suatuk miou iakrərig pehe tukumiaha.

1:1: Efes 3:1 1:2: Kol 4:17, 2Tim 2:3 1:3: Kal 1:3 1:4: Rom 1:8-9 1:6: Fil 1:9, Kol 1:9 1:7: 2Kor 7:4
 1:9: Flm 1 1:10: Kol 4:9, 1Kor 4:15 ^a 1:10: Nīpwrai nəhag nəha Onesimas in i mə iəmə sə Ramasitu. 1:13:
 Fil 2:30 1:14: 2Kor 9:7, 1Tes 5:2 1:16: 1Tim 6:2 1:19: 1Kor 16:21, Kal 6:11 1:22: Fil 1:25, 2:24

Nəgkariien sampam səvəi Pol

²³ Epafraſ i iou riti sə kımrau min iarouarə ia kalapus ti nəghi Ieſu Kriſto in rini ramasan tukw ik. ²⁴ Nənə Mak mine Ariſtakas, mine Temas, mine Luk iou me nepwin səməme iahamo pəri wok, irəha mwi həni ramasan tukw ik. ²⁵ Iakəfwaki mə namasanien səvəi Ieſu Kriſto Iərimənu səkitaha tramarə tukumiaha.

Hipru

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Səreirei mə sin rimərai nəkukuə i. Iərmama riti rimərai ia nuk 60. Ia nəpin nəha nərmama kamhometə nakalasia me fwe Rom. Kimərai pen nəkukuə i revan ti nəkur Isrel nepwin səməme haməni nipərhiēnien ia Iesu. Səpkukurən mhə mə irəha hamarə pəku rosi fwe tənə Isrel uə taon nəha Rom. Kamo nəmisiēn minraha ro pen irəha na tuhəpwəh nahatətəien səvənraha ia Iesu mhərərīg mhesi pen mwī Loə səvəi Moses. Nəkukuə i kani mə Hipru raməgkiari m nəkur Isrel mə nahatətəien səvənraha ia Iesu Kristo ramasan pik məpi raka nahatətəien kupwən səvənraha. Iesu in Tini Kumwesən. In rasori məpi raka nagelo me, Moses, Josua, mine pris me. Iesu in rimamhə m kuaat a rinəmwhen ti nuvehi rakaiēn noien ərəha. Nemhəien səvənhi rousi raka noien səvəi pris kupwən me səməme haməvi netə ti noien ərəha ia nəpin səvəi Oltestamen. Japta 11 raməgkiari ia nahatətəien səvəi nərmama ia Oltestamen. Nəpin nəkur Isrel səməme haməni nipərhiēnien ia Kristo həvsini nəkukuə i, ruvehi uta nətərīgien səvənraha ia nahatətəien səvənraha. Nənə həni nipərhiēnien ia Kumwesən ia nəpin səvəi nəmisiēn.

¹ Fwe kupwən, nəpin ripik mine ia suatuk me səpəmsəpə, Kumwesən rəgkiari m kaha me səkitaha, nəgkiariēn səvənhi ruku pen ia profet me səvənhi, ² mətə nəpin kurirə rinəuvehe ipaka, nənə in rəgkiari m kitaha, nəgkiariēn səvənhi ruku pen ia Tini sə rimərfi mə trərimənu ia narimnari me pam səvəi Tata səvənhi. Ia Tini, in rino neiai mine tiprənə mine narimnari me pam. ³ Tini Kumwesən kamətə pen nukuraanien asori səvəi Kumwesən irə, ti nəri nə mə in rəmwhen atukwatukw ia Tata səvənhi ia narimnari me pam, maməkwtəmhiri narimnari me pam ia nəgkiariēn əsanin səvənhi. Nəpin rinəikuas raka noien ərəha me səvəi nərmama, nənə mevən fwe ia neiai, məkure ia nəkare Kumwesən asori mwatuk.

Tini Kumwesən in rasori məpi raka nagelo me

⁴ Tini Kumwesən ruvehe minasori raka məpi raka nagelo me rəmwhen mə nəhag Kumwesən rinəuvei pen min rasori məpi raka nəghinraha. ⁵ Iakani iamənha irə ti nəri nə mə Kumwesən ripkini anan mhə ti agelo riti səvənhi mə,

“Ik nərik,

təkwtəkwni iakuvəuvehe tata atukwatukw səim.”

Kumwesən ripkini anan mhə ti agelo riti mə,

“Tou takuvehe tata səim,

nənə ik tikuvehe nərik.”

⁶ Mətə nəpin Kumwesən rinərhi pehe tini sə riməkupwən mətui ruvehe ia tiprənə i, nənə mini mə,

“Pwəh nagelo me pam səiou hənimwi nukurhunraha, mhəsiai in.”

⁷ Mətə in rəgkiari ia nagelo me mini mə,

“In ramo nagelo me səvənhi həmwhen ia nimətagi me,

mamo səvənhi iotukwininari me həmwhen ia nərami napw me.”

⁸ Mətə rinaməgkiari ia tini nənə mani mə,

“Kumwesən nərimənuiēn səim tramarə rərīn ia nuk nuk me.

Ik ikamərimənu ia nərmama me səim ia noien atukwatukw.

⁹ Ik ikokeikei a natukwatukwien

nənə məmwəki noien ərəha.

Ro pen Kumwesən, Kumwesən səim, rinəmri kupwən ik,

nənə ik ikasori ia ik me nepwin.

Nənə rino pen oel ia kəmkapwə ramahatən pen mə ik kig,

mamo rərīn raməgīn məpi raka ik me nepwin.”

¹⁰ Nənə Kumwesən rini pen mwī ti tini mə,

“Iərimənu, fwe nukune narəien ikinəmri tiprənə i,

nənə narimnari me ia niməgouagou ikino irəha ia rəgim mi.

¹¹ Narimnari me pam i tuhəkiwən,

irəha tuhakuas məhəmwhen ia tinari sə rimərīr,

mətə ik ikamarə rərīn a.

¹² Ik tikərfe irəha rəmwhen kamərfe tinari,

tuko irəha rəmwhen karkahu kuvehi raka karkahu pen səpə,

mætə ik ikamarə a iamɪnhi irə mamevən ia nuk nuk me ko ipkemhə mhə nəpin riti.”

¹³ Kumwesən rɪpkini pen anan mhə ti agelo riti səvənhi mə, “Əkure ia nikarek mwatuk

meste tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe, tikərpwi utə tɪpage nisum mi ia nɪrəha.”

¹⁴ Mətə nagelo me, irəha nəfə? Irəha nənimwɪn me kamho tukwini nari m Kumwesən. In rərhi pehe irəha mə tuhəuvehe mhasitu ia nərmama səməme in truvehimiru irəha.

2

Kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan ti nəfə səuvəregi raka

¹ Ro iamɪnhi irə kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan mwi ti nəfə səuvəregi raka, kamo kitaha saraka mərməru irə. ² Kitaha sənətə raka mə nəgkiariien səvəi Loa nagelo me həuvei pen m kaha kupwən me səkɪtaha ro nɪpərhiəniən. Nərmama me pam səməme həno noien ərəha utə hənərui nəgkiariien nəha, kuvei pen nərpwiniən sə ratukwatukw mɪnrəha. ³ Ro pen tsəfo mhəp ti nərpwiniən sə Kumwesən tro m kitaha trini mɪnuə so nəri auər a ia nəgkiariien i ramasan pik maməvisau suatuk sə in rauvehimiru nərmama irə? Iərimənu səkɪtaha rɪməkupwən mɪni irəpw nəgkiariien nəha. Kurirə irə nərmama me i səməme həməregi, irəha hahətən kitaha ia nəgkiariien nəha mə ro nɪpərhiəniən. ⁴ Kumwesən in mwi ro kitaha sətəni mə nəgkiariien nəha ro nɪpərhiəniən i. In ro nɪmtətien me mɪne narimnari me nərmama hətəni nənimənraha rier tukwe, nənə muvei pen nɪskaiien me səvəi Nənimwɪn Ikinan m nərmama resi pen nətərigien səvənhi.

Iesu rɪməuvehe iərmama nɪpwrən rəmwhən ia nɪpwrataha

⁵ Rɪpko mhə nagelo me Kumwesən rɪməuvehi utə irəha mə tuhərimənu ia tɪprənə vi sə trɪpkuvehe, tɪprənə nəha saməgkiari irə. ⁶ Nəgkiariien riti sə raməmak ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama in nəri auər a,
mətə rerim tramrhi in,
tikəpwəh nenouenouien irə,
nənə ik ikamətui amasan ti iəmətɪ iərmama.

⁷ Ia nəpin kwakwa a ik ikiməuvehi irəpw in reiwaiu inhəripw anan ia nagelo me,
nənə məfəfau pen nasoriien mɪne nisaiien ia kənkəpwə,

⁸ məmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tɪpage nisun mi.”

Nəgkiariien i sə rani mə Kumwesən rəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tɪpage nisui iərmama nɪpwrən mə Kumwesən rɪpkəpwəh mhə kuatɪa mə iərmama trəpwəh nərimənuien irə. Mətə kitaha səpkətəni mhə ihi iərmama tuhərimənu ia narimnari me pam. ⁹ Mətə nari kuatɪa sənətəni in i Iesu sə Kumwesən rɪməuvehi irəpw in reiwaiu anan ia nagelo me səvəi nəpin kwakwa a. Nənə təkwtəkwwuni nəha kɪnəfəfau pen nasoriien mɪne nisaiien ia kənkəpwə ti nəri nə mə rɪməuvehi nəmisiəien memhə. Ouəh, ia namasanien səvəi Kumwesən in remhə muvei təmwiki nərmama pam.

¹⁰ Kumwesən sə rɪno narimnari me pam mə narimnari me nəha səvənhi, in ro noien riti ramasan pik in i ro Iesu rɪregi nəmisiəien me. Nəmisiəien me nəha həno Iesu ruvehe matukwatukw məmwhən. In iərmama sə rukupwən mousi əmwəsi nəkwus ti nuvehimiruəien nɪpwnətɪ Kumwesən me həpik. Kumwesən truvehi utə irəha tuhəuvən mhərə ia kwopun ramser. ¹¹ Iesu ramo nərmama me səvənhi həuvehe mhə nəkur ikinan me mə irəha nərmama me səvəi Kumwesən noien ərəha səvənraha riwən. Nənə Iesu mɪne nərmama me səvənhi səvənraha tata kuatɪa a. Ro pen Iesu rɪpkauris mhə mə trəkwein irəha mə piəvni me ¹² nəpin raməgkiari iamɪnhi irə mɪnuə,

“Tou takini irəpw nəghim ti piak me.

Ia nɪmwrhenhi nousəsɪmwinien səvənraha takəgnəgini ik.”

¹³ In rani mwi mə,

“Tou takəmri pen nahatətəien səiou ia Kumwesən.”

Nənə mani mwi mə,

“Ətə ro. Iou i kimaha nəkwərəkəwərha me səməme Kumwesən rɪməuvei pehe irəha miou.”

¹⁴ Ti nəri nə mə nəkwərəkəwərha me nəha nusanraha mɪne nitenraha rarə, ro pen Iesu in mwi ruvehi mo in iərmama rəmwhən a ia nɪrəha nusan mɪne niten rarə. In ro iamɪnha irə mə tremhə, nənə ia nemhəien səvənhi trouraha iəremhə sə rauvehi nɪskaiien səvəi noien iərmama remhə. Iəremhə nəha Setan. ¹⁵ Ti nəri nə mə nərmama haməhekir nemhəien,

nehékirién sávənraha raməkwtəmhiiri tərini irəha nəpin me pam ia nimiruién sávənraha. Rəmwhén a mə irəha slef me. Mətə Iesu rımamhə mə truvei raka irəha, tuhəpwəh mwí noien irəha slef me. In ruvəfi nari ia nirəha. ¹⁶ Rino nukurənien irə mə Iesu ripkasitu mhə ia nəgelo me, mətə rinasitu ia kwənəkwus me sávəi Epraham. ¹⁷ Ro pen in rıməuvehe məmwhén a ia piəvni me ia noien me pam, mə ia nikaren sávəi wok sávəi Kumwesən, in rukurən nuveheien pris asori anan riti sə trapi ti narmama me sávənhi, nənə irəha həkurən nətigiteien irə traikuas raka noien ərəha me sávənraha. ¹⁸ Ti nəri nə mə in ruvəregi raka nəmisəien ia nəpin nəha kinameipweipwi in ia noien ərəha ro pen in rukurən nasituén ia səməme kameipweipwi irəha ia noien ərəha ipwet mine.

3

Iesu in rasori məpi raka Moses

¹ Ro pen, piak ikinan me, narmama me Kumwesən ia neiai rınəkwein pəri ia kitaha m kimiaha, hətərig ro ia Iesu, aposol mine pris asori anan sávəi nəgkiriien səkita ha sə saməni irapw. ² Kumwesən rıməuvehi utə in mə tro wok i, nənə in ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam, rəmwhén ia Moses fwe kupwən in rino nəkwai Kumwesən ia wok me pam sávənhi ia nəkwai nimwə sávəi Kumwesən. ³ Mətə Iesu in rasori məpi raka Moses rəmwhén iəmə sə ruvrhəkin nimwə riti in rasori məpi raka nimwə nəha. ⁴ Ouəh nipərhiénien, nimwə me pam kuatia kuatia iərmama ruvrhəkin, mətə iəmə sə rıməuvrhəkin narimnari me pam in nəha Kumwesən. ⁵ Moses in iotukwininari riti sə ro nəkwai Kumwesən ia wok me pam sávənhi ia nəkwai nimwə sávəi Kumwesən, nənə mukupwən mīni irapw narimnari me səməme Kumwesən trəgkiari mwí irə kurirə ikin. ⁶ Kristo, in mwí ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam. Mətə ripko mhə in iotukwininari a riti ia nəkwai nimwə sávəi Kumwesən rəmwhén ia Moses. In Tini Kumwesən sə ramərimənu ia nimwə nəha. Nənə trini mīnuə kitaha saməkwtəmhiiri noien i samo, noien sə samahatətə əknekin ia Kumwesən, mamhəmri pen əknekin nətərigien səkita ha irə, in i rahatən pen mə kitaha nimwə sávənhi.

Tihəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai

⁷ Ro pen rəmwhén ia Nənimwin Ikinan rani, “Ipwet, trini mīnuə hiəregi reri Kumwesən, ⁸ hiəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai, rəmwhén ia kaha kupwən me səkimiha hənəmo mamhərui nəkwai Kumwesən, nəpin irəha hameipweipwi in fwe ia kwopun akwesakwes. ⁹ Kwopun nəha, ia nəpin me meste nuk foti, kaha kupwən me səkimiha hamətəni narimnari me səməme iakəmo mīnraha, mətə irəha hameipweipwi iou, mamhəkeikei mə tuhətəni mwí niskaiien səiou. ¹⁰ Ro pen niemaha rəpi iou ti narmama me nəha, nənə iakini mə, ‘Ia nəpin me pam irəha kamhəuvən mamharikou ia rerinraha. Irəha həkəsi pen mhə suatuk me səiou.’ ¹¹ Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsuhə mīni mə, ‘Irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpin riti mhəuvehi napwisien səiou.’” ¹² Piak me, tihətui amasan, kəmo kimiaha riti rerin ruvehe mərəha, məpwəh ninién nipərhiénien ia nəgkiriien pərhién, miri pen in mə trəpwəh Kumwesən sə ramiru, mevən isipwin tukwe. ¹³ Mətə nəgkiriien nəha Nənimwin Ikinan rıməni mə “ipwet” ramarə ihi, ramasan mə kimiaha tihəməkeikei mamhəgkiari m kimiaha me mamhərpwi əknekin kimiaha me ia nəpin me, mə noien ərəha trəpwəh neikuəien ia kimiaha riti mo kəkəpwə riskai. ¹⁴ Iakani iamınha irə ti nəri nə mə kitaha tsaməkeikei mhahatətə əknekin ia Kristo rəmwhén sənə fwe kupwən nəpin səuvehe vi a mhahatətə irə. Trini mīnuə səkwtəmhiiri noien nəha səkita ha meste nimiruién səkita ha ro sampam, rahatən pen mə nipərhiénien kitaha narmama me sávəi Kristo, saməuvehi pəri narimnari me kitaha mīn. ¹⁵ Nəgkiriien sávəi Nəkukuə Ikinan rani iamınhi irə:

“Ipwet, trini mīnuə hiəregi reri Kumwesən,

hiəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai,

rəmwhén ia kaha kupwən me səkimiha hənəmo mamhərui nəkwai Kumwesən.”

¹⁶ Nisimə me nəha həməregi reri Kumwesən mətə həpwəh noien nəkwan? Irəha pam səməme Moses rıməiri irapw irəha fwe tənə Ijip uə rekəm? Ouəh, irəha nəha. ¹⁷ Nisimə me nəha hənə Kumwesən niemaha rəpi nuk foti? Irəha səməme hənə noien ərəha, nənə nipwranraha rımwei pen ia kwopun akwesakwes hemhə uə rekəm? Ouəh, irəha

naha. ¹⁸ Nisimā me naha Kumwesən raməgkiari minraha mauvehi kwəsuahi mē iraha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpin riti mhəuvehi napwisien səvənhi? In raməgkiari m narmama səməme hənəru i nəkwan. ¹⁹ Ro iaminih i rə sətōni mē kinise iraha həpkuvnimwə mhə ti nəri nē mē iraha həpkini mhə nīpərhienien ia Kumwesən.

4

Napwisien riti naha ikin narmama me səvai Kumwesən həkurən nuvehien ipwet

¹ Mətə kitaha i, Kumwesən ruvəni raka tukutaha mē kitaha səukurən nuvniwəien mhəuvehi napwisien səvənhi, nənə nəgkiariien naha ramərer maməsevər tukutaha. Ro pen pwəh səhekir. Rərəha mē tukəkiri kimiaha riti kətə mē rəpwəh nesteien napwisien naha.

² Kitaha səuvəregi raka nəgkiariien amasan riti rəmwhen narmama me naha fwe kupwən hāməregi. Mətə nəgkiariien naha iraha hāməregi rīpkasitu mhə ia nīrəha, ti nəri nē mē iraha hāməregi a mətə həpwəh nahatətəien irə. ³ Mətə kitaha səməme səuvəni raka nīpərhienien ia nəgkiariien naha saməuvnimwə mamhəuvehi napwisien naha Kumwesən raməgkiari irə mamini mē,

“Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsuahi, mini mē,

‘Irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpin riti mhəuvehi napwisien səiou.’”

In rini iaminih i rə nəri auər a mē rino pam wok me səvənhi ia nəpin rīnəmri tīprənə irə.

⁴ Kitaha səukurən mē rino pam raka wok me naha iaminih i rə ti nəri nē mē Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia nəpin sē ro sefen irə, mani mē, “Ia nəpin sərō sefen, Kumwesən rapwis ia wok me pam səvənhi.” ⁵ Nənə rani mwi ia kwopun i mē, “Irəha tihəpkuvnimwə mhə ia nəpin riti mhəuvehi napwisien səiou.”

⁶ Narmama səməme hāməkupwən mhəregi nəgkiariien amasan, iraha həpkuvnimwə mhə mhəpkuvehi mhə napwisien naha ti nəri nē mē iraha hənəru i nəkwai Kumwesən. Mətə napwisien naha raməmak ihi mē narmama nēpwīn mwi iraha həkurən nuvniwəien mhəuvehi. ⁷ Ro nukurənien i mē ro iaminih i rə ti nəri nē mē nuk rīpik rukurau nənə Kumwesən rəmri mwi nəpin riti mwi kani mē “Ipwet.” Kig Tevit rīmāni irapw nəri naha ia nəgkiariien i iakuvəni raka, rani mē,

“Ipwet, trini minuə hiəregi reri Kumwesən,

hiəpwəh noien kəmkapwəmīahā riskai.”

⁸ Fwe kupwən, Josua rīpkuvei pen mhə napwisien minraha ia tənə Kenan. Ko ruvei pen minraha Kumwesən ko rīpkini mhə mwi nəpin əpə riti mwi kurirə. ⁹ Mətə Kumwesən rini nəpin əpə riti mwi. Ro iaminih i rə napwisien riti naha ikin raməmak ihi narmama me səvai Kumwesən həkurən nuvniwəien mhəuvehi. Napwisien naha rəmwhen ia sapat, ¹⁰ ti nəri nē mē iərmama sē truvnimwə muvehi napwisien naha səvai Kumwesən, in mwi trapwis ia wok səvənhi rəmwhen ia Kumwesən rīnapwis ia wok səvənhi fwe kupwən. ¹¹ Ro pen pwəh kitaha sousari əknekīn mē tsəuvnimwə mhəuvehi napwisien naha. Rərəha mē kitaha riti tresi pen noien səvai nəkur kupwən me səməme hənəru i nəkwai Kumwesən mhəmwei.

¹² Iakani iaminih i rə ti nəri nē mē Nəgkiariien səvai Kumwesən ramirū mamō nīpwrān, mēhiə mēpi raka nau səvai naruağənien sē rəhiə ia nīkaren pəri mi, mamərai srori iərmama meste fwe imwə anan ia kwopun nīmīruien mīne nənīmwin krauarə ikin, meste kwopun nīkəkrin me hāripin ikin mīne nui fwe imwə ia nīkəkrin me, maməkiri nətərigien me mīne noien afafa me ia reri iərmama. ¹³ Nari riti riwən sē Kumwesən rino ko rəkfwafə ia nənimen, mətə in ramətə pam irəha. Nənə in naha trəres kitaha mē sənəfarə irə ia nīmīruien səkītahā.

Iesu in pris asori anan riti

¹⁴ Ro pen pwəh səkwətāmhiri əknekīn nəgkiariien səkītahā sē saməni irapw ti nəri nē mē səuvəuvehi pris asori anan riti səkītahā in rasori. In i Iesu, Tini Kumwesən sē rutə mēpi raka nīmagouagou mevan fwe ia neiai. ¹⁵ Pris asori anan naha səkītahā rukurən amasan mē nīskaiien səkītahā riwən, nənə ramapi tukutaha, ti nəri nē mē narimnari me pam hənəipweipwi raka in. Mətə nari kuatia in rīpko mhə noien ərəha. ¹⁶ Ro pen pwəh səpwəh nəhekīrien. Pwəh səuvən ipaka ti jea sē Kumwesən raməkure irə mamərimānu, jea sē namasanien raku pen ikin. Ia kwopun naha in trapi kitaha, muvei pehe namasanien m kitaha nəpin samətui in mē trasitu ia kitaha.

5

¹ Kitaha səukurən mē ia narəien səvai nəkur Isrel nəpin me pam Kumwesən rarfi iərmama riti ia reri narmama mauvehi utə in mē truvehe mo in pris asori anan. Pris asori anan

nəha tro suatuk səvəi nərmama həuvən ti Kumwesən. In rauvei pen tukwini narimnari me səvənraha m Kumwesən ia təkure nifata, nənə mavi netə ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvənraha. ² Nərmama səməme hamreirei nari mamhəuvən ia mour, pris asori anan nəha rukurən noien rīmaru ti nīrəha ti nəri nə mə in mwi rīpkiskai mhə mamō noien ərəha nəpīn rīpik. ³ Ro iamīnhi irə in traməkeike muvi netə ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvənhi, nənə marə mo mwi səvəi nərmama.

⁴ Nənə iərmama riti ko rīpkuvehi utə atukw mhə in mə tro wok səvəi pris asori anan, mətə Kumwesən rəkwein in mə tro rəmwhen rīnəkwein ia Eron fwe kupwən. ⁵ Rəmwhen a mwi Kristo rīpkuvehi utə atukw mhə in mə in pris asori anan, mətə Kumwesən rīmərfi, nənə mīni pen tukwe in mə, "Ik nərīk.

Təkwtəkwi iakuvehe tata atukwatukw səim."

⁶ Nənə ia kwopun riti mwi ia Nəkukuə Ikinan in rani mə,

"Ik pris riti rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən, tīkauvehi wok i ia nəpīn me mīne ia nuk nuk me."

⁷ Ia nīmīruien səvənhi ia təkure tīprənə i Iesu raməfwaki m Kumwesən maməres nari, mamasək əpwəmwis nise nənīmēm ramaiu. Kumwesən rauvehi niskaiien ti nuvehimīruien in mə trəpwəh nēmhəien. Nənə in ramsiai Kumwesən mamō nəkwan, ro pen Kumwesən rīregi in. ⁸ Nīpərhiēnien Iesu in Tīni Kumwesən, mətə rīməregi nəmīssīen. Ro pen nəmīssīen səvənhi ro in rukurən amasan nīpwrai noien nəkwai Kumwesən. ⁹ Nənə nəpīn ruvehe mīnatukwatukw pam, in ruvehe nukune nīmīruien rerin kauvehimīru nərmama me pam irə səməme kamho nəkwan. ¹⁰ Nənə Kumwesən ruvei pen nahag i mīn mə in pris asori anan rəmwhen ia pris nəha Melkisetek fwe kupwən.

Nəgkiariien kani kaməsəpwiri irəha irə

¹¹ Kīmaha ia haməuvehi nəgkiariien rīpik mə tahəni mhəgkiari ia nəri nəha, mətə rəknekīn ti nīni amasan pamīen tukumīaha, ti nəri nə mə kīmīaha hiarpaha nīregīien nari riti nənə mhəukurən. ¹² Kīnahatan raka kīmīaha tui ia nəgkiariien səvəi Kumwesən. Təkwtəkwi ratukwatukw a mə kīmīaha tīhahatən nərmama me irə, mətə kīmīaha ko hiəpko mhə. Təkwtəkwi nəha tukaməkeikei kahatən mwi kīmīaha ia nukune nəgkiariien səvəi Kumwesən. Kīmīaha hiamesis a ko hiəpkani mhə nəvegīnien skai. ¹³ Mətə iərmama sə ramesis ihi iamīnha irə trəfo mukurən nəgkiariien səvəi natukwatukwien? Rəknekīn ti nəri nə mə in iəkunouihi. ¹⁴ Mətə nəvegīnien sikai sənəi nəkur həuvəmruə raka səməme kamhəkiri noien me ia nəpīn me, nətərigīen səvənraha ruvəuvehe muvəukurən sə ramasan mīne sə rərəha.

6

¹ Ro pen ramasan mə tsəpkahatən mhə mwi nukune nahatənien səvəi nahatətəien ia Kristo, mətə pwəh səuvən atukwatukw ti nəgkiariien me səməme ho kitaha səuvehe mhəmruə. Kitaha səuvərərig raka ia noien emhə me, mhənahatətə raka ia Kumwesən. Rəmwhen a mə sənəpərhi raka təmwiki nīmwa. Nəpīn nəha təkwtəkwi səvəi nīrīpesūien nīmwa. ² Kitaha səuvəukurən raka nahatənien me səvəi noien me səpəmsəpə səvəi paptəes, nənə mhəuvəukurən raka noien səvəi nəmri penien rəgi iərmama ia kənkəpwə iərmama məfwaki tukwe. Nənə kitaha səuvəukurən raka mə nərmama tuhətui mwi ia nēmhəien, nənə mhəuvəukurən mwi mə Kumwesən trəkiri noien me səvəi nərmama, nənə muvei pen nərpwīnien rerin m nərmama səməme kamho noien ərəha. Narimnari me i, sənəgkiari raka irə. Rīpkamasan mhə mə tsəsmwatuk mwi ia nəgkiariien kuatia me ia nəpīn me. ³ Ro iamīnhi irə trīni mīnuə Kumwesən rəsēni kitaha, nənə kitaha tsəuvehe kitaha nərmama səməme səuvəmruə raka.

⁴ Hīəukurən mə nərmama nəpwīn nəha irəha həuvəuvehe raka ia nukuraanien, mhənənīmwi əghan raka namasanien sə Kumwesən rauvei pehe auə a raku pen ia neiai, həuvəuvehi pəri raka Nənīmwin Ikinan kitaha mīnraha, ⁵ mhənənīmwi əghan raka nəgkiariien səvəi Kumwesən mə ramasan, mhəuvəregi raka niskaiien səvəi nītətə sə trīpko mhə tui ruvehe, ⁶ mətə təkwtəkwi hənəpwəh nahatətəien səvənraha mhəuvərərig. Irəha tuhəfo mhərərig mwi ia noien ərəha səvənraha mhəuvehe mwi ti Kumwesən? Suatuk riti mwi rīwən. Rəmwhen a mə irəha hənərui tərini pen mwi Tīni Kumwesən ia nei kamarkuau, mhəuvehi utə mwi in, mho auris in ia nəmri nərmama.

⁷ Tīprənə sə rauvehi amasan nui səvəi nesən sə rətəgətəg irəpw irə nəpīn rīpik, mukue narimnari me sə trasitu ia nərmama səməme haməmhū irə, Kumwesən trəkwein amasan

irā. ⁸ Mətə mə tīprənə nəha rukuə nurhi ərəha me sə ro rīrevīn, rīpkamasan mhə mwi ti nari riti, rīnamevən a tukəkwein ərəha irā. Ia nəpīn sampam səvənhi napw trahi əmwesi pam narimnari səməme kamharə irā.

⁹ Nərmama keikei me, kīmahā iahaməgkiari iamīnhi irā, mətə iahəukurən amasan ia kīmahā mə noien səkīmahā ramasan mwi məpi raka tīprənə ərəha nəha. Kīmahā hīamo narimnari me səməme kamhatən pen mə Kumwesən ruvəuvehīmiru pərhiēn kīmahā.

¹⁰ Kumwesən ko rīpkenouenou mhə narimnari me səməme hīəno ti nəri nə mə noien səvənhi ratukwatukw a ia nəpīn me pam. Nənə in ko rīpko mhə nari auər a ia noien amasan səvəi nokeikeiēn sə hīəno mīn, nənə mamho ihi, nəpīn hīənasitu ia nərmama me səvənhi.

¹¹ Nənə kīmahā iahokeikei mə kīmahā kuaṭia kuaṭia rerīmīahā tragīēn ti noien iamīnha irā mamhəuvən meste tihəuvehi nəfe hīaməmri pen əknekīn nətərīgīēn səkīmahā irā.

¹² Kīmahā iahəpwəh nokeikeiēn mə tiharpahā, mətə iahokeikei mə tihəmwēn ia nərmama səməme hamahatətə, nənə nətərīgīēn səvənrahā rəpwəmwis, nənə həukurən nuvehīēn narimnari me səməme Kumwesən rīno promes mə truvei pen mīnrahā.

Promes səvəi Kumwesən traməkeikei muvehe mukū

¹³ Nəpīn Kumwesən rīno promes m Epraham fwe kupwən, nahag riti mwi rīwən mə in truvehi mo nəgkiariēn səvənhi rīpam, ti nəri nə mə nəgħi Kumwesən rasori məpi raka nahag me pam. Ro pen Kumwesən ruvehi atukw a kwəsuaḥi ia nəgħīn, ¹⁴ manī mə, "lakani nīpərhiēnien mə iou takəkwein amasan ia nīram, mo nərmama ia kwənəkwas səim tuhəpīk." ¹⁵ Ti nəri nə mə nətərīgīēn səvəi Epraham rəpwəmwis, in reitenhi meste ruvehi narimnari me nəha Kumwesən rīno promes mə truvei pen mīn.

¹⁶ Nəpīn iərmama ruvehi kwəsuaḥi ia nəgħi iəmə asori riti səvənhi, nənə kwəsuaḥi nəha səvənhi rərīhi nəgkiariēn səvənhi rīpam. Nənə nərmama tuhaməkeikei mhəni nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səvənhi, ko həkəvisə mhə mwi tukwe. ¹⁷ Kumwesən rīməuvehi kwəsuaḥi ia nəgħīn iamīnhi irā, ti nəri nə mə in rokeikei mə tro nərmama me i səməme tuhəuvehi nəfe in rīno promes həukurən amasan mə nətərīgīēn səvənhi ko kīpkuvsin mhə nəpīn riti. ¹⁸ Nəgkiariēn mī nəha promes mīne kwəsuaḥi ko kīpkuvsin mhə ia nəpīn riti. Ia nəgkiariēn mī nəha Kumwesən ko rīpkeikuə mhə. Kitahā nərmama me i sənap raka mhəuvən mamhəkəwfə ipakā ti Kumwesən, nəgkiariēn mī nəha krouasitu asori ia kitahā, rauo mə kitahā tsəkwtəmħiri əknekīn noien i samo, noien sə sameitenhi nəri amasan i Kumwesən rīnəmri kupwən ia kitahā. ¹⁹ Nəri amasan nəha sameitenhi raməkwtəmħiri nīmīruēn səkitahā rəmwhēn ia aean sə ravi tərīni nītətə. Kitahā sameitenhi nəri amasan nəha rəmwhēn mə kitahā səuvəuvnīmwə raka ia kwopun ikinan anan sə tinari ramo tukuahag fwe ia neiai ia nīmwə səvəi Kumwesən. ²⁰ Iesu ruvəuvnīmwə raka ia kwopun nəha. In ruvīmwə tukwīnī səkitahā mə trəsevər ia suatuk səkitahā. In ruvəuvehe raka mīno pris asori anan irā rəmwhēn ia Melkisetek fwe kupwən, nənə in trauvehi ia nəpīn me ia nuk nuk me.

7

Pris asori anan nəha Melkisetek

¹ Fwe kupwən, iəmə i Melkisetek, in kīg səvəi Salem, nənə in pris səvəi Kumwesən i in rasori pik anan. Nəpīn Epraham rīmavən ia naruagənien irəha kīg me, nənə in ruvehi irapw irəha, nənə in rīrərīg mīnəuvehe, Melkisetek ramevən mətoni ia suatuk, nənə rəfwaki məres Kumwesən mə trəkwein amasan ia Epraham. ² Nənə Epraham roueite nautə me pam ia kusen ten nənə muvei pen kusen kuaṭia m Melkisetek. Nahag i Melkisetek nəpwrān i mə Kīg səvəi Natukwatukwīēn. Nənə nəgħīn riti mwi kaməkwein in irā mə kīg səvəi Salem. Nīpwrān mə Kīg səvəi Nəmərīnuēn. ³ Nəkukuə Ikinan rīpkəgkiari mhə ia tata səvənhi mīne mama səvənhi mīne kwənəkwas me səvənhi, nənə nīpkīni mhə nəpīn rīnətui irā mīne nəpīn rīmāmhə irā. Rəmwhēn mə in rīpkēmhə mhə, in ramo ihi wok səvəi pris. Ro iamīnhi irā ikətōni mə in rəmwhēn ia Tīni Kumwesən, in pris rerīn riti.

⁴ Rerīmīahā trīrīhi ro Melkisetek mə in nəfe iəmə asori. Epraham kaha kupwən səkitahā rīnoeite nautə me səvəi kīg me səməme rīməuvehi irapw irəha ia naruagənien, muai ia kusen ten muvei pen kusen kuaṭia m Melkisetek. ⁵ Kitahā səukurən mə ia nuk me pam nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəuai nautə me səvənrahā ia kusen ten mhəuvei pen kusen kuaṭia m kwənəkwas me səvəi Līvə səməme irəha pris me rəmwhēn ia Loā səvəi Kumwesən rani. Nəri auər a mə pris me nəha irəha kwənəkwas me səvəi Epraham, mətə pīəvnrāhā me tuhaməkeikei mhəuvei pen nautə me nəha mīnrahā. ⁶ Melkisetek, rīpko mhə in kwənəkwas riti səvəi Līvə, mətə Epraham rīməuai nautə me nəha ia kusen ten muvei

pen kuatia min. Nənə Melkisetek rəfwaki m Kumwesən mə trəkwein amasan ia Epraham i Kumwesən rino promes me min. ⁷ Nənə nərmama pam həukurən. İərmama sə rauvehi nahəg asori trəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia iərmama sə in inhərīpw irə. ⁸ Nənə pris me i ipwet mine səməme kauai nautə me kusen ten kauvei pen kuatia minrəha, irəha nərmama me a səməme tuhəpkemhə. Mətə Melkisetek i kuai nautə me kusen ten kuvei pen kuatia min, Nəkukuə İkinan rani mə in raməru. ⁹ Rosi kitaha səukurən niniin mə Livae, iəmə i nəkur İsrəl ipwet mine kamhəuai nautə me səvənraha kusen ten mamhəuvei pen kusen kuatia m kwənəkwws me səvənhi, rəmwhen mə Livae atukwatukw nəha fwe kupwən rīməuai nautə nəha səvai Epraham kusen ten muvei pen m Melkisetek. ¹⁰ İakani iamınha irə ti nəri nə mə nıpərhiəniən Livae rınəpwəh ihi nətuıien ia nəpın nəha Melkisetek rınətəni Epraham ia suatuk, mətə in rınəmək raka ia nıte^a kaha nəha səvənhi Epraham.

Iesu Kristo in rəmwhen ia Melkisetek

¹¹ Wok səvai pris me nəha kamhəuku pen ia kwənəkwws səvai Livae in nukune Loa sə Kumwesən rıməuvei pen m nəkur İsrəl. Mətə wok səvai pris me nəha rəpwəh nəmwheniən, ko irəha həpkəmri atukwatukw pam mhə nari. Ro pen pris əpə riti traməkeikei muvehe, mıpkəmwhen mhə ia Eron, mətə in rəmwhen ia Melkisetek. ¹² Nənə hiəukurən nəpın kuvsini noien səvai nırfıien pris, nənə tukaməkeikei kuvsini mwi Loa. ¹³ Traməkeikei mo iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha saməgkiari ia İərimənu səkitaha sə rıməuku pen ia kwənəkwws əpə riti. İərmama riti riwən ia kwənəkwws nəha rino raka wok səvai pris ia nıfatə. ¹⁴ Nərmama həuvəukurən raka mə in rıməuku pen ia kwənəkwws səvai Juta. Nəpın Loa səvai Moses raməgkiari ia wok səvai pris me, rıpkəgkiari anan mhə ia kwənəkwws nəha. ¹⁵ Ruvehe mo mwi nukurənien irə mə kuvsini noien səvai nırfıien pris ti nəri nə mə pris riti mwi ruvəuvehe raka in rəmwhen ia Melkisetek. ¹⁶ In rıməuvehe pris mıpkəsi pen mhə loa nəha sə rani kwənəkwws səvai pris me, mətə resi pen ənkəaiən səvai nımıruıen i ko rıpkıwən mhə ia nəpın riti. ¹⁷ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə İkinan raməgkiari irə, mamıni mə,

“İk pris riti rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən,

nənə tiko wok səvai pris ia nəpın me ia nuk nuk me.”

¹⁸ Nəgkiariien nəha rınəmri karen loa kupwən, ti nəri nə mə nıskəaiən səvənhi riwən, in rıpkəsıtu mhə, ko rıpkə mhə nari riti. ¹⁹ Ro iamınhi irə ti nəri nə mə Loa səvai Moses rıreırei nəmri atukwatukwien nari riti. Nənə təkwtəkwwni nəha, noien əpə riti sə in ramasan məpi raka ruvəuvehi təmwhəkın mə kitaha tsəmri pen ənkəkin nətərigiən səkitaha irə. Noien nəha in suatuk səkitaha ti nevənien ipaka ti Kumwesən.

²⁰ Nari riti mwi Kumwesən rıməuvehi kwəsuaahi muvehi utə noien nəha. Nəpın nərmama me nəha fwe kupwən həuvehe mhə irəha pris me, nuvehiien kwəsuaahi riwən. ²¹ Mətə nəpın İesu rıməuvehe mo in pris, Kumwesən rıməuvehi kwəsuaahi mını mə:

“İərimənu rıməuvehi kwəsuaahi riti,

nənə ko rıpkərari mhə mwi ia nətərigiən səvənhi.

İk tiko wok səvai pris ia nəpın me ia nuk nuk me.”

²² Kumwesən rıməuvehi kwəsuaahi iamınhi irə, mo İesu ruvehe iərmama sə rəmri nəgkiariien i kınərihi tərini ənkəkin irə ramasan məpi raka.

²³ Nari riti mwi, pris kupwən me həpik, ti nəri nə mə kuatia tro wok mamevən memhə nənə riti ruvehi təmwhəkın. İrəha həpkuvehi mhə wok rəpwəmwis. ²⁴ Mətə İesu, in truvehi wok səvai pris ia nuk nuk me mıpkə mhə sampam, ti nəri nə mə in ramarə rerin. ²⁵ Ro iamınhi irə in rukurən nuvehimıruıen nərmama me səməme kamhəuvən ti Kumwesən ia suatuk sə in rino. In rukurən nuvehimıruıen irəha ia nuk nuk me mıpkə mhə sampam ti nəri nə mə in ramarə rerin, maməgkiari tukwini səvənraha m Kumwesən.

²⁶ Pris asori anan riti sə ro iamınhi in rəmwhen ti nasıtuıen ia kitaha ti nəri nə mə in iəmə ikinan, in rıpkə mhə noien ərəha uə noien əmkemik. In ropə ia nərmama səməme kamho noien ərəha, nənə kiməuvehi utə in, in rasori məpi raka irəha fwe ia neiai. ²⁷ In ropə ia pris asori anan me nəha. Nəpın me pam irəha tuhaməkeikei mhəkupwən mhəvi netə ti naukuas rakaien ia noien ərəha me səvənraha kurırə həpkə səvai nərmama ti naukuas rakaien noien ərəha me səvənraha. Mətə İesu rıməvi netə m kuatia a rınəmwhen ko rıpkə mhə mwi ia nəpın riti mwi. In rino noien nəha nəpın rınəsəni nımıruıen səvənhi memhə. ²⁸ Loa rauvehi utə pris asori anan me səməme həpkıskai mhə. Mətə kwəsuaahi səvai Kumwesən, sə rukurırə ia Loa, in ruvehi utə İini sə ramasan məmwhen ti noien wok nəha ia nuk nuk me mıpkə mhə sampam.

^a **7:10:** Uə “in fwe ia nıpwrai kaha səvənhi” **7:14:** Jen 49:10, Aes 11:1, Mat 2:6, Rev 5:5 **7:17:** Hip 5:6 **7:19:** Hip 9:9 **7:21:** Hip 5:6 **7:22:** Hip 8:6, 12:24 **7:25:** Rom 8:34 **7:26:** Hip 3:1 **7:27:** Hip 5:3 **7:28:** Hip 5:1-2

8

Iesu in pris asori anan səkıtaha

¹ Kimaha iahaməgkiari ia nəri i, mətə nukunen ro iamınhi irə. Səkıtaha riti pris asori anan rəmwhen a ia sə i iahaməni. In fwe ia neiai. Jea nəha Kumwesən asori raməkure irə mamərimənu, pris asori anan nəha səkıtaha rinəkure ia nıkare jea nəha mwatuk. ² In ramo wok ia nəkwai kwopun ikinan, in i nimwə tapolen pərthien sə Kumwesən rıməvi fwe ia neiai. Rıpkə mhə iərmama rıməvi nimwə tapolen nəha.

³ Pris asori anan me pam səməme Loa rıməuvehi utə irəha wok səvənraha fwe ikin. Irəha haməuvei pen narimnari me m Kumwesən, mamhəvi netə ia nıfatə səvənhi. Ia suatuk kuatia a, pris asori anan səkıtaha, in mwı traməkeikei muvei pen nari riti m Kumwesən. ⁴ Trıni minə in ramarə ihi ia tıprənə i, ko rıpkuvehe mhə mo in pris riti, ti nəri nə mə pris me hanarə raka mə tuhəuvei pen narimnari m Kumwesən rəmwhen Loa rani. ⁵ Pris me nəha, irəha kamho wok səvənraha ia nəkwai nimwə sə raunhi a narimnari me səməme kamharə ia neiai. Ro pen nəpin Kumwesən rıməni pen ti Moses fwe kupwən mə trıvi nimwə tapolen, minı mə,

“Tıkaməkeikei mətui amasan mə tiko narimnari me i səvai nimwə tapolen resi pen atukwatukw nəfe iakinahatən raka ik irə fwe ia təkua.”

⁶ Mətə təkwtəkwni Kristo rıməuvehi wok səvai pris sə ramasan məpi raka wok səvai pris kupwən me. Rəmwhen a mwı nəgkiariien sə in rınərihi tərini əknekın ramasan məpi raka nəgkiariien kupwən, ti nəri nə mə ramərer utə ia promes me səməme hamasan mhəpi raka.

⁷ Nəgkiariien sə kiməkupwən kərihi tərini əknekın rıpkatukwatukw pam mhə. Ko ratukwatukw pam tukərihi tərini əknekın nəgkiariien vi riti ti nəfe? ⁸ Mətə Kumwesən rınətoni mə irəha həkpatukwatukw mhə nəpin rani mə,

“Nəpin nəha ikin rauvehe

sə takərihi tərini əknekın nəgkiariien vi riti
nəkur Isrel mine nəkur Juta tuharə irə.

⁹ Nəgkiariien nəha rıpkəmwhen mhə ia nəgkiariien nəha iakinərihi tərini əknekın
mə kaha me səvənraha tuharə irə,

ia nəpin nəha iakıməuvehi rəginraha
miri irapw irəha fwe tənə İjip.

Irəha həkəkwtəmhirı mhə nəgkiariien səiou,

nənə ro pen iakenouenou irəha. İou İərimənu iakani iamınha irə.

¹⁰ Nənə İou İərimənu iakani mə nəgkiariien səiou takərihi tərini əknekın ia nəpin sə truvehe
nəkur Isrel tuharə irə ro iamınhi irə:

Takəmri pen İoa me səiou ia nətərigien səvənraha,
nənə mirai pen ia rerınraha.

İou takuvehe mo İou Kumwesən səvənraha,
nənə irəha tuhəuvehe mhə irəha nərmmama me səiou.

¹¹ Ko irəha riti rıpkəvən mhə mahatən nəkur imwəni me uə piəvni mə, ‘Ik tıkaməkeikei
mukurən İərimənu i.’

Ko rıpkahatən mhə irəha iamınhi ti nəri nə mə irəha pam tuhəukurən İou,

iərmama sə in inhəripw anan ia nırəha, mevən meste İərmama sə in rasori ia nırəha.

¹² İou takapi irəha ti noien me səvənraha səməme həkpatukwatukw mhə,
nənə rerek trıpkrihi mhə mwı noien ərəha me səvənraha ia nəpin riti.”

¹³ Nəpin Kumwesən raməgkiari ia nəgkiariien nəha in trərihi tərini əknekın mə in
nəgkiariien vi, nıpwran i mə nəgkiariien rıməkupwən mərihi tərini əknekın rinakuas. Nənə
nəri sə rinakuas, rınəpwəh nəmwhenien, nənə trıpkə mhə tui riwən.

9

Nimwə tapolen kaməfwaki irə ia tıprənə i

¹ Nəgkiariien nəha Kumwesən rıməkupwən mərihi tərini əknekın fwe kupwən səvənhi me fwe ikin İoa kamhahatən mə tukəfwaki irə, nənə səvənhi riti nimwə tapolen kaməfwaki irə ia tıprənə i. ² Nimwə tapolen nəha kiməvi kərpifi nəkwan kəru. Nəkwən sə kukupwən kuvnimwə ikin kani mə Kwopun İkinan. Ia kwopun nəha nəri kamhiari pen napw irə raməhiarpw mine tepol kaməmri utə bred ikinan irə. ³ Nəkwən sə ro kəru irə, kiməvi tukuahag tinari irə, kani mə Kwopun ikinan anan. ⁴ Kwopun nəha, nıfatə riti fwe ikin kino ia kol, kavvani nimwəkmwəki nari nıpekin rapein amasan ia təkuren. Pokis riti fwe ikin

kimavegi nikarkaren me ia kol. Ia nækwai pokis naha tikinari riti kino ia kol næveginien naha kani me mana rukuær iræ. Rigi nei naha rino tihin mahatan pen Eron me in pris, in mwi ia nækwai pokis naha. Kæruterei mi kæru naha kimærai pen loa me ten ia nirau irau mwi fwe ikin.

⁵ Ia tækure pokis naha nænimwi Jerupim kæru naha ikin sëmæmi krouahatæn pen mæ Kumwesæn ramæmak fwe ikin. Tæraginrau krouvi atukw i rauiui kwopun naha Kumwesæn rauvehi raka noien æræha me sævai nærmama ikin. Mætæ tækwækwuni naha næpin riwæn ti niniien narimnari me i mærai kwærhakwærha. ⁶ Næpin hænæmri amasan pam narimnari me naha, ia næpin me pam pris me kabhæuvnimwæ mamhæier ia kwopun ikinan, mamho wok sævænraha. ⁷ Mætæ kwopun ikinan anan, pris asori anan in æpa rauvnmwæ ikin. Mætæ ko ripkevæn mhæ ia næpin me. In rauvnmwæ ia kwopun naha næpin kuatia ia nuk me. Nænæ næpin in rauvnmwæ tramækeikei muvehi netæ, mevæn muvei pen m Kumwesæn ti noien æræha sævænhi mine noien æræha sævai nærmama hæno mhæreirei. ⁸ Ia narimnari me naha, Nænimwin Ikinan ramahatan mæ suatuk ti nuvnmwæien ia kwopun ikinan anan ripkæsevær mhæ ihi næpin nimwæ tapolen rinamærer ihi fwe kupwæn. ⁹ In ræmwæn ia nænimwi nari riti sæ ramahatan pen næpin i samaræ iræ tækwækwuni. Nipwran mæ narimnari me sëmæme pris me kabhæuvei pen m Kumwesæn mine nærimiru me sëmæme kabhousi æpune iræha kavi nitenraha ti noien æræha mhæreirei næmri atukwatukwien nætarigien sævai nærmama sëmæme kabhæuvehe ti næfwakiien. ¹⁰ Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ noien sævai narimnari me naha ramægkiari a ia næveginien mine nænimwien mine naukuasien me sæpæmsæpæ. Narimnari me naha sævai nipwrai iærmama a. Kinæmri narimnari me naha mæ tuharæ mhæste Kumwesæn tro narimnari me pam hæuvehe mhærmævi mwi.

Nite Iesu Kristo

¹¹ Mætæ tækwækwuni naha Kristo ruvæuvehe raka. In pris asori anan sæ rimæpeki narimnari amasan me muvehe. In rimæuvnimwæ ia nimwæ tapolen sæ ramasan anan mwi næpi raka sæ kupwæn. Nimwæ tapolen naha ripko mhæ nari riti sæ nærmama hæno ia ræginraha, nænæ ripko mhæ nari riti sævai tiprænæ i sæ Kumwesæn rino. ¹² Næpin Kristo rimæuvnimwæ ia kwopun ikinan anan, in rino m kuatia a næmwæn ko ripkuvnmwæ mhæ mwi, ti næri næ mæ in ripkuvehi mhæ nite næni mine nite kwæti kau muvnmwæ, mætæ in rimæuvehi atukw a niten muvnmwæ, mo suatuk ti nifi rakaien kitaha ia noien æræha me sækitaha, nænæ suatuk naha traræ rerin. ¹³ Kimiaha hiæukuræn. Nite næni mine nite kau mine nimwrakw ia kwæti kau kimæuvani æmwesi ia nifatæ, trini minuæ pris riti ruvi ræragi pen ia iærmama sæ rimæuvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn, nænæ ia noien naha in ruvehe mæmher mwi. ¹⁴ Mæ ro nipærhienien i ræfo ia nite Kristo? In rukuræn noien næpi raka. Ia niskaiien sævai Nænimwin sæ ramaræ rerin, Kristo rimæuvei pen atukw a in m Kumwesæn ræmwæn ia nærimiru næræhaien riwæn iræ kousi æpune kuvei pen m Kumwesæn. Nite Kristo traikuas ia rerimiaha ti noien emhæ me mæ kimiaha hiæukuræn no tukwiniien nari m Kumwesæn sæ ramiru.

¹⁵ Ro pen Kristo in iæmæ sæ ravi simwin nærmama mine Kumwesæn ia nægkiariien vi sæ kinærihi tæriini æknekin. In ravi simwin iræha iamînha iræ mæ sëmæme Kumwesæn ramækwein ia niræha hæukuræn nuvehiien narimnari me naha tuhæpkiwæn mhæ sëmæme Kumwesæn ruvæni raka mæ truvei pen m nærmama me sævænhi. Ti næri næ mæ Kristo rimamhæ, ro pen nemhæien sævænhi rineivinari ia niræha, tukæpwæh nærpwinien noien æræha me sëmæme hæno næpin nægkiariien kimækupwæn kærihi tæriini æknekin fwe kupwæn rauiui ihi iræha.

¹⁶ Kimiaha hiæukuræn. Trini minuæ iærmama riti rærihi tæriini æknekin nægkiariien riti mæhæ tukæfuai nautæ me sævænhi næpin tremhæ iræ, iærmama naha tramækeikei mukupwæn memhæ kuriræ iræ ko nægkiariien sæ rinærihi tæriini æknekin. ¹⁷ Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ nægkiariien sæ ro iamînhi ro næri auær a iræ næpin iærmama naha ramiru ihi. ¹⁸ Ræmwæn a mwi nægkiariien sæ Kumwesæn rimækupwæn mærihi tæriini æknekin ruvehe mo nægkiariien riti tukamækeikei ko, mætæ mæ netæ ripkaiu mhæ nægkiariien naha ro næri auær a iræ. ¹⁹ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ næpin Moses rini irapw pam raka nægkiariien me sævai Loa m nærmama, nænæ kuriræ iræ in ruvehi nimwheri sipsip sæ kino rærueræv mine rigi nei naha hisop, meiteis pen ia nite kwæti kau mine nite næni sæ rinærapi ia nui, nænæ mivi ræragi pen netæ ia nækukuæ sævai Loa mine ia nærmama me pam, ²⁰ nænæ mini pen ti niræha mæ, "In i netæ trærihi tæriini æknekin nægkiariien i Kumwesæn rimæni pehe tukumiaha i mæ tiho." ²¹ Ia noien a mwi naha Moses ruvi ræragi pen netæ ia nimwæ tapolen mine narimnari me pam ikin sævai næfwakiien. ²² Nipærhienien i, ia noien sævai Loa naha, ipaka nari m nari me pam

9:5: Eks 25:18-22 **9:6:** Nam 18:2-6 **9:7:** Eks 16:2-34 **9:8:** Hip 10:19 **9:9:** Hip 10:1-2 **9:10:** Lev 11:2,25, Lev 15:18, Nam 19:11-13 **9:11:** Hip 3:1, 10:1 **9:13:** Lev 16:3,14-16, Hip 10:4, Nam 19:9,17-19 **9:14:** 1Pit 1:18-19, 1Jon 1:7, Hip 6:1 **9:15:** 1Tim 2:5, Hip 8:6 **9:19:** Eks 24:3, 6-8, Lev 14:4,6 **9:20:** Eks 24:8 **9:21:** Lev 8:15,19 **9:22:** Lev 17:11, Efes 1:7

netə rəpərhi irəha həuvehe mhəmher. Nənə trini minuə netə rəpwəh nauuien, Kumwesən ko ripkenouenou mhə noien ərəha me.

²³ Ro pen netə raiu ti nəpərhiien narimnari me nəha həuvehe mhəmher. Mətə nimwə tapolen nəha mine narimnari me səvənhi irəha həuvnhi a narimnari me fwe ia neiai. Mətə narimnari me səvai nəfwakiien fwe ia neiai, nite narimiru riti ripkəmwhen mhə ti nəpərhiien irəha həuvehe mhəmher. Tukaməkeikei kuvehi netə riti sə ramasan məpi raka. ²⁴ Kristo ripkuvnimwə mhə ia nimwə tapolen ia tiprənə i sə nərmmama həno ia rəginraha mhəuvnhi a nimwə tapolen pərhiien irə, mətə Kristo ruvnmwə atukwatukw ia neiai, nənə təkwtəkwuni nəha in ramərer ia nəmri Kumwesən maməgkiari tukwini səkitaha. ²⁵ Pris asori anan səvai nəkur Isrel raumnimwə ia kwopun ikinan anan ia nuk me pam mauvehi nite narimiru me, mətə Iesu ripko mhə iamınha irə. In ruvnmwə m kuatia a muvei pen nimiruien səvənhi m Kumwesən. ²⁶ Ko raumnimwə nəpin me nipwran mə in trauvehi nəmissien ia nei kamarkuau i nəpin me fwe kinəmri vi a tiprənə muvehe meste pehe təkwtəkwuni. Mətə təkwtəkwuni nəha, trijko mhə tui tiprənə i ro sampam, in rier pehe m kuatia a muvei pen nimiruien səvənhi ti nuvehi rakaien noien ərəha, nənə ko ripkuvei pen mhə mwi ia nəpin riti. ²⁷ Kumwesən rinəmri raka mə nərmmama me pam tuhaməkeikei mhəmhə m kuatia a, nənə kurirə irə in trəkiri irəha ti noien me səvənraha. ²⁸ Ia noien a mwi nəha, Kristo riməuvei pen nimiruien səvənhi m kuatia a ti nuvehi rakaien noien ərəha səvai nərmmama həpik. Nənə in trier pehe mwi ia nuveheien sə ro kəru irə, ripko mhə ti nuvehi rakaien noien ərəha, mətə in truvehe mwi ti nuvehi miruien nərmmama səməme hameitenhi in.

10

¹ Narimnari me səvai Loa həmwəhen a ia nənimwi nari m nari amasan me səməme trijko mhə tui həuvehe, ripko mhə nipwrai narimnari me. Ia nuk me pam pris me nəha səvai nəkur Isrel kamho a nari kuatia, mamhəvi netə ti noien ərəha. Mətə nite narimiru me nəha rirərei noien nərmmama səməme kamhəuvehe ti Kumwesən hatukwatukw ia nənimen. ² Ko ro nərmmama me i səməme kamhəfwaki həuvehe mhəatukwatukw pərhiien, tukaikuas irəha m kuatia a ia netə nəha, nənə kurirə irə irəha tuhəpkregi mhə mwi mə noien ərəha raməmak ia nirəha, nənə tukousi əpune mwi narimiru me kuvi nitenraha ti nəfe. Kukurən nəpwəhien noien nəha. ³ Ro iamınhi irə, ia nuk me pam, irəha kamhəvi auə a netə, mətə ko həpkenouenou mhə noien ərəha me səvənraha, ⁴ ti nəri nə mə nite nəni mine kau ko ripkuvehi raka anan mhə noien ərəha.

⁵ Ro pen, nəpin Kristo rinauvehe ia tiprənə i, rini pen ti Kumwesən mə, “Ik ikəpwəh nokeikeiien noien nəha kamousi əpune narimiru me kauvei pehe mik, uə noien nəha kauvei pehe narimnari nepwin mwi mik, mətə ikinəpnəpənə ia nipwraak.

⁶ Nərimiru me nəha kauvani əmwesi nipwranraha pam ia təkure nifate mine narimiru me nəha kavi nitenraha ti noien ərəha, ik rerim ripkəgien mhə ti nirəha.

⁷ Nənə iakini mə, ‘Kumwesən, ətə ro, iou iakəuvehe mə tako nəkwam rəmwhen atukwatukw ia nəgkiariien kimərai pen ia nəkukue səvai Loa səim sə raməgkiari ia nirak.’”

⁸ Ia nəgkiariien nəha irənhə, Kristo riməkupwən mini mə, “Ik ikəpwəh nokeikeiien noien nəha kamousi əpune narimiru me kauvei pehe mik, uə noien nəha kauvei pehe narimnari nepwin mwi mik. Nərimiru me nəha kauvani əmwesi nipwranraha pam ia təkure nifate, mine narimiru me nəha kavi nitenraha ti noien ərəha, ik rerim ripkəgien mhə ti nirəha.” (In rini nəgkiariien nəha nəri auə a mə nuvei penien narimnari me nəha m Kumwesən ramesi pen nəfe Loa rani.) ⁹ Mətə Kristo rani mwi mə, “Kumwesən, ətə ro, iou iakəuvehe mə tako nəkwam.” Ia nəgkiariien nəha səvənhi ramousi raka nəkwai Kumwesən sə kupwən, mə in trəmri nəkwai Kumwesən sə kurirə. ¹⁰ Nənə nəkwai Kumwesən sə nəha sə kurirə rinaikuas raka noien ərəha me səkitaha nəpin Iesu Kristo riməuvei pen nipwran m Kumwesən m kuatia a, nənə ko ripkuvei pen mhə mwi nəpin riti mwi.

¹¹ Nəpin me pam pris me kamhərer mamho wok səvənraha, mamho a nəri kuatia ia nəpin me, mamhəvi nite narimiru me, netə sə rirərei naikuas rakaien noien ərəha me ia nəpin riti. ¹² Mətə Kristo rinəsəni nimiruien səvənhi memhə m kuatia a ti naikuas rakaien noien ərəha me səvai nərmmama ia nuk nuk me mripko mhə sampam, nənə kurirə irə in revən məkure ia nkare Kumwesən mwatuk. ¹³ Ia kwopun nəha in treitenhi meste Kumwesən tro nərmmama səməme haməmwəki in həuvehe in trərpwi utə tipage nisun mi ia nirəha. ¹⁴ Iakani iamınhi

irə mine ti nəri nə mə Kristo niten rinaiu m kuationa mo nərmama me səvənhi hatukwatukw ia nənimen ia nuk nuk me. Nərmama me nəha irəha nəha rino irəha ho ikinan.

¹⁵ Nənə Nənimwin Ikinan mwi rani pehe tukutaha mə nəri nəha ro nipərhiendien. Rani mā,

¹⁶ “Iərimənu rani mā, ‘Nəgkiariien səiou takərihi tərini əknekin ia nəpin sə truvehe nəkur Isrel tuharə irə ro iamınhi irə:

Takəmri pen loa me səiou ia nətərigien səvənraha,

nənə mirai pen ia rerinraha.’”

¹⁷ Nənə in rani mwi mā,

“Iou rerik tripkrihi mhə mwi ia nəpin riti

noien ərəha me mine noien ourour me səvənraha.”

¹⁸ Mə Kumwesən rinenouenou raka nərəhien me nəha, nənə tukvi mwi netə ti noien ərəha ti nəfe. Tukərwəh a noien nəha. ¹⁹ Piak me, təkwəkwuni nəha ia nite Iesu kitaha səukurən nuvniwəien ia kwopun ikinan anan mhəpwəh nehekieren, ²⁰ mhesi pen suatuk vi sə ramiru Iesu rinəsevər irə tukutaha ia nipwran mə tsəukurau ia tinari nəha raməgher tukuahag kwopun ikinan anan. ²¹ Kitaha səuvəuehi pris riti səkitaha in rasori mamərimənu ia nimmə səvəi Kumwesən. ²² Narimnari me nəha ho nipərhiendien. Ro pen pwəh səvən ipaka ti Kumwesən mhəpwəh narkwafəien nekuaien ia reritaha, mhahatətə əknekin irə, nənə reritaha sə fwe kupwən ramrhi noien ərəha me səkitaha ruvehe məmher ia nite Kristo, nənə nipwrataha mwi rəmher, ti nəri nə mə sənaru raka ia nui əmher. ²³ Pwəh səkwətəmhiri əknekin nini irəpwien nəri amasan sə sameitenhi, mhəpwəh nikiukiuien, ti nəri nə mə Kumwesən sə riməni mə truvei pehe nəri amasan nəha m kitaha ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpin me. ²⁴ Pwəh sətərig mə tsəfo mhasitu ia kitaha me mho nokeikeiien mine noien amasan me. ²⁵ Ripkamasan mhə mə tsəpwəh noien səvəi nousəsimwinien kitaha me rəmwhen ia nərmama nepwin kamho, mətə pwəh sərpwi əknekin kitaha me, mamho ia nəpin me ti nəri nə mə kitaha səukurən mə nuveheien səvəi Iesu ruvəuehe ipaka.

²⁶ Iakani iamınha irə ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka nipərhiendien. Trini minuə samo nəri auər a irə, mamhəmwur pen ia noien ərəha, nənə netə riti mwi riwən anan mə trau maikuas raka noien ərəha səkitaha. ²⁷ Trini minuə kitaha saməmwur pen ia noien ərəha, nəri kuationa a tsaməti pen i mamheitenhi. Nəri nəha ro nehekieren i. In nə nəpin Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə mine napw i raməpnəpan pik trahi nərmama səməmə haməmwəki in. ²⁸ Kimiaha hiəukurən. Trini minuə iərmama riti raməru Loa səvəi Moses, nənə iərmama kəru uə kahar tuhari irəpw in, nənə in traməkeikei memhə. Ko kirkapi mhə tukwe. ²⁹ Mətə rəfo ia iərmama sə ramavən avən ia Tini Kumwesən? Kumwesən ruvəni raka nəgkiariien vi səvənhi tukutaha, nənə nite Tini rərihi tərini əknekin nəgkiariien nəha. Mətə rəfo ia iərmama sə ro nəri auər a ia netə nəha sə rino in ruvehe məmher mo ikinan i? Nənimwin Ikinan rauai namasanien səvənhi m nərmama, mətə rəfo ia iərmama sə rani ərəha Nənimwin nəha? Iərmama nəha nərpwinien sə Kumwesən tro min ti noien ərəha səvənhi triskai məpi raka nərpwinien səvəi iərmama sə raməru Loa səvəi Moses. ³⁰ Iakani iamınha irə ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka mə Kumwesən riməni mā, “Iou takərpwin noien ərəha səvəi nərmama, nipərhiendien iou tako.” Nənə in riməni mwi mā “Iərimənu in trəkiri noien me səvəi nərmama me səvənhi.” ³¹ Kumwesən in ramiru. Trini minuə saməmak ia rəgin mə in trərpwin noien ərəha me səkitaha, nəri nəha in nəri riti səvəi nehekieren.

³² Mətə reriməia trəmri nəpin kupwən, nəpin hiəpkuvehe vi a ia nukuraanien. Nəpin nəha nəpin skai. Kamo nəmissəien me m kimiaha, mətə hiəpwəh nimweiiien. ³³ Nəpin me nepwin nərmama kamhəni ərəha kimiaha ia nəmri nərmama, nənə mamho rərəha ia kimiaha. Nəpin me nepwin kimiaha hiaməher kimiaha nərmama səməmə kamho rərəha ia nərəha iamınhi irə. ³⁴ Kimiaha hiaməuehi pəri nəmissəien kimiaha nərmama səməmə hamarə ia kalapus. Nəpin nərmama hənəkres narimnari me səkimiaha, mətə reriməia rəgin a tukwe, ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka mə narimnari nepwin nəha ikin səkimiaha, səməmə hamasan mhəpi raka, nənə narimnari me nəha tuharə rerin.

³⁵ Ro iamınhi irə tihaməkeikei mhərer əknekin, ti nəri nə mə nərəkuien fwe ikin səkimiaha ramarə sə tihəuehi. ³⁶ Tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis mə tiho narimnari me səməmə Kumwesən rokeikei. Nənə tihəpkuvehi nəfe in ruvəni raka mə truvei pehe m kitaha. ³⁷ Ro iamınhi irə rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mā tripkrihi mhə tui,

“Iærmama i kamini mæ truvehē, truvehē, in tripkō mhā tipwā.

³⁸ Mætā iærmama atukwatukw sǎiou trimiru ia nahatætāien sǎvānhi, nānā trini minuā ramavān rǎrig rǎrig, nānā rerik tripkagien mhā tukwē.”

³⁹ Mætā kitaha i sǎpkō mhā iamīnha irā. Kō sǎpkavān rǎrig rǎrig mhā mæ Kumwesān trouraha kitaha, rekām. Kitaha nærmama sǎvāi nahatætāien ia Kumwesān tsǎuvehi nimiruien.

11

Kaha kupwān me hānahatætā ia Kumwesān

¹ Nahatætāien ia Kumwesān ikukurān amasan mæ tikuvehi narimnari amasan me ikameitenhi, manī nipārhiēnien ia narimnari me ipkætā mhā ia nānimem. ² Nahatætāien iamīnhi in nāha nāfe kaha kupwān me hāno ro Kumwesān rǎgnāgini irāha.

³ Nahatætāien ro kitaha sǎukurān amasan mæ Kumwesān rino neiai mine tiprānā mine narimnari me pam ia nǎgkiariēn sǎvānhi, mō narimnari me nāha kamətōni hǎuku pen ia narimnari me kipkatōni mhā. ⁴ Epel in rinahatætā ia Kumwesān, ro pen ruvei pen nari riti m Kumwesān sǎ ramasan mǎpi raka sǎvāi Ken. Nānā ti nāri nā mæ in rinahatætā ia Kumwesān iamīnhi irā, nānā Kumwesān rini irapw mæ in iāmā atukwatukw riti, nānā rerin rǎgien ti nuvehiiēn narimnari me sǎvānhi. Nipārhiēnien iāmā nāha ruvamhā raka, mætā noien sǎvāi nahatætāien sǎvānhi ramāgkiari ihi m kitaha.

⁵ Inok rinahatætā ia Kumwesān, ro pen kuvehi utā in mæ tripkemhā mhā, nānā kipkatōni mhā mwi in ti nāri nā mæ Kumwesān rimāuvehi raka in ia tiprānā i revān fwe ia neiai. Mætā nǎpin kipkuvehi raka mhā ihi in, Nākukuā Ikinan rani mæ Kumwesān rerin rǎgien tukwē.

⁶ Mætā trini minuā iærmama ripkahatætā mhā ia Kumwesān, in trāfo mæ Kumwesān rerin rǎgien tukwē? In rirērei anan noien, ti nāri nā mæ iærmama riti rokeikei mæ truvehē ti Kumwesān, in tramākeikei mini nipārhiēnien mæ Kumwesān ramarā nānā mamō ramasan m nærmama sǎmāme hamāmwur mē tuhātōni in.

⁷ Noa rinahatætā ia Kumwesān. Ro iamīnhi irā nǎpin Kumwesān rinani pen narimnari me min fwe kupwān sǎmāme nærmama hǎpwāh ihi nātoniēn, Noa ramsiai, mamō nākwan, nānā muvrhākin nitātā asori riti mæ truvehimiru nærmama sǎmāme kamharā ia nākwai nimwā sǎvānhi. Ia noien i, Noa ramo pui noien ǎrāha me sǎvāi nærmama ia tiprānā, nānā muvehe iærmama riti sǎ ratukwatukw ia nāmri Kumwesān ti nāri nā mæ ramahatætā irā.

⁸ Epraham rinahatætā ia Kumwesān, ro pen nǎpin Kumwesān rǎkwein in mæ trevān ia tǎnā ǎpā riti tukuvei pen min, ro nākwan, mier, mireirei mæ rauaku. ⁹ In rinahatætā ia Kumwesān ro pen in rārā ia tǎnā nāha Kumwesān rino promes mæ ruvei pen min. Mætā rinamarā ia kwopun nāha ia nimwā tapolen rāmwhēn a iǎpwispwis riti. Nānā Aesak mine Jekop irau nāha Kumwesān rino promes minrahā pǎri, irau mwi krauarā a ia nimwā tapolen. ¹⁰ Epraham rino iamīnha irā ti nāri nā mæ in rameitenhi mæ trevān ia taon riti sǎ ramārer ia tākure nāri skai riti. Taon nāha, Kumwesān rino mak irā, nānā mino raka ramarā.

¹¹ Sera rinahatætā ia Kumwesān, ro pen Kumwesān ruvei pen niskaiēn min mæ tro tipwīn. Nāri auar a mæ Sera in rinǎprānemā anan, mætā rǎrāhi tini ti nāri nā mæ in rinātigite ia Kumwesān sǎ rino promes min. ¹² Ro pen sātōni mæ iærmama kuatia a i Epraham rinārgharā ipaka remhā, mætā rǎrāhi iākunouihī riti, nānā nærmama ia kwānākwus sǎvānhi hǎuvehe mhǎpik mhāmwhēn ia kāmāhu me ia kǎpuapen uā nipākīr ia nikare tasi kō kipkǎvsini pam mhā irāha.

¹³ Nærmama me i irāha pam kamhahatætā ia Kumwesān. Mætā nǎpin irāha hemhā, irāha hǎpwāh ihi nuvehiiēn narimnari me nāha sǎmāme Kumwesān rino promes mæ ruvei pen minrahā. Irāha hamātōni mæ narimnari me nāha hamāmāk isipwīn ihi ti nīrāha, mætā rerinrahā ramāgien pik mæ tuhātōni. Nānā irāha hamāni irapw mæ hamarā ia tiprānā i mætā irāha hāmwhēn a iǎpwispwis me. Tiprānā i ripkō mhā imwānrahā pārhiēn.

¹⁴ Nǎpin nærmama hamāgkiari iamīnha irā ramahātān pen mæ irāha hamātui imwānrahā atukwatukw. ¹⁵ Kamō rerinrahā ramrhi tǎnā nāha hāmāier irā mæ in nāha imwānrahā atukwatukw kō hǎrǎrig mwi. ¹⁶ Mætā irāha hǎpkrǎrig mhā ti nāri nā mæ hōkeikei tǎnā ǎpā riti sǎ ramasan mǎpi raka, in nāha fwe ia neiai. Ro pen Kumwesān ripkauris mhā mæ irāha tuhākwein in mæ Kumwesān sǎvānrahā, ti nāri nā mæ in rinǎpāpēnā raka ia taon riti sǎvānrahā.

¹⁷ Epraham rinahatætā ia Kumwesān, ro pen nǎpin Kumwesān ramākiri nahatætāien sǎvānhi, rāmruatā Aesak ia tākure nifātā. Ia nǎpin nāha Epraham i Kumwesān rino promes

me min ramærer mwatuk mæ trousi apune tini anan kuatia. ¹⁸ Kumwesæn ruvæni raka tukwe mæ, "Epraham, nimwipwim me sãmame tuhæuku pen ia Aesak iræha na takavsinu iræha mæ kwænækwus me saim." ¹⁹ Mætæ Epraham ramærer mwatuk mæ trousi apune tini, ti næri næ mæ rerin rarhi mæ Kumwesæn rukuran noien iærmama rætui mwi ia nemhæien. Ro pen næpin ruvehi raka tini ia nifatæ ræmwhen mæ in rînætui mwi ia nemhæien.

²⁰ Aesak rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen ræfwaki mæ Kumwesæn trækwein amasan ia Jekop mine Isau, mamini irapw narimnari me sãmame tuhæpkuvehe ia næpin riti.

²¹ Jekop rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen næpin ipaka remhæ, in ræfwaki mæ Kumwesæn trækwein amasan ia tini Josef mi. In rînærpwi kaskin mærer æmakæmak, nænæ mamægnægini Kumwesæn.

²² Josef rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen næpin ipaka remhæ, in rægkiari ia næpin næha sæ kwænækwus me sævai nækur Isrel tuhæier fwe tæne Ijip, mini mæ tuhæfo ia nikækrin me.

²³ Tata mine mama sævai Moses krinouahatætæ ia Kumwesæn, ro pen næpin Moses rætui, irau krouætoni mæ in iækunouihii amasan riti, nænæ krouærkwafæ i roueste mækwæ kahar. Nænæ irau kroupkhekir mhæ næruien nægkiariien sævai kig.

²⁴ Moses rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen næpin in rupwinari, ræpwæh næseniien mæ tukækwein in tini prænu ouihii sævai Fero, kig sævai nækur Ijip. ²⁵ In revæn maræ iræha nærmama me sævai Kumwesæn muvehi pæri næmisæien iræha minraha. In rokeikei sæ næha mæpi raka mæ in tramregi ramasan ia nægienien i kamregi ramasan iræ næpin ouihii a, nægienien sævai noien æræha. ²⁶ Ia nætæien sævænhii, kamo naurisien min ti Kristo sæ tripkuvehe ramasan mæpi raka nautæ me pam ia tæne Ijip. Nætæien sævænhii ro iamînha iræ ti næri næ mæ in ramæti pen ia nærækuuen sæ Kumwesæn truvehi pen min. ²⁷ Moses rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen in rier ia tæne Ijip mæpwæh nehekiriien ia kig næha sæ niemaha ramæpi pik. In rîpkæti ærari mhæ mæ trirærig, mætæ ramærer æknekin ræmwhen mæ in ramætoni Kumwesæn i iærmama rîpkætoni mhæ ia nænimen. ²⁸ In rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen ræmri næveginien asori næha Pasova, mæmri mwi noien i nækur Isrel ho pen netæ ia tæpinhæ ia nimwæ me sævænraha kamo ægelo sæ trouuraha næmritæik me rîrapi iræha hemhæ.

²⁹ Nækur Isrel me næha hænahatætæ ia Kumwesæn, ro pen iræha hæpi simwin ia tæsi ærueræv. Iræha hænævæn mhæpi simwin ræmwhen hamævæn ia tîprænæ ævæhak. Mætæ næpin nækur Ijip hamæmwur mæ tuhækuriræ iræha, tæsi rirærig muvehe mousæman iræha hæmwhenimw.

³⁰ Nækur Isrel hænahatætæ ia Kumwesæn, ro pen havæn mhækuraurakurau ia næpai sævai taon Jekop meste næpin sefen, nænæ næpai næha rærkwæpîr mæsas.

³¹ Rehap pran sævai suatuk in rinahatætæ ia Kumwesæn, ro pen in rîpkemhæ mhæ iræha nækur Jekop sãmame hænæruu nækwai Kumwesæn. Nækur Isrel hæpwæh nousi apuneien prænu næha ti næri næ mæ rerin ragien mæ truvehi iæmæ Isrel mi næha sãmami krimæuvehe mæ trouætoni afafa taon næha. Iræha krauevæn fwe ia nimwæ sævænhii.

³² Mætæ ko iapækgiari mhæ mwi ræpwæmwis. Sæiou næpin riwæn mæ takægkiari ia Kiteon, Parak, Samson, Jefta, Kig Tovit, Samuel, mine profet me. ³³ Nærmama kupwan me næha hamahatætæ ia Kumwesæn, nænæ ro pen hæuvehi irapw kig me ia naruagænien, mho noien atukwatukw me, mhæuvehi næfe Kumwesæn rino promes minraha, mhæsisæg ia tærhui laeon me, ³⁴ mhousi æfi napw asori sæ rauæk, mhap mhævtænhi nærmama sãmame hænæu tuhærai apune iræha ia nau sævai naruagænien. Iræha nærmama niskaiien sævænraha riwæn, mætæ Kumwesæn ruvei pen niskaiien minraha, nænæ iræha hæuvehe mhæskai ti naruagænien, mho naruagæn me sævai tæne æpæ me hap. ³⁵ Nîpran nepwin næha ikin sãmame hænahatætæ ia Kumwesæn, Kumwesæn ro nîpwnætînraha me hætui mwi ia nemhæien. Nærmama nepwin mwi sãmame hænahatætæ ia Kumwesæn, iræha hænæsæni nærmama sãmame hamæmwæki iræha ho næmisæien asori ia nîpwrænraha. Iræha hæpkæpwæh mhæ nahatætæien sævænraha mæ nærmama sãmame hamæmwæki iræha heivi nari ia niræha. Iræha hamahatætæ ia Kumwesæn mæ in tro iræha hætui mwi ia nemhæien sævænraha ia nimîruien riti sæ ramasan mæpi raka. ³⁶ Nænæ iræha me nepwin, nærmama hænæfkæmanæ ia niræha, mamhærisi iræha. Nænæ iræha me nepwin, nærmama hærihi iræha ia jen, nænæ mhæuvehi puwnimwæ iræha ia kalapus. ³⁷ Iræha me nepwin kinækwi apune iræha ia karustere. Nænæ karai æmwesi iræha nepwin ia so ro nîpærin kærû. Nænæ iræha me nepwin, kinærai apune iræha ia nau sævai naruagænien. Nænæ iræha me nepwin hænæmaræ mamharkahu ia teki næni mine sîpsîp, nautæ sævænraha riwæn anan. Næpin me nærmama hamouraha iræha, mamho ræræha anan ia niræha. ³⁸ Iræha nærmama amasan me. Tîprænæ i rîpkæmhwen mhæ mæ iræha tuhæra ikin. Iræha hamaræ

11:19: Rom 4:17 **11:20:** Jen 27:27-29, Jen 27:39-40 **11:21:** Jen 48:15-16 **11:22:** Jen 50:24-25, Eks 13:19
11:23: Eks 1:22, 2:2 **11:24:** Eks 2:10-12 **11:26:** Hip 10:34-35 **11:27:** Eks 12:51, Eks 14:13,14, Rom 1:20, 1Tim 1:17, Hip 11:1
11:28: Eks 12:21-30 **11:29:** Eks 14:21-31 **11:30:** Jos 6:12-21 **11:31:** Jos 2:1-21, Jos 6:21-25, Jem 2:25 **11:33:** Dan 6:22 **11:34:** Dan 3:23-27 **11:35:** 1King 17:17-24, 2King 4:18-37 **11:36:** 1King 22:24-27, Jer 20:2, 37:15, Jer 38:6 **11:37:** 2Kron 24:21

əpnapen a fwe ia kwopun akwesakwes ikin, mine ia təkuər me, mine ia nipəgi kəpwier me, mine ia nipəgi tənə me.

³⁹ Nipərhiendien i nərmama kupwən me nəha, irəha pam kani amasan nəghinraha ipwet mine ti nahatətəien səvənraha, mətə nəpin hənamarə irə həkpuvehi mhə nəfe kino promes irə, ⁴⁰ ti nəri nə mətə Kumwesən rinətə raka fwe kupwən nəfe tro m kitaha ramasan məpi raka. Nənə ia nətərgien səvənhi, in rokeikei mətə trukupwən mo kitaha minraha səuvehe mho kuatia. Ia noien nəha in rukurən noien kitaha minraha səuvehe mhatukwatukw pam.

12

Kumwesən raməkoui atukwatukw nipwnətın me

¹ Nərmama me nəha hənahatətə ia Kumwesən irəha hənwhen ia iərmama riti sə rani irapw nəfe rinətəni ia nənimen mətə kitaha səukurən ninien nipərhiendien irə. Irəha həpik kəmhərer kuraukurau ia kitaha. Ro iaminih i irə pwəh səfraka nari pəmpəm me pam, mine noien ərəha sə raməkwtəmhiri əknekin kitaha, nənə mhaiu ia nāuien nəha Kumwesən rinəmri kupwen ia kitaha məpwəh nəpouien. ² Ia nəpin me tsaməti pen a ia Iesu nəha in nukune nahatətəien səkitaha fwe nukunen meste nəkrəkwerin. In rəti ərgarig pen ia nei kamarkuau mətəni nagienien sə in tragien irə kurirə. Ro iaminih i irə in revən ia nei kamarkuau mo nəri auər a ia naurisien tuko min. Nənə təkwətəkwuni nəha in raməkure ia nikare jea mwatuk sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu.

³ Ramasan mətə rerimiahā tramrhi Iesu mətə rinəfərer əknekin nəpin nərmama ərəha me kəmhəmweki in, mamho noien ərəha irə, kamo kimiahā hiəregi hiənəpou ia nimiruien səkimiahā mhəpwəh. ⁴ Nərmama me səməme kəmhə noien ərəha kəmhə nəmisəien m kimiahā. Rəmwhen mətə hiəmərər ia naruağənien riti. Mətə kimiahā riti ripkəmhə mhə ihi ia naruağənien nəha. ⁵ Kimiahā tihəpwəh nenouenouien nəgkiariien i raməkwein tini ia kimiahā. Rani mətə,

“Nərik, nəpin Iərimənu raməkoui atukwatukw ik, tikəpwəh noien nəri auər a irə.

Rerim trəpwəh nəpouien nəpin ranise skai noien ərəha səim.

⁶ Trini minuə Iərimənu rokeikei pik iərmama riti, nənə traməkəikei məkoui atukwatukw.

Nənə in traməkəikei mo nəmisəien m iərmama sə raməkwein i mətə tini mətə trəpwəh noien ərəha səvənhi.”

⁷ Ro pen tihərer əknekin ia nəpin sikai me. Kumwesən rauvei pehe nəpin sikai me nəha ti nəkoui atukwatukwien kimiahā. Noien nəha ramahatən pen mətə Kumwesən ramo kimiahā ramwhen mətə kimiahā nipwnətın me. Iəkunouih i riti riwən sə tata səvənhi ripkəkoui atukwatukw mhə in. ⁸ Kumwesən raməkoui atukwatukw pam nipwnətın atukwatukw me. Trini minuə Kumwesən rəpwəh noien iaminih i irə ia kimiahā nənə nipwran nə mətə ripko mhə nipwnətın atukwatukw me nə kimiahā. ⁹ Ia nikaren səkitaha nərmama, səkitaha me fwe tata me hənəkoui atukwatukw kitaha fwe kupwən, nənə səsiat irəha. Mətə rəfo ia Tata səvəi nənimwitəha? Ramasan mətə kitaha tseiwaiu mhəsaiat mwi in mhəpi raka nənə mhəmriu. ¹⁰ Tata me səkitaha fwe kupwən hənəkoui atukwatukw kitaha nəpin kwakwa nə mətə nətərgien a səvənraha. Mətə Kumwesən raməkoui atukwatukw kitaha mətə trasitu ia kitaha, mo kitaha səuvehe mho nəkur ikinan me rəmwhen irə. ¹¹ Kimiahā hiəukurən. Noien i nəkoui atukwatukwien iərmama nəpin kamo ro nəmisəien i. Ripko mhə nari riti kamregi ramasan irə, mətə kurirə irə trukua kwənkwan ia nimiruien səvəi nərmama səməme kinəkoui irəha irə mheste həpwinari. Kwənkwan nə in i nəmərinuuen mine natukwatukwien.

¹² Ro iaminih i irə kimiahā hiənəpou rəgimiahā remhə tihəməkəikei mhəuvehi utə rəgimiahā. Mətə nukurhumiahā rinəpou həvi atukw i pwəh riskai. ¹³ Tiho suatuk atukwatukw me nisumiahā travən irə mətə sin ia kimiahā nisun rərəha nisun ko ripkərəha anan mhə mier raka mətə tripkamasan mwi.

Tihəməsiari kamo hiameikuə a niregüen Kumwesən raməgkiari

¹⁴ Tihəmwur mətə tihərə amasan ia nəmərinuuen kimiahā nərmama me pam, nənə mhəmwur mətə tiho nimiruien səkimiahā ro ikinan. Iərmama sə ripko mhə ikinan, ko ripkətəni mhə nəmri Iərimənu nəpin riti. ¹⁵ Tihətui amasan kamo kimiahā riti rarfa i namasanien səvəi Kumwesən. Tihətui amasan kamo kimiahā riti ruvehe məmwhen ia nuai nei akonə riti sə rukwesər mutə mukuə kwənkwan rərəha. Iərmama sə ro iaminih i irə tro nərmama həpik həuvehe mhəmkekəik i noien ərəha. ¹⁶ Tihətui amasan kamo kimiahā nərman mine nipran hiəri əpnapen kimiahā me. Tihətui amasan kamo kimiahā riti ro nəri auər a ia narimnari ikinan me rəmwhen Isau rino. In rəmri pen nəmri nari ia nasorien səvəi nəmritəik kuvehi nənimen ia nəveginien plet kuatia. ¹⁷ Kimiahā hiəukurən mətə kurirə

in rokeikei mæ truvehi mwi nasorijen naha, nənə markut pik mæ tata səvənhi trəkwein amasan irə, mətə rekəm. Nəri auər a mæ Isau rinasək pik tukwe, mətə ko ripkrərig mhə ia noien naha sə rino.

¹⁸ Kimiaha hiapkuvehe mhə ia təkuaer riti rəmwhen təkuaer Sinae. Fwe kupwən nəkur Isrel həuvən ia təkuaer naha, mhətōni napw rauək. Nəpitəvien reiwaiu mahakwi nari. Həregi nimatagi asori, ¹⁹ mine nasakien səvəi kisipw. Həregi mwi reri Kumwesən raməgkiari minraha. Nəpin həregi nəgkiariien səvənhi, hənī mæ irəha həpwəh nokeikeiien mæ tuhəregi mwi nəgkiariien naha. ²⁰ Irəha həkəkir mətəmminwin ti nəgkiariien naha riməni mæ, “Trini minuə nari riti rirəpi təkuaer i, nəri auər mæ nərīmīru a riti,

mətə tukaməkeikei kəkwi əpune ia kəruətərei.”

²¹ Nəpin Moses rətoni narimnari me naha, in mwi riregi rərəha nənə mini mæ, “Iou iakinehekir iakinehekir, minamətəmminwin.”

²² Mətə kimiaha hiəuvəvehe ia təkuaer i Saeon, mine taon i imwei Kumwesən sə ramīru. In i Jerusalem vi fwe ia neiai, kwopn nagelo me hapik hamousəsīmwin irəha me ikin mamhagian ia nəpin me. ²³ Hiəuvəvehe ia nousəsīmwinien asori səvəi nərmmama me səvəi Kumwesən səməme həmwhen ia nəmritak me səvənhi, kimarai pen nəghinraha fwe ia neiai. Hiəuvəvehe ti Kumwesən sə tripkəkiri noien səvəi nərmmama me pam. Hiəuvəvehe ti nənimwi nərmmama amasan me kino həuvehe mhatukwatukw pam. ²⁴ Hiəuvəvehe ti Iesu sə ravi simwin nərmmama mine Kumwesən ia nəgkiariien vi kinərihi tərini əknekīn. Nənə hiəuvəvehe ti netə sə kiməvi ti noien ərəha raməgkiari mani nəri amasan məpi raka nəfe nite Epel rani.

²⁵ Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan kamo hieikuə a niregīien Kumwesən naha raməgkiari m kimiaha. Nəkur kupwən me naha səməme heikuə a niregīien nəgkiariien səvənhi sə iərmmama ia təkure tiprənə rani ti nəsuəpwiiriien irəha, mətə ko həkəkir mhə nəpin Kumwesən rərpwin noien ərəha səvənraha. Nənə trini minuə kitaha seikuə a niregīien nəgkiariien səvəi Kumwesən sə ruku pen fwe ia neiai muvehe mæ trəsəupwiri kitaha, tsəfo map nəpin trərpwin noien ərəha səkitaha? ²⁶ Ia nəpin naha fwe kupwən reri Kumwesən riməkikiu ia tiprənə, mətə təkwtəkwni naha in rəgkiari m kitaha mini mæ, “Nəpin riti mwi naha ikin, iou takikiuki mwi ia tiprənə. Ia nəpin naha ripko mhə tiprənə əpa trikiuki, neiai mwi trikiuki.” ²⁷ Nəgkiariien naha Kumwesən riməni mæ, “Nəpin riti mwi,” nīpwrān i mæ in trikiuki ia narimnari me ia tiprənə i səməme in rino mæ truvehi raka irəha. Mətə narimnari me səməme həpwəh nikiukiuien irəha tuharə rerin.

²⁸ Ro pen pwəh səni tanak ti Kumwesən. Nari riti riwən ko rikiuki ia nitətə sə in ramərmanu irə. Nənə in ruvəvei pehe raka nitətə naha m kitaha. Ramasan mæ tsəfwaki min ia noien sə rerin ragien tukwe ia nisaiien mine nehekīrien, ²⁹ ti nəri nə mæ “Kumwesən səkitaha rəmwhen ia napw asori riti sə ramahi əmwesi narimnari me pam.”

13

Nəvəhagian sampam

¹ Nokeikeiien i hiamokeikei piəvtaha me irə pwəh ramo a iamīnhi irə. ² Tihəpwəh nenouenouien mæ tihətōni amasan ti iəpwiispwis me səməme haməuvehe imwəmiaha. Nərmmama nepwin fwe kupwən həno noien naha, mhəuvehi puvinmwə nagelo me nepwin ia nəkwai nīmwə me səvənraha, mətə hərəirei anan mæ irəha nagelo me. ³ Rerimīaha tramrhi nərmmama səməme hamarə ia kalapus rəmwhen mæ kimiaha mwi hiamarə ia kalapus kimiaha minraha. Rerimīaha tramrhi nərmmama səməme nərmmama əpə me hamo irəha həregi rərəha anan ia nīpwrānraha. Rerimīaha tramrhi irəha ti nəri nə mæ kimiaha mwi hiamregi rərəha ia nīpwrāmiaha rəmwhen ia nīrəha.

⁴ Pwəh nərmmama pam həsiai narəien səvəi pran mine iərman səməmi krouarə pəri. Iərman mine pran səməmi krauarə pəri irau trousiai napri pəriien səvənrau ia nəpin me. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mæ Kumwesən trərpwin noien ərəha səvəi nərman mine nīpran səməme kamhəri əpnəpen irəha me uə səməme kamhakres irəha me. ⁵ Tihamarə mhəpwəh nokeikei pikien mane. Rerimīaha traməkeikei magien a ti narimnari me naha hiaməuvehi rəmwhen ti nəri nə mæ Kumwesən ruvəni raka mæ,

“Ko iapəkəpwəh mhə ik,

məpwəh nap rakaien ia nīram nəpin riti.”

⁶ Ro iamīnhi irə kitaha səukurən nīnīien nəgkiariien i, mhəpwəh nəmkiəmkiien mæ,

“Iarimānu in iasitu sēiou,
ro pen iou iakəpwəh nehekiriēn.
Nəfe iərmama rukurən noien miou?”

⁷Rerimiaha tramrhi nāmā asori me səkimiāha sāmame haməkupwən mhahatən kīmiaha ia nəkkiariēn səvai Kumwesən. Hətərig ro mā hənəfarə irə mheste hemhə. Hətərig irə nənə mhəuvnhi nahatāien səvənraha. ⁸Iesu Kristo in ramo a iamnhi irə mine ia nəriēiv, ipwet, nənə tramarə a iamnhi irə mine ia nuk nuk me nīpko mhə sampam.

⁹Tihəpwəh nəsēniēn nahatāniēn vi me səpəmsəpə həvi raka kīmiaha ia suatuk atukwatukw. Iakani iamnha irə ti nəri nə mā ramasan mā reri iərmama fwe imwə namasaniēn sə Kumwesən rauvei pehe auər a trasitu irə mo ruvehe miskai. Rərəha mā truvehe miskai ia natuakəmien me səvai nəveginien. Natuakəmien me nəha hərəirei nasituēn ia nərmama sāmame kamhesi pen. ¹⁰Nifatə səkītaha rarə. Mətə pris me sāmame kamho wok səvənraha fwe imwə ia nimwə tapolen, kīpkəsēni mhə irəha mā tuhani nəveginien riti ia nifatə nəha səkītaha.

¹¹Ia noien səvai pris asori anan səvai nəkur Isrel, nəpin rousi əpune raka nərīmīru, nənə muvehi niten, muvniwə fwe kwopun ikinan anan, nənə muvei pen m Kumwesən ti naikuas rakaiēn noien ərəha səvai nərmama. Mətə kurirə irə həuvehi raka nīpwrai nərīmīru nəha mhəuvehi mhəuveni əmwesi fwe iruə kwopun nərmama həpkarə mhə ikin. ¹²Ia noien a mwi nəha, Iesu rīməregi nəmisiēn ia taon fwe iruə, mā ia niten atukwatukw in trəpərhi nərmama me səvənhi, mo irəha nəkur ikinan me. ¹³Ro iamnhi irə pwəh kitaha səuvən mhətōni in ia kwopun nəha fwe iruə, mhəregi rərəha kitaha min ia noien i nərmama hənə auri in. ¹⁴Kimiāha hiəkuran. Ia təkure tīprənə i taon atukwatukw riti səkītaha riwən sə tramarə rerin. Mətə kitaha samətui ia taon səkītaha sə tīpkuvehe.

¹⁵Ro iamnhi irə ia nəpin me pam pwəh kitaha saməni irapw nəghi Iesu mā in Iarimānu səkītaha. Noien nəha rəmwhen ia nimwək mwəki nari kauvani ia təkure nifatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən ti nəgnəginiiēn in. ¹⁶Tihəpwəh nenouenouiēn mā tiho noien amasan, nənə mhəriari səkimiāha me narimnari. Noien nəha mwi rəmwhen ia nimwəkmwəki nari kauvani ia təkure nifatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən rerin ramagien tukwe. ¹⁷Tihaməkeikei mho nəkwai nāmā asori me səkimiāha nənə mhəsiāi irəha. Irəha nəha hamətui amasan ti nīmīruēn səkimiāha mhəpwəh nəpwisiēn, ti nəri nə mā irəha tuhaməkeikei mhəni irapw ti Kumwesən mā haməuvehi wok nəha mhəfo irə. Tihaməkeikei mho rerinraha ragien ti wok nəha. Trini minuə hiəpwəh noien rerinraha ragien ti wok nəha, noien nəha ko rīpkasitu anan mhə ia kīmiaha.

¹⁸Tihaməkeikei mhəfwaki tukumaha. Kimaha iahəkuran amasan mā noien səkimaha ratukwatukw a, nənə iahokeikei anan mā tahamo a noien amasan ia nəpin me. ¹⁹Iou iakokeikei anan mā tihaməkeikei mhəres Kumwesən mā iou takrərig pehe akwauakw a tukumiaha.

²⁰Kumwesən in nukune nəmərīnuēn. In rino Iarimānu səkītaha Iesu Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Iesu in iāmā asori sə ramətui amasan ti sipsip me səvənhi. Niten kīnərihi tərini əknekin nəgkiariēn irə, nəgkiariēn i tramarə rerin. ²¹Təkwtəkwuni iakaməfwaki m Kumwesən mā truvei pehe narimnari amasan me pam m kīmiaha sāmame tuho kīmiaha hiəmwhen ti noien nəkwan. Iakaməres in mā ia nasituēn səvai Iesu Kristo in tramo wok ia reritaha mamə nəfe noien ramasan ia nənimen. Pwəh nəgnəginiiēn ramevən ti Iesu ia nuk nuk me. Ouəh pwəh ro iamnhi.

²²Piak me, iakaməres kīmiaha mā tihəpwəh nəpou akwauakwien ti niregiiēn nəgkiariēn sēiou iakamərpwi əknekin kīmiaha irə, nəkukuə i iakimərai m kīmiaha rəpwəh nəpwəmwiēn.

²³Iakokeikei mā tihəkuran mā piəvtaha nəha Timoti, irəha hənəsēni raka in rier ia kalapus. Trini minuə in truvehe akwauakw nənə kīmrau min taruvehe.

²⁴Kimiāha tihəni tukwini ramasan səkimaha revən ti nāmā asori me pam səkimiāha mine nərmama me pam səvai Kumwesən nə imwəmiaha. Piəvtaha me ia tənə Itali haməni ramasan tukumiaha.

²⁵Pwəh namasaniēn tramarə tukumiaha pam.

Jemes

Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Ia nuk 48 Jemes riməkupwəŋ mirai nəkukuə i ia nəkukuə me pam ia Niutestamen. Jemes in piəvi Iesu. In iəmə asori riti ia nəmə asori me səvai nakalasia me fwe Jerusalem. Nəkukuə səvənhi revən ti nakalasia me pam ripkevən mhə ti nousəsimmwinien səvənraha kuatia. Jemes rimərai nəkukuə i mə trahatən nakalasia me ia noien səvai nərmama səməme kamhahatətə ia Kristo. In rini mə trini minuə nahatətəien səvai iərmama riti ro nipərhiēnien, tukətoni ia noien səvənhi. Jemes ramahatən nərmama ia narimnari me mīni mə niemaha trəpwəh nəpien irəha. Irəha tuhəpwəh nini ərəhaien irəha me. Irəha tuho rəmnəmwhen a ia nirəha me. Irəha tuhətui amasan ti nəfe nəraminraha rani. Irəha tuhəpwəh nəfiəutəien irəha. Irəha tuho nətəriēgien səvənraha rəpwəmwis nənə mhəfwaki.

Nəgkiariien sə rakupwəŋ

¹ Iou Jemes. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kumwesən mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. Iakamərhi pehe nəkukuə i rauvehe tukumiəha kwənəkwas twelef səvai nəkur Isrel hiəmarə kirkiri ia tənəmtənə me. Iakani ramasan tukumiəha.

Nahatətəien mine nukurənien

² Piak me, narimnari me səpəmsəpə tuhəuvehe mho nəmisəien m kimiəha. Nəpin tihətəni, rerimiəha traməkeikei magien. ³ Kimiəha hiəuvəukurən raka mə nəpin nəmisəien ruvehe mə tro mətə sas ia nahatətəien səkimiaha, noien nəha tro hiəuvehe mhəskai mwi ti nərer əknekiniēn ia nahatətəien səkimiaha. ⁴ Nənə kimiəha tihəməkeikei mhərer əknekin ia nahatətəien səkimiaha ia nəpin me mheste pen nəpin s tiəuvehe mhatukwatukw mhəmwhen, nari riti mwi ko ripkiwən təni mhə kimiəha. ⁵ Trini minuə kimiəha riti nukurənien səvənhi rəpwəh nəmwhenien, ramasan mə in trəres Kumwesən sə rauvei pen auər a narimnari me m nərmama me pam mīpkətə ərəha mhə irəha. Nənə Kumwesən trasitu irə, mo nukurənien səvənhi ruvehe məpwəmwis mwi. ⁶ Mətə nəpin iərmama nəha trəres i, in traməkeikei mahatətəi ia Kumwesən, məpwəh nəmkiəmkiēn, ti nəri nə mə iərmama sə raməmkiəmki nari rəmwən ia peiau ia təsi nimətəgi raməpwi raməsəsau əpnəpen. ⁷ Iərmama iamini ko rəpwəh nətəien mə truvehi nari riti ruku pen ti Iərimənu, ⁸ ti nəri nə mə nətəriēgien səvənhi ro kəru ko ripkərer mhə ia nari kuatia ia noien me sə in ramo.

Iərmama auər a mine iərmama sə nautə səvənhi rasori

⁹ Trini minuə piəvtaha riti nautə səvənhi riwən, ramasan mə rerin tragien nəpin Kumwesən truvehi utə in. ¹⁰ Rəmwən a mwi trini minuə piəvitaha riti nautə səvənhi rasori, ramasan mə rerin tragien nəpin Kumwesən truvehi irəpw in. Iakani iamini irə ti nəri nə mə iərmama nautə səvənhi rasori traukei məmwhen ia tihi nurhi. ¹¹ Nəpin meri rutə məpnəpan pikmənihi nurhi, nurhi trimhiə, tihin traukei məsas, namasanien səvənhi triwən. Ia noien nəha rəmwən a mwi iərmama nautə səvənhi rasori. Nəpin raməvən mamowok səvənhi, in tremhə, nautə səvənhi triwən.

Kumwesən ko ripko mhə iərmama rimwei ia nərəhaien

¹² Nəpin nəmisəien truvehe mə tro mətə sas ia nahatətəien səvai iərmama riti, trini minuə iərmama nəha rəmərer əknekin ia nahatətəien səvənhi, rerin tragien. Nəpin nəmisəien nəha traraka irə, Kumwesən truvei pen nimiriuen rerin min rəmwən kafəfau pen kafəfau səvai nisaiien m iərmama riti. In rino raka promes mə truvei pen nimiriuen noien nəha m nərmama me səməme hokeikei in. ¹³ Trini minuə iərmama riti riregi noien ərəha ravi nətəriēgien səvənhi, iərmama nəha trəpwəh ninien mə, “Kumwesən rərhi pehe nari i, mavi nətəriēgien səiou irə mə takimwel.” In trəpwəh ninien nəgkiariien nəha ti nəri nə mə noien ərəha ko ripkivi mhə nətəriēgien səvai Kumwesən, nənə ripko mhə noien səvai Kumwesən mə trivi nətəriēgien səvai iərmama irə. ¹⁴ Mətə iərmama triregi noien ərəha ravi nətəriēgien səvənhi nəpin rerin atukw ramrhi noien ərəha sə in rokeikei mə tro. In nə ravi nətəriēgien səvənhi mamiri raka in. ¹⁵ Nəpin iərmama rerin rinamrhi noien ərəha sə in rokeikei pik mə tro, noien ərəha nəha truvi nətəriēgien səvənhi mo in rimwei. Nənə noien ərəha truvehe masori ia nimiriuen səvənhi mukuə kwənkwan nə iərmama nəha tremhə. ¹⁶ Piak keikei me. Kimiəha tihəpwəh nəseniēn iərmama riti reikuə ia kimiəha. ¹⁷ Narimnari me pam səməme hamasan mhatukwatukw kauvei pehe m kitaha kamhəuku pen fwe ia neiai. Kumwesən

ramərhi irapw pehe narimnari me naha. In rino meri, mine məkwa, mine kəmaha me ia nimagouagou. Noien səvənhi ko rəpwəh nərariien, uə in ko rəpwəh nərariien muvei pehe təkatan m kitaha, məpwəh kitaha samarə ia nəpitəvien. ¹⁸ Ti nəri nə mə Kumwesən rokeikei in rərhi pehe nəgkiariien sə ro nɪpərhiienien. Nəgkiariien naha ro kitaha sauvehe mhano nəkwərhakwərha me səvənhi. Kumwesən ro iamnhi irə mə ia narimnari me pam in rino kitaha tsəmwhen ia kwənkwai nei me sə vi tukukupwən kesi.

Kimiaha tihaməkeikei mhətərig ia nəgkiariien səvai Kumwesən mho nəfe rani.

¹⁹ Piak keikei me, rerimaha tramrhi nəgkiariien i. Nəpin kimiaha hiaməgkiari, tihaməkeikei mhətərig amasan, mhəpwəh nəgkiari akwauakwien. Kimiaha tihəpwəh nəsenien niemaha rəpi akwauakw kimiaha, ²⁰ ti nəri nə mə niemaha səvai iərmama ko rɪpkukua pehe mhə nukwan sə ratukwatukw rəmwhen Kumwesən rokeikei. ²¹ Kimiaha tihaməkeikei mhərarki raka noien me pam səməme həkemik mine noien ərəha me naha həpik ia nimiruien səkimiaha. Tiheiwaiu mhətərig amasan ti nəgkiariien naha kinəpwei rəmwhen ia nuni nari ia rerimaha. Nəgkiariien naha rukurən nuvehimiruien kimiaha. ²² Mətə tihaməkeikei mho nəfe nəgkiariien naha rani. Trini minua kimiaha hiamətərig a irə, hiaməikuə atukw a ia kimiaha. ²³ Trini minua iərmama riti ramətərig a ia nəgkiariien səvai Kumwesən, mətə rəpwəh noien nəfe rani, in rəmwhen ia iərmama sə ramətə nənimen ia klas. ²⁴ Nənə nəpin rətə raka nənimen, məpwəh mevən, təkwtakwuni a mwi renouenou mə nənimen rinafo irə. ²⁵ Mətə iərmama sə ramətə pen ia loa atukwatukw naha sə rameivinari ia nərmama, nənə ramətə pen mamətə ia nəpin me, nɪpko mhə in iərmama sə ramətərig a nənə menouenou i, mətə in ramo nəfe loa naha rani, iərmama sə ramo iamnhi Kumwesən trəkwein amasan irə ia nəfe wok səvənhi ramo. ²⁶ Trini minua iərmama riti rerin ramrhi mə in iərmama səvai nəfwakiiien, mətə rɪpkətə amasan mhə ti nəfe nərəmin ramini, in rameikuə atukw a irə. Nəfe nari in ramo mamsiai Kumwesən irə ramo auar a. ²⁷ Kumwesən in Tata səkitaha. Noien i nəkur əfwaki me tuho mhəsiai in irə sə ratukwatukw məmher ia nənimen, in i irəha tuhaməkeikei mhasitu ia nɪpran me səməme nərmən me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha, mhasitu ia nəkwərhakwərha kemhə tənɪ irəha, nənə mhətui amasan mwi ti nimiruien səvənraha mə noien ərəha me səvai tɪprənə i tuhəpwəh noien irəha həuvehe mhəkemik.

2

Kimiaha tiho rəmnəmwhen a ia kimiaha me

¹ Piak me, kimiaha hianahatətə raka ia Iərimənu asori səkitaha Iesu Kristo. Ro pen kimiaha tihəpkopəiti mhə ia kimiaha me, mətə tiho rəmnəmwhen a. ² Trini minua kimiaha hioussəsimwin kimiaha me, nənə iəmə kəru krouuvnimwə pehe, riti tinari səvənhi ramasan, ruvei pen rig kino ia kol, riti nautə səvənhi riwən, tinari səvənhi rəpəruəpəruə, kimiaha tihaməkeikei mho rəmnəmwhen a ia nirau. ³ Rərəha mə hiasiai iəmə tinari səvənhi ramasan, mhəni pen tukwe in mə, “Uvehe, məkure i ia kwopun amasan ikin,” mhəni ərəha iəmə i nautə səvənhi riwən mə, “Ərer pen fwe,” uə “Əkurei irapw ia nisuk.” ⁴ Nəpin kimiaha hiamo noien me iamnhi, hiətəni mə kimiaha nepwin hiasori mhəpi raka kimiaha nepwin. Nənə hiaməkiri nərmama ia nətərigien ərəha səkimiaha. ⁵ Piak keikei me, hətərig ro. Kumwesən ruvərfi raka nərmama nautə səvənraha riwən ia təkure tɪprənə i mə nahatətəien səvənraha triskai. In ruvərfi raka mwi irəha mə tuhəvnmwə pen ia nitətə sə in ramərimənu irə. Nitətə naha Kumwesən rɪməni mə nərmama səməme hokeikei in tuhəvnmwə pen irə. ⁶ Mətə kimiaha hiamətə ərəha a nərmama me naha nautə səvənraha riwən. Mətə nisimə naha kamho nəmisəien m kimiaha? Nisimə naha kamhəvi irapw kimiaha ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin? Kwa nərmama me naha nautə səvənraha rasori kamho iamnhi irə. ⁷ Irəha naha kamhəni ərəha nahag asori səvai Iesu, nəhag sə Kumwesən rinəkwein kimiaha irə. ⁸ Mətə loa asori səvai Iərimənu səkitaha raməmək ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw ik.” Trini minua kimiaha hiamesi pen pərhiien nəgkiariien naha, hiamo noien amasan. ⁹ Mətə trini minua hiamopəiti ia nərmama nepwin, hiamo noien ərəha, nənə loa naha tro pui kimiaha, mɪni mə kimiaha nərmama sə hiamərui Loa. ¹⁰ Trini minua iərmama riti ramarkut mə tresi pen pam nəfe Loa səvai Kumwesən rani, mətə rapətə ia nəgkiariien kuatia a, rəmwhen mə in rinərui nəgkiariien me pam ia Loa naha. ¹¹ Kumwesən naha sə rɪməni mə, “Tikəpwəh nakresien pran səvai iərməpə,” Kumwesən naha in naha rɪməni mwi mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama.” Trini minua ikəpwəh nakresien pran səvai iərməpə, mətə ikamouasi əpune iərmama, ik iərmama ikamərui ihi Loa

səvəi Kumwesən. ¹² Nægkiariien me səkimiaha mine noien me səkimiaha tuhaməkeikei mhesi pen loa sə rameivinari ia kimiaha. Kimiaha tihaməkeikei mho iamihhi irə ti nəri nə mə Kumwesən trəkiri kimiaha ia loa nəha. ¹³ Trini minuə iərmama riti rəpwəh nāpiien nərmama nəpin raməkiri irəha ti noien me səvənraha, Kumwesən trəpwəh nāpiien in nəpin trəkiri in ti noien me səvənhi. Nāpiien ti iərmama ramasan məpi raka nəkiriien in ti noien me səvənhi.

Nahatətəien sə ripko mhə nari riti ro nəri auər a i

¹⁴ Piak me, trəfo masitu ia iərmama riti trini minuə rani mə ramahatətə ia Iesu Kristo mətə in ripko mhə nari riti, ko nahatətəien sə ro iamihhi irə ruvehimiru in? Rekəm! ¹⁵ Trini minuə piəvtaha riti uə kitirimətaha riti ramarə ərəha tinari səvənhi riwən nəveginien sənəni rəpwəh nəmwhenien, ¹⁶ tihaməkeikei mhəuvei pen tinari uə nəveginien min. Trini minuə hiəpwəh nuvehi penien nari riti min, mhəni pen a tukwe in mə, “Evən ia nəmərinuuien, məpwəh nəkwieüien, mənəni amasan nari,” nægkiariien nəha trəfasitu irə? Ro nəri auər a i. ¹⁷ Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien əpa trini minuə ripko mhə nari riti remhə. ¹⁸ Mətə iərmama riti trəgkiari iamihhi irə mini mə, “Ik səim nə nahatətəien, mətə iou səiou nə noien me.” Itə. Ko iko ro iakətoni nahatətəien səim mətə ipko mhə nari riti? Raknekün. Mətə iou iakukurən noien ikətoni ia noien me səiou mə iakamahatətə pərhiien. ¹⁹ Ik ikani nīpərhiienien ia Kumwesən mə in kuatia a. Ramasan. Nəremhə me irəha mwi kamhəni nīpərhiienien irə, nənə kamhəhekir mamhətəmminwin. ²⁰ Ik iərmama ikreirei nari. Nahatətəien sə ripko mhə nari riti ro nəri auər a i. Ikokeikei mə tako ikətoni mə nəri nəha ro nīpərhiienien i? ²¹ Rerim trirhi ro kaha kupwən səkitaha Epraham. In ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənhi uə rekəm? Ouəh, Kumwesən riməni mə in ratukwatukw ia nənimen nəpin rinaməmrutə tini, Aesak, ia təkure nifətə. ²² Ikətoni mə nahatətəien səvəi Epraham mine noien me səvənhi krauo nari kuatia. Noien me səvənhi hənə nahatətəien səvənhi ruvehe matukwatukw məmwhen. ²³ Nənə nægkiariien i səvəi Nəkukuə Ikinan ruvehe mukuə. Rini mə, “Epraham rini nīpərhiienien ia Kumwesən. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamihhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” Kurirə irə kəkwein Epraham mə in riti nə Kumwesən. ²⁴ Ro iamihhi irə hiamətoni mə iərmama in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me, ripko mhə ia nahatətəien əpa.

²⁵ Rəmwhen a mwi reriməiaha trirhi ro prən nəha Rehap, pran səvəi suatuk. In ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənhi uə rekəm? Ouəh, Kumwesən riməni mə in ratukwatukw ia nənimen nəpin prən nəha rinəsevər ia nimwə səvənhi ti iəmə kəru sə kinərhi pen irau krouevən rouətə afafa Jeriko. Nənə kurirə irə rərhi pen irau krauesi pen suatuk əpə iti rauevən. ²⁶ Nīpwrai iərmama neiahəgien riwən irə ruvamhə. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien əpa sə ripko mhə nari riti remhə.

3

Ik tikətui amasan ti nəfe nəramim rani

¹ Piak me, rərəha mə kimiaha hiəpik hiəuvehe mho nahatən me ia kimiaha. Kimiaha hiəukurən mə nəpin Kumwesən trəkiri kimaha nahatən me tro riskai mwi m kimaha məpi raka nərmama me nepwin. ² Nəpin rīpik kitaha pam samapəti, mətə iərmama sə rəpwəh nəfwəkourien ia nægkiariien səvənhi in iəmə atukwatukw pərhiien. Iərmama sə raməkoui amasan nəramim riməru tukwe in ti nəkouien mwi nīpwrən me pam. ³ Kitaha saməuvei pen fraetel ia nəkwai hos me mə tuho nəkwataha. Ia noien nəha saməkoui nīpwrəi hos me pam. ⁴ Hətə ro mwi nitətə me. Nīpwrənraha rasori. Nīmətəgi asori me kamhəpwī irapw irəha. Mətə nəri sə raməkəkini irəha irə rouihi a. Kamhəuəvən ia kwopun pəku iəmə sə raməkəkini nitətə rokeikei. ⁵ Ia noien nəha rəmwhen a mwi nəramitaha rouihi ia nīpwrataha, mətə raməfiətə pīk nari. Reriməiaha tramrhi nəri. Nukumheəv ouihhi rukurən nurkwumenien napw asori sə ramahi əmwesi nei mhiə me rīpik. ⁶ Nənə nəramitaha rəmwhen ia napw. Rərəha anan ia nīpwrataha me pam, mamə nīpwrataha me pam ruvehe məmkekimik. Kwopun napw asori rauək ikin ramhiai pehe napw ia nəramitaha. Nənə nəramitaha ramhiai pen napw ia nīmiruuien pam səkitaha. ⁷ Nəri əprmin me pam həkurən nuveheien mhəmweimwei. Nərmama me hənə raka noien nəha ia nīrəha me pam, menu me, uə snek me, uə nəmu me. ⁸ Mətə iərmama riti riwən ko ro nəramim ruvehe mīmweimwei. Nərami iərmama nəri ərəha riti ko rīpkapwīs mhə. Rukuər ia nəri akonə sə ramousi əpune iərmama. ⁹ Ia nəramitaha saməgnəgini Kumwesən Tata səkitaha.^a Nənə

2:12: Kal 6:2, Jem 1:25, 1Tes 2:16 **2:13:** Mat 5:7, Mat 18:32-35 **2:14:** Mat 7:21 **2:15:** 1Jon 3:17 **2:17:** Jem 2:20,26 **2:18:** Kal 5:6 **2:19:** Mat 8:29 **2:21:** Jen 22:9-12 **2:22:** Hip 11:17-18 **2:23:** Rom 4:3,9,22, 2Kron 20:7, Aes 41:8 **2:25:** Hip 11:31 **2:26:** Jem 2:17 **3:1:** Luk 12:47 **3:6:** Mat 12:36-37, Mat 15:11,18-19
3:8: Rom 3:13 **3:9:** 1Kor 11:7 ^a **3:9:** Nægkiariien səvəi nəkur Kris kupwən rini iamihhi irə minuə Iərimənu Tata səkitaha.'

ia nɛramitaha mwi saməkwein ɛrəha ia nɛrmama Kumwesən rino irəha həmwən irə. ¹⁰ Nəkwatcha kuatia, krouagnəgini Kumwesən irə, nənə krouarə rouəkwein ɛrəha mwi ia nɛrmama. Piak me, noien me nəha mə tɛpko mhə iamini. ¹¹ Rəfo, ia nɛmri nui kuatia ko nui mine tasi irau pəri krouapour? ¹² Rəfo, piak me, ko niemis rukuə nukwai olif, uə nei nəha krep rukuə nukwai niemis? Rekəm! Rəmwən mwi kwopun kakwəhi tasi ikin ko kipkukwəhi mhə mwi nui ikin.

Nukurənien sə ruku pen ia neiai

¹³ Sin ia kimiaha rukuran nari, uə nukurənien səvənhi rəpwəmwis? Iərmama nəha traməkəikei mo noien amasan, məpwəh nəfiətsien in. Noien nəha trahətən pen mə in rukuran pərhiən nari. ¹⁴ Mətə trini minuə rerimiahə ramrhi ɛrəha kimiaha me uə hiamətərig atukw a ia kimiaha me mə tihəfo mhəutə mhəpi raka nɛrmama nɛpwin, kimiaha tihəpwəh nəfiətsien ia kimiaha me mə hiəkuran nari, ti nəri nə mə ia noien nəha hiaməikuə a mhəpwəh niniən nipərhiənien. ¹⁵ Iərmama sə ramo noien nəha rɛpkuvehi mhə nukurənien sə ruku pen ia neiai, mətə in ruvehi nukurənien sə ruku pen ia tɛprənə i. Nənimwin Ikinan rɛpkuvei pen mhə nukurənien nəha min, mətə ruku pen ia nɛremhə me. ¹⁶ Nəpin nɛrmama rerinraha ramrhi ɛrəha irəha me uə irəha kamhətərig atukw a ia nirəha mə tuhəfo mhəutə mhəpi raka nɛrmama nɛpwin, ia kwopun kamharə ikin tihətoni kamho pɛpri ia narimnari me, mamho mwi noien ɛrəha me pam. ¹⁷ Mətə iərmama sə ruvehi nukurənien nəha ruku pen ia neiai noien səvənhi rəpə. Nəri sə rakupwən nətərigien səvənhi rəmher. In iərmama sə raməmri nəmərinuien. Noien səvənhi ramasan məpou. In ramsiai nətərigien səvəi nɛrmama me səpəmsəpə. In ramapi pik ti nɛrmama. Nukurənien səvəi iərmama nəha rukuə nukwan rɛpik sə ramasan ia nimiruien səvənhi. In ramo rəmnəmwen ia nɛrmama me pam, məpwəh neikuəien. ¹⁸ Nəpin nɛrmama səməme kamharə nəmərinuien kamharə ia nəmərinuien rəmwən mə kamhəpwei nuni nari riti. Nuni nari nəha trutə mukuə kwənkwan nə narsien sə ratukwatukw.

4

Iərmama sə rokeikei pik noien səvəi tɛprənə i

¹ Nəfe nəha nukune naruəgənien me mine nukune nəvisəien me səkimiaha? Rosi in i uə rekəm? Ia rerimiahə kimiaha hiokeikei pik mə tihəregi ramasan ia narimnari me pam, nənə noien nəha ramo kimiaha hiaməvisə ia nəpin me. ² Hiokeikei nari riti, mətə rəknekən ti nuvehien, ro pen hiousi əpune iərmama tukwe. Rerimiahə rakres nari riti səvəi iərməpə, mətə rəknekən ti nuvehien, ro pen hiəvisə, mamharuəgən tukwe. Kimiaha hiəpwəh nuvehien nəfe hiokeikei, ti nəri nə mə hiəpəkəres pen mhə Kumwesən i. ³ Trini minuə kimiaha hiəres pen i, hiəpwəh nuvehien, ti nəri nə mə hiaməres, mətə nətərigien səkimiaha rɛpkatukwatukw mhə. Narimnari me nəha hiaməres pen Kumwesən mə truvei pehe m kimiaha, hiokeikei mə tihəuvehi nənə mhəuvehi nəmri nari sə nətərigien ɛrəha səkimiaha rokeikei. ⁴ Kimiaha hiamwən prən i sə raməpwəh səvənhi iərmən mamesi pen iərmən əpə. Rəfo? Rosi kimiaha hiəreirei mə iərmama sə rokeikei pik noien me səvəi tɛprənə i truvehe iərmama sə raməpwəki Kumwesən? Ro iamini irə trini minuə iərmama riti ia kimiaha rinuə trokeikei pik noien me səvəi tɛprənə i in trəmwəki Kumwesən. ⁵ Rəfo? Rosi kimiaha hiəreirei nəgkiariien i raməmak ia Nəkukuə Ikinan? Rani mə, “Nənimwin nəha Kumwesən rinəmri raməmak ia reritaha rokeikei pik mə kitaha səvəi Kumwesən əpə.”

Nənə nəgkiariien nəha rɛpko mhə nəri auər a i. ⁶ Mətə Kumwesən raməriari pehe namasanien m kitaha rasori pik. Ro pen Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rerin rɛpkagien mhə ti nɛrmama səməme kamhəfiəutə ia nirəha, mətə raməriari pen namasanien səvənhi m nɛrmama səməme kamhəuvehi irəpw irəha.”

⁷ Ro iamini irə kimiaha tihaməkəikei mheiwaiu, mharə tegin Kumwesən, mhəni rekəm ti Setan, nənə in trəpwəh kimiaha map. ⁸ Kimiaha tihəuvehe ipaka ti Kumwesən, nənə in truvehe ipaka tukumiaha. Kimiaha nəkur ɛrəha me tihaməkəikei mhərkwerig. Kimiaha nətərigien səkimiaha ro kəru tihaməkəikei mho rerimiahə rəmher. ⁹ Ramasan mə tihəregi rərəha, mhasək, mhəkwein əpwəmwis. Pwəh narsien səkimiaha ruvehe mo nasəkien irə. Pwəh nagienien səkimiaha ruvehe mo nəpouien irə. ¹⁰ Kimiaha tihaməkəikei mheiwaiu mhənimwi nukurhumiaha ia nəmri Kumwesən, nənə in truvehi utə kimiaha.

Kimiaha tihəpwəh nini ɛrəhaien kimiaha me

¹¹ Piak me, kímiaha tihəpwəh nini ərəhaien kímiaha me. Iərmama sə rani ərəha piəvni uə rani piəvni mə ramo noien ərəha, iərmama nəha ramini ərəha Loa səvəi Kumwesən, mamini mə Loa nəha rəpwəh nəmwhenien. Mətə nəpin ikani loa nəha mə rəpwəh nəmwhenien, ikəpwəh noien nəfe Loa nəha rani, mətə ikamo ikiamə sə ikasori ia Loa nəha. ¹² Iərmama kuatia in əpa rauvehi nasorien mə trəmri Loa, məkiri noien me səvəi nərmama, nənə mərəpwın tai noien me səvənraha. Iərmama nəha in nəha rauvehimiru nərmama, mamouraha mwi irəha. Mətə ik sin i? Rəfo ikaməkiri noien me səvəi piam?

Ik tikətigite ia Kumwesən ia nəfe tiko trakwakwi tines mine

¹³ Tihətərig ia nira kímiaha səməme hiaməni mə, "Ipwet uə trakwakwi tsəvən ia taon i uə taon nəha, mharə nuk kuatia, mho pisnes fwe ikin, mhəuvehi mane." ¹⁴ Kímiaha tihəfukurən nəfe trimwei irəpw trakwakwi? Nəfe nəha nimiruien səkímiaha? Kímiaha hiamwhen ia nise napw sə ruvehe nəpin ouihi a nənə marə miwən mwi. ¹⁵ Mətə nəgkiariien sə ratukwatukw mə kímiaha tihəni ro iamini irə, "Trini minuə nəkwai Kumwesən pərhiən, tsarə mho narimnari me i uə narimnari me nəha." ¹⁶ Mətə ipwet mine kímiaha hiaməgkiari mamhəfiutə ia kímiaha. Nəgkiariien sə raməfiutə nərmama iamini rərəha. ¹⁷ Iərmama sə rukurən nəfe noien ratukwatukw mə tro, mətə in rəpwəh noien, in ramo nərəhaien.

5

Nəvəhagian ramevən ti nərmama nautə səvənraha rasori

¹ Kímiaha nərmama nautə səkímiaha rasori tihətərig ia nira. Ramasan mə kímiaha tihəsək mhəkwein əpwəmwis ti nəmisiəien me nəha səməme kamhəuvehe tuheste kímiaha. ² Nautə səkímiaha ruvəmərir: Uvnə me hənani raka tinari me səkímiaha. ³ Kol mine silva səkímiaha rinopwei raka. Nopweien nəha səvənraha trahətən pen mə nipərhiəien kímiaha hiəno noien ərəha, nənə trahi nipwramiaha ramwhen ia napw. Ipaka nəpin sampam i, mətə kímiaha hiamoeite ihi nautə me səkímiaha. ⁴ Hətə ro! Nərmama me səməme kamhowok hənə raka wok fwe ia nəmhiən me səkímiaha, mətə kímiaha hiəpwəh nərəkuien irəha. Nərəkuien nəha səvənraha raməsək mani mə kímiaha hiəno noien ərəha. Iərimənu sə rauvehi niskaiien me pam ruvəregi raka ia nəkwəregin nasəkien səvəi nərmama səməme kamhesi nəveginien sə ruvəmruə fwe ia nəmhiən me səkímiaha. ⁵ Ia tivrənə i kímiaha hiəpwəh nisesiein. Nəfe nautə me kímiaha hiokeikei mə tihəuvehi hiaməuvehi. Hiaməkwəmni atukw a kímiaha hiaməsisi mhəmwhen ia kau me səməme ripko mhə tui kousi əpune irəha. ⁶ Kímiaha hiaməkiri nəmə atukwatukw me mə tuhaməkeikei mhəmhə. Hiamousi əpune irəha, nənə həpwəh nəsisəgim kímiaha.

Nətərigien səkímiaha trəpwəmwis

⁷ Piak me, kímiaha tihaməkeikei mho nətərigien səkímiaha rəpwəmwis, mamheitenhi mhəste nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha. Hətəni ro iərmama sə raməmhu raməfo mamə nətərigien səvənhi raməpwəmwis mameitenhi nəveginien amasan sə rutə pehe ia tivrənə. Ko ripkesi akwauakw mhə, mətə tro nətərigien səvənhi rəpwəmwis meste nesən kupwən rauər nənə məkwə me nepwin həuvehe mhəukurau nənə nesən sə ro kəru irə rauər mwi. ⁸ Kímiaha mwi tihaməkeikei mho nətərigien səkímiaha rəpwəmwis miskai ti nəri nə mə nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha ruvəuvehe ipaka. ⁹ Piak me, kímiaha tihəpwəh nini ərəhaien kímiaha me kamo Kumwesən rəpwın noien ərəha me səkímiaha. Hətə ro! Iəmə sə trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama ruvəuvehe ipaka. Ramərər a ia kwəruə. ¹⁰ Piak me, reriməha tramrhi profet me nəha fwe kupwən haməgkiari ia nəghi Iərimənu. Nəpin kamo nəmisiəien minraha, ho nətərigien səvənraha rəpwəmwis. ¹¹ Ia nətəien səkitaha nərmama səməme kamhərər əknek in ia nahatətəien səvənraha ia nəpin me Kumwesən ramo irəha haməgjen. Kímiaha hiəuvəregi raka noien səvəi Jop. Nəpin ramarə ia nəmisiəien me ripik, rərər əknek in ia nahatətəien səvənhi. Nənə hianətə raka nəfe Iərimənu rino min kurir ikin. Iərimənu rerin ramərkwəpər pik ti nərmama. In ramapi ti nirəha.

Kímiaha tihəpwəh nakutaniən ia nəgkiariien me

¹² Mətə piak me, irənhə ia narimnari me pam, trini minuə kímiaha hiəni promes riti tihəpwəh nakutaniən ia nəgkiariien səkímiaha mə tiho nərmama hətəni kímiaha hiaməni pərhiən. Tihəpwəh niniəien nitətə ia neiai uə tivrənə i uə nari riti mwi mə tiho noien nəha. Mətə trini minuə hiaseni nari riti, tihəni a mhəsəni mə "Ouəh." Trini minuə hiəpkəsəni mhə nari riti, tihəni a mə "Rəkəm." Mə kímiaha hiaməgkiari əpnəpen, Kumwesən trərpwin noien ərəha səkímiaha.

4:12: Rom 2:1, 14:4 **4:13:** Luk 12:18-20 **4:14:** Prov 27:1, Sam 39:5,11 **4:15:** Wok Me 18:21 **4:17:** Luk 12:47 **5:1:** Luk 6:24 **5:2:** Mat 6:19 **5:4:** Dut 24:14-15, Mal 3:5 **5:5:** Luk 16:25, Jer 12:3, 25:34 **5:7:** Luk 21:19, Dut 11:14, Jer 5:24, Joel 2:23 **5:8:** Rom 13:11-12, Hip 10:25, 1Tes 4:7 **5:9:** Mat 24:33 **5:11:** Eks 34:6, Sam 103:8, Sam 111:4 **5:12:** Mat 5:34-37

Nəfwakiien sə ramo nıpwrən

¹³ Rəfo? Riti ia kimiaha raməmisə? Ramasan mə rəfwaki. Riti ia kimiaha rerin ramagien? Ramasan mə rəni nıpu, məgnəgini Kumwesən. ¹⁴ Riti ia kimiaha ramemhə? Ramasan mə rəkwein elta me səvəi nəfwakiien pwəh irəha hətəgi pen oel irə ia nəghi İərimənu mhəfwaki tukwe. ¹⁵ Nənə nəfwakiien səvəi nərmmama səməme kamhahatətə ia Kumwesən truvehimiru İərmama sə ramemhə. İərimənu tromasan İərmama nəha. Trini minuə İərmama nəha rino noien ərəha me, İərimənu trenouenou noien ərəha me nəha məpwəh nərpwinien. ¹⁶ Ro İamınhi irə kimiaha tihəni pen tukumiaha me i noien ərəha me səməme hiəno, nənə mhəfwaki tukumiaha me mə Kumwesən tro kimiaha hiəuvehe mhəsanin. Nəpin İərmama sə ramo noien atukwatukw raməfwaki, nəfwakiien səvənhi nəgsen rasori mamə nıpwrən. ¹⁷ Profet Eləja in İərmama rəmwhen a ia kitaha. Rəfwaki skai mə nesən trəpwəh nauərien. Nənə nesən rıpkauə mhə ia tənə nəha nuk kahar məkwə sikis. ¹⁸ Nənə kurirə İkin rəfwaki mwi, nənə nesən rukrutə ia nımagouəgou, kwənkwai narımnari me həutə mwi ia tıprənə.

İərmama sə rəruei

¹⁹ Piak me, trini minuə kimiaha riti rəpwəh nəgkiariien sə ro nıpərhiēnien məruei, nənə kimiaha riti mwi riri in mırərig, ²⁰ İakokeikei mə rerimiahə tramrhi nəri i. İərmama sə ramiri raka İəmə ərəha ia suatuk sə raməruei irə mırərig, in rauvehimiru İəmə ərəha nəha mə trəpwəh nemhəien. Kumwesən trenouenou noien ərəha me həpik səvəi İəmə ərəha nəha, məpwəh nərpwinien.

Fas Pita Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Pita rımərai. Pita in iərmama riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu. In rımərai nəkukuə i mərhi pen i revən ti nakalasia me səmame kamharə parei fwe profens riti səvəi Rom kani mə Esia Maenor. Pita rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvənraha ti nəri nə mə nərmama me nepwın kamhometə irəha ti nahatətəien səvənraha. Pita rokeikei mə rerınraha tramrhi mə Iesu rokeikei pik irəha, nənə muvehi nəmisəien ti nırəha. Irəha tuhəkuriə noien səvəi Iesu. Irəha tuho iamınha irə ti nəri nə mə Kumwesən rımərhi irəha mə irəha nərmama me səvənhi nənə Iesu remhə ti nırəha. Pita rini pen ti nırəha mə tuhaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan. In rini pen mwi ti nırəha mə ia tıprənə i narəhəien rasori, mətə tuhaməkeikei mhərer əknekin, mho nətərigien səvənraha rəpəmwis, mhəmri pen əknekin nətərigien səvənraha ia Kumwesən, nənə mheitenhi narimnari amasan me səmame tuhəpkuvehe kurirə.

¹ Iou Pita, iou aposol riti səvəi Iesu Kristo.

Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukumiəha nərmama pwispwis me səmame hiamarə kirkiri ia profens me i Pontas, mine Kalesia, mine Kapatosia, mine Esia, mine Pitinia. ² Kimiaha i nərmama Kumwesən rımərhi kimiaha resi pen nətərigien səvənhi sə in ruvəukurən raka fwe kupwən. In rımərhi kimiaha mə Nənimwın səvənhi trə kimiaha hiəuvehe mhəmher, mho nəkur ikinan me səvənhi, nənə, tihəuvehe mho nəkwai Iesu Kristo, tukəfwiefwi kimiaha ia niten.

Nəfwakiien səiou mə Kumwesən trəriari pehe namasanien mine nəməriniuen rasori mwi m kimiaha.

Pwəh səgnəgini Kumwesən ti nimiruien vi

³ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo! Nəpiien səvənhi rasori tukutaha. In ro kitaha sətui mwi ia nimiruien vi, nənə, mo kitaha səmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə. In ro iamınha irə nəpin ro Iesu Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁴ Kumwesən ro kitaha sətui mwi mə tsəuvehi nautə amasan me in truvei pen m nərmama me səvənhi. Nautə amasan me nəha ko həkımərir mhə, mhəpkəmkemik mhə, nənə nukuraanien səvənraha ko rıpkıwən mhə. Kınəmri amasan nautə me nəha fwe ia neiai tukuvei pehe m kimiaha. ⁵ Kimiaha nərmama səmame Kumwesən ro tukuahag kimiaha ia niskaiien səvənhi ti nəri nə mə hiamahatətə irə. In trətui amasan tukumiəha meste tihəuvehi nimiruien vi sə kınəpnəpenə raka irə tukətəni rier pehe ia nəpin sampam. ⁶ Ramasan mə reriməha ragien ti narimnari me i. Mətə təkwətəkwuni rosi narimnari me səpəmsəpə tuhəuvehe mho nəmisəien m kimiaha ia nəpin ouih i a. ⁷ Narimnari me i kamhəuvehe trahatən pen mə kimiaha hiamahatətə pərhiien. Aean i kol, nəri auər a mə trıpkıwən mwi nəpin riti, mətə nərmama tuhaməkeikei mhəuvani ia napw ti nətə sasien mə in kol pərhiien uə rekəm. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien səkimiaha sə ramasan məri raka kol, tukaməkeikei ko kimiaha həregi nəmisəien me ti nətə sasien mə hiamahatətə pərhiien uə rekəm. Nənə mə hiamahatətə pərhiien, nəpin tukətəni Iesu Kristo rier pehe irə, Kumwesən trəgnəgin kimiaha, muvehi utə nəghiməha, nənə, muvei pehe nisaiien m kimiaha. ⁸ Nəri auər a mə hiəpkətəni mhə Iesu Kristo, mətə hiəkeikei in. Nənə nəri auər a hiəpkətəni mhə nəha təkwətəkwuni, mətə hiaməni nıpərhiien irə, nənə, mamhagien. Nəginiien nəha hiamregi rasori pik anan iərmama riti ko rıpkini mhə ia nəgkiariien. ⁹ Reriməha raməgien iamınha irə ti nəri nə mə hiaməuvehi nəri i sə hiamahatətə irə, in i mə Kumwesən truvehimiru kimiaha.

¹⁰ Profet kupwən me hamətui ia suatuk i Kumwesən truvehimiru nərmama irə, nənə mamhəres mə tukəfo irə. Ia nəgkiariien sə Kumwesən rıməuvei pen mınraha, irəha həni irapw mə Kumwesən trasitu ia kimiaha ia namasanien səvənhi. ¹¹ Nəpin Nənimwın səvəi Kristo sə ramarə ia nırəha rıməkupwən mını irapw nəmisəien me səmame Kristo trıregi ia nıpwran mine nasorien sə tukuvei pen mın truvehe kurirə, profet me haməmwur mə tuhəukurən mə nəfe suatuk mine nəfe nəpin narimnari me nəha tuhəier pehe. ¹² Kumwesən rino pui pen m profet me nəha mə nəgkiariien me səmame irəha kamhəni həkəgkiari mhə ia nəpin səvənraha mə trasitu ia nırəha, mətə haməgkiari ia nəpin səkimiaha trasitu ia kimiaha. Narimnari me i profet kupwən me hāməni təkwətəkwuni hiəuvəregi raka

riməuku pen ia tərhuī nərmaḡa səməme hənəvisau nəgkiariien amasan səvai Kristo m kimiaha. Nəgkiariien səvənraha riməuku pen ia Nənimwin Ikinan sə Kumwesən rərhi pehe i. Narimnari me i nagelo me irəha mwi hokeikei mə tuhətoni mhəukurən.

Kumwesən sə rinəkwein kimiaha in ləmə ikinan, in rəmher

¹³ Ro pen tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rərer mwatuk ti noien wok, mho nətərigien səkimiaha pwəh rukurən amasan. Tihəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha ia namasanien sə Kumwesən truvei pehe m kimiaha nəpin tukətoni Iesu Kristo rier pehe. ¹⁴ Tiho nəkwai Kumwesən rəmwhen ia nəkwərəkəwərha me səməme kamho nəkwai tata me. Fwe kupwən kimiaha hiəreirei nari, nənə mamho noien ərəha me səməme rerimiahā rokeikei pik. Mətə təkwətəkwuni tihəpwəh nəseniien ia nətərigien me nəha ravi raka mwi kimiaha. ¹⁵ Kumwesən sə rinəkwein ia kimiaha in ləmə ikinan, in rəmher. Ro iaminih irə kimiaha mwi tihaməkeikei mho kimiaha nəkur ikinan me, mhəmher ia narimnari me pam səməme hiamo. ¹⁶ Iakani iaminih irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihaməkeikei mho kimiaha nəkur ikinan me, mhəmher, ti nəri nə mə iou ləmə ikinan iakəmher.”

¹⁷ Kimiaha hiaməkwein Kumwesən mə “Tata.” Mətə in Kumwesən ramo rənməwhen ia nərmaḡa me pam. Trərpwin noien me səvənraha tresi pen atukwatukw nafe irəha hənə. Ro iaminih irə mine, nəpin kimiaha hiamarə ihi ia təkure tiprənə i, tihaməkeikei mhehekir in, mamho noien sə ramasan. ¹⁸ Kimiaha hiəukurən mə kinəivinari ia kimiaha hiəuvəier raka ia narəien ərəha nəha kaha kupwən me səkimiaha həməuvei pehe m kimiaha. Mətə kipkərəku raka mhə kimiaha ia nari riti sə truvehe mərəha məmwhen ia kol mine silva, ¹⁹ rekəm. Mətə kinəkəku raka kimiaha ia nite Kristo in nəri keikei ramasan pik. Kristo in rəmwhen ia kwəti sipsip sə ratukwatukw pam, nemhəien uə nərəhəien riwən anan irə. ²⁰ Kumwesən ruvərpi raka in fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi, nənə təkwətəkwuni ripko mhə tui nəpin sampam ruvehe kətoni in rier pehe masitu ia kimiaha. ²¹ Ia Kristo kimiaha hiaməni nipərhiien ia Kumwesən sə rino in rətui mwi ia nemhəien səvənhi nənə muvei pen nasoriien min. Ro iaminih irə ləmə sə hiamahatətə irə, mamhəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə, in i Kumwesən.

²² Kimiaha hiamesi pen nəgkiariien sə ro nipərhiien mamhokeikei pərhiien piəvtaha me. Ia noien nəha hiənəpərhi raka nimiruien me səkimiaha həmher. Mətə kimiaha tihaməkeikei mhərpin mamhokeikei pərhiien kimiaha me ia rerimiahā pam. ²³ Kimiaha hiənətui mwi rəmwhen nəkwərəkəwərha me, nənə, nimiruien vi sə hiənətui mwi irə ripkuku pen mhə ti tata riti sə tremhə, mətə ruku pen ti Tata riti sə tripkemhə mhə. Nəgkiariien səvai Kumwesən sə ramiru mamarə rerin rino kimiaha hiətui mwi. ²⁴ Iakani iaminih irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Nərmaḡa me pam həmwhen ia nurhi,
nənə namasanien səvənraha rəmwhen ia tih nurhi.

Nurhi nəha ramaukei, nənə tihin me kamhəsas,

²⁵ mətə Nəgkiariien səvai lərimənu ramarə ia nuk nuk me.”

Nənə in i nəgkiariien sə kinəvisau m kimiaha.

2

¹ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me pam. Tihəpwəh mwi neikusien, mhəpwəh mwi noien nətərigien səkimiaha ro kəru. Tihəpwəh mwi nəmwəkien ia kimiaha me, mhəpwəh mwi niniien nikaremiaha me. ² Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehe mhokeikei pik nəgkiariien səvai Kumwesən sə rəmher mhəmwhen iəkunouih i amtəmetə me i kamhasək mə tuhesis. Nəgkiariien i tro kimiaha hiəuvehe mhəpwiniari, nənə, Kumwesən ruvehimiru kimiaha. ³ Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kimiaha hiənani əghan namasanien səvai lərimənu mhətoni mə ramasan pik anan.”

Kristo in kəruətəri miru

⁴ Həuvehe ti Kristo. In nəha kəruətəri miru nəha nərmaḡa me həni mə rərəha, mhəpwəh, mətə ia nəmri Kumwesən in kəruətəri keikei anan sə in rimərfi. ⁵ Kimiaha mwi həmwhen ia kəruətəri miru me kavvrəkəkin nimwə ia nirəha, nimwə sə Nənimwin ramarə irə. Ia nimwə nəha, kimiaha hiaməwhen ia pris ikinan me kamhousi əpune narimiru me mamhəuvei pen m Kumwesən. Mətə narimnari me səməme kimiaha hiaməuvei pen ripko mhə nipwrai nari mətə kwa nənimwin. Nənə Kumwesən raməkwein amasan ia narimnari

1:14: Rom 12:2, Efes 2:3, 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44-45, Mat 5:48 **1:17:** Mat 6:9, Rom 2:11, 2Tim 4:14, Rev 2:23

1:18: 1Kor 6:20 **1:19:** Wok Me 20:28, Hip 9:12-14, 1Tes 1:2 **1:20:** Wok Me 2:23, Efes 1:4 **1:21:** Jon 14:6,

Rom 4:24, 5:1-2, Rom 10:9 **1:22:** Jon 13:34, Rom 12:10 **1:23:** Jon 1:13, Hip 4:12 **1:24:** Jem 1:10-11 **2:1:**

Efes 4:22, Jem 1:21 **2:2:** Mat 18:3, 1Kor 3:2 **2:3:** Sam 34:8 **2:4:** Mat 21:42, Aes 28:16 **2:5:** Efes 2:21-22,

Eks 19:6, Aes 61:6, Rev 1:6, Rom 12:1

me naha hiamauvei pen min ti nari ne me hiamauvei pen ia neghi Iesu Kristo. ⁶ Ramwhen ia Nakukuä Ikinan rani ma,

“Hætoni ro. Iakamæmri kæruterei riti fwe Saëon,^a

in kæruterei keikei anan sæ iou iakimærfi, kæruterei naha tukostat kuvrhækin nimwæ iræ,

nænæ iærmama sæ trini nipærhienien iræ, in tripkauris mhæ.”

⁷ Ro iamihni iræ, kæruterei naha in nari keikei tukumiaha nærmama sæmæme hiamæni nipærhienien iræ, mætæ nærmama sæmæme hæpkini mhæ nipærhienien iræ, kæruterei naha ramwhen ia nægkiariien i ia Nakukuä Ikinan rani ma,

“Kæruterei naha næmæ kamhæuvrhækin nimwæ hænuæ rægha, mhæpwæh,

tækwækwuni naha ruvæuvehæ mino kæruterei sæ ræpi raka pam kæruterei me, mækwæmhiri æknekin pam nimwæ.”

⁸ Nænæ Nakukuä Ikinan rani mwi ma,

“In i kæruterei riti sæ nærmama tuhapæti iræ,

mine kæpwier sæ tro iræha hæmwei”

Iræha kamhapæti iræ ti nari ne me kamhæru i nægkiariien sævæi Kumwesæn mamhesi pen a næfe Kumwesæn ruvæukuræn raka fwe kupwæn mæmri mæ tuho.

⁹ Mætæ kimiaha nærmama ia kwænækwus i Kumwesæn rimærfi kimiaha, kimiaha pris me sævæi kig, kimiaha nærmama ikinan me ia kusen kuatia, kimiaha nærmama me sævæi Kumwesæn æpa. Kino kimiaha iamihna iræ mæ kimiaha hiæukuræn nini irapwien narimnari amasan me Kumwesæn rino. In rinækwein ia kimiaha mæ tiharaka ia næpitævien mhæuvehæ ia nukuraanien amasan sævænhi. ¹⁰ Fwe kupwæn, kimiaha nærmama auæ a me, mætæ tækwækwuni kimiaha nærmama me sævæi Kumwesæn. Fwe kupwæn, kimiaha nærmama napiiien sævæi Kumwesæn riwæn tukumiaha, mætæ tækwækwuni kimiaha nærmama napiiien sævænhi ramaræ tukumiaha.

¹¹ Nærmama keikei me, kimiaha hiæmwhen iæpwispwis me mine nærmama imwænraha riwæn ia tæpænæ i. Ro pen iakani pehe tukumiaha i mæ tihæpwæh næsenien noien æræha me naha nipwramiaha rokeikei pik sæmæme kamharuagæn ia næpin me mæ tuhouraha nimiruien sækimiaha. ¹² Tækwækwuni nærmama sæmæme hæreirei lærimænu kamhæni æræha kimiaha mæ kimiaha nækur æræha me. Ro iamihni iræ naræien sækimiaha hiamaræ iræ ia nænimenraha tramækeikei matukwatukw, pwæh iræha hætoni noien amasan me sækimiaha, nænæ mhæuvehi utæ næghi Kumwesæn ia næpin naha in truvehe iræ.

Nærmama me sævæi Iesu Kristo tuhamækeikei mhæsiai nærmama sæmæme kamhærimænu

¹³ Ti nari ne me kimiaha nærmama me sævæi lærimænu sækitaha, tihamækeikei mhæsiai nærmama me pam sæmæme hamæuvehi nasoriien mamhærimænu. Tihæsiai ia kig sæ in rasori anan, ¹⁴ mhæsiai mwi ia næmæ asori me sæmæme in ramærhni irapw iræha kamhærimænu ia næghin. Næmæ asori me naha, kig ramærhni irapw iræha mæ tuho næmisæien m nærmama sæmæme kamho noien æræha, nænæ mhægnægini sæmæme kamho noien amasan. ¹⁵ Kimiaha tihamækeikei mhæsiai næmæ asori me pam ti nari ne me Kumwesæn rokeikei mæ noien amasan me sækimiaha træsiseg tærhui nærmama me i hæreirei nari. Pwæh iræha hæpwæh mwi niniien nægkiariien armæri me. ¹⁶ Ramasan mæ hiamaræ mhæmwhen ia nærmama kineivinari ia niræha, mætæ tihæpwæh niniien mæ, “Eh, kineivinari ia nirak. Iakukuræn noien næfe noien æræha iakokeikei.” Kimiaha tihamækeikei mamharæ mhæmwhen ia iotukwininari me sævæi Kumwesæn. ¹⁷ Tihæsiai nærmama me pam. Tihokeikei piævtaha me, nænæ tihæhekir mhæsiai Kumwesæn, nænæ tihæsiai kig sæ ramærimænu.

¹⁸ Kimiaha slef me, tihamækeikei mhæ nækwai næmæ asori me sækimiaha, nænæ mhæuvei pen nisaiien minraha. Tiho iamihni iræ minraha pam, næmæ asori me sæmæme kamho rimæru mamasan m kimiaha mine næmæ asori me sæmæme kamho noien skai me m kimiaha. ¹⁹ Ræfo hiamo a narimnari me sæmæme hatukwatukw mætæ næmæ asori me sækimiaha kamho rægha ia kimiaha? Trini minuæ hiæukurau ia næpin skai me naha, mamhæti pen a m Kumwesæn, Kumwesæn trækwein amasan ia kimiaha. ²⁰ Trini minuæ hiamo noien æræha, kamo næmisæien m kimiaha tukwe, hiamo nætærigien sækimiaha ræpwæmwis ti nuvehien næmisæien naha, noien naha ko kæpwæh nægnæginiien kimiaha tukwe. Mætæ mæ kimiaha hiamo a noien amasan, nænæ kamo næmisæien m kimiaha tukwe, Kumwesæn trækwein amasan ia kimiaha trini minuæ hio nætærigien sækimiaha ræpwæmwis ti nuvehien næmisæien naha. ²¹ Kumwesæn rinækwein ia kimiaha mæ tihæuvehi næmisæien, ti nari ne me Kristo in

2:6: Rom 9:33, Efes 2:20 ^a **2:6:** Seæon in Jerusalem **2:7:** Mat 21:42 **2:8:** Rom 9:33 **2:9:** Aes 9:2, Aes 40:20-21, 1Tes 2:5, Taet 2:14, Wok Me 26:18, Efes 5:8 **2:10:** Rom 9:25 **2:11:** Sam 39:12, Kal 5:17,24, Jem 4:1 **2:12:** Mat 5:16, Luk 19:44 **2:13:** Taet 3:1 **2:15:** 1Pit 3:16 **2:16:** Kal 5:13 **2:17:** Rom 12:10, Prov 24:21, Mat 22:21 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1Pit 3:14,17, 1Tes 4:14 **2:21:** Mat 16:24, Jon 13:15

mwi riməuvehi nəmissien tukumiaha. In riməkupwən mahatən noien atukwatukw nəha mə kimiaha tihesi pen a təmwheki nisun. ²² Nəkukua İkinan rani mə,
 “In ripko mhə noien ərəha riti,
 kipkregi mhə neikuaien riti ia tərhun.”

²³ Nəpin nərmana həni nəgkiariien ərəha irə, mətə in ripkəski mhə irəha. Nəpin in riregi nəmissien ia nipwran, mətə in ripkini mhə mə trərpwin tai nərəhaien. Mətə rinəmri pen narimnari me pam ia rəgi Kumwesən sə raməkiri atukwatukw nari. ²⁴ In riməuvehi noien ərəha me səkitaha ia nipwran ia nei kamarkuauı mə ia nikaren səvəi noien ərəha kitaha tsemhə nənə ia nimiruien səkitaha tsamo noien atukwatukw. Nəmissien me səvanhi riməregi ia nipwran rino kimiaha hiəuvehe mhasanin. ²⁵ Fwe kupwən kimiaha hiəmwhen ia sipsip me səməme hənəruei, mətə təkwətəkwuni kərari ia kimiaha hiəvərərig mhəuvəuvehe ti İərmama ramətui ti sipsip me, in i İərmama ramətui ti nimiruien səkimiaha.

3

Nipran mine nərman me səvənraha

¹ Ia noien a mwi nəha, kimiaha nipran me tihaməkeikei mhəsiai nərman me səkimiaha. Nənə trini minuə irəha nepwin həpkini mhə nipərhiien ia nəgkiariien səvəi Kumwesən, mətə noien a səkimiaha trui irəha həuvehe mhahatətə. Noien səkimiaha rəmwhen məpi raka mə hiəgkiari minraha. ² Nəpin irəha hətoni mə noien səkimaha rəmher, hiaməsiai irəha, nənə noien nəha trui irəha həuvehe mahatətə. ³ Rərəha mə hiamasan pen ia nipwramiaha iruə ia noien nəha sə hiamərari nımwai nukwənemiaha, mamhəvei pen marəmarə me kino ia kol mine tinari amasan me. ⁴ Mətə tihamasan pen imwə ia reriməiaha sə kipkətəni mhə. Ramasan mə tihəuvehe mho nipran səməme nətərigien səkimiaha rəpou mafafa. Noien iamınha irə ramasan anan ia nəmri Kumwesən nıpkıwən mhə. ⁵ In i noien səvəi nipran İkinan me fwe kupwən səməme hənəmri pen əknekin nətərigien səvənraha ia Kumwesən. Irəha hənəməsiai nərman me səvənraha, nənə ia noien nəha hənəmasan pen ia rerınraha. ⁶ Rəmwhen ia Sera, in rino nəkwai Epraham, nənə maməkwein in mə iəmə asori səvənhi. Nənə kimiaha nipwnəti Sera me trini minuə hiamo noien amasan, mhəpkehekir mhə nari riti sə ramo nehekrien.

⁷ Ia noien a mwi nəha, kimiaha nərman me tihaməkeikei mharə kimiaha nıkare rəgiməiaha me, mhəkurən mə irəha pran nıskaiien səvənraha ripkiskai pik mhə rəmwhen ia İərmən. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen nisaiien minraha, ti nəri nə mə kimiaha minraha tihəuvehi pəri nəri amasan i nimiruien rerin. Tiho iamınha irə pwəh nari riti trəpwəh nəsisəgien nəfwakien me səkimiaha

Nəmissien kamregi ti noien amasan

⁸ Nəgkiariien sampam. Kimiaha pam tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha ruvehe mo kuatia, tihəpi kimiaha me, mhəkeikei kimiaha me, mho reriməiaha rıməru tukumiaha me, mhəuvehi irəpw nətərigien səkimiaha. ⁹ Trini minuə nərmana kamho rərəha ia kimiaha, mətə tihəpwəh nərpwinien tai nərəhaien. Trini minuə nərmana hai m kimiaha, mətə tihəpwəh nərpwinien. Mətə tihəkwein amasan a ia nırəha. Tiho iamınhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rınəkwein kimiaha mə tiho noien nəha, mə hiəuvehi namasanien səvənhi. ¹⁰ Nəkukua İkinan rani mə,

“İərmama sə rokeikei nimiruien amasan,

nənə mokeikei mə triregi ramasan ia nəpin me pam,
 in traməkeikei məpwəh niniien mwi nəgkiariien ərəha me ia nəramin,
 məpwəh mwi neikuaien ia tərhun.

¹¹ In traməkeikei mırərig ia noien ərəha me səvənhi, nənə mo a narimnari amasan me.

In traməkeikei mətui suatuk səvəi nəmərinuien, nənə mukurirə i.

¹² In traməkeikei mo iamınhi irə ti nəri nə mə İərimənu ramətəni amasan nərmana səməme hatukwatukw,

nənə mamətərig amasan ia nəfwakien səvənraha,
 mətə in raməmwəkı səməme kamho noien ərəha.”

¹³ Trini minuə hiəskai pik ti noien amasan me, sin trouraha kimiaha? İərmama riti riwən! ¹⁴ Mətə trini minuə nəpin me nepwin nərmana kamho kimiaha hiamregi rərəha ia nipwramiaha ti noien atukwatukw səkimiaha, mətə ia nətərigien səkimiaha, kimiaha tihəregi ramasan. Tihəpwəh nehekrien ia nırəha, mhəpwəh nətərig pikien. ¹⁵ Mətə ia reriməiaha tihəsiai Kristo mə in İərimənu səkimiaha. Tihərər mwatuk ia nəpin me pam

ti n̄iripwenien n̄ægkiariien s̄əv̄ai nis̄əm̄əmə n̄əha n̄ərmama s̄əm̄əmə tuh̄əres ia kimiaha mā r̄əfo hiam̄əri pen əkn̄ekin n̄ət̄ərigien s̄ək̄imiaha ia Iesu. ¹⁶ M̄ət̄ə tih̄əgkiari m̄əru m̄inraha ia nis̄iaiiien, mh̄əpw̄əh noien nari riti s̄ə tro hīəregi fwe ia rer̄imiaha mā hīəno n̄ərh̄aiien. Tiho əpa noien amasan me ti n̄əri n̄ə mā kimiaha n̄ərmama me s̄əv̄ai Kristo. Tr̄ini min̄uə hiam̄o iam̄inhi ir̄ə n̄ərmama me i kamh̄əni nikaremiaha mā noien s̄ək̄imiaha r̄ərh̄a tuhauris ti n̄ægkiariien ərh̄a me s̄əv̄anraha. ¹⁷ Tr̄ini min̄uə ia n̄ət̄ərigien s̄əv̄ai Kumwes̄ən mā hiam̄əuvehi n̄əmis̄əien ti noien amasan me s̄ək̄imiaha, ramasan pik anan mwi māpi raka mā hiam̄əuvehi n̄əmis̄əien ti noien ərh̄a me s̄ək̄imiaha. ¹⁸ Ro iam̄inhi ir̄ə ti n̄əri n̄ə mā Kristo rimamh̄ə ti noien ərh̄a me. Rimamh̄ə n̄əpin kuatia a rin̄əmwh̄en. Ko ripk̄emh̄ə mh̄ə mwi ia n̄əpin riti. In īərmama atukwatukw anan, m̄ət̄ə rimamh̄ə ti n̄ərmama h̄əpkatukwatukw mh̄ə mā truvehi kimiaha hīəuv̄ən ti Kumwes̄ən. H̄ənousi əpune in n̄ən̄ə n̄ipwran remh̄ə, m̄ət̄ə N̄ən̄imwin ro in r̄ətui mwi ia nemh̄əien s̄əv̄anhi, ¹⁹ n̄ən̄ə ia niskaiien s̄əv̄ai N̄ən̄imwin n̄əha in rev̄ən m̄ini irapw n̄ægkiariien riti ti n̄ən̄imwin me i a kalapus, ²⁰ s̄əm̄əmə h̄ənam̄əruī n̄əkwai Kumwes̄ən fwe kupw̄ən anan n̄əpin Kumwes̄ən ramo n̄ət̄ərigien s̄əv̄anhi ram̄əpw̄əm̄wis mameitenhi ia n̄əpin Noa rin̄əuv̄rh̄əkin nit̄ət̄ə. N̄ərmama eit a, ir̄əha kamh̄əmak ia n̄əkwai nit̄ət̄ə, Kumwes̄ən rim̄əuvehim̄iru ir̄əha ia nui. ²¹ Nui n̄əha, in n̄ə n̄ən̄imwi p̄aptaes s̄ə rauvehim̄iru kimiaha n̄əha t̄əkw̄t̄əkwuni. P̄aptaes i ripko mh̄ə n̄ipwran i mā rin̄aikwas raka n̄əmt̄igei ia n̄ipwrai īərmama, m̄ət̄ə n̄ipwran mā hīəres Kumwes̄ən mā rer̄imiaha truvehe mamasan m̄əm̄her. P̄aptaes n̄əha rukur̄ən nuvehim̄iruīen kimiaha iam̄inhi ir̄ə ti n̄əri n̄ə mā Iesu Kristo rin̄ətui mwi ia nemh̄əien s̄əv̄anhi. ²² Iesu n̄əha, in ruv̄əv̄ən raka fwe ia neiai, mam̄əkure ia n̄ikare Kumwes̄ən mwatuk, nagelo me, mine n̄ən̄imwin me s̄əm̄əmə kamh̄əuvehi nasoriien mine niskaiien kamh̄əsiai in, mamho n̄əkw̄an.

4

Nar̄əien kamar̄ə ir̄ə kamesi pen n̄əkwai Kumwes̄ən

¹ N̄əpin Kristo ramar̄ə ia tipr̄ən̄ə i, in r̄iregi n̄əmis̄əien ia n̄ipwran. Ro pen kimiaha mwi tih̄əm̄əkeikei mh̄əuvehi n̄ət̄ərigien r̄əmwh̄en ia s̄əv̄anhi mā tro kimiaha hīəskai, ti n̄əri n̄ə mā n̄ərmama s̄əm̄əmə kamh̄əregi n̄əmis̄əien ia n̄ipwranraha r̄əmwh̄en ia Kristo, ir̄əha h̄əpw̄əh mwi noien noien ərh̄a. ² Ro pen n̄əpin hiamar̄ə ia tipr̄ən̄ə i, tih̄əpw̄əh nesi penien noien ərh̄a me s̄əm̄əmə rer̄imiaha rokeikei, m̄ət̄ə tih̄əsi pen suatuk s̄əv̄ai noien n̄əkwai Kumwes̄ən. ³ N̄əpin s̄ə ruv̄əuvehe muv̄əukurau raka hīənar̄ə ir̄ə rin̄əpw̄əm̄wis m̄in̄əmwh̄en. Ia n̄əpin n̄əha kimiaha hīəno noien ərh̄a me s̄əm̄əmə n̄ərmama h̄əreirei Kumwes̄ən h̄əkeikei pik. Hiam̄əri ən̄əpen kimiaha me, mamho noien ərh̄a me n̄ipwramiaha rokeikei, mamh̄ən̄imwi n̄ən̄imwiien skai mamh̄əkon̄ə ir̄ə, mamh̄ətui pik n̄ərh̄aiien, mamho lafet ərh̄a me, n̄ən̄ə mamh̄əfwaki m̄ n̄ən̄imwi nari me noien i in noien ərh̄a anan. ⁴ Ipw̄et mine n̄ərmama me n̄əha h̄əreirei Kumwes̄ən n̄ən̄imenraha ramier ti n̄əri n̄ə mā kimiaha tih̄əpkaiu mh̄ə mh̄əuv̄ən kimiaha m̄inraha, mh̄əpko mh̄ə noien ərh̄a me s̄ə rasori pik anan. N̄ən̄ə ir̄əha kamh̄əni ərh̄a kimiaha tukwe. ⁵ M̄ət̄ə ir̄əha tuh̄əm̄əkeikei mh̄əni irapw ti Kumwes̄ən mā h̄ən̄əfar̄ə ir̄ə. In ram̄ərer mwatuk mā tr̄akiri n̄ərmama h̄əuv̄amh̄ə mine s̄əm̄əmə kamh̄əm̄iru. ⁶ Ro pen kin̄əvisau raka mwi n̄ægkiariien amasan s̄əv̄ai Kristo m̄ n̄ərmama s̄əm̄əmə h̄əuv̄amh̄ə, mā n̄əri aūə a ham̄əuvehi n̄ərpwinien ia n̄ipwranraha mh̄əm̄h̄ə r̄əmwh̄en ia n̄ərmama pam, m̄ət̄ə ia n̄ən̄imwinraha kamhar̄ə mamh̄əs pen n̄əkwai Kumwes̄ən.

⁷ N̄əpin s̄ə nar̄imnari me pam tuh̄əiw̄ən ir̄ə ruv̄əuvehe ipaka. Ro pen tih̄əpw̄əh nakon̄əien ia n̄ən̄imwiien skai. N̄ət̄ərigien s̄ək̄imiaha tram̄əkeikei m̄əmak amasan mā hīəukur̄ən n̄əfwakiien. ⁸ N̄əri s̄ə tih̄əkupw̄ən mho in i tih̄əm̄əkeikei mh̄əkeikei kimiaha me ia rer̄imiaha pam ti n̄əri n̄ə mā n̄əkeikeien ram̄ous̄əman noien ərh̄a me h̄əpik h̄əp̄ətoni mh̄ə. ⁹ Ramasan mā tih̄əsev̄ə ir̄ə rukw̄ənu me s̄ək̄imiaha tukumiaha me, mh̄əpw̄əh n̄ægkiari əgkiari pikien tukwe. ¹⁰ Kimiaha kuatia kuatia hiam̄əuvehi nari riti s̄ə Kumwes̄ən rim̄əuvehe pehe m̄ kimiaha ramo hiam̄skai ti noien wok s̄əv̄anhi. Ro iam̄inhi ir̄ə tih̄əm̄əkeikei mh̄ə r̄əmwh̄en ia iotukwininari s̄ə ram̄ətui amasan ti naut̄ə s̄əv̄ai īəmə asori s̄əv̄anhi, n̄ən̄ə, mh̄əuvehi n̄əmasanien me i s̄əp̄əms̄əp̄ə Kumwes̄ən rin̄əriari pehe, mh̄əsitu ia kimiaha me ir̄ə. ¹¹ Tr̄ini min̄uə kimiaha riti in īərmama s̄əv̄ai n̄əvis̄əuīen, ramasan mā in tr̄əvis̄əuī m̄ini irapw n̄ægkiariien s̄əv̄ai Kumwes̄ən. Tr̄ini min̄uə kimiaha riti in īərmama s̄əv̄ai nis̄əsituien, ramasan mā in tras̄itu, m̄o ia n̄əsaninien s̄ə Kumwes̄ən rauvei pen min. M̄ə kimiaha h̄io iam̄inhi ir̄ə, n̄ərmama tuh̄ət̄ə nar̄imnari me hiam̄o n̄ən̄ə mh̄əgn̄əgini Kumwes̄ən ti Iesu

3:16: 1Tes 2:12 **3:17:** 1Tes 2:20 **3:18:** Rom 6:10, Efes 2:18 **3:20:** Jen 6-7 **3:21:** Hip 10:22 **3:22:** Mat 22:44, Efes 1:20-21 **4:1:** Rom 6:2,7 **4:2:** 1Jon 2:16 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wok Me 10:42 **4:6:** Rom 8:10, 1Kor 5:5 **4:7:** Rom 13:11-12, 1Kor 10:11, 1Jon 2:18 **4:8:** 1Pit 1:22, Jem 5:20 **4:9:** Hip 13:2 **4:10:** Rom 12:6-8 **4:11:** 1Kor 10:31

Kristo. Pwəh nasorijen mine nərīmənuien krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nəmisəien kamo m nərmama me səvəi Iesu Kristo

¹² Nərmama keikei me. Rərəha mə hiāmərkarinari ia nəmissəien i rəmwhen ia napw sə rauvehe tukumiaha nəha təkwtəkwuni mə tro mətə sas ia nahatətəien səkimiaha. Hiəukurən mə ripko mhə kimiaha əpa hiāmregi nəmissəien me iamīnha irə. ¹³ Mətə ramasan mə rerimīaha tragien ti nəri nə mə nəmissəien me i hiāmregi həmwhen a ia səməme Kristo rīməregi. Trini minuə hiāmo iamīnhi irə, nənə rerimīaha tragien pik anan nəpin tukətōni in rier pehe ia niskaiien səvənhi. ¹⁴ Trini minuə nərmama kamhəni ərəha kimiaha ti nəghi Kristo, nənə, rerimīaha tragien, ti nəri nə mə Nənimwin asori səvəi Kumwesən ramarə ia kimiaha. ¹⁵ Mətə rərəha mə kimiaha riti rousi əpune iərmama, uə rakres, uə rəruī loa, uə rani neikuəien mamouraha nəghi iərmama irə. Trini minuə kimiaha riti ro iamīnhi irə, ratukwatukw a mə tuko nəmissəien min. ¹⁶ Mətə trini minuə kamo nəmissəien m kimiaha riti ti nəri nə mə in iərmama riti səvəi Kristo, ramasan mə iərmama nəha trəpwəh naurisəien, mətə pwəh in rini nəghi Kristo muvehi utə Kumwesən irə. ¹⁷ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəpin sə Kumwesən trəkiri noien me səvəi nərmama irə ruvəuvehe nəha təkwtəkwuni, nənə in trukupwən məkiri noien me səkitaha nərmama səməme samarə ia nəkwai nimwə səvənhi. Trini minuə rukupwən ia kitaha, nənə trəfo ia nərmama səməme kamhəruī nəgkariien amasan səvənhi? In trəkiri noien me səvənraha kurirə ikin, mo riskai mwi minraha məpi raka. ¹⁸ Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Trini minuə rəknekin ti nərmama atukwatukw me mə tuhəuvehi nimiruien,

nənə rəfo ia nərmama səməme həkisīai mhə Kumwesən mamho noien ərəha, irəha tuhəfa mhəuvehi nimiruien?”

¹⁹ Ro iamīnhi irə nərmama səməme kamhəregi nəmissəien, mətə ti nəri nə mə nətərigien səvəi Kumwesən, ramasan mə irəha tuhaməmwur pen ia noien amasan, nənə, mhəmri pen nimiruien səvənraha ia rəgi Kumwesən mə trətui amasan tukwe. Irəha həukurən nətigiteien irə. In Kumwesən rino neiai mine tiprənə mine narimnari me pam.

5

Nəvəhəgien revən ti elta me səvəi nəfwakīien mine ntəmaruə me

¹ Nənə iakokeikei mə takəgkari kwopti m kimiaha elta me səvəi nəfwakīien. Iou elta riti səvəi nəfwakīien iakəmwhen a ia kimiaha. Iakinətōni Kristo ia nənimek nəpin riregi nəmissəien me ia nipwrān. Narimnari asori me i ripko mhə tui həier pehe iou mwi takətōni.

² Kimiaha tihāməkeikei mhətui amasan ti nərmama me səvəi Kumwesən səməme in rinəmri irəha ia rəgimīaha. Irəha həmwhen ia sipsip me səvənhi. Rərəha mə tihətui amasan ti nīrəha rerimīaha rəpwəh nagienien, mətə tihətui amasan ti nīrəha rerimīaha ragien rəmwhen Kumwesən rokeikei. Nənə rerimīaha trəpwəh nīrhīien mə tihəuvehi mane irə. Mətə tihətui amasan a ti nīrəha ti nəri nə mə rerimīaha ramagien mə tihāsitu. ³ Nənə rərəha mə tihəfūtə kimiaha me, mamhərimənu ia sipsip me i səməme Kumwesən rinəmri irəha ia rəgimīaha, mətə tihə noien sə ratukwatukw mamasan mə irəha həukurən nətōnien mhəsi pen noien səkimiaha. ⁴ Iəmə sə rasori anan ia nərmama səməme kamhətui ti sipsip me trier pehe, nənə nəpin nəha in trəgnəgini kimiaha muvei pehe nasorijen m kimiaha sə tripkīwən mhə.

⁵ Ia noien a mwi nəha kimiaha ntəmaruə me tihāməkeikei mhəsīai elta me səvəi nəfwakīien. Kimiaha pam anan tihəuvehi irəpw nətərigien səkimiaha reiwiū mhasitu ia kimiaha me, ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Kumwesən rerin ripkagien mhə ti nərmama səməme kamhəfūtə ia nīrəha,

mətə raməriari pen namasanien səvənhi m nərmama səməme kamhəuvehi irəpw irəha.”

⁶ Ro pen kimiaha tihəuvehi irəpw atukw kimiaha, mharə tegin rəgi Kumwesən əsanin, mə in truvehi utə kimiaha ia nəpin atukwatukw səvənhi. ⁷ Nənə tihəuvehi pam katipə pəmpəm me səkimiaha mhəuvehe mhəmri pen m Kumwesən ti nəri nə mə nəpin me rerin ramrhi kimiaha.

⁸ Hətui mhətui amasan ti nəri nə mə iəremhə asori Setan raməmwəki kimiaha. In rəmwhen ia laeon riti sə raməkri asori mamavən mamətui iərmama mə trəni. ⁹ Tihərer əknekin ia nahatətəien səkimiaha mhəpwəh nəseniien in, ti nəri nə mə hiəukurən mə ia

4:12: 1Tes 1:6-7 4:13: Wok Me 5:41, Rom 8:17, 2Tim 2:12, Jem 1:2 4:14: Sam 89:50-51, 1Tes 2:20 4:16: Wok Me 11:26, Fil 1:20 4:17: Jer 25:29, 2Tes 1:8 4:18: Luk 23:31 4:19: Sam 31:5 5:1: Rom 8:17 5:2: Jon 21:15-17, Wok Me 20:28, Flm 14, Taet 1:11 5:3: 2Kor 1:24, Fil 3:17, Taet 2:7 5:4: Hip 13:20, 1Kor 9:25 5:5: Efes 5:21, Jem 4:6 5:6: Mat 23:12, Jem 4:10 5:7: Sam 55:22, Mat 6:25-30 5:8: 1Tes 5:6 5:9: Efes 6:11-13, Jem 4:7

kwopun me pam ia tivrənə i kamo nəmisəien m piəvtaha me ti nəghi Iesu rəmwhen a ia nəmisəien me i kamo m kimiaha.

¹⁰ Kumwesən in nukune namasanien me pam. In rinəkwein ia kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha Kristo mə tiharə kimiaha min ia nasoriien səvənhi sə tripkwən mhə. Kurirə ia nəmisəien kwakwa nəha hiamregi, in tromasan kimiaha, məmri əknekin kimiaha hiəuvehe mhəskai mhəpwəh nikiukiuien. ¹¹ Pwəh in rərimənu ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nəgkariien sampam

¹² Saelas i kimrau min, iakamətoni mə in piəvtaha riti iakukurən nətigiteien irə, in rinasitu ia nirak mirai pen nəgkariien səiou ia nəkukuə i. Iakamərhi pehe nəkukuə i tukumiaha, mamərpwi əknekin kimiaha, mani irapw mə in i namasanien pərhien səvai Kumwesən tihərer əknekin irə. ¹³ Pran sə ramarə ia Pabilon^a Kumwesən rimərfi kimiaha min, in rani ramasan tukumiaha, nənə nərik Mak, in mwi rani ramasan tukumiaha. ¹⁴ Tihəni ramasan tukumiaha me, mhakei m kimiaha me ia nakeiien sə rahatən nokeikei-ien. Pwəh nəməriniuēn tamarə tukumiaha pam nərmama me səvai Kristo.

5:10: 1Tes 2:12, 1Tes 1:6 **5:13:** 2Tim 4:11 ^a **5:13:** Ia vas 13 Pita rini nəgkariien i mə, "Pran sə ramarə ia Pabilon." Ripko mhə Pabilon taon asori nəha Oltestamen raməgkari irə, mətə rosi Pita rani Pabilon in taon nəha Rom. Pran sə ramarə fwe ikin in nəha nakalasia me səvai Iesu Kristo ia taon nəha. **5:14:** 1Kor 16:20

Seken Pita Nəgkiariien sə rani mə nafe i nəkukuə

Nəpin riti ipaka ti nuk 66, Pita rirai nəkukuə sə ro kəru irə revən ti nakalasia me fwe profens nəha kani mə Esia Maenor. Nəmissien sə kinamo ia nakalasia me nəha fwe Esia Maenor rino sampam. Mətə nahatən eikuə me həuvehe mwɪ ti nirəha. Pita rini pen ti nakalasia me mə irəha tuhəukurən amasan nari nənə mhərər əknekɪn ia nahatətəien səvənraha. Noien nəha trəkoui raka nahatən eikuə me ti nirəha. Pita rini pen mə Kumwesən trouraha nahatən eikuə me. Ti nəri nə mə Iesu Kristo truvehe mwɪ, Pita rini pen ti nakalasia me mə tuharə ia narəien sə ro ikinan.

¹ Iou Saemon Pita, iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo, nənə, iou aposol riti səvənhi.

Iakamrai nəkukuə i m kimiaha nərmama me səməme hiaməuvehi nahatətəien riti sə krouamasan pik rouəmnəmwhen a ia nahatətəien səkimaha. Hiaməuvehi nahatətəien ia noien atukwatukw səvəi Kumwesən mine iərmama sə rauvehimuru kitaha Iesu Kristo.

² Pwəh namasanien mine nəmərinuien krouvehe rouasori mwɪ tukumiaha ti nəri nə mə hiəukurən Kumwesən mine Iesu Iərimənu səkitaha.

Noien me nərmama tuho trahatən pen mə irəha həukurən amasan Iesu Kristo

³ Ia niskaiien səvəi Kumwesən, in ruvei pehe m kitaha narimnari me pam səməme tsaməkeikei mhəuvehi səvəi nimiruien mine noien me səməme hatukwatukw nənə rerin ragien tukwe. Narimnari me nəha həməier pehe tukutaha ti nəri nə mə kitaha səukurən Kumwesən sə in rinəkwein kitaha mə tsəuvehi pəri nasorriien səvənhi mine namasanien səvənhi. ⁴ Ia narimnari me nəha, in riməuvei pehe m kitaha promes keikei me səvənhi hasori pik. In riməuvei pehe promes me i mə tihəuvehi pwəh hasitu ia kimiaha hiaraka ia noien ərəha me səvəi tiprənə i səməme kəmhouraha nərmama ti nəri nə mə irəha hokeikei pik mə tuho, nənə hiəukurən nuveheien mho kuatia ia nimiruien səvəi Kumwesən.

⁵ Ro iamɪnha irə kimiaha tihaməkeikei mhousari mhakutan pen noien me i ia nahatətəien səkimaha. Tihəkupwən mhakutan pen noien amasan, nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ nukurənien, ⁶ nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ noien i sə hiaməkoui atukw kimiaha, nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ nərerien sə hiamərər əknekɪn irə ia nəpin me, nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ noien i sə hiamo narimnari me səməme Kumwesən rokeikei, ⁷ nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ noikeikeien i sə hiamokeikei piəvtaha me irə, nənə, nəpin hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwɪ noikeikeien i sə hiamokeikei nərmama me pam irə. ⁸ Ramasan mə tiho noien me nəha. Nəpin noien me nəha rasori pik ia nimiruien səkimaha, ro kimiaha hiəpkarə auər a mhə, mətə kimaha tihəukurən amasan Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, nənə nimiruien səkimaha trukə mo kwənkwan. ⁹ Mətə iərmama sə ripko mhə noien me nəha in rəmwhen iərmama sə nənimen rifwə ko ripkəti pen mhə isipwɪn, nənə in rinenouenou mə Iesu rinaikuas raka noien ərəha me səvənhi səməme in rino fwe kupwən.

¹⁰ Ro iamɪnhi irə piak me tihaməkeikei mhousari əknekɪn mə tiho noien me nəha, nənə ramahatən pen mə Kumwesən rimərfi pərhiən kimiaha, məkwein kimiaha mə kimiaha nərmama me səvənhi. Ro pen trini minuə hiamo noien me nəha ko hiəpkɪmwei mhə nəpin riti. ¹¹ Nənə nəpin Iesu Kristo Iərimənu səkitaha truvehe irə, in truvehimuru kimiaha, nənə, məseni kimiaha hiəuvnimwə ia nitətə səvənhi sə in trərimənu irə ia nuk nuk me.

Nəgkiariien səvəi profet me ia Nəkukuə Ikinan

¹² Ro pen nəpin me pam takaməkeikei mo a pwəh rerimiaha ramrhi narimnari me i, nəri auər a mə hiəukurən nənə mamhərər əknekɪn ia niəpərhiənien sə hiauvəuvehi raka. ¹³ Nəpin iakamuru ihi ia niəpwrak i, rerik ramrhi mə ratukwatukw mə takini nəgkiariien i məsuəpwiri kimiaha irə pwəh rerimiaha ramrhi, ¹⁴ ti nəri nə mə iakukurən mə triəpko mhə tui iakemhə, məpwəh niəpwrak i rəmwhen ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha ruvəni pehe raka tukw iou i. ¹⁵ Nənə takaməkeikei məmwur nəha təkwtəkwni mə tihəpwəh nenouenouien ia narimnari me i nəpin iakuvamhə raka mier ia tiprənə i.

¹⁶ Nəpin iahaməni irəpw tukumiaha mə Iesu Kristo truvehe mwɪ ia niskaiien, iahəpkɪni mhə kwənəgei me irə səməme iərmama rani a ia nətərigien səvənhi, mətə kimrahar iaharənətoni atukwatukw ia nənimemrahar niskaiien mine nukuraanien asori səvənhi.

17-18 Iakani iamínhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən, kimrahar^a iahamaravən ia təkuer ikinan kimaha Iesu. Ia nəpin nəha Tata Kumwesən ruvei pen nisaien m Iesu, nənə mo nukuraanien rəhiapw mier ia nipwran, nənə reri Kumwesən rini mə, “In i nərik keikei, rerik ragien pik tukwe.” Kimrahar iaharregi nəgkiariien nəha ruku pen fwe ia neiai muvehe.

¹⁹ Kitaha səukuran mwí mə nəgkiariien səvai profet kupwən me ro niparhienien. Ramasan mə kimiaha tihətərig amasan irə ti nəri nə mə nəgkiariien səvai profet kupwən me rəmwhen ia laet sə raməhiapw ia nəpitəvien. Laet nəha traməhiapw iamínha irə meste ruvəran pen ia nəpin asori nəha nənə koufətəteiə rutə ia rerimíaha. ²⁰ Nəri sə tihəkupwən mhəukurən ro iamínhi irə. Nəgkiariien me pam səvai profet me ia Nəkukuə Ikinan riti riwən in nəgkiariien atukw səvai profet riti. ²¹ Iakani iamínhi irə ti nəri nə mə profet me hənəpkiní irəpw mhə nətərigien atukw səvənraha, mətə irəha nərmama səməme Nənimwin Ikinan riri irəha mo irəha həní irəpw nəgkiariien sə ruku pen ti Kumwesən.

2

Nahatən eikuə me Kumwesən trouaha irəha

¹ Mətə fwe kupwən profet eikuə me nəha ikin ia reri nəkur Isrel. Ia noien a mwí nəha kimiaha tihətətoni nahatən eikuə me ia rerimíaha. Irəha tuhəuvehe afafa, mhahatən kimiaha ia neikuəien me səməme tuhəuraha nari. Irəha tuhəni mə rekəm ripko mhə Iesu in iamə asori sə rinərəku raka irəha meivinari ia nirəha. Ti noien nəha kamho Kumwesən trouaha akwauakw irəha. ² Nərmama həpik tuhəkurirə pen nahatən eikuə me nəha ia noien ərəha sə irəha kamho ramo naurisien. Ro iamínhi irə nərmama nepwin mwí tuhəni ərəha suatuk səvai nipərhiénien. ³ Ti nəri nə mə nahatən eikuə me nəha hokeikei pik mane, irəha tuhəni neikuəien me m kimiaha mə tihəuvei pen mane minraha. Kumwesən ruvəni raka tui ia Nəkukuə Ikinan mə trərpwin noien ərəha me səvənraha, nənə, minərəer mwatuk mə trouaha irəha məpwəh napriien.

⁴ Kimiaha hiəukurən. Fwe kupwən, nəpin nagelo me nepwin hənə noien ərəha, Kumwesən ripkəkwətmhiri mhə nərpwinien səvənraha, mətə rinərihi irəha ia jen, mərarki pen irəha ia kwopun riti fwe inhəripw^a mə tuhamarə ikin ia nəpitəvien meste nəpin in trərpwin noien ərəha me irə. ⁵ Nənə Kumwesən ripkəkwətmhiri mhə nərpwinien səvai nərmama kupwən me səməme kamhəriui nəkwan ia nəpin səvai Noa, mətə rinouraha irəha ia nui asori. Mətə Noa riməni irəpw nəgkiariien səvai noien atukwatukw, nənə Kumwesən ruvehimiru in mine nərmama me səvənhi irəha pam sefen. ⁶ Nənə Kumwesən rino nərpwinien ti nərəhaien səvai nəkur Sotom mine Komora, riməuvani taon mi nəha ia napw krouo nimwrakw ia nirau. In ro iamínha irə mə trahatən nəfe tro m nərmama səməme kamhəriui nəkwan. ⁷ Mətə in riməuvehimiru Lot. Iamə nəha in iamə atukwatukw, nənə rerin raməmisə ti noien ərəha sə ramo naurisien səvai nəkur ərəha me nəha ikin. ⁸ In ramarə irəha minraha, mamətoni noien ərəha me nəha kamho, mamregi nəgkiariien ərəha me nəha kamhəni, ia nəpin me pam rerin sə ratukwatukw raməmisə pik tukwe. ⁹ Narimnari me nəha ramahatən mə lərimənu rukurən nuvehimiriien nərmama me səməme kamhəsiai in, mamho noien me sə in rokeikei, nənə rukurən nipeki rakaien irəha ia nərəhaien sə kamharə irə. Mətə nərmama səməme həkəkatukwatukw mhə Kumwesən rukurən nərpwinien noien ərəha me səvənraha təkwtəkwni, marə mo tukuahag mwí irəha rəmwhen ia nərmama ia kalapus, mamevən meste in truvei pen nərpwinien sampam minraha ia nəpin kurirə. ¹⁰ Kumwesən truvei pen nərpwinien m nərmama ərəha me pam, mətə truvei pen nərpwinien asori minraha nəha səməme kamhesi pen noien əmkemik me nipwranraha rokeikei pik, mamhətə ərəha nasoríien sə kauvehi kamərimənu irə.

Nahatən eikuə me nəha səməme iakaməgkiari ia nirəha, irəha kamhərpwi irəha, mamho kənkəpwənraha, mamhəni nəgkiariien ərəha me ia nagelo me ia neiai mhəpwəh nehekiriien. ¹¹ Nəri auər a mə nagelo me nəha irəha həkai nənə nəgsənraha rasori məpi raka nərmama me nəha, mətə irəha həkini ərəha mhə irəha riti ia nəmri lərimənu. ¹² Mətə nahatən eikuə me nəha kamhəni ərəha narimnari me səməme irəha həkukuran mhə. Irəha həmwhen ia nəri əprmin me nətərigien səvənraha riwən, mətə kamho a nari sə hokeikei. Nəri əprmin me nəha kiməkwhi irəha mə kwənkru troui tərini irəha, kousi əpune irəha. Kumwesən trouaha mwí nahatən eikuə me nəha rəmwhen ia nəri əprmin me nəha.

1:17-18: Mat 17:5 ^a 1:17-18: Irəhar nə Pita, Jemes, mine Jon 1:21: 2Tim 3:16, 1Pit 1:11 2:1: Mat 24:11, Jut 4 2:3: Rom 16:18, 1Tes 2:5 2:4: Jut 6 ^a 2:4: Ia nəgkiariien Krik, kwopun nəha inhəripw sə Pita rani nəghin nə Tartaros. Nəkur Kris hənəni kwopun nəha mə kwopun kamərpwin noien ərəha me ikin səvai nənimwin ərəha me mine nərmama me səməme hənəriui nəkwai Kumwesən. 2:5: Jen 6-8, 8:18, 2Tes 3:6 2:6: Jen 19:24, Jut 7 2:7: Jen 19:1-16 2:9: 1Kor 10:13, Jut 6 2:10: Jut 7-8,16 2:11: Jut 9 2:12: Jut 10

¹³ In træräku iräha ia nərəhainen ti nəri nə mə iräha häno nərəhainen m nərmmama. Ia nətəien səvənraha noien i ramasan pik mə ia rukwəsikar tuhani pik nari mhənimwi pik. Iräha hämwhen ia tinari əmkemik, uə təmwki nimwapw sə ramo auris kimiaha. Iräha häuvehe mhani nari kimiaha minraha, matə kamheikuə ia kimiaha rerinraha ragien a. ¹⁴ Ia nəmrinraha kamhətə pik nipran me, mamhakres iräha, mhəpkarpwis mhə ia noien äräha. Iräha kamhəvi nərmmama səməme nətərigien səvənraha ripkiskai mhə mə tuhəuven mho noien äräha. Rerinraha rokeikei pik mane. Kinahatən amasan iräha irə. Iräha nipwnəti nərəhainen Kumwesən raməkwein äräha ia niräha! ¹⁵ Iräha hänpəwəh suatuk sə ratukwatukw, nənə mhəikou mamhesi pen suatuk səvəi Palam tini Peor, iərmama sə rokeikei pik nuvehiiien mane ia noien äräha. ¹⁶ Mətə togki riti rinəski ti noien äräha me səvənhi. Kitaha səukurən mə togki ripkəgkiari mhə, matə Kumwesən rino togki rəgkiari ia reri iərmama mə trinise noien ikou səvəi profet naha.

¹⁷ Nahatən eikuə me naha hämwhen ia nəmri nui me səməme hänamə, uə nəpuə sə nimətəgi riməpeki raka nənə nəsən riwan irə. Kumwesən rinəpnəpenə raka ia nəpitəvien asori mə səvənraha. ¹⁸ Iräha kamhəfiəutə ia niräha me, mamhəni nəgkiariien arməri me, mamhəvi nəmə me səməme häpkaraka a i ia nəkur kamharə ia nəpitəvien mə tuhəuvehe mho noien äräha me sə ramo naurisien nipwranraha rokeikei pik. ¹⁹ Iräha kamhəni pen ti nəmə me naha mə tukeivinari ia niräha, matə nahatən eikuə me naha iräha slef me səvəi noien sə ramouraha nərmmama. Iakani iamini irə ti nəri nə mə iərmama riti in slef səvəi nəfe noien sə ramərimənu irə. ²⁰ Jesu Kristo in Iərimənu səkitaha, nənə, in mwi iərmama sə rauvehimiru kitaha. Nərmmama səməme häukurən in häukurən narakaien ia noien əmkemik me səvəi tiprənə i. Mətə mə häragig pen mwi kurirə ikin, noien me naha härkwi mwi iräha, mamhəuvehi irapw niskaiien səvənraha, tuharə ia narəien sə rərəha məpi raka narəien sə kupwən. ²¹ Trini minuə iräha hamreirei anan suatuk səvəi natukwatukwien, ramasan pik məpi raka mə iräha häuvəukurən suatuk naha nənə kurirə irə häuvsini pen təkutanraha ia nəgkiariien ikinan sə Kumwesən riməuvei pen minraha. ²² Noien səvəi nərmmama me naha ramahatən mə nəgkiariien i kamini rerin ro nipərhhienien: “Kuri reuə mirərig pen maməni newəien səvənhi. Kinəvərui raka pikə revən mamaru mwi ia nəmtingei.”

3

Nəpin naha kani mə nəpin səvəi Iərimənu

¹ Nərmmama keikei me, in i nəkukuə səiou sə ro kəru irə rauvehe tukumiaha. Iakimərai irau pəri mə takəsuaəpwiri nətərigien atukwatukw səkimiaha ia nirau, pwh rerimiaha ramrhi ² nəfe profet ikinan me fwe kupwən haməkupwən mhəni irapw mə tuhəier pehe mine nəgkiariien i Iərimənu sə rauvehimiru kitaha riməni pehe tukumiaha ia tarhui aposol me səkimiaha.

³ Nəri sə tihəkupwən mhəukurən ro iamini irə. Tramevən ipaka ti nəpin sampam nərmmama nepwin tuhəuvehe iräha tuhamesi pen nəfe noien äräha me nətərigien səvənraha rokeikei. Iräha tuharə ia Kumwesən, ⁴ mhəni mə, “Rəfo? Riməni mə truvehe mwi, mətə in pəku? Nəpin kaha me səkitaha hämamhə meste pehe naha təkwətəkwuni narimnari me pam häpkopəiti mhə kamho a iamini irə. Fwe kupwən anan, nəpin kino tiprənə meste pehe təkwətəkwuni, narimnari me pam kamho a nari kuatia.” ⁵ Kamhəni iamini irə mətə iräha häpkokeikei mhə mə tuhəarig fwe tui anan ia nəgkiariien səvənhi Kumwesən ro neiai mine tiprənə, nənə mo tiprənə rutə ia kurkwai nui, muvehi nui mo kwopun me pam ia təkure tiprənə irə, ⁶ nənə marə makietənimw mwi tiprənə kupwən, mouraha ia nui naha. ⁷ Nəgkiariien naha səvəi Kumwesən raməkwtəmhiri neiai mine tiprənə krauarə təkwətəkwuni. Irau trouarə roueste nəpin in truvani irau ia napw ia nəpin sə in trərpwin noien äräha me irə səvəi nərmmama səməme kamhərui nəkwan, mouraha iräha.

⁸ Mətə nərmmama keikei me, tihəpəwəh nenouenouiien nəri kuatia i mə ia nətərigien səvəi Iərimənu nəpin kuatia rəmwhen ia nuk wan-taosen, nənə nuk wan-taosen rəmwhen ia nəpin kuatia. ⁹ Nərmmama nepwin rerinraha rirhi mə Iərimənu ramo tipwə ti noien nəgkiariien səvənhi ruvehe mukuə, mətə ripko mhə iamini irə. In ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwis mə trameitenhi kimiaha. In rəpwəh nokeikeiien mə iərmama riti tremhə kouraha in, mətə rokeikei mə nərmmama pam tuhəarig ia noien äräha me səvənraha mhəuvehe tukwe.

¹⁰ Mətə nəpin i kani mə nəpin səvəi Iərimənu truvehe rəmwhen ia rakres. Ia nəpin naha, tsəregi nurigrigien asori. Kəpuapen triwən. Napw trahi meri mine məkwə mine

2:13: **2:15:** **2:16:** **2:17:** **2:18:**
2:19: **2:20:** **2:21:** **2:22:** **3:1:** **3:2:**
3:3: **3:4:** **3:5:** **3:6:** **3:8:**
 Sam 90:4 3:9: Hab 2:3, 1Tim 2:4 3:10: 1Tes 5:2, Mat 24:29,35

kəməhau me. Irəha tuharis mhəiwən. Nənə nəpnəpanien tro tɪprənə mine narimnari me pam kamharə irə tuhəiwən.

¹¹ Ti nəri nə mə Kumwesən trouaha pam narimnari me nəha ia noien nəha, hiəukurən mə tihəfarə irə. Kimiaha tihaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan i, mamho narimnari me səməne Kumwesən rokeikei, ¹² mamheitenhi nəpin i kani mə nəpin səvəi Kumwesən, nənə, mamhəmwur ia noien wok sə tro nəpin nəha truvehə akwauakw. Ia nəpin nəha nəpnəpanien tro kəpuapen mouraha narimnari me pam irə. Nənə napw trahi meri mine məkwə mine kəməhau me. Irəha tuharis mhəiwən. ¹³ Mətə kitaha sameitenhi nəgkiariien səvəi Kumwesən mə truvehə mukuə. In riməni mə tro neiai vi mine tɪprənə vi, kwopun riti sə narimnari me hatukwatukw a tuhamarə ikin.

¹⁴ Ro pen nərmama keikei me, ti nəri nə mə hiameitenhi narimnari me i tihousari əknekin mə Kumwesən trəpwəh nətoniien nəmkemikien riti ia nimiruien səkimiaha, uə noien ərəha riti triwən ia nimiruien səkimiaha, nənə tiharə ia nəmərinuien kimiaha min.

¹⁵ Tihaməkeikei mhəukurən mə nətərigien səvəi Iərimənu səkitaha rəpwəmwis ti neitenhiien kitaha. In ramo mə truvehimiru nərmama nepwɪn mwi. Rəmwəhen ia nəgkiariien sə piəvtaha keikei Pol rimərai m kimiaha mesi pen nukurəniien sə Kumwesən riməuvei pen min. ¹⁶ Ia nəkukuə me pam səvənhi raməgkiari ia narimnari me nəha. Ia nəkukuə me nəha, narimnari me nepwɪn nəha ikin həknekin ti nukurəniien. Nərmama səməne həreirei nari nətərigien səvənraha ramaiuaiu, irəha kamhəuvsini nəgkiariien me səvəi Pol, ia noien a mwi nəha irəha kamhəuvsini mwi nəgkiariien me nepwɪn ia Nəkukuə Ikinan. Nənə Kumwesən trouaha irəha tukwe.

¹⁷ Ro iamɪnhi irə, nərmama keikei me, ti nəri nə mə kimiaha hiəuvəukurən raka nəri i kurirə rier pehe, tihaməkeikei mhəsiari kamo nəgkiariien ərəha me səvəi nərmama səməne kamhərui nəkwai Kumwesən həvi raka kimiaha ia kwopun səkimiaha hiəmərəer əknekin ikin, nənə, hiəmwei. ¹⁸ Mətə tihəuverə ia namasaniien mine nukurəniien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo. In nəha iərmama sə rauvehimiru kitaha.

Pwəh nasoriien revən tukwe in ipwet mine ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamɪnhi!

Fas Jon

Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon in aposol riti sə Iesu rokeikei pik. In rirai nəkukuə me i Jon, Fas Jon, Seken Jon, mine Namba Tri Jon. In rirai nəkukuə me nəha ipaka ti nuk 90. Fas Jon rəvəhag m nakalasia me mini mə irəha tuhaməkeikei mhəsiari ti nahatən eikuə me kamo nahatən eikuə me həkoui irapw irəha ia saatuk atukwatukw. Nahatən eikuə me nəha kamhəni mə Iesu ripko mhə in Kristo, Tini Kumwesən. Həni mə Kumwesən ripkuvehe mhə mo in iərmama rəmwhen ia kitaha. Jon rokeikei mə nakalasia me tuhəukurən mə Iesu in Kumwesən mine in mwi iərmama. Jon rokeikei mə truvehı utə nətərigien səvəi nakalasia me pwhə hərəer əknekın ia nahatəien səvənraha ia Iesu Kristo mamho nokeikeien. In rini mə kitaha tsaməkeikei mhokeikei kitaha me, mamhəsiari nəgkiariien me səvəi Kumwesən. Trini minuə samo iamınha irə, səukurən mə kitaha nipwnəti Kumwesən me.

Nəgkiariien səvəi Nimiruien

¹ Nəgkiariien i səkimaha raməvisau Nəgkiariien sə rinarə raka fwe tui nəpın tiprənə ramıwən ihı. Kimaha iahəuvəregi raka Nəgkiariien nəha, mhətoni ia nənimemaha, mhəspau irə, mhərapı ia rəgimaha. Nəgkiariien nəha in Nimiruien. ² Nimiruien i riməier pehe tukumaha. Kimaha iahənətoni mhəukurən mə in nipərhiendien. Nənə təkwətəkwuni iahaməni irapw Nimiruien Rerın i tukumiaha. Fwe kupwən in rinamarə irau Tata Kumwesən, nənə marə mier pehe tukumaha. ³ Iahaməni irapw tukumiaha narimnari me i iahənətoni mhəregi mə kimiaha tihəuvehe mho pəri nari kitaha m kimiaha. Pərhiendien kimaha iahamo pəri nari kimaha Tata Kumwesən mine Tini, Iesu Kristo. ⁴ Nəgkiariien me i iahamrai rauveha tukumiaha mə tro rerimaha rəgien.

Navənien ia nukuraanien

⁵ Nəgkiariien i kimaha iahəregi in riməni pehe tukumaha, nənə iahaməni pehe tukumiaha, mə Kumwesən in nukuraanien nəpıtəvien riwən anan irə. ⁶ Trini minuə kitaha səni mə samo pəri nari kitaha min, mətə ia navənien səkitaha saməvən ia nəpıtəvien, nənə sameikuə. Noien səkitaha ripkesi pen mhə nəgkiariien sə ro nipərhiendien. ⁷ Mətə trini minuə ia navənien səkitaha saməvən ia nukuraanien rəmwhen in ramarə ia nukuraanien, nənə kitaha samo pəri nari, nite Tini, Iesu, ramaikuas raka noien ərəha me pam səkitaha, mo kitaha səmher. ⁸ Trini minuə kitaha səni mə səpko mhə noien ərəha, sameikuə atukw a ia kitaha me, nənə nəgkiariien sə ro nipərhiendien riwən ia kitaha. ⁹ Mətə kitaha səukurən nətigitəien ia Kumwesən, noien səvənhi ratukwatukw. Ro iamınhi irə, trini minuə səni irapw noien ərəha me səkitaha min, nənə in trenouenou noien ərəha me səkitaha, maikuas raka noien me pam i səno həpkatukwatukw mhə, mo kitaha səmher. ¹⁰ Trini minuə kitaha səni mə səpko mhə noien ərəha, samo Kumwesən mə in iekuə riti, nənə nəgkiariien səvənhi riwən ia kitaha.

2

¹ Nipwnətik me. Iakamrai nəgkiariien me i tukumiaha maminise kimiaha mə tihəpwhə noien ərəha. Mətə trini minuə iərmama riti ro noien ərəha, iərmama riti nəha ikın trasitu ia kitaha, nəgkiari tukwini səkitaha m Tata Kumwesən. Iərmama nəha in nəha Iesu Kristo, in iəmə atukwatukw. ² In remhə niten raikuas raka noien ərəha me səkitaha. In ripkəmhə mhə mə niten traikuas raka əpa noien ərəha me səkitaha, mətə in remhə mwi mə niten traikuas raka noien ərəha me səvəi nərmama me ia tənəmtənə me pam.

³ Kitaha səfukurən mə səuvəuvehe mhəuvəukurən pərhiendien Kumwesən? Trini minuə samo nəgkiariien me səvənhi, noien nəha ramahatən pen. ⁴ Iərmama sə rani mə in rukurən Kumwesən mətə ripko mhə nəgkiariien me səvənhi, in iekuə, nənə nəgkiariien sə ro nipərhiendien riwən irə. ⁵ Mətə trini minuə iərmama riti ramo nəgkiariien səvəi Kumwesən, in pərhiendien iərmama i ramokeikei Kumwesən ia noien sə ratukwatukw pam. Kitaha səfukurən mə səpwit əknekın ia Kumwesən? Noien i sə takini ramahatən pen. ⁶ Iərmama sə rani mə in rəpwit əknekın ia Kumwesən traməkeikei mavən ia navənien kuatia nəha Iesu rinəvən irə.

Nəgkiariien vi

1:1: Jon 1:1-2,4, 1Jon 2:13-14 1:2: Jon 1:14 1:4: Jon 16:24 1:5: 1Tim 6:16, Jem 1:17 1:6: 1Jon 2:4
 1:7: Jon 3:21, Aes 2:5, Hip 9:14, Rev 1:5, 7:14 1:8: Sam 32:5, Prov 28:13 2:1: Hip 7:25, 9:24 2:2: Jon 1:29,
 11:52, Kol 1:20, 1Jon 4:10,14 2:4: 1Jon 1:6,8

⁷ Nipwnatik keikei me. Nægkiariien i iakamrai m kímiaha ripko mhə nægkiariien vi riti, mətə in nægkiariien akuas sə hiəuvəregi raka kinani fwe nukunen. Nægkiariien akuas i in nægkiariien i sə hiəuvəregi raka. ⁸ Mətə ia nətoniien riti mwi, nægkiariien i iakamrai rauvehe tukumiaha, in nægkiariien vi. Kinətōni ia suatuk vi riti ia nimiruien səvai Iesu mine səkímiaha ti nəri nə mə nəpitəvien rinakurau mamevən, nukuraanien pərhien ruvəuvehe maməhiapw.

⁹ Iərmama sə rani mə in ramarə ia nukuraanien mətə raməmwəki piəvni, in ramarə ihi ia nəpitəvien. ¹⁰ Iərmama sə ramokeikei piəvni in ramarə ia nukuraanien, nənə nari riti riwən ia narsien səvənhi tro in rapəti mīmwei. ¹¹ Mətə iərmama sə raməmwəki piəvni in ramarə ia nəpitəvien, mamavən ia nəpitəvien, mireirei kwopun ramevən ikin, ti nəri nə mə nəpitəvien rəuiui nənimen.

¹² Nəkwərhakwərha me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə Kumwesən rinenouenou raka noien ərəha me səkímiaha ti nəri Iesu rino.

¹³ Tata me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə kímiaha hiəuvəukurən raka Iərmama sə rinarə raka fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi.

Ntəmaruə me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə kímiaha hiəuvəuvehi irapw raka niskaiien səvai iəremhə ərəha Setan.

¹⁴ Nəkwərhakwərha me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə kímiaha hiəuvəukurən raka Tata Kumwesən.

Tata me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə kímiaha hiəuvəukurən raka Iərmama sə rinarə raka fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi.

Ntəmaruə me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,
ti nəri nə mə kímiaha hiəskai,
nægkiariien səvai Kumwesən ramarə ia rerimiahā,
nənə hiəuvəuvehi irapw raka niskaiien səvai iəremhə ərəha Setan.

Tiprənə i mine noien me kamo ia tiprənə i

¹⁵ Tihəpwəh nokeikeiien noien me səvai tiprənə i uə narimnari me səvai tiprənə i. Trini minuə iərmama riti rokeikei noien me səvai tiprənə i, in ripkokeikei pərhien mhə Tata Kumwesən. ¹⁶ Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə nəpin me pam nərmama me səvai tiprənə i kamho nəfe noien ərəha nipwranraha rokeikei. Nəpin me pam rerinraha ramevən ia nəfe nənimenraha rətoni hokeikei mə tuhəuvehi. Irəha kamhərpwi irəha ti nautə me səvənraha. Noien me pam nəha həkuku pen mhə ti Tata Kumwesən, mətə kamhəuku pen ti tiprənə i. ¹⁷ Noien me səvai tiprənə i mine narimnari me nərmama səvai tiprənə i hokeikei hənəməuvehe tuhəiwən, mətə iərmama sə ramo nəkwai Tata Kumwesən ramarə rerin.

Profet eikuə me

¹⁸ Nipwnatik me. Nəpin sampam i samarə irə. Kímiaha hiəuvəregi raka mə iərmama riti truvehe məmwəki pik Kristo. Təkwətəkwuni mine nəha nərmama həpik səməme kamhəmwəki pik Kristo həuvəuvehe raka. Noien i ro nukurənien i tukutaha səukurən mə pərhien nəpin sampam i samarə irə. ¹⁹ Nərmama me nəha hənəpwəh kitaha mhəier, ti nəri nə mə ripko mhə irəha nərmama me pərhien səkitaha. Trini minuə irəha nərmama pərhien me səkitaha ko kamhəripin, mamharə kitaha minraha. Mətə irəha hənəpwəh kitaha mhəier, mho nukurənien i mə ripko mhə irəha nərmama me pərhien səkitaha.

²⁰ Mətə kímiaha hiəuvəuvehi raka Nənimwin i Kristo Ikinan rinətəgi pen ia kímiaha, ro pen kímiaha pam hiəuvəukurən nari. ²¹ Ripko mhə iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha ti nəri nə mə kímiaha hiəreirei nægkiariien sə ro nipərhienien, rekəm. Mətə iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka nægkiariien sə ro nipərhienien, nənə hiəukurən mwi mə neikuəien riti ko ripkuku pen mhə irə. ²² Sin in ieikuə? Iərmama sə rani mə ripko mhə Iesu in Kristo in ieikuə. Iərmama iamihha irə in raməmwəki pik Kristo, mani neikuəien ia Tata Kumwesən mine Tini. ²³ Iərmama sə rani neikuəien ia Tini Kumwesən, Tata Kumwesən ripkarə mhə tukwe. Mətə iərmama sə rani irapw Tini Kumwesən, Tata Kumwesən in mwi ramarə tukwe.

²⁴ Nægkiariien nəha kímiaha hiəməregi kinani fwe nukunen tihətui amasan tukwe pwəh rəpwit əknekin ia rerimiahā ia nəpin me. Trini minuə nægkiariien nəha hiəməregi kinani fwe nukunen rəpwit əknekin ia rerimiahā nəpin me, kímiaha mwi tihəpwit əknekin ia Tini

Kumwesən mine Tata səvənhi. ²⁵ Nənə in i nəri Kumwesən rıməni mə traməkeikei muvei pehe m kitaha: nimiruien rerin.

²⁶ Iakamrai nəgkiariien i rauvehe tukumiaha, maməgkiari ia nərmama me nəha səməme kamhəmwur mə tuheikuə ia kimiaha. ²⁷ Kimiaha hiəuvəuvehi raka Nənimwin sə Kristo rinətəgi pen ia kimiaha. Nənimwin nəha rinarə raka ia kimiaha ro pen hiəpkətui mhə mwi iərmama riti mə trahatan kimiaha. Mətə nənimwin sə Kristo rinətəgi pen ia kimiaha ramahatən kimiaha ia narimnari me pam. Nənə narimnari me nəha ramahatən kimiaha irə ro nıparhienien rıpkə mhə neikuajen. Ro iamınhi irə tihəpwit əknekin ia Kristo rəmwhen ia Nənimwin nəha rinahatən kimiaha irə.

Nıpwnatı Kumwesən me

²⁸ Ouah nıpwnatik me. Tihəpwit əknekin ia Kristo mə nəpin in trier pehe irə kitaha tsəpwəh nehekiriien, ia nuveheien səvənhi kitaha tsəpwəh naurisien ia nənimen. ²⁹ Kimiaha hiəuvəukurən raka mə noien səvəi Kumwesən ratukwatukw. Ro iamınhi irə hiəuvəukurən mwi mə nərmama səməme kamho noien atukwatukw irəha nıpwnatin me.

3

Kumwesən rokeikei pik kitaha

¹ Hətəni ro Kumwesən rokeikei pik kitaha! Nokeikeien səvənhi rasori pik tukutaha ro pen in raməkwein kitaha mə nıpwnatin me. Pərhiien kitaha nıpwnatin me. Nərmama səvəi tıprənə i həreirei kitaha ti nəri nə mə həreirei Kumwesən. ² Nıpwnatik keikei me. Təkwtəkwuni noia kitaha səuvəuvehe raka mhəno nıpwnatı Kumwesən me ia kitaha, mətə rəpwəh ihi nəha nukurənien i mə tsəuvehe mhəfo irə. Mətə nari kuation kitaha səukurən. Nəpin Kristo trier pehe irə, kitaha tsəuvehe mhəmwhen irə, ti nəri nə mə nəpin nəha kitaha tsətəni in ia nənimetaha. ³ Nərmama me pam səməme kamhəmri pen əknekin nətərigien səvənraha ia Kristo mə tuhəuvehe mhəmwhen irə kamho noien səvənraha rəmher rəmwhen ia noien səvənhi rəmher.

⁴ Iərmama sə ramo noien ərəha in ramərui Loa səvəi Kumwesən. Iakani iamınhi ti nəri nə mə nəgkiariien i “noien ərəha” nıpwran i nəruien Loa səvəi Kumwesən. ⁵ Nənə kimiaha hiəukurən mə Kristo rıməier pehe mə truvehi raka noien ərəha me. Hiəukurən mə noien ərəha riwən irə. ⁶ Ro iamınhi irə iərmama sə rəpwit əknekin ia Kristo ko rıpkəmwur pen mhə ia noien ərəha. Iərmama sə raməmwur pen ia noien ərəha rıpkətə raka mhə Kristo nıpkukurən raka mhə mwi in.

⁷ Nıpwnatik me. Tihəpwəh nəsənien iərmama riti reikuə ia kimiaha. Iərmama sə ramo noien atukwatukw, in iəmə atukwatukw rəmwhen ia Kristo in iəmə atukwatukw.

⁸ Iərmama sə raməmwur pen ia noien ərəha, in tını Setan, ti nəri nə mə fwe ia nukune narəien mauvehe Setan ramo noien ərəha. Nəri i in i Tını Kumwesən rıməier pehe tukwe mə trouraha noien me Setan ramo. ⁹ Iərmama sə in tını Kumwesən ko rıpkəmwur pen mhə ia noien ərəha ti nəri nə mə nimiruien səvəi Kumwesən ruvəuvehe mıno raka kuation irau nimiruien səvənhi. In tıpkəmwur pen mhə ia noien ərəha ti nəri nə Kumwesən in Tata səvənhi. ¹⁰ Kitaha səfukurən mə nisimə nəha nıpwnatı Setan, nisimə nəha nıpwnatı Kumwesən? Noien i ramahatən pen. Iərmama sə rıpkə mhə noien atukwatukw, məpwəh nokeikeien piəvni rıpkə mhə in tını Kumwesən. In tını Setan.

Sokeikei kitaha me

¹¹ Nəgkiariien i in i kimiaha hiəuvəregi raka kinani fwe nukunen mə kitaha tsaməkeikei mhəkeikei kitaha me. ¹² Kitaha tsəpwəh nəmwhenien ia Ken. In iərmama səvəi Setan. In rousi əpune piəvni anan. Ken rousi əpune piəvni ti nəfe? In rousi əpune ti nəri nə mə noien sə piəvni ramo ramasan, mətə noien sə in ramo rərəha. ¹³ Piak me, nənimemiaha trəpwəh nierien nəpin tihətəni nərmama səvəi tıprənə i kamhəmwəki kimiaha. ¹⁴ Kitaha səukurən mə səuvəier raka ia nemhəien mhəuvehe ia nimiruien. Səukurən nəri i ti nəri nə mə saməkeikei piəvtaha me. Iərmama sə nokeikeien riwən irə in ramarə ihi ia nemhəien. ¹⁵ Iərmama sə raməmwəki piəvni in rəmwhen ia iərmama sə ramousi əpune iərmama. Nənə kimiaha hiəukurən mə iərmama sə ramousi əpune iərmama nimiruien rerin riwən irə.

¹⁶ Kitaha səfukurən nəri nokeikeien? Iesu Kristo rinahatən kitaha irə nəpin rinəsəni pehe nimiruien səvənhi tukutaha. Nənə ratukwatukw mwi mə kitaha tsəsəni pen nimiruien səkitaha ti piəvtaha me. ¹⁷ Trini minuə iərmama riti səvənhi narimnari me səvəi tıprənə

i rasori rətə piəvni riti nari riwən tukwe, mətə in ramo nəri auər a irə, nokeikeien səvai Kumwesən trəfo marə irə? ¹⁸ Nipwnətik me. Rərəha mə samokeikei narmama ia tərhutaha a. Kitaha tsaməkeikei mhokeikei pərhiən irəha, mho narimnari me trasitu ia nirəha. ¹⁹ Trini minua samo iamihə irə, kitaha səukurən mə kitaha narmama səvai nipərhiənien. Nənə səukurən nuveheien ia nəmri Kumwesən reritaha fwe imwə rəpwəh nehekiriən. ²⁰ Nəri auər a mə sərgi ia reritaha mə səno noien riti rərəha, mətə tsəpwəh nehekiriən ti nəri nə mə Kumwesən in rasori məpi raka reritaha, nənə mukurən pam narimnari.

²¹ Nipwnətik keikei me. Trini minua kitaha sərgi ia reritaha mə səpko mhə noien riti rərəha, tsəpwəh nehekiriən ia nəmri Kumwesən. ²² Nənə nəfe nəghin kitaha tsəres, in truvehi pehe m kitaha, ti nəri nə mə samo nəgkiariien me səvənhi mine nəfe rerin ramagien tukwe. ²³ Nənə in i nəgkiariien səvənhi sə in riməni mə tso. Kitaha tsaməkeikei mhəni nipərhiənien ia nəghi Tini, Iesu Kristo, nənə mamhokeikei kitaha me rəmwhen in ruvəni raka tukutaha i. ²⁴ Iərmama sə ramo nəgkiariien me səvənhi rəpwit əknekən ia Kumwesən, nənə Kumwesən rəpwit əknekən irə. Kitaha səfukurən mə Kumwesən rəpwit əknekən ia kitaha? Nənimwin sə in riməuvei pehe m kitaha ramo kitaha səukurən.

4

Nətə sasiən ia nənimwin me

¹ Nipwnətik keikei me. Tihəpwəh niniən nipərhiənien ia profet me pam, mətə tihəkupwən mhətə sas raka ia nirəha mə nənimwin sə ramarə ia nirəha ruku pen pərhiən ti Kumwesən uə rekəm. Iakani iamihə irə ti nəri nə mə profet eikuə me həpik hauvəvən pam ia tənəmtənə me. ² Noien nəha sə tro kimiaha hiərgi sas mə nənimwin səvai Kumwesən ramarə ia iərmama ro iamihə irə. Trini minua iərmama rani mə nəpin Iesu Kristo riməuvehe ia tiprənə i nipwran rəmwhen ia nipwrai iərmama, iərmama nəha Nənimwin sə raku pen ti Kumwesən ramarə irə. ³ Mətə nərmama me pam samame həpwəh nini irəpwien Iesu Nənimwin səvai Kumwesən ripkarə mhə ia nirəha. Nənimwin sə ramarə ia nirəha nənimwin səvai iərmama sə raməmwəki pik Kristo. Kimiaha hiəuvegegi raka mə iərmama nəha truvehe, mətə təkwətəkwuni nəha nənimwin səvənhi ruvəuvehe raka ia tiprənə i.

⁴ Nipwnətik me. Kimiaha nə nərmama me səvai Kumwesən. Hiəuvəuvehi irəpw raka niskaiien səvai profet eikuə me nəha ti nəri nə mə Nənimwin sə ramarə ia kimiaha niskaiien səvənhi rasori məpi raka nənimwin sə ramarə ia tiprənə i. ⁵ Irəha nərmama səvai tiprənə, ro pen nəgkiariien səvənraha səvai tiprənə, nənə nərmama səvai tiprənə kamhətərig ia nirəha. ⁶ Mətə kitaha nərmama me səvai Kumwesən. Ro iamihə irə iərmama sə rukurən Kumwesən ramətərig ia kitaha, mətə iərmama ripko mhə in iərmama səvai Kumwesən in rəpwəh nətərgien ia kitaha. Noien i ro kitaha sətə sas Nənimwin sə rani nipərhiənien mine nənimwin sə rameikuə.

Kumwesən riməkupwən mokeikei kitaha

⁷ Nipwnətik keikei me. Pwəh kitaha sokeikei kitaha me ti nəri nə mə nokeikeien raku pen ti Kumwesən. Iərmama sə ramo nokeikeien in tini Kumwesən in rukurən Kumwesən. ⁸ Iərmama sə nokeikeien səvənhi riwən in rirəirei Kumwesən ti nəri nə mə Kumwesən in nukune nokeikeien. ⁹ Kumwesən rinəfo mo kitaha sətoni nokeikeien səvənhi? In rinərhi pehe Tini anan kuatia ruvehe ia tiprənə i mo suatuk m kitaha səuvehi nimiruien irə. ¹⁰ Nəri i in nokeikeien pərhiən. Ripko mhə kitaha sənokeikei Kumwesən, mətə Kumwesən rinokeikei kitaha, mərhi pehe Tini remhə niten raikuas raka noien ərəha me səkitaha. ¹¹ Nipwnətik keikei me. Kumwesən rokeikei pik kitaha ro iamihə irə kitaha mwi tsaməkeikei mhokeikei kitaha me. ¹² Iərmama riti ripkətoni raka mhə Kumwesən. Mətə mə kitaha samokeikei kitaha me, Kumwesən rəpwit əknekən ia kitaha, nənə nokeikeien səvənhi ruvehe matukwatukw pam ia kitaha.

¹³ Kitaha səfukurən mə səpwit əknekən ia Kumwesən in rəpwit əknekən ia kitaha? Kitaha səukurən ti nəri nə mə in riməuvei pehe Nənimwin səvənhi m kitaha. ¹⁴ Nənə kimaha iahənətoni raka mamhəni irəpw mə nipərhiənien Tata Kumwesən rinərhi pehe Tini ruvehe mə truvehimiru nərmama ia tiprənə. ¹⁵ Iərmama sə rani irəpw mə Iesu in Tini Kumwesən, Kumwesən rəpwit əknekən irə, nənə in mwi rəpwit əknekən ia Kumwesən. ¹⁶ Kitaha səuvəukurən raka nokeikeien i Kumwesən ramo m kitaha, səuvəuvehe raka mhəni nipərhiənien irə. Kumwesən in nukune nokeikeien. Ro iamihə irə iərmama sə

3:18: Jem 2:15-16 3:21: Hip 4:16 3:22: Mat 21:22 3:23: Jon 6:29, 13:34 3:24: Rom 8:9, 1Jon 4:13

4:1: Mat 7:15, 1Jon 2:18, 2Jon 7, 1Tes 5:21 4:2: 1Kor 12:3 4:3: 1Jon 2:18, 2Jon 7 4:4: Mat 12:29, 1Jon 5:4-5

4:5: Jon 15:19 4:6: Jon 8:47 4:7: 1Jon 2:29 4:8: 1Jon 4:16 4:9: Jon 3:16 4:10: Rom 5:8-10, 1Jon

2:2 4:11: Mat 18:33 4:12: Jon 1:18, 1Jon 2:5-6 4:13: 2Kor 1:22, 1Jon 3:24 4:14: Jon 3:17 4:15: 1Jon

5:5 4:16: 1Jon 4:8

ramarə ia nokeikeien in rəpwit əknekɪn ia Kumwesən, Kumwesən rəpwit əknekɪn irə.
¹⁷ Nəpɪn nokeikeien ruvehi matukwatukw pam ia kitaha, noien i tro kitaha səpwəh
 nehekɪrien ia nəpɪn Kumwesən trərpwɪn noien ərəha me irə səvəi nərmama. Kitaha tsəpwəh
 nehekɪrien nəpɪn nəha, ti nəri nə mə ia tɪprənə i noien səkitaha rəmwhen ia noien səvəi
 Kristo. ¹⁸ Iərmama sə ramokeikei Kumwesən ko rɪpkhekɪr mhə in. Nəpɪn kitaha səukurən
 amasan mə Kumwesən ramokeikei kitaha, kitaha tsəpwəh nehekɪrien. Iərmama ramhekɪr
 ti nəri nə mə rerin ramrhi nərpwɪnien nəha Kumwesən tro, mətə iərmama sə ramhekɪr
 iamɪnhi irə rɪpkukurən amasan mhə ihi mə Kumwesən ramokeikei in.

¹⁹ Kitaha samokeikei kitaha me ti nəri nə mə Kumwesən rɪməkupwən mokeikei kitaha.
²⁰ Trɪni mɪnuə iərmama riti rini mə ramokeikei Kumwesən, mətə raməmwəki ihi piəvni, in
 ieikuə riti. Iərmama sə rəpwəh nokeikeien piəvni sə ramətoni ia nənimen in ko rɪpkokeikei
 mhə Kumwesən sə rɪpkətoni mhə. ²¹ Nənə nəgkiariien i in i Iesu rɪməuvei pehe m kitaha.
 Iərmama sə ramokeikei Kumwesən traməkeikei mokeikei mwɪ piəvni.

5

Iərmama sə rani nɪpərhiɪnien ia Iesu Kristo

¹ Nərmama me pam səməme kamhəni nɪpərhiɪnien ia Iesu mə in Kristo sə Kumwesən
 rɪməni mə trərhi pehe i, irəha nɪpwnəti Kumwesən me. Nənə kimiaha hiəukurən mə
 iərmama sə ramokeikei tata riti in ramokeikei mwɪ nɪpwnətin me. ² Kitaha tsəfukurən mə
 samokeikei pərhiɪn nɪpwnəti Kumwesən me? Trɪni mɪnuə samokeikei Kumwesən, nənə
 mamho nəgkiariien me səvənhi, noien nəha ramahatən pen mə kitaha samokeikei pərhiɪn
 irəha. ³ Trɪni mɪnuə samokeikei Kumwesən nɪpwrən i tsamo nəgkiariien me səvənhi.
 Nənə nəgkiariien me səvənhi həkɪpam mhə tukutaha, ⁴ ti nəri nə mə kitaha pam nɪpwnəti
 Kumwesən me saməuvehi irapw nɪskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tɪprənə i. Nəri sə
 saməskai irə rauvehi irapw nɪskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tɪprənə i in i nahatətəien
 səkitaha. ⁵ Sin ko ruvehi irapw nɪskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tɪprənə i? Iərmama
 sə rani nɪpərhiɪnien mə Iesu in Trɪni Kumwesən, iərmama nəha in əpa ko ruvehi irapw
 nɪskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tɪprənə i.

⁶ Iesu Kristo in iərmama sə rɪməuvehe ko paptəes irə ia nui marə memhə mwɪ niten raiu.
 Rɪpko mhə in iərmama sə rɪməuvehe ko paptəes əpa irə ia nui, rekəm. Mətə in iərmama
 sə rɪməuvehe ko paptəes irə ia nui marə memhə mwɪ niten raiu. Nənɪmwɪn Ikinan rani
 irapw mə nəri nəha ro nɪpərhiɪnien, ti nəri nə mə Nənɪmwɪn Ikinan in nukune nɪpərhiɪnien.
⁷ Nəri kahar hamarni irapw nəri nəha mə ro nɪpərhiɪnien, ⁸ Nənɪmwɪn Ikinan mɪne nui
 mɪne netə. Nənə nəgkiariien səvənrahar kwatia. ⁹ Nəpɪn me kitaha saməni nɪpərhiɪnien ia
 nəgkiariien səvəi iərmama, mətə nəgkiariien səvəi Kumwesən ro nəgesn nəpɪ raka, ti nəri
 nə mə nəgkiariien nə nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nənə in ruvəuvei pehe raka nəgkiariien
 səvənhi raməgkiari ia Trɪni. ¹⁰ Iərmama sə rani nɪpərhiɪnien ia Trɪni Kumwesən rauvehi
 nəgkiariien nəha ia rerin. Mətə iərmama sə rɪpkɪni mhə nɪpərhiɪnien ia Kumwesən, in
 rani Kumwesən mə ieikuə riti, ti nəri nə mə in rɪpkɪni mhə nɪpərhiɪnien ia nəgkiariien sə
 Kumwesən ruvəuvei pehe raka raməgkiari ia Trɪni. ¹¹ Nəfe nəha nəgkiariien? Nəgkiariien i
 in i. Kumwesən rɪməuvei pehe nɪmɪruien rerin m kitaha, nənə nɪmɪruien nəha saməuvehi
 ruku pen ti Trɪni. ¹² Iərmama sə rauvehi Trɪni Kumwesən rauvehi mwɪ nɪmɪruien, mətə
 iərmama sə rɪpkuvehi mhə Trɪni Kumwesən rɪpkuvehi mhə nɪmɪruien.

Nɪmɪruien rerin

¹³ Iakamrai nəgkiariien me i rauvehe tukumiaha. Kimiaha nərmama səməme hiaməni
 nɪpərhiɪnien ia nəghi Trɪni Kumwesən. Iakokeikei mə kimiaha tihəukurən mə hiəuvəuvehi
 raka nɪmɪruien rerin. ¹⁴ Nənə təkwtəkwwuni, trɪni mɪnuə kitaha səfwaki m Kumwesən, nari
 riti nəha ikin ramasitu ia kitaha mə tsəpwəh nehekɪrien. Nəri nəha in i Kumwesən ruvəni
 raka mə trɪreği nəfwakiien səkitaha, mətə nəfwakiien səkitaha traməkeikei mhesi pen
 atukwatukw nətərigien səvənhi mɪne nəfe in rokeikei mə tro. ¹⁵ Trɪni mɪnuə səukurən mə in
 trɪreği nəfwakiien səkitaha, nəfe nəghɪn tsres in i, nənə səuvəukurən raka mə tsəuvehi.

¹⁶ Trɪni mɪnuə kimiaha riti rətoni piəvni riti ramo noien ərəha mətə rɪpko mhə noien ərəha
 sə ramɪri pen in mə tremhə, kimiaha tihəfwaki tukwe pwəh Kumwesən ruvei pen nɪmɪruien
 mɪn. Mətə noien ərəha riti nəha ikin sə ramɪri pen iərmama mə tremhə. Nənə iou iapɪni
 mhə mə tihəfwaki ti nərmama səməme kamho noien ərəha nəha. ¹⁷ Nərmama me pam
 səməme kamho noien sə rɪpkatukwatukw mhə kamho noien ərəha, mətə noien ərəha me
 nɪpwnə nəha ikin səməme həkɪpɪri pen mhə irəha mə tuhemhə.

¹⁸ Kitaha səukurən mə iərmama sə in tini Kumwesən, Tini Kumwesən atukwatukw rauvehi amasan in. Ro iaminhi irə iərmama nəha ko rəpkəmwur pen mhə ia noien ərəha, iəremhə ərəha Setan rireirei nərəpiien in. ¹⁹ Kitaha səukurən mə kitaha nıpwnəti Kumwesən me, mətə nərmama səvəi tıprənə irəha pam kamharə ia rəgi iəremhə ərəha Setan. ²⁰ Kitaha səukurən mwi mə Tini Kumwesən rıməuvehe, muvei pehe nukurənien m kitaha mə tsəukurən Kumwesən i Kumwesən pərhiən. Nənə kitaha səuvəuvehe raka mhəpwit əknekın ia Kumwesən nəha. Iakani iaminhi irə tı nəri nə mə səpwit əknekın ia Tini, İesu Kristo. In nə Kumwesən pərhiən. In nə nımıruien rerin.

²¹ Nıpwnətik me. Tihətui amasan tukumiaha me mhəpwəh nəfwakiien m nənimwi nari me.

Seken Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rirai nəkukuə i kani mə Seken Jon revən ti pran sə Kumwesən rimərfi mine nīpwnətīn me. Səreirei mə rirai nəkukuə i revən ti pran əfwaki riti mine nərmmama me ia nəkwai nimwə səvənhi uə nəfwakiien riti mine nakalasia me səvənhi. Nəkukuə i raməgkiari ia nokeikeien sə nakalasia me tuho minraha me. Jon rini mə nəpīn iko nokeikeien ikamo nəkwai Kumwesən. Nənə nəgkiariien səvəi Kumwesən rani mə tsarə ia nokeikeien. Jon ramahatən mwi mə Iesu in Tini Kumwesən in iərmama in Kumwesən. Nakalasia me tuharaka ia nərmmama me səməme kamhəni mə Iesu in iərmama a, rīpko mhə in Kumwesən.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Iou elta səvəi nəfwakiien. Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukw ik pran asori sə Kumwesən ruvərfi raka ik. Rauvehe mwi ti nīpwnətīm me. Iakokeikei pərhiēn kimiaha. Nənə rīpko mhə iou əpa, mətə nərmmama me pam səməme həukurən nəgkiariien pərhiēn, irəha mwi hokeikei kimiaha. ² Kimaha iahokeikei kimiaha iamīnhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien pərhiēn ramarə ia reritaha, nənə trarə rerin tukutaha. ³ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha, mine Tini, Iesu Kristo, trouəriari pehe namasanien, mine napīien, mine nəmərīnuien m kitaha. Pwəh irəhar hararə tukutaha ia nīpərhiēnien mine nokeikeien.

Kitaha tsokeikei kitaha me

⁴ Iou iakamagiēn asori, ti nəri nə mə iakətoni nīpwnətīm me nepwīn kamhesi pen nəgkiariien pərhiēn rəmwhēn ia Tata səkitaha rīməni pehe tukutaha i mə tsaməkeikei mhə. ⁵ Nənə təkwətəkwuni kītirimak iakani pehe tukw ik mə kitaha tsaməkeikei mhəkeikei kitaha me. Nægkiariien i iakamrai mik rīpko mhə nəgkiariien ro sə vi tukutaha, rekəm. Səuvəregi raka nəgkiariien i fwe kupwən. ⁶ Kitaha tsəfo mhə nərmmama hətoni mhəukurən mə kitaha samarə pərhiēn ia nokeikeien i sə iakaməgkiari irə? Kitaha tsaməkeikei mhə nəgkiariien me səvəi Kumwesən. Nənə in i nəgkiariien səvənhi rəmwhēn kimiaha hiəuvəregi raka fwe kupwən. Kitaha tsaməkeikei mharə ia nokeikeien.

Kimiaha tihamasari ti nahatən eikuə me

⁷ Nahatən eikuə me həpik həuvəier raka mamhəuvən ia kwopun me ia tīprənə i. Nahatən me i həpkini mhə nīpərhiēnien mə nəpīn Iesu Kristo rīməuvehe nīpwrān rəmwhēn ia nīpwrāi iərmama pərhiēn. Iərmama iamīnhi in iərmama sə rameikuə raməmwwəki pīk Kristo. ⁸ Kimiaha tihətə amasan kimiaha me mhəpwəh nəsenien irəha heikuə ia kimiaha, kamo kimiaha hiarfai ia nəfe kitaha sənəmwwur tukwe. Ramasan mə kimiaha tihəuvehi nərəkuiēn pam səkimiaha. ⁹ Iərmama sə rəpi raka nəgkiariien me sə Kristo rinahatən nərmmama me səvənhi irə, mamrīpīn nəgkiariien me nepwīn mwi sə raku pen ia nətərigiēn atukw səvənhi, Kumwesən rīwən tukwe. Mətə iərmama sə ramesi pen amasan nahatənien me səvəi Kristo, Tata Kumwesən mine Tini, irau pəri krauarə tukwe. ¹⁰ Trīni mīnuə iərmama riti ruvehe tukumiaha, mətə nəgkiariien sə ramahatən nərmmama irə ropə ia nəgkiariien i, tihəpwəh nuvehien in ruvniwə ia nimwə me səkimiaha. Kimiaha tihəpwəh nīnīien ramasan tukwe, ¹¹ ti nəri nə mə iərmama sə ramīni ramasan ti iərmama iamīnhi, rəmwhēn a in mwi ramasitu ia noien ərəha me səvənhi.

Nægkiariien sampam

¹² Nægkiariien me i rīpik iakuə takrai mini pehe tukumiaha, mətə iakəpwəh nokeikeien mə takrai pen ia nimwai nəkukuə. Rerik ramrhi mə takaməkeikei muvehe tukumiaha, nənə kitaha sətə nəmritaha me mhəgkiari. Tako iamīnhi mə reritaha pam tragien. ¹³ Piam i sə Kumwesən ruvərfi raka in, nīpwnətīn me hani ramasan tukw ik.

Nampa Tri Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rirai nəkukuə i kani mə Nampa Tri Jon revən ti in riti nəghin nə Kaius. Kaius in iəmə asori riti səvəi nakalasia me. Ia nousəsımwinien səvəi nakalasia me fwe imwei Kaius iərman riti nəghin nə Tiotrefes. In rəpwəh nokeikeien mə nakalasia me tuhəsevər ia rukwənu səvənraha ti nərmama səməme haməvisau nəgkiariien səvəi Kumwesən ia kwopun me. Jon rirai nəkukuə i mə trəgnəgini Kaius mīni tanak tukwe ti nasituien səvənhi. In rirai mwī nəkukuə i mə trəgkiari skai m Tiotrefes mə in rīpkasitu mhə. Jon rini mə traməkeikei mevən akwauakw fwe ikin masitu ia nirəha.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Iou elta səvəi nəfwakiien. Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukw ik Kaius keikei. Iakokeikei pərhiēn ik. ² Piak keikei. Iakəfwaki mamərəs mə tikamarə amasan ia narimnari me pam. Iakamərəs mwī mə tikasanin a nemhəien riti rīpkuvehi mhə ik rəmwhen ikamarə amasan ia nīmīruien səim.

Jon rerin ragien ti noien amasan səvəi Kaius

³ Rerik ragien nəpīn iakregi piəvtaha me nepwīn həuvehe mhəni irapw nīpərhiēnien səim. Irəha həni mə ia nəpīn me ikamesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien. ⁴ Nəpīn iakregi mə nīpwəntik me kamhesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien rerik ragien pik məpi raka nəpīn rerik ragien ti narimnari me nepwīn. ⁵ Piak keikei. Ia nəpīn me pam ikamo noien amasan, mamasitu ia piəvtaha me səməme həuvehe tukw ik nəri auar a mə ikreirei irəha. ⁶ Irəha həuvəni irapw raka nokeikeien səim ia nəmri nakalasia me ia kwopun i. Trini mīnuə nepwīn mwī həuvehi suatuk səvənraha mhəuvehe tukw ik, ramasan mə tikamasitu mwī ia nirəha ia noien sə Kumwesən rokeikei. ⁷ Tiko iamīnhi irə ti nəri nə mə irəha həuvəier imwənraha mə tuhəuvan mhəvisau irapw nəghi Iesu Kristo. Nənə ia suatuk səvənraha irəha həpkuvehi mhə nasituien riti ruku pen ti nərmama səməme həreirei Kumwesən. ⁸ Kitaha tsaməkeikei mhasitua ia nərmama me ho iamīnhi mə kitaha tsəuvehi rəgitaha me mhə kuatia ti nini irapwien nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien.

Tiotrefes mīne Temetrius

⁹ Iakuvərai raka nəkukuə riti ruvehe ti nakalasia me nə imwam. Mətə Tiotrefes, iəmə sə rokeikei mə trakupwən ia nirəha, rīpkətərig mhə nəgkiariien səiou. In rīpkətərig mhə irə ti nəri nə mə in ramo nəri auar a ia nasorīien səkimaha. ¹⁰ Trini mīnuə iakuvehe, takini irapw narimnari me sə in ramo. Takini irapw nəgkiariien ərəha me sə in ramini mauəsi kimaha irə. Rīpko mhə in a nə in ramo. Mətə nəpīn piəvtaha me həuvehe, in rīpkəsevər mhə ia nīmwə səvənhi ti nirəha, nənə mamīnise mwī nərmama səməme hokeikei mə tuho, mamərhi irapw irəha ia nəmri nakalasia me. ¹¹ Piak keikei. Tikəpwəh nesi penien noien ərəha, mətə tikəsi pen noien amasan. Iərmama sə ramo noien amasan in səvəi Kumwesən. Iərmama sə ramo noien ərəha in rīreirei Kumwesən. ¹² Mətə nərmama pam kamhəni amasan Temetrius. Noien səvənhi ramahatən pen mə in ramesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien. Kimaha mwī iahaməni mə in iəmə amasan riti. Nənə kimiaha hiəukurən mə nəfe kimaha iahaməni ro nīpərhiēnien.

Nægkiariien sampam

¹³ Nægkiariien me i rīpik iakuə takrai mīni pehe tukw ik, mətə iakəpwəh nokeikeien mə takrai pen ia nīmwai nəkukuə. ¹⁴ Rerik ramrhi mə rīpko mhə tui iakuvehe tukw ik, nənə krau krouətə nəmriarau me rouəgkiari. ¹⁵ Iakəfwaki mə nəmarinuien tramarə tukw ik. Nənə ik me nepwīn ia kwopun i həni pehe ramasan tukw ik. Tikini tukwini ramasan səkimaha revən ti piəvtaha me nepwīn nə kimiaha mīnraha.

Jut

Nəgkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jut rəmwhen ia Jemes, in piəvi Iesu. In rirai nəkukuə i məgkiari ia nahatən eikuə me səməme Pita raməgkiari ia nirəha ia nəkukuə səvənhi sə ro kəru irə. Jut in mwī rini mə nakalasia me tuhaməkeikei mhəsiari kamo nahatən eikuə me nəha həkoui irəpw irəha ia suatuk atukwatukw. Nahatən eikuə me nəha haməni mə Iesu rīpko mhə in Tini Kumwesən. Irəha kamhəiri pen nərmama ia noien ərəha. Jut rini mə Kumwesən trərpwin noien ərəha səvəi nahatən eikuə me mouraha irəha. Rəmwhen in rinərpwin raka noien ərəha səvəi nagelo ərəha me mine nərmama ərəha me ia nəpin səvəi Oltestamen.

Nəgkiariien sə rakupwən

¹ Iou Jut. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo. Piak nə Jemes. Iakam-
rai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama me i Tata Kumwesən rinokeikei kimiaha,
məkwein ia kimiaha. Iesu Kristo in ramətui amasan tukumiaha. ² Pwəh Kumwesən trəriari
pehe napiien, nəmərnuien, mine nokeikeien m kimiaha. Pwəh irəhar harasori mwī
tukumiaha.

Nəkur ərəha me mine nərpwinien sə Kumwesən tro minraha

³ Piak keikei me. Fwe kupwən iakokeikei pik mə takrai nəkukuə i m kimiaha, məgkiari
ia suatuk səkitaha pəri Kumwesən rauvehimuru kitaha irə. Mətə təkwətəkwuni iakregi
mə takaməkeikei mīrai nəgkiariien i, mīni pehe tukumiaha mə tihaməkeikei mhousari
mhəkwətəmhiri əknekin nəgkiariien i kitaha samahatətə irə. In i nəgkiariien pərhiien sə
Kumwesən rīməuvei pen m nərmama me səvənhi, nənə trīpkuvei pen mhə mwī ia nəpin
riti mwī. ⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama nepwin həuvəuvehe afafa raka ia
nousəsīmwinien səkimiaha. Irəha nəkur ərəha me. Kamhəkoui namasanien i Kumwesən
rauvehimuru kitaha irə ruvehe mo nari riti sə raməsəni irəha həkukurən noien nəfe nəghin
nətərigien ərəha səvənraha rokeikei. Irəha kamhəvsini təkutanraha m Iesu Kristo, mətə in
əpa nəha ləmə asori mine Iərimənu səkitaha. Kuvərai pen raka tui ia Nəkukuə Ikinan nəfe
nərpwinien Kumwesən truvei pen minraha.

⁵ Iakuə tako rerimiahā rirhi nari m nari me nepwin səməme hiəvəukurən raka. Fwe tui
Iərimənu rīməuvehimuru nəkur Isrel, miri raka irəha ia tənə Ijip, mətə kurirə rousi əpune
irəha nəha səməme həpkini mhə nīpərhiienien ia nəgkiariien səvənhi. ⁶ Nənə rerimiahā
trirhi ro nagelo me nəha fwe kupwən səməme həpkəkwtəmhiri mhə nasorrien sə kauvei pen
minraha, mətə haraka irə, mhəpwəh kwopun atukwatukw səvənraha. Kumwesən rinərihi
irəha ia jen me səməme tuhəpkiwən mhə, məmri pen irəha fwe inhəripw ia kwopun rīpitəv
ikin. Tuhamara ikin mestə nəpin asori sə Kumwesən trərpwin noien ərəha irə. ⁷ Nənə
tihəpwəh nenouenouien taon mi nəha Sotom mine Komora mine rukwənu me ipaka fwe
kupwən. Napw rahi pam nərmama me ikin ti nəri nə mə nərmən mine nīpran kamhəiri
əpnəpen irəha me, nərmən me kamhəiri atukw a irəha me. Nərmama me nəha həmwhen ia
nahatən penien riti sə ramahatən pen nərmama səməme Kumwesən trərpwin noien ərəha
me səvənraha ia napw sə rauək rerin.

⁸ Ia noien me nəha rəmwhen a mwī nərmama me i iakaməgkiari ia nirəha kamhəkuriə
nəməkrahien me səvənraha, mamho noien ənkemik ia nīpwrənraha, mamhəni mə
Iərimənu in rīpkasori mhə ia nirəha, nənə mamhəni ərəha mwī nagelo me fwe ia neiai.
⁹ Mətə Mikael i, agelo sə rasori ia nagelo me pam, in rīpko mhə iamīnhi. Fwe kupwən,
nəpin krouəvisə irau Setan mə sin truvehi nīpwrai Moses mīnimwi, in rīpkuvehi utə mhə
in mīni nəgkiariien ərəha riti muəsi Setan i. Mətə in rini a rə, “Pwəh Iərimənu trinəise ik.”
¹⁰ Mətə nərmama me i, trini mīnə hərəirei nīpwrai nari riti, tuhaməkeikei mhəni ərəha.
Irəha həmwhen ia nəri əppmīn me səvənraha nətərigien riwən. Hamo a nəfe narimnari me
rerinraha rokeikei, nənə noien nəha ramouraha a irəha.

¹¹ Aueh, trərəha anan ti nirəha! Irəha kamhesi pen suatuk nə Ken rinesi pen. Irəha
hokeikei pik mane mamhəmwei ia nərəhəien nəha Palam rino. Irəha atukw a kamhouraha
irəha ti nəri nə mə kamhərer mamhəni ərəha Kumwesən rəmwhen ia Kora rino.

¹² Irəha həmwhen ia nīpitəvpitəvien me ia kurkwamiahā. Nəpin hiamousəsīmwin
kimiaha me ia nokeikeien, mamhəni pəri nari, irəha həpkehekir mhə, mamhətərig atukw

a ti nirəha. Irəha həmwəhen ia nəpuə me nīmətəgi rameikwi pehe irəha, mətə nesən riwən. Irəha həmwəhen ia nei me həpkukuə mhə ia nəpən sə nei raukuə irə. Ro iamihhi irə tukeivi utə irəha irəha ruenhinraha me nənə tuhemhə anan. ¹³ Irəha həmwəhen ia peiau peiau asori me ia təsi. Noien səvəi naurisien səvənraha rameiai rəmwəhen ia nisəkwei təsi. Irəha həmwəhen ia kəməhau səməme kamhəivə. Kumwesən rīnəpnəpenə raka kwopun pitəw anan riti səvənraha tuharə rerin ikin.

¹⁴ Inok, iərmama sə ro sefen ruku pen ia kwənəkwas səvəi Atam, rini irapw nəgkiariien sə Kumwesən ruvei pen min, mukupwən məkkiari ia nərmmama me i, mini mə, “Hətə ro! Iərimənu rauvehe irəha nagelo ikinan me səvənhi irəha taosen m taosen.

¹⁵ In rauvehe mə trərpwin noien ərəha səvəi nərmmama me pam. Nəfe noien ərəha me irəha həno ia suatuk sə rəpwəh nəmwhenien ia nənimen, ua nəfe nəgkiariien skai me nəkur ərəha me səməme kamho noien ərəha həməni irə, in tro pui pam, muvei pen nərppwinien mīnraha.”

¹⁶ Nərmama me i kamho nəgkiariien me ti nini ərəhəien nari. Ko irəha həpkafafa mhə. Kamhesi pen nəfe noien ərəha nətərigien səvənraha rokeikei. Kamhəfiəutə atukw a ia nirəha me. Kamhəgnəgini nərmmama, mətə ho a mə nərmmama tuhasitu ia nirəha.

Reriməha tramrhi nəgkiariien səvəi aposol me

¹⁷ Mətə piak keikei me, reriməha traməkkei mīrhi nəfe aposol me səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha həuvəni raka fwe kupwən mə trier irapw. ¹⁸ Həməni pehe tukumiaha i mə, “Trəməvən ipaka ti nəpən sampam nərmmama nərppwin tuhəuvehe. Irəha tuharis ia kimiaha, mamhesi pen nəfe noien ərəha nətərigien səvənraha rokeikei, mamho narimnari me hərpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwesən.” ¹⁹ Nərmmama me i tuhəvisə mheitehi kusen səkimiaha. Irəha nərmmama me səvəi tīprənə i. Nənimwin Ikinan riwən ia nirəha.

²⁰ Mətə piak keikei me, kimiaha tihaməkkei mħərpwi əknekīn kimiaha me, mħo nahatətəien səkimiaha riskai. Nahatətəien nəha ruku pen ti Kumwesən, nənə ro ikinan i. Nəpən me tihaməkkei mħəfwaki ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan, ²¹ mħəpwəh narakaien ia nokeikeien səvəi Kumwesən. Tiho iamihhi mamheitenhi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. In truvehe mapi kimiaha, nənə muvei pehe nīmīruien rerin m kimiaha.

²² Nərmmama səməme nahatətəien səvənraha rīpkiskai mhə, kimiaha tihaməkkei mħapi irəha. ²³ Nərmmama səməme kamho noien ərəha me, tihaməkkei mħəuvehi raka irəha ia noien ərəha me səvənraha. Tihəuvehimīru irəha pwəh həpwəh nəvənien fwe ia napw. Nərmmama nərppwin mwi tihaməkkei mħapi irəha, mħehəkīr mwi irəha. Nəri auər a mə tinari səvənraha, mətə tihəhekīr i, mħəpwəh nīrapiien, ti nəri nə mə rəmkekīk ia nərəhəien səvənraha.

Nəgkiariien sampam

²⁴ Kumwesən in əpa trəkwtəmhirī kimiaha mə tihəpwəh nīmweiiēn. In əpa tro hiəuvən mħərer ia nənimen ia kwopun səvənhi sə raməhiapw, kimiaha tihatukwatukw pam, mamhəgien asori. ²⁵ Kumwesən i sə rauvehimīru kitaha ia nəghi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha in əpa Kumwesən. Pwəh nəgnəginiiēn, mīne nərīmənuiēn, mīne niskaiēn, mīne nasoriiēn həuvən əpa tukwe fwe tui nəpən tīprənə ramiwən ihi, ipwet mīne, mamevən meste nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamihhi.

Revelesen Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon in aposol riti səvai Iesu Kristo. Nəpin kinərhi irapw in revan fwe tənə əmweris riti nəghin nə Patmos nənə mirai nəkukuə i Revelesen. Jon rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvai nakalasia me səməme kamo nəmisəien minraha ti nahatətəien səvənraha ia Iesu Kristo. Jon rokeikei mə nakalasia me tuhəukurən mə Kumwesən ramərimənu ia nəfe kamo ia tīprənə i. Ia nəkukuə i Nənimwin raməgkiari mamə səukurən mə Iesu Kristo in Iərimənu. In ramərimənu ia nərmama me pam mine narimnari me pam, mamərimənu mwi ia nərmama səməme haməuvehi niskaiien asori ia tīprənə i. Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvai nərmama mine Setan ia kwopun napw rauək ikin. Kumwesən tro nitətə sə in ramərimənu irə trier irapw. In tro mwi neiai vi riti mine tīprənə vi riti.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Nəkukuə i raməgkiari ia nari m nari me səməme Iesu Kristo rino pui. Kumwesən riməuvei pen narimnari me i min mə in trahatən səvənhi iotukwininari me irə pwəh irəha hətəni mhəukurən narimnari me nəha ripko mhə tui tuhaməkeikei mhəier pehe. Iesu rərhi pen agelo səvənhi revən məvisau pen narimnari me i m səvənhi iotukwininari riti nəghin nə Jon. ² Jon nə rirai pen ia nəkukuə i narimnari me pam sə in rinətəni. In i nəgkiariien səvai Kumwesən mine nəgkiariien sə Iesu Kristo rini mə ro nipərhiēnien. ³ Pwəh Kumwesən rəkwein amasan ia Iərmama sə trəvsini irapw nəgkiariien me ia nəkukuə i. Pwəh in rəkwein amasan mwi ia səməme tuhəregi mhəsi pen nəfe kimərai pen ia nəkukuə i. Iakani iamihni irə ti nəri nə mə nəpin sə narimnari me i tuhəier pehe irə ruvəuvehe ipaka.

Jon rirai nəkukuə i revən ti nakalasia me ia taon me nəha sefen ia profens Esia

⁴ Iou Jon iakamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me ia taon me nəha sefen ia profens Esia. Iakəfwaki mə Kumwesən sə rinərə fwe kupwən, marə ipwet mine, mamevən meste tripiwən mhə, in truvei pehe namasanien mine nəməriniuen m kimiaha. Iakəfwaki mə nənimwin me nəha sefen kupwən ia jea sə in raməkure irə mamərimənu, ⁵ mine Iesu Kristo irəha mwi tuho iamihni irə. Iesu Kristo in Iərmama i riməni irapw nəfe in rinətəni mīregi nərmama həkurən nətigiteien ia nəgkiariien səvənhi. In Iərmama i riməkupwən mətui ia nərmama me səməme həuvamhə. In Iərmama i ramərimənu ia kig me səvai tīprənə i. In ramokeikei kitaha, muvi niten meivinari ia kitaha irə mə noien ərəha me səkitaha ko həkəkwtəmhirə mhə mwi kitaha. ⁶ In ro kitaha səmwhen ia kig me mine pris me ia nəmri Tata Kumwesən səvənhi. Pwəh nasoriien mine nərimənuien krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh pwəh ro iamihni.

⁷ Hətə ro. In rauvehe ia reri nəpuə me.

Nərmama me pam tuhətəni in ia nənimenraha.

Irəha səməme hənəpi in ia nitei,

mine nərmama ia kwənəkwas me pam ia təkure tīprənə i tuhətəni,

rerinraha rəpou hasək tukwe.

Ouəh pwəh ro iamihni.

⁸ Kumwesən səkitaha rani iamihni irə mə, “Iou i Alfa mine Omeka.^a Iakinərə fwe kupwən, marə ipwet mine, mamevən meste tapkiwən mhə. Iakəuvehi niskaiien me pam.”

Jon rətəni Iəməti Iərmama

⁹ Iou Jon piəvmiaha riti. Kitaha miou samarə pəri ia nəkwai nitətə Iesu ramərimənu irə. Iakamərer əknekin kitaha m kimiaha ia nəmisəien me səməme kamo m kitaha ti nəghin. Nəpin riti fwe kupwən kəmri pen iou iakarə ia tənə əmweris riti nəghin nə Patmos.^b Irəha həmri pen iou fwe ikin ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nəgkiariien səvai Kumwesən mine nəgkiariien sə Iesu rini mə ro nipərhiēnien. ¹⁰ Ia nəpin səvai Iərimənu səkitaha iakətəni vison riti Nənimwin rəriari miou. Ia vison nəha iakregi Iərmama riti raməgkiari ia təkutak rerin rasori rəmwhen ia kisipw, ¹¹ mīni mə, “Rai pen ia nəkukuə nəfe ikamətəni, nənə mərhi pen nəkukuə nəha revən ti nakalasia me səməme kamharə ia taon me nəha sefen. Nəghi

1:1: Dan 2:28-29, Rev 1:19, 22:6 **1:3:** Rev 22:7,10 **1:4:** Eks 3:14-15, Rev 1:8, 3:1, Rev 4:5,8, 5:6, Rev 11:17, 16:5, Aes 11:2 **1:5:** Jon 18:37, Kol 1:18, Sam 89:27, Rev 3:14, 17:14, 1Jon 1:7, 4:10 **1:6:** 1Tes 2:5,9, Rev 5:10, 20:6 **1:7:** Mat 24:30, Jon 19:34-37 **1:8:** Rev 1:4, 15:3, Rev 21:6, 22:13 ^a **1:8:** Alfa in leta sə rukupwən ia alfapet səvai nəkur Kris. Omeka in leta sampam. Nahag i kaməkwein Kumwesən irə nipwran mə in nukunen mine nəkrəkwerin. Əvsini mwi Rev 21:6, 22:13. **1:9:** Rev 6:9 ^b **1:9:** Patmos in tənə əmweris riti kəmri pen Jon fwe ikin rəmwhen mə in ramərə ia kalapus.

taon me naha Efesas mine Smana mine Pekamam mine Tuatira mine Satis mine Filatelfia mine Laotisia.”

¹²Iakuvusini iou me takatoni me sin naha ramægkiari pehe miou. Nəpin ikvusini iou matoni nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. ¹³Ia kurkwanraha iərmama riti rəmwhen ia iəməti iərmama riti. Tinari səvənhi rəpwəmwis. Rəkwanı nari kino ia kol rukurau ia kwənpwenhin. ¹⁴Nimwai nukwənen rəpsan rəmwhen ia nimwheri sipsip. Rəpsan pik rəmwhen ia nisəkwai təsi.^C Nənimen mi krouəmwhen ia nərami napw. ¹⁵Nisun mi krauser rouəmwhen ia aean naha prons sə kuvani ia napw mə sə rərəha traiu raka. Rerın rəmwhen ia nui asori sə ramivə mamierig. ¹⁶In rauvehi kəməhau me sefen ia rəgin mwatuk. Nau səvəi naruagəniən rəhiə ia nikaren mi ruku pen ia nıpəgi nəkwān mier. Nənimen rəmwhen ia meri sə raməhiapw ia rukwəsikər.

¹⁷Nəpin iakatonı iəmə naha iakmwei irapw ia nisun mi rəmwhen iakemhə. Mətə in rəmri pehe rəgin mwatuk ia nırak, mını mə, “Tikəpwəh nehekiriən. Iou iərmama i iakınarə raka kupwən, nənə takarə mwi kurirə. ¹⁸Iou iərmama i iakamıru. Fwe kupwən iakimwəh, mətə ətə ro təkwtəkwni iakuvəmıru takımiru ia nuk nuk me. Iou iakasori ia Noien Iərmama Remhə, masori mwi ia Imwei Nəkur Həuvamhə.^d

¹⁹Ro pen tikaməkeikei mırai pen ia nəkukuə narımmari me i ikamətonı, səməme kamo ipwet mine, mine səməme tuhəuvehe kurirə. ²⁰Takini pehe tukw ik i nıpwrai kəməhau me i irəha pam sefen ikamətə ia rəgik mwatuk mine nıpwrai nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. Kəməhau me naha sefen irəha naha nagelo me səvəi nakalasia me səməme kamharə ia taon me naha sefen. Nənə nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol irəha naha nakalasia me səməme kamharə ia taon me naha sefen.”

2

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Efesas

¹“Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon naha Efesas, mını pen mınua:

Nəgkiariien i səvəi iərmama sə rauvehi kəməhau sefen ia rəgin mwatuk, nənə, məməvən ia kurkwai nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. ²Iou iakukurən noien me səkimiaha. Iakukurən mə hiaməmwwur pik mamhərer əknekın ia nəpin me. Iakukurən mə hiaməpəpinhə ia nəkur ərəha. Hiənəkiri noien səvəi nərmama me naha kamhəni mə irəha aposol me mətə ripko mhə irəha pərhiən, nənə, hiənətonı raka mə irəha kamheikuə. ³Iakukurən mə ia nəpin me kamo nəmisəien m kimiaha ti nəghik, mətə hiamərer əknekın ia nahatətəien səkimiaha mhəpwəh nəpuien.

⁴Mətə nari riti naha ikin hiəmo ripkatukwatukw mhə ia nənimek. Kimiaha hiənəpwəh nokeikeiən kupwən səkimiaha. ⁵Ro iəminhi irə rerimıaha tramrhi nərərien sə hiənərer irə fwe kupwən kurirə hiəmwei. Tihərerig ia noien ərəha me səkimiaha, mhə narımmari me naha sə hiənoə fwe kupwən. Trini mınua hiəpwəh nırərigiən ia noien ərəha me səkimiaha, nənə takuvehe tukumiaha muvehi raka səkimiaha nəri laet raməkure utə irə ia təmwhekin. ⁶Mətə nari kuatia naha ikin hiəmo ramasan. Kimiaha hiəmwəki noien me naha nərmama səvəi Nikolas kamho rəmwhen iou mwi iakəmwəki.

⁷Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənımwın İkinan rani pen ti nakalasia me. Iərmama sə triskai meste naruagəniən rukurau, iou takəsəni in rəni nukwai nei kauvehi nımiruien irə ramərer ia kwopun naha Parataes səvəi Kumwesən.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Smana

⁸“Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon naha Smana, mını pen mınua:

Nəgkiariien i səvəi iərmama sə rınarə raka kupwən, nənə trarə mwi kurirə. In remhə mətui mwi. ⁹Iou iakukurən nəmisəien səkimiaha. Iakukurən mə səkimiaha nautə riwən. (Mətə ia nənimek nautə səkimiaha rasori anan.) Iakukurən nəgkiariien ərəha me naha nərmama nəpwın kamhəni ia kimiaha. Irəha kamhəni mə irəha nəkur İsrəl, mətə rekəm. Nəusəsimwiniən səvənraha səvəi Setan. ¹⁰Tihəpwəh nehekiriən nəmisəien i tripkə mhə tui reste kimiaha. Həregi ro. Setan tripkosə pen kimiaha nəpwın ia kalapus mə tro mətə sas ia nahatətəien səkimiaha. Tihəregi nəmisəien ia nəpin me i irəha pam ten. Kimiaha tihəməkeikei mhərer əknekın nəri auər a trini mınua kousi əpune kimiaha, nənə iou

1:13: Dan 7:13, 10:5 **1:14:** Dan 7:9, 10:6, Rev 2:18, 19:12, Rev 14:2 **C 1:14:** Nəgkiariien səvəi nəkur Kris ramini iəminhi irə mınua “Rəpsan pik rəmwhen ia sno.” **1:16:** Hip 4:12, Rev 1:20, Rev 2:12,16, Rev 19:15,21 **1:18:** Aes 44:6, 48:12, Rev 2:8, 22:13 **d 1:18:** Nəgkiariien səvəi nəkur Kris ramini iəminhi irə mınua “Iou iakauvehi ki me səvəi Noien İarmama Remhə mine Imwei Nəkur Həuvamhə.” **1:19:** Rev 1:1 **1:20:** Rev 1:16, 2:1, Rev 3:1 **2:1:** Rev 1:16, 20 **2:2:** Rev 2:19, Rev 3:1,8,15, 1Jon 4:1 **2:5:** Rev 2:16,22, Rev 3:3,19 **2:6:** Sam 139:21 **2:7:** Jen 2:9, Rev 22:2,14,19 **2:8:** Rev 1:17 **2:9:** 2Kor 11:14-15, Jem 2:5, Rev 3:9 **2:10:** Mat 10:28, 2Tim 4:8, Jem 1:12, Rev 3:11

takuvei pehe nimiruien m kimiaha rəmwhen kəfəfau pen kəfəfau amasan ia kənkəpwə iərmama sə rəvtənhi nərmama ia naiuien.

¹¹ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me. Iərmama sə triskai meste naruağənien rukurau in trəpwəh nemhəien ia nemhəien sə ro kəru irə.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Pekamam

¹² “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Pekamam, mini pen minuə:

Nəgkiariien i səvəi iərmama sə rauvehi nau səvəi naruağənien rəhia ia nikaren pəri mi. ¹³ Iou iakukurən kwopun hiamarə ikin. Jea sə Setan raməkure irə mamərimənu in nəha ia kwopun nəha, mətə kimiaha hiamuvehi əknekən nəghik ia nəpin me, mhəpwəh nərkwafəien i mə hiamahatətə ia nirak. Pərhien hiəpwəh mwi nərkwafəien i fwe kupwən nəpin Antipas ramarə ihi. In iərmama riti səiou iakukurən nətigiteien irə. Rinərer irapw məgkiari ia nirak kousi əpune in ia taon səkimiaha, kwopun Setan ramarə ikin. ¹⁴ Mətə narimnari me nepwin nəha ikin hiamo həpkatukwatukw mhə ia nənimek. Kimiaha me nepwin kəmhəkuriə nahatənien səvəi Palam. Palam nəha in rinhəhətən Kig Palak mə in trəhiərhəi nakur Isrel pwəh irəha ho noien ərəha, mhəni nəveginien sə kiməuvei pen m nənimwi nari me sə kaməfwaki pen minraha, nənə, mhəiri əpnəpen irəha me. ¹⁵ Ia noien nəha kimiaha nepwin mwi kəmhəkuriə nahatənien səvəi nərmama me səvəi Nikolas. ¹⁶ Ro iamənhi irə tihərig ia noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh, tripkə mhə tui iakuvehe tukumiaha, mousi nərmama me nəha, mərəi irəha ia nau səvəi naruağənien sə ruke pen ia nipəgi nəkwak mier.

¹⁷ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me. Iərmama sə triskai meste naruağənien rukurau takuvehi nəveginien i raməkwafə, nəghin nə mana, muvehi muvei pen min. Nənə takuvei pen mwi kəpwier əpsan riti min sə kimərəi pen nəhəg vi irə. Nəhəg vi nəha nərmama hərəirei. Iərmama sə truvehi kəpwier nəha in əpa trukurən.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me ia Tuatira

¹⁸ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Tuatira, mini pen minuə:

Nəgkiariien i nəgkiariien səvəi Tini Kumwesən sə nənimen mi krauəhiəpw rəmwhen ia napw, nənə nisun mi krouəmwhen ia aeən i pras sə kinəhakwi kahakwi amasan. ¹⁹ Iou iakukurən noien me səkimiaha. Iakukurən nokeikeien səkimiaha, mine nahatəien səkimiaha, mine nasituien sə hiamo m nərmama. Iakukurən mə hiamərəer əknekən ia nəpin me. Iakukurən mə noien amasan me hiamo ipwet mine irəha həpik mhəpi raka noien amasan me hiənamo fwe kupwən.

²⁰ Mətə nari riti nəha ikin hiamo rəpkatukwatukw mhə ia nənimek. Kimiaha hiaməsəni noien səvəi pran nəha Jesepel. In rani mə in profet riti, mətə nahatənien səvənhi rameikuə ia iotukwininari me səiou, mamə irəha nərman mine nipran kəmhəiri əpnəpen irəha me, nənə mamhəni nəveginien sə kiməuvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha. ²¹ Iakeitənhi pran nəha mə in trirərig ia noien ərəha səvənhi, mətə in rəpwəh nokeikeien mə tro iamənha irə. ²² Ro pen, hətoni ro, takuvei pen nemhəien skai riti min, mərərki irapw in raməmisə a ia niməhan səvənhi. Nərmama me nəha kəmhəi əpnəpen nari irəha min takərərki pen irəha ia nəmisəien asori. Tako iamənha irə trini minuə irəha həpwəh nərərigien ia noien ərəha me səvəi pran nəha. ²³ Nənə nipwnəti pran nəha takousi əpune irəha. Ro iamənhi irə nakalasia me pam tuhəkurən mə iou i iərmama iakamətə pui nətərigien səvəi nərmama mine rerinraha me, nənə takərpwin pehe nərkuien m kimiaha kuatia kuatia resi pen a noien me səkimiaha. ²⁴ Mətə iakukurən mə kimiaha me nepwin fwe Tuatira hiəpkukuriə mhə nəgkiariien səvəi Jesepel. Hiərəirei nəgkiariien me nəha kaməni mə, ‘Nəgkiariien anan me səvəi Setan in raməkwafə ia təkutan.’ Iakani pehe tukumiaha i mə nari pam riti mwi riwən sə takəmri pehe ia kimiaha mə tiho, ²⁵ mətə tihəməkeikei mhəkwtəmhiəri əknekən nəri sə hiəuvəuvehi raka meste takuvehe.

²⁶ Iərmama sə triskai meste naruağənien rukurau, mamə mwi nəfe iakiməni mə tro mevən meste nəpin sampam, iərmama nəha takuvei pen nasoriien min, in trasori ia nərmama ia tənəmtənə me.

²⁷ ‘In truvehi nəri skai riti sə rəmwhen ia nep ramahatən pen nasoriien səvəi kig. In tramərimənu ia nirəha, mamətəftəfi irəha rəmwhen kamousi testesi tekinari me i kino ia nise tiprənə.’

²⁸ Nipərhiendien iou takuvei pen nasorijen min rəmwhen Tata səiou riməuvei pehe miou. Nənə takuvei pen mwi kəməhau i kofətəteia min. ²⁹ Iarmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

3

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Satis

¹ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Satis, mini pen minuə:
Nəgkiariien i səvəi iərmama sə rauvehi nənimwin me səvəi Kumwesən irəha pam sefen, nənə mauvehi mwi kəməhau me irəha pam sefen. Iou iakukurən noien me səkimiaha. Iakukurən mə kani nəghimiaha mə kimiaha hiaməmiru, mətə rekəm. Kimiaha hiəuvamhə raka. ² Hətui rə! Tripkə mhə tui noien amasan me səkimiaha hiənamo fwe kupwən tuhəiwən anan. Mətə tihaməkeikei mhəusari mə tihəuvehi utə mwi noien me səkimiaha mhə həuvehe mhəskai, ti nəri nə mə iakəpwəh ihi nətoniien noien amasan riti sə hiəno mhəuvən mhə smpas irə nənə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən səiou. ³ Ro pen rerimiaha tramrhi nəgkiariien sə hiəuvəuvehi raka mhəregi kinahatən kimiaha irə fwe kupwən. Tiho nəgkiariien nəha, mhəregi ia noien ərəha me səkimiaha. Trini minuə hiəpwəh nətūiien, takuvehe tukumiaha rəmwhen ia rakres, nənə tihəreirei nəfe nəpin takuvehe tukumiaha irə.

⁴ Mətə kimiaha nepwin a nə ia Satis tinari səvənraha ripkəmkemik mhə ia noien ərəha. Irəha tuhəvən irəha miou ia tinari əpsan ti nəri nə mə irəha hatukwatukw. ⁵ Iərmama sə triskai meste naruağanien rukurau in trarkahu ia tinari əpsan, nənə ko iapkuvehi raka mhə nəghin ia nəkukuə səvəi nimiruien. Ia nəmri Tata səiou mine nəmri nagelo me takini irəpw nəghin mə in iərmama riti səiou. ⁶ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Filatelfia

⁷ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Filatelfia, mini pen minuə:

Nəgkiariien me i səvəi Iəmə Ikinan, Iəmə sə rani nipərhiendien. In rauvehi ki səvəi Kig Tevit. Trini minuə rəsevər ia təpinhə riti, iərmama riti ko ripkəəpinhə mhə. Nənə trini minuə in rəəpinhə ia təpinhə riti, iərmama riti ko ripkəsevər mhə. ⁸ Iou iakukurən noien me səkimiaha. Hətəni ro. Iakinəsevər ia təpinhə riti tukumiaha, təpinhə i iərmama riti ko ripkəəpinhə mhə. Iakukurən mə niskaiien səkimiaha rouihi a, mətə hiaməkwətmhiri nəgkiariien səiou, mhəpwəh nərkwafəien mə kimiaha nərmama me səiou. ⁹ Həregi ro. Nərmama me nəha ia nousəsimwinien səvəi Setan həni mə irəha nəkur Isrel (mətə rekəm irəha ieikuə me) iou tako irəha həuvehe mhənimwi nukurhunraha ia nisumiaha, mhəshai kimiaha, nənə mhəukurən mə iou iakəkeikei kimiaha. ¹⁰ Nənə ti nəri nə mə kimiaha hiaməkwətmhiri nəgkiariien səiou, mamhərer əknekin ia nəpin me, iou mwi takəkwətmhiri kimiaha, mamarə tukumiaha ia nəpin sə ripkə mhə tui ruvehe nərmama me pam ia təkure tiprənə tuhəregi nəmisəien irə mə trətə sas ia nahatətəien səvənraha.^a

¹¹ Tripkə mhə tui iakuvehe. Tihəkwətmhiri əknekin narimnari me səməme hiəuvəuvehi raka mə iərmama riti trəpwəh nakresien nərkəuien səkimiaha sə hiamaiu tukwe. ¹² Iərmama sə triskai meste naruağanien rukurau, iou tako in rəmwhen ia nei skai riti kripesu nimwə səvəi Kumwesən səiou irə. Nənə in tripkə mhə ia nimwə nəha ia nəpin riti. Nənə takrai pen nəghi Kumwesən səiou irə, mine nəghi taon səvəi Kumwesən səiou irə. Taon nəha in Jerusalem vi sə truku pen ia neiai meiwaiu pehe. Nənə takrai pen mwi nəghik vi ia iərmama nəha. ¹³ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Laotisia

¹⁴ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Laotisia, mini pen minuə:

Nəgkiariien i səvəi iərmama i kani nipərhiendien irə. In iərmama sə riməni irəpw nəfe in rinətəni miregi nərmama həukurən nətigiteien ia nəgkiariien səvənhi mə ro nipərhiendien,

2:28: Rev 22:16 **3:1:** Rev 1:4,16, 2:2 **3:3:** Rev 2:5, 1Tes 5:2 **3:4:** Jud 23 **3:5:** Mat 10:32, Luk 10:20
3:7: Aes 22:22 **3:8:** 1Kor 16:9, Rev 2:2 **3:9:** Rev 2:9, Aes 45:14, Aes 49:23, Aes 60:14 **3:10:** Luk 21:19, 2Tim 2:12 ^a **3:10:** Suatuk riti mwi ti ninien nəgkiariien ia vas ten rini iamnhi irə minuə: “Nənə ti nəri nə mə kimiaha hiaməkwətmhiri nəgkiariien səiou, mamhərer əknekin ia nəpin me, iou mwi takəkwətmhiri kimiaha, məpwəh nəseniien hiətəni nəpin sə ripkə mhə tui ruvehe nərmama me pam ia təkure tiprənə tuhəregi nəmisəien irə mə trətə sas ia nahatətəien səvənraha.” **3:11:** Rev 2:10,16 **3:12:** Aes 62:2, 65:15, Esik 48:35, Rev 14:1, 21:2 **3:14:** Rev 1:5, 19:11, Kol 1:15

nənə in nukune narimnari me pam səməme Kumwesən rino. ¹⁵ Iou iakukurən noien me səkimiāha. Iakukurən mə kimiāha hiamwhen ia nui əreuan. Hiəpwəh nəkwieien mhəpwəh nəpnəpanien. Iakuə ko hiəkwieie uə hiəpnəpan ramasan. ¹⁶ Mətə kimiāha hiareuan a, mhəpwəh nəpnəpanien, mhəpwəh nəkwieien. Ro pen takərgavəs raka ia kimiāha, ¹⁷ ti nəri nə mə hiaməni mə nautə səkimiāha rasori, narimnari me pam rarə tukumiāha, tihətui nari riti mwi ti nəfe. Mətə hiəreirei mə ia nanimek kimiāha nautə səvənraha riwən, nənimemiāha rifwə, tinari riwən ia nipwramiāha, nimapwmapw me ro kimiāha, nərmama hətoni kimiāha rerinraha raməpou. ¹⁸ Ro iaminih i irə iakaməvəhag m kimiāha mə tihaməkeikei mhəuvehi nəmri aean i kol tukw iou, kol i kosə pen ia napw rahi raka sə rərəha məpwəh sə rəmher. Tiho iaminih i irə mə nautə səkimiāha trasori. Nənə tihaməkeikei mhəuvehi nəmri tinari əpsan me tukw iou, mharkahu irə, pwəh ruvegi nipwramiāha sə ramo naurisien ia nəmri nərmama. Nənə tihaməkeikei mhəuvehi mwi nəmri nari i ramomasan nəkwai nəmri iərmama, mahakwi nəmrimiāha irə, pwəh nəmrimiāha rətui hiətoni amasan nari.

¹⁹ Nərmama səməme iakokeikei irəha, iakaməgkiari skai minraha, mamərpwi atukwatu kw irəha. Ro iaminih i irə tiho rerimiāha pwəh ruvehe məpnəpan, məpwor, nənə mhərərig ia noien ərəha me səkimiāha. ²⁰ Həregi ro! Iakamərer ia kwəruə, makunkun təpinhə ti nuvmwəien. Trini minuə iərmama riti rəregi rerik, nənə məsevər ia təpinhə, iou takuvnimwə pehe kimrau min trouəni pəri nari.

²¹ Iərmama sə triskai meste naruağanien rukurau, takəsəni in rəkure kimrau min ia jea səiou rouərimənu. Tako irə rəmwhen kino ia nirak. Iakuvəskai raka ia naruağanien meste rukurau, nənə təkwətəkwuni iakaməkure kimrau səiou Tata ia jea səvənhi rouərimənu. ²² Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin lkinan rani pen ti nakalasia me.”

4

Jea riti fwe ia neiai Kumwesən raməkure irə mamərimənu

¹ Iakinətə pam narimnari me i, nənə məti pen mətoni təpinhə riti ia neiai raməkəwag. Nənə iərmama nəha iakuvəregi raka rerin fwe kupwən rəgkiari pehe mwi miou, rerin rupwinari rəmwhen ia reri kisipw, mini mə, “Utə pehe ia kwopun i. Iakuə takahatən narimnari me səməme tuhəuvehe kurirə pwəh ikətoni.” ² Təkwətəkwuni mwi iakətoni vison riti Nənimwin rəriari miou. Jea riti kərpwi ramərer ia neiai, Iəmə iti raməkure irə mamərimənu. ³ Iəmə nəha raməkure irə ramser rəmwhen ia kəpwier amasan mi kəru jaspə mine kanilian. Nənə mərarən riti rukuraukurau ia jea səvənhi makuraan rəmwhen ia kəpwier amasan riti emeral. ⁴ Jea me nepwin mwi irəha pam twenti-fo hərer kuraukurau jea nəha. Nəmə asori me irəha pam twenti-fo kamhəkure ia jea me nəha. Tinari me səvənraha həpsan. Ia kənkəpwənraha kəfəfau me səvəi nisiiəien kino ia kol. ⁵ Iəmə nəha raməkure ia kurkwan mamərimənu, nouəpirien mine karuəruə mine nərkərikiēn kamharuku pen ia jea səvənhi. Kupwən ia jea səvənhi nərami napw irəha pam sefen kamhəuək. Nərami napw me nəha irəha nənimwin me səvəi Kumwesən irəha pam sefen. ⁶ Nənə kupwən ia jea səvənhi nari riti mwi fwe ikin rəmwhen ia təsi, mətə rəmwhen ia klas sə rəriiri məmher. Nərimiru me nepwin irəha pam kəfə kamhərer kuraukurau jea səvənhi nukwai nənimenraha həpik ia nipwranraha kupwən mine kurirə. ⁷ Nərimiru me nəha sə kupwən irə rəmwhen ia laeon, sə ro kəru irə rəmwhen ia kau, sə ro kahar irə kənkəpwə rəmwhen ia kənkəpwə iərmama, nənə sə ro kəfə irə rəmwhen ia mīrup sə ramivə. ⁸ Nərimiru me nəha kəfə kuatia kuatia təreginraha me sikis, nənə ia reri təreginraha me mine təkurenraha nukwai nənimenraha həpik. Nəpin me pam, ia nəpin mine ia ran, irəha həpkəpwis mhə ti noskafəien i mə, “Iəmə ikinan, Iəmə ikinan, Iəmə ikinan,

Iərimənu Kumwesən sə rauvehi niskaiien me pam!

In rinərə fwe kupwən, marə ipwet mine, mamevən meste trīpkiwən mhə.”

⁹ Ia nipu nəha, nərimiru me nəha kamhəgnəgini Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu. Irəha kamhəsiəi in, mamhəni vivi Iəmə sə ramarə ia nuk nuk me. Nəpin irəha kamhə iaminih i irə, ¹⁰ nənə nəmə asori me nəha twenti-fo heiwaiu mhənimiwi nukurhunraha ia nəmri Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu. Irəha kamhəsiəi Iəmə sə ramarə ia nuk nuk me, mamhərki pen səvənraha kəfəfau me səvəi nisiiəien kupwən ia jea səvənhi, mamhoskəfə iaminih i irə mə,

3:15: Rom 12:11, Rev 2:2 **3:17:** Hos 12:8, 1Kor 4:8, Luk 12:21 **3:18:** Aes 55:1, Jem 2:5, Rev 3:5, 4:4, Rev 16:15
3:19: 1Kor 11:32, Rev 2:5 **3:20:** Jon 14:23, 1Jon 2:24 **3:21:** Mat 19:28 **4:1:** Rev 1:1,10 **4:2:** Sam 47:8, Aes 6:1, Rev 4:9 **4:3:** Esik 1:28 **4:4:** Aes 24:23, Rev 3:18, 6:11 **4:5:** Esik 1:13, Rev 1:4, 8:5, Rev 11:19, 16:18
4:6: Esik 1:5-10,22, Esik 10:14 **4:8:** Aes 6:2,3, Esik 1:18, 10:12, Rev 1:4,8 **4:9:** Dan 4:34, 6:26, Dan 12:7, Rev 4:2,10 **4:10:** Rev 4:9, Rev 5:1,7,13, Rev 6:16, Rev 7:10,15, Rev 19:4, 21:5

11 “Iarimənu mine Kumwesən səkimaha ikamasan pik.

Ikino narimnari me pam,

mesi pen nətərigien səim mo irəha kamharə.

Pwəh nəgnəginien mine nisaiien mine niskaiien haruvehe tukw ik ia nəpin me.”

5

Kwəti sipsip mine nimwai nəkukuə kinərfe

1 Nənə iakətoni Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu in rauvehi nimwai nəkukuə riti ia rəgin mwatuk. Nimwai nəkukuə nəha kimərai pen nari ia nikaren pəri mi, nənə kərfe kuvi tərini m sefen. 2 Nənə iakətoni agelo riti nəgsen rasori raməgkiari asori mamini irapw mə, “Sin ratukwatukw mə treitehi raka nəri me nəha sefen kiməvi tərini nimwai nəkukuə irə nənə məsevər ia nimwai nəkukuə?” 3 Mətə iərmama riti riwən ia neiai, uə ia tiprənə, uə ia reri tiprənə, in ratukwatukw mə ko rəsevər ia nimwai nəkukuə i kinərfe məti pen irə. 4 Nənə reri rərkwəpər iakasək ti nəri nə mə kipkətoni mhə iərmama riti ratukwatukw mə ko rəsevər ia nimwai nəkukuə kinərfe məti pen irə. 5 Miregi nəmə asori me nəha irəha riti rini pehe tukw iou mə, “Əpwəh nasəkien. Mətoni ro. Iərmama sə riməkupwən ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit, kani nəghin mə ‘Laeon səvəi Juta,’ in ruvəskai raka meste naruağanien rukurau. Ro pen in rukurən nuvehien nimwai nəkukuə nəha kinərfe kuvi tərini m sefen məsevər irə.”

6 Nənə iakəti pen mətoni kwəti sipsip riti ramərər ipaka ti jea səvəi Iəmə nəha raməkure mamərimənu ia kurkwai nərimiru me nəha kəfə mine nəmə asori me nəha twenti-fo. Kwəti sipsip nəha iakətə rəmwhen mə kinousi əpune raka. Kənkəpati sefen, nənə, nukwai nənimen sefen. Nukwai nənimen me nəha irəha nəha nənimwən me nəha sefen səvəi Kumwesən in rinərhi pen irəha həuvən ia kwopun me ia təkure tiprənə. 7 Nənə kwəti sipsip nəha revən ti Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu, muvehi raka nimwai nəkukuə nəha kinərfe ia rəgin mwatuk. 8 Nəpin ruvehi nimwai nəkukuə nəha kinərfe, nənə nərimiru me nəha kəfə mine nəmə asori me nəha twenti-fo hənimwi nukurhunraha mheiwaiu ia nəmri kwəti sipsip. Irəha pam kamhəuvehi nəri kauəsi kaməni nipu irə, mamhəuvehi mwi pesin me kino ia kol. Pesin me nəha kamhəuvehi həukuər ia nimwəkmwəki nari kauvani nipekin rapəin amasan. Nise napw irə rəmwhen ia nəfwakiiēn me səvəi nərmama me səvəi Kumwesən. 9 Irəha kamhoskafə ia nipu vi riti, mamhəni mə, “Ratukwatukw mə ik tikuvehi nimwai nəkukuə i kinərfe, nənə məsevər irə.

Ik ikəmwhen ti nəri nə mə kinousi əpune ik,

nənə nitəm sə rinaiu ikuvehi nəmri nərmama me irə, irəha səvəi Kumwesən.

Irəha nərmama səməmə haməuku pen ia kwənəkwus me pam, mine nəgkiariien me pam, mine teki nərmama me pam, mine tənəmtənə me pam.

10 Ik ikino irəha həuvehe mhəmwhen ia kig me mine pris me ia nəmri Kumwesən səkimaha, nənə irəha tuhərimənu ia tiprənə.”

11 Nənə iakəti pen miregi reri nagelo me həpik həpik. Irəha kamhərər kuraukurau ia Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu, mine nərimiru me, mine nəmə asori me. Nagelo me nəha irəha taosen m taosen uə ten-taosen m ten-taosen, 12 kamhoskafə əpwəmwis, mamhəni mə,

“Kwəti sipsip sə kinousi əpune, in ramasan pik.

Pwəh niskaiien, mine nautə, mine nukurənien, mine nərimənuien, mine nisaiien, mine nasoriien, mine nəgnəginien həuvən tukwe in ia nəpin me.”

13 Nənə iakregi narimnari me pam səməmə Kumwesən rino ia neiai, ia təkure tiprənə, ia reri tiprənə, ia reri tasi, iakregi narimnari me pam səməmə kamharə ia kwopun me nəha kamhoskafə, mamhəni nipu mə,

“Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu mine kwəti sipsip,

pwəh nəgnəginien, mine nisaiien, mine nasoriien, mine niskaiien, həuvən ti nirau ia nuk nuk me.”

14 Nənə nərimiru me nəha kəfə həni mə, “Pwəh ro iaminhil!” Nənə nəmə asori me hənimwi nukurhunraha mheiwaiu, mhəuvei pen nisaiien səvənraha minrau.

6

Kwəti sipsip rəsevər ia nimwai nəkukuə sə kinərfe

1 Ia nəpin nəha iakəti pen mətoni kwəti sipsip reitehi raka nəri nəha riti sə kiməvi tərini

nimwai nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərīmīru me nəha kefə riti rəgkiari rerin rupwinari rəmwhen ia karuarua mini mā, “Uvehe!” ²Nənə iakəti pen mətoni hos əpsan riti. Iəmə sə raməkure irə rauvehi nifağə. Kuvei pen kəfəfau səvəi nisialien min. In rier mamevan rəmwhen iərmama riti sə rinaruagən pam, nənə traruagən mwi muvehi irapw niskaiien səvəi nərmpəp.

³Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kəru irə kiməvi tərini nimwai nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərīmīru me nəha kefə sə ro kəru irə rini mā, “Uvehe!” ⁴Nənə hos riti mwi ruvehe hos əruerəv. Iərmama sə raməkure irə kuvei pen nau asori riti səvəi naruagənien min. Kinəsəni in mə trevən mo nərmmama ia təkure tiprənə haruagən mhousi əpune irəha me.

⁵Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kahar irə kiməvi tərini nimwai nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərīmīru me nəha kefə sə ro kahar irə rini mā, “Uvehe!” Nənə iakəti pen mətoni hos pitəv riti. Iərmama sə raməkure irə rauvehi nəri sə kaməkiri nari irə. ⁶Nənə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia kurkwai nərīmīru me nəha kefa, mamini mā, “Evən. Kinəsəni ik mə tiko nukumhə ravən ia tənəmtənə me. Nərmmama tuhərarki mane asori ti nuvehien nəveginien rouihi a. Mətə tikəpwəh nourahaien nukune nei me nəha olif kamo oel ia nukwan mine nukune nəkwas me nəha krep kamo waen irə.”

⁷Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kefə irə kiməvi tərini nimwai nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərīmīru me nəha kefə sə ro kefə irə rini mā, “Uvehe!” ⁸Nənə iakəti pen mətoni hos əmrakw riti. Iərmama sə raməkure irə nəghin nə Noien Iərmama Remhə. In riti nəghin nə Imwei Nəkur Həuvamhə rakurirə irə rauvən. Kinəsəni pen nərmmama pam ia təkure tiprənə ia rəginrau. Irau troueven rouəvsini irəha kefa kefa, rouo kuatia remhə rouəpwəh kahar kamharimīru. Nepwin tuhemhə ia naruagənien. Nepwin nəveginien triwən ti nirəha hemhə. Nepwin nemhəien truvehi irəha hemhə. Nepwin nəri əprmin me tuhahi əpune irəha.

⁹Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro krirum irə kiməvi tərini nimwai nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakəti pen fwe nisui nifatə pirapw mətoni nərmmama səməme kinousi əpune irəha ti nəri nə mə kamhəni irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən, mamhəni mā in ro nipərhiien. ¹⁰Irəha kamhəkwein əpwəmwis mā, “Iərimənu asori. Ik Iəmə ikinan. Ik nipərhiien. Nərmmama ia təkure tiprənə hənousi əpune kimaha. Ikafwini mə tinesən ikərpwin pen noien ərəha səvənraha?” ¹¹Irəha həni iamihə irə, nənə kuvei pen tinari əpsan minraha kuatia kuatia, kini pen ti nirəha i mə tuhapwis ouihi a mwi meste tukukupwən kousi əpune pam piəvnrəha me nepwin mwi səməme hənəmo tukwini pəri nari irəha minraha fwe kupwən.

¹²Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sikis irə kiməvi tərini nækukua irə. Meitehi raka pam, nənə iakəti pen mətoni nimwnimwien asori riti ravən. Meri ruvehe mipitəv mipitəv. Məkwə ruvehe məruerəv rəmwhen ia netə. ¹³Nənə kaməhau me fwe irənhə ia neiai həsas mheiwaiu ia tiprənə rəmwhen ia nei riti nimətəgi asori rikikiuku irə nukwan me həsas. ¹⁴Kəpuapen ruvehe miwən məmwhen ia nimwai nækukua iərmama ruvehi mərfe raka i. Nənə təkue me mine tənə əmweris me haraka ia təmwhekirəha me.

¹⁵Nənə kig me ia tiprənə, mine ieni me, mine nəmə asori me səvəi naruagən me, mine nərmmama nautə səvənraha rasori, mine nərmmama nəgsenraha rasori, irəha mine nərmmama pam nəri auar a mə irəha slef uə həpko mhə irəha slef, həuvən ia təkue me mhərkwafə ia nipəgi kəpwier me mine reri kəpwier me, ¹⁶mamhəkwein pen təkue me mine kəpwier me mamhəni mā, “Tiho mhəsas mhəkure tərini kimaha, mhərkwafə kimaha, pwəh iəmə nəha raməkure ia jea səvənhi mamərimənu rəpwəh nətoniien kimaha, pwəh niemaha səvəi kwəti sipsip rəpwəh nesteien kimaha. ¹⁷Kwa nəpin asori səvəi niemaha səvənrau ruvəuvehe. Sin nəghin ko rərer irapw?”

7

Agelo rəmri pen mak səvəi Kumwesən ia nəkur Isrel irəha pam 144,000

¹Kurirə ia narimnari me i iakətoni nagelo me kefə kamhərər ia təkure tiprənə i riti ia nikaren pesu, riti ia nikaren pərei, riti ia nikaren prehi, riti ia nikaren perəha. Irəha kamhəkwtəmhiri nimətəgi me pam nəha kefə mə nimətəgi triwən ia təkure tiprənə mine təsi mine nei me. ²Nənə iakəti pen mətoni agelo riti mwi ruku perəha mauvehi nari riti tromak ia nərmmama irə trahətən pen mə Kumwesən sə ramīru səvənhi me nərmmama me nə irəha. Agelo i rəkwein əpwəmwis nagelo me nəha kefə səməme kinəsəni irəha mə tuhouraha

tiprənə mine təsi. ³ In rini pen ti nirəha i mə, “Həpəpim narakaïen nımətəgi p wəh rəpwəh nourahaien tiprənə mine təsi mine nei me. Pwəh iako pen raka mak səvai Kumwesən səkitaha ia nipwənai iotukwininari me səvənhi me.” ⁴ Nənə iakregi kini nərmama me nəha səməme həuvehi mak səvai Kumwesən irəha pam wan-hantret-foti-fo-taosen. Nərmama me nəha komak ia nirəha həuku pen pam ia kwənəkwus me səvai nəkur Isrel.

⁵ Ia kwənəkwus səvai Juta, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Rupen, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Kat, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁶ Ia kwənəkwus səvai Aser, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Naftali, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Manase, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁷ Ia kwənəkwus səvai Simeon, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Livae, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Isakar, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁸ Ia kwənəkwus səvai Sepulun, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvai Josef, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Nənə, ia kwənəkwus səvai Penjamin, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Nərmama həpik tinari səvənraha rəpsan

⁹ Kurira ia narimnari me i iakəti pen mətoni nərmama həpik ko kirkəvsini pam mhə irəha. Irəha haməuku pen ia tənəmtənə me pam, mine kwənəkwus me pam, mine teki nərmama me pam, mine nəgkiarrien me pam. Kamhərer ia nəmri İəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu mine ia nəmri kwəti sipsip. Irəha kamharkahu tinari əpsan me, mamhəuvehi nimwai nəmwir me ia rəginraha, ¹⁰ mamhəkwein əpwəmwis mamhəni mə, “Kumwesən səkimaha sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu irau kwəti sipsip, irau nəha krino suatuk ti nuvehimiriuien kitaha!”

¹¹ Nagelo me pam hərəer kuraukurau ia jea Kumwesən raməkure irə mamərimənu, nənə, mhərəer kuraukurau mwi ia nəmə asori me, mine narimru me nəha kefə. Nənə irəha hənimwi nukurhunraha kupwən ia jea səvai Kumwesən, mheiwaiu nənimenraha rirapi tiprənə, nənə, mamhəşiai in, ¹² mamhəni mə, “Pwəh ro iamihhi!

Pwəh nini viviiien, mine nəgnəginiiien,
mine nukurənien, mine tanak, mine nisaiien,
mine nərimənuiien, mine niskaiien,
həuvən ti Kumwesən səkitaha ia nuk nuk me.
Pwəh ro iamihhi!”

¹³ Nənə nəmə asori me nəha riti ia nirəha rəres iou mə, “Nisimə nəha kamharkahu ia tinari əpsan me? Irəha haməuku pəku?”

¹⁴ Miregi iakini mə, “İəmə asori. Ik a ikukurən.”

Miregi rini mə, “Irəha nərmama me nəha səməme kamhəier ia nəpın nəha kiməni mə truvehe nərmama tuhəregi nəmisəien irə rasori pik anan. Irəha hənəikuas ia tinari me səvənraha mhə həpsan ia nite kwəti sipsip. ¹⁵ Ro pen irəha kamhərəer ia nəmri Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu. Irəha həmwəhen ia pris me səməme kamho tukwini pen nari min ia nəpın mine ia ran ia nəkwai nimwə səvənhi. Nənə Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu in trəuiui irəha nəpın me pam.

¹⁶ Nukumhə tripkahi mhə mwi irəha.

Irəha tuhəpkəkəkwakwa mhə mwi.

Nukwəsikər tripkənhi mhə irəha,

uə nəpnəpanien asori səvai meri tripkənhi mhə irəha,

¹⁷ ti nəri nə mə kwəti sipsip nəha ia kurkwai jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu in trətui amasan ti nirəha rəmwhen iərmama riti sə ramətui amasan ti sipsip me səvənhi.

In triri irəha mhəuvən ti nəmri nuimiru me.

Nənə Kumwesən trirai raka pam nise nəmrinraha.’ ”

8

Kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sefen irə kiməvi tərini nimwai nəkukuə irə

¹ Nəpın kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sefen irə kiməvi tərini nimwai nəkukuə irə, nənə kwənənmrig fwe ia neiai meste nipəri aoa riti.

² Nənə iakətōni nagelo me nəha sefen səməme kamhərer ia nəmri Kumwesən ia nəpīn me kiməpeki pen kisipw kuatia kuatia minraha.

³⁻⁴ Agelo riti mwi nəha ikin rauvehi nari riti kino ia kol. Nəri nəha rukuər ia nimwəkmwəki nari kauvani nipekin rapēin amasan. Kuvei pen nimwəkmwəki nari nəha min me truvani ia təkure nifata nəha kino ia kol ramərer kupwən ia jea sə Kumwesən ramakure irə mamərimənu pwh nise napw irə rousəsīmwin irəha nāfwakiiēn me səvəi nərmama me pam səvənhi. Ro iamīnhi irə agelo nəha ruvehe mərəer pen ia nifata nəha, muvani nimwəkmwəki nari nəha ripik, nənə nise napw irə rousəsīmwin irəha nāfwakiiēn me səvəi nərmama me səvəi Kumwesən, həutə ia nəmri Kumwesən. ⁵ Nənə agelo nəha ruvehi nukumhəv rauək ia təkure nifata, mərki pen i ia nəri nəha in rauvehi rukuər, mərarki irapw ia təkure tiprənə i, nənə nouapirien rəhiapw, karuəruə rərkwəpahar, kregi nərkarikien, nimwnimwien ravən.

Kisipw me irəha pam sefen

⁶ Nənə nagelo me nəha sefen səməme kamhəuvehi kisipw kamhərnəpənə ti nəsēien kisipw. ⁷ Nagelo me nəha ia kupwən rəse kisipw səvənhi, nənə aes mine napw mine netə ho a kərapi irə kətəgi irapw ia tiprənə i. Ruək mahi nīpəri tiprənə, məpwəh nīpərin kəru, nənə mahi nei me nīpərinraha kuatia, məpwəh nīpərinraha kəru, nənə mahi pam nurhi mərə me.

⁸ Agelo sə ro kəru irə rəse kisipw səvənhi, nənə nari riti rəmwhen ia təkuər asori rauək kərarki pen ia təmwei tasi. Nənə nīpəri tasi kwatia ruvehe mo netə irə, nīpərin kəru krouamasan. ⁹ Nərimiru me ia təmwei tasi nīpərinraha kuatia hemhə, nīpərinraha kəru kamhamiru, nənə nitətə me səməme kamhəiu ia tasi ko koeite irəha pam kuai irəha ia kusen kahar harəmnəmwhen a kusen kuatia ruvehe mərəha kəru krouamasan.

¹⁰ Agelo sə ro kahar irə rəse kisipw səvənhi, nənə kəməhau asori riti rauək rəmwhen ia kwənhiə rier raka ia neiai, meiwaiu məsas pen ia nui aris me mine nəmri nui me, mouraha nīpərin riti məpwəh kəru krouamasan a. ¹¹ Kəməhau nəha nəghin nə Nəfiəien. Nui me nəha reste irəha həuvehe mhəfiə. Nənə nərmama həpik hemhə ti nəri nə mē hənīmwi nui əfiə.

¹² Agelo sə ro kəfa irə rəse kisipw səvənhi, nənə nari riti ro meri mine məkwə mine kəməhau me ro pen həpwəh nuəkien ia nəpīn pekin. Ia ran meri rauək ia nīpərin kəru, məpwəh nuəkien ia nīpərin kuatia. Ia nəpīn məkwə mine kəməhau me kamhəuək ia nīpərin kəru, məpwəh nuəkien ia nīpərin kuatia.

¹³ Nənə iakəti pen mətōni mīrup riti ramivə irənhə ia nimagouagou. Iakregi ramasək əpwəmwis, mamīni mə, “Aueh! Aueh! Aueh! Nagelo mirəhar nəha na tuharəse kisipw me səvənrahar. Trərəha anan tukumiaha nərmama səməme hiamarə ia təkure tiprənə.”

9

¹ Agelo sə ro krirum irə raməse kisipw səvənhi, nənə iakətōni kəməhau riti rukrutə ia neiai mīmwei irapw ia təkure tiprənə. Kiməuvei pen ki riti min. Ki nəha səvəi nəsevəriēn ia nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən. ² Kəməhau nəha rəsevər ia nīpəg nəha nənə nise napw ruku pen fwe ikin mutə rəmwhen ia nise napw sə rasori pik anan. Meri mine nimagouagou kroupitəv ia nise napw sə ruku pen ia nīpəg nəha. ³ Nənə kəmnhəvt me həier raka ia nise napw nəha mheiwaiu ia tiprənə. Kiməuvei pen niskaiien minraha mə tuhəpi nərmama ia nīpikinraha, mho nəmisəien minraha rəmwhen ia mimi nəha skopion sə ramərkou ia tiprənə. ⁴ Kiməni pen ti kəmnhəvt me i minuə tuhəpwəh nourahaiēn nurhi mine nei me mine narimnari me səməme kamhəuverə ia təkure tiprənə, mətə tuhouraha əpa nərmama me nəha səməme mak səvəi Kumwesən riwən ia nīpwənanraha. ⁵ Kinəsəni irəha mə tuhəpi nərmama mho nəmisəien minraha meste məkwə krirum, mətə tuhəpwəh nəpi əpuneien irəha. Nəmisəien nəha tuhəregi rərəha irə rəmwhen ia nəmisəien səvəi mimi nəha skopion nəpīn rəpi iərmama riti. ⁶ Ia nəpīn me nəha nərmama tuhətui suatuk ti nemhəien, mətə ko həpkətōni mhə. Tuhokeikei mə tuhemhə, mətə ko həpkemhə mhə.

⁷ Kəmnhəvt me nəha, iakətə irəha həmwhen ia hos me kamhərer mwatuk ti naruağəniēn. Ia nukwənenraha kəfəfau me həmwhen ia kəfəfau səvəi nisəiəien kino ia kol. Nənimenraha rəmwhen ia nəmri nərmama. ⁸ Nukwənenraha rəpwəmwis rəmwhen ia nukwəne pran. Revinraha rəhiə rəmwhen ia revī laeon. ⁹ Səvənraha karkahu kino ia aean kamhəvegi kwənpwenhinraha irə səvəi naruağəniēn. Təreginraha kamhəpuk pik rəmwhen hos me səməme kamhəvkəkini kat me mamhəiu mamhəuəvən ti naruağəniēn. ¹⁰ Nīpikinraha ro revin irə rəmwhen ia nīpiki mimi nəha skopion. Niskaiien səvənraha tuho nəmisəien m nərmama irə meste məkwə krirum raməmak ia nīpikinraha. ¹¹ Səvənraha riti nəha ikin

8:3-4: Rev 5:8, Eks 30:1-3, Rev 9:13 **8:3-4:** Rev 5:8 **8:5:** Lev 16:12, Eks 19:16-19, Rev 4:5, 11:19, Rev 16:18
8:7: Eks 9:23-26, Esik 38:22, Joel 2:30 **8:8:** Eks 7:20-21 **8:11:** Jer 9:15 **8:12:** Rev 6:12-13 **8:13:** Rev 9:12, 11:14 **9:1:** Rev 20:1 **9:2:** Jen 19:28, Eks 19:18, Joel 2:2,10 **9:3:** Eks 10:12,15 **9:4:** Rev 7:3 **9:6:** Job 3:21, Jer 8:3, Rev 6:16 **9:7:** Joel 2:4 **9:8:** Joel 1:6 **9:9:** Joel 2:5

iamə asori ramərimənu ia nirəha. In nə agelo səvəi nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən. Ia nəgkiariien Hipru nəghi agelo nəha Apoton. Ia nəgkiariien Krik nəghin nə Apolion (nīpwrən mə Kərietaha).

¹² Aueh! Nərəhaien kupwən ruvehe muvavən. Mətə aueh, aueh, hətə ro! Nərəhaien kəru mi nəha ikin troupkuvehe mwi.

¹³ Agelo sə ro sikis irə rəse kisipw səvənhi, nənə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia nīpəsegi nifata nəha kefə sə kino ia kol ramərer kupwən ia Kumwesən. ¹⁴ Reri iərmama nəha rəgkiari m agelo i ro sikis irə sə rauvehi kisipw nəha, mīni pen tukwe in mə, “Fi nari ia nagelo me nəha kefə səməme kinərihi irəha fwe kupwən kamhara fwe nui aris asori nəha Iufretes.” ¹⁵ Ro iamīnhi irə kifi nari ia nagelo me nəha kefə. Kinəpnəpənə raka ia nagelo me nəha kamheitenhi aoa nəha, nəpin nəha, məkwə nəha, mīne nuk nəha, mə tukifi nari ia nirəha həuvən mhəvsini pam nərmama ia təkure tīprənə, mhəuai irəha ia kusen kahar harəmnəmwhen a, mhousi əpune riti mhəpwəh kəru. ¹⁶ Nənə iakregi kini mə naruagən me səvənraha səməme kamhəkure ia hos irəha pam tu-hantret-milian.

¹⁷ Ia vison səiou iakətoni hos me nəha mīne nərmama səməme kamhəkure ia hos me. Irəha harkahu ia tinari səvəi naruagənien kino ia aean, mhəvegi kwənpwenhinraha irə. Tinari me nəha rəruerəv, mo plu, makwes. Kənkəpwə hos me nəha həmwhen ia kənkəpwə laeən me. Napw mīne nise napw mīne təpisi ərəha kamharuku pen ia nīpəgi nəkwənraha mamharier ¹⁸ mharousi əpune pam nərmama ia tənəmtənə me ia kusen kuatia mharəpwəh kusen kəru. ¹⁹ Niskaiien səvəi hos me nəha in nəha ia nīpəgi nəkwənraha mīne nīpikinraha, ti nəri nə mə nīpikinraha rəmwhen ia snek sə ro kənkəpwə ia nusvenhin. Ia nīpikinraha me ho nəmisəien m nərmama.

²⁰ Mətə nərmama me i səməme nərpwinien mirəhar nəha harəpwəh nousi əpuneien irəha, irəha həkəpwəh mhə kumwesən eikuə me nəha həno ia rəginraha. Irəha kamhəmwur pen a mamhəfwaki pen m nəremhə me mīne nənimwi nari me səməme kino ia kəruətəri mīne nei, kino mwi ia aean me i kol, silva, mīne pras. Irəha nənimwi nari me a. Həkətoni mhə nari, mhəkregi mhə nari, mhəpkavən mhə. ²¹ Nərmama me i həkəpwəh mhə noien ərəha me nəpwin mwi səvənraha. Mətə kamhəmwur pen a mamhousi əpune nərmama, mamho nahak mīne noien səvəi klepa, mamhakres, irəha nərmən mīne nīprən kamhəri əpnəpen irəha me.

10

Agelo sə rauvehi kwəti nimwai nəkukuə riti kinərfe

¹ Nənə iakətoni agelo riti mwi nəgsen rasori rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Nəpuə riti ruvegi nīpwrən. Mərarən riti rukuraukurau ia kənkəpwə. Nənimen raməhiapw rəmwhen ia meri. Nīsun mi krouəmwhen ia pos asori mi krauwək. ² Kwəti nimwai nəkukuə riti sə kinərfe raməmak ia rəgin. In ruvi atukw i, mərpwi pəri nisun mi mwatuk ia təsi nənə nikaren mour ia tīprənə, ³ marə məkwein əpwəmwis, rerin rəmwhen ia laeən sə ramasak asori. Nəpin rəkwein iamīnhi, karuəruə rərkwəpahar m sefen. ⁴ Karuəruə rərkwəpahar raka m sefen, iakəpnəpənə mə takrai pen ia nəkukuə nəgkiariien sə rani, mətə iakregi reri iərmama riti rukrutə ia neiai mamini mə, “Ərkwafə ia nəgkiariien i karuəruə rani, məpwəh nīrai penien ia nəkukuə.”

⁵ Nənə agelo sə iakətoni ramərer pen ia təsi mīne tīprənə ruvehi utə rəgin mwatuk mahatən pen fwe ia neiai, ⁶ mīni mə, “Kumwesən ramarə ia nuk nuk me. In rino neiai, tīprənə, təsi, mīne narimnari me pam səməme kamharə ia nirəhar. Iakani kwəsuahi ia nəghin mə nəpin ruvəkkwə. Kumwesən ko rīpkəfwini mhə mwi, ⁷ mətə nəpin agelo sə ro sefen irə trəse kisipw səvənhi, nəgkiariien nəha Kumwesən rīnərkwafə nīpwrən truvehe mukuə rosi in rīmāni pen ti iotukwininari me səvənhi profet kupwən me.”

⁸ Nənə iakregi mwi reri iərmama nəha ruku pen ia neiai mani pehe tukw iou i mə, “Evən muvehi nimwai nəkukuə nəha sə kinərfe raməmak ia rəgi agelo nəha ramərer pen ia təsi mīne tīprənə.”

⁹ Ro iamīnhi irə iakevən məres pen agelo nəha mə truvei pehe miou nimwai nəkukuə oulhi nəha sə kinərfe. In rini pehe tukw iou i mə, “Tikuvehi mənī. Trouraha tīpwim, mətə ia nəkwam tikregi rəsien rəmwhen ia sukapak.” ¹⁰ Nənə iakuvehi raka nimwai nəkukuə oulhi nəha sə kinərfe ia rəgi agelo, mənī. Iakaməni mīregi ia nəkwak rəsien rəmwhen ia sukapak, mətə nəpin iakətīgai pam, nənə iakregi tīpwik ruvehe mərəha. ¹¹ Nənə kini pehe tukw iou i mə, “Tikaməkeikei məgkiari mwi rəmwhen ia profet, mīni irəpw nəfe treste

nərmama həpik, nərmama ia teki nərmama səpəmsəpə, mine kwənəkwus me səpəmsəpə, mine nəgkariien me səpəmsəpə, mine kig me.”

11

Iəmə mi kəru krouərer irapw ti nəgkariien pərhien

¹ Ia nəpin nəha kuvei pehe nari riti miou rəmwhen ia nig kauvehi mak səvəi nari irə, nənə kini pehe tukw iou i mə, “Evan muvehi mak səvəi nimwə səvəi Kumwesən mine nifatə səvənhi, məvsini nərmama səməme kamhəfwaki fwe ikin. ² Mətə tikəpwəh nuvehiiən mak ia nikare nimwə nəha irua. Tikəpwəh nuvehiiən mak səvənhi, ti nəri nə mə kuvəuvei pen raka kwopun nəha m nərmama həreirei Kumwesən,^a nənə irəha tuheivə testesi taon ikinən səvənhi meste məkwə foti-tu.” ³ Iou takərhi pen iərman mi kəru səiou səməmi krouərer irapw tukw iou. Iəmə mi nəha trouarkahu tinari sə rahatən pen mə krauasək ti nərəhəien, nənə rouarə rouəvisau irapw nəgkariien sə takuvei pen minrau meste nəpin irəha pam wan-taosen tu-hantret-sikisti. ⁴ Irau nəha nukune nei mi olif, mine nəri mi laet ramakure utə ia niraou səməmi krouərer ia nəmri Kumwesən İərimənu səvəi tivrənə. ⁵ Trini minua iərmama riti raməmwur mə trouaha irau, nənə nərami napw trukun pen ia nıpəgi nəkwənrəu mier mahi əpune nərmama səməme haməmwəki irau. İərmama sə raməmwur mə trouaha irau traməkeikei memhə iamınha irə. ⁶ Iəmə mi nəha kauvehi niskaiien ti nəsisəgien ia nəpuə mə nesən tirkəpwəh nauərien nəpin irau krauni irapw nəgkariien me səvəi Kumwesən. Irau kauvehi mwı niskaiien ti nuvsiniien nui me həuvehe mho netə ia nırəha, nənə rouukurən mwı nuvehi peheien nemhəien me səpəmsəpə həuvehe mhouraha nərmama ia təkure tivrənə i. Irau krouukurən noien narimnari me nəha ia nəpin me a rəmwhen mə irau kraoukeikei.

⁷ Nəpin irau krouni irapw pam raka nəgkariien səvənrau, nənə nərimiru fwe ia nıpəg sə rameiwaiu nukunen riwən, in trukrirapw mutə maruəgən minrau, muvehi irapw niskaiien səvənrau, mousi əpune irau. ⁸ Nıpwrənrau mi trouəmak ia suatuk səvəi taon asori nəha, kwopun nəha kinarui tərini pen İərimənu səvənrau ia nei kamarkuau ikin. Kiməvsini nəghi taon nəha kini mə “Sotom” uə “İjip” ramahətən pen nərəhəien ia kwopun nəha. ⁹ Nənə nərmama səməme haməuku pen ia teki nərmama me səpəmsəpə, mine nəgkariien me səpəmsəpə, mine kwənəkwus me səpəmsəpə, tuhəspau ia nıpwrənrau meste nəpin kahar mine nıpərin, nənə, kirkəsəni mhə nıpwrənrau mə tukinimwi. ¹⁰ Nərmama me ia təkure tivrənə tuhəgien pəri, mho lafet, mhəriari pen narimnari amasan me minraha me, ti nəri nə mə profet kəru nəha səməmi krino nəmisəien asori m nərmama ia təkure tivrənə krouəmhə.

¹¹ Mətə nəpin kahar mine nıpərin ruvehe mukurau, nənə iakətoni Kumwesən ruvei pen nimiruien minrau kroueiahag mwı rouərer ia nisunrau. Nənə nərmama me pam səməme hətoni irau həhekir asori. ¹² Nənə irəha hərəgi reri iərmama riti rupwinari ruku pen ia neiai mini pen ti niraou i mə, “Rouutə pehe i.” Nənə nəpuə riti ruvehi irau mutə mevən ia neiai. Nərmama səməme kamhəmwəki irau kamhərer mamhətətoni irau krauutə.

¹³ Ia nəpin nəha təkwtəkwuni a mwı nimwnimwien asori riti ravən, makia fifi nari ia kwopun kuatia ia taon nəha, məpwəh kwopun naen hamasan. Nimwnimwien ravən nərmama sefen taosen hemhə. Nərmama me pam səməme həpkemhə mhə həhekir mhətəmnimwın, mhəuvehi utə nəghi Kumwesən sə ramarə ia neiai.

¹⁴ Aueh, nərəhəien sə ro kəru irə ruvehe muvəvən! Mətə aueh, hətə ro, nərəhəien sə ro kahar irə tirkəpwəh mhə tui ruvehe!

Agelo sə ro sefen irə rəse kisipw səvənhi

¹⁵ Agelo sə ro sefen irə rəse kisipw səvənhi, nənə iakregi nərmama nepwin fwe ia neiai kamhəgkari rərinraha rupwinari mamhəni mə, “Nərimənuien kamərimənu irə ia təkure tivrənə i təkwtəkwuni ruvehe məmak ia rəgi Kumwesən səkitaha mine Kristo səvənhi.

Nənə in trərimənu ia nuk nuk me.”

¹⁶ Nənə nəmə asori me nəha twenti-fo səməme kamhəkure ia jea me səvənraha ia nəmri Kumwesən hənimwi nukurhunraha mheiwaiu, mhəuvei pen nisaiien səvənraha revən tukwe, ¹⁷ mamhəni mə, “İərimənu Kumwesən sə rauvehi niskaiien me pam.

11:1: Esik 40:3, Sek 2:1-2 **11:2:** Luk 21:24, Rev 12:6, 13:5 **a** **11:2:** Nərmama həreirei Kumwesən. Suatuk riti mwı ti niniiən nəgkariien nəha in i mə “Nərmama ia tənəmtəna me” uə “Nərmama rıpkə mhə irəha nəkur İsrəl.” **11:4:** Sek 4:3,11-14 **11:5:** 2Saml 22:9, 2King 1:10, Sam 97:3, Jer 5:14 **11:6:** 1King 17:1, Eks 7:17-20, 1Saml 4:8 **11:7:** Dan 7:21, Rev 12:17, Rev 13:1,7-8 **11:8:** Luk 13:34 **11:11:** Esik 37:5,10 **11:12:** 2King 2:11 **11:13:** Rev 8:5, 16:18 **11:14:** Rev 9:12 **11:15:** Eks 15:18, Sam 10:16, Dan 2:44, Obad 21 **11:16:** Rev 4:4,10 **11:17:** Rev 1:4,8, 15:3

Ik ikinarə fwe kupwən muvehe meste mwi ipwet mine.

Kimaha iahaməni tanak tukw ik,

ti nəri nə mə ikiməuvehi niskaiien asori səim,
nənə minamərimənu nəha təkwəkwwuni.

¹⁸ Nərmama ia tənəmtənə me niemaha rəpi pik irəha,
mətə niemaha asori səim ruvəuvehe.

Rino nəpin səim tikəkiri nərmama səməme həuvamhə,

mərəku pen səim iotukwininari me, profet me mine nəkur ikinan me, mine nərmama
me pam səməme kamhəšiai nəghim,

nəri auər a mə irəha kamhəuvehi nasorriien uə həpkuvehi mhə nasorriien.

Nənə rino nəpin səim tikouraha nərmama me nəha səməme kamhouraha nari ia təkure
tiprənə.”

¹⁹ Ia nəpin nəha kəsevər ia nimwə səvəi Kumwesən fwe irənhə ia neiai. Ia nəkwai
nimwə nəha kətoni pokis səvəi nəgkiarriien i Kumwesən rinərihi tərini əknəkin. Nənə
nouapiriien rəhiapw, karuəruə rərkəwəpahar, kregi nərəkərikiien, nimwnimwien ravən, aes
rasas rəmwhen ia nesən asori.

12

Pran riti mine snek asori riti

¹ Nənə kətoni nīmətəien asori riti rier irapw fwe ia nimagouagou. Pran riti rarkahu ia
meri rəmwhen ia tinari səvənhi, mərəpwi utə nisun mi ia məkwə, nənə məfəfau ia kəfəfau
riti səvəi nisaiien kino pen kəməhau twelef irə. ² Prən nəha rəmregi nəmisəien mamasək
əpwəmwis ti nəri nə mə rino tipwin na trərəhi tini. ³ Nənə nīmətəien riti mwi rier irapw ia
nimagouagou. Iakətə snek asori riti rəruerəv. Kənkəpwə irəha pam sefen. Kənkəpati irəha
pam ten. Nənə kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiien ia kənkəpwə me. ⁴ Nipikin reiesi raka kuse
kəməhau riti mərəpwən kusen kəru. Səməme nəha nipikin reiesi raka irəha həsas ia təkure
tiprənə. Nənə snek asori nəha revən mərəer kupwən ia pran nəha na trərəhi iəkunouihə mə
nəpin tini trətui snek asori nəha trəni. ⁵ Prən nəha rərəhi tini iərman. In iərman sə truvehi
nəri skai rəmwhen ia nep ramahatən pen nasorriien səvəi kig, rauvehi mamərimənu ia
nərmama ia tənəmtənə me pam. Nəpin tini prən nəha rinətui raka, nənə Kumwesən ruvehi
in, muvehi utə irənhə ia jea səvənhi mə trərimənu. ⁶ Nənə prən nəha rap mevən fwe kwopun
akwesakwes. Kwopun riti fwe ikin Kumwesən rinəpnəpenə raka ti prən nəha mə trərə ikin.
Tukatui amasan tukwe ia kwopun nəha keste nəpin wan-taosən tu-hantret-sikisti.

⁷ Nənə naruəgəniien riti riškəmter fwe ia neiai. Mikael mine nagelo me səvənhi
kənamhousi snek asori, nənə snek asori mine nagelo me səvənhi kənamhousi mwi irəha.
⁸ Mətə Mikael mine nagelo me səvənhi həuvehi irapw niskaiien səvəi snek asori. Kwopun
riti səvənraha riwən mwi fwe ia neiai. ⁹ Kuvehi snek asori nəha kərarki irapw pehe ia
təkure tiprənə. In snek tui kani mə ləremhə uə Setan sə rameikuə ia nərmama ia tənəmtənə
me pam. Kərarki irapw in irəha nagelo me səvənhi heiwaiu ia təkure tiprənə.

¹⁰ Nənə iakregi iərman riti fwe ia neiai rerin rupwinari, mīni mə,

“Təkwəkwwuni nəha Kumwesən səkītaha truvehimirū kitaha!

Təkwəkwwuni nəha in tro sətōni mə in rauvehi niskaiien, nənə, təkwəkwwuni nəha in
ramərimənu!

Nənə təkwəkwwuni nəha Kristo səvənhi tro sətōni mə in rasori ia narimnari me pam!

Ro iamihə irə ti nəri nə mə Setan sə rani ərəha piəvtaha me ia nəpin mine ia ran ia nəmri
Kumwesən,

kinərarki irapw in ia neiai.

¹¹ Piəvtaha me hənaruəgən raka irəha min,

mhəuvehi irapw niskaiien səvənhi ia nite kwətə sipsip,

mhəuvehi irapw mwi niskaiien səvənhi ti nəri nə mə hənə irapw nəgkiarriien pərhien.

Irəha həpkokeikei pik mhə nimiruien səvənraha,

mətə hənərər mwatuk a ti nemhəien.

¹² Ro iamihə irə, ik neiai mine nərmama səməme kamharə ia niram tiho mhəgien!

Mətə aueh ik tiprənə mine təsi! Tirouregi rərəha anan ti nəri nə mə Setan rineiwaiu pehe
tukumirau!

Niemaha raməpi pik in ti nəri nə mə rukurən mə nəpin səvənhi ruvəkwwakwa.”

¹³ Nəpin snek asori nəha rətōni mə kinərarki irapw in ia təkure tiprənə, nənə rinəripiwi
prən nəha sə rinərəhi tini iərman. ¹⁴ Mətə kuvei pen tərəgi mirup karu m prən nəha mə trivə

iræ mevnæn fwe imwæni ia kwopun akwesakwes. Tukamætui amasan tukwe ia kwopun naha keste nuk kahar mine nipærin mæ snek asori træpwæh nourahaien in. ¹⁵ Snek asori naha riruai nui asori riti ia tærhun ræmwhen ia iapiwæn mæ trukuriræ pen præn naha, muvehi map. ¹⁶ Mætæ tivrænæ rasitu ia pran naha, meitehi, mætigai pam nui sæ snek asori ruvræui iræ ia tærhun. ¹⁷ Ro pen snek asori niemaha ræpi anan ti pran naha. In ræpwæh in mevnæn mæ traruagæn iræha kwænakwus me nepwin sævænhi. Iræha naha nærmama sæmæme kamho nægkiariien me sævai Kumwesæn mine nægkiariien Iesu rimæni irapw mæ ro nipærhienien. ¹⁸ In revæn mærer ia nikare tæsi.

13

Nærimiru riti sæ rukrirapw ia reri tæsi mutæ

¹ Iakætoni nærimiru riti rukrirapw ia reri tæsi mutæ. Kænkæpati me iræha pam ten. Kænkæpwæ me iræha pam sefen. Nænæ kæfæfau pen kæfæfau sævæi nisaiien ia kænkæpati me. Kimærai pen næhag me ia kænkæpwæ me kuartia kuartia, næhag me sæmæme kamhæi æræha Kumwesæn. ² Nærimiru naha ræmwhen ia pusi asori naha kani mæ lepet. Nisun me hæmwhen ia nærimiru naha kani mæ pea. Nipægi nækwæn ræmwhen ia nipægi nækwai laeon. Nænæ snek asori naha ruvei pen niskaiien sævænhi min. In ruvei pen mwi jea sæ in ramækure iræ mamærimænu mine nasorriien sæ rasori m nærimiru naha. ³ Kænkæpwæ nærimiru naha riti iakætoni mæ kinæpi æpune raka, mætæ raræ mimiru mwi tæmwki nau ruvehe minamæ. Nærmama me pam ia tækure tivrænæ nænimenraha rier tukwe, nænæ hækuriræ nærimiru naha. ⁴ Iræha pam hænimwi nukurhunraha ia næmri snek asori, mhæsiæi in, ti næri næ mæ in ruvei pen nasorriien sævænhi m nærimiru naha. Iræha hænimwi mwi nukurhunraha ia næmri nærimiru naha, mhæsiæi in, mhæni mæ, "Sin ræmwhen ia nærimiru naha? Sin rukuræn naruaagænien irau min?"

⁵ Kinæseni nærimiru naha minuæ trægkiari ærpwi mini æræha Kumwesæn. Kimæuvei pen nasorriien min in rukuræn noien næfe næghin in rokeikei mæ tro meste mækwæ foti-tu. ⁶ In rani æræha pik Kumwesæn, mine næghin, mine imwæni fwe ia neia, mine nærmama sæmæme kamharæ ikin. ⁷ Kinæseni in mæ traruagæn iræha nærmama me sævæi Kumwesæn muvehi irapw niskaiien sævænraha. Nænæ kimæuvei pen mwi nasorriien min mæ trærimænu ia nærmama me pam, nærmama sævæi kwænakwus me pam, mine teki nærmama me pam, mine nægkiariien me pam, mine tænæmtænæ me pam.

⁸ Nærmama me pam ia tækure tivrænæ sæmæme næghinraha riwæn ia nækukuæ sævæi nimiruien tuhænimwi nukurhunraha ia næmri nærimiru naha mhæsiæi in. Fwe tui næpin tivrænæ ramiwæn ihi kuværai pen raka næghi nærmama ia nækukuæ naha sævai kwæti sipsip sæ kinousi æpune.

⁹ Iærmama sæ nækwæregin raræ tramækeikei mætærig amasan.

¹⁰ Iærmama sæ kimærfi mæ trevæn ia kalapus tramækeikei mevnæn.

Iærmama sæ kimærfi mæ tukærai æpune ia nau sævæi naruaagænien, tukamækeikei kæræi æpune.

Ti næri næ mæ tro iamînhi iræ mine ro pen nærmama me sævæi Kumwesæn tuhamækeikei mhærer æknekin ia nahatætæien sævænraha ia næpin me.

Nærimiru riti sæ rukrirapw ia reri tivrænæ mutæ

¹¹ Nænæ iakætoni mwi nærimiru riti mwi rukrirapw ia reri tivrænæ mutæ. Kænkæpati kæru krouæmwhen ia kwæti sipsip riti. Rægkiari rerin ræmwhen ia snek asori riti. ¹² Nærimiru sæ rimækupwæn muvehe ruvei pen nasorriien me pam sævænhi min. Ramærer ia næmri nærimiru sæ rimækupwæn muvehe, mamækeikei m nærmama me pam ia tækure tivrænæ mæ tuhænimwi nukurhunraha ia nænimen mhæsiæi nærimiru sæ rimækupwæn muvehe kinæpi æpune kænkæpwæ riti mætæ raræ mimiru mwi tæmwki nau ruvehe minamæ. ¹³ Nærimiru sæ rimækuriræ muvehe ramo nîmtætien asori me, mini napw rukrutæ ia neia meiwaiu pehe ia tivrænæ ia næmri nærmama. ¹⁴ In ramærer ia næmri nærimiru sæ rimækupwæn muvehe mæ nîmtætien me kinæseni pen in mæ tro. Ia noien naha in reikuæ ia nærmama me sæmæme kamharæ ia tækure tivrænæ mamini pen ti niræha i minuæ tuhamækeikei mhæuvrhækin nari riti mhæuvnhi nærimiru sæ kinæpi æpune in ia nau mætæ raræ mimiru mwi. ¹⁵ Nænæ næri naha kimæuvnhi nærimiru naha iræ kæsni nærimiru sæ rimækuriræ muvehe mæ treiahag pen iræ pwæh rægkiari. Nænæ nænimwi nari naha rægkiari skai mini mæ tukamækeikei kousi æpune nærmama me pam sæmæme hæpkinimwi mhæ nukurhunraha ia nænimen mhæsiæi

12:17: Rev 11:7, 14:12 **13:1:** Rev 12:3, Rev 17:3,7-12 **13:2:** Dan 7:4-6 **13:3:** Rev 17:8 **13:5:** Dan 7:8,25, Dan 11:36, Rev 11:2 **13:7:** Rev 11:7 **13:8:** Sam 69:28, Rev 3:5, 5:6, Rev 17:8, Rev 20:12,15, Rev 21:27 **13:10:** Jer 15:2, 43:11, Mat 26:52, Rev 14:12 **13:13:** Mat 24:24, 1King 18:24-39 **13:14:** Dut 13:1,4, Rev 19:20 **13:15:** Dan 3:4-6

in. ¹⁶ Nənə in raməkeikei m nərmama me pam, nərmama kamhəuvehi nasorriien mine nərmama həpkuvehi mhə nasorriien, nərmama nautə səvənraha rasori mine nərmama nautə səvənraha riwən, nərmama kamoslef ia nirəha mine nərmama kəpko mhə slef ia nirəha. In raməkeikei minraha mə tuhəuvehi mak riti ia rəginraha mwatuk uə ia nīpwənanraha. ¹⁷ Mak nəha in nəha nəghi nərīmīru nəha uə nampa sə ramahatən nəghin. Trini minuə iərmama riti mak nəha riwən irə, ko rīpkuvehi mhə nəmri nari riti, məpwəh nəmri penien nəmri nari ia nari riti.

¹⁸ Ro iamīnhi irə tikaməkeikei mo nukurənien səim rəpwəmwis mwi ti nukurənien nampa səvəi nərīmīru nəha. Nənə trini minuə nukurənien səim rəmwhən tikukurən nīnīien nīpwran. Nampa nəha sikis-hantret-sikisti-sikis, ramahatən iərmama riti.

14

Kwəti sipsip mine səvənhi nərmama me irəha pam 144,000

¹ Nənə iakəti pen fwe ia təkue Saeon, mətoni kwəti sipsip ramərer ia təkuren, nərmama wan-hantret-foti-fo-taosen kamhərer irəha min. Kimərai pen nəghi kwəti sipsip mine Tata səvənhi ia nīpwənanraha. ² Nənə iakregi reri iərmama riti fwe ia neiai raməgkiari, rerin rəmwhən ia nui sə ramivə māmīerig, məmwhən mwi ia karuəruə ramərkwəpahar asori. Reri iərmama nəha iakregi rəmwhən ia nərmama me i kamhəuəsi nəri kauəsi kaməni nīpu irə. ³ Irəha kamhərer kupwən ia jea sə Kumwesən raməkure irə māmərīmənu ipaka ti nərīmīru me nəha kefə mine nəmə asori me nəha twenti-fo, mamhāni nīpu vi riti. Iərmama riti rīpkukurən mhə nīpu nəha, nərmama me a nəha irəha wan-hantret-foti-fo-taosen səməme Kumwesən rīfi nari ia nirəha mīpeki raka irəha ia təkure tīprənə, irəha həkurən. ⁴ Irəha i nərmama me i səməme hənātuakəm amasan, mhəmher, ti nəri nə mə həpkiri raka mhə pran. Irəha nərmama vi a. Irəha kamhəkuriə kwəti sipsip mamhəvən ia kwopun me pam in ramevən ikin. Nərmama me pam, mətə kifi nari ia nirəha i, kipeki raka irəha həmwhən ia kwənkwai nei kukupwən kesi kuvehi pen m Kumwesən mine kwəti sipsip. ⁵ Nənə ia tərhunraha kīpkətə mhə neikuəien riti ti nəri nə mə irəha hatukwatukw pam.

Nagelo me kahar

⁶ Nənə iakətoni mwi agelo riti mwi ramivə irənhə ia nīmagouagou mauvehi nəgkiariien amasan riti sə ramarə rerin trəvisau irapw i m nərmama səməme kamhəra ia təkure tīprənə, nərmama səvəi tənəmtənə me pam, mine kwənəkwas me pam, mine nəgkiariien me pam, mine teki nərmama me pam. ⁷ In rəgkiari rerin rupwinari mīni mə, “Həsiai Kumwesən, mhəgnəgini in, ti nəri nə mə nəpīn atukwatukw səvənhi ruvəuvehe mə trərpwin noien me səvəi nərmama. In rīno neiai mine tīprənə mine təsi mine nəmri nui me. Kimiaha tihaməkeikei mhanīmwi nukurhumiaha me ia nənīmen mhəsiai in.”

⁸ Agelo riti sə ro kəru irə rukurirə mwi agelo nəha, muvehe, māmīni mə, “In ruvəmwei! Taon asori nəha Papilon ruvamwei! Taon nəha rəmwhən ia pran riti səvəi suatuk rivi nərmama ia tənəmtənə me pam həuvehe mhanīmwi waen irəha min. Waen nəha sənmwin in nə noien ərəha sə nərman me kamho irəha min.”

⁹ Nənə agelo riti mwi sə ro kahar irə, rukurirə pen mwi irau, rīni nəgkiariien i rerin rupwinari mə, “Trini minuə iərmama riti rīnīmwi nukurhun mi ia nəmri nərīmīru mine nəri kuvrhəkīn kuvnhi nərīmīru irə, mīsiai in, muvehi mak səvənhi ia nīpwənan uə rəgin, ¹⁰ niemaha səvəi Kumwesən treste in. Niemaha nəha rəmwhən ia waen riti sə riskai pik Kumwesən ruvi pen ia kap səvənhi muvehi pen m iərmama nəha rənīmwi. Nənə in trīregei nəmīsəien ia napw mine təpisi ərəha, trouahi in ia nəmri nagelo ikinan me mine kwəti sipsip. ¹¹ Nise napw sə ramo nəmīsəien minraha rautə ia nuk nuk me. Nərmama me i səməme hənīmwi nukurhunraha ia nəmri nərīmīru, mhanīmwi mwi nukurhunraha ia nəmri nəri kuvrhəkīn kuvnhi nərīmīru irə, mhəsiai in, uə sin nəghin ruvehi mak sə rahatən nəghi nərīmīru, irəha tuhəregi nəmīsəien ia nəpīn mine ia ran mhəpwəh napwisien.” ¹² Ti nəri nə mə tro iamīnhi irə mine ro pen nərmama me i səvəi Kumwesən kamho nəgkiariien me səvənhi, nənə mamhahətətə ia Iesu, tuhaməkeikei mərəer əknekin ia nəpīn me.

¹³ Nənə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia neiai mīni mə, “Rai pen nəgkiariien i ia nəkukua: Ipwet mine mamevən trini minuə nərmama me səvəi lərīmənu hemhə rerinraha tragien.”

13:17: Rev 14:9,11, Rev 16:2, 19:20, Rev 20:4

14:1: Rev 3:12, 7:3,4

14:2: Esik 1:24, 43:2, Rev 1:15, 19:6

14:3:

Sam 149:1, Aes 42:10, Rev 5:9, 7:4

14:4: Efes 5:27

14:5: Sam 32:2, Sef 3:13

14:7: Rev 10:6

14:8: Aes

21:9, Jer 51:7,8, Rev 17:2, 18:2,3

14:9: Rev 13:12-17

14:10: Jen 19:24, Sam 11:6, 75:8, Aes 51:17,22, Jer 25:15, Esik

38:22, Rev 15:7, 16:19, Rev 19:20, 20:10, Rev 21:8

14:11: Aes 34:10, Rev 13:12-17, Rev 19:3

14:12: Rev 12:17, 13:10

14:13: 1Kor 15:58, Hip 4:10

Nənə Nənimwīn Ikinan rini mə, “Ouah pərhiēn. Irəha tuhapwīs mhəpwəh mwi nəmwurien ti nəri nə mə noien amasan me səvənraha tuhəkuriṛə pen irəha.”

Kumwesən treivə testesi nərmama rəmwhen kamo ia tipwe krep sə rimarei

¹⁴ Iakəti pen mətoni mwi nəpuə riti rəpsan nənə iərmama riti raməkure utə ia nəpuə nəha. Iərmama nəha rəmwhen ia iəməti iərmama riti. In raməfəfau ia kəfəfau səvəi nisiiāien kino ia kol, mauvehi nau ikou riti rəhiə. ¹⁵ Nənə agelo riti mwi rier ia nimwə səvəi Kumwesən, maməkweīn əpwəmwīs iərmama nəha raməkure utə ia nəpuə mamini mə, “Uvehi nau ikou səim, mərai raka nərmama ia təkure tiprənə. Nəpīn tukərai raka irəha irə ruvəuvehe ti nəri nə mə irəha həmwhen ia nəveginien sə ruvəmruə ia nəmhiēn.” ¹⁶ Ro iamīnhi irə iərmama sə raməkure utə ia nəpuə ruini pen nau ikou səvənhi ia təkure tiprənə, mərai raka nərmama ia təkure tiprənə rəmwhen kamo ia nəveginien sə ruvəmruə ia nəmhiēn. ¹⁷ Agelo riti mwi rier ia nimwə səvəi Kumwesən fwe ia neiai, mauvehi mwi nau ikou riti səvənhi rəhiə. ¹⁸ Nənə agelo riti mwi rier, in agelo sa ramətui ti napw ia təkure nifata. In rier məkweīn əpwəmwīs agelo sə rauvehi nau ikou mini mə, “Uvehi nau ikou səim, mərai raka nərmama ia təkure tiprənə rəmwhen kamo ia tipwe krep sə rimarei.” ¹⁹ Ro iamīnhi irə agelo nəha ruini pen nau ikou səvənhi ia təkure tiprənə, mərai raka nərmama ia təkure tiprənə rəmwhen kamo ia tipwe krep sə rimarei, nənə mərarki pen irəha ia kwopun asori riti. Tukeivə testesi irəha ikin rəmwhen kamo ia tipwe krep sə rimarei mə nisen traris. Kwopun nəha iruə ia taon, kwopun sə Kumwesən truvehi irapw niemaha səvənhi ikin. ²⁰ Nənə keivə testesi nərmama me nəha rəmwhen kamo ia tipwe krep sə rimarei mə nisen traris. Nitenraha rier ia kwopun nəha maiu meste nari fwe tri-hantret kilometa. Ko hos ravən irə netə nəha rutə meste tərhun.

15

Nagelo irəha sefen kamhəuvehi nərpwīnien irəha sefen

¹ Iakəti pen fwe ia neiai mətoni mwi nīmətien riti mwi rasori iakərkərinari irə. Nagelo irəha sefen kamhəuvehi nərpwīnien me irəha sefen. Nərpwīnien me nəha irəha sampam ti nəri nə mə nəpīn tuhəier pam nənə niemaha səvəi Kumwesən riwən. ² Nənə iakətoni nari riti rəmwhen ia təsi kino ia klas ko kərapī irə irau napw. Iakətoni mwi nərmama nərpwīn kamhəer ia nikarkare təsi nəha. Nərmama me nəha hənəpwəh nəsenien nərimīru mine nəri kuvrəkīn kuvnhi nərimīru irə mine nampa sə ramahatən nəghīn mə trasori ia nīrəha. Irəha kamhəer ia nikarkare təsi kino ia klas. Ia rəginraha kamhəuvehi nəri kauəsi kaməni nīpu irə Kumwesən rīməuvei pen mīnraha. ³ Irəha kamhəni nīpu səvəi Moses iərmama sə ro tukwīni nari m Kumwesən, mine nīpu səvəi kwəti sipsip, mamhəni mə,

“Iərimənu Kumwesən sə ikəuvehi niskaiien me pam,

nərimnari me səməme ikamo hasori kətoni kamərkərinari irə!

Ik kīg sə ikamərimənu ia tənəmtənə me,

suatuk me səim ikamesi pen suatuk me səvəi natukwatukwien mine nīpərhiēnien!

⁴ Nərmama me pam tuhaməkēikei mhəsiai ik, mhəuvehi utə nəghīm,

ti nəri nə mə ik əpa Iəmə ikinan.

Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehe mhənīmwi nukurhunraha ia nənimem mhəsiai ik

ti nəri nə mə ikino raka noien atukwatukw me səim nərmama hənətoni.”

⁵ Irəha hani raka nīpu nəha, nənə iakəti pen mətoni kəsevər ia kwopun ikinan anan ia nəkwai nimwə tapolen fwe ia neiai. ⁶ Nagelo me nəha irəha sefen həier ia nimwə tapolen nəha, mamhəpēki nərpwīnien me nəha sefen. Tinari səvənraha kino ia linen sə rəpsan mamser. Həkwanī nari kino ia kol rukurau ia kwənpwenhīnraha. ⁷ Nənə nərimīru me nəha kəfə riti rīpēki pen pesin me səməme kino ia kol muvei pen kuatia kuatia m nagelo me nəha sefen. Pesin me nəha həkukər ia niemaha səvəi Kumwesən, Kumwesən sə ramarə ia nuk nuk me. ⁸ Ia nəpīn nəha nimwə tapolen ruvehe mukukər ia nise napw, ti nəri nə mə Kumwesən ramarə ikin, mamser, mamə nəgsen. Iərmama riti ko rīpkuvnimwə mhə ia nimwə nəha meste nərpwīnien me sefen səməme nagelo sefen kamhəpēki tuho sampam irə.

16

Pesin me irəha sefen həkukər ia niemaha səvəi Kumwesən

¹ Nənə iakregi reri iərmama riti raməgkiari asori fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamini pen ti nagelo me nəha sefen mə, “Həuvən mətəgi irapw ia təkure tiprənə pesin me nəha

sefen hækuaer ia niemaha sævai Kumwesæn.” ² Agelo sæ rakupwæn revæn matægi irapw pesin sævænhi ia tækure tipræna. Nænə nærmama me nəha sëmame mak sævai nærimiru ramarə ia nirəha, mine sëmame kamhənimwi nukurhunraha ia næmri næri kimeuvrhəkin kuvnhi nærimiru irə, mamhəsi ai in, nipwranraha ruvehe mukuər ia nimwapw me. Nimwapw me nəha hərəha mamho næmissəien minraha.

³ Agelo sæ ro kəru irə rətægi irapw pesin sævænhi ia tæsi, nænə tæsi ruvehe mo netə irə rəmwhen ia nite iərmama ruvama, narimnari me kamhamiru ia reri tæsi hemhə pam.

⁴ Agelo sæ ro kahar irə rətægi irapw pesin sævænhi ia nui aris me mine næmri nui me, nænə irəha hauvehe mho netə ia nirəha. ⁵⁻⁶ Nænə iakregi agelo sæ ramərimənu ia nui me rini mə, “Kumwesæn Ikinan. Ik ikinarə fwe kupwæn muvehe meste mwi ipwet mine.

Təkwtəkwi in ikamo noien atukwatukw,
mamərpwin noien ərəha me i,
mauvei pen netə minraha hamənimwi.

In i nərəkuien atukwatukw səvənraha,

ti næri nə mə irəha hənousi əpune nærmama me səim mine profet me səim nitenraha raiu.”

⁷ Nænə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia nifatə ramini mə,

“Ouah pərhien Iərimənu Kumwesæn sə ikauvehi niskaiien me pam,
nəkiriien me səim hatukwatukw mho nipərhienien!”

⁸ Nænə agelo sæ ro kefə irə rətægi irapw pesin sævænhi ia meri, nænə Kumwesæn rəseni nukwəsikər mə trənhi nærmama rəmwhen ia napw. ⁹ Nəpnəpanien sævai nukwəsikər rahi irəha, nænə irəha həni irəha nəghi Kumwesæn sə ramərimənu ia nərpwinien me nəha. Irəha həpwəh nīrərigien ia noien ərəha me səvənraha, mhəpwəh nuvehi utəien nəghin.

¹⁰ Agelo sæ ro krirum irə rətægi irapw pesin sævænhi ia jea sə nærimiru raməkure irə mamərimənu, nænə kwopun me pam ia nəkwai nitətə sə nærimiru ramərimənu irə hauvehe mhəpitəv pam. Nərmama kamhəregi nəmissəien, mamhahi nəraminraha tukwe. ¹¹ Irəha kamhəni ərəha Kumwesæn fwe ia neiai ti nəmissəien me mine nimwapw me səvənraha, mhəpwəh nīrərigien ia noien ərəha me səvənraha.

¹² Nænə agelo sæ ro sikis irə rətægi irapw pesin sævænhi ia nui aris asori nəha nəghin nə Iufretes, nænə nui aris nəha ramə, mo suatuk sævai kig me havən irə mhəku peraha. ¹³ Ia nəpin nəha iakətəni nənimwin əmkemik kahar harəmwhen ia frok. Riti rier ia nipəgi nəkwai sək asori, riti rier ia nipəgi nəkwai nærimiru, nænə riti rier ia nipəgi nəkwai profet eikuə. ¹⁴ Nənimwin mirəhar nəha irəhar nəremhə me kamharo nīmtətien me. Irəhar harier, mhərevən ti kig me ia tanəmtənə me pam, mharousəsimwin irəha mə tuharuagən ia nəpin asori sævai Kumwesæn, Kumwesæn sə rauvehi niskaiien me pam.

¹⁵ “Həregi ro! Iou iakauvehe rəmwhen ia rakres! Iərmama sə ramətui a məpwəh napriien rerin tragien. Rərəha in rīpeki raka tinari sævænhi ti napriien kətəni in raməvən avar a nənə in rauris tukwe.”

¹⁶ Nəremhə mirəhar nəha harousəsimwin pen kig me nəha ia kwopun riti nəgkiriien Hipru rani mə, “Amaketon.”

¹⁷ Agelo sæ ro sefen irə rətægi pen pesin sævænhi ia nimagouagou, nænə iakregi Kumwesæn raməgkiri fwe ia nəkwai nimwə sævænhi. Rerin ruku pen ia jea sə in raməkure irə mamərimənu, mamini mə, “In i sampam!” ¹⁸ Nænə nouapirien rəhiapw, karəuə rərkwəpahar, kregi nərkərikien, nimwnimwien asori riti ravən. Nimwnimwien nəha rasori pik anan. Fwe Kumwesæn rino iərmama ia tækure tiprənə meste pehe nəpin nəha kīpkətəni raka mhə nimwnimwien riti ro iamīnhi irə ia nəpin riti. ¹⁹ Nimwnimwien nəha ravən meitəhi taon asori nipərin kahar, nænə taon me ia tanəmtənə me hasas pam. Kumwesæn rerin rirhi taon asori nəha Papilon, nænə in ruvehi pen kap riti rukuər ia waen maməkeikei min mə trənimwi pam. Waen nəha in niemaha sævai Kumwesæn rəpi pik in ti taon nəha. ²⁰ Tənə əmweris me pam hap mhəiwən. Kīpkətəni mhə mwi təkuaer me. ²¹ Aes me səmame həmwhen ia kəpwier asori həkruə ia nimagouagou mhəsas pen ia nærmama. Kə kəkiri kəpwier me nəha kuatia kuatia nipamien sævænhi rəmwhen ia fifti kilo. Nəpin nærmama hətəni aes me nəha kamhasas pen ia nirəha iamīnhi irə, irəha həni ərəha Kumwesæn, ti næri nə mə nərpwinien nəha in ramo minraha riskai pik anan.

16:2: Eks 9:10, Dut 28:35, Rev 13:12-17 **16:3:** Eks 7:17-21 **16:4:** Sam 78:44 **16:5-6:** Sam 79:3, Sam 119:137, Aes 49:26, Rev 1:4 **16:7:** Sam 19:9, Rev 15:3, 16:14, Rev 19:2 **16:9:** Rev 9:20-21, Rev 16:21 **16:10:** Eks 10:22, Aes 8:22 **16:11:** Rev 9:20-21, Rev 16:21 **16:12:** Aes 11:15, Jer 50:38 **16:14:** Rev 16:7, Rev 19:6,15,19 **16:15:** Rev 3:3,18 **16:16:** Jaj 5:19, Sek 12:11 **16:17:** Rev 16:1 **16:18:** Rev 4:5 **16:19:** Rev 14:10 **16:20:** Rev 6:14 **16:21:** Eks 9:24, Rev 11:19, Rev 16:9,11

17

Taon asori Papilon rəmwhen ia pran səvəi suatuk

¹ Nənə nagelo me nəha sefen kamhəvehi pesin me nəha sefen riti ia nirəha ruvehe minī pehe tukw iou i mə, “Uvehe ro. Prən asori fwe raməkure ia nui me həpik, iakuə takahatən nərpwiniən səvənhi pwhə ikətōni. Prən nəha in pran səvəi suatuk. ² Kig me ia təkure tiprənə həno əpnəpen raka nari irəha min. Noien ərəha sə prən nəha ramo irəha nərman me rəmwhen ia waen riti. Nərmama ia təkure tiprənə hənənīmwi raka waen nəha mamhakonə irə.”

³ Nənə ia vison nəha Nənīmwiin rəriari miou, iakətə agelo nəha ruvehi iou iarouevən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Ia kwopun nəha iakətōni pran riti raməkure utə ia nərimiru riti. Nərimiru nəha rəruerəv pik kirai pen nəhag me ia nipwran me pam. Nəhag me nəha kamhəni ərəha Kumwesən. Nərimiru nəha kənkəpwə sefen, kənkəpati ten. ⁴ Pran nəha tinari səvənhi rəmwhen ia tihi natis, məruevən pik. In ramo pen marəmarə me ia nipwran, marəmarə me nənimen rutə pik kino ia kol mine kəpwier amasan me mine perel me. In rauvehi kap riti ia rəgin kino ia kol. Kap nəha rukuər ia noien me nərman me kamho irəha min hərəha pik mhəmkemik ia nəmri Kumwesən. ⁵ Ia nipwənan kirai pen nəghin riti sə nipwran rərkwafə. Rani mə,

TAON ASORI PAPILON

MAMA SƏVƏI NĪPRAN ME PAM SƏVƏI SUATUK

NUKUNE NOIEN ME PAM SƏMƏME HƏRƏHA PĪK IA TƏKURE TĪPRƏNƏ

⁶ Nənə iakətōni mə prən nəha rinousi əpune nərman me səvəi Kumwesən mine irəha səməme həmāni irapw Iesu. Rəmwhen in rinənīmwi nitenraha mamakonə irə. Nəpin iakətōni prən nəha iakəkəri asori nari irə. ⁷ Mətə agelo rini pehe tukw iou i mə, “Ikamərkarinari iamihni irə ti nəfe? Iou takəusiəre pui pehe nipwrai nari nəha ikamətōni, mo nukurənien i mə sin nəha prən nəha mine nəfe nəha nərimiru nəha in raməkure irə kənkəpwə sefen kənkəpati ten. ⁸ Nərimiru nəha ikətōni ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwuni ruvamhə, tripkō mhə tui rukurirapw ia nipəg sə rameiwaiu nukunen riwən mutə mier mevən kousi əpune. Nərmama kamharə ia təkure tiprənə səməme kipkrai pen raka mhə nəghinraha fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi ia nəkukuə səvəi nīmruien, irəha tuhətōni nərimiru nəha, nənə həkərinarari irə ti nəri nə mə ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwuni ruvamhə, nənə tripkuvehe mwi. ⁹ Iərmama traməkeikei mukurən nari ti nukurənien nipwrai nəgkiariien i. Kənkəpwə nərimiru nəha irəha sefen irəha nə təkuar me səməme pran nəha raməkure utə ia nirəha. Irəha mwi kig me. ¹⁰ Kig me irəha krirum həuvəmwei raka, kuatia ramiru nəha təkwtəkwuni mine, nənə riti mwi rəpwəh ihi nuveheien. Nəpin truvehe traməkeikei marə ouihi a. ¹¹ Nərimiru i sə ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwuni ruvamhə, in mwi in kig riti sə ramo eit irə, mətə in mwi in kig riti səvəi kig me nəha sefen. In trevən kousi əpune in. ¹² Kənkəpati me nəha ten ikətōni, irəha kig me ten həpwəh ihi nərīmənuien, mətə irəha tuhəpkuvehi nasorien mharimənu ia nəpin ouihi a irəha nərimiru nəha. ¹³ Nətərigien səvənraha kuatia, nənə irəha tuhəuvei pen niskaiien səvənraha mine nasorien səvənraha m nərimiru nəha. ¹⁴ Irəha tuharuagən irəha kwəti sipsip, mətə kwəti sipsip truvehi irapw niskaiien səvənraha ti nəri nə mə in Iərimənu sə rasori ia nərīmənu me pam, nənə, in Kig sə rasori ia kig me pam. Nərmama me nəha kamhərər irəha min irəha nəha nərman səməme in rinəkwein irəha, mərpiw rəgin ia nirəha, nərman səməme in nukurən nətigiteien ia nirəha.”

¹⁵ Nənə agelo rini pehe mwi tukw iou i mə, “Ikətōni nui me nəha pran səvəi suatuk raməkure ia nirəha. Nui me nəha irəha nərman həpik tekənraha səpəmsəpə, nəgkiariien me səvənraha səpəmsəpə, həuku pen ia kwənəkwas me səpəmsəpə. ¹⁶ Nərimiru nəha mine kənkəpati me nəha ten səməme ikətōni, irəha tuhəmwəki pran səvəi suatuk, mhəpeki raka pam narimnari me səvənhi, mhəpwəh in ramaiu auər a. Irəha tuhəni nusan mhəuvani əmwesi in ia napw. ¹⁷ Irəha tuho iamihni irə ti nəri nə mə Kumwesən rinəmri ia nətərigien səvənraha mə tuho rəmwhen sə in rokeikei. Nətərigien səvənraha truvehe mo kuatia i, nənə irəha tuhəuvei pen niskaiien səvənraha m nərimiru mə trərimənu meste nəgkiariien səvəi Kumwesən ruvehe mukua. ¹⁸ Prən nəha ikətōni in taon asori nəha sə ramərīmənu ia kig me pam ia təkure tiprənə.”

18

¹ Kuriræ ia narimnari me i, iakætoni agelo riti mwi rukrutæ ia neiai mameiwaiu pehe. In rauvehi nasorïien sæ rasori. Nukuraanien sæ ruku pen iræ ramæhiæpwin pam tiprænæ.

² Rækwein æpwæmwis mini mæ,

“In ruvæmwei! Taon asori næ Pabilon ruvæmwei!

Tækwtækwuni naha næremhæ me kamharæ ikin.

In kwopun nænimwin æræha me mine menu me sæmæme hæmkernik kamæmwæki iræha kamhærkwafæ ikin.

³ Taon naha ræmwhen ia pran riti sævæi suatuk.

Nærmama me pam ia tænæmtænæ me hænænimwi raka waen sænmwin.

Waen naha in noien æræha sæ nærman me kamho iræha min.

Kig me ia tækure tiprænæ hæno ænnapen raka nari iræha præn naha.

Nærmama ia tækure tiprænæ sæmæme kamhæmri pen næmri nari ia narimnari

iræha nautæ sævænraha ruvæuvehe minasori ruku pen ti noien æræha me sævæi præn naha.”

⁴ Nænæ iakregi mwi reri iærmama riti fwe ia neiai rini mæ,

“Hæier iræ nærmama me sæiou

minuæ noien æræha sævænhi træpwæh nuvehi pekiniæn kimiaha,

nænæ kimiaha tihæpwæh nuvehien nærpwinien riti sævænhi.

⁵ Noien æræha me sævænhi rasori rutæ ipaka rirapi neiai,

ro pen Kumwesæn ræpwæh nenouenouien næræhaiæn me sævænhi.

⁶ Kimiaha tiho iræ ræmwhen rino ia kimiaha.

Narimnari me sæmæme in rino ia kimiaha,

kimiaha tihamækeikei mhærpwin pen m kærु min.

In rimævi pen nænimwiæn skai kuatia ia kap sækimiaha,

kimiaha tihamækeikei mhævi pen nænimwien skai ia kap sævænhi m kærु.

⁷ Taon naha ræmwhen ia pran riti sæ rauvehi utæ atukw a in,

mamaræ ia naræien sæ rukuær ia narimnari amasan me.

Ro iamænhi iræ kimiaha tihamækeikei mhæuvei pen næmisæien mine nasækien min ræmwhen iræ.

In rani ia rerin mæ,

‘Iou præn asori iakamækure ia kwopun i mamærimænu.

Ripko mhæ iou pran sæ iærman sævænhi ruvamhæ.

Ko iapkasæk mhæ ia næpin riti.’

⁸ Præn naha ramærpwi atukw a in iamænhi iræ ro pen nærpwinien me sævænhi tuhæuvehe ia næpin kuatia a:

nemhæien, nasækien, mine nukumhæ.

Napw trahi præn naha,

ti næri næ mæ Iærimænu Kumwesæn sæ rauvei pen nærpwinien min niskæien sævænhi rasori.”

⁹ Næpin kig me sævæi tiprænæ sæmæme hæno ænnapen raka nari iræha præn naha nænæ mhæræ iræha min ia naræien sæ rukuær ia narimnari amasan me tuhætoni nise napw sæ ramahi in, nænæ rerinraha træpou hasæk tukwe. ¹⁰ Næmisæien sævænhi tro iræha hæhekir, nænæ mhærær pen a isipwin mæ,

“Aueh taon asori!

Aueh Pabilon taon sæ nægsem rasori!

Nærpwinien sæim ruvæuvehe ia aoa kuatia a.”

¹¹ Nærmama me ia tækure tiprænæ kamhæmri pen næmri nari ia narimnari tuhasæk ti præn naha ti næri næ mæ iærmama riti mwi riwæn truvehi næmri narimnari me sævænraha.

¹² Narimnari me sævænraha ræmwhen ia æan mi naha kol mine silva, mine kæpwier amasan me, mine perel me, mine tinari amasan naha linen, mine tinari sæ ro tihi natis iræ, mine tinari naha silik, mine tinari sæ ræruæræv pik, mine nei me sæpæmsæpæ nipekinnraha rapein amasan, mine narimnari me sæpæmsæpæ kino ia kæn kæpati elefen, mine narimnari me sæpæmsæpæ kino ia nei nænimen rutæ pik, mine æan me nepwin ræmwhen ia prons, mine kæpwier amasan naha mapil, ¹³ mine teki nei sinamon, mine nimwai nari kavi ræragi pen ia næveginien, mine nimwækkmwæki nari kuvani nipekinn rapein amasan, mine nise nei mi naha fragkinsens mine mir, mine waen, mine oel, mine flaoa, mine kwænuni wit, mine kau

18:2: Rev 14:8, Aes 13:21, Aes 34:11, Jer 50:39

18:3: Rev 14:8

18:4: Aes 48:20, Jer 50:8, Jer 51:6,45, 2Kor 6:17

18:5: Jen 18:20-21, Jer 51:9

18:6: Sam 137:8, Jer 50:15,29, 2Tes 1:6

18:7: Aes 47:7-9

18:8: Jer 50:34,

Rev 17:16

18:9: Rev 17:2, Esik 27:30-35

18:10: Esik 26:17, Dan 4:30

18:11: Esik 27:36

18:12: Esik

27:12,13,22

me mine sipsip me, mine hos me mine kat me hos me kamhəvi, mine slef me, slef me nə irəha nərnama.

¹⁴ “Narimnari amasan me pam səməme nətərigien səim ramevən ia nirəha, hanəpwəh ik mhəuvavən.

Nautə me pam səim mine marəmarə me pam səim ikinətə wau raka ia nirəha, nənə ko ipkətoni mhə mwi irəha ia nəpin riti.”

¹⁵ Nərnama me nəha səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me nəha həpeki nautə ripik ruku pen ti prən nəha. Irəha tuhəhekər nəmisiəien səvəi prən nəha, mhərer pen a isipwın tukwe in, mamhasək əpwəmwis ¹⁶ mə,

“Aueh! Aueh taon asori!

In rəmwhen ia pran ramarkahu ia tinari amasan i kani mə linen sə ro tihi natis irə raməruerəv pik.

In ramo pen marəmarə me ia nipwran,

marəmarə me nənimen rutə pik kino ia kol, mine kəpwier amasan me, mine perel me. ¹⁷⁻¹⁸ Mətə kouraha pam nautə me səvənhi ia aoa kuatia a.”

Nənə nəmə səməme kamhəkakini nitətə ia təsi, mine nərnama səməme kamhəraku nitətə mamhəputə, mine nəmə səməme kamhowok ia nəkwai nitətə, mine nərnama səməme nitətə rapeki narimnari səvənraha muvehe mipeki parei kamhəmri pen nəmri nari ia nirəha, mamhəuvehi mane irə, irəha pam hətoni nise napw sə ramahi prən nəha, mhərer pen a isipwın tukwe in, mamhasək əpwəmwis, mamhəni mə,

“Taon asori riti riwən rəmwhen ia taon nəha!”

¹⁹ Irəha həkri pen niməkwrur ia kənkəpwənraha, rerinraha rəpou, kamhasək, mamhəni mə,

“Aueh! Aueh taon asori!

Nərnama me pam səməme nitətə səvənraha ramaiu ia təsi,

irəha nautə səvənraha ruvehe masori ia narimnari me səim!

Mətə kouraha pam narimnari me səim ia aoa kuatia a.”

²⁰ Mətə nipu riti mwi rani iamınhi irə minuə,

“Kimiaha ia nitətə ia neiai, kimiaha nərnama me səvəi Kumwesən, mine aposol me mine profet me,

rerimiahā traməkeikei magien,

ti nəri nə mə Kumwesən rinərpwın noien ərəha prən nəha rino ia kimiaha!”

²¹ Nənə agelo riti nəgsen rasori ruvehi kəruətərei asori riti mərarki pen i ia nəkwai təsi mını mə,

“Tukəraki irapw akwauakw taon asori nəha Pabilon iamınhi irə,

nənə tukəpwəh nətoniien mwi in ia nəpin riti.

²² Ia niram taon Pabilon tipkregi mhə mwi nərnama səməme kamhəuəsi nəri kauəsi kaməni nipu irə,

uə nərnama səməme kamhəse tərhe nau mine kisipw.

Ia niram tipkətoni mhə mwi iərnama sə ramərpəkau amasan narimnari me.

Tipkregi mhə mwi kəpwier ramərari maməkawai ətestesi kwənuni wit kamo flaoa i.

²³ Nukuraanien səvəi laet tripkəhiapw mhə mwi ia niram,

nənə tipkregi mhə mwi reri iərman mine pran səməmi krauni simwın ti narəien vi səvənrau.

Tro iamınhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən nərnama me səim səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari irəha kamhəuvehi nasoriien ia təkure tiprənə.

Nərnama ia tənəmtənə me pam hətoni nımtətien me nəha ikino ia niskaiien səvəi iəremhə reikuə ia nirəha.

²⁴ Ia taon nəha Pabilon Kumwesən rətoni nite profet me mine nərnama me səvənhi.

Nərnama me pam ia təkure tiprənə səməme kinousi əpune irəha Kumwesən rətoni nitenraha ia taon nəha.”

19

Nərnama fwe ia neiai həgnəgini Kumwesən

¹ Kurirə ia narimnari me i iakregi reri nari riti rəmwhen ia nərnama həpik fwe ia neiai, kamhəgkiari rerinraha rupwinari mamhəni mə,

“Pwəh səgnəgini Iərimənu Kumwesən səkitaha!

In rauvehimiru kitaha. Nasoriien mine niskaiien səvənhi əpa.

² Nəkirrien me səvənhi ho nīpərhiēnien, mhatukwatukw.

In rīnarpwin raka noien ərəha səvəi taon asori nəha Papiion,
ti nəri nə mə taon nəha rəmwhen ia pran səvəi suatuk
rouraha nərmama ia təkure tīprənə i ia noien ərəha səvənhi.

Kumwesən ruvəvei pen raka nərpinwin min,
ti nəri nə mə kousi əpune səvənhi iotukwininari me ia taon nəha.”

³ Nənə irəha həgkiari asori mwi mə,

“Pwəh səgnəgini İərimənu!

Nise napw sə ramahi taon nəha rautə ia nuk nuk me ko rīpkwiwən mhə.”

⁴ Ia nəpin nəha nəmə asori me nəha twenti-fo mine nərimiru me nəha kefə hənimwi nukurhura ia nəmri Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu, mhəsiai in, mhəni mə,

“Ouah! Pwəh səgnəgini İərimənu!”

⁵ Nənə reri İərmama riti ruku pen ia jea Kumwesən raməkure irə mamərimənu, mini mə, “Kimiaha nərmama hiamə tukwini nari m Kumwesən, mamhəsiai in,
nəri auə a mə hiaməuvehi nasorien uə hiəpkuvehi mhə nasorien,
kimiaha pam tihaməkeikei mhəgnəgini Kumwesən səkitaha!”

⁶ Nənə iakregi nari riti rəmwhen ia nərmama həpik kamhəgkiari, rerinraha rəmwhen ia nui sə ramivə mamierig, mine karuəruə ramərkwəpahar. Irəha hənə mə,

“Pwəh səgnəgini İərimənu Kumwesən səkitaha

ti nəri nə mə in rauvehi niskaiien me pam, mamərimənu!

⁷ Pwəh sagien, mhəgien pik, mhəuvehi utə nəghin,

ti nəri nə mə nəpin ruvəvehe tukiri pen vi a pran m kwəti sipsip!

Pran səvənhi rīnəpnəpenə pam raka,

⁸ mamarkahu ia tinari amasan nəha linen kuvei pen min rəpsan məmher.”

(Tinari amasan nəha linen ramahatən pen noien atukwatukw me səvəi nərmama me səvəi Kumwesən.)

⁹ Nənə agelo nəha rini pehe tukw iou i mə, “Rai pen nəgkiariien i ia nəkukə. ‘Nərmama səməmə kinəkein ia nīrəha minuə tuhəvən ia nəveginien asori səvəi kwəti sipsip irəha rerinraha tragien.’” Nənə agelo nəha rarə mini mwi tukw iou i mə, “Nəgkiariien me i nəgkiariien pərhiēn səvəi Kumwesən.” ¹⁰ In rini İaminhi irə, nənə İakinimwi nukurhuk mi ia nisun mə takisai in, mətə in rini pehe tukw iou mə, “Tikəpwəh noien İaminhi irə! Krau iotukwininari mi a, kitaha piam me səməmə kamhəuvehi nəgkiariien i İesu rini mə ro nīpərhiēnien. Tikaməkeikei minimwi nukurhum mi ia nəmri Kumwesən əpa, misiai in, ti nəri nə mə nəgkiariien i İesu rini mə ro nīpərhiēnien in nukune nəgkiariien me səvəi profet me.”

İərmama sə raməkure ia hos əpsan

¹¹ Nənə iakətoni kəsəvər ia neiai. İakəti pen mətoni hos əpsan riti. İəmə sə raməkure irə nəghin nə “İəmə sə Kamətīgite İrə. In rani nīpərhiēnien.” Nəpin in rəkiri nərmama uə raruagən, mətə in ramo ia noien sə ratukwatukw a. ¹² Nənimen mi kroumwhen ia nərami napw. Ia təkure kənkəpwə kəfəfau səvəi nisaiien me həpik. Kirai pen nəhəg riti irə, mətə İərmama riti rīpkukurən mhə nahəg nəha, in əpa in rukurən. ¹³ In ramarkahu ia tinari riti kineitesi ia netə. Nəghin sə kaməkweh in irə in nə “Nəgkiariien səvəi Kumwesən.”

¹⁴ Naruagən me ia neiai kamhəkure ia hos əpsan me mamhəkuriə in, mamhəkahu ia tinari amasan nəha linen rəpsan məmher. ¹⁵ İərmama nəha nau riti səvəi naruagəniēn rəhiə ruku pen ia nīpəgi nəkwan mamier. Ia nau nəha in truvehi irapw niskaiien səvəi nərmama ia tənəmtənə me, nənə ruvehi nəri skai riti sə rəmwhen ia nep ramahatən pen nasorien səvəi kig, rauvehi mamərimənu ia nīrəha. In tro riskai anan ia nīrəha rəmwhen kamo ia tīpwei krep sə rimareī nərmama kamheivə testesi mə nisenraha traris. Noien nəha in nəha Kumwesən i rauvehi niskaiien me pam truvehi irapw niemaha asori səvənhi irə. ¹⁶ Kimərai pen nəghin ia tinari səvənhi mine nuvan mə:

KIG SƏ RASORI IA KIG ME. İƏRİMƏNU SƏ RASORI IA NƏRİMƏNU ME.

¹⁷ Nənə iakəti pen mətoni agelo riti ramərer pen ia meri. In raməkweh əpwəmwis mani pen ti menu me səməmə kamhəivə ia nimagouagou mə, “Həuvehe mhousəsimwin kimiaha me ti nəveginien asori səvəi Kumwesən. ¹⁸ Həuvehe mhani nīpwrai kig me, mine nəmə asori me səvəi naruagən me, mine nərmama nəgsenraha rasori, mine hos me, mine

19:2: Rev 6:10, 16:7 **19:3:** Rev 14:11 **19:4:** Rev 4:2,10 **19:5:** Sam 22:23, Sam 134:1, Sam 135:1, Rev 11:18

19:6: Rev 11:15, 14:2, Rev 15:3, 21:2 **19:8:** Aes 61:10 **19:9:** Mat 22:2-3, Wok Me 10:25-26, Rev 22:8-9 **19:11:**

Rev 1:5, 6:2, Sam 96:13, Aes 11:4 **19:12:** Rev 1:14, 2:17 **19:13:** Aes 63:1-3, Jon 1:1,14 **19:15:** Rev 1:16, 12:5,

Rev 14:20, 4:8, Rev 21:22 **19:16:** Rev 17:14 **19:17:** Esik 39:17-20

nərmama səməmə kamhəkure ia hos me. Həuvehe mhani nıpwrai nərmama me pam: irəha səməmə ko slef ia nırəha mine səməmə kıpko mhə slef ia nırəha, irəha səməmə kamhəuvehi nasoriien mine səməmə həpkuvehi mhə nasoriien.”

¹⁹ Nənə iakətoni nərimıru nəha, mine kig me səvəi tıprənə, mine naruağən me səvənraha housəsımwin irəha me mə tuharuağən irəha İəmə sə raməkure ia hos mine naruağən me səvənhi. ²⁰ Nənə naruağən me səvəi İəmə nəha həuvən mhəkwtəmhirı nərimıru nəha, mine profet eikuə nəha sə rinamo nımtətien me fwe kupwən nəpın rinamərer irau nərimıru nəha. (In rinamo nımtətien me nəha, mameikuə ia nərmama səməmə kamhəuvehi mak səvəi nərimıru nəha, mine səməmə kamhənımwı nukurhunraha ia nəmri nəri kuvrhəkın kuvnhi nərimıru irə mhəsai in.) Irəha həkwtəmhirı irau, mhərarki pen mıru a irau ia kwopun əmwhenımw nəha napw mine təpisi ərəha krauuək ikın. ²¹ Nənə kig me mine naruağən me səvənraha, İəmə sə raməkure ia hos rərai əpune irəha ia nau səvəi naruağənien sə ruku pen ia nıpəgi nəkwən mamier. Nənə menu me pam hani nıpwranraha tıpwınraha rəsisi amasan.

20

Nuk wan-taosən

¹ Nənə iakətoni ağelo riti rukrutə ia neiai mameiwaiu pehe, mauvehi ki riti ia rəgin, ki səvəi nıpəg sə rameiwaiu nukunen riwən. In rauvehi mwı jen asori riti. ² In rəkwtəmhirı snek asori, snek sə rınarə raka tui nəghın nə İəremhə uə Setan. Ağelo nəha rəkwtəmhirı, mərihi səvəi nuk wan-taosən, ³ mərarki pen ia nıpəg sə rameiwaiu nukunen riwən, nənə məsisəg əknekın irə minuə snek asori nəha trəpwəh mwı neikuəien ia nərmama ia tənəmtənə me meste nuk wan-taosən ro sampam. Nəpın nuk wan-taosən ro sampam, tukaməkeikei kifi nari irə səvəi nəpın oulhi a.

⁴ Nənə iakətoni jea me nepwin səvəi nəmə asori me. Nəmə asori me səməmə kamhəkure ia jea me nəha, kuvəi pen nasoriien mınraha tuhaməkiri noien me mamhərpwin. Nənə iakətoni nənimwi nərmama səməmə kınərai əmwesi kəkəpwənraha ti nəri nə mə irəha kamhərer irapw ti nini irapwien nəgkiariien amasan səvəi İesu mine nəgkiariien səvəi Kumwesən. Irəha həpwəh nınımwıien nukurhunraha ia nisaiien ia nəmri nərimıru uə ia nəmri nəri kuvrhəkın kuvnhi nərimıru irə, mhəpwəh nuvehıien mak səvənhi ia nıpwənanraha mine rəginraha. İakətoni irəha həuvehe mhəmıru mwı, nənə mamhərimənu irəha Kristo meste nuk wan-taosən. ⁵ In i nəpın sə Kumwesən rıməkupwən mo nərmama irə hətui mwı ia nemhəien. Mətə nərmama həuvamhə səməmə in rıpkə mhə irəha hətui mwı ia nəpın nəha tuhəpkətui mhə mwı ia nemhəien meste nuk wan-taosən ro sampam. ⁶ Nərmama me i səməmə Kumwesən rıməkupwən mo irəha hətui mwı ia nemhəien, irəha rerınraha trəgien, ti nəri nə mə irəha nəkur ikınan me səvənhi. Irəha tuhəpkemhə mhə mwı ia nemhəien sə ro kəru i, mətə irəha tuho pris me ia nırəha, pris me səvəi Kumwesən mine Kristo, nənə mhərimənu irəha min ia nuk wan-taosən.

Setan trevən ia napw

⁷ Nənə nəpın nuk wan-taosən ro sampam, tukifi nari ia Setan rier irapw ia kwopun kınəsisəg əknekın in ikın. ⁸ In trier irapw, mevən meikuə ia kwənəkwus me nəha səməmə kamhərə ia nikare təkure tıprənə i kefə, nəghınraha Kauk mine Makauk, nənə mousəsımwin irəha mə tuharuağən. Nərmama me nəha tuhəpik məmwhen ia nıpəkır ia təsi. ⁹ İakətoni mə irəha həuvən ia kwopun me pam ia tıprənə, mhərər kuraukurau kwopun nərmama me səvəi Kumwesən kamhərə ikın mine taon sə Kumwesən rokeikei pik. Mətə napw riti rukrutə ia neiai meiwaiu pehe mahi irəha. ¹⁰ Nənə kuvəhi Setan, İəremhə sə rıneikuə ia nırəha, kuvəhi, kərarki pen ia kwopun əmwhenımw nəha napw mine təpisi ərəha krauuək ikın. In nəha kwopun nəha kınərkarki pen raka nərimıru ikın mine profet eikuə. Nənə tuko nəmisəien mınrahar ia nəpın mine ia ran ia nuk nuk me.

Kumwesən rəkiri nərmama səməmə həuvamhə, mərpwin noien me səvənraha

¹¹ İa nəpın nəha iakətoni jea asori riti rəpsan mine İəmə sə raməkure irə məmərimənu. Tıprənə mine neiai krouap ti nənimen kıpəkətoni mhə mwı irau. ¹² Nənə iakətoni nərmama həuvamhə səməmə fwe kupwən kamhəuvehi nasoriien mine səməmə həpkuvehi mhə nasoriien, irəha pam kamhərər ia nəmri İəmə sə raməkure ia jea səvənhi məmərimənu. Nənə kripwegi nəkukuə me nepwin. Kripwegi mwı nəkukuə riti mwı, nəkukuə səvəi nımıruıen. Nənə İəmə nəha rəkiri nərmama həuvamhə mesi pen nəgkiariien kınərai pen

ia nækukua me naha, mærpwin atukwatukw noien me iraha hano fwe kupwæn. ¹³ Tæsi raraka ia narmama hauvamha sãmame kamharæ iræ. Noien Iarmama Remhæ mine Imwei Nækur Hæuvmahæ irau mwi krouaraka ia narmama sãmame kamharæ ia nirau. Iræha pam hætui mwi ia nemhæien sævnræha, nænæ Iamæ naha rækiri iræha kuatia kuatia, mærpwin atukwatukw noien me iræha hano fwe kupwæn. ¹⁴ Nænæ kuvehi Noien Iarmama Remhæ mine Imwei Nækur Hæuvmahæ kærarki pen irau ia kwopun æmwhenimw naha napw rauak ikin. Næri naha in naha nemhæien sæ ro kærui. ¹⁵ Narmama me pam sãmame kirkætoni mhæ naghinraha ia nækukua sævai nimiruuen kærarki pen iræha ia kwopun æmwhenimw naha napw rauak ikin.

21

Jerusalem vi

¹ Nænæ iakætoni neiai vi mine tiprænæ vi, ti næri næ mæ neiai akuas mine tiprænæ akuas krouvehe rouiuvæn. Nænæ tæsi riwæn mwi. ² Nænæ iakætoni taon ikinan sævai Kumwesæn, in næ Jerusalem vi, rukrutæ ti Kumwesæn ia neiai mameiwaiu pehe. Taon ikinan naha ramser ræmwhen ia tinari sæ pran rarkahu iræ ia næpin tukiri pen vi a in kuvei pen m iarmæn sævnhæ. ³ Nænæ iakregi reri Iarmama riti rupwinari ruku pen ia jea sæ Kumwesæn ramækure iræ mamærimænu, rini mæ, “Hætæ ro! Tækwækwuni naha Kumwesæn rino rukwænu sævnhæ iræha narmama. In tramaræ iræha minraha, nænæ iræha tuhæuvehe narmama me sævnhæ. Kumwesæn in tramaræ ti niræha, nænæ muvehe Kumwesæn sævnræha. ⁴ In trirai raka pam nise nænimenraha. Noien Iarmama remhæ mine nasækien mine næmisæien triwæn, ti næri næ mæ narimnari tui me hæuvehe mhæuvæiwæn.”

⁵ Nænæ Iamæ sæ ramækure ia jea mamærimænu rini mæ, “Hætæ ro! Iakamo narimnari me pam hæuvehe mhærmævi.” Nænæ in raræ mæni mwi mæ, “Rai pen nægkiariien i ia nækukua, ti næri næ mæ nægkiariien me i ho niparhienien narmama hæukuræn nætigiteien ia niræha.”

⁶ Nænæ in ræri ræni pehe tukw iou i mæ, “Tækwækwuni naha kino sampam ia narimnari me pam! Iou i Alfa mine Omeka,^a nukunen mine nækrækwerin. Narmama sãmame hækwakwa iou takuvei pen nui minraha. Nui naha kirkuvehi mhæ nænimen. Næmri nui naha rauvei pehe nui kauvehi nimiruuen iræ. ⁷ Iarmama sæ triskai meste naruagænien rukurau, iou takuvei pen narimnari me sãmame iakuvæni pen raka tukwe in. Iou takuvehe Kumwesæn sævnhæ, nænæ in truvehe nærik. ⁸ Mætæ narmama sãmame kamhæhekir ia narmama, mhæpwæh nahatætæien, mamho noien æmkemik, mamhousi æpune narmama, mamhakres pran, mamho klepa, mamhæuvehi nahak, mamhæfwaki m nænimwi nari me, mine iekua me pam, imwænræha atukwatukw fwe ia kwopun æmwhenimw naha napw mine tæpisi æræha kraauæk ikin. Næri naha in nemhæien sæ ro kærui iræ.”

⁹ Nænæ nagelo me naha sefen kamhæpeki pesin me naha sefen hæukuær ia nærpwinien iræha sefen (nænæ nærpwinien me naha iræha nærpwinien sampam Kumwesæn tro m narmama), riti ia nagelo me naha rini pehe tukw iou i mæ, “Uvehe ro. Iakua takahatæn pran naha, in pran sævai kwæti sipsip, pwæh ikætoni.” ¹⁰ Nænæ ia vison naha Nænimw ræriari miou iakætoni agelo naha ruvehi iou iarouevæn fwe ia tækuær riti rasori næpwæmwis. Nænæ in rahatæn taon ikinan naha rukuraan ia nukuraanien sævai Kumwesæn. Ramserser ræmwhen ia kæpwier amasan riti kani mæ tiaspa ræmher ræmwhen ia klas. ¹² Næpai riti rasori næpwæmwis rukuraukurau iræ. Ia næpai naha kwæruæ me iræha twelef. Nagelo me twelef kamhærer ia kwæruæ me naha. Ia kwæruæ me naha kimærai pen næghi kwænækwus me sævai nækur Isrel iræha twelef. ¹³ Kwæruæ me naha kahar ia nikare taon naha peraha, kahar mwi ia nikaren prehi, kahar ia nikaren pesu, nænæ kahar ia nikaren parei. ¹⁴ Kæpwier asori me iræha twelef kamhækwætmhiri æknekæn nukune næpai naha sævai taon naha. Nænæ kimærai pen næghi aposol me twelef sævai kwæti sipsip ia kæpwier me naha.

¹⁵ Agelo sæ ramægkiari miou rauvehi nari riti kino ia kol truvehi mak sævai taon iræ mine næpai sævnhæ mine kwæruæ me ia næpai naha. ¹⁶ Nikare taon naha iræha kefæ. Nasorien sævai nikarkaren me mine næpwæmwisien sævnræha rutæ hæmnæmwhen a. Agelo naha ruvehi næri naha rauvehi ia rægin, muvehi mak sævai nikarkaren me, mætoni iræha kuatia kuatia nasorien sævnhæ mine næpwæmwisien sævnhæ rutæ tu-taosæn-fo-hantret kilometa.

20:13: Rom 2:6, 1Pit 1:17, Rev 2:23, 22:12 **20:14:** 1Kor 15:26,55 **20:15:** Rev 13:8, 19:20 **21:1:** 2Tes 3:13

21:2: Aes 52:1, 61:10, Hip 11:16, 12:22, Rev 3:12 **21:3:** 2Kron 6:18, Sek 2:10, 2Kor 6:16, Rev 7:17 **21:4:** Aes 35:10, Aes 65:19 **21:5:** 2Kor 5:17, Rev 4:2,10 **21:6:** Sam 36:9, Jer 2:13, Jon 7:37, Rev 1:8,17; 22:17 ^a **21:6:** Alfa in leta sa rukupwæn ia alfapet sævai nækur Kris. Omeka in leta sampam. Næhag i kamækwein Kumwesæn iræ nipwræn mæ in nukunen mine nækrækwerin. ðvsini mwi Rev 21:6; 22:13. **21:7:** 2Saml 7:14 **21:8:** Mat 25:41, Hip 10:38-39, Rev 19:20; 21:27; 22:15 **21:9:** Rev 15:1 **21:10:** Esik 40:2, Rev 21:2 **21:11:** Aes 60:1-2,19 **21:12:** Esik 48:30-35

21:15: Rev 11:1

¹⁷ In ruvehi mwi n̄ikim̄k̄imien s̄əv̄ai n̄əpai n̄əha m̄ətoni r̄əmwhen ia sikisti-sikis mita. Mita n̄əha s̄ə agelo n̄əha rauvehi mak s̄əv̄ai nari ir̄ə r̄əmwhen a mwi ia mita n̄əha n̄ərmama kamh̄əuvehi mak s̄əv̄ai nari ir̄ə. ¹⁸ N̄əpai n̄əha kino ia k̄əpwier amasan i tiaspa, n̄ən̄ə kuvrh̄əkin taon ia kol atukwatukw, kol s̄ə r̄əmher m̄əmwhen ia klas. ¹⁹ K̄əpwier asori me s̄əməme kamh̄əkw̄t̄əm̄hiri ək̄nek̄in nukune n̄əpai s̄əv̄ai taon n̄əha k̄əfəri pen ir̄əha ia k̄əpwier amasan i krisolaet, s̄ə ro eit ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i tiaspa, s̄ə ro k̄əru ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i safaiā, s̄ə ro kahar ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i akat, s̄ə ro k̄əf̄ə ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i emeral, ²⁰ s̄ə ro krirum ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i onikis, s̄ə ro sikis ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i kanilian, s̄ə ro sefen ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i krisolaet, s̄ə ro eit ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i malakait, s̄ə ro naen ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i topas, s̄ə ro ten ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i kalsetoni, s̄ə ro eleven ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i takwoes, n̄ən̄ə s̄ə ro t̄welef ir̄ə k̄əmri pen k̄əpwier amasan i ametis. ²¹ Kw̄ərūə me n̄əha t̄welef t̄əpinh̄ə me s̄əv̄ənraha kino ia perel ir̄əha t̄welef. T̄əpinh̄ə kwatia kwatia ko ia perel kwatia kwatia. N̄ən̄ə suatuk me f̄we imw̄ə ia taon n̄əha kino ia kol atukwatukw, kol s̄ə r̄əmher m̄əmwhen ia klas.

²² N̄ən̄ə iap̄k̄ətoni mh̄ə nimw̄ə riti kam̄əfwaki ikin ia n̄əkwai taon n̄əha, ti n̄əri n̄ə m̄ə nimw̄əfwaki s̄əv̄ənhi in n̄ə Īərim̄ənu Kumwes̄ən s̄ə rauvehi niskaiien me pam mine kw̄əti sipsip. ²³ Ia taon n̄əha ir̄əha tuh̄əp̄k̄ətui mh̄ə mwi meri mine m̄əkw̄ə m̄ə trouh̄əīəpwin ir̄əha ti n̄əri n̄ə m̄ə nukuraanien s̄əv̄ai Kumwes̄ən ram̄əhīəpwin pam taon n̄əha, n̄ən̄ə kw̄əti sipsip in n̄ə laet s̄əv̄ənhi. ²⁴ N̄ərmama ia t̄ən̄əmt̄ən̄ə me tuh̄əv̄ən ia nukuraanien s̄əv̄ənhi, n̄ən̄ə k̄ig me ia t̄əkure tipr̄ən̄ə tuh̄əp̄eki nauta amasan me s̄əv̄ənraha mh̄əuv̄nimw̄ə ia taon n̄əha. ²⁵ Kw̄ərūə me s̄əv̄ai taon n̄əha tuk̄əpw̄əh n̄əp̄in̄h̄əien ir̄əha ia n̄əpin r̄iti, ti n̄əri n̄ə m̄ə n̄əpin ia n̄əpin triw̄ən ia kwopun n̄əha. ²⁶ N̄ərmama ia t̄ən̄əmt̄ən̄ə me tuh̄əp̄eki nauta amasan me s̄əv̄ənraha mine narim̄nari me n̄ərmama h̄əm̄əuvei pen m̄inraha ia nis̄iaien, n̄ən̄ə mh̄əp̄eki mh̄əuv̄nimw̄ə ia taon n̄əha. ²⁷ Narim̄nari me s̄əməme h̄əm̄kemik ia n̄əmri Kumwes̄ən, mine n̄ərmama s̄əməme kamh̄ə narim̄nari s̄əv̄ai naurisien, mine n̄ərmama s̄əməme kamh̄əkūə, ir̄əha tuh̄əpw̄əh nuv̄nimw̄əien ia taon n̄əha ia n̄əpin r̄iti. M̄ət̄ə n̄ərmama me a i s̄əməme kim̄ərai pen n̄əgh̄inraha ia n̄əkuk̄ə s̄əv̄ai nim̄iruien s̄ə kw̄əti sipsip rauvehi ir̄əha əpa n̄əha tuh̄əuv̄nimw̄ə ia taon n̄əha.

22

Nui aris kauvehi nimiruien ir̄ə

¹ N̄ən̄ə agelo rar̄ə mahat̄ən mwi nui aris riti iak̄ətoni. Nui ia nui aris n̄əha nui kauvehi nimiruien ir̄ə. Nui n̄əha r̄əmher r̄əmwhen ia klas, raiu maku pen f̄we ia jea s̄ə Kumwes̄ən mine kw̄əti sipsip kraūəkure ir̄ə roūərim̄ənu, ² mamesi pen suatuk ia kurkwai taon n̄əha. N̄ən̄ə iak̄ətoni nei kauvehi nimiruien ir̄ə ram̄ərer ia nikarkare nui n̄əha, mauk̄ə m̄ə t̄welef ia nuk me pam ia m̄əkw̄ə me pam. N̄ən̄ə n̄ərmama ia t̄ən̄əmt̄ən̄ə me pam kamh̄ətimwi nimwan ti nomasanien nemh̄əien me. ³ Ia n̄əkwai taon n̄əha tuk̄əpw̄əh mwi n̄ətonien nari r̄iti s̄ə Kumwes̄ən ram̄ək̄wein ir̄əha ir̄ə. Jea s̄ə Kumwes̄ən mine kw̄əti sipsip kraūəkure ir̄ə roūərim̄ənu tr̄ərer ikin. N̄ən̄ə iotukwininari me s̄əv̄ənhi tuh̄əmo n̄əkw̄ən. ⁴ Ir̄əha tuh̄ətoni n̄ən̄imen, n̄ən̄ə tukrai pen n̄əgh̄in ia nipw̄ənanraha. ⁵ N̄əpin ia n̄əpin triw̄ən. Ir̄əha tuh̄əp̄k̄ətui mh̄ə meri ūə nari r̄iti mwi truvei pen nukuraanien m̄inraha, ti n̄əri n̄ə m̄ə Īərim̄ənu Kumwes̄ən s̄əv̄ənraha in trukuraan muvei pen nukuraanien m̄inraha, n̄ən̄ə ir̄əha tuh̄ərim̄ənu ia nuk nuk me. ⁶ N̄ən̄ə agelo n̄əha r̄ini pehe tukw iou i m̄ə, “N̄əḡk̄ariien me i ho n̄ip̄ərh̄ienien n̄ərmama h̄əukur̄ən n̄əḡiteien ia n̄ir̄əha. Īərim̄ənu Kumwes̄ən s̄əv̄ai n̄ənimwi profet kupw̄ən me r̄in̄ər̄hi pehe iou agelo s̄əv̄ənhi m̄ə takuvehe mahat̄ən narim̄nari me trīpko mh̄ə tui h̄əier pehe pw̄əh s̄əv̄ənhi iotukwininari me h̄ətoni.”

Trīpko mh̄ə tui Iesu ruvehe

⁷ “H̄əregi ro! Trīpko mh̄ə tui iakuvehe. Īərmama s̄ə ramo n̄əḡk̄ariien me s̄əməme Kumwes̄ən ruvei pehe, kamh̄əmak ia n̄əkuk̄ə i, in rerin tragien.”

⁸ Iou Jon, iou iakim̄əregi m̄ətoni narim̄nari me i. N̄əpin iakregi m̄ətoni raka narim̄nari me i, n̄ən̄ə iakinimwi nukurhuk mi ia n̄əmri agelo s̄ə rahat̄ən iou ir̄ə m̄ə takisiai in. ⁹ M̄ət̄ə in r̄ini pehe tukw iou i m̄ə, “Əpw̄əh noien iam̄in̄ha ir̄ə! Krau iotukwininari mi a s̄əv̄ai Kumwes̄ən kitaha p̄iam me i profet me mine n̄ərmama me s̄əməme kamh̄ə n̄əḡk̄ariien me ia n̄əkuk̄ə i. Nimwi nukurhuk mi ia n̄əmri Kumwes̄ən, mis̄ia i in!”

21:19: Aes 54:11-12 **21:22:** Rev 15:3 **21:23:** Aes 60:19-20, Rev 22:5 **21:24:** Aes 60:3,5 **21:25:** Aes 60:11
21:26: Sek 14:7, Rev 22:5 **21:27:** Aes 52:1, 1Kor 6:9-10, Rev 13:8, 21:8 **22:1:** Esik 47:1 **22:2:** Joel 3:18, Sek 14:8, Jen 2:9, Esik 47:12, Rev 22:14,19 **22:4:** Sam 42:2, Mat 5:8, Rev 3:12 **22:5:** Dan 7:18,27, Rev 5:10, 20:6, Rev 21:23,25 **22:6:** Rev 1:1 **22:7:** Rev 1:3, 2:16 **22:8:** Rev 19:10

¹⁰ Nənə in rarə mīni mwi tukw iou i mə, “Tikəpwəh nərkwafəien ia nəgkiariien me i Kumwesən ruvei pehe mik kəmhəmak ia nəkukuə i ti nari nə mə narimnari me i trijko mhə tui həier pehe. ¹¹ Nərmama səməme kəmhə noien ərəha pwəh kəmhəmwur pen ia noien ərəha. Nərmama səməme kəmhə noien əmkemik pwəh kəmhəmwur pen ia noien əmkemik. Nərmama səməme kəmhə noien atukwatukw pwəh kəmhəmwur pen ia noien atukwatukw. Nərmama səməme kəmhə noien əmher pwəh kəmhəmwur pen ia noien əmher.

¹² Həregi ro! Trijko mhə tui iakuvehe! Takuvehi nərəkuien səiou, muvehe, muvei pen m nərmama me pam resi pen narimnari me irəha hənə. ¹³ Iou i Alfa mīne Omeka,^a nukunen mīne nəkrəkwerin. Iakinərə raka kupwən, nənə takarə mwi kurirə.

¹⁴ Nərmama səməme haikuas tinari səvənraha rəpsan, irəha rerinraha tragien. Takəsəni irəha hani nukwai nei kauvehi nīmīruien irə, nənə mhəkurau ia kwərūə me səvəi taon nəha mhəuvnimwə. ¹⁵ Mətə nərmama nepwin nəha ikin ko həkuvnimwə mhə. Irəha nəha nərmama səməme həkemik rəmwhen ia kuri me, mamho klepa, mamho nahak. Nərmān mīne nīpran səməme kəmhəiri əpnəpen irəha me irəha nəha ko həkuvnimwə mhə. Nərmama me pam səməme kəmhousi əpune nərmama, mamhəfwaki m nənīmwi nari me, mamhokeikei pik noien səvəi neikuəien tuharə fwe irua.

¹⁶ Iou, Iesu, iakinərhi pehe agelo səiou mə truvehe mīni irəpw narimnari me i tukumiaha nakalasia me. Iou i kig sə iakiməuku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit. Iou iakəmwhen ia kəməhau kofətətəia sə rukuraan.”

¹⁷ Nənīmwin Ikinan mīne pran səvəi kwətī sipsip krauni mə, “Uvehe!” Nənə pwəh iərmama sə ramregi nəgkiariien i, in mwi rini mə, “Uvehe!” Nənə pwəh iərmama sə rəkwa kwa ruvehe. Iərmama sə rokeikei pwəh in rənīmwi auər a nui sə kauvehi nīmīruien irə.

¹⁸ Iou, Jon, iakaməgkiari skai m nərmama səməme kəmhəregi nəgkiariien me Kumwesən ruvei pehe miou kəmhəmak ia nəkukuə i. Trini mīnuə iərmama riti rakutan pen atukw nəgkiariien riti səvənhi ia nəgkiariien me i, Kumwesən truvei pen mīn nərpwinien me i nəkukuə i raməgkiari irə makutan pen mwi. ¹⁹ Trini mīnuə iərmama riti ripekti raka nəgkiariien me nepwin ia nəkukuə i, Kumwesən tripekti raka namasanien me i nəkukuə i raməgkiari irə iərmama nəha trijkuvehi mhə riti. Namasanien me nəha nukwai nei kauvehi nīmīruien irə mīne kwopun riti ia taon ikinan nəha.

²⁰ Iərmama sə rani irəpw narimnari me i rini mə, “Pərhien trijko mhə tui iakuvehe!”
Ouəh, pwəh ro iamīnhi! Uvehe rə Iərimənu Iesu!

²¹ Pwəh namasanien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu tramarə ti nərmama me pam. Ouəh, pwəh ro iamīnhi!

22:10: Rev 1:3, 10:4 **22:11:** Dan 12:10 **22:12:** Aes 40:10, 2Kor 11:15, Rev 2:16,23 **22:13:** Rev 1:8,17; 21:6

^a **22:13:** Alfa in leta sə rukupwən ia alfapet səvəi nəkur Kris. Omeka in leta sampam. Nahag i kaməkwein Kumwesən irə nīpwrān mə in nukunen mīne nəkrəkwerin. Əvsini mwi Rev 21:6; 22:13. **22:14:** Rev 22:2 **22:15:** Rev 21:17

22:16: Nam 24:17, Rom 1:3, Rev 2:28, 5:5 **22:17:** Sing 8:14, Rev 21:6 **22:18:** Dut 4:2, 12:32, Rev 15:1,6 **22:19:** Rev 22:2 **22:20:** Rev 2:16

Nipəri nəkukuə sə rani nipwrai nəgkiariien me (Diksonari)

Agelo: Nagelo me irəha nənimwin me Kumwesən rino irəha kamho tukwini nari min. Nagelo me kamhəgnəgini Kumwesən fwe ia nei ai (Mat 2:14). Nəpin me nepwin nagelo me həkkiari m nərmama, mhəvisau pen minraha nəgkiariien sə Kumwesən rokeikei mə tuhəregi (Dan 9:20-23, Mak 16:5-8, Luk 1:26, Wok Me 1:9-11). Kumwesən ramərhi pehe nagelo me kamhəuvehe mamhasitu ia nərmama səməme tuhəuvehi nimiruien rerin (Hip 1:14).

Mətə nagelo me nepwin nəha ikin həpwəh no tukwiniien nari m Kumwesən. Irəha nagelo əraha me. Kani mwi irəha mə nərəmhə me. Iərəmhə i in rasori ia nirəha nəghin nə Setan. Wok səvai Setan mine nagelo me səvənhi kamheikuə ia nərmama ia tənəmtənə me. Irəha həpwəh nokeikeiien mə nərmama tuhəni nipərhiien ia Iesu Kristo (2Kor 4:3-4, Rev 20:1-3; 7-8). Tukamevən tukərarki pen nagelo əraha me ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. Nərmama səməme kamhəkurirə ia nagelo əraha me nəha tukərarki pen mwi irəha həvən ia kwopun nəha (Mat 25:41).

Aposol: Nəgkiariien i aposol nipwran in i mə Iərmama sə kinərhi pen in. Aposol riti rauvehi nasorrien maməgkiari tukwini səvai i əmə asori sə rinərhi pen in. Iesu riməuvei pen nasorrien m nərmama səvənhi twelef mə irəha aposol me səvənhi. Wok səvai aposol me səvai Iesu ro iamini irə. Irəha hənətoni ia nənimenraha mə Iesu rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. Irəha həməni irapw nəgkiariien amasan səvənhi. Nənə mhərpwi nousəsimwinien vi me səvai nakalasia me ia kwopun me. Nənə nəpin ripik irəha ho nimtəien me ia niskaiien səvai Nənimwin Ikinan. Nimtəien me nəha ho nukurənien i mə nəgkiariien amasan səvai Iesu Kristo ro nipərhiien (Mak 16:19-20, Rom 15:19, Hip 2:4).

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nəpin nepwin rukurau nənə, in rier irapw ti Pol mekwein in mə in truvehi wok səvai aposol. Nərmama kuation kuation me nəha ikin rəmwhen ia Panapas sə nərmama kamhəkwein irəha mə aposol. Nəri auər a həkətəni mhə Iesu Kristo. Nənə nəpin səvsini nəgkiariien nəha aposol ia nəkukuə i Wok Me, nipwran rani mə nərmama me i twelef səvai Iesu hənəvən irəha min. Nənə ia nəkukuə i, Pol rini mə in mwi aposol riti səvai Iesu mətə in ripkəvən mhə irəha nərmama me nəha twelef. Nəkukuə nəha raməgkiari pik ia aposol mi Pita mine Pol. (Mat. 10:1-4; Mak 3:13-19; Luk 6:12-16).

Elta: Elta me irəha nəmə asori me kamhətui ti nakalasia me ia nousəsimwinien me səvənraha. (1Tim 3:1-7)

Epikurien me mine Stoik me: Irəha nahatən me səvai nəkur Kris fwe tui anan kamhətui nipərhiien. Ia nəpin nəha Niutestamen raməgkiari irə nəkur Kris həpik hənəmesi pen nahatənien səvai nahatən me nəha. Epikurien me həməni mə nukune nimiruien amasan in i mə nərmama tuhətui narimnari me səməme həni iərmama riti rerin raməgien. Stoik me həməni mə rekəm iərmama traməkeikei məmwur mə rerin trəpwəh nəgienien məpwəh mwi nəmisiien nəri auər a narəien səvənhi rəfo irə ramasan uə rərəha. (Wok Me 17:18)

Farisi: Farisi me mine nahatən me səvai loa irəha nəmə asori me səvai nəkur Isrel ia nəpin səvai Iesu. Irəha həkurən amasan loa me pam səməme Kumwesən riməuvei pen m Moses, nənə mamhəhatən mə nərmama tuhaməkeikei mhəsi pen əknek in loa me pam nəha ia noien sə ratukwatukw amasan. Irəha kamhəhatən mwi noien me mine loa me nepwin səməme kamripin pen ia loa sə Kumwesən riməuvei pen. Irəha haməfəuta pik irəha nənə rerinraha rirhi mə irəha hasori ia nərmama me pam. Irəha həməni mə noien səvənraha ramasan. Mətə nipərhiien irəha həpik kamho noien səvai kəuətəkəsuə. Irəha hənəmwəki Iesu nənə mhəkeikei mə tuhəsi əpune in. Əvsini mwi nəgkiariien i Satusi ia diksonari i.

Herot: Ia Niutestamen kaməkwein nərmama kefə nəghinraha i Herot.

- (1) *Herot asori.* In kig səvai nəkur Jutia nəpin Iesu rinətui. In raməmwur mə trəusi əpune Iesu nəpin in raməuihi (Mat. 2:1-22; Luk 1:9).
- (2) *Herot Antipas.* In tini Herot asori. In ramərimənu ia tənə Kalili nəpin Iesu raməvən man i irapw nəgkiariien səvai Kumwesən mamə nimtəien me. Herot Antipas riri Herotias. In rinərhi pen iarəuəgən riti səvənhi revən mərai raka kənkəpwə Jon Pəptaes fwe ia kalapus (Mak 6:14-29). Nəmə asori me səvai nəkur Isrel haməuvehi Iesu mhəvən ti Herot Antipas mə in trini mə Iesu traməkeikei memhə (Luk 23:6-12).
- (3) *Herot Akripa sə rukupwən.* In tini Aristopolas. Piəvni Herot Antipas. In rino nərəhəien

m nakalasia me nāpin Iesu rinətui raka ia nemhāien. Rinousi əpune Jemes i piəvi Jon (Wok Me 12:1-23).

(4) *Herot Akripa sə resi pen.* In tini Herot Akripa sə rukupwən. Kurirə Pol revən fwe Rom mə Kig Sisa trəkiri nəgkiariien səvanhi, Herot i riregi nəgkiariien səvai Pol ia nəmri Festas (Wok Me 25:13-26:2; 26:19, 27-32).

Hosana: Kupwən nipwrai nəgkiariien i Hosana kani mə uvehimiru. Nənə kurirə irə nipwran ruvehe mə əgnəgini uə ni vivi.

Iəmāti Iərmama: Nəgkiariien i Iəmāti Iərmama in nəhag riti. Iesu rani pik nəgkiariien nəha, mani atukw a in. Iesu in Iəmāti Iərmama. Nipwran mə in Iərmama rəmwhen a ia kitaha, mətə nəhag nəha ramahatən pen mwi mə in Kristo, Iərmama i profet kupwən me həməni mə truvehe. Ia nəməkrəhaien səvanhi Profet Taniel rinətōni Iəmāti Iərmama riti revən mərəer ia nəmri Kumwesən, nənə Kumwesən ruvei pen nasorriien min trərimənu ia nərmama ia tənə m tənəmepam (Dan 7:13-14).

Iesu: Nipwrai nəhag i Iesu in i Iərmama sə rauvehimiru nərmama. Kumwesən rinəkwein tini Meri mə Iesu ti nəri nə mə in truvehimiru nərmama me səvanhi muvehi raka narəhaien me səvanraha (Mat 1:21). Nəhag me nepwin səvai Iesu kaməkwein in mə Iesu Kristo, Tini Kumwesən, Iəmāti Iərmama, Kwənəkws səvai Kig Təvit.

Iotukwininari: Ia nāpin səvai Niutestamen iotukwininari me səpəmsəpə. Nepwin kinərkwi tərini irəha kamho auer a wok səvai Iəmə asori. Iotukwininari me nəha hərəirei noien nətərigien atukw səvanraha, mətə Iərməpə ramərimənu ia nirəha. Kani mwi irəha mə slef me. Iotukwininari me nepwin mwi nəha ikin kamho wok səvai nərməpə mətə kamhəuvehi nərəkuien irə (Luk 15:19). Kipkərihi tərini mhə irəha mə irəha slef me, mətə irəha həseni a mə Iərməpə trini nəkwən ti nirəha i nənə irəha tuho rerinraha ragien a.

Isrel: Isrel nəhag vi riti sə Kumwesən riməuvei pen m Jekop tini Aesak mine Repeka. Kaha səvai Isrel in nə Epraham. Isrel tini Iərman twelef. Nənə irəha i kaha kupwən me səvai nəkur Isrel. Kwopun sə hamarə ikin kani mwi mə tənə Isrel. Kupwən kani ti prənə i mə Kenan.

Kamel: In nərimiru riti kaməkure irə rəmwhen ia hos. Mətə in rupwinari ouihia ia hos. In rəmwhen sə navənien fwe kwopun akwesakwes ikin. Rapeki nari pam me kamo tinari ia nīmwherin.

Kəfəfau səvai nisaiien: Kəfəfau səvai nisaiien Nəkukə Ikinan raməgkiari irə riti kəfəfau kino ia nīmwai nei uə tihinari me, nənə kəfəfau pen ia kənkəpwə Iərmama riti ti nəgnəginiien in. Rəmwhen ia Iərmama riti sə rəvtənhi nərmama ia nauuien. Kəfəfau riti mwi in kəfəfau səvai kig sə kino ia kol sə ramserser. Kəfəfau pen kəfəfau nəha ia kənkəpwə kig ramahatən pen mə in rasori kamsiai in.

Kig Sisa: In nəghi Iərmama sə ramərimənu ia nəkur Rom fwe kupwən.

Kol: In kəpwier sə ramserser pik. Kamo narimnari me irə nənimenraha rutə pik rəmwhen ia rig, uə nari krukwi pen ia nifregi Iərmama, uə kwənari sə kaməkwan.

Krep: Krep in nei riti kəpwei rutə muviris rəmwhen ia nəkwus. Kamo waen irə. Raukə nukwan ramo ti pwen.

Kristo: Ia nəgkiariien səvai nəkur Kris fwe kupwən nipwran rani mə Iərmama sə Kumwesən rimərəfi mə trərhi pehe i ruvehe muvehimiru nərmama. Nəkur Isrel həpik həni Iesu mə ripko mhə in Kristo, in Iərmama auer a. Mətə narəien səvai Iesu rino nəgkiariien me səvai profet tui me həuvehe mhəuvəukuə. Nəpin Iesu rinətui ia nemhāien səvanhi, ramahatən mə Iesu in Kristo (Rom 1:14).

Kwopun akwesakwes ikin: Nəpin kaməgkiari ia kwopun akwesakwes ikin ia Niutestamen nipwran mə kwopun nəha nərmama həiwən ikin. Narimnari me həpkutə amasan mhə ikin.

Kwopun ikinan: Rum riti ia nəkwai nīmwə səvai Kumwesən.

Kwopun ikinan anan: Rum riti mwi ia nəkwai nīmwə səvai Kumwesən.

Loa səvai Moses: Nəgkiariien nəha Loa, uə Loa sə kimarai, nipwran rani mə Kumwesən riməuvei pen Loa me n nəkur Isrel. Nəghi nəkukə krirum səməme hamarə ia Oltestamen. Nəghinraha ia Bislama Jenesis, Eksodas, Levitikas, Namba, mine Dutronome. Nəkukə me nəha krirum həmwhen ia nukune loa me pam səvanraha nəkur Isrel.

Mastat: In nei sə kauvei pen nunin ia nəveginien mə trapein amasan. Nunin rouihia anan ia nuni nei me (Mat 13:31).

Mesaea: Nipwran rəmwhen ia Kristo uə Iəmāti Iərmama. Kumwesən rinərhi pehe mə truvehe muvehimiru nərmama.

Nənimwin Ikinan: Nənimwin Ikinan in Nənimwin i riməuku pen ti Tata Kumwesən mine Tini. Kani in mə Iasitu (Jon 14:15-17). Ramarə ia reri nərmama me i kamhəni

nip̄arhienien ia Iesu Kristo (Rom 8:9). Nənimw̄in Ikinan in Kumwesən (Mat 28:29, Wok Me 5:3-4).

Nənimwi nari sə kaməfwaki pen min: Nənimwi nari nepw̄in kuvnhi nərimiru me irə, kuvnhi nərmama irə, uə kumwesən kwərhakwərha me, uə nəri əpə riti. In nari riti sə nərmama kamho ia nei, uə aean riti, uə ia kəruətəri. Nərmama ho mamhəfwaki pen minraha, mamhəvi netə ramevən ti nənimwi nari me nəha. Kumwesən raməmwəki noien i nərmama kamhəfwaki pen m nənimwi nari me. (Eks 20:4-5, Kol 3:5-6, Efes 5:5-6, 1Jon 5:21)

Nakalasia: Misi Watt rinakres nəgkiariien i fwe kupwən. Nukune nəgkiariien i nəgkiariien Krik sə rani mə eklessia. Nipwran in i mə nərmama me i Kumwesən rinəkwein irəha həuvehe nərmama me səvənhi. Ia Inglis kani nəgkiariien i mə the Church. Bislama rani mə Jyos. Nəgkiariien me nepw̄in ia tənə kamhəni mə Nimwəfwaki. Mətə kimaha iahaməni mə nakalasia me. Kwopun me nepw̄in iahaməni mə nousəsimwinien səvəi nakalasia me. Iahaməni iamihna irə mə nərmama tuhəukurən mə Jyos səvəi Kumwesən ripko mhə nimwə riti, mətə kwa nərmama. Kwopun iarmama kəru uə kahar səvəi Iesu housəsimw̄in irəha me ikin Iesu ramarə ti nirəha ia kwopun nəha nəri auər a mə nimwəfwaki riti riwən (Mat 18:20).

Neai: In i kwopun kitaha nakalasia me tsəuvən mharə fwe ikin kitaha Kumwesən ia nəpin riti. Neai ripko mhə neai sə samətoni məkwə mine kaməhau me irə, rekəm. Neai in kwopun Kumwesən ramarə ikin.

Nitətə ia neai: Ia nəkukuə Matiurimərai nəgkiariien i nitətə ia neiai nipwran mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə (Mat 13:31-33, Luk 13:18-20). Ia kwopun me nepw̄in mw̄i ia Niutestamen nipwran mə kwopun Kumwesən ramarə ikin fwe ia neiai (Efes 2:6).

Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə: Kumwesən in kig sə ramərimənu rerin ia narimnari me pam fwe ia neiai mine ia təkure tiprənə (Sam 145:13, Dan 4:34-35). Ro iamihni irə kitaha səukurən ninien mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rinarə raka nənə tripkwiən mhə. Mətə ia nətəien riti mw̄i kitaha sətōni mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ripkuvehe mhə ihi. Nərəhəien rasori ia tiprənə i. Nərmama kamhəruui nəkwai Kumwesən. Setan ramo noien ikou me səvənhi. Kitaha sameitenhi mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə trier pehe. Kig sə ramərimənu ia nitətə səvəi Kumwesən in nəha Iesu. Nəpin in truvehe mw̄i irə kitaha tsəni mə, "Təkwtəkwni nəha Kumwesən səkitaha truvehimiru kitaha! Təkwtəkwni nəha in tro sətōni mə in rauvehi niskaiien, nənə, təkwtəkwni nəha in ramərimənu! Nənə təkwtəkwni nəha Kristo səvənhi tro sətōni mə in rasori ia narimnari me pam!" (Rev 12:10). Nərmama saməme kamhəni nip̄arhienien ia Iesu Kristo tuhəuvnimwə ia nitətə nəha. Irəha tuhamarə rerin irəha Iərimənu səvənraha. Mətə nərmama səməme kamhəruui nəkwai Kristo tuhəpkuvnimwə mhə ia nitətə nəha (Mat 25:34; 36, 1Kor 6:9-11, Rev 21:5-8).

Nəveginien Ikinan: Kurirə Iesu remhə ia nei kamarkuau i rəkwein nərmama me səvənhi həuvehe mhəni pəri nari irəha min ia nəveginien asori səvəi Pasova. In riməuvehi bred məkwəsən, muvei pen m nərmama me səvənhi hani. Nənə riməuvehi waen, muvei pen minraha hənimwi. Bred mine waen krouahatən pen nemhəien səvəi Iesu. Kinousi əpune nipwran niten rinaiu tukutaha. Nəpin tsəni bred nənə mhənimwi waen nəha kitaha nakalasia me reritaha traməkeikei mirhi nemhəien səvənhi ia nei kamarkuau. (Mak 14:12-26, Matiur 26:17-30, Luk 22:7-23, 1 Kor 11:23-25)

Nimwə səvəi Kumwesən: Fwe kupwən nimwə riti səvəi Kumwesən rinarə fwe tənə Isrel ia taon asori səvənraha Jerusalem. Fwe ikin, pris me səvəi nəkur Isrel haməvi netə ti naikuas rakaien nərəhəien me səvəi nərmama me səvəi Kumwesən. Mətə ia nuk 70 naruagən me səvəi nəkur Rom həuvehe mhəusi testesi pam nimwə nəha. Nəkwai nimwə nəha rum kəru. Rum riti kani mə kwopun ikinan. Nənə rum riti mw̄i kani mə kwopun ikinan anan.

Nəveginien asori kani mə Pentekos: Pentekos in nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel. Irəha hamo nəveginien asori nəha nəpin 50 kurirə nəveginien asori kani mə Pasova. Nəpin Iesu rinamarə irə nəkur Isrel kamho nəveginien asori nəha kamhəgnəgini Kumwesən ti nəveginien vi fwe nəmhien. Nəpin nəha Pentekos, in nəha nəpin Nənimw̄in Ikinan riməuvehe irə mukuər ia reri nərmama səvəi Iesu (Wok Me 2:1-4; 20:16, 1Kor 16:8).

Nəveginien asori kani mə Pasova: Pasova in nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel. Irəha hamo nəveginien asori nəha rerinraha ramrhi nəpin nəha Kumwesən riməiri raka kaha kupwən me səvənraha ia tənə Ijip. Ia nəpin nəha riməiri raka irəha

irə in rousi əpune nɪpwnəti nəkur Ijip me nəmritakw me, mətə in rəpweh nousi əpune nɪpwnəti nəkur Isrel me ti nəri nə mə hənahakwi pen netə ia kwəruə ia nimwə me səvənraha. Noien nəha Kumwesən rino rahatən pen wok sə Iesu Kristo truvehə mə muvehimiru nərmama ia niten.

Nəveginien asori səvəi pret yis riwən irə: In nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel. Nəpin nəkur Isrel həməier fwe Ijip haməuvani pret nəha yis riwən irə mə irəha tuhəuvani akwauakw mə həier fwe Ijip ti nəri nə mə bred nəha yis riwən irə ramafə akwauakw a. (Matiu 26:17, Mak 4:1-12, Luk 22:1-7)

Nui Asori Kalili; Nui Asori Taepirias: In nui asori riti fwe prehi ia tənə Isrel. Nəpwəmwisien səvənhi rəmwhən ia 22 kilometa. Nasorijen səvənhi rəmwhən ia 12 kilometa. Mavi rəmwhən ia təsi. Peiau peiau fwe ikin səvənhi. Kani mə Lek Kenesaret ia Luk 5:1. Ia Jon 6:1 nəghin riti mwi Taepirias.

Nuvehiien ninhum: In noien riti səvəi nəkur Isrel hamo fwe tui muvehə meste pehə ipwet mine. Ropə ia noien i nəkur ia Tənə kamho. Kupwən anan Kumwesən rino promes riti irau Epraham mə in Kumwesən səvənhi nənə Epraham mine nɪmwipwini me irəha nɪpwnəti Kumwesən me. Kumwesən rini pen ti Epraham ia Jenesis 17 mə tukuvehi ninhum m nərman kəmri karen irəha mə irəha nərmama me səvənhi. Trini minua iərman rətui muvehi nəpin eit, kuvehi ninhum min rahatən pen mə rauvehi nəvəhəgien sə Kumwesən riməuvei pen m Epraham. Ia nəpin səvəi Oltestamen nuvehiien ninhum ramahatən pen mə iərman in kwənəkwas riti səvəi Epraham. Mətə Pol rahatən mə noien səvəi nuvehiien ninhum ro nəri auər a təkwətəkwuni. Nuvehiien ninhum ko rɪpkuvehi mhə ik ikevən ia neai. Mətə tikini nɪpərhienien ia Iesu Kristo pwəh Iesu ruvehi raka nərəhaien ia rerim. Noien iaminha irə in nəha noien pərhien səvəi nuvehiien ninhum m iərmama. (Rom 2:25-29, Kal 6:15-16, Kol 2:11)

Nuviiien netə: Fwe kupwən nərmama haməuvehi nərimiru me səpəmsəpə rəmwhən ia mak, kau, uə sipisip, mhəuvehi mhəuvən, mhəuvei pen m pris me mə tuhəuvani əmwesi ia təkure nifatə, mhəuvehi raka nərəhaien me səvənraha. Nəpin me nepwin mwi kamhəuvei pen nərimiru me iaminha irə ia təkure nifatə ti nəveginien Kumwesən irə. Mətə trini minua nərimiru sə ramemhə uə rərəha ko kəpwəh nuvei penien m Kumwesən ia təkure nifatə səvənhi. Noien nəha ro nɪmtətien sə ramahatən pen mə nite Iesu traikuas raka nərəhaien me.

Perel: In kəpwier amasan riti sə raməmak ia nəkwai nari riti fwe ia təsi kamo kwənari ia nənimen mine nari krukwi pen ia nɪfregi iərmama.

Pokis səvəi nəgkiariien i Kumwesən rinərihi tərini əknekin: Pokis i ramahatən pen Loa səvəi Moses. Loa nəha nəgkiariien i Kumwesən rinərihi tərini əknekin, məmri nəkur Isrel hanamarə irə fwe kupwən. Kiməuvrhəkin pokis nəha ia timpa nənə kuvegi nɪkarkaren me ia kol. Ia nəkwai pokis nəha tekinari riti kino ia kol nəveginien nəha kani mə mana rukuar irə. Rigi nei nəha rino tihin mahatən pen Eron mə in pris, in mwi ia nəkwai pokis nəha. Kəruətəri mi kəru nəha kimərai pen loa me ten ia nirau irau mwi fwe ikin. Nəpin nəkur Isrel həier ia kwopun riti mhəuvən ia kwopun riti mwi, nənə mamhəuvehi pokis i. Nəpin harə ia kwopun riti nənə mhəmri pen pokis nəha ia nimwə tapolen sə ro ikinan. Pokis i mine narimnari me ia nəkwan irəha pam ho ikinan ti nəri nə mə irəha həmwhən ia nɪmtətien riti kamətə pen nəgkiariien irə sə Kumwesən rinərihi tərini əknekin. Nəpin haməuvrhəkin nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem, nənə pokis i raməmak fwe kwopun sə ro ikinan an ia nimwə səvəi Kumwesən. (Eks 25:10-22; 9:4; 16:31-33, Hip 9:4-5; Rev 11:19)

Paal: Paal in kumwesən eikuə riti səvəi nəkur ia Kenan. (Rom 11:4)

Pielsepul: Pielsepul in nəha Setan. Fwe kupwən Farisi me həmwəki Iesu, mhəni ərəha in mə raməkoui irapw nəremhə me ia nərmama ia nɪskaiien səvəi Pielsepul. Irəha həkini mhə nɪpərhienien ia Iesu mə in raməkoui irapw nəremhə me ia nərmama ia nɪskaiien səvəi Nənimwin Ikinan. (Mak 3:22, Luk 11:15)

Pris: Fwe kupwən nəkur Isrel həier ia tənə Ijip, Kumwesən riri pen irəha həuvən ia təkuər Sinae. Ia kwopun nəha in rini nəkwan mə irəha tuhəuvrhəkin nimwə tapolen riti. Nənimwin səvənhi tramərer pen ia nimwə tapolen nəha ia nəkwai rum sə ro ikinan anan. Kumwesən rərpwi rəgin ia Eron mə in mine kwənəkwas səvənhi tuhəuvehə mhə wok səvəi pris me. Irəha tuhərer ia nɪmwərhənhi Kumwesən mine nərmama me səvənhi, mhəvi netə ti nərəhaien. Trini minua nərmama hokeikei mə tuhəuvei pen nari riti m Kumwesən, pris me tuhəuvehi nəri nəha mhəuvei pen tukwini səvənraha ia təkure nifatə səvəi Kumwesən. Ia nəpin səvəi Iesu fwe kupwən pris me kamho wok me iaminha irə ia nimwə səvəi Kumwesən fwe ia Jerusalem. Mətə ipwet mine pris asori anan səkitaha in i Iesu Kristo. In əpa ramərer ia nɪmwərhənhi Kumwesən mine nərmama me səvənhi mavi simwin irəha.

Pris asori: In pris riti sə ramərimənu ia pris me nepwin səvəi nəkur Isrel.

Pris asori anan: In pris kuatia a sə in rasori ia pris me pam. Ia nuk me pam ia nəpin kuatia a in rauvehi nite sipsip muvniwə ia kwopun sə ro ikin anan ia nimwə səvəi Kumwesən mə truvehi raka nərəhaien me səvəi nəkur Isrel.

Profet: In iərmama riti sə Kumwesən rauvei pen nəgkiariien min mə trini irapw. Nəpin ripik profet me ia nəpin səvəi Oltestamen kamhəni irapw narimnari me səməme həkvehe mhə ihi.

Sapat: In nəpin səvəi nəkur Isrel kamhəfwaki irə. Sapat ramo stat ia 6 klok ia Fraete ia nəruarəv mevən meste Sapat ia nəruarəv ia 6 klok. Ia Sapat nərmama həkko anan mhə wok riti. Irəha hamapwis. Nəpin nəha in nəpin ikinan səvəi nəkur Isrel. Nəgkiariien i sapat ia nəgkiariien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən nipwran rani mə apwis. Fwe kupwən, nəpin Kumwesən rino tiprənə, Nəkukuə Ikinan rani mə in rino wok nəpin sikis nənə nəpin sə ro sefen irə in ro sampam, mapwis. Nəpin sə ro sefen irə ia nəfwakiien in nəpin səvənhi. Nənə loa me səməme in riməuvei pen m Moses rani irapw mə nəpin sə ro sefen irə in nəpin ikinan səvənhi sə nərmama me səvənhi tuhapwəh noien wok riti irə. Nənə noien sə nərmama tuhapwis ia nəpin nəha rinahətən raka mə irəha nərmama me səvəi Kumwesən. Ia Niutestamen, Iesu riməni irapw mə in ramərimənu ia Sapat (Mat 12:8, Mak 2:28, Luk 6:5). Mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel haməmwəki in ti nəri nə mə in rino nərmama nepwin səməme hamemhə həsənin ia Sapat. Nənə irəha hənə mə noien nəha in rino rinəruui loa. Nənə in ro mwi narimnari me nepwin səməme rerinraha rirhi mə ripkatukwatukw mhə mə tuko ia Sapat.

Sameria; iəmə Sameria: Fwe kupwən nəkur Isrel haməmwəki nəkur Sameria. Ia nəpin nəha rəknekən ti nəkur Isrel mə tuhavən fwe imwəi nəkur Sameria ti nəri nə mə ia nətəien səvənraha nəkur Sameria irəha həkemək ia nəmri Kumwesən. Trini minə havən fwe imwənraha nənə irəha mwi tuhəkemək.

Satusi: Irəha həkwhen ia pati riti. Nepwin kamho wok səvəi politik. Nepwin kamho wok səvəi nuviien netə ia təkure nifatə səvəi Kumwesən. Nepwin kamhətui ti nimwə səvəi Kumwesən. Irəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Irəha hamesi pen a loa səvəi Moses səməme kamharə fwe Jenesis, Eksodas, Levitikas, Namba, mine Dutronome. Irəha hənə mə nəpin iərmama remhə rino sampam. Nənənimwin ko ripkevən mhə ia kwopun riti. Irəha hənə mwi mə nagelo me mine nəremhə me həiwən (Wok Me 23:8).

Setan: Nəgkiariien i Setan rakupwən ia nəgkiariien Hipru. In nəgkiariien səvəi nəkur Isrel. Nipwran mə iəremhə sə raməmwəki iərmama. Setan kupwən in agelo riti səvəi Kumwesən. Mətə Kumwesən rinərhi irapw in ia neai ti nəri nə mə in ramaruagən irau Kumwesən mə in trərimənu ia Kumwesən (Aes 14:12-15, Esk 28:11-19).

Sinae: In təkuer riti ia tənə Ijip. Kwopun nəha Kumwesən riməuvei pen Loa səvənhi m Moses fwe ikin (Hip 12:18-24).

Tikon: In iərmama sə ramasitu ia nakalasia me ia nousəsimwinien me səvənraha. Kiməkupwən kuvehi utə tikon me mə tuhasitu ia nakalasia me ia Wok Me 6:1-7. (Filipae 1:1, 1 Tim 3:8; 10-12, Rom 16:1)

Vranda səvəi Solomon: In kwopun riti ia nimwə səvəi Kumwesən. Kwopun nəha nəpin me pam nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəgkiari ia loa səvəi Kumwesən ikin. Ia nəpin səvəi Iesu kino nəpai asori ia kəpwier rukurau ia nimwə səvəi Kumwesən. Fwe imwə kino tənifə ia nikaren me pam. Kwopun nəha nərmama kamhəuvehi nəmri nərimiru me ikin ti nuviien netə irə. Kwopun nəha kaməvriwei mane me ikin. (Luk 9:45-46, Jon 2:14-16)

Wit: Nari riti rəmwhen ia rais. Rutə rəmwhen ia nurhi mətə ro nukwan. Kaməkwaikwai, ramesas maməpwəh tekin. Kaməkwai testesi kwənkwan kamo flaoa irə.

Nipwrai ninien me ia Niutestamen

Paptaes

Mat 28:18-20

Wok Me 10:44-48

Kal 3:26-27

Jon 3:22

Wok Me 16:14-15; 31-33

Kol 2:12

Jon 4:1-2

Wok Me 19:1-7

1Pit 3:20-22
 Wok Me 2:37-42
 Wok Me 22:12-16
 Wok Me 8:12; 36-38
 Rom 6:1-4

Narəien ia nəkwai nimwə

Tata mine mama

Efes 6:4
 Kol 3:21
 1Tim 3:4-5

Nəkwərhakwərha me

Mat 15:3-6
 Efes 6:1-3
 1Tim 5:4; 8 Luk 2:51
 Kol 3:20
 Hip 12:7-11

Nipran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha

Wok Me 6:1
 1Kor 7:39-40
 Jem 1:27 Rom 7:2-3
 1Tim 5:3-16

Nerəien

Mat 19:4-6
 Kol 3:18-19
 Hip 13:4 1Kor 7:1-16
 1Tes 4:3-8
 Taet 2:3-5 1Pit 3:1-7
 Efes 5:21-33

Nərmama asori me səməme kamhərimənu (uə Kavmen)

Mat 22:15-22
 Rom 13:1-7
 Taet 3:1 Wok Me 5:27-29
 1Tim 2:1-4
 1Pit 2:13-17

Nərmama kamhometə nakalasia me səvəi Iesu Kristo

Mat 5:10-12
 1Kor 4:11-13
 1Pit 3:13-17 Mak 13:9-13
 2Kor 4:8-11
 1Pit 4:12-19 Luk 12:4-9
 Fil 1:28-29
 1Jon 4:7-12; 16 Jon 15:18-21
 2Tes 1:4-8
 Rev 2:10 Wok Me 5:41
 2Tim 3:10-13 Rom 8:35-37
 Hip 10:32-39 Rom 12:12-14; 17-21
 Hip 12:3-4

Kumwesən

Noien səvəi Kumwesən

Mak 10:27
 Rom 11:33-36
 1Pit 1:14-17 Mak 12:29-30
 1Kor 8:4-6
 1Jon 1:5 Luk 1:37
 2Kor 1:3
 1Jon 4:7-12; 16 Luk 6:35-36
 1Tim 1:17
 Jut 24-25 Jon 4:24
 1Tim 6:15-16
 Rev 4:8-11 Wok Me 14:14-17

Hip 4:13

Rev 15:3-4 Wok Me 17:22-31

Hip 10:30-31 Rom 1:18-23

Jem 1:17

Kumwesən ramasitu ia kitaha

Mat 6:25-34

Rom 8:28

Hip 1:3 Mat 10:29-31

Rom 11:36

Jem 4:13-16 Wok Me 14:15-17

Kol 1:17

Kumwesən rino neiai mine tiprənə

Mat 19:4

Wok Me 17:24-26

Hip 1:2 Jon 1:3

1Kor 8:6

Hip 11:3 Wok Me 14:15

Kol 1:15-16

Rev 4

Kumwesən trəkiri nərmama ti noien me səvənraha

Mat 7:21-23

Rom 2:1-11

Hip 9:27-28 Mat 16:24-27

Rom 14:10-12

Hip 10:26-31 Mat 25:31-46

1Kor 3:10-15

1Pit 1:17 Jon 3:18-21

1Kor 4:5

1Pit 4:3-5 Jon 5:24-29

2Kor 5:9-10

Rev 20:11-15 Wok Me 17:30-31

2Tes 1:5-10

Kumwesən ramini nərmama me i kamhahatətə ia Iesu mə irəha hatukwatukw ia nənimen

Wok Me 13:38-39

Rom 5:1-19

Kal 3:6-9 Rom 1:16-17

Kal 2:16

Taet 3:7 Rom 3:21-26

Kumwesən rauvehimiru nərmama

Jon 3:16-17

Rom 5:1-11

1Tim 1:15-16 Wok Me 2:37-39

Rom 10:9-13

1Tim 2:3-7

Efes 2:1-10

1Pit 1:3-5

Nəfwakiien m nənimwi nari me, mine noien səvəi klepa

Mat 4:10

1Kor 6:9-11

1Tes 1:9-10

Wok Me 13:4-12

1Kor 8:1-13

1Jon 5:21 Wok Me 17:22-31

1Kor 10:1-22

Rev 21:8 Wok Me 19:11-20

2Kor 6:14-18

Rev 22:15 1Kor 5:11

Kal 5:19-21

Mane

Mat 6:19-21, 24-34

1Tim 6:6-10, 17-19
 Jem 2:1-9 Luk 12:13-21, 32-34
 Hip 13:5-6
 Jem 5:1-6 Wok Me 20:35

Nənimwin səvəi Kumwesən

Mat 28:19
 Wok Me 8:14-17
 Efes 1:13-14, 17 Mak 1:9-11
 Wok Me 10:44-48
 Efes 3:16 Mak 3:28-30
 Wok Me 13:2-4
 Efes 4:3-4, 30 Luk 1:35
 Wok Me 15:28
 Efes 5:18-20 Luk 3:16
 Wok Me 16:7-10
 Efes 6:17-18 Luk 4:1
 Wok Me 19:1-7
 1Tes 1:5-6 Luk 11:13
 Rom 5:5
 1Tes 5:19 Luk 12:12
 Rom 7:6
 2Tes 2:13 Jon 1:32-34
 Rom 8:9-16; 26-27
 Taet 3:5-6 Jon 3:5-8
 1Kor 2:4, 9-16
 Hip 2:4 Jon 7:37-39
 1Kor 3:16
 Hip 9:14 Jon 14:15-17, 26
 1Kor 6:11, 19
 1Pit 1:2; 11 Jon 15:26
 1Kor 12:1-13
 2Pit 1:20-21 Jon 16:7-15
 2Kor 1:21-22
 1Jon 2:20 Jon 20:19-23
 2Kor 5:5
 1Jon 3:24 Wok Me 1:4-5, 8
 2Kor 13:14
 1Jon 4:13 Wok Me 2:1-18; 38-39
 Kal 3:2-5
 1Jon 5:6-8 Wok Me 4:31
 Kal 4:6 Wok Me 5:3-5
 Kal 5:16-18; 22-25

Nakresien pran səvəi iərməpə

Mat 5:27-30
 1Kor 6:9-20
 1Tes 4:1-8 Jon 8:2-11
 Kal 5:19
 Hip 13:4 Rom 13:8-10
 Efes 5:3
 Jut 7 1Kor 5:9-11
 Kol 3:5-6

Kwəpun napw asori rauək ikin

Mat 10:28
 Luk 16:23-26
 Rev 20:10-15 Mat 13:41-42; 47-50
 2Tes 1:9
 Rev 21:8 Mat 25:41

Nəkukə Ikinan səvəi Kumwesən

Mat 4:1-4
 Rom 15:4

Hip 4:12 Mat 5:17-20
 Rom 16:26
 1Pit 1:22-25 Mat 22:29
 Kol 3:16
 2Pit 1:19-21 Jon 8:31-32
 1Tes 2:13
 2Jon 9-10 Jon 20:31
 1Tim 4:13
 Rev 1:3 Wok Me 20:32
 2Tim 3:14-17

Nəveginien Ikinan

Mat 26:26-30
 Luk 22:14-20
 1Kor 11:17-34 Mak 14:22-26
 1Kor 10:14-22

Nəveginien me

Mak 7:14-23
 Rom 14:1-23 1Kor 8:1-13
 1Tim 4:1-4

Nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo

Wok Me 20:24
 Kal 1:6-12
 1Tes 1:5 Rom 1:2-4, 16-17
 Efes 1:13
 2Tes 2:14 1Kor 1:17-25
 Fil 1:27
 2Tim 1:8-11 1Kor 15:1-7
 Kol 1:5-6
 2Tim 2:8-10

Nahatətəien

Iərmama sə ramahatətə ia Iesu Kristo truvehi nimiruien rerin

Jon 1:12
 Jon 20:31
 Rom 10:9-10 Jon 3:15-18, 36
 Wok Me 4:12
 Kal 2:16 Jon 6:47
 Wok Me 16:30-31
 Efes 2:8-9 Jon 14:6
 Rom 3:20-22

Pwəh sərer əknekin ia nahatətəien səkitaha

Mak 11:22-25
 Rom 14:22-23
 Hip 11:1-40 Luk 17:5-6
 1Kor 13:13
 Jem 1:2-8 Jon 14:1
 2Kor 5:6-7
 Jem 2:14-26 Rom 5:1-2
 Kal 5:6
 1Pit 1:3-9

Nemhəien

Jon 6:39-40
 1Kor 15:12-58
 Rev 14:13 Jon 11:17-27
 2Kor 5:1-10
 Rev 21:1-4 Jon 14:1-4
 Fil 1:20-24
 Rev 22:1-5 Rom 8:10-11; 38-39
 1Tes 4:13-18 Rom 14:7-9
 Hip 2:14-15

Pwəh səgnəgini Kumwesən, mhəni vivi in, mhəni tanak tukwe

Luk 17:11-19

Fil 4:4-7

1Tes 5:18 Jon 6:11

Kol 2:7

1Tim 2:1 Rom 1:21

Kol 3:17

1Tim 4:4-5 Efes 5:20

Kol 4:2

Nəm əsori me i kamhətui ti nakalasia me

Noien səvəi elta me səvəi nəfwakiien

Wok Me 6:1-6

1Tim 3:1-13

Taet 1:5-9 Wok Me 14:23

Nəgkiariien sə ramevən ti elta me səvəi nəfwakiien

Mat 28:18-20

1Tes 2:1-12

2Tim 3:10-4:5 Luk 22:24-27

1Tim 4:1-16

Taet 2:7-8 Wok Me 20:17-35

2Tim 2:1-26

1Pit 5:1-4

Nisiàiien elta me səvəi nəfwakiien

1Kor 9:14

1Tes 5:12-13

Hip 13:7,17 Kal 6:6

1Tim 5:17-22

Nəpwəhien pran

Mat 5:31-32

Luk 16:18

1Kor 7:10-16 Mat 19:3-9

Rom 7:2-3

Nəpwəhien nəveginien ti nəfwakiien

Mat 6:16-18

Wok Me 13:1-3

Wok Me 14:23 Mak 2:18-20

Nasituien

Mat 6:1-4

1Kor 10:24

Hip 13:1-3, 16 Mat 7:12

2Kor 8:1-15

Jem 1:27 Mat 25:31-46

2Kor 9:1-15

Jem 2:15-16 Luk 3:10-11

Kal 6:9-10

1Jon 3:16-18 Luk 6:38

Fil 4:14-19 Wok Me 11:27-30

Hip 10:24

Rəṛəha mə kitaha tsənimwi nənimwiien skai mhakonə irə

Rom 13:13

Kal 5:19-21

Taet 1:7 1Kor 5:11

Efes 5:18

1Pit 4:3-5 1Kor 6:9-11

1Tim 3:1-3

Nəfwakiien m Kumwesən

Noien səvəi nəfwakiien

Mat 6:5-13

Jon 16:23-26

1Tim 4:4-5 Mat 7:7-11
 Rom 8:26-27
 Hip 4:16 Mat 18:19-20
 Rom 12:12
 Hip 10:19-22 Mak 11:24-25
 Efes 2:18
 Jem 1:5-8 Luk 11:1-13
 Efes 6:18
 Jem 4:2-3 Luk 18:1-8
 Fil 4:6-7
 Jem 5:13-18 Luk 21:36
 Kol 4:2
 1Pit 4:7 Jon 14:13-14
 1Tes 5:17
 1Jon 3:21-22 Jon 15:7
 1Tim 2:1-4; 8
 1Jon 5:14-15

Nəfwakiien me nepwɪn ia Nəkukuə Ikinan

Mat 11:25-26
 Wok Me 16:25
 Fil 1:3-5, 9-11 Mat 14:23
 Wok Me 20:36
 Kol 1:9-12 Mat 19:13-15
 Wok Me 21:5
 Kol 4:3-4 Mak 1:35
 Rom 1:9-10
 1Tes 3:9-13 Luk 5:16
 Rom 10:1-2
 2Tes 1:11-12 Luk 6:12
 Rom 15:30-33
 2Tes 3:1-5 Luk 22:32, 39-46
 2Kor 12:7-10
 Hip 5:7 Jon 11:41-42
 Efes 1:15-20
 Hip 7:25 Jon 17:1-26
 Efes 3:14-21 Wok Me 4:24-31
 Efes 6:19-20

Nətərigien səkitaha traməkeikei meiwaiu

Mat 5:3-12
 Luk 18:9-14
 Kol 3:12-13 Mat 18:1-5
 Efes 4:2
 Jem 4:5-10 Luk 14:7-11
 Fil 2:3-11
 1Pit 5:5-7

Nakalasia me

Noien səvəi nakalasia me

Mat 16:13-20
 1Kor 12:12-30
 Kol 3:12-17 Jon 13:34-35
 Kal 5:22-26
 1Tes 5:16-17 Jon 14:27
 Efes 1:22-23
 Hip 10:24-25 Wok Me 2:41-42
 Efes 2:19-22
 1Pit 2:4-10 Rom 12:4-8
 Efes 4:1-16
 Rev 19:5-10 Rom 12:9-13
 Kol 1:18

Nakalasia me səvəi Iesu Kristo həmwəhen ia nɪpwrai iərmama kuatia
 Mat 18:19-20

Efes 1:22-23
 1Tim 4:13 Wok Me 2:41-47
 Efes 4:11-16
 Hip 10:24-25 Rom 12:4-8
 Kol 3:15-17

Nəmisəien me i saməregi ia tiprəna i

Rom 8:18-25, 28
 Jem 1:2-4
 1Pit 2:19-21 2Kor 1:4
 1Pit 1:6-9
 1Pit 5:8-10 2Kor 4:16-18

Noien səvəi nərpwinien noien ərəha

Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama

Mat 26:28
 Wok Me 26:18
 Hip 10:17-18 Mak 11:25-26
 Efes 1:7
 1Jon 1:8-2:2 Wok Me 5:31
 Kol 1:13-14 Wok Me 10:43
 Kol 2:13-14

Kitaha tsaməkeikei mhenouenou noien ərəha me nəha nərmama kamho m kitaha, mhəpwəh nərpwinien

Mat 6:12-15
 Luk 6:37
 Efes 4:31-32 Mat 18:21-35
 Luk 17:3-4
 Kol 3:13 Mak 11:25
 2Kor 2:5-11

Nomasanien iərmama

Mat 4:23-25
 Wok Me 8:4-8
 2Kor 12:7-10 Mat 9:35
 Wok Me 19:11-16
 1Tim 5:23 Mat 11:2-5
 Wok Me 28:8-9
 2Tim 4:20 Wok Me 3:1-6
 1Kor 12:9, 29-30
 Jem 5:14-15

Nokeikeien

Kumwesən ramokeikei nərmama me pam

Jon 3:16
 Efes 2:4-5
 1Jon 4:9 Rom 5:8

Kitaha tsaməkeikei mhokeikei Kumwesən

Mat 22:37-38
 Jon 14:21
 1Jon 5:3 Mak 12:28-30
 1Pit 1:8

Kitaha tsaməkeikei mhokeikei nərmama

Mat 5:43-48
 1Jon 2:9-11
 1Jon 4:7-21 Mat 22:39
 Jon 15:12-17
 1Kor 13:1-13 Jon 13:34-35
 Rom 12:9-10
 1Kor 16:14 1Tes 4:9-10
 Rom 13:8-10
 Kal 5:13-14 1Pit 4:8
 1Jon 3:11-18

Noien nəkwai Kumwesən

Jon 14:15, 21, 23-24
 1Pit 1:14-16
 1Jon 3:22-24 Jon 15:10-17
 1Jon 2:3-8
 2Jon 5-6 Rom 13:8-10

Noien əṛəha

Nəfe nəha noien əṛəha?

Rom 1:18-32
 Efes 2:1-3
 Jem 4:17 Rom 8:5-8
 Efes 5:3-5
 1Pit 4:3 Kal 5:19-21
 Kol 3:5-10
 1Jon 3:4-5

Nərmama me pam həno raka noien əṛəha

Jon 8:7-9
 Rom 5:12
 1Jon 1:8-10 Rom 3:9-20; 23
 Kal 3:22

Kumwesən trərpwin noien əṛəha səvəi nərmama

Mat 10:28
 Rom 6:23
 Hip 10:26-31 Mat 13:41-42
 Kal 6:7-8
 1Pit 1:17 Jon 3:18-20; 36
 Kol 3:5-6
 1Pit 4:3-5 Wok Me 17:30-31
 2Tes 1:7-9
 Jut 7 Rom 1:18-19
 Hip 9:27
 Rev 20:11-15

Kitaha tsaməkeikei mhəṛərig ia noien əṛəha me səkitaha

Mat 4:17
 Wok Me 2:37-40
 2Kor 7:8-11 Mak 6:12
 Wok Me 3:19-20
 2Pit 3:9 Luk 13:1-5
 Wok Me 17:29-31
 Rev 9:20-21 Luk 15:1-31
 Wok Me 20:21 Luk 24:45-47
 Wok Me 26:19-20

Nitətə ia neiai (uə Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə)

Suatuk səvəi nevēnien ia nitətə ia neiai

Mat 19:16-30
 Jon 17:2-3
 Efes 2:1-6 Luk 10:25-28
 Jon 20:31
 Kol 2:13 Jon 3:1-16
 Rom 5:21
 Kol 3:1-4 Jon 5:19-29
 Rom 6:5-14
 2Tim 1:10 Jon 10:10
 Rom 8:10-17
 Taet 3:4-7 Jon 11:25-26
 2Kor 5:17
 1Pit 1:23 Jon 14:6
 Kal 2:20
 1Jon 5:11

Nitətə ia neiai ramanan pik

Luk 12:32-34

Kol 3:1
 Rev 21:22-22:5 Jon 14:1-3
 1Pit 1:4-5
 Rev 22:14-15 2Kor 5:1-8
 Rev 4:1-11 Fil 1:23
 Rev 21:1-4

Nousi əpuneien nərimiru me kauvei pen m Kumwesən

Mat 9:13
 Rom 12:1
 Hip 9:6-10:18 Mak 12:33

Setan

Noien səvəi Setan

Mat 13:19
 2Kor 2:10-11
 2Tes 2:9-12 Mat 25:41
 2Kor 4:4
 1Pit 5:8-9 Luk 4:1-13
 2Kor 11:13-15
 1Jon 3:8-10 Luk 22:3-4
 Efes 2:2
 Rev 12:7-12 Jon 8:42-44
 1Tes 2:18
 Rev 20:1-3

Setan in iəremhə i raməmwur mə tro nərmama həmwəi ia nəərəhaien

Mat 4:1-11
 2Kor 12:7-10
 Hip 12:1-2 Mat 6:13
 Efes 3:20-21
 Jem 4:7 Luk 22:31-32
 Efes 6:10-18
 1Pit 1:5 Jon 17:14-19
 Fil 4:13
 1Pit 5:8-11 Rom 8:31-39
 1Tes 3:5-8
 1Jon 4:4 Rom 12:12
 2Tes 3:3
 1Jon 5:3-5 Rom 16:19-20
 2Tim 1:7-8
 Rev 12:7-12 1Kor 10:12-13
 Hip 2:18 1Kor 16:13
 Hip 4:14-16

Suatuk ti nuveheien nipwnəti Kumwesən me

Jon 1:12-13
 Kal 4:6-7
 1Jon 3:1-3 Rom 8:14-17
 Hip 12:5-11

Kristo niten rinaikuas raka nəərəhaien me səvəi nərmama me səvənhi

Mat 26:26-29
 Efes 1:7
 1Jon 1:6-7 Rom 3:25
 Hip 9:11-14
 Rev 7:14-17 Rom 5:9-10

Iesu Kristo

Iesu in Tini Kumwesən

Mat 11:27-30
 Jon 20:26-31
 Kol 2:9-10 Mat 16:13-17
 Wok Me 3:13-16
 Hip 1:1-14 Luk 1:35
 Wok Me 4:10-12

Hip 7:26-28 Jon 1:1-18
 1Kor 3:11
 1Jon 2:1-2 Jon 5:19-29
 2Kor 4:4-6
 1Jon 5:20 Jon 6:35-40
 2Kor 5:21
 Rev 1:12-18 Jon 8:58
 Kal 4:4-5
 Rev 19:11-16 Jon 11:25-27
 Fil 2:5-11 Jon 17:1-5
 Kol 1:15-20

Iesu riməuvehe ia tɪprənə i nɪpwran rəmwhen ia nɪpwrataha

Jon 1:14
 Luk 2:1-20
 Fil 2:6-7 Luk 1:26-38
 Mat 2:1-23
 Hip 2:14-18 Mat 1:18-25
 Kal 4:4-5

Iesu rino nɪmtətien me

Mat 8:1-15, 23-33
 Mak 1:21-28
 Luk 22:50-51 Mat 9:1-7, 18-33
 Mak 7:32-37
 Jon 2:1-11 Mat 12:9-14, 22
 Mak 8:22-25
 Jon 4:46-54 Mat 14:15-32
 Luk 5:4-8
 Jon 5:5-9 Mat 15:22-28, 32-38
 Luk 7:11-15
 Jon 9:1-7 Mat 17:14-18
 Luk 13:10-13
 Jon 11:11-44 Mat 20:29-34
 Luk 14:1-4
 Jon 21:4-6 Mat 21:18-22
 Luk 17:12-14
 Wok Me 2:22

Kinəkiri Iesu ti noien səvənhi kuvei pen nərpwɪnien sə rɪpkatukwatukw mhə min

Mat 26:47-68
 Mak 15:1-20
 Jon 18:1-14, 19-24 Mat 27:1-2, 11-31
 Luk 22:47-53
 Jon 18:28-19:16 Mak 14:43-65
 Luk 22:63-23:25

Kinərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

Mat 27:32-56
 Luk 23:26-49
 Jon 19:17-37 Mak 15:21-41

Kimənimwi nɪpwrai Iesu

Mat 27:57-66
 Luk 23:50-56
 Jon 19:38-42 Mak 15:42-47

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

Mat 28: 1-20
 Wok Me 2:24-32
 Wok Me 17:2-3, 30-31 Mak 16:1-8
 Wok Me 3:15
 Rom 1:4 Luk 24:1-49
 Wok Me 4:10, 33
 Rom 4:24-25 Jon 20:1-21:14
 Wok Me 10:39-43
 1Kor 15:3-8; 12-21 Wok Me 1:3-8
 Wok Me 13:29-39

Rev 1:18

Iesu rir̄ar̄ig mev̄ən fwe ia neiai

Luk 24:50-51

Efes 1:20-23

Hip 7:25-26 Wok Me 1:9-11

Fil 2:9-11

Hip 10:12-14 Wok Me 2:32-36

Hip 1:3-11

1Pit 3:22 Wok Me 5:30-31

Hip 2:9 Rom 8:34

Hip 4:14-16

Iesu rir̄ar̄ig pehe mwi ia tipr̄ən̄ə i

Mat 24:29-44

1Tes 1:9-10

2Tim 4:8 Jon 14:1-3

1Tes 3:13

Hip 9:28 Wok Me 1:10-11

1Tes 4:13-5:11

2Pit 3:1-18 Wok Me 3:19-21

2Tes 1:6-10

1Jon 3:1-3 Fil 3:20-21

2Tes 2:1-4

Rev 1:7 Kol 3:4

1Tim 6:13-15

Rev 22:12-13